

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

' ACĀ'İBÜ'L - MAHLŪKĀT

I. CİLT

(İmlâ ve Ses Bilgisi-Metnin Transkripsiyonu)

(1-200 Varaklar Arası)

DOKTORA TEZİ

Engin YILMAZ

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Kenan ACAR

Eylül 1998

**T.C. SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

'ACĀ'İBÜ'L-MAHLŪKĀT

I. CİLT

(İmlâ ve Ses Bilgisi-Metnin Transkripsiyonu)

(1-200 Varaklar Arası)

DOKTORA TEZİ

ENGİN YILMAZ

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı : Yard. Doç. Dr. Kenan ACAR

Eylül 1998

T.C. SAKARYA UNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

'ĀCĀ'İBŪ'L-MAHLUKĀT

I. CİLT

(İmlâ ve Ses Bilgisi-Metnin Transkripsiyonu)

(1-200 Varaklar Arası)

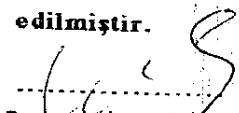
DOKTORA TEZİ

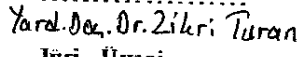
ENGİN YILMAZ

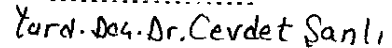
Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

Enstitü Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

Bu tez .../... tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçoğunluğu ile kabul edilmiştir.

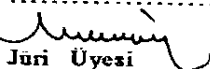

Prof. Dr. Leyla Karahan
Jüri Başkanı

Yard. Doç. Dr. Zikri Turan
Jüri Üyesi

Yard. Doç. Dr. Cevdet Sanlı
Jüri Üyesi

Jüri Üyesi

Yard. Doç. Dr. Kerem Acar

Jüri Üyesi

Yard. Doç. Dr. Mehmet Kara

ÖNSÖZ

Doktora dönemi ders safhasını bitirdikten sonra danışman hocam Prof. Dr. Osman Nedim Tuna tez konumun tespiti için benden İstanbul'daki değişik kütüphanelere giderek araştırma yapmamı istedi. Ben de başta Süleymaniye Kütüphanesi olmak üzere Beyazıt Devlet Ktp., Millet Ktp., Koprulu Ktp., Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., Nuruosmaniye Ktp., Hacı Selimağa Ktp., İstanbul Üniversitesi Ktp. gibi belli başlı kütüphanelerde araştırma yaptım. Süleymaniye Kütüphanesi Nuri Arlasses nr. 128'de kayıtlı olan 'Acâ'ibül-mahlûkat adlı XIV. asra ait coğrafi eser üzerinde çalışmak istediğimi bu konuda uzman olan Prof. Dr. Günay Kut'un yanında hocama açtım. Günay Kut özellikle Nuri Arlasses nüshası üzerinde çalışmamı tavsiye etti. Hocam Osman Nedim Tuna da bu konuyu uygun görünce 'Acâ'ibül-mahlûkat'ın diğer nüshalarını araştırmaya başladım. İstanbul'daki belli başlı kütüphanelerin dışında TUYATOK'u (Türkiye Yazmaları Toplu Kataloğu) da taradım. Eserin üç nüshasını tespit ettim.

'Acâ'ibül-mahlûkat Türk edebiyatında çok önemli bir yere sahiptir. Tarih boyunca Türk ve İran edebiyatlarında eserin çok sayıda tercümelemleri yapılmıştır. Ayrıca eser sadece coğrafya tarihi olarak değil, astronomi, edebiyat, folklor, tıp, biyoloji gibi konularda da o devrin anlayışı içinde faydalanılacak bir eserdir. İslâm kozmogonisi ve İslâm kozmoğrafyası, İslâm astronomisi, eski anlayışa göre iklimler, madenler, ağaçlar ve otlara ait isimler, terimler ve inanışlar eserde sıkça geçmektedir. İşte bu tür kelimelerin dilimize kazandırılmasıyla önemli bir hizmet yerine getirilmiş olacaktır.

Bu çalışma dört bölüme ayrılmıştır.

Girişte umumî olarak 'Acâ'ibü'l-mahlûkât türü hakkında bilgi verdim ve Türk Edebiyatındaki 'Acâ'ibü'l-mahlûkât tercümelerinin tasnifini yaptım.

İmlâ bölümünde metindeki bütün unsurların (harfler-unsurlar-ekler) nasıl yazıldıklarını; Arap imlâsıyla ve geçtikleri yer sayısıyla birlikte verdim. Ayrıca ilgili oranları tablolar ve grafikler hâlinde ortaya koydum.

Ses bilgisi bölümünde ise metnin fonetik yapısı (Metinde geçen ses hâdiseleri de tespit edilmek suretiyle) ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bu bölüm bol örneklerle zenginleştirilmiştir.

Metin bölümü 5889 satırdan ibarettir. Harekeli bir metin olan eserde sık sık hareke yanlışlarıyla karşılaştım. Bu durumlarda dipnotla izahta bulundum. Ayrıca okunmada şüpheye düşüğüm kelimelerin -bilhassa kişi ve yer adları- sonuna soru işareti koydum.

Çözümlemeli Dizin'de metinde geçen toplam 55309 kelimenin tamamını değerlendirdim. Ortaya 7432 madde başı kelime çıktı. Metinde geçen bütün kelime, deyim, tamlama ve birleşik şekilleri geçtikleri yerlere göre ele alıp somuttan soyuta sıralandırmak suretiyle anlam farklarını tespit etmeye çalıştım. Birden fazla anlam bulunan kelimelerle anlam itibarıyla muğlak ve sadece bu metne has kelimelerde örnek verme yoluna gittim. Ayrıca metnin sözlüğü ve Çözümlemeli Dizin birlikte verilmiştir. Çözümlemeli Dizin'de ekler alfabetik olarak sıralanmıştır.

Doktora ders safhası ile, tez döneminin önemli bir bölümünde yardım, ilgi ve hoşgörüsünü esirgemeyen değerli hocam **Prof. Dr. Osman Nedim Tuna**'ya ve onun ani rahatsızlığından sonra danışmanım olmayı kabul edip, bu görevi titizlikle yerine getiren **Yard. Doç. Dr. Kenan Acar** a teşekkür etmek benim için zevkli bir görevdir.

Kendisine başvurduğum zaman beni hiçbir zaman geri çevirmeyen kıymetli hocam **Prof. Dr. Emine Gürsoy-Naskali**'ye, metin ve sözlük kısımlarında karşılaştığım bazı meselelerin çözümünde yardımcı olan hocam **Prof. Dr. Ahmet Topaloğlu**'ya, metinde geçen Arapça ibarelerde yardım eden **Prof. Dr. Ahmet Suphi Furat** ve **Yard. Doç. Dr. M. Emin Ertan** a teşekkür ederim. Metnin indeksini almamda çeşitli zamanlarda buna yardımcı olan **Yard. Doç. Dr. Cevval Kaya**'ya, **Dr. Gülşen Seyhan**'a da minnettarım. Ayrıca benimle gece gündüz demeden büyük bir fedakârlık örneği göstererek çalışan, üzerimde çok büyük emeği olan değerli hocam **Dr. Lâtif Beyreli**'ye tesekkürü bir borç bilirim.

Engin YILMAZ

İÇİNDEKİLER

ONSOZ	III
İÇİNDEKİLER	VI
İŞARET VE KISALTMALAR	IX
TABLO VE GRAFİKLER	X
ÖZET	XVI
SUMMARY	XVII
GİRİŞ	1-12
1. İran Edebiyatında 'Acâ'ibü'l-mahlûkât	3
2. Türk Edebiyatında 'Acâ'ibü'l-mahlûkât	3
2.1. Türk Edebiyatında Tespit Edilebilen Tercümeler	4
2.2. Eserin Nüshaları	7
2.2.1. Düğünlü Baba Nüshası	7
2.2.2. Paris Nüshası	8
2.2.3. Üzerinde Çalıştığımız Nuri Arslan Nüshası	9
2.2.3.1. Nüshanın Tavsifi	9
2.2.3.2. Eserin Konusu	10
2.2.3.3. Eserin Müellifi	11
İMLA	13-89
1. Ünlüler	13
1.1. a Ünlüsü	13
1.2. e Ünlüsü	16
1.3. i Ünlüsü	17
1.4. î Ünlüsü	19
1.5. o Ünlüsü	21
1.6. ö Ünlüsü	22
1.7. u Ünlüsü	23
1.8. ü Ünlüsü	24
2. Üstüzler	25
2.1. b-p	25
2.2. c-ç	26
2.3. s'ş'in Yazımı	28
2.4. t-d	29
2.5. ğ	29
2.6. Bazı Özel Durumlar	30
2.6.1. Türkçe Kelime ve Eklerde Şedde Kullanımı	30
2.6.2. Türkçe Kelimelerde Tenvin Kullanımı	31
2.6.3. Yazılışı Bitişik Olan Ekler ve Kelimeler	31
2.6.4. Yazılışı Ayrı olan Ekler ve Kelimeler	32
3. Eklerdeki Ünlülerin Yazılışı	32
3.1. İsim Yapım ve Çekim Ekleri	32
3.1.1. İsim Yapma Ekleri	32
3.1.1.1. İsimden İsim Yapma Ekleri	32
3.1.1.2. Fılden İsim Yapma Ekleri	39
3.1.2. İsim Çekim Ekleri	41
3.1.2.1. Çokluk	44
3.1.2.2. İyelik Ekleri	44
3.1.2.3. Hâl Ekleri	49
3.2. Fiil Yapım ve Çekim Ekleri	54
3.2.1. Fiil Yapma Ekleri	54
3.2.1.1. Fılden Fiil Yapma Ekleri	54
3.2.1.2. İsimden Fiil Yapma Ekleri	61
3.3. Fiil Çekim Ekleri	64
3.3.1. Kip Ekleri	64

3.3.1.1. Bildirme (Haber) Kipleri	64
3.3.1.2. Tasarlama Kipleri	68
3.3.2. Birleşik Kipler	74
3.3.3. Şahıs Ekleri	76
3.3.4. Bildirme Ekleri	79
3.4. Sıfat-filler	81
3.4.1. Geniş Zaman Sıfat-Filleri	81
3.4.2. Geçmiş Zaman Sıfat-Filleri	83
3.4.3. Gelecek Zaman Sıfat-Filleri	84
3.5. Zarf-Filler	85
3.5.1. Hâl Zarf-Filleri	85
3.5.2. Zaman Zarf-Filleri	85
3.5.3. Bağlama Zarf-Filleri	88
SES BİLGİSİ	90-120
1. Ünlüler	90
1.1. Ünlü Değişmeleri	90
1.2 Ünlü Uyumu	92
1.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu	93
1.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu	95
1.3. Eklerde Yuvarlaklaşmalar	96
1.3.1. Ünlüsü ahlında (Eski Türkçe devresinde de) Yuvarlak Olan Ekler 97	
1.3.1.1. Zarf-fil Ekleri	97
1.3.1.2. Sıfat-fil Ekleri	98
1.3.1.3. Ettirgenlik Ekleri	98
1.3.1.4. Emir Eki	98
1.3.1.5. Bildirme Eki	99
1.3.2. Ünlüsü sonradan yuvarlaklaşmış ekler	99
1.3.2.1. İyelik Eki	99
1.3.2.2. İlgi Eki	100
1.3.2.3. Sıfat Yapma Ekleri	100
1.3.2.4. Görülen Geçmiş Zaman Eki	101
1.3.2.5. Bildirme Eki	101
1.3.2.6. Geniş Zaman Eki	101
1.3.2.7. Zarf-fil Eki	102
1.4. Düzleşme ve Düzlük	102
1.4.1. -V	102
1.4.1.1. Yükleme hâli : +I	102
1.4.1.2. III. şahıs İyelik eki : +I	103
1.4.2. -KV	103
1.4.2.1. Görülen Geçmiş Zaman Eki : +dl	103
1.4.2.2. Soru Eki	103
1.4.2.3. İyelik Eki : +sl	103
1.4.2.4. İsimden İsim Yapma Eki : +cl	103
1.4.3. -VK	104
1.4.3.1. Dönüştürük Eki : -(I)n	104
1.4.3.2. Edilgenlik Eki : -(I)l ve -(I)n	104
1.4.4. -KVK	104
1.4.4.1. Duyulan Geçmiş Zaman Eki : -miş	104
1.4.4.2. Fil Çekimlerinde Teklik II. Şahıs Eki : -sin	104
1.4.4.3. Teklik II. Şahıs Bildirme Eki : +sin	105
1.4.4.4. Fil Çekimlerinde Çokluk II. Şahıs Eki : +sı-z	105
1.4.4.5. Çokluk II. Şahıs Bildirme Eki : +sı-z	105
1.4.4.6. Teklik II. Şahıs Emir Eki : -gİl	105
1.4.4.7. İsimden İsim Yapma Eki : +lık	105
1.4.5. -VKV (Filden İsim Yapma Eki : -lec)	106

1.4.6. İki Hece den Müttesekkil Ekler.....	106
1.4.6.1. Zarf-fil Ekleri.....	106
1.4.6.2. Gelecek Zaman Eki : -IsAr.....	107
1.5. Ünlülerle İlgili Ses Olayları.....	108
1.5.1. Ünlü Türemesi.....	108
1.5.2. Ünlü Düşmesi.....	108
1.5.3. Hece Kaynasmaı.....	109
2. Ünsüzler.....	110
2.1. Tonuluşma.....	110
2.2. Fırma.....	111
2.3. Yutulma.....	113
2.4. g'lerin Korunması.....	114
2.5. v-g Değişmesi.....	115
2.6. Sızıcılışma.....	115
2.7. Nasalisation.....	117
2.8. Göçme.....	118
2.9. İkizleşme.....	118
2.10. Ünsüz Düşmesi.....	118
2.11. Hece Yutulması.....	119
2.12. Ünsüz Benzeşmesi.....	119
METİN.....	121-292
SONUÇ.....	293
KAYNAKLAR.....	296
ÖZGEÇMİŞ.....	303
ÇÖZÜMLEMELİ DİZİN.....	304-718

İŞARET VE KISALTMALAR

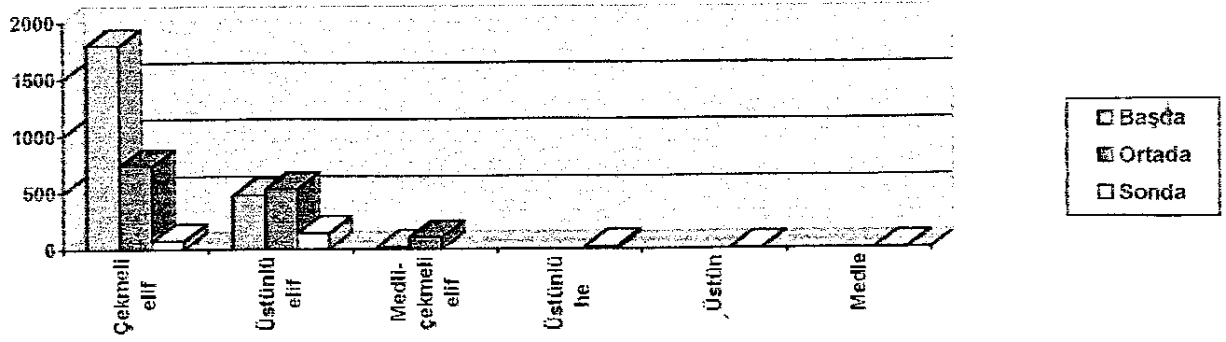
+	: İsim kök ve gövdelerini gösterir
-	: Fiil kök ve gövdelerini gösterir
<	: Kelimenin nereden geldiğini gösterir
(?)	: Kelimenin okunuşunun veya anlamının şüpheli olduğunu gösterir
[]	: Metinde tarafımızdan yapılan tasarrufları gösterir
A	: a, e ünlüleri
Ar.	: Arapça
bağ.	: Bağlaç
bk.	: Bakınız
ed.	: Edat
ETk.	: Eski Türkçe
F.	: Farsça
İ2	: ı, i ünlüleri
İ4	: ı, i, u, ü ünlüleri
K	: Ünsüz (Konsonant)
ktp.	: Kütüphane
nr.	: Numara
TDK	: Türk Dil Kurumu
U	: u, ü ünlüleri
ünl.	: Ünlü
V	: Ünlü (Vokal)
Yun.	: Yunanca

TABLO VE GRAFİKLER

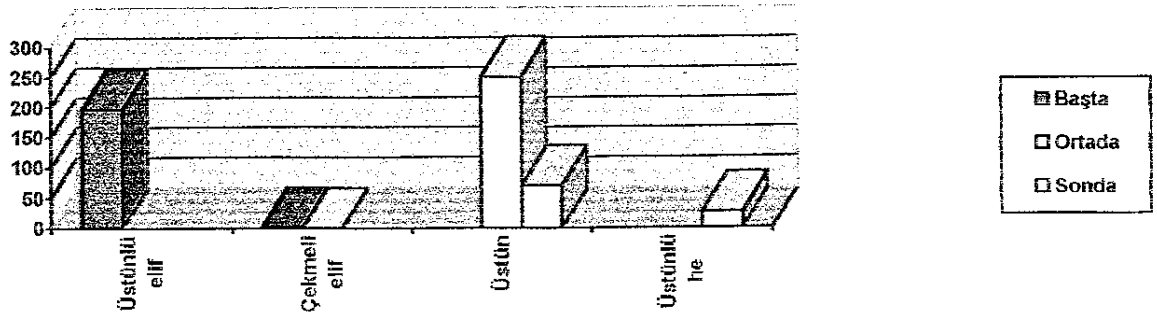
KELİMELERDE ÜNLÜLERİN YAZILIŞINI GÖSTEREN TABLO VE GRAFİKLER

A ÜNLÜSÜ	Çekmeli elif	Üstünlü elif	Medli-çekmeli elif	Üstünlü he	Üstün	Medle
Başta	1802	478	19			
Ortada	742	533	105			
Sonda	77	144		23	5	4
E ÜNLÜSÜ	Üstünlü elif	Çekmeli elif	Üstün	Üstünlü he		
Başta	196	3				
Ortada		1	251			
Sonda			70		27	
İ ÜNLÜSÜ	Esre	Dik esreli ye	Esreli elif	Dik esre	Esreli ye	Elif ve Dik esreli ye
Başta			30			2
Ortada	137	120		20	2	
Sonda	17	192				
I ÜNLÜSÜ	Esre	Dik esreli ye	Esreli elif	Dik esre	Esreli ye	Elif ve Dik esreli ye
Başta			397			1148
Ortada	557	931		132	5	
Sonda	137	776				
O ÜNLÜSÜ	Elif ve ötreli vav		Ötreli elif	Ötreli vav	Ötre	
Başta	1775		3			
Ortada				331	32	
Sonda				91		
Ö ÜNLÜSÜ	Elif ve ötreli vav		Ötreli elif	Ötreli vav	Ötre	
Başta	152		12			
Ortada				612	45	
Sonda						
U ÜNLÜSÜ	Elif ve ötreli vav		Ötreli elif	Ötreli vav	Ötre	
Başta	492		3			
Ortada				706	41	
Sonda				330		
Ü ÜNLÜSÜ	Elif ve ötreli vav		Ötreli elif	Ötreli vav	Ötre	
Başta	309		1			
Ortada				114	166	
Sonda	213			213	3	

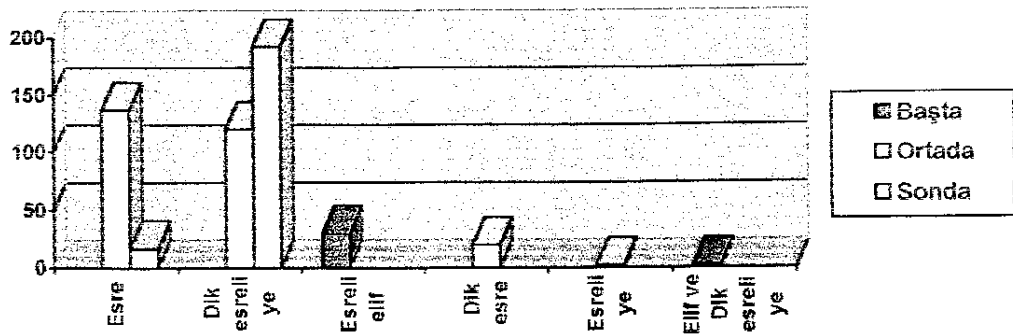
Tablo 1. Kelimelerde Ünlülerin Yazılışı

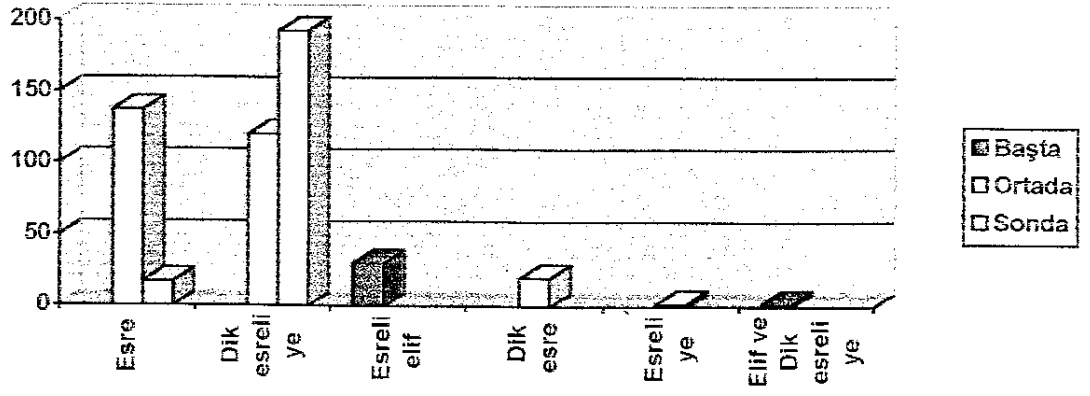
Grafik 1. A ÜNLÜSÜ

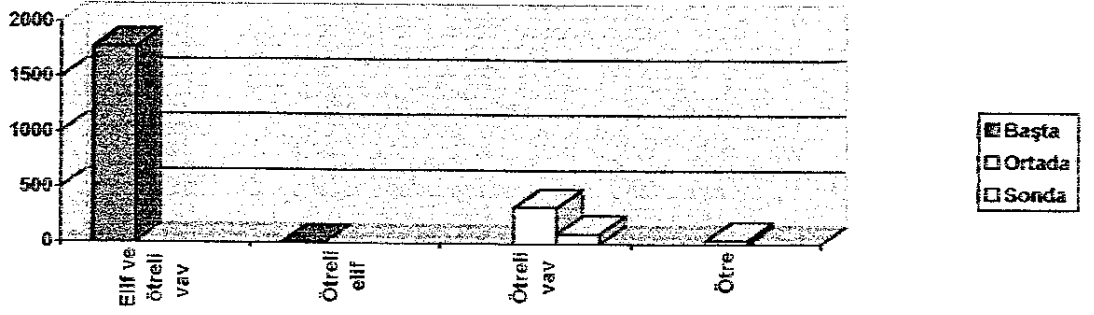
Grafik 2. E ÜNLÜSÜ

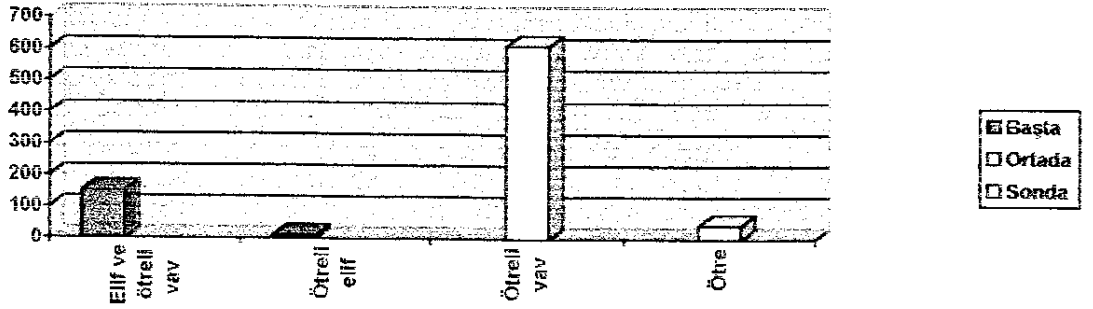
Grafik 3. I ÜNLÜSÜ

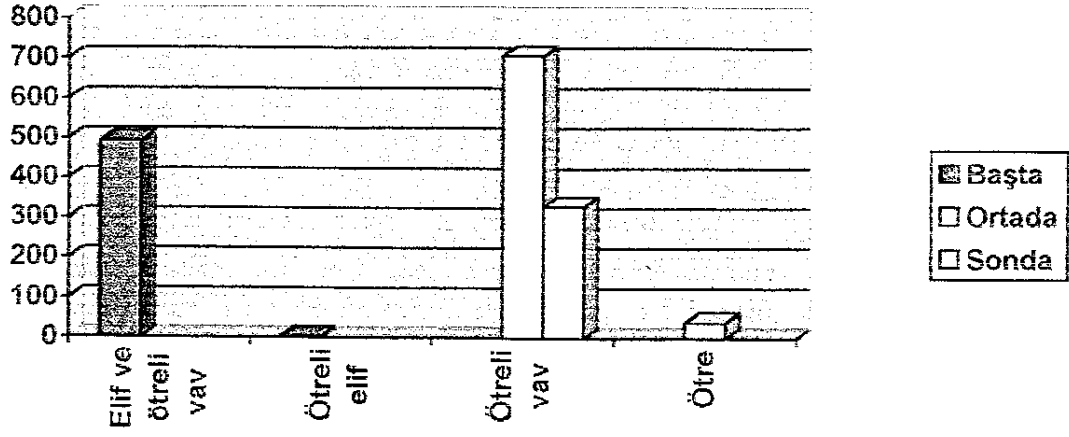
Grafik 4. I ÜNLÜSÜ

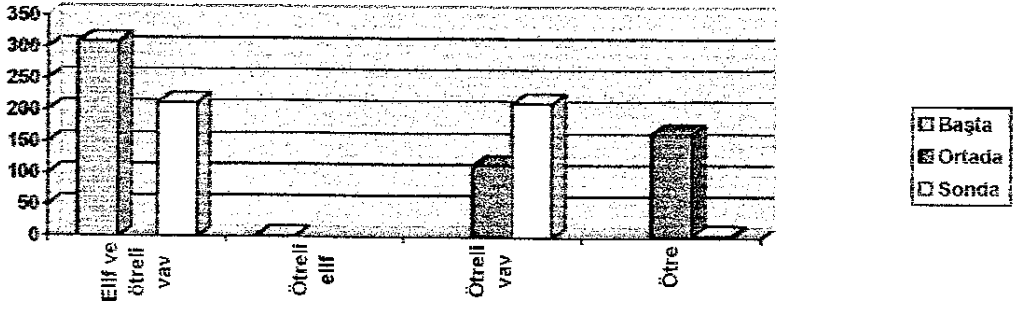
Grafik 5. O ÜNLÜSÜ

Grafik 6. Ö ÜNLÜSÜ

Grafik 7. Ü ÜNLÜSÜ

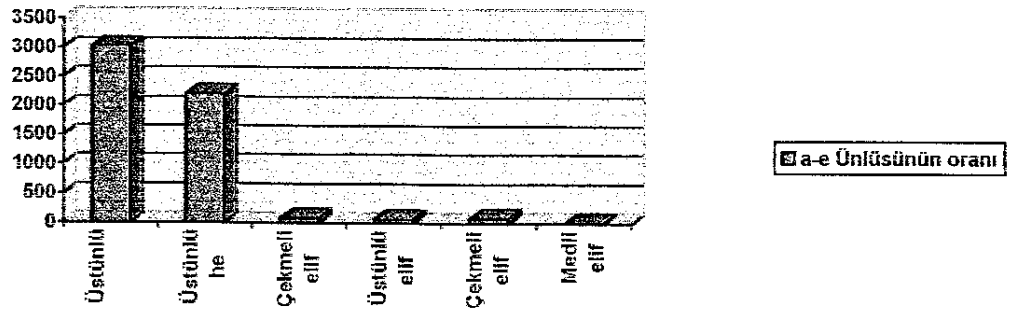

Grafik 8. Ü ÜNLÜSÜ

EKLERDE ÜNLÜLERİN YAZILIŞINI GÖSTEREN TABLO VE GRAFİKLER

Üstünlü	Üstünlü he	Çekmeli elif	Üstünlü elif	Çekmeli elif	Medli elif
3024	2204	88	73	88	10

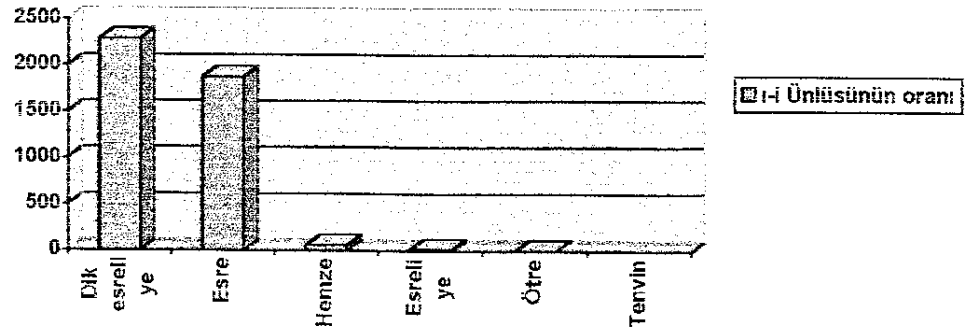
Tablo 2. a-e Ünlüsü

Grafik 9. a-e Ünlüsü

Dik esreli ye	Esre	Hemze	Esreli ye	Ötre	Tenvin
2292	1878	59	17	3	2

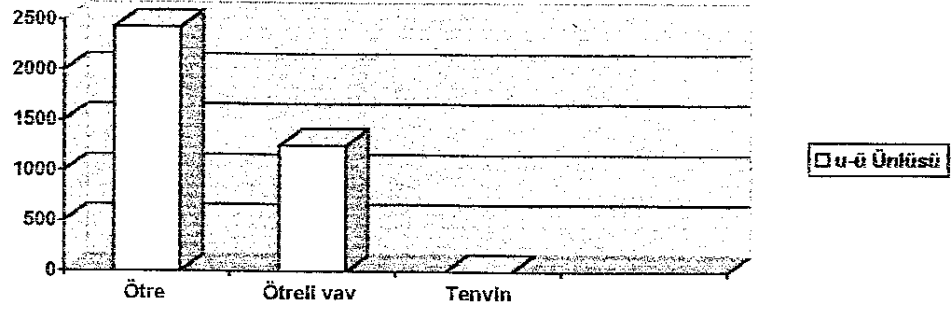
Tablo 3. ı-i Ünlüsü

Grafik 10. ı-i Ünlüsü

Ötre	Ötreli vav	Tenvin
2432	1254	6

Tablo 4. u-ü Ünlüsü

Grafik 11. u-ü Ünlüsü

ÖZET

'Acâ'ibü'l-mahlûkat Türk edebiyatında çok önemli bir yere sahiptir. Zira eserin tarih boyunca Türk ve İran edebiyatlarında çok sayıda tercümeleri yapılmıştır. Ayrıca eser sadece coğrafya tarihi olarak değil, astronomi, edebiyat, folklor, tıp, biyoloji v.b. sahalarda bilgiler ihtiva eden bir kitaptır. İslâm kozmogonisi ve İslâm kozmoğrafyası, İslâm astronomisi, eski anlayışa göre iklimler, madenler, ağaçlar ve otlar, eski inanışlar eserde sıkça geçmektedir. Transkripsiyonun yanında, metnin imlâ ve noktalamasının yapılması yoluyla da eser bir anlamda yorumlanmış olmaktadır.

Osmanlı Türklerinde ilk coğrafya eseri olması, eserin önemini daha da artırmaktadır. 'Acâ'ibü'l-mahlûkat'ta geçen coğrafya, astronomi, tıp, klimatoloji, zooloji, botanik, folklor ile ilgili kelimelerin dilimize kazandırılmasıyla önemli bir hizmetin yerine getirildiği kanısındayız. Ayrıca eserin çözümlenmeli diziniyle birlikte yapılan sözlüğü de dönemin kelime hazinesine ışık tutacak niteliktedir. Çalışmanın bu kısmında ekler alfabetik olarak sıralanmıştır.

SUMMARY

'Acá'ibü'l-mahlükât has a very important place in Turkish literature. Because it had various translation in Turkish and Persian Literature in the history. The book contains not only geographical history but also astronomy, literature, medical sciences, biology etc. The subjects such as Islam cosmogony, Islam cosmogeography, Islam astronomy, trees, old beliefs were frequently used in the book. Beside the transcription ortography comments were made in the script.

'Acá'ibü'l-mahlükât had a different importance that it was the first geographical work in the Ottoman Turks. We believe that it was an involved in the book. important job to bring the words about medical sciences, astronomy, zoology, botanic and etc. Into our language also the dictionary of the work is valuable in the sense that it will lighten the verbal strenght of its time. IN the section of study, the suffixes were given in alphabetical order.

GİRİŞ

Eskiden coğrafya ve seyahatla ilgili kitaplara genellikle *Takvīmī'l-buldān*, *'Acāibū'l-buldān*, *'Acāibū'l-Hind*, *'Acāibū'l-mahlukat*, *'Acēbū'l-'ucāb*, *A'cebū'l-'acāyib* gibi isimler verilirdi. Buradaki "'acāyib" kelimesi "Harikalar, görülmemiş ve duyulmamış garip şeyler" anlamına gelmektedir. Bu tür eserlerden bazıları ise sadece birer coğrafya ve seyahat kitabı olmakla kalmayıp pek çok kozmografik ve mitolojik bilgileri de ihtiva etmektedir.

İslami edebiyatların ortak eseri olan ve çeşitli zamanlarda Türkçeye tercüme edilen *'Acāibū'l-mahlūkāt ve Ğarāyib-i mewūdat* adlı eser yazma katalog hazırlayıcıları tarafından ya coğrafi eserler ya da ansiklopedik eserler konu başlığı altında gösterilmektedir (KUT, 1985:183). Belki de eseri Franz Taeschner gibi coğrafya tarihi içinde mütalaa etmek daha doğru olacaktır.

Zekeriya bin Muhammed el-Kazvini'ye (Ö. 682/1283) ait olan *'Acāibū'l-mahlūkāt ve Ğarāyib-i mewūdat* adlı coğrafi ve kozmografik eser ise kendi türü içinde çok beğenilmiş, bilhassa Farsçaya ve Türkçeye yapılan çok sayıda (aynen veya muhtasar) çevirileriyle Fars ve Türk edebiyatlarında mühim bir yer tutmaktadır (İZGİ, 1997: 252).

'Acāibū'l-mahlūkāt'ın konusu aslında Yunan'dan gelmiştir. Gerek Arap edebiyatında gerekse İran edebiyatında bu konuda eserler yazılmış; Aristo'nun Teofrast'ın ve meşhur coğrafya bilgini Batlamyos'un eserlerinin bir özü verilmeye çalışılmıştır (KUT, 1985:183).

Ne var ki bu konu Arap ve İran edebiyatlarında Kazvîni'den daha önce ele alınmıştır (KUT, 1988:315). Örnek olarak; İbnü'l-Esir 'İzzeddin el-Cezerî'nin (O. 630/1233) *Tuhfetü'l-'acâyib ve Tuhfetü'l-ğarâyib* (ÇELEBİ, 1972: I/369) adlı Arapça eseri ve Kazvîni'den bir asır önce yaşayan Muhammed bin Mahmud et-Tûsî es-Selmâni'nin yazdığı aynı adı taşıyan eser gösterilebilir (ÇELEBİ, 1972:II/1127).

Kazvîni eserini dört mukaddime, iki makale ve bir hatime üzerine tertip etmiştir. Mukaddimelerin birincisinde acâib'in izahı, ikincisinde mahlûkatın taksimi, üçüncüsünde garîb kelimesininin manaları, dördüncüsündeysen mevcudatın taksimi bulunmaktadır. Dört mukaddimededen sonra asıl mevzuya giren Kazvîni birinci makalede ulviyyât (ay altı alemi) ile ilgili bilgiler verir. İkinci makale ise süfliyyât (ay altı alemi) ile ilgilidir. Hatime kısmında ise denizlerin ve karaların acâyibinden bahsedilir (KUT, 1988:315).

el-Kazvîni gözlem ve değerlendirme nitelikleri dolayısıyla "Ortaçağın Herodot'u veya Arapların Plinos'u" diye adlandırılmış, kitapları kaynak olmuştur (ADIVAR: 1982:29). Kazvîni *'Acâibü'l-mahlûkât'* hazırlarken, Câhiz'in *Kitâbü'l-hayevân* ından, Aristo'nun *Historia Animalium* adlı eserinin Arapça tercümesi olan *Kitâbü'l-hayevân*dan, Ebû Hâmid el-Gırnâfi ve Muhammed bin Mahmud et-Tûsî'nin eserleri başta olmak üzere yirmi kadar kitaptan faydalanmıştır (İZGİ, 1997:252).

'Acâibü'l-mahlûkât' ın mevcut yazmaları muhtasar ve mufassal olmak üzere birbirinden farklı dört ana kola ayrılmaktadır (KUT, 1988:315). Eser Wustinfeld tarafından 1848'de Göttingen'de basılmıştır. H. Etne'nin Almanca çevirisi ise 1868 yılında Leipzig'te basılmıştır (İZGİ, 1997:252).

1. İRAN EDEBİYATINDA 'ACAİBÜ'L-MAHLUKAT

Ebü'l-Hüseyin Abdurrahman bin Ömer es-Süfi'nin 347 de (984-85) yazdığı '*Acāibü'l-mahlukat*, Ebü'l-Müeyyed-i Belhî'ye atfedilen ve günümüze kadar ulaşmayan '*Acāibü'd-dünyā*, Muhammed bin Eyyüb et-Tâberi tarafından yazılan '*Tuhfetü'l-garāyib* ve Muhammed bin Mahmud et-Tûsî'nin yazdığı '*Acāibü'l-mahlükāt ve Garāyib-i mevcudat* adlı eseri Kazvîni'den çok önce bu konuya ne kadar önem verildiğini ortaya koymaktadır (KUT, 1988:316).

Üzerinde çalıştığımız nüshanın tertibine de aynen uymakta olan et-Tûsî'nin '*Acāibü'l-mahlükāt ve Garāyib-i mevcudat* adlı eseri M. Sütüda tarafından neşredilmiştir. et-Tûsî eserini Selçuklu sultanlarından Tuğrul bin Arslan'a ithaf etmiştir. Süleymaniye Ktp. Fâtih nr. 4174'de kayıtlı olan nüsha minyatırlıdır. et-Tûsî'nin tertibi Kazvîni'nin tertibiyle farklılıklar göstermektedir. Zira Kazvîni eserini dört mukaddime, iki makale, ve bir hâtîme üzerine tanzim etmiştir. Oysa Ahmed et-Tûsî eserini on rûkn'e ayırmıştır. Rükünler de kendi aralarında fasıllara ayrılmıştır. Rükünler şu konulardan teşekkül etmiştir: Göklerdeki acayıpler, yerdeki acayıpler, arzın acayıpleri, denizler, ırmaklar, dağlar, değerli ve değersiz taşlar, kayalar, beldeler, mescidler, kiliseler, sinagoglar, ağaçlar, otlar, bitkiler, ilaçlar, Kazılmış suretler: İnsanlar, cinler, devler, kuşlar, deniz ve kara canavarları.

İran Edebiyatında bir de Kazvîni'den yapılan '*Acāibü'l-mahlükāt* tercümelemi vardır. Bunlar da kendi aralarında tam, muhtasar ve serbest olmak üzere üç gruba ayrılır (KUT, 1988:316).

2. TÜRK EDEBİYATINDA 'ACĀİBÜ'L-MAHLUKAT

Türk Edebiyatındaki '*Acāibü'l-mahlükāt* tercümelemi Kazvîni'den ve İran Edebiyatındaki diğer örneklerden alınarak yapılmıştır. Franz Taeschner '*Acāibü'l-*

mahlūkāt ve Ğarāyib-i mawūdāt'ın Ahmed Bican tarafından yapılan tercümesinin Osmanlı Türklerinde coğrafya ile ilgili ilk eser olduğunu belirtmektedir (TAESCHNER, 1926:271). Ahmed Bican Kazvîni'nin eserini hulasa olarak ve serbest bir şekilde 1453 yılında Gelibolu'da tercüme etmiştir (ÇELEBİOĞLU, 1997:50). Oysa *'Acāibü'l-mahlūkāt*'ın daha önceden 14. asır başlarında Rükneddin Ahmed tarafından bir tercümesi yapılmış ve Çelebi Sultan Mehmed'e takdim edilmiştir (ADIVAR, 1982:28, BALTAÇIOĞLU, 598). Hatta J.H. Kramer'e göre Kazvîni'nin eserini Türkçeye çevirerek Çelebi Sultan Mehmet'e takdim eden Rükn al-Din Ahmed vasıtasıyla belki ilk defa olarak arzun yuvarlaklığı mefhumu Osmanlı-Türk eserlerine geçmiştir (KRAMER, 1988:202-220). İkinci tercüme ise Ahmed Bican'a ait olan tercümedir.

Ayrıca *'Acāibü'l-mahlūkāt* konusu üzerinde Yard. Doç. Dr. Osman Yıldız da bir yüksek lisans çalışması yapmıştır.

2.1. TÜRK EDEBİYATINDA TESPİT EDİLEBİLEN TERCÜMELER

İstanbul Üniv. T.Y. Ktp. nr. 524'te kayıtlı bulunan *'Acāibü'l-mahlūkāt* Ali bin Abdurrahman tarafından Kazvîni'nin eserinden tercüme edilmiştir. Edirne'nin fethinden sonra yazılan *'Acāibü'l-mahlūkāt* Ali bin Abdurrahman'ın kendi gözlemlerine ve daha önceki müelliflerin özellikle de Kazvîni'nin yazdıklarına dayanarak kaleme almıştır (AK, 1993:50-66). Adnan Adıvar F. Taeschner'i Ali bin Abdurrahman hususunda eleştirmektedir: " Meselâ henüz Bursa payitaht iken fakat Edirne feth olunduktan sonra Ali bin Abdurrahman adında gayet finalist bir adamın yazdığı ve adını *'Acāib-i mahlūkāt* koyuverdiği eseri bile Türklerin en eski coğrafyası diye zikretmiştir" (ADIVAR, 1982:29).

Yazıcıoğlu Ahmed Bican'ın tercümesi, Türk Edebiyatında en çok tanınan ve muhtasar olması dolayısıyla da en çok okunan *'Acāibü'l-mahlūkāt* tercümesidir. Eserin pek çok nüshası bulunmaktadır. Yine A. Bican'a ait olan *Dürr-i Mekkün* adlı eser de birçok kütüphanede *'Acāibü'l-mahlūkāt* ile karıştırılmıştır (KUT, 1988:317). A. Bican Zekeriya bin Muhammed el-Kazvini'nin aynı addaki kozmografya, coğrafya ve biyolojiye dair Arapça eserinin hulâsa şeklinde ve serbest bir tercümesi olan *'Acāibü'l-mahlūkāt*'ını 857/1453'te Gelibolu'da tamamlamıştır (ÇELEBİOğLU, 1997:50). Kimi *'Acāib-i mahlūkāt* nüshalarındaysa Ahmed Bican'ın ismi geçmez. Fakat muhtevadan eserin onun tercümesi olduğu anlaşılmaktadır.

En önemli *'Acāibü'l-mahlūkāt* tercümesi olan Sürürî tercümesi Şehzade Mustafa'nın hocası olan ve "Sürürî-i kadim" lakabıyla bilinen Muslihuddin bin Şaban (ö. 999/1561) tarafından yapılmıştır (BURSALI M. TAHİR EFENDİ, 1914-15:225-226). Şehzade Mustafa'nın Mekkeli bir tüccardan bir kitap satın alıp hocasından bunun tercümesini istemesi üzerine Sürürî eseri tercüme etmeye başlar. Bu eser Kazvini'nin eseridir. Ancak *Kitābü 'Acāibü'l-mahlūkāt ve ğarāib-i mevcudat* adıyla 1552 yılında başlayan bu çalışma "zirafa" maddesine gelince Şehzade Mustafa'nın babası tarafından öldürülmesi Sürürî'yi öylesine sarsar ki tercümeyi olduğu yerde bırakarak inzivaya çekilir (TSMK, III. Ahmed, nr. 3632 ve ADIVAR, 1982: 89). Bursalı M. Tahir'in verdiği bilgiye göre de bu tercümenin 147 parça resmi hâvi bir nüshası da Enderun-i Hümayun'da Revan Odası kütüphanesinde mevcuttur (BURSALI M. TAHİR EFENDİ, 1914-15:348). Rodosizâde Mehmed bin Mehmed (ö. 1701) tercümeyi tamamlamış (Arkeoloji Müzesi Ktp. nr. 529) ve 1685 yılında IV. Mehmed'e takdim etmişse de onun kadar başarılı olamamıştır (AK, 1993:50-66).

Bosna kadısı Mevlânâ Gınâî tarafından yapılan tercümeden sadece Kâtip Çelebi bahseder (KUT, 1985:191). Müellif İbn Esir'in *Tuhfetü'l-'Acâib* adlı eserini *Mîrât-ı Kâinat* adıyla tercüme etmiştir (ÇELEBİ, 1972:1327).

Eyyub bin Halîl tarafından 1569 yılında yapılan tercüme. Bir nüshası Viyana'da bulunan bu esere aynı zamanda Tezkiretü'l-'acâib ve Tercemetü'l-ğarâib de denilmektedir (FLUGEL: II, nr. 1440).

Hüseyin Efendi bin Muhammed Mustafa'nın 1697'de tamamladığı tercümenin varlığını ise Rieu kataloğundan öğrenmekteyiz (RIEU, 1888:107-a). Kazvini'den tam tercüme olan bu eserin adı *Mîr'ât-ı 'Acâibü'l-mahlûkât ve Keş-i ğarâiyübü'l-mevcudât*'tır.

1701 yılında yapılan Mehmed bin Mehmed Rodosi-zâde tercümesi. Müellif mütercim Sürûri'nin yarım bıraktığı tercüme tamamlamıştır.

British Library'de 7893 nr. da kayıtlı bulunan mütercimi bilinmeyen bir *'Acâibü'l-mahlûkât* tercümesi. Bu tercüme aslında İbnü'l-Verdi'nin Haridetü'l-'Acâib'inin tercümesidir. (RIEU: 1888, 7893).

Müellifi meçhul bazı üç ayrı *'Acâibü'l-mahlûkât* daha vardır ki biri Berlin Kütüphanesinde diğeri Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud 5382 numarada, üçüncüsü ise Irak, Vakıflar Kütüphanesi 9668 numarada ve Süleymaniye Kütüphanesi Arşiv nr. 2498'de kayıtlıdır. Çağatay Türkçesi ile yapılan bir tercüme Uppsala Üniv. Ktp. nr. 630'da kayıtlıdır.

Benim üzerinde çalıştığım tercümenin mütercimi, İ.H. Uzunçarşılı (UZUNÇARŞILI, 1961:537), E. Blochet (BLOCHET, 1933:1339), A. Adıvar

(ADIVAR, 1982:14), A. Çelebiođlu (ÇELEBİOĞLU, 1997:50), J.H. Kramer (KRAMER, 1988:202-220) tarafından Rükneddin Ahmed olarak gösterilmektedir. Günay Kut'a göre ise müellif hususu ihtilâflıdır: "Eserin Paris nüshasını göremediyssek de kanaatimizde metinde geçen Rükneddin bir dua cumlesine bağlı olarak *dinin rükni*. demektir ve padişaha bu dua yapılmaktadır" (KUT, 1985:188). Üzerinde çalıştığımız Süleymaniye Ktp. Nuri Aralases nr. 128'de kayıtlı bulunan *'Acāibü'l-mahlūkāt 2-b'*de geçen "rüknüddin" ibaresi dinin rükni manasına gelebileceği gibi Rükneddin Ahmed'e bir telmih de olabilir. Yani tevriyeli bir kullanımı ihtimali de gözden uzak tutulmamalıdır.

2.2. ESERİN NÜSHALARI

2.2.1. Düğümlü Baba Nüshası

Eserin ikinci nüshası ise yine Süleymaniye Kütüphanesi'nde Düğümlü Baba nr. 556'ya kayıtlıdır. Bu nüsha Nuri Aralases nüshasının muhtasarıdır. Müstensih belli değildir. Bu nüshanın ebatları ise 210 mmX 140 mm (140X90). Cilt kırmızı bez, cildin sırtı ise kırmızı meşindendir. Hattın nev'i nesih, yer yer harekeli yer yer harekesizdir. Kâğıt krem renkli, orta kalınlıkta ve aharlıdır. Bu nüshanın tamamı 164 varak, satır sayısı ise 15'tir. Başlıklar, âyetler, hadisler ve şiiirler kırmızı, metin ise siyah mürekkeple yazılmıştır. Varakların b yüzleri müş'irlidir.

Nüshanın iç kapağında verilen bilgilere göre bu nüsha es-seyyid İsmā'il Sâdık Kemāl bin el-Hâc Muħammed Sâlih Vecihî Paşa tarafından hicri 1292 yılında Düğümlü Baba tekkesine vakfedilmiştir. Nüshanın bütün sayfalarında Düğümlü Baba Tekkesi'nin mühürleri mevcuttur. Mühürde şiiirler yazılıdır :

Vakıfdır Der-sa'âdetde Düğümlü Baba

ķuddise sırruhu'l-a'lâ hazretlerinin medfün olduğu

tekyeden çıkarılmayacaktır 1291/1874 (bk. KUT, BAYRAKTAR, 1984:208).

Düğümlü Baba Kütüphanesi esasen Rumeli Beylerbeyi olan ve Maliye nâzırlığı da yapmış bulunan Vecihî Paşa-zâde İsmâ'il Paşa (ö. 1309/1892) tarafından kurulmuştur. Buradaki kitapların Düğümlü Baba ile bir ilgisi yoktur. Kütüphane onun tekkesinde kurulduğu için bu adı taşımaktadır. (KUT, BAYRAKTAR, 1984:209).

Nüsha şu şekilde başlamaktadır:

[1-b]

Kitâbü 'Acâyibü'l-Mahlûkâtü'l-kebir

ammâ Allahü te'âlâ'nun ba'zî ni'metinin şükürin edâ idüp

Peygamber'e şalavât getürdügümüzden sonra pâdisâh-ı 'âdil ki

cemî'i ni'metün aşı dur anuñ şükürin yerine getürdükden sonra bu

'Acâyibü'l-mahlûkât kitâbına şürü' idelüm...

Nüsha şu şekilde sona ermektedir:

[164-a]

Hak te'âlâ'nın kudretlerine ve 'ibretlerine 'aql ermek

mümkün degidir 'âlem-i hayretde seyrân eylemekden gayrı çâre

yoğdur vallahü a'lem temmet kitâb-ı 'Acâyibü'l-mahlûkâtü'l

kebir bi-'avnillahi'l-melikü'l-kebir

vallahü'l-müste'ân 'alâ mâ tesfün

2.2.2. Paris Nüshası: Paris Suppl. Turc 1339'da kayıtlı bulunan bu nüshayı görme imkânımız olmadı.

2.2.3. Üzerinde Çalıştığımız Nuri Arlasses Nüshası

2.2.3.1. *Nüshanın Tavsifi* : Üzerinde çalıştığımız nüsha Süleymaniye Kütüphanesi Nuri Arlasses nr. 128'de kayıtlıdır. Müstensih Muhammed bin Muhammed adında bir zattır.

Eserin ebatları: 287 mmX195 mm (212X123). Eserin cildi; şemseli, cetveli, zencirekli, miklepli, şîrâzeli ve kahverengi deridir. Hattın nev'î harekeli, okumaklı nesihdir. Kâğıt krem renkli, orta kalınlıkta, aharlıdır. Eserin tamamı 403 varak, satır sayısı 15'tir. 1-b'de bulunan ser-levha tezhiblidir.

1-b ve II-a varaklarının sayfa kenarları halkârlı ve bütün varaklar altın yıldızlıdır. Eserde geçen başlıklar, âyetler, hadisler ve şî'irler kırmızı mürekkeple, metin ise siyah mürekkeple yazılmıştır. Varakların b yüzleri müş'ifiidir.

Eser şu şekilde başlamaktadır:

[1-b]

Allahü te'âlâ'nun ba'zî

ni'metinin şükri edâ idüp ve Peygamber'e şalavât getürdigimizden

şonra pâdiş âh-ı 'âdil cumle halkun zalıdır ve umür-i

dünyânun faşlıdır anun dahı şükri edâ itmek vâcibdür

Mütercim bu kısa girişten sonra esere Âgâz-ı terceme başlığı ile girer (3-b). En uzun rükün dördüncü rükündür. Bu rükün Bilâd, mescit ve kiliselere ayrılmıştır. Bir hayli hacimli olan bu rükün 113-a ile 195-a arasındadır.

Eser şu şekilde sona ermektedir:

[402-b]

felebârekallahü ahsemü'l-hâlikîn
pes kitâb az'âf-ı mahlukâula tamâm oldu
nıteki evvelü a'zam-ı mahlukâula ibtidâ
oldı 'arşullahdur

[403-a]

Hamarahu el-fakîr el-hakîr 'alâ yedi'z-za'if Muhammed bin Muhammed
Hamiden lillahî'l-gaffâr ve muşalliyen
'alâ nebiyyihî'l-muhtâr li-seneti
selâse ve mi'etün ve elfün (1103)
men lehî'l-'izzü veş şarofü
min hicreti'n-neveviyyeti

(Bu ifadelerden anlaşıldığı gibi elimizdeki nüsha Hicri 1103'te istinsah edilmiştir.)

2.2.3.2. *Eserin Konusu*

Eserde konu rükünler (bölümler) şeklinde ifade edilmiştir. Bu rükünler şunlardır:

- a. Göklerdeki acâyipler
- b. Ateşacâyipler
- c. Yerin, suyun ve denizlerin acâyibi
- d. Meşhur şehirler (huruf-ı ebced üzerine tertip edilmiştir)
- e. Ağaç ve otlar acâyibi (huruf-ı ebced üzerine tertip edilmiştir)
- f. Kazınmış suretlerin tilsimünde ve acâyibi
- g. Adem'in acâyibi. Bunun dışında bu rükünde renmaller, müddeiler, mucizat ve kerametler, kimya sanatı ve tıp ilmi ile ilgili mahumatlar, gıdaların tabiatı gibi fasılları vardır.
- h. Cinler, şeytanlar ve gullar acâyibi

1. Büyük ve küçük kuşların acâyibi
- i. Kurumun ve denizin canavarlarının acâyibi

2.2.3.3. *Eserin Müellifi*

Eserin müellifi hususu ihtilaflıdır. İ.H. Uzunçarşılı, E. Blochet, A. Adıvar, A. Çelebioğlu eserin Rükneddin Ahmed adında bir zat tarafından yazıldığını bildirmektelerse de Günay Kut bu duruma karşı çıkmakta ve 2-b'de geçen "rüküddin" ibaresinin bir dua cümlecğine bağlı olarak "dinin ruknu" manasında kullanılmış olabileceği ihtimali üzerinde durmaktadır. Giriş kısmında da belirttiğimiz gibi "rüküddin" ibaresinin kullanılmasının gayesi Rükneddin Ahmed'e telmih de olabilir. Yani tevriyeli bir kullanım da sözkonusudur. Fakat hemen belirtmeliyiz ki eserin Ahmed Bican'a ait olmadığı kesindir. Zira A. Bican eserini 857/1453 yılında Gelibolu'da tamamlamış ve hocası Hacı Bayram'a takdim etmiştir (ÇELEBİOĞLU, 1997:50). Oysa Rükneddin Ahmed eserini Çelebi Mehmet'e sunmuştur. Bu husus 2-b'de belirtilmiştir. Ayrıca üzerinde çalıştığımız eserin ikinci nüshası olan Dügümlü Baba nüshasının son kısmında Nakşibendi tarikati mensupları için bazı pratik bilgiler verilmiştir. Ahmed Bican'ın Hacı Bayram'ın talebesi olduğu dikkate alınırsa eserin Ahmed Bican'a ait olmadığı ortaya çıkacaktır.

Eserde müellifle ilgili sarîh bilgiler mevcut değildir. 18-a' da şöyle bir kayıt vardır: "müellif-i kitâb eydür bir gün kendü zamânında İsfihân'da idim/bir kişi bana şordı ki Arvendük tağı üstündeki taşda niçe satır yazı vardır/... eyitdüm ki görmemişem ol kişi/bir ma'rûf kitâb çıkardı ol kitâbda bunun sıfatını/demiş..."

Eserin yazılmasının sebebi ise 6-a'da şöyle açıklanmaktadır: "biz dahı bu kitâbı düzdük ne kim/'âlemde görilmiş ve işidilmiş 'acâyibler varısa bu kitâbun içinde/zikir eyledük şunniçün hiçbir kimesnenün elinden gelmez ki/ 'âlemde ser-

tâ-ser geze.../...ve dahı kitâbun adını 'Acâyibü'l-mahlûkât ve garâyib-i mevcudat/6-b tâ ki okıyanlar Allahü te'âlâ'nun masnu'âtının 'acâyibin/ve mevcudatının garâyibin göre bu 'acâyiblerde 'aym i'tibârlarıla/tefekür ideler...". 11-a'da da eserin yazılışı ile ilgili benzer açıklamalar yapılmıştır. "...ve biz dahı bu kitâbı düzdük âyine/şûretinde ne kim 'alemde 'acâyib var sana göstere...".

Eserin bir tercüme olduğu da 17-b'de şöyle dile getirilmektedir: "biz dahı bu tercümede getirmediük".

YAZILIŞ (İMLÂ) ÖZELLİKLERİ

Üzerinde çalıştığımız eserin (Süleymaniye Ktp. Nuri Arlasses nr.128) nüshası oldukça okunaklı ve hareketli bir nesih yazı ile yazılmıştır. Metnimiz yazılış olarak Uygur ve Arap-Fars yazı geleneklerinin etkisi altındadır. Metnimizde Türkçe ve yabancı kelimelerin yazılışında istikrarsızlık, hatta yanlışlıklar göze çarpmaktadır.

Metnimizde ünlülerin yazılışları gerek kelime kök ve tabanlarında, gerekse eklerde olmak üzere iki bölümde incelenmiş ve sayısal değerler verilerek suretiyle yazılıştaki umumî temayüller belirlenmeye çalışılmıştır. Özellik arz eden ünsüzlerin yazılışları ayrı bir bölümde ele alınmış ve örnekler verilmiştir. Verilen örnekler ve ekler alfabetik olarak sıralanmıştır. Fakat, bunlardaki ünlü ve ünsüzlerin nasıl yazıldığı hususunda frekans dikkate alınmıştır.

Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki; Eski Anadolu Türkçesi'nde asli ünlü uzunluğu bulunduğu dair bazı görüşler ileriye sürülmüştür. (KORKMAZ, 1968:49-84 ve LİGETİ, 1942:82-94). Şunu belirtmeliyiz ki Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılış itibarıyla Arap-Fars yazı dili özellikleri ile Uygur yazılış özellikleri bir arada bulunmaktadır. Üzerinde çalıştığımız metinde de bu farklılık belirgin bir şekilde görülmektedir. Bu itibarla yazılış özelliklerinin oldukça farklılık gösterdiği, yazılışın düzensiz ve istikrarsız olduğu bir dönem ve o döneme ait metinlerde asli ünlü uzunluğunun tespiti son derece güçtür. Bu bakımdan metnimizde ünlü uzunluklarının tespiti üzerinde durulmamıştır. Ünlü uzunluklarının tespit edilebilmesi ancak istikrarlı ve düzenli bir yazılış özelliğine sahip metinler üzerinde yapılabilir.

1. ÜNLÜLER

1.1. a Ünlüsü

Kelime başında

a. çekmeli elifle (İ) 1802 yerde geçmektedir.

artuq ارتوق (3855)

ay ای (18)

az از (3840)

b. Üstünlü elifle (Ā) 478 yerde geçmektedir

ancağ أنجق (1936)

altın ألتون (3399)

art- أرت (1195)

c. medli çekmeli elifle (Ā) 19 yerde geçmektedir.

anı أنى (2576)

anıق أنك (1891)

ay آی (1271)

Kelime içinde

a. çekmeli elifle (Ā) 1161 yerde geçmektedir.

balık بالق (3350)

tağ طاغ (2210)

yan یان (3757)

b. üstünlü elifle (Ā) 533 yerde geçmektedir.

bakır بآقر (1613)

kat قآت (1956)

yağ یآغ (1811)

c. medli çekmeli elifle (Ā) 105 yerde geçmektedir

balık بالق (3353)

ırak اراق (4086)

tağ طَاغ (2615)

Kelime sonunda

a. üstünlü elifle (Ā) 144 yerde geçmektedir

ana انا (4131)

ara أَرَا (641)

arka أَرْقَا (4278)

qara قَرَا (2030)

b. çekmeli elifle (ā) 77 yerde geçmektedir

ana انا (201)

ara ارا (1830)

arka ارقا (5865)

ata انا (4133)

qara قرا (5743)

c. Üstünlü he ile (ā) 23 yerde yazılmıştır

arka أَرْقَا (5867, 4213)

orta اورتَا (78, 87)

d. Üstünle (ā) 5 yerde yazılmıştır

arka+larınم اَرْقَلَرْنِي (3529)

ata+m اَتَم (1218, 4733, 5379)

ata+sı اَتَسِي (1209)

e. Medli elifle (Ā) 4 yerde geçmektedir

ara أَرَا (3239, 3978-5484)

orta اورتا (2758)

1.2. e ünlüsü

Kelime başında: Bütün örneklerde ise üstünlü elifle yazılmıştır.

el أَل (2050)

en أَنْ (1928)

erkek أَرْكَك (1508)

Çekmeli elif ile 3 yerde geçmiştir

ال (253, 4059, 4800)

Kelime içinde

a. Üstünle (◀) 251 yerde geçmektedir.

demür دَمْر (1377)

değiz دَكْز (5413)

güneş كَنْش (1120)

1 yerde ise çekmeli elifle yazılmıştır

çek-erler چَاكْرَلِر (421)

Kelime sonunda

a. üstünle (✓) 70 yerde geçmektedir

kimse+ye كَمْسِيَه (2243)

ne+dür نَدْر (1265)

ye-r يَر (3378)

b. üstünlü he ile (هـ) 27 yerde geçmektedir

bile بِلَه (1686)

böyle بَوَيْلَه (4110)

depe دَهْپَه (5733)

niçe نِهْچَه (531)

1.3. ı ünlüsü

Kelime başında

a. Esreli elif ile (ا) 30 yerde geçmektedir

ırak اِرَق (861)

ırak اِرَق (861)

ırmağ اِرْمَق (2035)

ısıcağ اِصْحَق (2383)

b. elif ve dik esreli ye ile (ای) 2 yerde geçmektedir

ışıl-a-ر ایشیلر (506)4

ınl- ایریل (5733)

Kelime içinde

a. esre ile (ر) 137 yerde geçmektedir

kırk قِرَق (1990)

kızıl قِزِل (2281)

yıl یِل (4741)

b. dik esreli ye ile (ي) 120 yerde geçmektedir

kıl قیل (365)4

kış قیش (470)7

kız قیز (521)4

c. dik esre ile (ي) 20 yerde geçmektedir

yıl ییل (415)4

yıldız یلذز ()

çık- چق (490)0

d. Esreli ye ile (ي) 2 yerde geçmektedir

yil ییل (4760-4840)

Kelime sonunda

a. dik esreli ye ile (ي) 1920 yerde geçmektedir

dahı دخی (976)

ğayn غیری (1737)

katı قتی (1861)

tağn تکری (1648)

b. esre ile (ي) 17 yerde geçmektedir

ğayn غیری (316)

katı قتی (3088)

kun قور (1722)

tağn تکری (934)

1.4. i ünlüsü

Kelime başında

a. elif ve dik esre'li ye¹ ile (آي) 1148 yerde geçmektedir.

iderler ايدرلر (4536)

iki ايكي (2441)

ilerü ايلرو (2462)

b. esre ile () 397 yerde geçmektedir

incit- انجت (4215)

iş اش (5173)

it ات (3402)

c. elif ve esreli ye ile (آي) 32 yerde geçmektedir

iç ايچ (2355, 4524)

iki ايك (1853)

iris- ايرش (1731-3093)

Kelime içinde

a. dik esre'li ye ile (آي) 931 yerde geçmektedir

bile بيله (1565)

biz بيز (1339)

deñiz دكيز (2175)

kim كيم (1308)

¹ dik esreli ye tabiri için bk. Halil ERSOYLU, Kız Destanı, s. 25

b. esre ile () 557 yerde geçmektedir.

değiz دِکَز (287)

dil دِل (3394)

diş دِش (1889)

c. dik esre ile () 132 yerde geçmektedir.

bir بَر (5396)

giç کِچ (1200)

niçe نِچِه (891)

yine يِنِه (2027)

d. Esreli ye ile () 5 yerde geçmektedir

derinlik دَرِينَلِک (4336)

virbi- وِيرَبِ (1573-5652)

yir يِير (5389)

Kelime sonunda

a. dik esre'li ye ile () 776 yerde geçmektedir.

gibi کِی (1355)

iki اِیْکِی (2381)

imdi اِمْدِی (1878)

b. esre ile () 137 yerde geçmektedir.

di- دِ (176)

gibi کِی (3575)

kişi کِشِ (5565)

c. Esreli ye ile (ي) 70 yerde geçmektedir.

gibi كىبى (5579)

kişi كشى (3581)

yigirmi يكرمى (5815)

1.5. o ünlüsü

Kelime başında

a. elif ve ötreli vav ile (اُ) 1775 yerde geçmektedir

odun اودون (2696)

omuz اوموز (5639)

otuz اوتوز (5718)

b. elif ve ötre ile (أ)

o أ (4935)

oڭ أڭ (2363)

ol أل (5689)

Kelime içinde

a. ötreli vav ile (و) 331 yerde geçmektedir.

koڭ- قوڭ (2874)

koşk- قوړق ()

tob توّب (3044)

b. ötre ile (و) 32 yerde geçmektedir

çok چق (5707)

şovuk صوق (1292)

yok يوق (298)

Kelime sonunda

ötreli vav ile (وُ) 91 yerde geçmektedir.

ko- قو (2174)

1.6. ö ünlüsü

Kelime başında

1. Elif ve ötreli vav ile (اُو) 152 yerde geçmektedir

öl- اول (4569)

öŋ اولك (476)

öp- اوپ (4195)

ördek اردك (3706)

b. elif ve ötre ile (ا) 2 yerde geçmektedir

ölüm الم (1219)

öldi الدي (4498)

Kelime içinde

a. ötreli vav ile (وُ) 612 yerde geçmektedir.

dön- دون (4286)

dört دورت (2701)

gör- كور (4242)

göz كوز (2899)

b. ötre ile (و) 45 yerde geçmektedir.

bölük بلك (3964)

dört درت (3320-3406)

göster- كستر (5842)

göz+ كر (4120)

1.7. u ünlüsü

Kelime başında

a. Elif ve ötreli vav ile (او) 492 yerde geçmektedir

ulu اولو (3050)

un اون (3085)

ur- اور (3031)

uzun اوزون (2690)

b. Elif ve ötre ile (ا) 3 yerde geçmektedir.

ucuz اجر (1884)

uşak اشق (968)

uvak اوق (2809)

Kelime içinde

a. ötreli vav ile (و) 706 yerde geçmektedir.

bul- بول (2539)

kül قول (2471)

kuş قوش (2608)

uzun اوزون (2873)

b. ötre ile (و) 41 yerde geçmektedir.

budak بدق (1100)

dur- در (633-1099)

dızlu دزلو (1896)

ucuz اجز (1884)

Kelime sonunda

ötrelî vav ile (و) 330 yerde geçmektedir

kamu قمو (2786)

kıyu قیو (2680)

tolu طلو (2445)

ulu اولو (5142)

1.8. ü ünlüsü

Kelime başında

a. Elif ve ötreli vav ile (او) 309 yerde geçmektedir

üst اوست (2277-2279)

ün اون (1825)

üzerinde اوزرنده (2737-2739)

üzerine اوزرینه (3795)

b. Elif ötre ile (ا)

üzim ازیم (4797)

Kelime içinde

a. ötreli vav ile (و) 1014 yerde geçmektedir

demür دموور (3030)

diş- دوش (2657)

düz- دوز (2796)

yüz- یوز (3087)

b. ötre ile (و) 166 yerde geçmektedir.

demür دمر (1377)

güneş کنش (836-1078)

gül گل (750)

gümüş کمش (780)

Kelime sonunda

a. ötreli vav ile (و) 213 yerde geçmektedir.

dilkü دلکو (3861, 4847)

eyü ایو (5038)

girü کیرو (3688)

kendü کندو (3060-5364)

b. ötre ile (و) 3 yerde geçmektedir

çürü- چر (1206-3086)

2. ÜNSÜZLER

2.1. b-p : P ünsüzü p (پ) ve b (ب) harfleriyle yazılmaktadır.

biç kelimesi 1884. satır hariç geçtiği bütün yerlerde p ile yazılmıştır.

Kelime Başında

biç	بك (1884)
ban	بارو (5323-5184)
biç	بك (1937, 2045, 5338)
hostān	بوستان (1873)
buça	بوکا (264)

Kelime ve hece sonunda

p ünsüzünün b ile yazıldığı örnekler şunlardır:

ip	أيب (2082)
kapla-	قبل (3330)
tap-	طب (3330)
toptolu	طوبخلو (2040)
yap-	ياب (3314)

-Up Zarf-fiil eki daima b'li yazılmıştır

al-up	ألوب (2013)
getir-üp	كتوروب (3879)
gör-üp	كوروب (2249)
ol-up	ألوب (5372)

2.2. c-ç ünsüzü: Metnimizde gerek Türkçe gerekse yabancı kelimelerde c ve ç (ج) yazımında bir kararsızlık gözlenmektedir.

c'li şekiller

Kelimelerde

agac	اغج (1094)
canak	جانق (2579)
çok	جوق (4341)
çünkü	چنگه (2570)
yengeç	ينگج (1446)
geç-	كج (1861)
iç	اوج (1052-1055)

ç'li şekiller ise şunlardır:

Kelimelerde

cevher	چوهر (1314-3082-3095)
ciger	چگر (2318)
cihet	چهت (5396)
gice	کچه (3099-3488-3490-3511)
incü	انچو (4698-4699-4910)

Eklere

bat-ıcak	باتيچق (2393)
geç-ince	کچنچه (2416)
iç-icek	ايچچك (3159)
debe+cik	دبچك (1422)

2.3. s'nin yazımı:

Metnimizde s genel olarak kalın ünlü bulunduran kelimelerde sad harfi ile, ince ünlü bulunduran kelimelerde ise sin harfi ile yazılmıştır. Fakat bu durumun istisnaları da vardır.

sin (س) ile yazılan kelimeler

sen سن (68-5425-1971)

sev- سو (5331)

sevi سوي (5509)

sögmek سوگمك (2628)

söyle- سويل (3281)

sad (ص) ile yazılan kelimeler

saç- صاچ (1787)

sag صاغ (761-5620)

sarı صارو (2604)

sig- صغ (649)

sın- صن (3189)

yu-şalar يوصه لر (2364)

İstisnalar:

Kalın ünlülü kelimelerde sin yazımı:

saç- صاچ (97, 4134)

sındur- سندر (5307)

sor- سور (1266)

su- سو (268, 727, 1662)

2.4. t-d: Kalın ünlülü bazı kelimeler hem t ile hem dal ile yazılmıştır

dal (د) ile yazılanlar

doldur- دولدر (5763)

doldır- دولدر (5431)

dur- دور (2163)

dut- دوت (3002)

tı (ط) ile yazılanlar

toldır- طولدر (140)

tır- طور (846)

tut- طوت (232)

2.5. ɣ: ɣ konsonantı sağır kef (ك) ve üç noktalı kef (ك) ile yazılmıştır.

Sağır kef kullanılan kelimelerden bazıları şunlardır:

soğra صكره (40-254)

tağrı تكري (610-934)

Üç noktalı kef kullanılan kelimelerden bazıları ise şunlardır:

ağa اكا (1257-1324)

beglik بكلك (1375)

buğa بوکا (1304)

çağ چك (3552)

kağlı قاكلي (4213)

soğra صكره (187-1231-5708)

tañrı تڭرى (608-1968)

Şu eklerde de (ك) kullanılmıştır.

gelme-ñ كلك (5264)

ko-ñ قوڭ (2305)

ata+ñ+a اناكه (4133)

ana+ñ+a اناكه (4133)

2.6. Bazı özel durumlar:

2.6.1. Türkçe kelime ve eklerde şedde kullanımı

Bazı Türkçe kelimelerde ve eklerde şedde işareti kullanılmıştır

Kelimelerde

bellü بلو (1803)

elli الي (3204-4382-3304)

issi اسي (1291)

issüz اسوز (3727)

Eklerde

eyit-di ايتدي (1560-1563)

gir-e كره (5482)

git-di كتدي (1787-1788-1789)

işit-di اڭتدي (1651-1657)

fıl+ler فيلر (4213)

sil+ler سيلر (2742)

yil+lık يىلىق (5645)

yil+ler يىللار (2169-2438)

2.6.2. Türkçe kelimelerde tenvin kullanımı

Metnimizde bu duruma tek bir örnekte rastlanmaktadır.

ett-in «ات» (4708)

2.6.3. Yazılışı bitişik olan ekler ve kelimeler

Eski Anadolu Türkçesi dönemindeki birçok eserde birbirini takip eden ve normalde ayrı yazılması gereken iki kelimenin bitleştirilerek yazılması durumuna değişik oranlarda rastlanmaktadır (ERSOYLU, 1996:47). Bu durumun metnimizde de az da olsa örnekleri vardır. İlgili örnekler şunlardır:

ki ki بلكه (1406-1515)

bu kez بکر (4630)

ne kadar نقدر (1809-1906-2354)

ol da ki اولدخي (2324)

ol tarzı da اولطرفده (2572)

sen de ki سندنخي (1517)

şöyle ki شویلكه (4312)

yıldırım ki یلدرمه (2739)

2.6.4. Yazılışı ayrı olan ekler ve kelimeler:

Eski Anadolu Türkçesinde Uygur imlasının etkisiyle ekleri kelime tabanından veya ek almış şeklinden ayrı yazıma geleneğinin örnekleri metnimizde bazı kelimelerde sürdürülmüştür.

Bahreyn+dür بحرین در (5533)

bulut+sız بِلْت سِز (2739)

bünyād+ın بِنِيَادِين (1607)

degil+sin دِکَل سِين (5539)

hub+dur خُوب در (5534)

mu'allak+dur مَعْلُق در (2566)

tavşan+cıl طُوشَن جِل (5862-5864-5860)

3. EKLERDEKİ ÜNLÜLERİN YAZILIŞI

3.1. İSİM YAPIM VE ÇEKİM EKLERİ

3.1.1. İsim Yapma Ekleri

3.1.1.1. İsimden İsim Yapma Ekleri

+Ak

Ekin ünlüsü geçtiği 2 yerde de üstünlü elifle () yazılmıştır

yağ+ak يِکَاق (761,762)

+An

a. Ekin ünlüsü üstünle (◌̇) 28 yerde yazılmıştır.

er+en ارن (3723, 4116)
og(u)l+an اوغلن (3786, 3208, 4525, 5331, 5687)

b. Ekin ünlüsü üstünlü elif ile (Ā) 26 yerde yazılmıştır

og(u)l+an اوغلان (207, 2064, 4720, 4383, 5333)

c. Çekmeli elif ile (l) 19 yerde yazılmıştır

og(u)l+an اوغلان (1201, 1730, 5687, 4185, 1493)

d. Medli elif ile (Ā) 1 yerde yazılmıştır

og(u)l+an اوغلان (267)

+Ar

2 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü üstünle () yazılmıştır

bir+er برر (3921)

üç+er اوچر (3372)

+cA

Çekim eki olarak kullanılan bu ekin yapım eki olarak örneği azdır (KARAHAN:1994, 64). Ekin ünlüsü geçtiği 129 yerde de üstünlü he ile (ā) yazılmıştır.

Mecne+ca مجوعه (4032)

nice نجه (4228)

niçe نيچه (649)

+cAk

Toplam 8 yerde geçmektedir. Ekin ünlüsü daima üstünle () yazılmıştır

küçi+cek کوچك (542)

kiçi+cek كيجيچك (2753)

yahın+cak يلىنچق (1308)

+cIz

Toplam 11 yerde geçmektedir. Ekin ünlüsü daima dik esreli ye ile (ي) yazılmıştır.

demir+ci دمورجى (4538, 4539, 4903)

ekin+ci اكنجى (4064, 4065)

gemi+ci كميچى (1089)

kemânça+cı كمانچا جى (4023)

+cIzk

Ek 39 yerde geçmektedir. Ekin ünlüsü daima esre ile yazılmıştır

depe+cik دىپىك (1422)

kısa+cık قصه جق (4532)

küpe+cik كىپىك (149)

oglan+cık اوغلاىچق (1731)

tara+cık طراجق (4430)

+cIzl

Toplam 8 yerde geçmektedir

a. Ekin ünlüsü dik esreli ye ile (ي) 7 yerde yazılmıştır.

balık+cıl بالفىل (2482)

ben+cil بنجىل (2483)

tavşan+cıl طوشنجىل (2886)

b. 2 yerde ekin ünlüsü esre ile (ي) yazılmıştır

taşın+cıl طوشان جل (5461, 5463)

+cIlayIn

Toplam 5 yerde geçmektedir

a. a ünlüsü üstünlü elif ile (آ) 3 yerde yazılmıştır

an+cılayın اجلاين (2512, 2515, 2516)

b. a ünlüsü üstünle (ا) 2 yerde yazılmıştır

bun+cılayın بوغلاين (2465, 3852)

+dAş

6 yerde geçmektedir

a. Ekin ünlüsü çekmeli elifle (ا) 2 yerde yazılmıştır

karın+daş قرنداش (659, 2019)

yol+daş يولداش (701)

yol+daşlık يولداشلق (1798)

b. Ekin ünlüsü çekmeli medli elif ile (آ) 1 yerde yazılmıştır

karın+daş قرنداش (2021)

+ge

Ekin ünlüsü geçtiği 2 yerde de üstünlü he (ه) ile yazılmıştır.

özge اوزگه (3749, 4246)

+gIzI

Toplam 2 yerde geçmiştir

a. Ekin ünlüsü esre ile (ر) 1 yerde yazılmıştır

kır+gıl قرغل (1463)

b. Ekin ünlüsü dik esre ile () 1 yerde yazılmıştır

kır+ıl قرغیل (1365)

+(I)I

Toplam 62 yerde geçmektedir. Geçtiği bütün yerlerde ekin ünlüsü esre ile () yazılmıştır.

kız+ıl قزل (367, 1695, 3909)

yaş+ıl ییشل (1901, 4443, 5470)

+(I)ncI

a. Ekin ünlüsü dik esreli ye ile () 43 yerde yazılmıştır

altı+ncı التنجی (942)

beş+inci بئنجی (3704)

dörd+inci دورنجی (1278)

iki+nci اکنجی (49)

yedi+nci یدنجی (967)

b. Ekin ünlüsü esreli ye ile () 1 yerde yazılmıştır

ikinci ایکنجی (1397)

+(U)ncI

tokuz+uncı طوقرنجی (970)

üç+ünci اوچنجی (3467)

+IAyIzn

Metnimizde 1 örnekte geçmiştir. i ünlüsü dik esreli ye () ile yazılmıştır.

felek+leyin فلکلین (2615)

+II

+IU

Toplam 80 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü daima ötreli vav ile (و) yazılmıştır

at+lu اتلو (1474)

'azamet+lü عظمتملو (663)

cân+lu جانلو (813)

duz+lu دزلو (1896)

göz+lü گوزلو (2335)

+II₂

Toplam 4 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü daima dik esreli ye ile (ي) yazılmıştır.

hayır+lıdır خیرلیدر (3264)

kilid+lidür کلیدلیدر (2284)

korku+lıdır قورقولیدر (1941)

kuyruk+lı قویرقلی (1707)

+IIk

+II₂k

111 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü daima esre ile (ر) yazılmıştır

bahâdır+lık بهادرلق (2555)

gölge+lik کلکه لك (197)

kaftan+lık قفتنلق (53)

yüce+lik یوجه لك (3398)

+lUk

a. Ekin ünlüsü ötre ile (و) 6 yerde yazılmıştır

dost+luk دوستلق (4268)

ey+lük ايلك (3658)

gün+lük گونلك (5042)

kuş+luk قوشلق (692, 4043)

b. Ekin ünlüsü ötreli vav ile (و) 1 yerde yazılmıştır

ey+lük ايلوك (3251)

+rAk

Karşılaştırma (comparative) eki olan +rAk metnimizde toplam 28 yerde geçmiştir.

Ekin ünlüsü daima üstünle (◌) yazılmıştır

ahmak+rak احمقراق (1641)

düşvar+rak دشوارراق (4387)

tüz+rek تيزرك (3783)

yaş+rak ياشراق (2991)

yeg+rek يكرك (227)

+sIz

+sUz

Toplam 4 yerde geçmektedir.

a. Ekin ünlüsü ötre ile (و) 2 yerde yazılmıştır

cân+suz جانسوز (813-1028)

b. Ekin ünlüsü ötreli vav ile (و) 2 yerde yazılmıştır

is+süz اسوز (3727)

+sIz

20 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü daima esre ile (ء) yazılmıştır

cilā+sız جلاسز (143)

dil+sız دلسز (5444)

direk+sız دركسز (935)

sukkān+sız سكانسز (727)

şeksiz شكسز (212)

+sul

İki yerde geçmektedir. Ekin ünlüsü geçtiği 2 yerde de ötreli vav ile yazılmıştır.

yoh+sul يخسول (1645, 1619)

3.1.1. 2. Fiilden İsim Yapma Ekleri (deverbal)

-AcAk

Bir yerde geçmiştir. Ekin ilk ünlüsü üstünlü he (ه), ikinci ünlüsü üstünle (أ) yazılmıştır

yey-ecegini ييه جكني (158)

-Ak

3 yerde geçmiştir.

a. Ekin ünlüsü üstünle (أ) 1 yerde yazılmıştır

ölç-ek اولچك (3271)

b. Ekin ünlüsü çekmeli elif ile (ا) 1 yerde yazılmıştır

kork-ak قورقاق (2481)

c. Ekin ünlüsü üstünlü elif ile (Ā) 1 yerde yazılmıştır

tur-agıdır طور اغیدر (5315)

-eç

1 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü üstünle (◌) yazılmıştır

gül-eç گولچ (4398)

-egen

Bir yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü üstünle (◌) yazılmıştır

döy-egen دویکن (5334)

-GAn

Toplam 2 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü üstünle (◌) yazılmıştır

geç-ken کچکن (1896)

utan-gan اوتانغن (3232)

-mA

Toplam 3 yerde geçmiştir.

a. Ekin ünlüsü üstünlü he ile (ā) 5 yerde yazılmıştır

kaz-ma قازمه (4731)

kes-me کسمه (4219, 5594)

sür-me سورمه (2909, 5738)

b. Ekin ünlüsü üstünle (◌) 4 yerde yazılmıştır.

arjaması اکلسمسی (186)

bil-mesi بلسمسی (186)

sür-meye سورميه (3019, 3082)

c. Ekin ünlüsü çekmeli elifle (ا) 1 yerde yazılmıştır

tap-manun طيمانك (1570)

-gU

Ek iki yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü geçtiği iki yerde de ötre ile yazılmıştır,

sev-gülü سوكلو (295, 5110)

-(I)k

-(U)k

Toplam 9 yerde geçmektedir

a. Ekin ünlüsü ötre ile (و) 8 yerde yazılmıştır.

böl-ük بولك (73)

bulan-uk بولانق (1197)

kes-ük كسك (1629, 1631)

öksür-ük اوكسورك (5798)

b. Ötreli vav ile (و) 1 yerde yazılmıştır

buyur-ugımla بيوروغملا (682)

-(I₂)k

Toplam 7 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü daima esreli (ك) yazılmıştır

böl-ik بولك (77)

kariş-ik قارىشق (2081)

ulaş-ıkdır اولاشقدر (2632)

-I

-U

Toplam 16 yerde geçmiştir.

a. Ekin ünlüsü ötreli vav ile (و) 15 yerde yazılmıştır

asıl-u اصلو (2186)

dutıl-u دوتلو (366)

yap-u یاپو (4772)

yazıl-u یازیلو (516, 714)

b. Ekin ünlüsü ötreli (و) 1 yerde yazılmıştır

örtül-ü اورتلو (3521)

-Iz:

sev-i سوسی (5509)

-IcIz

Toplam 8 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü daima esreli ye (ی) ile yazılmıştır.

düz-icilerdür دوزیجیلردر (925)

ic-icidür اییدییدر (109)

indür-icidür اندریدر (672)

yart-ici یارتچی (544, 862)

-it

1 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü esre ile (ی) yazılmıştır

hic-it هیت (2071)

-mAkllık

Mastarın +İlk eki almış hâli de metnimizde geçmektedir. Toplam 14 yerde geçmiştir

a. A ünlüsü üstünle (أ) 13 yerde yazılmıştır

açla-maklık انلا مطلق (431)

bil-meklik بلمكك (42)

düz-meklik دوز مكك (1970)

tap-maklık طيمطلق (1553)

yan-maklık ييا مطلق (1684)

b. A ünlüsü 1 yerde çekmeli elifle (ا) yazılmıştır

tap-maklık طيماتلق (1606)

-mUr

Toplam 26 yerde geçmektedir. Ekin ünlüsü geçtiği bütün yerlerde ötreli vav ile yazılmıştır.

yag-mur ييمور (627, 2993, 5833)

-(U)m

11 yerde geçmiştir

a. Ekin ünlüsü ötre ile (و) 9 yerde yazılmıştır

öl-üm اولم (205, 259, 294)

b. 2 yerde ekin ünlüsü ötreli vav ile (و) 2 yerde yazılmıştır

öl-üme اولومه (4388)

öl-ümi اولومي (3252)

3.1.2. İsim Çekim Ekleri

3.1.2.1. *Çokluk* : +Ar metnimizde toplam olarak 801 defa geçmektedir

a. Üstünle (ـُ) 776 yerde karşılanmıştır

bünyād+ların بنيادلرك (287)

deriz+lerin دكرلرك (2578)

kuru+larda قرولرده (340)

b. 17 yerde üstünlü elifle (أ) yazılmıştır

anların انلارك (4091)

bunların بونلارك (1637)

c. 2 yerde çekmeli elifle (إ) yazılmıştır

anların انلارك (850)

bunların بونلارك (3677)

3.1.2.2. *İyelik Ekleri*: İyelik eklerinde yardımcı ünlülerin yazılışı incelenmiştir.

Teklik I. Şahıs: Metnimizde iki şekil mevcuttur

+ (U)m ve + (I₂)m:

+ (U)m

a. Sadece ötre (و) ile 38 yerde geçmektedir

'avrat+üm عورتهم (4635)

ben+üm بنهم (1218)

'öm+üm عمرهم (263)

vilâyet+üm ولايتهم (133)

b. 24 yerde ötreli vav ile (و) geçmektedir

bin+üm بنوم (1820)

ben+üm بنوم (3753, 4898)

+(L)m

a. 29 yerde esre ile (ر) yazılmıştır

bâg+ım باغم (295)

baş+ım باشم (201)

kul+ıma قوله (661)

leşker+ım لشكرم (4639-3736)

üst+imde اوتومه (365)

b. Dik esreli ye ile (ي) 4 yerde yazılmıştır

ciger+ime جكرمه (787)

eylig+ım ايلگيم (390)

feryād+ıma فریادمه (1612)

kasd+ım قصدیم (3935)

Teklik II. şahıs +(U)ğ: Toplam 52 yerde geçmiştir. Metnimizde dar ünlülü şekli de mevcuttur.

+(U)ğ

a. Ötre ile (و) 48 yerde yazılmıştır.

el+üğ الك (711)

hâcet+üğ حاجتك (1249)

göğ(ü)l+üğ كوكلك (284-528)

sen+üğ سنك (283-3650)

6. Ötreli vav ile 2 yerde yazılmıştır.

baş+uqa باشوکه (3221)

iş+ürje ایشورکه (4886)

+(İz)g

2 yerde esreli () yazılmıştır

hâl+iñdür حالگیر (1614)

kat+iqa قاتکه (4211?)

Teklik III. şahıs: +İz +sİz

+İz

Toplam 899 yerde geçmektedir

a. Esre ile () 377 yerde yazılmıştır

nakd+i نقد (3097)

tül+i طول (3503)

zebr+i زهر (2902)

6. Dik esreli ye ile () 340 yerde yazılmıştır

en+i انی (3424)

ehi+i اعلی (3790)

kul+i قولی (1378)

+sİz

Toplam 397 yerde geçmektedir

a. Dik esreli ye ile () 264 yerde yazılmıştır

kamu+sı قومی (2141)

kişi+si كشيبي (2174)

orta+sı اورتاسي (2164)

b. Esre ile () 15 yerde yazılmıştır.

'amı+sımmı عمسلك (4777)

biti+sidür بتيدور (2188)

keffe+sine كفسنه (3216)

c. Esreli ye ile 1 yerde yazılmıştır.

yarı+sı يارسي (4794)

Çokluk I. şahıs: +(U)mUz ve +(I)mUz

Eklin kendi ünlüsü +(U)mUz ekinde daima ötre ile; +(I)miz ekinde ise esre ile yazılmıştır. Yardımcı ünlünün yazılışı ise şöyledir:

+(U)mUz

a. Ötreli vav ile (و) 1 yerde yazılmıştır.

hüküm+ürümüzde حكمو موزده (4656)

b. Ötre ile 1 yerde yazılmıştır.

üs+ürümüzden اوجموزدن (5437)

+(Iz)mUz

a. Iz ünlüsü 6 yerde esre ile () yazılmıştır.

'adet+imiz عاداتم (4325)

evvel+imiz اولم (251)

mesel+imiz مثلم (998)

sâni+imiz صانعم (2476)

vilâyet+imiz ولايتم (3746-4657)

b. İ2 ünliüsü dik esreli ye ile (ی) 3 yerde yazılmıştır

baş+ımızز باشیمز (1286)

i'tikād+ımızز اعتقادیمز (719)

peygamber+ımızز پیغمبریمز (109)

+(L)mlz

a. Esre ile (ی) 4 yerde yazılmıştır.

hâcet+ımızز حاجتیمز (598)

mlk+ımızز ملکیمز (5192)

vilâyet+ımızز ولایتیمز (4656)

b. Dik esreli ye ile (ی) 2 yerde yazılmıştır.

cevâhir+ımızز جواهریمز (176)

öğ+ımızز اوکیمز (328)

Çokluk II. şahıs: Ekin metnimizde yuvarlak vokalli şeklin yanında dar vokalli şekli de vardır.

+(U)ğUz

Ohe ile (و) 5 yerde yazılmıştır

and+ıuzuzز اندکز (4481)

baş+ıuzuzز باشکز (4480)

dîn+ıuzuzز دینکز (1647)

maksud+ıuzuzز مقصدکز (5229)

üst+ıuzuzز اوتکز (935)

+ (i) ğiz

cānib+ġiz جانبك (3750)

Çokluk III. şahıs: +IArI : Bu ek metnimizde toplam olarak 317 defa geçmiştir.

a. i ünlüsü dik esreli ye ile (ي) 232 yerde yazılmıştır.

āyin+leri اينلي (4512)

yin+leri ييرلي (5095)

yüz+leri يوزلي (4532)

b. i ünlüsü esre ile () 95 yerde yazılmıştır

düşmen+lerinden دشمنلرندن (3341)

söz+lerinden سوزلرندن (2397)

tag+larında طاغلرنده (2914)

3.1.2.3. *İlâl İikleri*

Yükleme (Akkuzatif) eki: +(y)l

Bu ek metnimizde 763 defa geçmiştir.

a. Dik esreli ye ile (ي) 516 yerde yazılmıştır

ben+i بني (3903)

Mervān+i مروياني (3968)

son+i سني (3959)

b. Esre ile () 177 yerde yazılmıştır.

büt+i بت (3123)

sūret+i صورت (85)

ta'am+ı (طعام) 4107

e. 59 yerde homze ile (هـ) yazılmıştır

Ka'he+yi (كعبة) 5048

fıssaz+ıy (فصصه) 5065

Nazire+yi (نظيره) 4127

d. 7 yerde esreli ye ile (ی) yazılmıştır

ävaz+ını (اوزینی) 669

cân+ını (جانینی) 708

yir+ini (ییرینی) 5680

e. Öne ile () 2 yerde karşılanmıştır

'aleyhüselâm+u (عليه السلام) 2343

İmind+ü (عند) 5510

Yönelme (Datif) eki: +(y)A : Bu ek metninizde toplam olarak 861 defa geçmiştir

a. Üstünlü he ile (هـ) 788 yazılmıştır

İskender+e (اسكندر) 3645

şehir+e (شهر) 3705

b. Üstünle () 73 yerde karşılanmıştır

cişr+e (جسر) 2125

göz+e (گوز) 2815

yir+e (ییر) 1913

c. Çekmeli elif ile (ا) 1 yerde yazılmıştır

aydınlık+a ایدنلغا (4049)

Bulunma (Lokatif) eki: +dABu ek metnimizde toplam olarak 639 yerde geçmiştir

a. Üstünlü he ile (ه) 617 yerde yazılmıştır

ay+da ایده (4580)

bunda بونده (4244)

gün+de گونده (3817)

b. Üstünle (و) 23 yerde yazılmıştır

gıce+de گیجه ده (4775)

kuyu+da قیود (4116)

şehir+de شهر د (3711)

Çıkma (Ablatif) eki: +dAn Metnimizde toplam olarak 661 defa geçmiştir. Hepsinde de ekin ünüsü üstünle (و) yazılmıştır

deryâ+sundan دریاسندن (4811)

sen+den سندن (5111)

genc+inden گنجندن (189)

İlgi (Genitif) eki:

+(n)Uğ

Metnimizde bu ek 623 defa geçmiştir.

a. Ötre ile (و) 596 yerde yazılmıştır

'akl+uğ عقالک (526)

bagdad+uğ بغدادک (3807)

felek+ün فَلَكٌ (1409)

güneş+ün كُنْشَاكْ (1290)

halk+uñ خَلْقُكْ (1288)

b. Ekin ünlüsü ötreli vav ile (وُ) 7 yerde yazılmıştır

bunuñ بِنُوْكْ (2770-5816)

büt+üñ بَتُوْكْ (2258)

şevket+ün شَوْكْتُوْكْ (5425)

tag+uñ طَاغُوْكْ (2067)

taniş+uñ طَنْشُوْكْ (2230)

c. Tenvinli ötre ile (وِ) 6 yerde yazılmıştır

'âlem+ün عَالَمِ (1052)

feleg+ün فَلَكِ (1021)

İdris+ün اِدْرِيسِ (1169)

Sîstan+un سِيْسْتَانِ (4440)

şehr+ün شَهْرِ (5019)

d. 4 yerde üç noktalı ڭ (كْ) ile yazılmıştır

anın اَنْكْ (3103, 3097)

idiğ-iñ اِيْدِيْگْ (3699)

yitiğ+üñ يِيْتُوْگْ (3698)

+(Iz)ڭ:

Esre ile 7 yerde yazılmıştır.

beşik+iğ بِشِيْگْ (1246)

peygamber+ig پیغمبرك (5523)

taş+ig طاشك (5458)

yigit+ig يگيدك (2297)

Ejilük (Ekvatif) eki: +cA Ekin ünlüsü geçtiği bütün yerlerde üstünlü he (ē) ile yazılmıştır

ardın+ca اردغه (250)

ardımız+ca اردمزجه (3776)

takdir+ce تقديرجه (1019)

Vasita eki (instrumental)

a. +(r)m: Metnimizde 2 yerde geçmektedir. İkisinde de ekin ünlüsü dik esrelli ye ile (ē) yazılmıştır

kış+m فيشمن (2681)

yaz+m يازمن (3177)

ñ. İsim çekiminde bağlama edatı olarak ile kullanılmaktadır. ile 180 yerde geçmiştir. Ekteki A ünlüsü daima üstünlü he ile (ē) yazılmıştır

arıq+la ارگه (1089)

berün+le بنمله (1249)

dil+ile دلیله (5688)

pādīshāh+la پادشاهلیله (212)

seniq+le سنگه (298)

Yön Gösterme (Direktif) Ekleri: +rA ve +ArU

+rA

a. Ekin ünlüsü üstünlü he ile (ē) 114 yerde yazılmıştır.

son+ra سکره (1107, 1224, 5848)

taş+ra طشره (171, 2315, 2773)

üz+re ازره (1495, 3825)

b. Ekin ünlüsü üstünle (ـ) 36 yerde yazılmıştır.

soğ+ra صكر (254, 566)

taş+ra طشر (181, 638, 2897)

+ArU

a. U ünlüsü ötreli vav ile (و) 53 yerde yazılmıştır

ığ+erü ایچرو (1701, 4379, 5461)

il+erü الرو (4856, 5057, 5214)

yuk+aru یوقارو (359, 364, 811)

b. U ünlüsü 1 yerde ötre ile (و) yazılmıştır

yuk+aru یوقار (1657)

3.2. FİİL YAPIM VE ÇEKİM EKLERİ

3.2.1. Fiil Yapma Ekleri

3.2.1.1. Fiilden Fiil Yapma Ekleri (Deverbal fiiller)

Dönüşlülük (reflexive)

-(I)n-

-(I₂)n-

Geçtiği 5 yerde de ekin ünlüsü esre ile (ـ) yazılmıştır

id-in- ایدن (3016, 4128, 5076)

cev(i)r-in- جورن (355, 1192)

-(U)n

2 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü iki yerde de ötre ile (و) yazılmıştır

dürtün- دورتين (2834, 2874)

-(U)l-

1 yerde ötreli vav ile (و) yazılmıştır

bog-ul- بوغول (1750)

1 yerde ötre ile () yazılmıştır

bog-ul- بوغل (4610)

Edilgen (Passive) ekleri:

-(I)l-

-(Iz)l-

a. Ekin ünlüsü esre ile () 51 yerde yazılmıştır.

ay(t)il-maz ايرلمز (1090)

kazıl-mış قازلمش (523)

yaradıl-masında ياردلمسند (548)

yıkl-dı يقلدي (4892)

b. Ekin ünlüsü dik esreli ye ile (ي) 12 yerde yazılmıştır.

boz-il- بوزيل (4123)

işid-il- ايشيديل (40)

kat-il- قاتيل (5884)

-(U)l-

Geçtiği 12 yerde de ötre ile (و) yazılmıştır

- boz-ul- بوزل (741)
düz-ül- دوزل (958-5850)
kon-ul- قونل (64)

- (Iz)n-

Toplam 13 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü daima esre ile () yazılmıştır.

- bil-in- یلن (1070, 1345, 3549)
bul-un- بولن (2376, 2885, 2898)
ol-un- اولن (1130)

Ettirgenlik (Faktitif) ekleri

-Ar:-

a. Çekmeli elifle (İ) 33 yerde yazılmıştır

- çık-ar- چیتار (363, 2743, 5727)
kop-ar- قویار (2242)

b. 29 yerde üstünlü elifle (İ̇) yazılmıştır.

- çık-ar- چقار (2825, 2101, 4245)
kop-ar- قویار (4377)

c. 8 yerde üstünle () yazılmıştır

- çık-ar- چیقر (2843, 3098, 5111)
gid-er- گیدر (578, 4990)
kop-ar- قویر (4731, 4738)

-dAr-

Toplam 26 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü daima üstünle () yazılmıştır

dönder- دوندِر (1079, 5109, 5657)

gön-der- گوندِر (141, 142, 144)

-dir-

-dUr-

a. Öre ile (و) 76 yerde yazılmıştır.

dön-dür- دوندِر (1028)

gez-dür- گزندِر (4497)

toğ-dur- طوگدِر (5789)

uyan-dur- اویاندِر (1655)

b. Ekin ünlüsü ötreli vav ile (و) 9 yerde yazılmıştır.

iriş-dur- ایریشدور (5225)

şındur- صندور (2814)

yandur- یاندور (1619)

yidür- بدور (3005)

-dir-

Toplam 13 yerde geçmiştir

a. Ekin ünlüsü esre ile (ر) 12 yerde yazılmıştır

bulaşdır- بولاشدِر (3125)

burışdır- بوریشدِر (3665)

kazdır- قازدِر (2978)

yandır- یاندِر (2692)

yapdır- یاپدِر (5283)

b. Ekin ünlüsü dik esreli ye ile (ے) 1 yerde yazılmıştır

dön-dir- دوندير (5589)

-gUr

Ekin ünlüsü 3 yerde ötreli vav ile yazılmıştır

ir-gür- ارگور (872, 4721)

tur-gur- طورغور (580)

-(I)r

-(U)r

a. Ekin ünlüsü ötreli vav ile (و) 19 yerde yazılmıştır

art-ur- ارتور (405)

biş-ür- بشور (844)

bit-ür- بتور (3183)

gey-ür- گيور (4720)

b. Ekin ünlüsü ötre ile (و) 8 yerde yazılmıştır

art-ur- ارتور (804, 3019)

düş-ür- دوشور (1870)

tog-ur- طوغور (795)

-Izr

3 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü daima esreli (ر) yazılmıştır

tog-ır- طوغور (773, 2870)

tog-ır- طوغور (5030)

- İzt-

2 yerde geçmektedir. Ekin ünlüsü esre ile (ﺉ) yazılmıştır

ak-ıt- اﺉﺕ (4026, 5789)

Ortaklaşma (müşareket)

-(I1)ş-

-(I2)ş-

Ek metnimizde toplam 201 yerde geçmiştir.

a. Ekin ünlüsü esre ile (ﺉ) 190 yerde yazılmıştır.

hit-iş- ﺑﺘﺘﺶ (2753)

ir-iş- ﺍﻳﺮﺶ (13-3347-2139)

yit-iş- ﺑﺘﺘﺶ (5560)

b. Ekin ünlüsü dik esreli ye ile (ﻱ) 11 yerde yazılmıştır

ir-iş- ﺍﻳﺮﻳﺶ (711-409,2924-3080-3093)

-(U)ş-

1 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü ötreli vav ile (ﯞ) yazılmıştır

bul-uş- ﺑﯜﻟﯜﺵ (4117)

Olumsuzluk Eki

-mA

a. Ekin ünlüsü üstünle (ﻯ) 67 yerde yazılmıştır

bulma-dılar ﺑﯜﻟﺪﻳﻠﻪﺭ (1577)

gelme-di ﻛﻠﻤﻪﺩﻯ (3153)

kalma-dı قلمدی (3729)
kurtul-madı قورتللمدی (3378)
toy-madug طومدک (2627)
tur-madı طورمدی (5331)
vir-medi ويرمدی (4732)

b. Ekin ünlüsü üstünlü elif ile (Ā) 6 yerde yazılmıştır.

bul-mamış بولمامش (2317)
buğal-madı بوگلمادی (1565)
ol-madı اولمادی (2432)
ol-mamışdur اولمامشدر (5470)

c. Ekin ünlüsü çekmeli elif ile (ā) 4 yerde yazılmıştır.

bak-mamak بکمامق (371)
ol-madı اولمادی (1594, 4853)
uyu-ma-dı اویمادی (4128)

Geniş Zamanın Olumsuzu

-mAz

Toplam 79 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü daima üstünle (◌̄) yazılmıştır

bat-maz باتمز (2377)
kon-maz کوممز (3383)
ol-maz اولمز (4094)
san-maz ساممز (944)
sig-maz صغممز (140)

Sürekliлик (Frequentatif)

-ele-

Toplam 6 yerde geçmiştir

a. Ekin ilk ünlüsü üstünlü he ile (ē) 4 yerde yazılmıştır

dep-ele- ديه لادي (3843)

depele- ديه ل (3501, 3968)

b. 2 yerde ekin ilk ünlüsü üstünle (ē) yazılmıştır

depele- ديلدلىر (4592, 5405)

3.2.1.2. İsimden Fiil Yapma Ekleri

+A-

a. Üstünle (ē) 42 yerde yazılmıştır.

beḡ(i)ze-r بگزر (635, 791, 858)

oy(u)n-ayup اوينيوب (1609)

oy(u)n-ar اوينر (4231)

ug(u)ra-yan اوغرين (4678)

b. Üstünlü elif ile (Ā) 4 yerde yazılmıştır

oy(u)n-ayan اويناين (2089)

oy(u)n-arlar اوينارلر (4884)

ug(u)ra-dıydı اوغرا ديدى (4288)

ug(u)ra-mış اوغرامش (4999)

c. Çekmeli elif ile (ġ) 1 yerde yazılmıştır

oy(u)n-ardı اویناردی (4230-1604)

d. Medli elif ile (Ī) 1 yerde yazılmıştır

ug(u)ra-mış اوغر آمش (2681)

+A1-

4 yerde geçmiştir

a. Ekin ünlüsü üstünle (↘) 3 yerde yazılmıştır

az+al- ازال (2748)

buğ+al- بوگل (2403, 5267)

b. Ekin ünlüsü çekmeli elif ile (ġ) 1 yerde yazılmıştır

bun+al- بوکال (2405)

+Ar-

Toplam 8 yerde geçmiştir

a. Üstünlü elif ile (Ī) 3 yerde yazılmıştır

sarar-an صرارن (716)

sarar-dı صآرردی (1235)

suv-anırlar صواررلر (2386)

b. Çekmeli elif ile (ġ) 3 yerde yazılmıştır

suvar- صوار (1901, 5248, 5249)

c. Sadece üstünle (↘) 2 yerde yazılmıştır

sarar-mış صاررmiş (172)

sarar-ur صررر (715)

+dA-

1 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü üstünlü he ile (ه) yazılmıştır

al+da- الده (4167)

+IA-

a. Ekin ünlüsü üstünle (أ) 70 yerde yazılmıştır

av+lamazlar اولمازلر (2061)

bag+lasalar باغلسلار (845)

kulaguz+ladun قولاغزلدك (1970)

ugur+ladım اوغرلدم (3803)

yalan+lamanız يلان لمكر (3278)

b. Ekin ünlüsü üstünlü elif ile (ا) 5 yerde yazılmıştır

av+larsın اولرسين (2016)

baş+lar باشلار (2027)

bogaz+ladı بوغزلادي (77)

yumurt+lar يمرطلار (2889)

c. Ekin ünlüsü çekmeli elif ile (ا) 1 yerde yazılmıştır

yumurd+ladığı يوسردلا دغی (2886)

d. Ekin ünlüsü üstünlü he ile (ه) 1 yerde yazılmıştır

gerçek+leñiz گزچكله كز (3277)

+IAa-

13 yerde geçmiştir

a. Ekin ünlüsü 2 yerde üstünle (أ) yazılmıştır.

ev-lenmek اولنىمك (254)

renk-lenir رنكلنر (2270)

b. Ekin ünlüsü üstünlü elif ile (Ā) 2 yerde yazılmıştır.

at+lanur اتلانر (4569)

yalın+lanur يالانلانر (3033)

3.3. FİİL ÇEKİM EKLERİ

3.3.1. Kip Ekleri

3.3.1.1. Bildirme (haber) kipleri

Görülen geçmiş zaman

a. Ekin ünlüsü 171 yerde ötre ile yazılmıştır.

agla-dım اغلدم (1828)

al-dug الدك (133, 3639)

cek-dim چكدم (1977)

eyit-diک ايتدك (3780)

b. Ekin ünlüsü dik esreli ye ile (ي) 696 yerde yazılmıştır

bul-dilar بولديلر (2310)

bulma-di بولمدي (2294)

öl-di اولدي (2325)

c. Ekin ünlüsü 111 yerde esre ile yazılmıştır.

cık-dım چكدم (4324)

eyit-dim ايتدم (2937)

geçür-dim كچردم (300)

vir-di ويرد (1605)

Duyulan geçmiş zaman (dubitatif)

Eski Anadolu Türkçesi'nde duyulan geçmiş zaman eki -miş 'tir. Bazen -Up genundium eki de kullanılmaktadır.

-miş

Bu eki metnimizde toplam olarak 414 defa geçmiştir.

a. Ekin ünlüsü esre ile (ر) 413 yerde karşılanmıştır

bezen-miş بزمنش (2471)

bindür-miş بندرمنش (5696)

getür-miş گتورمنش (2125)

öldür-miş اولدرمنش (5508)

b. Ekin ünlüsü dik esreli ye ile (ي) 1 yerde yazılmıştır

di-mişdür ديميشدر (1277)

c. Ekin ünlüsü 1 yerde ise ötre ile (و) karşılanmıştır

ko-muş قومش (3305)

-UpdUr ile

dut-updurlar دوتوبدرلر (2533)

ol-updunur اولبدرر (868)

Geniş zaman (aoriste)

-Ar

Bu eki metnimizde toplam olarak 454 defa geçmiştir

a. Ekin ünlüsü üstünle (ـ) 436 yerde yazılmıştır

id-er ایدر (2415)

kes-erler کسرلر (2424)

uç-arlal اوچرلر (2422)

b. Ekin ünlüsü çekmeli elifle (İ) 24 yerde yazılmıştır

bak-ar بقار (1475)

çık-ar چقار (1087)

kalk-ar قلقار (1100)

tap-arlal طپارلر (1358)

c. Medli elifle (Ī) 3 yerde yazılmıştır.

çık-ar چیقار (2682-1106-2323)

-(I)r

-(U)r

Metnimizde toplam olarak 1189 defa geçmiştir

a. Ötreli vav ile (و) 791 yerde yazılmıştır

bırag-urlar براغورلر (3974)

bil-ür بلور (5008)

ögid-ür اوکیدر (3910)

b. Ötre ile (و) 399 yerde yazılmıştır

bul-urlar بولرلر (791)

ey(i)d-ür ایدر (2237)

ol-ür اولر (1088)

-(Iz)r

3 yerde geçmektedir. Geçtiği yerlerde esre ile yazılmıştır.

ağraş-ırlar اکراش یرلر (3666)

bing-ır براغیرلر (2077, 2378)

Gelecek zaman (futurum)

-AcAk

Metnimizde iki yerde geçmektedir. Her iki ömekte de birinci e ünlüsü üstünlü he ile (ā) yazılmıştır

indir-eceg-em ایندوره جکم (3956)

öldir-eceg-em اولدوره جکم (3956)

-(y)IsAr

-(y)IzAr

Metnimizde 22 defa geçmiştir.

a. i ünlüsü dik esreli ye ile (ي) 20 yerde yazılmıştır

dur-ısarlar دوریسرلر (645)

gel-ıser گلیر (1982)

tur-ısarđur طوریسردر (1983)

var-ısarđur واریسردر (639)

b. i ünlüsü esre ile (ی) 2 yerde yazılmıştır

ol-ısarđur اولسردر (4729)

yap-ısar یاپسر (1982)

-(y)UsAr:

a. Ekin ünlüsü ötreli vâv ile (و) 1 yerde yazılmıştır

tokun-usardır (3373) طوقنوسردر

b. Ekin ünlüsü 1 yerde de sadece ötre ile (و) yazılmıştır

getür-üserdür (4728) گاورسردر

Şimdiki zaman: Şimdiki zaman için bir ek yoktur. Geniş zaman eki ile karşılanmıştır.

3.3.1.2. *Tasarlama Kipleri*

İstek (optatif) kipi : Eski Anadolu Türkçesi'nde ve Türkiye Türkçesinde istek -A eki ile karşılanmıştır

İsteğin çekimi : Kullanılan şahıs ekleri anlatılan geçmiş zaman, geniş zaman ve gelecek zamanda olduğu gibi zamirden türemiştir.

Ek toplam olarak 343 yerde geçmiştir.

a. A ünlüsü üstünlü he ile 236 yerde yazılmıştır.

bil-esin (247) بيله سين

düris-esin (430) دوريشه سين

id-e (1794) ايده

ol-a (1215) اوله

b. A ünlüsü 72 yerde üstünle yazılmıştır.

bil-em (1265) بيلم

del-em (5472) دله

getür-em (5647) گتورم

var-am وارم (1141)

c. A ünlüsü 33 yerde üstünlü elif ile yazılmıştır.

kıl-a قلا (2134)

ol-a اولآ (1189, 1895, 1308)

ol-asın اولآ سین (1250)

yaz-asın یزاسین (4124)

d. Medli elifle (Ā) 1 yerde yazılmıştır

ol-a اولآ (2580)

e. Çekmeli elifle (Ā) 1 yerde yazılmıştır

kurtıl-avuz قورتلاوز (252)

Emir (Imperatif)

Teklik

I. şahıs:

-Aylım

a. A ünlüsü üstünlü he ile (ē) 9 örnekte yazılmıştır

çıkır-ayım چقره م (3137)

düz-eyim دوزة م (161)

eyid-eyim ایدة م (5344)

getür-eyim كتورة م (4014)

b. A ünlüsü üstünlü (ē) 3 örnekte karşılanmıştır

aç-ayım اچیم (4835)

bil-eyim بلیم (1699)

gör-eyim كوريم (2234)

-Aylın

Ek metnimizde 1 yerde geçmiştir. a ünlüsü üstünle, i ünlüsü ise esre ile yazılmıştır.

id-eyin ايدين (304)

II. şahıs:

-gıl

43 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü daima esre ile (ر) yazılmıştır. Metnimizde yer yer eksiz şekillerle de karşılaşılmaktadır.

al-gıl الغل (71)

eyle-gil ايلكل (1137)

ko-gıl قوغل (74, 3218)

Eksiz örnekler ise şunlardır:

gel (5865)

sat (4163, 5159)

vir (5888)

III. şahıs

-sUn

30 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü daima ötreli vav ile (و) yazılmıştır

çık-sun چقسون (5657)

gel-sün گلسون (3919)

var-sun وارسون (4344)

yık-sun يقسون (5489)

-s İzn

1 yerde geçmektedir. Ekin ünlüsü dik esreli ye ile (ي) yazılmıştır

ko-sın قوسين (5561)

Çokluk

I. şahıs: -(y)AlUm Bu ekin metnimizde -Allm şekli de mevcuttur.

-(y)AlUm

a. A ünlüsü üstünlü elifle (Ā) 2 yerde yazılmıştır

açma-yalum اچمياالم (1632)

ko-yalum قوياالم (3435)

b. 1 yerde A ünlüsü üstünlü he ile (Ā) yazılmıştır

gid-elium كیده لم (5871)

-(y)AlIm:

e ünlüsü geçtiği 11 yerde de üstünlü he ile (Ā) yazılmıştır

gid-elim كیده لم (4212)

gir-elim كیره لم (4371)

id-elim ایده لم (3283)

öldür-elim اولدوره لم (3646)

II. şahıs

-(U)ŋ

Toplam 19 yerde geçmiştir

a. Ekin ünlüsü 18 yerde ötre ile (ŋ) yazılmıştır

aç-uŋ اچك (4830)

gönder-iñ (4197) كوندرك

gic-iñ (3710) كيرك

id-iñ (5704) ايدك

b. Ekin ünlüsü ötreli vav ile (و) 1 yerde yazılmıştır

al-uñ (2305) الوك

-(I)ñIz

a. Ekin ünlüsü ötre ile (و) 5 yerde yazılmıştır.

dile-ñiz (754, 1221) دله كز

gerçekle-ñiz (3277) كزچكله كز

id-iñiz (1160) ايدكز

ilet-iñiz (1220) اله تكز

b. Ekin ünlüsü ötreli vav ile (و) 2 yerde yazılmıştır.

eyle-ñiz (5556) ايله كوز

gel-iñiz (3776) كلوكز

c. i ünlüsü dik esreli ye ile (ي) 3 yerde yazılmıştır

id-iñiz (1222, 1222, 4388) ايدكز

-(Iz)ñIz

ü yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü daima esre ile (ي) yazılmıştır

avla-mañz (3349) اولمكز

gör-iñiz (5836) كورينكز

ola-ñiz (2938) اولقينكز

söyle-ñiz (3276) سويلكز

yalanlama-ğız يانلا مگر (3278-79)

III. şahıs

-sUnlar

turma-sular طور مسونلر (5631)

Şart (conditional)

Şart kipinde kullanılan şahıs eklerinden teklik 1. ve 2. şahısla, çokluk 2. şahıs ekleri iyelik eki kökenlidir.

-sA: 205 yerde geçmektedir

a. Ekin inhisû üstünlî he ile (ه) 108 yerde yazılmıştır

arur-sa ارتورسه (804)

bak-sa باقسه (802)

eyit-se ایتسه (786)

b. Ekin ünlüsü üstünle () 97 yerde yazılmıştır

çek-seler چکسلر (2835)

düz-seler دوزسلر (2855)

it-seler ایتسلر (2575)

Gereklilik (necessitatif)

Gereklilik kipi için ayrı bir ek yoktur. Metnimizde gereklilik ifadesi için bazı örnekler şunlardır:

"bu gün ecel tanām oldu gitsen gerek" 302

"daha bilmek gerek ki, söz iki kısımdır" 42

3.3.2. Birleşik Kipler

3.3.2.1. Hikāye

Geniş zamanın hikāyesi: Geçtiği toplam 29 yerde de ekin ünlüsü dik esreli ye ile (ي) yazılmıştır

benzer-di	بكردي (5055)
okur-di	اوقوردي (293)
otururlar-di	اوتوررلاردي (1159)
tutar-di	طوتاردي (3346)

Geniş zamanın olumsuzunun hikāyesi

Toplam 4 yerde geçmektedir. Ekin ünlüsü daima dik esreli ye ile (ي) yazılmıştır.

dilemez-di	ديلمزدي (165)
koymaz-di	قويمزدي (4591)
yimez-di	يمزدي (4591)

Görülen geçmiş zamanın hikāyesi

Toplam 3 yerde geçmektedir. Hepsinde de ekin ünlüsü dik esreli ye ile (ي) yazılmıştır

geldiy-di	كلديدي (5446)
itdiy-di	اتديدي (3528)
ugradıy-di	اوغراديدي (4288)

Duyulan geçmiş zamanın hikāyesi

Toplam 15 yerde geçmektedir. Hepsinde de ekin ünlüsü dik esreli ye ile (ي) yazılmıştır

buyurmuş-di	بيورمشدي (1280)
oku-muşdi	اوقومشدي (1571)

otur-muşdı اوتورمىشىدى (3708)

itmiş-di اتمىشىدى (5504)

Rivāyet

Geniş zamanın rivayeti: Toplam 5 yerde geçmektedir. Ekin ünlüsü daima esre ile () yazılmıştır.

eyle-rmiş ايلرمىش (3359)

kıl-urmuş قىلورمىش (3359)

ur-urmuş اوررمىش (3581)

oku-rmiş اوقورمىش (4366)

Şart

a. Geniş zamanın şartı

1. Ekin ünlüsü üstünlü he ile (ه) 7 yerde yazılmıştır.

bağışlarlar-sa باغىشلارلسه (1310)

diler-lerse ديلرلسه (834)

ister-se اىتىرسه (378)

yiürir-se يوررسه (1629)

2. Ekin ünlüsü üstünlü (ي) 1 yerde yazılmıştır

dir-seڭ دىرسىڭ (1699)

b. Görülen geçmiş zamanın şartı

1 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü üstünlü he ile (ه) yazılmıştır

kodılar-sa قودىلرسه (3216)

3.3.3. Şahıs Ekleri²

Teklik I. şahıs

-Am

Toplam 38 yerde geçmektedir. Geçtiği bütün yerlerde ekin ünlüsü üstüne (◌) yazılmıştır

gönmüş-em	گورمشم (4895)
indireceğ-em	ایندوره جکم (3956)
itmez-em	اتمز (1609)
okumuş-am	اوقمشم (1136)
sögmez-em	سوکمز (2629)

-Im

-Um

Toplam 5 yerde geçmektedir.

a. Ekin ünlüsü ötre ile (◌) 4 yerde yazılmıştır

diler-üm ديلرم (1143-1218)

görür-üm گوررم (268)

varır-um واررم (268)

b. Ekin ünlüsü ötreli vav ile (◌) 1 yerde yazılmıştır

diler-üm ki ديلرومکه (69)

-Im

Ek toplam 3 yerde geçmektedir. Ekin ünlüsü geçtiği 3 yerde de esre ile yazılmıştır.

² Bilindiği gibi Teklik birinci şahıs için -m, teklik ikinci şahıs için g, çokluk birinci şahıs için -k, -k şahıs ekleri kullanılmaktadır. Konu ünlülerin yazılışı olduğu için bu eklerin yazılışına temas etmedim.

gider-im	كيدر م (181)
gönmüş-im	گورمشم (4206)
ider-im	ايدمه م (130)

-Izn

Ek 2 örnekte geçmektedir. Ekin ünlüsü 2 örnekte de dik esreli ye ile (ي) yazılmıştır.

kılır-m	قلور مين (75, 113)
---------	--------------------

Teklik II. şahıs

-si2n

a. Ekin ünlüsü dik esreli ye ile (ي) 31 yerde yazılmıştır.

avlar-sın	اولارسين (2016)
bile-sin	بيله سين (247)
gelmiş-sin	گلمشسين (4679)
itmez-sin	اتمزين (3753)
toyar-sın	طوير سين (3222)

b. Ekin ünlüsü esre ile (ي) 5 yerde yazılmıştır

çeker-sin	چكر سين (3254)
gider-sin	كيدر سين (299)
ider-sin	ايدر سين (297)
varur-sın	وارر سين (2643)

Çokluk I. şahıs

-Uz

Toplam 14 yerde geçmiştir

a. Ekin ünlüsü ötre ile (و) 9 yerde yazılmıştır

çeker-üz چکوز (2430)

eydür-üz ایدرز (423-601)

görür-üz کوروز (854, 1125)

ider-üz ایدرز (4160)

b. Ekin ünlüsü ötreli vav ile (و) 4 yerde yazılmıştır

diler-üz دلروز (1040)

ider-üz ایدروز (1075)

ider-üz ایده روز (904)

işitmiş-üz ایشیشوز (458)

-vUz

Ek toplam 9 yerde geçmektedir. Geçtiği bütün yerlerde ekin ünlüsü ötre ile yazılmıştır.

dura-vuz دوره وز (5172)

koya-vuz قویه وز (4657)

kurtıla-vuz قورتلاوز (252)

ola-vuz اولاوز (5230)

Çokluk II. şahıs eki

-sIz

Toplam 25 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü daima esre ile () yazılmıştır

çeker-siz چکرسز (2406)

çıkar-siz چیقارسز (1926)

gire-siz گیره سز (4836)

içer-siz ایچرسز (1992)

virür-siz ویررسز (1649)

+gİz

4 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü daima esre ile () yazılmıştır

götür-señiz گتورسکز (3929)

eyledi-ñiz ایلدینکز (3658)

gördi-ñüz گوردینکز (992)

iderse-ñüz ایدرسکز (5231)

3.3.4. Bildirme Ekleri (Copula)

Teklik I. şahıs

+(y)Am

Toplam 11 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü daima üstünle () yazılmıştır.

kâdir+em قادرم (579, 2463)

kızı+y+am قیزم (3891)

kişi+y+em کشیم (1223)

miskin+em مسکینم (5700)

tañrı+y+am تکریم (934)

Teklik II. şahıs

+sIn

a. Ekin ünlüsü 1 yerde esre ile () yazılmıştır

kim+sin كيم سين (168)

b. Ekin ünlüsü 1 yerde dik esreli ye ile (ع) yazılmıştır

sen+sin سن سين (1982)

Teklik III.. şahıs

+dUrUR, +dUr

+dUr

Toplam 714 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü daima ötre ile (و) yazılmıştır.

cok+dir جو قدر (5143)

hikmet+dir حكمت در (16)

'ibadet+dir عبادت در (793)

kal'a+dir قلعه در (3975)

+dUr

cok+dir جو قدر (1531, 3394, 4030)

huyruğı+dir بویز غدر (848)

+dUrUr

Ekin ünlüsü geçtiği bütün yerlerde ötre ile (و) karşılanmıştır

büsütün+durur بسبب در (5736)

Çokluk 1. şahıs

+Uz

Ötre ile (و) yazılmıştır

ikimde+yüz اقيمه يز (5641-42)

Çokluk II.. şahıs

+sLz

a. Ekin ünlüsü esre ile () 1 yerde yazılmıştır

kişi+siz كشي سز (1991)

b. Ekin ünlüsü dik esreli ye ile (5) 1 yerde yazılmıştır

kim+siz كمشيز (3890)

Çokluk III. şahıs

+dUrUrAr

cemād+duruqlar جمادددررلر (1035)

hatarda+duruqlar خطرده دررلر (1655)

3.4. SIFAT-FİLLER

3.4.1. Geniş zaman sıfat-fiilleri

-(y)An

157 yerde geçmektedir

a. Üstünle () 136 yerde yazılmıştır

ak-an اقن (1988)

bil-en بلن (348)

bit-en بتن (1195)

id-en ایدن (4112)

b. Üstünlü elifle (Ā) 9 yerde yazılmıştır

bogul-an بوغولان (1750)

ol-an اولان (3686, 3702)

tap-anlar تطيانلار (1550)

tog-an طوغان (5529)

c. 8 yerde çekmeli elifle (ا) 8 yerde yazılmıştır

ol-an اولان (5663)

tog-an طوغان (1201)

var-an واران (5596)

yat-an يتان (2773)

yaz-an يزان (2746)

d. Medli elifle (آ) 3 yerde yazılmıştır

ol-an اولان (3352, 770)

var-an واران (2217)

e. Üstünlü he ile (ه) 1 yerde yazılmıştır

yaz-anın يزه نك (374)

-mAz

Toplam 8 yerde geçmektedir. Geçtiği bütün yerlerde ekin ünlüsü üstünle (ـ) yazılmıştır

yara-maz (yir) يرامز (222)

yara-maz (dîn) 1647, yara-maz (is) 1651, yaramaz (kan) 2265, yaramaz (su) 2724

3.4.2. Geçmiş Zaman Sıfat-Filleri

-dik

-dik

a. Ekin ünlüsü ötre ile () 21 yerde yazılmıştır

deg-digi دكدكى (51)

ekil-digi اكسلدىكى (2290)

say-duklarından صايدقلىرىندە (1056)

yap-duklarından ياپىدقلىرىڭ (3877)

b. Ekin ünlüsü ötreli vav ile (و) 17 yerde yazılmıştır

oik-digi چىقدوغى (5320)

it-digi اتدوگى (5769)

di-digin ديدوگىن (2628)

es-digi اسدوگى (2170)

yap-digi ياپىدوغى (3782-3465)

-dik

a. Dik estrelî ye ile (ى) 18 yerde yazılmıştır.

duş-digi دوشىدىكى (717)

düzül-digin دوزولدىگىن (958)

ol-diginin اولدىغىڭ (1432)

tog-digi طوغىدىغى (1433)

yandur-digi ياندىرىدىغى (918)

b. Esre ile () 4 yerde yazılmıştır

dışır-digi دیوشردگین (379)

ıdığ-i ائدگی (3412)

öl-diginden اولدگندن (1228)

yag-dığı یاغدیغی (5832)

-miş

Ekin ünlüsü geçtiği yerlerde esre ile () yazılmıştır چورمش

cürü-miş (nesne) 108

cürü-miş (sümük) 106

cürü-miş (gevde) 113

3.4.3. Gelecek zaman sıfat-fiileri

-AcAk

Metnimizde toplam 7 yerde geçmiştir

a. Ekin ilk ünlüsü üstünlü he ile (ā) 5 yerde yazılmıştır

gid-ecek (yir) گیده جگ (2649)

öl-ecek (kişi) اوله جگ (3428)

zafer id-ecek (yir) ایده جگ (5552)

b. Ekin her iki ünlüsü de 2 yerde üstünle (◌̄) yazılmıştır

cık-acak (yir) چقیق (3074)

yag-acak (vakt) یاغجق (5853)

3.5. ZARF-FİİLER

3.5.1. Hâl zarf-fiileri

-A

Geçtiği iki yerde de üstünlü he ile (آ) yazılmıştır

gid-edururken كیده دررکن (2013)

sor-adururken صورہ دوررکن (3379)

-ArAk

1 yerde geçmiştir

id-erek ایدرک (3883)

-(y)U

diyu Metnimizde toplam 27 yerde geçmektedir. Geçtiği bütün yerlerde ötreli vav ile (و) yazılmıştır.

di-yü دیو (129-2405-5472-5850)

-ken, -iken

Geçtiği bütün yerlerde üstünle (ک) yazılmıştır

gidedurur-ken كیده دررکن (2013)

soradurur-ken صورہ دوررکن (3379)

3.5.2. Zaman zarf-fiileri

-(y)IcAk

-(y)IzcAk

Toplam 42 yerde geçmektedir.

a. İî ünlüsü esre ile () 23 yerde yazılmıştır

bat-ıcağ ^{بَاتِق} (1085-2998)

dön-ıcağ ^{دَوْنِجَاق} (3002)

b. Dik esreli ye ile () 19 yerde yazılmıştır

bul-ıcağ ^{بُولِجِاق} (2691)

oık-ıcağ ^{جَوِجِاق} (3760)

ıd-ıcağ ^{اَیْدِیْجَاق} (5013)

-(y)UcAk

Metnimizde 1 örnekte geçmektedir.

koy-ıcağ ^{قَوِیْجِاق} (5307)

-(y)IıncA

-(y)IıncA

Toplam 27 yerde geçmektedir. I ünlüsü daima esre ile karşılanmakta (), A ünlüsü ise üstünlü he ile () karşılanmaktadır.

ııak-ııcağ ^{بِرَاغْجَاق} (2194)

di-yııcağ ^{دِیْنِجَاق} (2181)

geç-ııcağ ^{كُچْجَاق} (2416)

ur-ııcağ ^{اَوْرُغْجَاق} (105)

-(y)UııcaA

U ünlüsü geçtiğı 4 yerde de ötre ile yazılmıştır.

ol-ııcağ ^{اَوْلِجَاق} (3224, 3941-692)

tun-ııcağ ^{طُونْجَاق} (1080)

-(y)ıncak

Ekin geçtiği 2 yerde de i ünlüsü esre ile (ی), a ünlüsü ise üstünle (آ) yazılmıştır

soy-ıncak صوینجی (2970)

tog-ıncak طوغننجق (2393)

-mAdın

9 yerde geçmektedir

a. Ekteki i ünlüsü dik esreli ye ile (ی) 8 yerde yazılmıştır

gör-medın گورمدین (3915)

it-medın ایتمدین (5570)

tog-madın طوغمدین (2994)

ur-madın اورمدین (5623)

b. Esre ile (آ) 1 yerde yazılmıştır

ırış-medın ایرشمدن (5317)

-meden

2 yerde geçmiştir. Ekin ünlüsü üstünle (آ) yazılmıştır

gül-meden گولمدن (2460)

it-meden ایتمدن (55)

Ayrıca -mAzdan öñdin/evvel Zarf şekli de metnimizde geçmektedir

-mAzdan öñdin

A ünlüsü geçtiği 5 yerde de üstünle (آ) karşılanmıştır.)

gel-mezden öñdin گلمزدن اوگدین (321-22)

tog-mazdan öñdin طوغمزدن اوگدین (1371)

-mAzdAn evvel

A ünlüsü geçtiği 2 yerde de üstüne (◌) karşılanmıştır

ol-mazdan evvel اول اولزدين اول (4385)

tog-mazdan evvel طوغغوزدين اول (1336)

-dUkçA

3 yerde geçmektedir

art-dükçe ارتدقچه (1769)

gel-dükçe گلدقچه (4237)

görsil-dükçe گورسه بلدقچه (284)

-dUgInçA

düş-dügince دوشدقنچه (2272)

-dUkdA

2 yerde geçmektedir

gel-dükde گلدقده (1049)

it-dükde ايتدقده (3830)

3.5.4. Bağlama zarf-fiilleri

-(y)Up

273 defa geçmiştir

a. Ekin ünlüsü ötreli vav ile (و) 159 yerde geçmektedir

eri-yüp اريوب (3105)

eyle-yüp ايليوب (3085)

id-üp ایدوب (3120)

b . Ekin ünlüsü ötre ile (و) 114 yerde yazılmıştır

dut-üp دوتوب (3542)

düş-üp دوشوب (3100)

ol-üp اولوب (1814)

-(y)IbAn [-(y)Up ekinin genişletilmiş şeklidir]

-(y)UbAn: 2 yerde geçmiştir

dut-uban دوتوبن (4016-4814)

-(y)IzbAn

Metnümüzde 4 yerde geçmektedir. I ünlüsü esre ile (ز) yazılmıştır.

gir-iben کرین (1502)

koy-iban قویبن (5225)

ol-iban اولین (2195, 5692)

SES BİLGİSİ

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde görülen en önemli fonetik özellik, düzlük yuvarlaklık itibarıyla ünlü uyumunun zayıf olması; ünlülerde ve eklerde bir yuvarlaklaşma temayülünün bulunmasıdır.

1. ÜNLÜLER:

Eski Anadolu Türkçesi'nde bulunan ünlüler şunlardır: a, e, ı, i, o, ö, u, ü. Ayrıca bir de kapalı e'nin varlığı düşünülebilir (TIMURTAŞ, 1992:121). Esasen kapalı e'nin tespitini güçleştiren en önemli husus, imlâda bu sesi gösteren belirleyici bir işaretin bulunmamasıdır (ÖZKAN, 1996:92)

1.1. ÜNLÜ DEĞİŞİMLERİ

Gerektiği ölçüde açıklığa kavuşturulamayan meselelerden birisi de Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde "kapalı e (ö)" foneminin bulunup bulunmadığı, eğer varsa bu ünlünün yazıda nasıl karşılandığı hususudur (KORKMAZ, 1995:491-505). T. Banguoğlu, M. Mansuroğlu gibi bazı araştırmacılar Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde i ile yazılan sesi kapalı e okumuş (BANGUOĞLU, 1938:39, (MANSUROĞLU, 1955:71) , Z. Korkmaz, F. K. Timurtaş gibi araştırmacılar ise metinlerde i ile yazılan bu sesi yazılışına bağlı kalarak i şeklinde okumuşlardır (KORKMAZ, 1973:100, TIMURTAŞ, 1973:100).

i/e Meselesi diğer eski metinlerde olduğu gibi metnimizde de karışık bir durum arz etmektedir. Zaten bu mesele henüz kesin ispatı da yapılamamıştır. Zira eskiden beri Türkçede çok yönlü (i>e, e>i, i>e, e>e, e>ö) değişmelerinin olması, mesele henüz kesin ispatını zorlaştırmıştır (ARAT, 1953:311). Metnimizde ilk hecede i vokali ağır basmaktadır. Şu kelimelerde ya Eski Türkçe'deki i'ler korunmuş ya da bugün e'li olan bazı kelimeler i ile yazılmıştır.

- bil > bel " biğ kişi taşırdı ve yetmiş biğ bahta ve bil şafarları ..." 3615
- gice > gece " ...tâ ki bir gice yine gördü bundan sonra durdu "352
- giniş > geniş " ...bir kuyu vardır ki anuñ içi gâyetde ginişdür her kimesne ki "
- 2448
- giri > geri " almağa gelmişem ol eyitdi giri dön ..."4680
- il > el " ve illerini şularını ve unnaqlarını ve deryalarını ol evtiğ içinde şöyle"
- 3681
- ir- > er- " İdrisi' gizledi bir niçe zaman çünki nevbet Harûnu'r-reşid'e irdi" 5147
- iriş- > eriş- " ortasına gelinceye dek zamânda irişdi tutdı ..." 665
- irgür- > erişirmek, getirmek "ve güneşüñ burclarını ve yilun ve ayun sağışlarını gâyete irgürmişlerdür" 872
- irte > erte " ...irte olıcak varılur ol arada bir od evi bünyâd idiler" 1579
- irtesi > ertesi " ...Kuhistan'da her cânavar ki ine irtesi ol" 2337
- it- > et- " esirler ki vardı âzâd eyledi otuz yıla degin böyle itdi bu haber" 2734
- iy > ey " ...iy şah buyur ki "4067
- vir > ver- " virdi ben korşamı gizledüm fulan yerde defin eyledüm" 1564
- yil > yel " ...bir kızıl yil esdi ..." 5842
- yir > yer " yir demür ve gök altun ola ve bundan sonra bir gün İskender"
- 194
- yit- > yet- " ağacun yapraklarından bal tamar şol niqdâr ki cem'i seire yiter cevâb" 3525
- yitiş- > yetiş- " aldılar bu haber Perviz'e yitişdi Perviz haber virdi ki bir emîn kişi " 5560

Bu kelimelerdeki i vokali bugün Anadolu ağızlarının birçoğunda kapalı e (ERCILASUN, 1983:51) İstanbul ağızında ve yazı dilinde açık e olarak telâffuz edilmektedir (TIMURTAŞ, 1992:121).

Bazı kelimelerde ise tam tersine e>i istikametinde bir değişme söz konusudur. Yani Eski Türkçe'de e ünlüsü taşıyan kelimeler i'li şekillere dönüşmüştür. Birkaç kelimedeki bu değişiklik umumî değildir.

imdi < emü < anı " imdi ben gördüm kim ..." 704

nice < neçe " melâ'ike bir nice cinsdür..." 731

niçe< neçe " niçe diri kılursın Hak te'âlâ eyitdi ki..." 68

Bazı kelimelerdeki e vokali Eski Türkçe'de olduğu gibi kendini korunmuştur:

eyü < edgü "iyi" "...eyü incüler çok yılda kırk gün bu deniz hareket ider" 2103

gey- < ked- "giymek" " Nu'mân dünyadan elin çekdi bir palâs geydi..." 4256

geyür- < kedgür- "giydirmek" " ve herbirine hâl'at geyürdiler ..." 5233

Eski Anadolu Türkçesinin tipik özellikleri olan düzleşme ve yuvarlaklaşmaları önemine binaen ayrı birer bölüm olarak inceledim.

1.2. UNLU UYUMU (HARMONIE VOCALIQUE)

1.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu Kalınlık-incecik bakımından unlu uyumu Türkçenin her döneminde sağlam bir yapı arz etmektedir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde de kuvvetli bir kalınlık-incecik uyumu mevcuttur. Metnimizde, kelime köklerinde olduğu gibi eklerde de incelik-kalınlık bakımından vokal uyumu tamdır. Uyuma aykırılık gösteren ekler ise şunlardır:

+ki aittik eki : Bugün tamamen uyum dışında kalan bu ekin ET'de +ki ve +kı olmak üzere iki şekli vardı. On beşinci asrda yazıya geçirilen Dede Korkut Hikâyelerinde (ERGIN, 1963:II/431) ve 14. 15. asra ait pekçok eserde (TİMURTAŞ, 1977:89) ekin hâlâ +kı ve +kili şekillerinin bulunması dikkat çekicidir. Metnimizde de bu iki kullanım mevcuttur. Uyuma bağlı olarak kullanılanlar şunlardır:

andağı " Nüşîrvân dahı ol seddi ve andağı 'acâyibleri gördi dahı " 2153

arasındaki "yâ-nazîr bâğ-ıdır bu eger şol arasındaki ağlar ..." 5518

başındaki "başındaki sarıvber ağacıdır..." 3322

Uyuma bağlı örneklerde de görüldüğü gibi iki ünlü arasında kalan ek tonlaşmıştır.

İnce şekilli örnekler (+ki) ise şunlardır:

havâ+daki 1813, karmın+daki 1731

Uyum dışı kalan eklerden birisi de (i)-ken zarf-filil ekidir. Ek, metnimizde de bu günkü gibi daima incedir.

gidedurur+ken 2013, gider+ken 2090, soradurur+ken 3379

Bu gün uyum dışı kalan hangi, hanı ve dahi kelimeleri ise metnimizde uyuma bağlı olarak kullanılmaktadır.

kankı " ...ve bundan sonra kankı " 2861

kağı "anı yeyesin kağı ta'ânıy kim ziyâm ola ol ta'âm göñtün"

162

kanı "hakim eydür bir gedügi vardır Nüşurevân eydür gedügi kanı"

5350

dahi "dünyânıy faşıdur anıy dahi şükürin edâ itmek vacibdür" 4

Yine bu gün uyum dışında kalan ve yapısı genellikle da+eş (CAFEROĞLU, 1929:1-16) yahut DA+ış ? (GABAIN, 1988:46) şeklinde izah edilen +DAş isimden isim yapma ekinin uyuma girip girmediği hususunda ince ünlülü örnek mevcut olmadığından kesin bir hüküm veremiyoruz.

karındaş " adlı bir karındaşı vardı ..." 4154

yoldaş " Hindüstan'a İletdi İmdi benim sen yoldaşlarımı niçin korkutdu?" 701

Ayrıca Arapça Farsça kelimelerin son ünlüsü ile Türkçe ekler arasındaki kalınlık-incecik uyumu ve bu imlânın gerçek telâffuzu yansıtır yansıtmadığı meselesi tartışmalıdır. Prof. Mustafa Özkan'a göre; eklerle genişletilmiş Arapça-Farsça kelimeler bile uyuma girmiştir (ÖZKAN, 1995:94). J. Eckmann ise; Doğu Türkçesinde Arapça-Farsça kelimelere kalın ünlülü ek getirme temâyülünü bu dillerdeki kalınlık-incecik uyumuna bağlamakta ve kalın ünlü getiren yabancı kelimelerin kalın telâffuz edildiği sonucuna varmaktadır (ECKMANN, 1953-49-52). Prof. Ahmet Topaloğlu kelimelerin asıl imlâlarına uymayan bu yazılışların, eserin yazıldığı devirdeki telâffuzu aksettirdiğini kabul etmektedir (TOPALOĞLU, 1976:25). Prof. Kemal Eraslan ise imlâ istikrarsızlığı ve telâffuz meselesi üzerinde durmaktadır. (ERASLAN, 1970:113-124). Fakat bu hususun kesin olarak ispatı henüz yapılamamıştır.

'acâyıbrak " ...bilgil kim kıssadan 'acâyıbrak işitgil..." 95

'acabrak " la'l key 'aceb nesneyidi lâkin balık andan 'acabrak oklı..." 3140

berâbarlık " ne sebebden böyle idersiz eyitdiler ki sarâylarımız berâbarlığı
konşılar" 5170

peygamberlik " Ebû Cehil ki hiç 'acâyib nesne gördüğ mi Peygamber'den ki

amıı peygamberliğine " 1242

zalılık " ...baylığı zalılığı Mısır'da ködi..." 2550

Ayrıca birez kelimesi de metnimizdeki kalınlık-incecik uyumunun sağlanılığını gösteren başka bir örnektir:

birez " hacamıt itdürse birez kan anda dökülse..." 96

1.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu : Eski Anadolu Türkçesi döneminde de Eski Türkçe'de olduğu gibi sağlam bir dudak uyumu yoktur. Yuvarlaklaşma (labialisation) Eski Anadolu Türkçesi'nin en önemli fonetik özelliğidir. Kelimelerde yuvarlaklaşmanın çeşitli sebepleri vardır (TIMURTAŞ, 1977:27).

1. Kelime ve hece sonlarındaki lg ses grubunun lg>İğ>Iw>Uw>U değişimine uğraması şeklinde ortaya çıkan yuvarlaklıklar:

ayru (<< adıg) " devr ider bâki on yedi biğ 'âlem bu 'âlemden ayrudur..." 1009

ayu (<< adıg) " anuğ altında bir şırtlan ve bir kurt ve bir ayu ve bir kelb var ve buğa" 1380

kapu (<< kapıg) " ...Büşnek tağında iki kapu vardır " 2420

saru << sarıg " ve dahı ol yirlerden bir cânavar derisi getirürler sarı ki anuğ" 2604

yapu << yapıg " bir 'azametli yapudur..." 4772

2. Dudak ünsüzlerinin tesiri. Dudak ünsüzlerinin etkisiyle yuvarlak ünlü taşıyan kelimeler şunlardır:

demür " nişanı ağı ki yir demür ve gök altın ola" 199

kapu (<< kapıg) " ...Büşnek tağında iki kapu vardır " 2420

3. Bazı kelimelerdeki yuvarlaklaşmalar ise hem dudak ünsüzleri, hem de g'lerin sızıcılışması ve erimesi ile olmuştur.

kapu " kapular şındı aşığa düşdi..." 4684

yapu " bir 'azametli yapudur..." 4772

4. Bazı kelimelerde bulunan yuvarlak ünlünün sebebini açıklamak mümkün değildir. Zira bu ünlüler Eski Türkçe'de de yuvarlaklıktı. Bugün de bunların bir kısmı Anadolu halk ağzlarında hâlâ yuvarlaklıktır. Bu gruba giren kelimelerse şunlardır:

agu	" ve dahı cânavarlaruñ ve häşerätüñ ve ef'i yılanlaruñ ve agularuñ "
" 544	
berü	" ...ol zamândan berü heniz gider..." 2238
dilkü	" ba'zısı korkak dilkü gibi " 2481
girü	" girü İskender'e gönderdi..." 142
incü	" katreler sadeñlerüñ kışağında tojar incü olur ... " 3000
karşu	" ...vardılar am yire döktiler aña tınar itdiler karşı savırdılar"

395

1.3. EKLERDE YUVARLAKLAŞMALAR

Bazı yapım eklerindeki yardımcı ünlüler Eski Türkçe'den beri yuvarlaklıktır. Metnimizde de bu yuvarlaklıklar korunmuştur.

+ArU < +gArU

Bu ekle yapılan kelimeler ise şunlardır:

içerü	" bir yirden delik aç tã ki güneş içerü düşse dahı ağzma şü al" 1701
ilerü	" ol büt üzerinde yaznuşlar ki bundan ilerü geçmege yol yokdır" 2462
yukarı	" enegi altundan yukarı tarar..." 364

-gU:

sev-gülü	" ey benim sevgülü bağım..." 295
----------	----------------------------------

-mUr

yağ-mur " ...yağmurdan ne kadar ot ve ağaç bitiserdir" 627

-(U)k

Bu ekle yapılan kelimeler şunlardır:

aç-uk " üç yüz dön arışdır ve açuk yiri yüz yigirmi bir arışdır" 3418

art-uk " kıymetli gene sözden artuk baki kalmadı..." 41

ay(ı)r-uk " ayrık yirdaki 'acâyiblerden haberdâr olmasa 'acab degil..." 480

Fakat bu ekin dar ünlü şekli de metnimizde vardır.

ulaş-ık " karnu taşlar buğa ulaşıkdur..." 2632

kariş-ık " ...her kaçan ki/ol karişık şudan balçık eyleseler..." 2081

böl-ik " ...her bir böligin bir taş başında/şodi..." 77

Daima yuvarlak ünlü taşıyan ve ünlü uyumu dışında kalan ekler ikiye ayrılır:

1. Ünlüsü aslında yuvarlak olan ekler
2. Sonradan yuvarlaklaşan ekler

1.3.1. Ünlüsü Aslında (Eski Türkçe Devresinde de) Yuvarlak Olan Ekler

1.3.1.1. *Zarf-fii ekleri*

-Up

Bu ek metnimizde daima yuvarlak ünlü şekliyle geçmektedir.

bil-üp 174, getir-üp 1226, var-up 1619

-Ubaa

Bu ekin yuvarlak vokalli şekli yanında düz ünlü şekli de metnimizde geçmektedir.

dut-uban 4016, 4814

-İbAn

gir-iben 1502, koy-iban 5225, ol-iban 2195

1.3.1.2. *Sıfat-Fiil ekleri*

-dUk

Bu ek in de metnimizde düzleşmiş örnekleri de mevcuttur.

ol-duğı 1781, var-duğı 851, yap-duğı 3782

-dİk:

öl-diğı 1228

yag-diğı 5832

makş it-diğı 3412

divçür-diğı 379

1.3.1.3. *Ettirgenlik (Faktitif) Ekleri*

-dUr-

Bu ek metnimizde hem yuvarlak ünlülü şekliyle hem de dar ünlülü şekliyle geçmektedir.

-dUr- : bil-dür- 3130, gey-dür- 1310, irişdür- 5440

-dİr- : öldür- 3503, yagdır- 3377, yapdır- 4225

-Ur-

gey-ür- 5233, 4720, 4709

-gUr-

Bu ek metnimizde ırgür- 4721 ve tur-gur- 580 fiilinde görülmektedir.

1.3.1.4. *Emir eki*

-aUn

çık-sun 5657, tara-sun 358, yap-sun 1576

-sUnlAr

tur-ma-sunlar 5631

1.3.1.5. *Bildirme eki:*

+dur

Bu ek, tur- fiilinden gelmektedir. Ekin metnimizde +durur şekli de mevcuttur.

+dUr'un hem +dUr hem de +dır şekilleri metnimizde mevcuttur.

+dur : çok+dur 1092, var+dur 401, yokdur 45

+dir : çok+dir 1531, var+dir 3128, yok+dir 151

+durur :

büsbüdü+durur 5736, cemâd+dururlar 1035, hatarda+dururlar 1655

1.3.2. Ünlüsü Sonradan Yuvarlaklaşmış Ekler

1.3.2.1. *İyelik eki*

+(U)m, +(U)mUz

Eski Anadolu Türkçesi'nde I. şahıs iyelik eklerinde yardımcı ünlü daima yuvarlaktır. Timurtaş'a göre bu yuvarlaklaşmaya m dudak ünsüzü sebep olmuştur (TİMURTAŞ, 1977:37). Metnimizde ise hem yuvarlak ünlü şekiller hem de dar ünlü şekiller kullanılmaktadır. Örnekler şunlardır:

+(U)m ben+im 132, 3753, 5679

+(Iz)m iş+im 3674, leşker+im 3736, vilâyet+im 3738

bilâd-ımız 5540

+(U)ñ, +(U)ñuz

Eski Anadolu Türkçesi'nde II. şahıs iyelik ekinin de yardımcı ünlüsü daima yuvarlaktır. Bu yuvarlaklaşmaya ñ ve I. şahıs ekine benzeme (şekil analogisi) etki etmiştir.

1.3.2.2. *İlgi (Genitif) eki*

+ (n)Un

İlgi ekinin ünlüsü Eski Türkçe'de kitabelerde ve yer yer n ağzında +n yazmalarda ise yaygın olarak +noğ'dır. (GABALIN, 1988:63). Eski Anadolu Türkçesi'nde ise bu ekin ünlüsü daima yuvarlaktır. Bu ekteki yuvarlaklaşma da n etkisiyle olmuştur (TIMURTAŞ, 1977:34). Oysa metnimizde ekin hem yuvarlak ünlülü, hem de dar ünlülü şekiller mevcuttur. Yuvarlak ünlülü şekiller:

feleg+ün 1409, gınoş+ün 1290, halk+un 1288

Dar ünlülü şekiller:

beşig+in 1246, burc+ın 1259, şunlığın+ıg

1.3.3.3. *Sifir yapma ekleri*

+IU

Bu ekteki ünlü Eski Anadolu Türkçesi'nde daima yuvarlaktır. Bu yuvarlaklaşmanın sebebi ekin aslında bulunan (<ıg) g'lerin önce sızicılaştırılması, daha sonra da erimesidir. Fakat metnimizde dar ünlülü örnekler de mevcuttur (+İb).

nur+ıu 583, tat+ıu 1895, tuz+ıu 2008

+ıı hayır+ıı 3264, kılıd+ıı 2284, korku+ıı 2217

+sUz

Bu ekteki ünlü de Eski Anadolu Türkçesi'nde daima yuvarlaktır. Bu ekteki ünlünün yuvarlaklaşmasının sebebi ise +IU ekine şekil benzeşmesi yoluyla'dır. Fakat ekin metnimizde dar ünlülü şekli de (+sı z) mevcuttur.

+suz cän+suz 813, 1028

+sız dil+sız 5444, direk+sız 935, is+sız 1846

1.3.2.4. *Görülen geçmiş zaman eki*

Teklik I. şahıs çekiminde → -dUm

Bu ekteki yuvarlaklaşma dudak ünsüzü olan m tesiriyledir. Görülen geçmiş zaman I. şahıs çekimi Eski Türkçe'de -t+ım şeklindedir (GABAIN, 1988:80). Bunun yanında ekin dar ünlülü şekli de metnimizde mevcuttur.

at-dım 5677, eyle-düm 5631, kal-dım 5849

geçür-dim 300, gönder-dim 147, gör-dim 267

Teklik II. şahıs çekiminde → -dUğ : Bu ektaki yuvarlaklaşmanın sebebi ğ ve I. şahıs çekiminde görülen -dUm'un analogik tesiridir.

dad-dım 1154, kulaguzla-dım 1970, toy-dım 2626

Çokluk I. şahıs çekiminde → -dUk : Bu ek Eski Türkçe'de -t+ımız şeklindedir (GABAIN, 1988:80). Fakat bu dönemde geçmiş zaman sıfat-fiili olan -dUk mevcuttur. Örneğin: barduk yirde "vardık (vardığın yerde)", kut bulma-duk midik tılgılar "saadete (rahmete) erişmemiş canılar" (GABAIN, 1988:82). Bu sıfat fiil şeklinin, I. çoğul şahıs ekinin yuvarlaklaşmasına analogi yoluyla tesir ettiği düşünülebilir (TIMURTAŞ, 1977:35).

ismarla-duk 3776, var-duk 3777, gör-dik 3779

1.3.2.5. *Bildirme eki*

Çokluk I. şahıs eki : +(y)Uz: (<biz) : Buradaki ek biz zamirinden ortaya çıkmıştır. b>v sızıcılığı gerçekleşmiş ve ünlüyle kaynaşarak eki yuvarlaklaştırmıştır.

iklimde+yüz 5641

1.3.2.6. Geniş zaman eki : Eski Anadolu Türkçesi'nde ünsüzle biten fiillerden sonra geniş zaman eki iki türdür. -Ur ve -Ar . Yaygın olan şekil -Ur'dur. Metnimizde -Er'li şekiller de mevcuttur.

- Ur : birag-ur1ar 3974, bil-ür 5008, eyd-ür 2624
-Ir: agraş-ırlar, birag-ır 2375, birag-ırlar 2077
-Ar : bak-ar 1475, çık-ar 2682, tap-arılar 1358

1.3.2.7. *Zarf-filî eki*

- U: diyü 129, 1146
-Iz: Tek örnek vardır: sığın-geldim 5863

1.4. *DÜZLEŞME VE DÜZLÜK*

Eski Anadolu Türkçesi'nde umumiyetle bir yuvarlaklaşma temayülü mevcut olmakla birlikte, bazı durumlarda ise düzleşme görülmektedir. : bit-<bit-, için-<içün-<uçun

Bazı kelimelerde ise kök ünlüsü yuvarlak olduğu halde, sonraki ünlü düzdür. Bu kelimelerin büyük çoğunluğu Eski Türkçe'de de düz ünlü taşımaktadır. Bazı kelimeler ise her iki şekilde de mevcuttur. Eski Anadolu Türkçesi'nde bazı kelimelerin iki şekli de mevcuttur. Bunlardan düz ünlü olanlar daha yaygındır. Memimizde geçen örnekler şunlardır:

bürin- 3969, bulın- 2885, çürü-103, dokı- 4713, dokın- 2316, okı-79, togn 278, yürü-5057

Bazı ekler ise kökün ünlüsü ne olursa olsun daima düz ünlü taşımaktadır (TIMURTAŞ, 1977:36). Bu mesele fonetik bir mesele olduğu kadar aynı zamanda bir inlâ meselesidir (TIMURTAŞ, 1977:36). Düz ünlülü ekler şunlardır :

1.4.1.-V

1.4.1.1. Yükleme hâli eki :+I

Örnekler:

ben-i 3903

Mervān+i 3968

sen+i 3959

1.4.1.2. III şains iyelik eki: +i

Örnekler:

en+i 3424

nakd+i 3097

tñl+i 3503

1.4.2.-KV

1.4.2.1 Görülen geçmiş zaman eki : -di

Örnekler:

bulma-di 2294

öl-di 2325

vir-di 1605

1.4.2.2. Soru eki (Oysa bu ek Eski Türkçe'de daima yuvarlak ünlüdür
(GABAIN, 1988:106)

1.4.2.3. İyelik eki +si

Örnekler:

kama+si 2141

orta+si 2164

yanı+si 4794

1.4.2.4. İsimden isim yapma eki +ci

Örnekler:

demir+ci 4903

ekin+ci 4065

gemi+ci 1089

1.4.3.-VK

1.4.3.1. Dönüşlülük eki : -(b)n. Fakat ekin metnimizde yuvarlak ünlülü şekli de mevcuttur. (dür-tün- 2834-2874)

Örnekler:

cev(i)r-in- 355

id-in- 3016-5076

1.4.3.2. Edilgenlik eki : -(l)l- ve -(l)n- Fakat metnimizde -(l)l- eki için yuvarlak ünlülü şekiller mevcuttur. (düz-ül- 955, kon-ul- 64)

-(l)l için örnekler:

boz-ul- 4123

işid-il- 4087

kaz-ul- 523

-(l)n- için örnekler:

bil-in- 1070

bul-in- 23746

ol-in- 1130

1.4.4.-KVK

1.4.4.1. Duyulan geçmiş zaman eki : -miş Bu ekte Eski Türkçe'de tam tersi bir durum söz konusudur. Ekin ünlüsü Eski Türkçe döneminde kökteki ünlü ile uyuma girip yuvarlaklaşabildiği halde Eski Anadolu Türkçesi'nde daima düzdür. Örnekler:

bezen-miş 2471

getür-miş 2125

öldür-miş 5508

1.4.4.2. Fiil çekimlerinde Teklik II. şahıs eki : -sın Bu ek de zamirden türemiştir.

Örnekler:

avlar-sın 2016

gelmiş-sin 4579

varur-sın 2643

1.4.4.3. Teklik II. şahıs bildirme eki : +sın Örnekler:

kim+sın 168

sen+sın 1982

1.4.4.4. Fihl çekimlerinde çokluk II. şahıs eki : -sıZz Bu ek de zamirden türemiştir. Bu günkü Türkçede bu ekin yerine -sın-ız şekli kullanılmaktadır.

Örnekler:

çıkır-sız 1926

içer-siz 1992

virir-siz 1649

1.4.4.5. Çokluk II. şahıs bildirme eki : +sız. Örnekler:

kim+sız 3890

kişi+sız 1991

1.4.4.6. Teklik II. şahıs emir eki : -gibi Bugün kullanılmayan bu ekin ünlüsü dalma düzdür. Örnekler:

al-gil 71

eyle-gil 1137

ko-gil 74

1.4.4.7. Isimden isim yapma eki : +lık. Fakat metnimizde bu ekin de yuvarlak ünlülü şekilleriyle karşılaşmaktayız (dost+lık 4268, gün+lük 5042)

Örnekler:

bahadır+lık 2556

kaftan+lık 5318

yüce+lik 3398

1.4.5.-VKV

Fillden isim yapma eki : -ici

Örnekler:

düz-ici 925

indir-ici 672

yurt-ici 544

1.4.6. İki heceden müteşekkil ekler

1.4.6.1. Zarf-fil ekleri

-VKKV

-(y)ıncA

Bu ekın Eski Türkçe'deki şekli < gıncA'dır. Metnimizde Hem dar hem yuvartak ünlüli şekilleri mevcuttur.

-(y)ıncA

brak-ıncA 2194

geç-ıncA 2416

ur-ıncA 105

var-ıncA 617

-(y)ıncA

ol-ıncA 692

tun-ıncA 1080

ol-ıncA 3224

VKVK

-(y)ıncA

Bir örnekte -ıncA şekli de geçmektedir

-(y)IzAk

bat-ıcak 1085-2998

bul-ıcak 2691

çık-ıcak 3760

dön-ıcek 3002

helâk id-ıcek 5013

-(y)ucak

koy-ucak 5307

1.4.6.2. *Gelecek zaman eki* : -IsAr

Bu ekin de hem dar ünlü şekilleri hem de yuvarlak ünlü şekilleri metnimizde mevcuttur.

-IsAr:

gel-iser 1982, 4211, 4960

ol-ısardır 4729

tur-ısardır 1983

var-ısardır 639

yap-ısar 1982

-UsAr:

tokun-ısar 3373

getir-üsardır 4728

1.5. ÜNLÜLERLE İLGİLİ SES OLAYLARI

1.5.1. Ünlü Türemesi :

Metnimizde ünlü türemesi hadisesine ancak kelime ortasında (epenthese) rastlanılmaktadır:

az(a)ıcık " ... ve eger buhâr azacık olursa" 1814

ırag(i)rak " ...ve gökden ıragrak'yir Başra'dur" 3782

Bu ses olayına yabancı asıllı kelimelerde de rastlanılmaktadır:

bikir " ...ve biş şehir aldı ve biş bikir/kız aldı..." 4411

fikir " ya'ni Hâk te'âlâ'nun şın'ında fikir itmek" 125

hısım " ...Hâk te'âlâ/celle ve 'alâ kavm-ı Lût'a hısım itdi ..." 667

hıfız " tâ ki hıfız ideler ..." 2190

1.5.2. Ünlü Düşmesi:

Türkçede orta hecenin dar ünlüleri (İ) ve (U) kendilerinden sonra ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde vurgusuzluktan dolayı düşme eğilimi gösterirler. Bu olayı iki gruba ayırabiliriz:

a. Kelimelerde ünlü düşmesi:

alin < alin " alında yazmışlar ki ..." 2259

bağır < bağır " bağına elin konmuşdur..." 1437

göğül < göğli " ...dahı göğli şâd eyler cânıy" 404

ogul < oğlı " ...eydürfer ki bir gün İdris dahı bir oğlı ve bir şakirdi" 1158

b. Eklerde ünlü düşmesi:

göyin- > göyne-r " ya'ni bişe velikin oda göyner..." 3182

biribiri > birbirini " ya'ni birbirile karındaş olmağa sebep ..." 4398

Ayrıca metnimizde "götürmek, ulaştırmak" manalarına gelen İlet- kelimesinin İlet- ve İlt- şekilleri aynı anda geçmektedir. Eski Türkçenin Grameri'nde İlt- şekli de

geçmektedir (GABAIN, 1988:274). Timurtas'a göre lit- şekli liet- şeklinin orta hece ünlüsünün düşmüş hâli olabileceği gibi lit- ve liet- iki ayrı şekil de olabilir (TIMURTAŞ, 1977:41). Metninizde liet- ve lit- için geçen bazı örnekler şunlardır:

liet-

iledeler " Süleyman buyurdi ki bunı Hindüstan'a iledeler bir ağacın dibinde" 697

lit-

lit-er " çeker dahu iler ıssız sahralarda bınagur ..." 1846

1.5.3. Hece Kaynaşması (Contraction)

Hece Kaynaşması; Bir kelimedeki yanyana bulunan iki veya daha çok hecedeki seslerin yahut yanyana bulunan iki kelimedeki birincinin son sesi ile ikincinin önsesinin birleşip kaynaşması, dolayısıyla hece sayısının azalması olayıdır (KORKMAZ, 1992:79). Bu kaynaşma geçici olabildiği gibi kalıcı nitelikte kelimelerde ortaya çıkmaktadır (TIMURTAŞ, 1976:340). Bu durum beraberinde bir kalıplaşmayı da getirmektedir. Nitekim bu kelimeler kalıplaşmış şekilleriyle bugün de kullanılmaktadır. Metninizde geçen kalıplaşmış sözlerdeki crase örnekleri şunlardır:

böyle < bu+eyle " ve çünkü hâl böyle oldu ise biz dahu diledük ki..." 54

eyle < o+eyle " yazdı ki tâ 'ilem-i dutduñ eyle tın kim benim" 132

kendüzi < kendü+özi " ...dahu kendüzi başın secdeye/komış ..." 2623

neyle < ne+eyle- "Kuran'da yok ve haberde gelmişdür yedinci kat gökde tağ neyle" 1513

neydüğün < ne+idüğün " ...ve güneş-ile hem-reng olaydı pes anların neydüğün..." 962

niçün < ne+niçün " tabib eydür niçün şaramışsın ..." 172

ne- < ne+ol- " ...ben sordum ki sağa ne oldu..." 741

şimdi < ne+şimdi " ...ve eyitdi ki şimdi diğledüm" 1971

şol < şu+ol " sen yâ Muhammed diri kılurın ol çürümüş gevdeleri şol kineene" 113

şöyle < şu+eyle " ...ben şöyle götürüm ki vilâyetimiz kendü hükümümüzde ola" 4656

2. UNSUZLER VE BUNLARLA İLGİLİ SES OLAYLARI

Metnimizde Eski Anadolu Türkçesi'nde varlığı bilinenlerin dışında özellik arz eden herhangi bir ünsüz bulunmamaktadır.

2.1. TONLULAŞMA (Sonorisation)

a. k>g değişmesi Tonlulaşma, Türkçenin en önemli ses olaylarından birisini teşkil etmektedir. Fakat az da olsa bazen tonsuz ünsüzlerin korunduğu da görülmektedir. Tonlulaşma için metnimizde geçen örnekler şunlardır:

gel- 297, git- 5483, getir- 177, gir-2442, gök 2568, gün 4832, güneş 1083, gündüz 1467, gey- 4256, göyül 3112, göyin- 2946, göz 800, gözgü 3700, güc 772

Fakat bazı kelimelerde; Arap harfli yazının k/g ayrımı yapmaya müsait olmadığı için bugünkü kullanımlar esas alınarak kelime başındaki tonsuz ünsüzlerin (k'lerin) tonlulaşmadığı ileri sürülebilir. Bu husus için metnimizde geçen örnekler şunlardır :
kendü/kendi 78, 3266, kendüzi 2623, 3584, key 5190, kiçi 1484, kişi 95

b. t>d değişmesi

Türkçedeki en önemli fonetik değişikliklerden birisi olan tonlulaşmaya uygun örnekler metnimizde çokça vardır. Bunun yanında tonsuz (t'li) şeklini koruyan kelimeler de vardır. t/d meselesi oldukça karışık bir meseledir. Müstensih'e göre farklılık görülebilmektedir. Metnimizde aynı kelimenin hem tonlu hem de tonsuz şekli geçmektedir.

tonlu şekliyle geçen kelimeler (d'li şekiller)

doldur- "şuğa benzer ki bir çölmeğe şu doldurasın" 5763

- doldır- "neft-ile kükürt ile doldurdılar ve ceng yirine giceyle getirip" 5431
dur- "...her merhalede otuz/biç âdem durur..." 2163
dur- "ve şadeflerin rengi daha incü rengi gibidir gıvvaşlar şadefi dutacak "

3002

tonsuz şekliyle geçen kelimeler (tli şekiller)

- toğ- "...bir kimse ki bu burda toğa çünkim ol" 1432
toğn "göz virdüm kükük virdüm daha toğn yol virdüm" 278
toğur- "gördüm ki kaçan arslan yüklü olsa toğuracak üç günde toğurur" 795
tur- "yürimese bir pîr kişi tura ol sureti kucağına ala daha..." 846

e. b > p değişmesi

Türkiye Türkçesinde başında p bulunan bazı kelimeler, Eski Anadolu Türkçesi'nde asli şekli korunmuş olarak geçmektedir.

- barmak "...Peygamber 'aleyhisselâm iki barmağıla işâret/eyledi..." 1252
buğar "nice buğar değıli şuv akar şöyle ki bir ok gibi..." 2353

Kelime içinde tonlulaşma

a. Ünlülerin etkisiyle ünlülerle ünsüzler arasındaki benzeşme

Türkçede iki ünlü arasında kalan tonsuz ünsüzler (p, c, t, k, k, f, s, ş) genellikle tonlulaşır (b, c, d, g, ğ, v, z, j) olurlar. Bu tonlulaşma olayının metnimizdeki örnekleri şunlardır:

1. t > d

- iderler "...ta kırık güne degin böyle iderler ta" 2998
işiden "...andan korkunç âvâzlar gelir ki işiden helâk olur" 1664
gider "katına gelir andan gider..." 2147

2. k > g

- gelmeğün "gelmeğün sebebin Allahı te'âlâ bilir ..." 4771
yüzügi "kim ki bu yüzügi 'akreb zahmına ura..." 3042

3. *ğ* ve *g*

- almağa " kılıcı almağa kaşd itse dört yağıdan taş atarlar çün yine" 2779
çoğı " ...hāmile/hatun kişiye bağlayup fi'l-hāi toğra ceza'ıuğ
çoğı Yemen'de" 2870

2.2. ERİME (Fusion)

Birden fazla heceli kelimelerin sonlarındaki *ğ* ve *g*'ler Eski Anadolu Türkçesi'nde önce sıızıcılaşmış, daha sonra da erimştir. Doğu Türkçesi metinlerindeyse tonsuzlaşmıştır (*g*, *ğ* > *k*). Eski Anadolu Türkçesi'nde bu hadise sonucunda umumiyetle *g* ve *ğ*'den önceki ünlü yuvarlaklaşmış ve uzunştır (TİMURTAŞ, 1977:50). Metnimizde geçen örnekler ise şunlardır:

- acı < acığ " Bestām'ıuğ suyu acıdur ağız kokusına menfa'atı
vardır..." 4488
katı < kang " getürdiler ol vakit katı issi olduğıçün seher vaktiydi..."
1245
nite < ne+teg " ol 'arş dahi biğ yıl şu üzerinde durdı nite ki hıak te'ālā
..." 569
kanı < kanığ " kanı hastanığ başı nedir " 158
ulu < ulığ " ...İskender eyitdi ki bu da'vi key ulu da'vidür ..." 163
tarla < tağ+lağ " ...dahu buğday/tarlasına kosa ol buğday onad ola..."
4189

Ayrıca isimden sıfat yapan +IU 'da ET'deki +İğ, +İlg ekinden türemiştir.

Metnimizde bu ekle ilgili örnekler de şunlardır:

- dür+lü " ...ve dürülü mihnetler oldı ..." 5194
heybetlü " ...'Ömer eydür ben heybetlü kişiyem ..." 1223
kuvvetlü " havā mı kuvvetlüdür veya od cevāb eydürüz ki havā
kuvvetlüdür " 1753
süret+lü " bir hūb şüretlü maħbūbe gördi..." 3884

süyükklü

"...ve daha yemişlerin ba'zı/süyükklü yaradı ..." 5880

2.3. YUTULMA (Absorption)

Kök hecesinden sonraki ve yapım eklerinin başındaki ğ ve g'ler Eski Türkçe'den önce sızıcılışıp erime temayülü göstermeye başlamıştı. Divanı Lügati't-Türk'de kendisini korumakla beraber şivelerde erimiş ğ ve g'lere dair bazı işaretler mevcuttur (ARAT, 1951:110-111). Nitekim Oğuz ve Kıpçak şivelerinde *azıak* şekli mevcuttur (ATALAY, 1943:506). Motnimizde geçen örnekler şunlardır:

gerek < ker+ge-k "âgâz-ı terceme söyle bilmek gerek ki ..." 39

kulak < kul+gak "göz virdüm kulak virdüm daha doğru yol virdüm ta ki bileler" 278

suvâr- < suw+ğar- "Müsâ anların koyunına şu alıvirdi suvardı ..." 5249

Bazı eklerin başında bulunan ğ ve g'ler açıklığı en yüksek ünlü olan a'nın tesiriyle yumulmuşlardır.

1. -An < -gAn

al-an

çek-en

dut-an

giy-en

gör-en

2. -Inca < -ğInca, -gInca

bırak-ınca 2194

geç-ince 2416

ur-ınca 105

var-ınca 617

2.4. G'LERİN KORUNMASI: Türkçe kelime ve hece sonuyla, kelime ortasında ve hece başı ve sonundaki g'ler bazen v'ye dönüşmüştür (TİMURTAŞ, 1977:53). Oysa metnimizde bu g'ler asli şekillerini korumuşlardır.

I. Yuvarlak ünlülerle

Metnimizde geçen örnekler şunlardır:

A. Kelime sonunda

- dög- " getürdiler dala dögdiler işkence idiler ..." 2020
sög- " Zülkarneyin didüğü sögmek şandı İskender eydür niçin sögersin" 2628

B. Kök hece den sonra

- degil/degül " ...menşürdür manzüm degil..." 46
" ... pes muhâl degüldür ki 'âlenler çok ola..." 1025
dögin- " ...feryâd idüp döginde ..." 5578
gögercin " ...içinde/yüz bij gögercin yuvası vardır 'âlemde uçarlar..." 2422
ögit " ta eve gidelim kim başa bu hikâyet ögit oldı ..." 5571

II. Düz ünlülerle

Metnimizde geçen örnekler şunlardır:

- beg " ol biri eydür bu söz senin ne işiğe gelür begler işini girür begler bilir" 4886
begen- " herbir yirde bir nesne begendi ..." 2494
deg- " 'âlemün memleketi İskender'e degdi ..." 127
degirmen " ...degirmen döndüğü 'aksine döne..." 1190
egil- " ...didü bir zaman geçdi güneş egildi nâ-bedid oldı " 1273
egri " ...ve başı giğdür ve dala ortası egridür" 2164
segirt- " dala mehmiz urdâ at segirdi..." 5557
yigit " ...senün/yolında niçe düdü zahmet çekdim yigit idüm kocaldum" 301

2.5. v>g DEĞİŞMESİ

kulavuz > kulaguz(+la-) " İlahî sen başa kulaguzladuñ bu seddi düzmekligi..."

1970

Bu kelimenin aslı *kulavuz* değil *kulabuz*'dur (ATALAY, 1943:375). Bu kelime de önce bir sızıcılışma söz konusudur. Patlayıcı ünsüz b, sızıcı ünsüz v'ye dönüşmüştür. D.L.T.'de *kulavuz* şekli de geçmektedir (ATALAY, 1943:376).

2.6. SIZICILAŞMA

I. g>v Değişmesi

Metnimizde labialisation (damaksillaşma) sonucu şu kelime de sızıcılışma hadisesi vardır

soguk > sovuk " çünkü aña sovuk irişir ..." 1809

II. K'nin Durumu

k>h Değişmesi : k>h değişikliği umumi bir kaide değildir. Fakat şu örneklerde h'li şekiller ağır basmaktadır.

dahı " söyleyemiñ dili ol vakit yaraya ve hem isideniñ dahı sem'i" 52

kohu " anuñ'kohusu irişse hayât ve dirlik bulur..." 655

korhu " ...ve bulut korhusından başm yukarı" 1847

3. Kelime ve hece sonunda

yohsa " eydürler gelmeñ yohsa bu bitü sindurunuz..." 5264

yohsul " ...dahı getirürsüz bir yohsul diye virüsüz..." 1649

Asli (Eski Türkçedeki) Şeklin Korunması:

Türkçede kelime başında h yoktur. Türkiye Türkçesi'nde h ile başlayan kelimelerin aslı k'dir. Aslını koruyan *kandı*, *kaçan*, *kaçarı* kelimeleri ise bugün artık kullanılmamaktadır. Asli şeklin korunduğu örnekler şunlardır:

kam " ...Nüşurevân eydür gedügi kam" 5350

kangi " anı yeyesin hangı ta'amıñ kim ziyânı ola ol ta'am göñlüñ" 162

kankı " kankı taşın ki sındursalar içinde bir peleng şüreti bulunur minakkas"
2807

III. b>v değişmesi

Eski Türkçe'deki b'li bazı kelime ve fiiller Eski Anadolu Türkçesi'nde v'ye dönüşmüştür.

1. Kelime başında

bar > var " ...bir kuş/yuvası var-ıdı..." 1166

bar- > var- " fiili gömege vardılar..." 990

bir- > vir- " ...eyildi ki zıım/vir yahud oğluı öldürürim..." 3632

bir(i)bi- > vir(i)bi- " ...'A'ise kişi virbidi ..." 1216

2. Kelime içinde

Kelime ortasında görülen bu hâdiseye örnek olarak metnimizde geçen karavaş < kara+baş (3746) kelimesini verebiliriz.

3. Kelime sonunda

Bu değişmelerde ara şekil olarak f ve v sesleri arasında olan ve üç noktalı f ile gösterilen çift dudak v'si mevcuttur.

ab > av+la- " ki âzine irtesi balık avlamamız ..." 3349

eb > ev " ol ev seniü göçlüpdür ..." 254

seb- > sev- " ...banuygibi hamiyetli ki sevdiğini öldürdi ..." 4638

sebin- > sevin- " sevinüp torpasın çıkardı ol na'alleri torpasına taldurdi"
368

4. Eklerde

b > v değişikliği eklerde de görülmektedir. Fiil çekimi I. şahıs ekleri olan ve zamir menseli -ben ve -biz Eski Anadolu Türkçesi'nde -vAn ve -vUz şekline girmiştir. Örnekler şunlardır:

dur-avuz 5172

id-evüz 55

koy-avuz 4657

ol-avuz 5230

IV. *ğ>y Değişmesi*

Eski Türkçe'nin karakteristik seslerinden birisi olan palayıcı *ğ* sızılılaşarak *y*'ye dönüşmüştür. Metnimizde geçen örnekler şunlardır :

ayrıl- (<ad(i)ril-) " ...birbirinden/ayrıldı ve çok harablik itdi..." 3962

ayrık (<adrık) " ayrık yirdeki 'acâyiblerden haberdâr olmasa 'aceb degil ..." 480

eyü (<<edgü) " ...Serendîb/katında eyü incüler olur..." 2103

gey- (<<keğ-) " Nu'man dünyâdan elini çekdi bir palâs geydi dahı pinhân oldu" 4256

kuyu (<<kuğ) " gördi vardı ol odu divşürdi bir kuyu kazdı içine koydı"

1626

2.7. *NASALISATION*

Eski Türkçe'de *ng*'li olan kelime Eski Anadolu Türkçesi'de *ŋ*'li, Türkiye Türkçesinde ise yeniden *ng*'li hâle girmiştir. [ET. *ng* < EAT *ŋ* > TT. *ng*]

süğü " ...bir elinde süğü ve bir elinde kalkan dıtmış ola" 2860

Bu kelime D.L.T.'de süğü şeklindedir (ATALAY, 1943:549).

2.8. *GÖÇÜŞME (Metatez)*

Türk dilinde göçüşme hadisesi oldukça sık görülmektedir. Metnimizde de bu hadiseyle ilgili iki örnek vardır

çölnek " çölnek yarılır söyle buhâr taşra çıkar ve dahı vakt olur ki" 5765

çerme- " çermemişdi bu leşker gelicek eymendi etegin aşğa bırakdı etegi ayağna" 4609

2.9. *KIZLIŞMI (Gemination)*

issi "sıcaklık, hararet"

"issi ve soğuk ol Türkistan ehlinin ol bulutlarda da'viler iderler" 1816

issi "sahip" (Metnimizde sahip manasında is kelimesi de geçmektedir)

" ol 'ariyet issine ismarlamak gerek ve dahı benden sağa " 208

2.10. *UNSUZ DÜŞMESİ*

I. i düşmesi : Kelime içinde i düşmesi hadisesine Batı Türkçesinin ilk dönemlerinde rastlanmaktaydı (DENY, 1995:133).

getir- < kel-tür- (ATALAY, 1943:298)

" İskender katına getürdi İskender yine durdı " 177

otur- < ol-tur- (ATALAY, 1943:438)

" ...çünkü Süleymân/tahunda oturaydı bir kuş getürdi tacın başına öterdi" 4005

II. r düşmesi

Bugün ağızlarda pek çok örneğiyle karşılaştığımız bu hadise metnimizde de aşağıdaki örneklerde görülmektedir.

i- < er- " bir cevherden ki evvel ol cevheri yaratdı idi ..." 1905

bile < birle " vancak bile idi taşra çıkıcağ gördüm ki 'illet gelmiş..." 184

metinde "birle" 1193 şeklinin de kullanılması bu düşme sürecin henüz bitmediğini göstermektedir

III. y düşmesi

ağaç "ağaç" < yığaç (ATALAY, 1943: 780)

" girü geldi ağzıla bir ağaç getürdi ..." 388

ağla- "ağlamak" < yığla- (ATALAY, 1943:781, ığla- 215)

" dahı ağladı ve dahı secde itdi elini beyte l-makdisin şahresine urdı" 3199

ırak "uzak, ırak" < yırak (ATALAY, 1943:786)

" şunun gibi 'azametlü ırak yolu şu miktâr zamânda ..." 663

inci "inci" < yinçü (ATALAY, 1943:792)

" bir gün eve gitmişdi yüz dane incü aldı ki herbir dânesi bir miskâl" 489
yıl 2950, yığıt 1182 gibi kelimeler ise tıpkı D.L.T.'de olduğu gibi y'lidir.

2.11. HECE YUTULMASI (Haplologie)

Hece yutulması hadisesinin metnimizde en önemli örneği bildirme (yükdem, predikat) eki olarak kullanılan ve tur- fiilinden gelen +dUrUr'dur. Bu eklin +dUrUR şekli yanında +dUr şekli de bulunmakta ve çokça kullanılmaktadır.

çokdur/çokdır " anda yılan çokdur her kaçan ki kârübân ol aradan geçe deve"

1092, " dahı od menfa'atinden çokdır ..." 1531

vardır " ...menşürüp/şerefi vardır ki ol manzûmanı yokdur..." 45

yokdur/yokdır " ...anıt katında mâlıt i'tibân/yokdur ..." 491

" ...imdi Kazvîn ehline medih/yokdur ..." 4993

2.12. UNSUZ BENZİŞMESİ

Tonsuz bir ünsüz ile biten kök ve gövdelere getirilen eklerin başındaki ünsüzlerin kaldeye uygun olarak tonsuz şekliyle bulunması gerekirken metnimizde tonlu olarak bulunmaktadır. Yani tonsuz bir ünsüzden sonra tonlu bir ünsüz gelmektedir. Bu durum belki de eklerin klişeleşmiş bir hâlde yazılmasından kaynaklanmaktadır (TİMURTAŞ, 1977: 59). Kalıplaşmış olan bu imlâ şekli harf inkılabına kadar devam etmiştir. Bu ekler şunlardır :

a. +dA (bulunma hâli)

b. +dAn (çıkma hâli)

c. -dUm, -dUñ, -dİ (görülen geçmiş zaman)

d. -dUk (geçmiş zaman sıfat-fiili)

e. +dUr, +dUrUr (bildirme (predikat) eki)

f. -dUr (faktitif eki)

'ACĀ'IBŪ'L-MAHLUKĀT

الحمد لله الذى انشا عجائب المخلقات بى قدرته وابدع
غرائب الموجودات بحكمته لقودت امرى اليه
فى دفع البليات ورفع الدرجات وتوكلت لتمام عليه
بفتح الحسنات وحنف السيئات والصلوة على
انفس انفس الانبياء بوصالة محمد صاحب الشفاعة
العظما يوم العرصات اما بع

[1-b] Allahü te'älâ'nun ba'zî ni'metünün şükürin edâ idüp ve Peygamber'e şalavât getürdigimiz den sonra pâdişâh-ı 'âdil, cümle halkun zâlidir ve umür-ü dünyânun faşıdır. Anun dabı şükürin edâ itmek vâcibdür. [2-a] (5) Ni'metün vücûdı ansız kel-'ademdür. Belki ol ni'metlerün şükürin bi-kemâlihâ, bel bi-aslihâ ansız zühûra gelmez. Zîrâ; öyle ma'lûmdür ki cem'i mahlûkât katında aş-ı ni'am ki ni'âm-ı 'âlemdür, anunladur. Ve üç vech üzre ki emirü'l-mü'minîn 'Alî radîya'llahü 'anhü buyurmuşdur. Şi'ir:

غاييت الامين و الضحة و الكفايت

(10) Bu üç nesnenün vechi:

ونصر من بين عباد الله بنصر
فتصرنا على القوم الكافرين وتزلزلت بقدرته
قواعد الرومية واستهدمت ببصرته اركان قسطنطينيه
معين الحق والدنيا والدين غياث الاسلام
ومغيث المسلمين شمس سادات لا تقام وهم سيادات
انام ابو الفتح خداوندكار محمد بن سلطان
الغازى السعيد الشهيد بايزد خان ابن الملك العظيم
المجاهد فى نصر عباد الله الشهيد فى سبيل الله مراد
خان ابن صاحب القاتل الامين الكبير اورخان ابن
الامين المقدم فى قهر اعداء الله والتصير المكرم
بين شهداء الله عثمان افاض الله عليهم شايب الخفران
واسكنهم فراذيس الجنان ادام الله تعالى بانوار
معدننه اقطار الارض مشرقه ويسحايب رأفته اعصام
الخيرات مورقة واجرى الله اثار معاليه على صفحات الايام
در بسط اظناب دولته باوتاه الخلود والدوام لازل
ركن الدين بلطائف اغتنايد ركيناً ومتن العلم
بعواطف اشفاقه متيناً ويرحمه الله عبداً قال اميناً

[2-b] Ve çünkü ol melce'-i dermânde-gân ve melâz-ı 'âlemiyân hazretinden fermân-ı zül'imtinân ki vâcibü'l-ımtisâldür. Ben dâ'iyeye irişdi ki 'Acâyibe'l-mahlûkât kitâbını terceme idem. Zîrâ; ol kitâb, muķır-ı efkâr ve maḥall-i i'tibâr ve ma'din-i (15) emsâl ve me'haz-ı ğayr-ı ikbâl ve 'ilm-i dünyâ ve âhiret ve mecma'-ı 'ulûm-ı ḥikmetdür. Zîrâ; ma'âni-i Kûr'ân-ı kadîme ve ḥabîb-i nebeviyye-i 'azîme ve mesâ'il-i 'ilm-i nücûma ve mesâ'il-i 'ilm-i ḥikmet ve mesâ'il-i 'ilm-i hey'âtuna müstemeldür. [3-a] Egerçi kuşür zâhir idi ve ol ḥazrete lâ'ik 'ibâretde fâtırdı. (20) Lâkin pâdişâh-ı cezzâbe-i nûfûsuḡ ve kullâbe-i kulûbuḡ ḥüsn-i i'tiyâdı ve kemâl-i 'inâyeti bu nesneye a'lel-ḥâl vel-mecâl olduġıçün, Allahü sübhânehü ve te'âlâ her vefk-i inâdeti cihân-mutâ' [ve] müyesser oldu ki ol emre mü'temir olup tercümeğe meşġûl olduġ, tâ ki devlet-i ġiyâsî'l-melhûfîn (25) ve kehfü'l-mazlûmîn beķâsıyla bu kitâb bâki kâla. Ve dahı bunuġla ol pâdişâh-ı ḥümâ-sâyenüḡ vaşf-ı cemîli ve senâ'-i cezîli zikir olına.

الي غايته ال دهر و نهايته ال عضر

Şi'ir

بقيت بقا الدهر يا كهف اهلي و هذا دعا
للبريت شامل

Ve eger pâdişâhuḡ du'âsını ve senâsını zikir
(30) itmekde terk-i edeb olmasaydı.

Şi'ir

عزار بار
بستم دهن بمشك كلاب هنر نام تو بردن سراچن

Şâyed ki bunca bunuḡ gibi kitâb yazaydım, henüz tamâm olmasaydı.

Âyet

قل لركان البحر ماذا لكلمات ربي لقد البحر قبل ان تفقد
si'ir ما ان مدحت كلمات ربي ولو جانا بمثله مددا
محمدا بمثا لتي ولاكن مدحت مقالتي محمد

[3-b] Eger (35) 'acız u kuşür sehv ü ḥatâ vâki' olursa mu'âheze itmeyeler.

بنص ربنا لا تو اخذنا ان نسيينا او اعطانا ما يمكن

Ve 'aybını ma'zûr dudup dahı teraḥḥumla setr ideler ki

ال عذر عند

كرامات الناس مقبل و ال لطف لدل عاتين سبزل

Şi'ir

و عين ال رضا من كلي عيب كليلت ولاكن عين ال سختي
بديل مساويا

Âgâz-ı terceme şöyle bilmek gerek ki; Kistrâ pâdisâhlarının (40) katında sözden artuğa genc dimezlerdi. Ve dahı bunlardan şoğra kıymetli genc sözden artuk bâki kalmadı. Ve dahı bunlardan fahr itdikleri bilmekligidi. Ve dahı bilmek gerek ki, söz iki kıstımdur: Bir kısmı manzûmdur ve bir kısmı mensûrdur. Manzûm, egerci halâvethüdir ve dilde revândur. Ammâ mensûrun şerefi (45) vardır ki ol manzûmuğ yokdur. Zîrâ; kelâm-ı rabbânî ve mensûr-ı sübhânî mensûrdur, manzûm degil. Ve hem Hâk te'âlâ buyurdi ki:

مشيرا للورا

[4-a] Ve hem zemin itdi kelâm-ı manzûm bununla ki:

يتبعيم القاون والشعراء

Ve dahı her bir kısmı sözün iki nev'dür: Bir nev'i oldur ki, anı ne işitmege yarar ve ne yazmağa. Ve ikinci (50) nev'i oldur ki, ikisine bile yaraya. Pes sözi söyleyenün ağızından çıkup işidenün sem'ine degdüğü vakit, şöyle gerekdür ki; söyleyenün dili ol vakit yaraya ve hem işidenün dahı sem'i andan râhat bula, tâ kim yazmağa ve hem işitmege yaraya. Ve çünki hâl böyle oldı ise, biz dahı diledük kimesne (55) cem' idevüz ki okıyana ve işidene müsâfirliğ itmeden ve cihândan 'acâyib-i cem'i mevcûdât aña ma'lûm ola. Tâ ki Hâk te'âlâ'yı bilmek ve ta'zîm itmeklik, şöyle ki Hâk te'âlâ'ya lâyıkdur. Anuğ göğlinde âşikâre ola. Zîrâ ki; şâni'uş 'azâmeti ve kudreti ve maşnû'ından ma'lûm olur. Ve dahı 'alemi (60) gezenleriün murâdı aña hâsıl. Şöyle ki; İskender 'âlemde gezdi, 'acâyibler görmegiçün. Ve 'İsâ peygamber 'aleyhisselâm ki [4-b] 'âlemde gezerdi, 'acâyibler gördi. Ol vakit lağabı, kelimetü'llah idi ve dahı rûhu'llah idi. Ve hem öli diri kıturdi, Allahü te'âlâ'nun izn-i şerîfile. Anuçün mesîh konulmuşdur. (65) Ve dahı 'acâyib zamândan İbrâhîm peygamber 'aleyhisselâm hâline nazar kıl ki bu 'azâmetle diledi ki, 'acâyib 'âlemde nesne göre. Bir gün bir meyyite uğradı. Eyitdi ki: "İlâhî! Baña göster ki öliyi niçe diri kılırsın ?". Hâk te'âlâ eyitdi ki: "Sen bilmez misin ben öliyi diri kılduğımı ?" eyitdi: "Bildüm, velikin dilerüm ki gözümle [görem]". (70) Hâk te'âlâ, İbrâhîm peygamber'e eyitdi:

فبذار يا عتسن ال طين ال ايت

Ya'nî âyet budur ki: "Sen dört kuş alğıl, her birisini pâre pâre itgil. Dahı cümlesinin yüğlerin etlerin süğüklerin birbirine katğıl. Andan şoğra bu

kamusını dört bölük eylegil. Her bir bölüğün bir tağ başına koğıl. Dahı bunları kendüye gelstün, da'vet (75) eylegil, tâ göresin ki öliyi nice diri kıfurın". Pes, İbrâhîm 'aleyhisselâm vardı, kaz ve tavus ve karga ve horos [5-a] aldı, bu dördünü boğazladı, päre päre eyledi ve her bölüğün bir tağ başında ködi. Kendü orta yırde durdı, dahı bunları kendüye okıdı. İlak te'âlâ amuñ emile her birsinuñ efleri ve süğükleri¹ (80) birbirinden ayrıldılar. Her bir 'uzuv, kendü cinsine vardı. Şöyle ki: Hicbirinuñ bir tüği birisine kavuşmadı. Ve dahı dirildiler, urdılar, dahı İbrâhîm Peyğamber'ün eline kondılar. Dahı İlak te'âlâ dide kim:

وَعَلَّمَ آلَ إِبْرَاهِيمَ

Ya'nî: "Yâ İbrâhîm! Be-dürüstü bil ki, Allahü te'âlâ 'azîzdür, ya'nî gâlibdür; kavîdür milkinde ve dahı (85) hakîmdür, ya'nî 'amelî 'ilmîne muvâfîkdür. Su'al eger şorsalar kim: "İlîkmet n'eydi ki İbrâhîm 'aleyhisselâm bu cem'i hayvânâtdan bu dördün ihtiyâr itdi ki, dahı ayruğın itmedi?" cevâb bunı diyevüz kim: "Kaz, çok yiyicidir ve tavus, gâyetde hûb ra'nâdur ve horos, gâyetde (90) çok cinâ' ider ve karga, key harîşdür. Bunları cem' itmege ma'nâ oldur ki; gerek bu dört yavuz haslet ki [5-b] bu dört kuşda vardır, senden irâk idesin". Mâksüd bu hikâyetden oldur ki; İbrâhîm 'aleyhisselâm diledi kim gözile göreydi, egerci göñlü ile bilirdi amuñ tahkîkîni. Ve dahı (95) bilgil kim, bu kışsadan 'acâyıbrak isitgil: Eger bir kişi Şâm'da hacâmat idürse, birez kan anda dökülse ve mağribde uruğın kestip dahı anda kalsa ve maşriğde saçın yülütse, saç dahı anda kalsa ve bundan şupra Kulzüm denizine girse, şark olsa ve anı dahı bir balık yudsa ve ol balığı dahı bir balık yise (100) ve ol balıguñ dahı yarısını bir neheng yise ve yarısını dahı bir cânavar yise, bu nehengile ol cânavar yedüklerinuñ kimisi kan ve kimisi et ve kimisi kuvvet ve kimisi ters olsa, ol ters dahı çürüyüp toprak olsa, ol toprağı dahı kerpüç düzseler, ol kerpüç dahı yol üzerine konulmuş (105) olsa tâ İsrâfîl şün urınca ki:

أَيُّهَا الْعِظَامُ النَّخْرَةُ وَالشَّعْرُ

مُتَفَرِّقَاتُ وَالْحَوَادِثُ الْمَمْرُوقَاتُ

Ya'nî: Ey çürümüş süğükler ve tağılmış [6-a] kıllar ve zerre zerre olans deriler. Cem'i'isi öñü turalar, gör. Zira ki; âferidegâr², kâdirdür çürümüş nesneleri diri kılmaga. Şöyle ki; bizim peyğamberimiz, günahkârlara şefâ'at idicidir. Muhammedül-110)Mustafâ sallallahü 'aleyhi ve sellem buyurdi.

¹ efleri ve süğükleri metninde الطيريين و سنگگريين şeklinde yazılmıştır

² âferidegâr kelimesi كفرهده كان olarak yazılmıştır.

Daha kâfirler ve münkir oldular. Hak te'âlâ kendü resûlünü tasdik imneğün bu âyeti virbidi

قل يحيى الذى اتىها اول مرة

Ya'nî, âyet: " Sen yâ Muhammed ki, diri kılum ol çürümüş gevdeleri. Şol kimesne kim öldüs. Hiçbir nesne yok iken var eyledi. Ya'nî (115) vardan diri kılmak gevezdir, yokdan var eylemekden. Ve çünki hâl böyle oldusa, biz daha bu kitâbu düzdük. Ne kim 'âlemde görülmüş ve işidilmiş 'acâyibler varisa, bu kitâbu içinde zikir eyledük. Şunıçün hiçbir kimesnenün olinden gelmez ki 'âlemde ser-tâ-ser geze, ne kim görmedi ve işitmediği varisa (120) göre 'âlemün gariblerinden ve bilmediği varisa cihânun tuhfelerinden. Ve daha bu kitâbu adını '*Acâyib-i mahfûkât ve garâyib-i mevcûdât* [6-b] didük, tâ ki okıyanlar Allahü te'âlâ'nun masnû'âtının 'acâyibin ve mevcûdâtının garâyibin göre. Bu 'acâyiblerde 'aynı i'tibârlarıla tefekkür ideler ki Peygamber 'aleyhisselâm buyurur ki:

تفكر ساعت

خير من عبادت ستين سنة

(125) Ya'nî: Hak te'âlâ'nun şun'ında fikir itmek, yegrekdür almış yıl 'ibâdet etmekden.

hikâyet

Çün 'âlemün memleketi İskender'e degdi. Cihân[ı] ser-tâ-ser gezdi ve dürlü dürlü 'ilimler hâsıl itdi. Hind pâdisâhı mutî' olmadı. Ağa ki nâme yazdı " Bara mutî' ol!" diyü "Ve eger (130) mutî' olmazsın, ben seni hod mutî' iderim. Şöyle ki; ayrık pâdisâhları eyledüm". Ol pâdisâh daha İskender'e nâme yazdı ki: " Tâ 'âlemi cümle dütdün , eyle tut kim benim vilâyetüm daha aldun . Bu dünyâ-yı fânile ne fahr idersin ?" İskender bunun sözine cevâb virdi ki: " Sen neyle fahr (135) idersin ?" Ol daha buja didi ki: "Ben bilmeklige fahr iderin ve daha sen benim 'ilmüm bilmez misin? Velikin sağa iki 'âlim kişi [7-a] virbidüm. Biri feylesofdur. Ya'nî; 'ilm-i hikmet-i kemâliye bilir ve birisi daha Hârûn tabibdür. Anlardan benim 'ilmümü bilürsin çok". Ol kişi İskender katına geldiler. İskender'e bir küpecigi (140) yağla toldırdılar, şöyle ki hiç nesne daha sığmaz. Ol feylesofa gönderdi. Ol feylesof daha biğ igne küpecige şandı. Girü İskender'e gönderdi. İskender daha ol igneleri aldı eritdi. Anları bir küski düzdi cilâsız. Yine ol feylesofa gönderdi. Ol feylesof daha ol küsküvi aldı, yüzini açdı (145) rüşen eyledi. Yene gönderdi. Çün İskender bunu gördi, buyurdi ki; feylesofı hazır itdiler. Daha İskender feylesofa şandı kim: "Ben sağa yağ gönderdim. Anun ne ma'nisi var idi ?" Feylesof eydür ki: "Siz didiğüz kim : "Ben 'ilmile tolayım,

şöyle ki küpecik yağla dolu olduğu gibi. Dahı gariblerün 'ilminün benüm 'ilmim (150) katında yiri yokdır". Ben dahı ol küpecikde nitelim ol yağdan ayrıguñ yiri yokdır, ben dahı ol igneleri aña şarçdım. Pek yerde aña [7-b] yir buldum. Sen dahı ol igneleri eritdün, küski düzdün . Ya'nî didigün oldur ki: " Benüm göñlüm çok kan dökmekden katı olmuşdur, küskü eriyüp katı olduğu gibi". Ben dahı ol küsküyi (155) açdum, rüşen itdüm. Ya'nî didüm ki: " Senün katı göñlüñi mev'ize ile, nasihat ile yumuşadam, pasını giderem". Pes buyurdi İskender ki Hârün tabib[i] hâzır kıldılar. İskender buña su'âl itdi eyitdi ki: "Kamu hastanun başı nedür ?" Eyitdi ki: " Kişi yeyeceğini bilmediğidir. Ya'nî; menfa'atlı midür, ya menfa'atsiz midür ?" dahı şoğra şordı kim : "Kamu (160) otlarun başı nedür ?" Eyitdi ki: "Yedüğünü kişi bilmek, cem'i otlarun başıdır. Velikin ey melik, sağa bir ma'cün düzeyim. Vakti ki anı yeyesin, kañı ta'âmun kim ziyân ola ol ta'âm göñlün dilemeye. İskender eyitdi ki: "Bu da'vî, key ulu da'vidür". Pes, bu söz üzerine vardı, bir ma'cün düzdi. Anı yedüğinden şoğra İskender'ün (165) göñli dilemezdi kim her ta'ânda mazarrat ola, kendüye yeye.

hikâye

Eydürler kim: İskender bir gün müsterâhaya girdi. [8-a] Anda nâ-gâh bir şüret gördi ki, ol şüret İskender'e katı katı bakar. İskender andan korkdı. Eyitdi kim: "Sen kimsin ?" didi. Eyitdi kim: "Eksildiciyem. Gelmişem ki senün içine girem" bum (170) diyince ölmedi. Fi'l-hâl şıçradı, İskender'ün gevdesine girdi. İskender tüz müsterâhadan taşra çıkdı. Ol Hârün tabib eydür: "Niçün şararmışsın ?" eyitdi: "Bilmezem". Kendünün hâlini gizledi. Günden güne za'if eyledi. Bir gün ol tabib eydür: "Ben gelmişem ki senün 'illetüñi bilüp, 'ilâc idem. Sen 'illetüñi (175) niçün gizli idersin ?" İskender eydür: "Çünkü; benüm 'illetüm vardır. Niçün 'ilâc itmezsin ?" böyle diyicek, tabib bir ot düzdi. İskender katına getürdi. İskender yine durdı, müsterâhaya vardı. Ol şüreti anda yine gördi. İskender yine gördi. Ol şüret İskender'e eydür: "Ben senden gitdüm". (180) Eyitdi: "Niçün gitdün ?" eydür ki: "Bu tabib bir ot düzdi ki eger sen ol otu yirsen, ben fi'l-hâl giderim". Çünkü İskender taşra [8-b] çıkdı. Tabib, İskender'e nazar itdi. Derhâl otu kadehden yire dökdi. İskender eydür: "Niçün dökdün ?" eydür: "Sen müsterâhaya varıcak bile idi, taşra çıkıcak gördüm ki, 'illet gitmiş. Anıçün İskender, (185) bu hekimün bildüğünü gâyet ta'acüb itdi. Eyitdi "Ol pâdişâhun arlaması ve bilmesi olmasa, bunun gibi 'âlemde 'âlimleri katına cem' itmeyeydi".

Bundan sonra 'âlimleri katında gâyetde hürmetlü oldu. İskender eyitdi ki: "Âlimlerin 'âzemeti ve 'izzeti, benim katında cemî'i 'âlemler gencinden artıktır". Zîrâ; Hak te'âlâ buyurmuşdur: (190) Âyet:

قل هل يستوى الذين يعلمون والذين لا يعلمون

Ya'nî, âyet: "Yâ Muhammed! Bilenlerle bilmeyenler berâber midir?"

hikâye

Eydürler ki: İskender arzu itdi ki ecel ne yerde irişür. Kendünün 'âlimlerinden bir 'âlim haber virdi kim; İskender bir yerde öliserdür ki, yir demir ve gök altun ola. Ve bundan sonra bir gün İskender (195) Dâmgân şehrine geldi. Anda bir şahrâda hasta oldu. Getirdiler altına zırh gönlek döşediler, İskender anuğ üstüne yatdı. [9-a] Ve bir altun fincân getirdiler, gölgelik eylediler. İskender çün bu hâle nazar eyledi. Ol kendüye haber virdükleri nişânı ağıdı ki; yir demir ve gök altun ola. Ol (200) vaqt ecelüñ yakın gelmiş olur. Çün bunu böyle bildi. Anası 'Amurriyye'ye: "Bilgil ey benim başım tâcı ve şefâ'atçı anam. Ki bu cihânuğ anası oldur ve atası fenâdur. Ve dahtı her kimsenüñ ki katında emânet olsa, istenüp almsa gerekdür. Ve ay kaçan kim tamâm olup bedr olsa, eksilse gerekdür. (205) Ve dahtı ölüm, bir yağmurdur ki cemî'i yirlere yağar. Ve eger benim pâdişâhlıgım benden kesilüp giderse, benim 'ilmüm eser-i bâkî kalur. Ve dahtı her oğlan ki anasından toğdı, anası katında 'âriyettür. Ol 'âriyet issine ismarlamak gerek. Ve dahtı benden sağa selâm olsun. Ve dahtı dırem ki: "Benüm için şabr idesin. (210) Sen işlersen şöyle işleyesin ki sonra peşimân olmayasın. Ve dahtı bilgil ey benim anam, çünki beni iledürler [9-b] bu kamu bilmekligümle ve pâdişâhlıgıla. Seni dahtı seksiz ilediserlerdür. Ve eger ben sağa irişmezsem, sen başa iregöresin"? Makşüd bu hikâyeden oldır kim: Memleket ve pâdişâh (215) olmak kimesneye bâkî kalmaz. Bunlarıñla fahr itmek gerek. Belki fahr, 'ilmile ve tevâzu'la itmek gerek.

hikâyet

Loqmân hekim bir kara kıldı. Bir kimsenüñ bundan çok kulları var idi. Bunlarıñ arasında Loqmân'ı ihtiyâr itmişidi. Ol kullara katı gelürdi. Bir kez Loqmân eydür ki: "Bir koyun (220) boğazla, dahtı anuğ bir eyü yirini başa getir. Vardı, boğazladı. Dahtı anuğ dilile yüregin getirin". Yine eyitdi: "Bir koyunu dahtı boğazla. A'zâsından yaramaz yirin başa getirin" didi. Vardı,

koyunı dañı boğazla. A'zâsından yaramaz yirini başa getirin" dedi. Vardı, yine bir koyun boğazladı. Diliyle yüregini getirdi. Dañı ol kullara sordı kim: "Niçün böyle eyledi?" Hiçbiri bilmedi (225) ve sergerdân kaldılar. Lokmân sordı ki: "Niçün böyle eyledi?" Hiçbiri bunun ma'nisi vardır. Eydür ki "İlîc dilden [10-a] ve göğülden yegrek a'zâda nesne yokdur eger dil göğül 'âlim olursa; dilden göğülden yavuzrak nesne yokdur, eger câhil olursa. Ol kişi kullarına eydür: "Ben bunı ihtiyâr (230) itidigim bunun 'ilmi olduğüçündür". Ol zamânda hemîşe 'ulemâyı ve hükemâyı muhâddem idelerdi. Pâdişâhlik ve vezirlik bunlaruğdı. Memleketi 'ilmile tutarlardı. Vakti ki bir pâdişâh dünyâdan gitse; ra'iyyelerinden kankısı kim 'âlimrakdı, memleketi aña ismarlardı ve bunlaruğ her birisi 'ilm-i tasnife meşgûl idi. (235) Hem-cünân ki Nûşirvân-ı 'Âdil ve Düzür-i mihr, Kellile ve Dîmne ve 'ilm-i ikildi ve şatranc bunlar düzdiler. Ve dañı bunca nesnelere düzdiler, cihânda bunlardan yâdigâr kaldı. Ve anıçün pâdişâhlar bir yirden bir yire sefer idicek; memleketi şol kişiye ismarlar ki anıç bilisi ve tedbiri ve hem 'ilmi ola. Ve dañı Mervân oğlı (240) 'Abdül-melik kullarını tecrübe eyledi mes'eleler şormağla. Her kankısının kim bilisi artuğdur, anıç mansıbın ve mertebesin artururdu. [10-b] Kankısının bilisi olmayup câhil olursa, anı ma'zül eyleydi. Dañı görmes misin ki peygamberimize bunca 'azâmetile Hâk te'âlâ eyitü ki:

وقل رب زدني علماً

Ya'ni, demek olur ki: âyet "Sen (245) yâ Muhammed! İlahî sen benim 'ilminini arturğil³". Ve bilmek gerek ki, 'ilimler iki vecih üzerinedür: Birisi oldır ki bilesin âhiret bâkîdür, dañı anıç yarağın eyleyesin. Ve birisi dañı oldır kim bilesin, dünyâyı bi-sobâtdur, dañı mağrûr olmayasın. 'Ömr-i 'azîz anıç dañı ol dünyâyı sen gâddâr-ı bi-vefâ ve hilekâr bilesin. Dañı (250) 'Ömr-i 'azîzi anıç ardınca eylemeyesin. Ve cemî'i 'aql u tedbîr işleri dünyâ hâlinde bunı bildiler kim; evvelimüz bir katre şudur, ana rahminde karagülüğünde tolancık yirde. Çünki andan kurulavuz. Bir müddet dañı beşikde el ve ayak bağılulığı zahmeti ve südden ayrılmak zahmeti, bundan şoçra evlenmek zahmeti, dañı bu aralıkda hastalıklar zahmeti, bu (255) cemî'isinüç arasında hasûdlar zahmeti, dañı ve düşmenler korkusı ve zalimler şerri. Ve eger bir kişi bu cemî'i zahmetleri görmese, şöyle selâmet [11-a] kurtulup ömür sürse âhir şoç ucı olsa gerek. Ve ölim acısından artuğ dostlar ve 'iyâl ve mâl ve memleket firâkıdur. Bunlaruğ acısı şöyle olur ki; ölüml

³ arturğil kelimesi metinde ارتوررغل şeklinde yazılmıştır

acı (260) bunların katında âsân olur. Eger âdemî cemî'i âfetden kurtulsa âhîr yimesi tamâm irişecek, âhîr ağaçdan düşüp helâk olsa gerektür. Ölüm âfetinden kurtulmaz. Bunun misâli yemişe benzek. Dahı ben 'ömürüm müddetinde endişe itdim ki: 'Ömrüm gâyeti alınış yıl ola. Anuñ dahı otuz yıl[ı] uykuyıla gâfletde ola. Pes (265) otuz yıl kala. Anuñ dahı on beş yıl[ı] oğlanlık ve yigitlikle ola. Pes sen bu on beş yılda ne eyleyesin ve ne hâsıl idesin bu kanu âfetile ? Ve ben bir düş gördüm, oğlan iken gördüm: Bu cihâna su düşmiş, ben dahı bir kıraña varurum, anda bir yüce köşk görürüm kim anuñ içinde bir 'avrat çıkar. Bir ata biymiş, elinde bir gözgü (270) dutmuş. Dahı işbu sözi söyler ki

ال دنیا نعبان اکنال
سءكل ال خلق كذا و كذالك سنة وهي جاء

Ve bunı [11-b] dahı okıdı:

بسم الله الرحمن الرحيم هل اتى على الانسان
خير من الدهرى يكن شيئاً مذكوراً

Ol sözüñ ma'nisi oldır kim: Dünyâ çok çok yiyici ejderhâdur. Niçe biñ yıldur ki hâlâ'lık yir, (275) hemüz dahı açdur. Âyet ma'nâsı oldır ki: "Çok zamânlar geçdi ki hiç âdemî yoğdı ve hiçbir kimse âdemüñ adın apmazdı. Allahü te'âlâ dir ki: "Ben âdem yaratdım, bir katre şudan. Dahı aña göz virdüm, kulak virdüm, dahı toğrı yol virdüm. Tâ ki bileler; sâkir kimdür ve kâfir kimdür ?" Âyetden bu ma'lûm olur ki; maşşüd (280) âdemüñ vücüdından oldır kim, Hâk te'âlâ'yı bileler. Ammâ Hâk te'âlâ'yı ol vakt bilürler kim anuñ üi'metin yiyüp şükürin yirine getireler ve dahı anuñ kudretini aqlayalar. Ve ol düşüñ ta'biri oldır kim: Ol 'avrat; senüñ arzuñdur ve ol göz ki; dünyâdur, ol ev; senüñ gönüñdür. Pes dünyâya bakmak gerek görebildükçe (285) andan 'ibret dutmak gerek. Ve biz dahı bu kitâbı düzdük âyine şüretinde, ne kim 'âlemde 'acâyib var saña göstere. Yirüñ ve gögüñ [12-a] 'acâyiblerinden, şehirlerin ve kal'aların ve köşklerin, bünyâdların, deñizlerde ve kurularda garâyiblerinden bu kitâbda zikir itdük, tâ mütâla'a idicek bunların görenlere, bilenlere ne hâsıl oldısa saña dahı ol hâsıl (290) ola. Ve dahı işbu hikâyeti öñine getir:

hikâyet

Bir kişinüñ bir şâhib-cemâl hüsnü içinde ber-kemâl hatunı var idi ve dahı bir bâğı var idi ve bir kitâbı dahı vardı. Bir gün bâğa varurdu ve bir gün kitâbın okurdu, bir gün hatunla otur[ur]du. 'Âdeti bu düzeneyidi. Çünki ölüm (295) yakın geldi, bâğına eydür: "Ey benim sevgülü bâğım! Bunca yıldur ki saña

ne naşihat idersin ?" Bağdan âvâz geldi kim: "Benüm ayağım yokdur ki senüñle bile gidem. Çünkü sen gidersin, senden sonra bir dağı gele". Ol kişi bağdan nevmiz (300) oldu. Bu kez 'avratına eydür: "Ömrüm senüñle geçürdim, senüñ yolında nice dürlü zahmet çekdüm. Yigit idüm kocaldum. Niçe mâlı [12-b] sağı harc itdüm. Bugün ecel tamâm oldu, gitsem gerek. Bağı ne cevâb virürsin ?" Eydüdi ki: "Niçe kim dirisin, sağı hizmet ideyin. Eger dünyâdan gidersen, seniñüçün zâr zâr feryâdlar (305) ideyim. Kim seni götüreler, senüñle sinüñe degin bile varam. Çünkü üstüñe toprak örteler, anda bir zamân oturam ağlayam, iğildüler idem. Andan sonra yine evime gelem, dağı bir ere varam". Bu kişi 'avratından çünkü bunun gibi söz işitdi, 'avratından nevmiz oldu. Döndi, kitabına geldi. Eydür: "Ey benüm muşhafım! Bunca zamândur (310) ki münis idündim, gece de ve gündüzde seni okıdım, senüñle 'amel kıldım. Ben giderem, bağı ne dırsın ?" Kitâbdan âvâz geldi ki: "Eger gidersen, senüñle 'amel kıldım ve senüñle bile olam. Güra varursan, sağı münis olam. Kıyâmet olunca, elüñ dutam, dağı senden ayrılmayam". Maşşüd bu hikâyeti bilmekten oldır kim; (315) 'âlemde hiçbir münis yokdur, 'ilimden yegrek. Ve âhiretde dağı hiç mâl kişimüñ mededine irişmez, 'ilimden gayrı; meger ol mâl âhirete [13-a] iledele. Ya'nî; Allahü te'âlâ nżâsıñın ihsân in'âm ideler. Dağı dâ'im peygamberler ve 'âlimlere ve pâdişâhlara 'ilmile fahr itdiler. Ve mecmü'-ı peygamberân ve Âdem peygamberüñ şuhûfları var idi. Ve Mûsâ peygambere; (320) Tevrât ve Dâvud'a; Zebür ve 'İsâ 'aleyhisselâma; İncil vandı. Ve dağı Belkis ki Süleymân peygamberüñ hatunudur. Süleymân'a gelmezden öñdin bir gün bir biti buldı. Anda yazılmış:

اند من سليمان

وانه بسم الله الرحمن الرحيم

Qurân da dağı böyle geldi. Belkis bu yazuya ki 'izzet ve hürmet eyledi (كتاب كريم) didi. Ol sebebden Haq te'âlâ Süleymân'a cüft eyledi.

hikâyet

Bir gün, Süleymân 'aleyhisselâm ta'âm yirdi. Veziri Âşaf dağı anda hazır idi. Belkis eydür: "Hiç mümkün ola mı kim bu ögimizdeki biryân olmuş balık, diri ola ?" Süleymân eydür: "Her kanda kim inşâf olsa, inşâf (330) ile işlense anda ölü diri ola. Biz her birimiz kendümüze inşâf virelüm, biz söz söyleyelim, tâ ki bu balık diri ola". [13-b] Âşaf eydür: "Her ne memleket ki senüñdür, benüm kalemüm altındadır. Velikin ben severem Süleymân olmağığı". Çünkü bunu didi; ol balık diri olup hareket itdi. Belkis dağı eydür:

"'Älemde (335) bunun gibi er ki benim var, Haq te'älâ hiç kimesneye virmemişdür. Ve cemî'i 'âlem anıdır. Velikin meger vakti ki bir yigit görem, Süleymân'dan yigitrek. Eydürem ki:" Kâski Süleymân dañı bunun gibi yigit olaydı". Bunu diyicek bir dañı hareket itdi. Bundan sonra Süleymân dañı eyitdi:" Cemî'i 'âlem (340) gencile, mâlîla benimdür. Dañı denizlerde ve kurular da peygamberem. Cemî'i memleket ve cinn ü ins benim hükümündedir. Bu kamusıyla kaçan ki iki kişi benim katuna geldi; birisi hediye getire, birisi getürmeye. Ben ol hediye getüreni artucağ severim" çünkü bu sözi Süleymân didi, balıq diri oldu. Bardağ ile (345) şü var idi, segirdi ol balıq içine girdi. Bu hikâyet Belkis'dan ötüri geldi ki ol bitiyeye hürmet itdi. [14-a] Hürmetli oldu. Pes 'âkil kişi gerek ki; kitâba hürmet ide, hor olmaya. Murâd budur. Kitâbı bilen 'âlimlere vâcibdür, 'izzet ve hürmet itmek.

hikâyet

Eydürler ki: Bir derviş düş (350) gördi ki eydürler:"İskenderi'nün menâresine varğil. Senün rızkuñ andadır". Ol derviş bu düşe i'tibâr itmedi, tâ ki bir gece yine gördi. Bundan sonra durdı, gemiye bindi ki ol menâreye vara. Zirâ ki; menâre deniz içindeydi. Gemi menâre katına geldi. Ol menâreyi gemi ile (355) çevrindi. Bu aralıkta nâ-gâh menâreden bir kuş uçdı ve ol menârenün burcından bir biti bıraktı, geminün içine. Ol derviş anı aldı, okıdı. Anda yazılmış: " Her kimün ki güşsası olsa, ol kişi şakalın tarasun egegi altından yukarı; ol güşsasından kurtula. Çünkü; bu derviş (360) anı okıdı, bildi, buğa melûl oldu. Kağıdı, ol bitiyi yabana atdı. Giri döndi, şudan taşra çıkdı. Anda bir tağ dibine [14-b] geldi. Dañı eyitdi ki:"Bu düşde buğa söyleyen, şeytân imiş. Bâri bir tecrübe kılayın" didi. Tarağın çıkardı, şakalın taradı. Egegi altından yukarı tarar iken nâ-gâh gördi; (365) ol tağın üzerinde bir nesne yıldırar, sel balığın yumuş. Yanına vardı, gördi ki :Bir bakır çölmek, ağız dutulu. El urdı, ağız açdı, gördi: İçinde dört yüz kızıl altın na'al varmış. Sevinüp, torpasın çıkardı. Ol na'alleri torpasına taldırdı. Ol sebebden bay oldu, mîlk ü esbâb issi oldu. Derviş (370) güşsasından kurtıldı. Mağşüd öldür ki; hükemânın sözine ve kitâblarına i'tibâr itmek gerek, hor bakmamak gerek. Ki ol derviş, ol bitiyeye i'tibâr itmeyüp bıraktı. Lâkin sonra hatâ idügin bildi ki; ol biti bir zamânda bir hakîm 'âlim yazmışdur, serseri yazılmamışdur. Anı yazanun (375) 'ilmüni, hünerini dilile vaşf itse olmaz. Meger kişi ol işün hakikatine kendü vâkıf olmadığı kuşurundandır. Mağşüd bu hikâyetden [15-a] öldür kim; inşâf hoşdur. Hırşun nihâyeti yokdur. Zirâ; âdemî ne kadar çok isterse, hırşı dañı artuk olur. Eger şöyle ki; âdemî

divşürdigin yiyecek 'ömür bulaydı, hırısı (380) revâ olaydı. Likin māl u milk devşürüp, düşmerine koyup gitmek ki hacâletdür, bed-nâmlıkdur.

hikâyet

İşitdik ki: Cemşid pâdişâh idi. Bir gün bir bâğda oturmuşdı. Gördi, bir yılan bir ağaca çıkar ki anda toğan yavrusı var imiş. Kaşdı ol yuvaya vara, yavruların yeye. Toğan (385) kalkdı, yuvasının cevresinde feryâd ider. Cemşid arşa bir ok atdı, anı ağaca şançdı. Ol toğan anuñ öldigin gördi, emîn oldı uçdı gitti. Bir zamândan sonra girü geldi, ağızla bir ağaç getirdi. Anı Cemşid'ün tahtı üzerine kodı. Cemşid eydür: "Toğan, ulu kuşdur. Benüm (390) eyliğim 'ivaz'ın itdügi oldur ve bu ağaçda çok fâ'ideler vardur ki anı ol kuş bilür". Ol ağacın fâ'idetin bilmek [15-b] dileği. Dahı hakimleri, ya'nî hikmet 'ilmi bilenleri okadı. Bu ağacın kıssasını, bunlara 'arz eyledi. Hiçbirisi bilmedi, ne nesnedür. Eyitdiler ki: "Bunun cevherin şuvıla toprak zâhir (395) ider". Vardılar, anı yire dikdiler, arşa timâr itdiler, karşı şavırdılar tâ şuna degin ki; bu ağaç yeşerdi, uzandı, yanında bir ağaca tolaşdı, dahı uzadı. Bir zamândan sonra yemiş virdi. Üzümdü. Henüz ol vakte degin üzüm bilmezlerdi. Hak te'âlâ'ya çok şükürler eyledi, Cemşid hakimlere eydür: "Bunun hâsiyyeti (400) nedir?" Hakimler ol üzüm şıklar ve şiresin bir müddet koydılar. Dahı eyitdiler ki: "Bunun üç hâli vardur: Bir hâli, şire hâlidir. Anuñ hâsiyyeti; sâ'iri yumuşadur, hall ider, giderür. Bir hâli dahı, süci olduğı vakıtdür. Anuñ hâsiyyeti oldur kim; tabi'atı yumuş adur, issi eyler, dahı gönli şâd eyler, cânuñ (405) kuvvetin arturur. Likin âdeminiñ şerefi, 'akılladur ve âdem âdem olduğı anuñladur. Anı örter, eksildür, vakt olur kim [16-a] helâk ider. Üçüncü hâl, sirke olduğıdur ki sirke; cevher-i 'azîzdür, âdemide göyindiricidür didigimiz nesnelere bile yiye, bal ve şeker gibi. Tâ ki tamarlara irişe, 'illetleri gidere, susuzluğu (410) ve safrayı keser. Cemşid eydür "Ol kuşa biz bir ihsân eyledük, ol bize gör ne kadar keremler itdi. Ve dahı biz ol ağaca şu virdük, ol bize şire virdi. Ve sirke⁴ virdi. Pes gerekdür kim, âdemî ol ağaçdan, kuşdan kem-ter olmaya. Makşûd bu hikâyetden oldur ki; ben ol pâdişâhuñ ihsânı, (415) eylüğine 'ivaz idemezem. Belki ol pâdişâhuñ lutfı ve 'adli, 'ıyşile emîn olduğına Allah'a şükür idüp pâdişâha du'â iderem ki; 'ıyşile emîn olmak, kamu ihsânlardan a'lâdur. Pes bunun gibi ihsâna 'ivaz itmek gerekdür. Zirâ ki; eydilmişdür:

ولكل حسنة مكافآت ولكل مجازات

⁴ ve sirke ibaresi metinde mükerrer yazılmıştır

Ya'nî; her eylü[k]lerinü (420) 'ivaızı vardır ve her yavuzluğuñ cezâsı vardır . Ben dağı bu kitâbı düzdüm, 'adli muķâbelesi bâbında, tâ yâdigâr ola. Ki [16 b] dünyânuñ karârı yoķdur, dağı anuñ esbâbı pâyidâr degildir. Şöyle ki eydürüz:

وعلم بانك ما قدمت من عمل يحصى وان الذي

Şi'ir

خلقت مورث

Hak te'âlâ'nuñ katında eylükdür, bilesin şayılan. (425) Ol ki, sen anı koğuğ . Ol mu'rişüñdür. Pes 'âķiller 'âlimler dünyâdan hikmet ürindelediler, dağı dostları ilimle yâr idindiler ve düşmenleri kaçır itdi, 'ilmile. Ve haşma hüccetle ve delilile cevâb virdiler.

Beyt

كر چرخ فلک خصم تو بجهت با چرخ بکش

رایبهن حال ب

Ya'nî; cemî'i hâlde çarlıuñ üzerine olasın. (430) Çarlı-ı felek sağa düşmen olursa, sen hüccetle dürişesin. Dağı 'âlimler dünyâdan; bilmeklik ve anlamaklık begendiler. Şöyle ki dimişler:

Şi'ir

خير ال جليس في ال زمان كتاب وشر

رابال رباب وال شا

Ya'nî; muşâhiblerinü eyüsü, cemî'i zamânda kitâbdur. Zîrâ; müâla'a itmegile hayr ve şer ma'lûm olur. (435) Makşûd dünyâda dağı oldur ve sentüñ muşâhiblerinü; şarâb ve rebâbdur, bunların emsâli. Zîrâ; şarâb cemî'i günâhlarınü [17-a] anasıdur ve bâķi şeytân taşnifidür ve dağı Tağrı'nuñ⁵ kullığından ve zikrinden kor ve dağı 'âķiller bu hikmet sözlerini kal'alar kapusunda yazdılar ve dağı taşlarda yazdılar. Şöyle ki; (440) Kırvân kapularında vardır, Heremân kal'asında vardır, dağı Semerkand'nuñ nişânlannında var, Venedik suları çıkığığı yirde vardır. Bu nesneden bunlarınü makşûdları oldur ki; adları dünyâ 'imâret olduğınca bâķi kala. Pes biz dağı bu kitâbda her ne kim görüp bulmuşđuk, kitâblar içinde işitmişidük, (445) seyyâhlardan zikir itdük. Ammâ, cemî' olan bu kitâbda bazısı oldur kim; aña delil gerekmez, zâhir olduğıçün. Şöyle ki; gökler gibi, ay ve güneş gibi. Zîrâ; 'acâyiblerden olur. Bunun gibi sözlere delil gerekmez. Bunun gibi sözleriçün k harfini nişân koğmuş, ya'nî zâhir olduğına delâlet ide. Ve ba'zısı (450) oldur ki; aña delil hâcetdür. Dağı çok zaman aña dürişmek gerek, tâ ki ol hâsil ola. Şöyle ki; Rûm tılsımları gibi [17-b] ve Ündülüs tılsımları gibi. Bunun

5 Tağrı'nuñ kelimesi تگريتر şeklinde yazılmıştır

gibi üslûmlar kazîyyesiçün ع harfini nişân komuş. Huşûli ba'îd olduğına delâlet ide. Ve (455) Bununu bigiçün ص harfini nişân komuş. Ya'nî; sıdka delâlet ider. Ba'zısı dañu laîfelerindendir ki anuñ zikri kitâblarda mestürdür. Anuçün misk nişân komuş. Ya'nî; ma'rûf idüğine delâlet ide. Ve ba'zısı ol 'acâyiblerdendir ki işitmişüz cihâm gezenlerden. Aña bir delil zâhir görmedüm ve dañu aña yalandur dimezin. (460) Anuç gibiçün lafz-ı şemne nişân komuş. Ammâ bu nişân harflerin mañallinde bulmaduk, yazmamışlar. Anuçün biz dañu bu tercümede getürmedük. Likin bu harflerüñ vücüdında fâ'ide yok. Nitekim 'ademinde mazarrat yok. Ammâ ol 'acâyiblere i'tikâd itmek gerek. Zîrâ ki; aña inkâr itmek eyü degildir. Eger bir kimse Rûm'uç ve Ündulus'uç (465) ve Qandihâr'uç ve Mülitân'uç 'acâyibler[in]den haber virse, dañu aña delil istesek, ol kişiden cemî'i 'ömrinde aña delil bulmaya. [18-a] Ve dañu kişi ola kim; bir şehirde toğmuş, 'ömrin anda geçürmüş ola, dañu ol şehirde niçe 'acâyibler ola ki anı görmemiş ola. Mü'ellif-i kitâb eydür: "Bir gün kendü zamânımda İsfihân'da idüm. (470) Bir kişi, bir gün başa şordı ki: "Ärvendük tağı üstindeki taşda niçe satır yazı vardır ?" didi ki: "Aña nebsite-i hazeyân diler. Sen anı görmemişsin ?". Ben eyitdüm ki : "Görmemişem". Ol kişi bir ma'rûf kitâb çıkardı. Ol kitâbda bunuñ şifatını dimiş, 'aceb şerh eylemiş. Bu nesne benüm göñlimde idi, dâ'im görmek (475) isterem. Çünkü Hemedân'a geldüm, vardum, anı gördüm ki gördüğim işitdiğimden 'acâyibler idi. Ben andan şöyle anladım kim; ol bir hakîm işidür ki bir ulu pâdişâhuñ zamânındadır düzmiş. Ben dañu ol kazîyyeyi taşlar faşluñ zikrinde getürdüm. Pes çünkü kişi kendü şehrimüñ 'acâyiblerinden haberdâr olmasa, (480) ayrık yirdeki 'acâyiblerden haberdâr olmasa 'aceb degil. Mağşûd oldur ki; inkâr itmek eyü degildir. Dañu böyle degüldür ki [18-b] her nesneyi ki bir kişi görmemiş ola. Ve biz dañu bu kitâbda 'acâyibler yazduk, tâ her Müslimân ki bunu okıya Tağrı te'âlâ'nuñ şun'ında fikir ide. Söyle ki, Peyğamber buyurmuşdur:

تفكر ساعات

خير من عبادت ستين سنة

(485) Dañu ben okıyanlardan ümiz dutaram ki hayır du'âyıla mükâfat ideler.

hikâyet

Bir kişi bir gün Hasan-ı Basrî'ye eyitdi ki "Sen Haccâcû'bnü Yûsuf'ı niçün görmezsin ki ol 'atâ-bağş pâdişâhdur". Eyitdi ki: "Bağşisi ne miqdârdadır ?" Eyitdi "Bir gün eve gitmişdi. Yüz dâne incü aldı ki her bir dânesi bir mişkâl (490) idi. Kemân gözine koyup, kuşandı. Anuç katında mâluñ i'tibârı

yoğdur. Hasan-ı Başrî eydür : "Ol müsrif kişiyimiş. Yüz dâne cemâdı, atmış yüz cânavarıñ cânı⁶ teninden ayrılmış. Bununla ne fahr itmek gerek. Ben bu gün meclisimde iki yüzden artuk kelici söyledüm hikmetden. Va'z ki niçesi ölmüş ve uyumuş göğüller ve uyumuş gözler diri (495) oldılar, uyandılar. Ben ol hikmet sözlerin, ol cemâd cevherlere muqâbil itmezem. Dañı ni'metleri Hak te'âlâ'nıñ mañlûkâtı üzerinde haccâc [19-a] ni'metlerinden artuk bilürem. Çün bu miqdâr söz bu bâbda tamâm oldı. Bundan şoğra kitâbuñ düzeniñ beyân idelüm; düre-i 'arşıla başlayalum, tâ ki düre-i 'arşıla hatim idelüm. Eger bir kişi cân-ı giti-yi (500) nümâydan haber şorsa, ol bu kitâbdur. Zira ki; her nesne ki gitide vardur, ya'ni cihânda bu kitâb anı bildürür. Bu kitâbuñ tertibi helki on⁷ rükün üzredür:

Rükün-i evvel : Göklerdeki 'acâyibleridir. Şöyle ki; ferişte şıfatı gibi, dañı revhâniler zikri gibi, dañı iki kutbuñ ki birisi cenûbidür ve birisi şimalidür eflâkıñ (505) ve güneşüñ 'acâyiblerindedür, dañı ayuñ ve seyr iden yıldızlaruñ ve seyr itmeyen yıldızlaruñ 'acâyiblerindedür.

Rükünü's- sâni: Od 'acâyiblerindedür. Dañı şol nesne kim yir ile gök arasında kopar, yıllerden Mecûsi ve âtesperestiñ göñlindedür. Dañı şâ'ika ve şihâb ve ra'd ve berç ve nesne idüğindedür, dañı kavı-ı kuzah ne nesne idüğindedür, (510) dañı 'acâyib yıllerde ve taksim yilde ve anuñ esdüğindedür, dañı buhutlaruñ 'acâyiblerindedür.

Rükünü's-sâlis: Yirüñ , suyuñ , denizlerüñ [19-b] 'acâyibindedür ve dañı denizlerüñ bir 'acâyib tertib olunmuşdur ki; ebced hurûfi üzerinedür. Dañı ırmaqlarüñ 'acâyibini ve yirden çıkan sularuñ ve kuyularuñ ve yirüñ 'acâyibini ve 'âlemüñ taksimi ve tağlaruñ (515) 'acâyibi tertib olındı. Bunlar dañı hurûf-ı ebced üzre. Dañı taşlar 'acâyibindedür ve anuñ üzerinde yazalı hikmet sözlerindedür

Rükünü'r-râbi': Şol meşhür şetirlerdedür ve mecidlerdedür. Ve bu bâb dañı mürettebdür hurûf-ı ebced üzerine. Şöyle ki; elif bâbında eyleye ve İskenderiyye'ye gele, Tâyi'e degin. Dañı derelerüñ ve aşğa (520) geçen yirlerüñ ki bu 'âlemde olmuşdur, meşhür yir deprendüğüñdür ve helâk idüci yıllerüñ beyânındadır.

Rükünü'l-hâmis: Ağaçlarda ve otlardadır. Bu dañı mürettebdür hurûf-ı ebced üzerine. Dañı bilinmiş ağaçlaruñ beyânındadır.

Rükünü's-sâdir: Kazılmış şüretlerüñ tılsımındadır, 'acâyibindedür ve peygamberlerüñ 'aleyhisselâm merkad-i pâkleriniñ (525) beyânındadır.

⁶ cânı kelimesi metinde جانیني şeklinde yazılmıştır.

⁷ on kelimesi اول şeklinde yazılmıştır.

Rüknü's-sâbi': Âdemîniñ 'acâyibinde, şerefinde ve şeref hilkatindedür ve 'akluñ şerif olduñuñ beyânındadır cemî'i mevcûdât [20-a] üzerine. Dahı cânlaruñ 'acâyibinde ve yirlerinde ve bedenlerde eser itdüğünde ve göñ lüñ 'acâyibinde ve cânuñ ma'denindedür. Ve ol bes kuvvetüñ ki aña havass-ı hamse dirler. Ve Benî âdemüñ a'zâsınuñ hâşiyetindedür (530) ve 'avratlaruñ ve hâdimlerüñ tabi'atlarında. Ve âdemîniñ tabi'atları niçe cins üzerinedür. Ve 'Âd kavmınuñ 'acâyibindedür dahı Türkân'ıñ ve 'Arrâ'nuñ, Kıfcağ'ıñ kabilelerinde ve ecnâsındadır. Âdemîniñ şerifleriniñ mertebesinde ve peygamberlerüñ şerefindedür. Ve nebiiyle mütenebbînüñ farkındadır ve remmâllarıñ ve müdde'ilerüñ ve mu'cizâtuñ ve kerâmetüñ (535) 'acâyibindedür. Ve kimyâ şân'atında ve tıb 'ilmindedür ve ğidâlaruñ tabi'atınuñ hâşşalarındadır ve mu'âlece fâ'ide itmekdedür. Dahı Hâk te'âlâ'nuñ kazâ ve kaderindedür ve taşlaruñ 'acâyibindedür. Ve dahı ölümüñ 'acâyibindedür ve dünyâ 'aybında ve bî-vefâlığındadır. Dahı ba's-i nüşür, ya'nî ölümler dirilmekliğindedür.

Geldük **Rüknü's- sâmin:** (540) cinnilerüñ ve şeyâtinlerüñ 'acâyibindedür ve güllarıñ eşnâfında ve mekânlarında ve bunlaruñ letâfetiniñ 'acâyibindedür.

Rüknü't-tâsi': [20-b] Büyük küçücek kuşlaruñ 'acâyibindedür ve hâşiyetlerindedür

Rüknü'l-'âşir: Kurunuñ ve değ izüñ cânavarlaruñ 'acâyibindedür ve dahı yırtıcı cânavarlaruñ ve haşerâtuñ ve ef'i yılanlaruñ ve ağularuñ (545) ve bundan ğayrısınuñ 'acâyibindedür. Ve her nesne ki bunlaruñ şüretinde vardır, eflâkde arıñ beyânındadır. Fihrist, ya'nî kitâbuñ evveli:

er-rüknü'l-evvel fi-'acâ'yibi'l-ecrâmi'l-'uluvviyyeti⁸

Hâk te'âlâ buyurur ki: Endiş e idüğine bu gökleriñ yaradılmasında, bunıñ gibi letâfetle ve yirleriñ dahı döşenmesinde, bunıñ gibi (550) kalınlığıla ki Hâk te'âlâ yoğiken bunları var eyledi⁹. Bunlar kendilerde yoğiken vücûda geldiler. Bu mahlûkât dahı dört kısımdur: Birisi hayvânâtdur, biri nâmiyâtdur; ya'nî otlar, ağaçlar gibi, birisi cemâdâtdur; taş ve toprak gibi ve dördüncü, bunlardan ğayrısıdur; eflâk ve yıldızlar ve şu ve od ve havâ gibi. (555) Ve cimle-i mahlûkât biri'tibâr ile yine kısımdur: Ya ervâhdur ki ğâyet letâfetdedür ki ol 'âlem-i 'ulvîdedür veya ecsâddur ki [21-a] latîf degildir,

⁸ "1. Rüküm: Cansız Mahlukatta Yucelik Hakkında"

⁹ "Var eyledi" ibaresi motinde mükerrer yazılmıştır.

ol 'âlem-i süflîdedür. Ve biz dahı 'âlem-i 'ulvîden evvel 'arş şıfatın söyleyelim.

faşl

Bil ki Hâk te'âlâ 'arşı Kur'an içinde yâd itdi. Ve her nesne ile ki ağıdı, " 'azîm" didi. (560) Bir nesneyi Hâk te'âlâ 'azîm diye, kimse anı vaşf idemez; meger ki anuñ vaşfı haberde gelmiş ola. Pes eyle olsa bilmek gerek ki; cemî'i mevcûdât, yirler ve gökler 'arş uñ katında şol pergâr nokaşası gibidür. Bir ulu dâ'irenüñ ortasında dahı kaplayupdurur, bu cemî'i 'âlem. 'Abdullah İbn-i 'Abbâs'dan, dahı (565) 'Abdullah İbn-i Selâm'dan rivâyet olındı: Eyitdiler ki: " Evvel nesne ki Hâk te'âlâ vücûda getürdi, bir aq incü idi. Yedi biğ yıldan soğra bir heybet nazam itdi, ol incü iki pâre oldı. Bir pâresi şü olup ağıdı ve bu bir pâresinden 'arş ı yaratdı. Bundan soğra ol 'arş dahı biğ yıl şü üzerinde durdı. Niteki Hâk te'âlâ kelâm-ı (570) mecîdinde buyurur ki:

وكان عرشه على الماء

Allahü te'âlâ dört ferişte yaratdı. Birisi âdem şüretinde idi, birisi arslan şüretinde [21-b] idi ve birisi kerkes şüretinde idi, birisi öküz şüretinde idi ki bu dördü 'arşı getürürlerdi. Yedi biğ [yıl] dizleri üzerinde getürdiler. Andan soğra Hâk celle ve 'alâ'dan (575) kuvvet istediler, tâ kim 'arşı getüreler. Hâk te'âlâ kuvvet virdi, ciginlerine götürdiler. Bundan soğra ol ferişte ler fahr itdiler. Didiler ki: "Mañlûkâtıñ a'zam biz göttürdügimiz imiş. Hâk te'âlâ 'arşı bunlarıñ üzerinden giderdi. Şöyle mu'allak kodı, bunlara gösterdi. Ya'ni didi ki: " Ben kâdirem (580) sızsiz 'arşı böyle turğurmağa". Ammâ 'arşı götürenler şöyle ki Kur'an'da gelmişdür: Sekiz feriştedür. Nitekim Hâk te'âlâ buyurmuşdur:

ويحمل عرش ربك فوقهم يومئذ ثمانية

Ve 'ulemâ dirler ki: " 'Arş, bir nurlu cevherdür ve 'azîm revhânî ferişte ler anuñ çevresinde tavâf iderler. Niteki Hâk te'âlâ buyurmuşdur kim:

الذين يحملون

العرش ومن حوله يسبحون بحمد ربهم ويؤمنون به و

ويساغفرون لمن في الارض

(585) Ve ol 'arş a nazar iderler. Cemî'i mevcûdât [22-a] anuñ içinde görürler ve her muñ'ıñ şeklin görseler, anuñçün şalavât getürürler. Kaçan ki bir 'aşî görseler aqa istiğfâr iderler. Dahı 'arşuñ çok ayakları vardır. Kürsiyi Hâk te'âlâ anuñ ayakları arasında komuşdur.

Kürsi: (590) 'Arşuñ altında şol deñ iz üstinde bir çanak gibi. Mes'ele eger sorarlarsa ki: "Hâk te'âlâ'nıñ 'arşa hâceti yokdur, niçün yaratdı?" Eydürüz ki: "Her ne ki yaratdı, kendü hâcetiçün yaratmadı. Şöyle ki; yiri yaratdı aqa

hâceti yoğıdı, gökleri yaratdı aña hâceti yoğıdı. Ve dahı cemî'i nesneniñ 'adedini (595) ve veznini bilür ve miqdârını bilür. Ma'-hâza ki terâzû düzmişdür; divân-ı a'mâldür ve dartmaq içündür. Nitekim Hâk te'âlâ buyurmuşdur:

فمن ثقلت موازنه فارلكنهم المفلحون

Pes bunları düzdü ki; cemî'si kullara hüccet içündür, bizim hâcetimiz içündür. 'Arşuñ sıfatı beyânında bunda bu kadar söz kifâyet ider. Mes'ele eger sorarlarsa (600) ki: "Levh-i kâlemi yaratdı. Ne hikmetdür ki bunları ağıdı her yırde?" cevâb [22-b] eydürüz ki: " Bunlaruñ 'azametinden ötürü ağıdı. Şöyle ki; Ka'bü'l-ahbâr rivâyet ider ki: Kalemüñ uzunluğu on iki biñ yıllık yoldur. Dahı bir levh yaratdı ki amuñ uzunluğu yigirmi dört biñ yıllık yoldur. Ol dahı aña lâ'ik, tâ ki kalem amuñ üzerinde (605) yazmağıçun. Ki aña "Levhü'l-mahfûz" dirdler. Bundan sonra Hâk te'âlâ kaleme emr eyledi ki: " Yazğıl levhde"

لا اله الا انا من لم يرضى بقضاي وليشكر لتعماي ولم يصبر على بلاي

فليطلب ربنا سراي

Ya'nî demek olur ki: "Benden artuq tağı yoğdur. Her kimse ki râzî olmasa benim hükümime, dahı şükür itmese benim ni'metlerime, dahı şabr itmese benim belâlarıma; benden (610) ğayrı bir tağı istesün. Bu miqdâr kelâm kalem ve levh hakkında kifâyet ider. Ammâ kalem, levhde (لا اله الا انا) lafz-ı şerifini on iki biñ yılda yazdı. Mes'ele eger sorarlarsa ki: "Bu miqdâr kelâmı niçün on iki biñ yılda yazdı?" cevâb eydürüz ki: " Bu bir kelâm-ı heybetdür ve hitâb-ı fikretdür ve nidâ-yı hayretdür [23-a] (615) ve tarîk-i havf-ı 'âkıbetdür. Çünkü bu kelâmı işitdi ki vâlih ü hayrân oldu, ne ideceğini bilmedi. Her bir harfi niçe niçe yılda yazdı. Bir noktayı ki korıdı, ol noktadan bir noktaya varınca niçe niçe biñ geçirdi. Zirâ ki; kendüzinde iki dürlü harfi vardı ki "Yazayım mı yazmayayım mı?" dirdi. Yazmasında kendü nefsinde korkardı.(620) Yazarsa cemî'i mahlûkätuñ ahvâlinde korkardı ki; bunlar Hâk te'âlâ hükümüne râzî olalar¹⁰ mı, ya olmayalar mı? Veyâhüd şâkir olurlar mı, ya olmayalar mı? Yâhüd belâya şabr ideler mi, ya itmeyeler mi?". Bu sebebden böyle geç yazdı. Dahı bil ki; Hâk te'âlâ cemî'i nesneyi bilür. Dahı mahlûkätuñ evvelden âhir evvelin ne (625) olacağdur, neye iriş eceğdür levhde. Dahı levhi İsrâfil'e işmarladı. Dahı anda yazılmışdı ki: İbtidâdan tâ intihâ-yı 'âleme degin niçe katre yağmur yağarsa ve ol yağmurdan ne kadar ot ve ağaç bitiserdür ve dahı her ağaçda ne kadar yaprak

¹⁰ olalar mı metinde اوله لار لر ني şeklinde yazılmıştır

bitiserdir. Ve dahı her nesne dünyâda yaradılır, İsrâfil anı levhe 'arz eyler. [23-b] (630) Görür ki hiçbir nesne artuk ve eksik degildir. Dahı hadîsde gelmişdir: Evvel feriste ki Âdem'e secde itdi, İsrâfil idi. Anuçün Hâk te'âlâ Levhü'l-mahfûzı anuç altında aşdı ki dâ'im anuç nazarı andan eksik olmaya. İsrâfil 'arş altında durmuşdur, aña nazar ider. Dahı şûri ağzında dutmuşdur ki ol levhde ki va'de her kaçan (635) tamâm ola, ol şûri ura. Ol şûr didükleri bir borıya beşzer nesnedür ki; anuç içindedür cemî'i sa'îdlerün ve şâkilerün cânları. Tâ kıyâmete degin anuç içinde cem' olurlar. Ve kıyâmet olıcağ ol şûr çalmır, dahı kamu cânlar andan taşra geliserdir, ve her birisi kendü bedenlerine varısardur. Bu kelâm ehl-i sünnet ve cemâ'at (640) mezhebidür ve hem böyle bilmek gerek. Zîrâ; Kurân ve hadîsde böyle ma'lûm oldı. Bu arada bundan ğayrı söz söylemek bätıldur. Zîrâ; biz anı görmedük ve Kurân'da ve hadîsde bize haber virmedi. Dahı İsrâfil şâhibü's-surdur ve münâdî'l-ernvâtdur. Zîrâ; kıyâmetde ölülere ol okıyardur ve diyiserdir ki: "Ey çürümüşler! [24-a] (645) Duruğuz ki vakt oldı, dahı cemî'isi durısartlar. Ve dahı aña "'Abdü'l-hâlık" dirler ve göklerde "Ebü'l-menâfih" dirler. Şol cemâ'at ki kendülere hükemâ cümlesinden sonra şayarlar, bu ma'naları kabül eylemez ve kıyâs-ı 'aklı ider. Eydürler ki: " Cemî'i cânlar bu şûra niçe şıgar?" dirler ve kıyâmet gününe inanmazlar. Şöyle bilmek gerek: (650) Hükemânuç bu sözlere bätıldur. Biz inanuruz her nesneyi ki haber virdi, dahı enbiyâ ve rüsül haber virdiler.

Şıfat-ı Cebre'il 'aleyhis-selâm

Ammâ Cebre'il-i emîn ki aña "Velıyyü'l-enbiyâ" dirler. Zîrâ ki; peygamberlere dahı vahy getirdi, bunların düşmenlerini bu kahr iderdi. Dahı aña "Rûhu'l-ğudüs" dirler. Anuçün her yirde ki anuç (655) kôhusı irişse, hayât ve dirlik bulur. Dahı anuç yiri:

Sidretü'l-müntehâ

Sidre bir ağaçdur ki anuç 'azametini kimse bilmez, Allah'dan ğayrı. Peygamber 'aleyhisselâm eyitdi ki: "Ol ağacı ben gördüm. Her bir yaprağı şol kâdardur ki bu dünyâyı örter". Dahı uçmağların her bir kôşkinün içinde anuç bir tağ vardur. Çünkü Yûsuf 'aleyhisselâm karındaşları [24-b] (660) kuyuya bıraktı. Ol vakit Cebre'il sidre[de] idi. Hâk te'âlâ didi ki: " İrişgil benüm kılma". Yûsuf peygamber 'aleyhisselâm henüz kuyunun yarısına irişmemişdi ki Cebre'il irdi, tutdı. Sidreden aña ki şunun gibi 'azametlü irak yolu şu miqdâr zamânda ki üç bin yıllık yoldur. Geldi ki Hâzret-i Yûsuf

kuyunun ağzından (665) ortasına gelinceye dek zamânda irişdi, tutdı. Dahı anuñ şânında eyitmişlerdür kim: "Bir kanatı maşıkda ve bir kanatı mağribdedür". Çünki Haq te'âlâ celle ve 'alâ kavm-ı Lût'a huşım itdi, Cebra'il virüpidi. Kavm-ı Lût'ı ki şehriñ altundan götürdi, gok yüzine çıkardı; tâ şuña degin ki bunlaruñ horôs âvâzını feriş teler işitdiler. Ve dahı (670) ol şehirleri başı aşığa döndürdi, ve dahı ardınca taş yağdırdı.

şifat-ı Mikâ'il 'aleyhisselâm

Mikâ'il, bir ulu ferıştedür mübârek. Zirâ ki; Haq te'âlâ'nun rahmetin indiricidür. Rahmetsiz indüğü yokdur. Dahı aña "Kâsımu'l-erzâk" dirler. Zirâ; mürvekkeldür kullarınun rızkına. Dahı, aña "Vezzânü'l-kısmet" dirler. Zirâ; denizlerin şularını ve yağmurların [25-a] (675) katrelerini vezn idüp, darta. Göklerde "Ebül-ganâyim" dirler ve "Abdürrezzâk" dirler. Ve yirde aña "Mikâ'il" dirler. Cühûdlar bir gün Peyğamber'den şordılar ki: "Seniñ şahibüñ kimdür?" didi kim: "Cebra'ıldür" eyitdiler: "Seniñ şahibüñ olaydı saña imân getüre idük. Zirâ; Cebra'il'den bize dâ'im yavuzluk irişür (680) ve Mikâ'il'den bize yavuzluk irişmez". Haq te'âlâ âyet viribdi.

Âyet

من كان عدواً جبريل فانه ماله على قلبك باذن الله

Eyitdi ki: "Cebra'il siziñ için düşmen. Size her ne kim eydür; benüm buyuruğumla eydür ve Mikâ'il dahı her ne kim eydür; benüm buyuruğumla eydür.

şifat-ı 'Azrâ'il

Anmâ melekül-mevt bir 'azîm ferıştedür ki Haq te'âlâ emrile cânlar kabz (685) ider. Nitekim Haq te'âlâ buyurmuşdur:

قل يتوفاكم ملك الموت كل بكم ثم الى ربكم ترجعون

Dahı aña "Hâdimül-lezzât" dirler ve (صورمخرب ال دور و ال ق) dirler. Adı anuñ 'Azrâ'ıldür, künyesi Ebül-beķâ ve Ebü yahyâ ve 'Abdülkahlâr ve 'âmirül-kubür ve melekül-mevtdür. Hiçbir pâdişâha hürmet eylemez ve hiçbir oğlançığa şefâ'at [25-b] (690) itmez. Her ne yire varsa cân almayınca dönmez. Eydürler ki: Süleymân peyğamber 'aleyhisselâm her gün melekül-mevt gelürdi, başınun üzerinde tururdu kuşluk oluncaya degin. Andan sonra giderdi. Süleymân'ın katına bir kişi gelmişdi ki ol dâ'im gelürdi. Bir gün melekül-mevt ol kişinun yüzine nazar itdi. Ol (695) kişi gâyet korkdı. Süleymân'a eyitdi: "Ben bu ferışteden korkdum. Böyle hüküm eylegil, tâ ki beni Hindüstân'a ilede kim bunı görmez olam. Süleymân buyurdi ki bunı Hindüstân'a iledele, bir ağacın dibinde kodi. Bir gün yine Süleymân'a melekül-mevt geldi. Şordı: "Eydür, ey 'Azrâ'il! Benüm bir refikim vardı,

senden korktu. Bağa eyitdi ki:" (700) Eyit kim beni Hindüstân'a iletsün". Ben bile eyitdüm ki, anı Hindüstân'a iletdi. İmdi benüm sen yoldaşlarını niçün korkıtduñ ? 'Azrâ'il eydür:" Yâ nebiyallah! Hağ te'âlâ ol gün bağa eyitdi ki:" Ol kişünün cânını Hindüstân'da, fulan ağaç dibinde alğıl". İmdi ben gördüm kim İştahır vilâyetinde senün katıñda otururken [26-a] (705) ben didüm ki:" Niçe rûzigâr gerek ki bu Hindüstân'a vara". Bu gün gördüm kim ben anı ol ağacın dibinde oturmuş. İşbu sâ'at anın kabz eyledüm. maşşûd oldur kim; melekül-mevt bir 'azim ferıştedür. Kamuya cân firâkınu ve cemî'i halkın cânını alır. Hağ te'âlâ ağa bir kuvvet virmişdür kim yirdekilerin ve gökdekilerin (710) cânını kabz ider. Kamı 'âlem öñinde bir tabak gibidür. Eli cemî'i 'âleme irişür, senün elün gökdekine irişdüğinden dañı yakın.

el-haber

Haberde gelmişdür ki: Melekül-mevt tırmışdür. Öñinde bir ağaç vardır ki cemî'i mahlûkâtın sağışı deñlü anın yaprağı vardır. Her yaprakda bir kişünün adı yazılıdır. Her kimsenin va'de[si] irişmiş (715) olsa, ol ağaçda anın yaprağı şararur. Melekül-mevtün elinde bir harbesi vardır; anınla şararan yaprağı urur, düşürür. Ol yaprak düşdüğü gibi, ol kişi dañı ki adı ol yaprakda yazılıdır. Eger imdi bu söze zındıklar imân getürmezler. Zirâ ki; Kur'ânla hadişile 'amel itmezler. Biz ki ehl-i sünnet ve cemâ'atüz¹¹. İtikâdımız Kur'ân'a ve hadişedür. (720) 'Amel bununla iderüz. Ve dañı bil ki; şifât-ı melâ'ike revhânilerin sağışını, Tağrı'dan artuğ kimesne bilmez. Niteki Hağ te'âlâ buyurmuşdür:

وما يعلم جنود ربك الا هو

Ammâ şol nesne ki haberde gelmişdür. Anın üzerine biz dañı bir bâb zikir idelim, revhânilerin şifatında. İmdi bu bâb dañı iki mertebe üzerinedür: Evvel mertebe (725) kitâbdan ve ahbârdandır, ikinci mertebe hükemâ sözlerindedür. Tâ ki bu ikisini dañı bilmiş olasın. Ve dañı bilesin ki: Yiri, deñizleri ve tağları ve havaları sükkânsız yaratmadı ki; suda bahırlar var, tağlarda yırtıcılar ve şahrâlarda dürlü dürlü cânavarlar, havâda kuşlar vardır. İmdi gökler bu letâfetle niçün sükkân ehli olmaya, hâli ola. (730) İmdi bu nesne 'ağıldan ırakdur, göklerin ehli olmaya.

¹¹ ve cemâ'atüz metinde و جماعتك şeklinde yazılmıştır.

fî zikri'r-revhâniyyine¹²

Bil ki; melâ'ike bir nice cinsdür. Ba'zısı oldur ki; gökleri şaklar kuvvetele, dahı şevketile. Andan odıla şeytâm atarlar göge varıcak. Ve ba'zısı dahı 'azâb ferîşesidür ve ba'zısı dahı rahmet ferîşesidür. Ve her biriniñ derece ve bir maqâmı [27-a] (735) vardır. Şöyle ki; Cebra'il'ün maqâmı sidretül-müntehâdur, İsrâfil'ün maqâmı 'arş altındadır. Cebra'il kendü maqâmından kaçan ki İsrâfil maqâmına nazaritse, şunuñ bigi bakar ki bir ırak yirden yılduza bakdukları gibi

el-haber

Peygamber 'aleyhisselâm buyurur ki : " Bir gün ki Cebra'il 'aleyhis-selâm katında hâzirdi. Nâ-gâh katında tûrukken korkdı. (740) Şol kadar korkdı ki korkusından küçicek oldı. Ve dahı şol kadar bozuldı ki bir mercimek deñliü oldı. Ben şordum ki: " Sağ a n'oldı ? " didi ki " İsrâfil'ün gördüm ki aşâğaya indi, 'azametinden korkdum". Ve bir dahı hadîsde gelmişdür ki: " İsrâfil 'arş altında tûrmuşdur. Bir tâc başında ki ol tâcuñ bir rûkni vardır. Her rûkninde bir menâre vardır (745) ve her menârede bir ferîşte vardır ki anuñ 'azametini Haq te'âlâ bilür.

el-haber

Bir haberde dahı gelmişdür ki: Haq te'âlâ bir ferîşte yaratmışdur kim anuñ birisi kıardandır ve yarısı oddandır ve tesbîh ider ve tesbîhi budur:

سبحان المؤلف بين النار والثلج

Ya'nî: Pâkdur ol tağrı ki cem' idicidir odıla qarı". Ve bir haberde dahı gelmişdür : Firdevs uçmağında [27-b] (750) kız oğlanlar vardır ki boylarınıñ yarısı kıızıl gülden ve yarısı aq gülden yaratmışdur. Anlar peygamberler içündür, dahı şol cum'a namâzın kılanlar içündür. Bunlar Firdevs içindedür. Firdevs 'arş altındadır. Peygamber 'aleyhisselâm eyitmişdür ki:

إذا سألتم الله فاسأله الفردوس

Ya'nî: " Kaçan ki Tağrı'dan dileyesiz Firdevs'i dileğüz". Bu miqdâr ki söyledük (755) ehl-i hadîş mezhebi üzerine, ihtisâr-ı tarikile. Ve bundan sonra hükemâ sözlerin söyleyelim, melâ'ike şânında. Ve dahı bunlaruñ yirlerin zikir idelüm, tâ bî-haber olmayasın.

faşl

Bil ki; ehl-i İslâm şunuñ üzerinedür ki dördünci gökdedür ve Firdevs 'arş altındadır ve hükemâ bunuñ üzerinedür ki kuṭb-ı cenûbî ve kuṭb-ı şimâli

¹² "Gönül Açıcı Şeyler (Yerler) Bahsinde"

(760) melâ'ike yirleridir. Bir kişi ki maşrıkdan yağa yüzün eylese, sağ yanından yağağı göñül ortasında bir ma'lûm yirdür. Ağa "Kutb-ı cenübî" dirler ve şol yağağında dağı bir ma'lûm yir var. Ağa "Kutb-ı şimâli" dirler. İmdi hükemâ mezhebinde ferîştelereñ tarîkleri bu iki kutbdur. Bunlara "Ervâh-ı revhâniler" dirler. Ya'nî; ba'zî kavm kutb-ı şimâliyi [28-a] (765) görür, kutb-ı cenübîyi görmezler ve ba'zî kavm kutb-ı cenübîyi görürler, kutb-ı şimâliyi görmezler. Ve ba'zî kavm ikisini dağı görürler. Murâd ol kutublardan bu yirden noktalar degildir. Belki ol iki 'âlemdür ki ağa "Dârü'l-cinân" dirler. Ammâ dehriler ağa "Dârü'l-huld-ı Firdevs" dirler.

Hâsiyyetü'l-kutüb¹³:

Pes imdi biz bu iki kutbuğ hâsiyyetin diyelüm, dağı (770) sâkin olanlaruñ ahvâlin diyelüm. Hâkimler sözi üzerine eydürler ki: "Her hayvânüñ ki toğursı düşvâr olsa, toğurması güc olsa, dağı kutb-ı cenübîye bahsa, Süheyl yıldızına bahsa ki ol kutb-ı cenübda fi'l-hâl zahmetsiz toğura". Dağı eydürler ki: "Her deve ki Süheyl yıldızına bahsa, fi'l-hâl ölür. Ammâ kutb-ı şimâlide yedi (775) yıldız vardır ki anuğ yöresinde değrinür. Ağa "dübbü'l-aşğar" dirler. Her kişiuñ ki gözi ağrısa, ya uyuz olsa, dağı ol yıldızlara bahsa anuğ 'illeti zâ'il ola gide. Bâhil kitâbında okıdum: "Her kimsenüñ ki gözinde zahmeti olsa, dağı güneş batduğundan iki sâ'at geçse, dağı ol kişi kutb-ı şimâliye karşı berâber tursa, [28-b] (780) bir gümüş mili sâfigül şuyına banzursa, dağı gözine çekse dağı eyitse ki:

يا اعمال ال قطب ال شمال سلوال الله اقيه

dise, dağı kutb-ı şimâliye bahsa yek-şenbe gicesinden yek-şenbe gicesine degin gözi ağrısı gide. Dağı şüverü'l-fülkî kitâbında getürmişlerdür ki: "Eger bir kimsede yereğâni olsa, dağı kutb-ı (785) şimâliye nazar itse ve şağ elini cigeri üstüne qosa ve şol elini kutb-ı şimâliiden yağa uzatsa, dağı eyitse ki "Ey Tağrı'nuğ nûn! Benüm cigerime Tağrı'dan şifa dilegil". Âzine gicesinden âzine gicesine degin böyle itse, anuğ zâ'il olur, gider ve cigeri anuğ i'tidâl haddine gele. Dağı ben tabâyi' kitâbında okıdum eytmış ki: " (790) Kaçan arslan, ya bebür, ya pars hasta olsa; kutb-ı şimâliye bakarlarsa, ol sebebden şifâ buludlar. Bu sözler şuğa beğzer ki Peyğamber 'aleyhis-selâm buyurdu ki:

النظر الى السماء عبادت والنظر الى الكعبة عبادة

والنظر في الماء الجاري او الخورت عبادة ويزيد النور في البصر

Ya'nî göge bakmaq ve Kâbe'ye bakmaq 'ibâdetdür ve şuya ve yaşıla bakmaq 'ibâdetdür. [29-a] Ve dağı göz nûrın arturur.

¹³ hâsiyyetü'l-kutüb metinde ال قلوب خاصييت şeklinde yazılmıştır.

hikāyet

Müttekaddimlerin kitāblarında (795) gördüm ki: "Kaçan arslan yüklü olsa; toğuncak üç günde toğurur, dağı bi-hüd olur, kendüden gider. Hiç nesne yemez, tâ şuya degin ki; bir şuya vara, dağı içine girer, tâ ayaklarının yarısına degin durur. Ol şuyun içinde oturken kütb-ı şimaliye bakar. Vakti ki ol böyle idicek, kamu zahmetden emîn olur. Çoğrak hâssası (800) kütb-ı şimaliün göz şifâsındadır. Şöyledür ki; Süheyl yıldızına bakarlardı "Kalbü'l esed" ve "Kalbü'l-'akreb" didükleri yıldızlara bakacak göz nürün artar. Bu nesne 'akiller katında garîb degildir. Bir kişi sebzeye baksa gözünün nürü artar, eger yıldızlara baksa ve göklere baksa Hağ te'âlâ hazretleri gözi nürün artursa bedî' degildir. Bu miqdâr müttekaddimlerin (805) sözlerinden zikir itdük. Ve bundan sonra birkaç şüret ki, revhâniler ki kütubda vardır, zikir idelim hakimler sözinden, tâ ki andan dağı bi-haber olmayasın.

fasl

Bil ki; mezheb-i ehl-i sünnet ve cemâ'at oldır ki, kütublar ve gökler ve her nesne kim yirden yukarıdır ve yir ehli ve yir fenâyiçün [29-b] yaradılmışdır. Hiçbirisi bâkî degildir, illâ Hağ te'âlâ bâkîdür. Ve dehriler (810) mezhebi oldır ki; melâ'ike ve gökler bâkîdür ve fânî degildir. Ve bunlar eydürler ki: "Yirden yukarı olan nesnelerin ve revhânilerin hayât-ı zâtisi vardır. Ya'nî; kendülerin dirlikleri, kendülerindendir. Annâ yir ehlinün kamusu cânsuz ve cânludur, cümlesi fânîdür. Ol ki buyurmuşdur:

کلی شیء هالک الا وجهه

Ya'nî; kamu nesne helâk (815) olur, Allah'dan gayrı. Eger bir niçesinin helâkı zamânla bir göz açıp yumunca miqdârı ise. Ve dağı dirler ki: "Kütublar üzerinde kırk biy revhâniler var ve onların şüretlerini yazmışlardır ve anın üzerine hüküm iderler ve eydürler ki: "Bir pâdişâh var idi anın adı Şehmâyilidi. Ol şüretleri bozdı, giderdi meger ki birkaç mumlar (820) şüretlerin kodı. Mu'azzimler ki iş işlerlerdi, mumlarla ki işlerlerdi.

sıfat-ı rühânî

Eydürler ki: "Kütubda bir revhânî vardır ki anın şüreti âdem şüretidir. İki eli var arslan eli gibi ve dağı iki 'azametlü kanadı vardır ve yarısından aşağısı balığa beğzer ve kuynığı iki şahdur. [30-a] Hemîşe kütubun çevresinde degzinür. Her kimse ki bu şüreti (825) bir hâliş bakırda yazsa, dağı ağı ağzı yüzi egilen baksa, Allah emrile sağ ola. Ve dağı kütb-ı şimaliün altında bir tağ vardır. Ağı Hind dilince "Mirün" dirler ve 'Arab dilince "Kubbetü'l-arz" dirler. Ve ol tağ revhânilerin yiridir. Revhâniler anın depesinde olurlar. Hind ehlinün onların hakkında hikâyetleri vardır. Dağı bilmek (830) gerek

ve melâ'ikenüñ ba'zısı ba'zısından şerîfdür ve ba'zısı şol haddiledür ki; bir revhânî birisine bakıcağ görmez gâyet letâfetden. Anuñ gibilere "Revhâniyyetür-revhâniyye" dirler, dañı "Cinnü'l-feres" dirler. Ve ba'zî revhânilerin şol kadar kuvveti vardır ki, kendüleri her ne şürete dilerlerse koyar. Zirâ ki; şafâda bunlar havâya beñzer. (835) Havâ bir cism-i latîfdür. Söz budur (لين) dirilerin kabildür. Şöyle ki; güneşüñ su'lesin kabül ider¹⁴, aq ider görünür ve bir gölgesin kabül ider, kara görünür. Ve dañı revhâniler kendüleri niçe dilerse eyle gösterirler; Allah emrile. Bu sebebdendir ki sü'edâya melekü'l-mevt [30-b] eyü şüretile ve eşkıyâya zıst şüretile görünür ve korkınc şüretile (840) görünür. Ve dañı kütüb-i şürda gelmişdür ki: Cenübiniñ manzarasında bir ferîşte vardır kim anuñ şüreti, âdem şüretine beñzer. Gâyetde yüzi büyükdür ve gevdesi fil gevdesine beñzer. İki kanatı vardır, gâyetde büyük ki dâ'im uçar, hiç ârâm itmez. Eger Çin balcığından bunuñ bigi şüret eyleseler, dañı oda bişürseler, ve dañı aqa (845) mürekkebile noktalar kañşdursalar ve gemiye bağlasalar kaçan ki gemi tursa, yürimese bir pîr kişi tura, ol şüreti kucağına ala, dañı kuth-ı cenübiye karşı tuta; fi'l-hâl gemi yürüye Allah emrile. Havâş ve ma'ânî ki dünyâda hâdis olur. Anuñ hüdüsü Hak te'âlâ buyruğıdır. Her birinde mahlûkâtıñ ma'âniden ve a'yândan bir hikmeti vardır. (850) 'Ale'l-huşûş; cânlu nesnenüñ şüretlerinde ki anlarıñ 'azîm eserleri vardır. Velîkin anları yazmak menhîdür. Eseri varduğına bu dañı 'alâmetdür ki bir kişi bir hûb şüret görse, hürrem olur ve eger bir ejderhâ şüretin veyâhüd yılan şüretin görse [31-a] göñline bir korku düşer. Ve dañı her nesne ki biz bu 'âlemde görürüz; (855) yıldızlardan ve göklerden ve yirlerden ve ne kim bunlarda varısa bunlarda şüretlerdür. Ve dañı hükemâ şüreti ki yazmışlar komuşlardur. Güzâf degildür, yabandan yazmamışlardur. Ve dañı eydürler ki küh-ı kaf üstinde bir ferîşte vardır ki anuñ başı başına beñzer. Key uzun kanatları vardır. Bu kanatlarınuñ altında hirez küçücek kanatları dañı (860) vardır. Her kaçan ki yakına uça, küçücek kanatlarını açup uçar. Kaçan ki irâk yire uça, büyük kanatları uçar. Her ki bu şüreti balcığdan düzse, dañı bir yirdе koşa ki anda yırtıcı cânavarlar zahmet ve ziyân ider olsa; arslan gibi peleng gibi kurt gibi bunlara beñzer nesne varısa, ol yirden kaçalar, hiçbirisi (865) anda kalmaya. Velîkin anı bir yüce yirüñ üstinde koyalar, ol yirden ki anı kodılar yüz arış irâk olalar. Bu miqdâr dimişler, bu arada:

ال عهدة ال راوي

ما صور هال راوي ذكر ال قطبين ال شمالي و جنوبي و

14 "Kabül ider" metinde قبول ايبر şeklinde yazılmıştır.

fasl

Sen işitdün kim eflâkde; kûtb-ı ş imâliyede ve kûtb-ı cenûbiyyede [31-b] 'aded vardır. Ve her birisi bularuñ on iki bahş olupdurur. Bu iki kûtbuñ aralığında bir dâ'ire vardır ki aña "Mıntıkâti'l-bürüc" dirler ki ol (870) on iki bürücüñ orta yerinden geçer. Ve dimişler ki: "Ol bürücüñ her birisi bir şüretdedür ve bilmek gerekdür ki; hükemâ menâzil-i kameri ve güneşuñ bürüclarını ve yiluç ve ayuç şağıslarını gâyete ırgürmişlerdür" dimişlerdür. Bunda söz yokdur. Mâdâmkî kendülerinden hüküm itmeye cemî'i hüküm Allahü te'âlâ'dandur, te'sîr-i kevâkibden bilmeyeler ve dañı (875) eydürler ki: " Kûtublarda kırk sekiz şüret vardır ve andan taşra biñ yigirmi beş yıldız vardır yâbânî. Yarısı anlaruñ ol şimâli tarafındağı tağuç bir yanında dur ve yarısı bir yanında. Bu söz dañı müsellemdür. Ammâ ol ki eydürler:" Ba'zısı âdem şüretinde. Şöyle ki; cevzâ ve hayvânî ve Havvî (?) ve müselsel ve ba'zısı hayvânî şüretindedür. Şöyle ki; hamel ve sevr ve seretân (880) ve 'akreb ve esed ve hüt. Ve ba'zısı cemâdât şüretindedür. Şöyle ki; mizân ve sefine ve iklîl. Ammâ kalan yıldızları zikir itmediler. Bu kamusı zanniyâtdur. Lâkin bu yıldızlar vardır ammâ söz şüretlerindedür ki anı didükleri [32-a] yağışdurmağıladur, tañkiki söz degildir.

fasl

Eydürler ki: Ol şüret ki; kûtb-ı ş imâlide vardır, yigirmi bir şüretdür. (885) "Dübbü'l-asğar" "Dübbü'l-ekber" "Tinnîn" "Kaykâvus" ve "Ava" ve "Bakâ" ve "Şunâh" dañı dirler. "İklîl-i şimâli" ve "Felek" dañı dirler. ve "Hânî" ve "Sülitâk" ve "Nesrü'l-vâki" dañı dirler. "Nesrü't-tâ'ir" ve "Dehhâce" dañı dirler. "Hayyatü'l-havâ" ve "Sehm" ve "Ukâb" ve "Zülfîn" ve "Kâs'u'l-kavs" ü "Fires-i a'zam" ve "Mirât-ı müselsele" ve "Müselles" ve "Dübñ-ı âver" ve "Ma'rife" ve "Sülfahât" dañı dirler. Müneccimler eydürler ki: (890) "Bunlar kûtb-ı şimâli dedür" dañı, eydürler ki: "Bunlaruñ her birisi bir niçe yıldızdur. Şöyle ki; ol ger bir niçe yıldızdur ve biz dañı bunları "Mârâr-i derhâ" ve "Bâbende" ve "Gurrâb" ve "Şevr-i bâbende" dirler, zikir itdük. Ve dañı itmezdük ki kûtub ki bir muqâddes sirdur, dañı mañall-i melâ'ike-i revhâniyyedür. Ol eyüniñ ve yalamuñ yirleri ola ve eger felekde bir vaz'ı hâşıl (895) olursa ictimâ'-ı kevâkibden ki ol vaz' i'tibârınca ola. Bu şüretler bu tağdırce ki müselleme dutavuz. Şöyle ki; İklîl-i şimâli ki on sekiz kevkebdür. Ya'nî; degirmi şekildür ki aña "Felek" dañı [32-b] dirler ki ol on iki yıldızdur. 'Âlimler aña "Bânî" dirler ve "Nesr-i vâki" dirler. Ve bir şekil dañı vardır ki aña "Müsellede" dirler. Ve ol (900) dañı dört yıldızdur. Ve dañı bilmek gerek ki; kûtb-ı cenûbda on beş şüret vardır, müneccimler kavli

üzre ki işbunlardır: Feytis ve Harârit ve Cedâr ve Kelb ve Kelb-i muqaddem ve Şücâ' ve Bâtıne ve Gurrâb Kantarus ve Seb'-i mücemmer ve İklil-i cenûbî Çevit-i cenûbî. Ve biz revâ görmezüz ki bu şüretleri bunda zikir ideriz. Zîrâ ki; kûtb-ı cenûbî mahall-i melâ'ikedür, it (905) ve tavşan yiri degildir. Ve eydürüz ki: "Yıldızlaruğ ictimâ'ından bir vaz'ı hâşıl olur ki anı gören bir nesneye beğzedür. Bununu gibiye münkir olmazuz. Şöyle ki; Vaz'-ı Bâtıne ki 'Arab ağa "Mu'allef" eydür ki: Ol yedi yılduzdur ve Mücmire dağı yedi yılduzdur ve İklil dağı ağa "Kubb"e dirler, on üç yılduzdur. Konturus şüreti ve Sebe' şüreti (910) âdem şüretine beğzer göbegine degin. Göbeginden aşağısı at şüretidür. Yüzi maşrıkdadır, kuyruğı mağribdedür. 'Arab Kantarus ve Sebe' yıldızlarına "Şemârîh" dirler ve "Hişâr" dirler. Sefîne; kûtb-ı cenûbdadır ki [33-a] ol kırk yılduzdur. Gemi şüretinde bir ulu yıldız, bir tarafındadır. Ağa "Süheyl" dirler ve dağı ağa "Süheyl-i hişâr" ve "Süheyl-i vezin" ve "Süheyl-i muhallef" (915) dirler. Eyitdi: "Bu Süheyl sol yirlerde olur ki anuğ ıraklığı hatt-ı istivâdan otuz sekiz derece ola". Eger su'âl iderlerse ki: "Bu 'âlem kaç şüretdür?" dağı 'ahd-i kadimde şüretler itmişlerdür, tâ haddi ki oda da[p]ıcalar ol od yandurduğu oldu ve dağı şavma'alarını şüretleriyle yazarlar idi. Hiç şüretsiz yir komazlardı. (920) Dağı öğ din ki pâdiş âhlar ve andan şoğ ra gelen pâdiş âhlar, şüretler iderlerdi. Şöyle ki; arslan şüreti gibi, fil şüreti ve ejderhâ şüreti 'alemleri üstinde düzerlerdi. "Pes çünkü şüret evvelden vardı. Niçün Peygamber 'aleyhisselâm nehy itdi?" şöyle ki, buyurmuşdur:

انا شد الناس عذب ال يومال قياامت ال مصور

Ya'ni; 'azâbı (925) katı olanlar, kıyâmetde şüret düzicilerdür. Ve hikmet n'eydi? Eydürüz ki: "Şüret düzme, Hağ te'âlâ işidür. Hiç her kimesnenün anda medhali yoğdır. Zîrâ; cân virmek, cân almak Hağ te'âlâ'dan [33-b] gayrı kimesnenün elinden gelmez. Pes her kimesnenün ki şüreti düzmege ikdâm olsa şöyledür ki, Tağrı'nun da'visin (930) itmiş olur. Çünkü düzmege nehy gelür ve şürete tapmak hõd ziyâde menhîdür. Zîrâ; bu Tağrı'nun varlığın bilmekdür, belki inkâr itmekdür. Ve biz dağı bundan şoğra gökler 'acâyibin zikir idelim.

inşâ'allahü'l-mu'inü bâb-ı fî-'acâyibi'leflâki ve'l-'ulviyyâtu¹⁵

Hağ te'âlâ dimişdür, kendü kelâm-ı kadiminde: "Ben ol Tağrı'yam ki yedi kat gökler yaratdum (935) birbiri içinde. Üstünüzde mu'allağ durur, direksiz. Nitekim Hağ te'âlâ buyurmuşdur:

¹⁵ "Yardım Edici Yüce Allah Dilerse...Bilinmeyen 'Acayip Feleklerin Yücelikleri Hakkında"

الله الذي رفع السموات بغير عمد ترفها

"Ve dahı bunları hikmet için yaratdım, güzâf yaratmadım", dahı Hâk te'âlâ bu gökleri ne 'aceb yaratmışdır, şunuñ buhârından. Ve yirleri, şunuñ köpüğinden ve tağları, şunuñ mevcinden yaratdı. İmdi bu sözler kamusu (940) şahîhdür. Ve ba'zî tefâsirde ki demişdür: "Dünyâ gögin şu mevcinden yaratmışdır. İkinci gögi aq mermerdendir ve üçüncü demürdendir, dördüncü bakırdandır ve beşinci gümüşdendir, altıncı altındandır, yedinci kıızıl yâkütüdür. [34-a] Ammâ müneccimler ve hikmet ehli katında bu gökler şöyle tîz döner ki nazar iden döner şanmaz. Anuñ döndüğünü idrâk idemez. Teşbih (945) itmişler şol altuna, gümüşe ki hudâka içinde eriyüp döne, tîz döne. Tîz dönerken anı gören durur şanır.

el-haber

Ka'bül-ahbâr eyitdi ki: " Yedi kat gökler, her birisi kendü kutubları üzerine dönerler". Bu sözi 'Abdullah İbn-i 'Abbâs işitdi, eyitdi: "Ka'bül-ahbâr, cühûdlar mezhebin dutarmış" didi. Ka'bül-ahbâr eyitdi: "Pes (950) ya ne diyelüm ?" İbn-i 'Abbâs eyitdi: "Ol ki Hâk te'âlâ buyurmuşdur kelâm-ı kadiminde:

ان الله يمسك السموات والارض ان تروا الايت

Hâşılı ma'nîsi budur ki: Hâk te'âlâ gökleri ve yirleri yirinden zâ'il olmağa komaz. Eger yerinden zâ'il olursa, kim dutabilür Allahü te'âlâ'dan gayrı. Ve mezheb-i ehl-i hadîs geçen ve biz bundan şonra (955) hükemânüñ sözlerin diyelüm, tâ âgâh olasin. Zîrâ; bu kitabun adını câm gibi nümây komuştiz, tâ ki sağ a ma'lûm ola ki her tâ'ife ne mezheb dutmuşlardır.

fî şifati's-semâvâti ve hilkatihâ¹⁶

[34-b] Hükemâ eydürler ki: " Gökler neden düzüldügin kimesne bilmez. Zîrâ ki; şudan ise gerekdi ki, yirden yağa meyl ideydi ve eger yilden mise (960) gerekdi ki, havâya karışa idi ve eger topraktan musa toprağa kaçdı ideydi ve eger oddan ise gerekdi kim, odtla hem-reng olaydı ve güneşile hem-reng olaydı". Pes anlarıñ n'eydügin Allah'dan gayrı kimesne bilmez ve eydürler ki: " Felek dahı bir 'unşürdür, ol dört 'unşürdan gayrı. Ve dahı bu göklerün kiçisi felek-i kamerdür ki bize andan yakın yokdur. Anâ dünyâ gögi dirler. İkinci felek-i 'Utâriddür, üçüncü felek-i Zühre'dür, dördüncü felek-i şemsdür, beşüncü felek-i Mirrih'dür, altıncü felek-i Müsterî'dür, yedüncü felek-i Zuhal'dür ve sekizüncü felek felek-i bürücdür ki bu uşak yıldızlar anda olurlar; hem felek-i sevâbit dahı dirler. Zîrâ ki; bu uşak yıldızlar şâbitdür, yirlerinde hareket itmezler. (970) Ammâ bu yedi yıldızlara seyyâre dirler, hareket

¹⁶ "Göklerin Sifatları ve Yaratılışları Hakkında"

iderler. Tokuzuncu felek, felek-i eflâkdür. Ve hem "Felek-i atlâs" ve "Felek-i a'zam" dur dağı dirler. Cemî'i eflâk hareketinden bunun hareketi gâyetde tizdür. Şol kadar serî'dür; cemî'i [35-a] eflâkî hareketini yîner, kendüyle alır bile döner. Ammâ ehl-i Hind eydürler ki: " Bundan 'azametlü hiç nesne görmezüz. Eger güneşdür (975) bunun katında bir kışacakdır ve eger 'âlem-i havâdur anu içindedür. Ve dağı 'âlem anu içinde bir pergâr noktast gibidür. Böyle kıyâs itmekde felek-perest oldılar. Ve dağı eydürler ki: " Ecrâm-ı semâvî şöyle bir top gibi degirmidür. Her nesne ki müdevverî's-şekildir, sınımak âfâtından emîn olur. Şekl-i müselleş, murabba' gibi olmaz". (980) Pes imdi bu hizlân ki bunlara hâşıl oldı. Himmetleri kusûrından kıyasları kusûrından oldı, küttâb-ı nâtıka ve hüccet-i şâdıkla olmadı. Zîrâ; kitâba muhâlefet itdiler. Zîrâ; kitâbıla 'amel itmediler. Lâ-şekke kimse ki kitâbdan taşra 'amel itse, kitâba nymasa dünyâda olduğınca mahzûl ve maşhûr olur ve âhiretde mağbûn olur. Her (985) kimü ki 'aklı bilisi varısa bundan i'tibâr itmek gerek, tâ ki dünyâ vü âhiretde ziyân-kâr olmaya.

fasl

Belki dehrî gözün açdı felege bakdı, andan 'azametlü nesne görmedi. Felegün şâni'inden [35-b] haberdâr olmadı ve bizüm gözimüz felekden şol kadar nesne görür kim, gözi bir filün endâmundan görür. Meselde gelmişdür ki: " Bir bölük üyez (990) fili görmege vardılar. Birisi başına kondı, birisi ayağına konmuşdı ve birisi hordumuna kondı ve birisi kulağına kondı. Çünkü bunlar girü döndiler. Bunlardan ba'zıları şordılar ki: " Fîli niçe gördiğüz ?" Ol ki ayağına konmuşdı, eyitdi: " Fil bir direkdür", ol ki başına konmuşdı eyitdi: " Fil bir tağa beğzer", ol ki hortumuna (995) konmuşdı eyitdi: " Fil bir ejderhâya beğzer" ve ol birisi ki kulağına konmuşdı eyitdi " Fil bir kilime beğzer". Her birisi her yerini ki görmüşdi anı haber virdi ve ayrugından haberdâr olmadı. Ve bizüm dağı meselimüz bu felegün altında şuna beğzer ki: Bir karınca bir karıya bir pâdiş âhuş sarâyında bir delik ya bir kemer görse, ol (1000) sarâydan eyle şanur kim; kamu 'âlem ol kemerdür ve sarâydan haberi yokdur. Ve dağı ol sarâyın mahallesinden ve şehrinden haberi yokdur. Pes ol pâdisâhuş ikliminden ve memleketinden kaçan haberdâr [36-a] olsa gerek. Pes ol cemâ'at ki başiretleri yokdur, görmeklikleri kısadur, kendüler bilürler ve hükemâdan bilürler. Ve dağı birisi (1005) güneş göre; aña dapa ve birisi felegi göre; aña dapa, ma'hûd idine. Ammâ bunların şâni'inden ki rabbül-'âlemîndür gâfildürler. Maşnû'dan şâni'a intikâl itmezler. Şunun gibi şâni' ki on sekiz biğ 'âlemi yaratdı. Birisi oldı ki şems anda devr ider, bâki on yedi biğ 'âlem bu 'âlemden ayrudur. Eydürler ki: (1010) Bir 'Arab şahrâda

giderdi. Bir kişi aya şordı kim: "Neden bilürsin ki 'âlemün şâni' i vardır, bu cemî' i ma'hlûkâtı ol yaratmışdır ?" Ol 'Arab şahrâya nazar itdi, gördi ki; bir niçe deve kığı yatur idi. Eyitdi ki:

ال عبادۃ تدل علی ال بعیر و الثار ال قدم تدل علی ال سیر
فهیکل علوی بهاده ال لطافت و مرکز سفلی بهذه ال کنافت ال
ما تدلان علی الصانع ال خبیر

Ma'nâsı böyle demekdür ki: Ayak (1015) yire başmaq, yir yüzinde âdem yürüdügüne delâlet ider. Ve kığ-ı deveye eydür: "Pes gök bu 'azametile ve yir bunun gibi döşenmegile nicesi şâni'a [36-b] delâlet itmeye. Şâni'siz olacağı yok" didi. Belki felek bu yüceligile ve bu 'azametile mütenâhîdür. Ya'nî gâyeti vardır. Yir gök içindedür. Bu taqdirce ki felek dağı, bir nesnenün içindedür. Pes ol nesne (1020) felekden büyük ola. Bu dağı delîldür ki felek mütenâhîdür. Eger şoradarsa ki: "Felegün isra yanında ne vardır ?" eydürler ki: " Dağı 'âlemler vardır ki Hağ te'âlâ'nun 'ilmî irişür, dağı kimsenün irişmez". Ba'zilar eydürler ki: " Felekden taş ra dağı hiç 'âlem yokdur". Şanmuşlar ki kendülerün gözleri görmedigiün ayrığ nesne (1025) yokdur. Pes muhâl degüldür ki 'âlemler çok ola. Çokığ azlık delâlet ider ki 'âlem mütenâhîdür. Belki mezheb-i ehlül-İslâm beyân eylediler.

fasıl

Mezheb-i ehlül-İslâm oldur ki; felek cemâddur, ya'nî cânsuzdur. Bir müdebbiri vardır ki anı kaırıla döndürür. Ve ba'zilar dirler ki: " Hayvândur. Zîrâ ki; kaırıcanun ve üyezün cânı var. Felek (1030) cemî' i ecsâmdan büyükdür. Şâyed ki anun dağı cânı ola. Ve dağı dirler ki: " Felek nurludur ve yıldırar ve şolmaz. Delîldür ki hayvândur". [37-a] Ve ba'zilar dirler ki: " Göğün işitmegi ve görmegi var. Girü kalan havası yokdur". Egerçi bu sözleri dirler. Velikin anun hayvâniyyetine delil olmaz. Zîrâ ki; cevâhirin la'lun ve yâkütun nurları var, yıldırarlar, (1035) dağı cemâddururlar. Ve dağı hayvân olmasında ihtilâf olaydı; ya dönmeginde melâlet hâşıl olaydı, dağı sâkin olaydı. Pes delîldür ki cemâddur. Anun bir muharriki var. Güneşün ve girü kalan yıldızların dağı hâl budur. Ba'zilar dirler ki: " Hayvândur" ve ba'zilar dirler ki: "Cemâddur". Ve dağı dirler ki: "Zühre güneşün ma'sûkasıdur, andan ayrılmaz". Bunun (1040) gibi sözlere güzâf dimezler. Hağ te'âlâ'dan dilerüz ki, bunun gibi sözlerden bizi şakdayıvne inşâallahu te'âlâ.

hi zlanü'l-mecûsî: Âgâh olğı ki âfitâb-perestân ve dehriler çünki gördiler; eflâkün ve kevâkib-i seyyârenün 'ömürlerinin uzunlığı, dağı bunlarda tebdil ve tağyir olmadıgını i'tikâd idüp bunlara tapdılar, ma'bûd idindiler(1045) Bundan gâfil oldılar ki ma'bûd olan bunların hâlıkıdur. Ma'hlûğ ma'bûd

olmaz. İmdi bunlar Haq te'âlâ'nun mahlûkıdır. Şöyle buyurmuşdur ki: " Ben [37-b] gökleri dört günde yaratdım ve yirleri iki günde yaratdım". Ve dañı haberde gelmişdür ki: 'Älemün 'ömri yedi karındur. Ol gün ki Peygamber 'aleyhisselâm dünyâya geldükde altı karın geçmiş idi. Peygamber'ün zâhir oldığı vâkıdten (1050) tâ âhir zamâna degin bir karındur. Bir karın dañı tamâm olıcak, 'älemün dañı 'ömri tamâm olur. Bundan sonra ol 'älem-i ebedî olur. Ayrık anuñ zevâli olmaz. Ve ba'zilar eydürler ki: "'Älemün 'ömri üç yüz yigirmi dört biñ yıldur". Likin bu sözcce dañı ma'düm olur. Her ma'düd mütenâhîdür ve her mütenâhî fânîdür. Ve ba'zilar eydürler ki: "Tüfan-ı (1055) Nüh'dan tâ vilâdet-i Peygamber'e degin 'aleyhisselâm üç biñ yedi yüz yigirmi beş yıldur, bunı böyle sayduklarından. Ve hem eyitdiler ki: " 'Älem bâkîdür" ve eydürler ki "Allahü te'âlâ 'älemi yaratdı. Ol yedi seyr idici yıldızlar, ol gün hamel burcınun evvel dakikasında idi. Ol burcdan bir burca ve bir burcdan dañı seyr ider tefâvütile, tâ kamu burcı seyr (1060) iderler". Dañı hüt burcında ki on ikinci burcudur. Cem' olalar, tâ yine hamel burcından ibtidâ ideler seyr itmege. Ve eydürler ki: " Hudüd-ı Mısır'da Heremân [38-a] kal'asının kapısında yazmışlar bunı ki":

ال هرمان وال نصرن
وال سرطان

Ya'nî; ol gün ki Heremân yapmışlar; Nesr-i tâ'ir ve Nesrül-vâkı', seretân burcında idi. Ve şimdiki zamânda cedy burcına irişmişdür. (1065) İmdi bilmek gerek ki: Eflâk[i] on iki bahş itmişlerdür. Ehl-i hikmet işbu düzene her bahşına "bürüc" dirler. Her bahş meselâ hilâl gibi şekildür. İmdi her bir burc[1] dañı otuz bahş itmişlerdür. Anuñ her bahşına "derece" dirler. İmdi bilmek gerek ki her bir derece biñ altmış altı ve bu yircedür; tâ ki bunı bilmekten Haq (1070) te'âlâ'nun 'azametü biline. Zirâ; 'azamet-i maşnu'a delâlet ider şâni'un 'azametine. Pes bundan sonra şemsün dañı 'azametinden ve ba'zi 'acâyiblerinden beyân [38-b] idelüm.

fî sıfati's-şemsi ve menâfi'ihâ fi'l-'älemi¹⁷

Bil ki; Haq te'âlâ güneşi ve ayı 'älemde ba'zi nesneye sebeb ve menfa'at eyledi ve ba'zi nesneye sebeb-i mazarrat eyledi. Zirâ ki; Haq te'âlâ bunları güzâf yaratmadı (1075) ve her biriniñ 'älemde hâsiyyetlerini ve te'sirlerini müşâhede iderüz. Ağa münkir olmağ bî-şerimlikdür ve biz dañı ba'zi hikâyât-ı garîbe idelüm.

ال عهدة علي ال راوي

¹⁷ "Älemde Güneşin Özellikleri Ve Faydaları"

Ve hem Hâk te'âlâ'nun kudretine 'acîb degildir. Dahı zâhirdür ki; güneş toğduğı vaktin ağaclar ve yapraklar ve otlar ve çiçekler kamusı yüzlerin güneşden yağa dönderirler, (1080) tâ güneş tununcaya degin. Şundan ötürü ki; bunlar hayyatı güneşdür, harâretinden iderler. Hâk te'âlâ niteki yaşlığı şuda yaratmışdır, harâreti dahı güneşde yaratmışdır.

hi kâye

Eydürler ki: " Mağrib tarafında bir cânavar vardır. Kaçan ki güneş toğar, yavrisını güneşe qor. Bir günde büyür, anasından büyük olur. Vakti ki güneş batsa, ol cânavar ölür. Yavrisı (1085) gine yüklü olur. Yarındağı gün toğar. Güneş batıcağ ol dahı ölür. Anuğ 'ömri dünyâda iki gün olur.

u'cûbe

Mekrân tarafında [39-a] bir büyük cânavar vardır ki değizden çıkar dahı güneşe bakar. Bir lahza güneşe bakıcağ, bi-hûş olur. Zevâl vaktinde söyle olur ki gemiciler amığla oyun idünürler. Güneş üzerine cân virür. (1090) Hergiz güneşden ayrılmaz. Çünkü güneş gurüb ide; dirilir, yine değize batar.

hi kâyet

Eydürler ki: "Serendib'de bir şahrâ vardır ki anda yılan çokdur. Her kaçan ki kârübân ol aradan geçe develerininü ayaklarına çâklar dağarlar. Anlarıñ âvâzından ol yılanlar kaçarlar. Ve dahı ol şahrâda ağaclar vardır ki yılanlar ol (1095) ağacun çevresinden kaçarlar. Her kaçan müsâfirler ol ağacun dibinde olsalar, ol yılanlarıñ mazarratından emîn olalar. Eger her kaçan ki güneş toğsa, ol ağaclar budaklarını yire indürürler. Şöyle ki; yire döşenür. Atludan yayadan her kimesne kim ol ağacun budacıñun üstinde dursa, çünkü güneş batsa anuğ (1100) budakları az az uğaru qalkar. Ol üstindeki atludan ve yayadan kim var ise bile götürür, tâ kim güneş yine toğunca. Kaçan ki [39-b] güneş yine toğsa girü aşğa yire indürür.

u'cûbe

İskender'i Rüm'dan şanurdılar ki: "Älemde 'acâyibden ne gördün?" Eyitdi ki: "Mağribi ve maşriki gezdüm. Çin ü Mâcin'de bir mağara içinde ağaclar gördüm (1105) ki bitmiş qokusu müşğ qokusına beşzer. Ve dahı gün toğduğı vaktide tâ zevâl-i vakte degin yirden yukaru çıkar. Zevâlden sonra yire girmege başlar. Gurüb vaktinde tamâm yire girürler. Yine yarındağı gün güneş toğmağa baş layıcağ, yirden çıkarlar.

u'cûbe

Hindüstân'da bir ağac vardır ki aña "Lekrânkis" (1110) dirler. Anuğ yemişi üzüm gibidir. Ol yemiş ki maşriqdan yağadır, şirin ve nâfi'dür. Ol yemiş ki mağribden yağa Şin'de biter, acudır. Şöyle ki zehr-i kâüldür.

u'cūbe

Ğūr tarafında bir tağ vardır ki güneş toğcağ kapkara görünür. Çünkü güneş batsa ol tağda yüz biğ kez yüz biğ hūb şüretler zāhir olur. Şöyle ki; herkese (1115) görünür. Vakti ki güneş toğsa nā-bedīd olur.

u'cūbe

Türk ve Kışmır tarafında [i]ki tağ vardır. Birisinin üstünde dahı bir bit [40-a] komışlardır ki anuğ adı Sürhütübdür. Kaçan kim güneş batsa ağlarlar. Ve kaçan ki toğsa gülerler. Egeçi hikāyet-i ğarībdür. Anlarıñ şihhatinde nazar var. Ammā Allahü te'ālā'nıñ kudretinden 'acib degildür. (1120) Zīrā ki; güneşden 'acāyibler görünür bundan ziyāde. Menfa'atden ve mazarratdan, ihrākdan, işrākdan dahı ğayrı nesnelerden. Ve biz dahı güneş şıfatında bir faşıl idelüm, hükemā kavlınden.

şüretü's-şems

Bil ki, güneş şüretinde söz şöyle dimiş lerdür ki; anuğ niçe biğ şāhı vardır. Şağdan, şoldan, altından, üstinden her iklime niçe (1125) şāhlar irişür. Ve eydürler ki : " Ol ki biz görürüz güneşden güneşüñ ardıdır. Yüzi bir 'āleme dahıdır". Ve ba'zī eydürler ki:

ال شمس فلك
ون ال نار

Ya'nī; güneş bir felekdür ki tohudur odıla. İmdi bunı ki dirler: Ya takrībile dirler, ya zann ile dirler. Ve illā hiç kimesne anda iriş memişdür ki anda bize haber vire. Ve eger kelām-ı mecīde nazar (1130) olınsa haber virür, İdrīs peygamber 'aleyhisselām hālinden. Şöyle ki; Hağ te'ālā anuğ hakkında didi ki:

ورفعن مكان عليم

Ya'nī: " Biz İdrīs [40-b] peygamberi mekân-ı 'āliyeye irişdürdük". Dahı meleküt ve semāvātda cevflān itdi, gezdi. Ahvāl-i menāzil ve kevākibi bildi. Dahı bunlarıñ ba'zī hālinden haber virdi. İdrīs'üñ göge çıkdıgına sebep (1135) oldı ki: Bir gün İdrīs isside giderdi. Güneş issisi aña eser eyledi. Eyitdi ki: "İlāhī ben oğumışam ki bir ferişte güneşe müvekkeldür ki. Maşrıkdan mağribe iledür. Sen ol feriştenüñ işini āsān eylegil". Hağ te'ālā du'āsın kabül eyledi. Ol ferişte eydür "İlāhī! Bu gün¹⁸ işim āsān oldı" sebep ne idügin Hağ te'ālā eydür ki : " İdrīs (1140) 'aleyhisselām senüñ hakkında du'ā kıldı. Anıñ çün işüñ āsān oldı" eydür: "İlāhī! Baña destür vir ki ben İdrīs'e varam, görem". Hağ te'ālā aña destür virdi, geldi. İdrīs eydür: " Benden hācetüñ varısa dilegil". İdrīs eydür "Dilerüm ki güneşüñ şol cismini

18 "Bu gün" metinde بكن şeklinde yazılmıştır.

görem" böyle diyicek İdris'i götürdü, güneşün katına. (1145) Güneşün n'iceydiğin gördü. Bu esnâda iken melekü'l-mevte emr oldu "İdris'ün rûhını kabız it" diyü. Fi'l-hâl İdris'ün rûhını kabız [41-a] eyledi. Melekü'l-mevt eydür:" Hağ te'âlâ baş a ibtidâ 'âlemde baş a emir itdi idi ki:" İdris'ün rûhını fulan yirde, fulan vakitte güneşün katında gelicek kabız eyle". Bugün İdris'i ben bu yirde gördüm, sergerdân (1150) kaldım, didüm ki:" Bu dördüncü felege kaçan vara ki anuğ rûhını kabız idem". Uş şimdiki hâlde bunda gördüm. Ben dağı kabız itdüm. Bu kez in ol ferişte eydür:" İlahî! Ben İdris'ün hakkında ne hoş eylik eylemişem. İlahî! Beni İdris'den şerm-sâr itmegil" böyle diyicek Hağ te'âlâ İdris'i yine dirilti. Eyitdi ki: " Ölüm şerbetin dadduğ, dağı ölmezsin, dağı (1155) varmazsın". Henüz İdris andadır. Ve dağı eydürler ki: "İdris göge çıkmazdan öğdin, Hağ te'âlâ 'ilm-i nücümü virmişdi. Anuğ iki yüz biğ şäkirdi vardı ki olar 'ilm-i eflâk-i nücümü andan işitdiler. Rivâyet itdiler ki:

hikâyet

Eydürler ki : " Bir gün İdris, dağı bir oğlu ve bir şäkirdi dağı bile deñiz kenârında otururlardı. Bunlaruğ katında bir oğlan (1160) geçdi. Her birisi eyitdiler ki:" Hüküm idüğüz ki bu oğlanuğ 'âkıbeti niçe ola ?" Şäkirdi eyitdi ki : " Bir yüce yirden düşer öle", oğlu [41-b] eyitdi ki : " Bunu bir yılan ura, öle". İdris eyitdi : " Bu bir yüce yirden düşe, anı bir yılan dağı ura ve şuya dağı gark ola, vefâtı dağı bugünkü günde ola" tevakkuf itdiler, tâ ol oğlancık deñiz kenârına (1165) seyre gitdi, vardı, deñiz kenârında bir ağaç üzerine çıktdı. Anda bir kuş yuvası vardı. Elin ol kuş yuvasına uzatdı. Ol yuvada bir yılan var idi, anuğ elini şoktdı, oğlancık elin kaçırurken ağaçdan düşdi de iz içine. Ol sâ'at vefât itdi. Pes ol üçintü dağı sözi râst geldi. Lâkin İdris'ün sözi tamâmrâğdı. Mağsûd (1170) bu sözden oldır ki; 'ilm-i nücüm İdris zamânında idi. Anuğla bile gitdi. Bu miğdâr söz güneşün şüretinde kifâyet ider ve bundan [sonra] ayuğ 'acâyiblerinden söyleyelüm.

بعون ال الله تعالى باب في سناخ ال قمر
 رخیال عالم و صفته قوله تعالى و ال قمر قد
 ناه سنازل حتى عادك ال
 عرجن ال قدم

Hağ te'âlâ buyurur ki : " Ben ay yaratdım. Dağı menâzil ve ziyâdalık ve noksanlık kodum, tâ anuğla günlerüñ hisâbın bileler". (1175) Dağı bunca nesneleri âdemintüñ anuğla hâşıl olur. Ve bilmek gerek ki; [42-a] aydan ve güneşden 'acâyiblerinden 'âlemde nesne yokdur. Ammâ âdemî anları dâ'im görmegisin 'acâyıblığından gâfil olur. Ammâ ay bir cisimdir , müdevver ve

mussa'kalıdır. Ayuñ aydınlığı 'arîdür, güneşden alur. Tamâm güneşüñ karşısına gelicek, nûrî tamâm olur. Karşısından ne kadar giderse, (1180) ol kadar nûrî eksilür ve ay göğinden güneş göğine degin iñen ırakdur yirden. Ay göğine dimişlerdür ki: " Otuz altı biğ iki yüz toksan ferseng yoldur". Hükemâ dimişler ki: " Ayuñ şüreti bir yigit şüretine beñzer. İki kanadı var başında, bir tacı var güneş tacından kiçirek". Dañı cemî'i kevâkıbden bize yakınırakdur. (1185) Ayuñ gevdesi ki vardır aña "Müsebbihe" dirler yüz. Sekiz bu yircedür. Dañı ay mağribden maşrıka hareket ider. Likin felek-i a'zam ki toközüncü felekdür. Hareketi gâyetde tîzdür. Anuñ hareketi maşrıktan mağribedür. Ayuñ felegini alur. Mağribden maşrıka döner. Karınu yıldızuñ gerek ahvâli böyle ola. Bunun misâli şol karıncaya beñzer ki; bir degirmenüñ üzerine (1190) çıka, degirmen döndüğüñ 'aksine döne. Ol karınca bir çevrilince [42-b] degirmen karınca[ı] niçe kerre çevrür; bir sene ay kendiniñ felegini otuz günde çevrilür. Güneş kendü felegini bir yılda çevrinür. Belki ayuñ te'siri 'âlemde zâhirdür. Hağ te'âlâ kudreti birle, tâ ki anuñ tülû'ıyla yemişler irişür, kemâl bulur. Kaçan ki ay ziyâde olup tolsa; şol (1195) yirlerde biten dânelerüñ dañı içi artar, tolar, dañı tamarlarda kan ve bilüñ şuyı artar. Kaçan ki eksilmeğe başlaya, bunlar dañı eksilür. Ve dañı şarâblar küplerde ayuñ evvelinde bulanık olur. Vakti ki ay arta, şâfi olur. Ve her ağaç ki dikeler ve her tohum ki ekeler; 'alel'-husus bâğ dikmek gerekdür ki ayuñ ziyâdahından işleyeler, (1200) tâ ki anlarıñ artması kuvvetlü olur. Tiz bu yiye ve giç çürüye. Eger âdemî cimâ' iderse; tolduğında zararı az ola, toğan oğlan hûb tamâm toğa. Eger cimâ'ı ayuñ eksildüğüñ vaktinde olsa; bunun hilâfı ola, dañı bögrekler süst olur. Dañı ağaçlar ayuñ evvelinde, artıklığında yirden şu alur ve ayuñ eksildüğünde şuyı (1205) eksilür ve her ağaç ki ayuñ eksildüğünde tiz çürür ve ayuñ [43-a] tolusında keseler giç çürür.

fa'sl

Bil ki: Ayı ve güneşi düşde görseñ , pâdişâhdur. Rivâyet iderler: 'Â'îşe-i şiddika'dan radiyal-lahü 'anha bir gece düşde gördi. Üç ay etegine düşer. Bu düşü atası Ebu Bekir hazretlerine söyledi. Ol dañı "Saña eydüm" diyü (1210) va'de eyledi. Peyğamber 'aleyhisselâm dünyâdan naql eyledi. Resül hazretini 'Â'îşe-i şiddika'nıñ hücrelerinde defn itdiler. Ebu Bekir radiyallahü 'anh eydür: " Yâ 'Â'îşe! Ol üç ay ki düşde görmüşidüñ; birisi budur". Bundan emirü'l-mü'minin Ebu Bekr-i şiddik radiyallahü 'anhü dünyâdan naql itdi. Anı dañı Peyğamber katında defn itdiler. Bu kez (1215) eydür 'Â'îşe : " Bu üçüncü ay kim ola ?". Tâ 'Ömerül-hattâbı bıçağıla urdılar. 'Â'îşe kişi virbidi.

İbni eyitdi kim "Şorursañuz ki bunu dañı Peyğamber katına gele, defin ideler. Hüküm sizün " ve 'Ä'İşe eydür " Hücre benim mülkimdür. Ben dilerüm ki helälümile atam katında yataydum. Çünkü siz der-hast itdiniz. Size fedâ olsun". Çün 'Ömer ölüm hâletine irişdi, (1220) vaşıyyet itdi ki : " Cenâzem 'Ä'İşe'nün kapusına İletünüz, dañı [43-b] destür dİlenüz; beni dañı ol hücrede defin ideler. Eger destür virürse, defin İdİğüz. Ve İllâ Gürİstân-ı Bakı'a'da defin İdİğüz", eyİtdİler: "'Äİşe kabül İtmİşdür" 'Ömer eydür " Ben heybetlü kİş İyem. Ol kİ öldİğİmden sonra beni anda komaya. Zİrâ kİ; öldükden sonra utanmak ve korkı (1225) gider". Çünkü 'Ömer'ün rağıyallahü 'anhü cenâzesİnİ 'Ä'İşe'nün kapusına getirüp destür dİledİler. 'Ä'İşe eydür:

اذك ادسي عطاعه حي

و عصاه بيت بلاوفا بعد ال وفات

Ya'nî; eyİtdİ kİ:" Ol kİmesne âdem mİdür kİ dİrlİğİnde kİşİye mutî' ola, öldİğİnden sonra 'âsî ola ve hâyin ola. Belkİ vefâtından sonra gerekdür, pes böyle İlsa". Am dañı anda defin İtdİler. 'Ä'İşe eydür:" Ol üçİncİ ay, buyımıs " Mağşüd bu hikâyetden ol dır kİm; düşde ay görmek, pâdişâhdır.

Ve dañı bir 'avrat düşde gördİ kİ: Ay Süreyyâ'ya çıkmıs. Vardı Muhammedü'bnü SİRİN'e bu düşİ dİdİ. İbn-i SİRİN ta'âm yeyedururdu. Elinİ ta'âmdan çekdİ. Yüzİ dañı ol 'avrata eydür:" Ben yedİ (1235) günden sonra", yüzİ şarardı. Eyİtdİ:

انه ال الله و انه اليه راجعون

[44-a] " Pes dünyâdan giderem" dİdİ. Dañı ol 'avrata eydür : " Ben yedİ günden sonra dünyâdan nakİl İdİserem". Hem yedİ günden sonra Muhammedü'bnü SİRİN dünyâdan nakİl İtdİ. Ve hem Muhammedü'bnü SİRİN 'ulemâ-i fuhûldan İdİ. Gerçek pâdişâhlar anlaruñ gibi 'âlimlerdür.

hikâyet

Bil kİ; anuñ 'acâyib (1240) hikâyetleri vardır. Ammâ ol kİ meşhürdür, anı nakİl İdelüm. Rivâyet İderler : BİR kİşİ aşhâb-ı Resûlullah şallallahü 'aleyhİsselâmdan şordılar : " Ebü Cehİl kİ, hİç 'acâyib nesne gördüñ mİ Peyğamber'den kİ anuñ peygamberliğİne delİl ola, nübüvvetİnİ taşdığ İde ?" Ebu Cehİl la'in eydür: " Belİ gördüm tufületinde kİ anuñ beşİğİnİ 'Abdülmuttalİb kİ anuñ ceddİdür buyurdu kİ; Ka'be tamına (1245) getürdİler. Ol vakİt katı İssİ olduğıçün seher vaktİyİdİ. Gördüm ay geldi Ka'be tamına, beşİğİn İzerinde çevrİnürdİ. Peyğamber 'aleyhİsselâm oğlancık İdİ ağılardı. Çünküm ay gördİ, epsem oldİ. Andan sonra vardı, göge çıkdı". Bu kaзіyyeyİ

şoġra Peyġamber'e 'arz itdiler eyitdi : " Belī gōrdüm. Ay baġa didi ki : " Hiç senüġ benümle ġacetüġ var mıdır ?", eyitdüm ki: (1250) " Eger senden dileyem ki iki pâre olasın", eyitdi : " Belī, iki pâre olayım". [44-b] Kâfirler bu sözi işitdiler, eyitdiler ki: " Bu bir mücerred da'vîdür. Bunuġ ma'nîsin götürmek gerek". Peyġamber 'aleyhisselâm iki barmaġıla işâret eyledi, iki pâre oldı. Tâ ġaddı ki 'Ömerü'bnü'l Ĥattâb rağiyallahü 'anhü eyitdi ki:

رايت ال حرا بين ال فلقين اي شقين

Ya'nü, didüm ki : " Gōrdüm (1255) Ĥirâ taġına ayuġ iki pâresiniüġ ara yirinde, şöyle ki; bir pâresi taġuġ bir yanında ve bir pâresi bir yanına". Tâ ġaddı ki bu 'alâmeti Ĥin ü Mâçin'de ve Hindüstân'da gōrdiler ki ay iki pâre oldı. Aġa vardılar, târiġ kodılar. Şoġra mu'cizât-ı Muhammed imiş, bildiler.

u'cûbe

Eydürler ki : Bir ġara taġ varıdı. Her burcuġ vaġtinde anuġ üstinde bir ay (1260) görinürdi, bir sâ'at şöyle tururdu. Andan şoġra ġâyib olurdu. Biçin geçecek, girü nâ-bedîd olurdu. Tâ yine geldi. Hiç anuġ ġaziyyesin kimesne bilmezdi.

hikâyet

Emir Ebü 'Aliyye'l-Cüffânî eydür ki : " Melik ġâkan baġa buyurdu: " Ol ayuġ ġâlini bil, niçedür ?". Dahı baġa'azim yaraġ idüp gönderdi; tâ ki ol ayuġ ġâlini illerde sürem, (1265) bilem. Vardum, çok zaġmetler çekdüm. Hiç muttâlî' olmadum ki anuġ sebebi nedür. [45-a] Âġir vardum, ġükemâdan sordum anuġ ġâlininden. Eyitdiler ki: " Meger ol taġuġ dibinde şuv vardır ki jiveyile ġarışık. Ayuġ şua'ı ol¹⁹ şuya tokınur, ol şudan şua'ı taġa 'aks ider, taġdan havâya mün'akis olur.

hikâyet

İbnü'l-Muġna' da'vî-yi nübüvet itdi. (1270) Jiveyi bir ġuyuya dökdi. Çün güneş başı tuşına²⁰ gelicek, ol ġuyudan ma'kûs oldı. Şu'â-ı jivenüġ havâda bir ay zâhir oldı. Bu hileyile peyġambarlık da'visin itdi. Eyitdi ki : " Uş ben size bir yeġi ay getürdüm" didi. Bir zamân geçdi güneş egildi, nâ-bedîd oldı. Ol ay ba'zilar eydürler ki " Ol ġaralık ki ayuġ yüzinde gözikür, (1275) taġların ġaksidür. Ol nür ki ayda gözikür, denizlerin şularuġ 'aksidür".

رو ال الله اعلم و حقيقت ال حال باب في ذلك

ال كواكب و خاصه خلقتها قوله تعالى اننا زين ال سما ال دنيع بزي

نت ال كواكب

و حفر من كلى شيطان مارد

¹⁹ "Ol" kelimesi metinde mükerrer yazılmıştır.

²⁰ tuşına kelimesi metinde طوشنه olarak yazılmıştır.

Ve Hâk te'âlâ celle ve 'alâ dimişdür ki: " Yıldızları ben hikmetümle yaratmışam ki; dünyâ gögi, tâ kim müzeyyen ola. Ve dahı şeyâtin göklere kaçd itmeye". Ve eger yıldızların şu'lesi dikilmeseydi [45-b] (1280) göklere kaçd iderlerdi. Ve dahı bir yırde buyurmuşdı kim:

و بال نجم

هم يهتدو

Ya'nî: " Yıldızları yaratdum, tâ anuñla yol bulalar ". Deñizlerde ve şahrâlarda dimişlerdür: " Necimden bu yırde murâd-ı cezîle, Ferkadan'dur". Fikir itmek gerekdür ki bu yıldızlar bunca biğ yıldur dönerler. Ba'zısı şimâlidür ve ba'zısı cenübîdür. (1285) Ammâ ol ki şimâlidür biz görürüz. Hem-çünân ki Benâti'n-na's ki bizim başımız üzre döner. Ammâ yir altına hiç varmaz. Ol yıldızlar ki kûtb-ı cenübîdür, bizden ırakdur. Ol yıldızlar cenüb vilâyetinde halkuñ üzerinde dönerler. Kûtb-ı şimâlidâğı[lar] görmezler

fasl

Bilmek gerek ki; ahvâl-i kevâkib muhtaşar degildir. Dahı bu kevâkibüñ (1290) 'ilmi şol nesne deñlidir ki; aña münkir olalar. Şol miqdâr ki güneşüñ te'sirini görürler. Çün şimâle gelicek, havâ issi olur Ve kaçan ki şimâlden ırak olsa, şovuk olur. Ba'zi cühelâ dirler ki: " Her kimesne güneşüñ te'siri vardur ve kevâkibüñ te'siri vardur" dise kâfir olur. İmdi böyle demek hatâdur. Zîrâ; Hâk te'âlâ her bir [46-a] (1295) mahlûkda bir hâşiyet komuşdur. Bunlarda dahı böyle degüldür ki her bir kevkeb kendü kendüye mü'essir ola. Belki mü'essir Allahü te'âlâ celle ve 'alâdur. Bunları sebep eylemişdür. Ammâ anlar ki bu hadîse nazar itdiler.

قال عليه السلام من امن ب ال نجم فقد كفر

Ya'nî hadîsi fehîm itdiler. Belki hadîşüñ ma'nisi budur ki; böyle bilürler ise ki ay ve güneş ve bâkî (1300) yıldızlar hâlıkdur. Kendü işlerinde bu küfürdür. Ammâ böyle bilürlerse ki; muqaddir ve hâlık Allah'dur, kevâkib sebebdür. Küfür olmaz. Belki mahz-ı imândur. Ammâ kavî-i müneccimân budur ki; tab'-ı Zuhâl nahisdür, kurudur, şovukdur ve tab'-ı Zühre; ratîbdür ve tarâb-engizdür ve tab'-ı Mirrih; kattaldur ve tarâb-engizdür ve buña " Nahs-i aşgâr" dirler. (1305) Ve tab'-ı Müşteri; 'ilim-efzâdur, sükûn ve karar viricidir ve sa'd-ı ekberdür ve tab'-ı 'Utârid; 'ulûm-ı zîreklik virür. İmdi bu hüküm itmek müsellemdir. Hiç kişiden şâyed ki; bu hüküm iden kendüñ mizâcın bilmez ola, kim hakîkayla eger bir dervîş yalnız şovukda kalursa şol kadar mefûl ola kim Zuhâl anı 'acebleye. Eger o dervîşi bir kaftan [46-b] (1310) geydürürlerse ve bir altun bağışlarsa, Zühre şöyle şâd ola kim Zühre anı 'acebleye. Ve eger bir kişiye haber virürlerse kim; fulan dervîş öldi. Şol kadar

anuç göğlünde muşibet hâşıl ola, kim Zuhal ve Mirrih ağlaşalar. Ammâ böyle bilmek gerek ki; cemî'i kevâkib hâru'l-mizâc olalar. Bunların cevherleri ışıdır. Bir harâret (1315) dahı hâşıl olur. Garâz; tiz hareket itdüklerindendir ki anuç 'ilmi, ahkâmı, keyfiyeti nücûma irişmiş olur. Yıldızların kiçisi bir yıldızdır ki aña " Sühâ" dirler. Eydürler ki : " Ol nice bu yir denliüdür. Ammâ ırak yirde olduğıün kiçi görür. Ve eger Ferkadân yıldızınun birisi yire inse, yir anuç altında şol bir büyük kalkan altında bir akça (1320) ne resmileyse şunun gibidir". Ammâ yıldızların mizâcından bunt bilürüz ki; güneş kaçan ki esed burcına gelse, havâ gâyet issi olur. Ve kaçan kim hüt burcına gelse, havâda rutûbet ve şovukluk olur. Ve her bir yıldızda Allahü te'âlâ 'azze şânühü bir hâşiyet komışdur. Şöyle ki; Süheyl bir yıldızdır ki Yemen'de toğar ve şu'ara-yı Yemânî ki kâfirler aña daparlar [47-a] (1325) ve aña " Rabbül-erbâb" dirler idi. Nitekim Hağ te'âlâ celle ve 'azze Kur'an'da onların reddiçün haber virürler ki:

وانه هو رب الشعرا

gibi eydürler ki : " Vakti ki 'Uyuk toğa, şular cihânda eksilir meger ki Nil-i Mısır. Vakti ki Süreyyâ toğa; denizler taşar. Bu kamusı esbâbdur. Müsebbib Hağ te'âlâ 'azze şânühüdür. Bundan sonra kevâkib-i seyyârenün (1330) şifatların diyelüm, Hağ te'âlâ'nun tevfiğiyle.

zîkr-i zuhal ve keyfiyeti hilkatihâ²¹

Zuhal ,bir yıldızdır ki yedinci felekde toğar. Anuç feleginden büyük felek yokdur. Otuz yılda bir kez devr ider felegini. Ve her burcu ancak bir yılda ve her derecesini bir ayda devr ider. Dahı yılda iki kez terbi' ider; bir kez sağ yağadan ve bir kez şol (1335) yağadan. Ve bir kez dahı mukârenesi olur, güneşile. Bu kezün güneş anı çekmeğe başlar. Yigirmi günden sonra, güneş toğmazdan evvel ol toğar. Ve dahı yirün merkezinden tâ felek-i Zuhal'e degin on yedi biğ kez biğ tokuz yüz on dört biğ ve iki yüz kırk ferseng yıldır. Ve kevâkib-i seyyârede bundan ırak kevkeb yokdur bize. Ve dahı [47-b] (1340) Kuhistân'da bir muhâsib kişi var idi ki, muhâsiblerin 'alimi idi. Andan şordılar imtihân ile ki : " Zuhal'den bize ne miğdâr mesâfedür ?" Eyitdi ki : " Siz bunun hisâbın bilmezsiniz. Eger andan ki Zuhal'dür bir taş bıraksalar biğ yılda irişür, yir yüzine", bu böyle diyicek kamu muhâsibler müsellemler dutdılar. Mağşüd bundan oldır kim; bu mahlûkun keyfiyeti (1345) bilinmez (كيف) hâlıkun nice biline. Ve ammâ tab'-ı Zuhal münecimler kavlinde şovukdur ve huşkdür, sevdâvî ve muzlimdür ve delildür uzak seferlere ve hikda ve hile ve zulme ve halkdan ırak olmağa. Ve dahı âdemî mertebelü

²¹ "Zuhal'in Yapısı ve Yaratılışı Bahsi"

nesneler buğa nisbet olınur. Hayvânâtdan: şöyle ki; ejderhâ, kuşlar ve kara cānavarlar[1] gibi ve ma'âdinde; (1350) kurşun ve kara taşlar gibi. Ve bunı diyenler de cühûdlardur. Ammâ Zuhal'ün şüretinde hükemâ kavlınce bir yirdür ki durmuşdur, kızar. Ve dahı bir niçe taşlar ve kara bardaklar öğinde komşlar. İmdi bu söz 'ağıldan ba'iddür ve biz bunı getürdük.

şıfatü'l-Müşteri

Ammâ Müşteri (أل عهدة ال راوي) bir yıldızdur kim altıncı felekde [48-a] (1355) olur. On iki yılda felegini devr ider. Her ayda iki buçuk dereceye hareket ider. Bunun dahı Zuhal gibi iki kez terbi'i ve bir muğârenesi vardır. Buğa " Sa'd-ı ekber" dirler. Küffâr-ı Türkistân buğa taparlar, tarı diyüp. Tâ küre-i Zuhal'den tâ felek-i Müşteri'ye degin tokuz biğ yüz biğ ve on tokuz biğ ve kırk fersah yoldur. (1360) Dahı bilüğ ki: Fersah, on iki biğ adımdur. Dahı Müşteri'nüñ miğdârı toksan bu yirecedür ve dahı rub'incadur. Ve dahı bunun tab'ı germ ve nermdür. Bunun havâsı issidür. Delıldür hayâta ve hikmete ve 'ilme ve emânete. Ol ki buğa nisbet iderler. Hayvânâtdan; âdemidür ve ma'âdinden; zürniğ ve kibritdür ve dînler de Nasrânîdür. (1365) Ve şüret-i Müşteri'nüñ hükemâ kavlınce bir kargıl kişidür. Bir altın taht üzerinde oturmuş. Başında bir tâcı var, altında bir at ve bir öküz ve bir şu şıgırı ve bir katır vardır.

şıfatü'l-Mirriğ

Ammâ Mirriğ, bir yıldızdur kim beşinci felekde olur. Felegini on sekiz ayda bir kez devr ider. Ve her dereceyi kırk beş günde kat' ider. Çünkü güneş aydan geçse; [48-b] (1370) Mirriğ güneşüñ şuâ'ı altında iki aydan sonra maşnık tarafında güneş toğmazdan öğdin görünür, irteden sonra. Ve güneş ile bir muğâreneden ve bir muğâreneye degin yedi yüz seksen sekiz gündür. Ve dahı küre-i zemînden felek-i Mirriğ'e degin biğ kez biğ ve üç yüz yigirmi üç kez biğ üç yüz fersengden dahı Mirriğ'ün miğdârı bir buçuk bu yirecedür. (1375) Ve dahı tabi'atı germ ü huşkdür, oddur. Ve dahı beglige ve şecâ'ate ve hışma delıldür ve uğrılığa ve 'arbedeye delıldür. Hayvânâtdan ki ağa nisbet iderler; kurd ve hınzır ve ma'âdinden; demür ve kızıl taşı ve dînden; âfitâb-perestî nisbet iderler. Şüret-i Mirriğ, müneccimler kavli üzre bir yigütdür, öğinde bir harbe, bir müdevver taht üstinde oturmuş. (1380) Anuğ altında bir şırtlan ve bir kurt ve bir ayu ve bir kelb var. Ve buğa " Nağs-i aşğar" dirler. Bu sözler dahı muhâldür, 'ağıldan ba'iddür.

şıfatü'z-Zühre

Ammâ Zühre bir yıldızdır, üçüncü felekde. Anuğ devri burclarda güneş devri gibidir. Ve bir kez tiz gider güneş öğünden ve bir kez giç gider, ric'at²² ider. Dahı güneşüñ suâ'ı altında üç ay kalur. Kimesne görmez. [49-a] (1385) Bundan şonra ahşâm vaktinde mağrib tarafında görünür. Dahı sekiz ay peydâ olur, görünür. Muğâreneti vaktinden devrinüñ tamâmına degin üç yüz seksen gündür. Pes yine ric'at²³ ider, dönerken arzdan tâ felek-i Zühre'ye degin yüz seksen gündür. Uç biğ üç yüz ay yedi fersengdür. Zühre'nüñ tab'ı; latîfdür. Delîldür, 'avratlara ve bezeklere (1390) ve libâsa ve hoş koçuklara ve ırmaklara ve nây çalmağa ve 'ışka. Ve ol nesne ki buğa nisbet olunur: Hayvânâtdan; güzel kızlardur ve balıkdur ve ma'âdin'den nisbet olınan; mürverid ve gümüş ve bakırdur ve dînlerden; dîn-i 'Arab'dur. Ve şüret-i Zühre hükemâ kavlinde bir şahib-cemâl 'avratdur. Başında bir altın bardak, bir taht üzerinde oturmuş. (1395) Anuğ üzerinde bir üzüm ağacı var, tahtun altında dört 'avrat var. Her birinüñ elinde reyhân var.

şıfat-ı 'Utârid

Ammâ 'Utârid bir yıldızdır. Hâli, anuğ Zühre hâli gibidir. İkinci gökde toğar ve güneşden ayrılmaz. Bir muğâriden bir muğârineye degin yüz yigirmi toğuz gündür. Küre-i arzdan felek-i 'Utârid'e degin altmış toğuz biğ dört yüz [49-b] (1400) fersengdür. Tab'-ı 'Utârid, huşkdür. Delîldür; umür-ı dîniyyeye ve nübüvvete ve 'ulûma ve ince işler ve ol nesnelere kim buğa nisbet olunur: Hayvânâtdan; it ve toğandur ve ma'âdinden; mercân ve jive ve yeşimdür ve dînlerden; Nasrânî'dür. Şüreti anuğ müneccimler kavli üzre bir za'if kişidür. Elinde bir muşhaf-ı şerif tutar. Bir tahtda oturmuş anuğ altında bir pîr ve bir hâdim (1405) ve bir 'avrat ve bir oğlan var. Bu karnu sözler kizb ü iftirâdur.

ne'üzübillahi te'âlâ min zâlik zikrû'l-bürüc ve keyfiyyet-i hilkatihâ²⁴
Bil ki; bürüc on ikidir. Yedinci felegüñ üstünde bir felek dahı vardur ki arğa " Felekü'l-bürüc" dîrler. Burcları anda kısmet idüp dururlar. Şöyle ki; beyân olındı ki: Felekü'l-bürücüñ üstüne altı dâ'ire farz ve takdîr itmîşlerdür. (1410) Cenübdan şimâle on iki burc hâşıl olur. Her bir kısmına " Burc" dîrler. Ol kevâkib-i seyyâreden her kaçkısı ki bir burcuñ beraberine ad virmişlerdür. Şöyle ki; uş beyân olunur: Hükemâ bu on iki burca şüretler komışlardur. Birisi hamel şüretindedür ve birisi nür şüretindedür. Ya'ni ol

22 ric'at kelimesi metinde رجعت şeklinde yazılmıştır.

23 ric'at kelimesi metinde رجعت şeklinde yazılmıştır.

24 "Yıldızların Yapısından ve Yaratılışından Bahsederken Allah'a Şükürümü"

ma'nâ üzerine degüldür ki felekde hamel ola, veyâhud nûr ola veya seretân ola. Velîkin [50-a] (1415) burcları kim bulmuşlardır her burc bir yıldız müşâbihdür. Ve ol yıldızlaruñ vaşfı; kimisi şğıra beğzer ve kimisi 'akrebe ve kimisi yaya beğzer ırakdan. Ve illâ yayuñ bir başından bir başına degin ve 'akrebüñ başından kuyruğına degin. Hağ te 'âlâ 'azze şânühü'den gayrı kimesne bilmez ki niçe biñ ferseng yoldır.

el-hamel

Evvel hameldür. Ol (1420) burc ateşidür ve nehâri ve şarkidür, sebük-revidür. Andan metâli'i çokdur. Ve dahı bir koyun şeklindedür ki iki boynuñu vardır. Ve dahı dönmiş ardına bakar dirler ki: " Çin ve Mâçin tağında bir depecik vardır. Her kaçan ki hamele gelmese şems ve gün cemî'i 'âlemde müsâvî olur. Ve her kaçan kim şems hamel burcına gelse, şu anda 'azim revân olur. (1425)Ve ağa " Burc-ı i'tidâl" dahı dirler. Dahı bu burcda bir yıldız vardır ağa "Keffü'l-ğasib" dirler. Şimâlidür, sa'ddur.

es-sevr

Sevir bir burcdur. Hâkidür, dişidür ve leylidür cenübî ve müstakimü't-tulü' ve ağır yüzlüdür ve iki pâredür. Bir öküz şüretindedür. Bu sevrüñ tâli'i Mışır ve Virân ve Hiryü ve Hemedân ve Mâhîn'dür. Dahı bunlaruñ çevre yanlanuñ tâli'idür. Dahı bu burcda [50-b] (1430) bir yıldız vardır. 'Ayn-ı sevirdür, cenübîdür kıttâl ve nağsdür ve bir yıldız vardır anda ağa "Re'sü'l-'azil" dirler. Ve dahı kıttâldur, şimâlidür. Kıttâl olduğınuñ ma'nâsı oldı ki: Bir kimse ki bu burcda toğa; çünkim ol toğdığı burc bu yıldız gele, anuñ şâhibi olur. Pes bu sebebden ağa kıttâl ve kıttâ' dirler. İmdi bu söz hükemâ sözidür.

el-cevzâ

Cevzâ (1435) bir burcdur. Erkekür, nehâridür ve şayfidür ve garbidür. Ve dahı sebük yüzlüdür, egri tulü'dur. Bu iki şüretededür. Her birisi birinüñ bağına elin komışdur. Dahı cevzâ tâli'i; Deylemâ ve Cürçân ve Kâbil ve Tarhân'dur. Ve dahı cevzâ burcında altı yıldız vardır, cenübilerdür. Birisine "Re'sü'l-cebbâr" dirler, bulda ta'alluğı vardır, kıttâ'-ı nağsdur. (1440) Ve birisine "Menkebül-eymen" dirler. Ve hem kıttâldur ve birisine "Menkebül-eyser" dirler ve birisine "Evsetü'l-mantıka" dirler ve birisine "Kadem-i yüsra" ve birisine "Ayyük-ı sa'd" dirler ve birisine "Menkeb-i zî'l-'inân" dirler, dahı "Sa'd" dirler.

es-seretân

Seretân: Şu burcdur, dişidür, leylidür, şimâlidür, münkalibül-hâldür ve şayfidür, [51-a] (1445) müstakimü't-tulü'dur, ağır yüzlüdür, dahı çok

metâli'lüdür, dahı gök yengeç şüretinedür, dahı seretân tâli'i; Merv'dür ve Bahreyn ve Hicr ve Afrikiyye'dür. Merv bir deredür Horasan'da. Çünkü güneş seretâna gelse girü döner. Seretânda dört yıldız vardır : "Şir-i eymâni", "Şir-i cenûbi" ve "Re'si'n-nevm-i şimâli" ve "Re'si'n-nevm-i âhir-i şimâli" dir dirler. Ve bu kamusu kattaldur.

el-esed

(1450) Esed: Od burcudur, erkekdür, nehârîdür yaz ortasında dahı şarkîdür, sebük yüzlüdür, metâli'i çokdur, müstakimü't-tulû'dur, arslan şüretinedür ki öğinde od var. Esed burcu; Türklerün, ve İrân şehrinün ve bir bölük Basra'nun tâli'idür. Ve burc-ı esed[d]e bir yıldız vardır kim aña "Kalbül-esed" dirler. Kattâl ve şimâlidir.

es-sünbüle

(1455) Sünbüle burcu: Hâkîdür, dişîdür, şayfîdür, leyli, cenûbidür, müstakimü't-tulû'dur, ağır yüzlüdür, metâli'i çokdur. Bir 'avrat şüretinedür ki örü tırmışdur. Sağ elinde buğday başı tutmuşdur. Başında bir altın tâci vardır. Sünbüle burcu; Ündülüs'ün ve Fars'ın ve Şam'ın ve Kirmân'ın tâli'idür. Anda bir yıldız vardır; [51-b] (1460) aña "Şarfe" dirler. Şimâlidir çünkü güneş sünbüle burcına gelse, mevc-i deryâ katı düşvâr ola.

el-mizân

[Mizân]: Yıl burcudur, irkekdür, nehârîdür, harîkdür ve mağribîdür, sebük yüzlüdür müstakimü't-tulû'dur ve metâli'i çokdur. Bir kırgıl kişi şüretinedür. Elinde terâzû vardır. Ve dahı Kirmân'ın ve Sîstân'ın ve ba'zısı'nın ve Taberistân'ın ve (1465) ve Belh'ün ve Kîsmir'ün ve Hind'ün ve Rüm'ün tâli'idür. Ve mizân burcının dört yıldızı vardır: İki şimâlidir ve ikisi cenûbidür. Ve dahı bürüc mu'tedîdür. Her kaçan ki şems bürüca gelse, gice ve gündüz berâber olur.

el-'akreb

'Akreb burcu: Sâbitdür, âbidür, dişîdür, leyli ve şimâlidir, müstakimü't-tulû'dur, ağır yüzlüdür, metâli'i çokdur. (1470) Ve burc-ı 'akreb ve 'Arab'ın ve Mısr'ın ve Yemen'ün ve Hicâz'ın ve Emlek kavminün tâli'idür ve dahı sa'idün tâli'idür. Ve bürüca iki yıldız vardır : "Kalbül-'akreb" dirler cenûbi ve birisine "Tabiyül-'akreb" dirler.

el-kavs

Kavs burcu: Âteşîdür, irkekdür, nehârîdür ve şarkîdür ve sebük yüzlüdür, müstakimü't-tulû'dur, metâli'i çokdur. Bir atlı [52-a] (1475) şüretinedür, elinde bir yay vardır; kurulu girüsüne bakar, oğ çeküp durur. Öğinde bir yılan vardır, kuyruğun yukarıya kaldırmışdur. Kavs burcu; İsfihân'ın ve

Kirmân'ı ve Rey'ün tâli'idür. Ve dahı bu burcda bir yıldız vardır ağa "Aynü'r-râmi" dirler. Dahı şehâbîdür ya'ni; bulut re[n]klüdür, şimalîdür, nahs ve kâtu' ve kattâldur.

el-cedy

(1480) Cedy burcu: Hâkîdür, kış burcudur, dişîdür, leylî ve cenûbîdür ve ağır yüzlüdür, egri metâlî'lüdür. Ahvân'ı ve Medâyin'ı ve Sînd'ı ve Hind'ı ve 'Ummân'ı ve Rûm'ı tâli'idür. Ve bu cedy burcında iki yıldız vardır; şimalîdür, sa'ddür. Birine "Nesrû't-tâ'ir" dirler ve birine "Nesrû'l- vâki'" dirler. Bir uzun kulaklı kici şüretindedir.

ed-delv

Delv burcu: (1485) Yıl burcudur, neharîdür, mağribîdür, sebük-rüydür, sâbitdür, mu'avvecü't-tulû'dur. Bir koğa şüretindedir, içi tolu şudur. Bir yigit dirmişdir; şu çeker delvile, anuğ ardında bir pir üryan durmuşdur. Ve dahı Kûfe ve Basra ve Cürçân ve zahrû'l-Hicâz tâli'idür. Bu burcda iki yıldız vardır. "Femû'l-hût" dirler, cenûbîdür ve "Zembü'd-decâc" şimalîdür

el-hût

Hût [52-b] (1490) burcu : Âbidür, dişîdür, leylî ve şimalî ve mu'vecü't-tulû'dur. Dahı bu hût iki balık şüretindedir. Birisinin başı birisinin kıyruğınadır. Anuğ öğinde bir 'avrat oturmuşdur. Öğinde bir başı aşağı oğlan aşımışdur. Ve hût; Taberistân'ı ve Semerkand'ı ve Buhârâ'nı ve İskenderiyye'nün tâli'idür. Dahı burc-ı şitevidür. Beyân-ı şifat-ı (1495) bürûc tamâm oldu, hükemâ kavli üzre. Likin bunların ba'zî sözleri 'akla ve nakle muhâlifdür. Şöyle ki; tenbîh idük ahvâl-i kevâkibi ve eflâki bunlar ki bahş iderler, hükemâ-i mütেকaddimîn kitâblarında nakl idüp söylerler. Zîrâ; anlar bu ahvâli bildiler raşadıla. Ki raşad didükleri bir ulu kübedür, 'azametlü ki anuğ dereceleri vardır. Ve içinde kapular (1500) kazmışlardır key derin. Ve dahı çok dürlü hikmetle işler işlemişler ki anuğ beyânı big varak kâğıda şıgmaz. Hükemâ ol raşad içindeki kıyulara giriben, bu ahvâle muhtâlî' oldılar. Ve dahı eylediler ki : " Yûnân ilinde bir deniz vardı ki anuğ içinde eflâki ve kevâkibi şüretleri ve ol burcları zâhir olurdu". Ol zamânda hükemâ ağa nazar [53-a] (1505) idüp bildiler ve şimdiki hâlde ol iklim aşağı geçüp durur. Ve şu dutmuşdur ağa yol yoktur.

fasıl

Bil ki; hükemâ dirler ki: " Fulan burc irkedür ve fulan burc dişîdür; mecâzdur, haqîkat degildür". Niteki 'Arab şemse; dişî ve aya; erkedür dirler. Müneccimler dirler ki: " Sünbüle dişîdür", dir: " Hâkîdür, cenûbîdür, (1510) tahkîk degildür" ve ol ki dirler : " Zuhal pîr şüretindedir. Bir elinde bıçak ve

bir elinde bir kesik baş aşılıdır". Ve dağı dirler : " Zühre 'avrat şüretinde, kucağında barbut var" bular kamusı mevhumât-ı sevdâvidür. Kur'an'da yok ve haberde gelmişdir : " Yedinci kat gökde tağ n'eyler ? Ve dağı kim gördi ki Zühre barbut çalar, ya Zuhâl ağlar ? Biz bunları ki yazduğ, (1515) bunların kavillerinden yazduğ. Ve dağı bil ki; şol nesne ki Hağ te'âlâ bulara 'akıl virdi, bildüklerin göstermegiçün yazduğ. Ve dağı bil ki; şol nesne ki Hağ te'âlâ 'azim yaratmışdır. Gerek ki; sen dağı 'azim bilesin, dağı ihtiramlar idesin.

وبنا ما ظقت هاذا باغلا سبعا نك

فقنا عذاب ال نار

Bundan sonra odun 'acâyiblerin dağı menâfi'in [53-b] (1520) söyleyelim.

inşâallahü te'âlâ ve hüsn ü tevfiķihi er-rüknu's-sâni fi'l-beyâni'l-

'acibete vellezi muhaddişü beyne's-semâ'i vel 'ard²⁵

Bil ki; Hağ te'âlâ oda bunca menâfi' komuşdur, cemî'i mahlûkâta menfa'ati vardır. Nitekim Hağ te'âlâ 'azze şâne buyurmuşdur:

افرا ينم ال نار التي ترن اانتهم

انشاءتم شجرتها اسجن ال مشنون حين جعلنا تذكرت

و متاع للمقر

Ve bu odun menfa'ati çok olduğıçün, ba'zi (1525) 'ukalâ-yı Hind ve Yunan galata vardılar, oda secde itdiler. Tâ ol zamândan bu zamâna degin Mecûsinün hizlâm ya'nî, rüsvâyılığı meşhür oldu. Pes bundan ma'lûm olur kim işi kişinün yalnız 'akılıla tamâm olmaz. Belki hidâyet Hağ te'âlâ'dandır. Eger bunlar odun menfa'ati çok olduğıçün tapdırlarsa gerekdi ki, şuya dağı artuk (1530) tapdırlar. Zirâ ki; şunun menfa'ati çokdur ve toprağın menfa'ati dağı od menfa'atinden çokdur.

fasl

Bil ki; od cemî'i 'âlemi tutmuşdur. Hiç taş ve ağaç yokdur ki illâ ki anda od vardır. Ve li-hâzâ görmez misin ki bir taş bir taşa urcağ ve bir ağacı bir ağaca kuvvetle süriceğ; [54-a] od çıkar, ol ağaç görünür. Ve lik Hağ te'âlâ 'azze şânühü taşların (1535) ve ağaçların içinde bu odı gizlemişdir. Niteki yağı yoğurd içinde ve yemişleri ağaçlarda gizlemişdir. Ve dağı belki Hağ te'âlâ 'azze şânühü yaratmamışdır kim cemâdâtda oddan yegrek ola. Ve li-hâzâ gâyet laîf olduğıçün kimesne anı dutmaz ve şaklaymaz, bir nesneye ulaşırmayınca. Zirâ ki; 'âlem-i 'ulvidendür, süfliden degildir. 'Âlem-i süflide karar itmez. Lik (1540) Hağ te'âlâ celâlühü kulları menfa'ati için;

1

25

"Yüce Allah Dilerse ve O'nun Güzel Yardımları ile ... II. Rükun Acayıplıkların Açıklanmasında Onlar Yer ve Gök Arasında Sonradan Meydana Gelmişlerdir"

cemâdât arasında şakladı, maḥbûs itdi. Ve her kaçan ki ol maḥbûs olduğı yirden taşra gelse, bir nesne ulaşsa ol nesneyi yok ider. Andan merkez-i 'ulviye vâsıl olur. Ve daḥı bil ki; odı cemî'i ḥayvânât severler. Eger dilerseñ, kim bilesin: Bir şahrâya var, od yak, gice daḥı bir zamân şabr eyle, tâ göresin (1545) kim; niçe dürlü muhtelif cānavarlar gelürler, ol oduñ katına cem' olurlar. Daḥı ol sebebendür ki oğlancıklar ağlaya ve avınmasa; öñine çerāk getirürler, aña bakar avunur. Ve daḥı avcılar gice çerāk yandırurlar. Cānavarlar ol çerāğuş katına cem' olur, dutarlar.[54-b] Ve daḥı²⁶ ta'âmıñ çok lezzeti odıla olur ki odsız kimesne andan (1550) fâ'ide dutamaz

zıkr-i edyânü'l-mecûsî ve 'ıydü'l-yezânî²⁷

Bil ki; oda taparlar cemî'i dınlerden ednâdur. Ve daḥı 'âlemde bundan şumrak dın yokdur. Tâ ḥaddi ḥiçbir milletden Mecûsî dınine dönmüş yokdur. 'Abdullah İbn-i Ziyâd eydür: " Oda tapmağığa sebeb budur ki; çün 'İsâ 'aleyhisselâm toğdı; melik Erdeşir pâdişâhlığında idi ki ol melik-i 'Acem idi, (1555) hem yıldıza tapardı. Bir gice düşde gördi ki bir yıldırım geldi, kendimüñ on yıldızın yakdı. Erdeşir düşden gâyet korkdı. Eyitdi ki : " Meger 'İsâ'nıñ toğduğı evlâdı idi". Vardı, bir zamândan sonra 'İsâ'ya üç kişiyle bal gönderdi. İletdiler. 'İsâ peygamber daḥı ol kişiler varıcak, Erdeşir üç kışsa gönderdi. Her birisine bir[i]sin (1560) virdi. Bu elçiler eyitdiler : " Bu kışsada bir it'ibârlık nesne vardır" didiler. Vardılar; ikisi kışsalarını yidiler, birisi kışsasını yimedi, gizledi. Çün Erdeşir katına geldiler. Erdeşir eydür : " Size ne virdi ol kişiler ?" eyitdiler ki : " Hiç nesne virmedim", ol birisi eyitdi : " Kışsalar [55-a] virdi. Ben kışsamı gizledüm. Fulan yirde defin eyledüm" didi. Erdeşir eyitdi ki : " (1565) Var, getir". Melik Erdeşir bile vardı. Anda anı bulmadılar. Ol yeri key derin kazdılar. Nâ-gâh ol yirden bir 'azım od çıkdı. Kaşd itdi kim Erdeşir'e ire. Daḥı korkusından andan yaña döndi secde eyledi. Çünki secde eyledi; ol od daḥı durdı, bundan yaña gelmedi. Ol vakıtden vardılar, oda tapdılar. Sebeb ol (1570) oldu.

Ve daḥı eydürler : " Oda tapmanıñ sebebi oldu ki: Hürmüzü'bnü Şir İbn-i Behrâm okumuşdı ki : " Bir mevlid-i mübârek oltsardur Beytü'l-Makdis'de. Ve hem anı Meryem ḥatun neslinden umardı. Bir gün Meryem'e zeytile altın virbidi. Hedıyye daḥı Meryem Hürmüz'e bir tağarcık toprak virbidi. Hürmüz daḥı ol toprak tağarcığı Şir şehrinde bir yire gömeğodu. Bir pâdişâh (1575) daḥı bu ḥâli işitdi, vardı, âdem gönderdi ki ol defin itdüğü toprağuş üzerine

²⁶ "ve daḥı" ibaresi metinde mükerrer yazılmıştır.

²⁷ "Mecûsilerin Bayramlarının Açıklanması Bahsi"

bir bünyâd yapsun. Pes Hüzmüz vardı, âdemler gönderdi. Vardılar, ol yiri bulmadılar. Niteki istediler, çünkü gıoe oldu, gördiler: Ol yirden bir 'azîm nûr çıktı. Vardılar, ol nûr çıktığı yire nişân [55-b] itdiler. İrte olıcağ vardılar, ol arada bir od evi bünyâd itdiler. (1580) Eydürler ki : " Ol bünyâd dahı anda vardır. Andan od çıkar. Ol oddan mağribe ve maşrıka iledürler. Ol odun üzerinde Hüzmüz bir kûbbe yapı ki ol kûbbenün hilâl şüreti düzmişdi ki kimesne ol şüreti anuğ üzerinden almazdı", eydür ki : " Sekiz yüz biğ od ol arada yandı", eydürler " Ol odlar ki kâfirler ağa taparlar". Ol (1585) Cemşid odıdur ki ağa " Derhûn" dirler. Ol od Harzem'de idi. Nüşîrvân anı aldı, Deyyân şehrine getürdi. Çünkü nevbet bizüm peygambere degdi, kâfirleri korkutdılar. Ol oddan birez aldılar, ayruğ yire ilettiler ki eger birisin söyindirtilerse birisi kurtula. Ve dahı bir od vardır ki ağa " Nârü'l-ğasef" dirler. Eydürler ki (1590) : " Ol od[ı] Keyhüsrev komuşdur". Adırbâyıcân'dan Nüşîrvân-ı 'Âdil anı aldı, Şîrâz'a getürdi. Dahı kâfirler eydür ki : " Ol odun üzerine bir ferîşte müvekkeldür ki ağa " Süylân" dirler".

Dahı bir Keyhüsrev Siyâvüş oğlıdur. Be-gâyet şâhib-cemâldi. Tâ haddi ki ögey anası [56-a] ağa 'aşık oldu. Siyâvüş ağa mutî' olmadı. Vardı, anası (1595) acısından buğa iftirâ eyledi. Feryâd idüp eyitdi ki : " Siyâvüş bağa kaçd ider". Bu sebebden 'azîm huşümet oldu. Siyâvüş dahı durdı od katına vardı. Yalıncağ oldu, vardı, ol oda girdi. Selâmet girü çıktı. Andan bildiler ki Siyâvüş ol günâhdan berî imiş. Ol töhmet anda yogımuş.

faşl

Bir od dahı; Zerdest (1600) odıdur ki Nişâbur tarafında dur. Zerdest, Mecûsîniñ ulusıdur. Ve peygambarlık da'visin itdi. Eyitdi ki : " Süylân tağında bir ferîşte dâ'im bağa gelür". Bir sözile 'âleme fitne bıraktı, küfür milletin zâhir eyledi, dahı çok halk ağa tâbi' oldılar. Eydürler ki : "Zerdest ol hokkabâzi, anı Rüstem-i Zâl katına getürdiler. Dahı oyunın oynadı, (1605) Rüstem-i Zâl'a gâyet hoş geldi. Rüstem ağa çok nesne virdi. Ol sebebden ulu oldu, da'vi-yi nübüvvet itdi, oda tapmaqlık bünyâdın itdi. Çok begler ağa tâbi' oldılar. İllâ ki Rüstem-i Zâl olmadı. Eyitdi ki : " Ben gördüm, evvel hokkabâz idi. Benüm katında çok [56-b] hokkabâzlık ve şu'bede oyunın oynayıp durur. Ben anı tasdik itmezem".

faşl

(1610) Bil ki; küfür içinde âteş-perestden harâb dîn yokdur. Eydürler : " Bir âteş-perest denize düşdi, dahı feryâd itdi, eyitdi ki : " Yâ nâr-ı Fars ve yâ nâr-ı Adırbâyıcân! Benüm feryâdına inişün ki şu beni helâk itdi". Buğa bir gemici

eydür : " Ey ahmak! Eger cemî'i 'âlemünğ odı bu deryâya düşse; ki sen düşmişsin anuğ hâli seniğ hâliğden dağı (1615) harâb olur. Pes gerek ki; oduğ hâliğına yalvarasın ki oduğ dağı yandurduğı anuğ hükmiyledür. Ol hüküm itmedin, oduğ elinden gelmez ki bir kıl yandura".

faşl

Eydürler ki : " Ündülüs'de bir taş gördüm. Ağaç ne resme yanarsa ol dağı eyle yanar. Bir kişi dilese ki andan od ala, bir yirde dağı yandura. Katına od almağa varup oturacak, (1620) ol od fi'l-hâl söyünür.

u'cûbe

Bir od vardur; ağa " Nârü'l-harbîn" dirler. Ol 'Abes vilâyetindedür. Ol gice yanar, gündüz dütni çıkar, odı göziükmez. Gice olıcak, niçe ferseng yoldan görünür. Dâ'im şu'lesi dört yağa düşer. Her neyi bulursa yakar kâfirler ağa [57-a] secde iderler. Hağ te'âlâ, Hâlid İbn-i Sinân ki Benî İsrail'dendür, ya'nî; (1625) İsmâ'il peygamber oğlanlarından anda virbidi. Hâlid İbn-i Sinân bu hâli gördi, vardı. Ol odı divşürdi. Bir kuyu kazdı, içine koydı. Çün Hâlid dünyâdan gider oldu, bu kavma eyitdi ki : " Benî defn idinüz, dağı üç günden sonra gürümüğ üstüne gelinüz. Eger gürümüğ çevresinde bir kuyruğı kesük tağlanmış eşek yürürse; tavâf idüp benüm (1630) gürümü aç[ı]uz ki ben size cevâb virem, kıyamete degin ne vâki' olacağım". Üç günden sonra geldiler, ol kuyruğı kesük eşegi gördiler. Dağı bu kavm iki bölük oldu. Bir bölüğü " Açmayalum", Hâlid'ün oğlu dağı bu kavma tâbi' oldu, komadı ki atasınığ gürüm açalar. Eydürler ki : " Bu aralıkda peygamber vücûda geldi. Hâlid'ün katına getirdiler. Ağa 'izzet itdi. Eydür : " Bu bir (1635) peygamberün kızıdur ki halk anı helâk idüp zâyi' itdilerdi". Ve egerçi oda Allahü te'âlâ menfa'at ve mazarrat komuşdur. Likin kendinün emrinden taşra kâr itmez. Şöyle ki; semenderi ve ağ fülfuli yakmaz ve bunlaruğ emşâli dağı çok vasfa gelmez. Şöyle ki; kurubağa yosınığ küliğden [57-b] kurutsalar, oda yanmaya. Ve ba'zi kâfirler eydürler ki : " Od, Tağrı'nun (1640) kızıdur ve eger ferîştedür". Bu sözler câhullıklarındandır ki eyle dirler. Ebü'l-Hüzeyl eydür : " Bu kâfirlerden ahmakrak hiç mağlûkât görmedüm", dir ki : " Bir kâfire şordum. Od ne nesnedür ?", didüm. Eyitdi ki : " Tağrı te'âlâ 'azze ve celle hazretlerinün kızıdur", eyitdüm ki : " Öküz ne nesnedür ?" eyitdi ki : " Bir ferîştedür", eyitdüm ki " Şu ne nesnedür ?", eyitdi ki : " Nürdür", (1645) eyitdüm ki : " Açlık ve şusuzlık ne nesnedür ?", eyitdi ki : " Bir yohsul divdür", eyitdüm ki : " Yir ne nesnedür ?", eyitdi : " Bir ferîştedür. Anuğ adı Bemmen'dür", eyitdüm ki : " Yaramaz dinünüz varınığ sizün. Zirâ ki; ferîşteyi öldürürsüz, Tağrı'nun nûrıla yursız ve Tağrı'nun kızıla biryân

idersiz, dahı getirürsüz bir yohsul dıve virürsüz. Dahı bir ferıştenüñ (1650) arkasında ki adı Bemmen'dür tebevül ve tağayyüt idersiz. Bunca yaramaz işler idersin". Çünkü sözim işitdi, gâyetde hacil oldı ve rüsvây oldı. Mağşüd bu sözden oldur kim; od egerçi unsür-ı şerifdür, likin tapmağa lâyık degildir. *el-cevâb* Eydürler ki : " Hind cezîrelerinden [58-a] bir cezîre vardur, Serendib aralığında ol . Cezîrenüñ kavmı dâ'im (1655) hatardadururlar ki dâ'im muhâlif yiller eser, degizi gâyetde uyandurur. Haq te'âlâ celle celâlühü anlara bir 'alâmet virmiş ki anuğla seferleriniñ vaktin bilürler. Bir oku geminiñ başına bağlar, demrenini yukarı nazar itdürürler. Ol demrene eger bir od gelirse, bir yıldız deñlü ol okuñ demreniniñ üstinde durursa, emînlik 'alâmetidür garqdan. Ve eger od gelmezse, (1660) gemiye binmezler. Vakt olur ki bir giceden nice kez ol od zâhir olur.

fi-zikri's-şâ'ika ve's-şühüb vel-berk u ve'r-ra'd²⁸

Taberistân'da şâ'ika indügi yiri qazarlar. Eger suya irerse, anda demür ya altun veya gümüş veyâhüd bakır bilürler, " Vahset-i âsümân" dirler. Eger şâ'ika suya inse, andan korkunç âvâzlar gelir ki işiden helâk olur. (1665) Şâ'ika; bir oddur ki küre-i nârdan iner. Ya'ni; beyâm geçdi ki yir bir küredür, ya'ni topdur ki ol yir küresini şu küresi kaplamışdur. İllâ hikmet-i İllâhî bunu iktizâ itdi ki; yirüñ rub'ı şudan taşra açuk, şu anı örtmedi. Envâ'-ı hayvânât anuğ üzerinde qarâr dutmağičün, [58-b] tâ ki bunca dürlü hikmetler bunuğ üzerinde işlene. Ve illâ hikmet (1670) muqtezâsı bu idi ki; ol rub'-ı meskûn dahı şunuğ içinde olaydı. Ve şu küresini havâ küresi kaplamışdur ve havâ küresini od küresi kaplamışdur. Bu od küresin, dahı küre-i kamer ki aña " Dünyâ gögi" dirler, kaplamışdur. Pes imdi ol küre-i nârdan od inse, eger ol od şu'lelense havâda ve dahı tüz söyine. (1675) Aña berk dirler eger söyünmedin yire degin inse aña " Şâ'ika" dirler. Dahı şol âvâze kim bulutdan gelir aña " Ra'd" dirler. Ol âvâz vakt olur ki mühlik olur. Ve şâ'ika ki yire iner harâblık ider. Şöyle ki; " Yıldırım urdı" dirler. Ve dahı ra'd âvâzından balıklar şudan çıkmaz. Zirâ ki; ra'd âvâzın işidicek balıklar ölür ve her balık ki (1680) şuda ölse zehirdür ki anı deñiz cânavarı yimez. Ammâ şühüb ol duhândur ki yirden havâya çıkar ki aña " Pusarağ" dirler. Vâkı'ada ol düttündür ki yirde ki harâret gâlib olsa gâyetde laîf yanacak nesnelere yandurur. Ol düttün andan hâsil olur. [59-a] İmdi vâkıit olur ki; ol düttünile bile yirden yanmaqlığa kâbil-i eczâ ile (1685) çıkar. Havânuğ ıssisinden ol

²⁸ "Yıldırım, Kıvılcım, Şimşek ve Gök Günlüğününün Bahsi"

eczâ yukarıda yanar. Dahı felegün hareketile ol yanan od bile hareket ider. Anı halk görüp eydürler ki : " Yıldız düşdi". İmdi yıldız düşmez ve eger bir yıldız yire düşseydi, cemî'i 'âlemi kaplayaydı. Zirâ; bir yıldız nice bu dünyâcadur.

Ḳavs-ı ḳuzah: Buḳa " Nıyyirân" dirler 'Acem dilince. Ammâ Türk dilinde (1690) " Elegim sağmal" dirler. Ammâ ḳavs-ı ḳuzah nedendür, sebebi aḳa nedir ? Sebeb aḳa oldır kim; şemsüḳ ḳurşıdur, ya'nî gevdesidür ki şemsüḳ râst muḳâbelesinde havâda şuv ḳatreleni eglenür, şol güneş zerreleri gibi. Kim ne aşâḳa iner ve ne yukarı çıkar. Şöyle dâ'ire gibi vâḳi' olur. Dahı ol ḳatarât-ı kevâḳib güneşüḳ rengini gösterür. Ol dâ'irenüḳ (1695) güneşe yakın olan kızıl şaru görünür ve birez ırâḳ olan yaşıl görünür ve dahı olan siyâh görünür. Hemîşe bu güneşe muḳâbil olur. Eger şems maşriḳ tarafında olsa, bu maḳrib tarafında olur, veyâhüd bil'akis olur. Ve hem bu ḳavs-ı ḳuzah dâyimâ tamâm olmaz dâ'iresi. [59-b] Eger bununı taḳḳik[in] bileyim dirseḳ : Şahrâda bir ev dut. Dört yanın (1700) muḳkem eyle. Hiç aydın girmeye. Ve dahı güneşe ḳarşu yirden bir yirden delik aç, tâ ki güneş içertü düşse; dahı ağzıḳa şu al. Ol delikten gire, güneşe şaḳa, tâ ki göresin ki nice dürlü reng hâsil olur dâ'ire şeklinde. Ḳavs-ı ḳuzahı aḳa i'tibâr idesin. Ve bununı gibi ay bedir olcaḳ; dahı çevresinde dâ'ireler vâḳi' (1705) olur ki yağmur dahı yağar birez. Ve buna " İhâle" dirler. Ammâ ḳavs-ı ḳuzah açıklık nişâmıdur ki şoḳrasına açıklık olur.

zû'z-zevâye : Ya'nî,ḳuyruḳlı yıldız. Sebebi budur ki; Haḳ te'âlâ 'azze şânühü kendünüḳ ḳudretini gösterür. Dirler ki : " Buḳarıla duḳân bile müteşa'id olur, küre-i nâra irişür. Ol buḳarıla vaḳit olur ki eczâ-yı dühniyye olur, (1710) ya'nî yağlu nesne olur. Küre-i nâra ol eczâ-yı dühniyye muttasıl olcaḳ, yanar. İmdi aḳa " Zû'z-zevâye" dirler²⁹. Vaḳt olur ki; uzun olur, vaḳt olur ki; müdevver olur, şems gibi ve ay gibi görünür. Vaḳt olur ki; müselles olur. Dirler ki : " Me'mûn Halife zamânında bir od [60-a] zâhir oldı, Merve'de. Şöyle uzun nice gün durdı, gitmedi. Ve dahı (1715) Taberistân'da bir uzun yıldız maşriḳ tarafında toḳdı. Bir nice gece tırdı, bir nice giceden sonra Ḳargân şehrine düşdi. Dahı ḳarâb itdi".

fî zıkr-i 'acâ'yibi'l-havâ-yı ve'r-reyḳi ve letâfetihâ³⁰

Bil ki; Haḳ te'âlâ 'azze şânühü yılleri yaratdı. Her birisininüḳ bir nesneye menfa'ati vardır. Ve li-hâzâ ki Haḳ te'âlâ celle ve 'alâ bu 'âlemi yilile toldurdu. Ki aḳa havâ dirler. Bu havânıḳ (1720) mişâli deḳiz mişâline berzer.

²⁹"dirler" kelimesi metinde mükerrer yazılmıştır.

³⁰"Havanın ve Güzel Kokunun ve Bilinmeyen Güzelliklerin Bahsi"

Ki Hâk te'âlâ celle ve 'alâ felek-i kameriü içine toldırmuşdur. Şöyle ki; suyu sebeb-i hayât bilmişdür, balığa havâyı sebeb-i hayât eylemişdür. Hayvânâta ki kıru yirdedir. Benî âdemüñ gıdası üç nesneden; etmekdür, şudur ve havâdur. Etmegile şu gıdâ-yı cismânîdür, havâ gıdâ-yı rühânîdür. Eger bir kişi bir gün (1725) yimese ve içmese, ol kişi ölmez. Eger bir lahza havâ içine girüp çıkmasa, ölür. Mes'ele, eger su'âl iderlerse ki : " Balıgıñ içine şu içinde havâ girmese ?" eydürüz ki : " Havâ şu vâsıtasıyla irişür balığa, ve dañı ne kim şu cânavarları varısa anuñ gibidir. [60-b] Zîrâ ki; havâ şuvı muhîtdür ve şu balığı muhîtdür. Ve eger balık bir şuya (1730) varsa ki aña havâ irişmese, balık ölür". Bunuñ misâli şol oğlan gibidir. Anası karınıdaki oğlancığa havâ irişmez. Lâkin anasına irişür. Eger bir câhil balığa bakup eydürse kim : " Şuda niçün ölmez balık ?", dañı eydürüz ki : " Âdem yir yüzinde niçün ölmez. Niteki âdem şuda garğ olur, balık dañı taşra çıksa şöyle ölür".

fi kuvveti'l-havâ³¹

Bil ki; (1735) havânuñ kuvveti artuğdur, cemî'i mañlûkâtuñ kuvvetinden. Ve dañı ol kadar kuvveti havânuñ vardır, hiçbir 'unşuruñ yoğdur. Ki eger bir kişi gök yüzine çıksa, baksa; cemî'i 'âlem havâ görünür, havâdan gayrı nesne görünmez. Dañı nazar itgil ki; geminüñ içindeki havâyâ bir miskâl yoğdur. Belki 'ošri 'aşr-ı miskâl yoğdur. Yüz biñ batman yüki götürür. Eger bir tulumu (1740) havâ ile toldurursañ, dañı anuñ üzerine bir tağ kosañ götürür; meger ki tulumuñ delikleri tahammül itmeye ki havâ şağlamaya, havâ çıka gide. Ve eger bir tulumu toldurursañ havâ ile dañı dartsañ; andan ol tulumuñ havâsın çıkarup dardısan, hemân evvelki dardıdur ki [61-a] hiç eksilmez.

fa'sl

Hükemâdan ba'zısı eydürler ki: " Göge yakın yirde (1745) bir felek vardır. Aña " Nesim" dirler ki bu havânuñ aşlı ondur ki andan müteferriğ olur 'âleme havâ. Ve dañı ervâhuñ pâdişâhidür. Şöyle ki; güneşden nür 'âleme müteferriğ, her delüklerden içerü girir. Eger ol delüğü dutsalar güneşüñ nürına, güneş 'akis ider. Hayvânâtuñ dañı boğazın dutsalar, nefesi havâyâ 'akis ider. Su'âl, eger (1750) dirlerse ki : " Boğulan kişi niçün tüz ölmez ? Çünkü boğazı duduldi, gerek ki derhâl öleydi", cevâb : " Nefes çıkmaz, yir tar olduğıçün giç çıkar. Ol sebebden giç ölür". Su'âl, eger dirlerse ki : " Havâ mı kuvvetlüdür, veya od ?" cevâb eydürüz ki : " Havâ kuvvetlüdür. Zîrâ; havâ olmayınca od eser itmez.

31 "Havanın Kuvveti Hakkında"

faşl

Bil ki; havânuñ kamusu bir cinsdür, (1755) muhtelif degil. Şöyle ki; od, şü, toprak bir cinsdür. Mes'ele eger sorarlarsa ki : " Şunuñ ba'zısı acıdır ve ba'zısı tatlıdır. Sebeb nedir ?" Çünkü bir cinsdür ve dañı havânuñ ba'zısı hoş ve ba'zısı nâ-hoşdur. Eydürüz ki; " Şu, havâ kendü aşında birdür, muhtelif [61-b] degildir. Ammâ ihtilâf olduğı havâda, şuda bir nesneyile mücâvir (1760) olduğına. Şöyleki; havâ hudüd-ı kibârda, karalık iktizâ ider ve hudüd-ı sifâlide, aklık iktizâ ider. Bu kamu toprak hâssasıyladır. Eger bir 'Arab Horâsânâ varsa tabi'atı tağyir [olur], ve dañı çekirge sebze yirde yaşıl olur ve şahrâda toprak rengi olur, ve dañı bit pîr kişi başında ak olur, yigit kişi başında kara olur. (1765) Ve Habeşî yüzile Rûmî yüzi gör; niçe muhtelifdür ki sebeb-i ihtilâf mekândandır. Dañı mağrib hudüdında âdemiler vardır mesh olupdururlar; havânuñ, şunuñ, yirüñ fâsıdlığından. Ya'nî; bunlar âdemîye beğzemezler. Câhullıklarından ol yirden intikâl itmezler. Yaşları artduķça, kılları uzanur. Dañı şimâl tarafında âdem meymün olur. (1770) Ve dañı dilerseniz ki; te'sir-i havânuñ ve şunuñ ve toprağın tañkikini bilesin. Zengibâr ehli yüzine ve Kafcağ ehli yüzine nazar kıl, dañı Habeşî endâmıyla Türk endâmına nazar kıl, tâ bunların te'sirini bilesin. Mes'ele, eger su'al iderlerse ki : " Mesih câ'iz midür, ya degil mi ?" [62-a] Eydürüz ki : " Hağ te'âlâ celle ve 'azze kâdir cemî'i nesneye, ammâ bu zamânda (1775) mürtefi'dür. Lâkin hükemâ câ'iz görürler mesih ya'nî şüret düzmekliği ve hasfı ya'nî yire geçmegi. Ammâ kazfı ya'nî taş yağmaklığı gökden câ'iz görmezler. Hağ te'âlâ 'azze şânühü kâdirdür ki hem mesih ide ve hem hasf ve hem kazf ide. Nitelim kelâm-ı meci'dinde buyurur:

رجعلنا عاليها سافياها و امطرنا عليها حبا فلما جاء امرنا

ت من سجين ال ايت

Bunların her birisi mevzi'inde zikir olma, inşâallahü te'âlâ. (1780) Ve dañı bil ki; havâ müstaķim iken, müteğayyir olur bir hâdis sebebinden. Bukrat eydür : " Bir sâhile vebâ zâhir oldu. Hiç orada vebâ olduğı yoğdı, ne kurusunda ve ne deryasında. Vardılar, tefahhuş itdiler. Ol deniz kenârında, yigirmi ferseng yolda bir ejderhâ buldılar ki buluda çekmişler, dañı yire düşmüş, dañı anda koķmış. Anuñ koķusundan (1785) havâ müteğayyir olmuş. Ol sebebden hayvânât çok helâk olmuş. 'Ale'l-huşuş âdemî çok olmuş". Bukrat buyurdu ki : " Anda çok tuz getürdiler. Ol ejderhânın üstüne saçdılar, tâ ki anuñ koķusu gitdi, [62-b] havâ hoş oldu. Tâ ol vebâ dañı andan gitdi.

fi zikri'r-riyâh³²

Bil ki; yiller çokdur, kamusu havâdur. Zîrâ havâ hareket (1790) idicek, aña " Yil" dirler ve sâkin olıcak " Havâ" dirler. Pes yil didigimiz havâ-yı müteharriktür. Ammâ havânın hareket itdüğine sebep nedir ? Budur ki; çok buhâr havâyı bir yirden bir yire nakil itdürür. Ya bulut hareket ider ki anın hareketinden havâ hareket ider, ya bir leşker-i 'azim hareket ide. Dahı bil ki; yil bir pâdişâhdur ki ne evveli bellü ve ne âhiri (1795) ve ne ortası. Ve ne şüreti gözikür. Cemî'i nesneye irişür, hükmi revândur. Ma'âdin'de; bişerimlik ve sitemkârlık ider. Ve gâh bir ferişte gibi sâkin olur ve gâh bir div gibi hareket ider. Oda girür, oda yoldaşlık ider, yandurur. Ve dahı de[r]-yâ-yı Kulzüm'i geçer, hiçbir nesnesi yaş olmaz. Dahı 'âlemi uçdan uca dutmuşlardur. Mağrib ve maşriğ öpinde birdür, yir ve gök ol yilün katında birdür. Bağlar ve bostânlar ve ağaçlar yüklü eyler. Cemî'i hayvânâtın dirliğini sermâyesidir. Ve

fi zikr-i ecnâsı'r-riyâh³³

Bil ki; yil bir niçe dürlüdür. [63-a] Her birisinin haddi bellüdür. Çün havâ maşriğ cânibinden hareket ide, aña " Şabâ yili" dirler ve eger mağribden hareket iderse, aña " Debûri" (1805) dirler ve eger şimalden hareket ide aña " Şimâli" dirler ve eger cenübdan hareket ide, aña " Cenûbi" dirler.

fi zikri's-sehâbi ve şıfatıhi³⁴

Bil ki; bulut buhârdur ki yirden çıkar ya deniz yüzinden kalkar yukarı ve havâyâ çıkar, dahı anda müctemi' olur, kalınlanır³⁵. Çünki aña şovuk irişür; anda şu eczaları ne kadar varısa, birbirine (1810) ulaşur katre katre olup yire iner. Aña " Yağmur" dirler. Mâdâmkî, ol buhâr artar yağmur yağar ve eger münkatı' olursa, ol buhâr yağmur kesilür. İmdi ol buhârın kesildiği güneşin ve yıldızın harâretindendir. Ve eger ol buhâr havâda ki şovuk olursa, qar yağar. Eger şovuk olup hareket iderse, tolu yağar. Ve eger buhâr azacığ olursa, (1815) çise olur.

fasl

Hudüd-ı Türkistân'da 'acâyib bulutlar olur, issi ve şovuk. Ol Türkistân ehlinin ol bulutlarda da'viler iderler ki; onların ruhbânları bulut düzmek da'visin [63-b] iderler ve şovuk düzmek da'visin iderler. İsmâ'îlî'bnü Ahmed dirlerdi, Horâsân'ın bir pâdişâh[ı] varıdı. Ol eydür ki : "Ben

32 "Güzel Kokular Hakkında"

33 "Güzel Kokuların Çeşitleri Bahsi"

34 "Bulutlar Bahsi ve Bulutların Özellikleri Hakkında"

35 "kalınlanır" kelimesi metinde قالنلارك şeklinde yazılmıştır.

Türkistân'a vardum, (1820) gâzâ itdüm Türkile, yigirmi biş kişiyle. Bir gün binüm leşkerüm gâyetde melûl oldı. Eyitdiler ki : " Bu Türklerüñ remmâlları vardır ki şovuk iderler ki ol şovuğıla bunca kişiler helâk olurlar". Bu söze niçe kişiler danıklık virdiler, ben kabûl itmedüm. Bundan sonra bir gün bir tağuş üstüne bir kara bulut geldi, ol bulutdan korkunç âvâzlar geldi (1825) ve key gâyetde ünler geldi. Dahı ol bulut şol kadar şovuk itdi ki yanaduran odları söyündürdi. Ve bu leşker bunı gördiler, gâyetde korkıtıldılar. Feryâd idüp katuma geldiler. Ben dahı fi'l-hâl aşğa indüm, âbdest aldum, dahı yüzim yire kodum. Zarî idüp ağladum. Eyitdüm ki : " İlâhî! Bu düşmeni bize musallaḥ eylemegil ve İslâm ehlini hacîl (1830) itmegil ve bir za'if 'âsî günâhkâr kuluñu bu halâ'îk arasında şermsâr ve rüsvây eylemegil". Çün bu tazarru'ı Allahü te'âlâ hazretine 'arz itdüm, başım yirden götürdüm³⁶. Bundan sonra bir sa'at-i mücümü geçdi. [64-a] Dahı haber virdiler ki; küffâr kaçdı, münhezim oldı. Ve biz dahı nazar itdük, gördük ki; ol bulut dahı bunlaruñla bile dutdı, ol kâfirlerüñ (1835) çoğnu anuñ şovuğı helâk itdi. Biz dahı bunlardan mübâlağa gânimet mâlın aldük, şazılığıla girü döndük.

اللهم ان نصر جوش ال

رال مسلمين و خذل ال كفرت و ال متم

بين علي ال قوم ال كافر دين كما قلت فنصرنا

Bil ki; âdemüñ elinden gelmez bulut düzmek ve şovuk düzmek. Lâkin bir işe kaçd ider ki Haḡ te'âlâ 'azze şânühü ol işde bir haşşa komışdur ki anuñla ol nesnelerüñ (1840) vaḡtı ma'lûm oldı; bilür ki şovuk olacağın ya bir heybetlü bulut olacağın. Dahı da'vi iderler ki; " Ben fulan vaḡtde şunuñ gibi bulut ya şovuk idecegin" dirler. İmdi bunlaruñ ruhbânları ol evkâtu bilürler, dahı ol vaḡtde da'vi inşâ iderler. Ve hem ol ruhbânlar be-gâyet şehhârlardur, dahı ol işleri sihirle işlerler. Ve dahı bil ki; (1845) Allahü te'âlâ bulutda komışdur bir câziya ki ejderhâyı deñizüñ içinden çeker, dahı ilter issiz şahrâlarda birağur. Ol sebebden ejderhâ [64-b] deñizüñ ka'rından ölür ve bulut korhusından başın yukarı kaldırmaz, bulut çeke taşra birağa diyü. Buluduñ mişâli mıknaḡis gibidir demürile. Şöyle ki; mıknaḡis demürü çeker, katına getirür. Bulut (1850) dahı ejderhâyı çeker, katına getirür. Dilerse, iledür.

hikâyet

'Ömer Bekâyi eydür : " Ejderhâ bir yilandur, mütemerrid ki yılanları yir, dahı deñize girür, balıklar yir. Bu yir tâ şol kadar olur kim başından kıyruğına bir ferseng yoldur, ya'nî on iki biş adımdur. Deñiz cânavarı çokları anuñ

³⁶ "goturdüm" kelimesi گتوردم şeklinde yazılmıştır

korkusundan, şerrinden Hağ te'âlâ celle ve 'alâya nâliş iderler. (1855) Allahü te'âlâ celle ve 'alâ aña bir hâlet virür ki; anı çeker, Ye'cüc ve Me'cüc vilâyetine iletür, birağurlar. Dağı anlara küt olur. Ve dağı Çin ü Mâçin'de bir kiçirek taş olur ki birisi birisininü üstüne düşerse; yiller kopar ve şovuklar olur ve karlar yağar. Ve bir tağ vardır ki anda bir kişi âvâz iderse, şol kadar yağmur yağar ki siller olur. (1860) Eger andan bir kimesne geçerse, davarınınu koltuğuna keçeler bağlarlar andan geçince".

hikâyet

Ma'lû'bnü Hilâl eydür : " Maşayşa'da idüm. Deniz kıtı [65-a] iztırâb itdi, dağı ol denizden bir cânavar gözükdü, be-gâyet heybetlü. Bundan sonra taşra geldiler ve bir nesneyi denizin içinden çekdiler ki başı vardı, göge çıktı. Dağı kuyruğı denizde idi. Bir dağı Antäkiye (1865) Denizinden çekdiler ki kuyruğıyla bârıyı urdı, kırk burcı bir def'ada yıkdı. Ba'zilar dirler : " Tinnin ejderhâdur ve ejderhâ bir cânavardur, müflis ya'nî mütemerred pullu kuyruğı vardır ki 'azîm kolları vardır ki; uzun başı şu kadardur kim bir tağa benzer. Vakti ki bulut anı çekse, her bir³⁷ aradan ol yirün kavımı tazarru' iderler ki ustalarına Hağ (1870) te'âlâ 'azze şânühü anı düşürmeye. Ve eger düşerse; bir ulu şehir bir kezden harâb olur.

حَالِ وَاللَّهِ اعْلَمُ وَحَقِيقَتِ الْ

ER-RÜKNÜ'S-ŞÂLİS

vehüve müstemilün 'alel-ebvâbi elletü fi 'acâ'yibi'l-ardı minel-mübâhi
elletü halekaha Allahü³⁸

Hağ te'âlâ eydür : " Ben şuları bulutlardan yağdırdım, tâ anıñla otlar bite ve böstânlar bite, perverde ola, yemişler getüre". Niteki Hağ te'âlâ celle ve 'alâ:

اسن خلق ال سموات و ال ارض و انزل لكم من ال سماء ما
ت انه فانتبتا به حداقا ذا

buyurmuşdur. (1875) Niteki Hağ te'âlâ celle celâlühü buyurur ki : " Ben cemî'i mevcüdâtın [65-b] hayâtını şuda kodum". Niteki buyurur.

وجعلنا من ال ما كل شيء

Dağı bilgil; şu nesnelere ki kıvâm-ı 'âlem anıñladur. Dörtür : Birisi şu, ikinci toprak, üçüncü yıldır, dördüncü oddur. İmdi bu dört Hağ te'âlâ celle ve 'alâ hiç hayvândandur, dirîğ itmedi. Pâdişâh, derviş (1880) üyez ve fil bu nesnelere de

37 " çekse herbir" metinde لِر چکمه bir şekilde yazılmıştır.

38 "III. Rükün: O Kapıları Arzın Bilinmez Yerlerinde Yerleştirmiştir. Ve Onların Övülmesi. Muhakkakki Onları Allah Yarattır"

misâvidür. Bu dörtde bu nesne Hâk te'âlâ'nun 'adlidür. Bir 'âlîme su'âl itdiler kim: " Mevcüdâtta 'azîz ne nesnedür ki andan 'azîz olmayaydı ki şu ?" ve eyitdiler ki: " Bundan hâkîr[r]âk olmayandır" eyitdi ki: " Şu, ya'nî kaçan ki şovuk olsa kıymeti olmaz ve her ne vakit ki az olsa bir içimi biñ kızıla ucuzdur. Şuv gıdaları a'zâde oldurur.(1885) Yatlısı şunun; kar suyu ve buz şuyıdır. Zîrâ; şovuk ol şunun letâfetini gidermişdür, eczâ-yı gâlızi kalmışdur. Çeşme şuları gâlızdür. Hâşşa ki altun ve gümüş ve kibrît ma'deni ola, andan 'üsri'l-bevl olur; ya'nî sidügi dutılmağ. Zîrâ ki; bunlar rutûbetden ve bürüdetden mütevellid oldılar. Ve dahı şovuk su dimâğa ve sinjirlere ve dişe ziyândur. (1890) Zîrâ ki; bu a'zânun tabî'atı şovukdur ve ammâ şor şu andan olur ki [66-a] güneş anun eczâ-yı latîfini alır. Niteki cismün eczâsı dahı bevlün eczâ-i latîfini alır, gâlızi çıkar kalur". Dahı bil ki; tatlı suyu necik olur. Eger mumdan bir bardağ düzseler ki anun içinde yağ olsa ve ol bardağı bir şor şuya bıraksalar, bir gün bir gece kosalar vaqtî ki (1895) çıkarsalar; anun içinde şu tatlı ola. Zîrâ ki; tatlı şu nesneden geçken olur ve duzlu şu geçken olmaz.

fasl

Bil ki; şu dört 'unşurdandır. Bir aşı-i şerîfdür ve dahı madde-i hayât ve sebep-i tahâretdür. Andan Hâk te'âlâ celle ve 'alâ lezzetlü ve renkli nesnelere yaradur. Vaktî ki şahrâya yağsa; bir kil ki göyünmüş olsa, anda hiç dâne olmasa andan dürlü (1900) dürlü ot biter. Her birisinin bir dürlü rengi var ve şekli var ve kokusu var. Ve dahı vaktî ki bir bağı şuvarsalar; yaşıl alma ve kızıl enâr ve aq üzüm ve kara süsen hâşıl olur. Bu kamu ma'nâyı Hâk te'âlâ celle ve 'alâ şuda komışdur, havâ ve toprak vâsıtasıyla perverde olur. Ve dahı bil ki; Allahü te'âlâ celle şânühü şuları yaratdı, (1905) bir cevherden ki evvel ol cevheri yaratdı idi. Ve dahı arja heybet nazârın [66-b] itdi, dahı ol cevher iki pâre oldı. Pâresi eridi, şuv oldı. Ve yarısından 'arşı yaratdı. İmdi şuya " bahrü'l-'Amîk" dirler ve " bahrü'l-Muhî" dirler ve Rûm dilince " bahri Tûtâvus" dirler. Cemî'i şularun deñizlerin varacağı oldur. Yir anun ortasındadır, ve dahı anun (1910) merkezidir yir. Ve dahı bil ki; güneşde bir kuvvet vardır ki ol kuvvete yirün altı cihetinden şuvları çeker, yukarı iletür. Dahı yağmurlar olur, 'âleme yağar bir hikmet-i 'acîbile ki cemî'i hükemâ-i 'âlem ol hikmet-i İlahiyyede 'acizlerdür. Eger şöyle ki; bir kezden yire dökeydi cemî'i 'âlemi harâb ideydi. Lâkin katre katre yağdurur ki yir (1915) anı kabül ider, zahîre kılar. Ol ki kendüden artuğdur, sil ider, deñizlere komışlar. Dahı bil ki; güneşe kaçan ki yirden ırağ olsa ol yirde deryâ zâhir olur rutûbetden. Şöyle ki; Mısr'un yiri evvelde deñiz idi. Andan sonra Mısır

oldu, ve dağı Yunan ili niçe kez deniz oldu ve niçe kez kuru oldu. Dağı bil kim; şol bulutlar (1920) ki görürsün, eger mağrib cānibinden gelürse; şıvı ol bulut [67-a] bağıru'l-Harāz ve bağıru'r-Rūm'dan getirür. Dağı bil ki; şunuğ rengi yokdur, nitekim havānuğ ve oduğ yokdur. Ammā şıvı her ne şap içine kırsanğ anuğ rengini dutar.

*el-bābū's-şāni fi 'acāyibi'l-bağıru'l-mürettebeti 'ale'l-ğurūr*³⁹

Allahü te'ālā celle ve 'alā buyurmuşdur ki : " Ben denizleri (1925) size musahhar itdüm ki anda gemilerle gezersiz, dağı içinde envā'ı ni'metler çıkarursız, mütena'im olasız balıklar ve cevherler gibi". Niteki buyurmuşdur:

روهو الذي سخر ال بحع لتكل منه لهما طريقا و نسخ
رج منهطيتنا تلبثونها و تري ال فلك فيه مواج
ن فضلوا لعلكم تشكرون لتبتغ م

Ve dağı bil ki deryā-yı 'Azīmde bir deniz vardır: Ağa " bağıru'l-Ağdār" dirler ki anuğ uzununu, enini Allahü te'ālā'dan gayrı kimesne bilmez. Ol yir ki anda gemi işler, bu denizde. Habeş'dendür (1930) tā şehir-i Burtiyye'ye degin bu denizdedür. Cezā'irler vardır, hāli dāt ki cānib-i mağribden yağadur. Bir zamānda ma'mūrmuş, şimdiki zamānda harābdur. Dağı bu deniziñ cānib-i cenūbisinde "imāret-i Sind ve Hind" dirler ki; bu Sind ve Hind sekiz yüz päre şehirdür. Dağı yüz kezüğ [67-b] cānib-i şimalisinde vardır, dört biğ iki yüz päre şehir. (1935) Ve dağı bu deniziñ uzunluğuna kim gemi gidebilür, biğ mīl gider ancak ve āyine iki biğ mīl gider ancak ve āyine iki mīl gider. Bunun bir tarafı bağı-i Fars'a irişür. Dağı bu denizde biğ üç yüz cezire vardır ki andan kızıl yāğūt çıkarurlar.

el-elif

bağı-i deryā-yı Elmās: Bir deryā-yı 'azīmdür, muhītüğ bir tarafıdır. Dağı (1940) ol cezire ki elmās andadır, ol deniziñ içindedür. Dağı ol cezirenüğ yolu gāyetde korkulıdır, daracıkdur. Anuğcün ol yoldan ki ağa varurlar, girü andan gelmezler. Şuv anlan ol yoldan gitmege kımaz, götürür, kıyaya urup helāk ider. Meger anda varan, kendizini anda ol yüce kıyalardan aşāğā şıya (1945) birağā. Eger ölmezse kırağā kıka. Zirā ki; anuğ yolu birdür, ol yoldan varılır, gelmez.

el-bā

bağı-i Şāni : Bir denizdür ki anuğ şıvı tatlıdur. Elmās deniziniñ ardındadır. Allahü tebāreke ve te'ālā ağa bir kez nazar idüp ve dağı eyitdi ki " İki päre ol" didi, ol müctemi' [68-a] oldu, iki päre olmadı. Allahü te'ālā celle ve 'alā ol sebebden (1950) zecr itdi. Ol dağı ağladı. Ol zamāndan tā bu

³⁹"II. Bölüm: Bilinmeyen Denizlerin Yapısı Strayla (Harf Strasına Göre)"

zamāna degin ağlamak içindedür, tā kıyāma degin ağlayısar. Anda varabilemler gariğ ve zārlik ve inildemek işidürler. Anuğ zārısına figāmına ıztırābına kimse tākat getürmeye. Ve anuğ ardında bir deñiz vardur ki aça " bahrül-Muzlem" dirler. Zira; anda hemise karagulikdur ve dahı kalıñ (1955) kara bulutlar anda müctemi'dür. Bahr-i Belihad ve Mükrümül bunlar ol deñizlerdür. deryā-yı Hazar katında Hazar deñizi Nüşirvān'uñ düşmeninden yaça idi. Nüşirvān-ı 'Ādil ol deñizinüñ üzerinde sed düzmişidi. Ol sedden şehri Beyzā'ya dek ki ol taht-ı şehri melik-i Harāz'dur, dört aylık yoldur. Şehri Beyzā'dan tā seddi İsfendiyār'a degin (1960) iki aylık yoldur. Çün Nüşirvān istedi ki ol seddi düze, tā ki Türkile bu kavm arasında sedd ola. Pes buyurdi ki; tulumlar getürdiler. Ol tulumları urdılar, dahı birbirine bağladılar. Dahı anuğ üstüne bünyād yaptılar, tā ol tulumları urdılar, dahı [68-b] birbirine bağladılar, dahı anuğ üstüne bünyād yaptılar, tā ol (1965) bünyād yir üstünde karar tutuncaya dek. Pes bundan sonra demürleri ve tuçları berk itdi. Çün puşadı tamām düzdi. Buyurdi ki; anuğ üstünde taht-ı zemīn kordılar. Geçdi üstünde oturdi, Tañrı te'ālā'ya secde eyledi, dahı eyitdi ki:

يارب الارباب

الهمتني سد حادال صعور فترذني الي وطني

Ya'ni eyitdi ki : (1970) " İlahi! Sen başa kulağuzladuñ, bu seddi düzmekligi. Pes imdi vañanuma sen iletgil", dahı anuğ üstünde yatdı ve eyitdi ki " Şimdi dinledüm" bunı didi, dahı uykuya vardı. Düşde gördi ki : Ol deñizden bir kimse çıktı, dahı bu kamu āfātu dutdı. Nüşirvān uykuda iken nā-gāh bir 'azīm bulut geldi, bu seddüñ üstüne düşdi. Nüşirvān'uñ (1975) begleri korkdılar, segirdiler Nüşirvān'a geldiler. Oldılar uykudan, fi'l-hāl uyandı. Eyitdi ki : " Korkmarız. Ben bu sedde on iki yıl zahmet çekdüm, halā'ik rāhatçün. Allahü te'ālā hazreti bu benim zahmetimi zāyi' itmez. Ve hem uş şimdiki hāde düşde gördüm ki: Bu deñizden [69-a] bir kimse çıktı. Başa eydür : " Ey melik! Sākin ol ki ben bu deryāda (1980) bu deryā⁴⁰ ehlindenem. Yidi bu kez ben bu seddi ma'mūr gördüm ve yedi kez harāb gördüm. Ve dahı Allahü te'ālā başa haber virür kim : " Bu aşırda bir pādīşāh geliser ki ol pādīşāh sensin kim bu seddi yapısar, tā kıyāmete degin turırsardur" bunı didi. Dahı deñize girdi. Dahı bil ki; bir deñiz vardur ki aça "Belhikān" dirler ki ol Fars deñiziniñ (1985) yoludur. Uzunı anuğ yigirmi fersengdür. Suyı anuğ tuzludur. Ve ne kadar kim şu taşra çıkarsa, tuz olur.

40 "bu deryā" ibaresi metinde mükerrer yazılmıştır.

Batıha, ya'nî dere şuları çoktur ve Başra şuları tuzludur. Meger Matl İbn-i Gaylân batıhasında, ya'nî deresindeki akan şular tatlı olur. Ehl-i Başra ol şu üstinde mütevâzâlar yapmışlardır. Ehl-i Başra'ya sordılar ki : " (1990) Şol kişi hakkında ne dîrsiz ki kırk gün şuya bevl ide ?" didiler ki : " Anuñ 'aklı eksilür". Pes siz bir kişisiz kim yetmiş yıldur ki şuya bevl idersiz, dañı ol şuvı içersiz. Pes imdi sizde 'akıl kalmamış".

es-sâ

Sûliye : Bir deryâdur kim kutb-ı şimâlîde altındadır. Anda [69-b] bir cezîre vardur ki, aña "cezîre-i Sûliyye" dirler. Altmış üç derece (1995) ırakdur hatt-ı istivâdan. Hiç kişi anda varmaz. Zirâ ki; düşvârlığındandır. Uzunlığı big mildür. Dâ'im sâkindür. Çünkü gemi içine gire, şol kadar izürâb ider ki üstü altına iner, üstüne çıkmaz.

el-cim

Ceyhün : Bir ırmağdur ki şuyı anuñ eyü degıldür. bu Ceyhün ki Belh'ün arası on iki ferseng yoldur. Dañı maşnık tarafından gelür, bir yirden (2000) çıkar ki aña " Rey-i Sârân" dirler. Ol bir tağdur, Tebbet tağlarından Sind ve Hind nâhiyyesine dañı gelür, Buğâra'ya irişür. Buğâra'dan geçer Tirmid'e varur, Tirmid'den geçer Şin'e varur. Ve hem dañı bâd-ı şabâyıla gelür. Ol çıktığı yirde aña " Vehâb" dirler. Belh'e gelicek "Ceyhün" dirler. Ve andan geçer Hârzim'e ve Karatağ'a ve halic-i Taberistân'a gelür. Ve Ceyhân (2005) dañı bir ulu ırmağdur ki aña " nehri's-Şaysaya" dirler. Anuñ çıktığı yir Rüm hudüdündandır.

bahr-i Cehrihüveyr : Bir ulu şudur ki mağribden gelür, Kuzüm'e irişür, andan geçer, maşnıka degin gider. Bir Kuzüm denizinden ulu deniz yoğdur. Dañı bunun şuvı tuzludur. Bunun haddi 'Ades'e degin [70-a] varur, irişür.

bahr-i Censeb : Bu dañı bir ulu şudur ki Türk vilâyetinden (2010) olur. Çün Efrâsiyâb Keyhüsrev'den kaçdı, bir tağa çıktı. Anda kendüzine söyler, eydür kim : " Ey miskân! Tahtında iken tağa düşdüñ" bu sözünü bir kişi işitdi, geldi, bunu gördi, dañı dutdı. Alup gidedururken, anuñ elinden Efrâsiyâb kaçdı, geldi. Bu denize girdi vardı, dibine indi, oturdı. Ol kişiye Hüm (2015) dirlerdi, geldi deniziñ kenârında oturdı. Elinde bir kemend var bir kişi eydür: " Bu denizde ganem mi avlarsın ?", Hüm eydür " Yok. Efrâsiyâb bu şuya girdi, anı gözedirem", dutmaga vardılar, Keyhüsrev'e haber itdiler. Ol dañı deniz kenârına geldi kondı, Efrâsiyâb'ıñ karındaşını tutmuşdı, buyurdi kim anı deniz kenârına (2020) getürdiler, dañı dögdiler, işkence itdiler. Ol dañı feryâd itdi ve zârılık kıldı. Karındaşınıñ âvâzını Efrâsiyâb işitdi, katlanmadı. Taşra geldi, dañı dutdılar.

bahr-i Cügel : Cügel dağı bir denizdir ki mağribden gelür, Kuzım'a varur, irişür. Anuğ içinde balıklar olur [70-b] kim dīv yudar. Türkler ol balıklardan katı incünürler. Her bār ki duzah (2025) kırsalar; gelür, duzah içine düşer. Duzağı bozarlar, dağı çıkar gider.

el-hā

bahr-i Hāzım : Bir denizdir, müdevver. Hiçbir şuya ulaşmaz. Eger bir kişi anı çevrinse, yine ol araya gelür ki andan başlar, didi hiçbir nesne māni' olmaz. Meger ol bir tatlı ırmak kim aña koyılır ki aña " nehrü's-Şāş" dirler. Ammā şuyı tuzludur. Ne (2030) anuğ artması var ve ne eksilmesi. Bir qaragudur dibi, kara balıktır. Anuğ dā'iresininüñ haddi yüz yigirmi fersengdür.

bahr-i Ahlat : Bu Ahlat denizi Ermeniyeye'den on aylık yoldır. Ol denizde ne balık var ve ne yengeç. İllā iki ay zāhir olur, iki aydan sonra yine gā'ib olur. Sebebini Haq te'ālā'dan gayrı kimesne bilmez.

ed-dāl

Ol (2035) Dicle : Bir ırmaktır ki anuğ serhaddi Zic bilādındandır. Bilād-ı Zic'ün denizinden balıklar bu Dicle'ye gelürler. Ol balıklara " pür-mestüh" dirler. Ol Zic'ün denizinde balıklar kalmaz, kamusu Dicle'ye gelür, gitmez. Zirā ki; yolları düşvördür. Mevceleri karar tutmayup nā-çār Dicle'ye gelürler. [71-a] Sehm-nāktır, her balık ki gider girü dönmege kımaz ve hem ol (2040) balıklar anda karar tutmayup nā-çār Dicle'ye gelür. Dicle toptolu balık olur. Bundan sonra ol balıklar Zengübār deryasına varurlar. Meger ayda bir dürlü balık çıkar. Ol Dicle'den bir ayda çıkan bir ayda çıkana benzemez.

er-rā

bahrü'r-Rüm : Rüm bir denizdir ki ol bir şu'be çoktur. Bahrü'l-Ahdārdan tā maşrıka değin varur ve Şin'e ve Hevn'e (2045) irişür. Ammā ol denizün içinde biğ altmış cezire vardır. Kamusu ma'mürdür. Ol cezirelerinüñ ba'zısı Bürüs ve Serdāniyye ve Ferbitiyye'dür. 'Abdullahibn-i 'Ömerübni'l 'Ās eydür ki : " Bu denizde büyük bağa ve yengeç vardır ve kırbağa vardır. Rūmiyye şehrinde taşta çıkar ve bu denizün bir tarafında büt şüreti vardır taş dan (2050), elinde bir demür var. Eyle şanasın ki; şudan nesne tutar. Yavuz cānavarlardan kankıısı ki Rūmiyye'ye varur, bundan girü döner ".

ez-zā

buhayre-yı Zerre : Bu bir ulu denizdir, şuyı mühlükdür. Gāyetde mevvācdır. Anda bir yir vardır ki aña " femmü'l-esed" yir dirler. 'Azım [71-b] müşkıldür. Anuğ şuyı bir çıkıra dökülür. Dağı andan bir āvāz (2055) gelür ki gönül gınāya irişür, on beş ferseng yoldan āvāz irişür. Keyhüsrev

anda varmış, deniz şığırın görmüş ki; saçları key uzun, tenleri bir kezden, kılı keçi koyun tüyi gibi, başı şığır başına benzer, elleri ardına ve ayakları öğine. Ve kimi ki süreler, altı ayda çıkar ol denizden.

baħrū'z-Zenc : (2060) Bu bir denizdir ki 'Ummān'a degin varur. Yedi fersengdür. Ol daħı bir karañu denizdir, hiçbir cānavar gelmez ve avlamazlar. Daħı her kimse ki anuñ şuyından içse, yüzinde uyuz zāhir olur ve ehl-i Zenc hemişe uyuz olur ve hiç uyuzdan bunlar halāş olmaz. Tā haddi ki toğan oğlan uyuz toğar.

es-sīn

baħr-i Sirāf : Sirāf (2065) didükleri 'Ummān denizidir. Anuñ meveleri ki korkınçdur. Daħı bu denizde bir girdāb vardır. Aña " deryā-yı Dūr" dirler. Bir tar yirdür ki iki tağuş ortasıdır. Şu anda key galebe ider, gemi tızliginden şol katı yaydan ok çıkmış gibi olup gider. Fi'l-hāl Hind deniz[in]e [72-a] girür. Eger sındurmazsa, selāmatlığa giderse yedi günde datlu (2070) şuya irişür. Yedi günden sonra Hāntū şehrinüñ burcı görünür. Anda ol Hāntū şehrinüñ halkı binitler hāzır itmışlerdür. Bu gemi halkına istikbāl iderler. Tañrıya çok şükür iderler, ol kavmuñ kurtulduğına.

baħr-i Seyhān : Bir ulu şudur ki anuñ üstinde bir ulu köpri vardır. Yedi gözlü. Ve daħı ol nāhiyede bir levh düzmişlerdür, zümrüden. Ve daħı (2075) anda bir nesne yazmışlardır. Her kaçan ki şu taş, katı yukarı çıkar. Ol levhi getirürler, bir zincire bağlarlar, daħı ol şunun içine birağırılar. Ol şu sakin olur, kimse bilmez ki anda ne yazmışlardır.

es-şīn

Şīn : Bir denizdir kim kiçirek. Anuñ çevresinde bārū çekmişlerdür. Likin anuñ dibini ve kararını bilmemişlerdür. Anuñ (2080) bir köşesinde bir kara şu vardır ki ak şuya karışmışdır. Her kaçan ki ol karışık şudan balçık eyleseler, daħı güneşe kosalar taş olur. Daħı on dört biñ anış ip ol denizüñ içine şaldılar, dibine irişmedi. Bundan sonra çok ziyāde indiler.[72-b] Dibine irişdi. Ol ipüñ ucına bir ağır nesne bağlamışlardı. (2085) Hiçbir yerde karar tutmadı. Ve daħı Şīn'üñ oğlanları ol denizüñ içinde dā'im yüzerler. Daħı bu denizüñ dibi gāyetde aydıundur. Sanasın ki, güneş anuñ dibindedür. Bir şahıdan ben işitdüm ki : Bir pādīşāh ol denizüñ kenārına gelürmiş, oturmuş, daħı ol denizüñ içine akça bırakmış, daħı ol anda oynayan (2090) oğlanlar batarlar, ol akçayı giderken tutarlar, daħı ol pādīşāh her birisi tutduklarını gösterürler. Pes imdi ol akçayı tutdukları anuñ içi gāyet aydın olduğundan. Anuñ aydınlığınuñ sebebi oldır kim; Keyhüsrev'üñ tahtını ol cām-ı cibān-nümāyıla Şīn şehrinde kormışdı. Keyhüsrev'den sonra aña bir düşmen kaşd

(2095) itdi ki, ala. Bu kavm eyitdiler ki : " Bunca zamandır ki bu taht bu cām bundadır, sultān Keyhüsrev'ün yādigarıdır. Çünkü başa yād-gār kaşd itdiler, biz dahtı bunı giderehtim, tā düş men olup bize zecir eylemeye". Vardılar bu tahtla, cāmı terkin urdılar, getürdiler [73-a] denizün içine bıraktılar. Ol denizün içi aydın olduğına sebeb, (2100) ol cāmdur. Ve hem ol tahtdandır. Ol zamandan tā bu zamāna degin hiçbir pādīşāh anı ol denizün içinden çıkarmadılar.

el-'ayn

baħr-i 'Ummān : Bir denizdür, ulu. Tā Serendīb'e degin varur. Ol Serendīb katında eyü incüler [olur]. Çok yılda kırk gün bu deniz hareket ider, kırk gün sâkin durur, hareket itmez. Çünkü güneş cevzâ burcına gele, ol (2105) deniz hareket ider. Ol vaqt şadefler kör olur, gavvâşlar muntazır olurlar, ol vaqıtte tutarlar, tā bir yıla degin dutmazlar. Dahtı anuğ humsını Hind pādīşāhına virürler. 'Ummān'ın suvı tuzludur. Lâkin anda tatlı şular çokdur, andan içerler. Ve dahtı gavvâşların nesneleri vardır kim kendileri bile alurlar, iki şāh (2110) boynuzı başına bağlarlar ve bir bögrek burnına ve bir tulum arkasına bağlarlar. Her kaçan kim neheng ve bir balık ya bir cānavar bunlara kaşd itse, ol tulumun ağızı açarlar. Ol cānavarlar kaçarlar.

baħr-i 'Aden : Bu bir denizdür ki muttasıldır 'Ummān'a. Bu 'Aden denizi içinde çukur [73-b] yirler vardır ki andan kişi kurtılmaz. Dahtı anda tağlar vardır ki (2115) düşhâr gemiler sındurur. Bu denizden artuk denizün medd-i başarısı yokdur, megerki Fars deniz[in]ün vardır.

el-gayn

baħrū'l-Gamām : Bu deniz dahtı Tinkistān'dadır, Kāşgar katında. Eger bir kişi bir taş atarsa ol denize; 'azīm bulut gelir, yağmur yağar, 'azīm heybetlü gök gürleri ki âdemî helāk ider. Ol (2120) denizden bir ferseng irakdan geçer, anuğ yakıma kimse varamaz. Furat, Rûm'dan gelir Kayşeriyeye varur ve dahtı Sâkıvāna ve 'Ummān'a ve 'Aden'e ve Dehlek'e varur. Bunlardan baħr-i Yemen'e varur, dahtı Feleştin cānibine varur ve Burt'a varur. Anuğ katında bir 'azīm sed vardır ve hiçbir bağlanmışlar eydürler ki : " Emürül-mü'minin 'Ali radıyallahü 'anhü zamān-ı sa'âdetinde (2125) Furat taşmış bir enâr getürmüş, ol cisre uğratmış, ol cisri harâb itmiş, sındırmış. İttifâk itmişler ki ol enârı uçmağdan getürmüşdür diyü.

Femū'l-ebvâb : Ya'nî kapular ağızı demek olur. Femū'l-Ebvâb, bir ulu şudur, İdec haddinde ve Ahvâz'da ki [74-a] ırmağlar dirildüğü yirdür. Ve eger âdemî ya bir cānavar aña (2130) düşerse; anuğ içinde degzinür durur, degirmen gibi çıkmaz. Andan şonra kırğa urur.

femü'l-Esed : Arslan ağzı demek olur. Bu bir ulu ırmağdır kim Nüşirvân'ı anda seddi vardır ve hem İsfendiyâr'ı da vardır. Nüşirvân istedi kim ol ırmağı geçt ide ve teferrüc kıla. Vizîrler itdiler ki : " Sen (2135) anı görmezsin. Zîrâ; arslan ağzı ki müşkil girdâbdur. Hiç kimse anda varmaz, varan kişi da andan kurtulmaz. Nüşirvân eydür : " Çâre yokdur, elbette varup görsem gerek". Vardılar aña yarağ itdiler ki ol ırmağa gireler. Çok gemilere binüp şuya girdiler, gezdiler, ol girdâb katına irişdiler, girdâba (2140) düşdiler. Niçe kim say' itdiler, andan çıkamadılar. Helâk olmağa yakın öldiler. Leşker kamusı feryâd itdiler. Nüşirvân-ı 'Âdil ağladı. Hâk te'âlâ celle ve 'alâya tazarru'lar eyledi. Ve hem anda bir cezîre gördiler ki bu şunuğ mevceli bunun üstüne çıkar. Ve ol [74-b] cezîrede bir taş gördiler kim anda bir arslan şüretile (2145) bir fil şüreti var düzmişler. Bu şu ol filiğ idbârından girür, arslanüğ ağzından çıkar ki ırâğ atılır, dağı girü döner, katına gelür, andan gider. Ve dağı ol şudan bir 'azîm heybetlü âvâz gelür ki; anuğ âvâzın işidenüğ ödi şu olur. Bu kavım çün bu hâli gördiler, kendülerinden ünizi kesdiler. (2150) Nâ-gâh Hâk te'âlâ celle celâlühü kendü kereminden bir balık virbidi, geldi şıçıradı, ol arslanüğ ağzına girdi, ol şuyı dutdı, akmağa komadı; tâ ki ol gemi girdâbdan geçdi, kurtıldı. Nüşirvân dağı ol seddi ve andağı 'acâyibleri gördi, dağı girü döndi. Eydürler ki : " Femmü'l-esed, bir bütdür ki bakırdan (2155) düzmişlerdi. Her kimesne ki anuğ katına varsa; ol büt elini depredür, dağı yukarı kaldurur, kimse anuğ öginden geçmez". Dağı bil ki; ulu denizler dördür: Bahri'l-a'zamdur ve Fars denizidir. Ve uzunu Çin'dendir, tâ Habes'e degin ki anda bir girdâb vardır ki; aña " Huluc berberi" [75-a] dirler. Ve birisi dağı Rüm denizi ve Şâm denizidir ki mağribden (2160) gelür maşrıka gider. Birisi Naptıs denizidir. Kostanteniyye'nüğ ve Huluc'ı ya'ni, andan çekilmiş. Ve dağı andandur. Birisi dağı mağrib denizidir.

el-kâf

Qulzim : Bahr-i Farsdur ki bu otuz merhaleüdür. Her merhalede otuz biğ âdem durur. Dağı anuğ başı vardır. Tâ haddi bir yanında duran bir yanındağı görür ve bir başı giğdür ve dağı ortası egridür. (2165) Dağı içinde anuğ çok tağlar vardır. Anda giren gemileri şındurur. Bu sebebden Qulzim denizinde gemi gündüz yürür, gece yürimez. Ammâ ol yirde ki girdâb vardır, anda gemi ne gündüz yürür ve ne gece. Anda varan gemi kurtulmuş. Zîrâ ki; anda iki dere vardır iki yağa, andan muhtelif yiller gelür, gemiyi degirmen gibi döndürür. Bil ki; (2170) dağı cenüb yeli esdüğü vaktin hiç gemi uğramaz. Fir'avn dağı ol

girdâbda gark oldu.

bahr-i Kostanteniyye : Bu deniz burcunun dibinden geçer, tâ Kırvân'a varur, andan Ündülü's'e varur, andan geçer, ceza'iri's-Sa'âdete varur, dahı vâdi-yi Karıdeye'ye varur, ya'nî Meymûn derelerine varur. [75-b] 'Abdûmelik İbn-i Mervân'ın bir kişisi var idi. Ol cezireler katında konuşmuş (2175) ki emvâlin cem' iderdî. Bir gün ol kişi gâvvaslara buyurdı ki; denize gireler, cevâhirler çıkaralar. Gâvvaslar denize girdiler, dört yağa gezip istediler. Bir niçe bakır süyük buldılar. Gâyetde 'azîm zahmetler çeküp çıkardılar. Ağzlarını kal'ıla⁴¹ dutmuşlar. Ağzların açdılar. Bir dîv çıktı. Her birisinin ağzından, dahı ol dîvler eyitdiler ki:

يا ابن داود
اليكم غيبون

Ya'nî : " Yâ Dâvud oğlu! Bizi dahı niçeye degin habs idersin ?" didiler. Bunlar bu sözi diyince olmadı bir fiğân ve bir zârlık âvâzi geldi ki işiden serâsime olur. Gördiler niçe biş meymûnlar irişüp geldiler ki sağışın Mevlâ'dan gayrı kimesne bilmez. Dirilüp bu denizin kenârına geldiler. Bunların arasında (2185) bir meymûn var ki bir deve deñlü, cemî'isinin öjünde durur, dahı büyük şakalı var, boynunda bir levh aşılı. Ol levhde Süryânice yazılı ki

بسم الله ال عظيم هاذا كتاب سليمان
ابن داود الي فرقت ال قرذت ال ساكنات في ريرت ال بوادي لي
هاده ال شيطان ال مسبوسات في هاده ال بحر و هم امنون شرر
ال جنى و ال انش

[76-a] Ya'nî demek olur ki : Bu bitisidür, Süleymân Peygamber'ün ol meymûnlar böligine ki sâkindururlar bu vâdi ceziresinde, (2190) tâ ki hıfız ideler. Ol şeyâtin ki mahbûsdururlar bu denizin içinde. Ve hem kendüler dahı emîn olalar. Çünkü insün şerrinden ve şeyâtinün şerrinden emîn olmadılar. Getürdi ol meymûnun levhi boynundan aşğa bırağdı. Dahı çağrışdılar, ceza' ve feza' itdiler, tâ yine süyükleri denize bırağınca. Çünkü süyükleri (2195) denize bırağdılar, sâkin olıban döndiler girdiler. Kostanteniyye denizi, dahı bir ulu denizdür. Anın serhaddi medînetü's-şagîrdur. Ve Antâkiyye cānibinden gelür, Debür cānibine gider. Anın uzunu iki biş fersengdür. Aşlı anın Muhîf denizindedür, andan gelür. Eydürler ki : " Keyhüsrev bu denize⁴² irişdi, geşt idüp şöyle şandı (2200) cihām. Ve hem vardı, emvâcın iztirâbından. Çünkü şabâh oldu, gördiler; deniz kenârında ak künetler

41 "kal'ıla" قلعيله şeklinde yazılmıştır

42 "denizi" kelimesi metinde دکننده olarak yazılmıştır

görünür ki biribiri yanında [76-b] komuşlar, küllisi müdevver birbirine beraber. Her birisi yıldırar, gözğü gibi. Keyhüsrev katına vardı birisi, kuvvetile ve bir ağacıla urdı. Fi'l-hâl ak şü, kara şü oldu. Bunu gâyetde ta'accüb itdi. Bu gâvvaslardan (2205) şordı kim : " Bu [ne] nesnedür ?" eyitdiler : " Bunun her birisi cânavar yumurtasıdır ki deniz taşra bırakmışdır. Lâkin bilmezüz ki niçe cânavarıdır. Ammâ bu denizde şü âdemisi vardır". Çün Keyhüsrev bunlardan korkdı, dağı giri döndi

el-kâf

bağr-ı Kelâf ve **bağr-ı A'nâbdur** : Bu bir denizdür Turânc vilâyetinde. Ve anuğ ortasında bir ulu tağ vardır. (2210) Eydürler : " Şol vaktin ki âdem yire indi, ol tağın üstüne indi".

el-mîm

bağr-ı Muğit : Mağrib tarafına yakındır. Kamu denizlerüñ müntehâsı oldur. Tanc ve Ündülüs anuğ kenârındadır. Ol Muğit, Bulğar katındadır. "Ürnek" dirler Terân'dan geçerler, Türkistân'a ve maşıkâ varurlar ve andan geçerler, meçhûl yirlere varurlar. Dağı maşıkâ denizine (2215) varurlar ki Çin [ü] Mâçindür. Dağı şuyı tuzludur. Cemî'i yir ortaya almışdır ki yir anuğ içindedür. Ve datlu çeşmeler çıkar. Ve dağı anda [77-a] 'azim korkulu yıller eser. Tâ haddi anda varan geminüñ delilini bir muğkem demür direğün ve kafeşün içine soğarlar, bir yüce direğün başına berkidürler. Ol kişi dâ'im anda durur, nazar ider denizün yollarına (2220) ki ne cânibden gelür, tâ ki kişi dâ'im bağa göstere yolu kaçarıyadır ve yıl ne tarafa eser, haber vire. Dağı yıldız ve gök seyr ide, niçesidir haber bildüre.

el-nûn

Nîl : Bir 'azim şudur. Hatt-ı istivâdan, ardından Mışırıla Habes'e uğrar ya Kuzüm'e ve Dimyât'a varur, dağı mağrib denizine dökülür. Nîl'ün cenûb tarafından ki kişver-i Zengibâr'dur, (2225) andan gelür, Debür tarafına gider, bilâd-ı Gür'a irişür. Her kaçan ki Nîl artsa, cemî'i şular eksilür. Tamâm, Nîl'ün vaşfını yerinde zikir idevüz inşâ'allahül-'aziz.

bağr-ı Naptış : Bu bir ulu denizdür. Uzunluğı biğ üç yüz mıldür. Ve dağı Tamiş ırmağı bu denize karışur. Bu ırmağın bir pâresi Mışır denizine bölünür, dökülür. Bu (2230) Tamiş'ün 'azametini Allahü te'âlâ celle celâlihü bilür.

Herkend : Bağr-ı Herkend, bir 'azim denizdür ki anuğ dibini kimse bilmez. Ka'bül-ahbâr eydür : " [77-b] Hızır peygamber 'aleyhisselâm bu Herkend denizine geldi, bir niçe aşhâbıla. Bunlara eydür : " Beni aşağı indürün gemiden, bu denizün dibini göreyim". Denizün dibine indi dibine, bir müddet

girdi. Gideriken (2235) bir ferişteye uğradı. Ol ferişte eydür : " Kanda gidersin, ey Tağrı'nun dostu ?" Eydür : " Bu denizün dibine giderim", ol ferişte eydür : " Nüh 'aleyhisselâm zamânında bir kişi bu denize düşdi, ol zamândan berü henüz gider. Bu denizün üç bahşından bir bahşına irişdi, iki bahşı dañı vardır ki dibine irişe". (2240) Bunu işidicek, Hızır girü döndi. Hübcülü denizi ki anuñ dañı dibini kimesne bilmez. Zirâ ki; muhâlif yıller anuñ dibinden yukarı gelür, mevcler koparur. Kumu denizlerün mevci yukarıdan gelür, anuñ aşağıdan gelür. Zirâ ki; yıl bu denizün dibinden gelür. Kimesneye⁴³ yol vimez ki aşağı dibine ine. Şıfat-ı deryâda dimişlerdür ki:

لم يعظم ال الله
من لم ير ال بحر

(2245) Ya'nî : " Deniz görmeyen Tağrı'nun 'azametini bilmez". Denizün 'acâyibleri çokdur, vaşfa gelmez. Biz dañı bu denizleri şundan [78-a] ötürü yazduñ ki Hâk te'âlâ'nun 'azameti ve celâli korkusu anuñ göğlünde ziyâde ola. Bir kişiye şordılar ki : " Deryânun 'acâyiblerinden ne gördün ? Eydür".

سلاست منها اعجب ما رايتم

Ya'nî: Denize girüp (2250) selâmatlığa çıkmañ cemî'i 'acâyiblerden 'acabrağdur. Bundan şonra bir bâb dañı zikir idelüm, ırmağlar ve çeşmeler şıfatında.

el-bâbü's-sâlis fi 'acâibi'l-enhârı vel-cedveli⁴⁴

Bil ki; ırmağlar ve çeşmeler 'âlemde çokdur. Biz anlarun ve ba'zısın diyelüm. Şunlarda kim anda 'acâyib var, tâ ki imân ve hikmet işitmegile ziyâde ola.

nehr-i Ündülüs : Ündülüs (2255) ırmağı bir şudur ki anda gemi yürümez. Meger ine, irtesi gün batduğundan şonra ol şu sâkin olur. Ol vakt gemi yürür. Ve dañı ol şunun kenârında bir yâkütüden bir büt düzmişlerdür. Anı gören şöyle şanur ki; yirden şöyle bitmişdür. Ol bütun alında yazmışlar ki:

ع لا تجافوني ف انك لا ترج

Ya'nî: " Sen benden geçmegil, (2260) girü gelmezsın".

nehr-i İläk : Nehr-i İläk, bir 'azım şudur. Anuñ içinde balıklar vardır. Her kimesne ol balıktan yise, bir hafta meflüc [78-b] olur. Ve her kimesne kim ol şudan gusül eylese, ol gece muhtelim olur.

nehr-i Aras : Aras, bir 'azım ırmağdur hudüd-ı Âzerbâycân'da ki deryâ-yı Taberiyye'ye yirişür. Ve her at ki ol şudan geçse, tamarları (2265) deşilir, ne ki yaramaz çanı varısa dökülür. Bu nesne ol şunun hâşşasıdır.

⁴³ kimesneye kelimesi كميته şeklinde yazılmıştır

⁴⁴ "III. Bölüm : Bilinmeyen Nehirler ve Takip Ettikleri Yollar (Gidiş Şekilleri)"

'ayn-ı Ahmer : Kızıl şü, bir çeşmedür kızıl. Tirmit'de bu çeşmeyile Ceyhün arasında on adım yirdür. Ceyhün şuyı koçar. Bu bir çeşme şuyı, hoş ve hüb tatlı olur.

'ayn-ı Ahmas : Bu bir ak şudur, süd gibi. Ermeniyeye'de eger toña degerise siyâh ider, (2270) eger altuna yâhud gümise degse, renklenür. Meger şişeye dege reng datmaya (?). Eger bu çeşmeye şaman veya bir çöp düşse, bir zamân kaynar, dahı ölür. Her bär düşdügince, kaynar sâkin olur.

'ayn-ı Esved : Esved, bir çeşmedür ki Âzerbâyicân'da ki ol şuyıla büruk boyarlar. Cemî' âfâkda anuğ gibi şü yokdur. Ol (2275) vilâyetde ol şü-i 'ameldür pâdişâh için. Cemî'i 'âlemde kara şü ki boya boyarlar bundan artuğ yokdur.

'ayn-ı Bâbil : Bâbil şuyı Süblân tağınuğ [79-a] üstindedür ki ol çeşmeninü üstinde bir bakır çölmek düzmişlerdür. Kalınlığı bir arşun. Her kaçan ki şü isteseler, ol çölmegin üstüne od yandururlar. Dahı ol çölmekden ra'd (2280) âvâzı gelür. Dahı ol çeşmeden şuv revân olur. Çünkü çeşmeden şü alsalar hâcetleri deñlü; ol vilâyetin re'isleri kızıl balçık getirürler, ol çeşmeninü ağzına korlar, tâ ki yine şü aşâğa gider. 'ayn : Buncılayın bir şuv dahı vardur; deniz kenârında ki anuğ üzerinde bir şanduk komışlardur ki ol şanduguğ ağzı kilî dliüdür. (2285) Ol şandukdan bir delik eylemişlerdür ki ol delükden açar. Ol şunuğ üzerinde küylar yapmışlardur. Kaçan kim ol şuv eksilse, ol küyuğ halkı anda cem' olurlar. Biğ dervîşe ta'am virürler, dahı günâhlarna tevbe iderler. Her kaçan kim böyle itseler ol şandukdan çok gelür açar ,tâ cemî'i nâhiye şuya toyarlar. Ol (2290) Hind kavmı eydürler kim : " Bu şü eksildügi günâhımız şumlığındandır".

'ayn-ı çeşme-i Câcerüm : Bu bir çeşmedür ki güneş toğıcak kurur, bir katre [79-b] şü kalmaz. Çün güneş gurüb itse, ol çeşme ulu şü olur açar.

'aynül-hayât : Hayât şuyı karanlıktâ olur. Kim ol şudan içerse; ölmez, diri kalur. İskender taleb itdi bulmadı. (2295) Çün İskender ol karanlıktâ ortasında irişdi. Eyitdi ki : " Benümle pîr kişilerden hiç kimesne gelmesün". Ne ki pîrler var ise döndiler, bir yigidiğ bir pîr atası var idi, anı şanduk içine koyup gizledi, gitdi. Bir niçe müddetden sonra İskender ol karanlıktâ kaldı. Gıtmege ihtiyât itdi ki dönicek yol (2300) azavuz diyü, diledi ki girü döne. Eyitdi ki : " Ey dirîğâ! Eger ol pîrlerden varımışsa ki bize bir çäre ideydi", bunı diyicek ol yigit atası kıssasın didi. İskender eydür : " İmdi atağı getir". Ol dahı atasını hâzır kıldı. O pîre eydür : " Bize bir çäre eyle ki yolda biz azmayavuz", ol pîr eydür : " Bir kısrâğuğ kolumu bir arada öldürüğ, (2305) koğ. Ol kısrâğı aluğ gidüğ. Bile girü dönicek, ol kısrâk sizi bu aradakin

getürür". Anı eyle itdiler, dağı gitdiler, ol karavulıkda [80-a] çok gezdiler. Haq te'âlâ celle ve 'alâ âb-ı hayâtü Hızr'a rûzî kıldı. İskender çünki girü döndi, ol kısrığı şalıverdiler. Ol kavm-ı koluğı yatduğı yire degin iletđi, dağı ol kavım necât (2310) buldılar.

'aynü'l-Hâr Bir issi şu vardır, Harşamla Gazvîn arasında. Aña "'aynü'l-Hamse" dirler. Kati 'acâyib, şerif, nâfi' şudur. İttifakıla aña "Zirâvende" dirler. Bir yir var: Her âdemî ve çehâr-pây ki anuğ cerâhatı olsa, cüzzâm gibi yil gibi ve dağı dürlü 'illetleri olsa, her kaçan ki ol şudan koysalar, sıhhat bulur, 'illeti gider. Et içinde (2315) sınımış sünjükleri taşra getirür. Ve uyuz ve kulınca ve dağı dürlü dürlü hastalığa fâ'idesi vardır. Bir şahsa ok dokunmuş, demreni içinde kalmış. Kimesne anı çıkarmağa çäre bulmamış. Zahmuğ dağı ağı bitmiş. Halk ittifak itmişler ki ol demren cigere irişür, dağı ol kişi ölü. Ol kiş i[yi] üç gün ol şuya şokdılar, demreni (2320) yanından geldi, taşra çıktı. Ol kiş i halâş buldı. Bu issi şunun yakıncasında bir şovuk şu dağı vardır ki talağuş tamarların açar. [80-b] Ve ishâle ve göz ağrısına ve dağı 'illete menfa'ati vardır. Ve dağı milh-i 'Abderâni ve tû'tiyâ-yı Şafâ dağı bu çeşmeden çıkar, hâsil olur. Bunun misli çeşme-i Beytü'l-Makdis'de var idi. Ancak bu zamânda ol dağı (2325) nâ-bedid oldu, gitdi.

'aynü'l-Hâr : Bir issi çeşmedür, Tâlikân'da ki eger içine bir koyun bıraksalar; bişer ve her kim ol şudan içse; karnından kan revân olur. Taberistân'da bir dağı bunun gibi çeşme vardır ve Fars hudüdında dağı vardır ki üzerinde hammâm düzmişlerdür ki ol çeşmenin şuvı ol hammâma gelür. Eydürler ki : " Ol suyu dîvler (2330) kaynadur. Aña Süleymân hammâmı dirler".

'aynü'd-Dem : 'Aynü'd-dem; bir kızıl şudur uyışmuş kan gibi, Damgân'da ve Kınar küyında. Eger jive ol şuya birağalar bir taş olur munağkaş.

'aynü's-Selvâm : Bu bir şudur Beytü'l-Makdis'de. Tersâlaruğ kaçan ki oğlan toğsa, ol şuvıla yurlar. Eydürler ki : " Şimdi toğdı ve kâfir oldu ve 'İsâ peygâmbere 'aleyhisselâm gözsizleri (2335) ol şuvıla gözlü eyledi ve ölüyi anuğla diri kıldı, dağı ol şu içinde güsül eyledi". Bu bir çeşme-i mübarekdür, âb-ı zezem gibi.

'aynü's-Sebt : [81-a] Bir çeşmedür ki Kuhistân'da. Her cânavar ki ine, irtesi ol şudan geçse, aña bir âfât irişür. Ayruğ günlerde âfât irişmez. Anda bir nişân eylemişlerdür ki ol günde anda âdem geçmeye.

'aynü âb-ı süzîn : (2340) Bu bir çeşmedür, Rey nâhiyesinde ki aña "'Aynü'l-meyşüme" dirler. Ol aranuğ ekşer şuları yaramazdur, hastalıklar getirür. Şordılar ki : " Bu şunun şumlığının sebebi nedir ?" eyitdiler ki : "

Şol kılıç kim Yahyâ İbnü Zekeriyâ 'aleyhisselâmi anuğla öldürdiler, ol kılıcı bu şuvıla yudılar".

'aynü'l-Hâr : Bu dañı eski İstanbul'da (2345) vardır. Şöyle ki; issiligi bir mertebedir. İçine yumurta bıraksalar, bişürür. Ve hem şol meretebe nef'i vardır; bir cüzâm ve bir mariz ki andan yaykansa; ifâkat bulur ve balçığına gömülse, cemî'i emrâzından halâş olur.

'ayn-ı Şebdiz : Bu bir çeşmedür. Peyistün tağınuğ altında bir şâfi şuv vardır. Eger ol şuya bir direm müşg bırağalar; (2350)-yedi direm olur, altı direm artar. Ve eger biğ direm koyalar, altı biğ direm olur. Her bâr bırağurlarsa, altı direm. Bununuñ sebebini Hâk te'âlâ [81-b] bilir, celle celâlühu. nehr-i âb-ı Taberiyye; birçok sudur kim anuğ üstinde niçe biğ müsterâha vardır ve niçe gusul idecek yirleri vardır. Ol şı bu nesnelere key hoş olur, hiç mütegayyir olmaz. Ne kadar içine (2355) necis dökseler, ol şâfi ve hoş olur. Anda bir ırmağ dañı vardır ki yedi yıl akar ve yedi yıl kurur. Bununuñ gibi bir şı dañı vardır, Dimaşk'dan dört ferseng yirde. Ol dañı dört yıl akar, dört yıl kurur. Aña " Müzâre" dirler. 'Ayn bir çeşme vardır, Taberistân'da. Bir tağ üstinde eger ol çeşmeye bir âvâz idüp (2360) çağırurlarsa; ol çeşme durur, akmaz. Ve eger ol çağran kişi gizlense; durur. Eger yüz kerre böyle iderlerse şöyle olur.

'aynü'l-Fâziyyât : Bir şudur Hâya tağında. Bir taşuğ üstinden çıkar nice biğar deñli şuv akar. Şöyle ki; bir oğ gibi tam boynı yukarı kalkar, dañı iner, bir delikden aşğa gider. Ol şudan müşg ü 'anber kohusu (2365) getir. Her nesne ki anuğla yuşalar, ol nesne mutayyeb olur.

'ayn-ı Karkisâ : Bu bir çeşmedür, ulu. Her kimse bu şuya girse, ayağına [82-a] ot tolaşur. Dilese kim anı zürta, kuvvetile gidere; giderimez. Ne kadar ki kuvvet itse, muhkem olur. Çünkü epsem ola, arğun arğun çizler gider. 'Ayn-ı Karkisiyâ; bu bir çeşmedür ki bir tağdan aşğa (2370) akar. Ol şuda cevâhir, altın, gümüş bulurlar. Bilmezler ki ne yirden gelir ? Bir kişi anda bir kez altın kadeh buldı, anuğ üzerinde bir pâdişâh adı yazılı. Anuğ üstine bir niçe yıl geçdi. Bir kişi geldi ol kadehi gördi, dañı da'vi itdi ki : " Bu kadeh benümdür. Rüm denizine düşdi idi", ol bulan eydür : " Ben bunı Karkisiyâ çeşmesinde buldum". Bundan bildiler (2375) kim Rüm denizindendir. Rüm denizinde gemi ğark olıcak, ba'zi metâ'ı ol çeşmede bulunur.

'ayn-ı Emeliyye : Şâm'da bir ulu şı vardır, deniz gibi. Her kimse kim anı düşse, ğark olup aşğa batmaz. Likin mevcleri ol kadar oynadur, anı helâk ider. Andan sonra kenâra bırağır.

'aynū'l-Marzā : Bu bir çeşmedür, Gür haddinde ki anuñ kenârında bir taş (2380) vardur; üç deligi vardur. Bir kimse ki hasta olsa; yalnızca olup anda gelür, iki ayağını delüğine şoksa, oturur. Dahı anuñ üstüne [82-b] şudan koyarlar, tâ 'aklı gider. Bundan sonra bir nesneye tolarlar, dahı götürürler ısıcak küli altına korlar, tâ ki ışınur; dahı 'aklı gelür. Bundan sonra hoş olur.

'ayn-ı Vezni : Bir şuv yatacağı yirdür Nihâvendî'de. (2385) Bir şu delüğü vardur, anuñ içinde bir ulu taş vardur, kaynadur. Ol şuvıla yirleri şuvururlar ki hâceti olsa; her kimesneye ol delük katına gelür, bir bil yiri deper, ol yirden şu revân olur. Kaçan ki iş tamâm olsa; gelür ol şuyı dolatur, dutar şu yine kendüye gider. 'Aceb bunda budur ki; anuñ gibi büyük (2390) taşı oynadur ve kaynadur, deliğün ağızından taşra çıkmaz. Kaçan ki bir bilile yir depeler çıkar akar.

'aynū'l-Yemîn : Bu bir 'aceb çeşmedür, Ahkâf'da. 'Abdülmelik İbn-i 'Abdullahül-Müheyli eydür ki : " Ahkâfa irişdüm bir ırmağ gördüm ki; güneş toğıncağ şoğılır ve kurur ve gün batıcağ akar. Bununuñ sebebini şordum. " Kimse bilmez" didiler". Kim dâ'im (2395) bu şu böyledür. Hem dahı gün bulut olıcağ, tulū'ın ve gurūbın güneşün anuñla bilürler. Bu miqdâr çeşmeler ve ırmaqlar 'acâyiblerini [83-a] söyledük, hükemâ sözlerinden işitdügümüzi ve kitâblarda gördügümüzi. Egerci bizüm buña bürhân-ı kâti'imuz yoğdur. Lâkin bildügümüzi nakl eyledük. Bir fasıl dahı diyelüm kavîler 'acâyibinden, herçend ki (2400) çoğdur. Ammâ biz ol ki 'acibetdür am diyelüm.

fi 'acâ'ibi'l-ibâr ve'l-'aynūl-mücün

Eydürler ki : Benî 'Âmirin kabîlesinden bir yir vardur ki, Süleymân peygamber 'aleyhisselâm anda varmuş görmüş ki : Bir şusız yir, hem leşker anda şusızlıktan gâyet buğalmış ve kendüye görmüş ki bir güler. Ağa dimiş ki : " Sen ne gülersin, halk şusızlıktan (2405) buğalmışdur" diyü, eydür ki : " Anuñçün gülerim ki, ayaklarıñuz altında şu var, siz şusızlıktan zahmet çekersiz. Ol şormazsız". Süleymân buyurdı ki, yiri kazdılar. Bir ok uzunu hûb çeşme çıktı. Eyitmişler ki:

لم يمت

احد عطشنا الا عمي ماء

Ya'nî : Şusızlıktan hiç kimse ölmedi, illâ ki şu katında öldi. Dirler ki : " Bir kavim, bir şahrâda şusız ölmüşler. Görüñüz ol yirde ki (2410) bunlar ki ölmüşdür, şu vardur". Kazdılar, bir şu çıktı. Eyitdiler ki : " Neden bildüñ ?" eyitdi : " Şundan bildüm kim bunlar şusızlık vaktinde Allahü te'âlâ'yı [83-b] ağımışlardır, şu dilemişler. Kabül dahı itmişdür. Ammâ bunlara rızık olmamışdur". Mâmin (?) eydürler ki : " Sâmir'de bir kuyu vardur; şuyı

latîfdür, dahı epsem durmuşdur, hareket itmez. Kaçan ki içine bışmış kerpüç bırakılsalar; (2415) ol şu kaynar, katı katı hareket ider. Andan 'azim âvâzeler gelür. Ol şu issi olur, tâ üç sâ'at geçince. Andan sonra yine sâkin olur.

bi'r

Serendîb tağında bir kuyu vardır; latîf şuyı vardır. Her kimesne kim aça bakısa, ol kuyudan bir taş gelür, bakamı urmağa. Kimse bilmez ki nedir ? Ve ba'zilar eydürler ki " Ol Âdem Peyğamber'in (2420) bir karınuş sinlesidür" dirler.

bi'r

Büşnek tağında iki kapu vardır : Anuğ birisine her ne kim bırakılsalar, yine taşra atar. Ol birisinin içinde yüz biğ gögercin yuvası vardır. 'Alemde uçarlar, yine yuvalarına gelürler. Ve dahı her ne ip⁴⁵ ki ol kuyuya şarkıdurlarsa; kesilür, anuğ dibine irişmez. Şöyle şanasın kim ipi şınduyıla keserler.

bi'r

(2425) Âsgâra tağında bir kuyu vardır ki anuğ dibi bilinmez. İshâk-ı Sencürî zamânında anuğ içinde bir kuyu vardır ki; anuğ dibine bir oğlancık düşdi. [84-a] Atası anası feryâd idüp İshâk kapısına geldiler, hâllerini 'arz itdiler. İshâk-ı Sencürî buyurdi ki; zindândan bir ölecek kişi getürdiler. Kuyuya şarkıtdılar. Bir zenbîl içine koyup didiler ki (2430) : " Yedi günden sonra seni çekeniz". Ol kişi yedi gün indî dibine inmedi, irişmedi. Bilesine bir taş vardı, ol taş bırakdı. Hiç eseri ma'lûm olmadı. Şonra çıkardılar, haber virdi, eyitdi ki : " Hiç karagudan gayrı nesne görmedüm".

bi'r

Tahâb haddinde ve 'Azeştan'da bir kuyu vardır ki anuğ içi balçıkdur. Ol balçığı çekerler, dökerler, (2435) dahı ağzını dutalar, tâ bir yıla degin. Çün yıl tamâm olsa, yine ağzını açarlar görürler kim : İçi yine kızıl balçığıla tölmiş. Yine çekerler, dökerler. Eger şöyle anuğ ağzını dutmayalar; anuğ içinden katı âvâzeler gelür ve 'azim yıllar eser. Şöyle olur ki; ehl-i hitâb ol âvâzdan ve ol yıldan batmazlar. Dahı ol âvâzdan (2440) 'avrat var olur.

bi'r

Hindüstân'da bir kuyu vardır kim dâ'im şuyı akar, dahı şu iki bahş olur : Her bir bahşı bir delüğe koyılır⁴⁶. Bir delüğe [84-b] giren şarunşag olur. Ve hem zehr-i kâtil ve ol bir delüğe giren, gök mûm olur ve hem riyâk nâfi'.

⁴⁵ ip kelimesi metinde اب şeklinde yazılmıştır

⁴⁶ "koyılır kelimesi قويلر şeklinde yazılmıştır.

bi'r

Nāmiyān yerinde bir bi'r vardır ki; aña " Gūrek" dirler. Anda bir şu kuyusu vardır ki; suyu ağzına dek (2445) tolodur. Tağ cānavarları şu şanup gelürler. Ol kuyuya gelicek, suyu aşağa iner. Ol cānavarlar dañı ardınca varup boğılır. Bir sâ'atden sonra ol cānavarların süñügin taşra birağur.

bi'r

Tebbet nāhiyesinde bir kuyu vardır ki; anuñ içi gāyetde genişdür. Her kimesne ki anuñ içine girse dürlü dürlü āvāzlar işidür: Türkī ve Hindī ve 'Acemī āvāzlar (2450) gelür. Hiç kimesne göremez. Kaçan ki yağmur yağsa; ol āvāzlar (2451) gelmez olur ve hem kaçan kim yağmasa; yine işidü[r]ler. Mihrüvān vilāyetinde bir küyü vardır. Adı anuñ Satağ'dur. Anda bir kuyu vardır ki anuñ dibini görünmez. Anda bir pâdişāh didi kim : " Bunu enbār ideyim". İki yıl vilāyetüñ şamanlarını cem' itdi, ol kuyunun içine dökdi, hiç belürmedi, (2455) görünmedi. Bir yıldan sonra Māverā-i nehirden kâfile geldi. Hikāyet itdiler ki; Māverā-i nehrüñ suları şaman getürdi ki nihāyetin Hağ te'ālā bilir. [85-a] Bundan ma'lūm itdiler ki; ol kuyunun suyu Māverā-i nehre varurmuş.

bi'r

Ündülüs'de bir ırmağ vardır, ol ırmağın içinde bir taş vardır ki aña "Tehne" dirler. Ādem bir ok yirden çeker, katına (2460) getirür. Her kimse ki ol taşı görse, gülmeden ölür. Ve dañı anda bir büt düzmişlerdür, bakırdan. Bir ayagınun üzerinde düzmişlerdür. Ol büt üzerinde yazmışlar ki " Bundan ilerü geçmege yol yokdır".

el-bābū's-sābi'u fi'l-'acā'yibi'l-arđi ve sıfatihā

قوله تعلي قل اءنكم لتكفرون
بالذي خلق ال ارض في يومين و جعلون له انداد ذلك رب
ال عالمين

Ya'nī; Hağ sübhānehü ve te'ālā buyurur : " Ben ol tağrıyam ki kādirem. Ben iki günde yaratdım, siz baña şerik eylesiz⁴⁷. Kañkı şerikdür ki (2465) buncılayın yir yarada". Ve bir yirde dañı buyurmuşdur:

الم جعل ال ارض
سهدا

⁴⁷ "eylesiz" kelimesi ايلرسن şeklinde yazılmıştır.

Ya'nî : " Ben size yiri ârâmgâh kıldum" diyü Hâk te'âlâ kullarına minnet ider ki yir; dirilerün râhatudur ve ölümlerün 'avretinün örtüsü⁴⁸ ve perdesidir, peygamberlerün yiridir ve otlar andan biter, halkun rızkınuñ kapusudur, Ka'be anuñ üzerindedür, götüricidir, emânetdârdur. [85-b] (2470) Şunuñ ve oduñ ve yilün qarârgâhıdır, bir hõndur kim iki güneşile bezenmiş. Ve şular kamusu anuñ çevresinde dönerler; kul gibi, kendü ortada pâdişâh gibi. Bahâr vaqti yire meşşâtalık ider ve yıl ferrâşlık ider ve bulutlar şakalık ider ve yıldızlar şem'idarlık ider. Ve dañı bil; 'âlem ve her ne kim 'âlemde var Hâk te'âlâ hüküm ider. (2475) Cemî'isini hikmetle yaratmışdur. Cemâdât egerçi şüretâ epsemdururlar, likin ma'nîde nâtkıdururlar. Her birisi dirler ki " Bizüm şâni'imuz var; kâhirdür, kâdirdür". Her zerre ki 'âlemde görürsin 'acâyibden hâli degildir. Ba'zısı budur ki : Halkıla karışur gögercin gibi, ba'zısı; halkdan kaçar qarğa gibi. Ba'zısı; laţıfdür geyik gibi. (2480) Ba'zısı; çirkindir hük gibi. Ba'zısı; bahâdirdur arslan gibi. Ba'zısı; korkak dikü gibi. Ba'zısı; [korkar] güneşden yarasa gibi. Ba'zısı; güler keklik gibi. Ba'zısı; ağlar balıçkal gibi. Ba'zısı; cömerddür horõs gibi. Ba'zısı; bencildür kelb gibi. Ba'zısı; fâ'idesi deger aru gibi. Ba'zısı; ziyân-kâr siñek gibi. [86-a] (2485) Ve gökdür yüceligile yirdür. Bu alçaklığıla gündüzdür, aydın ve gicedür. Karañı mecmu'ısını Hâk te'âlâ yaratmışdur, birisi kendüden vücûda gelmemişdür.

ارض فتبارك الله احسن ال خالقين في تسييم عت ال

Bil ki; yir 'âlem-i hâkîdür. Ve her nesne ki anda vardur, ol dañı bir niçe kısımdur : Ya nâmiyâtdur, ya'nî artucılardur. Şöyle ki; hayvânât ve nebâtât. (2490) Ya cemâdât, şöyle ki; cevâhir ve taşlar. Ammâ eflâk ve kevâkib bunlara ne "Cemâdât" dirler ve ne "Nâmiyât" dirler. Ammâ yire "Cemâdât" dirler, ve dañı ""Mevât" dirler. Ammâ oda, şuya ve havâya "Cemâd" dirler. Hemîn dañı bil ki; İskender bil ki aña "Zülkarneyn" dirler, maşrıq ve mağrib gezdi. Her bir yirde bir nesne begendi. Mağribde; İskender ki Mâverâ-i nehîr'de (2495)Semerkand'ı ve 'Irâk'ı ihtiyâr itdi, dañı Rûmiyye'yi yaptı, dañı anda nüzül itdi. 'Irâk'da Medâyin'i yaptı. Dañı belki ehl-i Hind birini kısmet itdiler. Ve iklim-i Hind ve Hicâz ve Şâm ve Bâbil ve 'Arab ve Rûm ve Ye'cûc ve Me'cûc'dur. Dañı bil ki; istidâre-i 'arzi, ya'nî yirün degirmiligini hatt-ı istivâ üzerine, ya'nî ol dâ'ire yirün ortasında vâki' olmuşdur, [86-b] (2500) taqdir olunmuşdur. Üç yüz altmış derecedür. Her derece yigirmi beş fersengdür ve her ferseng on iki biñ arışdur. Bu kamusından bir rub'ı şimâlîde, yüz rub'ı cenûbîde harâbdur. Ve şimâlinün dañı aşâğastı harâbdur,

48 "örtüsü" metinde اورتسي şeklinde yazılmıştır.

ve her rub'ı dañı yedi iklim'e kısmetdür. Ve her iklim dañı otuz sekiz big beş yüz fersengdür. İklım-i 'Arab elindedür ve birisi Habeş (2505) altındadır ve birisi Hind elindedür ve birisi Türk elindedür ve birisi cinniler elindedür ve birisi Ye'cüc ve Me'cüc elindedür. Ol iklim-i zemın muhterağdur, tā Serendib'e degin. Anda sākin olanlar karalardur ve çirkınlerdür, yalnızaklardur. Şol birinci cānavarlar gibi ol vilāyetde 'ömür uzun olmaz. Ol hüdūda ejderhālar olur. Bu iklimün uzunı (2510) beş big fersengdür. İkinci iklim; Serendib'den tā Habeş'e degin ve Sind'e ve Zāvilstān'a deginür. Bu iklimün ehli uvakdur, zıst degıldür. Bunun dañı tūlı ve 'arzı ancılayındur. Üçüncü iklim; Cürçān'dur tā Şin'e ve 'Aden'e ve Şām'a ve Fars'a deginür. Bunun dañı tūlı ve 'arzı anuğ gibidür. Dördüncü iklim; Bābildür. Ekālimün ortastır ki [87-a] (2515) ol Afrikiyye ve Belh ve Merve. Ve bunun dañı tūlı 'arzı ancılayındur. Beşüncü; Rüm ve Hazar ve Kostanteniyyedür. Tūlı ancılayındur. Altıncı iklim; Efrenc'dür. Bunlar bir kavmdur, bedkār. Ve dilleri düşvārdur, inciklerine dağ ururlar. Yedüncü iklim; Türk'dür. Bunların evleri ağaçdandır. Ammā İfridün ki pādışāhların yegregindendür, yiri üç bahş itdi. (2520) Kendünün oğullarına evvel bahş; maşrıkdan Türk'i ve Çin'i Türe adlu oğlına virdi ve bir pāre ki mağribden; Rüm'dur Selm adlu oğlına virdi. Bu ikisinin orta yirini İrec adlu oğlına virdi. İmdi bu kısmet kendü kolayınadır. Ammā Nüh peygamber'aleyhi's-selām ki şeyh-i enbiyādur, şahibü't-tūfānū'l-e'am ve (2525) şahibü'l-ümmeteyn ve zü'l-'imareteyn Nüh İbn-i Nemek yiri kısmet itdi, 'arzına. Üç oğlına: Evvel Sifayān'dur ki cenūbī Durcām'ı virdi. Ve bir pāre ki şimāliden ehli-i ağdur, Yāfes'e virdi. Ve orta pāresini ki buğday ekülüdür, Sām'a virdi. Ammā ehli-i Fars yedi iklim'e kısmet iderler. Ammā Tahmerüş yiri yedi iklim itdi, pādışāhın arasındadır ki kısmet [87-b] (2530) itdi. Horasan ve Sicistān ve Kılān ve Taberistān ve Āzeribāycān ve 'Irak ve Ermān, bu kısmet-i müdevverdür rub'-ı ma'mūrede. Misāhatü'l-'ālem, ya'nı miğdar-ı 'ālem yigirmi dört big fersengdür. On iki fersengin karalar dutupdurlar ve sekiz big fersengin Rüm tutmuşdur, üç big fersengin Fars dutmuşdur, big (2535) fersengin 'Arab tutmuşdur. Eydürler ki : " 'Ālem on sekiz bigdür. Birisi maşrıkdan tā mağribe deginür. Ve on yedi bigün Hāk te'ālā'dan gayrı kimesne bilmez, haқиkatini. Kubbad bin Cihān kıyas itdi, dañı gördiler : 'Ālemde yirlerin Ferehın ve Hürremın ve 'Irak ve Medāyin ve Suş ve Cünd ve Şābur'ı gördi. Fālyakālānı ve Hārzem ve Merve ve Hemedān'ı buldı, dañı. Ve kahtı (2540) ve kızılığ Meysān'da ve İsfihānda ve Rey'de gördi. İmsākı Horasan'da ve Erdebil'de ve İsfihān'da ve Şirāz'da gördi ve

Ermeniyye'yi ve Azeribâyıcân'ı ve Kirmân'ı gördi, hadd-i Hulvân'da ve Hemedân'da buldı. Şecâ'atı Mâverâü'n-nehirde ve İsfihân'da ve Hulvân'da buldı. Hüb şular ve Dicle'de ve Furat'da ve Belh'de ve Semerkand'da ve Hemedân'da buldı. Mekri ve hileyi Rey'de ve İsfihân'da ve Hemedân'da [88-a] (2545) ve Ermeniyye'de buldı. Tâzalıgı Tirmî'de buldı. Şuhfi (?) Erven'de ve Şu'ban'da buldı. Eyü yemişleri Medâyin ve Şâbûr ve Nihavend'i ve Hemedân'ı gördi. Şıdki ve toğrılık yirini Horasan'ı gördi. Cevr ü cefâ Cürcân'da buldı.

hikâyet

Yahyâ İbnü Maḥfûz eydür : "Allahü te'âlâ 'aklı ve mekri yaratdı, 'Irak'da kodı. Şabrıla, cefâyı Şâm'da kodı. Fakrıla, kanâ'ati Hicâz'da (2550) kodı. Baylıgı, zelilligı Mısır'da kodı".

hikâyet

'Abdullah İbn-ü Selâm eydür : " Allahü te'âlâ uğrılıgı on bahş yaratdı. Tokuz bahşın Kant'a kodı. Bir bahş ın cemî'i 'âlemde kodı. Şazılıgı on bahş yaratdı; tokuzum Rûm ehline virdi, birisini bâki 'âleme virdi. Gussayı on bahş eyledi; tokuz bahşın Türklere virdi, birisin (2555) cemî'i 'âleme virdi. Bahâdirligı on bahş eyledi; tokuz bahşın Türklere virdi, birisin kamu 'âleme virdi. Dahı şol yirlerig eyüsi ki 'âlemde mesel eydürler : Dimaşk ve Guzza ve Naşbeten ve Heremân ve Basratül-enhâr ve Hemedân ve İkbâl ve Ervend ve Semerkand ve Sa'd ve Kirmân ve Şa'b ve Berân ve Nişâbur ve Eyâr ve Medâyin ve Cile ve şehri Zür ve Enhârıdı. [88-b] (2560) ve Men ve Süryân ve Yemen Şan'a'dur.

faşl

fi hilkâti'l-'ard⁴⁹

Bil ki: Ehl-i sünnet-i cemâ'at bunun üzerindeür ki; Allahü te'âlâ celle ve 'alâ yiri, denizüg köpiginden yaratdı. Ve tağları şunun mevci dibinden yaratdı. Şöyle ki; ol şu toğdı, dahı tağlar oldı. Yirüg aşı taşdur, toprak şonra oldı. Ba'zi eydürler ki : " Aşlı (2565) toprakdur, şonra taş olur. Zira ki; ot toprak üstinde biter, taş üstinde bitmez". Bir dahı bu müdevverdür, mu'allakdur. Felegüg orta yirinde şol yumurtanuğ şarusı ağınuğ orta yerinde durduğı gibidür. Havâ yirüg çevresindedür ve gök dahı havânuğ çevresindedür. Mes'ele, eger şorarlarsa : " Yir bu şakılıgıla niçün aşğa inüp (2570) gitmez ?", cevâb eydürüz ki : " Yirüg cemî'i cevâibi gökdür. Çünki; yir bu cânibden göge varmaz, ol bir cânibden dahı yine varmaz. Eger bir taşı havâyâ

atsalar, bu tarafda girtü yire gelür. Ol tarafda dahı atsalar, yine ol dahı yire gelür. Zîrâ ki; taş şakıldür, yir dahı şakıldür. Şakıl şakile meyl ider. Eger bir boş sinegi alup [89-a] (2575) ağızını berk itseler, dahı denizün dibinde elile dutsalar, anda durur. Vaqtî ki anı giderseler, yine yukarı çıkar. Zîrâ ki; içinde havâ var, havâ yine havâdan yağa kaşd ider. Dahı bu tağlar yirün üstinde bir taru dânesi gibidür, bir tağ üstinde. Ve bu yir üstinde denizlerün, şıvlarun nisbeti yire bir çanak şu nisbeti gibidür ki bir tağun (2580) üstinde ola, lâ-cerem. Yir tağlarla ve denizlerle bir küredür, müdevver. Ve gök anuğ çevresinde döner. Yir ortada mu'allakdur, Allahü te'âlâ'nun hükmiyle. Ve ba'zilar dirler ki : " Yir küre degıldür. Mümkün olmaya ki bir cisim bu şakılığla ve bu 'azametle müdevver ola. Yir aşağı gider". Nihâyetini Allahü te'âlâ'dan gayrı kimse bilmez. (2585) Nitekim havâ dahı yukarı gider. Nihâyetini Hağ te'âlâ celle ve 'alâ bilir. Ve ba'zilar dirler : " Yir müdevver degıldür. Uzundur, direk gibi. Eger müdevver olsa; şu anda karar dutmayaydı. Ve eger ve yir küremeseydi; (?) kübbeler üzerine dahı şu dura idi". Bun Allahü te'âlâ'dan artık kimse bilmez.

fasl

Bil ki; yirün misâhatı ve dahı kalınlığı beş biğ kez [89-b] (2590) biğ ve sekiz yüz üç biğ ve beş yüz yetmiş fersengdür. Ve yir çünki bir cezîre gibidür, değ iz içinde ki anuğ ortasında bir hat komışlardur ki ol hatla iki bahş olur. Yarısı cenübî ve yarısı şimalidür. Ve ol şehirlerün ki şarkidür, mu'tedildür. Zîrâ ki; güneş anaruğ şularını hoş tutar. Ve ol şehirlerün ki mağribdür; (2595) anda şayruluklar çok olur. Zîrâ ki; anaruğ şuları mün'akıtdür. Ol şehirlerün ki cenübîdür, şuları issidür. Ve ehli za'if terkibidür. Ve ol şehirler ki şimalidür, şuvı hoş şudur. Ve ehli kuvvetlü tendür. Ve dahı anaruğ 'ömri uzun olur. Ve dahı bil ki; her yire güneş yakındur, issi katı olur. Şöyle ki; cenüb tarafı ve her yire ki ırakdur, (2600) şovuk katı olur. Şöyle ki; şimal tarafı: Bu iki tarafda hayvânât olmaz, issiden ve şovukdan. Anuğ gibi meçhül yirlere âdem irişmez. Ve hem dahı hayvânât olursa, ol yirlerde bekâsı olmaz. Ve dahı anda olan cânavarlar, gâyetde garîb olur. Şöyle gergedeni ve dahı ol yirlerden bir cânavar derisi getirürler, şaru ki anuğ [90-a] (2605) üzerinde kara kara dâ'ireler var. Ve dahı her kara dâ'ireyi, bir kızıl dâ'ire kaplamışdur. Ve dahı bir yaşıl hat çekilmişdür, alından tâ kuyruğuna degin. Dahı ol yirlerde 'acâyib cânavarlar vardur ki, âbâdâna gelmez.

u'cûbe

Bu zamânda ol yirlerden bir kuş getirürler ki aña " Şâzz" dirler. İki boynuzu var, hilâl gibi. Ve dahı pâdişâh-ı Kûhistân'dan bir karga getürdi; (2610) burnı ak, ayakları kızıl.

el-babü'l-hâmisü fi 'acâ'ibi'l-cibâli ve şifatiha⁵⁰

Bil ki; 'âlemde tağlar çokdur. Lübnân tağı gibi. Şâm'da ve Nîran gibi Tihâm'da ve Zehven gibi, Serendîb'de Dimâvend gibi, Emül'de ve Revân'da gibi, Kûhistân'da. Belki bu yir yüzindeki tağlar bezegidir, yirüj. Şöyle ki ; Allahü te'âlâ kullarına minnet idüp eyitdi ki :

الم غعل ال ارض سخداو ال جبال اوتادا

Ya'nî : " Yiri (2615) size ârâmgâh kıldım ve tağları aña mihlar kıldım; tâ ki deprenmeye, felekleyin sizüj meskenlerigüz harâb olmaya. Ve dahı şunuğ hazînelerin tağlara işmarladım".

faşl

Bil ki; küh-ı kâfa "cebelü'l-Ahđar" dirler. Karañuligunuğ işra yanında ol küh-ı kâfdur ki bu yiri ortaya almışlar. Ve dahı bu cemî'i tağlar, anuğ tamarları ve budaklarıdır. İskender ol vaqit ki [90-b] (2620) karañulıkdan çıkdı. Ol cebelü'l-Ahđar'ı gördi ki; anuğ tülmi ve 'arzını Hağ te'âlâ celle ve 'alâ'dan artuğ kimse bilmez. Dahı gördi ki : Bir ferişte elini ol tağuş üstüne komuş, bir kişi bir nesneyi şaklar gibi kim; örü durmaya, deprenmeye. Dahı kendüzi başın secdeye komuş. Bir kişi âvâz ider ra'd gibi. Dahı eydür ki : " İlahî! Cemî'i mahlûkuğ (2625) muâdın bilürsin. Ve senden şöyle ki, püşide degil. Rahmet eylegil". İskender bu ferişteyi göricek, eydür : " Benî âdem 'âleme toyduğ mu ? Tâ bu araya degin geldüj. Ya'nî toymaduğ, Zülkarneyn olduğ". Kendüye Zülkarneyn didügin sögmek şandı. İskender eydür : " Niçün sögersin ?" , ol ferişte eydür : " Yok sögmezem. Her kimse ki 'âlemün bir karnından (2630) bir karnına gelse ki karañulıkdur aña "Zülkarneyn" dirler". Bu kez İskender eydür : "Buğa ne tağ dirler ?", eyitdi ki : " Küh-ı kâf tağıdır. Gök bunuğ üzerinde bir kubbe gibidir. Buğa "Ümmü'l-cibâl" dirler. Kamu tağlar buğa ulaşıkdur. Dahı Hağ te'âlâ beni buğa müvekkel komuşdur, tâ ki bunı hufız iderem. Ve illâ bir kez deprenmekde cemî'i 'âlemi harâb iderdi.

cebelü'l-Ahmer : [91-a] (2635) Ya'nî; bir kızıl tağıdır Mağrib Denizi'nün ortasında. Anuğ yanında bir şehir yapmışlar, bakırdan ki aña " şehri Rüyin" dirler. Ve hiç kimse ol tağuş üzerine çıkmış degildir.

hikâyet

'Ömerü'bnü 'Abdül'aziz zamânında bu tağı ağa hikâyet itdiler. 'Ömerü'bnü 'Abdül'aziz eydür : " Ağa bir kişi göndermek gerek". Müsa bin Nusayr'ın bir Târik adlı kulu (2640) vardı, anı gönderdiler. İsmarladı ağa çünkü; ol tağa ıresin. Dahı yanında bir öküz düzmişlerdi ki anuñ üstinde hem bir büt vardır. Ol ikisi[ni] dahı Sind[e] şnaviresin. Andan geçicek ol medînetü's-Sagrâ'ya varursın ki ol şeh-r-i rüyündür, ya'nî bir bakırdan şehirdür. Çünkü ol Târik gönüldi, Ündülüs'e geldi. Ol vilâyetüñ pâdişâhı buña eydür : " (2645) Ne yire gidersin ?", eyitdi ki : " Şehr-i rüyin'e giderim, ya'nî bakır şehrine giderim". Bu haberi işidicek ağa mu'âvenet itdi. Cemî'i leşkerden bunuñla bile vardılar, tâ ol araya degin geldiler ki ol öküzü gördiler ki; üzerinde bir büt düzmişler oturur. Ol bütüñ ağızından bir âvâz gelür ki :

ليس و رأي مذهب

Ya'nî; bundan ısraya gidecek [91-b] (2650) yir yokdur. Bu hâli müşâhede itdiler, dahı ikisini bile sındurdılar. Ve andan geçüp çün ol tağa ki kızıldur anda irişdiler. Dahı ol deniz kenârında karıncalar gördiler ki; her birisi deve gibi, bunlaruñ leşkerine kaşd itdiler. Bu leşkerüñ çoğunu helâk itdiler. Bu kavm dahı 'âciz olup döndiler. Bundan öñdin ol (2655) tağı kimse görmiş degildi.

cebel-i Eşük : Bir tağdur kim andan dâ'im od çıkar : Gündüz tütüm görünür, gece olıcak od görünür. Şöyle şanasın ki faķat ma'dindir ki ağa o d düşmişdir, yarar.

cebel-i Uhūd : Bir tağdur, Medîne'de ki Hamza anda şehid oldı. Peyğamber 'aleyhisselâm didi : "Uhūd cennet kapusındadır". Eş'ar ve A'rac dahı (2660) Mekkeyle Medîne arasındadır.

cebel-i Ervend : Bu dahı bir ulu tağdur, Kuhistan'da ki mübârek tağdur ki andan niçe biğ çeşme akar. Ve dahı bu tağda dâ'im derâba' öter. Ve üç faşıl depesinde kışdur, dâ'im kar yağar ve orta yiri dâ'im bahardur ve aşığa dibinde dâ'im tâbistândur. Dahı anda biğ dere vardır; her bir derede niçe biğ [92-a] (2665) ağaçlar ve niçe biğ şular vardır ki 'adedin kimse bilmez. Ca'fer-i Tayyâr eyitdi ki : " Ervend tağında bir çeşme vardır cennet çeşmelerinden".

hikâye

Ben İskenderiyyelü bir kişiden işitdüm kim: Bir ay bu derelerde gezmiş ki, eyitdi ki : " Ben Şâm'ı Rûm'ı tâ Şüş'a degin görmişem, dahı tağlarınuñ nihâyetini görmişem ve bir yerde görmişem ki; ağaçlarınuñ uzum (2670) kırk fersengdür. Ve dahı yerinde za'firân bitmişdür. Likin ben Ervend gibi yir

görmemişem", dahı ben aña didüm kim : " Sen Semerķand'ıñ yirlerin ve bunlarıñ derelerin gördüñ mi ?", eydür ki : " Gördüm. Likin anlarıñ haşerätını ve müziyätını zikir idersem melül olursın".

Cebel-i üyäl : Bir tağdur ki Hind deñiziniñ ortasında. Anuñ (2675) ehli karalardur. Çünki ay görseler, gelürler. Anlarıñ geldükleriniñ sebebin kimesne bilmez. Ve hem karafil ve besbäse anda biter.

cebel-i Utvân : Bir tağdur mağribde ki anda meymünlar olur ki her biri bir deve gibi. Ve dahı anda kâfür ağaçları vardır. Eşkübäre tağı, bir tağdur İsfihân'da ki anda çok yılanlar olur. Tiryäk için ef'i yılanları [92-b] (2680) andan getirürler. Dahı anda bir kuyu vardır ki, içinde ef'i yılanlar çokdur. Bir kişi kışın ol kuyuya uğramış, görmüş ki; andan buhâr çıkar. Şovukdan ayağın içine şarkıtmış, iki ayağı dahı kararmış, Habeşi ayağı⁵¹ gibi olmuş.

cebel-i Bertâ'ik : Bir tağdur, Hind deñizinde. Hemişe ol tağdan def ve zenc ävâzı gelür ki; (2685) anları çalanlara görünmez. Dahı ol deñizde üç tağda vardır. Birisinden dâ'im yıldırım ävâzı gelür ve birisinden dâ'im şa'b yil gelür ve birisinden dâ'im yağmurlar yağar. Ve hiç kimse anda zindegânî idemez.

cebel-i Tetüme : Bir tağdur, Hind deñizinde. Ol tağda bir hoş çeşme akar. Hindiler eydür : " Her kimse ki bu şudan içse, 'ömri (2690) uzun olur". Ammâ ol şunuñ katında cânavarlar vardır, kızıl itler gibi. Âdemi bulcak yirler.

cebel-i Tebbet : Bir tağdur ki bu şunuñ ortasında çıkar. Her kimse ki ol tağda çıkırsa od yandırsa, ol tağda şu çıkar. Dahı⁵² ol şu, odt söyindürür. Bir kez Tebbet pâdişâhı ol tağda çıkardı. Od yandırsa ol tağda [93-a] (2695) şu çıkar. Dahı ol odt söyindürür. Bir kez Tebbet pâdişâhı ol tağda çıkıdı, çok odunlar getürdi, ol tağduñ depesinde yandırdı. Dahı anuñ üzerine neftler ve kükürtlere bıraktı ki hiç nesne söyindirmesün diyü. Nâ-gâh bir şu çıkıdı. Ol şu odlan söyindirdi, pâdişâh 'acâyibe kaldı hikmet n'eydüñ bilmedi.

el-cebelü'l-Cümür : Bir kiçirek tağdur ki (2700) Nüh peygamber 'aleyhisselâm'ıñ gemisi anda çıkıdı karar idindi.

el-cebelü'l-Cârî : Bir tağdur, Zengübâr deñizinde. Ol tağduñ eni dört fersengdür. Dahı anda çok ağaçlar bitmişdür. Ve dahı kuşlar ve cânavarlar vardır. Ve her kaçan ki bahâr olsa; ol tağ deñiz içinde yürür, dört ferseng gider, bu cezireniñ katına gelür ki âdemi vardır. Kaçan ki (2705) ol cezireye ki varsa, degse ol halk gelürler, ol tağdan odun cem' iderler ve keserler,

51 "ayağı" kelimesi اياغني şeklinde yazılmıştır.

52 "dahı" kelimesi mukerrer yazılmıştır.

evlerine iledürler ve şayd iderler ve yemişler devşürürler ol tağdan. Çünkim bahâr geçse; ol tağları döner yirine gider, yine bahâra degin durur.

hikâyet

Eydürler ki : " Bu cezireden bir kişi ol tağdan odun cem' itmege varmış. Nâgâh tağın gidecek [93-b] (2710) vaktiyemiş, gitmiş ol kişi dağı anda kalmış, tâ kim almış gitmiş. Bir hikâyet-i nâdirdür. Eydürler ki : " Ol tağ degildür. Belki yengeçdür ki ol şuda yürür". Hağ te'âlâ celle celâlihü kâdirdür, bunun gibi işlere ki niçe dilerse eyle eydür. Hâris-i Vedhüres (?) ve Hüvires iki tağdur, Ermeniyye'de ki ağa " tağ-ı Yögürdi" dirler. Biri yücedür ve birisi alçağdur. Ve dağı 'Acem (2715) pâdişâhlarınun anda gözleri vardır. Kubbâd ki Kebr ki 'Acem pâdişâhı idi, Belinâs'a eyitdi : " Bir tılsım düzgil ki kimesne ayruğ ol tağa çıkmaya". Hem eyle düzdi ki kimesne ağa çıkamaz oldı.

cebelü'l-Hadîd : Bir tağdur pülâd-ı Hind'de ki andan kızıl demür çıkarurlar. Şol oda kazmış gibi. Likin gâyetde düşvârlığıla hâşıl iderler, ol demürden (2720) kılıç düzerler. Kaçan ki ol kılıcıla bir âdem çalsalar, kanı çıkmaz. Şanasın ki tağlanmışdur.

hikâyet

Dumâvend bir tağdur yüce, Rey vilâyetinde ki anuğ depesinden qar eksik olmaz ve anda hiç nesne bitmez, ve dağı anda cânavarlar olmaz. Zirâ ki; şuv dağı yokdur, dağı anuğ depesi yüz fersengdür, görünür. Ve dağı dibinden bir yaramaz şu akar. Ve dağı [94-a] (2725) anda da'im yiller olur.

hikâyet

Dahhâk-i Yebüresb bir zalim pâdişâh idi. Yidügi âdem etiydi. Hağ te'âlâ 'azze şânühü Efridün'ı musallat eyledi, tâ ki anı dutdı zincire çekdi. İşfihân katında bir tağa bağladı. Geldi zencirden kurtıldı. Zirâ ki; hikmetle bağlamışdı. Bu haber çün İfridün'a irişdi, yine geldi Erven[d]den irişdi. Demâvend tağında dağı dutdı. (2730) Anı ol tağda bir kuyu içinde habs eyledi. Dağı ol kuyuyu Ermâyil dirlerdi, bir kişiye ısmarladı. Dağı buyurdi ki; ağa günde iki âdem beynisi vireler. Bunun üzerine bir niçe zamân geçdi. Ermâyil bu işe peşimân oldı. Vardı, günde buğa iki koyun beynisi virdi. Ol esirler ki vardı, âzâd eyledi. Otuz yıla degin böyle itdi. Bu haber (2735) İfridün'a irişdi Gâyetde begendi, armağanıla tâc-ı zerrin virbidi. Ol vilâyeti ağa virdi. Zehün bir tağdur, ma'rûf Hindüstân'da. 'Âlemde andan yüksek tağ yokdur. Anuğ üzerinde yıldırım şakır, Âdem peygamberüñ kademi âşarı vardır. Ve her kademi seksen arışdur Dâ'im anuğ üzerinde yıldırım şakır, gice ve gündüz bulutsuz. Ra'd ol yıldırım ki [94-b] (2740) görünür. Yâkût şavkıdur ki anuğ

üzerinedür, kimse üzerine çıkmaz. Ve her gün anda yağmur yağar, tâ ki anda Âdem'ün kademgâhlarınınu tozını yuya. Ve dahı ol yağmurdan 'azîm sîller akar, andağı denize dokülür, yâkıtlar getürür. Ol denize ğavvaslar girürler, çıkarırlar.

cebel-i Sün ve Sehüm : Sün ve Sehüm iki tağdur, Kuhistân'da. Anda 'acâyib şüretler (2745) yazmışlardır ve hüb nakışlar eylemişlerdür. Anları yazduran Kisrâ'dur. Kisrâ bir vezîrdür, anı yazan Ferhâd'dur.

Cebel : Bir mübârek tağdur, Muşıl hudüdında. Eydürler ki : " Nüh peygamberüñ 'aleyhisselâm gemisi ol tağa düşdi. Anda bildi ki; şu azalmuş, ol tağa kıldı".

cebel-i 'Azîm : Bir 'azîm tağdur, Erdebil'de. Dâ'im andan kar eksik olmaz ve harâbliğdur. (2750) Hiç andan bir menfa'at tutmazlar.

cebel-i Yemen : Bir tağdur, Yemen'de. Ve anuñ üzerinde bir delik vardır. Her kimse ki ol delüğe girse, çıksa helâk-zâdedür. Ve her kimse kim haram-zâde olsa; ol delüğe gelicek, tar olur. Ne kadar kiçicek olursa, şıgmaz vaqt olur ki delük bitişir.

cebel-i Şıra : Bir tağdur ki Şan'a'da. Çün Ramazân ayını göreler; ol tağın başında [95-a] (2755) od yandururlar ki anı göricek, Muhlâk tağında dahı yandururlar. Ve andan soñra Mekârim tağında yandururlar ve andan Kurâb tağında yandururlar. Tarfetül-'ayn içre yüz ferseng yire haber varur.

cebel-i Ebvâb-ı Encümîn : Bir tağdur. Sîn denizintüñ ortasından yukarı çıkıdırur. Hiç kimesne aña varup çıkmaz. Ve dahı hiç çâre bulmadı. İllâ bir kişi kendüzin yüz (2760) big dürlü hîle ile ol tağa bırağdı. Anda bir 'azîm kaşır gördi ve dahı hüb böstânlar gördi, ve dahı bir 'azîm yüce kubbe gördi. Ol kubbenüñ içine girdi: İki 'azîm sinle gördi. Niçe ki cehd itdi ki dahı yukarı çıka, çıkamadı andan girü döndi. Tūr-ı Sînâ bir tağdur, hudüd-ı Mısır'da Tih yazısıyla Kulzım arasındadır. Ve dahı ol (2765) tağdan Fir'avn şişeleri getürürler. Ve ol 'azîm mübârek tağdur ve hem ma'mürdur. Hağ celle ve 'alâ Mūsâ 'aleyhisselâma Tevrât'ı ol tağda virdi. Dahı Hağ te'âlâ 'azze şânühü Cebra'il'e eyitdi ki : " Ol tağı yirinden götürdi. Benî İsrâ'il kavminuñ başı üzre tutdı, tâ İmân getürdiler", eydürler : " Ol tağ ki Hağ te'âlâ'ya secde itdi, Tūr-ı Sînâ tağıydı". Ve dahı [95-b] (2770) bu tağın altı big altı yüz tağlardan ayağı vardır. Ve dahı bununuñ depesinde bir kenisâ vardır. "Kenise-i Mūsâ" dirler : Direkleri mermerdür, kapuları bakırdur ve dahı demürdür ve sakfı şanavber ağacıdır, ve üsti kurşunlanmışdur. Hiç âferide anuñ içinde yatamaz ve illâ yatamı taşra bırağurlar. Ve dahı bu tağın çevresinde altı big deyir vardır. Mısır'dan harâc alırlar. Ve her gün (2775) anda râhib olur.

Eksüksüz ol kelisâyi ma'mûr dutarlar, dört yağıdan gelürler. Anda du'â ve tazarru' iderler.

Ṭahmâ : Bir tağdur, Hazremevt'de ki anuğ depesinde bir kılıç vardır ki hiç kimesne alınamaz andan. Ol kılıçda bir yazı vardır, hiç kimesne okıyamaz. Ve her kimse ki ol kılıcı almağa kaşd itse, dört yağıdan taş atarlar. Çün yine (2780) yirine kıoya, taş gelmez. Tağı bilir ki ol tılsımdur ve yehûzendür (?)

cebelü't-Tuyûr : Bir tağdur, Rûmiyye'de ki ol tağığ üzerinde bir künbed yapmışlardır. Ol künbedüñ bir kiçicek delüğü vardır. Yıldı bir kez kuşlarıñ anda bayramı olur. Ol bayram günü olıcağ, anda hezârân hezâr kuşlar cem' olur. Her birisi başlarını ol delüğe şokarlar. Nâ-gâh [96-a] (2785) birisi başını ol dilüğe şokar, dağı kışar. Ol kanatların kaçır, dağı çağırır, dağı ol kamusu kaçırarlar. Ve ol güne " Sa'âdeteyn" dirler ve ol başı kışılan kuşa "Berkin" dirler.

cebel-i Ṭartâni : Bir tağdur, Hind deryâsında ki; anuğ çevresinde üç biğ köprü⁵³ vardır ki her birisi ol tağdan akan şunuğ üzerindedür. Ve dağı ol tağığ yakınında biğ üç yüz (2790) yetmiş tağ vardır ki anlardan kızıl yâküt ve gök yâküt getirürler. Ve Hindüstan'da bundan 'acâyibler yoğdur, nesnelere ki bir tağda üç biğ ırmağ aka.

el-'ayn 'Akik-i Kassâs : Bir tağdur, Yemen'de ki andan 'akik kıazarlar. Her bir pâre 'akik yigirmi batman artuğ olur. Dağı 'akik taşını güneşe kıorlar ve tenevvüre kıorlar ki; deve kığıla yapılmış ola, tâ ki od aña (2795) kâr kılmaya ve hüñ kızıl muhkem ola. Od eşer itmese anı yüzükler düzerler. Peyğamber 'aleyhisselâm dimişdür ki :

تخامو ببال عقيق فانه
يذهب الهم من ال قلب

Ya'nî : " Yüzük idürüz 'akikden ki ol guşşayı giderür, göğülünden".

cebelü'l-Cennim : Ya'nî; kömür tağıdur. Bir kıara tağıdur. Andan taşlar kıazarlar, dağı yandırurlar. Üç yükin bir aqçaya virürler. Her kıaçan ki [96-b] (2800) yansa; yandığdan şoğra anuğla elin yurlar, aq eyler.

Kaysür cebeli : Bir tağıdur (2801) kim Hind değızinde ki andan kâfür getirürler. Dağı anda bir cânavar vardır, hiç kimesne anda varınamaz ki ol cânavaruğ âvâzından cânavarlar ölür. Dağı ol nâhiyede bir balığ olur, kıaçan ki şudan çıkarsalar fi'l-hâl taş [olur]. Ve ol tağığ düz yirlerinde bir kıavm vardır. Kendüler burunların (2805) delerler demür halka geçirürler.

53 "köprü" kelimesi metinde كوبرو şeklinde yazılmıştır.

cebelü'l-Yemün : Bir tağdur, Ündülüs vilâyetindedür ki ol tağda bir peleng şüreti düzmışlerdür. Ol tağuş kankı taşın ki sindursalar; içinde bir peleng şüreti bulunur, münakkaş.

cebel-i Vakvāk : Bir tağdur. Altun ma'denleri vardur anda ve melâ'ikeler yiridür. Ol vilâyetde uvağ altun çokdur ki mihlan, altundan düzerler.

el-bâbü-şâlişü fi'acâ'ibi'l-ahcâri vel-cevâhiri

قوله تعالى

ثم قست قلبكم من بعد ذلك فهي كل حجارة او اشد

قسوتها وان من ال حجارة لما يتغير

خرج ال ماعنه ال انهار وانا منها لما يشفق منه في

(2810) Hağ te'âlâ buyurur ki : " Taşları yaratdım. Andan ırmağlar revân olur". Ba'zısı dağı oldur ki yararlar, andan şuv revân olur. Kâfirlerün göğli [97-a.] ol taşdan dağı katıdır ki 'ibret almaz.

hacerü'l-elmäs : Bir taşdur kim hiç taşlar anı şınduramaz. Kamu taşları ol şındurur. Meger kim anı kurşun şındura. İmdi bundan bilmek gerek ki; hiçbir kuvvetlü nesne (2815) yokdur, illâ ki Hağ te'âlâ celle celâlühü aña bir za'ifi müstevli ve musallağ eylemişdür. Ve ma'din-i elmäs karagılıkdadır. Tabi'atı serd ü huşkdür. Dördünci derecedür. Eger elmâsı ağzına alalar, kamu dişleri döke. Zirâ ki; Hağ te'âlâ 'azze şânühü anda hâşiyyeti komışdur. Dirler ki : " Elmäs bir kıyu içindedür ki bir 'azametlü yılan ol kıyunuğ ağzı üstinde yatar. Her cânavar ki ol (2820) yılanı görse elbetde ölü. Fi'l-hâl İskender karagılığa giricek, ol hâli müşâhede eyledi. Dağı buyurdu ki; bir âyine düzdiler, dağı kıyunuğ katında bir ağaç üstinde dikekodılar. Nâ-gâh ol yılan âyineye nazar itdi, kendüzin gördi. Ol sebebden kendü dağı öldi. Bu hileyile İskender ol kıyudan mübâlağa elmäs aldı, bu aydınlığa getirdi. Bu zamânda bulınan (2825) anuğ bâkiyyesidir ki İskender çıkardı". Eydürler ki: " Elmâsı keçi kamla butağa içine koycağ, erir. Ve dağı elmâsuğ pâreleri dâ'im müseddes [97-b] olur". Ve ba'zilar eydürler ki : " Hindüstân'da bir tağdur ki aña "Elmäs tağı" dirler. Aña kimse çıkamaya. "Tağ-ı lîmü" da dirler. Eti manci[m]ka ururlar, atarlar; ol tağuş üstüne düşer. Ol ete elmäs (2830) yapışur. Ol eti sonra kerkesler alurlar, aşğa indürürler, yirler. Dağı elmäs pâreleri düşer. Varurlar, anı isterler, bulurlar.

hacerü'l-ishâl : Bir taşdur, Taberistân'da. Ol taşı sürterler, ishâl ider. Büsed; bir taşdur ki denizde olur, kızıl olur, kara olur, ağ olur. Tabi'atı sovuğdur, kâbızdur. Anı döğerler, dürtünürler, ve dağı (2835) cerâhatlara bağlarlar. Ve eger göze çekseler; kuvvet bulur ve eger şarâba kıysalar; göğli kuvvet ider ve rüşen ider. İmdi bu taşlara denjizüğ dibinde biter, ol ağ olur,

Her kaçan kim şudan çıkırsa; kızıl olur. Havâ dokınmağıla katı olur, taş gibi olur. Ol taşı altına beraber şatılır. İskender eydür : " Her ki büsedî kendüyle (2840) bile dutsa niğrisden emîn ola ve gidere şar'ı, sâkin ide".

hacer-i ezher : Bir taşdur. Birkaç dürlü olur. Cümlesindedür dehene-i frengî (?). [98-a] Ve birisi dağı oldur ki; yılanuñ eşsesinde bulurlar. Eger yılanı päre päre eyleseler; ölmez, tâ ol taş anuñ eşsesinden yarup çıkarmayınca. Ol taş gâyetde kıymetlüdür. Ol taşuñ şerbeti tamarlardan zehri (2845) çeker çıkarur. Pâdişâhlar anı ta'âmılarınuñ üstinde qorlar. Eger ol ta'âmda zehr olsa ol taş derler, haşûd dirler. Ba'zilar ol " Ejderhâ boynuzıdır" dirler. Hem andan dostlara bıcağ düzerler. Bu söz dürtüstdür.

hacer-i bedahş : Bu dağı bir nefis cevherdür. Ma'deni anuñ maşrıq tağlarında olur. Ol tağlara varurlar, yirleri (2850) kazup isterler. Büyük päre ve küçük päre bulurlar. Ol tağlarda ol vilâyetüñ pâdişâhı kişiler komışdur ki anı şaklarlar.

hacer-i biçâde : Bu dağı bir dürlü taşdur, cevâhirden. Rengi kıızıdır ve kıymeti (2853) bedahş kıymetinden eksükrekdür. Tabi'atı germ ü huşkdür. Ma'deni maşrıq (2854) tağlarındadır.

el-cemest Bir cevherdür ki anuñ rengi kızılığıla aklık (2855) arasındadır. Anuñ hâsiyyeti oldır kim; eger andan bir kadeh düzseler ve ol kadehden şarâb içseler, mest olmaya. Ve eger cemestüñ [98-b] pärelerini dağı kadehe qoysalar; hem-çünân ne kadar içerse, hergiz mest olmaya. Ve eger yaşdık altına qorlarısa, hoş düşler göreler. Her kimse ki cemestden yüzük kaşı düze, dağı anda bir er şüretin nakış (2860) ide ki bir elinde süñü ve bir elinde kalkan dutmuş ola, başında külâhı dağı ola, yüzük kaşını bir altun halkaya bertide. Ve bundan sonra kankı cenge varursa zafer bula, muzaffer ola. Bu yüzüğü seşembe günü düzdüre ki ay ol günde Minih'e nâzır ola. Ve şöyle gerek ki hiç kimsede bu yüzük olmaya, kelbden hazer eyleye. Ol meşinden (2865) ve derisinüñ dağı yanına yakın gelmeye.

ceza' : Bir cevherdür, ecnâs-ı muhtelif üzerine. Aq ve 'ud-ı muhattat olur, mınakkaş ve menküt olur. Ve Habeşî ve Farsî ve Gavezânî ve 'aselî ve 'udî ve bakırî olur. Kamusından eyüsi bakırîdür ki yüzük olur. Ve yüz dinâr getirür ve Gavezânîsi şol miqdâr olur kim andan tebsiler düzerler. Eger ceza'ı hâmile (2870) hatun kişiye bağlayup getirse; fi'l-hâl toğıra. Ceza'uñ çoğı Yemen'de ve Hindüstan'da olur. Hacerü'l-mâ'il yehüd (?) taşlar 'âlemde çokdur. [99-a] Lâkin:

hacer-i yehüd : Bir taşdur kim niçe fındık derli. Ya'nî muhattatdur. Uzun uzun yazuları var, tağda biter zeytün gibi. Ve dağı cühüdlar kaçan kim

ellerine alsalar; ol taş gibi yir kıkar. Ve dahı anı dürtürler. (2875) Ve hem içerler. Anuğ şerbeti bir dânedür. Âdemîniñ kavuğında taşı giderür, anı eyler. Anuğ ma'deni Tarabulûs taşlarında olur.

hacer-i yerekân : Bir taşdur kim kırlağınç yuvasında bulurlar. Her kimse kim yerekân olsa; ol taşı kendüye bağlaya, yerekânı gide. Eger bir kişi dîlese ki ol yerekân taşın ala getüre, kırlağucun yavrusını za'firâna (2880) boyaya; kırlağuc yuvasında anı görür. Yerekân oldu şanur. Yavrusına varur. Yerekân taşın getirür, yavrusınıñ eline bırağur. İskender eydür : " Kırlağucun karında iki taş bulurlar : Birisi kıızıl ve birisi ak. Ağı şar' hasteligine fâ'ide ider". Ve dahı kerkes yuvasında bir taş olur : Bir niçe koz değlü. Kanı yüklü 'avrata ki bağlayalar, yükini (2885) fi'l-hâl bırağa. Bu taşlar ki 'azîzdür bulunmaz, illâ pâdişâhlar katında. Ve dahı eydürler ki " Tavşancıl yumurtada siji büyük olur. Yumurtladığı [99-b] vakit key zahmetile yumurtlar. Yumurtlamağa gelicek; katı katı inler, ceza' ve feza' ider. Erkegi bunun zârisini görür; dahı varur, ol taşı getirür, dişiniñ öjine bırağur. Fi'l-hâl yumurtlar. (2890) Bu nesne dahı 'aceb degıldür. Zirâ ki; kâhrübâh bilmez misin ki çöpi kapar, mıkna'is demüri cezb ider. Eger bir taş dahı oğlancık çekerse 'aceb degıldür.

hacerü'l-kay : Bir taşdur, Mısır'da. Her kimse ki eline alsa; kuşar. Her kaçan ki elinden kosa; kuşmaz olur. Bir taş dahı vardur, maşrıq hudüdında. Vakti ki anı sirkeye bıraksa; (2895) balık gibi yürür. Hurma çekirdegincedür ancak.

hacer-i bâğiz : Mısır'da bir taş vardur. Ağa " Bâğizü'l-hall" dirler. Eger sirkeye bıraksalar, sirkeден taşra sıçırar. Sebebin Allahü te'âlâ bilür.

hacer-i henc : Bir yaşıl taşdur. Maşrıq tağında bulunur. Ta'mı anuğ şirindir. Göz tütüyasına koyarlar, aklığı gözden giderür. Ve bir dürlü dahı (2900) vardur ki, gözi görmez eyler. Ağa "dehenc-i firengi (?)" dirler. Eger dehenc (?) döküp yumuşak eyleseler; ayrına katarlar, dahı iki arpa değlü dahı [100-a] yılan zahmına uralar, zehri kendüye çeker, sağ olur.

الله

اعلم ذهب

Ya'nî; altın ki aşlı anuğ taşlardandır. Dahı cevher-i 'azîzdür. Oda katlanur, eksilmez. Eger ağzına alalar, ağız kokuşın (2905) hüb eyler. Eger mîl eyleseler altundan göze nesne çekmege, nürin ziyâde ider. Dahı altundan yüzük gönle kuvvet virür. Eger altını hall ideler, ma'cûna katarlar; gönli muqavvî olur ve dahı vesveseyi giderür. Eger kulağı altın küpe ile deleler, ol delük ayruq bitmez. Altını sürme idüp göze çekerlerse, nürin arturur.

ma'den-i zer : (2910) Zer çoktur, Yemen hudüdında bir şehir vardır anda. Ağa "Gāna" dirlir. Her şabāh ol kavm evlerin süpürürler. Ol süpüründi toprağın oda yakup eridürler, dağı andan altun hâsil olur. Bir dinâr bir dânik olur, bunların i'tibârınca. Ma'den-i zer : Hind'de bir şehir var: "Keles" dirlir. Altun ma'denidür. Gice olıcak, tağlarında (2915) altunun tamarları yıldırar. Gice varurlar, ağa yaş balçık ururlar. Tâ gündüz varup anı bulup kazarlar, alurlar. Ma'den-i zer : Zengihâr'da [100-b] bir cezîre vardır kim anda altun biter, şığır dili gibi. Dağı ol cezîrede yırtıcı hayvânlar vardır, âdemiyi yirler. Ve yolu anuñ hatârludur ve öñinde bir girdâb vardır. Cezîrede peleng çok olur. Peleng derisin geyerler. (2920) Ma'den-i zer : Türkistân'da çeşme-i İdrîsî ki yirden çıkar. Çünkü ol şu çeşmesinin kenârında döker, taş olur, kıpkızıl olur. Ol taş ve eridürler, altun hâsil olur. Bil ki; altun bir yirde hâsil olur ki; kibrît buhârıla zîbâk buhârı berâber, ola birbirine karışa, dağı tabh bula, dağı andan sonra ağa bürüdet irişe, (2925) dağı mün'akid ola. Altun olur.

er-raşâş : Ya'nî; kal'ı bir yirden getirürler ki ağa "Ākile" dirlir. Ol yir Hindüstân'dadır. Ammâ kurşun çok yirlerde olur.

hacer-i zihâm Ya'nî; bir taşdır, ak yumuşak. Andan direkler düzerler ve birâlar yaparlar.

ez-zâ

zümürüt : Bir cevherdür ki bir niçe dürlü olur ki; neftî ve reyhânî ve şâbünî olur. Ekser zümürüt şınık olur. Ma'deni (2930) masnık tağlarındadır. Ol yirde ki zümürüt ola, anda altun ma'deni olur. Zehrün tiryâk[i]dür. Şerbeti iki arpa niqdârıdır. Ayran içinde [101-a] ezerler, zehir içmişe virürler, ol zehri sidüğüle bile çıkardur. Ba'z eydürler ki : " Ef'î yılanuñ gözi zümürüde düş olsa, kör olur".

hikâyet

Bir pâdişâhdan işitdüm, eyitdi ki : " Bu söz yalandur. Zirâ ki; (2935) ben bu gün bu yüzük kaşım bir yılanuñ gözine sürdüm, hiç eser itmedi. Ben ol pâdişâha eyitdüm kim : " Meger ol yılan ef'î degildir", eyitdi ki : " Ef'î yılan niçesi olur ?", eyitdim kim : " Anuñ gözleri uzun olur. Bir mü'azzimi okuyuz, tâ ki bir ef'î getire". Vardılar, eyle itdiler, tâ ki ol ef'î gözine zümürüt sürdiler. Fi'l-hâl gözi şuv olup aşâğa (2940) tamdı. Zümürüñ ma'deni karağulıkdadır. Zümürüdi İskender çıkardı. Şimdi bu zamânda anuñ bâkiyyesidir. Ba'zilar eydür : " Zümürüt Mısır vilâyetinde bir şehirde olur, Kabat iderler".

cevher-i zeberced : Bu hemân yine zümrüddür. Zeberced şol cevâhire eydürler ki birbirine qarışmış ola.

cevher-i zücâc : Ya'nî; sırça bir cevherdür, latîf ki çaķmak taşından düzerler. Eyüregi şişenüğ (2945) zücâc-ı fir'avnîdür ki Mısır'dan getirürler. Bu şişe bir muṭî' şişedür, cevherdür ki dürlü rengleri kabûl ider. Eger göyinmiş şişeyi bakıra katup [101-b] eritseler; şişe kızıl olur, şol la'l gibi. Ve eger kal'ı katup eritseler, azrak olur. Ve hiç cevâhir şuya döymez, illâ ki şişe döyer. İskender dileği ki değiz içinde menâre yapa. Her dürlü taşı ve cevâhiri şü içine (2950) kodı, beş yıl durdı. Andan soğra çıkardı. Gördi kim; cemî'i taşlar ve cevâhir çürimege başlamış, şişe durur artuğı çürümemiş. Pes böyle olsa, menâreyi değizde şişeden bünyâd itdi.

cevher-i zîbak : Ya'nî; cevher-i jivedür. Hem ağa "sindik" dağı dirler, buğa "ümmü'l-ecsâd" dağı dirler, ya'nî tenler anası. Bil ki; jivenüğ ba'zısın ma'dinden getirürler. (2955) Ve ba'zısı oldur ki; taşdan düzerler. Odıla jivenüğ dütüni âdemi meflûc ider. Ve ba'zısı oldır kim gözi kulağı harâb ider. Zîrâ ki; zehr-i kâtıldür. Yılan jiveyi göricek, kaçar ve koz koķusından. Eger her altun gümüş toprağa qarışsa; anı emînler alurlar, dağı jiveyile hâşıl iderler. Zîrâ ki; jive altun, gümüş kendüye çeker. Haķ te'âlâ celle celâlühü yir (2960) içinde muhtelif buğârlar yaratmışdur : Bir dürlüsü mâ'idür, ya'nî şuyıla havâdandır. Ve bir dürlüsü duğânîdür, ya'nî havâyıla dütündendir. Ve bu iki [102-a] buğâr ve katı olur ki birbirine qarışur, dağı andan dürlü cevâhir peydâ olur. Ve ba'zısı dağı şü olur aķar. Ve ol cevâhiriüğ dağı ba'zısı taş gibi katı olur. Şöyle ki : Kehrübâr ve lâjive[r]d gibi ve 'aķîķ ve la'l. Ve ba'zısı (2965) doğar, şü gibi olur. Şöyle ki : Neft ve bakır ve jive ve mümiyâ. bunlaruğ sınını Allahü te'âlâ bilir.

cevher-i zîrnîh : Zernîh; meşhürdür ki şaru taşdur ki anı reng iderler ve hem zîbakla anı kimyâ işine sürerler. Eger bir pâre zernîhden etile bişireler; fi'l-hâl eti ezer eridür. Zîrâ ki; zehr-i kâtıldür.

zâc : Ol taşdur ki anuğla mürekkeb düzerler. Ve eger (2970) zâcı bir yumurtaya yazsalar, dağı bir pâre ütseler, kabını şoyıncaķ ol yazı fi'l-hâl oķına, zâhir ola. Zâc hâşıl olduğına sebeb oldır ki; güneşüğ harâreti yire müstevlî olur, dağı yiri göyindirür, anuğ üzerinden şü geçer, dağı tonar, zâcı olur. Ve eger güneş taşa; irişe anı dağı göyindirür. Vaķtı ki anuğ dağı üzerine şuv uğrasa, ol dağı nişâdur (2975) olur.

sünpâre : Ya'nî; sünpâre bir katı taşdur elmâs gibi. Bu sünpâre dağı iki dürlüdür : Ba'zısı aşlî, ba'zısı 'amelîdür. Kâmu taşları bu yonar. [102-b] Ve illâ hiç taş buğa eser itmez. Belinâs eydür : " Her kimse ki yek-şenbe ğün

ay esed burcındayiken güneşe baka, bu taşdan bir yüzük kazdırsa ki anda bir er kişi şüretin ideler ki örü turmuş ola ve iki (2980) elini açmış ola ve erkâmını egmiş ola şol selâm virür kişi gibi, ve dahı bir elinde çomak ola ve bir elinde kalkın ola ve ayağı altında ejderhâ ola, ve dahı bu şıfatlu kaşı altun yüzüğe berkideler, dahı ol yüzüğü getireler cemî'i gönüllerde ma'hub ola". Seyyâremüñ tabî'atı serd ü huşkdür. Dördüncü derecede zehr-i kâtıldür, ve dahı katıdır. (2985) Zirâ ki; elmâs kuruşunla şınur, sünpâre şınmaz, ve dahı sünpâre şınmaz. Ve dahı sünpâreyi ufağ döğeler ve zamğı cereb yağı ile erideler, dahı sünpâre ile yoğuralar ve amı çarh düzeler; dükelî nesneyi bileye.

şüb : Ya'nî; kuruşun dahı bir cevherdür ki taşdan alurlar. Elmâsı bundan gayrı nesne şınmaz. Eger kuruşunı gâyetde göyündireler, (2990) isfidâc olur. Eger isfidâcı göyündireler, pirinc ola. Eger kuruşunı yaşrak yirde kurlarsa; perverde olur, artar. Şâdef [103-a] Kış bahrinde ve 'Ummân'da olur. Bahâr olcağ şu yüzine çıkar, ağzın açar, bir niçe katre yağmur düşer, dahı yine denize iner. Yedi gün deniz dibinde durur. Yedi günden sonra güneş toğmadın ol deniz yüzine (2995) gelür. Dahı şabâ yilini ki aña " Nesim" dirler, amı kendüye çeker, tâ gün issi olunca. Gün issi olcağ girü deniz dibine iner, tâ kendü vaktine degin. Kendü vakti olcağ girü deniz yüzine çıkar, tâ güneş batıcağ. Yine deniz dibine inerler, tâ kırk güne degin böyle iderler, tâ ol katreler şabâ yeliyle perverde ola. Kırk gün tamâm olcağ ol (3000) katreler şâdeflerüñ kuruşığında toğar, incü olur. Dahı andan ayruk deniz yüzine gelmezler, ol kuruşaklarında kâni' olurlar. Ve şâdeflerüñ rengi dahı incü rengi gibidür. Gavvâşlar şâdefi dutıcağ, gâyetde zahmet çeker çıkarmasında. Zirâ ki; ağzını, burnını muhkem bağlamışlar. Çünkü gavvâş şudan taşra çıkar, bi-hüş olur. (3005) Fi'l-hâl şâdefi biryân eylerler, dahı aña yidürürler, tâ kim 'aklı kendüye gelür hoş olur.

el-talık : Bir ak taşdur, anı gümüşe benzer incü [103-b] renginde. Dahı katı olur, od hiç eser eylemez. Şöyle ki; andan artuk nesneye kâr itdüğü gibi. Ammâ eski sirkeye kosalır, hamir olur. Eger buz ve kar içse; bıraksalar erir, ak süd gibi olur. Pes (3010) bir 'aceb nesnedür ki gözile görmeseler, 'akıl kabül itmeyeydi.

el-aynü'l-'akik : Bir kıvılcık bir ak taşdur ki Ben hudüdında olur. Eger yüzük düzseler, gönülünden gıuşsa giderür. Şöyle ki; Peyğamber buyurmuşdur:

تختمو بال عقيق
ف انه يذهب ال هم من ال قلوب

Ya'nî : " Yüzük idenüñ 'akîkinden ki gönülden gussaları giderür". Eydürler ki : " Gazâda bir kişinüñ elini (3015) buldılar. Peygamber 'aleyhisselâm anıñcın eyitdi ki :

لو تختهم بال عقيق
لما طلعت

Ya'nî : " Akîkden yüzük idinseydi, hiç kesilmezdi".

fizürec : Fizürec; bir cevherdür müferrih. Her ki şabâh aña nazar ide gönlinüñ aydınlığı arta. Eger ma'cün iderlerse, zehrüñ zararın defi' ide. Eger sürmeye katarlarsa, göz nürin arturur. Hükemâ (3020) eyitmişlerdür ki : " Eger yüzük kaşı düzseler ki anda bir 'avrat şüreti düzeler ki saçları uzun ola, iki oğlan kucağında, dañu bir gümüş yüzüğe [104-a] berkide, dañu kendüde bile götüre; hiç sihir aña eser itmeye".

fidâda : Gümüş; dañu bir cevherdür, altundan aşığa cemî'i hâsiyyetinde. Aşlı gümüşüñ buhâr-ı zîbakîdür ki buhâr-ı kibrîtiyye gâlib ola, miqdârda ve hem keyfiyyetde. (3025) Dañu andan soğra şovuk irişür, dañu mün'akîd olur. Ol vakt gümüş olur, toprak arasında. Gümüşüñ ma'deni çokdur. Lîkin eyüsü mağribde olur.

pülâd : Pülâduñ aşlı hükemâ kavlince buhâr-ı zîbakî ve buhâr-ı kibrîtden olur. Ki karışmış ola toprağa, andan soğra mün'akîd ola. Ol vakt pülâd olur. Eyu ma'deni Hindüstân'da ve Yemen'de olur. (3030) (عجب) Hind vilâyetinde bir demür olur, andan bıcağ düzerler. Am bir cânavara urcağ öldürür, çan çıkmaz. Ve eger andan demren düzseler, dañu bir ağaca ursalar, ol ağaca od düşer. Ve dañu demürleri kendüye çeker. Ve dañu od şu'lesi gibi yalınlanır. Ve am berâber altuna virürler. Melik Nehirec'üñ Hind'de bir kılıcı vardı, ol demürden od gibi yanardı. (3035) Ve pülâd anda az olur. Ol vilâyetden çıkamaz, bâzîrgânlan ururlar. Çün zamân ters içinde gömerler. Ol ki cevher-i hâkîdür. Hadîd ol ki [104-b] şâfidür müşebbak kalur. Yine bir dañu eridürler aña "Pelâlek" dirler.

n'cûbe

Belinâs eydür : " Eger bir bahş pülâd ve bir bahş bakır ve iki bahş altun bu çamusın erideler, dañu andan bir yüzük düzeler ki (3040) anuñ kaşı üstinde bir 'akreb şüreti düzele,r dañu ol 'akrebüñ başı üzerinde iş bu kelimeyi bu sıfatı üzre yazı.

ب اسم ال الله بسم

Kim ki bu yüzügi 'akreb zahmuna ura, zahmetin sâkin kıla. Bil ki; bir gâliz cevherdür, demür. Lîkin kâbil-i cilâdur. Eger demürden âyine düzeler bir top gibi, anuñ daşrası â-demüñ yüzün bir dırnağ (3045) denlü göstertür. Şüreti ne

kaçar nağ olursa, kiçirek gösterir. Ve içerisi yuzi bir kağkan değli gösterir. Ve eger anuğ içine panbuğ koyarlarsa, dağı gneŖe dutarlarsa, fi'l-hl ol panbuğı od dutar.

el-kf

kehrbr : Bir zamđdur. Ağaçdan haŖıl olur. unki kurısa ağa " Seyyidl kebrit" dirler, ya'ni; kibritlerğ (3050) ulusu demek olur. Zir ki; od tz dutar. Ve eger alalar bir nesneye süreler, t ki ıŖı gibi ola.

hikyet

unki İskender 'lemi [105-a] dutdı. Hind'de bir pdiŖh vardı. Anuğ vilyetine kaŖı itdi. Ol pdiŖhuđ adı "Keyd" idi. İskender'e ilçiler virbidi ki: " Benüm memleketme kaŖı itme ki ben bir kağı 'acyib nesne vireyim". İskender anuğ (3055) szini kağl eyledi. Ol dağı vardı İskender'e bir kağeğ virbidi ki andan ne kaçar Ŗu içseler eksilmez, dkenmez ve eger içindeki dkense fi'l-hl yine tolardı. İskender bunuğ sebebin bir hakme Ŗordı. İskender eydür : " Elbette bilmek gerek", ol hakm eydür : " Bu kağeğ[j] bir cevherden dzmiŖlerdr ki cezzb-ı m'idür, ya'ni cezb ider suyu (3060) kendüye. Ŗyle ki; mıknatıs demüri kendüye çeker ve khrbr gibi kim Ŗamanı kendüye çeker. İmdi bu kağeğ dağı havnuğ buğrlarını kendüye çeker, dağı anuğ içinde cem' olur". İskender bu Ŗan'at ki 'acebledi. Belki kehrbr götürmek yerekağdan emn ider ve kağındağı oğlanı Ŗađlar. Ve dağı çok menfa'at vardur. (3065) Ve dağı bir dürlü kehrbr dağı vardur ağa "Senders" dirler. Anuğ ma'deni vardur Ŗin ve Rs vilyetinde. Ve eydürler ki : " Rs'da [105-b] bir eŖme açar. Kağı toğar gherbr olur. Gyetde hb kibrit, ya'ni kibrit-i kkrdyye " Ebül'ecsd" dirler ve zbağa " Ebül'ervh" dirler. Altun bu ikisinden olur, ve gmiŖ ve bağır ve demür. Ve dağı (3070) kmy 'ilminde bu ikisini isti'ml iderler, d'im.

ma'den-i kibrit : 'lemde çokdur. Likin Zammirm hdinde bir eŖme vardur ki andan kibrit açar ki her gece yldurar, Ŗu'lelenr. Kibriti andan götürürler. Eger kibriti bir gyri yire iletsele, Ŗu'lelenmez. AŖlı bu kibritğ buğrı duğndandır ki yirğ içinde ıkacağ yir bulmaz ki havya (3075) muttaŖıl ola. Çok müddet yirğ altında kalur. Anda çok durmağdan mn'ağıd olur, toğar, dağı kibrit olur. unki kibritğ buğrı, ya'ni ttni bir nesneye iriŖe; anda ruğbet olsa, ol ruğbeti götürür, havya iledür. Ol yaŖ nesne eger renkli olsa; rengini dağı giderür, ağ eyler. Bu sebebdendr ki : (3080) Her nesneye kibritğ dtni iriŖe; rengini giderür, ağ eyler. Kkrd eŖmeleri Demvend tağında çok olur.

el-lü'lü' [106-a] Ya'nî, incü bir nâfi' nesnedür. Ve hem hüb cevherdür. Sürmeye katsalar, gözün nün arturur. Eger ma'cûna katsalar, gönli ferah ider ve kuvvet virür. Incünün ba'zısı şarudur. Incü dahı bir sügükdür ki oddan (3085) harâb olur. Eger şadefi un eyleyüp öliniğ üzerine saçarlarsa, ölü çürümeye. Kâmu 'âlemde şadef 'ummânla geniş bahirlerden gayrı artuğ yerde olmaz. Târihiğ yüz beş yılnda şadef 'Ummân denizinde[n] ürkmüş gitmiş, Kûlzüm denizine varmış. Ol müddetde incü gâyet katı olmuş. Ol şadefiğ 'ummândan gitdiğiniğ sebebin Allahü te'âlâ'dan gayrı (3090) bilmez. Kûlzüm denizine gâvvâşlar girmezler, derin olduğıçün. Ve hem nehengler dahı çokdur bir niçe müddetden soğra yine 'ummâna geldiler. Gâvvâş 'ummâna kaçan ki girseler; ayaklarına bir nesne bağlarlar, tâ ki dibine irişe, şu götürmeye. Ve deniziğ dibi aydıundur. Şadefi görür, dahı dutar, bir nesneniğ içine birağur.

hacer-i la'l : Bu dahı bir katı cevherdür, oda katlanır. Bir dürlü dahı la'l olur ki karağulıqda aydın olur, şem'i gibi. Anuğ la'l Serendib'de olur, ancak. Serendib'üğ [106-b] nağdi la'ldür, almak virmek anuğladur. Ve altunuğ rağbeti az olur anda, gümüş menzilineüdür. Ol nür viren la'li şunuğ şıgırı çıkarur, denizden. Gice olıcak; ağızına alur çıkar, denizden taşra kor. Anuğ aydınna (3100) otlar. Ol vilâyetüğ kavmı dâ'im anı gözedürler. İttifak, düşüp göricek varurlar, bu tarîkile anuğ üzerine kızıl balçık ururlar, tâ ki nür örtile. Dahı ol cânavanı dutalar, yâhüd kaçā gide, bunlara zahmet itmeye. Ol balçıkdan artuğ nesne anuğ nürünü örtmez. La'lüğ hâşşası oldur kim; ağızı ne açlık şusuzlığı kandurur. La'l Zahven tağından (3105) dahı getirürler.

hacer-i lâjiverd : Lâjverd bir cevherdür. Maşnık tağlarından getirürler. İki tağdur : Biriniğ adı Bedeşşân'dur ve biriniğ adı Cerem'dür, lâciverdi andan getirürler. Eger lâciverdi oda kosalar, eriyüp su gibi olur. Eger bir ayruğ cevheri oda kosalar, kuru olur. Lâciverdi koyıcak nerim olur. Ve lâciverd altını kendüye (3110) çeker. Ve hemişe altını anuğçün anuğ üzerine bâzlar ki taşdan toprakdan kendüye çeker. Lâciverdiğ hâşşası oldurur kişiyeye ki : [107-a] Korkmuş ola, biraz ağa lâjiverdi vireler; gönline varur korkusı giderür.

el-mim

muknâtis : Bir taşdır ki demüri kendüye çeker. 'Ameli tamâm şol vaqt⁵⁴ olur ki : Dahı demür bir batman ola demüri (3115) bakır tepsiniğ ardından kendüye çeker, ve dahı demüri kendüye çeker, taşra çıkarur. Anuğ ma'dini deniz dibinde olur. Anuğ ma'dinine uğrayan gemiyi, mihla mihlamazlar. Zirâ

54 "vaqt" kelimesi وقت şeklinde yazılmıştır.

ki; gemi aşağı çeker. Mıknâtısı elde getireler, mıknâsı rencini sâkin ide. Hatun kişi götürse; yükin götürmeye, birağa. Eger kimse demürün zehrin yise; iki arpa (3120) değlü mıknâsıdan şerbet idüp içürseler, cemî'i tamarlarından çeker taşra çıkarur. Hind kavmu mıknâsıdan nesne düzerler. Şöyle bir ev düzerler ki mıknâsıdan. Dahı bir demür büt ol eve getirürler. Mıknâs ol bütü şeş cihetden kendüye çeker, tâ ki ol büt üzerinde mu'allak durur. Ve dahı eydürler ki : " Bir Hind kişi, bir büt düzmiş. Hâ'iz 'avrat (3125) kanına bulaşdırmış. Ve dahı ol bütile buluta işâret itmiş. Fî'l-hâl 'azîm bulutlar ve heybetlü yıller gelmiş. Tiz anı yumuşlar, issi şuyıla [107-b] korkularından. Andan sonra ol bulutlar ve yıller sâkin olmuş. Mısır'da bir tağ vardır : Hiç kimse bıçak ya kılıç kınından çıkarsa; ol tağ kendüye çeker, ol kişinü elinden alır, dahı kırmaz.

hikâyet

Eydürler : (3130) Melik-i Hindüstân bir 'azîm la'li 'azîz-i Mısır'a virbidi. Ya'anî bildürdi kim : " Benüm hazinemde bunun gibi cevâhir vardır". 'Azîz-i Mısır ol vakit bir güşda oturmuşıdı, Nîl kenârında. Ol la'li aldı ilçiden, Nîl değ izine bıraktı. Hind ilçisi katı melûl oldu. Dahı eyitdi ki " Bunun gibi cevher 'âlemde yokdur. Niçün değize atdınız ?", 'azîz-i Mısır bu sözi (3135) işidicek hazîne dârın okıdı. Eyitdi ki : " Var ol altun balığı getir". Hazinedâr vardı, bir altun balık getürdi, 'azîz-i Mısır'ın öğinde kodı. 'Azîz-i Mısır eydür " La'li çıkarayım mı, ne dîrsin ?" Ol resûl eydür : " Belî", ol balığı değize bıraktı. Balık şuya batup ol la'li ağzına almış, çıkardı. Ol resûl eydür : " Benim katımda (3140) la'li key 'aceb nesneyidi. Likin balık andan 'acabrak oldu". Mağşûd bundan oldur ki : Balığı şöyle düzmişler ki; cezbî şöyle mıknâs [108-a] cezb-i emindir.

hikâyet

Eydürler ki : Sultân Sencer çünkü Sultân Mahmûd eşüğünü şıdı, 'izzetin gâret itdi. Sultân Mahmûd'ın hazinesinde üç sanduk buldılar. Anı üzerine altun kilidler (3145) unılmış, alup Sultân Sencer katına getürdiler. Açdılar. Kilidlerin içinde: Altun bâdiye buldılar ve birisinde gümüş bâdiye buldılar ve birisinde tabıl buldılar. Sencer bunları göricek, güldi ve eyitdi ki : " Mahmûd ki hoş gelmiş", buyurdu ki; ol iki bâdiyeyi şıdılar ve ol tabıl getürdiler. Her kişi ki anı çalsa; ol kişiden bir yıl peydâ olurdu. Bir müddet anı oyun (3150) idinüp gülüşürlerdi. Andan sonra anı dahı söylediler: Sultân Mahmûd'ın bir hâş kişisi vardı ki 'âkil ve şahibre idi. Sultân Sencer diledi ki anı kendü katına götürse, muşâhib kıla. Nitekim okıdı, gelmedi. Nâ-gâh buyurdu, getürdiler gücile. Sultân Sencer eydür : " Mahmûd'a hizmet iderdiñ, başa

niçün gelmezsin ?", eyitdi ki : " Ben sağa (3155) niçe hizmet ideyim ki üç tılsım bozduñ, harâb itdüñ. Kim cemî'i 'âlemde anuñ mişli yoqdur. Ne kadar ki ol bâdiyelerin içindekisin [108-b] içseler, girü tolardı. Fi'l-hâl birisinden içecek; ne kadar hastalıklar varısa, giderürdi ki şovukdan olaydı, kulunc ve fâlic ve lakve ve şar' gibi. Ve birisinden içecek; şol hastalığı giderürdi ki (3160) işiden ola sıtma, visil ve dağ ve uyuz gibi. Ve her kimsenüñ ki kuluncu olsa, bir tabıl çalıcak kuluncından halâş olurdu. İki yüz ferseng yoldan gelürlerdi, maqsüdları hâşıl olup giderlerdi. Sultân Maḥmūd anları altun şanduk içinde hıfız iderdi, çok. Pâdişâhlık sağa degdi. Sen anları şıduñ. Ben anuñ hizmetin (3165) itmişken, sağa niçe hizmet iderim ?". Ğaraż bu hikâyetden; cevâhirüñ cezbi ma'lûm olmaqdır. Sebeb-i cezbi Allahü te'âlâ bilir.

ma'den-i mümiyâ : Mümiyâ bir mağara içinde olur. Bârḥân tağında bir şudur ki ol mağara içinde çıkar. Katre katre der gibi ol mağaraya tamar. Kapu yapmışlardır, dâ'im anı şaklarlar. Yılda bir kez şehriñ re'isleri cem' olurlar. (3170) Dañı ol mağaranuñ kapusun açarlar. Bir kişi yalnızcağ olur içerü girer. Ol bir yıldan berü dirilen mümyâyı cemî' ider, bir şişe içine koyar. [109-a] Bir müddet anuñ içinde durur. Şerbeti mümiyanuñ bir arpa değıdür. Hâsiyyeti oldur ki; eger bir kişintüñ şıñıñı şınsa, ya bir yirden düşüp nesnesi ağrısa, mümyâ içine fi'l-hâl ol zahma irişür, dañı (3175) zahmet sâkin olur ve şıñıñı tiz bitirür.

nüşâdur : Nüşâdır ma'rûfdur. İssi buḥârdan hâşıl olur. Mün'aqid olur. Şıvı şovuk eyler, odı söyündürür. Eger yazın şı içine koysalar, buz dutar.

hacer-i mürdeseng : Mürdeseng gümüşüñ çirkidir ki anı nîg dañı eylerler. Ve hem zehr-i kâtildür. Eger bir miqdâr tennûra bırağalar, etmegi yiyidür.

nuhâs : Bakır dañı (3180) bir cevherdür, şerif. Yir içinde hâşıl olur. Buḥâr-ı zıbaķıla ve buḥâr-ı kibritden ki ğâyet şâfi olalar, dañı birbirine muhteliñ olup tıbbı tamâm bula, ya'nî bişe. Velikin oda göyner. Göyünmiş cerâhata ekseler et bitirür. Ve eger sürme itseler, göze cilâ virür. Eger yiseler, kattaldur. Ve eger sirkeye koysalar; yişil olur, jengâri olur. Dañı bakıruñ tütüninden (3185) tütüyâ iderler. Kamu tütüyâyı bakırlardan düzerler, illâ tütüyâ-yı Hindî ki anı kal'dan düzerler.

el-yâ

yâķüt : Bir cevherdür ki kızil olur [109-b] ve gök olur. Kızil kamusından eyüsidür. Kamu cevâhirüñ üzerine dek ağrıdur, tâ haddî ki altundan ve kurşundan ağırdu. Ve dañı kamu cevâhir odda şımar ve erir, illâ ki yâķüt oda dir[er] : " Her kimse ki yâķütü (3190) kendüyle bile getüre, tâ'undan emîn

ola". Ma'deni bunun Zehūn tağındandır ki ol tağ Serendīb'de deniz içindedir. Âdem peygamber 'aleyhisselām anuğ üzerine çıktı. Ve bunu getiren şar'dan ve sekteden ve hummādan emīn ola.

el-bābū's-sābi'u fī zikri'l-menkūdeti ve ğayrihimā⁵⁵

Belki 'âlemde taşlar çokdur. Ammā ol ki 'acīb ve ğarībdir, anları zikir idelim.

şahre-i evvel : Beytül-Mağdis şahresidir. Bu bir şerif taştır. eydürler ki : " Âdem 'aleyhi's-selām ol vakit ki gökden yire indi. Hindüstān'da dünyānuğ renclerin ve zahmetlerin çekdi, uçmağnuğ ni'metlerin ve rāhatlarını anladı. Dahı ağladı ve dahı secde itdi. Elini Beyte'l-Mağdis'üñ şahresine urdı. (3200) Ol sebebden Allahü te'âlā celle celālühü ol şahreyi cemī'i 'âlemüñ kıblesi itdi, ve dahı yüz yigirmi biñ peygamberüñ kıblesi kıldı". [110-a] Ve ol şahre, ya'nī ol taş Beytül-Muğaddes mescidiniñ ortasında. Ve Dāvud peygamber 'aleyhisselām bir süğü yaptı ki üç yüz arış uzunudur ve yüz elli arış enidir ve altı arış yüceligidir. Ol şahreyi ol süğünüñ (3205) üstine kodı. Haberde gelmişdür ki kıyāmet günü olıcağ; (اسنا و صدقنا) İsrāfil ol şahrenüñ üstinde durırsardur, dahı ol şūr çalırsardur. Ol şūr bir boynuzdur ki iki şahdur: Bir şahı aşağıdadur ve bir şahı yukarıdur. Cemī' âdem oğlanlarınuğ cāmı ol şūruğ içindedir. Vakti ki ol şūr ura, cānlar kalıplı kalıbına varurlar, ya'nī bedenler bedenine. (3210) Ve hem haşirğāh Beytül-Muğaddes'de olırsardur. Şahre ol taş dur ki Zül-karneyn karañulığa girdi. Fir ferişte gördi kim ol karañulığnuğ katında ki örü turnuş, gözini göge dikmiş, şūrı ağzında eydür ki : " Ey âdemi! Saña yitmez miydi aydınlığı⁵⁶, bu zulümātu dahı kaşd itdüğ". Bu sözi didi, dahı İskender'e bir taş virdi. Eyitdi ki : " Bu taşda saña fā'ide vardır". İskender (3215) aldı ol taşı, terāzüyıla tartdı. Ol taş miğdārı terāzünuğ bir keffesine kodılar, berāber olmadı. Ne kadar dahı kodılarsa, ol taş [110-b] ziyāde geldi. Hāzır peygamber 'aleyhisselām eydür : " İy İskender! Bir avuç toprağı bu taşuñ muğābilesine koğıl". İskender dahı bir avuç toprağı anuğ mukābelesine kodı. Bu kez ol toprak ağır geldi. Eydür ki : " Ey Hızır! (3220) Bunda hikmet ne vardır? Eyit". Hāzır eydür : " Saña i'lām ider ki mağribden maşrıka degin gezdüñ, toymadüñ. Kaçan ki toprak seniñ başuñı koyalar, ol vakit toyorsın". Bundan sonra Zülkarneyn dahı dünyādan elin çekdi, ibādete meşğül oldı, tā kim dünyādan irtihāl olunca.

şahre-i Mūsā 'aleyhisselām : Mūsā 'aleyhisselām hāzretleriñüñ (3225) taşı bir âdem başı miğdārıncaydı. Ol bir şerif taş idi. Kim Benī İsrā'il Mūsā

⁵⁵ "VII. Bölüm: Değerli ve Değersiz Taşlar Hakkında"

⁵⁶ "aydınlığı" kelimesi ايدنلگي şeklinde yazılmıştır.

peygamberden şu istediler. Ol vakit ki Fir'avn'dan kaçup bir şahrâya vardılar, dahı anda yol azdılar. Çok zamân anda kaldılar. Dahı şu bulmayup Mūsâ'dan şu istediler. Mūsâ 'âciz kaldı. Allahü te'âlâ vahy itdi Mūsâ'ya ki " 'Aşağı bu taş ır". (3230) Mūsâ dahı 'aşasını ol taş a urdı. Ol taşdan on iki yirden çeşmeler revân oldı, kabilesi şağışınca. Zîrâ; ol kavm on iki kabîle [111-a] idi. Ve eydürler ki : " Mūsâ 'aleyhisselâm iğen utanğandı, tâ haddi ki amuğ endâmını kimesne görmüş degildi. Bu sebebden Benî İsrâ'il eydürler ki : " Mūsâ'nunı gevedesinde 'ayb vardır". Bir gün Mūsâ peygamber 'aleyhisselâm (3235) gusül iderdi, tonını çıkarup ol taş üstüne komuşdı. Ol taş Allahü te'âlâ emriyle tonını aldı kaçdı. Mūsâ yalnızcağ ol taşun ardına düşdi, aldı. Mūsâ'nunı tonını kavmınunı arasına getürdi, tâ ki kavmı Mūsâ'yı yalnızcağ gördiler, bildiler ki; 'aybı yoğmuş. Çünkü Mūsâ 'aleyhisselâm kavmı arasında ol taş a irişdi, kaçıyup (3240) taş ı 'aşâyıla urdı. Her zahmından 'aşânunı bir çeşme revân oldı. Şahre-i İskenderiyye'de bir taş buldılar, yir altında ki anda Rümca yazmışlar:

سأعمل ال خير فتنساء و اذا علمت ال شر فلا تن

Ve hem bu söz kamu kütübde yazılıdır. Ya'nî : " Hayır işle, utanğil açmağil. Ve her kaçan ki şerri işleyesin, utanmağil".

hikâyet

Ezâ'î dirler, ululardan bir (3245) 'azîzdür. Ol eydür : " İskenderiyye'nünı kapusunda bir taş buldılar ki anda yazmışlar : " Âdemî ki Hağ te'âlâ celle celâlühü evvel-i 'ömrinde gâfil yaratdı. [111-b] Dahı bir müddet mehîl virdi ki ol gâfletünı 'özrin dileye. Bî-çâre âdemî ol müddetde dahı gâfil olur, 'ibâdete kâhıllık ıder. Bununla ki " Hağ te'âlâ celle ve 'alâ'yı severim" diyü da'vî kıtur. Her kim bir nesneyi sevse, anı (3250) çok ister. Eger eline girse, câhıllık ıder. Ve dahı eyüleri severler, eylük itmezler ve yavuzları düşmen dutunurlar. Kendüler yavuzlık işlerler. Ve dahı ölümü düşmen tutarlar, sevmezler günâhları şunlığından. Yine kendüleri günâhdan yığmazlar". Ve ol taşunı bir yanında dahı yazmışlar : " Dünyâ eyü degildir. İy harîş! Niçe zahmet ve renc çekersin ki hiç kimse (3255) bunda şâdıllık ve ferahlılık bulmamışdır. Ve hem kim ki benüm 'ayburnı gördi, bildi. Hiç benüm katıma gelmedi, niçe ki da'vet idegördüm. Ve dahı dimiş :

كل نفس ذاعا ال صوت

Ve dahı didi ki:

كل نفس

صمبتني فادشرتني علي اخرتها فتلك نفس شقية

Ya'nî dünyâ eydür : " Her nefis ki benimle şöbet itdi, beni ihtiyâr itdi âhîret üzerine. (3260) İmdi ol nefis sa'âdetsizdir, bed-bahtdur".

hikâyet

Fuzayl İbn-i 'Abbâs eydür : " Mısır'da bir sîl bir taş getürdi ol taşda yazmışlar:

ويك يا مصر ما اسر اعراجك و اوهها شانك اذا ملك ال اسود
ال اخرج فريطل اسله عنك

[112-a] Ya'nî : " Ey Mısır! Tiz harâb idiser, seni. Kaçan ki sağa bir beg pâdişâh ola ki yüzi kara burnu kesik ola. Ol vâkîten senden kaçmak yegrekdür ve hayırlıdır, sende maķâm dutmaķdan. (3265) Ol pâdişâhuñ yüzi kara olduğı oldur ki; Müselmânlığa zulm eyleye. Ve burnu kesik olduğı oldur ki; bu zulmi işlerken kendüsi ayrıklar zulmüni men' eylemeyüp ruhsat vire. Zîrâ; hilaf-ı şer'i işleyenleri görüp ve bilüp meni' itmemeκ, burnu kesiklikdür".

şahre-i Ervend : [Ervend] tağında bir ulu taş vardır ki anuğ üzerinde iki murabba' kemer (3270) düzmişlerdür ki anlaruğ üstinde bir 'aceb yazı yazmışlar ki ol yazuya " Nübşine-i hadyân" dirler. İskender Hemedân'a geldi. Ol taşı gördi, ol yazuyu okıyamadı. Her milletden okıyıcılar getürdiler, okıyamadılar. Âhîr, bir kişi getürdiler okıdı ki yazmışlar ki:

ال صق ميزان ال الله تعالى
الذي يدور عليه ال عدل و ال كذب ميكال ال شيطان الذي
يدور عليه ال جور ف قول بالصدق ولو بقياس شعرة فانه نور
من الله و صدقكم ف الصدق يالد صدق ولا تكذبو من
كذبكم فياالد ال كذب كذبا فثمرة هذا و ثمرة وكيال
هذا كذبت مرة فحسبني ال الله تعالى جله جلاله في هاذه دحرة عبرة
ل ال ناس

[112-b] Ya'nî : " Gerçek söylemek Allahü te'âlâ'nun terâzüsüdür ki 'adl (3275) anuğ üzerine döner. Yalan söylemek şeytân ölçegüdür ki zulüm anuğ üzerine degzinür. Pes gerçek söyleñiz, eger bir arpa ağırsa olsa. Zîrâ ki; gerçeklik nürdür. Allah mürından gerçekleñüz, şol kimesne ki sizi gerçekleye. Zîrâ; gerçeklik toğurur gerçekliği. Dañı yalanlamañız şol kimesneyi ki sizi yalanlaya. Zîrâ kim yalan toğırur yalanı. (3280) Pes imdi anuğ yemişi oldur ve bunuğ yemişi budur. Dañı biz bundan öñdin, biz dañı yalan söyledüκ⁵⁷. anuğcün ki Allahü te'âlâ bu taşda habs eyledi, halâyık 'ibret almağıcün. Pes imdi bir⁵⁸ hikmet-i nâtiķidir".

57 "biz yalan söyledük" ibâresi بز يلان سويلدم şeklinde yazılmıştır.

58 "bir" kelimesi mükerrer yazılmıştır.

ol **şahre-i Şāmīta**'dan ahz idelim kim bundan ma'lūm olur ki ol taş bir pādīşāhuḡ nişānıdır, ya bir 'azīm vākı'anuḡ nişānıdır. (و الله اعلم)

hikāye

(3285) Cerirü'bnü 'Abdullah eydür : " Fars iklimine vardım. Anda bir şehir aldım. [113-a] Baḡa anda bir maḡara yolu gösterdiler. Didiler ki " Çok māl vardır". Ben daḡı ol maḡaraya vardım, çok silāḡlar gördüm. Ve daḡı bir taş gördüm ki : Bir taht üzerinde ḡomuşlar. Üstinde ol tahtuḡ bir ölü yatmış. Anuḡ şüretinden zıst şüret hiç kimse görmüş degildir. Ve ol (3290) kişi ḡāyetde yazmışlar, dürlü dürlü nesnelere şüretini ki nakış itmişler, bu ḡamusıyla şöyle ḡorḡunçdur ki vaşfa gelmez ki bir kimse şüretine bakmaḡa heybet olur ve ḡorḡar. Daḡı anuḡ ḡatında bir kitāb var, yazmışlar ki āferīde an okıyamaz. Bu ḡamu nesnelere ḡodum, terk itdim. Lākin ol şüretten baḡa ḡāyet 'ibret ḡāşıl (3295) oldu ve Ḥaḡ te'ālā'ya çok şükürler eyledim ki beni ol şüret gibi yaratmadı. Lākin Ḥaḡ te'ālā'nun 'acāyibleri çokdur. Ammā şol kimsenüḡ ki başireti ola; kendüzine nazar itsün, tā hezār dürlü 'acāyibler göre, Allahü te'ālā'nun birliği ve 'azametini bile".

er-rüknu'r-rābi' fi'l-bilādı vel-mesācidü vel-kenāyisü ve ḡayrihā⁵⁹

Belki ol mescid Beytü'l-Maḡdis'dür ki Dāvud (3300) peyḡamber 'aleyhisselām yaptı. Uzunı biḡ arış ve ini yedi biḡ arışdur. [113-b] Sakfında anuḡ yedi biḡ ağaç vardır ve altında biḡ yedi yüz direk vardır. Ve daḡı zencirlerden biḡ beş yüz ḡındil aşılmış; kimi altun, kimi pirinc. Ve her gice biḡ ḡandil yandururlar. Her yıl on biḡ arış ḡaşır döşerlerdi. Yüz kişi ferrāşı vardır. Ve daḡı anda kızıl altun elli küp (3305) vardır. Ve daḡı elli tābüḡ ḡomuşlar, içinde Zebūr vardır. Ve daḡı dört yüz minber vardır. Ve daḡı sakfı anuḡ ḡurşundandır ve miḡrābuḡ saḡ yanında (محمد رسول الله) diyü yazmışlardır. Daḡı kıblenüḡ ardında aḡ taş vardır ki anda ḡarayıla yazmışlardır:

بِالْإِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ نِ الْوَرَعِ

Daḡı içinde üç ḡoşk vardır, (3310) 'avratlar için. Ḥubbetü'n-Nebī şallallahü 'aleyhi ve sellemdür, Şāmī ḡapusunda : Ve maḡām-ı Cebrā'il ve ḡubbe-i Dāvud ve Süleymān 'aleyhisselām andadır ve bābü't-tevbe ve bābü'l-ḡanta daḡı andadır ve miḡrāb-ı Meryem ve Zekeriyyā daḡı andadır ve bābü'r-raḡmet ve bābü'l-esbāt ve bābü'l-vādī ve bāb-ı Ya'ḡūb, bu cem'işi andadır. Dāvud peyḡamber bu ḡamusını yedi [yıldı] yaptı. Ḥünkü (3315) nevbet Süleymān'a degdi. Ol daḡı ziyāde 'imāretler itdi. Daḡı yüz yigirmi [114-a]

⁵⁹ 3298-99 "IV. Rükün: Beldeler, Mescitler, Kiliseler ve Diğertleri Hakında".

dört bin peygamberün kıblesidir 'aleyhimüsselâm, tâ bizim peygamberimize deyin. Anuñ dañ bir müddet kıblesidir. Andan sonra emir oldu ki; Ka'be'yi kıble itdiler.

ال كعبة ال معظم شرف ال الله

Ka'be : Dañ bir mu'azzam evdür ki 'âlemde mişlini düzmemişlerdür, Mekke şehrinde. Ka'be'nün evini İbrâhîm yaptı 'aleyhisselâm. (3320) Ka'be'nün uzunu yigirmi yedi arşdur ve eni yigirmi dört arşdur. İçinde üç direk var ki; ortasındaki sâc ağaçdur ve iki başındaki şanavber ağacıdır. Evvel ol kişi ki Ka'be'ye örtü örtti, Tübbâ' idi. Andan sonra Es'ad-ı Hamîr na'lar örtti⁶⁰ yıldan yıla, tâ kim ol evün üstüne toz konmaya. Çünkü nevbet bizim (3325) Peygamber 'aleyhisselâma degdi, yemeni bezler örtti. 'Osmân panbuğ örtti bizler idüp, 'Abdullahü'bnü Zübeyr harîrler örtti ve odlar dütsü virdi, müşglerle ve 'anberlerle kokuladı ve zeyt ta'yîn itdi beytü'l-mâlden, tâ ki yıldan yıla yandururlar. Çünkü 'Ömerübnü'l-Hattâb Medâyin'i aldı. Anda bir çeşme buldı, anı Ka'be'ye virbidi ki anda aşakodılar. (3330) Ve dañ ol örtüdür, gine altun kapladılar. Ve dañ 'Abdûlmelik İbn-i [114-b] Mervân iki altun şemse ve iki altun kadeh-i murâşşa' virbidi ki anları dañ anda aşakodılar. Ve Ebül-Kâys-ı Tuffâh bir yeşil yâkütan câm virbidi, anda aşdılar. Ve Ebül-Ca'ferül-Manşûr karureye-i Fir'avniyye virbidi, anı dañ Ka'be içinde aşdılar. Ve dañ bir altun (3335) büt virbidi, Me'mün halifeye. Eyitdi ki : " Ben Müselmân oldum. Senün diniñe döndüm. Ol tapdığım büti saña virbidim". Me'mün dañ ol büti Ka'be'ye viribidi, tâ ki 'imâretine şarf ideler. Ve cümlesinden Ka'be'nün evlâdur ki her kimesne ki ol evi görse ağlar. Ve dañ anuñ üzerinde kuş geçmez. Gelen kuş dañ çevrinüp (3340) anı tavâf ider. Ve dañ her cânavar ki Ka'be'nün haremine gelse; emîn olurlar cemî'i düşmenlerinden, hiçbirisi birisine mazarrat itmez. Ve dañ haremün toprağın her ne yire ki iletseler; muhterem ve mu'azzedür, cânavarlar anı tavâf iderler. Yüsufü'bnü Haccâc zamanında bir kişi haremün toprağın cem' iderdi ve haremde taşra dökerdi. Dañ (3345) cânavarlar ol toprağın çevresinde divşirilüle[r]di.[115-a] Ol kişi⁶¹ cânavarları tutardı. Bu haber Yüsufü'bnü Haccâc'a irişdi. Ol kişinün elin kesdi, dañ eyitdi ki : "Bunuñ gibi hile ve hıyânet itmek, cühüdler işidir. Şöyle ki: Hağ te'âlâ bunlara buyurdi ki : " Azîne irtesi balık avlamamız". Zira ki; denizlerden balıkları ol (3350) Benî İsrâ'il katındağ denizde derilürlerdi ki Yüsuf peygamberi yudan balık denizdeydi. Hem azîne irtesi ol balığı ziyâret itmege gelürlerdi. Hağ te'âlâ

60 "örtti" kelimesi mükerrer yazılmıştır

61 "ol kişi" mükerrer yazılmıştır

kendüye mu'î olan kullarını incitmemegiün bunlara emir eyledi ki : " Azîne irtesi balığı avlamamız ki ol balıklar benüm nızâmıçun ve bağa kulluk itmegiçün anuğ ziyâretine gelürler". Vardılar, Benî İsrâ'il (3355) hile itdiler. Azîne günü duzah kırarlardı. Azîne irtesi balık gelicek, duzağların içine düşerdi. Yek-şenbe gün varup duzağların devşürüp, balıkları tutarlardı. Bu sebebden Hâk te'âlâ tonuz ve meymün eyledi. İmdi Ka'be'nüñ şerefi ağa 'izzet ve hürmet itmeyeni, Hâk te'âlâ hür ve hakîr eylemiş, helâk kılmış. Şöyle ki : Ebrehe ki (3360) pâdişâh-ı Habeseyidi. Kaşd itdi ki Ka'be'yi harâb eyleye. Leşkerin [115-b] cem' itdi, geldi Ka'be'ye. 'Abdülmuttalib'üñ gâret idüp iki yüz devesin aldılar. 'Abdülmuttalib Ebrehe katına vardı, eydür : " Benüm develerüm virgil", eydür " Eger dilersen; benden Ka'be'yi dilegil ki yıkmayam", eydür : " Bu evüñ issi vardır, lıfız ider. Sen bağa develerüm virgil ki giderem. (3365) Onı sen bilürsin" didi. Develerin alup döndi geldi. Ka'be'nüñ kilidin tam üzerine atdı. Didi kim : " İlahî! Ev senüñdür. Giri sağa işmarladım, Ebrehe'nüñ şerrinden". Ebrehe'nüñ bir heybetlü fili var idi ki, adı anuğ Mahmûd idi. Ol fil[i] Ka'be kapusından yağa sürdiler, tâ kim Ka'be'yi yıka. Hemân ki Ka'be'yi gördi fil secde eyledi. Niçe ki dögdiler (3370) yirinden tırmadı. Be-ci d meşgûl olıcağ, girü dönüp kaçdı. Allahü te'âlâ celle 'azametühü Habese denizinden yağadın kuşlar virbidi, kara kara. Her birisiyle üçer taş mercümeğ gibi, her kişinüñ dahı adı ol taş üzerine yazılı ki ağa tokunusardur ol taşları dökdiler, ol kavmuğ üzerine. Kamusun helâk eylediler. (3375) Ol kavmdan bir kişi kaçdı, melik-i Habese katına geldi. Melik-i Habese [116-a] ider : " Ne oldı ?", eydür ki : " Hiç şormağıl ki evüñ issi kuşlar virbidi, gelüp taş yağdırdılar, cemî'i leşkeri helâk eylediler ki bir kişi kurtılmadı. Ve cemî'isin kerkesler ve kargalar yedi". Melik-i Habese bu kişiye soradururken ki : " Taş niçe yağdırdılar ?" bir kuş geldi bunuğ dahı (3380) başına bir taş bıraktı ki iki gözi çıkup düşdi, öldi. Ol zamândan berü Ka'be'nüñ 'azameti cemî'i 'âleme eşer itdi. Bil ki: Her kul Kâbe üzerine çıka âzâd olur ve anda kurt geyik dutmazlar ve hergiz kuş Kâbe'nüñ damı üzerine konmaz, meger ki şayru ola veya zahmdâr ola; ol vakit konar.

şifat-ı Hacerü'l-esved⁶²

قال ال نبي صلال الله

عليه و سلم ال حجر ال اسود بين ال الله تعالى في ال ارض

Ya'nî Hacerü'l-esved Allahü te'âlâ'nıñ andı ve 'ahdidür. Her kimse ki ağa el ursa; ol pâdişâhıla 'ahd idüp and içmiş olur ki anuğ emrinden çıkmaya ki ol

⁶² 3384-32 "Hacerü'l-Esvod'ın Özelliği".

pâdişâh dağı anı kullığa kabûl eyleye. İmdi hacerü'l-esved bir kara taşdır, Ka'be kapısının yanında. Cemî' hacılar (3390) anı ziyâret iderler.

اللهم ارحمنا وانت خير ال ميسرين

Allahü te'âlâ [116-b] anı uçmak içinden Âdem peygâmbere virbidi ki anıñla gözi yaşın sile, uçmağdan çıkdığı vaktin. Ammâ ol vakt ak süd gibi idi. Şon ra Âdem'ün zürriyâtı irişecek; hâ'iz 'avratlar aña yapışdılar, dağı kara oldı. Hacer-i esvedün vaşfı çoğdır, dilile şerh (3395) itse olmaz. Muhammed bin 'Alî eydür : " Üç taş uçmağdan yir yüzindedür : Birisi hacerü'l-esveddür ve birisi mağâm-ı İbrâhîm'dür ve birisi hacer-i Benî İsrâ'if'dür".

zıkrü'l-mağâm : Mağâm bir taşdır ki murabba'. İbrâhîm 'aleyhisselâm anıñ üzerine iki ayağın başardı, dağı ata binerdi. Yüceligi dört karışdır ve çevresini altınla kaplamışlardur ve orta yiri görünür. (3400) Ancağ iki ayağı eşeri ol taş da zâhirdür, ammâ görünür yiri barmağdır. Her ayakdan üç barmağ yir görünür ve orta yiri dağı bir barmağdır. Varden'i ziyâret itmekden kaçarmışdır. Bu taş murabba' havz içine komuşlardur, tâ mahfûz ola. Andan emirü'l-mü'minîn Muhammedü'l-Mehdî biğ dinâr virbidi, tâ ki mağâmı altınla kapladılar. Zîrâ ki; (3405) yumuşak taşdı. Uvanmasun diyü kaplatdı.

mescidü'l-Harâm : Ka'be'nün [117-a] dört yanındaki yirdür ki ol yirüğ divânı yoğıdı. Emirü'l-mü'minîn 'Ömerübnü'l-Hattâb sarâylar şatun aldı, yıkdı, mescide katdı. Dağı ol yiri bârüya aldı. Andan şonra 'Osmân bin 'Affân dağı ziyâde itdi, tevsî'den şonra. 'Abdullah İbn-i Zübeyr katında bir ulu sarây vardı ki (3410) aña " Dârü'l-ermem" dirlerdi, anıñ yarısını şatun aldı, mescide vakf eyledi. Ol bârüyı büyütüdi, dağı anıñ iç yüzine çepeçevre kubbeler yapıdı, dağı anıñ kemerlerini minâyıla nağş itdikden şonra Ca'ferü'l-Mansûr dağı ziyâde 'imâretler itdi, Şâm tarafından yaña. Bundan öğdin 'Abdülmelik İbn-i Mervân mescidüñ üstünü örtmişdi, (3415) sâc ağacıla. Ol örtü harâb oldı. Andan şonra bu düzene oldı ki; beyân itdik ki : Bârüyıla Ka'be'nün evini çevirdiler. İç yüzine bârünün kubbelerün yapıdı mermer direkler üstine ki ol kubbelerün eni üç yüz dört arışdır ve açuğ yiri yüz yigirmi biğ arışdır. Maşriğ tarafında yüzden bir eksik direk vardır ve mağrib tarafında yüz direk (3420) ve Şâm tarafında yüz yigirmi beş direk vardır ve evvel bir yanında [117-b] dağı yüz kırk bir direk vardır. Ve bu kamusu dört yüz altmış beş direkdür, her direk on arışdır ve da'iresi üç yüz arışdır. Kırk bir yirde kapısı vardır.

mescid-i Nebî : (şallallahü 'aleyhi ve sellem) Medine[de]dür. Uzunı yüz kırk arışdır ve eni yüz yigirmi arışdır ve yüceligi on iki arışdır. (3425) 'Ömer İbnü'l-Hattâb anı berkitdi, düzdü Peyğamber'ün on yedinci yılında.

Andan sonra Ömerü'bnü 'Abdulaziz kırk kişi Rüm'dan ve kırk kişi Kıpti'den ve kırk big miskâl altunla virbidi. Ve dahı niçe big yük kısnişâ gönderdi ki ol mescide şarf ideler. Dahı anı büyüttiler. Taş direkler idüp demürle ve kurşunla berkitdiler. Andan sonra (3430) uzunluğı iki yüz anşdur ve eni dahı iki yüz anşdur. Şâlih İbn-i Kiysân dahı anda bir maşşür düzdi, üç yılda Peyğamber'üñ otuz tokuz yılında. Ve Medîne'nüñ mü'ezzinleri anda dururlar. Evvel mescid 'Ā'işe radiyallahü te'âlâ 'anhanuñ evi idi. Andan türbe-i Resûlullah oldu. 'Ömer bin 'Abdül'aziz öldiği vakit didiler ki : " Destür vir, seni (3435) dahı bu türbede koyalım ki boş yir kalmışdur", eyitdi : " Hâşâ ki bu nesne [118-a] benüm göğlümden geçe. Ben kim olam ki Peyğamber hazretinüñ katında yirüm ola, dahı ben anı temennâ idem beni güristâna iledüñ, anda defn idüñ. Bunun gibi söz söylemeñ". Vardılar, anı hulefâ-i Benî Ümeyye güristânında gökçek ta'zîmile defn itdiler.

mescid-i Nüh ('aleyhisselâm) (3440) Cüdi tağında dur. Yedi kapısı vardır. Ve ol hiç gariblerden hâlî olmaz. Ve hiç kimse kimsenüñ metâ'ına el urmaz. Eger uğurlayacak olursa alup gidemez, yol bulmaz. Ol metâ'ı girü yirine komayınca, yol bulmaz. Ol mescidi oğlancıklar gösterürler yolu, garibler her bir nesnelere nesnecik alurlar, hakk-ı delâlet. Ve eger nesnecik virmezlerse, yolu bulamazlar. Bu dahı (3445) 'acib nesnedür.

mescid-i Mūsâ ('aleyhisselâm) Sâmir'dedir. Ve niçe big tahtası vardır mermerden, tâ yirden divârı ve sakfı altun minâyıla ya'nî; şuyıla münakkaşdur. Ol mermerlerin derzlerini Dımskı pirincile dutmuşlar, dahı üstine mihlar urmuşlardır ki her bir miha meblağlar harc itmışlerdür. Ve dahı menâresi vardır ki yüce yolu vardır. Şol kadar giñki bir (3450) atlu şıgar. Ol menârenüñ üzerinde bir at düzmişler ki; aşağıdan [118-b] bir serçe deñli görünür. Bir yıl ol atın başı düşdi. Hiç kimse dahı yirine koymadı. Vardılar başı şatdılar. Şol kadar bahâ getürdi kim mescidinüñ tamamı gümüş ile kaplardı. Dahı mescidinüñ ortasında bir altun çanak komuşlardır.

mescidü'l-Küfe : Bu dahı Nüh peyğamber 'aleyhisselâm (3455) mescididir ki anuñ bir bucağında bir mağara vardır ki arja " Färe't-tennüri" dirler. Ol mescidinüñ yiri put-hâne idi ki kavm-ı Nüh anda dahı bütlere taparlardı. Ol bütlerin adı : Yağüş ve Ye'ük idi ve Nesir ve Dâdeyi ve Seri' idi. Emirü'l-mü'minin 'Alî kerremallahü vecheyi bıçağıla urdı ol kişi, dahı kaçdı ol mağaraya girdi. Vardılar ol mağarada anı tuttılar. (3460) 'Alî radiyallahü 'anhü katına getürdiler. Eydür " Eger ben dirilürsem, öldürmeñiz ve eger ölürsem, kışas idesiz. Ve hem beni mescid içinde defn idesiz ki benim karındaşım Hüd peyğamber ve Şâlih peyğamber anuñ içinde yaturlar".

Çün 'Abdullah İbn-i Ziyâd mescidi 'imâret eyledi. Her direğine yedi yüz dinâr harc eyledi. Andan sonra giri yıkdı, Haccâc (3465) anu yapıduğunu harâb eyledi. Çün halife ve Mansûr ol araya geldi. [119-a] Eyitdi : " Mescid-i Nüh bundadır" dedi. Tûfân vîrân itdi, bir kerre. İkinci kerre leşker-i Kisrâ, üçüncü kerre Nu'mân, dördüncü kerre Ziyâd. Andan sonra âbâdân eylediler. Mu'azzam mesciddür.

mescid-i Yahyâ : ('aleyhisselâm) Yahyâ peygamberin mescidi Dımsşk'dadır ki ağa "Hîrûm" (3470) dirler. Bir ulu mesciddür. Bir ulu mihrâb[1] vardır ve dağı yüce kubbesi vardır. 'Abdülmelik zamânı oldu. Ol mescidi 'imâret itdi, gâyet mübâlağa mal harc itdi. Şâm'ın yedi yıl harâcını ağa harc eyledi.

mescid-i Süleymân : ('aleyhisselâm) İstahar şehrine bir ferseng yirdür. Bir 'azîm mesciddür ki nerdübânla çıkarlar. Ve bir ferseng yir taş döşemiştir. (3475) Dağı ol mescidin içinde Süleymân peygamber şüretin düzmişler ki kulları öğinde şaf tutup durmuşlar. Ve dağı on div şüretin düzmişler: Yüzleri âdem şüreti ve kulakları fil kulağı gibi ve kuyrukları at kuyruğı gibi.

mescid-i Dâvud ('aleyhisselâm) Beytül-Makdis'dür ki anu içinde bir gür vardır ki altın mihrar ile mihlamışlardır ki ağa (3480) " Kenîsetül-Kıyâmet" dirler. Dâvud peygamber 'aleyhisselâm anda namâz kılırdı. [119-b] Yılda bir kez bayram iderler. Sultân dağı anda hâzır olur. Dağı nâ-gâh bir tağdan od çıkar gelir, oddan fi'l-hâl çerâğ yandırur. Dağı dört yağı pâdişâh[a] biti yazarlar. Ol od ne vakt çıktuğın bildürürler. Eger günün evvelinde çıksa, ucuzluk olur. Eger nısf-ı (3485) nehârda çıksa, ucuzluk kem olur ve eger âhîr-i nehârda çıksa, kızılık olur.

mescid-i 'İsâ : ('aleyhisselâm) Ağa " Beytül-lağm" dirler. Rûm vilâyetindedir ki Naşrâniler anda kurbânlar iderler. Ve her yılda mu'ayyendür ki bir od gelir, ol gicede anda bir kandil yandırur. Sebebi oldur kim; cühûdlar 'İsâ 'aleyhisselâmı tuttılar ki öldürelen, dağı ol (3490) mescid içinde habs itdiler. Çün gece oldu, ol mescid gâyet karanlık oldu. 'İsâ 'aleyhisselâm namâz kılmadı. Hağ te'âlâ bir od virbidi, geldi ol mescidin içinde mu'allak durdu irteye degin, tâ kim 'İsâ 'aleyhisselâm 'ibâdet eyledi anu aydınna. Ol zamândan berü gece olıcak, ol od gelir. Ol mescide geldiği yire bir kandil komuşlardır (3495) ki gelicek yandırur. İrte olıcak 'İsâ 'aleyhisselâmı göge çekdiler. Şabâh [120-a] cühûdlar cem' olup geldiler, içeri bir kişi virbidiler ki 'İsâ 'aleyhisselâmı taşra çıkara, öldürelen. Ol kişi girdi 'İsâ 'aleyhisselâmı bulmadı. Allahü te'âlâ ol kişiyi 'İsâ şüretine

kodı. Zihî taşra geldi, eydür ki : " 'İsâ içerüde yokdur", bunlar eydürler : (3500) " 'İsâ hōd budur. Gör ne söyler. Mağlataya virmek ister" böyle diyüp ol kişiyi depelediler. Andan sonra ol kişi içeri girüp bulmadılar, dahı andan aradılar. Hâl niçe olduğın bilmediler. Ol dalâlet üzre kaldılar ki : " 'İsâ'yı öldirdük" diyü. Tülü ol mescidün iki yüz anışdur. Direkleri bakırdandır ve dīvārları pirincden düzmişler. Anuñ (3505) içinde ol kadar māl vardır ki miqdārın Allahü te'âlâ bilir. Ve niçe dürlü cevâhir dahı vardır. Mescidün öñinde bir ev düzmişler, zümrudden. Ol eve " Murassa'u'l-heremîn" dirler. Ve anuñ içinde on iki şüret komşıldur. Ve anuñ yigirmi sekiz kızıl altundan kapısı vardır. Ve ol eviñ taşrasına bir dīvār çekmişlerdür : Dört (3510) biñ iki yüz anışdur, ve ol dīvāruñ on iki bakır kapısı vardır. [120-b] Ve anuñ katında evler vardır ki anlara " Beytū'n-nūr" dirler. Çün gece olup 'âlem zulümât olıcağ; ol kimseye ki aydın olur, gündüz gibi. Bu mescidle kenise Rūmiyye şehrindeür.

mescid- i Cercis ('aleyhisselām) : Dımışk'da bir namāz-gāhdur. Bir dahı Meryem'üñdür, bir dahı Yūnus 'aleyhisselāmıñdur, (3515) bir dahı Felnūs'üñdür, Şāsan'ıñdur ve Feryān'ıñdur ve Levşā'ıñdur. Naşrāniler 'âlemden gelir ziyāret iderler.

mescid-i Afrikiyye : Bir ulu mesciddür ki anuñ içinde ki on iki direkdür, cevâhirden. Melik-i Rūm kişi virbidi melik-i Afrikiyye'ye ki ol direkleriñ birisini şatun ala, çok māl ile. Melik-i Afrikiyye nāme yazdı ki : " Bu mescid rahmān evidür ve seniñ mescidün (3520) şeytān evidür. Bu direk başa layıkdur" didi, virmedi. Ol dā'im örtülü tutarlar. Cum'a günü olıcağ; ol örtülerin giderürlerdi, tā ki halā'ik nazar ideler. Her kimi ki yılan şoksa; bıcağ ucu ile bu direklerden kızarlar, dahı⁶³ zahmına urur zahmetin giderür. Ve ol mescidün içinde bir ağaç vardır ki yaz günleri olıcağ ol (3525) ağacıñ yapraklarından bal tamar. Şol miqdār ki cemī'i şehre yiter. Cevāb [121-a] ider : " Ol ağac[ı] 'İsā'ıñ havāripleri dikmişdür. Sebeb ol hikmete ol oldı ki; ol vilāyetün pādışāhı 'İsā 'aleyhisselām[ı] havāripleri ile iki kerre ol mescid içinde habs itdiydi ve tā'am dahı virmezdi. Hağ te'âlâ celle ve 'alā anlarıñ arkalarını ol ağacıla ururdu. Her gün (3530) yapraklarından bal tamarı, yirlerdi. Onuncı gün ol kerīm pādışāh bunlara ruşsat ve nuşret virdi, ol mescidi muşallā düzdiler".

63 "dahı" kelimesi metinde mükerrer yazılmıştır

Bil ki; kenîseleri ki 'âlemde çokdur. Velikin şol kenîseleri zikir idelim ki anda 'acâyibler vardır.

kenîse-i Dahbûdiyye : Didükleri Beytül-Makdis'dür ki anuñ uzunluğı bir fersengdür ve yüceliğı (3535) iki yüz arışdur. Ve kurbân idecek yir andadır ki ol yaşıl zeberced[d]endür, uzum yigirmi arışdur. Dahı üzerinde yigirmi şüretler komışlardur, münakkaş. Ve anuñ içinde üç bakır direk vardır ve biğ iki yüz kapusı vardır zebercedden, dahı kırk altun direk vardır; ol âbinüs direklerinden, kapulardan gayrı. Ve dahı bi-'aded kandilleri (3540) vardır. Bil ki; biz bu kenîseleri bu düzene zikir itdügümüz anıçündür ki : Biliñiz ki [121-b] küffar niçe 'izzet ve rağbet ider peygamberine ve şühedâya ve kenîselere, tâ siz dahı anlardan 'ibret dutup artuğ 'izzet dutasız. Zirâ ki; ta'zîm Müslimânlara dahı gerekdir. Kenîsetül-melikür-Rûmiyye'dedür ki anuñ içinde bi-kiyâs mâl vardır, cümlesinden. Oldır kim : (3545) On biğ altun seğek vardır ve on biğ sini ve on biğ çanak ve yedi yüz müseyn (?) ve otuz biğ hâc vardır, kamusı kızıl altundan. Ve biğ kitâb dahı vardı, altunla yazılmış. Ve dahı kürsiler eylemişlerdür, kızıl altundan. Bir 'azîm eyvân dahı eylemişler. Ve dahı cemî'i anda bilinen peygamberlerüñ şüretlerin yazmışlardur, tâ Âdem'den (3550) Muhammedün Resûlullah'a degin. Ol kürsilerüñ çevresinde yüz altun direk vardır. Bu direklerüñ her birini bir bütüñ şüretinde düzmişlerdür. Ve her bütüñ elinde bir çaj. Her kaçan ki ol kavma bir düşmen kaşd itse; ol bütlerüñ çajlarını birbirine ururlar, ol kavma bildirürler düşmen geldügin. Dahı düşmenüñ def'ine meşgûl olur.

kelîsetül-İmtihân: (3555) Bu dahı Beytül-Makdis'dedür. Ol kenîseye varanlar [122-a] bunı da'vî iderlerdi birbiriyle ki : "İşbu kenîseyi peygamberlerden yapmışlardur" diyü. Dahı ol kenîsenüñ içine girürlerdi. Eger şöyle ol kişinüñ eli yaş olursa; peygamberler neslinden olurdu ve eger kuru kalsa, yaş olmasa; peygamberler neslinden (3560) olmazdı. Ve dahı bir tahtanuñ altında bir çölmek kaynardı. Çünkü iki kişi gelürlerdi, ellerini ol çölmegiñ içine şokurlardı. Her kimüñ ki da'vîsi bâtl ise; eli göyenirdi ve her kimüñ ki hak ise göyinmezidi. Ve dahı ol kenîsenüñ kapusunda bir ağaç at vardı ki eger bir fâsık, ya bir sâhir ol araya gelse; ol ağaç it âvâzı iderdi, (3565) ol kişiye. Ve her kimse ki ol ite ok atsa; yine ok döner kendüye doğunurdu, öldürürdi.

⁶⁴ "Bilinen ve Biliemeyen Kiliseler Bahsı"

kenîsetü'l-Kıyâmet : Bu dağı bir ulu kenîsedür ki bundan ulu kenîse yokdur. Ki küffâr içindeki bayramları olur. Cemî'i kâfir anda gelürler ve kırbânların anda iderler. Nâ-gâh bu esnâdayiken bir ağı od ki arasında küçük küçük odlar dağı (3570) vardur ki gelür ol kenîsenüñ içinde ki kıandilleri yandurur. Mütekellimler [122-b] eydür : " Ol od ruhbânların hîlesidür ki kibritile düzerler. Şöyle ki; Mecûsilerinüñ âteş-hânesi vardur. Ne kıadar şü dökerlerse ol yanar oduğı üzerine; dağı artuğı yanar, tiz olur. Zirâ ki; neft çeşmesi vardur, ol evde ki şü neftün yandüğün söyindürmez. Bu od dağı (3575) anuğı gibidür.

kenîsetü'n-nâr : Fars hudûdında bir od düzmişlerdür ve anda bir ruhbân oturmuş, dâ'im ol oda hizmet ider. Bir od düzmişlerdür. Ve anda ol oda dağı söyler, ol oddan ağı âvâz gelür, cevâb virür. Tâ ki; Nevbet 'Arab'a degdi, ehl-i İslâm ol yirleri dutdı. Vardılar ol evi kıazdılar. Bir taşdan lüle buldılar: Kırk arış miqdârı ki ol (3580) lülenüñ bir ucu bu oduğı altında ve bir ucu bu evden taşra bir yirde ki ol arada bir kışi pinhân oturmuş ağızın lüleye ururmuş. Ve lülenüñ hûd bir ucu oduğı altında. Her kıaçan kim ol ruhbân oda söyler olsa; ol kışi dağı lülenüñ içine söyler, dağı âvâz od içinde söyler gelür. Dağı halk şanur ki âvâz oduğı kendüzinden (3585) gelür. Bu hîleyi bilmeyüp mağrûr olurlardı.

kenîsetü'z-Zeytûn : Bir künbeddür [123-a] Rûm'da ki anuğı depesinde bir kıuş düzmişlerdür bakırdan ve ağıl şüretinde. Ve ağıl bir kıuşdur ki anuğı gâyetde latif âvâzı vardur. Her kıaçan ki ol kıuş âvâz idüp nâliš itse, her kıuş ki âvâzın işitse; vanur zeytûn getirür, öğine kıor, " Yisün" diyü. İmdi (3590) ol künbed üzerindeki kıuş zeytûn irişecek, yıllar esdüğünden âvâze virür. Âvâzın işiden kıuşlar zeytûn getirür ki ol kıadar zeytûn hâsıl olur ki ol bakır kıuş sebebinden kıyâsa gelmez.

kenîse-i Mînâ : Bir kenîse-i Mînâ vardur, Mısır'da. Şişeden ve mermerden yapmışlardır. Ve her yıl Rûm'dan altun getirürler, yükleriyle ağı. Ve anda peygâamberler şüretin yazmışlardır. Ve dağı bütler kıomşlardır ki her kıaçan ay hilâl olsa, ol büt elini tahrik ider şol düzene ki : Güni bilür ki ay tamâm olmuşdur. Ve anuğı keyfiyyetin kimse bilmez. Kenîseler çokdur. Hîra'da bir kelîse vardur. Anuğı üzerinde yazmışlar ki : " Bu kenîseyi, melik 'Ömeribnü'l-Münzir bünyâd itdi, 'Ömerü'bnü Cinân elile anuğı". Beyt yazmışlar.

Beyt

رأيت ال دهر بال انسان حمن
رأى بيضا من ال دهر ال حدود

[123-b] Ma'nisi budur kim : " Rūzigār ādemīnūğ üzerine geçer. Rūzgārdan hiç kimse nık bahtlığıla cān kırtarmaz, kamusı ölür. Hiç kimse bāki kıalmaz Hāk te'ālā'dan artuk".

fī zikri'l-bilādı vel-ekālīmī'l-mürettebeti bi-hurūfi vel-hecāil

elif

İliyā : Bir şehir-i mübârekdür. Ve İliyā (3605) bir peygamber adıdır ki bu şehriñ evvel bünyādın ol itmişdür. Ve bir pâdişāh ki Erķil dirlerdi, ol şehre geldi galebe itdi. Dahı ol peygamber ol şehirden kaçdı. Tūr tağına vardı kim Mısr'a dört günlük yoldur. Ve ol tağda bir niçe gün durdı, gizlendi. Ve andan sonra bir kelisā yapıdı, ol tağın orta yirinde ki adı anuğ dahı (3610) İliyā'yıdı. Ve ol bir hūb yirdi ki anda şular ve ağaçlar çoğdı. Ve İliyā diyü Beyte'l-Makdis'e dirler ki anı Dāvud peygamber bünyād itdi ve Süleymān tamām itdi, on iki yılda. Ve her ayda yigirmi biğ aqça buğday kirisine virürlerdi, anda işleyenleriçün. Ve hem dahı niçe biğ biğ zeytün dahı gelürdi. Ve yüz biğ kişi taş yomcu vardı ve otuz (3615) biğ kişi taş taşırdı ve yetmiş biğ balta ve bil şalarlardı. Ve taşları [124-a] münakkaş itdiler ve içini tamām altunlar itdiler. Ve iki direk düzdiler bakırdan ki anuğ degirmiligi on iki arışdı ve bir bakır havz düzdiler içinde ve ol şehirde bir mescid dahı düzdiler mermerden ve dahı sakfını ve divārını yāķūtula düzdiler ve yirini firūzele düzdiler divler ve periler cemī'i iklīmden (3620) cevāhir getürdiler, tā ki tamām oldı. Ve dahı ol kişi derhāl büyüdi ki ol kişi[yi] Ka'bü'l-aħbār ne işitdi ve ne gördi. Ve Mu'āviye ol haberi 'azim ta'accüb eyledi, dahı döndiler ol kişiye eydür : " Bize ol şehre varmağa yol yokdur", ol kişi eyitdi : " Beli yokdur. Hāliya sen hoş geldüñ", dir ol kişiye. Dahı Mu'āviye biğ dinār virdi ve ehl-i tefsir (3625) eyitmişlerdür ki : " İrem Dimaşķ'ın Zātü'l-'imād[ı]dur" ki anuğ beyānı gele, inşā'allahü te'ālā.

Ablaķı'n-nerd : Bu bir kal'adur, Şāmıla Hicāz arasında. Eyüligile, muhkemligile meşhürdür. Ol kal'a[da] bir beg vardı. Adına Şumülü'bnü 'Ādile dirlerdi. Bir hikāyet eydürler anuğ vefādarlığıçün. Eydürler ki : Bir kişi aña bir zirh emānet kodı. Ol zirhı bu Şumül'ün (3630) bir düşmeni vardı, diledi. Bu eydür : " Emānetdür, virmezem". Vardı, bununla [124-b] çokceng eyledi. Āhir Şumül'ün bir oğlı vardı. Döndi, eyitdi ki : " Zirhı vir, yāhūd oğluğı öldürürim". Şumül eydür : " Ne ideriseñ it ki ben zirhı virmezem". Ve ol düşmen oğlunu öldürdi, bu zirhı virmedi. Ve eydürler ki : " Hiç kimse Ablaķ'a zafer bulmamışdur".

kal'atü'l-Ebyaz : Hemedān'ın şehri (3635) kapısında bu bir kal'adur : Üç bārü Hemedān'ın ve üç bārü Ebyaz'ın vardır. Bu Ebyaz kal'asını Dārā

yapdı ve kızın 'avratın anda getürdi. Dahı kendü 'âlemi gezdi, İskenderle ceng eyledi ve İskender'e nâme yazup eyitdi ki : " Ey niçe kanlar dökildi. Cemi'i 'âlem benümdi, sen aldun. Ve dahı ben zahiliyem. Benüm atalarım kal'a-i Ebyaz'[da]dur. Anları zinhâr (3640) incitmeyesin, tâ ki ben saña çok gençler vireyim". İskender cevâb yazdı ki : " Saña memleketüñi yine vireyim, döneyim gideyim". Dârâ bu sözi kabûl eylemedi. Melik-i Hind'e nâme yazdı ki : " Bağa yardım eylegil, tâ biz⁶⁵ İskenderle ceng eyleyelüm". Dârâ muñ iki veziri vardı, birbiriyle ittifak eylediler. Eyitdiler ki : " Dârâ'nun devleti gitmişdür, devleti (3645) İskender'e yüz dutmuşdur, ve halâ'ik dahı incindiler. Dârâ'yı biz [125-a] öldürelim, tâ ki İskender bize vilâyetler vire". Vardılar, Dârâ'yı karnında bıçağıla urdılar, dahı tutup İskender'e virbidiler. Çünkü İskender anı bu hâlde gördi, terahhum idüp ağladı ve başını dizine aldı ve eyitdi ki : " Ey şâh-ı İrân! Ne dilersin benden ki (3650) saña virem ve zahmına 'ilâc eyleyem ki senün benüm üstimde terbib hakkı vardır". Dârâ eydür İskender'e : " Ben memleketimden geçmişem. Velikin saña birkaç nasihatım vardır, eydeyim" eydür ki : " Kendünji görme. İ'tibâr-ı şeytâna kalma. Ve her nesne ki elün dedür, saña kala bilmegil. İ'tibârı benden kul ki bu memleket bağa kalmadı. Ve kızım Rüşen'i ki (3655) saña virdim, hoş tutgil. Ve giceleri ölümler üzerine musallaht kılmağil, ya'nî; bi-hüneri hünerliler üzerine zebün itme". İskender ol iki veziri tutdı itdi ki : " Dârâ sizün pâdişâhıguzdı, ni'metin yimişdiñiz. Ağa şunun gibi yavuzluk eylediñiz, ayruga kaçan eylük idesiz ?". İkisini dahı aşakodı. Eyitdi ki : " Elhamdülillâh ki, Dârâ benüm elimde ölmedi". Ve ol kal'a-i (3660) Ebyaz tâ Buhtü'nnaşır zamânına degin âbâd idi. Buhtü'nnaşır harâb [125-b] itdi ve henüz vardır.

beyzâü'l-Başra Beyzâ bir kal'a'dur ki anı 'Abdullah dirler bir melik yapmışdur. Bir 'Arab anda gelmiş, eyitmiş ki : " 'Abdullah bu kal'adan fâ'ide görmeyiser", bu 'Arab'ın sözünü işidüp 'Abdullah'a ifetdiler. 'Abdullah eydür : " Bu sözi niçün didiñ ?" 'Arab eydür:

راءيت اسدا قالنا و كلبا

قايما و كيشانا قايما

(3665) Ya'nî : " Arslanlar gördüm, yüzlerin burşdımışlar ve itler gördüm, arşarlar ve çoçlar gördüm ki urşurlar. Pes bu kamusı bu şıfat üzerine ceng düzmüşlerdür. Ve birkaç gündün şoğra ehl-i Başra, 'Abdullah'ı kal'adan sürdiler. Vardı Şâm'a gitdi ve Beyzâ'dan hiç fâ'ide görmedi. Ve dahı dirler ki

65 " biz" kelimesi metinde بن şeklinde yazılmıştır.

: " 'Abdullah çün (3670) yapardı. Bir kişi ol kal'aya girdi, bu bünyâd-ı 'azîmî gördi. Dahı bu âyeti okıdı:

اتينون بكل ربيع اية تعيثون ت ال تذون
مصانع لعلكم تذون

'Abdullah'a katı geldi, eyitdi ki : " Bu âyetden sonra ne gelür ?" didi. Okıdı ki:

و اذا بطشتم جارين

'Abdullah eyitdi ki : " Senüñle işim vardır". Buyurdr ki ol kişiyi (3675) tutdılar, dir ki : Ol bünyâduñ içine koydılar. Beyzâ'nun bir rüknini [126-a] ol kişinüñ üzerine yaptılar, lâ-cerem. Ol dahı Beyzâ'dan berhüdâr olmadı.

Bâbil : Yedi kal'adur ki bunların olması 'alemüñ 'acâyibindendir. Allahü te'âlâ Nümürü'da virmişdi, evvel hâlde. 'Ömerübnü'l Hattâb radıyallahu 'anhü bir kişiyeye şordı, Bâbil ahvâline. Ol kişi eyitdi : " Yedi şehirdür, (3680) muhtaşır. Evvel şehrinde bir ev yapmışlardır ki : Yir yüzinüñ şüreti ve şehirlerini ve illerini şularını ve ırmaqlarını ve deryâlarını ol evüñ içinde şöyle tertib ile yazmışlardır. Her kaçan ki bir vilâyetüñ kavmı 'aşı olsalar, baş çekseler ol vilâyetüñ bu ev içindeki şüretine gelürlerdi. Anların şüretlerinin şüretinden barmaklarla işâret idüp (3685) çekerlerdi, bir ayrıuk vilâyetüñ şuyunun şüretine. Haq te'âlâ emrile ol 'aşı olan kavmuñ vilâyetlerinin şuvı çekülür, ol vilâyete giderdi. Bu kavım şusız kalurlardı. Nâ-çâr yine gelüp mu'tî' olurlardı. Andan girü barmağıla işâret idüp çekerlerdi. Şuları yine 'avdet iderlerdi. Ve ikinci şehirde bir havz düzmişlerdi, 'azîm. (3690) Yılda bir kez Bâbil vilâyetinde güci yiten kişi ol şehre gelürdi. [126-b] Bir kâfile bir meşrüb nesne getirürdi: Hamîr gibi ezmeğ. Ve hurmânun ve balıq ve gayrısınun şirelerinden; ve dahı boza ve şeker şerbeti ve bal şerbeti gibi envâ'ı meşrübâtdan getirürlerdi, ol havzun içine dökerlerdi. Ve tamâm olıcaq her biri yine alurlardı, ol havz (3695) içinden kapların baturup. Meger birisinin kabına kendü getürdigi gelürdi. Hiçbir ayrıuk dürlü gelmezdi. Üçüncü şehirde bir tabıl düzmişlerdi : Her kimün ki yitügi olsa; ol tavulun katına gelirdi, anı çalardı. Dahı andan bir âvâz gelürdi. Ol yitüğüñ ne yirde idüğüñ ve niçe olduğıñdan haber virürdi. Dördüncü şehirde (3700) bir gözğü düzmişlerdir, demürden. Her kimsenün bir kişisi gitmiş olsa ve hâli ma'lûm olmasa, ol gözğü katına gelürdi. Dahı ol gözğüye bakarlardı. Ol gâyib olanı ol gözğü içinde görürlerdi, ne hâlde ise: sağ mıdur veya hasta mıdur, derviş midür veyâhüd bay mıdur ölü midür, diri midür görürler bilürlerdi. Beşinci şehirde (3705) kapısında bir bakırdan ördek düzmişler. Her garîb ki ol şehre girse; [127-a] ol ördek çağırırđı. Ol kavm

anı bilüp gelürlerdi, ol garîbi bulurlardı. Ne kişi idügin, ne yirden geldügin şorarlardı. Altıncı şehirde bir kâdı var idi ki bir şunuğ üzerinde oturmuşdı. Kaçan ki iki da'vâci gelse; ol kâdı anlara iderdi ki : " Bu şuya (3710) girüñ". Ol dañı ol şuya girürlerdi: Anuñ ki da'vâsı hağdur şuya batmazdı ve anuñ da'vâsı bätıldur, batar idi. Yedinci şehirde bir ağaç var idi, bağırdan düzmişlerdi. Uzunlığı ne kadar ise, gölgesi dañı ol kadar olurdu. Ne kadar âdemî gölgesine gelse; ol kadar gölge virürdi, tâ biñ kişiye degin. Kaçan biñden ziyâde (3715) olsa; cemî'isinden gölge giderdi, güneşe kalurlardı. Bil ki: Memleket-i Bâbil; gâyetde hüb yiridi, âbı havâsı mu'tedil ve kavmu sâzigâr ve dindâr idi. İskender çün 'âleme musallağ olup tutdı, Bâbil vilâyetini dañı aldı. Ve bunlara gâyetde 'adl ve refâhiyet oldu. Çünkü İskender vefât itdi. Bâbil ehli (3720) eyitdiler ki : " Bunun gibi pâdişâhlık ve saltanat ki İskenderüñ [127-b] var idi, bir dañı bunun gibi Süleymân idi. Bu dünyâda anlara bâkî kalmadı. Pes kime bâkî kalırsadı ? Bu tarîka fikir idüp ellerin dünyâdan çekdiler, terk-i dünyâ itdiler. Âhir vardılar, erenleri kendüleri hâdım eylediler, tâ haddi ki beşikde yatan oğlançıkları dañı hâdım eylediler. (3725) Pes andan soğra tevâlüd ve tenâsül kalmadı, artmadılar üremediler. Az zamânda bu kavm dükenüp dünyâdan geçdi. Bâbil vilâyeti hâli ve issüz kaldı. Bu sebebden ol vilâyeti şü dutdı, Hağ te'âlâ emriyle Bâbil'üñ şehirleri şü içinde kaldı. Şöyle ki; on yedi şehriñ hiç eşeri kalmadı. Bâbil vilâyeti 'Irâk'üñ orta yerindedür. Şol pergâr (3730) noktası da'irenüñ ortalığında olduğı gibidür. 'Irâk dañı cihânüñ orta yerindedür.

bilâd-ı Pehleviyye : Pehleviyye şehirleri çokdur, Âzeribâyıcân serhaddinde; tâ Fars vilâyetinüñ âhîrine degin ve tâ Sîstân'a degin ve Mâverâü'n-nehr'e degindür. Kıtub-ı bilâd-ı Pehleviyye Kuhîstân'dur ve Hemedân'dur. Ve kıtab-ı Fars İstâhar'dur ki bu ekâbir yiridür. Eydürler ki:

Melik-i (3735) Şin ki Fağfurdur nâme yazdı. Efridün ki melik-i İrândur eyitdi ki : [128-a] " Biñ pâdişâh benim leşkerimde vardır. Ve hem güneş benim cânibimden toğar, ve dañı biñ büt-hânem vardır ki her birisinde şol kadar mâl vardır ki senüñ cemî'i memleketiñde yokdur. Ve dañı benim vilâyetim altın gümüş ma'denidür ve lâciverd ve cevâhir ma'denidür. Ve cemî'i kavmum perri şüretin[de]dür (3740) ve cemî'i vilâyetimde bir zişt âdem yokdur. Kamusu sepîd-rüy ve siyeh geysü ve ferîşte-peyker ve şan'atları dibâdur. Ve Çin'den tâ Ceyhün'a degin benimdir". Efridün dañı cevâb yazdı ki : " Niçe lâf urasın ki bir şehri Pehleviyye'nüñ cemî'isine Çin ve Mâçin mukâbildür, belki dañı yegrekdür. Cemî' 'âlem İrân milkine varurlar, harâc

alurlar. (3745) Ve dağı kullarımız, halâyıklarımız Çin ü Mâçin'dendir ve Pehlevî'lerden hiçbir yerde kul veya karavaş yoktur. Ve ma'denler bizim vilâyetimizde çoktur, sizden. Sizün işiğüz dibâbâflıktır, ya'nî ebrîşim dokumaktadır. Ol hod 'avratlar işidir. Ol hüblük ve zülif didiğüz tâvusa beğzersiz ki reng ü ra'na ve hüblükdan özge hüner yoktur. Ve eger güneş sizün (3750) cânibinizden gelürse, n'ola ? Hâliya sizün içündür gelmez. Ve cemî'i 'âlem [128-b] ol güneşden ne miğdâr fa'ide dutarlarsa, siz dağı ol kadar dutarsız. Onlardan artuklığınız yoktur. Ve ol büt-hânelerine ne fâhir itmek gerek ki anlaruğ cemî'isini benümçün cemî' itmişsin. Uş sağa ben Nerimân'ı gönderirim ki vara anlaruğ cemî'isin ki başa getüre". Hem Nerimân (3755) vardı anlaruğ cemî'isin gâret itdi, dağı Fağfur'ı dutdı Efridün'a getürdi.

Bulgâr : Bir ulu vilâyetdür. Üç ulu şehirdür : Birisi Bulgâr ve birisi Süvâr'dur ve birisi Emel'dür. Bulgâr vilâyetiniğ dört yanın kâfirler ihâta itmişdür. Hağ te'âlâ 'azze şânühü anı orta yerde hıfız itmişdür. Dağı Bulgâr'ı pâdişâhı (3760) Zülkarneyin evlâdındandır. Eydürler : " İskender zülümâtdan çıkıcağ Bulgâr'da mağâm dutdı, tâ kim dünyâdan gidince". Ve ehl-i Bulgâr; dindâr ve bahâdur ve hamıyyetlüdür ve sîretleri hoşdur ehl-i İslâm'dur. Vâcibdür ki du'âyıla meded ideler, bu kavm nuşret-i küffâriçün.

Bestâm : Bir mübârek şehirdür ki anda kimesne 'aşık olmaz, anuğ hâşşasıdır. Ve eger (3765) bir kişi 'aşık olsa; kaçan kim anda varsa, sâkin olur 'aşkı. [129-a] Bestâm'ı şuyı acıdır, ağız kokusına menfa'atı vardır. Ve dağı siğek anda gâyetde mü'ezzi olur. Kavmı gâyetde şâlih ve dindâr olur.

el-Başra : Başra bir meshûr şehirdür. 'İmâretleri çoktur. 'Ömerübnü'l-Hattâb hilâfeti zamânında yapılmışdır. Andan öğdin aña "Hindeyeter (?)" dirlerdi. (3770) 'Atebe bin 'İmrân Başra'nuğ mi'marıydı. Yedi yüz kişile emîrül mü'minîn 'Ömer'e virmişidi ki yapalardı. Ol ki yapdılar, anı ağacıla yapdılar, andan sonra kerpiçile yapdılar. Çünkü nevbet Mehdi'ye degdi. Ol dağı ziyâde eyledi. Eydürler : " Her garîb ki Başra'da mağâm tuta meflüc olur". 'Atebe bin 'İmrân eydür : " Başra'yı ki feth itdük bizümle (3775) 'avratlar var idi. Sancaklarımızı ol 'avratlara virdük. Dağı anlara ısmarladük ki : " Bizüm ardımızca ırâqdan gelüğüz. Dağı her birigüz yirden toprak alığüz, dağı göge şavunğız dâyimâ". Çünkü Başra'ya vardük. Başra kavmı bizi karşıladı. Gelür gibi iken kaçdılar. Şonra ehl-i Başra'ya şordük : " Ne sebebden kaçdınız ?", eyitdiler : " Gördük ki sizün 'ağabığüzca (3780) 'azim toz kopdı. Eyitdük ki : " Bunlar 'azim leşkerimiş, bu evüğ gelenlerindenmiş. [129-b] Uş leşker artlarınca irişdi" didük. Ol sebebden münhezim oldük".

'Atebe Başra'yı yaptığı sene seb'i 'aşere idi. Ve gökden ıraqı yir Başra'dur. Ancak kamu şehirlerden bu tizrek helak olur ve harab olırsadur. Ve eydürler ki : " Ehl-i Başra bahil olur, ta şol hadde degin ki bir garib (3785) şehirden : " Et yirsin" diyü kovarlar. Ve dahı bakla şaticı şehirden ki hizüm oğlanlarımızı yavuz öğredür, müsrif olur, bakla yimege dadanurlar. Ve dahı hiç pâdişâh Başra'da makâm tutmadı. Şöyle ki; Dârâ bin Dârâ makâm tutdı, anda ve Buhtü'nnaşır Bâbil'de ve Kisrâ'da ve Medâyin'de bunlar makâm idindiler.

Bağdâd : Şehr-i mu'azzamdur ve kubbetü'l-İslâm (3790) ve menzil-i hulefâ'i'r-râşidindür. Anuñ ehli cemî'i 'âlem halkından zeyrekdür. Bağdad kavmunuñ oğlanları bâkî şehirlerin yirlerinden yegrekdür. Kavm-ı Bağdad cemî'i hünerlerde pehlevândur. Ve Bağdad'ı Ca'ferü'l-Manşür bünyâd itdi. 'Ali İbnü Yaqtın eydür ki : " Ben Manşür'ıydum kim da'im ol bir hoş makâm isterdi ki anda bir şehir ideydi. Çok zamân bu taleb (3795) üzerine dört yaña yir tefahhuş ideridük bilesine. Bir gün bu talebde [130-a] gezerken bir zâhid ilerü geldi başa şordı kim : " Bu pâdişâh ne ister ? ", eyitdim kim : " Bir şehir bünyâd itmek ister" eyitdi ki : " Bunun adı nedür ? ", eyitdim ki : " 'Abdullah İbn-i Muhammed", eyitdi ki : " Nisbet nedür ? ", eyitdim ki : " Ebü Ca'fer", eyitdi ki : " Lağab nedür ? ", eyitdim ki : " Manşür". Ol kişi : " Ben kitâbda buldum ki ol (3800) kişi bu deñlüdür ki anuñ lağabı Muklaş'dur". 'Ali İbn-i Yaqtın eydür : " Bu sözi Manşür'a haber virdim. Derhâl atdan indı, secde eyledi. Eyitdi ki : " Evvel anam başa Muklaş lağab komışdur. Sebeb oldı ki: Ben oğlaniken bir tavaruñ ipin uğurladım. Ve dahı bizim konşulığımızda bir uğrı varıdı, anuñ lağabı Muklaş'ıdı. Pes 'avratlar ol sebebden Muklaş ad virdiler. (3805) Ol zamândan berü hiç kimseden bu lağabı işitmemişem". Bu beşârete şâd olup bir miñ çıkardı, yire dokıdı ve bir at çıkardı ol miñı bağladı ve bir uvacık eline aldı çevrindi, bir da'ire çekdi. Dahı anda Bağdad'ı bünyâdın urdı. Ve dahı dullâb düzdi ki şu çeke. Evvel kaşru'l-huldı bünyâd urdı ve bir cisir dahı bünyâd itdi. Ve bir müneccim, adı anuñ Nev-baht (3810) idi, tâli'in dutdı Bağdad'ı ki şems kavı burcında imiş. Eyitdi ki : " Tâli' [130-b] buña delâlet ider ki hiçbir kişi halife bu şehirde olmaña". Ammâ Ahmedü'bnü'l Hanbel eyitmiş:

إذا خرجت من ال بعدد دا فال دون كلها بسناق

Ol kişiler ki Bağdad'a ta'n iderler. Bu sebebden ki Bağdad'ı gıñligi dört fersengdür. Her fersengi üç mildür, her mîli dört biñ (3815) kişi gerekdür. Ve kamusı kırk sekiz biñ kişi olur. Pes kırk sekiz biñ kişi gerekdür an düşmenden hıfız ide. Ve her kişiye günde on akça nafaka gerekdür, leşkere ki

dâ'im dura, düşmen gelicek cevâb ide. Eger bir ay leşker anda dursa, ne miqdâr mâl gerekdür kıyâs eyle. Şehrüñ eyüsi oldur ki ma'âşî leşkerüñ (3820) kendüzinden hâsıl ola. Şöyle ki; Semerķand'ı Buhârâ ve bilâdu'r-Rûm'ı ve Bağdâ'd'da şaymışlar ki altmış biñ hammâm varmış. Her hammâmda dört hidmetkâr varmış ve cümlesi iki yüz kırk biñ olur. Ve bâkî âdemisin dahı buña göre kıyâs it.

Buhârâ : Bir yirdür ki 'âlemde bundan laţif yir yokdur. Eger Buhârâ kal'asına çıksalar, (3825) kavmü 'âlem sebiz görünür. Şanasın ki âsemân bir yaşıl kubbedür, bisât üzre [131-a] kurulmuş. Anuñ içindeki köşklerüñ âyine gibi şu'âi var. Ehl-i Buhârâ şücâ' ve şâlih'dururlar. Ve anda dâ'im 'adl yürür ve hem kavmü 'adle yardım iderler ve zulme yol virmezler. Ve hem 'ulemâ-i fuhûl andan kopar.

Belh : Bir şehirdür ki memdüh ve ehli bütperestlerdi, tâ zamân-ı (3830) emirü'l-mü'minin 'Osmânü'bnü 'Affân radiyallahü 'anhüye degin. Feth itdükte ol kavm dindâr oldılar ve şî'âr-ı İslâmı hıfız itdiler, tâ haddi ki gazâlar itdiler Türkistân'a. Dahı Ceyhün şuyı aña on iki ferseng yirden geçer.

Berda' : Bir şehirdür, Tâliken'e degin ve İrân ve Rûm'a degin. Kubâd-ı Ekber yapıdı. Ol vilâyetde Berdâ''dan ulu şehir yokdur. Velâkin Berda''da (3835) ve Tiflis'de zelâzil çok olur ve fınduk dahı çok olur.

Bed : Bir şehirdür, Âras ırmağınuñ katında. Bir memleket-i 'azîmdür. Ehl-i Mecüsilerdi, tâ Mu'taşım Billâh zamânına degin. Mu'taşım Billâh anları helâk itdi. Müslimânlar karar eyledi, da'vi itdiler ki Mehdi bundan çıkardur. Ve anda enâr olur ki naziri yokdur 'âlemde. Ve dahı incir, üzüm olur ki (3840) anı tennürlarda kurudurlar. Zirâ ki; anda güneş az olur, hemişe bulut [131-b] olur. Ve bu şehirde beş biñ kelise olur. Aşhabu'r-re'süñ ve hem leşker-i Câlüt ve Câlüt'uñ günı dahı andadur. Ve Câlüt'ı Dâvud peygamber depeledi. Ve anda bir değiz vardur, kiçicek ki hiç içinde cânavar yokdur.

Bulun : Bir şehirdür mağrib deryâsınuñ sâhilinde. (3845) Bârûsî biñ arışdur. Bununla Endülüs arasında altı ferseng yoldur. Meliki anuñ Rüstem evlâdın[dan]dur. Ol kavm beglerine "Emirü'l-mü'minin" dirler.

Balebek : Bir şehirdür Şâm'da. 'Âlemüñ 'acâyibindendir. Anuñ bünyâdına ki bir taş komuşlardur: Giñligi yigirmi arışdur ve kalıñlıđı on arışdur ve uzunu kırk beş arışdur. Ve işbunuñ gibi (3850) 'azim taşları birbiri üstüne komuşlardur, şol düzene ki; arasına igne şıgımaz. Şanasın ki bârünüñ mecmü'ı bir taşdur. İmdi bunı zamânda itdiler ola ve buncılayın taş ları niçe getürmüş olalar. Ve bunlar ne kavm idi ve ne kuvvetleri varmış.

Bencehiz : Bir şehirdür Hindile Horāsān arasında. Ve bu şehirde müfsidler çoktur. Anuḡ nisbeti (3855) Hind[d]'e artıktır, Horāsān'dan.

Best : Bir şehirdür, İslāmda hūb. [132-a] Anuḡ metā'ı incir ve erik nārdenk ve üyān ve yulardır, kamusu anda eyü olur.

Bāmiyān : Bir şehirdür Horāsān'da, taḡ başında.

Bahreyn : Bir şehirdür ki vilāyeti çoktur. Her kim anda olsa talaḡı büyü. Ve metā'ı anuḡ hūb tonlar ve perdeler olur.

Bilāsākun (3860) Türkistān hudūdında bir şehirdür. Ve bir şehir daḡı vardır ki aḡa "Ebēm" dirler. Ehl-i İslām elindedür. Andan dilküler ve kal'ı ve kurşun getirürler.

Berkāldur : Bir 'azīm şehirdür Şām'da. İçinde bir menāre düzmişlerdür, taş dan. Her taşuḡ ortasında bir demürden yuva düzmişlerdür. Her kim aḡa el ura; yukarı çıkar, maḡsūdı görür. Ve daḡı ol menārenüḡ üstinde bir şanduk, ol şandukuḡ içinde bir çanak, içinde Yaḡyā peygamberüḡ başıdır, 'aleyhisselām.

bōstān-ı Süleymān : ('aleyhisselām) Bir 'azīm yüce dīvārdur, Serendib'de ki tūlu anuḡ kırk mıldür. Ve bir taş daḡı ol dīvāruḡ iki ucundan ihāta itmişdür. Şanasın ki ol daḡı aḡ dīvārdur, bir pāre taşdan. (3870) Hiç kimse ol bōstāna girmiş degildir ve girmez. Daḡı bu şüretile düzmişlerdür. [132-b] Hiç anda ādemī varmaz. Ve ol dīvāruḡ dibinden bir 'azīm şu taşra gelür, yemiş vaktinde ol yemişlerden getirürlerimüş. Ol kavm gemiler düzmişlerdür ki ol gemileri içine koyarlar. Ve pādīşahuḡ müvekkileri zevraklar içinde oturmuşlardur, hıfız iderler. Her yemiş vaktinde, ol (3875) yemişden hürmenler düzmişlerdür. Hükemā eydürler ki : " İki cinnī müvekkeldür, şunuḡ üzerine".

kal'a-i Belkis : Bir 'azīm kal'adır ki andan yüce kal'a yokdur 'ālemde. Ol kalayı yapduklarınıḡ sebebi oldu ki :

Bir pādīşāh-ı zālīm ki adı Serācil bin Serācildi. Ve her ne yerde kim bir kız oḡlan işitse zulmüle getirüp bikāretin alurdu. Anuḡ bir vezīri vardı ki 'ādil ki (3880) aḡa Zūşerehibni'l-Hedhād dirlerdi. Gāyetde şahib-cemāl idi ki anuḡ hüsnüni vaşf itmek. Ol sebebeden cinniler anı severlerdi, dā'im katına getirürlerdi, şöhet iderlerdi. Bir gün Zūşereh bin Hedhād şöyle tenhā şahrāya çıktı, mişe arasında gördi, teferrüc iderek. Nā-gāh bir hūb şüretlü maḡbūbe gördi. Derhāl yine gā'ib oldu, bildi (3885) ol şüret kim cinnī tā'ifesindendür. Zūşerehüḡ göḡli ol şürete meyil [133-a] itdi. Niçe ki dört yaḡa nazar itdi, görmedi. Hātın aḡa gāyetde müte'allik oldu. Günde bir kez vazife itdi ki ol hemişe gelür, her bār geldüḡince ol şüreti görür. Aḡa bir zamān nazar ider,

giri gâ'ib olur. Tâ şuna degin mulâzemet itdi ki ol maħbûbe andan kaçmaz (3890) oldu. Anuġla kelici eyledi. Züşereh aġa şordı ki : "Siz kimsiz ?", eydür ki : " Ben cinniler pâdişâhınuġ kıızıyam ki 'İmyerte bint-i 'Ömer'em". Kız atası daġı pâdişâhı bilürdi. Ol daġı Züşereh'ün katına dâ'im gelürdi. Bir gün ol 'Ömer ki kız atasıdır, bununuġ katına geldi. Züşereh ġâyet buġa 'izzet idüp kızını diledi, ol daġı derġâl virdi, "Yok" dimedi. Buyurdi (3895) ki ol kız[ı] cihâzı bile getürdiler. 'Ömer eydür : " İşde 'Umeyre sentüġdür, şimden girü". Çünkü Züşereh 'Umeyreyile cem' oldu. Haġ te'âlâ kendü lutfından 'Umeyrete'yi ġâmile kıldı, derġâl bir kız toġdı. Haġ te'âlâ 'azze şânühü aġa bir ġüsün vimmış ki; ne atasına ve ne anasına benzer. Vardılar aġa "Belķis" ad virdiler. Bundan şonra bir gün atası Züşereh'e eydür : " Ben (3900) ölürem ki kim yavuz düş gördüm" dir. Üçinci gün 'Umeyre vefat [133-b] itdi. Bir niçe rüzigâr geçüp Belķis buyurdi. ġâyetde şâhib-ġüsün oldu, tâ ġaddi ki Belķis'a " Zühretü'd-dünya" dirlerdi, ġübhġından ötürü. Çünkü buyu[r]dı, Züşereh'e eydür : " Ey ata! Beni cinnilerden şaklaġıl. Bir vilâyete daġı iletgil", Züşereh eydür : " Süleymân gibi pâdişâh vardur, dirler. Hiç (3905) cinnilerden ve divlerden ve âdemiden korkma ki ben bir kal'a düzem; seni anda koyam, muġkem ola". Vardı Yemen'de Şabâ şehrinde bir kal'a düzdi. Cinniler daġı aġa yardım itdiler. Bir 'azîm heybetlü yüce muġkem kal'a oldu ki hiç âdemî gördüġi yokdur. Anuġ depesinde bir kızıl ġubbe düzdi, ol ġubbenüġ üzerinde bir degirmen düzdi (3910) kim dâ'im mişg ve 'abîr ögidür, ol ġubbenüġ üzerine dökerdi. çünkü bu ġaber Serâcil'e irişdi. 'Azm-i kal'a-i Belķis kıldı. Geldi, bir heybetlü kal'a gördi ki hiç âdemisininüġ aġa irişmez eli. Kimse güçle alımaz. Daġı vezîri Züş ereh[i] okıdı, eyitdi : " Kızuġı baġa vir", ol eyitdi : " Benüm kızım cinniler neslindendür, ol âdemle sâz-gâr (3915) olmaz". Serâcil eydür : " Ben kızuġı görmedin 'aşık olmışam. Ol kadar ki [134-a] üns dutar aġa râziyam". Pes vardı Belķis'ı nikâġ idüp Serâcil'e virdi. Belķis'a ġaber oldu, eydür : " Benüm katımda cinnî kızları vardur. Anlar daġı leşkerinden nefret dutarlar. Eger benüm katuma tenġa gelürse, gelşün. Ve illâ ayruġ kimse ile gelmesün". Serâcil tenġa (3920) kal'aya vardı ki her ġapuda cinnî kızları tururdi. 'Adedini Allahü te'âlâ bilürdi. Her birinüġ altundan elinde birer çubuk. Çünkü ol cinnî kızların gördi; bî-ġüş oldu, esrüge döndi. Çünkü Belķis katına vardı, daġı beter 'aklı girdi. Derġâl Belķis bir ġadeġ zehir taldurdi, Serâcil'e şundı, Serâcil aldı içdi, derġâl cân virdi. (3925) Belķis daġı derġâl bârü üstüne geldi. Eyitdi ki : " Ey leşker-i pâdişâh! 'Avratlarıġızı ve kızlarıġızı benüm katuma getürüġüz". Leşker-i Belķis'a 'izzet itdiler, eyitdiler ki : " Yok getürmezüz". Belķis girü döndi, içeri girdi, yine çıkđı, bârü üstüne

geldi. Eydür : " Ey leşker-i pâdişâh ki çäre yokdur elbette getirseniz gerekdür". Yine eyitdiler : (3930) " Revâ degildür ki bizüm 'avratlarımız seniñ katıñda, pâdişâh katına [134-b] varalar". Belkıs bunların kendüye 'izzetüñ göricek, eydür ki : " Ey kavm! Pâdişâh gâyetde huşm-nâk olup yatdı, uyudu. Eger şöyle maşlahat görürseniz, ben pâdişâhı öldürem ve beni anuñ yirine pâdişâh idesiniz ki ben sizün 'avratlarınıza ve oğlanlarınıza ve ne (3935) size yavuz kaşdım yokdur". Leşker kamusu eyitdiler:

سعاوتانا

Ve dañı and içdiler ki Belkıs'dan yüz döndürmeyeler. Belkıs içerü girdi, derhâl pâdişâhuñ başını kesdi, getirdi bârü üstinde kodı. Çünkü bu kavm bunu gördiler, tamâm Belkısıla bi'at itdiler. Buyurdı ki kal'anuñ dibinde sarâylar bünyâd itdiler. (3940) Evvel Şabâ şehrine Belkıs pâdişâh oldu, tâ Süleymân'ıñ 'avratı olunca degin.

et-tâ

Tüster : Bir şehirdür, Masırkânıla Ermeğân'ıñ kenârında Hōristân nâhiyetinde. Ol bir ırmak ki Şâbüñ şâdi-revân getürmüşlerdür. Tüster'üñ kapusunda aşmışdur. Zirâ ki; Tüster bir depenüñ üstindedür ki aña şuv iriş mez. Tüster'i (3945) taşıla ve kurşunıla ve demür direklerle bünyâd itmişlerdür. Ve Dâniyâl [135-a] peygamber 'aleyhisselâm Tüster'de yatur. Bir zamân Şüş vilâyetinde kızılık oldu. Geldiler Dâniyâl'ıñ tâbütnü dileyüp aldılar, Şüş'a iletdiler, tâ ki ol kızılık gitdi. Andan sonra tâbütnü gizlediler, deryâ içinde. Dañı Şüş'ıñ pırları and içdiler ki tâbütnü bu şehirde (3950) yokdur. Vardılar, oğlancaıklardan şordılar, bildiler ve ol arayı gösterdiler. Pes ol kavmda 'âdet kaldı ki; oğlanların danıklığın dutarlardı ancak.

Tezemür : Bu dañı bir 'acâyib şehirdür ki Hazret-i Süleymân 'aleyhi's-selâm yapmışdur. Ve andan sonra Hâlid İbn'l-Velid feth itdi. Fethine sebep oldu ki; şehriñ kapısını Hâlid'üñ karşısına yaptılar. (3955) Hâlid kaldı, girü döndü, eyitdi ki : " Ey ehl-i Tezemür! Eger göge çıkarsanız; girü indirecegem, erlerigüzi öldirecegem, 'ayâñgüzi esir iderem". Dañı gitdi, ehl-i Tezemür peşimân oldılar. Hâlid'i taleb idüp getürdiler, sulh eylediler, şehri virdiler. İsmâ'ilü'bnü Muhammed halife eydür : " Ben ki Mervân İbn-i Muhammed'i gözümle gördüm, (3960) Tezemür'üñ bârüsünü yıkdı. Dañı ol kılıcdan geçen halkuñ [135-b] üzerine⁶⁶ atlar segirtürdi, tâ şuna degin ki süñükleri birbirinden ayrıldı ve çok harâblık itdi". Ve anda bir gür buldılar ki; bir taht düzmüşler ki ol tahtuñ üzerinde bir 'avrat yatur ki anuñ geysülerin

66 " üzerine" kelimesi mükerrer yazılmıştır

yedi böhük eylemişler, dağı küpeler bağlamışlar. Her bir kadehi var bir arış.
(3965) Ve dağı anuğ saçında bir kızıl altın levh aşılı ki ol levhde:

ب ال سم ال الله ان تدمر بنت امان

" Her ki bu benim evime girirse zelif ve mağhür olsun. Çün bunu Mervân gördi, buyurdu : " Ol taht[ı] söyle koğuz". Bir niçe günden sonra Mervân'ı depelediler.

Tiflīs : Bir meşhür şehirdür, İrân vilâyetinde. 'Avratları bürünür ve örtünürler ve dükkânlarda (3970) otururlar. Bu şehriüğ iki kat bārısı vardır. Ve Tiflīs'üğ içinde kırk hammâm vardır. Eger birisini kızdırsalar, kamusu bile kızar. Ve dağı bir hammâm vardır ki ol kendü kendüye ısınır, od yakmadın. Ve bir 'aceb dağı oldur kim ol hammâmuğ şuyına on yumurta burağurlar, hüb bişer tokuz çıkar, birisi nâ-bediddür. Bunuğ sebebin (3975) hiç kimse bilmez.

Betük : Bir muhkem kal'adur, 'Arab içinde. Ve anda [136-a] bir çeşme vardır, Kuzüm denizinden gelür kim anı Şu'ayb peygamber 'aleyhisselâm getürmüşdür.

Nikrît : Bu kal'a dağı sâhil-i Dicle ki şunuğ arasındadır.

Timâ : Bir şehirdür, Mısır şuyunuğ katında. Bir büyük depeniüğ üzerinde Mūsâ peygamberden ilerü içine komuşlardır.

Tis : (3980) Bir şehirdür, muhkem. Anı bünyäd itdi melik-i Tübbag İbn-i 'Akrab bin Ebi Mâlik İbn-i Nâsir.

Tebbet : Bir şehirdür, Türkistân vilâyetinde. Ve kavmı anuğ 'Arab'dur. Ve havâsı gâyet hüb ve laîfdür. Ve eydürlerse : " Her kimse ki Tebbet'e varsa gülünç olur, tâ Tebbet'den gidince. Ve Tebbet'de olan âdemî ve at ve deve şüretler gâyet hüb olur, bunuğ (3985) zıddıdır. Ne ki cânavarları varsa, kara olur, Habese'nün eşegi olsun, iti olsun. Ve serçe Tebbet'de "Fâretü'l-misk" olur. Tebbet'üğ kamu misklerinden miski yegrekdür".

Türkistân ve Tağarğar : Bir vilâyetdür, Çin haddinde. Ve Tağarğar Türkistân-ı 'Arabdur. Peygamber 'aleyhisselâm buyurdu : " Ol kişi kim benim ümmetümüñ milklerini alır, Türklerdür. (3990) Yâni; kâfirlerdür".

قال ال نبي عليه ال سلام ال ترك ال ترك ما تركوكم

[136-b] Ya'nî : " Türk'e kaşd itmeñ, mâdenki size kaşd itmese". Türkistân ilinde koyun dört kuzılar ve ba'zî vardır ki altı kuzılar ve kıyılıkları yirde sürinür. Bir şehirdür Türkistân'da. Şöyle ki; hadeng ve semmür ve sincâb ve kâkum ve bir taş ve kul ve halâ'ik ve koyun ve nemek ve toğanlar dürlü dürlü (3995) garâyibi çokdur. Taht-ı Süleymân 'aleyhisselâm bir 'azîm kaşır yaptı: Dört aylık cânavar şüretinde ki cinniler düzmişlerdür; altundan, gümüşden.

Çünkü Süleymân ol tahtuğ üzerine otur[d]ı, üzerine 'abîr yağdı, ol kaşruğ şerefelerinden. Çünkü tahtdan aşağı ineydi bir şüret gelürdi, tahtuğ üzerinde dururdi, ağzından od saçardı, her neye degse (4000) yakardı, tâ ki hiç kimse tahtuğ katına gelmezdi. Ve tahtuğ iki köşesinde iki arslan düzmişlerdi ki ağızlarından gül-âb saçarlardı. İki köşesinde dağı iki kuş düzmişlerdi : Kanatların açmışlar, şöyle ki; Süleymân tahtında oturcağ, kimse Süleymân'ı görmezdi. Süleymân kamusını görürdi. Çünkü Süleymân (4005) tahtında oturaydı, bir kuş gelürdi tacin başına öterdi. [137-a] Andan sonra divler şaf dutuban dururlardı, bu taht-ı Süleymânı. On üç yıl bile oldı ki hiç kimse Süleymân 'ahdinde taht üzerinde oturmadı. Tâ bir gün hüdhüd, ya 'nî ibük eyitdi ki : " Ben bir melike gördüm ki tahtında oturmuş, yir yüzinde Şabâ şehrinde ki anuğ gibi (4010) şahib⁶⁷-cemâl gelmiş degildür bu cihâna. Bu haberden gönli aya müte'allik oldı. Ol katındağı divlere eyitdi:

ایتکم بایش
ب عرشها

Ya 'nî : " Kimdür ki ol melikeyi başa getüre tahtı ile ki ben gayret iderim ki benim zamanumda kimdür ki tahta oturur ?" Bir 'ifrit eydür, bu divlerden : " Ben tarafetü'l-'ayn içinde getüreyim". (4015) Hazret-i Süleymân aya destür virdi, ol dağı vardı. Fi'l-hâl Belkıs'ı tahtı ile getürdi. Maşşud bu hikâyetden oldur ki; pâdişahlara lâyık olanı gerekmez ki pâdişâhdan gayrı kişi taşarruf ide.

el-cim

Cezîre'dür, bir vilâyetde Rey haddinde Hazra-yı Mûsâ'dan Revmetü'l-cennete degin ki etrafı Şâm'dur. Kenîsetü'z-zühâd ol cezîreniğ 'acâyibindendir. (4020) Ve ulu şehirdür ve cezîre-i Naşeybin'dür. Ve Naşeybin'de kattâl 'akreblar çok olur. [137-b] Ve diyâr-ı 'Ayn ve Muşıl ve Tikrît ve Hebet ve Enbâr ve Karkısâ dağı çok şehirleri vardır, kamusı cezîredendir.

şehr-i diğer : Bir şehirdür Mâverâü'n-nehir'de. Kemânçacı andan getirürler.

şehr-i diğer : Bir şehirdür, Fars'da ki anı Erdeşîr yapıdı. Ol şehir evvelden deryâ idi. Erdeşîr'dendir (4025) eyitdi ki : " Eger düşmene zafer bulursam, anda şehir yapam". Çünkü düşmene buldı zafer. Ol denizi bir yağa akıtdı ve yirini taldurdu ve etraf şehrim anuğ üzerinde yapıdı. Ve dağı anda bir âteş-hâne yapıdı.

4

67 "şahib" kelimesi mükerrer yazılmıştır.

şehr-i diğer : Bir şehirdür, maşriq tarafında ki Hazret-i Şâlih peygamber 'aleyhisselâm kavminin mü'minleri peygamberden sonra bu şehre düşdiler. (4030) Bu şehrin kavmu, ve dağı Câbilisân kavmu Ye'cüc ve Me'cüc'dan çoktur. Zira ki; Ye'cüc ve Me'cüc tokuz bu dünyâcadur ve tokuz bu dünyâ ehlincedür. Bu iki şehrin ehli tokuz, tâ Ye'cüc ve Me'cüc'dur. Ve dağı bu iki şehrin ardında iki kavm vardır ki anlara "Târes" ve "Mensek" dirler. Bu iki kavmin miqdârı tokuz bu iki şehir ehlinin (4035) miqdârıncadır. Ve hem bunlar Yâfeş bin Nüh neslindedir. Bu zikir [138-a] olanların kavması ehli-cehennemdir, illâ Şâlih peygamber kavmu ve Hüd peygamber kavmu ki Câbelsâ'dur, anlar degil. Ve bu iki şehrin her birinin biğ kapısı vardır, her kapunun aralığı bir ferseng yoldur, ya'nî on iki biğ adıdır. Ve her kapuyu her gece yetmiş biğ kişi şaklar, bir kez şaklayana (4040) dağı neveti degmez. Ve dağı bunlardan işra 'imâret yokdur. Ve bu sözleri tefsirlerden nakl itdik ki ol nüshada yogdı. Ve dağı ol Câbalkâ'da gâyet issi olur, tâ haddi ki kavmu yir altında olurlar, düzmüşlerdir anda oturlar. Ve her kaçan ki güneş toğıcak, dağı kuşlık yirine gelicek deniz kaynar, dağı korkunç olur ve âvâzlar çıkar (4045) denizden, tâ haddi ki işidenin zehresi yanlur, ölür. Ol sebehten ol vakit olıcak; tabıllar ve nakâreler çalarlar ki ol âvâzi işitmeyeler. Ol yirde şanasın ki güneş deniz içinden çıkar.

Câbalkâ : Bir şehirdür mağrib haddinde. Şifatın Câbelsâ vaşfila zikir idelim. Zülkarneyin Câbelsâ'ya vardı, zulümâtdan geçicek bir aydınlığa (4050) vardı ki güneş aydınlığı degildi. Ve anda bir tağ gördi ki : [138-b] Ol tağın⁶⁸ üzerinde iki direk var, her birinin başında bir kuş oturmuş. Ol kuşlar İskender'e söylediler, eyitdiler ki : " Ey âdemî-zâde! Sizün aranızda riyâ vü zinâ zâhir oldı mı ? ", İskender eyitdi ki " Belî ". Eyle diyicek, ol kuşlar aşğa indiler, yine eyitdiler ki : (4055) " Kirecile taşdan bünyâdlar olur mu ? " İskender eyitdi : " Belî ". Bun işidicek, tağdan dağı aşğa indiler, girü eyitdiler ki : " Cenâbetden gusül itmek kaldı mı ? " İskender eydür " Yok ". Bu haberi işidicek; girü tağ üzerine çıktılar, kuşlar yine eyitdiler ki : " Farızalardan el çekdiler mi ? " Eydür ki : " Yok ". Kuşlar yine direkler (4060) başına çıktılar, eyitdiler ki :

لا الاء الا الله محمد ال رسول الله

dirler. İskender eydür, dirler pes bun işidicek kuşlar ârâm oldılar.

Cünd-i Şâbūr : Bir şehirdür ki anı Şâbūr bin Erdeşir İbn-i Erdevân bünyâd itdi. Evvel ol mişeyistân idi. Şâbūr bir gün anda uğradı, gördi; anda bir ikinci ekin ekerdi. Şâbūr eydür : " Bunda (4065) bir şehir bünyâd iderim ". Ol ikinci

68 "ol tağın" mükerrer yazılmıştır .

eydür : " Eger benden yazı yazmak [139-a] gelürse, bunda şehir olur". Ol ikinci bir pîr kişiydi. Adı anuğ Nîl idi. Eydür : " Billâhi! Bu şehri ki sen yaparsın. İy şâh! Buyur ki Nîl'i mu'alleme vireler ki yazı ögrene". Şâbûr buyurdu; ol mişenûğ ağaçların kesdiler, çıkardılar. Ve ol ikinci pîr[i] dağı yazıcılığa virdiler. Öğrendi, Şâbûr (4070) Şâh katına geldi. Şâbûr Şâh anı gördi güldi, dağı anı mi'mar kodı ki ol şehri yapıra Nîl. Ve bu memleket-i Şâbûr'da Mânî adlı bir kişi kopdı, zındıklar başı idi. Anuğ fitnesi 'âlemi tutdı. Şâbûr 'âciz oldı, anuğ üzerine oldı. Anuğla medâre eyledi, tâ şuşa degin ki bildi mezheb-i Mânî bâtıldur. Pes Mânî'yi öldürdi, derisine şaman toldurdu. (4075) Dağı Şâbûr'uş kapusunda aşakodı. Ol kapuya "Mânî kapusu" dirlir. Zındıklar etrâfdan ol kuyuya ziyârete gelüder.

لعنهم ال الله

Cürcân : Bir şehirdür, hûb ırmağ kenârında. Ve anuğ metâ'ı : Hurma ve zeytûn ve enâr ve koz ve şekker ve ebrişimdür. Ve anda ejderhâ olur, sehnâk. Velâkin mazarratı irişmez.

Câcelî : Bir şehirdür Hindüstân'da. (4080) İskender andan artuğ şehriüğ almasında zahmet çekmedi. Zirâ ki; [139-b] iki tağuş depesindedür, ve hem mışfı degizdedür ve mışfı kurudadır. Darçım ve nâfeyi andan getirürler.

Cefâniyân : Bir vilâyetdür, hudûd-ı Mâverâ-i nehîr'de anuğ. Metâ'ı : Za'firân ve bâkîli ve terkeş ve at ve katırdur.

kal'atu'l-Câriyye : Bir kal'adur, Akramus'uş üzerinde. Ve içinde (4085) çok kavım var. İskender anda vardı, dileği ki; kal'aya vara, varamadı. Ne kadar yakın vardılarsa, kal'a ırak oldı ve it âvâzi işidilürdi. İskender 'acebe kaldı. Niçe ay geçdi ol kal'adan haber bilmediler. Bir gün bir kişi bârû üstine geldi. Eyitdi ki : " İy İskender! Mağşûd nedür ?" İskender : " Mağşûd oldur ki; (4090) sizi Tağrı'ya da'vet iderim. Mutî' oluğ. Vegerni sizinle ceng (4095) iderim". Anlaruğ pâdişâhı çok nesne virdi, İskender'e vardı, imân getürdi. İskender girü döndi, eydürler ki : " Mûsâ bin Naşra mağribe vardı. Ağa eyitdiler ki : " Bir şehir vardır, şunuğ orta yirinde. Şöyle şu üstinde yürür, garğ olmaz". Mûsâ leşkeriyle anda vardı, tâ ol şehri göre. Aşam degizinden gemiye bindi, ol [140-a] ş ehre vardı, gördi : Bir şehir ki anuğ kapusunda bir sarây ve ol deriden bir cisir bağlamışlar ve ol cisriüğ üzerinde bir büt düzmişler, bakırdan. Ol bütüğ elinde bir ağ yay. Her kimse ki ol bütüğ yamna gelse; oğıla ururdu, helâk iderdi, tâ üç kişiye degin varamı ururdu, helâk (4100) iderdi. Andan şoğra şehre girdiler, gördiler ol şehri. Ve âdemileri sözi fehîm itmezler, girü döndiler. Ol şehriüğ kapusunda yazmışlar ki : " Bu şehre her kim ol girürse, helâk olur".

hikâyet

Hind hudûdında bir iklim vardır ki aña "Köhne" dirler. Ve anda meymûnlar ol cezîrede olurlar. Ve anda bir cezîre dahı vardır ki deniz yüzünde yürür. (4105) Ol meymûnlar ol cezîrede olurlar, her gün ol vilâyet kavmına 'azîm zahmet iderler. Ol kavm dâ'im meymûnlara harâc virürler. Harâc oldur ki; her gün ta'âm düzerler, virürler. Ol ta'âmı yirler, giderler. Yarındası gün zahmet itmezler. İşleri bu düzenedir.

Ciylân : Bir mübârek vilâyetdür, ni'metlü ve kavmu perhîzkâr ve mu'abbaddururlar. Anda bir pîr var : " Kûhündüz" dirler. (4110) Her yıl anda bir ma'lûm vakîtte bir akça bulurlar, on akça ağrıdur, hemîşe böyledür.

el-hâ

Hâzır : [140-b] Bir şehirdür, cezîre içinde ki anı melik-i Sâtîrûn İbn-i Seterûn bünyâd itmîşdür. Ve eydürler ki : " Anı bünyâd iden Zîzen İbn-i Celheme'ydî. Ve anda tılsım düzmişlerdür. Şöyle ki : Hiç kimse ol şehri alırmadı, meger gögercin kanı ve geyik rıkkıyıla ve hayz kanıla zafer bulalar, (4115) aña. Ol sebebden ki; hayz kanı mazarratı ol şehirde Tîzen kamu 'avratları cem' itmîşdi, kuyuya şokmışdı, hıfız itdürdi. Erenlerle ol kuyuda buluşurlardı. Çünkü Şâbü'r-ı Zü'l-ektâf Hâzar'ı almağa kaşd itdi. Ol vakt Tîz'ûğ bir kıızı vardı, hayz oldı. Anı dahı getürdi, ol 'avratlar ki bile kodı. çünkü leşker-i Şâbü'r şehir üzerine geldi. (4120) Tîz'ûğ kıızı bârû üstüne geldi leşkeri teferrüc itmege, gözi Şâbü'r'a tuş oldı. Ol sâ'at aña 'âşık oldı. Vardı, Şâbü'r'a bitî yazdı ki : " Bu kal'a feth olmaz, tılsımın bozmayınca. Tılsım bununla bozılır ki : Hâ'iz kanı ve gögercin kanını ikisini karışdurasın, geyik rıkkınun üzerine yazasın, dahı bir üveyigün boynuna bağlayasın, tâ uça bârûya (4125) kona. Ol vakt feth idersin". Şâbü'r vardı, ol didüğü gibi eyledi. [141-a] Çünkü kuş geldi bârûya kondı, derhâl Hâzır'ın bârûsı yıkıldı. Şâbü'r buyurdu kim yüz âdemi kılıçdan geçürdiler. Ve Tîz'ûğ kıızı Nazîre'yi kendüye 'avrat idindi. Bundan soğra Nazîre bir gece uyumadı. Şâbü'r eydür : " Niçün uyumazsın ?" Ol kıız eydür : " Döşek hem-vâre degildir". Nazar (4130) itdiler, gördiler : Döşek içinde bir yaprak varmış. Şâbü'r eydür : " Ne 'aceb bildiğ ?" Nazîre eydür : " Anam ve atam beni süd ile ve bādâmla beslemişdür ve ebrîşim içinde saklamışdur". Şâbü'r eydür : " Pes niçün bî-vefâlık eylediğ, kendü halkıñı 'alef-i şimşir eylediğ ? Sen ataña ve anaña böyle itdiğ, baña ne idesin ?" diyüp buyurdu ki : Nazîre'yi saçlarından (4135) toşun at kuyruğına bağladılar, dahı şahrâya şalvirdiler, tâ ki pâre pâre oldı.

beldetü'l-Hibre : Hibre, bir hüb yirdür. Hükemâ eydürler ki : " Bir gün ve bir gece Hibir'de olmak yegrekdür, bir yıl müdâvenetle, ya'nî devâmiyyetle ata binmekden". Ve Peygamber 'aleyhisselâm buyurdu ki : " Rüzigâr gele ki benim ümmetim Hibri'yi feth ideler, dahı anuñ pâdişâhı 'avrat ola ki adı (4140) "Simâsiyye"dür. Kal'a aşğa ine, bir aq niķâb başında ola, bir qara 'ışâbe [141-b] elinde ola ve bir boz deveye binmiş ola. Ehl-i İslâm anı ķahrıla aşğa indürürler. Bir kişi bu İslâm leşkerinden ol milke 'avrata ki şemâsiyye'dür, 'aşık ola. Anuñ adı Fâtik ola". Böyle diyicek Fâtik hâzır idi, örü durdu, eydür : " Yâ Resûlullah! (şallallahü 'aleyhi (4145) ve sellem) Eger Hibre'yi fetih iderlerse, ol 'avrata barıa virir misin ?" Peygamber ider : " Sařa virdüm". Çün Peygamber 'aleyhisselâm dünyâdan nakil itdi. Nevbet-i hilâfet Ebü Bekr rağiyallahü 'anhıye degdi. Hâlidibni'l-Velid hâzretini dahı bile gönderdi, Fâtik dahı bile gitdi. Çün Hibre kıtına geldiler. Fâtik bu kışayı Hâlid'e eyitdi. Hâlid eydür : " Tamıuñ var mıdur ?" eydür : (4150) " Belı, vardur. 'Abdullah İbn-i 'Ömer ol vakit anda idi". Tamıķlık virdi ki : " Ben Resûlullah'dan işitdim ki : Hibre'yi fetih idicek işbu şıfatıla iniser ve anı Fâtek'e virdi". Hâlidibni'l-Velid and içdi ki : " Bu sözden bu kal'a ehline ben sulh itmeyem, tâ şemâsiyye itmeyince". şemâsiyye'nüñ bir 'Abdülmesih adlı bir karındaşı vardı. Niçe yıl kıztıl altın virdi ki şulh ideler, (4155) Hâlid kabül itmedi, tâ ki kal'a kapısın açdılar. şemâsiyye aşğa indi : [142-a] Bir boz deveye binmiş, bir aq niķâb başında ve bir qara 'ışâbe anuñ üzerinde bağlamış. Aşhâb-ı Resûlullah çün bu hâl ile gördiler, ğurür idüp tekbir getürdiler ki ol tekbir âvâzından yir ditredi. 'Abdülmesih'üñ ve şemâsiyye'nüñ bu âvâzeden 'aķılları serâsime oldu. Eydürler ki : " Size (4160) ne oldu ?" Anlar dahı Peygamber'üñ mu'cizesin eyitdiler." Ol sebebden řâzıķ iderüz". şemâsiyye Fâtik'e virdi aldı. şemâsiyye Fâtik'i haymesine getürdi, dahı şemâsiyye eydür : " İy Fâtik! Sen beni yegidiken görmişsin, şimdi karıdum, pır oldım. Gel beni şat". Böyle diyicek Fâtik eydür : " Ben size on biğ dinâra virürim", derhâl şemâsiyye buyurdu; on kise (4165) getürdiler, her birisinde biğ dinâr altın vardı. Fâtik'e virdi, dahı gitdi. Hâlid'e haber itdiler. Hâlid şemâsiyye'yi kıtına getürdi. Eydür : " Ey şemâsiyye! Sen hileyile ol selimül-ķalb kişi[yi] aldadıñ. On biğ dinârıla ol hüd hiç hisâb bilmez. Ol on biğ dinârı çok şanur". şemâsiyye eydür : " Eger Fâtek'i kendüzin yalan iderse ki (4170) kavlınden döne, ben senüñ hükminden çıķmayam". Fâtek'i okıdılar, eyitdiler : " [142-b] Niçün aldandıñ ?" Fâtik eydür : " Hâliya böyle düşdi. Ben kendüzüm yalan

eylemezem". Hâlid eydür : " Çün Hağ te'âlâ celle ve 'alâ irâdeti böyle düşdi, aña çâre yokdın". Hibreyi ve Şemâsiyye ısmarladı, şulh idüp girü döndi.

Huşūmet : Bir şehirdür Şâm'da, kiçirek. Hüd peygamberün mezâr-ı şerifi (4175) andadur; ve dağı anda bir kuyu vardur ki " bi'r-i Hüt" dirler. Ol kuyunun içindedür, ervâh-ı küffâr ve ervâh-ı eşkıyâdur.

hikâyet

Abâne bin Sa'lebe eydür : " Ol kuyu katında bir şahs yatırdı. Her gice bir âvâz işidürmiş ki : " Yâ Dūma! Yâ Dūma! Ehl-i kitâbdan şorgıl". Ol kişi geldi şordı ki : " Dūma ne nesnedür, bilür misiz ?" Eyitdiler : " Bir feristedür ki mirvekkil-i ervâh-ı (4180) küffârdur". Hazremevtile 'ummânun aralığı bir saħâdur ki andan bâzirgânlar geçer, 'ummâna giderler. Andan huzûrıla geçen bâzirgân işidür ki, dirler : " Fulan geçer ki bilesine; işbu şıfatlu metâ' vardur ve işbu miqdâr aqçaya şatisardur " ki işitmişdi : " Ne artuğa ve ne eksige şatabilür".

Hımıs : Bir şehirdür ki Şâm'da. Anı Hâlidibni'l-Velid feth itdi, yüz seksen (4185) biğ dinâra şulh itdi. Hamış ve Haleb Hikâk İbn-i 'Amlik'ün oğlanları adıdur. [143-a] Hımış'ün mescidi kapusunda bir taş vardur ki üzerine bir şüret yazmışlardur : Âdem şüreti ve yarınsından aşağısı 'akreb şüretidür. Ki her kim ol yirden bir pâre balçık alsın, ol şürete bahsa, mühür eylese, dağı buğday tarlasına kosa, ol buğday onad ola.

Habeşe : Bir vilâyetdür, ulu (4190) şehirleri çok. Ve ol vilâyetün 'acâyib meymünları vardur, dürlü dürlü. Zü'l-karneyn 'aciz kaldı. Pes vardı vezirini yerine getirdi, tahta geçdi oturdu. Kendü kendüsi bir ilçî şüretinde karşısına durdu, ya'nî vezir-i İskender bu ilçîdür ki elçilikle gönderdi ve buyurdu ki : " Kaydâfa'nun oğlını 'avratıla dutmuşlardı". Vezir buyurdu ki : Bunları (4195) öldürelen. Bu ilçî ki İskender'dür. Vardı vezirün elin öpdü, bunları dileği, kırtardı. Vezir eydür : " Bu kişi benim ilçümdür" dir. " Sizünle bile gönderdüm. Kaydâfa bunı 'aziz dutun. Yine başa tüz gönderün". İskender bunlarınla bile gitdi. Çünki Kaydâfa katına vardılar. Oğlı eydür : " Bu İskenderün resülidür. Bu oldur ki bizi İskenderün (4200) kılıcımdan halâş itdi, çok sa'y itdi bizüm hakkımızda. ve bize çok [143-b] hizmetler itdi". Pes Kaydâfa'ya örü durdu, ilçinin ki İskender dir, elin aldı kendünün kaşına vardı. İskender gördü ki : " Âbinüsdan bir kaşır ve direkleri 'âcdan. Ve Kaydâfe tahtı üzerine geçdi, başına tac urdu. Pes biğ zerrin kulları karşısına tırdılar, pes ta'am (4205) getürdiler. Esnâ-yı ta'amda Kaydâfe : " İy İskender! Kendünün niçün ilçî adın kodun ? Pes seni görmüşim, sen İskendersin. Kendü leşkerinden niçün tenhâ oldu, dağı benim katuma

geldiği ? Hâliya hikâyet olduğun bilürsin. Lâkin kendü ayağıla gelene 'itâb yok. Ve hem resül adın dakındı, resüle ölüm yok". İskender eydür : " Böyle dime. Pâdişâhlar (4210) kendülere çekerler, adın dimez olurlar. İskender seniğ katına kaçan geliser ? Ve hem âdem âdeme şebih olur", eydür ki : " Söz çokdur. Tur halvete gidelim". Aldı, İskender'i bir eve girdi ki sakı kızıl yâkütandan ve hem bir evdür ki kağıt yürür. Ve Kaydâfâ buyurdı ki : Ol evi filler ortasına bağladılar. Ol eviğ içinde bunca âdem ile seyr itdiler. İskender (4215) gâyet 'acebledi ve bu 'azamette mütehayyir kaldı. Kaydâfâ eydür : " Ben seni incitmezem. [144-a] Zirâ ki; sen benim oğluma ve 'avratına eylik itdiğ. Ve dahı sarja resül dirim". Pes vardı, İskender'i gönderdi, leşkerine vardı. Ol vilâyet[i] aña teslim eyledi. Zirâ ki; ra'iyet andan hoşnüd idi.

el-Hacer : Bir şehirdür, tağlar arasında kesmedür seng-i hâradan. (4220) Ve hem kabr-i Semüd andadır. Ve ol kaya ki Şâlih peygamberiğ devesi çıktı, andadır.

Haleb : Bir şehirdür Şâm'da. Ve anda bir murabba' minâre vardır, üzerinde bir incir ağacı bitmiştir.

Hâfızu'l-'Acül : Bir kal'adur, Mısır'da Nil kinârında ki an bir karı 'avrat yapmışdur. Amuğ bir oğlı vardı, süd emerdı. Müneccimler dmişlerdi ki : " Seniğ oğluğ timsâh (4225) helâk idiser, Nil'den çıkısar". Ol karı vardı, Nil'e divâr yaptırdı Nil kenârında, tâ ki timsâh çıkmaya. Uzunlığı ol divârığ otuz fersengdür ki Habeş ile Mısır'ığ arasında bir seddür kim vaşfa gelmez. Ol şordı bu halkdan ki : " Timsâh nicedür ?" Vardılar ağaçdan aña bir timsâh düzdiler, ol karı katına getürdiler. (4230) Ol karınuğ oğlı her gün timsâhıla oynardı. Bir gün [144-b] oynarken, ol oğlan yüzi üzre düşdi ol ağaçdan timsâhuğ üzerine ve ol ağacığ bir budacı oğlanuğ başına gömüldi. Fi'l-hâl öldi.

Hornuk : Bir 'azim bünyâddur, Küfe katında. Nu'man İbn-i Emîrül-kays seksen yıl pâdişâhlık itdi ve ol (4235) kaşrı dahı seksen yılda yaptı. Binâsını iki yıl işlerdi. Zirâ; yıl gâ'ib olur. Eyitdiler aña ki : " Niçün böyle idersin ?" Eydür : " Bünyâd muhkem ola". Her bâr gidüp geldükçe ölçerlerdi, on arış aşğa inerdi. Ol binânığ adına "Sinmâr" dirlerdi. Çünki ol kaşır tamâm oldu, Nu'man bin Sinmârıla ol kaşrı teferrüc itmege (4240) girdiler. Nu'man bu yaña bakdı: Deñiz gördi ki içinde dürlü cânavarlar var. Bir yaña dahı bakdı: Şahrâ gördi ki anda nahlistânlar ve dürlü dürlü 'acâyibler var. Nu'mân bunları göricek, gâyetde şâd oldu. Eyitdi ki : " Dünyâda bunuğ gibi kaşruğ var" Sinmâr eydür : " Bunda bir key 'acâyib dahı vardır". Nu'mân eydür : " Niçe ?" Sinmâr : " Bunun (4245) bir kerpici vardır ki an

çıkarırlarsa; bu kaşır aşağı düşer, [145-a] yıkılır". Nu'man ider : " Senden özge kimse bilir mi ?" Sinmâr eydür : " Yok, bilmez" böyle diyicek buyurdu : Sinmâr'ı kaşırdan aşağı bıraktılar. İhtiyât itdi ayruga demekden. Nu'mân Şâm'a vardı. Bir niçe gündən sonra yine Hornuk'a geldi, gördi ki böstänler olmuş dört yanı Furât gibi. (4250) İrmaklar ol kaşır ortaya almış, handak olmuş. Nu'mân bu hâli gâyet ta'acüb itdi. Vezîrine eydür : " Bundan 'aceb ve bundan laîf cihânda bir dahı var mıdır ? Hiç görmüş misin ?" Eydür ki : " Yok. Velîkin bunun bir 'aybı vardır ki dâ'im degildir". Nu'mân eydür : " Ol dâ'im olan ne nesnedür ?" Vezîr eydür : " Ol nesnedür ki Allahü te'âlâ 'azze şânühü katında (4255) ola". Nu'man eydür : " Anı neyile bulurlar ?" Vezîr eydür : " Terk-i dünyâyıla". Vardı Nu'mân dünyâdan elini çekdi. Bir palâs geydi, dahı pinhân oldu, dahı kimse anı görmedi. Oğlu Münzir İbn-i Nu'mân tahta geçdi, oturdu

el-Hazra : Bir ulu kubbедür ki anı Mu'âviye bin Süfyân yaptı, yigirmi yılda mermerden. Ve sakfı sâc ağacıyla düzilmiş. Altunla, lâjiverd ile (4260) münakkaş eyledi. Çün tamâm oldu. Anda bir kişi geldi, aña şordılar [145-b] ki : " Bu 'imâret niçedir ?" Ol kişi eydür : " İy Mu'âviye! Eger Allah mâhila yapıduysa, hâyinlerden olmuşsın ve eger kendü mälından yapıduysa, müsriflerden olmuşsın". Mu'âviye bunu işitdi, zâr zâr ağladı. Eger bu sözi yapmazdan öñdin işitsem, yapmazdım. Ve bir kişi (4265) dahı ol 'imârete geldi eydür:

الناس عنه يا معاوية نزلت مقاماً الرخل

Ya'nî : " Bir maķâmnda nüzül itdüñ kim cemî'i maħlûkât ol yirden göç ider".

hikâyet

'Ali İbn-i 'Âşım eydür : " Hazır peygamber 'aleyhi's-selâm bir yigitle dostluk iderdi. Ve Benî İsrâ'il'de bir zâlim pâdişâh vardı. Aña eytdiler ki : " Ol cüvân Hızr'ı dostudur, (4270) dâ'im katına gelir". Ol yigidi katına okıdı, eydür : " N'ola Hızr'ı benim katıma getirsey ?" Ol yigit vardı, Hızr'a çok şefâ'at itdi, aldı ol pâdişâhuñ katına iletdi. Ol pâdişâh eydür : " Ya Hızr! Çok zamândur kim ben seni dost dutmuşım ve seni görmege müstâķım. Ve başa dünyânıñ 'acâyiblerinden haber⁶⁹ virgil". Hazır ider : " Ben (4275) bu şehre geldim. Bir hûb laîf şehir gördüm. Bunun üzerine beş yüz [146-a] yıl geçdi. Geldim gördüm, depeler olmuş ve harâbliğ olmuş. Bir çöbân gördüm, aña göz irmez. Her kaçan ki; güneş toğa, güneşe karşı şıradılar ki güneşi tuta aşağı getiresen. Ol cânavarın arkasına bingil kim seni bir denizden ayruk denize ilede. Ben eyle itdüm, sen dahı (4280) eylegil". Hâmid bir

69 "haber" kelimesi خبر şeklinde yazılmıştır.

zamân anda oturdu, nâ-gâh ol cânavar çıktı, bu dağı arkasına bindi. Bunu bir ayrığ cânibe iletdi. Anda bir yire vardı ki cemî' yir, altun gümüşüdi. İçinde bir kubbe var, 'azîm. Ol dağı altundan. Ve ol kubbentüj üzerinde bir şu iner, ol dört kapudan taşra çıkar. Ve anda bir ferişte gördi ki; durmuş, elinde bir şalkım (4285) üzüm var zebercede beşzer. Getirdi Hâmid'e virdi, eydür ki : " Bu cennet kor[1]ğıdır. Pes imdi bu aradan girü döngil ki ilerü dağı yol yokdur". Hâmid girü döndi, ol cânavarı arkasına bindi. Aldı, yine ol yire getirdi ki ol arada 'İmrân uğradıydı. 'İmrân'ı istedi, göremedi. Ölmüş bir pîr buldı. Ol pîr eydür : " İşbu (4290) almalardan yigil". Hâmid eydür : " Yok" ol eydür : " Yi", bu eydür : " Yok, yimezim. [146-b] Bağı bu üzüm yiter". Çünkü be-cid oldı, bir almayı yedi. Derhâl dişleri eline döküldi. Dağı bir âvâz işitdi kim : " Bu İblis'dür. Niçün sözine uyduğ ? Ol üzümüne kanâ'at itmişdüj. Sağa olanca yiterdi" ? Bu hikâyet kitâblarda mestürdür. Ammâ ol bir kubbe ki (4295) Beytül-Mukaddes'dedür ki anı Dâvud peygamber yaptı, on bir yılda. Ve anda iki direk vardır : Pirincden. Birisi on sekiz arışdur. Ve her birisintüj depesinde bir degirmen vardır, ve anda yine bir havız vardır. Ve dağı Zengibâr'da bir kubbe düzmişlerdür, altundan. Ve içinde bir büt ve ol bütüj öjinde bir ağaç vardır ki yedi dürlü yemiş virür : (4300) Enâr, üzüm, incir, nârinç ve türunc ve ayva. Ve her yılda iki kez yemiş virür. Ve ol ağacı başında bir çengâl vardır, hilâl gibi. Bir zengî gelür, boğazını ol çengäle urur. Ol bütüj öjinde aşılır, tâ ki başı üzilür bir yağı düşer ve gevdesi bir yağı düşer. Ve hem büt öjinde bu resme tazarru'lar kıurlar. Hindiler olur ki (4305) kendileri[ni] oda atarlar. Büt öjinde, tâ ki yanarlar giderler. Bunların [147-a] dalâleti çokdur ki vaşfa gelmez.

er-râ

Rûm : Bir giğ iklimdür, ni'metlü ki Şâmil'e muttaşıldur. Arz-ı Rûm düzdür, garbî ve debürüdür. Haddi Antâkiye'den tâ Şakâyi'ye degin ve Kostanteniyye'ye ve tâ Tüliye haddine degindür. Kamusı tersâlardur, meger Azeribaycân tarafı ki İslâmdur. Ehl-i Rûm zeyrek olurlar. (4310) Bu vilâyetde tılsımlar çokdur, ol delildir bunların zeyrekligine. Hâşşa ki nakkaşlık ve süretkârlık ve şan'at-ı kimyâya. Ve anda hüb şular ve çok tağlar olur. Pâdişâh-ı Rûm Kostanteniyye'de olur. Şöyle ki: Pâdişâh-ı Hind, Kunuc'da ve pâdişâh-ı Çin, Tebbet'de ve şehri Handân'da olur. Ve Rûm'ün beglerine " Benül-aşfâr" dirler. Zirâ; Rûm pâdişâhları helâk (4315) oldılar ve hiç kimse kalmadı, bir kız kaldı ancak. Vardılar, ittifak itdiler. Kim ki gelürse pâdişâh ola. Nâ-gâh bir yigit, ol kıızı ağı virüp anı pâdişâh itdiler. Ol

sebebden " Benü'l-âşfâr" dirler. Ve Rûm'ın dört tahtı vardır : Biri Antâkiyye ve biri Rûmiyye ve biri Kıyırın ve biri Beyte'l-Mukâd[d]es'dür.

medînetü'r-Rûmiyye : Rûmiyye bir şehir-i 'azîmdür. (4320) Andan Kostanteniyye'ye degin bir yıllık yoldur. Ve ol bezekler ki Beyte'l-Makdis'de [147-b] vardır, şimdi ol Rûmiyye'dedür. Ve Rûmiyye'nün büyüklüğü sol miqdardur ki; bir kuş pâzârı, bir fersengdür. Ve dahı anda yüz altı bin hammâm var. Velid İbn-i Müslim eydür : " Rûmiyye'nün sâhiline düşdüm, dahı bir tağa çıktım, ol tağdan aşağıya baktım: Bir yaşıl deniz gördüm, tekbir itdüm". (4325) Bu kişi barça eydür : " Ne olduğ ?" Ben itdüm ki : " Bizim 'âdetimizdir. Her kaçan ki deniz göresüz, böyle eydürüz". Ol kişi benim yazuma bakdı, güldi. Eydür : " Ol deniz degildir. Belki Rûmiyye'nün evleri üstüdür ki kamusu murâşşa'dur cevâhirlle. Ve belki istidâreti Rûmiyye'nün kırk mîldür ve her mîlde on iki burğüz vardır. Ve mecmû' bin (4330) iki yüz yigirmi burc olur. Ve üç cânibi şehriñ deryâdur. Ve bir cânibi⁷⁰ kıyedir. Ve her kapusunun karşısına divâr vardır ki ol divârın kalınlığı yigirmi arışdur. Ve bu divârla bârü aralığı bir ırmağdur ki aña " Kıbyitâd" dirler. Ve ol ırmağı dahı bakır tahtula örtmişlerdür ki her tahtanın uzunı kırk arışdur. (4335) Ve her kapuda kırk iki tahta vardır. Ve 'umkı ol ırmağın ya'nî; [148-a] derinliği toksan altı arışdur. Velid İbn-i Müslim eydür ki : " Rûmiyye'nün bir bazarına vardım, baytar bazarıymış. Ve anda bir nerdübândan yukarı çıktım, şarrâflar bazarıymış. Ve şehriñ ortasına vardım, bir kelise bünyâd itmişler iki mihrâb var: Birisi maşrik, birisi mağribe. Ol (4340) keliseden şehriñ her cânibine üç mîldür. Andan gelür; dibâ ve zerbâfet ve edviye. Bu şehirde hükemâ çok olurdu.

Rey : Bir 'azîm şehirdür, ni'metlü. Evvel bünyâd idenün adı Re'y idi ki Re'y bin Şeylân İbn-i İşefihân bin Kuluc'dur. Bu şehri 'Ömeribnü'l-Hattâb feth itdi. Ki 'Ammâr bin Yâsir buyurdu ki : 'Ömer bin Zidere'ye varsun. 'Ömer İbn-i Zeyd dahı on sekiz (4345) bin kişile Rey'e vardı, feth itdiler. Ve hem leşker-i Rey ki ehl-i Rey'dür, leşker-i 'Ömer'e yardım itdiler ki şehri alup vilâyeti tuttılar. Andan sonra Rey aşağıya geçdi, bir zamân harâb kaldı. Andan sonra ol pâdisâh ki aña "Mehdî" dirlerdi, ol yaptı Rey'i, sene-i semâne ve hamse mi'ede idi.

Rüyân : Bir nâhiyedür ki kavmı mütemerrid, (4350) Taberistân haddinde. Ve şehirleri çokdur. 'Ömeribni'l-'Alâ aldı. Bu vilâyet [148-b] Rüyânla Diyâline arasında. Anı bin muqâtil leşkeri çıkardı. Andan sonra yine 'âsi oldılar. Sa'îdibni'l-'Âş yine vardı, aldı ve Cürçân melikin dahı kendiyeye

70 "ve bir cânibi" mükerrer yazılmıştır

mutî' eyledi. İki yüz big direm gümüş aldı. Andan sonra emirü'l-mü'minîn Me'mûn halife Rüyân ve Demâvend'i (4355) Mâziyâr İbn-i Kârin'i virdi. Çünkü Me'mûn dünyâdan nakil itdi. Nevbet Mu'taşım'a degdi. Mâziyâr 'âsî oldı Mu'taşım'a, tâ kim Mu'taşım 'Abdullah İbn-i Tâhir'i virdi. Vardı, Mâziyâr'ı dutdı, elin ayağın bağlayup Mu'taşım önüne getürdi ve şol mikdâr ağacıla urdılar ki öldi.

Re'sü'l-'Ayn : Bir şehirdür cezîre içinde. Ol şehirden üç yüz (4360) çeşme akar ve kamusu cemi' olup bir 'azîm ırmağ olur ki aña " Nehrü'l-Hâbü'r" dirler.

Râs : Bu bir eyü şehirdür Hōristân hudūdında ki anda eyü harîrler tokurlar. Mâni ve zındığı anda öldürdiler. Ba'zîlar eydürler ki : " Mâni Behrâm'ın cinsinde öldi, şoğra başın keddiler".

ḳubbetü'r-Rassâş : Rûm şahrâlarında dur. Eydürler ki : Bir kişi esîr olmuş (4365) Ḳostanteniyye'nün içinde ve hem ol kişi ki hoş-hōnmuş ki laîf Ḳur'ân [149-a] okurmuş. Ḳostanteniyye'nün Tekür[1] katında okumuş. Gâyet hoş gelmiş. Eyitmiş ki : " Benim katımdan gitme. Niçe ki dirisen şaḡa hizmet ideyim". Bu kişi daḡı bir zamân anda durmuş. Bir gün Tekür arzu itmiş ki ḳubbetü'r-Rassâş'ı göre. Bu kişi daḡı Tekürle bile gitmiş. (4370) Bir niçe rûzigâr gitmişler, tâ haddi ki anda varmışlar görmişler : Bir 'azîm ḳubbe. Bunı göricek bir nice cemâ'at " İçine girelim" demişler. Nâ-gâh bir yıl çıkmış, ol varan halkı helâk itmiş. Andan şoğra içine girmege çâre istemişler, görmüşler ki içinde bir büt var ki elin açmış. Eli içinde yazmışlar ki :

كل ملك يزول ملكه
اللا الله ال علمي ال كبير

Ya'nî : " Her pâdişâḡın pâdişâḡlığı zâ'il olur, illallahü te'âlâ'ınḡ zâ'il olmaz". Ve bir elinde yazmış ki : " Hiç kimse bu ḳubbeye girmez, tâ ki beni yerimden koparmayınca". Pes buyurmuş ki ol bütü niçe zahmetile koparmışlar ki vaşfa gelmez. Çün kopardılar, ol yıl esmez oldı. Ve gördiler ki; altında bir kapu. Ol kapudan içerü (4380) girdiler, gördiler ki; bir 'azîm heybetle düşmüş. Ve içinde big [149-b] çanak var, zerrîn. Ve bir gür daḡı var ol evde ki kabrüg üzerinde bir levḡ komışlar, elli anış ve ol levḡün bir cânibinde altı nesne. yazmışlar ki :

نات ايه ال ناس من ال موت

ya'nî : " Ey âdem oğlanları! Ḳorkıḡuz ölimden".

و عجلو مصالحكم قبل ال موت

Ya'nî : " (4385) Siz ta'cîl idünḡ, maşlahatıḡızıḡ vaḡtı fevt olmazdan evvel".

و ال موت

ايسر با ال لسان

Ya'nî : " Ölüm dilüğe āsāndur".

و عصر

ال اسور با ال جنان

Ya'nî : " Kāmusınuğ mevti düşvārrağdur".

فدواءه با ال طاعت

Ya'nî : " Ölümē devā idijüz tā'atle".

و ملك ال موت يحب ال مطيعن و ال مطيات

Ya'nî : " Melekül-mevt sever tā'at idenleri". Ve ol levhün bir cānibinde dağı on dört nesne yazmışlar :

ال عقل سداوت ال اسقام

Ya'nî : " Akıl hastaların devāsıdır".

سبب ال مزيت ال شكر

Ya'nî : " Artmağlığıñ sebebi şükrdür⁷¹".

و سبب ال بلا ال عصيان

Ya'nî : " Belāya sebep işyāndur". Ve :

سبب ال اذب مواظبيت ال صالحين

(4395) Ya'nî : " Edebün sebebi, şālihlere mülāzemet itmekdür".

و سبب ال غضاب

ال حسد

[150-a] Ya'nî : " Kākmağā sebep hāsed itmekdür".

و سبب ال سجهية

هدية

Ya'nî : " Seviyye sebebi nesne virmeklikdür".

و سبب ال

اغدة ال يشاشة

Ya'nî : " Birbirile karındaş olmağā sebep, güleç yüzlülükdür".

و سبب ال قطع ال سعانية

Ya'nî : " Birbirinden kesilmeğē (4400) sebep, 'itāb itmekdür".

و سبب ال فقير ال اسراف

Ya'nî : " Dervişliğē sebep, isrāf dur".

و سبب قضاء ال حوايج ال رفق

Ya'nî : " Kişilere hācetler bitürmeğē sebep, yumuşaqlıkdur".

مذلة ال ساعل و سبب ال

Ya'nî : " Hörlüğā sebep, kişiden nesne dilemekdür".

و سبب ال حرمان ال كسل

71 "şükrdür" شکر درر şeklinde yazılmıştır

Ya'nî : " Her nesneden mahrûm olmağa (4405) sebep, süstlüktür".

و ال خير كله في ال عقل حياء فمن
لا عقله ولا حياء له فلا خير في صحبته

Ya'nî : " Kamu hayır 'akılla hayâdadur. Kimün ki 'aklı hayâsı olmasa, anuñ hayrı yokdur şöhetinde". Ve dañı yazmışlar ki : " iy hizmetkâr! İşbu hândan biñ pâdişâh ki kamusı bir gözliyidi, ta'am yediler. Ve bākisinünñ hisâbını hod Allahü (4410) te'alâ bilir. Ve iy Benî Âdem! Bu Karlame bin 'Âmirü'l-melik gürdür ki nice [150-b] yıl cihânda pâdişâhlık eyledi ve biñ şehir aldı ve biñ bikir kız aldı ve âhir mevte çäre bulmadı. Ve her kim bu hâle muñi' olsa, 'ibret dutsun. Ve bu kubbeden nesne almasun". Çün bu hâli gördiler, girü döndiler.

ez-zâ

Zenc : Bir ulu şehirdür ki binâsı (4415) kamusı kireçdendir. Ve anda kızıl kum olur akar. Ol kavım gâyetde zahmet çekerler, ol kum sebebinden. Gice yaturlar, tañla dururlar. Görürler ki : Bârûdan içeri girmiş, kañlı düzmüşlerdür. Ol kumu her gün taşırlar. Ve eger taşınmaya şehri toldurur, harâb ider. Ve Zenc'in çal'ası vardır, muhkem. Ve anuñ dört kapusı vardır (4420) ve anuñ rabañı dañı vardır ki rabañınuñ on iki kapusı vardır. Ol şehirde bir ırmağ vardır, ulu. " Hüner-mend" dirler. Gavir haddinden gelir, Zenc'e gider.

Zervâ : Bu dañı bir hüb yirdür. Şimdiki hâlde ol Bağdâd'dur. Evvel Zervâ dirlerdi. Şonra ki Ebü Ca'fer-i Mansûr yaptı Bağdâd'ı, " Bismillahi" diyüp. Kantara-i şett üzerine ol düzdi. (4425) Ve Ebü Hanîfe buyurdu kim; anda tura, kabül itmedi ol vakitte. [151-a] Maşsûdı budur ki; kadimde Zervâ dirlerdi.

Zengibâr : Bir ulu vilâyetdür ki anda ulu şehirler vardır. Velikin otsuz, ni'metsiz yirdür ve kim[i] 'imâretdür. Ve Fars deñizinin kenârındadır. Kavmu müfsid ve kevden câhil olurlar. Bañar ve Şâdedil bunlar dañı şehirlerdür, Hindistân (4430) ortasında. Türklerdür; yüzleri büyük, gözleri taracak, saçalları yok. Zâc dañı bir kavmdur bunlara yakın.

Zâvelistân : Ol bir şehirdür, Sîstân ikliminde. Ve Zâl bin Sâmuñ evi anda bir çal'a içindedür ve Rüstem bin Zâl'uñ dañı evi anda taşrasındadır. Lâkin harâbdur. Gür-ı Rüstem ve gür-ı Zâl Simçür'dadır. Sâhıldür ve bay-ı Hind'dür. Bularuñ (4435) düşmenleri gâyet çoğıdı. Bular vaşiyet itdiler ki; anda defn ideler, tâ düşmen zafer bulmaya.

es-sîa

Sîstân : Bir ulu iklimdür ve mübârek yirdür. Haddi anuñ Horasân'dan tâ Kirmân yazısına dekdür. Ve ulu ırmağ vardır anda: " Hirmend" dirler ki

Zirih deryasına akar. Ve Zirih; bir kiçirek deryâdur, otuz ferseng, Sîstân çevresindedür, (4440) Kâmûn vilâyetinde. Sîstân'ıñ da bir tağı vardur bir şehriñ kapusunda ki [151-b] adı anıñ Tübbe'dür. Ve eydürler ki : " Yılan gökden inicek, ol tağ üstine indi. Ve henüz dahı vardur ve her zamân ol kavm anı görürler. Ve iki⁷² kanadı vardur, ol yılanıñ. Birisi kıızıl ve birisi yaşıldur. Ve ol sebebeden ol vilâyetde ef'î kattâl çok olur.

Semerķand : Bir şehrdür, (4445) 'azîmdür. Ve anı evvel İskender yapıdı. Ve kavmı gâyet şâlih ve 'âlim ve dindârdur ve nûr-ı İslâm sîretlerinde zâhirdür. Ve Semerķand ki da'iresi ve havli on iki fersengdür. Ve şehriñ ortasında böstânlar ve degirmenler ve mezra'alar vardur. Ve bir dervâzeden bir dervâzeye bir fersengdür. Ve şehriñ bârüsiçün, ceng itmegiçün (4450) bârü üzerinde kemerler ve burclar yapmışlardır. Ve demür kapuları vardı. Ve şehriñ arasında on biñ ğarâyib yirler vardur ve ırmağlar ve deryâlar vardur. Çün Şamar bin Avri'ayş bin Ebrehe beş biñ yüz biñ leşkerile hişâr itdi Semerķand'ı, tâ zafer buldı. Dahı harâb itdi ve bünyâdları kazdı. Andan soğra Semerķand'a " Semerķendi" didiler. (4455) Andan soğra tûğül-Akrân İbn-i Ebî Mâlik İbn-i Ebî Nâsir geldi [152-a] Semerķand'a. Tecdîd itdi. Ve bunı Sa'îd İbn-i 'Osmân 'Affân feth itdi. Ve and içdi girü dönmeye, tâ bunı almayınca, tâ bu kapudan gire ve bir kapudan çıka ve kelisâya taş ata ve pâdişahıñ oğlanlarından birisin alabile gide. Pes vardı şehre girdi, taşla ki (4460) urdı, ol taş ki yapıdı. Ehl-i Semerķand heybet aldılar, eyitdiler ki : " Melik-i 'Arab şâbit oldı", ve hem Kuytebehü'bnü Muşlih eyitdi ki : " Kanda âteş-hâne varsa; odların gidergil, harâb itgil ve bütlerin cem' idüp oda iħrâk kılğıl". Pes ol dahı od divşürdi, yakdı. Mübâlağa mâl virdiler ki bütlerin yakmayalar, kabûl itmedi. (4465) Eyitdi ki : " Ben büt-fürüş degildim". Kendü elile bütlere od koyvirdi. Toksan biñ dinâr kıızıl altın tenhâ mismârları yakıcağ, erimiş bulandı. Ve Şafer vilâyetindedür Semerķand'dan böstânlar ve şulardur. Memûn bir kişiye şordı, Semerķand'ıñ ahvâline. Ol kişi diyüpdi: "Semerķand'ıñ şehri ayıñ da'iresine beğzer, ırmağı (4470) şol gök ortasında çekilen bahre beğzer, Semerķand'ıñ ziyâ'ı [152-b] yıldızlara beğzer". Şu'bi eydür ki : " Kuteybe bin Müslim eyitdi ki : " Semerķand'ıñ kapusunda bir levh gördüm ki anda yazmışlar" :

ب ال سم الله

اللهم هذا كتاب ملك ال عرب و ال عجم

Semer İbn-i 'İşü'l-melikü'l-üstüm (?) didi : " Her kimse ki bu maķâma irişdi, benüm mislüm (4475) oldı. Ve her kim bundan ıśra geçdi, benden

72 " ve iki" mükerrer yazılmıştır

a'lâdur, uludur. Ve her ki bu araya irişmedi, benden ednâdur". Kuteybe bunı göricek, and içdi ki : " Ben Şin toprağına ayağım basmayınca, ölmeyem". Bu haber Şin pâdişâhına degdi. Derhâl bir tâc-ı murassa', la'l ve yâkütula ve cevâhir ve murassa' hil'atler ve bir enbân toprak dahı Kuteybe virbidi ve eyitdi ki : " Ben seniñ (4480) nâ'ibüñ olam. Bu vilâyetde bu tâcı başuñıza urasız ve bu toprak üzerine yürüyesiz, tâ ki anduğuz yirine gele. Ve dahı saña her yıl harâc viribiyem". Bu sözi kabül itdi, andan girü döndi. Ve hem Türkistân'ı ve Mâverâü'n-nehr'i dahı feth itdi.

Serendîb : Bir 'azîm ulu şehirdür, Hindüstân'da. Evvel şehir ki 'âlemde (4485) bünyâd itdiler, Serendîbidi. Ve anuñ heştâd mahallesi vardı ve her mahalle [153-a] bir fersengdür. Ve anda Zervesim pül menzilinédür. Ve nağdi anuñ yâkütüdür. Bir haddi Serendîb'ünñ Kuzım derjizidür. Ve eydürler ki : " Şuyı Kuzım deryâsıdır ki şuyı acıdur ve karadur ve birez ki ilerü gideler şuyı kalıñ olur, şol miqdâra irişür ki gemi yürür olur. Ve her kimse ki ol araya varsa, (4490) ayrık andan çıkmaz. Ve bir haddi dahı zulmâta varur ve bir haddi dahı küh-ı kafa varur ve dördünci haddi gün toğduğı yire varur. Zulümât kapusunda İskender'ünñ haymesi yiri henüz zâhirdür. Ve kazıkları demür[de]ndür⁷³ ve her zamân anları nefîle yağlarlar, çürimesün diyü. Ve eydürler ki : " Gür-ı Âdem, Kuzım deryâ[sı] kenârındadır. Yarısı şu içinde ve yarısı (4495) taşrada ve 'imâretlerden yüz ferseng irâkdur. Ve ziyâretine kârvân olup varurlar. Ve Serendîb ehlinüñ 'âdeti oldur : Kaçan ki bir pâdişâh ölse; anı bir mahfe içine koyarlar, şehri gezdürürler ve bir hatun eline süpürge alır, ol mahfeyi karşı urur ve eydür ki : " Melik öldi, Allah bâkîdür". Ve çârşenbih gün, on dört pâre iderler ve dahı (4500) dört kelisâda yandururlar ve külini yele savururlar. Serendîb şehrinüñ [153-b] âyini bu düzen üzerinedür. Ve eydürler ki : " Serendîb bir vilâyetdür, şehir degıldür. Ve gür-ı Âdem 'aleyhisselâm Zehûn tağındadır".

والله اعلم

Sürüşe : Bir şehirdür, Hind vilâyetinde Çin tarafından yaña. Ve anda bir büt-hâne vardır, pirinceden. Ve içinde bir büt vardır ki ol büt[i] bir altun (4505) taht üstinde komuşlardır. Her kimse ki ol büte el ursa; bir 'azîm âvâz gelür ve ağızından âvâz çıkar, ol kişi yandurur. Ol kavım anuñ sebebinden azmışlardır.

Sakîn : Bir 'azîm şehirdür, Hindüstân'da. Bundan evlâ şehir yokdur. Ve altı ferseng havli vardır, anda dahı şehirler vardır : Sakarkend ve Yurkend ve

73 "demür[de]ndür" kelimesi دمر ندر şeklinde yazılmıştır.

Cebkend. Bu vilâyet (4510) âbâdandır, hayıldan ve Kıpçaq'dan zahmetdedürülür. Bu vilâyetde şıv olmaz. Meger atıla ırmağa varurlar, anuñ kırañında kazlar olur, dutalar otururlar. Äyinleri Müslimânlar äyinidür. Lâkin namâzi yılda şa'bâmla ramazân ayında kıturlar. Bey' ü şirâ kal'ıdadur. Sedir kaşrı ma'rûfdur, Hîre ırmağı içinde ki Behrâm-ı Çübün Yezdecir İbn-i Şâbü (4515) sebab-i bünyâd oldı ki Yezdecir'ün oğlu kalmadı, Behrâm'dan gayrı. [154-a] Ol dahı istiskâ oldı. Etibbâdan şordı ki : " Eyü yire ve havâsı hoş kanda var ?" eyitdiler ki : " Sediddür". Yezdecür buyurdı kim; anda bir kaşır yapılar ve Behrâm'ı anda getürdiler ve hem şifa buldı.

Senced : Bir 'azîm kal'adur. 'Ali İbn-i Zeyn eydür : " Türkistân'da Sencid'den muhkem (4520) kal'a yokdur. Kırk arış divârınuñ kalınlığı vardur, bârısı iki katdur ve arası kumla toludur. Ve altında şu aķar, divârın delseler kum aķar ve eger lağım itseler şu aķar".

kal'a-i diğer : Bir kal'adur, Arum hudûdında. Ol kal'ada iki biğ sekiz yüz sarây vardur. Ol kal'ayı Muhammedü'bnü Müsâfir yapıdı ve içinde 'azîm gençler kodı. Ve kendüzi (4525) bir zâlim pâdişâh idi ki ra'ıyyetlerin oğlanlarını zulmile alurdı, şan'atlara virürdi ve hem müslimânların oğlanlarını esir gibi dutardı. Bir gün Muhammed İbn-i Müsâfir bir şayda⁷⁴ çıkdı. Anlar kapusı kal'anuñ yapılar, niçe ki say' idegördi açmadılar. Düşmenler etrafından dahı buña kaşd itdiler. Bu dahı kal'ayı kodı kaçdı, kal'a ol kavma kaldı. (4530) Ve ol memleket anuñ zulmi sebebinden harâb oldı.

sedd-i Zülkarneyn [154-b] : Bir 'azîm heybetlü ulu divârdur ki Ye'cüc ve Me'cüc öjine yapılmışdur. Bir kavım vardur ki ayakları kışacığ ve yüzleri büyük. Bizim vilâyetimizi anlar harâb idiserlerdür. İskender ne sebebinden bu seddi yapıdı ? Melik-i Fermâyi eydür : " Bunların tabi'atları (4535) eyledür ki Haķ te'âlâ celle celâlihü şöyle harâblıķ komuş. Âdemî bulurlarsa ve mâlı ve tavar bulurlarsa, gâret iderler. Ve bizim anlara hiç ziyânımız degmez. İskender onların hâlini Allahü te'âlâ'ya i'lâm itdi buyurdı. Ne ki 'âlemde demürci vardur ki gelmege mümkün, getürdiler. Ve diler ki : " Yüz yigirmi biğ demürci geldi, anda demürden ulu kerpüçler (4540) düzdiler: Bir kat kükrüt ve kurşundan ve bakırdan dahı düzdiler, bir kat demür kerpüç döşediler ve bir kat kurşun ve bir kat bakır döşediler ve bir kat kükrüt. Bu terkibi ol divler yapılar". Andan sonra mübâlağa ile çok odun getürdiler, dahı ol divârın yanına yığılar. Aşağasından yukarısından dahı aña od

⁷⁴ "şayda" kelimesi صيد şeklinde yazılmıştır

urdılar. (4545) Çün ol divârı kazdı, bu kükrüt yandı ve kurşun eridi [155-a] ve demür ve bakır kaynayup birbirine yapışdı, tâ ki ol divâr başdan başa yek-pâre oldı. Ve ol sedde yazdı kim : " Ben bu seddi Allahü te'âlâ'nun 'inâyetile yapdım". Çünki bu söziñ üzerine Muhammed İbn-i 'Arabî den sonra yüz altmış yıl geçe ve dahı şefkati kesile ve gönülleri (4550) katı ola ve nâ-hak kanlar dökile ve zinâ ve ribâ âşikâre ola ve erler 'avratlar domnda ola ve 'avratlar erler şeklinde yürüyeler, ol vaqt bu sed açıla. Şol miqdâr Ye'cüc ve Me'cüc çıka ki 'âlemi ser-tâ-ser duta ve kamusını yiye helâk ide. Şogra Şâbûs gele dahı anda helâk ola.

hikâye

Eydürler ki : Emîrül-mü'minin Vâsık billâh bir gice (4555) düş gördi ki : Sedd-i İskender açıldı ve ol düşden korkdı gâyetde. Vardı bir kişi gönderdi ki aña Selâm İbn-i Cemân dirlerdi, 'azîm çok leşkerle ol sedde vara. Ve nâme yazdı Melik-i Serîrüz-zehab dahı ol vilâyetin beglerine, bu sedd-i kazıyyesinde. Selâmü'bnü Cemâd eydür : " Çünkim gitdük, varduk bir kara yire irişdük (4560) ki anda 'azîm zîst koğu geldi, dahı bize melik-i Hazar eyitdi ki : " Bilegöre [155-b] sirke getirün, dem-be-dem koçulayın ve damağınza mazarrat itmeye". Bu seferde çok rûzgâr seyir itdük, tâ ki ol sedde irişdük gördük; bir 'azîm heybetlü nesne ki anuñ 'azametini Allahü te'âlâ celle ve 'alâ bilür ve ol seddün ucını nihâyetini Allah bilür, biz bulamaduk. Hemân şunu bildük (4565) kim; bir yüce divâr demürle tuçdan yapılmışdur ve anda bir kapu var yetmiş arış, bir kilid üzerine urmuşlar yigirmi arış ve ol kilidi zencirile aşakmışlar. Ve ol seddün katında bir pâdişâh vardır ki anuñ 'azîm leşkeri vardır, çok. Her cum'a ol pâdişâh atlanır, leşkerile. Her birinin elinde bir ulu demür çomak gelürler, (4570) döğerler ol demür çomakla ol kapuyu, tâ ki Ye'cüc ve Me'cüc bileler. Bu tarafda päsübân vardır ki bu seddi şaklarlar. Çünki ol kapuyu yine dögdiler, biz dahı kulağımız ol kapuya urduk durduk, diğledük bir 'azîm âvâz gelür, heybetlü. Eyitdiler ki : " Ye'cüc ve Me'cüc âvâzıdur". Selâm eydür : " Bunlara şorduk ki : Hiç sizden Ye'cüc görmüş (4575) kimse var mıdur ?" Eyitdiler ki : " Fulan zamânda bir nicesi bu seddün üstüne[156-a] çıkmışlar, geldiler. Nâ-gâh Allahü te'âlâ bir kara yıl gönderdi, urdı yine anları aşğa bıraktı. Likin birisi bizim tarafa düşdi. Anda gördük, anda hisâb itdük sedd üstüne çıktıkları ol gice imiş ki Vâsık Billâh ol düşi gördi. Andan girü döndük, (4580) Semerkand'a geldük iki yıl dört ayda tamâmen".
Serîre : Bir şehirdür, Hind'de ma'rûf. Ol şehirde bir menâre vardır ki anuñ üzerinde bir küp vardır ve ol küpün üzerinde bir altundan kızıl horôs var. Ve

her kimse ki ol horosa kaşd itse almağa; ol horös bir bülend ävâzıla çağırur ol küpün üstinde ki ol şehriü⁷⁵ halkı işidir. (4585) Ve eydürler ki : " Kimesne ol horös alımaz, tâ Mehdi zamânına degin".

Selâ : Bir şehirdür, Çin'de her kimse anda varsa; girü çıkmaz ve çıkmak daht dilemez. Şöyle ki; her kimse Türkistân'a varsa, uyuz olur.

Serhiş : Bir şehirdür, şahrâda. Dahhâk rüzgârında yapıldı. Sebeb-i bünyâd oldu ki : Dahhâk her iklimde âdem cemî' iderdi ,dahı anları şaklarıardı, karşı nevbetle (4590) getirüp boğazlarıardı, tâ ki Dahhâk yirdi âdem etinden gayrı nesne [156-b] yimezdi. Çok âdem ol şahrâda cem' olmuşdı, Dahhâk için. Nâ-gâh Dahhâk'ı depelediler. Bunlara haber geldi ki " Dahhâk öldi" diyü. Dahı ol kavm ol şahrâda maķâm tutup kaldılar ve anda bir şehir itdiler. Adını "Serhas" kodılar, ya 'ni gedâyalar ve hasisler yiri demek (4595) olur.

Sikenderiyye : Bir kal'adur, Hind deryâsı içinde. Ve eydürler : " Her hasta ki anda varsa; sıhhat bulur, yâhüd ölür". Ve ol kal'ada direkler vardur, 'azîm ulu kim anı "Mârîn" ve "Mâriye" dirler bir er ve bir 'avratdur, düzmiş. Hiç kimseye anuğ gibi kırvet olmuş degildir. Zirâ; her bir direk ki dikmişlerdür, big kişi götürmez. Bu bir key 'aceb (4600) nesnedür.

Semârük : Bir seküdür, Hemedân'da ki anı Cemşid yapmışdur. Yüceligi anuğ üç yüz arışdur. Andan sonra Behrâm yarım sekü daht yapmış, anda. Dâra bin Dâra gelmiş anı tamâm eylemiş. Pehleviler buğa bir mesel dimişler. Semârük bir cisim düzdi. Behrâm aña bir kuşak kuşatdı. Dâra İbn-i Dâra ortaya getürdi. Bu delildir ki Hemedân (4605) şehir-i kadîmdür

eş-şin

Şermâh : Bir kaşırdur, Eyyübü Enşâri küy katında. [157-a.] Ve anda bir 'azîm süjü vardur ve bir ırmağ vardur. Eydürler ki : " Bir 'avrat şudan geçe yürürken kucacığında oğlanuğı vardı. Nu'mânü'bnü Münzir'üñ leşkeri daht ol şuya irişdiler. Bu 'avrat etegin çermemişdi. Bu leşker gelicek eymendî, etegin aşğa bıraktı. Etegi ayağına (4610) tolaşdı, bu 'avrat düşdi, oğlanuğı şuya boğuldi. Nu'mân bunu gördi ağladı, özi göyindi. Vardı Nezir eyitdi ki; bu şuya bir köprü düze. Vardı, Kisrâ'dan destür diledi, men' itdiler. Eyitdiler ki : Bunuñ vilâyetinde eli olmasın. Çün Behrâm Pervizle ceng itmege geldi, Perviz Nu'mânıla yardıma okudı, eyitdi : " Şol şartıla varuram (4615) ki destür viresiz ki bunda köprü yapam". Destür virdiler ki ve hem Şermâh'ı daht yaptı.

⁷⁵ "şehriü" kelimesi mükerrer yazılmıştır

Şa'b-ı Büvân : Fars'da bir kal'adur ki hübhüla mevsüfdir. Gâyette geşelik iklimdür. Müberred eydür : " Şa'b'ı bunda gördüm ki üzerinde yazmışlar ki:

إذا اشرف ال كروب علي راس قلع شعب
بوان افاق من ال كروب

Ya'nî : " Her guşsalu kişi ki Şu'b-ı Büvân (4620) kal'asınıu üzerine çıkısa, bakısa guşşası gider, şād olur". [157-b] 'Älemde meşel ider, Şu'b-ı Büvân ve Sa'd-i Semerkand.

Şibir : Bir kal'adur, Şâm'da ki bir yüce tağuş üzerindedür. Ve hiçbir cânibinden zafer yokdur. Şöyledür ki: Ol tağuş depesinde bir taş vardur, büyük kalkan gibi ve ol kalkanuş üstünde yapılmışdur kal'a. (4625) Ve ol kal'ayı bir Kürd şaklardı, dağı hiç kimse yoğıdı bilesine. Ve bir yolu vardı pinhânî ki dâ'im andan inerdı, harāmıltık eylerdi. Melik Şâh niçe kerre leşker virbidi, ol kal'aya girdi, ol leşkeri şıdı. Bundan soğra Melik Şâh'a 'azametiyle kendüsi geldi, kal'ayı hisar itdi, kat kat kondılar ve yolın bağladılar. (4630) Ol Kürd bu kez bildi kim cân kırtarımaz. Bir 'avrat vardı ki gâyetde şâhib-cemâl. Ol 'asırdı anuş gibi şâhib-hüsün yoğıdı. Vardı 'avratını öldürdi ve kendini kal'adan aşğa bıraktı, ayağı şıdı, ölmedi. Derhâl dutdılar, anı Melik Şâh katına getürdiler. Arça eydür : " Niçün benim katıma gelmedüñ kim kendüñi kal'adan aşğa (4635) bıraktıñ ?", eyitdi : " Benüm bir 'avratum vardı, gâyetde latif. Korkdum ki [158-a] düşmen eline gire, anı öldürdüm. Ve ansız cihânda dirliğim sevmedüm. Anıçün kendüzüm aşğa bıraktım". Melik Şâh eyitdi ki : " Bunun gibi hamıyyetlü ki sevdiğini öldürdi ve bahâdur ki niçe kez benim leşkerim hezimet itdi, kanda bulnır ?" Arça hil'at viridi, giri (4640) kal'asın aya viridi.

Şâm : Bir mübarek iklimdür ki peygamberler yiridür. Ve bir anş yir yokdur ki anda Cebra'il 'aleyhisselâm inmemişdür. Yüz yigirmi dört biğ peygamberleriñ kıblesidür. Ve kalan yirler harâb olısar, hadd-i Şâm, Kûfe ve Kudüs ki harâb olmayısardur, tâ kıyamete degin haşir dağı anda olısar. Hadd-i Şâm Kûfe'dendür, Tarmil'e ve Bâsil'e ve Melâtiyye'ye degindür. (4645) İbn-i 'Abbâs eydür : " Resülullah ile on iki ay namâz kıldım, Beytü'l-Mukaddes'de kılduğ ve andan kıble Ka'be'ye döndi, ikindü vaktiydi ki vahy geldi Peyğamber'e ki : " Ka'be'den yağa dönüp kı! " .

Şirvân : Bir şehirdür ki Nüşirvân-ı 'Ädil yapdı. Sebeb-i binâ bâbü'l-ebvâb oldı ki melik-i Hazar dâ'im gâret iderdı, tâ Muşıl ve Hemedân'a degin. Çünkü nevbet Nüşirevân'a degdi. Âdem (4650) virbidi Hazar pâdişâhına ve anuş kızını aldı. İttifâkıla sulh itdiler [158-b] ve 'ahd itdiler ki bir bir katına gele.

Nüşirvân vardı üç biğ kişi yolda koştu. Leşker-i Hazar gelicek, gâret itdiler. Hâkân ki melik-i Hazar'dur, kişi virbidi, eyitdi ki : " Ne fesâddur ki oldu ?" Nüşirvân eyitdi ki : " Haberdâr degilim". Tâ haddi bir niçe kez gâret itdi. Nüşirvân : (4655) " Bilmezim" didi, " Bu düşmen işidir. İster ki bizüm aramızda 'adâvet bırağa. Ben şöyle götürim ki : Vilâyetimiz kendü hükümümüzde ola, her birimiz vilâyetimizde gereklü kişi koyavuz ve bize gerekmezim komayavuz. Ara yirimüzde bir divâr ola". Hâkân buna râzi oldu. Pes vardı, Nüşirvân bâbü'l-ebvâb bir divâr yaptı, bir sed çekdi (4660) deryâ içinden, tâ bu tağuş depesine degin ki ol seddiñ eni üç yüz arışdur.

[Şüş] : Bir şehirdür, Hōristân'da. İbnü'l Mukna' eydür : " Ol bârû ki 'âlemde yapıldı, ba'de't-tūfân Şüş bârūsıydı ve Tūster idi". Eydürler ki : " Şüş"; Şâm İbn-i Nüh yaptı, Ebü Mūsâ Eş 'arî fetih itdi". 'Ömeribni'l-Hattâb zamânında içinde üç yüz hazîne buldı, (4665) kâmusını aldı. Ve anda bir ev görindi, kapusunda perde aşılı ol eve [159-a] kaşd itdi ki vara. Hazinedâr koydı, and içdi " Nesne yokdur" diyü Dâniyâl peygamberiñ tâbütundan gayrı. Pes ol eve varmadı, koşdı.

hikâyet

Eydürler ki : " Peygamber 'aleyhisselâm 'Ömeribni'l-Hattâb radiyallahü 'anhü anı nüvâhat itdi, avıtdı. Peygamber'ünğardınca namâza (4670) geldi. Peygamber eydür : " Yâ 'Ömer! Oğlancığı kim avıtdı. 'Âlem anıñ elinden harâb olırsardur". 'Ömer eydür ki " Niçe yâ Resûlellah ?" Eydür ki : " Deccâl oldur". 'Ömer bunı işidicek döndi ki vara, öldüre. Resûlullah eydür : " Allah öldürmediğin kim öldürmege kâdir ? 'Âlem bunıñ elinde harâb ola ve hem bunıñ elinde bir şehir feth ola, benim ümmetim için". Bunıñ (4675) üzerine ruzigâr geçdi, Peygamber dünyâdan gitdi. 'Ömerü'bnü'l-Hattâb rağı Ebü Mūsâ'yı Hōristân'a virbidi, vardı Şüş'ı hişâr itdi ve 'âciz kaldı, hiç zafer idemedi. Ol vilâyetde gezdi, yürüdi, çâre idemedi. Şüş'a nâ-gâh bir râhib uğradı. Bir deyir içinde Ebü Mūsâ'ya şordı ki : " Ne işe gelmişsin ?" Eydür : " Şüş'ı (4680) almağa gelmişem", ol eyitdi : " Girü dön. Şüş'ı kimse almaz Deccâl'dan [159-b] gayrı". Ebü Mūsâ bunıñ sözine iltifât itmedi, yine Şüş üstüne vardı ve cengler ve kıtallar eyledi, çâre idemedi. Nâ-gâh bir kişi geldi, Şüş'ıñ kapusını ayağıla depdi, eyitdi ki : " İy Şüş! Açılığıl". Derhâl kapular sındı, aşğa düşdi. Leşker-i Ebü Mūsâ hücum idüp kal'aya girdi (4685) ve yine ol kişi nâ-bedid oldu. Leşker tekbir getürdiler, mu'cize-i Muhammedi sallallahü 'aleyhi ve sellem zâhir olduğına. Zirâ ki; ol kapuyı şınduran Deccâldı. Allah emrile geldi, girü yine kendü makâmına vardı.

Şiz : Bir şehirdür, Murâğıla Zencân arasında⁷⁶ tağlar içinde. Ve anda altun ma'deni vardır ve kuruşun ve zırnîh ma'deni vardır (4690) ve jive dağı vardır. Velikin odun az olur. Bir kiçirek deniz anuğ bārüsını ortaya almışdur. Ve Keyhüsrev'ün tahtı dağı andadır. Bir tuçdan tahtdur ki iki kağı geçer ve dağı cām-ı giti-yi nümây andadır .Çünkü küffaruğ devri âhire yitişdi ve İslâm zâhir oldı, küffâr-ı 'ariden korkup ol cām-ı gitisin denizüğü içine bıraktı ki...

Şin : (4695) İklim-i küffardur. Bir haddi Hind'e muttasıldur ve bir haddi Tebbet serhaddine [160-a] muttasıldur. Ve Tebbet meliki haracı Şin'e virür. Ve Çin'de eyü incüler olur, tâ haddi ki bir dâne incü yüz dinâra deger. Likin tatluşu içinde olur, ammâ acı şuda olan incüler eyürek olur. Zirâ ki; şâfi olur ol incüden ki tatlu şuv gibi şuda ola. Likin tatlu şuda olan (4700) arı ve büyük olur. Ve şadef bir cânavardur. Hemân gögercin yavrusı gibi bir ma'lûm vakitte bir gicede çıkar, dağı ağzını açar, birkaç katre yağmur düşer. Şadef ağzını yumar, dağı denize girür, tâ ol katre şadefüğü karında şadef rengin tutar, dağı incü olur.

Şin'de bir 'âdil pâdişâh vardı ki bir dâd zenci[r]den düzmişdi. Her miskin ki zulm görse gelirdi, (4705) dâd zencirin tahrik iderdi. Pâdişâh muttali' olup ağa 'adl iderdi. Ve kamu Çin memleketinde bir zist âdem, ya bir gözlü âdem bilinmez. Kamusu hüblar ve latiflerdür. Kış yaz harirler geyerler. Zirâ; havâsı germ ve yiri nemgîn olur. Anda pirinc ve toğuz etin yirler ve koyunu boğup yirler. 'Avratları şol miqdâr latif geyürürler ki şanasın 'üryândur. (4710) Başlarını 'âc taraqlarla tararlar ve livâta katlarında mübâhdur. Metâ'ı bunaruğ : [160-b] İbrişim ve dibâcdur ve dâr-ı çini ve kâğıd çini ve çini çanak ve sümbüldür. Ve dağı nakkaşları gâyetde hâzık olurlar. Şöyle dirler ki : " Bir kişi dibâdan bir kaftan dokunmuş. Anuğ kapusunda fahir idüp durmuş, ol kişi. Bir oğlan dimiş ki : " Bu kaftanüğü 'aybı var. Zirâ ki; bunda bir tavus şüretin (4715) eylemiş, dağı hurma dağını eline virmiş, ya'nî minkârına virmiş. İmdi hurmadan elini eline götürmez, bir ayruğ şehre varursa 'ayb iderler". Ve bir kişi dağı bir kaftan aşmış, anda bir büyük kuş düzmiş : Bir buğday şalkımınuğ üzerine oturmuş. Yine bu oğlan eyitmiş : " Buğday şalkımı za'ifdür, büyük kuşu götürmez, dağı iki kat olur". Pâdişâh buyurmuş ki; ol (4720) oğlana hil'atler geyürmüşler. Makşûd budur ki : Bunları nakkaşlık bâbında, Allahü te'âlâ şol hadde ırgürmüşdür. Şin'üğü âhir şehri

⁷⁶ " arasında" kelimesi mükerrer yazılmıştır.

Tebbet'dür. Şin bin Fağfūr bin Kemād İbn-i Yāfeş bin Nūh varmış. Bu Şin anuğ adına duzmuşler.

Şanū : Bir şehirdür, Hindüstân'da. Anda bir büt vardı, taşdan. Anuğ adı Menāt idi ki anı Āzer ki İbrahīm (4725) peygamberün atasıdır, ol yonmuşdur. Evvel ol Ka'be'de idi. [161-a] Çünkü Peygamber 'aleyhisselām bütleri Ka'be'den arıtdı. Bir kişi aldı, anı Hindüstân'a ilettdi. Peygamber anı işidicek, eyitdi ki : " Benim ümmetimden bir kişi ki adı benim adına muvâfık ola, anı yine getirüserdür. Ol bütüğ helâki anuğ elinde olırsardur". Çünkü Sultân Maḥmūd pâdişâh (4730) oldu, Hindüstân'a vardı, Hindüstân'ı fetih itdi. Ol bütü kendü elile kopardı, kazma eline alup. Ehl-i Hind niçe bir kızıl altun virdiler, " Ol bütü alma" diyü, Sultân Maḥmūd virmede, eyitdi ki : " Benim atam büt-türâş ve büt-fürüş degıldür ki şatam". Ve ol bütü aldı, Gazne'ye getirdi ve bir medreseniğ eşiginde kodı, tâ ki anı giren çıkan (4735) ol medreseye başa.

Şan'a : Bir ulu şehirdür, Yemen ikliminde. Ğayetde latif. Ve hem Kur'an içinde medh itmişdür Allahü te'âlâ.

بلدة طيبة

و رب غفور الرحيم

Murād-ı beldetün-tayyibetünden Şan'a'dur, demişlerdür. Bunu Şan'a İbn-i Erāk bin Yaqtın yaptı. Muhammedibnü'l-Hanîni'bnî'l-'Ulâ eydür : " Süleymân bin Dāvud divlere 'azîm güç işler işleridi. Anlar şikâyet (4740) itmesün diyü, Şan'a'yı ücretiçün anlara süknâ virdi". Ve Peygamber eydür : " [161-b] 'Ālemi gezdüm, Şan'a gibi şehir görmedüm. Zira ki bir yılda iki kez kış olur ve iki kez yaz olur, ve 'Aden daḥı böyledür". Peygamber 'aleyhisselām buyurdu ki : " Dünyâ geçmez, tâ 'Arab Şan'a'ya mâlik olmayınca. Ve daḥı kubb-i Şan'a'dan adı anuğ Vehb ola, Allahü te'âlâ aḡa hikmet rûzi kıla". Ve İbn-i 'Abbās (4745) eyitdi ki : " 'Ālemünğ tavvusu Yemen'dür ve 'âlemünğ mücâhidi Hicâz'dur. Ve Sa'id Cebîr 'Irâk'ünğ 'âlimidür ve Vehbe bin Ümeyye 'âlemünğ 'âlimidür".

hışnu's-Şakar : Bir kal'a'dur bakırdan. Ündülüs şahrâsında ki Zülkarneyin binâ itmiş. Ve daḥı içinde gencler ve kitâbların komuş ve kapusunda bir tılsım eylemiş ki hiç kimse aḡa kâr kılmaz, yol bulmaz içerü girmeye. Ve içerüsü (4750) taşıla yapılmış ve bārüsünü bakırla yapmış. Ve her ki anda varsa; şol miqdâr gelmek dutar ki tâ evler. Ve hem Peygamber 'aleyhisselām bu şehri haber virdi. Ve şehriğ uzunluğu iki mıldür ve bu şehriğ adı Karbūs'dur ve kapusunda anuğ iki taḡ vardır ki uzunluğu yüz mıldür. Ol taḡda yetmiş iki dürlü kavm vardır, yetmiş iki dürlü dil söylerler.

Bu kal'anuğ (4755) Ündülüs'e kurbı, bir fersengdür. Ve Ündülüs'de it ävâzın işidürler [162-a] ol şehirden ve her ne kadar ki ilerü varsalar; it ävâzı kesilür, tâ haddi kapusına varsalar; hiç ävâz gelmez olur ve hiç it dahı göziükmez ve it varduğın dahı kimse bilmez. Ve bununu gibi kıssanınu nihâyeti yokdur.

hikâyet

Eydürler ki kardeş vardı süfîler Nîl sâhiline (4760) düşüp girdiler kırk yıl tâ bir maķama iriş diler bir divâr gördiler kızıl altundan velikin ğilbir gibi müşebbak Nîl şuyı ol divârın altından çıkar yire batar ve eyitdiler ki 'aceb bu divârın ardında ne var ola vardı bu iki karındaşın birisi çäre buldı ki ol divârın üzerine çıkdı dahı anda geldi dahı kendüzin aşğa (4765) divârın ısrâ yüzine bıraktı ve hiç dahı eserü zühür olmadı ve karındaşı dahı diledi ki ol divâra çıka ve karındaşınu ahyâlin bile nâ-gâh ol divârda bir yazı gördi okıdı ki

هانا مسلك ال ادسي فمن جاوز لم يرجع لا

Ya'nî : " Bu araya gelen âdemîninü ve her kimse ki bu aradan geçse girü dönmez gelmez pes andan (4770) bildi ki 'ömri anuğ ol araya degin imiş pes andan girü döndi ve ol [162-b] gelmegün sebebin Allahü te'âlâ bilür.

ed-dâ

Dürvâc : Bir şehirdür Yemen hudüdında bir 'azametli yapıdur eydür ki anı divler yaptı Süleymân için ol vakit ki Belkîs aldı

[et-tı]

Tâ'if : Bir hüb şehirdür. Eydürler ki : " Tâ'if; senâm-ı arzdu, ya'nî yir örgücidür. Ve yılda bir kez bir yıl eser, giceyile derileri (4775) edim eyler ve ol gicede kanbel yağar, ol âdemîlerinü üzerine. Süheyl'ün toğmağıla 'âlemde andan artuk yirde yağmaz. Ağa Tâ'if şundan ötürü dirler ki : " Dümüne bin 'Abdümelik 'amısınu oğlın öldirdi kaçdı, Hadramüt'a vardı. 'Urve bin Mesüd'ün kızını diledi ve Sakîf'e eyitdi ki : " Ben sizi tavâf ideyim", didi. Vardı, bir divâr bünyâd eyledi. (4780) Andan ağa " Tâ'if" didiler. Bir bağ var anda "Vehî" dirler. İğen 'aceb nesnedür. Anuğ vaşfını dimege yaramaz. Anuğ kuru üzümünü 'âleme iledürler.

et-Tâbe : Medîne-i Resûlullâh'a Tâbe dahı dirler. Zîrâ ki andan hoş koğular gelür; müşğden latîf, ter. Ve yemişinden dahı hoş koğular gelür.

Talytîle : Bir şehirdür, mağrib haddinde bir tağ üzerinde (4785) ki anı taş ıla kurşunıla yapmışlardır ve çevresinde yedi tağ vardır. [163-a] Hiç üstinde âdem duramaz. Ve bir ırmağ dahı ol şehri ihâta itmişdür

Tartūs : Bir şehirdür ki anı kâfirler harâb itdiler ve âdemisin esir ve 'avratlarını ve oğlanlarını oda yakdılar. Şehrile ol 'azim neket ağa irişdi ve harâb kıldı, tâ Hârûn-ür-reşid şehrine degin. (4790) Pes Hârûn-ür-reşid, Ebü Süleymân'a Türki[yi] virbidi ki anı yaptı. Tarih : Sene-i seb'ine mi'ede. Ağa bârû düzdi. Çünkim anuñ halkı gazilerdür.

Tüş : Bir şehirdür, Horâsân hudüdında. 'Aliyyü'bnü Mûsa er-Rızâ'nun gürü anda bir böstân içindedür. Ve hem Hârûn-ür-Reşid gürü dahı andadur. Bir gice Hârûn-ür-Reşid düş gördi ki : Bir kişi eline (4795) bir avuç kızıl toprak virdi, eyitdi ki : " Seniñ gürüñ toprağıdur". Bunun üzerine rüzigâr geçdi, bir gün Tüş'a geldi, dahı anda hasta oldı. Bir böstân içinde bu esnâda ol düşüñ anđı, eyitdi ki : " Bu böstânun toprağından getirüñ, göreyim". Bir hâdim vardı, Mesrûr dirlerdi bir avuç toprak getürdi, Hârûn'a virdi. Hârûn-ür-Reşid eydür : " Bu toprak, ol (4800) toprakdur ve bu el ol eldür ki; ben düşde gördüm". Pes buyurdi ki: Anda [163-b] gürüñ kazdılar, dahı katına vardı, Kur'an okumağa meşgûl oldı, tâ dünyâdan gidince. Pes va'de tamâm olıcak, anda defin eylediler. Ve Tüş'a bu fahir yiter ki; ol iki 'azizüñ türbesi andadur. Bu şehrun halkı müte'abbidlerdür, Çin haddinde ve İslâm şehiderinüñ âhiredür. Yüzleri hübdür ve (4805) heybetleri gökçekdür.

Tırâz : Bir hicâbdur, Müslimânıla kâfir aralığında. Ya'nî; âhir-i bilâd-ı İslâmdur. Ve anuñ çevresinde kal'alar vardır ağa mensüb ve ejderhâ çokdur ve andan giçicek melek-i kimiyâdur. Ve ol kum haymelerde otururlar ve andan geçse hadd-i Türk'e irişür.

Talıkân : Bir şehirdür, tağ üzerinde. Metâ'ı anuñ nemeddür.

Taberistân : Bir iklimdür (4810) ve haddi anuñ Ezân şehirlerindendir, tâ Cürçân'a degindür ve bir haddi anuñ Hazar deryâsından tâ Talıkân'a degindür. Ve çün Mu'âviye Taberistân vilâyetini Muşkala bin Hübezir'e virdi. Muşkalayıla yigirmi biñ kişi vardı. Çünki Muşkala Taberistân'a geldi, kavmu derbendi kesdiler ve leşker üstine taşlar yuvaladılar ve cemî'i helâk itdiler. Muşkala'yı dutuban (4815) şehid itdiler, tâ haddi bu kažiyye için mişil kodılar kim:

لا يكون هادا

حتى يرجع سسقل بن طبرستان

Ya'nî : " Bir nesneniñ ki huşûli mümkün olmasa", anuñ gibi yerde bu sözi isti'mâl iderler. Ya'nî demek olur ki : " Bu nesne olmaz, tâ Muşkala Taberistân'dan gelmeyince". Bundan soğra Yezidibnü'l-Mühleb geldi, Horâsân'dan Taberistân'a. Pâdişâh-ı (4820) İsbehbedile ceng-i 'azim itdi. Âhir vardı şulh eyledi ki : Yezid'e yılda dört yüz biñ direm dört altun ve dört

yüz biç za'firân ve dört yüz kişi vire ve her birisinde bir kalkan ve bir gümüş kadeh bile ola. Yezidübn'l-Mehleb'den sonra nevbet Ebü'l-Ca'ferü'l-Manşür'a degdi ve Ebü Ca'fer'e mu'ti' olmadılar. Ol dañ Cäzim bin Hazime'yi virbidi (4825) Taberistân'a, Merzükıla ve Ebül-Huşaybıla. Ve anlara dañ yol virmediler. Ve İsbehbed kal'a kapusın yaptı, bu leşker 'aciz kaldı. Bu aradan Ebül-Huşayb bir hîle düzdi ki; kendünüñ saçın şakalın yoldı, dañ bu leşkerden kaçdı, İsbehbed'ün kal'ası kapusına geldi. Feryäd idüp ağladı. İsbehbed eydür : " Ol miskini içerü getirün, (4830) kapuyı açuñ". Kapuyı açup içerü getürdiler, şordılar kim : " Nedür hâliñ ?" [164-b] Eydür : " İslâm leşkeri beni tutdılar ve şoydılar". Bunlardan katı şikâyet itdi. Pes Ebül-Huşayb tercüme itdi kal'a içinde kodılar, bir niçe gün bu kavmıla ülfet itdi. Bunlaruñ hâlini bildi, dañ bir gün biti yazdı, oka bağladı, leşker içine atdı. Müsülmânlar ol okı aldılar, Cäzim (4835) katına geldiler. Okıdılar, yazmış ki : " Fulan gice ben kal'anuñ kapusını açayım. Hâzir oluñ ki içerü giresiz". Tâ kamu müheyyâ olup ol gice hâzir oldılar, kal'anuñ kapusına. Bu dañ kal'anuñ kapusını açdı, leşker içerü girdiler. İsbehbed kaçdı, Târiğ tağına gitti, ta'allukatıla. Kal'ayı aldılar, muşarrer oldılar. Bir yıldan sonra Hazim bin Hazime vefât itdi. Ebül-Huşayb (4840) anda kaldı. İki yıl ol vilâyetde hâkim oldu, sonra vefât itdi. Pes Manşür Hâlid İbn-i Bermeg'i viribidi, ol geldi, çok kal'a fetih itdi. Ol kavım buña muķâvemet itmediler. Şöyle heybet bıraktı bunlara ki; Hâlid'ün şavtını şüretini dañ kalkanlarda ve divârlarda yazdılar. Bunuñ heybetinden İsbehbed zehir içdi ve 'avratına ve oğluna ve kızına zehir (4845) virdi, içdiler, kamusı helâk oldılar. Pes bundan sonra kalan geldiler, Hâlid'e [165-a] mütâbi'at itdiler ve aña mu'ti' oldılar.

Taberiyye : Bir şehirdür, mağribde. Ve anda 'akrebler ve dilküler çok olur. Ve anda Şâbür zamânında bir arslan zâhir oldu, çok mazarrat itdi. Hiç kimse anı defi' idemedi. Çün mazarratı hâdden aşdı, vardılar Şâbür'a didiler. Şâbür buyurdu ki; kendinüñ (4850) şüretini silâhıla düzdiler, dañ iletdiler ol arslanuñ anı kapusunda kodılar, dañ berk itdiler. Arslan çünki geldi, bu şüreti gördi. Buña birkaç kez hamle itdi, gördi; hiç bundan nesne gelmez ve dañ bu şüreti harâb idemez, terk itdi muķayyed olmadı. Bir niçe zamân ol şüret anda durdu, aña öğrendi⁷⁷, andan hazer itmez oldu". (4855) Çünki bu şüretile arslan ülfet dutdı. Bir gün Şâbür kendüsü geldi, anuñ yirine durdı,

⁷⁷ "öğrendi" kelimesi او كَرَنَدَه şeklinde yazılmıştır.

şüreti giderdi. Çünkü arslan yatağına geldi, Şabür kılıçla çaldı, iki päre eyledi.

el-'ayn

'İrāk : 'Älemünğ ortasıdır, dünyânunğ göbegidir. Zirâ; ehl-i Hind "Dünyâ göbegi" komışlardır. Ve hem dördüncü iklimdendir. Ve ceziretü'l-'Arab dağı 'İrāk'dur. Ve ehl-i 'İrāk emîndür, şol (4860) âfetlerden ki her iklimde vardır, andan emînlerdür. Şöyle ki; sefere-i Rüm'dan [165-b] ve sipâhî-yi Habese'den ve Türkünğ bed-hülğından, selâmetdür. Ve bu sebebden hulefâ-i 'İrāk arasında Bağdâd'ı ihtiyâr itdiler. Ve hudüd-ı 'İrāk Kuhistân'a degindür, tâ Bâdye'ye, Kûfe'ye degin ve diyâr-ı Benî Şeybân'a degin, tâ Fars hudüdına degin. Bunun mu'azzam şehirleri vardır. Şöyle ki : Bağdâd ve Başra (4865) ve Kûfe ve Hire⁷⁸ ve Kadesiyye ve Hâmîkîn bunlardır. Dicle ortasında geçer. Bir yanı 'Arab'dur ve bir yanı 'Acem'dür. Medâni eydür ki : " Hadd-i 'İrāk; Heybe'den Şin'e degin, dağı Hind'e ve Sind'e ve Sâri'ye ve Horâsân'a ve Diyâlüm'e ve İsfihân'a degindür". İbn-i 'Abbâs eyitmiş ki : " Bahreyin, 'İrāk'dur. Ve 'İrāk'ınğ kışı şöyle olmaz ki Kuhistân'da olur ve yazı şöyle olmaz ki 'Ummân'da olur. Ve dağı şâ'ika (4870) olmaz, niteki Tihâm'da olur. Çiyanlar olmaz, niteki cezirede olur. Uyuz olmaz, niteki Zengibâr'da olur. Tâ'ün olmaz, niteki Şâm'da olur. Isıtma olmaz, nitekim Hayber'de olur. Talâğ olmaz, niteki Bahreyn'de olur. Zelzele olmaz, niteki Seyrâf'da olur. Çiyan olmaz, niteki Ahvâzen'de olur. Ejderhâ olmaz, niteki Sîstân'da olur. Timsâh olmaz, niteki Mısır'da (4875) olur. Fi'l-cümle her yirde zahmet vardır ki ol 'İrāk'da yokdur.

'Aşkalân ve Mekke : [166-a] Mübârek şehirlerdür, haddi Beytü'l-Makdis'de olur. 'Abdullah İbn-i Selâm eydür : " Tâc-ı dünyâ Şâm'dur ve tâc-ı Şâm, 'Aşkalân'dur". Anı Mu'âviye feth itdi, 'Ömer hilâfetinde. Ve Peyğamber 'aleyhisselâm buyurdi : " Her kîmse ki 'Aşkalân'da bir gün ve bir gece olsa; dağı kâfirile harb itse, (4880) andan sonra altmış yıl geçse, eger ölse şehîd olur". Ve 'Aşkalân sâhil-i bahr-i Rüm'da olur. Ve kâfire seddür ve evliyâ makâmıdır.

'Amuriyye : Bir şehirdür, Rüm'da ki anı Mu'tasım Billâh feth itmişdür. Ve anda çok mancı[n]ıklar kurdı, hiç çâre bulmadı. Bir gece 'Amuriyye'yi yörenürdi, gördi: İki kâfir bir burcuğ üzerinde oturmuşlar, bir nesne oynarlar. (4885) Birisi birisine eydür : " Bu İslâm pâdişâhı 'Amuriyye'yi bu düzene almaz", ol biri eydür : " Bu söz senünğ ne işünge gelür. Begler işini girü begler

⁷⁸ " ve Hire" metinde mükerrer yazılmıştır.

bilür". Bunun üzerine bir sâ'at geçdi. Mu'taşım bunu işidiüp durdı. Ol birisi : " Sen niçe idicek altnur dırsın ? ", ol kişi eydür kim : " Mancınıklar peräkende eyledi ve kamusun cem' itse ve kamu taşı bir burc itse, ol (4890) burcı yıkar. Ol burc yıkılacak hōd bilürsün ki hāl niçe olur". Mu'taşım [166-b] buyurdi ki; mancınıkları fi'l-hāl bir araya getürdiler. Çünkü kamusu taşı bir yire atdı, ol burc yıkıldı, harāb oldu. Pes leşker-i İslām fetih itdi ve kamusun oda yakdılar. Ve bir demür kapusu vardı, anı çıkardı Bağdād'a getirdi.

hikāyet

Eydürler ki : Bir rāhib leşkerden bir kişiye (4895) eyitdi ki : " Siz bu şehri feth idemezsiniz. Zirā ki; ben kitābda görmişem ki 'Amuriyye'yi harām-zādeler alır, dañı oda yakarlar". Bu haberi vezir işitdi, melūl oldu. Mu'taşım'a bildürdi. Mu'taşım eydür : " Rāhib rast eydür ki benim bunca biğ kullarım vardır ki harām-zādedür". Mu'taşım'ın dañı yalnız on biğ şatın alınmış Türkī kulu vardı. Pes Mu'taşım buyurdi ki; (4900) kullarına şehre savaş yürüttiler. 'Amuriyye'yi aldılar, yıkdılar. Cihānıñ 'acāyibinden ol kapudur ki Bağdād'a iletdiler. Anı gören bilir ki demür tahtalar düzmişlerdür, tahtası iki yüz yetmişdür. Kişi bilmez ki anı niçe dögdiler. 'Aceb ol demürçiler gederek işlemişler.

'Asker : Mükerrrem bir şehirdür, Hōristān'da ki anı Mükerrrem dirlerdi bir şahıs yapı ki anı Yūsufü'bnü Haccāc virbidi. (4905) Bāhir-zāde bin Fārsıla vardı. Mükerrrem Bāhir-zāde'yi dutdı, Haccāc'a gönderdi. [167-a] İki incüyle bir külāh virbidi. Ve anda vīrān küy vardı, anı yapı, bir şehir eyledi. Ve adını "'Asker-i mükerrrem" kodı, mübārek şehirdür. İbrişim ve eyü dībāclar ve şeker kamışı, andan soñra nārinci andan getirürler.

'Ummān: Deryā kenarında, şahrāda bir kaşabadur ve bāzırgānlar yiridür. (4910) Ve gemiler anda çıkar ve yükler anda açılır. Ve incü bāzārı andadır. Ve anı Muhammedibnü'l-Kāsım Şām'ı fetih itdi, Mu'taşım Billāh için.

el-ğayn

Gür : Bir şehirdür; bir şa'b tağın üzerinde, Hōrāsān katında. Likin dilleri Hōrāsān dilinden gayrıdur. Gazne şehrinin berāberindedür. Ve Gür'dan bir ırmağ akar, Zernih'e degin yine karışur. Ve şehri Zernih, Gür'la Buheyre (4915) arasındadır. Ve bu Sec şehri dañı anıñ haddindedür. Rehrāt (?) Hōrāsān'dandur. Ve ehl-i Hōrāsān Gür ehlini istihfāf iderler. Ve ehl-i Gür Nişābūr'da sirkecilik iderlerdi, komazlardı ki ayruğ şan'at eyleyelerdi tama' şümhğından. Tā haddi ki bir şahıs müstevli oldu, Nişābūr'ı harāb itdi. Kamu

nesnesini bunun çehâr-pâyla Gür'a iletirdi, taşdan bārısın. (4920) Ve Nişâbūr hemiz dahı harâbdur.

Ġaznîn : Bir ulu şehri vilâyetdür, Hindistân'da. [167-b] Haddinde ve şehri 'azîmdür⁷⁹ ki anda on iki biğ medrese vardır. Şâfi'ilerün ve Hanîfilerün ve İslâmın serhad[d]idür, Hindüstân'da. İslâm şehri 'azîzdür ve anda on iki biğ mescid vardır ve hem on iki biğ hammâm vardır. Ve kadîmden şehirdür ve iki bölükdür: Orta (4925) yirinde; bir 'azîm tağ vardır, Sultân Mahmûd'ın taht-gâhidür. Pes Sultân Mahmûd İbn-i Sebük-tegin'den sonra melik Hüsrev'e degdi, Sultân Mahmûd'ın kızı oğludur. Ġazven'den Lehâver'e degin altnış fersengdür. Ve Ġaznîn'de bir mahalle vardır ki ağa "Süle" dirler. Meydân ucında anda bir demür süğü dikmişlerdür ve ucu anuğ üç şahdur. (4930) Ol süğü Sultân Mahmûd'ındur. Çün Sultân Sencer anda vardı, ol süğüyü gördi. Ġâyet ta'acciüb itdi, diledi ki anı Horâsân'a ilede ve her davara ki urdılar, getiremedi. Pes vardılar, yine yirinde komışlar. Gaznevî'nün havâsı mu'tedildür. Anuğ halkı hübdür ve dindârdur, zeyrekligile meşhürdür ve mensûbdür. Ol toprakdan Mahmûd-ı Ġaznevî (4935) kopdı ve hikmetde sitây kopdı. Bunlara o kişiler tamâm fâhir iderler.

Ġamadân : [168-a] Bir 'acâyib kaşırdur. Hişâmü'bnü Muhammedü's-şâhibül Kelbî eydür ki : " Yeşücü'bnü Yahşab eyitdi : " Ben diledüm ki Şan'âyyla Taberiyye arasında bir kaşır yapam. Vardılar ip getürdiler ki endâze ideler. Çünki eyle endâze itdiler. Nâ-gâh bir kerkes uçdı, bu ipi kapdı, iletirdi bir ayrık (4940) yire bıraktı ki ağa "Ġamadân" dirlerdi. Pes dahı kaşır ol yirde yapıdum. Ol kaşır dört divârınuğ her birisi bir düdü taşdan idi. Ve yedi tabakadur ve her tabakası kırk arısdur. Ve anuğ gölgesi kırk mîl olurdu, her nesnenün gölgesi bir kendüce olduğı vaktin. Ve sakfı anuğ yigirmi pâre mermerdendi. Ve her güşda bir arslan düzmişlerdi (4945) ki her bâr yıl esdügince ağzından girürdi ve burnından çıkardı. Kaşır içinde bir çerâğı yandırurdu ki kaşır taşrasına şu'le virürdi. Ol kaşır letâfetinden ve şâfılığından eger bir kişi ırakdan görse, anı yıldırım şanurdu. Ol vakit ki emirü'l-mü'minîn 'Osmânü'bnü 'Affân radıyallahü 'anh buyurdu ki; anı yıkdılar, kazdılar, bir ağaç buldılar anda (4950) yazmışlar ki:

اسلم عمدان عادلك مقبول يا عثمان

Bu kadarca bundan [168-b] yıkdılar, yedi yıllık harâcıla ancak 'imâret olur. Ve birkaç günden şora emirü'l-mü'minîn 'Osmân'ı şehîd eylediler.

79 "şehir-i 'azîmdür" metinde شمس عظیمدر şeklinde yazılmıştır.

el-fā

Fārs : Bir mübârek iklimdür ve pâdisâhların ihtiyâr itdüğü yirdür ve maqâm-ı ekâbirdür.

رنبى عليه السلام بعد ال فرس من ال اسلام ال قال ال
وم ولو كان
اسلام يا يناله رجول فارسي

Ya'nî : " Halâyıkun İslâmdan ırağırağı, ehl-i Rüm'dur. Ve eger İslâm (4955) Süreyyâ'da aşılı olsa, irişürdi". Bir şahs-ı Fârsî bu hadîsi Selmân-ı Fârsî hakkında buyurmuşdur, Rüm fetih olmazdan öndin. Ve Nüşîrvân-ı 'Âdil, bir şahs-ı Fârsî beş Türk'den taqaddüm itdürürdi, ve dahı bir Fârs'ı on ehl-i Hind'den taqaddüm itdürürdi. Eydürler ki : " Selmân ahbâr evlâdındandı ve ol evâyilde gelen kitâblar okumuşdı. Ve anda (4960) okumuşdı kim ahir zamânda bir peygamber geliser. Yeşrib'de, ya'nî Mekke'de da'vet idiser dinine. Çün Resûlullah haberin ve mu'cizelerin işitdi ve Hicâz'a kaşd itdi. Çün vâdî-yi Zervert'e geldi. Nâ-gâh Selmân giderken yolına bir arslan çıktı, hamle itdi, Selmân bî-çâre [169-a] mütehayyir kaldı. " İlahî! Bilürsin ki ahir zamân peygamberine giderim. Ol (4965) peygamberün hürmetiçün, beni düşmenden halâş eyle. Beni anuğ yüzün görmekten mahrûm itmegil" Bu tazarru'da iken bir atlu irişüp geldi, ol arslan iki pâre eyledi. Kılıcıyla Selmân necât buldı. Resûlullah hazretine irişdi, imân getürdi.

Felestin : Şâm'da bir ulu şehirdür, kadîmî. Anuğ haracı yılda beş biğ dinârdı. Ve anda zeytün (4970) çok olur.

Fustât : Bir ulu şehirdür; Mısır vilâyetinde, Nîl sâhilinde. Ve saqankur balığı dahı anda olur. Saqankur bir balıktur. İki eli ve iki ayağı ve iki zekeri vardır ve dişinüğü dahı iki ferci vardır. Ve gür-ı İmâm-ı Şâfi'î dahı andadır.

Fergana ve Hane : Mağrib şehirleridür. Metâ'ları : Altun ve gümüş ve bakır ve lâjüverd ve esb-haylidür. (4975) Ve Fergan'da her kimün ki evi büyükdür ve anuğ altun çok olur. Zîrâ; şabâh evlerini süpürürler ve süpüründüsinden bunca altun hâşıl olur.

Ferenc : Bir vilâyetdür, deniz sâhilinde. Tûlî 'arzı anuğ yedi yüz mîldür. Ve anda bir şehir vardır; "Mâriye" dirler anuğ içinde kal'alar [169-b] vardır, ba'zî kâfirün ve ba'zî Müslimânun. Ve kimi yirde ezân okurlar (4980) ve kimi yirde nâkûs çalarlar.

el-kâf

Kazvîn : Bir kadîmî şehirdür ki anı Şâbūr yaptı ve Ebhen dahı bile. Kazvîn'i Gâzab oğlı fetih itdi ki şehir kapusına geldi, şulh itdi, kabûl itmediler, tâ ki buyurdı harâb itdiler. Andan sonra hazine kabûl idüp şulha

râzi oldu. Yine İbn-i 'Azab buyurdu ki : Âbâdân itdiler. Ve Kazvîn bir müşkil derbend (4985) içindedür ve gâyet muhâtara yirdür. Zirâ; küffâr anda sevkettüdü, da'im harbi şedid ve muşkâtıldür. Ve li-hâzâ eydürler ki:

ال قزوین بیاب ال جنت

Kazvîn ehli bahâdırlardur. Bir gün Hârûn-ür-Resîd bir kubbenuğ üzerine çıktı, Kazvîn'de bâzâra bakanıdı. Nâ-gâh gördi: Dilemedi, bir nakîr çıktı, Kazvîn ehli kapuların bağladılar, silâhlar geydiler ceng için. (4990) Hârûn bunları gördi esirgedi, harâcı bunlardan giderdi. Buyurdu ki; bir mescid câmi' bünyâd itdiler, aña emlak vakf eyledi. Kendünüğ adını ol câmi'üñ kapusunda yazdurdı. İmdi Kazvîn ehline medih yoğdur, tamâmdur ki kâfirlerüñ ve Diyâlime'nüñ öjinde oturmuşlardur, [170-a] anlarıuğla ceng iderler, da'imâ. İslâm ehline nemit ki küffârüñ (4995) şerrini bunlardan defî' iderler. Ne yirde Müselmânlar varısa şecâ'atlı ve hamıyyetlüdür. Çok halkdür. 'Âlemde hiç şehir olmaya ki anda Kazvîn halkından halk olmaya. Metâ'ı anuğ: Kuru üzündür ve eyü yemişlerdür ve kaftanlardur

Kâdisiyye : Bir yirdür, Kûfe haddinde anı nisbet iderler Ekâdis İbn-i Herât'a. Eydürler ki : " İbrahîm peygamber 'aleyhisselâm anda uğramış görmüş; (5000) çiçekler, otlar. Firâvân aña du'â itmiş itmiş ki (تقدست) Ya'nî : " Bu yir hûb ve latîf olsun".

Karsîn : Bir şehirdür, Hemedân katında ki anı Kubbâdü'bnü Firûz yaptı. Ve anda bir kaşır yaptı, direkler üzerine ki çevresinde biğ bâğ vardı. Ve kendisi Medâyin'e vardı, ol kaşır yıl yıkdı, harâb itdi. Andan şoğra Belînâs'ı virbidi ki anda bir tulsım (5005) düzdi; yıl için ve şovuğicün ve 'akrebçün ve ısıtma için. Çünkü düzdi, bunlarıuğ zahmeti eksildi.

Kaşır : Bir şehirdür ki Gökür hudûdında. Ve anda 'acâyib bünyâdlar vardır, bir taşla yapmışlardur ki anuğ 'azametini Hak te'âlâ bilir. Zirâ; her taşuğ miğdârı vaşfa gelmez, meger gözile göreler. [170-b] Ol şehirde bir çeşme vardır ki içinde balıklarında halkalar vardır. (5010) 'Acebdür ki balık şuvdan taşra qarâr tutmaz ki kulağına halka kim geçirür. Bununı sebebîn Allahü te'âlâ bilir.

Kasem : Bir şehirdür, hûb ki aña "Zehrâ" dirler. Ve Şi'i mezheblü anda çok olur. Eydürler ki : " Ve hem Cebra'il 'aleyhisselâm ol vakit Lût kavmın helâk idicek, şehirlerini başı aşğa döndericek anda Kum şehrine geldi." Ve anda bir şü vardır ki (5015) da'u'l-fışâl hasteligine devâdur. Ve hem 'İsâ 'aleyhisselâm ol şuvıla ölüyi diri kıldı. Ol şuvıla balçık eyleyüp kuş gibi iderdi ve ol kuşu dahtı balçıkdan harekete getürdü. Ve 'İsmâ'il koçını dahtı

anda getürdi. Hüb havası vardur ve ulu şehirdür. Likin ol şehriñ halkı emirü'l-mü'minin 'Alî rağiyallahü 'anhü severler ve bākisin sevmezler.

Kırvân : (5020) Bir şehirdür mağribde ki andan ulu şehir yokdur. Anı fetih itdi, Hitānū'bnü Nu'mānī'l-'Asānī. Çünkü leşker-i Berberān hezimet itdi, Kırvān[a] geldi, anda bir mescid cāmi' yaptı ramazān ayında. Tarih: Sene-i erba'a ve şemāninde tamām oldu. 'Omerü'bnü 'Abdul'aziz Hitān 'azil itdi [171-a] ve Mūsā bin Nādīrān'ıñ yerine virbidi. Ve ol dañı Tanca'ya ve Şüşe'l-Kaşvā'ya (5025) gitdi gazāya. Vilāyet-i magribi ve Kırvān'ı Muslimān itdi.

Kanseriyye ve Kaynesrīn : İki şehirdür Şām'da.

Kamir : Dañı bir şehirdür, Hind'de. Metā'ları: 'Ud ve kımarı ve 'anberidür.

Karbatān : Bir şehirdür deryā kenārında. Ve anda meymūnlar olur ziyāde çokdur, hiç kimse anları şayd itmez. Ve anda gemiciler gelirler dā'im ve anda meymūnlarla zinā iderler ve ādemiden yüklü (5030) olur; bir mekrüh nesne toğnururlar, dañı anı öldürürler.

Kālīkīlā : Bir vilāyetdür, Āzerbāycān hüdūdında. Anda katı şovuklar olur ve havası müteharrikdür. Hüb çeşmeleri vardur. Otu ve sebzesi firāvāndur. Amuğ metā'ı: eyü kılıçlar.

Kostanteniyye : Bir şehirdür ulu deniz kenārında. İki cānibi deryādur ve bir cānibi şahrādur. Dār-ı melikü'r-Rüm'dür. Ka'bu'l-añbār (5035) eydür : " Çün Beytül-Makdis vīrān oldu, ehl-i Kostanteniyye şazılık itdiler. Allahü te'ālā aña va'de itdi ki; anı şöyle harāb ide ki horös dañı beklemeye. Ve yir hareket ide. Üç od peydā ola: Biri zift ve biri neft ve biri kibrīt. Dañı şehri kavmıyla yaka. Anlarıñ feryādı, fiğānı⁸⁰[171-b] semāya irişe. Kaçan ki bu böyle olsa, on iki pādīşahuñ hazinesini (5040) kalkanlarla bahş ideler. Ve anda 'acāyibler çokdur. Cümlesinden birisi öldür ki anda yılan yokdur.

Kunbe : Bir şehirdür, Rüm içinde. Kunbe'den tā Kostanteniyye'ye yedi günlük yoldur. Müslimānlardur. Amuğ pādīşahu 'ādil olur, zālīm pādīşahu getirmez. Bu şehriñ üç burcu vardur. Çevresi küffārdur, aña cizye virürler.

Kalīs : Bir kal'adır. Şan'a'da. (5045) Anı Ebrehe ki melik-i Habşe'dür, ol yaptı. Ve halkı anda da'vet eyledi ki; her yıl ziyārete gelesin ve Ka'be bātıl ola. Mekke kavmı işitdiler, bir kişi vardı Mekke'den. Anı oda yakdı. Ol sebebden Ebrehe kaçtı, leşker cem' idüp geldi ki Ka'be'yi harāb ide. Allahü te'ālā anlara ebāhil kışını virbidi, ol kavmı helāk itdiler.

kaşru'l-Kavāris : (5050) Bir kaşrudur. Süleymān yapdı, Belkis için. Ol vakit ki Belkis'i Şabā'dan getürdi, haşūdlar eyitdiler ki : " Belkis'ıñ bu

⁸⁰ "fiğānı" kelimesi metinde عتاش şeklinde yazılmıştır

ķamu h̄usnile bir 'aybı vardır ki baldırları ķamu ķıldur. Allahū te'ālā h̄ōd ķıllu 'avratı sevmez ve ķıllu eni sever". Süleymān diledi ki Belķis'uñ baldırın göre, buyurdu dıvlere ki [172-a] bir şışeden ķaşır düzdiler. Velikin ol şışenüñ şahın bir (5055) şışeden düzdiler ki rengi suv rengine beğzerdi. Ve dañı Belķis'ı dırlar ki ol ķaşra gire, geldi Belķis iķerü girmeye gördi ki: Sarāyuñ şahın şu etegini çevirdi, ilerü yürüdi. Süleymān peygāmbere 'aleyhisselām baldırların gördi ki hiç 'aybı yoğımış. Ve ol dañı bildi " Sarāy-ı su" diñilmiş, ķaşd-ı ķavārir dūnyāda budur ancak.

ķaşru'l-ķuşūr ve ķaşru'l-(5060) 'Arūs : Bu ķaşırları Mūtevekkil 'Alellah dırdı, bir pādīşāh yapıdı. Ve her gün otuz bir direm aķça mekūlāta hare iderdi. Ve bundan ğayrı 'ālemde ķaşırlar çokdur. Ķamusın düzüp koyup gıtdiler, hasreti toprak altına ilettiler.

el-kāf

Kūfe : Bir şehirdür. Muğiretü'bnü Şu'be eydur : " İslāmdan öñdin, Kūfe'nüñ yirinde bir od ışlarıdı. Ćünkü (5065) ķatına geledirdi, nā-bedīd olurdu. Melik-i Hibre bu ķāziyyeyi Kisrā'ya yazdı, gönderdi. Kisrā'dan haber geldi ki : " Ol yirüñ toprağında bağa virüñ". Bular dañı virbidi. Kisrā tefahhus itdi, ol toprağı. Eyitdiler ki : " Bu toprak üzerinde bir şehir yapalar, ol Müslimānlar elinde fetih olırsardur".

Ķayil : [172-b] Bir şehirdür, Hindūstān'da bir tağuş ortasında ki ol tağ (5070) aña bārū olmuşdur. Anuñ çevresi otuz fersengdür. Hiç kimse ol şehre varamaz, meger pādīşāh nişāmıla ola. Zīrā; anuñ bir ķapısı vardır, hemān ki pāspānlar hıftız iderler. Velikin çevresinde şehirler vardır : Ķāmirūn ve Zāmirūn, Ķumāriyān-ı Menzūriķin. Zāmirūn'da (?) bir büt vardır, pīrūzendür.

Gūlem : Bir şehirdür, Hindūstān'da. (5075) Sāc ağacı anda biter ve anda çok ağaçlar biter dūrlü dūrlü. Ve bir nev'i ağaç olur; ehl-i Hind anı işleyüp yaprağın alup, ķaftan idinürler

Ķirmān : Ulu şehirdür ve mūbārek yirdür. Ve ehli dindārdur ve pādīşāhu 'ādıldür. Ve anda şehirler çokdur ve ulu şehri: Hirfet ve Şircān'dur Ķirmān'dan Sīstān'a degin, yüz otuz fersengdür. Ve eydirler : (5080) " Ćünkü Dārā bin Dārā 'ālemi tıtdı, dañı Güreten (?) oğlanın Kuhistān'a isbāh ide getürdi, dañı kendü İskenderile ceng itmege gıtdi. Ķirmān'a geldi, anda İskenderile ceng itdi. Münhezim olup öldirdiler ve 'ālem İskender'e ķaldı, musahhar oldı".

Geys : Bir şehirdür, [173-a] cezire içinde bir tağuş üstünde ki anda hiç ekin olmaz ve ot (5085) dahi bitmez. Ta'amları Seyrâb'dan getirürler, anuñla zindegânî iderler.

Kâşgîr : Bir şehirdür Hindüstân'da. Ve hem Hoten dahi andadur ve anuñ çevre yarı pür-mîşedür; ve anda sincâb ve kâkum olur ve ol mîşeden fındık çok olur sincâb ve kâkum fındık ağacına çıkar, fındık yir. Avcıları anı kemân-küylâ ururlar, bir bir aşağı düşürürler ki (5090) hiç kaçmaz. Kâşgâr'dan iki aylık yol giderler, andan Semmür vilâyetine irişürler. Kâşgîr içinde bir ırmak akar ki aña "Temned" dirler. Ve ha'zilar dirler ki : " Kâkum bu vilâyetde tutarlar, şol gün ki: Kârğa⁸¹ kâkum yimege nesne isterken, kuyruğı kapkaraca taşra kalur. Avcılar varurlar, bir bir dutarlar.

[el-lam]

Leys : Bir şehirdür ki (5095) Şâbûr İbn-i Zü'l-ektâf yaptı. Ve anda ceng yirleri düzdi ve handak düzdi.

el-Hârûn : Bir ulu şehirdür, Hindüstân'da. Kutb-ı Hindüstân'dur. Andan Ğaznî'e degin yüz otuz fersengdür. Ve toköz biñ bazar vardır ki her bazarında bir beg vardır. [173-b] Ve her gün on biñ şu sığın hoğazlanur, yinür. Ve on biñ fil (5100) şu azgırından azık getirürler. Ve anuñ kavımı ak olur ve zîrek olur. Metâ'ı anlarıñ: Şekerî ve çivit ve eyü destârlardur.

el-mim

Mekke:

حرسه ال الله تعالى

Bir şehirdür ki Ka'be andadur. Adı anuñ Mekke'dür. Ve dahi

ام ال قراو ال بشاش

ve "Hâtime" ve "Hâfîze" dirler. Ve her kimse ki aña yavuzlık nazarıyla kaşdı itse, helâk olur. (5105) Şâlih peygamber ve Şu'ayb ve Hüd zemzem ile makâmı arasındadır. Ve göge yakın yir Mekke'dür. Ve Peygamber 'aleyhisselâm Mekke'dendür ve anda toğmuşdur. Ehl-i Mekke Resûlullah sallallahü 'aleyhi ve sellemi Mekke'den hicret itdürdiler. Ol bir yire geldi ki aña "Hurüz" dirlerdi, ve dahi mübarek yüzini Mekke'den yaña dönderdi, dahi eyitdi ki : " Yâ Mekke! Ben (5110) bilirüm ki sen sevgülü şehirsin. Allah'a vallâhi ki resûline eger kavmum beni çıkarmasa, ben senden çıkası degildüm". Ve Mekke 'âlemüñ şehirlerinden şerif ve muhteremdür. Ve İbrahim 'aleyhisselâm şeceretü'l-enbiyâdur ve Nüh dahi şöhetü'l-enbiyâdur, ve anlarıñ makâmı andadur. Ve Mekke'yi [174-a] hiçbir pâdişâh musahhar kılup, ehl-i Mekke harâc virdigi yokdur. Ve dîn-i (5115) Mecûsî anda olduğı

⁸¹ "kârğa" kelimesi metinde قارىغه şeklinde yazılmıştır.

yoğdur. Kavmı anuğ ehl-i ziyâfetdururlar. Ve kamusı halkuğ ziyâret iderler ve anlar hiç kimseyi ziyâret itmezler. Anuğ metâ'ı : Naî' ve lif ve misvâk ve zeytün ve dik-i Mekki ve kumri, kâfuri ve tâzi atlar, sütür-mürğ ve mişğ ve kelb-i tâzi ve pârsdur. Ve Hâfîz bin 'Abdullah rivâyet ider, eydürler ki : " Tubba' Mekke'ye kaçd itdi ki gice (5120) yatdı, şabâh iki gözini yüzine düşmiş buldı. Kâhinler getürdi, bu hikâyet şu'âl itdi. Eyitdiler ki : " Meger sen, Mekke'ye yavuz niyyet itmışsin", eyitdi : " Belî", döndi, yine tevbe eyledi. Hağ te'âlâ gözini girü eyledi, selâmet itdi. Ve her yıl Ka'be'ye atlaş örtürürdi ve ol vakitden Peyğamber'e îmân götürdi, ikrâr-nâme yazdı. Mekke kavmına (5125) virdi, vaşiyet itdi ki :

قرنا بعد قرنا

"Resûlullah'a bu bitiyi irişdürüñ"

ال مدينة شرفه ال الله تعالى

Ağa "Miskine" ve "'Uzra" ve "Câ'ize" ve "Yeşribe" ve "Mücinne" ve "Ekkâle" ve "Şârike" ve "Mağfûze" ve "'Kâsime" ve "Muksime" ve "Muğaddise" ve "Tibe" ve "Şâyibe" dirler. Bu kamusı **Medîne-i münevvere** nevvrehallah'uğ [174-b] adlarıdır. Ve Medîne'yi Yeşrib İbn-i Kâfi yaptı ve ağa Allahü te'âlâ celle ve 'alâ (5130) "medhal-i şıdğ" didi. Anuğ mu'âhiri resûlullahdur ve mübârek merçad-ı resûliñdür anda. Ve İslâm u dîn anda kopdı ve karar anda dutdı. Her nesne ki 'âlemde vardır, andan kopdı. Ve deccâl İsfihân'da kopısar, Medîne'ye geliser, dağı anda helâk olırsadur. Ravza-i resûlullahi şallallahü 'aleyhi ve sellem ve ravza-i evlâd-ı resûl ve ezvâc-ı Resûlullah, cümle merçadler (5135) andadır. Cemî'i 'âlemi anlar kılıcıla dutdılar. Vehb İbn-i Münebbe eydür : " Bir kitâbda okıdum ki : Peyğamber 'aleyhisselâm hicret idiser bir yırde ki ağa Tabâ Tabâ dirler". Bir zamân bunuğ üzerine idüm. Şonra bağa ma'lûm oldı ki Medîne-i Münevvere'ye "Tabâ Tabâ" dirler imiş. Ve dağı bil ki; cühüdler Medîne'yi ihtiyâr itdiler, zirâ; Tevrât'da buldılardı (5140) ki Peyğamber 'aleyhisselâm Medîne'de zâhir olırsardı, şonra hâbir oldılar. Ve türbe-i Hamza İbn-i 'Abdülmüttâlib andadır.

Mağrib : Bir nâhiyedür. 'Azîm ulu şehirleri çokdur : Bülus ve Ündülüs ve Berka ve Kırvân ve Afrikiyye, bunlardan gayrı dağı çokdur. Mağrib'i Atebe İbnü Nâfi' [175-a] fetih itdi, Mu'âviye rüzigârında. İllâ hem Tanca ve Sūs ile Hasan bin 'Alî (5145) oğulları elinde feth oldı. Ve İdrîsü'bnü 'Abdullah İbn-i Hasan İbn-i 'Alî Mağrib'e geldi, 'Abbasiler elinden kaçup. Mevlâ Şâlih bin Mansûr İdrîs'i gizledi, bir niçe zamân. Çünkü nevbet Hârûn-ür-Reşid'e irdi, İdrîs'i öldirdi. Ve eydürler ki : " Hârûn-ür-Reşid'e Şumâh tabîb İdrîs[i]

virbidi aya. Anı helâk ide. Vardı, bir zamân Şumâh anda İdrîs (5150) hizmetinde oldu. Bir gün İdrîs'in dişi ağırdı, Şumâh aya ot virdi ve ota zehir katdı. İdrîs dişine koğı, zehir eser idüp öldi. Şumâh andan derhâl kaçdı ve Hârûn-ür-Reşid-i Mısrî Şumâh[ı] virdi. Şimdi Mağrib Benî Umeyye elindedür, Mağribiler aya dırler ki:

السلام

عليك يا ابن خلائق

Halife anı bilirler ki iki harem anuğ hükmindedür. (5155) Evlâsı Mağrib'de dâru'l-Memlûk ve Felestîndür ki anuğ pâdişâhı Câlût'dur ki Dâvud peygamber 'aleyhisselâm anı öldirdi. Mağrib'in mecmû'ını Ziyâdu'bnü Tânk fetih itdi. Kırvân mavşifi iki biğ elli mildür, andan kullar gelir. Ve Mağrib'den: Mercân ve altun ve zümrud ve za'firân ve kal'i ve pülâd gelir. [175-b] Ve İdrîs peygamber 'aleyhisselâm didi ki : " Bu kulu şat, eger bir altuna (5160) dahı olursa. Zirâ ki; Berberiler bir peygamber öldürmişlerdür, bunlar gâyet tüz olurlar". Anda panbuk olmaz yün geyürler.

hikâye

Çünkü İskender Mağrib'e vardı, bir kavma irişdi. Anda İskender'e biti yazdılar ki:

رب ال سم ال الله داعما و ال طول من ال فقي

مع ال الله ال ال اسكندر

معتزر يا ال الله انا ساكين ليست لنا احر ال ارجع

İskender anda beş yüz biğ kesiyile vardı. Ve ol kavmuğ çevresinde bir 'acâyib kavm vardur. Her ki anlara kaşd itse, ol (5165) kavım içinden aşğa geçerdı ve ol kavm deryâ gibi mevc urdı, ol kaşd iden kavımı batururđı ve belürsiz iderdi. İllâ şenbe gicesi ki ol kavm hareket itmez. Ve İskender anaruğ şehrine nazâr itdi, gördi ki : İçinde sarâylar yapmışlar ki kamustı birbirine benzer ve birbirini görürlerdi, kapuları elinde. İskender anlardan su'al itdi ki : (5170) " Ne sebebden böyle idersiz ?" Eyitdiler ki : " Sarâylarımız berâbarlığı kônşılar incinmemegiçündür ve hem dostlarımız gözümüz öğinde öle, tâ ki ölüm [176-a] ajaduravuz unutmayavuz, tâ ki halkuğ yavuzrağından olmayavuz". İskender eydür : " Halkuğ yavuzrağı kimdür ?" Eyitdiler : " Oldur ki dünyâ işini düze, âhiret işini düzmeye". İskender bunları gâyetde begendi ve İskender'e (5175) eyitdiler : " Hâcetuğ nedir ?" Eyitdi : " 'Ömr-i câvidâni". bunlar eyitdiler : " Ol bizüm elimizden gelmez. Velikin bizüm cevâhirimiz vardur, size virelüm". İskender'üğ elin alup bir ırmağa getirdiler ki cemî'i taş ları cevâhirdi. " Bu nesneler sizüğ

olsun" didiler ki : " Bunfar bizüm katımızda bir bi-kıymet taşdur, bize hâcet degıldür".

Merve : Bir şehirdür, Horāsān'da ki anı Tahmuras (5180) yapmışdur biñ kişiyile. Ve anda ol Tahmuras bir ta'ām yaptı ki; her gece her kişiye bir aqça virürdi ki ta'ām alurlardı. Yarındası gün yine ol biñ aqça hazineye geliürdi. Ol bāzārdan, ol şehriñ bāzārına ol biñ aqça artuğ harc olmadı ve anda bir dañı gür-hāne yaptı ve Hindistān'da dañı bir şehir yaptı ki aña "Ābrağ" (5185) dirlerdi, bir tağ başında. Ve ba'zilar eydürler ki : " Mervī bin Hamānā bint-i Erdeşir bin İsfendiyār yaptı".

hikāyet

Ebū İshāk ve Tālikānī eydür ki : [176-b] " Ol gür-hāneniñ bir köşesi yııldı ve andan bir ādem kellesi çıktı ki bir dişin çıkarup dartdılar, iki batman çıktı". Ve Merve'de bir ev vardır ki dört ādem şüretinden düzmişler, iki er ve iki (5190) 'avrat şüretinden. Ol eviñ adına "Keymezer" dirlerdi. Ve ol şüretleriñ içinde 'acāyib nesnelere düzmişlerdir. Hiç kimse bilmez ki ne nesnedür. Bir kavm anı da'vī itdiler ki : " Bizüm bu ev milkimizdür" diyi vardılar, anuñ birazın yıkdılar. Ol şehirde gāyet kızillık oldu ve dürlü miñnetler oldu. Merve ehli bir kavmdur, pāk, dīndār (5195) ve namāz-güzār. Ve Merve şehrine "kubbetül-İslām" dirler. Horāsān'da Bermegiler ki 'ālemiñ cömerdler[i]dür, ol şehriñ fañirleridir. 'Abdullah İbn-i Mübārek andandır.

Mısr 'Amrübni'l-'Āsuñ fetih itdügındendir. Ve Mısr'ıñ vilāyeti kırk günlük yoldur. Bir haddi Şecer'dendir, tā Ahvān'a degin ve 'arz-ı Berka'dandır, tā Eble'ye degin. Ve Hağ te'ālā celle ve 'ala Mısr'ı bir niçe (5200) açmışdur, Kur'an içinde.

قوله تعالى قال جعلني علي غزاةن ال ارض
و قوله تعالى اليس لي ملك مصر

Mısr, fir'avniler yiridür. Yūnān [177-a] halkı aña "Mağdüdiyye" dirler. Yūsuf İbnü Ya'kūb anda Ashbāt, ve Mūsa ve Hārūn ve 'İsā 'aleyhimüsselām Mısr vilāyetinde el-Gāş tağında toğdı. Ve şecere-i fir'avın Māriye-i Kıptiyye ki İbrāhīm anasıdır (5205) ve Hācer ki 'İsmā'īl anasıdır andadır. Ve nahle-i Meryem ve Zümrüd didikleri tağ andadır. Ve Mısr'da yağmur yağmaz ve eger yağmur yağsa, kaht olur, dāne yirde çürir anda. Mısr'da bir pādīş āh vardı ki aña Kāhīr Billāh dirlerdi ol yaptı. Ve her cānibi Mısr'ıñ deredür, ot ve şu yoğdur. Ve her yaña gözoiler düzmişlerdir ki her yañadan ne haber (5210) olsa, pādīşāh-ı Mısr'a haber virürlerdi. Bir cānibi Mağrib'dür ve bir cānibi Şām'dur ve bir cānibi Nevbe'dür. Ve Nīl ırmağı ve belesān yağı ağacı

andadır. Ve Mısır 'âlemde şöyle ki; Firdevs'dür bâki cennetler arasında. Ve her kaçan ki Nîl artsa; kamu şular eksilir ve her kaçan ki Nîl eksilse; kamu 'âlemde şular artar ve ilerü zamânda bir kız oğlan kız bırakmayınca (5215) artmazdı, tâ emirü'l-mü'minin 'Ömer zamânına degin. Ol vakit ehl-i Mısır'ı Hazret-i 'Ömer'e şikâyet itdiler, Nîl kazıyyesinden. Ve 'Ömer bir sefîneye [177-b] yazdı ki:

ایہ ال نیل ان كنت تجزي بامرک فلا حاجت لنا
فیک و ان كنت تجزي بامر ال الله فاجر

Vardılar ,emirü'l-mü'minin 'Ömer'ü bitisin Nîl'e bıraktılar. Andan şogra Nîl revân oldu, (5220) ağıdı ve tâ kıyâmete degin akısar. Ve bil ki; Mısır'a tâ bu 'ahde degin İsmâ'il-i Nikdî elinde idi. Çünkü melik-i mü'eyyed-i 'âdil ve Gâzi Şalahaddîn çünkü yol virdiler, leşker dağı bile girdiler Mısır'a ve Mısır'ı dutdılar ve şahne kodılar. Ve âyîn-i İslâm zâhir oldu ve altun sik[k]esin düzdiler, bu düzene ki :

ال طالب ال ملک ال غالب علی ال عجم و ال ترک

(5225) Yüsufübn-i Ya'küb 'adl-i kemâle irişdurdiler ve şahne koyıtan gıtdiler. Ve ehl-i Mısır derhâl şahneyi öldürdiler ve yine bir şahne dağı kodılar ve anı dağı öldürdiler. Ve bu düzene yigirmi dört şahne öldirdiler. Şalahaddîn girü geldi, ehl-i Mısır'a eydür : " Ben sizi 'azîz gördüm ki size mezellel olmaya. Sizüñ maqsûduñuz nedir ? Eydiñ başa". Eyitdiler ki (5230) : " Bize evlâd-ı 'Alî'den halife gerek ki biz ağa mutî' olavuz", Şalahad-dîn eydür : " Siz evlâd-ı 'Alî'den kimi ihtiyâr idersenüz, ben kabûl [178-a] itdüm". Bunlara üç gün mehîl virdiler ve iki gün konıklık itdiler ve her birine hil'at geyirdiler. Çünkü şabâh oldu, bunlaruñ her birisini iki pâre eylediler ve yaruların sarâyuñ bir yanına ve yaruların bir yanına (5235) bıraktılar. Ve leşker kamusu silâh geydiler ve zühür vaktine degin on iki biğ kişi kılıçdan geçdi. Ve Mısır'ı ağa bu kez müsellemler kıldı ve şî'âr-ı İslâm bu kez zâhir oldu. **Mâverâü'n-nehr** : Bir iklimdür, vâsi' ni'metlü. Ve haddi Bellî'den tâ Gazne'ye degindür. Ve ehli bahâdur ve sahi ve şâlihlerdür ve mübârek toprağı vardır ve her yerde kağıt olsa anda hiç olmaz ve eger (5240) olsa, tiz zâ'il olur. Mâverâü'n-nehr'de hûb şular vardır. Altun ve gümüş ma'deni ve jîve ve nişadır ma'deni dağı vardır. Ve ehl-i Mâverâü'n-nehr'üñ bir ev düzmişlerdür konuğçün. Ve Nühü'bnü Esed nâme yazdı : Mu'taşım ki Mâverâü'n-nehr'de üç yüz biğ küy vardır. Ve eger her birisinden bir atluğa bir yaya çıkarsa, üç yüz biğ leşker olur. Ve ol leşker (5245) kırılrsa, Mâverâü'n-nehr harâb olmaz ve hiç eseri belürmez.

Medäyin : Bir şehirdür, mağrib deryâsı sâhilinde. Ve Mûsâ peygamber Fir'avn hışmından [178-b] kaçdı, Medäyin'e geldi ve anuñ bir kapusunda gördi ki; bir şuda halk koyınlar şuvarurlar ve gördi ki; iki kız durmuşlar, koyınların şuvarmazlar. Mûsâ anlarıñ koyımına şu alıvirdi, şuwardı ve ol kızlar evlerine (5250) varup çok şakirlik getürdiler, dahı Mûsâ'yı evlerine okıdılar, konıklıklar itdiler. Ataları ol kızuñ birisini Mûsâ'ya virdi ve ol kızlar atası⁸² Şu'ayb peygamberdi 'aleyhisselâm. Ve hem Medäyin peygamberleriñ ârâm-gâhdur.

Mühre : Bir şehirdür, 'Arab yirinde. Anlarıñ kamuşına ağaç dirler ve dillerin kimse bilmez.

Masûsiyye : Bir şehirdür, Seyhân denizi (5255) kenârında. Ve anda bir muhkem kantara düzmüşlerdür. Ve ol şehirde oruç tutmak getürür, ve dahı dürlü illetler açlıktan hâsıl olur. Ve anda seyr itmegüñ fâ'idesi çokdur.

Menün : Bir şehirdür, Kirmân'da. Anuñ kışşasında çivit ekerler ve cemez ekerler.

Mülitân : Bir şehirdür Sind'de ki aña " Ferc-i beytü'z-zehab" dirler. Ve ol şehirde bir büt vardır ki (5260) ehl-i Hind aña gâyetde 'izzet iderler ve akşâ-yı Hind'den aña ziyârete gelürler ve "Hacc itdük" dirler aña. Ve ol büt bir ulu kaşır içindedür: [179-a] Bir er kişi şüretinde bir kürsi üzerinde oturmuş ve tâc-ı zerrin başında. Ve her kaçan ki ehl-i Hind'i Sind'de kaşd itseler; 'adâvetile ehl-i Sind'e eydürler : " Gelmeğ. Yohsa bu bütü şındururuz", bu sözi ehl-i Sind (5265) işidicek düzerler, giderler. Çün ehl-i İslâm Mülitân'a aldılar, çok mâllar aldılar. Ve ol vaķit gâyet kaķı idi, ol sebebden İslâm leşkeri râhat geçdi, buğalmadılar. Ol sebebden Mülitân'a " Ferc-i beytü'z-zehab" didiler. Mülitân'ın pâdişâhı cum'a namâzına file binüp gider.

Mansûriyye : Hem yine Hind'de bir ulu şehirdür ki anı Mihrân denizi (5270) araya almışdır. Anda Müslimânlar vardır, evlâd-ı Kureys'den. Anda katı issi olur, şeker hâsıl olur. Ve anda bir büt vardır ki yigirmi anş kaddi vardır. Ehl-i Hind aña ta'zîm iderler ve eydürler ki : " Gökden inmişdür" ve anuñ önünde Hindiler kendülere neft dürtüp oda yararlar.

Mehdiyye : Mağrib haddinde bir tağ başında şehirdür, direkler üzerine. (5275) Ve anuñ dört bin gemisi vardır ki anlara " Sâbıku'l-merâkib" dirler ki gemi gelmezden ön anlar gelürler ve iki kez âvâz iderler. Ol kavm [179-b] bilürler ki; gemi selâmetdür. Ve eger bir kez âvâz itse, bilürler ki; gemi harâb olmuşdur.

82 "atası" kelimesi metinde *اتاسني* şeklinde yazılmıştır

Mihriban : Bir şehirdir, 'Ummân'da. Ve anda bir büt vardır ki boynında tavklar vardır, zerrin. Ve her biç yılda bir tavk-ı zerrin boynına (5280) aşarlar. Ve ol bütperest vakitden kalmışdır ve boynında heştâd tavk-ı zerrin vardır. Pes seksen biç yıldır ki ol büt Mihribân'dadır. Bu cinsden da'vi iderler. Anuğa mağrûr ve sergerdân olmuşlardır.

Musıl : Bir şehirdir, kadîmî ki anı yapırdı Revâid İbn-i Buyûr-esb. Altmış ulu burcu vardır ve her burca karşı bir kaşır vardır. (5285) Ve her iki ulu burcu arasında toköz uşak burc vardır ve yanında hammâm bile. Musıl'ın havâsından oldur ki; her garîb ki anda makâm tuta, kendü cisminde ziyâde kuvvet bulur.

[*el-nûn*]

Nihâvend : Bir şehirdir, Kuhistân'da. Ve anda bekmez olur ki kamu vilâyetüñ bâhi gibidir. Anuğ bekmezini alurlar, 'âlemlere iledürler. Kamu bekmezler sevdâyı arturur, (5290) anuğ bekmezi sevdâya nâfi'dür. Andan sirkencebin düzerler, mu'tedil olur. Zirâ ki; bunların üzüminüñ bir nev'i kişmişden idi. Ve Nihâvend şehri [180-a] kadîmdür. Anı Nûh peygamber yaptı. Ağa "Nûh-Avende" diler. E'âcim tağyîr idüp, "Nihâvend" diler. Huzeyf İbnü'l-Yemân hisâr itdi anı. Tarih sene açdı, 'aşerede kodı. Ol vakit fetih itdi. Semâk İbn-i 'Amîs bir kişi tutdı. (5295) Ol kavmdan ol kişi eydür : " Beni pâdişâh katına ilet, tâ ki şulh idem". Anı Huzeyfe katına getürdiler ve ağa şordılar ki : " Aduğ nedür ?" Eyitdi ki : " Adım Dinâr'dur", ve ol kişiyle şulh eylediler, Nihâvend'ün harâcına. Ve adını şehriñ yine bir dağı "Mâh-ı Dinâr" didiler. Nihâvend'ün suyu sinjirür. Ve andan cevğân ve çerâğ yağı ve hûb yemişler getürürler. Ve anda şühedâ (5300) makberesi var, peygamberler 'aleyhimüsselâm aşhâbından anda çok yaturlar

Nişâbûr : Buğa İrânî şehri dağı diler, Horâsân'da andan 'azîm şehir yokdur. Ve Fîrûzeh tağı andadır. Ve bu şehir vîrân oldu Gür elinde. Tarih: Sene-i hamse ve hamsin ve mi'ede. Ve bir câmi' vardı gâyet 'acîb ve anuğ içinde bir havîz vardı bakırdan ki dört yüz âdemî (5305) çevresinde âbdest alurdu. Ve dağı pirincden bir çerâğ vardı ol mescidün kübesinde aşılı ki dört yüz lülesi vardı, [180-b] fitili koyucağ her lülede bir batman yağ korlardı. Gür anı sındurdu pâre pâre itdi, develere yükletdi, aldı ve gitti. Ve eydürler ki : " Bunun harâblığına sebep oldu ki: İki melikün iki fer[r]âşı vardı. Bir kavun (5310) sebebinden dağı huşûmet oldu ve her birisi kendü milğine şığındı. Bu iki big arasında dağı huşûmet oldu ve ol begler her birisi ilticâ idindi, bir pâdişâhu birisi 'Az katına geldi ve birisi Sultân Sencer katına geldi. Ol iki leşker Nişâbûr'a geldiler ve harâb itdiler ve şimdiki hâlde dağı

harâbdur. Kırtlar ve şagallar (5315) turağıdır. Bir şehirdür, mağribde. 'Anber andan getirürler ve anda dağı 'anberî su getirür. Ve bir cânavar vardır şu içinde, anuğ tersidür. 'Anber ve anuğ adı " Dâbbetu'd-dibâc" dirler ki anuğ yuğı irişmedin lâtıfdür ve anuğ yuğinden kaftanlıklar eylediler ki gâyet kıymetlü olur.

Nuşaybîn : Ulu şehirdür, bir yüce tağuş üzerinde. Ve anda (5320) kattâl 'akrebler olur.

Nevmiye : Bir vilâyetdür, Nîl çıktuğı yir katında. Habese haddinde muttaşıldur. Ve gergedan ve zerrâfeyi andan getirürler. [181-a] Ve anda şu vardır, âbinüs ağacını getirür. Hiç kimse bilmez ki ol ne yirde biter ve dâru'l-mülk anda Damkâla'dur. Ve yedi bârüsü vardır. Nîl kırağındığı şehir kamusı düşmenlerdür, illâ iki şehir düşmen degildir. (5325) Birisi Nevbe ve birisi Kıbtî. Ammâ Ferinc ve Şâliye ve Habeşeler tersâlardur. Damkâla'dan zümriid getirürler.

Nebt : Bir zıst vilâyetdür ve kavımdur.

قال ال نبي صلي ال الله عليه وسلم ال انباط

افت ال دين و قتل ال انبياء

Ya'nî : Dînuğ Nebt âfetidür ve peygamber öldürmişlerdür. 'Av İbn-i 'Abdullah eydür : " Eger İblîs 'aleyhi'l-la'ne (5330) âdemîden olsa, Enbât'dan olurdu. Ve eydürler ki : " Şeytân bir hınzır sevdi ve anı yüklü eyledi ve andan bir oğlan toğdı. Adı Mesnûndı. Çünkü anuğ nesli çoğaldı. Süleymân 'aleyhisselâm aña şordı ki : " Oğlanaruğ ne yirde durmasun", eydür : " Enbât'da olurlar. Ve bu Enbât kavımı issiye ve şovuğa döyegendür, ya'nî cehennemilerdür". Hadd-i Nebt (5335) Enbâr'dan tâ 'Ānat'a ve Sâleşker'e degin ve tâ Bâdye'ye degindür. Ve aşhâbü'l-uhdûd bunlardur. Evvel pâdişâhı anaruğ Sencâdit idi [181-b] ve âhir pâdişâhı Buhte'n-naşr'dı. Nebt'üğü pâdişâhluğun müddeti üç biğ yıl oldı.

hısn-ı Nüşîrvân : Bu bir kal'adur ki Nüşîrvân yaptı. Dağı içine ölümün aydı, ağladı ve eyitdi ki : " Her ki bu kaşırda (5340) 'ayb bulursa eyitsün". Birden dervîş eydür : " Bir 'aybı oldur kim; alçak yirdedür. Kimse bunı ırakdan göremez. İkinci 'aybı oldur kim; 'avratlar sarâyı yüce yapılmış dur ve bir 'aybı dağı oldur kim; şahn-ı sarâyı key olur, âdemîle tolmez, bir yanı boş kalur. Ve sarây-ı mülük tolu gerek. Ve bir 'aybı dağı var, eyideyim. Sen eyit kim : " Neden harc itdüğ ?" Nüşîrvân (5345) eydür : " Hazîneden harc itdüm. Velikin kılıcımla cem' itdüm". Ol dervîş eydür : " Sözüğ müsellemler. Velikin hem bir dirhem içün bir 'azîz âdem helâk itmişsin. Bu 'aybı kamusından müşkildür". Nüşîrvân eydür : " Bu sözden nasîhat tutdum", ve

bir hakimden daha şordı kim : " Bunun 'aybı var mıdır ?" Ol ider : " Vardur", bu eydür : " Ne nesnedür ?" (5350) Hakim eydür : " Bir gedügi vardur". Nüşurevân eydür : " Gedügi kam ?" Hakim eydür : " Gedügi mevtdür ki kamu gedükler muhkem olur, illâ bu [182-a] gedügi çäre olmaz, illâ 'amel-i şâlih ile".

Nev-bahâr : Bir kal'adur, Belh'de ki anı Bermegilere yaptılar. Eydürler ki : " Anlar puta tapucılardur. Anlar ki Ka'be'nün vaşın işideler ve 'azametin bildiler, bunlar daha aña (5355) şebih bir ev yaptılar. Adın "Ezfün" kodılar ve çevresin bütlerle bezediler. 'Acem pâdişâhları ol eve katı ta'zim iderlerdi. Anuñ üzerine bir kubbe yaptılar, 'alemleri anuñ üzerine düzdiler. Yüceligi yüz arış idi. Bu kubbeye "Şâdânü'l-ekber" dirlerdi. Hind'ün ve Çin'ün ve Kâbil'ün pâdişâhları idi, aña sücüd iderlerdi. Aña çok melik (5360) vakf itdiler, tâ emirü'l-mü'minîn 'Osmân zamânına degin böyle gitdi. Meydân Hâlid İbn-i Bermeg'e degmişdi. Hâlid geldi, Müslimân adını 'Abdullah kodılar, döndü ve girü yirine vardı. Oğlunu Bermegi anuñ yerine komışlardı, andan aldılar, girü buña virdiler. Tarhân pâdişâhı Hâlid'e kişi virbidi, eyitdi ki : " Kendü dinine dönsün" didi. Hâlid eyitdi : " Ben kendülerden (5365) degil, irâdetümle Müslümân oldım. Sizüñ dinüğüze dönen 'avratdur. Niçün döneyim ?" didi. Tarhân leşker cem' eyledi, Hâlidile ceng eyledi. [182-b] Yirine oturdu, Nev-bahâr'ı aña ısmarladılar.

el-hâ

Hemedân : Bir mübarek yirdür, dârü'l-melik-i ekäsiredür ve pür-ni'met ve hoş havâdur. Ve Hemedân şehrinüñ büyükligi dört ferseng, tüh dört ferseng 'arzi (5370) vardur. Ervend tağından tâ Zeyt-u âbâd'a degin şehirdür: Şarraflar bâzârı Sencâbâdaydı, bezzâzlar Dıbışkan küyünde idi. Bu kamustı harâb oldı zâlemerüñ zulminden, tärümâr olup arslan zamânına degin. Ve bu zamânda kimini 'imâret anı daha alup arslan eyledi ki kadimde ol kal'atü'l-Ebyaz idi ki anı Dârâ bin Dârâ yaptı. Ve bu kal'ada bir gâyet (5375) yüce kemer vardur ki aña "Şürü'l-ebvâb" eydürler. Gıñligi ol kemerüñ iki biğ arışdur ve yüceligi biğ beş yüz arışdur.

hikâyet

Eydürler ki : Süleymân peygamber 'aleyhisselâm Hemedân'a geldi. Ol kemerüñ üzerinde kerkes gördi ki, oturur. Süleymân aña şordı, ol kemeri yaparı. Ol kerkes eydür : " Üç yüz yıldur ki ben bundayım ve atam (5380) daha biğ yıl bu kemerde olmuş. Hiç kimseyi görmemiş ki bunu yaparı görmiş ola". Ve ol kemerüñ bir tarafından elli biğ yonma taşlar çıkarmışlar, [183-a] 'imâretler-çün. Dirler ki : " Ol vilâyetde kar yağardı, kal'anuñ çevresinde

yaturıdı. Anda ağaclar varıdı, yuce yuce. Şol kadar yağardı ki ol⁸³ ağaclar hilal gibi görünürdi, tā şuna degin ki: Pelisān hakim (5385) bir ılsım düzdı, bir taşdan arslan henüz bābü'l-esed kapusunda durur. Ayrık ile olmadı. Hergiz pādışāhlar andan hālī olmazlar, meger kış ola. Bir kişi eydür : " İttifāk düşdı, meger bir kezin anda bir leşkerde⁸⁴ hāzır oldum. Bir sübaşı emir 'Abbās'a eyitdi ki : " Yā imāne'l- müslimīn! Ben yir yüzinde bunun gibi vilāyet görmedüm". Emir itdi : (5390) " Niçe eyitdi ki şimdi bunda benümile altı biğ kişi, sultānı'l-İslāmıla on biğ kişi ve 'Abdurrahimānla bu kadar". Ve fulanıla begleri cem'i şaydı; yakın yüz biğ kişiyidi, dahı bunca biğ davarı idi. Eyitdi : " Altı aydurur ki bunda konuşsız. Ol gün ki konduk ki etmegi niçe virürlerdi ?", didiler ki : " Sekiz batman bir akçaya". Bu gün yine şorduk hemān : " Sekiz batman bir akçaya". Bizüm (5395) bunda geldigimüzüñ durduğumuzüñ eseri belürakdı. Ve Hemedān medhi vaşfa gelmez. Her cihetden vaşfa cümlesinden birisi oldur ki: Şunuñ eyüsü oldur ki; [183-b] maşrıñ tarafından gele, mağrib tarafına gide, dahı şovuk ola. Ve dahı yirüñ eyüsü oldur ki; taraf-ı şimālisi açık ola ve müşkil hastalıklar olmaya. Bu şıfatlar kamusı Hemedān'da vardır ve dahı ziyādedür. Girü bundan (5400) gayrı yirlerde yokdur. Bir hüb şehirdür, kadimī. Ehli dindār. Ve anda bir tağ var, bir ferseng yirde ki anda āteş-hāneler vardır küffaruñ. Ve aya "Serşek" dirler, anda bir tağ vardır, Serhas yolında tā Herāt haddine degin. Anda altun ve gümüş ma'dini vardır. Her yıl yükler tutarlar. Dahı Merv'üñ leşkeri İslāmdur. Fārs memleketi Müslimānları (5405) anda istikāmet buldı ve Yezdecird'i anda bir degirmende depelediler, 'Abbāsilerüñ devlet anda zāhir oldı. Āl-i Ebü'l-Cehennem'üñ sarāyında 'Abbāsiler kara kaftanlar geydiler. Eyitdiler ki : " Hilāfet[i] Āl-i Mervān'dan almayınca, biz bu kara tonları çıkarmayavuz". Çünkü hilāfet ellerine girdi, çıkarmadılar. Henüz ol resim anlardan şöyle kaldı. Heriv'de (5410) hüb yemişler olur; hāssa ki kişmiş ve kavun. Anuñ halkı dīn-dār olur.

Hende : Bir iklimdür, 'azim ulu. Bir haddi Şin'de ve bir haddi [184-a] Sind'dedür. Ve ulu şehirleri vardır ki : Tikān ve Bene ve Mekrān ve Qandimār ve Debil ve Tenālī ve Kıblīdür. Bu şehirlerüñ bir yanı deñizdür. Her kaçan anda gemi gelse, Haq te'ālā'nun emrinden bir bulut gelir ki içinde od (5415) yalıñı görünür. Kaçan ki ol bulut gelse; deñiz cüş ider ve gemiler gark olur. Ve eger gemi andan halāş olursa, Çin deñizine irişür ki anda dahı tağlar vardır ki aralığı taracıkdur ve depeleri birbirine yakın. Şöyle ki;

83 "ol" kelimesi mukerrer yazılmıştır.

84 "leşkerde" kelimesi metinde لشكرده şeklinde yazılmıştır

depeleni birbirine degmiş. Ve Çin şehirlerinin ekseri ol deryâ kenârınadır. Şöyle ki; Bulgâr taht-gâh-ı Çin'dür, (5420) ol deryâ kenârınadır. Belki Hind'de dârül-melik-i Âdem peygamberdür. Ol vakit ki behiştten yire indi, Hind vilâyetinde indi. Ol sebebinden Hind'e çok mu'azzez nesnelere hâşıl oldu. Ol vakit ki Iskender Fûr'a vardı, Hind'de ki ol 'ahdüñ pâdişâhıydı, nâme yazdı ki : " Bağa tâ'ate gel". Fûr dağı ağa eyitdi ki : " Ey Iskender! (5425) Şöyle şanma ki sen Dârâ'ya zafer bulduñ, şevketiñ vardır. Ayruğa kaşd idersin". Bu söz üzerine birbiriyle muķâbil oldılar. Fûr [184-b] leşkeriñiñ ekseri fil-süvârlardı ve arslanlardı, hâli. Iskender leşkeriñiñ atları bu filleri ve arslanları gördiler, derhâl giri döndiler. Iskender dağı ihtiyât itdi ileri (5430) varmadı. Ve buyurdi ki; yigirmi biğ demürden âdem düzdiler ve içlerini neftile kükrütile doldurdılar ve ceng yirine giceyile getürüp şaf şaf durdılar. Şabâh durdılar, muķâteleye ikdâm itdiler. Ehl-i Hind çün filleri ileri sürdiler, filler gelüp anları hortumlarıyla tutdukları gibi, hortumlarını od tutdı. Kaçdılar, münhezim oldılar. (5435) Iskender tenhâ ileri vardı, eyitdi ki: " Fûr gelsün. İkimiz muķâtele idelüm. Her kaçımız ki mağlûb olsa; memleket birimiziñ olsun ve orta yirde kanlar dökülmesün bizüm uçumuzdan, tâ ki anlarıñ günâhı bizüm boynımıza olmasa" bunı işidüp Fûr ileri geldi. Iskenderile muķâbil oldu. Esnâ-yı muķâtelede bir âvâz işitdi; kendü leşkerinden döndi, (5440) leşkerinden tarafına bağıdı. Derhâl Iskender ağa zahım irişdürdi, helâk eyledi. Memleket-i Hindî Iskender'e fetih oldu. Ve bil ki; Hind eyü vilâyetdür. [185-a] Bir 'âlim irâkdan Hind'e vardı, dağı anda latif nesnelere gördi. Eytmiş ki : " Hağ te'âlâ kamu eylügi Hind'e virmiş. Velikin şüretde düzehilere beğzer. Ve Hind[d]'e kör ve dilsiz ve pîr ve hasta olmaz. Tûl-ı (5445) Hind on iki biğ fersengdür. Ve anda bir şahrâ dur ki üç dâne buğday ki: -behiştten geldiyidi, ol şahrâda Âdem 'aleyhisselâm-. Bir dânesin bir tarafında ve bir dânesin bir tarafında ve bir dânesin orta yirinde. Ve her yıl ol buğday biter, bâr virür. Her bir dânededen yedi yüz baş olur ve her başdan yedi yüz dâne olur ve her dânesi (5450) bir kızı gevdesi gibi. Ve ol buğday Hind pâdişâhı kendüçün alır. Ve her hastaya ki andan bir dâne virseler, şifâ bulur. Hirmân ve Nasrân iki kal'adur, Mısır'da. Tûlı anıñ dört yüz arışdur ve 'arzi dağı dört yüz arışdur. Ve anı şişeyile ve mermerile ve kurşunla yapmışlardır. Ve yün ile segirden balçık yerine terkib itmişler, ma'cûn düzmüşler (5455) bir 'ilmile ki; Hağ te'âlâ bilür anı düzenüñ 'ilmini. Ve her bir taş ki on arışdur. Ol ma'cûnula şöyle berkitmişlerdür ki ol taşlarıñ [185-b] arasında kıl şıgmaz, birbirine. Şöyle yapmış ki mecmû'ı biğ pâre olmuş. Ve her bir taşıñ üstinde 'acâyib tılsımlar eylemişler. Ve ol kal'a

taşradan iki kübeddir ve içeriden bakışa bir kübeddir. (5460) Ve bir küçük kapısı vardır ve içeriden bir sehmnâk yil çıkar, şol hadde ki kimse içerisine görünmez. Ve kapısında iki tavşancıl şüretin düzmişlerdir, mermerden. Ve ağızların açmışlardır. Her kimse ki anda teferruce varsa; ol tavşancılığ ağzına bir taş birağurdı, degmegiçün. Ve hiç bilinmez ki ol taş kanda ? Ve niçe (5465) zamandır ki taş birağurlar, tolmaz. Dahı anda yazmışlardır ki:

بنی ال حرمان
و ان نصرن فی ال سرطان

Ya'nî: Heremân yapılar, şol zamânda ki Nesr-i tayı ve Nesr-i vâkı' seretân burcındaydı. Şimdiki vaktde cedıy burcındadır. Ve hisâbda iki yüz ve biç yıl olur ki Heremân yapılmışdır. Ve eger yağmur ve yil ve güneş, hiç nesne aña eşer itmez. Ve tûfânda (5470) dahı gârķ olmamışdır ve yıldırım dahı kâr itmemişdir. Eydürler ki : " Me'mûn halife Mısır'da vardı. Yetmiş biç kızıl altın harc eyledi ki [186-a] " Ol kal'a-i Heremân'da bir delük delem" diyü, tâ ki kendüsi ağıllar, bir ad kıla dilemediler. Ve Arestâtâlis bir kandil düzdi, nârinceden ve içine çerâķ yakdılar, dahı anı aldı kal'amıç içine girdi. Ve anda hayvânâtıç (5475) cemî'i şüretlerin yazmışlar. Gördi: Tâ karınca şüretine degin yazmışlar ve içini felek i'tibârınca bahş itmişler. Ve her bahşda on iki burcuç tâli'in komışlar ki bu anıç mukâbilinedür. Ve İskender dahı çok sa'y itmiş ki anı yıka, çäre idemedük. Ve eyitmiş ki : " Bunun bünyâdı taş demür degildir, belki cevâhirdür". Ve ol kal'amıç vaşfı şöyledür ki: (5480) Aşağası incedür, ne kadar yukarı kaldıkça yoğınalar, tâ hadde gâyet giçdür. Ve hiç kimse üzerine çıkmazdı. Ve eydürler ki : " Bir kez 'ayyârlardan birisi oç itdi ki: Ol tavşancılığ ağzından gire, göre içinde ne vardır ?" Vardı, girdi, üç gün gitdi, üç günden sonra nâ-gâh başın taşra çıkardı. Bir taşuğ arasından dahı bir dil (5485) söyledi ki hiç kimse fehm itmedi. Ve yine nâ-bed'd oldu, gitdi, ayruk peydâ olmadı. Ve her anda bir taş buldılar, degirmen taşı gibi bir taş. [186-b] Tâhüt içinde ve kenârında, tâ bunun yazmışlar ki : " Bu diş ol kişilerin dişidir ki bu kal'ayı yapılar". Ve bir yanında dahı yazmışlar : " Her kimse ki kuvvet ve pâdışâhlık da'vî itse, bu kal'ayı yıksun elinden (5490) gelürse". Bu hõd ma'lûmdur: Yıkmaqlık, 'imâret itmekden yüz biç derece aşağıdır. Ve dahı anıç içinde, taşında gemiler vardır ki aña dıvler müstevlîdür. Her ki anda varsa aña meger irişdürürler ve helâk iderler. Ve ba'zilar eydürler ki : " Bunu Yûsuf yaptı, nübüvvet ve pâdışâhlık kutuyıla. Ve ol kubbelerin üstinde iki sakfı vardır, (5495) taşdan ki her birisi bir tağa beçzer. Ve her bir sofanıç üzerinde, bir oluk başında bir degirmen ki bir nice biç batmandur. Ve ol degirmenüç birisin aşağı bırakmışlar, dahı anda

yazmışlardır : " Ben yaptım, mālumla mīlkinile. Her kimse kuvvet da'vi iderse, bu taşı yine yerine iletsun".

el-vāṣ

Vāsīt : Bir şehirdir, Küfeyile Basra arasında ki anı Haccāc(5500) bin Yūsuf yaptı, on yılda. 'Ömerü'bnü 'Abdülaziz diledi ki; anı vīrān eyleye, eyitdi ki : " Haccāc bunu amıncün yaptı ki Küfe'ye ziyān eyleye. Yakmağa [187-a] komadılar, hayli cemā'at bunda muķim olmuş degildir". Çünkü Haccāc öldi, Vāsīt'da defn itdiler. Ve ol vakit Haccāc'ıñ habsinde otuz üç biñ ādem vardı ki nā-ħak yire habs itmışdi. Ve dahı (5505) yüz yigirmi biñ Müslimānı bi-günāh yire depelemışdi. Vāsīt'ıñ yirini ğazabla almışdı. Kırk üç biñ dinār harc eyledi, bir köşk yaptı anda. İni ve uzunu yüzer arışdı. Anda bir havz düzdü, çok hatālar eylemişdi: 'Abdullah İbn-i Zübeyr'i öldürmüş, aşmışdı. Ve Ka'be'ye mancılık itdi, yıkdı. Ve gönlinde bir mü'minüñ sevisi yoğıdı, (5510) zerre kadar. Ve Hind'i ve Sind'i fetih itdi. Evvel İslām şehri ki Horāsān ve Sīstān'da yapıldı, Vāsīt idi. Ve ol akça ki üzerine

احفظه و ال الله

yazılıdur. Ol akçaya "Dirhem-i aħedī" dirler, Haccāc düzdürmüşdür. Ve ol zulüm içinde bir kimseye, bir kimse komuş degildir. Biñ hān düşerdi her hōna on biñ kişi otururdu. Her birinde bir kuzu biryām, bal (5515) ve balık. İrte gece böyleydi. Humāy bir bāğdur, Yemen Tā'if'de. 'Ömerübnü'l-'Ās eydür : " İçinde hezārān biñ hezār āğaçlar vardır. Süleymānı'bnü [187-b] 'Abdülmelik hacca giderdi, ol bāğa uğradı. Teferrüc itdi, eyitdi ki : " Lā-nazir bāğdı, bu. Eger şol arasındağı tağlar degilmise", eyitdiler : " Ol tağ degildir, belki yemişlerdür, yığmışlardır", bunu işidicek ğāyet (5520) ta'accüb itdi.

[el-yā]

Yemāme : Menāzil-i Ta Sin Mim ve menāzil-i 'Ād ve Ahkāf'dı (?) ve menāzil-i Amālika ve Şan'ayıdı. Ve Yemām'a mensübıdı. Yemāme bint-i Marya ve Nümrüd Yemām'dan idi ki İbrāhīm peygamber'üñ 'aleyhisselām fir'avnı idi. Ve Mūsā peygamberiñ 'aleyhisselām fir'avnı dahı Yemām'dan idi. Anıñ adı Zebānı'bnü'l-Velīdibnı'l-Muş'ab idi. Ve Dahhāk-ı zālīm 'Amālik'dan, (5525) Mūsā peygamberle Dāvud peygamber 'aleyhimüsselām ortasındaıydı. Yemān'ıñ iki ırmağı vardır; şimālden gelür cenūba gider. Anda bir tağ vardır, adı Dam'dur. Ve köşkler Yemān'da ma'rūfdur. Ol vakit sevad[ı] Kisrā ğāret itdi. Nu'manü'bnü Münzir'üñ oğlu Yemām'da, anı binā eyledi. Yemāme ehli faħir iderler, 'avratlarıñıñ hūblığıyla. "Anda toğan (5530) 'avrat yüz biñ dinār degir", dirler. Ve dahı faħir iderler bir buğdayıla

ki aya "Beyzâü'l-Yemâme" diler. 'Aded ile şatarlar. 'Adî⁸⁵ [188-a] yerinde biter ve anı hulefâya tuhfe getirirler. Yemâme'nün hurması gâyet eyü olur. Bir haddî Bahreyn'dür ve bir haddî Nu'mân'dür ve bir haddî Hicir'dür. Ve Yemâme'ye "kebd-i Necid" diler, ya'nî Necid'ün cigeri. Şuyı ve havâsı hübdür. (5535) Yemen bir vilâyetdür, mübârek.

قال ال نبي عليه ال سلام
ال ايمان يمان و ال حكمت يمانى و قال عليه ال سلام لا جذريه
ل ليমানينفس ال رحمانى من قبل ا

Yani : " İmân Yemenîdür ve hikmet, ya'nî şerî'at Yemenîdür. Ya'nî; bunların kemâli Yemen'de olur", dahı demiş ki : " Ben rahmân kokusını Yemen'de buldum". Hadd-i Kûlzûmî'ndendir, tâ Fârs'a degin. Nu'mân İbnü'l-münzir Kisrâ'ya didi ki : " 'Arab'dan degilsin", Kisrâ eyitdi ki : " 'Arabın yiri bâdiyedür, (5540) şehirleri yokdur". Nu'mân eydür ki : " Bizüm bilâdımız var, anın meşeli dünyâda yokdur". Kûhül ve dür ve yâkût anda olur. Anın tağından ceza' ve 'akîk ve billür getirirler. Anın otı veresdür. Ez'amî eydür ki : " 'Âlem tolmüşdür, dört nesneyile. Ol dört dahı Yemen'dedir: Veresdür, hatardur, kendirdür, 'aşabdur". Yemen'de toğan çok olur. Anların re'isleri (5545) dahı olur ve anda gül olur ve bir nev'i dahı cinniler olur ki aya [188-b] "Gızâr" diler. Ol gelir âdemile cem' olur. Ehl-i Yemen eydür : " Ebü 'Ubeyd dört nesnesi vardur ki ayrık yerde yokdur: Kiblede rûkn-i Yemânî ve yerde 'akîk-i Yemânî ve degizde baır-i Yemânî". Ve dahı bil ki; Yemen'de bir kal'a vardur ki aya "Maşânî" diler. Gâyet yüce kal'adur ve muhkemdür. (5550) Ve hiç kimse aya zafer bulmuş degildir, tâ Pervîz Kisrâ zamânına dek. Ve ol zamânda ki bir kişi aya Mervezân dilerdi, geldi bu kal'ayı tefahhuş itdi ki hiçbir zafer idecek yir bulmadı. Ve kalanın karşısına bir tağ vardı aya çıktı, nazar itdi, gördi ki; ol tağ üstüne vardı. Nazar itdi, gördi ki; ol tağ kal'adan yüce bir (5555) tâzî ata bindi, dahı ol tağın üzerine çıktı. Leşkerine didi ki : " Kamıñuz bu ata ün eyleñüz". Ol leşker bu ata ün eylediler, bu dahı mehmiz urdı, at segirdi, Maşânî'nün içine düşdi. Hağ te'âlâ bekledi, nesne ölmedi. Derhâl yürüdi, päsübânı öldürdi, Maşânî'nün kapusın açdı. Leşker kamusı içerü girdi, Maşânî'ı (5560) aldılar. Bu haber Pervîz'e yitişdi. Pervîz haber virdi ki : " Bir emîn kişi [189-a] kosın, kendü bağa degin gelsün kim ben ol erligün 'ivañın idem". Ki Mervezân Maşânî'da bir kişi kodı, emîn. Kendü durdı, Pervîz'e girdi. Yolda giderken, vefât itdi. Vefât haberi Pervîz'e degdi, gâyet melül oldu ve durdı, üzerine geldi. Bir altın tâbüt düzdürdi,

85 "'Adî" kelimesi metinde mükerrer yazılmıştır

(5565) Mervizân'ı içine kodı. Tâbût kenârında bu ol kişidir ki fufan tağdan Maşâm'ı kal'asınıuğ üzerine at sıçratdı, ol kal'ayı aldı. Benum zamânında ki Pervizüm. Bundan sonra bir bâb dañı zikir idetüm bilâd-ı mahûfda, tâ ki 'akâl bu zikir olandan ve zikir olunacağdan 'ibret tuta ki her 'imâretüñ âhiri harâblıktır ve kamu dirliğüñ soğı (5570) mevtdür. Ve kendü hâlini kayura, fırsatı fevt itmedin. Pes 'âkil oldır kim âhiret 'imâretine sarf ide ki bâkîdür

**bâbün fi'd-diyâr'l-maklûbeti vel-bekâü'l-mü'tefekih'l-
mahsûfeti**

Dırvân: Bir bâğıdı, Şan'â-yı Yemen'de ki cemî 'âlem aña meşel iderler. Ve envâ'ı yemişler anda varıdı. Ve miqdârı on iki mîl idi. Bir gün bir derviş geldi, üç bâğuñ şahibinden yemiş diledi. (5575) Meni' itdi, eyitdi ki : " Senüñ sevâbuñ başa gerekmez". Bundan sonra bir gün [189-b] ol bâğuñ şahibi taşra çıktı ki bâğa gide. Nâ-gâh gördi ki; bâğdan odıla tütün göge direk olmuş. Segirdüp bâğa geldi gördi ki; bâğ kapkara yanmış. Feryâd idüp döğindi, hâl n'eydüğün bilmedi. Hemîn şum gördi ki; bir 'azametli od yanar. Anuğ gibi od yakmak âdem (5580) elinden gelmez. Ve ol od bir niçe yıl yandı durdı. Ve henüz ol yir şöyle⁸⁶ siyâh muzlemdurur ki hiç ot bitmemişdür. Ve hiçbir kuş dañı anda varmaz. Ve eger varursa dañı katına gelicek, girü döner. Ve Şan'â'dan aña dört ferseng yoldur . Ve anuğ şahibine "Şafvân" dirlerdi, dâ'im zekât virürdi, tâ ki : " Bâğım dañı hûb (5585) olsun" diyü. Çünkü Şafvân vefât itdi, bâğ oğlına kaldı, zekât virmedi. Ol sebebden gözledi ki; behişt iken duzeñ oldu. Ve yine Yemen'de bir küy vardı ki aña "Devlân" dirlerdi. Ve anda mübâlağa ile katıncalar çoğıdı. Hâk te'âlâ'nüñ hışmı irişdi, aşağa döndirdiler. Ve aña "Mü'tefike" didiler. Ve anda bir yüce tağ vardır ki (5590) üzerinde bir but düzmişlerdür, kimse aña çıkmaz.

vâdî'n-Nesir: Bir deredür, [190-a] Yemen'de. Aña "vâdî'l-'Ukâb" dirler. Ve ol dereden dâ'im Şan'â'ya bâl iledürlerdi. Ve hem bir hoş şehirdi. Hâk te'âlâ'nüñ hışmı irişdi, suları yire batdı, dañı harâb oldu.

vâdî'l-Metîne : Bu dañı bir deredür, Şam'da. Ve anda bir mağara vardır ki içinde kesme evler vardır, kayadan ve anuğ (5595) içinde ulu süjüklükler vardır. Ve her bir evüñ miqdârı yigirmi arışdur. Ve ol mağara içinde zıst koğular gelir. Anda varan kişi burunı dutar. Gidince ve ol süjüklükler ol kavmuğundur ki anlara 'azab odı geldi, kaçdılar, ol mağaraya girdiler. Od harâretinden anda bişdiler⁸⁷, koğdılar, yirler. Ve henüz ol anda vardır.

86 "yir şöyle" metinde mükerrer yazılmıştır.

87 "bişdiler" kelimesi metinde بشردلىr şeklinde yazılmıştır

ed-diyârü'l-mazlûm: (5600) Bir şehirdir, hudûdında ki diyâr-ı ferâ'anedir, ya'nî fir'avniler şehridür. İskender-i Hazramût anda vardı, gördi: Bir karağulık şehir. Mikdârı kırk mîldür ve içinde şüretler var ve kapuları altundan ve gümüşden ve cevâhirden. Ve pâdişâhlar tahtlar üzerinde oturmuşlar, başlarında tâc-ı muraşşalar ve hacibler kapularda durmuşlar ellerinde 'aşâlarla. (5605) Lâkin kamusu taşlar olmuşlar ve üstlerine bir karağulık çökmüş. [190-b] İskender ki anı gördi bir aydınlık virir cevheri vardı. Anuñ sebebile ol şehri gezdi, teferrüc eyledi. Ve anda bâzârlar gördi. Dükkândalar, oturmuş evlerde, kapularda. Kamusu taş olmuşlar ve ol karağuluk üzerlerinde durur. Hiç güneş tokunmaz. Sebeb n'eydügin bilmezler. Ba'zîlar eydürler : (5610) " Allahü te'âlâ celle ve 'alâ ol şehir üzerine hicâb koymuşdur, güneşe". Ve ba'zîlar eydürler ki : " Bir buhâr-ı 'azîm yirden çıkar, kalıñur, güneşüñ nûnnı men' ider". Ve anda bir levh gördiler ki anda yazmışlar : " Biz Semûd kavmu bakıyyesiyüz ve bizim 'ıyşimüz gâyet hoşdı. Hağ te'âlâ celle celâlühü Hantala'yı bize virbidi, peygamberliğe. Biz ağa uymaduk, anı öldürdük. (5615) Pes bu hâle giriftâr olduk". İskender bunu göricek ağladı ve taşra çıktı. Dahı şehriñ kapusunda bir yazı gördi : " Bu şehri yapan, hõr olsun. Vâdi' İbn-i Şedîd İbn-i 'Âddurur: " Ey nice pâdişâhlar ki bunda pâdişâhlık eylediler, kamu taş oldılar. Ba'zî durur ve ba'zîsı yatur ve ba'zîsı düşmüş oturur".

el-hitânü'l-muhterikân : (?) (5620) Bu iki bâğdur, Sabâ şehrinde. Biri sağ yanında ve biri şol yanında. [191-a] Kış ve yaz anlarıñ yemişi eksik olmaz. Ve her kime kim yemiş hâceti olsa; bir tabak başına getirürdi, dahı ol bâğuş katına gelürdi. Anuñ hâceti yemişdür, elin urmadın tabak yemişile tölardı. Hağ te'âlâ ol kavma peygamber virbidi ki : " Mesâkin hakkını viriğüz" diyu. Bunlar (5625) eyitdiler ki : " Virmezüz ki bu bâğ bize mirâs kalmuşdur". Pes Hağ te'âlâ bir sîl virdi, ol bâğı kazdı, harâb eyledi. Ol vakit andan katrân ve akhevân (?) koğusu gelürdi. Şimdi toprağıla katrân koğusu gelür. Ol vakit her kim anda gelürdi,⁸⁸ -şimdi ağlar- anuñ hâli şöyle oldı: Sabâ ehli anı şöyle gördiler; zârilik ve tevbe eylediler. (5630) Hağ te'âlâ ol kavmuñ peygamberine vahy eyledi ki : " Bunlarıñ tevbesini kabûl eyledüm. Ammâ anda turmasunlar. Tağıldılar, giddiler". Anuñ yemişi ağaçları yirine dikenler ve kamışlar bitdi. Anuñ kuşu baykuşdur ve cıgazdur. Ol yiri kim görürse melûl olup ağlar.

kal'atü'l-Katrân : Bir 'azîm şehirdür, mağribde. Süleymân'aleyhisselâm şordı yilden ki : " Dünyâda (5635) 'acâyib ne vardır ?" Eyitdi ki : " Kal'a-i

⁸⁸ "gelürdi" kelimesi metinde mükerrer yazılmıştır.

kaṭrān. İşlediler ki anı Şiṣü'bnü Âdem [191-b] yaptı, 'azîm ulu taşlarla. Kirec yerine kaṭrān işlediler. Ve anda bir büt vardır, zebercedden". Süleymān bir dîve buyurdu ki adı anuḡ Faḡtas idi ki : " Tiz ol ḡal'ayı getir⁸⁹". Ki Faḡtas daḡı vardı, ol şehri yirile omuzına getirüp (5640) Süleymān öğine getürdi ki ol şehriḡ kavmu bî-ḡaberidi. Süleymān ol kavma şordı ki : " Şehriḡüz niçün ḡaradur ?", eyitdiler ki : " Biz bir iḡlimdeyüz ki su ḡālîbdür, hiç bünyād döymez ve kaṭrān şuya döyer. Ol sebebden Şiṣ kaṭrānıla yaptı, tā ki çürümeye". Süleymān eydür : " Şimdi siz" eyitdiler ki : " ḡal'a-i kaṭrān'da". Süleymān eydür : " Şehriḡüzi yerinden geydirmişlerdür. (5645) Bu aradan vilâyetiniḡe iki yıllık yoldur". Ve ol kavmuḡ bir pâdişâhı vardı: Bir gözli ve bir ayaḡı yok ve bir eli yok. Süleymān'a eydür : " Du'a ḡıl ki baḡa; elim ayaḡım dürişt ola, tā ki saḡa imān getürem". Süleymān du'a ḡıldı, kavmu a'zâsı dürişt oldu. Süleymān'a imān getürdi. Buyurdu ki Faḡtas'a : " Yine bu şehri yerine ile". Faḡtas (5650) yine aldı maḡribe iletdi.

ed-diyârü'l-maḡlûbe : Lût kavmu şehri, yedi ulu [192-a] şehirleri livâta işlediler. 'Avratlardan el çekdiler, oḡlanlara ḡaşd [itdiler]. Ve Lût peyḡambere ve Taḡrı'ya 'aṣî oldılar. Allahü te'âlâ Cebrâ'il'i virbidi, ol şehirleri ḡa'r-ı zemînden getürdi, tā dünyâ göğine çıkardı. Şol miḡdâr vardır ki; melâ'ikeler ḡorös şadâsını, itleriḡ âvâzın (5655) işitdiler. Eyitdiler ki : " Bunlar ne bed-baḡtlardur". Pes Cebrâ'il eydür : " İlähî! Başı aṣaḡa döndüreyim mi ?" Allahü tebâreke ve te'âlâ 'azze şânühü eydür : " Seher vakti rahmet vaktidir, bu vakti çıkısun, daḡı döndergil". Çünki şubuh vakti çıktı, ol şehirleriḡ yirinden od çıktı, daḡı ol oduḡ üzerine döndürdi ve ardınca ol şehirleriḡ üzerine taş (5660) yağdı. Yine Ḥaḡ te'âlâ 'azze şânühü buyurdu ki:

فجعلنا عاليها سافلها

و امطرنا عليها حجارة ال اية

vâdî-yi Cehennem: Bir deredir, Belh'de aṣaḡa geçmiş kavmuyla. Zirâ ki; zâlimler ve ḡorkusuzlar ve istihzâ idicilerdi. Ḥaḡ te'âlâ celle celâluḡu ḡasf eyledi. Şöyle ki; bir taşı ol ḡasf olan yire atsalar, nihâyeti bilinmezdi ve ol ḡasf yerinde bî-ḡad kuş (5665) yuva yapmışlardır. Kimse bilmez ki ol kuşlar nereden gelmişdir. Yemen'de [192-b] daḡı bir dere vardır "Rüvlān deresi" dirler, yir zelzelesinden aṣaḡa geçdi. Ve ol dere yanında bir taḡ vardır ki üstinde bir büt düzmişlerdür ki göbeginden şu aḡar. Barmaḡıla göḡe işâret itmişdir ol vakti ki oraḡıḡ yarusına varmış ola, ḡor. Hergiz ol (5670) yir âbâdânlık ḡabül eylemez.

⁸⁹ "Faḡtas idi ki üz ol ḡal'ayı getir" metinde mükerrer yazılmıştır.

vādii'r-Remād : Berkiye tağında bir vilāyetdür, kamusu küldür tā yedi ferseng yire degin. Ve anuñ katında mancınıklar vardır, mu'attal ki Nemrüd 'aleyhi'l-la'ne anda od yağıdı. Ol mancınıkla İbrāhīm 'aleyhisselāmi oda atdı. Haq te'ālā odi aña mürği-zār eyledi. Ve bir günden Nemrüd veziri Hāmāmla bir yüce yirüñ üstüne (5675) çıktılar. Ol odta İbrāhīm'e nazar eylediler, gördiler ki; İbrāhīm bir hoş mürği-zārda oturmuş ve Cebrā'il üzerinde durmuş. Nemrüd eydür : " Ben oda bir kişi atdum, bu ikidür". Ahi Hāmān âteş-perestdi, eydür : " Benüm hişüm olduğıcün. İbrāhīm 'ammum oğlıdur. Anuñcün yağımadı. Benüm hātırım ri'āyet itdi". Bunı söyleyince ölmedi. Oddan bir şu'le (5680) şıçıradı, Hāmān'uñ üzerine düşdi. Hāmān'uñ bir yirini yağıdı. [193-a] Ve Numrüd çünki İbrāhīm'i selāmet gördi, mancınıkla taşlar atdılar İbrāhīm'üñ üzerine. Haq te'ālā andan dahı şakladı ve ol vilāyet[i] döndürdi ve ağaçların ve bünyādların mahv itdi. Ol oduñ küli henüz vardır. Ol şahrāda şehrī anda ne ot ve ne şu vardır. Ve ol (5685) tağda parslar vardır, çok ve âdemi anda ol sebebden varmaz

hasf-ı Şa'id : İskenderiye'de bir mescid vardır, Şa'id'inde ki anuñ mihrābında oğlanlar ve dürlü âdemiler vardır. Bir beşik vardır, içinde oğlanı vardır. Ve dahı kuyu ağzında bir kişi dilile şuv çeker ki bu kamusu taş olmuşlardır. Eydürler : " Sebeb oldı ki: Anlar bir fâsık kavm idi. Kāfile geldi, (5690) anda. Bir gün ve ol kāfilede bir pürüñ kıızı varıdı. Ol kavm ol kıızı zulmle aldılar, dilediler ki aña zinā eylediler. Ol pır anlara yüz du'ā kıldı, ol kamusu taş oldılar, cihāna 'ibret olıban".

hasf

baraş-ı Başra : Başra'da bir kavm hasf oldı ki anda beş hakim var idi. Birine Cāyir ve birine Hātır ve birine Muhtı ve birine 'Āşī ve birine (5695) Hammālū'l-Hatāya dirlerdi. Ol Cāyir bir gün bir kişi gördi ki; 'avratını eşege [193-b] bindürmiş ve ol 'avrat dahı hāmile imiş. Başra'ya geldi. Ol Cāyir ol kişi[yi] komadı, tā ki akçasın almayınca. Ol kişi şikāyete geldi, Hātır katına. Ol dahı döndi, anuñ dört akçasın aldı. Anı kodı, Muhtı'ye şikāyete geldi. Muhtı dahı sekiz akçasın aldı. Bu kez (5700) ol kişi 'Āşī katına geldi, ağladı, eydür : " Ben bir miskinem. Baña şefkat idünüz", böyle diyicek anı urdılar ve 'avratın eşekden bıraktılar. 'Avratuñ hamlin düşürdiler ve eşeginüñ kuyruğın kesdiler, durdı. Hammālū'l Hatāya katına şikāyetin 'arz itdi. Hammālū'l Hatāya eyitdi: "Avratına cimā' idün, tā yine hāmile ola. Ve eşegin işledün, tā kim (5705) kuyruğı yerine gele, bine". Pes bu miskin taşra çıktı, başın yire kodı, bu şikāyetin Allahü te'ālā'ya 'arz itdi. Ol gayür pādışah

hıfım idüp ol şehri kavmıla yire geçürdi. İy niçe çok zamân ol yir harâb oldu, tâ ki sonra bu zamânda 'imâret oldu.

hikâye

Eydürler ki: 'Omerübnü'l-Hattâb radıyallahü 'anhü Başra'da (5710) bir kişiye hıfım itdi, buyurdi : Evine şu şalalar, tâ ki evini [194-a] harâb eyleye. Vardılar, ol eve şu bağladılar. Çünkü şuv geldi, ol eve ağıdı. Anda bir delik açıldı, şu andan aşağı gitti. Vardılar, ol delügi açdılar, gördiler ki; bir şahrâ içi tolu âdemî: Kimisi terâzû dutmuş ve kimi yaşmak diker ve her bir san'ata meşgûl ve 'avratları çıkırık (5715) egürürler. Velikin ol 'azamet issi pâdişâh kamusını taş eylemiş ve ol zâlim hâkim ve kaçılar sebebinden.

hasf-ı Hârzim : Mukarriye-i Hârzem'de bir vilâyet vardı ki envâ'ı latîf yemişler anda biterdi. Nâ-gâh 'işyân şümlüğünden Hâk te'âlâ otuz pâre kûy hasif itdi, ya'nî yire geçürdi. Şol yirde ki aña "Sîstân" dirler, bir kızıl [...]. İy mü'eyyid! Ol (5720) gördüğün şemeresidir, bu zür u kuvvet. Velikin 'âkıbet, ne kaşır kaldı ve ne Kayşer, ne kamusu. Harâb ve fenâ oldu. Eger cihânun 'ibreti Kisrâ olaydı; cihâna 'ibret ol zî-hoş yiteydi.

zîkr-i zelzeletin vaqı'atın bi-kavsın⁹⁰

Bil ki; Hâk te'âlâ cihâni fenâyiçün halk itdi ve hiçbir rûzigâr âfetden hâlî degildir. Hicret-i mübarekun kırk sekiz yılında kavmda bir zelzele oldu. (5725) Ol vilâyetün cemâ'i binâları yıktı ve çendin hezâr âdemî hünyâd altında [194-b] kaldı. Ve kırk bin toksan altı âdemîye dek yalnız balçık içinden çıkardılar. Ve hem zelzele ve Damgân'da ve Fârs'da ve Horâsân'da artıgrağ oldu. Ve dahı Yemen'de şöyle oldu ki: Niçe ferseng yir aşağı geçdi; altmış anış miqdârı, tâ Hıms'a ve Dımaşk'a ve Re'sül-'ayn'a ve Dehâ'ya (5730) ve Maşıbs'a degin irişdi. Ve kamu Şâm'un sâhili deprendi, harâb oldu. Ve Lâdkıyye hür şöyle deprendi ki; ev kalmadı ve dahı bir çehâr-pâ kalmadı.

زلزلة بديار بني شقيق

Târîhün iki yüz yetmiş altısında Benî Şakîk diyârında bir depe rıldıydı. Şöyle cıkıdı ki; birinün içinde bir şahs yatur, kefenleri ile. Ne kendüler ve ne kefenleriyle çürimemiş. Müşg (5735) kolçusu gelür, anlardan gâyetde. Birisi yigit ve bākisi pîr ve kulakları ve burunları ve kirpükleri ve tutakları büsbütündürür, dudakları şöyle terdür; şanasın kim ol sâ'at şu içmişdür ve gözlerine sürme çekilmiş. Ve ol yigidün yanında bir zahım var. Ve anların kefenlerini yenilediler. İbn-i Cezir eydür : " Ol depe hem açıldı ve yirler harâb oldu (5740) ve anun içinde bir yaşıl havz cıkıdı. Kenârında bir yazı

⁹⁰ "Zelzelenin Meydana Gelişi Hakkında"

yazmışlar, [195-a] hiç kimse okıyamadı. Tarihüñ beş yüz altmış birinde Kūhistān vilāyetinde zelzele oldu, yedi gün muttasıl. Lākin Kūhistān'a eser itmedi. Şöñra haber geldi bir şehir Zingān'dan aşāğa geçmiş ve bir tağ bir dereye uçmuş, dereye sed itmiş. Ol şu yolu bağlamış. Ekseri zelzele şol yerde (5745) olur ki; anda tağ olmaya. Buhār ki çıka nār-ı hān yiri yarsa gerek. Ve Kūhistān'da niçe tağlar vardır ve kuyular vardır.

Tarih sene-i isneyn ve sittine ve hamse ve mi'ede şafh-ı Erven'de bir 'azim zelzele oldu. Şöyle ki; bir dirahsitān vardı, kamu ağaclar yirinden kopdı. Her ağaç päre päre oldu ve başı aşāğa döndi.

zelzele-i Antākiye : Antākiye'de bir zelzele oldu. Biñ (5750) beş yüz ev harāb oldu ve bārūsından yetmiş bir kuyular harāb itdi. Ve bir 'azim mehib āvāz işidildi, havādan ki vaşın anuñ hiç kimse idemez. Şöyle şandılar ki ol dem kıyāmet kopdı. Cemī' halk kaçup şahrāya çıkdılar ve tağlarda düşdiler ve deniz gāyet cūş itdi. Ve denizüñ içinden bir kara tüttün çıkdı, gāyet koñusu zist. (5755) Şöyle ki; ol koñudan bir niçe halk helāk oldılar ve Şās ırmağı [195-b] ve Mekke çeşmesi kurudu. Şöyle oldu ki; bir mesek şu bir dināra oldu. Şöñra emirü'l-mü'minin Mütevekkil 'Alellah bî-kıyās mallar harc itdi, tā ki Mekke'ye şu getürdi. Antākiye'ye bir ferseng yirde bir ırmağ vardı, gāyet ulu ırmağıdı. Aşāğa geçdi.

faşl

Bil ki⁹¹; (5760) zilzele Hağ te'ālā celle ve 'alā hükmiyledür. Ammā sebebi oldır ki: Buhār yir altında galebe iderlerdi ki taşra gele. Velikin yiryüzi katı olur, degmede yanılmaz. Ol vakit yiri depredür, taşra çıka. Bunuñ mişāli şunja beşzer ki: Bir çölmege şu doldurasın, dahı ağzını muhkem berkidesin, dahı ol çölmeği kaynadasın. Çünkü kaynaması katı olsa; nā-cār (5765) çölmek yanılır. Şöyle buhār taşra çıkar. Ve dahı vakt olur ki zelzele bir ayrık sebebeden dahı olur. Şöyle ki; sevāhil-i deryā zelzele ider denize yakın olmağın. Zirā vakt olur, denizüñ ıztırābından sevāhil dahı hareket ider. Zirā ol sevāhilüñ altı şu olur, deniz gāvır itdüği sebebinden. Ve bir şahs hikāyet itmiş ki : (5770) Gök denizi gāyet ıztırāb itdi, mübālağayla. Şehr-i Erdebil dahı [196-a] ol vakit hareket itdi, Gök denizinden Erdebil on iki fersengdür

bābün fi zikri'l-mütāri ve't-tavā'inü'l-hādiseği fil-ezmān

Bil ki; vebā Tañrı tağdıridür. Bunuñ sebebi; buhār-ı fāsıdlardır kim havāya karışur ve ādemintüñ cānı boğazına gelür, helāk ider. Ve hastalıklar getirür. Uğunmak ve zükām gibi ve sevdā gibi. Hükemā aña "Tavā'in" (5775) dirler.

91 "Bil ki" metinde mükerrer yazılmıştır.

Şâm'da demâmil çok olur ve Hayber'de ısıtma çok olur ve Bahreyn'de uyuzluk çok olur ki süğüge degin irişür. Ve Dehistân ikliminde bir renc vardır, aña "Bâgûl (?)" dirler, kişiniğ altından belürtür, bir ana değlü olur. Pes vebâ ve bununu gibi marâzlar kim vardır cemî'si buhâr-ı seddendir.

tâ'un-ı İmrâs : Resûlullah sallallahü (5780) 'aleyhi ve sellem hicretiniğ on sekiz yılından sonra bir vebâ geldi, aña "'İmrâs" didiler. Çok kişileri helâk itdi, nefesler yolın dutdı. Ol yıl aşhâb-ı Resûl'den 'aleyhisselâm bu illetile çok cemâ'at helâk oldı.

'Âmu'r-ramâd : Ol yıldır ki kara toprak yağdı. Yigirmi beş biğ kişi helâk eyledi. Evlere yağardı. Her kişi kim döşeginden durıgeldi, [196-b] (5785) toprak içine batmış görürdi kendi[ni]. Ol yile "'Âmu'r-ramâd" didiler.

'Âmu'r-ru'âf : Hicretiniğ yigirmi dört yılından sonra 'Âmu'r-ru'âf oldı kim burunlardan kan revân oldı. Ol sebebden çok kişi helâk oldı. Bil ki; bu dağı Hâk te'âlâ taqdiridir. Ammâ buhârât-ı fâsidedür ki yirden çıkar: Ba'zısı kanı toğdurur ve ba'zısı kan akıdır ve ba'zısı (5790) kanı göyindürür, tâ şuşa degin kim cüzâm eyler ve ba'zısı dağı havâda toprak olur, yağar. Anuğ zarar az olur.

'Âmu'l-fukahâ : Hicretiniğ yetmiş toğuzından sonra bir vebâ geldi, Rûm'a ve Şâm'a. Afrikiyye ehlini cümle kırdı. Ve ehl-i Rûm ve Şâm tama' itdiler ve Antakiyye'yi aldılar. Ol yıl çok 'âlimler öldi. Şöyle ki: 'Alî İbnü'l Hüseyin gibi ve 'Urvetübnü'z-Zübeyr gibi ve (5795) Sa'dibni'l-Müseyyib gibi ve Ebü Bekr bin 'Abdurrahmân gibi ve Sa'id İbn-i Cübeyr gibi. Ve dağı hicretiniğ elli toğuz yılından sonra benî âdeminiğ ağızında bir hastalık belürdi, Fârs ikliminde. Ol ucdan çok kişi öldi. Bundan sonra 'İrâk'da bir öksürük zâhir oldı. Ve sonra 'âlem karâguluk oldı ve ol karâguluk yedi gün durdı, zilhicceniniğ âhirinde yedi. [197-a] (5800) Çün muharrem ayı görindi, ol karâguluk getirüldi. Ol hastalık dağı gitdi.

es-sudâ'ü'd-dâ : Hicretiniğ kırk toğuzunda bir hastalık zâhir oldı ki aña "Şadam" dirlerdi. Andan çok dört ayaklı öldi, cânavardan. Dağı Kuhistân'da bir yıl esdi, çehâr-pâyılara vebâ girdi. Cemî'si kırıldı, ayruğ yirden getürdiler ve yıl oldı kim deve dağı kırıldı.

'Âmu'l-kilab (5805) Hicretiniğ üç yüz yılında atlar galebesi benî âdeme müstevlî oldı. Benî âdem hayli galebe itdi. Anuğ güşsasından çok âdem helâk oldı. Şöyle ki; eger bir kişiye bir kez ursa, fi'l-hâl ölürdi. Ve hem bu târihde tâ'un dağı vardı ki aña "Mâsirâ" dirlerdi, andan dağı çok âdem öldi. Ve hem hicretiniğ yüz on sekiz yılında Hicâz'da gâyet issi (5810) oldı, andan sonra gâyet katı yağmur yağdı. Andan çok âdem öldi. Andan sonra katı şovuk oldı,

çok âdem andan dağı helâk oldu. Ve bir pâre cemre 'Akabe taşından dağı düşdi, hayli kârvân dağı helâk eyledi. Ve dağı hicretün iki yüz kırk altı yılında haber geldi kim: Belh'e bir yağmur yağdı ve Ceyhün ol sebebden kızıl oldu. Kırk gün şöyle kızıl [197-b] (5815) durdı. Ol vakit yigirmi bir gün yağmur mütevâtir yağdı. Dağı bil kim; hükemâ eydür: Bir yıl bunun gibi hâdis'e vâki' oldu, bu halkın hâli mazbû olmadı. Hükemâ ol vâki'arın bilmesinde 'âciz kaldılar. Dağı didiler ki : " Bu 'ilm-i allâmî'l-guyûbdan artuk kimse bilmez ve bunda hiç şübhe yoktur kim yıldızların hareketinin te'sirâtü zâhir olur. Ma'lûmdur, her gâh ki güneş hüt (5820) burcına gelse; cihâm şovuk dutar ve her gâh ki esed burcına gelse; 'âlemi od dutar. Pes buya niçe inkâr ideler? Ammâ âdemîde ol kadar vüs'-ı tâkat yoktur kim bunu hakikatula bile". Şöyle ki: İskender zamânında müneccimler ittifâk itdiler kim İskender zamânının iki yüz seksen üç yılında bir ulu yağmur yağsın ve tûfân zâhir olsun ki anı "tûfân-ı (5825) şânî" diyiserler, iklimler gark olsun, illâ zemîn ırak kalsın. Halâik bu haberdan vehme düşdiler. Çünkü iki yüz seksen üç yılı tamâm oldu, müneccimler sözünün 'aksi zâhir oldu ki 'âlemde şu az oldu, yağmur az yağdı ve cümle çeşmeler kurdu ve kıyular kurdu ve ırmağlar şuyı az oldu. Ve Bâbil vilâyeti kim kuşb-ı 'Irâk'dur, şu dutdı, gark eyledi. Ve eger bu muhâlefet olmasa [198-a] (5830) hükemânın sözi şahih olurdu kim eydürler : " Kevâkib ve arz ve semâ müstakildür, te'sirde". Bu muhâlefet anların kavlini ibtâl itdi ve hem Allahü te'âlâ'nın kemâl-i kudretine dâl oldu. Ve dağı taş yağdığın bünyâd idelim.

fi'r-remmi vel-kazfi vel-hast⁹²

Bil ki; gökden yağmur yağar ve yağmur tolu olur. 'Acab degildir kim tolu taş dağı ola.

لقوله تعالى وارسلنا

عليهم عجارة وارسل عليهم طيرل ابايل ترميهم باحجارة

(5835) Ve dağı görüniz kim ba'zî yerde toz olur ve ba'zî yerde taş olur. Ve dağı hicretün toğuz yılında ki Hallâc-ı Mansûr'ı katil itdiler. Ol vakitte bir tolu yağdı ki her birisi bir buçuk batman idi. Ve bundan sonra yıl esdi, şaru kum yağdı, Tikrit'den tâ Musil'a degin. Andan sonra Bağdâd'da (5840) ur hastalığı zâhir oldu. Ve Başra'ya od düşdi yandı. Şöyle ki; bir kara depe gibi oldu.

ريح صفرا و عجارة سود

Hicretün iki yüz toğsan yılında Küfe'den haber geldi ki : Bir kızıl yıl esdi, tâ gün tularınca durdı. Ve bundan sonra kara toprak yağdı ve sonra tolu yağdı,

⁹² "Atma, Taşlama ve Yere Girme Hakkında"

kim her birisi yüz elli dirhemdi. Çok ziyân itdi ki taş demür yağsa, ol kadar ziyân [198-b] (5845) itmeyeydi. Ve dahı yıldırım ve zelzele mutevâtir oldu. Ve dahı Ahmed-âbâd küyünde ak ve kara dürlü dürlü taşlar yağdı, içinde 'aceb taş lar varıdı ki divâneye gösterürlerdi ta'accüb iderdi. Ve ben müte'ammidün 'aleyhi kişilerden işitdüm ki: Kazvîn'de bir şuffe üzerine bir taş düşdi ve şogra bir dahı düşdi ki ikisi şöyle berâber. Ben anda hayretde kaldum ki " Bu ne yirde (5850) düzildi ?" diyü. Bundan şogra haber geldi ki: Hüsem'de taş yağdı, çok âdem helâk eyledi. Ve hem bu nesne Hağ te'âlâ'nun celle celâlühü kudretinden 'aceb degildir.

u'cûbe

Çîn vilâyetinde bir şehir vardır ki dâ'im bir vakt-i mu'ayyende taş yağar, her biri bir buçuk batmandur. Çünkü yağacak vakt olsa bulutdan bilürler, dahı kaçarlar mağaralara girürler ve ol taş her kime (5855) irişe helâk ider. Ve dahı dirler : " Ol yirde ki taş yağar, altun dahı biter" dirler. Pes imdi ne vakitden görmek gerek, ne zamândan görmek gerek ve ne buhârdan görmek gerek ? Bil ki müsebbib Allâhü te'âlâ'dur. Ve dahı anuğ hükminden kimse kaçup kurtulmağa çâre yokdur. Ve kalan âfetlerden ve vebâdan ve yire geçmekden dahı kaçmağa çâre yokdur.

hikâye

[199-a] (5860) 'Abdülmelik İbn-i Mervân zamanında bir vebâ geldi. 'Abdülmelik kaçdı. Bir gece kulla yolda giderdi, kullına eyitdi : " Keleci çevük eyle ki uyukumuz gelmesün", kullı eydür : " Ben işitdüm ki: Bir gün bir dilkü tavşancıldan kaçup arslana şğındı. Eyitdi kim : " Ben sağa şğıngeldüm. Beni şaklağıl". Arslan bunu şakladı. Bir gün tavşancıl dilküyi gördi, hücum itdi. (5865) Dilkü arslana eydür : " Zinhâr, beni şaklağıl", arslan eydür : " Gel berü, arğama bin" dir. Dilkü arslanun hemân arğasına bindi. Tavşancıl indi, arğasından amı kapdı uçdı. Dilkü eydür : " Yâ arslan! Benim feryâduma iriş". Arslan eydür : " Benüm göge elüm irişmez. Şol vakit kim elimde idüñ, seni şaklardum. Çünkim âfât gökden geldi. Niçe ideyim ?" (5870) didi. 'Abdülmelik çünkim bu sözi işitdi, eydür : " Ey gulâm! Giri dön, tâ eve gidelüm. Kim başa bu hikâyet öğit oldı ki; tâ'un dahı âfet-i semâviyyedür, her yire irişür. Hiç andan kaçmak revâ degildir". Dahı bil kim; şu nesne âfet-i semâviyyedür: Tâ'un gibi ve kabarcık gibi ve yir depretmek gibi ve yiller esmek gibi ve tûfân gibi. Anda bir yaşar oğlancık ve yetmiş yaşar [199-b] (5875) pîr beraberdür ki ol vakitte hiçbirisi ana çâre bulmaz. Ve bir miğdar ağaçlar 'acâyibinden dahı söyleyelüm.

*er-rükunü'l-hâmisü fi'l-eşcâr-ı vel-esmâr-ı vel-şâyis*⁹³

Bil kim; Hâk te'âlâ muhtelif ağaçlar yaratmışdır: Uzun sâc ağacı gibi ve ba'zi kışadur incir ağacı gibi ve ba'zi ince özdeklüdür, kabağ ağacı gibi ve ba'zi yogundur kın ağacı gibi. Ve dahı yemişlerüñ ba'zi (5880) süñüklü yaratdı, anuñ dahı ba'zısınuñ süñügin taşra yaratdı. Koz ve bâdem gibi. Ve ba'zısınuñ içinde hurma gibi. Ve dahı biz bunlaruñ ba'zısınuñ hâşiyetin diyelim, tâ kim Hâk te'âlâ celle ve 'alânuñ kemâl-i kudretin bilesin

el-elif

el-Turuc : Turunc ağacı, ne uzundur ve ne kışadur. Hoş koğusu vardır ve levni hûb ve kabı ma'cûnlara katılır, âdem (5885) ferah hâsil ider. Dirler ki : " Turuncuñ cemî'i eczâsı işe yarar, hiç yaramaz yiri yokdur", eydürler ki : " Bir pâdişâh bir niçe hakîmi zindâna koydı ve zindancıya didi kim : " Bunlara etmek katığı ne dilerlerse anı vir". Hükemâ turuncı ihtiyâr itdiler, pâdişâh şordı kim : " Bunda hikmet nedir ?" Bunlar eyitdiler : " Bunuñ kabı hûbdur ve içinde anuñ dânesi [200-a] (5890) vardır ki ol yağdur. Melik eyitdi, bunları Kirmân'a ilettiler ..

93 "V. Rükun: Ağaçlar ve Meyveler ve Otlar Hakkında"

SONUÇ

*Acâibü'l-mahlûkât ansiklopedik mahiyette olup Türk edebiyatındaki ilk coğrafya eseridir. Bu eser (Süleymaniye Ktp. Nuri Arslan Bağ. nr. 128) üzerinde tasvirî bir çalışma yaptım. Bunu yaparken metindeki bâriz istinsah hatalarını düzeltip Eski Anadolu Türkçesi fonetiğine uydurdum. Orjinal şekilleri ise dipnotlarda Arap imlâsıyla verdim. Metni transkribe ederken imlâ ve noktalamasını da yaparak elinden geldiği kadar en doğru şekilde yorumlamaya çalıştım. Daha sonra da ortaya koyduğum metin ve çözümlemeli dizinden yararlanarak eserin ses bilgisi özellikleri ve imlâsı üzerinde ayrıntılı inceleme yaptım. İncelememin imlâ kısmında ünlüler, ünsüzler, ekler (Yapım ve çekim ekleri) kaç defa geçtiklerini ve geçtikleri yerlerde nasıl yazıldıklarını Arap imlâsıyla ve yüzdelik değerleriyle birlikte verdim. Yaptığım incelemelerin ışığı altında şu sonuçlara ulaştım:

1. Eserin müellifi hususu tartışmalıdır. Giriş kısmında da belirttiğimiz gibi Günay Kut eseri müellifi belli olmayan bir eser olarak vasıflandırmaktadır (bk. Giriş, Eserin müellifi). Kut, metinde geçen "rüküddin" ibaresini bir dua cümlecisiği olarak kabul etmektedir. Bu ibare bir dua ifade edebileceği gibi, edebiyatımızda sıkça başvurulan tevriyeli bir kullanıma da işaret edebilir. Bu nokta gözden uzak tutulmamalıdır.
2. On dördüncü asırda yazı dili tam manâsıyla standartlaşmadığı için eserde ikili kullanımlara rastladım. Bazı eklerde yuvarlak kök ünlüsüne ve Eski Anadolu Türkçesinin genel karakterine aykırı olarak düzleşmeler meydana gelmiştir. Örneğin; -**dUk** sıfat-fiil ekinde yuvarlak ünlülü örnekler yanında düz ünlülü örnekler de mevcuttur. (bk. İmlâ bahsi)

+dUr bildirme ekinde de benzer bir durum vardır. Ekin yuvarlak ünlülü örneklerinin yanında dar ünlülü şekilleri de mevcuttur.

çok+dur/çok+dır, var+dur/var+dır, yok+dur/yok+dır (bk. İmlâ bahsi)

3. Ayrıca Arapça Farsça kelimelerin son ünlüsü ile Türkçe ekler arasındaki kalınlık-incecik uyumu ve bu imlânın gerçek telâffuzu yansıtip yansıtmadığı meselesine çalışmamın Ses bilgisi kısmında temas ettim. Bu meselede araştırmacıların görüşlerine yer vermekle birlikte esasen ilgili örneklerin sayısal dağılımını dikkate aldım. Buradan hareketle ek uyumsuzluğunun bulunmadığı sonucuna vardım (bk. Ses bilgisi bahsi). Kanaatimce bu meselede Doğu Türkçesinin etkisi gözden uzak tutulmamalıdır.

4. Eserin imlâsında belli bir düzen ve istikrar yoktur. Aynı kelimenin farklı yerlerde değişik imlâsı olduğu gibi, aynı kelime aynı satırda bile farklı şekillerde yazılabilmektedir. Örneğin; cānavar kelimesi 5-b/101. satırda hem çimle, hem de cümle yazılmıştır. Ayrıca metnin imlâsında Arap imlâsının ve Uygur yazı geleneğinin de tesirleri açık bir şekilde görülebilmektedir. Türkçe kelime ve eklerde şedde, hemze, tenvin kullanılması ve bazı kelime ve eklerin birleşik yazılmaya müsaitken ayrı , ayrı yazılması gerekirken birleşik yazılmaları, bu iki imlâ geleneğinin izlerini göstermeleri bakımından dikkat çekicidir. (bk. İmlâ bahsi).

5. Eser üzerinde cümle bilgisiyle ilgili bir çalışma yapmadım. Fakat cümlelerin uzun ve Farsça cümle yapısına çok yakın olduğunu, ayrıca cümlelerin son derece bozuk olduğunu söylemek mümkündür.

Takdir edilmelidir ki bir devrin dil özellikleri, imlâ yapısı hakkında sağlam bir hüküm verebilmek, ancak yeterli oranda dil malzemesinin, yani devrin metinlerinin incelenmesiyle mümkün olabilir.

Bu itibarla yapmış olduğumuz çalışmayla Eski Anadolu Türkçesi sahasında çalışan araştırmacılara katkıda bulunacağıma inanıyorum.

KAYNAKLAR

- ADIVAR, A. Adnan, Osmanlı Türklerinde İlim, (4. basım haz. A. Kazancıgil, S. Tekeli) Remzi Kit. Yay. İst. 1982
- AHMED VEFİK [PAŞA], Lehçe-i Osmâni, İstanbul 1876
- AHTERİ, Mustafa bin Şemseddin, Ahteri-i Kebir [İstanbul] 1297
- AK, Mahmut, "Coğrafya" maddesi, TDV İslâm Ansiklopedisi İst. 1993 c. VIII.
- AKALIN, Mehmet, Tarihi Türk Şiveleri, (Philologiae Turcica Fundamenta) Atatürk Üniv. Yay. no: 551, Sevinç Matbaası, Ankara 1979
- ARAT, Reş it Rahmeti, Kutadgu Bilig III, İNDEKS, neşre haz. Kemal Eraslan, O. Fikri Sertkaya, Nuri Yüce, İst. 1979
-, Türkçe Metinlerde e/i Meselesine Dâir, RO 1953, III s. 306-313
-, Türk İlmî Transkripsiyon Kılavuzu, MEB Basımevi, İst. 1946
- ASIM, Mütercim Ahmed, Okyanusu'l-basit fi Tercemeti'l-Kâmüsü'l-Muhit, İst. 1268
- ATALAY, Besim, Divânü Lugati't-Türk Dizini IV. cilt, TDK yay. 524, Ankara 1986
- BANGUOĞLU, Tahsin, Türkçenin Grameri, TDK yay., Ankara 1990
- BATTAL, Abdullâh, İbn-i Mühennâ Lugati, TDK yay.
- BAYTOP, Turhan, Türkçe Bilgi Adları Sözlüğü, Ankara 1997 2. bas.
- BLOCHET, E., Catalogue des manuscrits Turcs II, Paris 1933 suppl. Turc 1339
- CAFEROĞLU, Ahmet, Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü, İstanbul 1968
-, Anadolu Ağızlarında Metatez Gelişmesi, TDAY Belleten 1956
-, Türkçede Daş Lâhikası
- CANPOLAT, Mustafa, Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, TDK Yay. Ankara 1982
- CEYLAN, Emine, Ana Türkçede Kapalı e Ünlüsü, Türk Dilleri Araştırmaları Dergisi: 1991 Ankara 1991, s. 151-165

- CLAUSON, Sir Gerard, An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish, Oxford 1972
- ÇAGATAY, Saadet, Türkçede ki-erki TDAY Belleten 1963
- ÇELEBİ, Kâtip, Keşfü'z-zünûn, haz.: Ş. Yalçkaya, Kılıslı Rifat Bilge, MEB Basımevi, 2. bas. İst. 1972 c. II
- ÇELEBİOĞLU, Amil, Ahmed Bican, TDV İslâm Ansiklopedisi, s. 49-51
- ÇENELİ, İlhan, Türkmen Türkçesi Sözlüğü, TDAY Belleten 1982-83 Ankara 1986
- DENY, Jean, Türk Dili Gramerinin Temel Kuralları, çev. Oytun Şahin, TDK Yay. Ankara 1995
- DEVELİ, Hayati, Evliya Çelebi Seyahatnâmesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri Ve Uyumlar, TDK Yay. Ankara 1995
- DEVELLİOĞLU, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara 1986
- DUMAN, Musa, Evliya Çelebi Seyahatnâmesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri, TDK Yay. Ankara 1995
- DURAN, Suzan, Türkçede Cihet ve Mekân Gösteren Ek ve Sözlere, TDAY Belleten 1956
- ECKMANN, Janos, Türkçede -raq, -rek Ekine Dair, TDAY Belleten 1953, Ankara 1988
- EMRE, Ahmet Cevat, Türkçede Bulamke(ë) Fonemi, Türk Dili Belleten 1948, III (Mart): 6-7:487-497
-, Türkçede Uzun Vokaller, Türk Dili Belleten seri II/10-11 1946
- ERASLAN, Kemal, Doğu Türkçesinde Ek Uyumsuzluğuna Dair, TDED c. 18 İst. 1970
-, Türkçede "Kısalma" Hadisesi, 1992 Uluslararası Türk Dili Kongresi, TDK yay. Ankara 1996
- ERCİLASUN, Ahmet B., Kars İli Ağzları, Gazi Univ. Yay. Ankara 1983

-, Kutadgu Bilig Grameri -Fiil- Gazi Univ. Yay.,
Ankara 1984
-, Türkçede İki Fonetik Temayül Üzerine, 1992
Uluslararası Türk Dili Kongresi, TDK yay. Ankara 1996
- EREN, Hasan, Türk Dillerinde Metatez, TDAY Belleten 1953
-, Etimoloji Araştırmaları (çekirdek-sağır) TDAY Belleten 1954
- ERGİN, Muharrem, Türk Dilbilgisi, 17. bas. İst. 1988
-, Dede Korkut Kitabı II (İndeks-Gramer), Ankara 1963
-, Orhun Abideleri, Boğaziçi Yay. 11. bas. İstanbul 1986
- ERGUZEL, M. Mehdi, Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi, Basılmamış Doktora Tezi,
İstanbul Üniv. Sosyal Bilimler Enst., İstanbul 1993
- ERSOYLU, Halil, Kız Destanı, TDK Yay. Ankara 1996
- FLUGEL, Gustave, Arabischen Persischen Und Turkischen Handschriften Der
Hofbibliothek Zu Wien : II (1466), Wien 1865
- FURAT, Ahmet Suphi, Arap Edebiyatı Tarihi, İstanbul Üniv. Edebiyat Fak. Yay.
İst. 1996
- GABAIN, A. von, Eski Türkçenin Grameri, çev. : Mehmet Akalın, TDK Yay.
Ankara 1988
- GIBB, E.J.W., A History of Ottoman Poetry, London 1900
- GÖVSA, İbrahim Alaeddin, Resimli Yeni Lügat ve Ansiklopedi (Ansiklopedik
Sözlük), [İstanbul 1947-1954]
- GÜLSEVIN, Gürer, Eski Anadolu Türkçesinde Ekler, Ankara 1997
-, Eski Anadolu Türkçesinin İmlası Üzerine Notlar,
Tuncer Gülensoy Armağanı, Bizim Gençlik Yay. 1997
- HACIEMİNOĞLU, Necmettin, Türk Dilinde Edatlar, 3. bas. İst. 1984
-, Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller, Kültür Bak. Yay.
1348, Ankara 1991
- HATİBOĞLU, Vecihe, "Ağaç" ve "Su", TDAY Belleten 1972

-, "Ağaç" ve "ig" Bilimsel Bildiriler 1972, TDK Yay. Ankara
1975
- IZGI, Cevat, Osmanlı Medreselerinde İlim, İz Yay. İst. 1997, c. II
- KARAHAN, Leyla, Kıssa-i Yusuf, TDK Yay. Ankara 1994
- KARATAY, Fehmi Edhem, Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmalar Kataloğu,
İst. 1961 c. I-III
- KAYMAZ, Zeki, Garib-nâme -Dil incelemesi, metin, sözlük- Basılmamış Doktora
Tezi, İnönü Üniv. Sosyal Bilimler Üniv., Malatya 1986
- KORKMAZ, Zeynep, Gramer Terimleri Sözlüğü, Ankara 1992
-, Sadru'd-din Şeyhoğlu, Marzuban-nâme Tercümesi Ankara Üniv.
DTCF Yay. Ankara 1973
-, Türkçede Eklerin Kullanış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması
Olayları, DTCF Yay. no.124, II. Baskı Ankara 1969
-, Türkçedeki -arak/-erek Zarf-Fiil (Gerundium) Ekinin Yapısı
Üzerine, Resit Rahmeti Arat İçin, TKAE Yay. Ankara 1966
-, "-ası, -esi Gelecek Zaman Partisip Ekinin Yapısı Üzerine"
TDAY Bellekten-1968
-, Eski Anadolu Türkçesinde İmlâ-Fonoloji Bağlantısı Üzerine
Notlar, Türk Dili Üzerine Araştırmalar c.I, TDK Yay. Ankara 1995
-, Türkçede Ek Yığılması Olaylarının Meydana Gelişi Üzerine,
Türk Dili Üzerine Araştırmalar c.I, TDK Yay. Ankara 1995
-, Eski Anadolu Türkçesinde Asli Ünlü Uzunlukları, DTCF Dergisi
XXVI/3-4 Ankara 1978
-, uçun/üçün/için vb. Çekim Edatlarının Yapısı Üzerine, TDAY
Bellekten 1961, Ankara 1962
-, Batı Anadolu Ağızlarında Asli Vokal Uzunlukları Hakkında,
TDAY Bellekten 1953 Ankara 1988

-, Eski Osmanlı Kaynaklarının Yayınında Transkripsiyonla İlgili Değerlendirmeler, Türkoloji Dergisi c. VIII Ankara 1979
-, Eski Anadolu Türkçesindeki -van/-ven, -vuz/-vuz Kişi ve Bildirme Eklerinin Anadolu Ağzlarındaki Kalıntıları, TDAY Belleten 1964
- KRAMER, J.H., Coğrafya, (gen. İ.H. Akyol) İslâm Ansiklopedisi İst. 1988, c. III
- KUT, Günay, 'Acâibü'l-Mahlukat, TDV İslâm Ansiklopedisi
-, Türk Edebiyatında 'Acâibü'l-Mahlukat Tercümeleri Üzerine, V. Milletlerarası Türkoloji Kongresi, Tebliğler: Türk Edebiyatı I. İstanbul 1985
- KUT, Günay-BAYRAKTAR, Nimet, Yazınla Eserlerde Vakıf Mühürleri, Kültür ve Turizm Bak. Yay. Ankara 1984
- LİGETİ, Lajos, Türkçede Uzun Vokaller, Türkiyat Mecmuası, VII-VIII (1942)
- MANSUROĞLU, Mecdut, Eski Osmanlıca, Tarihi Türk Şiveleri Ankara 1979
-, Şeyyad Hamza'nın Doğu Türkçesine Yaklaşan Manzumesi, TDAY Belleten 1956
- MAZIOĞLU, Hasibe, Kitâbu Evsâf-ı Mesâcidü's-Şerife, TDK Yay. Ankara 1974
- MEHEMMED TAHİR [BURSALI], Osmanlı Müellifleri, İstanbul 1334, c. I-II-III
- MEHMED SALAHİ, Kâmûs-ı Osmânî, İstanbul 1313-1329
- NACİ, Muallim, Lugat-i Naci, İst. tarihsiz
- ÖNLER, Zafer, Müntahab-ı Şifâ (Giriş -Metin), Ankara 1990
-, Türkçede -la/-le zarf eki, 1992 Uluslararası Türk Dili Kongresi, TDK yay. Ankara 1996
- OZKAN, Mustafa, Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi, Filiz Kitabevi İst. 1995
-, Gülistan Tercümesi, TDK Yay. Ankara 1993
- ÖZTEK, Zafer, Halk Dilinde Sağlık Değişleri Sözlüğü, Ankara 1992
- PAKALIN, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, I-II-III, İkinci Basılış, İstanbul 1971
- RİEU, C., Catalogue of Turkish Manuscripts in the British Museum, London 1888

- ROSS, E. Denison, Kuş İsimlerinin Doğu Türkçesi, Mançuca ve Çince Sözlüğü,
(çev. E. Gürsoy-Naskali) Ankara 1994
- SEYIDOĞLU, Halil, Bilimsel Araştırma Ve Yazma El Kitabı, 4. bas. İst. 1992
- SEYDİ, Ali, Resimli Kâmûs-ı Osmânî, c. I İst. 1324, c.. II İst. 1325
- STEINGASS, F., A Comprehensive Persian-English Dictionary, Beyrut 1892
- Ş.[EMSEDDİN] SAMİ, Kâmûs-ı Türkî, Dersaadet 1317-18
- ŞUKUN, Ziya, Gencine-i Güftâr (Ferheng-i Ziya), İst. 1944, c. I-II-III
- TAESCHNER, Franz, Osmanlılarda Coğrafya, Türkiyat Mecmuası c. II 1926
- TEKİN, Talat, Ana Türkçe de Aslı Uzun Ünlüler, Hacettepe Univ. Yay. Ankara
1975
-, Orhon Yazıtları, TDK Yay. Ankara 1988
-, Türkçe Olumsuzluk eki -mE Üzerine, Dilbilim Yazıları Usem
Yay. Ankara 1990
- TIMURTAŞ, Faruk Kadri, Eski Türkiye Türkçesi, İstanbul 1964
-, Eski Anadolu Türkçesi, Türk Dünyası El
Kitabı, c. II, TKAE Yay. Ankara 1992
-, Küçük Eski Anadolu Türkçesi Grameri,
Türkiyat Mecmuası. XVIII İstanbul 1976
- TDK, İmlâ Kılavuzu, Ankara 1996
-, Türkçe Sözlük I-II, Ankara 1988
-, Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, I-XII, Ankara 1963-1975
-, Yeni Tarama Sözlüğü, Ankara 1983
- TEZCAN, Semih, Süheyl ü Nev-bahâr Üzerine Notlar, Türk Dilleri Araştırmaları
Dizisi-VI, Simurg, Ankara 1994
- TOPALOĞLU, Ahmet, XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış "Satır Arası" Kur'an
Tercümesi, I. cilt (Metin), II. cilt (Sözlük), İstanbul 1978
-, Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü, İstanbul 1989

- TOPALOĞLU, Bekir-KARAMAN, Hayreddin, Arapça-Türkçe Yeni Kâmus -El-Kâmüsü'l-cedîd-, IV. basılış İstanbul 1966
- TRAK, Selçuk, Türkiye Hakkında Yazılan Coğrafya Eserleri Genel Bibliyografyası, Ankara 1941
- TUNA, Osman Nedim, Bazı İmlâ Gelenskleri, TDAY Belleten 1957
....., Köktürk Yazılı Belgelerinde ve Uygurcada Uzun Vokaller, TDAY Belleten 1960
- TURAN, Zikri, Hacı Paşa-Teshil- Basılmamış Doktora Tezi, İnönü Univ. Sosyal Bilimler Enst., Malatya 1992
....., Eski Anadolu Türkçesinde Ünlü Uzunlukları, Açıkşöz Yay., 1996
- TÜRK, Vahit, Eski Türkçede -gu/-gü eki ve işlevleri, Tuncer Gülensoy Armağanı, Bizim Gençlik Yay. 1997
- TÜRKAY, Cevdet, Osmanlı Türlerinde Coğrafya, İstanbul 1959
- UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı, Mehmed I, Çelebi Sultan Mehmed, İ. Ansik. c. VII, 1961
- ÜNVER, İsmail, Ahmedî-İskendernâme, İnceleme-Tıpkıbasım, TDK Yay., Ankara 1982
- ÜSTÜNER, Abat, -dik/, -dük ve -AcAk Eklerinin Hareket İsmi Göreviyle Kullanımları, Tuncer Gülensoy Armağanı, Bizim Gençlik Yay. 1997
- YÜCE, Nuri, Mukaddimetü'l-Edeb, TDK Yay. 535, Ankara 1988

OZGEÇMİŞ

21. 06. 1971 tarihinde Erzurum'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Erzurum'a bağlı İspir ilçesinde yaptı. Liseyi 1988 yılında bitirdi. Aynı yıl Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü kazandı. 1992 yılında bu bölümden "İYİ" derece ile mezun oldu. Aynı yıl Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü tarafından açılan Yüksek Lisans imtihanını kazandı ve Türk Dili Bilim dalına kayıt yaptırdı. 1995 yılında yaptığı "Gazavat-nâmeler ve Niyazi'nin Gazavât-ı Nebî'si" adlı teze bilim uzmanı ünvanını aldı. Yine aynı yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında açılan doktora imtihanını kazandı. Hâlen Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaktadır.

Tez çalışmalarının dışında "Gazavat-nâme: Tanımı, Kapsamı, Yeni Bir Tasnif Denemesi" (Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi), "Sait Faik'in Hikâyelerinde Mekân ve Adapazarı" (I. Sakarya ve Çevresi Tarih ve Kültür Sempozyumu, Bildiriler), "İstiklal Marşı'nın Dili Üzerine Lengüistik Bir İnceleme" (İstiklal Marşı'nın Kabulü Paneli) adlı -yayıma verilmiş- araştırmaları vardır. Ayrıca Türk Dil Kurumu'nun düzenlediği "Türkiye Türkçesinin Tarihsel Sözlüğü" adlı projeye "Kıssa-i Mukaffa" ve "Aca'ibül-Mahlûkat" adlı eserlerle iştirak etmiştir.

Evli ve bir çocuk babasıdır.

پور بر آن روز که اول وقتی که بر سر آن کلان بود و بر سر قدا زان
 علم بنیدن دخی سوزن که آن را از آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 حوضی است که در آنجا است که از آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 فصلی است که از آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 که در آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 شکوای بار باری آنک دخی بعضی شکر که طسکه باز آن
 خور و با آن که بعضی شکر با چینه حرماهی و دخی بر بولور که
 بعضی شکر خاصه است که از آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 قدرتی که به بین لالیف لالیف از آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 خوش نموده و از آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 نوح حاصل آید در هرگز که نور خنک جمیع آنجا ایسه یا از هیچ
 بر آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 نویدی و زنا یحیی و دیگریم بونک آنک قیتی نه و از آنجا و آنجا
 و بر آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 ندر بولور شکر بولور نایب خورید و با چینه آنک دانستی

از آنجا که اول یا قدر ملک آیت که نوید که آنجا و آنجا و آنجا
 بونک آنجا و دیگر که از آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 اند دخی صوبک بولور د و زنی که از آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 زندان صنعت که از آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 و دیگر که از آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 که در آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 جمع او لیست را اینوس بر قرا آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 که در آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 چیتا در آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 چک که از آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 طایبی که در آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 الاکس مورت بر آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 دفع آید اول مورت بانی شی و صا قلی و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 دیگر که در آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا
 دونه بر قیضی بر د و بر آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا و آنجا

عند الملك بن مروان زمانه وياكله عند الملك فاحده
 فويله وولده كعنده في قوله آتيني كل جرك آتية كما
 قول آتدين اشتدتم كبر كورون موهونان جيلدن
 ارسلاته صغيتك آتيدكم بن سلك صغيتك
 ارسلاتوني صفلاكم كورون طوشا نجيل دلگوري كوردي همومستيد
 دلگوارسلاته آيدو زيهما رعي صفلا غل ارسلان آيدو گل روارقا
 دين ديزو دلگوارسلاتك همان از فائسته شه طوشا نجيل آتيد
 ارمرسند ان فائده او شه دلگواريدو بال ارسلان بنم فائده
 اربيش ارسلان آيدو زيهما كوركان الفان بيش شول وقت كيم
 اينه ايدك سني صفلا دلگورونم چونك افات كوركدن كوردي همه اين
 دودي عند الملك چونك بوسوزي اشتد آيدو ناي غلام كورودو
 نا اوه كعنده نويم دلگوار حكايت اوتو اوتو كور طاعون دوجو
 افيت سارويه در هر بار بيشو بهي اذن چونك روا دلگور دوجو
 شوشته افيت سارويه در طاعون كوردي و فوجي كوردي و بيش بيشان كوردي
 و بيلك لشكاري و طوفان كوردي و بيش او غلام و بيشان كوردي

تيمندي و دايه رور و ركه مستور اوتو و دوجي احمد ابا دكو
 ان وقان دوزو زلا سكون اعد جي بچيدن عجب طاشكوار ايد
 ك ديوانيه كستر اوتدي هجيج بچيدن و بن بيقه عليه كشتارون
 اشتد كور فزون ده بر صغده اوز زيه بر طاش دوشد و صكر
 بر دوجي و شه كور اكي شويك بر ابر بن اذن خيزتن قائم كور بوشه
 دوزلدي يورون زهرك خوركله كور هوشك طاش اعد جي جرو
 ادم هلاك ايلد و همونوشته خاقاني دلگور حلاله فذرتيدن
 عجب كلدو انجونه چين ولا كيدن بر شهر واز دوكو داغور و وقت
 معين ده طاش ابر هر يري بچيدن دوجو نيك با عجب وقت اولته
 بولندن بولور كور دوجي بچيدن ازان كور كور اول طاش هر كور
 ابر شه هلاك ايدو دوجي بيز كور اول بركه كور طاش ياغرتون
 دوجي بر ديز كور قيس ايدو و فيدن كور ملك كور نه زامان كورده
 كور كور و نه نماز دن كور دن كور ملك كور ليك مستيب الله تعالى دوز
 و دوجي اذك حكنن كيشه فاجوب و زلفه جان بوقدر و قلاب
 افلورن و و بادان و بيزه كور كور دوجي بچيدن جان بوقدر حكايت

دوردی اول وقت کز می بر کورن بیور بستر از اعدای بی شک شکا بد
 بر نیل میزاید کی حادیه واقع بود که بطلان نامی مصبوط اولیای
 حکما اولی و ایتنه تک نیستند طایفه فایده بخیزد بی دل که بوطی صلا
 الغیوت دن از تو کسسته نکر و بوند هیچ شسته بوقا در کیم بدند
 حکیمان تا نیرات ظاهرا و لوز معلومند هر کس که ککش حوت
 بر جنبه کلته جهانی صورت دوز و هرگاه که استبر جنبه کلته عال
 اودد و ترسین بوجا بجه انکار آید که اما آید اول قدر وسیع ط
 بوقا در کیم بونی حقیقتی که استونیه که انکند ز زمانه بخت
 ایفاق ایندی که استکد ز دنا نیک ای کور ز کسنا وح
 لینه بر او لوز غمور یا غنیر و طوفان ظاهرا و لیسر که آکا طوفان
 نابی بستر از اولیای عرف اولیسر از دین عراق نایبتر خلاقی بوخت
 و همه دوشند بکر بکنه ای کور ز کسنا وح بکایما اولی بخت
 سوزنک کلکن ظاهرا اولی که عائد صورتنا اولدی و بعمور از باغ
 و بجه چشمه فروردی و قبول فروردی و از ما فلو صوبی ز اولدی و با ب
 ولایت کیم فطرب عرا قد صود و تان عراق اولدی و اگر بوغایقت اولدی

مک

سکانک سوزی صحیح اولور کیم ایلیز کیم و ارض و است
 دستند ز نایرجه بوغایقت اولور کیم و نایب اولدی و کور اولدی
 اکتالی نایب کمال قدر تیه دال اولدی و دخی طاش اعدایین بنیاد
 این لوزی ابرو آید و لکست بیک کور کیم بمرور کیم و کیمور طولور اولور
 عجب کلدر کیم طولور طاش دخی اولایقوله تکیال و آرسنا
 علیه حاره و آرسنا علیه طیر انا بیل نیر نیر حاره و د
 کور کیم بکیم بعضی بریزه طوز اولور و بعضی بریزه طاش اولور
 و دخی هجرتک طقوز لیند که علاج منصور قیل ایندی که اول وقت
 بر طولور اعدایک هر برینی بریحی بن ایدی و بوندن صکک بیل ایندی
 صارد و نور باعدی بکسرتیدن تامور صیکه کیم اند نصکک بیداد
 اوز خسته یعنی ظاهرا اولدی و بضر این اود و شدی باند سونیکه
 بر اولدی که اولدی و بجه صفره و حاره سوز هجرتک ای کور طاشنا
 لیند کور دن خبر کیم بیز بیل آید تا کون طولور غنیر دوردی
 و بوند نصکک قرا طیر انا باعدی و صکک طولور اعدایک هر برینی
 بوز انا در همدک حوق زیان ایندی که طاش دوز ناغنه اولدی زیا

۵۸۳

۵۸۴

۵۸۵

طبراق ایچیم بلایش کوزدی کیتی اول نیکه عام الزمانه دیدله
 حار الم عابیه هیزیک ییچی هیزیک ییلدنه صکن عام الزمانه
 اوله کوزدی لره نهمان و اوله اوله اوله سبده نچوق کیتی هلا
 اوله بلکه بوددی حوق علی تقدیر در اما غارات فاشده در ک
 یوردن چیم بعضینی فانی طوک در بعضینی فان اقد و بعضینی
 فانی کوزنده در ناسوش کاک کینه جدام ایلر و بعضینی حوق هیزیک
 لیزاق اولوز هیزیک صردی ادا اولور عام الفمنا هیزیک تیز
 طغوزنده صکن یز و کلک رومه و شامه افریقته اهللی جمله و
 ز اول در و روستا مریع ایندی لیر و انطاییه بی ایلر اول بیل چو
 عالیله اوله شو بیه که علی ابن الحنفی کی و عروه بن الزبیر کی و
 سعید بن السیب کی و ابوبکر بن عبدالرحمن کی و سعید بن
 جبیر کی و دخی هیزیک اهل طغوز ییلدنه صکن بی ادمک اغزله
 بر خسته لیق بلور دی فاش اقلیدنه اول و جیدن چوق کیتی اوله
 اوله نصکن عیاده بر او کسورک ظاهر اوله و صکن عام قران کوز
 اوله اول و ساکولق بی بی کوزن دورده دخی ایچمه نیک اغزله بدی

چون عترای کوزدی اول قران کوزدی اوله خسته لیق دخی
 کیتی الصدا ادا هیزیک اوله هیزیک بر خسته لیق ظاهر اوله
 کاک اصدام دیر کیم اذن چوق اوله اوله طاک کوز
 دخی فمستانه برینا کندی چها زبانی کوز کوزدی چیم بی اوله
 ایزق برده ن کوزدی کوز و بیل اولدی دوه دخی بریدی عام الکلام
 هیزیک اویج بوریلدنه اوله کله بی بی ادم مستولی اولدی بی اوله
 خجلی غله آتیه اناک غصه یی کوزدی ادم عیلاک اوله شو بیه
 اکوز کیتی برین کوزده فی الحال اولورده و هو بو نا یخین
 طاعون دخی وارده که اکاما شرایر کوزدی اذن دخی چوق
 ادم اوله و هو هیزیک بوراون سنک ییلدنه جازده فایته بی
 اوله اذن صکن غایت قی یهور یا عدی اذن چوق ادم اوله
 اذن نصر کس قی صبورق اوله چوق ادم اذن دخی ملاک
 اوله و بر باره جمه عقبه طراغندن دخی و شده خجلی کاروان دخی
 هلاک اوله دخی هیزیک ایچوز قی اهللی جمن کله بی بله بر
 یهور یهدی و یخون اوله سبیدن قیل اوله قی و کس شو بیه اوله

اول وقت حرکت ابتدای بوی که در کوزه آرد بین او این که فرستند
 یامی در ذریه المویار و لفظ اعین الحان و الا زمان
 بیکه و یا نشکر می تقدیر در **سپهر** غماز تا مشید که در کوزه
 فرستور و او بینان جانی نهان که کوزه هلاک آید و سخت نعل
 کوزر او غنی و زر که افزونی و سوزد ای چو کما اظواهر
 دیر که تمامه در مایه چوق اولور و خیر و استیم چوق اولور
 و بخیرین اولور لوق چوق اولور که کوزه **کوزه** بریشور و در
 اقلینه برینخ و از در کاکا با غول دیر که کینینک المنت
 بلور در انا کلا اولور پس و یا و نونک **کوزه** برینخیم و اورد
 جمعینی نماز سندن در وظا عون عمرش رسول الله صلی الله
 علیه و سلم بجز نیک اون سکر لینه منکر بر و یا کلا انا عمر
 دیدیم چوق کینکری هلاک آید نفی کر بولین و در اول
 بیل اصحاب رسولدن علیه السلام بوعینه چوق جماعت هلاک
 اولد. **حمار** الرقاد اولد بیده که **کوزه** با غدی بوی بیس بیک
 کینی هلاک آید اولور بغدی می کینی کینه و در کینه در کوزه
 کوزه

و منک چشمه خورد می شویده اولدیکه بر ششک صویر دینار اولد
 صمک آیدر الوهین میون کسک علی الله فی قیاس مال اخرج
 ایتمه ناکه منکجه صویر کوردی **کینه** به بر فرستک برین
 بر ارماق و ایدر غایت اولور ایدر اشغه کندی مضمل بیکه
 بلکه از آنکه حرکتی جل و علاه کینه که در آما سب اولد که خار
 خالفتد علیه ایدر که طش کله اولد کن بر یوزی وقت
 اولور کینه یا ریز اول وقت بری دین در طش **چینه** بونک مثالی
 شوک اکوز که بر چو که صود و در سنین دخی ایدر **کینه**
 دخی اولد بونک مینه بین چو که مینه **کینه** اولد که ما چار
 چولک یا ریزور شویده **خار طش** چینه و دخی وقت اولور که
 زوله بر ایزق سبیدن دخی اولور شو بیکه سوا حله در زوله
 ایدر دیکه بین اولغین زیرا وقت اولور **کوزه** اضطل بند
 سوا حله دخی حرکت ایدر زیرا اول سوا حله الت صوا اولور
 دیکه **عوز** ایدر می سبیدن و بر شخص **کینه** ایستایم کینه
 کوزه دیکه غایت اضطل اب ایتمه ما کینه شهر آرد بیل د

105

هیچ کینه او پندیدی تا در چرخ بشیند ز آتش برین کوهستان
 ولا یبند زلزله اولدی بیدی کون سیمه ایکن کن کوهستان آتشی
 صکره خرد کلک بر شمر ز کانه نه ایینه چرخ و بر طلع بر نه
 او چشمه در کسند آتش اول صورتی بگشاید اکثر زلزله شول بر نه
 اولور که آن طاع اولیه خاکه چکه تار جاری با زنده کلک
 و کوهستانه چیه ظاهرا زلزله و قیول اولور از زلزله سینه
 و خمس مانه ده صفی آردن بر عظیمه زلزله اولدی شوبله که بر دختیان
 زار دی قوالا جبری برندن ویدی مزاج با آن اولدی و با
 اشعه دودیه زلزله انطاکس انطاکیه ده بر زلزله اولدی بیک
 بشینور و خراف اولدی و با زو سینه ن بتمش برینور خراف بیدی
 بر عظیمه مهیب اولور ایشید لیدی هوا دن که وصفین انک میخ
 کینه اولور شوبله صاندر کنر که اولدم قیامت ویدی جمیع خلق
 تجویب خرافه چقدر که و ظاهرا و دند بکر و دکنه غایت بر
 آینه و دکنر ایچیدن بر قیامتون چندی غایت خوبی زشت
 شوبله که اول نمودن بر ایچ خلق هلاک اولدی زلزله و شایر و معنی

197

قالدی و قور و لیک طعنا نالفا و قوشیدک بالاکو ایچ ایچیدن
 چیماز کور و مور زلزله و دشمنان و قان و شکر و خرافاتن اولور
 اولدی و دخی بند شوبله اولدی که چیه زرتنک بر اشعه کلک
 آتش آرش مقداوی تا خرمه و دشمنه و راست العیه و ده های
 و نصیب صبه دکن ایشید و قوتنا منک سا حل برین خراف اولدی
 ولا ذقیه خورشوبله دیرند که اول قالدی و دخی بر چهار زلزله
 قالدی زلزله بک ایشید تا در چرخ ایچور تمش آت سینه بی سینه
 دیازدن بریدی بر لیدی شوبله چقدر که برینک ایچیدن بر
 یاور کندی لیک نه گنده و لرزه ک فکله ایله جور مس شاک
 قوی کلور انلور دن غایتد برینی بیک و با قیستی بر قور قالدی
 و بر و تبری و کون کلری و طوطی بک سینه ن دودر و دوقاری
 شوبله تر دد صتا سینه ن اول ساعت صور ایچمشد و کور زلزله
 لرزه ایچ کلش اول یک و لک یا نینه بر دخر و آرز اولور که کلری
 بیکه دیلور این چیز آرد اولدی که مور ایلدی و بر کر خراف اولدی
 و انک ایچیدن بر شایر و خرمه ک کانه بریا و دکنر

194

۴۰

194-8

بادی عظیم و طولی استازله که در نظر ان اشکد که روان
 برست و از درون شهر که در میان ان بیرون بود بودی که ادی ناک
 فطنتی اید که برین اول فطنتی که فطنتس اید یک نیز اول فطنت
 کوز که فطنتس در خی و از فطنتی اول شهر برینه آموزنه کوز
 سلیمان اوس که کوزدی که اول شهر کوز فطنتی خنددی سلیمان
 اول قوه صورتی که شهر کوزین در آید بزرگ بزرگ فطنتی
 بزرگ سوزایک ز بهی بنیاد و نیز و فطنتان صورتی دور اول
 سبتی ن شیت فطنتی که بادی ناک جریبه سلیمان آید شهری
 سبایید بزرگ فطنتی سلیمان آید شهر کوزی برین فطنتی
 بود آید و لاکتیکه ای بلیق بود و اول فطنتی با و نشا
 و آید که بر کوز و برینا بی بوق و برین بوق سلیمان آید در عا
 فیل که بکا اول آید و در شیت اوله ناک سکه ایان کوز
 سلیمان در عا فطنتی فطنتس اید که سلیمان ایان
 کوزدی بیوردی که فطنتس اید شهر برینه ایان فطنتس
 نیه ایدی شهر ایان ایدی ایان فطنتی لوظ قومی شهر برینه ایان اول

شهر بری اوله اشکد که عوز برین ان اشکد که اوله اشکد
 و لوظ بیعتس و بزرگ فطنتی اوله اشکد که جرایله و برین
 اول شهر بری فطنتی بین دن که فطنتی ناک کوز که جرایله
 شول مقدا و اوله که کوز که کوز و عوز سبایید فطنتی اوله اشکد
 اشکد بزرگ اشکد که بزرگ فطنتی که در برین جرایله ایدر الحوس
 نایحی خاد و ندرین ای الله تبارک و تعالی عرشانه آیدر سوز
 رحمت و فطنتی بود و فطنتی درین کوز که جرایله
 جیدی اول شهر کوز برین ان او جیدی در خی اول او اشکد
 او درین و درین و اوله اشکد اول شهر کوز او درین و طلاس
 یا غدی بنه جرایله عرشانه بود که جرایله عا لیا سافلا
 و امطنه عا لیا لایه و آیدی جهنتی در درین اشکد که
 قومنه بزرگ فطنتی و فطنتی و اشکد که ایان کوزدی
 فطنتی جرایله خنتی ایدی شویله که برینا بی اول خنتی
 اوله اشکد که جرایله جرایله و اول خنتی کوز بی حد فطنت
 فطنتی که کوز که اول فطنتی که کوز که کوز که کوز که کوز که

سکنند که آنکه بزودی برآید بلیق و پیرود و جوهری آرد آنکه
 خبیله اولد شهنی کردی بعضی آید و کنگر یا آرد کردی کانداز
 و جوهرش اولد و بجز و هر چو طاش اولد که اولد کون
 آرد زنده و در هر کجای که فروستین بکن بلور بعضی آید
 و بعضی اصل و علا اول شهر او زربه سخا ف و سفید رنگه
 و بعضی آید زرد که بر رخا عظیم برزدن چقر و افرا کنگر
 نوری منع آید و آن بزلیق کوزی که آنه یا زمشک بزیند
 قوی بقیه سیور و زین صفت غایت خوشدی حقیقی جلاله

خطه بز و بزین بعضی لغت از اکا او میدقانی اولد و درک
 پس بو حاله کوزیت را اولد قاسکنند زبونی کوزیک اولدی
 و طشرا چندی اخی شهرک بوستند بز باوردی بو شهر
 با بن خورا و نسون و ادع این شهر با بن عاده در آن بخت
 یا دنا هله که بوند یا دنا هلق آید کوزوطاش اولدی که بعضی
 دورد و بعضی با زو بعضی بتمش او در آن بخت از الحرقان
 بوابی با غدر سنا شهرت زری صالح یا نند و برقی صول یا نند

بیش و باز آنکه پیشی آید و هر چه که بیکر پیش حاجت
 اولد و بزلیق باشد که کوزی بوی اولد باغان من کوزی
 آنک حاجت میشد و این از منی طوق بیکه طولانی
 اول قول بیکه بزلیق که سکا کین صفتی و بز کوزی بود
 آید بکوزی و بزلیق کوزی بزلیق فایستد ریس خوش طبع
 بزلیق اول بلخ فادزی خراف آید اول وقت آذن قطران
 و آنرا آن قنونی کوزی بزلیق طینرا غله قطران قنونی کلوز
 اول وقت هر یک اند کوزی بزلیق افرا آنک حال شوله

اولدی سکا اهل این شویله کوزی زانلیق و قوی آید بکوزی
 حقیقی اول قمن بیکه بزلیق و سخی بیکه بونکوزی و بزلیق
 قول آید اما آنه طوز مسوق اولد بکوزی کوزی نازانی
 افرا بکوزی بزلیق و کوزی و قاسکنند بکوزی آنک قوشی باقی خوشدردی
 چندی و اولدی کوزی کوزی سلول اولدی افرا قلعاه الفظ
 بزلیق شهرت و بزلیق سکا آن علیه السلام صورتی بیکه کوزی
 بجای آنه و از آید که قلعاه قطران اشک کوزی که انی شینت بکوزی

مشروعی و نهدن کلان مطرف و یکدیگر سخن متوق اوله و دخی
بزرگ ابونعمان اولو الله لکن مطرف و تملک الله لکن و مستحکم است لغیر
اولو الله صیغه معنای معنی معنی اولو الله و از دوردخی یاد در کتوب
تاریخی کتوب و کتوب در تاریخ و غیره قریب اهل دیار و ازین طریق
اولو الله و حضرت شاک بر ج و کاندن اشرف خاندان اولو الله قتل و ازین
و اکا مشرف شاک دیر کاندن بر طلع وارد در سرخس و ازین کاهان
جدید و کین ابن التوز و کوشن معتدی و از در هر میل بوی گزول و اول
دخی مرز و لشکر کی ایسلا هند فارس مملکتی مستحکم نامی نامی
ابن ایستقامت بولد و زید حیدر اندن بر دخی منده و اولدی بوز
عباسی شاکر و دولت اندن ظاهر اولدی ال ابوالخیر و کتوبینده
عباسی سنبل و اقتضای کتوب که آئیند بلور کتوب خلافت الامر و اندن
المایجه بز بوقر اولو نوری حقیق و کتوب چون کتوب خلافت العربیه
کتوبی حصار بند کتوب هنوز اول رسیده اندن شویله قالدی حیرت
خوب میسگر اولوز خا صده که کیش و قاتان اولنگ خلق دیند از
اولوز هند بربالیه در عطیه اولوز حیدر صیدیه و وزیر حیدر

منه

سند و در و اولو شاهر کتوبی اولو که بیگان و نبه و مکران
و قند ما و در بیل و شمال و قوی می دوز بوشهر کتوبی نا کتوبی
بختی اندن کتوب کلک مشی کلک اندن آئیند بوز بولک کلک کتوب بینه اولدی
بالکی کورینور کتوب اولو لک کلک کتوب کتوب بوشهر ایسلا و کتوبی ایسلا
اولوز و اسکندر کی اندن خلاص اولوز شه چین دکرینه ایسلا
اندن دخی طاهر وارد کرد آلفی طاه جعد و در کتوبی بربینه
یقین شویله که دلبوی بربینه دکتوب بچین شهر کتوبین اکثری
اول دریا کتوب نار کتوب دوشمن در شویله کتوب از تختا چیند
اول دریا کتوب در بلکه هند و دارالملک دم بیعت میورد
اول وقت که بهشتندن بپن اولدی هند و لاندن اولدی اولسینده
هند جوق مز بوشهر کتوب خلاص اولدی اول وقت که اسکندر
نورج وارد هند که اول عهد کتوب دا دشا هند نامی بازده
که کتوب اطاعت کلوز دخی کتوب آئیند کتوب اولسینده کتوب
شویله صاهه کتوب دارا اولدی بولد کتوب کتوب و از دوز
قتضد ایدر سبب بوشهر و از دینه بربینه مطابق اولدی کتوب نور

برینه او نوردهی مویها را با اضمیر لوله آلهاء همدان برینا رنگ
 بره در آن آلهاء کما برود و فیصعیت و خوش هوا در همدان
 شهرینک و یونیک و درین شهرینک طوبی و درت و فرستک عرض
 و درین شهرینک و درین شهرینک آلهاء و درین شهرینک در صرا فلان آلهاء
 شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء
 خلدنک و درین شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء
 کیمی عمارت انی یعنی آلهاء از سلا آلهاء کیمی قدیمه اول قلعه
 الابین ایدی که این دار این دار آلهاء و بوقلعه بزرگایت
 درین شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء
 کونک ای بیگ ارشد و در بویه کی بیگ بشیر ارشد و حکما
 اندر کیمی شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء
 اورزین کیمی کس کوردهی که او در شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء
 کیمی بیگ اول کیمی کس آلهاء و درین شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء
 دیمی بیگ بیل بوکرده و اویش هیچ کیمی کوردهی کیمی بیگ بیگ
 اوله و اول کیمی کس آلهاء و درین شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء

غا زلن چون دیر کیمی اولی و اولی کیمی قلمه ناک چون
 یا زدی انی انا جلوی و اویمی بویمه بویه شولقند زبیر کیمی اولی
 اول انا جلوی خلای کیمی کور کوردهی تا شو کلا کیمی کیمی بیگ
 بر طلیسه دردی بر طاشندن آلهاء شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء
 دود و درین شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء
 کیمی قیش اولی کیمی آلهاء و درین شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء
 بر کسارده حاضر اولدم بر سو با بی ایدر عیاشه آلهاء کیمی کیمی بیگ
 المصلین بن شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء
 بجه آلهاء کیمی شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء
 اول بیگ کیمی و عبید الرحمن که بود و درین شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء
 بعین روز بیگ کیمی کیمی بویه بیگ دوازده آلهاء کیمی کیمی بیگ
 ایدر کیمی بویه شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء
 کیمی شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء
 بون کیمی کیمی کیمی کیمی کیمی کیمی کیمی کیمی کیمی کیمی کیمی
 هر چه شدن وضعه بجه شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء و درین شهرینک آلهاء

کدی چاره اولد اعلیٰ صلح ایله نوبت از بر قلعه در کیند
 انی بر یکبار با بد کله از کله اولو بویمو چیلد ز اولد کله
 کتبه تک وصفین ایستد کر و عکلمین بدلو بو اولد و خا کتبه
 شبیه بر او با بد کله از انوزون قویلو و چون سلبه است اوله
 بره در عجمه باد شاهلک اول او قی تعظیم ایدر کله اولد
 اور زینه برقه با بد کله از می اولد اور زینه در بد کله یوجه کله
 بو در اول او بو قبه بر شاه ان الا کله در کله در هند کله
 و کالیک باد شاهلک ایدی اکتا بخود ایدر کله اولد و اولد
 وقف ایتمدی کله تا ایس اونیسین عثمان زمانه دکن بویه کیدی
 میان خاندن بر مک و کتبه خاند کله مستلمان ایدی عنده
 قودیلر قویلو کر و برین ااددی او غلی بر می اند برینه نوبت
 لردا اندن ایدر کله و کله برین طرخان باد شاه خاند کله
 ایتمدی کله دینه دونسون دیم خاند ایدی بن کله اولد
 دکل ارا دمله مستلمان اولد برین کله دکن و در عورت در عین
 دوته بر دیم طرخان کتبه جمع ایله خاند کله جنان ایله

و آخر باد شاه نخت نصرتی سلطان باد شاهلک مدتی
 اوج سلیمان میل اولدی و چون اولد بوز قلعه دکر نوبت
 لایق و صحیح ایستد اولد و آیدر کله هر کله قوت
 عینک اولد کتبه ایستد و نوبت ایدر بر عیب اولد کتبه
 لایق بوز کتبه بوز اراقدن کون من ایکنی عیب اولد کله
 عورت کتبه بوجه با لیشد و بر عیب اولد کتبه صحیح کتبه
 کله اولد و ادمیکه طوتیز با بی نوبت قاور و ستاره ملوک طوک کله
 وزیر عیب اولد ایدر نوبت ایتکم ندن خراج ایدر نوبت
 ایدر نوبت ندن نوبت ایدر و لیکن قیلجه جمع ایدر
 اولد و نوبت ایدر سوز کتبه و لیکن هموز در هم ایچون برین
 ایدر هلاک ایتسین نوبت بوعیت قوت ندن مستکلر نوبت
 ایدر بوسوز ندن نصیحت طولدم وزیر حکیم ندن دخی صورت
 بونان عیب اولد اول ایدر و ایدر بوز ایدر نه نوبت
 حکیم ایدر بر کتبه و ایدر نوبت ایدر کتبه اولد کتبه نوبت
 حکیم ایدر کتبه موند کتبه کلر بوج کتبه اولد اولد بوز

منی زوی منی مری که در میان من و تو است
 با عیان است و در میان من و تو است
 منی زوی منی مری که در میان من و تو است
 با عیان است و در میان من و تو است
 منی زوی منی مری که در میان من و تو است
 با عیان است و در میان من و تو است
 منی زوی منی مری که در میان من و تو است
 با عیان است و در میان من و تو است
 منی زوی منی مری که در میان من و تو است
 با عیان است و در میان من و تو است
 منی زوی منی مری که در میان من و تو است
 با عیان است و در میان من و تو است

اول نه زینتر و دارا الملک اندک
 نبل و آید غنی شمر قوی
 در میان من و تو است
 منی زوی منی مری که در میان من و تو است
 با عیان است و در میان من و تو است
 منی زوی منی مری که در میان من و تو است
 با عیان است و در میان من و تو است
 منی زوی منی مری که در میان من و تو است
 با عیان است و در میان من و تو است
 منی زوی منی مری که در میان من و تو است
 با عیان است و در میان من و تو است

لبنون كرمي تياك مهند و اصكو بر كرمي از اشك لبوز كرمي
 قوت كرمي در مهره ياران بر مهره مهره كرمي و اند بزيت و از درك
 و صفت صفا مكر و آسود و نردي و صوفياك بلك بز طوق درين و نردي
 كرمي كرمي و نردي بزميت و نردي فانمشد و روي نردي هشتاد
 طوق ز ربيع و باور د نردي كرمي نردي اول نردي مهره ياران
 در موضع خست دن دعوى ايدر نردي انكاه معشور و سر كرد ان و نردي
 در موضع بر شهر د نردي قديمي كرمي ان يا نردي روايد بنردي
 سبب الترشا و لومر جي و از در و مهره نردي قهقهه قهقهه نردي و از در
 نردي كرمي اول نردي كرمي نردي نردي و از در و نردي
 حكما زميه موصول حكما نردي اول نردي هر نردي كرمي تمام
 طومر كند و خميند زياده قوت و لوز نردي و نردي نردي
 هست نردي و ان كرمي و لوز كرمي و لا نردي با نردي كرمي نردي
 كرمي نردي النردي عالمه ايدر كرمي نردي كرمي نردي و از در
 ان كرمي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي
 نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي

لحم

لايدرد اني قوح بعينه با نردي انكاه قوح اول نردي نردي نردي
 و نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي
 عشرينه قودي اول وقت قوح نردي نردي نردي نردي نردي
 اول قويدن اول كرمي ايدر نردي نردي نردي نردي نردي
 اني نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي
 ايدر نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي
 و ايدني شهر نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي
 لا نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي
 مبرحي و ادر بعينه نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي
 نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي
 شهر نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي
 نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي
 نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي
 نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي
 نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي نردي

وگویند پس سینه از عین کینه باشد که نه بد است که بودی و بی صفت اگر از آن
کسی بودی که سینه بدید که کسی که در سینه او سینه است و در سینه او سینه است
خانیست بینا ایستاد از آن که سینه او سینه است که سینه او سینه است که
سینه او سینه است که سینه او سینه است که سینه او سینه است که
سینه او سینه است که سینه او سینه است که سینه او سینه است که
سینه او سینه است که سینه او سینه است که سینه او سینه است که
سینه او سینه است که سینه او سینه است که سینه او سینه است که
سینه او سینه است که سینه او سینه است که سینه او سینه است که
سینه او سینه است که سینه او سینه است که سینه او سینه است که

آوردن و از او نمیدانند تا که خلیفان او در این غنیمت او نیکو است که
آید از خلیفان یا از دیگری که در این غنیمت او نیکو است که
غربت شهری در سینه است که سینه او سینه است که سینه او سینه است که
آید از خلیفان یا از دیگری که در این غنیمت او نیکو است که
آید از خلیفان یا از دیگری که در این غنیمت او نیکو است که
آید از خلیفان یا از دیگری که در این غنیمت او نیکو است که
آید از خلیفان یا از دیگری که در این غنیمت او نیکو است که
آید از خلیفان یا از دیگری که در این غنیمت او نیکو است که
آید از خلیفان یا از دیگری که در این غنیمت او نیکو است که
آید از خلیفان یا از دیگری که در این غنیمت او نیکو است که

جبر ایچند بر طغان او سینه کند که این هیچ کس اولی و اوست
 دخی بن طغان سیراب دین گون کونا نخله زینکای نه ایچدی
 کاشغیر شهردر هیند و سستان و موزخن دخی این دوز و اول
 چون یابی بنیستد و اند سنجاب و باقور اولور و اولیست
 نذوق جوق اولر سنجاب و قاقور نذوق غاچه چیمقا نذوق بی
 اوجیکو این ککان کولکه اولور که بیزاشنه دوشد که
 هیچ فایخ ک اشغوز ایکی ایلق بول کیکد که اند سوز
 ولا ینته ایزنیور که کاشغرا ایچده بر ازمه اولور که
 مند دیر که بعضی دیر که قاقور بولایتن طولتا لرشور
 کونیکه قاریعه قاقوریکه اشغوز کن قاقور و عی قاقور
 قالور او چیکور اولور که بیزاشنه دوشد که
 نسا بوزین دولا کسناق یابده و اند چنک بیزای دوزی
 و خند قادی الها رون بر اولو شهردر هیند و سستان
 و قطب هیند و سستان اند غن بینه دکن بوزور و نور فرستند
 و طغوز نیک با از اولور که هر با از نیک بیزایک و اولور

شهردر هیند و سستان بر طغان اولور و سستانه اول طغان
 اول باقور و نذوق و اول چوقور بی اولور فرستند که هیچ کس
 اول سستانه کاشغیر کاشغیر کاشغیر کاشغیر کاشغیر
 کاشغیر کاشغیر کاشغیر کاشغیر کاشغیر کاشغیر
 شهردر هیند و سستان و صدیون قار سندان و سندان
 دوزیرت و اول بیزور دوز کولکم بر شهردر هیند و سستانه
 سلاج اغاج اند بیز و اند جوقا غاچلر تیزد دوز کوز کوز بیز
 افاج اولور اهل هیند آبی اشکیوب بیز اغن اولور صفنا زایور
 ککرمان اولو شهردر و مبار لدر و اول هیلدین دا دوز و طغان
 خا دل دوز و اند شهردر چوقور و اولو شهردر صرقت و سنجاب
 ککرمان دن سبستانه دکن بوزور و نور فرستند و اولور
 چونیکه از این دا از اعلای طویدی دخی غوره تن اولغان کسستان
 ایزبیلک کوزدی دخی کوزای سندان که چنک ایلک کیدک
 کرمای کدی اند ایز کسند که چنک ایلک منیز اولور
 اولور که کوز کوز سندان قالد سندان اولور کیش بر شهردر

ستمایه بر شسته بجهت بر روی بویله اولاد و چون ایکی بار شادان گزینند
 چنانچه از آنکه بخت ایله کفر خوانان عجم ایلیک و حرد خلد شدند و برخی
 اولاد کی ایله ایلیک ایلیک و بر روی و در و مرایین و ونه
 تا قده کفر ایلیک ایلیک و اولاد مسلمانان کرد و انک با و شادان
 عاده اولاد و طوطی ایاد شادان کوز و من و بوشه اولاد اوج برخی وارد
 چون بی کفر از و اکاجریه و بر و کفر فلیس بر قلعه دصنعان
 ابی ابرهه که مالک حشبه در اول یایدی و خلقی انه دعوت ایله
 که مریل زیا و کله کله و کعبه باطل اولاد که قوی ایشیدیلر
 برخی واردی مکران ابی اولاد یا قدی اولاد سبیدان ابره
 یا قدی لشکر جمع ایله کلدی که کعبه خراب این الله تعالی
 انلق ابابیل قوشی و برید اولاد قوی هلاک ایندی قضا القوا ایله
 بر فصره و سیکان یا پردد بلفیس ایچون اولاد وقت که بلفیس صباد
 کوردی حشو و ترا ایدیلر که بلفیسک بوقرا حشبه که بر عیب
 وارد و که بالدر که بوقرا ایدر الله تعالی خود بوقرا عود شوق و اولاد
 اری سوز سلیما و ایلیک بلفیسک بالدرین کون بوقرا دیو کله

بر شسته دن قضا و زایل اولاد و کفر ایلیک اولاد بخت ایله کفر ایلیک
 شسته دن دوز اولاد و کفر صبور و کفر ایلیک اولاد و کفر ایلیک
 دیر ایلیک اولاد و کفر ایلیک اولاد بلفیس ایلیک اولاد کوز و کفر
 سایلک صحنی صوا ایلیک بوردی ایلیک بوردی ایلیک بوردی ایلیک بوردی
 بالدر کفرین کوردی که بیعی بوغشین و اوله بی بیلدگی سالی صو
 دکلش قصد قوا ایدر دنیا و بود و اجور قصر المصنور و قصر
 العزین بو قصر ایلیک کل علی الله دیر ایلیک با و شادان ایلد و هست
 کون او تو زینک در و ایلیک ایلیک ایلیک ایلیک ایلیک ایلیک ایلیک
 نالده قصر کفر قور قور سبیدان در و کفر ایلیک ایلیک ایلیک ایلیک
 طبراق ایلیک ایلیک ایلیک الکاف کوز بر شهر در معبد بن سبید
 ایدر ایسلامدن او کفرین کوز نلک حریف بر اولاد ایشیدیلر برخی
 نایته کله کله تا ایدر اولور که مالک حشبه بوقرینه کفر ایلیک نازدی
 کوردی کفر ایلیک حشبه کلدی که اول بیلک غندن بگا و بیلک
 بولدی و بر ایلیک کفر ایلیک ایلیک ایلیک ایلیک ایلیک ایلیک ایلیک
 و زینک بر شسته یا کله اولاد سلیما نلک ایلیک ایلیک اولاد کله

و توفیق بن سعید انک بر کعبه و مسجد کوفه و کوفه را از دست
 کعبه غزایه ولایت مکه و مدینه و کوفه را از دست کعبه
 و قیس بن ابی شیبه و شام را از دست کعبه و کوفه را از دست
 عمود و قری و عین و ریطان بر شهر و کوفه را از دست کعبه
 بن مینولر اولور زیاده جو قدر هیچ کسب آنکه عینا من و ان
 کچیلر کلور که داغر و ان میوزن که زنا آید از او بندن بولر
 اولور بر مکره نشنه طوغر و کور و بیانی اولدور دکن
 باله و آرا و اولور انان اولور انان اولور انان اولور انان
 سخر که در حوب چشمه کبری و از در اویت و سبن بی فرا و اندر انان
 سالی بویقلر و سطنظینه بر شهر و اولور کور که انان یکی
 سالی و در یاد و بر جاسین چیلر دور دار ملک الروم و در کعبه الانان
 بد چون بیت المقدسی بیران اولد که اهل سطنظینه نشا ذوق
 ابتدا که الله تعالی کا و عن ابتدا که انی شویکه حراب این که
 خروس و بی بال کلامیکه بر حرکت این اوج اولد سیکه اوله بر بی رفت
 و بری سفظ و بری کبریت دخی شهر قوسیکه یا قر اولور که فریاد عینان

و اول قوس بیخی بالیجند حرکت کور در وک و انان لیل قوس
 دخی ان کور دی حوب هوا بی و از در و اولور شهر در لیل اولد
 شهر خلق امیر المؤمنین علی رضی الله عنه لکور که و با قسبن شهر
 جزوان بر شهر در معزین که انان اولور شهر یوقد زانی قی ابتدا
 جیتان انان انان انان کور که بر بران هر بیت ابتدا
 جزوان کلدی انان بر مسجد جامع یا بیکه رمضان ابتدا تاریخ سنه
 ربع و نمازین که تمام اولد که عسوزن عبد العزیز جیتان عزال ابتدا

171-0

خندان و بنامش عظیم ذکر آن اوست ای پسر ملک مدد سیه و از او
 بیخوردن و جندی که با او میاید که هر چند بد در هیند و ستان
 ایستاد و در آن ایام یکی بیک سجده وارد و در
 آن سجده که در آن ایام در آن سجده در آن سجده در آن
 سجده در آن سجده در آن سجده در آن سجده در آن سجده
 سلطان محمود بن سنکین در سنکین ملک خسرو د کرد
 سلطان محمود که قری او علید و عزوندن آنها و در کین التمش
 فرستاد که در عزین در بر حمله وارد کرد اما سوله در بر کین
 او جین آن در سر سکو در کین در دواج آنک او جین شاخت
 اول شکو سلطان محمود که جو سلطان سنجان او اردی
 اول شکو کوردی غایت نجیب ابتدای دلدیکی ای مرا ساس
 ایله و هر دوا که او در دوا کرد که سید ایله که سید
 و مستشار عزینونیک هوایی معدد آنک خلق خرید و درین دوازده
 زیر کیمکه مشهور در و منسور در اول طبرستان محمود غوری
 توبدی و سکنه ستای توبدی بود که او کین که تمام غیر بود که

عمدان بر عیایب قهر در مشا من عید انک الکلی اندر ک
 بیخوردن بنامش ابتدای بود که سید که طبرستان
 ایستاد و در آن ایام یکی بیک سجده وارد و در
 آن سجده که در آن ایام در آن سجده در آن سجده در آن سجده
 سجده در آن سجده در آن سجده در آن سجده در آن سجده
 اول قهر که در دورت دیوان آنک هر چه بی بر زلو طاشند
 ویدی طبقة در هر طبقة بی فرو از شد و آنک کو تک وقت
 میل و نور که هر نشسته آن کو که هر کد و حبه اولدی و قهر
 آنک یک کوی یار و مرشد ندی و هر کوشان بر ارسلان در مشا
 یک مر با زینا اند کینه غیزان کوردی و بوردند چینی اردی
 قهر که ایچینه بر عیایب یاد کردی که قهر که طشت شسته شعله و در
 اول قهر که لطافتند و صافی غیندن آن کین کینی اراقدن کوردی
 ای بیدر مر صبا نوردی اول وقت که امیر المؤمنین عثمان بن عفان
 رخساره عنه بوردنیک ای بعید نیک فاند نیکر افواج بود نیکر انان
 باز مشا که اسم غدا که ما ملک معقول عثمان و بوقدر وجه بود

هیچ استند آدم و دون من و بر معنی اول شهر و کما علی
 لاطوس بر شهر در کون کما فی خراب بیدار اول
 استبر و عورت لری و او غلبه او شهر بکر شهر بکر اول
 کت کال بر شندی و خراب قله کلامه و التوسیه
 پس هر روز التوشه او سلیمان ترک و بر کما این یا
 سنجین مانه کما بار و دزدی خک انک علی غازی
 در طوش بر شهر ز خرا تا حد و دینه علی بن موسی الرضانا
 کوری آن بر بوس تا آن بچند در و هر هر روز التوشه کوری
 دخی آن در بر کجه هر روز التوشه دوش کوری بر کشی التوشه
 بر اوج و نزل طبراق و بر کما بیدیک کورک طبراق بید
 او زینه روزگار کجایی بر کون طوشه کله بی خانی خسته
 بر بوس تا بچند بو کما اول دوشن کدی بیدیک بو کما
 طبراق کورک کورک کورک خا و دوشه مسرور بر کوری بر اوج
 طبراق کوردی هر روز التوشه هر روز التوشه آید بر طبراق اول
 طبراق و توان اول التوشه در دوشه کورک بر بوس کورک انک

کما علی التوشه الله التوشه الیوم العینا و صریح بر شهر در کورک
 بر شهر کما و بر کما التوشه التوشه سلیمان ان بخرن اول
 کما علی التوشه التوشه شهر در آید کما طایف سید
 بر شهر کما التوشه التوشه بر کما بر کما التوشه کما
 دیوم التوشه التوشه التوشه التوشه التوشه التوشه
 طومنیله عالیله آندن آرتوق بر کما کما طایف شون
 او توری بر کما کما بن عبد الملك محمد بنک و غلبه اول
 فاجده خضر موده و آردم عرف بن مسعود قنچی کله و تقینه
 التوشه التوشه التوشه التوشه التوشه التوشه
 آندن کما طایف بید بر بلوغ و آندن و هط بید کما
 عقیقت نه در آنک و صفی بیکه یا من آنک و توشه و توشه
 الی ذکر القابه مدینه رسول الله طابه دخی بر کما
 آندن توشه توشه کما کما کما کما کما کما کما کما
 خوش خور کما کما کما کما کما کما کما کما کما
 کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما

بولك فوي كوزمزاچي ايك قات اولور با و سنا به پورميش و اولور
 اوغلايه خلعت لري كوزميشلر مقصود بودر كي بونلا رنقا شيد
 يائنه الله نسا لي شول سده اير كوزميشد رصينك اخري شهري
 بنت رصين بن قنغور بن كاري بن ياقب بن نوخ وارميش بون
 انك اولور دوروشكوز صمور بر شهرد رهندستانه انك بر
 واردره نظامنده انك ذوق سكات ايديكه ابي ازركه ايرمهيه
 بيغمبرك انما شيد و اول بوغوش و اول اولو كعبه كي اير
 ليليس و يحي خرمات ايني الله و ير ميش يحي منقار به و ير موش اولو
 ايني اليه كوزميشلر ائوق شهوه واردره عيب ايدركه و ير كوي
 دخي بر قنقا صغيش اناه بر بولا قوش ذومش زيفيد اوصا القينك
 اوردر به او نورميش به او اوغلايان ايميش اهداي صليغ صغيد
 بولور قوي كوزمزاچي ايك قات اولور با و سنا به پورميش و اولور
 اوغلايه خلعت لري كوزميشلر مقصود بودر كي بونلا رنقا شيد
 يائنه الله نسا لي شول سده اير كوزميشد رصينك اخري شهري
 بنت رصين بن قنغور بن كاري بن ياقب بن نوخ وارميش بون
 انك اولور دوروشكوز صمور بر شهرد رهندستانه انك بر
 واردره نظامنده انك ذوق سكات ايديكه ابي ازركه ايرمهيه
 بيغمبرك انما شيد و اول بوغوش و اول اولو كعبه كي اير

چونكه بيضا مبر عليه الشك من بخله من كعبه ان اردت من كعبه الذي
 ان همدت سنا الله بيغمبر ان ايرميشلر حركت ايرميشلر
 بر كعبتي كرا دي سنا اده سونا اولور ايرميشلر ايرميشلر
 بولر هلاك انك الله ايرميشلر سنا ايرميشلر ايرميشلر
 اولور همد و سنا ايرميشلر همد سنا ايرميشلر اولو
 كند و ايله فوج بودر تا زده الله الوب اهل همد عهدين و زك
 التور ويرد بولر اولو سنا ايرميشلر ايرميشلر ايرميشلر
 ايرميشلر تراش و سنا فوش و كلا و سا و اولو ايرميشلر
 كوزميشلر و ير ميشلر سنا ايرميشلر ايرميشلر ايرميشلر
 اولور مده سنا ايرميشلر ايرميشلر ايرميشلر ايرميشلر
 لطيف و هو قران ايرميشلر سنا ايرميشلر ايرميشلر
 و درت غفور رحيم
 بوني صفنا بن ايرميشلر بن يعقوب بن محمد بن الحسين بن العلي ايرميشلر
 سينا بن داود بولر ايرميشلر ايرميشلر ايرميشلر
 ايرميشلر ايرميشلر ايرميشلر ايرميشلر ايرميشلر

قصد ایتدی که از آن خریدی و از خویندی اندا بجدی بستینه یوقه
 دیو دانیال پیغ میرن تا بونتند از خوی بیست ایتدی که در میان
 نودی حکایت ایدر که پیغ میوه کنه ایتدی *عمر بن الخطاب*
 رضی الله عنه این نواخت ایتدی و تندی بیست ایتدی از او بیست
 کلدی پیغ میر ایدر که با عصا و غلام خیز و تازد و تمام ایتدی
 خراب و بیست در عصا ایدر که چیه یا رسو ل الله ایدر که دعای ولد
 عمر بنی ایشید جنگ دوزخی و از او ولد و رسول الله ایدر
 ایتدی و لددید که کنی و لددید که تاد تمام بونک ایتدی *عمر بن*
 اوله وهو بونک ایتدی بر شفر فتح اولد پیغ ایتدی چون بونک
 دوزخیه دوزخی که لددید بیست دوزخیه و ایتدی *عمر بن*
 الخطاب بیغ بونسی بیست خیز ستانه و بونک ایتدی شوش
 حصار ایتدی و عاجز قالد پیغ ظفر این متدی اول و لایتده کنی
 بورین جان این متدی شوشه تا کاهه بر ایهب او غزبی بیدر
 ایتدی بونسی صورتی که تا ایتیه کلیمش بین ایدر شوش
 ایتدی کلیمش اول ایتدی که دودون شوشی کنه انز و خالدن

دختله ایشید که بیست خازنه لکنه او شوشه کنی و ایتدی اوج بین کنی
 بونک بونسی ایتدی که کلیمش ایتدی ایتدی که خانان کان کجادی
 کنی که در آن *عمر بن الخطاب* دوزخی اولد شوشه و آن
 ایتدی که لکنه بیست که خانان ایتدی ایتدی ایتدی و ایتدی ایتدی
 ایتدی که در سن ایشید را ایتدی که ایتدی ایتدی و عکا و ایتدی
 ایتدی که در ووزیکه و لایتدی کند و حکموزده اوله
 هر بونک و لایتدی که کلیمش فویه ووزی که کلیمش فویه ووزی
 او ای بر تفریق بونک ایتدی و لایتدی که ایتدی ایتدی و ایتدی
 وارد بی شوشه بان باب ایتدی بونک ایتدی بونک ایتدی
 در آن ایتدی که تا بونک ایتدی دینکه دینکه اول سدا ایتدی
 او بونک ایتدی بر شوشه در شوشه ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی
 پا دوزخی خالد ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی
 ایتدی ایتدی که شوشه شوشه ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی
 ایتدی *عمر بن الخطاب* زمانده ایتدی او بونک ایتدی بونک
 مومسی ایتدی و ایتدی که در ووزی بونک ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی

عمر بن الخطاب

دوشمن الله که این اولدرد و ما ایندی چکها ننه دین کیم سونلدا
 ایچون کندرو ا شغه بر اقد مریان شانه آینه کیم بونلدا
 کی چیتلور که سورد و کی اولدی و چو بونا دور کیم چیکر بینه
 لشکر هریت آید منه بولور ا کیم ا شغله و بر کیم
 قلعه سین ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله
 و بر ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله
 دورت چک سینگ مریان قلعه سیدرز و قلان بیز خراب اولیست حیم
 کوه عقاب کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله
 اولیست خد شام کوه کون در ا شغله و باینکه و ملا طینه کیم
 این عباس آید رسول الله ایله ایل اکی ا شغله ا کیم ا شغله
 قلدی و ا شغله کیم کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله
 بیغامین کیم کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله
 عادل بال کیم و سبب بنای ابواب اولدی کیم خرد ا شغله
 آیدر کیم ا شغله و همدا کیم کیم ا شغله ا کیم ا شغله
 بیز ا شغله خرد ا شغله و ا شغله ا شغله ا شغله ا شغله

طالین منیل ایستغیب بولور و سید بوقند سیدی بر قلعه د
 غلامه کیم بیز بویضه ظاهر ایلورین دور و هیچ بر خاندن ص
 بولور و سید بوقند بولور و سید بوقند بولور و سید بوقند
 سولنه قلعه ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله
 و اول قلعه ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله
 بیزوی و ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله
 میان شام چیه کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله
 لشکر کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله
 کلدی قلعه ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله
 اول کور کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله
 صراحی جمال اول عصره ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله
 و ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله
 صده ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله
 ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله ا کیم ا شغله
 بر قلعه آید بیز عورت و ا شغله ا شغله ا شغله ا شغله

وانه بر عظمت شوک و آرزوی و بر سر کار او آید و کنون بر عبور
 صدورن کجه بوردر ککن قوما غنچه او فطرتی و اولی که تمدن این
 سید را کشف کرد و خج اول صوفی است که این صوفی است که
 حرمشندی و لشکر کلان ایندی آنکه تکیه بر این صوفی است که
 طوشت بوعورت داشتند و غنچه صوفی بر عظمت نهادن بودت
 کردی اقلدی او ز کوبیدی و از دی بد ز ایندی که بوضوح بر زبیری
 دون و از دی کیرا دن دستور را کله منع ایندی که ایندی بلوک
 بونک و لایند ای اولسو چون بهتر فریزر که چنان اینک
 کله بر زین همتا کله بازده او قدی آیتدی شولتر ظلمه و اورو
 که دستور و بر شکر بون کوزی با بود دستور و بر زین کله
 و هو شرجی بی بائی شعیب بوات نارسد بر قلعه ذکر کله
 ش و صوفی در غایت گنگان اقلد و صوفی آید شعیب بون کوزی
 او زین آرزو شکر که اذ الشرف لکروب علیه ز این قلعه شعیب و
 توان آفاق من الکروب یعنی هر غنچه لو کینی که شعیب بوات
 قلعه سنک او ز دینه چخته با فتنه غنچه کدر شاد اولور

و اولی که بر عظمت شوک و آرزوی و بر سر کار او آید و کنون بر عبور
 صدورن کجه بوردر ککن قوما غنچه او فطرتی و اولی که تمدن این
 سید را کشف کرد و خج اول صوفی است که این صوفی است که
 حرمشندی و لشکر کلان ایندی آنکه تکیه بر این صوفی است که
 طوشت بوعورت داشتند و غنچه صوفی بر عظمت نهادن بودت
 کردی اقلدی او ز کوبیدی و از دی بد ز ایندی که بوضوح بر زبیری
 دون و از دی کیرا دن دستور را کله منع ایندی که ایندی بلوک
 بونک و لایند ای اولسو چون بهتر فریزر که چنان اینک
 کله بر زین همتا کله بازده او قدی آیتدی شولتر ظلمه و اورو
 که دستور و بر شکر بون کوزی با بود دستور و بر زین کله
 و هو شرجی بی بائی شعیب بوات نارسد بر قلعه ذکر کله
 ش و صوفی در غایت گنگان اقلد و صوفی آید شعیب بون کوزی
 او زین آرزو شکر که اذ الشرف لکروب علیه ز این قلعه شعیب و
 توان آفاق من الکروب یعنی هر غنچه لو کینی که شعیب بوات
 قلعه سنک او ز دینه چخته با فتنه غنچه کدر شاد اولور

X
445

X
445

مقصود بود که قلمین زر خواندند که زکار بر او بود و لایقند
که آن اولو شهوتر و کار در در اولی ~~مکن~~ او حسن همیستن بود و
عمارت در و فارس در که بزرگ گارین بود و در شهرش در کرد
جاهل اولوزن لکن و شاد در اول بونله دهی شهرش در کرد
ورد سنندگ تر لند در بود که بیوک کوز لری طرا ~~مکن~~ صغالی بود
زاج دهی بر قوند بونلان تعیین ذاولت لک اولی شهرش در کرد
قلینده و زانین ساسانک اولی آن بر قلمه انجین در و در سنند
بن زانک دهی اولی آن طمشه شنند در لینی کن خراب بود
در سنندگ و روز آل بچورده در سا حلد و بای هیند در بول لیس
در سنندگ خایت جویعی بول و صیت ایتدی که آن در این
تا در سن ظفر بولیه آلتین سنندگ بر اولی قلینده و سا راک
بر در سدی انک خرابسا ندان تاکه مانان یاز سنندگ کوز اولی
از اماق و از دان هیر مکن دیر که زین در زان سنندگ
بود بر بچورده و اولوز فرزندک سنندان چون سنند
فامون و لایقین سنندگ نام بر طاغ و از در شهرش در بول

بر اولی جیحانی با در شا ملیک و بیک شهرش و بیک در
در اولی و اخیر بول و هرگز بیکه بود حاله مطیم
ولایت ~~مکن~~ در سنندگ و بوقبه در سنندگ المسون چون بود
حاله کوز ~~مکن~~ و بول اولی آرا زین بر اولو شهرش در کرد
قوی ~~مکن~~ حاندند و انان قول قول اولوز اولوز اولوز
ذممت چکار اولوز بوسیندن کجه یا تورت طحله دور
کوز کوز بار در این چو کوشش نا کلک ز سنندگ در اول قوی
کون طانیر و اسک طا شیما شهری طولد در خراب اید
وز خیل قامه بی وار در مخکنه و انان در کوز قوی وار
وانک رینی دهی وار در که ز بنینک یکی قوی وار در
شهرش در ازمایق اولوز اولوز بول دیر که غور حلد
کلوز رتجه کید زور اولوز دهی بر خوب بیر در سنندگ خاله اول
بعد آذر اولوز در و دیر که دهی صغلی که او جمع سور
بیک بیل ~~مکن~~ بیک الله بویب قسط اولوز اولوز
و اولوز جیمه بیوردی کین اولوز طون قول ایچدی اولوز

الْحَسَدُ ● بَعْنِي تَأَقُّفُهُ سَبَبٌ جَمِيدٌ أَعْدَادٌ ● وَسَبَبٌ الْجَمَّةُ
الْقَدِيحَةُ ● بَعْنِي سَوِيَّةٌ سَبَبٌ نَسَبَةٌ وَيُقْرَبُ مِنْ لَيْكُنْ ● وَسَبَبٌ
الْأَخْرَجُ الدَّشِيشَةُ ● بَعْنِي بَرِيَّةٌ وَقَدْ نَشَأَتْ مِنْ سَبَبِ كَرِيمٍ
يُؤَدُّ لِكُلِّ ذِي سَبَبٍ الْقَطْعُ الْمُعَانِقَةُ ● بَعْنِي رِيحٌ تَسْتَكْبِلُهَا
سَبَبٌ عِتَابٌ بِمَكْدُرٍ ● وَسَبَبٌ الْعَقْرِ الْأَسْرَاقُ ● بَعْنِي رِيحٌ
لَا تُسَبِّبُ إِسْرَافَ ذُرٍّ ● وَسَبَبٌ فِضَاءُ الْحَوَاجِجِ الرَّبِيحُ ● بَعْنِي
كَيْشِيكُهَا جَنَابٌ يُسَوِّرُ كَيْشِيكُهَا نَسَبٌ فُلَقَنْدَرٌ ● وَسَبَبٌ
الْمَرْبَتِ السُّوَالِ ● بَعْنِي حَوْرِيَةٌ سَبَبٌ كَيْشِيكُهَا نَسَبَةٌ كِلْدَانٌ
وَسَبَبٌ الْجِرْمَانِ الْكِكْلُ ● بَعْنِي هَرَنْسَهُ دَنْ مَحْرُورٌ وَرِغْفُ
سَبَبٌ سُنْسِنُ الْكَلْدَانِ ● وَالْإِسْرَافُ فِي الْعَقْلِ وَالْحَيَاءُ فِي
الْعَقْلِ لَهُ وَالْحَيَاءُ لَهُ فَلَا خَيْرَ فِي ضَجَّتِهِ ● بَعْنِي مُوْحِيَةٌ عَقْلُهُ خَيْرٌ
دُو كَلْمٌ كَيْ عَقْلٌ حَيٌّ أَيْ أَوْلَمَهُ أَنْ خَيْرٌ يُؤَدُّ وَصِفَتُهُ وَدَنْ
يَا زَمِشْلَكُ أَيْ خِيذْ مَكَارِهِ اشْبُوخُوا نَدَانُ بَيْتِكَ يَا دِشَانُ كَيْ
مُوْحِيٌّ بَرَكُوْرِيَسَ طَعَامٌ مَزِيدٌ وَبَا فِي سَبَبِكَ حَسَابٌ خَيْرٌ اللَّهُ
تَعَالَى يُلُوْرُ وَيَأْتِي دَرُؤُوقُ لَا مَرَبِّ عَا مِرَالِكُ كُوْرُ دُرُؤُوقِيَه

حَقٌّ طَوْلُ دُرِيْنٍ وَبَرْكُوْرُ دَجِيٍّ وَرُلُوْرُ أَوْلَادِكُمْ وَبَرْكُوْرُ أَوْلَادِيْنِ
سَبَبٌ مُوْحِيٌّ كُوْرِيَسَ طَعَامٌ مَزِيدٌ وَبَا فِي سَبَبِكَ حَسَابٌ خَيْرٌ اللَّهُ
تَعَالَى يُلُوْرُ وَيَأْتِي دَرُؤُوقُ لَا مَرَبِّ عَا مِرَالِكُ كُوْرُ دُرُؤُوقِيَه
يُؤَدُّ لِكُلِّ ذِي سَبَبٍ الْقَطْعُ الْمُعَانِقَةُ ● بَعْنِي رِيحٌ تَسْتَكْبِلُهَا
سَبَبٌ عِتَابٌ بِمَكْدُرٍ ● وَسَبَبٌ الْعَقْرِ الْأَسْرَاقُ ● بَعْنِي رِيحٌ
لَا تُسَبِّبُ إِسْرَافَ ذُرٍّ ● وَسَبَبٌ فِضَاءُ الْحَوَاجِجِ الرَّبِيحُ ● بَعْنِي
الْأُمُوْرُ بِالْحَيَاتِ ● بَعْنِي مُوْحِيٌّ نَكْ مَوْتٍ دَشُوْرٌ أَرَقْدُرٌ
قَدْ أُوْوُوْهُ بِالطَّاقَاتِ ● بَعْنِي الْعُلُوْمَةُ وَالْأَيْدِيُّ كَيْ مَطْلُ اجْتِنَاهُ
سَبَبٌ الْكَلْبِ الْمَوْتِ بِحَيْثُ الطَّبْعِيْنَ وَالطَّبْعِيْنَ يَعْنِي تَكْلُفُ الْمَوْتِ مَوْتٌ
ظَلَعَتْ أَيْدِي كُرِيٍّ وَأَوْلُ كُوْحَلُ بَرَجَابِنْدَةٍ دَجِيٍّ أَوْنَ دُوْرَتِ
نَسَبُهُ يَا زَمِشْلَكُ الْعَقْلُ مَدَا الْأَسْتِقَامُ يَعْنِي عَقْلٌ خَسْتَهُ لَكِ
دُوْ أَسْبِيْدُزْ وَسَبَبٌ النَّزِيَةِ الشُّكْرُ ● بَعْنِي أَرْتَمُ لِيْعَلُكَ
سَبَبٌ شُكْرُوْرُ ● وَسَبَبٌ الْبَلَاءِ الْعِضْيَانُ ● بَعْنِي بَلَاءُ
سَبَبٌ عِضْيَانُ ذُرٍّ ● وَسَبَبٌ الْأَدَبِ مَوَاطِنَةُ الْعَجَائِزِ
يَعْنِي أَدَبُكَ سَبَبِي صَالِحَانِ مَلَآرَؤَمَتْ إِنْ كَلْمٌ ● وَسَبَبٌ الْبَعْضُ

دیکه بکشد یا لیه آراستند انی بیک متقال لشکر چیری چیری
 لشکر عین که تا غنی نماند لشکر عین الماص نیه واردی اذو
 و غیره ~~لشکر عین~~ دخی کند و مطیع ایله یکی بوزیک در
 کش لشکر امیر المؤمنین مامون خلیفه روآن و دمان
 ماز باین فارین و ~~لشکر~~ مامون دنیا دن نقل بندی نوبت
 معصمه دگدی ماز با رعا صی اولدی معصمه تا که معصم
 عبد الله بن طاهر و ربی و ازده ماز یاد و تدی ان یا فین
 بغلابوب معصم او که کوزدی و شول مقدار ناخاجیه اوز
 در اوله راس العین بر شهرد رجزیره ایچنه اول شهردن او
 چشمه و قوی بیج اولدی ر عظیمه ارمغ اولوز که اکا نتر
 لیا بوزدیر کر راس بوسرا بوشهره زخور شتان حدوز
 که انه ابوجریر لظهور کرد مانی و زبذنی انه اولدرد بکر بعضی
 ایدر کرد مانی بر املک خنسنه اولدی صکره ناشین کرد
 قبه الرصاص و در صخره ارنه دز ایدر کرد بیک شیوا و لیس
 شطرنطیه ناک ایچنه و هوا لکشی که خوش خوشش که لطف قران

او قوریش شطرنطیه ناک نکوز فایده او قیش غایت خوش
 کلش ایتمش که کیم فایده کنه عجمه که دیر بیلک سکا خونیته
 این بوز کیتی دخی بر زمان ان دوریش بر کوزده کوز اوزد
 قیش کنه قبه الرصاص کورن بوز کیتی دخی کوزده کوز
 برجه روز گار کیش کوز احدثیکر ان و ایش کوزده کوز
 عظیمه قبه بونی کور بیک برجه جماعت ایچنه کورده کوز
 ناکا بر نیل چیش اول وارن خلق هلاک ایش اندن صکره
 ایچنه که مکر حاران ایسته ناکه رمش کوز ایچنه و ازده
 این ایچش ای ایچنه یا نه شکر که کل ملک بز الملک
 الا الله اعلى البیر یعنی هر با هک یاد شایلی زایل اولور
 الا الله تعالی ناک زایل اولور ویرالنده یا زمشک هج کسه
 بوقبه بیز مکر ناک بیز بوندن و یا زمیجه بیز بوزمشک اولت
 بیت ایچنه زخمیه و برمشک و صقه کلر چون فو یار د بیل اول
 بیل سمن اولد و کوز بیز کوز (نشد) بر قبوا اول فو یار ایچرو
 که بیز کوز بیز عظیمه میبله دو شمش و ایچنه بیک

زیرا که سن بینم اول غلام و عورتیته آلیک اینک و در غنچه مکتب
 رسول در بیرون و آواز آمدن شکسته کونده بی شکسته مکتب
 اول ولایت کاستگیه آلیک در میان که در غنچه آلیک در میان
 لاجر شهر در طلا غلام آلیک آید اول کونده در شکسته مکتب
 و همو بر نمودند در اول قیام صبح پیغمبر که در غنچه
 آن در حکم بر شهر در نشان آمدن و آن بر مربع میان وارد
 آوردن بر انجیر فاجحه شکسته در حافظ البحر که بر قلعه در مظهر
 نزل گنارند که آید بر روی نمودن آید در اول بر انجیر
 و آید سوی سود بجهت در پیشه در هی که شکسته اول غنچه شکسته
 هلاک آید پیش نبلدن جمعی اول قری وارد دی بیده دیوار آید در
 نبلدن کنارند تا که تمساح جمعی اول زلفی اول دیوارند
 اول فرزند شکسته که حکمت به بصرک آرایند بر شکسته در
 وصفه کلون اول صورت بخونند که تمساح جمعی در آید بیل
 فاجدن آلیک بر تمساح در بیل اول قایم قایت کورد بیل
 اول فرزند اول غنچه کون اول تمساح جمعی اول بنا در بی بیل

کنان بر انجیر شکسته و بایتم آرد در غنچه اول کاستگیه در
 در شکسته در میان که در شکسته در کوردی کاستگیه در
 بر غنچه شکسته اول کونده در غنچه و در زینه کجای تابنده
 لمع بر شکسته زین قورکری و شوشینه طور در بیل شکسته
 کورد بیل شکسته قید اول اسکندر کورد کورد شکسته
 لاجی این قورکری شکسته کورد شکسته شکسته شکسته شکسته
 بخون شکسته اول کونده در شکسته تا قوه کلاک حکایت اول در
 بلور شکسته لکن کلاک یا غبنه کلاک عتاب بود و همو رسول
 دین در این شکسته اول کونده در شکسته در شکسته در شکسته
 کلاک شکسته کلاک در میان اول کونده در شکسته در شکسته
 کلاک شکسته همو آرد شکسته اول کونده در شکسته در شکسته
 شکسته شکسته کلاک شکسته در میان که در شکسته در میان
 و همو بر آرد کلاک بود در شکسته تا بیل شکسته اول کونده
 بغلام بیل اول اول انجیر شکسته اول کونده در شکسته در
 فایت عجمه و یوسف شکسته شکسته قاید قید اول کونده در شکسته

مخمر النخيل فانما ايبذ حاليه بويه دوشدي بن كذومر بلا
فانما ايبذ حاليه بويه دوشدي بن كذومر بلا
صلى الله عليه وسلم ايبذ حاليه بويه دوشدي بن كذومر بلا
صلى الله عليه وسلم ايبذ حاليه بويه دوشدي بن كذومر بلا
صلى الله عليه وسلم ايبذ حاليه بويه دوشدي بن كذومر بلا
صلى الله عليه وسلم ايبذ حاليه بويه دوشدي بن كذومر بلا
صلى الله عليه وسلم ايبذ حاليه بويه دوشدي بن كذومر بلا
صلى الله عليه وسلم ايبذ حاليه بويه دوشدي بن كذومر بلا
صلى الله عليه وسلم ايبذ حاليه بويه دوشدي بن كذومر بلا
صلى الله عليه وسلم ايبذ حاليه بويه دوشدي بن كذومر بلا

موصلى بيه بوشندن بوشندن واوردرك او درينه بوشندن بوشندن
او درينه بوشندن بوشندن واوردرك او درينه بوشندن بوشندن
او درينه بوشندن بوشندن واوردرك او درينه بوشندن بوشندن
او درينه بوشندن بوشندن واوردرك او درينه بوشندن بوشندن
او درينه بوشندن بوشندن واوردرك او درينه بوشندن بوشندن
او درينه بوشندن بوشندن واوردرك او درينه بوشندن بوشندن
او درينه بوشندن بوشندن واوردرك او درينه بوشندن بوشندن
او درينه بوشندن بوشندن واوردرك او درينه بوشندن بوشندن
او درينه بوشندن بوشندن واوردرك او درينه بوشندن بوشندن
او درينه بوشندن بوشندن واوردرك او درينه بوشندن بوشندن

چونکه قوش گلدی بارور کوندی رسال خصلک بارور بی غلدی
 شاور دور کیم لونا در قیلدن کور کور کور و طیز کور بی غلدی
 کدور عورت ایدن بوند نصرت نظیر بر کیمه آنگاه دست بود
 ایدر چون او بو ما از سنین اولی ایدر در و سنک هوان دکلده نظر
 ایدر یلر کور دیلر در سنک انجمنه بر با قراق واریمش شاور ایدر
 عی بدک نظیر ایدر آنا و آنا مری سوره له و با آناه سنک
 و آبریش انجمنه صفلا دینشد ر شاور ایدر پس انجمنه و قلیق
 ایدر کد کد و خلفه کلف شمشیر ایدر سنک آنا کد و آنا کد بود
 ایدر کد بکن ایدر سنین دیوب بود دیک نظیر سا حلیز دند
 نوصون آن قور و غینه با غلدیلر بی صحرا کصالی ویر دیکر تاکه
 باره بار اولدی بلان ایچره جیره خوب بیز در حکا ایدر کور
 بیز کور ویر کیمه جیره اولق بکن کد بیز میل سنک و نکلده یعنی
 در ایشله انجمنه کد و بیجا بیز عایبه انکام بوددی کور روز کار کد
 سنک ایشله جیره فتح این کور کور انک با د شاهی عورت اولو کور ایدی
 سما سینه در قلعه آشفه ایچره بر اوقیاق باشنده اولو قور عصاب

الخاصه حضرت زین العابدین رحیمنا انجمنه کور این ملک سا طرون بی کد
 بنی کور ایشله در و ایشله کور کور این بنی ایدر نظیر بیز جملعه سیدی
 و این بیز طایفه کور ایشله کور کد کیمه کیمه اول شهره ای ایدر
 مکر کور کور کور کور و کور و کور و کور و کور و کور و کور
 اکا اول سنک کور کور حضرت کور ایشله اول شهره کور کور کور
 جمع ایشله سیدی میوک صومق سیدی حفظ ایدر کور آذر لری که اول کور
 کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
 اول وقت طیز کور بیز کور ایدر کور حضرت اولدی این کور کور کور
 اول عورت کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
 طیز کور کور بارور ایشله کور کور کور کور کور کور کور کور
 شاور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
 بی یازدی کور به بولعه فتح اولق طلیتمین بوز ما کیمه طلیتم بولعه
 بوز کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
 زینک اوردینه بیز سیدانه کور کور کور کور کور کور کور کور
 قور اول وقت فتح ایدر سنین شاور کور کور کور کور کور کور کور

یکی کما غمک دیر سینه در دود و خوب تضرعی که بزد و دور و نصیبی
 زور و دود در چوب چینی و آتش آمدن کوز در گنجنا میان بر و لایند
 خاندونی که خیمه مرغری و خاتک مناجی غیفران و با قلی و تر کنش و
 و قوس و خاکی و آتش بر قلعه در آفر نو شک آوردین و آنچه
 حقوق قوم و از این کندی زان و اردنی دلدیک قلعه و آوار
 و آواره که نقد ر بقین و آرد کر سه قلعه اراق و لدی و آتش
 و از این با شند بتور کد این کندی و عجیب و ناله آنچه ای کجای
 اول قلعه دن جین بید بلیز کون بر کیتی با روا و سننه کلدی
 آینه کیر ایست گندی ز معصود مند ایست گندی ز معصود و
 سزی دشمن د صورت ابدیم مطیع اولک و کوفی است که جمله
 این را ملا و لارک ناید شاهی جوق نشنه و بر سید است گندی که و آتش
 ایمان که شود ایست گندی ز کردی آید ز کردی مؤمن
 نصره مغز با و لایک ایست گندی ز شهر و آرد و زونک اورد
 حیزه شویله صوا و سننه یور و عرق اولمز موسی است گندی که
 اند و اردنی تا اول شهری کون است گندی ز کجی بی بندی اول

شده

شنه و اردنی کوردی بر شهید که افک قیوسند بر ساری و ابل و
 جبریا با غلش لرا و اول جبریا و اردین بیست دزد سید کرمه نای
 سنو ابل لکن بر اقای آبی هر گینه که اول اول بیست لایه کله
 اورد که هلاک آید که تا اوج کشته دکن و او را در اور و هلا
 ابدیم اندن صده کس شهر کرد که کورد یکن اول شهر و اصیل
 سوری فهم آنگر کرد و دوز بکن اول شهر که سوسند با زنی کرد
 پوشنه هر گینه اول کوز سه هلاک اول و در صحت کایت هند
 حد و دین بر اقلیه و آید که کاکا کهنه دیر و آید میزن لرا اول
 جبریا اول و لور کز و آید بر جبریه دخی و آرد که دکن یوزین یوز
 اول میزن لرا اول جبریه کج اول و لور کز هر کون اول ولایت قومیه عظیم
 زحمت ابل لرا اول قوم ذاب میزن لرا خراج و بر لرا خراج اول و کز
 هر کون طع مود در لور و به دل اول لقا و بر کز کندی لرا انا
 کون زحمت ابل لرا شکری بود زنه در جیلان بر بارک ولایت
 نعمت و قوم بر هیز کا و معبد لور لرا اند بر سوزا کهن دزد بر کز
 هر سوزا اند بر سلمو و قید بر ایچیه بو لرا اول خما غریز همیشه بو

انداز صریح که دیو بر صفت در
او از اوج پیل یکه اولد که صبح
او نور دیده - تا بر کون همد همد یعنی
که مختص آن او نورش بر نور آن ص
صاحبی جمال کلشن و کله
اکا متعلق اولد - اول وقت یعنی در
بهر شمس یعنی یکد رکنه اول
که بن حضرت این زم که بنور ما عدا
بسیب ایدر بود بود بر بن ط
حضرت سیدنا **ک** استور ویر
بلفیسی محنت آیه کوردی معصوم
لا این اولد که کون پادشاهان
جزیره و غیره و ایندی حضرت
دکین که اصلاحی نشاند که است اول
و اول سهره و ویر بر نصیب در و نص

۵۵

بهر صفت که صفت اولد که صفت
او نور دیده و نورش بر نور آن
صاحبی جمال کلشن و کله
اکا متعلق اولد - اول وقت یعنی در
بهر شمس یعنی یکد رکنه اول
که بن حضرت این زم که بنور ما عدا
بسیب ایدر بود بود بر بن ط
حضرت سیدنا **ک** استور ویر
بلفیسی محنت آیه کوردی معصوم
لا این اولد که کون پادشاهان
جزیره و غیره و ایندی حضرت
دکین که اصلاحی نشاند که است اول
و اول سهره و ویر بر نصیب در و نص

الوز

انسد و تا زمانه اکارا صیغتا پس و با خودی بلقیس بکار جانان حلیله
 و بیله بلقیس خیر او دلگانه آید تبسیر ^{بجای خودی} و خیر و خیر و خیر و خیر
 آنلا در خانی لذت کند ن فرشته و نالو که اگر کسی با خودی
 کلور سه کلور و نواله انرف کهسه ایله کلور سه کلور
 قلعه و آدی که هر قیود و خیری قرطوطورده ^{عده} الله است
 بلور که هر یکن آنون الله بر جیوف جوی که اول جینی نریز
 کوردی بیوش اولدی ^{اسیر} که او نردی جوی که بلقیس و نیه وارد
 دخی بر عقلی که در حال بلقیس بر قدح زهر طولدردی
 سراجیله سویدی سراجین الله ایصدک در حال جان ویردی
 بلقیس دینچه در حال با و او شننه کلدی آیتیک ای لشکر
 با و سگاه غوز نکریزی و غیره کیزی ^{بینه} قاتله کوز نکر آشکر
 بلقیس حضرت آیتیک ای نکر کوز نکر کوز نکر بلقیس کوز نکر
 اجردی دوی بینه چیده با و او شننه کلدی آتدانی لشکر
 با و سگاه که جان یوقدا البت کوز نکر که کلدی آیتیک
 در او کلدی که به بر غوز نکر نکر نکر با و سگاه قاتله

بلدی بر سراجیله سراجیله بلقیس بود غایتان صا حین
 قلعه بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس
 بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس
 بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس
 بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس
 بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس
 بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس
 بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس
 بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس
 بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس
 بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس
 بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس
 بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس
 بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس
 بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس
 بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس بلقیس

ایدی چجه که دورت نگاه ایندی که زودیه خا طری ای کا فایده
 متعلق اولدی که نه بزک و طبیعه ایتدی که اول قیسمه کلون هوان
 کلایجه اول صورت کور کور ایله زمان نظر ایدر که فایده
 اولور تا شو که دین ملازمت ایتدی که اول حیوق بی ایتدی تا
 اوله اشکه کلن اولدی دوشرخ ا کا صورده سیر کسیر ایدر که
 بن جینکو یاد شا هینک قیز بوز که غیورت بیت عمم زمان ای بی حی
 باو شا بی بیورد اولدی دخی دوشرخ فایده دایم کلور که بزرگ
 اولد عسکر قزاقا سید ر بونک فایده کلدی دوشرخ فایده بوکا
 عزت ایدوب قیزی دلده اولدی دخی در حال بیری بی یوق دیغه بیورد
 که اول قزجه تانی که کور د بوز عسکر ایدر ایتدی عسکر ایتدی که دیندی
 بوزیک دوشرخ عسکر بیکه جمع اولدی عسکر کلدی ولطیفدن عسکر
 خامله فایده در حال قیز طوغدی حقیقی اعتراف ایتدی ا کا خیر حسرت
 قیزمشکه انا ایسته و نه انا ایسته بیکه اوز اوز اوز ا کا
 لیغیس دوزیر بیک بوندن صکن بزرگ انا بی دوشرخ ایدر بن
 اولورمشکه اوز اوز اوز اوز دیر اوجینی کور عسکر و قات

مویله ایله فله بونی اولور دیوارک بوندن بر عظیمه صورطه
 کلور فله بونی اولور فله بوندن کور د بوز ایش اول قور کیک
 دوشرخ کلور که اول کینر ای ایجه قیاز که ویا د شا هان بوکلور
 قوقا ایله بون اولور مشکه در حفظ ایدر که هر عیش وقتیه اول
 بوشدن حیشکلور دوشرخ کلور ایدر که ا یکی بی مویله کلور
 ووزینه قلعه بلعیس بر عظیمه قلعه در که اندر بوجه قلعه بوند
 خامله اول قلعه یاد کلورنک سبک اولدی که بزرگ ایتدی نظر
 ادی سکا جیل بن سکا جیلده و هر بوز که کور قیز اولور ایشینتا ظله
 سوز بوز سکا جیل بن اوز بی ایل برورد بوز فایده ایدر که عادله
 ا کا دوشرخ بن لهد ها و بزرگ فایده صاحب جمال بزرگ ایدر
 یحیی و صفا ایلان اولد سبیدن جینکلر ایشینتا کلور که دایه فایده
 کلور بوز بی صیبت ایدر که بزرگ دوشرخ بن هد ها دوشویه
 سکا جیل ایدر که میله ایشینتا کور دی تفریح ایدر که نا کا
 بر خراب صورت کلور عسکر که دردی در حال بیکه قایب اولدی ایدر
 اول صورت کلور بی قایم سنند در دوشرخ کلور کلور اول صورت کلور

الورد و قاصدین کینک کلک اوردو اصرای ازلانک و هم
 لکنک الورد و قاصدین کینک کلک اوردو اصرای ازلانک و هم
 بیضا میوه کینک و لکنک برده کینک اوردو اصرای ازلانک و هم
 جاور بود و لکنک بر شہر ز مغرب در باغستان سا حیلند
 لاور بی بنک ارضند و بو نکلہ اندلس ازلانک الورد و قاصدین
 بولد و ملک الورد و قاصدین اول قوم بکلک نینہ امیر
 المؤمنین دیر کینک بکلک بر شہر در شامہ عالمک عجم بندند
 الورد و قاصدین کینک کلک اوردو اصرای ازلانک و هم
 الورد و قاصدین کینک کلک اوردو اصرای ازلانک و هم
 عظیمه ظالشیری میرا اوستنته و مشکو در شول کوزنہ کرا ازلانک
 کینک عظیمه صانتین کینک اوردو اصرای ازلانک و هم
 لوقی زمانہ ایندی کینک اولاد بونکلکین ظالشیری چہ کوزنہ اولاد
 و لوقی زمانہ ایندی کینک اولاد بونکلکین ظالشیری چہ کوزنہ اولاد
 خراسان ازلانک و قاصدین و بونکلکین کینک کلک اوردو اصرای ازلانک و هم
 ہندہ ازلانک و قاصدین کینک کلک اوردو اصرای ازلانک و هم

انک متاعی بچی و ازلانک و نادر ملک و ازلانک و نادر ملک و ازلانک
 انہ ایوا اولور با میمان بر شہر و در خلاصانہ ازلانک و نادر ملک و ازلانک
 بچی بر شہر در کینک و لکنک بونکلکین کینک ازلانک و نادر ملک و ازلانک
 طلا بیور و متاعی انک خوب طونلو و بجز کینک اولور با میمان
 کینک کینک حد و ذوق بر شہر در و بر شہر در جی و ازلانک و نادر ملک و ازلانک
 ازلانک کینک ازلانک ازلانک در ازلانک و لکنک و قلی و قور شول
 کوزنہ کینک ازلانک بر عظیمہ شہر در شامہ ازلانک بر شامہ در شامہ
 ظا شدنہ ہر ظا شک اولاد ازلانک کینک ازلانک و لکنک و قلی و قور شول
 ہر کینک ازلانک اولور کینک ازلانک و نادر ملک و ازلانک و نادر ملک و ازلانک
 اول متاع انک اوستنتہ بر صندوق اول صندوق ازلانک و نادر ملک و ازلانک
 بر شہر ازلانک کینک ازلانک کینک ازلانک کینک ازلانک کینک ازلانک
 سکمان علیک لاکر بر عظیمہ بوجہ دیوان در سزین کینک ازلانک و نادر ملک و ازلانک
 انک فرق میدد و بر ظاش دخی اول دیوان کینک ازلانک و نادر ملک و ازلانک
 ازلانک و صانتین کینک اول دخی و دیوان در زیر بان ظا شدنہ
 ہر کینک اول بونکلکین کینک کلک ازلانک و نادر ملک و ازلانک و نادر ملک و ازلانک

وکتابی که در این کتاب در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 اما آنچه در این کتاب است در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 اول که حلیفان بوشهری در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 دوم که حلیفان بوشهری در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 سیم که حلیفان بوشهری در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 چهارم که حلیفان بوشهری در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 پنجم که حلیفان بوشهری در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 ششم که حلیفان بوشهری در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 هفتم که حلیفان بوشهری در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 هشتم که حلیفان بوشهری در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 نهم که حلیفان بوشهری در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 دهم که حلیفان بوشهری در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است

۳۸۵

و در این کتاب در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 و در این کتاب در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 و در این کتاب در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 و در این کتاب در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 و در این کتاب در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 و در این کتاب در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 و در این کتاب در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 و در این کتاب در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 و در این کتاب در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 و در این کتاب در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 و در این کتاب در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است
 و در این کتاب در وصف هر یک از حلیفان بوشهری است

۳۸۵

۳۸۵

۳۸۵

۳۸۵

۳۸۵

کردنی بر آید ایلد کلدی ایگاک شهرچک بوی بدمشا قندی است
ایندم کیز بر بنیاد اتمک شهرتاید کبولنک ایدی نیری ایندی
عبدالله بن محمد ایتدی ک نسیب ان ایتدی مکی ابو جهمر ایتدی
اینت ندان ایتدی مکی منصور اول ک نی بن ک کتابن اولدی ک اولدی
کشی بود کلد کز انلک لبتی مقلاض رد علی بن یحیی ایدر بوسون
منصور جهمری در حال اندان ایدی سخن ایتدی ایتدی ک اولدی
انور کک اتملاض لقت فوشد ر سبب اولدی ک بن اولدی
طولاری ک این اولدیم و دخی بر فوشل اغری ک بر اغری اولدی
انلک لبتی مقلاضید ک پس عزیز اولد سبب ان مقلاض اولدی
اولد زماندن بر وجه کینک ان بولبتی ایشتم ک بولبتی ک ک شاد
اولوب بر میخ جفا ردی بر دو قیدی ویرات جهمرد اولدی
ویرای حق الادی جهمردی بر آیرن ک کدی دخی انم بقلا ک
بنیادین اولدی و دخی ولایت دوزدی ک صور ک اقول نصر الخلد
بنیاد اولدی و بر جهمرد بنیاد ایتدی ویر بجیم ادی انلک نجست
ادی کایعین دوزدی بقلا ک انلک شمس فوش بر جهمرد ایش ایتدی ک طالع

لوش ک شطک طوق کر تجمه ایزر شیدی بد ک اولد سبب ان منور
اولدی ک شهرچک بوی بدمشا قندی است ایتم ک کیز بر بنیاد
ایندم کیز بر بنیاد اتمک شهرتاید کبولنک ایدی نیری ایندی
عبدالله بن محمد ایتدی ک نسیب ان ایتدی مکی ابو جهمر ایتدی
اینت ندان ایتدی مکی منصور اول ک نی بن ک کتابن اولدی ک اولدی
کشی بود کلد کز انلک لبتی مقلاض رد علی بن یحیی ایدر بوسون
منصور جهمری در حال اندان ایدی سخن ایتدی ایتدی ک اولدی
انور کک اتملاض لقت فوشد ر سبب اولدی ک بن اولدی
طولاری ک این اولدیم و دخی بر فوشل اغری ک بر اغری اولدی
انلک لبتی مقلاضید ک پس عزیز اولد سبب ان مقلاض اولدی
اولد زماندن بر وجه کینک ان بولبتی ایشتم ک بولبتی ک ک شاد
اولوب بر میخ جفا ردی بر دو قیدی ویرات جهمرد اولدی
ویرای حق الادی جهمردی بر آیرن ک کدی دخی انم بقلا ک
بنیادین اولدی و دخی ولایت دوزدی ک صور ک اقول نصر الخلد
بنیاد اولدی و بر جهمرد بنیاد ایتدی ویر بجیم ادی انلک نجست
ادی کایعین دوزدی بقلا ک انلک شمس فوش بر جهمرد ایش ایتدی ک طالع

انما ملك صوري اجيد راعز فقتلته منفتحي وادوه ورو دخی کل
 نه غایتی مودی اولوز قور غایتیه صیاح اولوز اولوز الی غای
 بهن مری مشهور مشهوره رعایا کله بیرونه کله کله کله
 دما زنده یا بلشرد اندن او کله کله کله کله کله
 عقیبه بن عیسان بصره نلک نیما ریکه بی بیوز کشفه استبر
 المؤمنین عمر ویر مشید که یا بلودی اول که یا بدیلرانی اغا
 یا بدیلر اندنصکر کریمجه یا بدیلر چونکه نوبت مهیدیه د کدی
 اول دخی زیاده ایله آیدر لر هر غریب که بصره ده مقام طوق
 مغلوب اولوز و عقیبه بن عیسان آیدر بصره که فتح آیدر لر
 عور تلوز اولوز ایستختلر بی بی اول عور تلک ویر دیک دخی نلن
 اصم لک که بیزار از مرجه اراقدن کلوز کله دخی هر بی بیوز
 برده کله اراقدن دخی کلوز کله کله کله کله کله کله کله
 بهن مری مری قریش لکدی کلوز کله کله کله کله کله کله کله
 صورتی نه سبیدن قاجدیکر آیدر کلوز کله کله کله کله کله کله
 عقیبه نوز قودی ایستد که بو کله عقیبه کشفه کله کله کله کله کله

اول کشفه کشفه و فایز و ویر کله کله کله کله کله کله کله
 ایون کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 که اول کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 کلوز کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 واریدی انلر کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 آفریدی کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 بر بی بی کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 دورت یا نل کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 این لوز کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 ذوالقرنین اولوز اندر آیدر کله کله کله کله کله کله کله
 بلغا ز کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 و به کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 دخی کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 شهردر که انل کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 بر کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله

پیک باو نشان کسک لنگه بران و ارد و هر کس بشیر طاعت
 طوغر و دخی پیک بت خان و از ارد که هرگز بشیرند شوقند ز مال
 نازد که سنک جمیع ماله کنند بوقدر و دخی بشیر و لا شیخ التون
 کسک معندند و لا جورد و جوا هر معندند و جمیع و هر بری صورت
 و جمیع و لا این بر زشت دمر بوقدر موی سپید روی و سسته
 کینو و ورشته بیکه و صنعتاری بسا در و چین ن تا جمیع
 بندر آفریدون دخی جوان بازدی که بچه لاف اور سین که
 بر شهر بیکه نیک جمعیت که چین و ما چین مقابلد بلکه دخی
 کسک در جمیع عالم ایران میده که قادر علاج الورور
 و دخی قولی بر خلا نقل بر چین و ما چین دندر و بیکوی کردن صبح
 بر هر کس قول و یا قرآ و ش بود و مسندن گوهر و لا این چه جوقدر
 حق در و نیز کسک بیکه بسا با فیکه یعنی بر شیم دو مقدر اول
 خود عورتا بشیر اول خونیا و زلف بیکه کسک و سه بکسک
 بشیر کسک و رعنا و خونیا دن او که هرگز بوقدر و اگر کسک بشیر
 مایه کسک کلوزش نوله حالیه بشیر انچه نوزد کسک و جمیع عالم

و از این بشیرند بوقدر کسک بشیران آید بوقدر و انکه باو
 فاندی و دخی کسک بشیران بوقدر و بوقدره و کسک بشیران
 دنیان و کسک بشیران دنیا بشیران جز اول بشیران و کسک بشیران
 طومر اوله نازا صدی که بشیران یاقن او غلظتاری دخی خا و اوله
 بشیران صد کسک تولد و ناسل قائدی آرنگد کسک اوله
 از زمانه بوقدر و کسک بشیران کسک بشیران و لا این خالی و
 سوز قائدی بوقدر کسک اوله و لا این صورت و دخی خا کسک اوله
 بالیک شهر تری صورت بشیران قائدی بشیران که اوله بشیران
 بشیران شهر تری بایل و لا این عیالک اوله بشیران در شهر تری
 نقشه بشیران کسک اوله و ناسل قائدی اوله یعنی کسک بشیران دخی
 کسک اوله اوله بشیران در بیل و بشیران بشیران شهر تری جوقدر
 از با یگان شهر تری کسک اوله و لا اینک جز اوله و ناسل قائدی
 و ما و راء التهنس دیکر در قطب بیل و بشیران شهر تری کسک اوله
 و قطب فارس و اصطخری که بوقدر کسک بشیران آید کسک اوله
 صین کسک بشیران در آید کسک بشیران که ملک ایران در آید کسک

بخت آید بر سرش چنانکه سفتد کله او بر می خیزد کی از ملک و خردمانک
 و اولدی که در حقش پادشاهان و در حقش خون و شکرش بوی و بال
 در حقش که انواع منزه باشد که تو در کوزله اولد خصلت انچه
 در حقش که تو را و مایه عشق هر چه بی مینه اولد زدی اولد عرض
 اینچنین خیار خیرین بلور لب مک بر نیشنگ فایه کند که کوزله
 کوزدی هیچ بر اینرق در لور کنگه که او چینی شهر و شهر
 در نیشنگ هر یک من کی اولد و اول ملک فایه کوزله
 این جان از دی چی اندک بر او از کوزدی اول بول تو ملک نه بر د

اولدی که او به اولد و اولد که در دوردی چینی شهر و
 بر کوزله در مشکله در دوردی هر که شکر نه کوزله چینی
 اولدنه و خایه معلوم اولدنه اول کوزله کوزله چینی اول
 که کوزله با اولدی اول غایب اولدی اول کوزله چینه کوزله
 نه خال ده البته صاعد رویه خسته بود در رویش میدد و یلای
 بای میدد اولو میدد کوزله کوزله کوزله کوزله چینی شهر
 چو سینه بر لور داند اولد که در مشکله هر غریب که اولد شهر
 کوزله

اول اولد که چلین زدی اول قوم ما یس بلور کوزله اولد
 اولو زدی که کشنی آید که نیر کوزله کوزله کوزله
 اینچی شهر کوزله فاضل و از آیدی که بر ضو نك اوزره اوزر شین
 بخت که ایکی دعویج گلشنه اول قاضی اقله آید زدی که در
 کوزله اولدی چی اولد صویو کوزله کوزله کوزله که دعویا بی خند
 تا بر ددی و اولد دعویایی باطلد ز بتار آیدی کوزله شهر
 بر قاضی و از آیدی شهر دن در مشکله دی اوزر بلور بقدر آید
 کوزله ای چی اولقد را اولور دی بقدر آیدی کوزله گلشنه

اولقد کوزله ویردی تا پین کشنه که کین چینی بگدن زیاد
 اولدنه جمعیست ندن کوزله کوزله کوزله کوزله
 بلکه فلک بایل فایده خوب بود ای هوا بی معتدل و قور
 سازن کوزله دین از آیدی ایند کوزله کوزله کوزله مسلط
 اولوب طوبدی بایل و لایچی چی آیدی بولنک فایده عدل
 و رقابت اولدی چوز که ایند کوزله کوزله کوزله بایل اولد
 آید بلکه اولد کی باو شایق و سلطنت که ایند کوزله

اول كيشيك اولدینه ياد بيلو. لاجرم اولدنجي مېخندون بونجوق
 اولدي ياييل بدې قلعه دك بونلا اولد ونگه عايلك عظيمند
 الله تعالي غمروي و بير مننده اول حالان عسرين لفظايب
 صنه بركيشه صورتك آيل اجر الله اول كنجي آيتايي لايسترد
 مخمير اول شهرين برا و ايايشان دك بر اوزينك صورتني وشهر
 و ايللرين صورتني و از مغلوب و در يابري اول اولد اينجند شوكله
 ترب ايله نازمشك در هر جن كنه بر ولايتك قوم حاجي
 اولك ارباش چك كرا اول ولايتك بو اول اينجند ك صورتني
 كلورده نازك صورتك ن سونيندن بر مفكره اشارت ايد
 چك كزده ناز برق ولايتك صورتك صورتني حتم لاي
 امر ليه اول حاجي اولان قومك ولايتك صورتك صورتك اول
 ولايتني كيد دي بوو صورتني فالورده ناز بيه كلوب مطيع
 اولورده ناز كزده ناز بيه اشارت ايد برك كزده صورتني
 بيه صورت ايد كزدي و ايجني شهره بر حوضه در مشك ك عظيم
 بيل بركه نابل ولايتني كوچي اين كنجي اول شهرن كلوردي

ابتدی و هنوز وارد بر بیرونه ایضا بقاعده که ابن عبد
 دهراسی و کوشیده بر عتاب این کلمه آتش کنه عباد الله بود
 فاین کور میسر بود عتاب سوزنی ایضه و ب عباد الله القه بلو عباد
 آید و بوعوزی بخون دینك عرب آید آیت استا کالکام و کلام
 کالکام و کلامنا اطمانی استلا کور کور روز کرین بوریشد ر مشك
 و ایت کورده مراد کرا بشکر و قوجکله کورده کورده بشور کورده
 و صیفت اوزرسته جنك در مشك در و بر فایح کورده تصد کس
 کمال بصره عباد الله قلعه دن سوزد بکر و ادر کاشا ک کذرت
 و این ساندن مرغ نازن کورده کورده بر کور عباد الله بچورت
 بیارده ناز کنجی اول قلعه کورده بونیا عظیم کورده و حجت
 و ایت ایدنی • آیتون بر کلال ایت عسور و بخندون
 مصابع لعلک کورده • عباد الله کورده ببتیکه بولید
 صنگه کورده بک اوفیدیکه • و ایا طمشه بطلشه جیتا
 عباد الله آیدیکه شکلا ایشه وارد بورد بک اول کنجی
 طور بکورده اول بنیاد ک ایچنه قوبله بیضا انک بر کنجی

چون چنگ ابدی اهرشونک بر او علی وارد شودی بتدبیر که
بوز یا سحر و غلوکی اولدومر شمول ایدر ایدر نشان ایت که
زینخی و زیر مزر و اولد و شتی اولغلی اولدور که بوز رخی و سحر و اولد
هیچ کیسه البته ظفر و نیشند ز قلعه آینه صفر همانک شهوی
چون سندن بوز قلعه ذوال وح بار و همگانک و اوج بار و اینصدا
وارد و بوا بعض قلعه سینی و آبا و بار و قریب عنون آنه کوز د
دخی کنند و عالی کردی ایدر کنند زله چنان ابدی و اینکند
نا بار و بوز ایدر یکی چنه نالرد و کلدی جمیع عا لوت سنه سن
الذام و کوش با هیاتیم این را و صورتی بر قلعه ایضند اولدوری زین
اغیخته سینی تاکر بزرگ چگون کلوز بوز و ایتکند و جواز
باز دیکر سکا اولدو کوش سینه و بوز غیر دو نیم بیکه بوز را بوسوز
بوزل آینه سکا مالک سندن غامه یار دی که سکا یاز دوز ایتکلن ایز
ایتکند زله چنگ ابدیلم دار ایلک یکی و زیری وار د
بیر بیکه ایفای ابدی لمز ایدر لوز که دار ایلک و لوزی کتقی ذر و لوت
ایتکند و بوز و شش در و شکار پی و چنی ایچند بلور دار ای بزر

3690

369

اولدور لوز تاکر ایتکند و سینی اولد ایتدور و بوز اولد و ایدر
تار نند بچا غله اولد و لوز چنی طوق سینی ایتکند و بوز سینی
چون سکا ایستکند و این بوز عا لنه کوردی تر سیم ایدر بعلایک
و ایشینی زینه ابدی و ایتدیگ آفتا ابران سید لر سینی خدیو
سکا بوز و زینک صلاح الیه که ستنک سندن اوستن زینک
بچ و اوز و دار ایدر ایتکند بوز کون ملکون چشم و ایتکند
سکا ابر فاح بصیقت وارد ایدر ایتدور که کندور کی کوز
اغیب رشطا که قلعه و هر شسته که آنگه دوز سکا اولدور
اغیب ایتدور نیکر بوملکه کت سکا فالدی و قمر و روشن
سکا بوز و هر خوش طوقن و کجه لرا اولور اوز رینه سندان قطنیا
بچنی نه هر لوز لوز و رینه بوزن ایتکند اولدو بوز
طوقری ایدر که دار ایلک پار و شاهر کوز دی نعمین سندن کون کلن
بچی یا ووز لوز ابدی که ایز و صبحن ایلک ایتک ایتدور و چنی جومه
قور پی ایتدور ایتکند الله که دار ایتدور اولد و اول تلعه
ایتنک نا بخت ایتدور نمانندن کون ایا ابدی بخت ایتدور مراتب

مقتضی ابتدا بگویم و اینجا تمام التواتر ابتدا بگویم و این دو کلمه در ذمه
باید در آن ذکر نمایی او یکی از شکلی و نیز با وجودی که در ذمه
اینجا و اول شهرت در شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
یا قوله که در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
چون هر که در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
که یکی کتب الاحیاء از این است و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
عظیم یعنی آمدی و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
و از همه بول بود و اول کتب است و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
دیر اول کتب و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
اینست که در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
ان شاه الله است یا ابقی الترتیب و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
ایو که می کند که شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
شول بن حاد که در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
آید که در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت

و اینجا تمام التواتر ابتدا بگویم و این دو کلمه در ذمه
باید در آن ذکر نمایی او یکی از شکلی و نیز با وجودی که در ذمه
اینجا و اول شهرت در شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
یا قوله که در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
چون هر که در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
که یکی کتب الاحیاء از این است و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
عظیم یعنی آمدی و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
و از همه بول بود و اول کتب است و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
دیر اول کتب و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
اینست که در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
ان شاه الله است یا ابقی الترتیب و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
ایو که می کند که شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
شول بن حاد که در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
آید که در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت
و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت و در ذمه شهرت

36/4

روید که آنک در سینه فروش درمشکارد و پیرودن و اصل
 صورتند و اصل بر فوشد که آنک غایت لطیف او از دراید
 هم سخن که اول فوش او از ایدوب تا الفاشت هر فوش که او ازین
 ایستگشته و از در زینون که کور او که فوشون دیوانه
 اول کبند او زنده کی فوش زینون اینشکان بیلا اندکند
 او از و ویرا او ازین ایستگان فوشک زینون که کور در کما و نقد
 زینون حاصل او زور که اول با فوش سینه زینون قیاسه کلز
 کبسته بیت بر کبسته مینا و از در میضرد و کبسته دن و موم
 یا پیشکارد و هر پیل روندن النون که کور زور نوکلله آکا
 و اند پیغ بیل صورتین یا درمشکارد و در سخن بکو فوشکارد
 هر سخن بانی هلال او نشه اول بت اینی تحریک اید رسول زور
 که کون بلور که ای تمام او نشه و آنک کبنت کبسته بزرگت لور
 جو در حیرت و بر کبشت او از در آنک او زنده یا درمشکارد
 بو کبسته ملک عشقین اند زینیا و آید عشقین جان ایلا
 آنک بیت یا درمشکارد بیت و آیت الدهر لا اینسان حیا

اید زور او خود هم با نکر نیکه سید که کبر بته در زور سوله که
 سخن سینه که آنک نشا حیا و بی و از در نقد و کور کبسته اول با زور
 و کون او زور زینه سخن از فوش یا زور او زور زینه که نقد چشمه
 کور او زور او که کور و صوفی نطق یا ندوین سونید زینور او زور
 آنک کبسته کبسته آنک از کور حله و زینون بر او در مشکارد
 هر چه میان او زور زینون و او اول او که خدایت اید زینور
 و اند اول او زور سخن سینه اول او در کون او از کون زور
 ویر زور که کور کبسته کبسته کبسته کبسته کبسته کبسته کبسته
 اول او بی فاشد کبسته کبسته کبسته کبسته کبسته کبسته کبسته
 کونک بر او سخن بود او کونک الفتن و بر او سخن بود او کونک
 اول او کونک بر او سخن بود او کونک الفتن و بر او سخن بود او کونک
 سخن بر او سخن بود او کونک الفتن و بر او سخن بود او کونک
 و نشه اول کبسته کبسته کبسته کبسته کبسته کبسته کبسته
 سونک کونک کونک کبسته کبسته کبسته کبسته کبسته کبسته
 کلوز بوجیه کبسته کبسته کبسته کبسته کبسته کبسته کبسته

ابتدای مسجدی روح در بدی طوفان و بران ایتمه بر کن
بکنی کنه لشکر گری او جنی کز نمان دور بجی کن
و یاد آرد ضحک آبادان آید کن معطره مسجد در مسجد جبر
علیات لام بجی بیغ مبله مسجد در مشقه در کاکا جبر
در کمر بر او لو مسجد در بر اولو حجاب و از دور بجی وجه قبه
و از دور عبید الملک زمان اولد اول مسجد عمارت آید فایت
مبا لقه ماله خرج آید س مک یخیل خراجی آخارج آید
مسجد سلیمان علینا انضطر مشهوره بز مسنک بز عطفه
مسجد در کرباله چیقار کر و بر مسنک بر طاش در مشقه
دخا اول مسجد اچینه سلیمان بیغ بر صورتی در مسنک ولاد
اوستند صف طوقوب در مسنک و دخا ون دیو صورتی
در مسنک نورلی ام صورتی و قلعتر فلک لاغی کنی و
قیر قیری ان قور و بی که مسجد داد و عکبه التلام بب التلی
در که ان اچینه بر کور و از دور که التون منظر ابله چیلر کر در کاکا
بکنه التمامت دیر کر و در بیغ عکبه التلام انن نماز قور و بی

بر مسجدی و کلمه در بر اولو انما انک باشی و شدی هجر کینه دخ
برید و جگر و از دور کلمه صاند کور سوزاندها کور در کلمه مسجد
طای کلمه کلمه فلا زنی دخی مسجد اورتا سندن بر التون جین
و مشقه در مسجد اکور بود جی روح بیغ بر علیه التلام مسجد
در کاکا ان بر جلفنده بر معان و از کاکا ان التور بر کور
و از مسجد بری بوغانه اید کور و روح ان دخی بوتله طیار از
اول بتلک اید عیوش و یوق آید و سیر و دای و سیراع ایدی
امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه بی جاعله آورد اول کلمه دخی
فاجده اول مسکن بر کیده و از دیز اول معان که اید اول طوبی
علی رضی الله عنه کور کور آید کور کور در طور سندن
و از دور کور و آید اولور سندن قصاص این سندن و هموی مسجد
اچینه درین این کور سندن و زاندا شهود بیغایر و صایح بیغایر
انک اچینه ایتور کور چون عبت الله بن زاید مسجد عمارت آید
مرد کینه بدوز دنیا رخرج آید اذ نصرت کور و عکبه حاج
انک اید و جی خراب آید چون خلیفه و منصور اول و اید کلمه

348

بنو مکر کلدان چه بن کیمه اولامر که پیغمبر حضرت نوح و قنبر
اوله دخی بن این نمانا ایگری کورست تا آید آن دن دفن اید
اونک کی سوز سوز بملک و از دگر این خلف آویخته کو
کولک قطن طبله دفن اید مگر مسجد نوح علیه السلام چو در ظاهر
در بدی نبوی وارد و اول هیچ غریب ندان حالی اولت و هیچ کینه
بکنانک متا صحنه اول و در کاک او غریب اولور شه اولت کینه
بول و کول اول ساعی کور پیرونه و پیچه بول و اول سید اول غلام
کوستور کول غریب کهنه کینه اولت چک اولر کور
دلالت و اکسته چک فیتر کسه بولی بول مکر بو دخی
بجین کسته در مسجد موسی علیه السلام سا موز و در و چک بیک
تخته سی و از در مرزونه نایز دن دیوار و سقف التون بیت ایله
یعنی صویله منقش دن اول مرز کاک در دگر بی دیشی برین ^{دو} چک
دخی و سینه نخل و زمشکن در کور پیچه متلعن صریح ایتمشکن
و دخی بر نمانا سی و از دگر بوجه بولی و از در شو لغت زیک کور
اتلو صغرا اول نمانا نک اولردن برات کور مشکر کاشفته در

3446

3445

3445

3446

کورد و بود موسی در دست بود التمن بشرد کرد
چو در طبله آید رشید و در هر سی و حیور رشید و فرقه برین
اولور و مسهل صلی الله علیه و سلم مذبذبه او روز بی روز
آرشید و آویز بر کک رشید و بوجه کک اول کک رشید
عمر بن الخطاب این کک رشید در بدی پیغمبر کک رشید
ند نص کک رشید عمر بن الخطاب رشید کک رشید
قطید و فرقه بیک شمال التوله و برین و دخی چک بیک بول
فتیحا کورد ری ک اول شیخ صرف این کک رشید این بو تید
طاش و در کک رشید در مره و فرقه توله بر کک رشید اولت نص
اولر و ملعی ایگوز آرشید و این دخی ایگوز آرشید رسال برین
ککشان دخی بن بر مقصود در دعا و حج و پیک پیغمبر کک رشید
طغوز لیکن و مد بین کک رشید نوری انن و در کک رشید اولت مسجد عایشه
رضی الله تعالی عنهما انک او بی اید ^{دو} رشید رسول الله اولدی
عمر بن عبد العزیز اولدی و تیت دین بول کک رشید و در سی
دخی بو تر بن کک رشید کک رشید رشید رشید کک رشید کک رشید

3446

3445

3445

3446

دورت یا سندان می برد که اول بر لبه دیوار می بوی عید می میر المومنین
 عمر بن الخطاب سراسر صاوتون اند که می سخن فاندی دخی اول
 می با رویه الله اند نصنک عنان بن عصفان دخی نیامه اندی
 تو سینه ن صنک عنان الله بن زبیر فقیه بر اولو سراسر وارز می
 کا دار الامور در برتری انک بار بیستی صاوتون اندی
 سخن وقف آید اول با روی بو سید دخی انک ایچ بوریه سید
 فیه یا بد دخی انک کفر کفری مینا له فقیه سیدی لکه سخن
 صحرا منصور دخی زیاده عار تمل انزی شام طرفیند ن کا
 بودند او کین عبد الملک بن مروان میخاک او سستی او سیدی
 ساخ آغا جیده اول وز و حراب اولد اند صص کن بود ورت
 ولدیک بیلن ایند که با رویه کعبه نلک ان جنین کسایچ بود
 بارونک فیه کولک یا بد متره رکل و سینه که اول قبله انک
 او بیور دورت آرشدن ولین می بوزر کبری بیک آرشدن
 مشرف کفیند بوزر بر کنش کورک اولاد و مغرب طرفین بود
 و شام طرفین بوزر کسایچ در ک اولاد و اول بر یا سندان

انک که کوزی باشی
 سکه ایچ ایچان جیفه و غی و قنن آما اول وقت اولد
 صص کن آدک ذریات ابریشکن تا ایض عورتل کسایچ
 یا سندان دخی و اولد کسایچ استودک و صغی جوقد و لکه شرح
 انسه اولر محمد بن علی آدرا و وح طاش او چما قدن ج بوزر ن در
 بر می غی لاسودد و بر می معا بر می بوزر و بر می محمی سیدی
 دکوالقا م تقا مز طاشند که مرتب ابرهم علیه السلام انک
 او ذریه ایکی باغین با صردی دخی آنا بوزر می بوجه ایکی درت
 فرشد و رجس سینی التوله فالبمشک و و اولد و می کوزر بوزر
 انجی ایکی باغی غری اول طاشند طاشند و آما کوزر بوزر
 بر می در هر آقدن اولد بر می کوزر بوزر و اولد و می دخی
 بر می در واد دخی زیارت انک کن فل و میس و بوطاش شریع
 حوض ایچنه و مشک و زنا محفوظ اولد انک امیر المومنین محمد
 الهدی بیک دینا و بریدک ناکه تقا التوله قیله کوزر نیک
 و شوق طاشند او آنا سون دیو قیله بد مسجدا الحرام کعبه لک

اول کشتی اول جانور لری طو نا رومی بو خدی بوسف بز حجاب
 ایرتیدی اول کشتینک این گشتید دخی ایندیک بونک کوش
 و حیانت اینک جهود لری شند ز شونه که حقت علی بونل بیورد
 که آذینه ایرتیدی بانق اولکن زیز که دکتی زل دن بلیاری اول
 جی ایرتاق و شنه عینی کیزد ددیور لری که بوش پیغمبری بودن بانق
 دکن ددی همو آذینه ایرتیدی اول بانق زیا رت اینک کلور لری
 حقت علی کند و بر مطیع اولان قولاری فی اینجه بکچون نولاکه ایرت
 ایندیک آذینه ایرتیدی بطبع اولکن کز اول بانق بنور رضا بچون
 و کلا قولن اینکچون انک زیا رتیه کلور لری و از دیلری اینرا بل
 خله ایندیلر آذینه کونی دوزخ فور لری دخی آذینه ایرتیدی بانق
 بکچون دوزقلوین اینجه دوشتری یکشینه کوز و ادوب و دوزخ
 دوشتر ب بالفدی طو نا رتدی بوسبید ز حقت علی ملک و
 بیون ایندیک آذینه کعبه لک شرف آکا عزت و حرمت اینتیدی حقی
 تعالی حور و حقیق لری میش و هلاک فلور میش شو لیه که آبره که
 بادشا حقیق بلک قصد ایندیک کعبه خراب آذینه لکنکون

نورانی طو نا کعبه شمشه و ایکی التون قدحی صنع ویرید
 که آذینه دخی اندر آصه قویلز و ابوالقیاس تنقاخ بر نش
 باقوتدن جان و ویرید که آذنه اصدیلر و ابوالجف المصنور قار
 فرغونیه ویرید انی دخی کعبه اینجه اصدیلر و دخی بر التون
 بت ویرید نامون خلیفه ایندیک بر شلمان اولدم شندک
 دینک دوزدم اول طابیع بت سکا ویرید ما مون
 دخی اول بت کعبه ویریدی تاکه عارینه صرف این لرحبه
 شندن کعبه لک اولدو که هر کشته که اول اوی کور شنه
 غلار و انک اولدو بانق بوش کبشکل فوش دخی جوربت
 فی طواف ایدر و دخی هر جا نور که کعبه لک حرمتیه کلک
 بین اولور که جمیع دوشتمل ندن هیچ بریدی برسته مضرت
 نمزد دخی حرمت طو نا لک هر کشته که آذینه کعبه لک حرمتیه کلک
 جانور لری فی طواف ایدر لری یوسف ابن حجاج زمانه بر
 حرمت طو نا غن جمع ایدر و ورمندن طو نا دوز کدی دخی
 جانور لری اول ملنا غلک چون شندن دوشتر لری دخی اول کشتی

دورت بیک پیغمبر قبه سید و علیهم السلام تا بر پیغمبر در کتب
 آنکه در پی ممدت قبه سید را ندانند و آنکه او را ابدی گفته و قند
 آید که آنکه گفته العظم شرف الله کعبه در پی بر عظم او ذکر خالد
 مینویسد و مشکر در مشکر کهنان او بی ایمان با بر علیه السلام
 کعبه نیک او زوی یک کعبه می بیند از شدن و ابی کریم در آشدن
 آنچه او را و آنکه او را آنستند ابی ساج افاج دور
 با شنیدن عی صنوبر افاج در اول اول کعبه که کعبه او زوی
 او رتد بیغ ادبی نذر من کن استعد حمیر قطع او زوی او زوی
 بدین بلیه تا ایم اول اول او سینه نور زوی که چون که نو بلیه
 پیغمبر علیه السلام که در پی بر ترا و در آن عمان بنوق او رتد
 بر ترا بدوب عبث الله بن زبیر حریر ترا او زوی و عود کرد و ستو
 و بر کعبه مشن کرد و عین که فقوادی و رتت تعیین آید بیت
 الماندن تا که بدین بلیه که اندر کرد و چون که عین الخطا بندان
 الله می آید بر شسته بول که آن کعبه بی بر بدیک انده اصد قوی
 و در پی اول او رتد در کعبه التون قبادی که در پی عیبا الملکین

سند و آنکه بیک افاج از دود و التند بیک بدی یوزد
 و او را در پی زنجیر کردن بیک بش یوز قند بل اصلش کی التون کی
 بر پیغمبر بیک قند بل یا ندر در مرز میل او بیک آرش حصیر
 دو شهر که یوز کبی و تراخی از دود و در پی آنکه در التون الی کوب
 وارد و در پی الی بایوت و مشکر آنچه زبور وارد و در پی در
 مشر و از دود و در پی سقف آنکه قورشون دند و در پی بیک صناع
 آیین مشکر رسول الله دیوان مشکر دوز در پی قبه نیک از دود او
 طاش و از دود که آنکه قله که نذر مشکر در بیک الله الرحمن الرحیم
 عباد رسول الله و در پی مشکر آنچه او کوشک وارد
 عودت کرد ای چون قبه التون صلی الله علیه و سلم بود شای پیغمبر
 و مقام جبرائیل و قبه داود و مشکر که علیه السلام آن در و بای
 التوبه و بای الحفله در پی آنکه در و در پی مرز و در کعبه یا در پی
 آن در و بای الرحمة و بای الاستباط و بای التوکل و بای
 یقوت بن جهمی آن در در داود پیغمبر یوسف بنی بیک یا بیک چون که
 نوبت سلیمان که اوله بی زیاد و عمارت آنکه در پی یوز کعبه

کما انهم يريدون ان يولوا لوليتهم ولوليتهم لوليتهم ولوليتهم لوليتهم
 بندي اول متا لوليتهم ولوليتهم لوليتهم ولوليتهم لوليتهم
 كوردم كير تخت اوزينه ووشلرا اوشيندا اول تخنك بر اول
 يامش انك صورتيه ز رشت صورتهم كينه كورمش دكله ز اول
 كشي قايت كورمشك ز اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول
 بوموشيكه شوله قوريج دوك و صفة كلن كير كينه صونه
 بقمعه هفت اولور و قورقا دنجي انك فائنه بر كتاب
 واز ياديشك كير اوينه ابن اوين بوموشيكه كير اول اول
 ايندريم نين اول صورته نين **ك** قايت غيرت حاصلا
 اولد **و** خوف كير لوليتهم شكرا لوليتهم كير اول صورت
 كير يارمدي اينجمن خوفك انك بجا بدي چوند و اما شول
 كينه كير بصيرت اوله كدود و نظر انسون تا هنا زرد و بجا بدي
 كير اوله انك انك نين كير و عظمتي بهم الركن الرابع في الابد
 وانشا و الكلايس وغيرها بله اول مسجد بيت المقدس دوك اول
 بغير عليه السلام ايقول اوزون بيك ارش و ابي بدي نين انك

3290

3295

X BAS

3300

من الله وصدقوا من صدقوا فالصدق يولد صدقا فالايمان يولد
 صدقا فالايمان يولد صدقا فالايمان يولد صدقا فالايمان يولد
 هذا كذبت منة فحسبني الله تعالى جعل عاقبة في هذين صنعة صيرة الفاضل
 يعني حكاية سؤلك انك الله تعال انك انك اوز شيد ز كير عدل
 انك اوز ديه دونه بيلان سؤلك شيطان اوجكيد ز كير ضل
 انك اوز ديه دونه بيلان سؤلك اكرم اكرم اكرم اكرم اكرم
 زير كير كچانك انك اوز ديه دونه بيلان سؤلك اكرم اكرم اكرم
 كيرني كچانك زير كير كچانك انك اوز ديه دونه بيلان سؤلك
 انك سؤلك كچانك كيرني انا الله زير كير كچانك اكرم اكرم اكرم
 بين ايكه انك بيمني اولد و بونك بيمني بوز دنجي بوندي انك
 بز دنجي بلا سؤلك اكرم اكرم اكرم اكرم اكرم اكرم اكرم اكرم
 غيرت المايجون بين ايكه بيمني حكمت ناطق ز اول صنعة صناعت
 اخذ اين بوندي بوندي معلوم اولور كير اول طاش بر ياد شاك
 نشان دوزير عظمه واقعه انك نشان دوزير الله اعلم حكاية
 حبر بن عبد الله ايد ز فاضل اقبليته و اوز ديه دونه بيلان سؤلك

6

وَبَلَدٍ بَصْرًا مَآ سَرَّعَ خَرَابِكِ وَأَوْهَى نَسَانِكَ إِذَا مَلَكَ الْأَسْوَدُ
الْأَجْرَعُ ۝ فَأَلْجَيْلُ صُلْحِ عَنَّاكَ ۝ يَعْنِي أَمِيرُ بَصْرَةَ عَمْرِي ابْنُ بَشِيرٍ
بِحُكْمِهِ كَمَا بَزَّيْكَ يَا دِشَاهُ أَوْلَاكَ بُوْرِي قِيَمُ بُوْرِي كَيْسَانَ الْهَلْوَ
أَوَّلُ وَقْتِ سَنَدْتِمْ قِيَمُ كَيْسَانَ دَرَّ وَخَيْرُ بَدْرٍ سَنَدْتِمْ مَقَامُ بُوْرِي
دَرَّ أَوَّلُ بِلَادِ شَاهِكِ بُوْرِي قِيَمُ أَوْلَادُ بُوْرِي أَوْلَادُ بُوْرِي سَمَلَا لِيَعْمُ
ظَلَمَ إِلَيْهِ بُوْرِي كَيْسَانَ أَوْلَادُ بُوْرِي أَوْلَادُ بُوْرِي بُوْرِي كَيْسَانَ كَيْسَانَ
أَبْرَقَ لُظْلَمِي مَعِ الْبَلْبُورِ رُحْصَتِمْ بِيْرِي رِيْمَا خِلَافِ بُوْرِي كَيْسَانَ
كُوْرُوبِ وَبَلْبُورِ مَعِ نَمَلِكِ بُوْرِي كَيْسَانَ كَلْمَا رُحْصَتِمْ أَرَوْنَدُ
طَاغِيْنَدُ بَرَاوَلُو طَاشِ وَارْدُ دَرِ كَيْسَانَ أَوْلَادُ بُوْرِي كَيْسَانَ كَيْسَانَ
دُوْرِي كَيْسَانَ وَنَسْتِيْنَدُ بَرِ عَجَبِ بَارُو بَارُو كَيْسَانَ أَوْلَادُ بُوْرِي كَيْسَانَ
حَدَّ يَا نَدِيرُ كَيْسَانَ كَلْمَا رُحْصَتِمْ كَلْمَا رُحْصَتِمْ كُوْرُوبِ وَ
بَارُو بِيْ أَوْ قِيَمِي هَرِيْمَتِيْنَدُ نُوْرِي كُوْرُوبِ بَلْبُورِ أَوْلَادُ بُوْرِي كَيْسَانَ
كُوْرُوبِ بَلْبُورِ أَوْ قِيَمِي كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ
الَّذِي يَدْرُ عَلَيْهِ الْعَدْلُ ۝ وَاللَّذِي يَسْكَالُ الشَّيْطَانَ ۝ الَّذِي
يَدْرُ عَلَيْهِ الْجُورُ ۝ فَتَقُولُوا بِالْعَيْدِ قِيَمُ وَبُوْرِي كَيْسَانَ فَتَقُولُوا

3265
3270
3271
3272
3273
3274
3275

بِحُكْمِهِ بَصْرَةَ مَهْرِيْلُ وَبِرِزْمِكِيْ أَوْلَادُ عَطْفَانِكِ عَدْرِيْنِ دِيْنِيْ بِيْجَا رَوَا بِيْ
بُوْرِي كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ
تَعَالَى كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ
بُوْرِي كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ
أَبْلُوْكَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ
وَدِيْجِيْ أَوْلَادُ بُوْرِي كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ
كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ
دِيْنَا أَوْلَادُ كَلْمَا رُحْصَتِمْ رَا بِيْ حَرِيْمِيْنِ بِيْجَا رَوَا بِيْ حَرِيْمِيْنِ
بُوْرِي كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ
بَلْدُ مَعِ بُوْرِي كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ
دِيْنِيْسِ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ
حَبِيْبِيْ فَاشْرِيْ عَلَى خَيْرِيْمَا قِيَمُ نَفْسِ شَرِيْبِيْ ۝ يَعْنِي دِيْنَا أَوْلَادُ
نَفْسِ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ كَيْسَانَ
أَمِيْدِيْ أَوْلَادُ نَفْسِ سَمَاعِ نَفْسِ دَرِ بَرِيْجَتِمْ رُحْصَتِمْ كَيْسَانَ كَيْسَانَ
بِيْرِيْمِيْرُوْ بَرِيْمِيْرُوْ بَرِيْمِيْرُوْ بَرِيْمِيْرُوْ بَرِيْمِيْرُوْ بَرِيْمِيْرُوْ

3260
3261
3262
3263
3264
3265
3266

وَاذْكُرْ لَنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ اَيُّكُمْ كَفَرَ
 بِرَبِّهِمْ فَذُكِّرُوا فِيهَا لَمَّا جَاءُوا
 وَمَا أَصْحَابُهَا مِنْ شَائِقِي
 فَالَّذِينَ كَفَرُوا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ
 لَكُمُ الْيَوْمَ نَارُ كَالْحَرِّيِّ
 وَتُحْمَرُّ بِهَا غِيَابُ الْبَرْقِ
 وَتُظَلَّمُونَ فِيهَا لَمَّا كُنْتُمْ
 فِيهَا تُجْرَمُونَ
 وَنَارُهَا
 أَكْبَرُ مِنْ نَارِ الْأُولَى
 وَتُحْمَرُّ بِهَا غِيَابُ الْبَرْقِ
 وَتُظَلَّمُونَ فِيهَا لَمَّا كُنْتُمْ
 فِيهَا تُجْرَمُونَ
 وَنَارُهَا أَكْبَرُ مِنْ نَارِ
 الْأُولَى

وَتُحْمَرُّ بِهَا غِيَابُ الْبَرْقِ
 وَتُظَلَّمُونَ فِيهَا لَمَّا كُنْتُمْ
 فِيهَا تُجْرَمُونَ
 وَنَارُهَا أَكْبَرُ مِنْ نَارِ
 الْأُولَى
 وَتُحْمَرُّ بِهَا غِيَابُ الْبَرْقِ
 وَتُظَلَّمُونَ فِيهَا لَمَّا كُنْتُمْ
 فِيهَا تُجْرَمُونَ
 وَنَارُهَا أَكْبَرُ مِنْ نَارِ
 الْأُولَى
 وَتُحْمَرُّ بِهَا غِيَابُ الْبَرْقِ
 وَتُظَلَّمُونَ فِيهَا لَمَّا كُنْتُمْ
 فِيهَا تُجْرَمُونَ
 وَنَارُهَا أَكْبَرُ مِنْ نَارِ
 الْأُولَى

۸۵

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

X
 3200

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

3210

واما

بر مدت آنکه ایچنده دورد شربت مویسانک بر آن کلک و در خاستگی
 اولد که آنکه بر کشینک سکونکی صحنه به بیزردن دوشده
 نشه سی اغریسه مویسا ایچنه فی الحال اول زخم ابر ایسورد
 نخت ساکن اولور و صغیر عینت بر نوز شاد زوشاد و در
 در ایخی بخاردن حاصل اولور منتقم اولور صغیر صوق ایلوا و
 سونیدر اگر نازین صوا ایچنه مویس کر بورد و در مجرمدا سنک
 مرو استنک کوشنک چرکیدن که این دخی ایلدر و همزه
 قاندا اگر بر مقنا و تنق ابر اعدا لایمکی سیدن خاکش بقدر خفت
 بر عیله در شریف بر ایچنده حاصل اولور بخا و بیغله و بخا و بر
 که قایت صبا فی اولد که دخی بر عینت اولور طبع نما بر نو
 یعنی ایسه ولینکن اوده کویز کویمش چرا حنه است اولد
 بورد و اگر نریم است کر کنه جلا بر ناکر است قاندر و اگر
 نریکه قویس ابر ایچال اولور ناکار اولور دخی بر ناکر سوندر
 قویتا ایلدر قویتا بی عملدن دورد کولک قویتا هینده که
 این قلیندن دورد آن لایه یا قوت بر جو هر دن که اولور

ایچنده کوشنک کلک اولور و ایچنده ان ایچنک نقد رختنه
 قویتنه کیندر ددی که صوقدن اولد که قویغ و قایم و لغز
 وضع کی ویر سنندن ایچنک شول خسته یعنی کیده زودی که
 اشیدن اولوسته و سیل و دق و او یورگی و هر کده سنک که قویغ
 اولد که بر طیل جالیق قویغدن خلاص اولور که ایچور فرسنک
 اولدن کلور زردی متصویری حاصل اولور کیندر زردی
 سلطان محمود انری نقون صندوق ایچنده حیف ایلدر که چور
 پادشا هلیق سکنا کدی سنن انری صدل بن انک حلیتین
 نریسن کن سکنا ایچنه خدمت ایلر مر عرض بو عکا بندن جان
 جذب معلوم اولور قدسیب جذب الله تعالی اولور معدن مویسا
 مویسا بر ناکار ایچنده اولور با زخان ظایفده بر صورت اولد
 معنای ایچنده چیتر قطره قطره و بیکی اولد معنای طوق بیو
 یا پیشلور دد او انی صغیر لایله بر کوشنک رئیس لری جمع اولد
 دخی اول معنای ناک قویسنن اچر بر کینی کایچی اولور اچر کور
 اولر بیلان بر اولور کوی مویسای جمع ایلد بر شیشه ایچنه فی

نور قیاس اوله بیز آرا کمالا روز دیر کور کلینه وار دیر قوت
 کینه دور ایسه مینا طلیس بر ملا شدر که دهری کند
 چکر علی نما مشول وقت اولور که دخی بر برین اولاد مینا
 باقر بیسینک آردندن کند چکر و دخی مهری کند
 چکر طله چیرت انک معین دکن دیرین اولور انک
 معدنیه اوغرتن کی بیخله غلامه دیرا کی اشعه مکر مینا
 لکن کانون کور قیاس ریخی ساسا کن این خاقون کچی کور
 لکین کتورتیه بر آهه اگر کیشه دمن نهر نیت ایچ ازان
 دکر تاملطیس نیش ایرون اچورد کور کور کور
 چکر طله چیرت ادر هید قور مینا طلیس دن نشته دور کور
 بر او دور کور مینا طلیس دن دخی مریب اول او کور
 مینا طلیس اول بی شش جهندن کند چکر تاک اول بت اوز
 ملاق دور دخی ایدر که بر مید کچی برت دور مینا طلیس
 قارنه بوشدر میش و دخی اول بوتله اوله آشا رت ایش
 عقیله لاشا و مینتلا لاکور کور مینا طلیس ایچ صوبله

کتور در ایچ طایفه برینک ایدی بدخت اندر برینک
 ایدی جهندن لاجورد اندن کتور در ایچ لاجوردی اوده
 قور کور ایچ صوبه اولور اگر بر ایچ جوهر اوده قور کور
 قور او لور ایچ مریب مریب اولور و لاجورد التور کند
 چکر کور همیشه التور ایچون انک اوزنه نازک کور طایفه
 طایفه کند و ایچ لاجورد خاک صبه می ولد و کتور
 کتور در ایچ طایفه برینک ایدی بدخت اندر برینک
 ایدی جهندن لاجورد اندن کتور در ایچ لاجوردی اوده
 قور کور ایچ صوبه اولور اگر بر ایچ جوهر اوده قور کور
 قور او لور ایچ مریب مریب اولور و لاجورد التور کند
 چکر کور همیشه التور ایچون انک اوزنه نازک کور طایفه
 طایفه کند و ایچ لاجورد خاک صبه می ولد و کتور

کتور در ایچ طایفه برینک ایدی بدخت اندر برینک
 ایدی جهندن لاجورد اندن کتور در ایچ لاجوردی اوده
 قور کور ایچ صوبه اولور اگر بر ایچ جوهر اوده قور کور
 قور او لور ایچ مریب مریب اولور و لاجورد التور کند
 چکر کور همیشه التور ایچون انک اوزنه نازک کور طایفه
 طایفه کند و ایچ لاجورد خاک صبه می ولد و کتور
 کتور در ایچ طایفه برینک ایدی بدخت اندر برینک
 ایدی جهندن لاجورد اندن کتور در ایچ لاجوردی اوده
 قور کور ایچ صوبه اولور اگر بر ایچ جوهر اوده قور کور
 قور او لور ایچ مریب مریب اولور و لاجورد التور کند
 چکر کور همیشه التور ایچون انک اوزنه نازک کور طایفه
 طایفه کند و ایچ لاجورد خاک صبه می ولد و کتور

کتور در ایچ طایفه برینک ایدی بدخت اندر برینک
 ایدی جهندن لاجورد اندن کتور در ایچ لاجوردی اوده
 قور کور ایچ صوبه اولور اگر بر ایچ جوهر اوده قور کور
 قور او لور ایچ مریب مریب اولور و لاجورد التور کند
 چکر کور همیشه التور ایچون انک اوزنه نازک کور طایفه
 طایفه کند و ایچ لاجورد خاک صبه می ولد و کتور
 کتور در ایچ طایفه برینک ایدی بدخت اندر برینک
 ایدی جهندن لاجورد اندن کتور در ایچ لاجوردی اوده
 قور کور ایچ صوبه اولور اگر بر ایچ جوهر اوده قور کور
 قور او لور ایچ مریب مریب اولور و لاجورد التور کند
 چکر کور همیشه التور ایچون انک اوزنه نازک کور طایفه
 طایفه کند و ایچ لاجورد خاک صبه می ولد و کتور

يعني انجي برافع نشسته در و هو خوب چهره زيبو هميه قابله
كوزين فوزين از فوز اگر معجزه فاستا كو كل فوخ ايدير ووزيت
ويرد انجي نك بعينسي مسار وود انجي دخي برست كو كرك او
ضاي اولوز اكر صدق اون اليوب اولينك اوزينه صلا
اولوز حريميه قو عالده صيدف غانله كيش بخركه دغيري انوق
اولوز نارنجك بوزيش لينه صيدف عمان دكيزان اوزين
كيش فلز در كيزينه وازيش اولمدنه انجونايت قن الش
اوله صدك غاندر كشد و كل سببن الله تعالى دغيري
لين فلز بركه غا صلا كيزان دوزانه العبد لله
هنكل دخي جوقدر بزيجه اولدند قصه كين غان كلاتر
عماي حقي كين كيرن اننا انا برب نشسته باغلكر ناكردينه
ايزيشه صوكو نيكه وديكيز لوقني ايدين دد صدق بي كيرد
دخي وتر برب نشسته انك ايجنه بيا غور حجاب اولد دخي براق
جوهره ودا وانا فوز برب زلوز دخي لعل اولوز كير ترا كواقه
ايدين اولوز شمع كين انك لعل سز زينه اولوز انجي سز زينك

بر صفا اولو طوري كه مر بار اولوز غاينه خوب كيرت
يعني كيرت كو كرتة ابو الاحف ددير كرت وزيقه ابو الاحف
ديزير التون بوايكست نندن اولوز وكشت و باوت و دوز و
كينا علينه بوايكست نسا ايد كرت و اما معدن كيرت
غانده جوقدر ليد كين زامير و حلاين بر حيمه وازد كرت
كيرت اولوز كيرت بديدر شفا له لوز كيرت اذن كوردر
اكر اولد كيرت بغيري برب النسا كرشعا له لوز صلا بو
كيرت بخراد خانه نذر كيرت ايجنه حقي برب اولد هوا
متصل ولا جوق مدت برك انينه فالوز اذن جوق ووز
سعيقا اولوز طورك دخي كيرت اولوز جوق كيرت
بخاري يعني شوقي برب نشسته ايزيشه اذن وطوب اولسه
اول وطوبتي كوروز هوا ايلد اول ياش نشسته اكر
زنگلا اولسه زنجي دخي كسد زراق ايلد بوسيد زدر
هر نشسته كيرت كيرت دوز برب ايزيشه زنجي كين زراق
ايلد كرت حيمه كيرت و ندر غاينه جوق اولوز اولوز

دودنی هندی در بریا دیشاه و اردن انک ولائیه نقصد آینه اول
اداشته انک اذی کیدیدی است کند انجمنه و پرتو که بر وقتیکه
نقصد است که برین قاریت عجایب سننه و پرتو ایست کند انک
سنون قبول آید اوله چی و اردن است کند بر قیاح و پرتو
که آذن نقصد صور انجمنه که انک اذی و گمن و انک انجمنه که
دوگفتن فی الحال بیه طونکه است کند نون سببین بر کج صورت
انکه کند آید آینه انکه کبرک اول حکیه آذر بوقح

دودنی هندی که آید انک اذی و گمن و انک انجمنه که
کند و پرتو که که منفا طیس در بر کند و کج و کاه ریاز
کبی که صایه چی کند و پرتو که اندی بوقح دخی هو انک
بخا ز پرتو کند و پرتو دخی انک انجمنه جمع اولو ز انک
بوصعت که چی که بلکه که هر بار کوز ملک بر قاریت بین
آید و قریه انی او غلامی صنتار و دخی چون نفعی و اردن
و دخی بر زولو که هزار دخی و اردن است کند روس بر
انک معانی و اردن صین و روس و آینه و آید که کرد

305
305
306
306

صافی و مستحق فالو زینه دخی زید و انک اذی که
انجمنه پرتو آید انک انکه زید و پرتو انجمنه و پرتو
نقصد انون بومو سنین آید که دخی انان بر پرتو دودن که
انک اذی و سننه بر پرتو صورت دودن که دخی و انجمنه
باشی او زین انجمنه که بوصفت او زین یا انجمنه
کوز پرتو کی عقرب زخمها و انجمنه است که انجمنه
علیظ جو هرد زید انجمنه کابل جلا کوز کرد مردن آینه
دودن بر پرتو کبی انک انجمنه ادمک پوزین دودن
دودن بر پرتو رسور رسور اراق اولو سننه که انک
و انجمنه پرتو پرتو پرتو زلفان دکلو کوز کرد انک انجمنه
نیونق پرتو که دخی که دودن انجمنه فی الحال اول پرتو
او دودن انک انجمنه که هزار سننه افا جده انجمنه و اردن
چونکه پرتو که انجمنه انک انجمنه پرتو انجمنه
اولو پرتو پرتو اولو که اولو پرتو و اردن که زید
سور انک انجمنه انجمنه اذی انک انجمنه انجمنه

دودن بر پرتو رسور رسور اراق اولو سننه که انک
و انجمنه پرتو پرتو پرتو زلفان دکلو کوز کرد انک انجمنه
نیونق پرتو که دخی که دودن انجمنه فی الحال اول پرتو
او دودن انک انجمنه که هزار سننه افا جده انجمنه و اردن
چونکه پرتو که انجمنه انک انجمنه پرتو انجمنه
اولو پرتو پرتو اولو که اولو پرتو و اردن که زید
سور انک انجمنه انجمنه اذی انک انجمنه انجمنه

بریکه دخی کند و کوله کوه بیخ بخارا انرا نمانده
 کش دخی بر جرمه در التوندن اشغه جمیع خاک صیقله اصل کشک
 بخار زینتی که بخار کینه طایف اوله ستانده و هم کینین
 دخی اندن صحرای شور دخی سقیده اول اول وقت کوش
 اولور طبراق آراستنده کشک متدنج چون قدر لیکن یوش
 مغزین اولور یولاد یولاد اصل حکا قویجه بخار زینتی کینین
 اولور که شمش اوله طبراقه اندن صحرای سقیده اوله اول
 وقت یولاد اولور یوشه دین هند و ستانده و ننده اولور
 عجبه هند ولایتین بره مور اولور اندن بخار در زراعتی بخارون
 اولور یوش اولور نان چمن و آک اندن در من در سکار دخی
 بر افاده اولور اول افاجه اولور دوش دخی منبر کده و
 چکنه و دخی اولور شغلی که بالاند نور وانی بر التونه و
 سکن بر جک هند و زینتی و اول در مردن اولور کینین
 و یولاد اندن اولور اولور ولایتین چنقا در با در کانه اولور
 چون زمان برینا چینه کورن اولور که جوهر خاک کده در حدید اولور

و نیکه دخی قیه اولور اولور بیخ آرا اولور شولیکه اندن اولور
 سینه کینین اندن کینین آنا سکنی بریکه نونه که نونه
 اولور اولور و آرا انچه بر افاده که بر افاده سوز کینین اولور
 بر عین سینه که کورله کور سینه عقال قبول انستنه العیدین
 العقیس بر افاده طاشد ز کینین حد و ذره اولور اولور
 در سکار کورله غصه کیده ر شولیکه پیغمبر یوشه در ختم العین
 فایه بدین اله من القلب یعنی یوزک این دن عقیقند کین
 کورله غصه کور کینید و ز یاد کور خرا و بر کینینک این
 یولاد بر پیغمبر علیه السلام بخون ایندیکه لوختت بالعین
 اما فطعت یعنی عقیقند ن یوزک ایندیکه بیخ کینین
 فیزور و بیخ فیزور بر جرمه در منبر هر که صباح
 نظر این کورله ایندیکه از کینین بیخ این کورله زهره
 صیدین دفع این کورله کورله کورله کورله کورله کورله
 ایندیکه کورله کورله کورله کورله کورله کورله کورله
 کورله کورله کورله کورله کورله کورله کورله کورله کورله

175-D

کیش بخزند و عاندن اولوز بهار اولوز صوبونه چیمه اغریه
 اجریزیمه قطره یاغوز دوشن دخی بیه دکه کورن ایزدی کون
 دکن دینده دور دیدی کوندن صکن گکش طوغدین اول دین یوز
 گلوز دخی صبا یلی کراکشا نسیسه دیر کراکشا کید ویه چکر ناکون
 ایتی اولیخه کون ایتی اولیخه کیرود کیند خیمه ایزد کیند
 وفتیه دکن کند وفتی اولیخه کیرود کیند خیمه ایزد کیند
 باجی بیه دکن دینه ایزد نایغری کون دکن بونله اید کربتا
 اول قطره کز صبا کینله بروردی اولوز قی کون نما اولیخه اول
 قطن کز صد فلک ورمنا غنده طوکه ایزد اولوز دخی نازد
 ایزق دکن بوزینه ککوز اول ورمنا غنده عینه فایغ اولوز
 وصد فلک زنگی دخی ایزد کیکچی زغوز صکر صدق ورمنا
 فایده زیمت چکر چیمه ایزد نایغری بوزی محکم
 باغلیقه زنجی کغوا صمودن طمش چیمه بوس اولوز
 اطل صدق بران ایلوز دخی کابکوز کون نایم عقی کند
 کلوز خوش اولوز اطلوق براق طاشند زاری کشف بکر ایزد

اولوز چیمه طلش بوسکا ایزد اولوز بلیک ش ایزد هر کیمه ککیش
 کون ایتی ایزد بخند کین کشف ایه بو طاشند زریوز ک نازد
 ککشا ایزد کیشی صورتین ایزد کراکشا اولوز ویش اولوز
 کینی ایش اوله واز قایمی کیش اوله شول سلام ویر کیش
 و دخی بران کیمه چومون اوله ویر اینه قلغان اوله یا باغی لیش
 ایزد ها اوله و دخی بو صفتلور فایغی النون یوز کبر کیش
 دخی اول یوز وکی ککون کرجیم ککلوز و محب اوله سنیان
 طبیعت سرد خشک دزد دخی دزجه کراکشا فایغ و دخی فایغ
 دیر اکانات ورمنا کیش سنیان ویم و دخی سنیان
 و دخی سنیان اولوز دکلوز و صغری جرب باغی ایه ایزد ک دخی
 سنیان ایه بوضوه کراکشا جرح دور کراکشا کیش ایه
 شوب یعنی فورسون دخی برجو مرد ککلا شندن اولوز اکلوز
 و نزن غیر نشنه صیبا ککوز فورسون فایغ کوننده ک
 ایشید کاج اولوز کراکشا کیش کوننده کبرنج اولوز
 فورسون یا شوق برود فورسون برود اولوز ایزد صکر

19

بیجا وقت اولورد که بربینه قریبشورد دخی اندن در زو بجو هر بیجا اول
 و بعضینبی دخی صوا اولوراق اول و اول جوا هرک دخی بعضینبی طاشن
 قتی اولور شویله که هر وار اولور و اولور و عقیق و کمال و بعضی
 دو ک سویتی اولور شویله که فقط و باقی اولور و مو سی اولور
 شری الله نسا لی بلور جو هر زیخ ز بیخ مشهور در در صا
 طاشن که این رنگ ایدر کو و هر بیغله این کینا ایشنه سور لر
 که ز پان دن عندن الله ایشوره که ایف حال اولور آرد ایدر
 که هر فایند زاج اولور طاشن که اشله که هر کور اولور
 ز اچی بربینه که یا نسکلر دخی بربیان نسک کو تا بی صوبی اولور
 اولور فی حال اولورته ظاهر اولور زاج صا صل اولور عینه سبب اولور
کشکل حرابی بی مستولی اولور دخی بری کوئیدر اولور
 صوبی دخی طوکر زاج اولور و اگر کوش طاشن ایشنه این دخی
 کوئیدر و قتی که اولور دخی اولورینه صوا اولور اولور دخی نشا
 اولور سنسا ره یعنی سنساکه ز بی طاشنر اما نشی کوئیدر
 دخی یکی در لور بعضینبی اصلی و بعضینبی علی اولور طاشنر بویو

بعضینبی و بلی اولور شول بعضی یکی را ک قتی قوت اولور
 اولور او اولور و بعضی هر صوبی و نیز اولور شیننه دور اینکنار
 و بعضی که بکیز اینجده ممان هر در لور طاشی و جوا هر صوبی
 و بعضی بیل دور در اند نضوکی جفا در کور کیم جمع طاشن
 و جوا هر جوری مکر باشلش شیننه در او تو چی هر شش بس بوبله اولور
 سنا که کرد سینه دن بنیا اولور جو هر زیخ و بعضی
 جو هری زیوه دور هو اکلیند که دخی بربنر کوا اتر اجناسا دخی
 دیر ز بی نکلر نایی اولور نیک بعضینبین مستندن کور زور
 و بعضینبی اولور که طاشن در دور لور اولور ده زیون نیک در نوبی دخی
 مستوی ایدر و بعضینبی اولور کیم کوزی قلابی حراب ایدر بربنر
 زهر فایند بیدر زین کوئیدر نقعه و نور تو شینندن اگر هر اولور
 کوش طاشنه فاشنه این امینکل اولور دخی زیون بیله صا صل ایدر
 زینا که زیون التور کوش کند و به حک و خرافه لی جمل بله
 اینجده مختلف خطا کوشد زین لور بی ممانی و بعضی صوبیه
 هو اولور دور و زیور لور بی دخا بیدر یعنی هوا بویه دور اولور و اولور

700

از زن زهر چمچک و پیریز اول زهر سید کله که چمچک و پیریز
 بعضی آید ز کز آن فی پلانک کوزی زمزمه و دوش او نشه کوز اول
 حکایت زیاده شاهانه اینست که ایندی که نوسوز پلانک از پیریز
 بن بوکون بوزنک ناشی بر پلانک کوزینه زمزمه و چمچک از ایندی
 بن اول پادشاهه آیدم کیمه مکه اول پلانک آن فی کله را بنده
 آینی پلانجه سی اولوز آیدم کیمه آنک کوزری اوزون اولوزیر
 معزرا و یکنان کز این فی کسور و از دیکر ایلله آیدنک تا اول
 آینی کوزینه زمزمه سوزد کز ایندی احوال کوزی صنوا اولوز اشفا
 طامدی زمزمه کیمه پنی و کز لوقه در زمزمه کیمه ککند و چمچک
 سیدی پوزنانه آنک بقیه سید و بعضی کز آیدر زمزمه میزدن
 بر شمشیر اولوز قیظ آیدر ز جویر بر جید بوهمانینه زمزمه در زمزمه
 شول جواهر آیدر کوزیرینه فارشش اوله جوهر زجاج یعنی ضربیه
 بر جوهر ز لطیف که چمچک طامشدن دوز کز آیدر کزیشک
 زجاج فرغور که میزده کسور کز بوشینه بر مطیع شیشه
 جوهر دوز کز لوز کلری قبول آیدر کز کوشش شیشه با بوم نانف

اول طاش اولوز کز آیدر حاصلا اولوز بلکه النون بر بنوی
 حاصلا اولوز کز کبیرت بخا بجه زین بخاری بر اوله برینه
 قرشه دخی طلخ بولکه دخی اندنضکن اکنه ابرودت ایشه
 دخی معقید اوله النون اولوز انضاض یعنی قلبی بر برین کز کور کز
 اکلله دیر کز اول بر هندی و ستاندن دوز اما قوز شون جوف
 بر کز اولوز حجاز عام یعنی طاش را قیش اندن و کز دوز
 و بنا کز یک کز آیدر زمزمه زمزمه کز کز بر پنجه در لوز اولوز کز
 نغلی و ریخانی و کبابونی اولوز اکثر زمزمه صنوا اولوز معقید
 ششوق طاش غلینه در اوله پیریز که زمزمه اوله آنده النون معقید
 اولوز زهر کز بر با قدر ششوق یکی اوله معقید در آیدر آنجده

بلان زخمه اون که زخم کند و بچکر صلح اولوز الله
اعلم و همت یعنی التوبه اصل انک طاشند زخم دخی جور
عزیز دوا اولوز فلان اولوز اکست لمن اولوز الله اولوز فقوسین
خوب آیلن اکرمیل لسته از التوندن کون لسته چمکه نوز
زیاد آیدر دخی التوندن یوز کوهله قوت ویر اولوز
حالیه کن بعموره قتل کوهله مقوی اولوز دخی وسوسه کیدر
اکر اولوز التوبه کون به ایله کوله اولوز اولوز التوبه
شهره آیدر کوهله کوهله اولوز اولوز اولوز
زنجور قوت دین حد و دین شهره اولوز اولوز اولوز اولوز
هر صباخ اول قول اولوز اولوز سبور کوز اول سبور اولوز اولوز
اولوز اولوز اولوز اولوز اولوز اولوز اولوز اولوز اولوز
بیر اولوز اولوز اولوز اولوز اولوز اولوز اولوز اولوز
وازلک دیر کوهله التوبه معدن زخمه اولوز اولوز
التوبه طعم کوهله اولوز اولوز اولوز اولوز اولوز
نکوت ویشق ایستک اولوز اولوز اولوز اولوز اولوز

دقیقه کوهله اولوز اولوز اولوز اولوز اولوز
مخرج ایله اولوز اولوز اولوز اولوز اولوز
طاشند کوهله اولوز اولوز اولوز اولوز اولوز
نوت لسته دخی عجب دکلدر زخمه کوهله اولوز
قیامیقا طیش دور حدیب آیدر کوهله اولوز اولوز
چکه لسته عجب دکلدر عجب الحق بر طاشند ریم کوهله
کسته کاله الله فصا زخمه اولوز اولوز اولوز
بر طاش دخی اولوز اولوز اولوز اولوز اولوز
باقی اولوز هر نماز یکجه دخی اولوز اولوز اولوز
وازد اولوز اولوز اولوز اولوز اولوز اولوز
سز که نطفه از سبب الله تعالی اولوز اولوز
بریشک طاشند ریمه طاشند اولوز اولوز اولوز
کوز طویا لسته اولوز اولوز اولوز اولوز اولوز
وازد اولوز کوزی کوز اولوز اولوز اولوز اولوز
دکوت ویشق ایستک اولوز اولوز اولوز اولوز

بان کیندی **قورگن** **مهمنان** **نقدار** **ایچینه** **هرگینسه**
توتیه **واکر** **صید** **بن** **الیه** **قورگن** **تیه** **خوش** **دوشلر** **کون** **کون** **هر**
کشتیکه **جمنسه** **ن** **یوزک** **ناشی** **ن** **دخی** **اند** **بر** **ار** **صو** **ن** **بین** **فیس**
ایه **یر** **الیه** **سکو** **ویر** **الیه** **قلمان** **دومش** **اولا** **باشنده** **کلار**
دخی **اولا** **یوزک** **ناشی** **یر** **التون** **خلفته** **یرکین** **بودن** **بضکم** **مور**
سنگه **وار** **دسته** **ظفر** **یوله** **منظرا** **اوله** **یوز** **نچی** **سه** **سنه** **کون**
دزدن **کای** **اول** **کون** **یر** **یکه** **ناظر** **اولا** **وشولیه** **کک** **کون** **کون**
هیچ **کینه** **ده** **یوزک** **اولیه** **کلده** **ن** **عد** **زالیه** **اولش** **ن** **دن**
دود **دیشیک** **دخی** **ناشیه** **کلمیه** **جمع** **یز** **هر** **رد** **را** **جمناس**
مختلف **اور** **ریشاق** **و** **عود** **مخطط** **اولور** **منفس** **و** **منقوط** **اولور**
و **حاشی** **و** **قازینی** **و** **عزوانی** **و** **عسکلی** **و** **عود** **و** **کافری** **اولور** **قوسیده**
ایوبی **یا** **قزیدر** **ک** **یوزک** **اولور** **یوزد** **نیاز** **کورد** **و** **عزوانیه** **سج**
سؤل **مقتار** **اولور** **کینه** **اندن** **تیشیکه** **دور** **کر** **ا** **ک** **جمناس** **خاله**
خاتون **کیشیه** **بعلایوب** **کوزشیه** **فا** **الحال** **طوغه** **جرمک** **جمناس**
وهند **وت** **تانه** **اولور** **سج** **الما** **الیهود** **طاشان** **فایده** **چو** **قد**

لیکن **سج** **هر** **دیر** **طاشان** **دکیم** **په** **فندق** **دکلوبینی** **مخطط** **د**
وزون **اورون** **یا** **وزوری** **وا** **ز** **طاشان** **بیر** **زینون** **چی** **و** **جمناس** **چو** **د**
چمناس **الذنبه** **السنان** **اول** **طاشان** **کی** **بیر** **قوتار** **و** **دخی** **این** **دربور**
وهو **ایچ** **کون** **سج** **یر** **اکلار** **ا** **دهی** **کون** **قوغندن** **طاشان** **کیدر**
ای **اکلار** **انک** **معدن** **طبلوس** **طاشان** **اولور** **سج** **یر** **قار**
یر **طاشان** **دکیم** **قلاغی** **یواشند** **یوز** **کون** **هر** **نیک** **کیم** **یر** **قار**
اولون **اول** **طاشان** **کند** **وت** **تغلیه** **یر** **قانی** **کینه** **اکون** **کون**
دکمه **که** **اول** **یر** **قار** **لایسی** **که** **کون** **قرغونجک** **یا** **وروشی** **عمران**
تویایه **قرغونج** **یواشند** **این** **کورد** **یر** **قار** **اوله** **صا** **نور** **یا** **وروشیه**
وا **دور** **یر** **قار** **طاشان** **کون** **یوز** **سینک** **ایته** **بر** **اغور** **سنگد**
اید **قرغونجک** **قرینن** **ایکی** **طاشان** **یوز** **کون** **یر** **نی** **قزل** **ویر** **سج**
قاجنی **صیح** **خفته** **لیکه** **فایده** **آید** **و** **دخی** **کوکش** **یواشند** **یر**
طاشان **اولور** **یر** **په** **قور** **دکلونتی** **یوکلو** **عور** **یر** **که** **با** **غناک** **کون**
دیف **الحال** **یر** **قار** **بو** **طاشان** **که** **عزید** **ر** **بوتین** **الآباد** **شاه** **کون**
و **دخی** **اید** **کون** **طوشا** **ایچیل** **یر** **طه** **د** **سینکی** **یونک** **اولور** **یوز** **لا**

اول طاشندن دخي فابيد كه غيرت النوح الماس بر طاشد كه
 همچ طاشه اي صيغه ون مزموطاشه اولى صيغه در مگر هم
 ايني قوشون صيغه آنهم بودن بدان كرك كه همچ بزود نولو نشينه
 بود درا اكر حاشي جلا الهه كه اشهر صيغه مستور و مستط
 اليفش در وسعيه الناس فاش كوفعه در طبيعت تر خشك در درد
 درجه در اكانه اخراي افر الله كوفه يفتك در كه بيرا كه حق
 نماي غشاه انه يا صيغي فوشش در زمكه الناس بر نولو بجنه دن
 كه بر عظمه لولا اول قول اخرا و نشينه يا تر مز جانا نوز ك اول
 بلاه ك كورس البته اولوز فالال اينكه در قرا كيه كريك
 اول حال نشانه الله دخي بوزم كه بريا بيه در ايدن دخي فيولك
 وشينه بر اخراج او نشينه در كوفه روناكه اول بلاه بيه نظر بايد
 كه دوزين كوردن اول سبيده كننده دخي اوله بوجمله نيكه
 اول قبول دن مباهنه انما لله بواله بيله كوردي بورتان بون
 انك يقيه سبيده كه ايسه كند و چيقاتي ايدر كره الناس ك
 فائيله بوفه ابيجه فوجي از ركه دخي انما شك بان كه دايم مشيد

2812
 2813
 4
 2815
 6
 7
 8
 9
 2820
 2821
 2
 3
 4
 2825
 2826

يا نت يا نت يا نت يا نت يا نت يا نت يا نت يا نت يا نت يا نت يا نت
 كبر حند كبر حند كبر حند كبر حند كبر حند كبر حند كبر حند كبر حند
 هج كبر حند كبر حند كبر حند كبر حند كبر حند كبر حند كبر حند كبر حند
 دخي اول نايحه دو بريا اوني اولوز حركه صوتون چيقاتر سكون
 طاش وا اول طاشه در غيرت بر قوم وا در كه در كور بوز نلو
 در كن در مر خلقه كورز تر جمال النور بر طاشه در اول نلو
 در كه اول طاشه بر نيلك صورت في در مشتك در اول طاشه
 قوشن طاشين كه نشند رسكرا بجه بر ايك صورت في بوندر مستش
 تحمل و فراق بر طاشه النون معتد نك او در اده و ملايكه
 بر در اول ولايه وق النون جعفر كه بخل النون دور
 النابي انك في في بجايب الاخير والجرهر قوله انك في
 فونست قلوب من بعد ذلك وهي كاليخاوه و اسيد
 فتق وان من الخاوه كما يفر منه الا انها و ان منها انما تفتق
 انك يحيي تعالى بوزر كه طاشه بر انك انك انك انك انك انك
 بعضي دخي اولوز كبا در كز اندن صورت وان اولوز كا فرك و ك

و طایفه ای که در این صورت با غلظت از آن باغی وارد و در پی بوی که
 در پی شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی
 باغی که در پی شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی
 هیچ آویزه آن که بجنده آید مژ و آلتانی که در پی شنیده است که از او در کینه موی
 چون شنیده است که در پی شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی
 آن را آویزه او که در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی شنیده است که از او در کینه موی
 بجا که در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی شنیده است که از او در کینه موی
 موی که از آن که در پی شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی
 اول فیلک بر بار و از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی شنیده است که از او در کینه موی
 و بیغی الفه و صدای آن که در پی شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی
 بر تبه قوی طاش که در پی شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی
 جیل الطیور بر طاش در پی شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی
 باغی که در پی شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی شنیده است که از او در کینه موی
 قوشلاد که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی شنیده است که از او در کینه موی
 هزار قوشلاد که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی شنیده است که از او در کینه موی

بر بی باغی اول و گو که صد قوشلاد اول و قوشلاد اول و قوشلاد اول و قوشلاد اول
 جاغور و در پی اول قوشلاد اول و قوشلاد اول و قوشلاد اول و قوشلاد اول
 باغی که در پی شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی
 که از آن که در پی شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی
 اول قوشلاد اول و قوشلاد اول و قوشلاد اول و قوشلاد اول و قوشلاد اول
 قوشلاد اول و قوشلاد اول و قوشلاد اول و قوشلاد اول و قوشلاد اول
 و هند و شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی
 از آن که در پی شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی
 فاد که در پی شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی
 گو که در پی شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی
 که از آن که در پی شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی
 بود که در پی شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی
 بد که در پی شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی
 که در پی شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی
 که در پی شنیده است که از او در کینه موی بر سر و در کلوی تر شده و در پی

AR X

AR X

كور و غيره يا غنيمت فليدرك انك اوردت در كيه او زينه چهر
 و هر كس از آن غنيمت را نماند تا كه آنه املك قدمك هلك از تو
 و با او چي اول نمودن عظيمه ستلا آن اول چي در كيه در
 باورت كن كوز اوله كين غناضك روزه روزه چي در روزه چيل سون
 و سهون سون و سهون اي طاعذ و هست تا آنه ان عياب صور
 با ذينك در و خوب تقيرا تا كوز اوله با ذين كين در
 كين بري بر ديزداني بران و هاده روزه چيل بر بارك طاعذ
 موصول حد و ذينه ايد روزه كين و بغيره عليه التلا كين اوله
 طاعذ و شيد ان يلبكه صور ايش اول طاعذ فله چيل عظيم
 بر عظيمه طاعذ اوزه بيله دائره اذن فارا كين اول روزه بقدر
 هيچ اذن بر منفعت طوعه كين چيل عيبر طاعذ عظيمه و انك
 او زينه بر اولك او در مريكه او اوله كوزه چيست حله
 را اوده و هر كس كوز امر اوده او تله اوله كوزه چيل طاعذ
 او زينه روزه چيل او كوزه و وقت او كوزه كين يشور و چيل
 صبر بر طاعذ و صفا او چون روزه چي كوزه اول طاعذ

اوله با ذين كين او كوزه و عظيمه طاعذ
 صكه نكار و طاعذ ايد روزه و اذن و اذن طاعذ با ذين
 طوعه العين او كوزه و روزه چيل او روزه او روزه چيل او
 صين دك كين او با ذين سندن و نورا و چيل در هر كينه اكا
 و اروب چيل كوز چي چيل او كوزه او كوزه كينه كينه او
 يك در روزه چيله ايله اول طاعذ او با ذين او روزه و عظيمه و
 و روزه خوب بو ستانله كوزه و روزه و عظيمه او چله كوزه او
 يله ان اينه كينه او با ذين عظيمه كوزه كينه او روزه او
 دعي نورا و چيله چيله او با ذين او كينه او روزه او روزه او
 در حد و روزه او با ذين او كينه او روزه او روزه او
 طاعذ بر عيون شيشه كوزه او اوله عظيمه با ذين طاعذ
 و هر معوره در روزه چيل و كلا موسي عليه التلا او روزه اول طاعذ
 او روزه او روزه او با ذين او كينه او روزه او روزه او
 او روزه او روزه او با ذين او كينه او روزه او روزه او
 او روزه او روزه او با ذين او كينه او روزه او روزه او

آن دانه فریاد را اول زود حجابیت صفای بیوراست بر ظالم بادشاه
 ای بی بدو کی آمد ای تندی خرغالی شانه آفرید و دستمال آید
 تا که این دو تندی ز تخمین بکندی اضمحسان و فتنه بر طاعده شهید کندی
 ز خیزدن و توتله بر که حاکمانه با فتنه بخیز چون آفریدند
 ابرشندی بنه کندی آردن ابرشندی دمادند و طاعده خندان دخی بود
 این اول طاعده بر میوانچند حدس آید دخی اول بیوی آرنایل
 دیزند **بر کشیده اضمحسان** دخی بیور دیگر اکشا کوند ایچی ادر
 بیستی بریزن بونک آردینه بر یخ زمان کندی آرنایل بواب
 پشیمان اولند و آردی کوند بونک ای بی بیون بسین و بر که اولت
 اسپر که آرد آید آرد آید او تو بیکه دکن بوبه ای تندی بوج
 آفرید نه ابرشندی غایتی بکندی آرنایله نالج و زرین و برین
 اول ولایت آفرید ز هور بر طاعده معروف هندوانه
 خانه آند بونک طاع بوقدر آند آرزند بید و شوق آدم
 بیضا بیک قدم آغاز آرد و هر قدم **کسکسن** آرسد و آفرانند
 آرزیدن ایلد و مشرق کجه و کوند بونک سنر صد اول بید زمیکه

و پشیمانی کی **کسکسن** دخی فالتی ایسه المشر کوشن بر حکایت
 آید و پشیمانی کی اول طاع و کله بیکه بخنذ که اول صندوق بود
کسکسن بیکه جلاله فایدرد بونک کسکی اشکله که چینه اولد بیه
 آفرید خاریت و وجود و حیرت ایکی طاعدا آرسند که اکشا
 طاعی بوجدی بریز بر یوجیه درویش لاهی درود دخی عجب
 پادشاهلریک آن کوزی و آرد و فنا که بزرگ عجمه پادشاه
 آید بکسانکه آبتدی بر طلبی در **کسکسن** کسکسه افرق اولت
 طاعه جغتیا هوایله آردی که کسکته **اکاختم** اولد **حجب الحد**
 بر طاعدا بود و هند و که آفرین اولد **من چیمورد کرسول** اولد
قرنیش کسکی لیکن غایتند دشوار لیکه **کسکسن** آید که اولد **بزرگ**
 بلبع دوزخ کرسکی اولد **فیلعه** بر آرد تا تاسه کره فانی **چمن**
 صنادیسین که طاع غلیف در حکایت دمادند بر طاعدا بوجیه
 ولائینه که آنک در **کسکسن** فانا کنینک اولد و انده هیچ متسه
 بین و خی انده جا تو کر اولد **زیرک** صود دخی بوقدر دخی آنک
 دخی بوز و کسکسن که **کسکسن** در دخی **کسکسن** در دخی **کسکسن**

انا خلد و بچه يك صوكر و آرد كه عدد دين كسب بملوك جمع طمان
 آيند بگر از دند ظرافتد بر چشمه و آرد و حجت چنين كند و خدا
 بن اين كند ربه لور كيشيدن **شند** مرگيم بر اي بولود **لور**
 كز مشرك آيند بگر بر شاهر و مرفر ناشوشه دكين كور مشه دخی
 طاف غل انا بنه استيني كور مشه و بگر و بگشمه كه انا خلد نيك اوزو
 و بوق فرقت نكرد و دخی بر نه رعيفر ان بيشد اير كين بر
 آرد بكي بر كور مشه دخی بن آكا ديدم كيه سن سن فندك
 بر كرين و بونكرين دد كرين كور دخی آيد كه كور در لير كين انلاو
 حشر آبي و موفد يا بدي كير آيد سه ملول اولور بسين
 جبل و ياك بر طافد كه هند دكر نيك اوز ناسته انك
 اهلي قرايد چو نكه اني كور **كور** كلور كور انلاو كه كلد كلر نيك
سببن كينت بلن و هو و بنبل و بسيا سه انن ببن جبل اوطان
 بر طافد و معزبه كه انن بيمونك اولور كه هم بر بن دور كوي
 و دخی انن كه فور انا خلدی و آرد و اشكوان طافد بر طافد
 اضعفانن كه انن چوق انا ناس اولور نيك ايجون انور بلا ندي

بيز و بيشد **طافد** استاهد **انلاو** دخی كينني بيه **شند** و دكر و
 كور بچي موفد و طافد كه بيلد انن اير شيد بيلد دخی اول ديك
شند انن قريبه كور دكر كه هم بر بچي دوق بچي بونكر
 لنتكز بيه قصدا ايند بگر بولوشك **كور** و بچي هلاك ايند
 دد و موفد دخی عاجر اولور دوز بيلد بونكر انك **كور** انن اولن
 طافد كينت كور مشه دكده **جبل** انك بر طافد كه انن دانم
 اوز چيفر كور مشه كور مشه بچي اولين اوز كور مشه
 صبا نسين كه فقط بعد ايند كه انك اوز و مشه رينار
جبل اهدر طافد بيلد و هلاك هم انن شهيد اولد بچي
 عليه السلام مريد انا حجت بونتنه دز اشعر و اعرج دخی
 نيكه مدينه **انك** دد **جبل** اوز بدي بونكر اولور طافد
فهن نانه كور مشه **انك** طافد كه انن بچه نيك چشمه **انك**
 و دخی بونكر انن اوز و اربع اوز و اوج فضل **بيلد** **بيلد**
 و اير فارينا و اوز بچي كا بونكر اوز و اشعه و بچي
 نايستان دد دخی انن نيك دن و اوز و هم بر دد بچي نيك

اعني بزوار اظا غذ رمزيار دكنك اور ناستند المنة باندي بركم
 باميناك بيزون كه كاشا شهز روين بزكر و هين كنه اولك
 طاظان اور زينه چشم كذا در حكايه عمر بن عبد العزيز بناه
 بوظلح اكا حكايه ابتد برك عمر بن عبد العزيز ابدركا
 بركي كو زدر ملك كرك موسي بن نصير ك بز طاري اولو فول
 وادركه اني كو زدر تليو اهرنگ اكا چونكه اول طاظان ابره سنين دخي
 ياننده برك و كدر زمشاور كه انك اونستند هموزيت وازر
 اول ابيي دخي سيند بوره سين اذن كچيل اول مدينه الصفايي
 واور سين كه اول شهز رويند يعني بزوارون شهز رچونكه اول
 طاظان كو نلدي اندولوكه كله اول ولايتك بادشاهي بوكا اندر
 نه بركي ر سين ايته كه شهز ديه كچك زه يعني برك شهز
 كيدوم بوجري ايشيد بلك اكانما وت تمام جمع لشكره
 بوكا كه ابله وادركه اول ارايه دكين كله بلك اول اولو دوي
 كوز بلكه اول و زرين برك دوزمشكره اولور اولو بلك اغزند
 بز اولو كلوز كر ايسن مده هداي اعني بوندن ايشن كيه كلك

+ 2620
 ۱۱۲

ورا كو اهل البيت ع اول جبال الاخرى كوزيك اهلك طريقي ر
 عرضي و نوري لمي جل و علاه اول اذوق كيننه بلز دخي كو زوك
 بزير بركته ابني اول طاظان اونستند فومش بركي رسته سنند
 كهي كيمو اور و دوزميه دوزميه دخي كنگد وزا بشين بخل
 فومش بركي او از ايد ر خد كچه دخي ايد كه اهر جمع طوونك
 لواوين بلور سين و سنندن سونه كه بوشين و كل رحمت بلك
 ايشه كنگد بزير رسته كور بلك ايد دخي ادم عالمه طوونك
 تا بوا ارايه دك كين كلكه يعني طوونك دوا القون اولدك كنگد
 دوا القون ديويكن سوكن صاندي ايشه كنگد و ايد بچون سكره
 اول و رسته ايد بوق سكره مكر كيه كه عالمك بز رستيد
 بزير ميه كلنه كه قرا كو ايد ر اكا دوا القون بزركن بوكا ايشه
 ايد بوكا نه طاغ برك ايتدي كه قواف ظاع ذركون بولان وورد
 بزير ميه كهي ذركون اير ايراله بزركه ظاع بوكه اول شفق دخي
 يعني قاتالي بخي بوكا موكه ل و نيشه نا اكره بو بوي خفيظ ايد ر
 و الا بر كدر بركه جميع عالمي ايد ر دي جبال الاخرى

بک و شکر و روزا و بیخ بیک و بشیر و زایش و شکر و وید
چون کین صبر بر ای کی ز د کین بر اینجین که آنک اوز ناسیندن
بیر خط قویسگازد که اول خطیله ایکی بخش اولوز باور و بی جوری
ویار و بی نیاید و اول شهر لک که شرقی در معتمد لدر زیر که
کنش آنلرک صولر بی خوش طویر و اول شهر لک که مغربدر
آنه صایر و لقلر جرق اولوز نیر که آنلرک صولرک معتمد
اول شهر لک که جنوبدر صورت ایستید و اهل ضعیف
و اول شهر لک که شمالدر صورت خوش صورت و اهل قوتلوندند
و بی آنلرک شهر اوزون اولوز و بی لکه شهر لک
تین در ایچی قی اولوز شویله که جنوب طرفی و هر بیره که ارا قدر
صوق قی اولوز شویله که شمال طرفی بوی طرفی حیوانات
اولن استیدن و صوققدن آنک کچی جمبول نیر که ادم ایستین
و هر و بی حیوانات اولر که اول نیر که بی و لغ و دغ
آنه اولن کین اولوز که غایتنه عرب اولوز شویله که کین
و دغی اول نیر که در بیجا نوز و بی کوز که صما رو که آنک

2595

2619
2620
2621
2622

اوردنه و قریه که آن کوان و دخی هر موز دان بر نوز و بی و بی
و دخی بر و بی خط چکلر نیند و نالنه ن تا نوز و غنه کین و بی و بی
نیر که بیجان سما نوز که وار د که آتا که کلن انجوس بوزمان
اول نیر که در نیر قوش کوزور لوز که کاشا در نیر لک ایکی بونوز
و آره ل کینی و د پادشاه و هیست کاشا که بر و غنه کوزور
بوزنی آن یا ق نری نیر انشا اله بیس عجمال و صفتها بیسه
عالمه طلا غر جوقد نیر ان طایعی که شانه و نیر که بی شانه
و ز هر ن کینی سندی نه د ما و ن کینی نلله و روان کینی هیست نانه
بلکه بوزیر بوزیدن که طلا غر بر نیر نیر شویله که الله تعالی قولدی
سنت ایدوب آیتدی که اوجعل الارض مهادا و ایجا اوعی نیر
سنت ارا موز که نلله و کاشا غری اکا بیخل قادموز که در نیر نیر نکلر
نیر که شکل کوز خراب اولنه و دخی صونک خرنه آرن طایغان
صوملدم و فضیل بلکه کوه قادمو جبل الاخضر نیر نوز و کوز لنین
ایسرا بیخته اول کوز ناف نیر بوزیری اودیه الفلار و دخی بیو
جمیع طلا غر آنک طغریه و بنا قلدرد استککند و یاول و قی

2605

2610

2612

۸۱۴۱

۸۱۴۱

و من و بینه و من و صنعا در فضل خلق فی الاصل که نام
 سنت بصلحت بنو ک از زینب دختر ام الله تعالی جل و علا
 بی گویند که در بختی و ظاهر صورتش و خودی
 دیندار بنی شو به کی اول صورتش و خودی ظاهر و اولی
 از اهل طاشند و طیاران صیحه اولی بعضی ایزد که اصل
 طوق در صورتش و طاش او نور زیر که اولی و طیاران و سینه
 تر طاش او سینه بخیزد و خودی در معلق در فلک از
 برین شول بزله ان صانع او خلق او در بختی در دور
 بی در هوی بر که چون سینه در و ک و خودی هو انک چون
 ست کما که صورتش بر بیو فی علمیه چون اشعه ابنی
 کین جوان ابدا که بر جمع جوانی که کند چون
 بر یو طابند کون و از قضا اولی با بنید و خودی پنهان و از
 که بر طاشی هو انک صورتش که برین کلوز او طابند
 دخی است که بیه اولدنی بر کلوز بر کلا ظاهر بینه در بر
 دخی سینه در بختی بینه امیر که از بر بوش شک که اولی

اغری بر انک است که خودی که در سینه الله در بختی که اولی و خودی
 ان که در سینه که در بختی که در بختی که اولی و خودی
 بینه هو انک که بینه در بختی که در بختی که اولی و خودی
 که در بختی که در بختی که در بختی که اولی و خودی
 صورتش که در بختی که در بختی که در بختی که اولی و خودی
 او سینه اولی که در بختی که در بختی که در بختی که اولی و خودی
 مدور و کون انک چون سینه در بختی که در بختی که اولی و خودی
 تعالی انک که در بختی که در بختی که در بختی که اولی و خودی
 او سینه که در بختی که در بختی که در بختی که اولی و خودی
 اشغاک که در بختی که در بختی که در بختی که اولی و خودی
 بینه که در بختی که در بختی که در بختی که اولی و خودی
 و بعضی که در بختی که در بختی که در بختی که اولی و خودی
 مدور و نشسته هو انک که در بختی که در بختی که اولی و خودی
 بینه که در بختی که در بختی که در بختی که اولی و خودی
 که در بختی که در بختی که در بختی که اولی و خودی

بیدری و حیرت و کمان و کلان و طریقتان و اذیتان با حیران
 و حیران و آرزوان بوفتت مدد و در بیع معزود. مساحت
 اهل کلام یعنی مقدار کار و کسب و در بیع و کسب و کسب و کسب
 یکی فرزند کنین و آرزو و بوی دوزخ و سبب کسب و کسب کنین
 در و طوطی شد و اوج بیک و کسب کنین فارش و کسب و کسب
 فرزند کنین عرب طوطی شد و آید و کسب و کسب و کسب
 در و بیعی مشرفان نام غیره دیکر در و آون بدی بیک و کسب
 غیری کسبند بهر تحقیق فبا ذین جهان فبا س آید و کسب و کسب
 عالم بر لایق و حیران و حیران و حیران و کسب و کسب و کسب
 کوردی فالقلا فی و خوار و مر و مر و همدا فی بولد و کسب و کسب
 و وزیر بیکتانه و اصفیانه و زین کوردی امتساک امر اسانه
 و آرزو بیدانه و اصفیانه و شیران کوردی و آرزو و آرزو
 و کسب کوردی حیران و همدا فی بولد و کسب و کسب و کسب
 اشتهار و اصفیانه و خلوان بولد و کسب و کسب و کسب
 و بطن و همدا فی بولد و کسب و کسب و کسب و اصفیانه و همدا

و آرمینش بولدی ناز یعنی برینده بولد و کسب و کسب و کسب
 بولد و آرمینش و کسب و کسب و کسب و کسب و کسب
 صید و طوطی و حیران و کسب و کسب و کسب و کسب
 حکایت یعنی بولدی و کسب و کسب و کسب و کسب
 عراقان بولدی صید و کسب و کسب و کسب و کسب
 بولدی بانی یعنی دلیل یعنی بولدی و کسب و کسب و کسب
 سلام آید الله تعالی او عزیزی او کسب و کسب و کسب
 قظه بولدی برینش و کسب و کسب و کسب و کسب
 بر لایق طوطی و کسب و کسب و کسب و کسب و کسب
 غصه او کسب و کسب و کسب و کسب و کسب و کسب
 جمیع عالم بولدی بها و کسب و کسب و کسب و کسب
 کسب و کسب و کسب و کسب و کسب و کسب و کسب
 عالمه کسب و کسب و کسب و کسب و کسب و کسب
 الانها و همدا فی و اقبال و آرزو و کسب و کسب و کسب
 و کسب و کسب و کسب و کسب و کسب و کسب و کسب

اول آفرينيه و بلخ و مرو و بوزنك دخی طولی عرضی بخملا بندر
بسنجی روم و صرد و سنطینیه در طولی بخملا بندر ایمن اقلیم
آفرینیدر بوزنکر قومند و بندر کاز و دلاوری شوار در ایمن اقلیم
داغ اوردر که دخی اقلیم ترک در بوزنکر اول غا جند در آما
آفرینید که باد شاه لک و کک کیند در بیری اوج بخش بندر
کندهونک اوغلانیه اول بخش شریفان ترک و سنجی
توره اول اوغلانیه و بیری که مغز بدین رومند و سلم اول
و غلنه و بیری بوی یک نیک اوزنه بیری ابرج اول اوغلانیه
و بیری اقلیم بوی شمس کندهونک لایه در آما اوج بیغی غلنه
انگلا مرکز شمس آینه از صا حی الطوفان الاغم و صا حی
لاستین و دوالعارین لوح بن نیک بیری فیهت آینه عرضیه
اوج اوغلانیه اول سیفایان در که جنوبی در حاکم بیری و بیری
شما بندر اهل اقدو یافته بیری و اوزنایان بینی که بغداد
کلوز ساه و بیری اما اهل فارس بیک اقلیم قسمت ایدر که
اما طهمور بیری بیک اقلیم آید باد شاهان آرا سنده در که قسمت

254

255

256

نقد بوزنکر و اوجیور ایشور درجه در هر درجه یک موی کش
و سنطینیه و هر قریب استک اوزن بیک آرسند بوزنکر
بیرج و کابینه یور بیغ جنوبیه خرابند و سنطینیک دخی شفا
خرابند و هر بیغ که بیک اقلیم قسمتند و هر اقلیم که اوزن کر
بیک بکشور و سنطینیک از اقلیم عرب آید در و بیری بخند
آیند در و بیری هند آید در و بیری ترک آید در و بیری
جنیک آید در و بیری باجوج و باجوج آید در اول
اقلیم زمین مخترقند تا سندن بیکه دکن آید تا اوزن اول
و بیری آید در یا بختل در شولیه بیری جا قوز کر بیری اول و لایتنه عمر
اوزون اولین اول حدود در آرد هاکر اولور بوزنکر اوزن
بشیریک و سنطینیک اقلیم سندن بیدن نا ختین دکن
و سنطینیه و زوا و سنطینیه دکن در بوزنکر اهل او و قدر رشت
دکلدر بوزنکر دخی طولی عرضی بخملا بندر اوجیور اقلیم جرجانند
ناصینیه و عدیه و شاقیه و نازیه دکن در بوزنکر دخی طولی عرض
انک بکشور در دخی اقلیم بالندر آفایم اوزن سنطینیه

2500
251

2501

1

2

251

251

251

251

صوتی و محفوظ و سبک و از کار هیدر بر خیزد و کوی کنش باه
 منشن و صورتی و منشنی انک جور سنده دوزله نوله کیک
 او نهاده یا دنا که کیک بی بها از وقت پیر متناظره نوله بد و بد
 فرایلیق آیدر و بولند و ستقان آیدر و لیدر که شمعنا زلق آیدر
 و دخی بل عالمه و هر نه کیه عالمه و از خوف الی حکم آیدر
 جمعیتی حکمت له بر آیدند و جمادات اگر چه صورتها آیدند
 از کین معین با طوره در هر بر سنی در کز که بر مضا بعین
 و از فایده در دوزله هر نه که عالمه کور در شین عجا نبند و خط
 دکله در بعضی بود که خلقه فارشور کور کچین کیک
 بعضی خلقه در جن فرغده کی بعضی لطیفند و کیک
 بعضی جریکین در خدای بعضی بی کور در آرتلان کیک
 بعضی نور فایده در کور کیک بعضی کشف نیر سکه کیک
 بعضی کیک کلان کیک بعضی غل یا غل کیک
 بعضی جوهر در دروس کیک بعضی بخیا در کلب کیک
 بعضی باین سنی که از کوی بعضی باین کان از سنگان کیک

2475

244 4 3 4

و کور و کور حکله بر در بولنجی نوع که کور در را بیهت و کیه در
 و کور جوهری خرقی بر آیدند و بر کیک کور و کور وجود
 کور مشرف در وقت و آله الله احسن الظالمین فی نفسی خضه الای
 لیک بر غای خا کیدر و هر نشنه که آنه و از در اول دخی بر خیه
 قیدر نه نایسات در قعی از عطر در شویله که حیوانات و نباتات
 به جمادات شویله که جواهر و طاشکن اما آله اوله و کور کوبون
 نه جمادات دیر کور و نه نایسات دیر کور اما به جمادات در دخی
 موات دیر کور اما اوده و صویبه و هوایه جمادات دیر کور همین دخی لیک
 از کیک دیر کور اما اودا و القربین دیر کور مسرف و معرب کور
 هر بر کور و بر کور کیکه کیکه مغربن اسف کیکه کور کور و کور
 سرفندی و عرقی از کیک دخی رویتیه فی باین دخی آنه
 نزول ابتدای عرقه مابین باین دخی بلکه اهل هند بر کور
 انور و ایت هند و کجا و شام و بابل و عرب و روم و با جمع
 و ما جوهر دخی لیک استند از عرق کور بر کور کور کور
 استند از رزبه یعنی اوله از کور کور او و تا سنده واقع الی شدر

2480

2489

۲۸۱۱

كيرن صا ر وضع اولوز و همز هز فائل و اوله بره لوكه كيرن كرك
 موزا اولوز و همز ياق نافع موزا نايسان برين برين وار و ارك
 كس غلغور ك در كرك انن بر صومبوسى وار و كره صوى اخريته دك
 طلوز و طخ جانوز ك صوصا قوب كلوز كرا اول قوب ككلجك صوى
 اشقه ايزا اول جانوز كره دخي از يجه وار ووب بوغيلو بر ساعه
 ضكه اول جانوز كره شكوبن طشه بر اخور بر تبت
 نايجه سنده بر فورا و اذ كرك انن اجي غاينه كيكش در همز كينه
 انن ايجيه كيرسه در لوز و لوا و اذنا ايند تر كره و هنيه و عجمي وار
 كلوز ب كينه كون مر جى كينه شهور يا غسته اول اولوز
 كلوز اولوز و همز جكم يا غسته بيه ايشد و كره هوز وان ولا كينه
 بزكوى و اذ و اذى انن ستن در انن بر فوب و اذ و اذى انن
 دني كور غزانن بر باد نشاه ديد كيم بن بون انبا ازين بواجي بيه
 ولا ييك سندي بي جمع انن اول ميونك ايجيه و و كدهي جمع بلوز
 كور عدى بر بيله نصنك ما و آره نيز د ن فاقه كلدهي حكايتا ايند
 ما و آره نيز ك صومبوسى كور دني كه نها بين حركتي بلوز

بوندن معلوم ايند لوكه اول ميونك صومبوسى ما و آره نيز وار و اذ
 ب موزا اولوز و همز ياق نافع موزا نايسان برين برين وار و ارك
 وار و اذ كركه اكاهنه دبر كرا ادمه بر اوق بودن چك كونه
 كلوز و همز كينه ك اول طاشي كورسه كولدن اولوز و دخي
 انن بر يپ در مشله در بقره ن بر يا غناك اوزرن دور مشله
 اول ب اوزرنه يا زمشك كره بوندن ايكه كركه بول بول
 انبا لكلمه في عجايب الارض و صيفها و انبا فل انكم لنگر و
 بالذي خلق الارض في يومين و جعلون له اذنا و اذ كرك
 انبا لين • يعنى حركه سلكانه و تعالى بيورد بن اول كركه بول كرا
 بن ايكه كونه بر اندر ستن كرا شريك انك ستن يعنى شريك و كره
 بوغيلو برين ادمه و بر يپ ده جي بيورد مشله و كره جعل الارض
 مهسا و ايعى بن كينه بيه ادمه كرا • فلدهم بود حركتي قول
 منت ايد و كره بر لوكه راجع در و اولوز كره غوزنك اوزني
 و بره • يعنى در يچا مير كركه بيه و در و اولوز اذ ن بر خلفك
 رز و قان ميونسيد و كنيه انن اوزرنه در كور حيدرا ما نسا و اذ

آنکه از تصور آتش که قول دخی نمیشد آنگاه بولم و در اول کلمه
 ما یمن **اول** که کلمات میزد و میگوید و از در صوتی لطیفه در دخی
 آینه در میگرداند که کلمات آنرا بجز آنکه پیش کلمات
 اول صوتی از نای نای حرکت آید و آنگاه عظیمه اول آواز که
 کلوز اول صوتی اولوز نا اوج ساحت کججه آنگاه صد که
 به ساحت اولوز بستر سزایب طالعده میگوید و از در لطیف
 صوتی و از در هر کس که کلمات بافته اول میوز بر طاش کلوز
 یعنی آوزنه کینه نلوز ندر و بعضی کلمات که اول آوزنه
 میوز و از در کلمات بر طاش کلوز که اول آوزنه
 آنک بر سته هر کس بر آفتازینه طاش آوز اول بر سته آنک
 یوزیک کو کججی یواسی و از در فامده اوچله بیه تو البریه
 کلوز که دخی هر نه آن که اول صوتی صما زید که کینه کلوز
 دینه ابریز شویله صما این کینه ای صمد و یکه کلوز بر
 استقاره طالعده بر میوز و از در آنک دخی بلیز استقاره
 زمانه آنک ایچته بر میوز و از در آنک دینه بر اول غلیغ و در سته

آتابی آتابی مزید آید اب اسحاق بوسینه کلام کلوز حاله بری عرض
 آینه یلو **اسحاق** تجوری میوز که زنده آید بر اوله جان کینی
 کلوز دیر میوزیه صما زید کلوز بر زینال ایچیه قوب بدیلور
 بدی کوند نصبت کینی سبی جگر ز اول کینی بدی کن آندی
 آینه ایشدی لیکنه بر طاش و از در اول طاش بر آینه
 آتری معلوم اولما دی صفت کینی قاز کلوز خیر بر آینه
 هیچ قر که کوند غیری سننه کوند بر ستر طاب حدید و عشان
 بر میوز و از در آنک ایچیه بالیجده اول بالیججی کلوز
 دخی اخیری دو تا کلام بر بیه دکین چون بیل نما اولسنه
 به اغزی ایچر که کلوز کینه ایچیه بیه زیل بالیججه طولش
 کج کلوز و کلوز اگر شویله آنک اغزی دوقته کلوز آنک ایچید
 نایق و از در کلوز و عظیمه بیل آینه شویله اولوز کینه
 اهل خطاب اول و از در اول بیلدن نامز که دخی اول و از در
 عورت و از اولوز بر همد و شناندن بر میوز و از در کلوز
 صوتی آوز دخی صوتی ایچیش اولوز هر بر میوزی بر که کلوز بر اولوز

مودن و لادن تا عمل کند و بوند تضک بر نشنه به طرز
 دهی که در ذر اجز کل التفه و تاز آک ایصین دهی عقل کل
 بوند تضک خوش اولور عین ورن بر صورنا جغی ز در بر وند
 برضود یکی وارد انک ایچیک بر اولو طاش وارد وقت اولور
 اول صویله بر تر صورتنا که حاجت اولسه هر گشته به
 اول دلك فائنه کلوز برینل پری دیر اول بر دن صورت اولور
 اولور در چنگ این نما مرا اولسه کلوز اول صوتی و اولوز در
 صویه کند و به یکد رعجی بوند بود که انک کجی بر
 نانی ازی او وقت در کلک انزندن طش جغی بن
 برینلیکه بر دیر کجفر او رعین الین بوبر عجب جیمه در احقا
 عنک الملک بن عبد الله الجلی ایدر که ما حقا و ابر شد
 بر ارمق کور دوز که کشت طوعی صوغلوز و رور و کون با جغی
 او نون سینی صورت فیکته بلز دیر کجکه و اولور
 بوسوبوله در همور کون اولور و جغی طلوعین و غروب
 کشتک انکل بلور کرمو مقدا جشمه که وار مقلر عجا بیانه

2384 " 4 5 6 7 8 9 10 2384 11 12 13 14 15 16

سویدک چکل سوز لادن ایستند و گزی که کتیلار که کور
 که زجه بر بونا برهان کا طمع بوند لیکر و لوی کور
 نقل الیک بر فضیل دهی بکوز مور و عجا بندن هر چند که
 جو قدر آنا بر اولور عیجت در این دیکوز مور فی عجا بی ابان
 والعین الحیون ایدر که کجی کا مرتبه سندن بر بر وار
 سلیما بیعبین علیه السلام ان وارمش کورمش که بر صوی
 بر هر گشته که ان صوی لعدن غایت بو کوش و کف و ب
 کورمش که بر کلر کنا که میش که سن کلوز برین خلوق صوی
 بوکاشند و بواید که انکون کلوز بر ایقار کما الت صورا
 بر صوی لعدن رحمت کجک سوز اول صورا سیتلما ن بورد
 بری فا ذر کوز اوق اورون خوب جیمه جند ایامش که کور
 احد عظم الاعمال یعنی صوی لعدن هیچ کیمه اولدی که انک صو
 اولدی دیر که بر بوز بر صورا صوی لعدن کوز اول بر
 بولوز اولیشد و صورا در و ندر کلوز بر صو جقد آید که ند
 لیدک آید سو ندن بلمر کوز بوکوز صوی لعدن و قنده الله تعالی

2385 " 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32

بلور حال آنکه نه بر طبریز جوق صود رود که آنک او شسته
 بین شسته اند و از دور و بجه غسل به جک برتری و از دور
 صود گرفته که گی خوش اول و هیچ متغیرا و ندر نقد را بجه
 تخن دو گشته که اول صفا فی و خوش اول و از آن بر از من دخی
 و از دور که بدی نیل قرودی نیل قرودی بونک کبی بر صود
 و از دور و شسته در دورت قرنت تک برید اول دخی رت نیل تو
 دورت نیل قرودی کا شامزاد دیر که عین بر چینه و از دور
 طریقتانده بر طراغ او شسته اکثر اول چشمه به بر او از اید
 جا غرور ز رسته اول چشمه دور و از قر و کاک اول جا غرور
 کبی که ز رسته دورا که بوز کز بونکه اید که ز رسته شویله اول و
 عین الفا ز با بر صود در خانه ظاهرند بر طاشک او شسته چینه
 بجه یکا در کل و صود قر و شویله بر او کبی طابونی بقا و فلغار
 دخی اید برید که در اشغه کید را اول صود من مشک عین غری
 کلور هر شسته که آنکه بوجه که اول شسته مطینا اول و عین
 قرنت کاک بوز چینه دورا اول و هر کبی بوجه کبی رسته آیغنه

2354
2355

اول طول شور و رنگ کیم این روز له و فونده کیکه کیدر کید
 قدر که قوت اشته محکمه اول و ز جیمه اشته اول و از آن روز
 جیدر که کیدر عین قرنت کاک بوز چینه دور که بر طاشک اشغه
 آخر اول صود جوا هر التون کوش بولور بر این کبی بر دور
 کلور و کبی این بر کن التون قدح بونکه آنک او ز رین بر طاشک
 ادبی با ذیلو آنک او شسته بر بجه نیل جیدی ز کبی کیکه اول
 قدحی کورد دخی دعوی ایندی که بوقدح بوندد روز کز کیدر
 اید اول بونک اید بر بونی قرنت کاک چشمه شندن بولور بوندن بولور
 کیدر دور کیدر ندر نه دور دور کیدر کبی عرف اول بوقدح بعضی شامزاد
 اول چشمه دور بولور عین نیل کاک شامزاد بر اول و صود و از دور
 کیدر کبی هر کیم که کاک شامزاد و شسته عرف اول اشغه با تمر
 لیکن مویله اول و قدرا و دنیا در این ملامد ایدر اندن صود کلور
 عین الرخی بوز چینه دور و حردن که آنک کنا زین بر طاشک
 و از دور اوج دلی و از دور بر کیم که خسته اولت با این اول
 انه کلور یکی ابغنی دلور که صوفیه اول و دور دخی آنک او شسته

2378
2380

صوتی کز دل خوشی کی کجاست جلا اب حیات خضره زودری فلهی
 ایند کند ز جوی که کرد و دزدی اول و تارخی صلهای زودری
 اول قول و نمکی لاندی برین دکن الله دخی اول قول و طاعت
 بولدیلر عین الحار ز برای صودر از دوزخ فایله عزوین آرا سینده
 اکا عین الحمته دیر کز قه شربت نایع صودر ا تقاطع فله کما
 زرا و نیک دیر کز برین و از هرادی و جهمان ز نایک انک جماعت
 اولنه جهمان کتی بلیکی و دخی ز نو علیاری اولنه هفتک
 اول صودر نو لیکن صحت نو نور علی کت کند آن اچیندن
 صمش شوک کلر ظاهر کوزر و ابوره و فویله و دخی دوزلور
 شسته لقه ناین هی و از در بر شخصیه اوق و قمش دمنی اچیندن
 نالمش کینه ان چینه ز منته جاره بولتا مش دهمک دخی غری
 نیش خلق اتفاق ایشک کز اول دمرین مکر ایزیشور دخی اول
 کتشی اولور اول کتشی اوج کون اول صوبه صوقدیلر دمرین
 یابندن کله طسه جغدهی اول کتشی خلاص بولد بولایهی صونک
 یابغه ضنه بر صونق صودخی و از دزدیک ملاحن طهر لرن اچیندن

2303

2304

2305

2306

2307

2308

صوتی کز دل خوشی کس غروب انسه اول چشمه اول و صول اولور
 عین الحمته حیات صوتی ترا کولعه اولور کتیه اول صودر
 اچینسته اولور دزی فالور ایست کند رطلک آیتیه بولدیلر
 چون انسه کند را اول و ترا کولع اولور ایتسته ایشندی
 ایتدی که بنو نله کیشیلور دن هیچ کینه کلن تکویر کز اولور
 دوزلور کز بر کید کز بر پیرانای و از ایدانی صندوق اچینه
 قوی کز لیدی کیدی ز پیجه مدت د نصد کز انسه کند
 اول و ترا کولعه فالدی کتیه که اخطا ط ایز کز و یکن اولور
 از اولور دوزلور کیدی کیر دوزیه آیتیه کتیه ز لایعا کتیه اولور
 کز دوزن و ایشسته کز بر چاره ایدیکه بونی دچکن اولور
 اناهی قصه سن دیند انسه کند ر ایز ایدنی اناهی کوز
 اول دخی اناهی حاضر قلدهی اویسره ایز دز بر چاره الیکه
 بولور بر ازمیه دوز اول بولور دز بر قضا غن قولنی بر آراد اولور
 قول اولور ایشک ایله کینه کله کیر دوز و یکن اول و قضا غری
 بولور اید کین کوز رانی ایله ایتدی کز دخی کتیه کله اول و ترا کولعه

2309

2310

2311

اول شنیده در که اول چشمه نك اوستند بر با و جوی نك
در مشكردن فالبلغی بر آرشون هر چنگه صواسته سلا اول
چون لکن اوستند اوداند زردی اول چو لکن رعب
اول از گلوز دخی اول چشمه دن صور آن اول و چون چشمه
صوائسه که حاجت که دکلو اول ولایتك ریشتر نزل بالین
کلوز اول چشمه نك اغزیه فوز لا که به صواشفه کید
عین بوجلی بر صودی و اردد دیکر کنان زده که آنک
اورزین بر صدق فوشک زده که اول صدوغن اغز کلید
اول صدوغن بر نك آلمشک زده اول دلکان او اول
صونک اورزه کولر با نیشک در چنگه اول صواکسته اول
کولک خلی آن جمع اولوز کین در ویشه طما و بر کس
دخی کنایه نیه تویه ایدر کن هر چنگه بومه ایشک اول
صدوغن جوق کلوز آنرا جمع نایجه صوبه طویا کرا اول
هند قوم ایدر کیه بوضو اکتان کی کنایه هر شوش بلفند
در عین چشمه حاجه بر بوجلی بر صودی در که کنش طویا بر زردی بر قطن

اولوز و چشمه نك اول صودن غنلا یلسه اول کچه غنکم
اولوز و چشمه نك آرش بر عظیم از مقدار حد و اذ با جان
کولر کلای طریقه بر نشور و هرات که اول صودن کچه طنز
دشار نکی بر تر فان و ارسه دکلو بر یونسنه اول صونک
خاصه سیدر عین اخمر نزل صوبه چشمه در قرینه مشد
بوجلی به چگون آرا شنده اون ادم بر در چگون صوب
فوار بر چشمه صوبی خوش و حوب طنلو اولوز عین اخمر
ویزاق صود رسودی آرننده اگر طونه دکر سیه سیاه ایدر
که انویه به خود بسته دکسته زنگلوز مکر شیشه به
زنک دمنیه اگر بوجشمه به صمان و با بر جوب دو شیشه بر
زمان قینا دخی اولوز هرات زده کچه فاند ساکن اولوز
عین اسود اسود بر چشمه در که اذ با جان که اول صوبه
بود که بو با کز جمع افانک کنایه صوبه قادر اول
ولایت اول صوغلدر با ایشک ایچون جمع عالمه قرصود کین
اولوز کز بوندن از فوق بود عین یا با بابل صوبه سلا طما

خضر بنينا بقرانك الله يوم كذبت كذبت به كادي برعي
 عجل اليه ينزل اذ ربي اشفا ايدرك كعبه ن بود كرك
 دعي كور بود كرك ذنبه اذدي ذنبه برمدت كدي كرك
 برمشته او غدا اول ورشته ايدز قند كرك ريشن اوك
 ركه بر نيك دوشتي ايدز بود كرك ذنبه كيد. و مرا اول
 ورشته ايدز نوخ عليه السلام مر نما نند بر كتي بود كرك
 دوشته اول زمان بر هوز كرك بود كرك اوج بخشيد
 بر بخشه ايشته انك بخشي دخي وارو كرك ذنبه ايشته
 بوني ايشته خضر برود و دوي بخلي كرك انك اول
 دعي كشته بلن نيز كخالف بيلك انك ديدن نو فارا و كل
 مو جند نو باره قوم كرك سوج يوقا رو دن كلور انك اشته د
 كلور نيز كخالف كرك ديدن كلور كشته يبول ويز نيز
 اشته ذنبه ايه صرقت در يا ده ديش كرك كرك لعظيمة
 من كرك الحبر يعني كرك عين ركه ريك عظميتي نيز
 ويز كرك عايل كرك جو قدر وصفه كلور نيز دعي بود كرك ريشن اوك

او نري بازدن كرك خرك انك عظميتي و عجله فوز قومي انك
 كو كلين زياده اوله نيز كيشه صور نيز كرك دوي انك عايل نيز
 كرك نيز ايدز ستلا نيزها العجب نما راي نيز دكر كرك
 ستلا مملعه جعق جميع عايل نيز دن عجب قدر بود نصرك
 بر تاب دخي كرك ريك لو ايز متقل و چشمه كصفين ابا انك
 في عايل انرا راي اولك ايز متقل و چشمه كرفالمن جو قدر نيز
 انك و بعضيتي لاي ديلو شونز ده كيمه انك عايل و ازانك
 بمان و حيت كرك اشتمكلكه زياده اوله انك نيز اولون
 دوي بر هوز دوي انك يوقا ريشته ايشته انك اولون
 حرك اول صوسا كرك اولوز اول وقت كرك يوز و دوي
 اول صونك كرك ايزن بر با قوت دن بر رب دوشكوز
 انك كورن شونله صانوز كرك نيز دن شونله شيد اول بولك
 النته ايز مشكركه لا خا قذني فانك لا نيز نيز نيز نيز
 كرك كلون نيز نيز ايف نيز ايف عظيمه صور انك
 عجمه بالقر و اورد و هر كشته اول بالقدن ايسه بر هفته نيز

عظیم نور قلوبی بیلان سن ایا جی اُنن و ران کینوک دلبان بختکم
 دینر دیر کل و تفصیل ایچنه سولاقاز بربوجه دور کلن باشینه
 برکیدر اول کشتی یا فراندخ دور نظر ایدر دکرک یول لاسینه
 که نه جانیدن کلور ناک کیش یا ایچم بگا کوستور بولی فخر ویه دور
 و بیل نه طره آسن خیر ویره دخی لیدر و کولک سدر ایچجه سید
 خیر غلدهن آنون بیلر عظیم صودر خطا استوادن ارنذر
 مضریکه جگنه اوغرا یا قلدیه و دمیاطیه واردر دخی مغیر
 دکیته ده کلور نالما بیلن طره فوندن کیشور دیندکی ارنذر
 اندن کلور دبور طره نه کیدر بلا دور ابریشور همزمن کربیل
 ارنده جمیع صوکر اکت لور تا مرینان و ضعیفی برن دیکر
 ایان و دران سناه الله العزیز بحیر بنطش بوبر اولو دیکر دور
 اولور نلغی بیک اونج یوز بیلدرد دخی طلافش یا مانجی بود کینن
 قیشور بوز اما فلان بر بابن بی صریح کیننه بولور دور کلور بولور
 کیشور نه عظیمه بی الله نعمت الی عمل جلاله بولور هر کس دیکر
 هر کس برب عظیم دیکر دور که اُنن دخی کیت بیل کعب الاخبار ایدر

فوشک کلینی مدکر دیر برینه بر ایز همزمنی بیدر کز کوبج
 کینن عظیمه ارنده واردر بی قوتله ویرا غایجه اولور و قلال
 قوه صومر صور اولور بونی غایتن یعتن ایته بی بوغواض ایز دور
 صور کز کور بولنتنه در ایته لیکر بولور همزمنی حاکم یوز بر طره
 دکی ز طرش بر ایشدر لیکر کن لیز کز بچه جانور کز و انا
 بود کیز صور ادمینی واردر چون کینن و بولور کز نور قلدی
 دخی کیز و دوشک الکلاف بحیر کلاف و بحیر لاعتاب ز بولور کز
 در تراخ ولایتنه و اُنن اوز نایشند بر اولو طلغ واردر
 ایدر کز مشول وقتن کز ادمیر ایتد اول طلافک و ستنه ایتد
 ایتد بحیر الحیض مغرب طرفه یقین در قور کیز لک منتهای
 اولدر کینغ و اندولور اُنن کک نایندن در اولو الحیض بلغاز
 قتنن در اولور نلک دیر کز ایتد کز کز ایتد کک تانه و ستنه
 واردر کز و اندون کز کز کز کز کز واردر کز دخی مشرق دیکر
 واردر کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز
 الف کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز
 الف کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز کز

هِن الشَّامِ طِينِ الْحَبُوسَاتِ فِي هِنِ الْحَرِّ وَهُوَ امْتِنَانِي شَرِ
 الْحِنِّ وَالْأَمْسِ • تَعْنِي دِيمِكِ اَوْلُو كَرِي بُو شِنْدَر سِنْدَانِ بِي شِنْدَانِ
 اَوْلِ بُو تَلَر بُو لَر كِنْدَه كِه سَا كِنِ دُو رُو كَر بُو اَو اَو جِي هِر هِر مَشِينِ
 نَا كَر حَفِضِ اِيْنِ كَر مَهَا اَوْلِ شَمِيَا طِينِ كِه مَحْبُوسِ دُو رُو كَر بُو كَر
 اِيْحِدِه وَهُوَ كِنْدَه كَر جِي اَمِينِ اَوْلَه كَر جِي كِه اِنْسَاكِ شَرِينِ
 وَشَمِيَا طِينِ كِه شَرِينِ اَمِينِ اَوْلِدِ بِلَر كِنْدَه كَر اَوْلِ مَيُونِ
 لَوْحِ بُو شِنْدَانِ اَشْفَه بَر اَقْدِي • دِي جَا شَرِ شَد بِلَر جَمْعِ وَرَوِغِ
 اِيْتِدِ بِلَر نَابِيَه شَكُوكَلَرِي دَكِيَه بَر اِيْحَه جِي كُو سُو كَلَرِي
 دَكِيَه بَر اَقْدِي سَا كِنِ اَوْلِينِ دُو دِ بِلَر كِنْدَه كَر تَدِ بِلَر فَنَسْطَنْطِينَه
 دَكِيَه دِي جِي بَر اَوْلُو دَكِيَه دَر اَهْلِ شَرِ حَدِي مَدِيَه الصَّيْفِ دَر
 وَرَا نَظَا قِيَه جَانِينِ كَلُو رُو دِي جَانِيَه كِيَدَر اَنَا كِ اَوْ رُو بِي اِيَكِ
 بِلَر فَنَسْطَنْطِيَه اَصْلَانِ كِه مَحِطِ دَكِيَه نَدَر اَنْدَنْ كَلُو رَا اِيَدَر
 كِي كِيَحْفِ بُو بُو كَرِيَه اِيْرِ شَدِي كِنْتِ اِيَدُوبِ شُو بِلَه صَا بَرِي
 جِيَا وَهُوَ رَا اَو كِه اَمُو اِيَكِ اَصْطِرَا بِنْدَنْ جِي كُو صَبَاخِ اَوْلَدِي
 كُو رُو بِلَر بِلَر كِنْدَه اَنْ اَقِ كُو نِيَلَر كُو رِيُو رُو كَرِي بَرِي بَانِينِ

عِنْدَ الْمَلِكِ بِنِ مَرْوَانَ كِي بَر كِنْدِي اَو اَبِيَه اَوْلِ جَرِي لَر فَا بِنِ تُو شِنْدَانِ
 كِه اَمَلِ جِي اَبِيَدَر بَر كُونِ اَوْلِ كِنْتِي عَزَا صَلَمِ بُو رُو دِي كِه دَكِيَه
 كِي كَر جِي اَمَلِ جِي حَقَا كَر عَزَا صَلَمِ دَكِيَه كَر دَكِيَه دُو رُو كَر
 كَر بِنِ اَشْتَد بِلَر بَرِي جِي بَا قَر كِنْدَه بُو دِ بِلَر خَا تِدَه عَقِيَه رُو حَقَا
 جَكَبِ حَقَا دَر بِلَر اَغْزَلَرِي قَلْبِيَه دُو شَمَلِ اَغْزَلَرِي اَحْدِ بِلَر بَر بُو
 جَقِدِه مَر بَر بِي شِنِ اَغْزَلَرِي دِي جِي اَوْلِ دُو كَر اِيْتِدِ بِلَر كِه يَا اِيْنِ دَا اَوْلُو
 اِلِ كُو حَقَبِ كِنَا • تَعْنِي يَا دَا اَوْلُو اَغْزَلَرِي دِي جِي بَرِي جِي دَكِيَه دَكِيَه حَقَبِ
 اِيَدَر سِنِ دِي دِي بِلَر بُو تَلَر بُو سُو رُو دِي جِي اَوْلِدِي بَرِي فَا نِ وَرِزَانِ
 اَو اَز كَلَدِي كِه اِي شِنْدَانِ سَر اِيَه اَوْلُو كَر دِي بِلَر جِيَه بِلَر
 مَيُونِ اَبَر بِي شُو بِلَر كَلَدِ بِلَر كِه صَا غِشِينِ مَوْلِيَه عِيْرِي كِي شِنْدَانِ
 بِلَر دِي بِلَر بُو لَر بُو دَكِيَه كَلَدِ بِلَر بُو تَلَر اَو اَشْتَد
 بَر مَيُونِ اَو اَز كَر بَرِي دُو دَكَلُو جَمِيعَتِ كِه اَو كِنْدَه دُو رُو
 دِي جِي بِيُو كِ صَقَالِي اَو اَز بُو شِنْدَانِ بَر لَوْحِ اَصْلَانِ اَوْلِ لَوْجِيَه
 وَ سَر اِيَجِه يَا رِيُو كِه بِي شَرِ لَلَه الْعَظِيَه • هَذَا كَا كِ سِلْمَانِ
 بِنِ دَا اَوْلِ اَلْفَرَقَةَ الْعَرَبَةَ السَّكَا كَاتِ فِي جَزِيرَةِ الْبَوَا اَلْمَحْفُوظَا

چینی و موطنی کور و بلور کور اند بر آستان صور بنه
 برین ~~طوره~~ ز مشهور بود اول فیاک از باریدن کور
 آنفلا نل اغزندن چیتا که اراق ایلور دخی کور و
 فایته کلوز اندن ککندر ~~و~~ اول صورت بر عظیم
 هینتلو اواز کلوزک انک اوزین ایشید نل اوصو
 اوزر بوزومر چون بوخال کور دیکر ککندر اندن ایشید
 ناکا: ~~خوت~~ جل جلاله ککندر کومندن بر باق بیند
 کلدی صحراد اول آستانلک اغزنه کور دی اول صوبی و ندر
 اتمه قومیه ناکر اول کیمی کور اندن کجدی فور تلدی
 نویر و آن دخی اول سده و آن غی علیله کور دی دخی
 کور و نندی آیدر کیه و نه لاسه بریت دور کور دی
 در شکره مرکبته ک انک فایته و آفته اول بت ایی بین
 دخی یوقار و فالدر کت انک او کیدن کجور دخی لیک اول کور
 دورت دخی لایلا عظمت دور فارس کور و اوزون چین دندر
 ناسخته دین ک انک بر ککرت و اوز کور اکا خلغ بر کت

دیر کور و بر نیی دخی دور کور و کور کور
 کلور مشرق ککندر نیی بنطش ک کور و کور کور
 و خلجک یعنی اندن کککش و دخی اندن کور نیی دخی مغرب ک کور
 القاف قلمر بجز فاندند کور بو اوزور مرخله در هر مرخله د اوز
 نیک آدم دور دخی انک تابی و اوز دور تا خدی بر تاین دورت
 بر تاین دخی کور و بر نیی ککندر و دخی اوز تابی ک کور
 دخی بچین انک چون ظافله و اوز اندن ک کور ککندر
 بو سبب ن فلزم ککندن کیمی ککندر و کور کور کور
 اما اول برده کور کور و اوز اندن کیمی ک کور کور کور و کور
 انه و اوز کیمی کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
 اندن مختلف بیلان ککور کور کور کور کور کور کور کور
 دخی جنوبی بلی اسندی و نین هیچ کیمی او غرامت و عورت د اوز
 کور این غرق اول کیمی کور کور کور کور کور کور کور کور
 کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
 اوز دخی و اوز کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور

برتر و از آنکه اندک کسی نوزاد دخی اندک ظاهر زود
 در دنیا که بزرگ شود و بزرگ از نوزاد کسی بزرگ مدتی
 بگذرد بود که بزرگ از نوزاد کسی بزرگ مدتی
 انعام بود که بزرگ از نوزاد کسی بزرگ مدتی
 در کتب بر طاش اترش اول در کتب عظیمه بولت کلوز بجز
 باغ عظیمه مینلو کوز کوز که ادعی هلاک آید اول
 در کتب بر فرزندک از اقدن کوز انک یقینته کشته و از
 فرات رومدن کلوز قنصر تیه و از و دخی ساقی زید
 و غایه و عدیه و دهلک و از بولندون بجز تیه و از و دخی نلبه
 جانینه و از و بزر و از انک قنص بر عظیمه سید و از و
 و جین باغ عظیمه از کوز که آید المومنین علی رضی الله عنهما استغاد
 فرات طاش اترش بر انار کوز قنصل و ل جسر او غنمش اول
 جسر خراب تیش بندیش اتفاقا غنمش کوز اول انار
 او جمان کوز مشد و بود کوز ابواب یعنی بولت از غری بول
 او لوز هزار ابواب بر او لوصودر ایدج حیدنه و اهو از و

از مقلد و زود و کبیر و در کوز که از دخی بزرگ نوزاد کوز
 در کتب تیه انک اینچند کوز نوزاد و در کوز نوزاد
 اندک بزرگ کوز که از و از کوز اسد از سلا از غری بول
 او لوز بول و او لوز از مقد و کوز نوزاد انک اندک
 و از و در و هراس سفند یا درک دخی و از و نوزاد و انک
 کوز اول از مینی کشت این و تفوج فلا و بزرگ از این بول
 این کوز نوزاد نیر از سلا از غری کوز کوز از این
 ایدج کشته اند و از و از انک کوز دخی نوزاد نوزاد و ان
 اید چاره بود و از ایت و از و کوز کوز و از و بول
 بر اتفاقا بید کوز اول از ماعه کوز کوز بول
 صوبه کوز بول کوز اول کوز اب فایته از شد بول
 دوشید کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز
 یقین اولد بول کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز
 اعلام کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز
 کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳

دیکند ایچمه برافدیل اول کیزیک ایچی ایدین اولور عطفله سیمبک
 اول جامند و هم اول جند اول زماندن تا بوندما بون
 همیز یاد شاه این اول کیزیک ایچندن چیقارمدا بون ایچین
 بحر عمان برده کیزد اولونان سرتیمه دیکین وار اول سرتیم
 قنده ایوانچو کوزجوق بده قوق کون بود کیز حرکت ایدت قوق
 کون ساکن دردی حرکت اتم جوی کیش جزا برجه کله اول
 دیکر حرکت ایدر اول وقت صد فلر کوز اولور عواضیلر
 سنظر اولور کوز اول وقت طویر نایزیم بیه دیکین دورتم
 دخی انک خمینی هند یاد شاه سرتیم و بر کوز عثمانه صوق طویر اولور
 ایکن انک طئلوا صور کوز قدر ایدن ایچیز و دخی عواضیلر
 سینه کوز ارد کیم کدور کیه بیه اولور ایچی اشاخ
 بینوزی باشینه باغله و بر بوز کوز بورتیمه و بر طویر ازان سینه
 باغله کوز مرغ جیکنه ستهک و بر بالو یا بر جانوز بوندق قصد
 ایتسه اول طلومک اغرن اچر کوز اول جانوز کوز بون ایچر عدان
 بوز کوز د کیمه متصیلد زمانه بوعدن دیکری ایچین جوق

۲۰۹۵
 ۲۰۹۶
 ۲۰۹۷
 ۲۰۹۸
 ۲۰۹۹
 ۲۱۰۰
 ۲۱۰۱
 ۲۱۰۲
 ۲۱۰۳

دیکیمه برافدیل اول ایکن اوچمه بر اچر نسته باغلا مشا کوز
 میج بون طویر کوز طویر مدنی و دخی شیشیک اوغلا ندر اولور
 کیز اول ایچین داغور بوز کوز دخی بود کیزیک دخی غایب
 ایدند سانه سینه کیش انک دینه در بر شخص دن بر ایتیمه
 بر یاد شاه اول دیکر ککنارده کلور مشا اولور مش دخی
 اول د کیزیک ایچمه اچمه بر افش دخی اول انه او تیار
 اول غلقار بون اول اچمه کیز کوز طویر نایزیم دخی اول یاد شاه
 همیز سینی طویر کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز کوز
 انک ایچی غایت ایدین اولور و غدن انک ایدین اغرن سیکر
 ولدی کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
 ستهن و ستهن کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
 ایتیم کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
 بون د ستهن کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
 قصد ایچمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
 ایتیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه

2066
2070
2071
"
"
"
2073
"
"
"
2069
2061
2062
2063

کرن کرسند ز منته سلا متلغه کیده دینه و دنی کویون بم آلور
صوبه ابریشور بدی کو د بصر کمان خوشه شرنگ وینگی بیسره نمان
اول خانو شهنشون خانم بیست کره ماضا شهنشور ز دینی خلعتنه
ارسته یقال ایدر کره کره بی بی شکر ایدر کره اول نومک نورینه
بجی سینه لو بیز اولو صودد کره انک او شهنشه بر اولو کره بی در دینه
کوز لور دخی اول ناحیه دینه بلوح دز شکر ز دز مژدن و دینه
اندیز شهنشه یاز شکر ز دز هر بیغنه ک سو طاقنه بی یوقارو
چیمار اول لور دخی کوز لور ز بیخین باغله کره دخی اول
صونک ایچنه بر بغله کره اول صوساکر اولور کینه بلز اینه
بیراز شکر ز دز الشب بن شبن بر کیز دز کیم کره انک بیخونه
بار و چکر ز دز لیکر انک دینی و قناری بیله شکر ز دز انک
بیر کوشه شهنشه بر قنار صو ا ز دز کما صو بی و می شهد هر چی
اول فاریشوق صودن بالیج ایلسه کره دخی کوشه نوسه لوطا شر
اولور دخی اولور دورت پنک ارش اب اول دکورک ایچنه
صا لندر بدینه ابر شهید بود نصی کنه چوق زیاده ایند کره

مشک لبو انک صوبه بر چوقه دو کوز دخی ندن بر اولور
گلور کره کره گل غنایه ابریشور او نیش فرستک یولدر
اولور ابریشور کوشه روان واریش دکور صغیرین کوز شکر
صا چکره کی اوزون نله بر کره کره فیلی قنوجی قنوجی نوبه کره
باشی صغیر باشنه کوز آلهی ا ز دینه و ایا قلهی او کسه
نوبه کره شور لر لینی بیخیمار اول دکور دز بجال دز
بویور کره کره کره کره کره کره ا ز دینه فرستک دز اول
دخی بر قنار کوز دز صغیر بر جانور گلور اولور کره دخی هر
کسه کره انک صونیدن ایچنه بوزین اولور ظاهر اولور
اهل ربج همیشه اولور اولور و میج اولور دز نوله خلاص اولور
نایدی کره طوقن اولور اولور طوقن السبن بر سیر سیر آرف
دیدن لری قنار دکور انک بر لری کره قوز فیدر دخی بود کوز
بیر ذاب وار دز کما دز دز دز بر کره کره کره کره کره کره
ظاهر اولور نا سب کده صو اولور کره غلبه ایدر یکی بیز لکره شکر
نوبه کره انک اوق چمیش کچی اولور کسند فیر الاله هند کره

2056
2060
2065
2064

سَهْمًا كَذَهْرًا لِقَ كِه كِه رِكِرِدُونِ كِه فَوْرَتَهْ عَطْلُو لِه
 بِالْقَلْبَانِ وَرَا طَوْبِ سَبِّ نَا جَا رِدِ خَلِيَه كَلُورِ دِه كِه مَلِكِ عَطْلُو نَا لِق
 اُولُو بُو دِ نَضَكِ اُولِ بِالْقَلْبِ رَزَكِ سَا رَدِ تَابِ كِه اَوْرُو كِر
 مَكْرَانِ بَرْدِ نُو بِالْقَلْبِ مَتَا اُولِ دِه كِه دِنِ بَرَانِ چِي قَانِ بَرَانِ
 چِي قَانِ كَرَمِ النَّارِ بِحِ الزَّهْرِ وَرَمِرِي كِرُو دِ كِر اُولِ بِيه
 شَعْبِه چِي قَانِ اَخْضَرِ دِنِ نَامِشَرِ قَرْدِكِنِ وَا رُو وَصِيْدِه وَهُوَ
 اَبْرِ نِيُوْر اَمَّا اُولِ دِ كِه اِي كِه اِي حِيْنِ سِي كِ اَلْمَشْرِ جَبْرِيَه اَوْرُو دِ
 فَوْرِي مَعْمُوْرِ دِ رَا اُولِ جَبْرِيَه كِرِكِ بَعْضِيَهِي بَرَسِ وَسَرِ وَا نِيَه اَوْرُو
 دِ رَعْبِدِ اَللّٰهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْعَاصِ اَي دِ كِه بُو دِ كِرِي دِ سِي دِ كِ
 بَعَا وَنِيَكِ وَا رُو دِ وَفَرِيْعِ اَوْرُو دِ رُو مِيَه شَهْرِيْنِ طَشْرِيَه
 چِي قَانِ رُو بُو دِ كِه كِرِي كِرِي طَرَفِيْنِ بَتِ صَوْبِه وَا رُو دِ طَلَا شَدِ
 اَلَّذِيْنَ يَرِي مَوْرُو وَا رُو اِيَه صِهَابِه سِيْنِ كِه صَوْبِ دِنِ نَسْتَه طَوْبَانِ
 يَا رُو دِ جَانِ رُو كِرِي دِنِ مَقْبِيْنِي كِرِي رُو مِيَه يَه اَوْرُو بُو دِنِ كِرِي رُو دِ
 اَلنَّارِ بِحِيْنِ دَرِه بُوْر اُولُو دِ كِه رُو دِ صَوْبِ مَهْلِكِ بَرِ عَا نِيَه
 مَوْرَا جِدْرَانِ بَرِي بَرِ وَا رُو دِ كِه اَكَا فَوْرَا اَلْمَسْدِ بِيْرِي كِر عَطْلُو

كُو دِ بُو يَه بُو دِ رُو كِر اُولِ بِالْقَلْبِ نِ قَانِ اِي خُو فُوْر كِر مَهْرَا رِكِر دِ رُو
 فُوْر كِر كَلِيَه كَلُورِ خِ اِي حِيَه دُو شَرِ دِ رَا عِي بُوْر كِر دِ رُو چِي عِي قَانِ كِر دِ
 اَلنَّارِ بِحِ خِرَا رَمِرِي رِدِ كِه بُو دِ رُو مَدِ رُو مَدِ بِيْعِ بَرِ صَوْبِه اُولَا شَرِ
 اَكِ بَرِي كِرِي لِيَه جُوْرِي تَبِيَه يَه اُولِ اَكَا يَه كَلُورِ كِر اِنْدِنِ بَا شَلَا
 دِي كِه هِيْعِ بَرِي نَسْتَه مَانِعِ اُولِيْنِ مَدِ كِه اُولِ بَرِ طَلُو اَرَا مَانِ كِه
 اَكَا فُوْر كِرِي كِه اَكَا نَه اِنْفَا شَرِي كِر اَمَّا نَا صَوْبِ طُوْر لُو دِ رُو
 اَنكِ اَرِ مَسِي وَا رُو نَه اَكْتِه مَهْرِي قَرَا كُو دِ رُو بِي وَتَا بِالْحِيْدَرِ
 اَنكِ دَا نِه سِيْنِكِ حِدِي بُوْرِي كِرِي فَرِي نَسْتِه كِرِي رُو چِي اَخْلَا طِ
 بُو اَخْلَا طِ دِه كِه بُوْر اَرَمِيَه دِنِ اَوْرُو اَلْبِقِ بُو لِدِ رَا اُولِ دِ كِرِي
 يَه اَوْرُو وَا رُو نِه بِيْنِكِ اَلَا اِي كِي ظَاهِرَا وَا رُو اِي كِي اَي دِنِ صُنْ كِه
 يَه غَا يَبِ اُولُو رَسِيْنِي خُو تَقَالِي فُوْر عِيْرِي كِه سِيْتِه يَه اَلنَّارِ
 دِه كِه بَرَا مَقْدَرِ كِه اَنكِ مَشْرَحَكِ بِيْعِ بِلَا دِنْدِ بِلَا رُو دِي كِر
 بِالْقَلْبِ بُو دِ جَلِيَه كَلُورِ كِر اُولِ بِالْقَلْبِ بَرِ سَتُو خِ بِيْرِي اُولِ
 رُو حِي كِ دِه كِه بَرِيْنِ بِالْقَلْبِ نَا لِقِ فَوْرِي دِ جَلِيَه كَلُورِ كِرِي بَرِي كِه
 بُو لِدِ رِي دِ شُو اَرُو رُو مَوْرُو حِلْمِي فَرَا رُو عَمَّا يُوْبِ نَا جَا رِدِ خَلِيَه كَلُورِ

بر جری و از بد ز کبریا خیر می نویسد نه که انبیا اوج درجه
 ارا قدیم خط استیوان دان هیچ کسی اند و از من دیگر که دو سوار اند
 بود و بانی شک بند ز تا فرسا کند یعنی کجی ایچیه کن
 شوقه را ضبط آید که او سخی الله انرا و سخته چمن لیمی
 جیحون بر این مقدار که صوبی اند اود کله بو جیحون که بکله
 را بی اونی فرستک بوند یعنی شرف نند کوز بر
 چیتا که اکر اوسا ران دیر کر اوله طلا عدد ثبت طافانند
 شند و هند ناخیه شنه دخی کوز بخار یا بریشور بخار آرد
 کوز برده واردر بر مدی کوز صیبه واردر و هو د با صیبا له
 کوز اول جیلد غی برده اما و خاب بر ز بلخه کلیمان جیحون در
 و آندن کجی خورازه و قرظ طایفه و طبع طریقتا کوز و جیحان
 دخی بر اولو اومقدز که اکا انفر الصیصیه در لک ان جید
 بر و مصلود نیدن در جیحون هر بر بر اولو صود در که مغز بد
 کوز قانیه بریشور آندن کجی مشرفه دکن که در فلان و در
 اولو کیز بو قدر دخی بوند صوبی طوز لود و بوند حدی عذیبه

1534

داد

و از بریشور جیحون بست بودی بر اولو صود بر کوز لاند
 اولو جیحون افراسیاب کجی خوردن جیدی بر طایفه جیحون اند
 کند و زنده شویله آذر کوز ای صغیر کجی چینه این طایفه
 دوشند که بوسوز بر کجی اشتیه کله بی بون کوز دخی و
 الوبه کجید در کن انک آندن افراسیاب فایحه کلابی
 بود کجی کردی و از دی دینه اند اوتوز که اول کشته هوم
 دیر کوز کله کی کاکازنه اوتوز بی آنده بر کمنند
 و از بر کجی آذر بود کوز غنی اولاد سبین هوم آذر یوت
 افراسیاب بوسوز کجی این کوز دیرم و نغمه و از دیر
 کجی و جیحان آید که اولد غی کجی کما زنه کله فوندی
 افراسیاب کجی و نهایی بی طوم شیبی بیورد کجی ان دکن طایفه
 کسوز دیر دخی و کدیکن اشکجه آید و کرا اولد دخی و فایحه
 آید و از اوق قله قرینا شنگ و از بی افراسیاب اشتیه
 قلیقه بی طوم کله بی دخی دیر کجی جیحون کله دخی بر کجی
 که مغز بد کوز فلان و از بریشور انک ایچیه بافترا اولو

بیتک چندی گایا اندر ای سنگ ساکن اول کیسه بود زیاد
 بود یا بود یا آهلند خریدی کزین بوسند بی عجز کورد
 وید کز خراب کورد و دخی الله تعالی بکجا جن و بره کورد
 عصه ویریا کتا کلبه کر اول بار کتا سنهین کور بوسند یا
 نلیقا مته دین طوز ریش ز بونی دیکه دخی کین کدی
 لیکه بره کوزا زد ز کجا بلکمان دیر کر اول فارس کز
 بولیدر اور بونی انک دکر فرستند صو بی انک طوز لورد
 و نقد و کور صوطی بچقا زنه طوزا و لوز بطخص یعنی دون
 و دورد و بصره صور کی طوز لورد ز مکه و طول بن عیلا ن بطکه
 یعنی دیر شننه کما فی صورک و نکل و لوز اهل بصره اول صو
 او سننه منو صا کز یا پیش کز در اهل بصره صور دیر کر
 سوال کبش حقیقه نه دیر نیر کی فریق کون صوبه بول این دید کر
 کما انک عقل اگین لوز بین نیر کی سنهیم پیش لدر که صور
 بول اید ریش دخی اول صوبه بچقا کز بصره نیر عیلا ن
 الشاء نولیه نر دیر یا کور کتو قطن یا لیده النور دیر نر
 بیتی لایق اولی انک او سننه بنیاد باید لور اولی
 نظر اولی انک او سننه بنیاد باید لور اولی
 و کوردی و نوجله برک آید چون بوسند تمام زدی بورد
 انک او سننه تحت زرین قور دیر کجی او سننه او نور
 ز کدی تعالی بی سخن آید دخی آید بیکه بار کجا لار باب
 همنی سدها انصور فرزند زلی وطنی کعبه آید
 نورسین کجا لور غلاد ک بوسند ز مکلکی بی آید و طابو
 سن انک دخی انک او سننه لاندی و آید ک شادی کلک
 بونی دیر دخی و بیویه و آید و شکان کور دیر اوله کز در
 بر کتبه حقیقه دخی بوقوا قات دونه نوری و ان بیوه آید
 ناکا نیر عیله بولت کدی بوشد لاند او سننه دوشده نوری
 بکتری قور قد زید ک دیر نوری و کله لیدر اوله کز در
 فی انحال او نیدی آید کز قور قما کز بن بوسند او ان کجی بیل
 چکتم علامتی و آید چون الله تعالی خضر بوسند ز جمعی
 ضایع انور و کور او شیل کجا لاند دوشکان کور دیر بود کز در

بیتک چندی گایا اندر ای سنگ ساکن اول کیسه بود زیاد
 بود یا بود یا آهلند خریدی کزین بوسند بی عجز کورد
 وید کز خراب کورد و دخی الله تعالی بکجا جن و بره کورد
 عصه ویریا کتا کلبه کر اول بار کتا سنهین کور بوسند یا
 نلیقا مته دین طوز ریش ز بونی دیکه دخی کین کدی
 لیکه بره کوزا زد ز کجا بلکمان دیر کر اول فارس کز
 بولیدر اور بونی انک دکر فرستند صو بی انک طوز لورد
 و نقد و کور صوطی بچقا زنه طوزا و لوز بطخص یعنی دون
 و دورد و بصره صور کی طوز لورد ز مکه و طول بن عیلا ن بطکه
 یعنی دیر شننه کما فی صورک و نکل و لوز اهل بصره اول صو
 او سننه منو صا کز یا پیش کز در اهل بصره صور دیر کر
 سوال کبش حقیقه نه دیر نیر کی فریق کون صوبه بول این دید کر
 کما انک عقل اگین لوز بین نیر کی سنهیم پیش لدر که صور
 بول اید ریش دخی اول صوبه بچقا کز بصره نیر عیلا ن
 الشاء نولیه نر دیر یا کور کتو قطن یا لیده النور دیر نر

اوله ايكي بان اولمده الله تعالي جل و علاه و سبحانك
 زجر ايشده اولمده اغلاده اول زمان دن ناهونمده دكين اخلق
 اچينه دور ناهيتمه دكعين اغلايسانن واده بلنلر عريبي
 و زارلق و اكلدمك ايشيد ركر انك زارسته نماننه اضيلا
 كنهه طلاق كوزمه و انك ازينه يره ككيز وار دوزمه
 اكاجر المظلمه يركيز انن هميشه قرا كوقيدرد و دخي قالك
 قرا اولنلر انن محتملدر جبر يلخسد و مكر و مل بولسا اول
 دكيز دور در ابي خدر و قشند خرز دكيزي نوشرو انك دوشينده
 يك ايله نوشرو كان عادل اول دكيزك اوزرين سكد دوزمه
 اول سكدن شهر بيشنايه دلك اولمده شتر ملك خردرد
 دورت ايلق بولدر شهر بيشنايدن تا سدا ايفندي ياه دكيت
 ايكي ايلق بولدر چون نوشرو كان ايشيدك اول سدي وون
 ناهيتر كلله بوقور ا ايشنده سدا اوله بيسر بوردرد كه طولوملر
 كوزد بيلر اول طولوملري اورد بيلر جبرينه ناهله بيلر
 انك او مشتمه بيشنايه ايد بيلر تا اول طولوملري اورد بيلر دخي

68

جانيب اولمده وار دورت بيك ايگوز يان شهيد
 و دكيزي بولمده كيك اول زلفينه كوكي ككيد بولور بيك ميلر
 اچينه بولمده ايكي بيك ميلر كك رانخر و ايشنه ايكي ميلر كك
 بولور طرفي بخر فاشنه ابر ايشور دخي بولور ديك بيك و جوز
 جيزين وار دورت اذن قزل لياقوت چيما رزلس اولمده
 بجز و دياهي الماس يره زيايي عظيم دور محيطان بر طرف فدرده
 اول جيزه ك الماس انن در اول دكيزك اچينه دور دخي
 اول جيزه بيك بولي غايشنه نور فوليدرد رانچهدر ايجون اول
 بولدن كه اكشا وار دورت كور اذن كلنلر صون اولي اول
 بولدن كيك كونا ز كك شور قيايه اوروب هلاك ايدر مكر
 انن وارن كك دورت انن اول بوجه قيا رذن اشقه صون
 برانعه اكرا اولمده قره كاچيما بيز اير انك بولي بولور اولمده
 ناهيتر بولور كلنلر اننا بخر فاشنه دكيز دورت كه انك صون طنلور
 الماسه ككيز بيك اذن دور الله تبارك و تعالا كك
 بيزنر نظر ايدوب و دخي ايشيدك ايكي باره اول ديك اولمده

بجز الخرز و بجز الروم و در گذرد دخی بلی که صوبک زنگ
بوقدر نیکی هوانک و او دیک بوقدر اما همی مریه فار
بجینه فورتیک اند دخی دوزخا انانیا فی حکایب الجن
المریة علی الخرز و الله تعالی جل و علا یورشد که بنه که بکرت
سین مستخائند که اند یک لاله که زین دخی بچند انواع همنار
چینا در سز متعنه اوله سز بالقله و جوهرا که نه که بیورشد
وهو الذي تنخر الخبز انما کلوا منه لکنما طابا و استخرجوا منه
حلیة تلبسوها و تری الفلک بینه مواخر التبعوا من فضله
و تملکة استکرون و دخی بلی که زبای عطیور و کین و ارد
کما یخرا الخضرة زان که ماند او دخی ایی الله تعالی دن غیر
کشته بلن اول بر کمانه که اش بود کیز و جشاندند
تا شهر طینه به دکن بود کیز و در جمل اوله و ارد خالدا ت کما
لما یب مغزیدین یکا در بر زمانه معوریش نیک کی زمانه
خراید دخی بود کیز که جانب جنوبی سندن عارت سندن وهند
در کرک به بوسند وهند سکر و زان شهر دخی بوز کوز

1924

+

1925

+

1927

1930

1933

دیتی دخی اول که بلی که بان اولیک باره سی ریدی صوا و له
و بان سندن که دخی بر اندک امدنی صوبه بخل الهیوت ذرین و کین
الخط فخر و در و مرید لیتی بجز طوطا و س دیر که جمیع صور ک
و دیکر که و دخی اولد بر زانک او زان سندن در و دخی اند
که در دیر و دخی بلکه کندن و بر قوت و ارد که اول قوله
بر که از جهنده ن صورا که کس که زان و از دخی همور که
او زو حاته یفا بر جهنت عجبیه که جهتی مکه عالم اول
خسکت ایینه طاجر زان و اگر شو نله که بر کوزین بر کیدی
جمع عالمی خراب ای دیک که کن قطر قطر یا غد و دیکر
ای قول ای در زین فیلور اول که کند و دن از نو قدر سید
ای در دخی که زان و فوشکو دخی بلکه کندن چنگ بر دن ای باغ
اولت اوله برده و زان طوطا و زان و رطوبت دن • شوی که من
برای اوله دخی ای دیک اندک صکر معرا اوله و دخی نو نانه
الی بجه که دیکر اوله و بجه که فر و اوله دخی بلکه شول بولند
که کوز سندن اگر مزیت خایند که کوز سینه صوبی اول بولت

1920

ککش آنک اجزای لطیفی الوردیه که چنین اجزای آنک اجزای
 لطیفی الورد غلیظی چیمان قیلورده خریاضی طمان صوری بک
 اولورده اگر مومندین بربره آق در سکره آنک اینچنین بلخ اولسه
 و اولبره آق برشور صوری برافته که بر کوزن بر کجه فوسه که فوجی که
 چیمان سکره آنک اینچنین صوطنلوا و لاکه زیرا که طنلو صولنته
 بکمان اولورده و ذلوصو بکمان اولن فضاک بلکه صودرت عنصرد
 دره بر اصل بر بقدره و دخی ما ده حیات و سبب طهارت دره
 اندن چرخانی جل و علا لندلور و کلورنته انبارده در فوجی که
 صغریا یا غنیه بر کل که کونیس اولسه انهم هیچ داده اولسه اندلور
 در لوروت بر هر بر اینک بر ذلورده و یکی و از و نشکلی و از
 و نقوسی و از دخی و فوجی که بر باغی صورا و سکره و نیشل اتقا
 و قیل انما و اواق اولور و قرا سوسن حاصل اولور و بومومعنا فی
 حن غنای جل و علا صوری فومشد هوا و طیارق و اینطه سنبله
 برورده اولورده و دخی که الله تعالی بکاشا صوری بر اندی
 بر جوهرین که اول اول جوهری بر اندی ابدی و دخی که اهبت نظیر

حیاتی صوری و فوسه که بیورده و جفاننا من الما و کل شی خنی
 دخی ~~صغریا یا غنیه~~ که کوزن قوام کوا ناکله دره و در تدر بر
 صغریا یا غنیه طیارق او چینی بلورده دورده خری او دره اینه بود
 حن غنای جل و علا هیچ حیواندن در دیرغ اندی یا دشا دره
 ویز و قیل بولنت کلورده مستا ویدر بودرتن بولنته خنی غنای
 صداید بر عالمه سوال ایندین کیم موجود اندن عزیزه لنته در
 که اندن عزیزا و لیا نیکه صورا ایندین کوزن حیدرق اولیا ندر
 بندیکه صوبینی عینک صوق اولسه و فوجی اولتا و هر نه و نیکه
 از اولتیه بر ایمی بک قزله اجزدر صوق غنای اجزاء اولدر
 بالورینی صونیک فار صوبی و بوز صوبیدر زیرا صوق اول صونیک
 لطافتی نه کیدر مشدر اجزای غلیظی فایشد چسه صوری غلیظ
 خاصه که الترن و کشر و کجربیت معدنی اولاندن غنای
 اولور و فوجی بندیکه دوزلیق زیرا که بولورده طوبتیدن و برورده
 متولد اولد بکیر و دخی صوق صوری و سکره کوزن و دخی
 زیرا که بر اعضا اینک طبیعتی صوقدر و کما شومر صواندن اولور

اضطرار آیتد دخا ول دیکردن بر جانور کورنگد جی بجات مینلو
 بوند نصرت ک طشر کد کز و بر نشنه دیکردن اینچنین حکم بک
 باشی واری کو که جعدی جی فوجی غی کبزد آید بر دخا نفاک
 دیکردن چکن کز کور و غیله بادوی آورد و فریبچی
 بر نفع بقدی بعضی کز بر کتین آرد ها و آرد ها بر جانور
 مغنس یعنی بر بولور و غی و آرد که عظیمه و فلوری و آرد که
 آردون باشی شوقد در کجی بر طایعه کز و فرقی ک بولت این
 حکمت کبر آردن اول بر ک قورم نظیر آید کز او سنگلین جی
 عالی تر شانه این دو شریه و آکر دو شریه بر او شوقد کز
 خراب اولور و الله تعالی غم و حصیة الخال الزکی الثالث
 وهو مشتمل علی الآبوالابی بنی عمایب الارین من البانی نلفها الله
 حق تعالی آردن بر صوکر بی بولندون باعد و ردیم نا انکله اولیته
 بپوش تا لوریه برورد اولایمش کز کون نه که حق تعالی جل و علا
 بیور مشد و من خلق السموات والارض وانزل کم من السماء ماء
 فانبتنا به حنالی و انبه که حق تعالی جل جلاله بیور کز بن جمیع موجودات

دیکردن قشره و بولور بولت قورم شندن باشین بولور
 تالیله و بولور بولور بولور بولور بولور بولور بولور
 و بولور که مشوره که مینسا طلیس و سورجی حصی که نفاقه کور بولت
 دخا از ده جایی حکم نافته کور و در نشنه آیدر حکم بخت کز
 آیدر آرد ها بر پلان در متمد که لایله بری بری جی کین کبیر
 بالقلری بر بولور نا شوقدرا اولور کیم باشندن قور و غیله
 و زنتک بولند بولور اینک اینک اینک اینک اینک اینک اینک
 انک قور قور شندن شرتدن جی جی جی جی جی جی جی جی
 الله تعالی جل و علا کز بولت و بولور کز اینچکن باجوج و
 تا جوج و لایته البوز بر اغوز کز دخا نلان قور اولور و کز
 جین و ما جند بر کز کز طاش اولور که بر بی بر بسینک او شنته
 دو شریه بیلر قور و صوقلر اولور و ناز کز بولور و طرخ و آرد
 انک بر کبی او را بیدر شه شول قدر بغور لیز کز سب نلان اولور
 که اندن بر کتین کز کتین دوازده کز قور و غیله که کز با غله
 اندن کجینه حکم بولت هیلان آیدر و صیصه ایتم دیکز قی

دخی خبر ویزه لیکر که کفار تجدی منزه اولمونه ویزه بخیر نظر اولم
 کورد که اول بولت دخی بوللا دیک دیکه دوشکا اول کافران
 چو عینی انک صوفی هلاک ایتدی بزمی بوللا دین سابعه غنیمت
 ماین الدی نسا ذلیله کورد ووندک الله انضرم جوش
 المستعین واخذ الکفر والنزیر کما قلت فانصرا
 علی القوم الکا کورین بلکه ادمک انک نکلر بولت دوزک
 و صوفی در ملک لیکن برایشه قصه ایزر که حرم علی عمر
 نسا اول ایشان برخاصته قومیشد ریک اخله اول نشسته لک
 و بی معلوم اولم لیکر که طوق او کیمین هینت لور بولت اچین
 دخی دعوی ایزر لیکر بن فلان وقت شونک کچی بولت
 به صوفی اچکین دزر ایدی بوللا دیک رهیا ندری اول اوقات
 بولر که دخی اول وقتان دعوی ایشا ایزر که رهوا اول مینا بلر
 یغایت نسا لک دوز دخی اول ایشدری بخیر ایشا لک دخی لیکر
 الله یسالی بولتد قومیشد ریکه اذ هاجی کورک اچیندن
 حکم دخی ایشا لک صخر الود بر اعورا ول سبتدن ازرها

۱۲۳۵

X

AR

X

۱۲۴۵

۱۲۶۵

ایدر لور و صوفی هلاک ایتدی بزمی بوللا دین سابعه غنیمت
 ماین الدی نسا ذلیله کورد ووندک الله انضرم جوش
 المستعین واخذ الکفر والنزیر کما قلت فانصرا
 علی القوم الکا کورین بلکه ادمک انک نکلر بولت دوزک
 و صوفی در ملک لیکن برایشه قصه ایزر که حرم علی عمر
 نسا اول ایشان برخاصته قومیشد ریکه اخله اول نشسته لک
 و بی معلوم اولم لیکر که طوق او کیمین هینت لور بولت اچین
 دخی دعوی ایزر لیکر بن فلان وقت شونک کچی بولت
 به صوفی اچکین دزر ایدی بوللا دیک رهیا ندری اول اوقات
 بولر که دخی اول وقتان دعوی ایشا ایزر که رهوا اول مینا بلر
 یغایت نسا لک دوز دخی اول ایشدری بخیر ایشا لک دخی لیکر
 الله یسالی بولتد قومیشد ریکه اذ هاجی کورک اچیندن
 حکم دخی ایشا لک صخر الود بر اعورا ول سبتدن ازرها

۱۲۵۵

۱۲۷۵

۱۲۸۵

دخی

هوا خوش اولدو و ناول و باو خاندن كند في ذكري
 انك ~~بيل بيل~~ جودر قومي هوا در زيرا هوا حرکت
 اينجنان اكن ايل بيل و ساكن او ليچو هوا بيل بيل
 بيل بيل هواي موي كدر انا هواك حركت ايندو كه سبب
 ايل بيل بود و جو موي هواي بيل بيل نقل ايندو بود
 حركت ايندو انك حركتند هوا حركت ايندو بيل بيل
 حركت اين دخي بليك بيل بيل انا هدر كرت اولو بلو و نا
 و نه اولدو و نه صورتی كور كور جمع نشنه باهريشور حركت
 رواندو معاش ذنه في بيل بيل و سيم كركت اولو ايندو و كا
 بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل
 اولدو كور اولدو اولدو اولدو اولدو اولدو اولدو اولدو
 هم بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل
 مغرب و مشرق اولدو كور كور اولدو اولدو اولدو اولدو
 باغلر و نيت نانو و نا جو كور اولدو جميع حيوانانك در اولدو
 شماتيه سبدر و في كور انا بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل

ميريت نيك حدي بلو در چون هوا مشرق جا بيلدن حركت اين
 انا صبا ايلي بيل بيل و انا متو بيل حركت ايندو انا انا انا
 بيل بيل و انا شانه حركت اين انا شانه بيل بيل و انا انا
 جنودن حركت اين انا جنوبي بيل بيل و انا انا انا انا
 بليك اولدو بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل
 قلما ريو فارور و هوايه چيقات در حركت انا اولدو انا انا
 حركت انا صوف انا بيل بيل انا صوف انا بيل بيل انا بيل بيل
 اولدو شور قطنه قطره اولوب بيل انا انا انا بيل بيل
 اولدو انا انا بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل
 بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل
 اولدو انا انا بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل
 اولدو حركت ايندو طولو باغزا انا انا انا انا انا انا انا
 چيله اولدو فضيل حلو در حركت انا بيل بيل بيل بيل بيل
 انا بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل
 انا بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل بيل

بدار که خرقه علی حاکم عز و فادر جمیع نشسته بیامان روزمانه و
 در ایکن حاکم جان روز که در بیخ صبور و بیخ و نکلک
 و خشی یعنی بر کجکی آمان قدر یعنی طاش بغنقله کو کدر جان
 روز که خرقه علی عز و فادر که در مسخ این و هو خشف
 و هو قذوق این نه که کلام مجیدین بیورز فلما جاء امرنا
 جعلنا عاليها سافلها وانظرنا عليهما حجارة من سجيل الاية
 بول که هر بی بی بوضیفه در که اولیه ان شاء الله تعالی
 و در خجی بلکه هو است بقدر این مستغیر اولوز بر خادف سبند
 بقراط ایدر بر ساجده و با ظاهرا اولد هیچ اورد و با اولد و
 بوعید که در سبند و نه در یاشنده و از دیر بغض ایندیز
 اولد که کیز که نماز نه که بر وقت تک بوله بر آرد در ها بولیز
 که بولود چکن که در خجی بر دیش در خجی ان و قمش انک و وسبند
 هو استغیر اولوز اولد سبند حیوانات چون هلاک اولیش
 علی الخصوص دمی جوق اولیش بقراط بیور که اند چون طوز کوز
 اولد از ره انان او سبند صاجد بکر تا که انک قنوس کیدی

کلوز آمان اولوز اولد و هو آه و صود بر نشسته به مجاور
 و نه و غیره هو احد وید گارد و قالوا اقتصنا ایدر و حد
 تقنا لیلان اولوز اقتصنا ایدر بوقوطراق حاصه سبند اگر
 بر عرب خراسته و از نته ملیعب تعبیر و در خجی چکن که سبند
 بر نه پیش اولوز و صخره طباق رنگ اولوز و در خجی سبند
 بر خجی باشنده ان اولوز بر کجکی باشنده قالوز
 و خجی یوز که روی یوزی کوزجه مختلف در که سبیل خیل
 مک اندند در خجی مغرب حد و نه ادمیر و از در مسخ و
 دور که هو انک صونک برک ناسد لعیندن یعنی بولند از سبه
 بکه منزله جاهل بقدر ندن اولوز بر دن انتقال انمز و باشدی
 از ندجه فلای اولوز در خجی شمال طرفه ادمیمون اولوز
 و در خجی در سبک که تا بر هو انک و صونک و طباق انک خجی
 بکه سبند زنده که از اهل یوزیه و قفا ق اهل یوزیه نظر قبل
 و در خجی اندا بیکه ترک اندا سبند نظر قبل بولند تا بید
 بکه سبند سبند که اگر سوال ایدر کر نشه که مسخ جان بر سبند و در خجی

بِرَفْلَكِ وَارْدُرَاكَ شَاكِسْتِ بَدِيرِكِ كِي بُو هَوَانِطِ اَصْلِ اَوْلَدِكِ
اَنْدَن مَسْتَرِقِ اَوْلُورْغَالِه هَوَا. وَدَخِي رَا اَحْكَ بَادِ شَا هَمِيدَر
شُو لِكِه كَشْتَدَن نُوْرغَالِه مَسْتَرِقِ هَمَرَه لَكَلَزْدَن اَبَجِر وِكِرَا كُو
اَوْلَه لِكِي دُوْرشَكِر كَشْتَك نُوْرِيَه كَشْتَرَكْسِن اَيْدِر حَيَوَانَانَك
دَخِي بُو غَا زِيْن دُوْرشَكِر نَغْسِر هَوَا يَه عَكْسِ اَيْدِر سُؤْلِ اَكُو
دِير مَرْسِه كِه بُو غُولَان كِسِي بِخُون تِيْرَانِ چُونِكِه بُو غَا رَا دُوْرشَكِر
كِرَا كِه دَر خَالِ اَوْلِيَه حَيَاتِ نَغْسِن جَمْعِن بِيْر طَا زَا وِلْدِ وِغِيوْرْت
بِيْر جِيْمَا زَا وِل سَبِيدَن كِيْر اَوْلُور سُؤْلِ اَكِر بِيْر مَرْسِه كِيْر
هَوَا بُو غُولُور دُوْرشَا وَا وُد حَيَاتِ اَيْدِر كِه هَوَا اَوْلُور دُوْرشَا
هَوَا اَوْلْمَا نِيْجِه اُوْد اَشْرَا تَرِ قَضَا لِكِه هَوَانِكِ قُوْيِي بِيْر جِيْسِن
مَخْتَلِفَدِر كِل سُوْلِه كِيْر اُوْد صُوْرطِلَانِ بِيْر جِيْسِن دُر مَسْتَكَلِ
اَكِر صُوْر دُر كِرْتِه كِيْر صُوْرطِكِ بَعْضِيْسِي اَجِيْدِر وِ بَعْضِيْسِي مَطَلُوْر
سَبِيْبِ نَدِر چُوْر كِه بِيْر جِيْسِن دُر دَخِي هَوَانِكِ بَعْضِيْسِي خُوْسِ وِ بَعْضِيْسِي
نَاخِر شُدِر اَيْدِر دُر كِه صُوْر هَوَا كَشْتَدِ اَصْلِنِدِر دُر مَخْتَلِفِ

نَاخِر كِه اَكُو اَشْرَا تَرِ مَه اَبَقِ اَوْلُور بُوْنَكِ مَسَالِ شُوْلِ اَوْلَدِكِ
كِي دُر اَبَا يِي مَرْزِيْنِدِه كِي اَوْلَغَا نِيْجِه هَوَا بِيْر شَمِئِن بِيْر كِسِي اَبَا يِي
بِيْر شُوْر اَكِر بِيْر خَا هَلِ بَالِقِه اَبُوْبِ اَيْدِر تَسِه كُو صُوْر دِه بِخُون اَوْلِز
بَالِو دَخِي اَيْدِر دُر كِي اُوْم بِيْر بُوْر زِيْن بِيْخُون اَوْلْمَنْ تِيْگِمَا اُوْم صُوْر دِه
عَرَقِ اَوْلُور بَالِو دَخِي طَشْتِرَه جِيْفِيْتِه شُوْلِه اَوْلُور فِ قُوْيِي هَوَا لِكِه
هَوَانِكِ قُوْيِي اَز نُوْقِدِر جَمْعِن مَطَلُوْر قَانِكِ قُوْيِيْنِدَن وَدَخِي وِلْقَدِر نُوْر
هَوَانِكِ وَا رُوْر هَمِيْر عَرَضِر اَوْلُور دُر كِي اَكِر بِيْر كِسِي كُوْلِكِ بُوْر يَه
جِيْفِيْتِه بَا قِسْتِه جَمْعِن عَالُو هُوِي كُوْر بِيُوْر هَوَا دَن عَرَبِي سَفِيْتِه كُوْر
دَخِي نَظَر اَشْرَا كِي كِي كِيْمِيْنِكِ اَبِيْجِدِه كِي هَوَا يَه بِيْر مَسْتَقَالِ بُوْقِدِر
بَلِكِه عَشِيْرِي عَشِيْر مَسْتَقَالِ بُوْقِدِر بُوْر بِيْر بِيْلِن تَطْلَعِن بُوْيِي كُوْر اَوْلُور اَكِر بُوْر
هَوَا لِكِه مَطُوْلِدِر دُر سَتِن دَخِي اَنْدَكِ اُوْر بِيْر تِيَه بِيْر مَطْلَعِ قُوْسَكِ كُوْر بُوْر
سَكِر كِه مَطُوْلُوْر مَكِ دَلَكَلَزِ نَحْمَالِ تِيْمِه كِه هَوَا بَعْضِيْمَه هَوَا اَبِيْجِدِه
كِيْرَه وَ اَكِر بِيْر مَطُوْمِي مَطُوْلِدِر دُر سِيْكَ هَوَا لِكِه دَخِي اَز سَتِن اَنْدِر
اَوْلُور مَلُوْر مَكِ هَوَا سَبِيْبِن جِيْمَا رُوْبِ دَا رُوْر سَتِن هَمَانِ وِل كِي دَا رُوْر

ظاهرا ولده مروه د شهو به او زون بچه کورن کورن کورن
لیدرستانان بر او زون بلذ مشرق طرفین طول عذیبی کورن
طول کورن بچه کچه د نصه کورن ترغان شهو به دوشند دخی صرا
بیتد فی ذری عجایب الهوی والبریح ولطافه یلکه خرفالی غمتان
بلدی برانک هر برینک برنشته به منفیت وارد و وطنه ک
خرفالی جان علا بوغالی سببه طول د روی کاکا هوا دیر لوبول
شمال د کسز مثالیه کوزر ک خرفالی جان علا فلکی شمک لایحه
طول د رشد ر شودیه که صوبی سبب حیوق بلیشدر باغه هوای
سبب حیوانات آلیشدر حیواناتی که در پیوه دور د اول ملک فدا
ایوچ نشته دن آنکه د رسورد و هواد آنکلک صور
خدا ی حیواناتی دور هوا خدای روحا بنید کنیز کورن
نسه و ایچسه اول کیش اولین کتیر خطه هوا ایچیه کورن
چیفته اولوز نسته فلک کرسوال ابدر کتیه کی بالفک ایچیه
صوا ایچیه هوا کرمسه آید در کتیه هوا صوا واسطه سینله
برینور بالغه دخی کتیه صوا نور لری وار بینه الک کچی در

1714

1715

1716

1725

کور بونک تجویز بیلک دیر سیک صخره بر او دوت درتاز
د کتیه بیلک ایچیه کتیه دخی کتیه فرشو بورد
بیردی دیک نا کککش ایچیه دوشسته دخی غنزه صولک
اول دلائل کتیه ککش صاجه تا که کورن سین کتیه دوزور ک
خا صلال اولوز داغ کتیه کتیه قوس قوچ اکا اغتیا زایین
وبونک کتیه ای بوز او بوج دخی جورن سینند داغ اولوز
اولوز کتیه بورد دخی بایغریزه و بوکا هاسا که دیر کتیه انا قوس قوچ
ایچیق نیشا بیدر کتیه صکک نسته ایچیق اولوز دوا دوا یعنی
قور قی بلدی سبب بودر کتیه خرفالی کتیه کتیه و ملک
قدری کورن کتیه دوزور کتیه خارزه د خا قتیه کتیه اولوز کتیه
نانه ایچیه بوز اول بخار بیه وقت اولوز کتیه اجزای هینه اولوز
یعنی باغلو نسته اولوز کتیه ناره اول اجزای هینه متخالی ایچیه
ایا نا ایچیه کتیه دوا دوا بیه دیر کتیه دیر وقت اولوز کتیه اولوز
اولوز وقت اولوز کتیه مدورا اولوز شنس کتیه باقی کتیه کور بوز
وقت اولوز کتیه شلک اولوز دیر کتیه کتیه ماسون خلیقه زماننده بر

1705

1710

1710

1711

1712

1713

تا که بویحه در کوه کوه تو تزلزل از زنده اشکنه و الا حکمت
 مستغنی بنی یونانیک اول ربع مستغنون در خن صونک اینجند
 اولایک و وضو کسب می هوا کن بنی قیلا میشد و هوا کن بنی
 و در کن بنی قیلا میشد و هوا کن بنی قیلا میشد و هوا کن بنی
 ذنب کوکی ذیرک فافلفش در بنی قیلا میشد و هوا کن بنی
 و در اینته که اول او دشمنه آنته هوا آه و در خن بنی سون
 آکا برق ذیرک اگر سونیدین بیره در کسب بنی آنته آکا صا عیقه
 ذیرک در خن شول او آن کسب بولت دن کلوز آکا رعد ذیرک ترا
 و از وقت اولوز که مهلاک اولوز و صا عیقه که بیره ایند خراب
 بیدر شولیکه بیدر مر آوردن ذیرک و در خن رعد او از بدن با قیلا
 جعفر ذیرک که رعد او ایند بنی بچکن با القلا و اولوز و هر باق کسب
 صود. اولته زهره در کسب ایند کسب جاکا نور پی بیره آما شسب
 اول د خاندن که بیره دن هوا به چقا که آکا بوشنا رق بیره
 واقع ده اول دوشن در کسب بیره که کسب کسب غایب اولته غایب
 لطیف با جتن نت سونکری با ندر و اول دوشن آندن جاصلا اولوز

اید و وقت اولوز که اول دوشن بیه بیره دن با جتنه غایب خراب
 جها هوا ناک اینی شنند ن اول اجزا بونا روده با جتنه غایب
 حرکت که اول ناین او دیکه حرکت اید را بنی خلق کور و
 ایدر که بیدر دوشن ایدر بیدر دوشن و آکا بیره بیدر بنی
 دوشنک جمیع عالمی قیلا بیدی بیره بیدر بجه بود نیاجه در و
 قورخ بوکا بیران بیره عجمه دینه آما تر لب دینه آکین
 سغال بیره آما قوس قورخ بندر سبب آکا در سبب آکا اولوز
 کینه سمشنک قرضید یعنی کوه سبب در کسب سمشنک راست غایب
 هوا ده صوطه لری اکلوز شول کنتش دن لری کسب کینه اشغه
 بیره و نه بو فار و چقا نشولیه دایره کسب واقع اولوز در خن
 اول قطرات کوا کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
 کسب بقیق اولان زینل صا ر و کور بیره رازاق اولان بینه
 کور بیره و بنی اولایک کور بیره همیشه بو کسب مقابل اولوز
 آکا سمشنک مشرق طر کسب اولته بو مغرب طرفین اولوز و یا خود
 با کسب اولوز و کور بیره قوس قورخ دایما نما اولوز و آما شسب

حقه باذن تو بی تو حق او نیکوی در زین آن معتقدی تا ز
 فیصله **بگویم** این سخن آنست برستیدن حجاب دین و قدر آید و
 بر آن تو نیست و کین دوستی در خیزد آید که انا از آثار
 و آثار آید و با جان بسته و فریادیده بر پیشانی که صویدی هلاک اند
 بگویم بر چه ایستد از آن حق که جمیع عالمک او بی بود با به
 دوستی که سن دوستش است آنک طالبی ستانک خالکند در حجب
 حجاب اولوز پس گنگ که او کد خالقته نیوان سن که او کد
 دخی یاد ز دخی آنک حکمتیکه در اول حکم آمدن او کد
 اندین مگر که بر قیال آید کد اندک که اندکستان بر
 کوزده و اخراج نرسه یا نرسه اوله آید نه تبار که کس که اندک
 او د که بریزد دخی یادون فایده او د القه واروی و تویب
 اول او د فی الحال سوتی بخوبی بر او د و از د تا کار خرمین
 دیزان اول عین و لایقند در اول کجه بنا کد دوز و دوزون
 چیتا او د کوز کوز کیکه **بگویم** و تویب چه نرسه ستانک یولدن کو پوز
 و او شعلنی و درت بگا دوستی دخی یولوزنته بقا ز کار که

سجده آید و نامرخصی خالیدین ستان کون **بگویم** این سخن در حجب
 استعمل بیست میرا و غلندندان آن و بریزد خالیدین **بگویم** تا
 کوزد و اول اول او کد دوشوی می رفو فازی ایجه تویب
 چون خالید دنیا د یکدر اوله بوقوه آید که بی من آید کوز
 دخی و وح کو د نصن **بگویم** کو دیک او شسته کلزار کو کوز
 چیه ستانک بر تویب غی کسانک طلع بورسته طوان آید **بگویم**
 کوزوی ایمن کون سن حجاب و بر قیامت نه کین نه واقع
 او **بگویم** بی روح کو د نصن کلزار اول فوز دخی گسک اشکی کوز
 دخی بوقوم آید بولک اوله بر تویب ایستالم خالید اوله
 بوقوه نایع اوله فو دیک انا ستانک کوزین اجرا آید کوز و آره
 بیعت و خود کلله خالید فایده کوز دیکر انا عزت آید آید کوز
 بیعتیکر که نیرد که خلقی ن هلاک آید و ضایع آید تویب و آرمه
 او د الله نکتا ایستفت و نصرت و شیدر لیک کیکر کدک
 آیزدن طسک کاز فخر شویبه که ستندی وان فلعلیا فخر و بنوا
 انشال دخی جوق وصفه کلنر شویبه و تویب که ستانک کو لکدرت

اکا حاشا اوله سیاوش اکا طبع اوله و آله اوله
 حبیب بند بونکا ایتر آله فریاد ایروب آیته کما
 قصه آیدر بوسکیدن عظیم خصوصیت اوله سیاهوش
 دور که اود فاینه وارده بالبحی اوله و آله اول اوده کوی
 سلامت کیر و حقه اند بلیک سیاهوش اول کلهدن
 بری امیش اول نعمت انه یوحیش فصل بر اود و خیزد زده
 اود بدرد کیش بور طرفیه در زده شست محوشین اولونید
 و یغیردن دعوتین آیته سیدیک سیدان طیفنه بر فینمه
 دیالو کما کلوبرسوره عالمه فینمه بر افد کغرمینین ظاهر
 آیته دخی جوق صلوات کایع تابع اولدیلر آیدر کیر زده شست اوله
 حقه یازی اینی رسته زال فاینه کتور بیدر دخی و سین اوله
 رسته زاله غایت خوش کتله رستم اکا جوق شسته و بیرد
 اول سینه ان اوله اوله دعوی نبوت آیته اوده مظهر فلق
 دنیا بین آیته جوق بکلر کایع اولدیلر آله رستم زاله
 اوله آیته کیر بن کورد و اول حقه باز آیدر بومر فاینه جوق

آیته بلایه اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 اول قبته نک هلال صودت دور شیندی که کینه اول صورت
 اولن اوردندن لغز می آیدر که سک زوز پیک اود اوله
 اوده ناندک ایدر اول اوده لاکر کافر کاکا لطباتر اوله
 جمشید اود بدرد که اککا در خون دیر کرا اوله اوده خورم
 دوه آیته نورشان اخی الله و تان شهرینه گنور که جوق کویوت
 بر میتی سیر کدهی کافر کورفتد بکر اول اودون بیز
 آیدر بوق سیر ایدر کیر کسین سونیدر رسته رسته
 نوزتله و دخی بر اود و اوردور کاکا نال الحیف دیر اولدور کور
 اول اود کینه و قومش اودر با نجان دن نوسر اوله اوله اوله
 الی شیره کوردی دخی کاکا فرنا ایدر کیر اول اودله اوله
 بر فرشته ماکله زکی ماکا سیدلان دیر دخی بر کینه و
 سیاوش اوله اوله زباعت صاحب جمادی تا حدیکه اوله اوله

دو چی طغان مملکت ~~بود~~ اوده اولور که اودینکینه اندک
طغان ~~بود~~ دوشیزان الجوی و عبدالبیک اوده طغان
مجموعه دیگران اذنی دور و دخی خانده بودند شترتوق دین بود
ناخدای هیچ بر مماندن مجوسی دینیه دوشترتوق اوده عبد الله بن
آذر اوده طغانقلغه سبب بود که چون عیسی کلله السلام
طوخان مملکت اوردشیر با و شامه لینه اینک اول مملکت عجم اید
هرمیلد زه طغانجه بریکجه دوشترتوق کوردیکه بریلد کنگه و دنگه
وین یلدیزین تاقده اوردشیر دوشندن خایت قورقده آیتد کنگه
عیسی ناک طوغدخی اولاد ایدک و اوردیزر ما دان مملکت عیسی
دوخ کیشیکه مال کوندرده ایدیکه عیسی پیغ مبر دخی اولاد
کیشیکه و ازیجی اوردشیره اوج قرصه کوندرده هریر شیکه
سین دیریکه بو ایلکون آیتد کوندرده بر اعیسایان قشقه اورد
دیر کونرا اوردیلدی قرصه آری سید بکر یومی قرصه سینی پیک
کوندرده چون اوردشیر فاقه کلاید اوده شیر ایزد سینه و برید
اول کیشیکه آیتد که هیچ قشقه و برید که اول بر سینی آیتد قرصه کز

و بریکه بن قرصیم کز ادم فلان برید و دین ایدم
وار کونر مملکت اوردشیر بیکه و اورد اینه ای بو کونرا اولدریک
کئی دیرین طغان دیکر فان کاه اولدیزدن بر عظیم اوده
قصد ایتدیم اوردشیر ایلر دخی قوز قوش بندان اذن یسکا
دو دیکه سجد ایلدیم چونیکه سجد ایلدیم اول اوده دخی دورد بود
یکه کللته اول وقتدن وار دیکر اوده طغان بزرگسب اولد
اولدک و دخی ایدر کز اوده طغان سببی اولدیکه من ایزد شیرین
بهر ازا و قشیکه بر مولود سب زان اولدیکه دوشیزان قشیه
وهوای من مولود خاتون بنت لیده ان اوسانک بزرگورن مریمه زینله
النون و بریدیک هدیه دخی منیم هر من بر طغان بزرگ طغان و بریدیک
دخی اول طغان مملکت ایدر شترتوق بر سینه کومه دومی برید
دخی بو حال ایتدیکه وار اوده کوندرده که اولد فر ایتد و کئی
طغان ملک اوردشیر بر سینه دوشیزان بین هر من وار اوده ایدر کوندر
وار دیکر اولد بیکه بولدیکر نینه کاشته کونر کونجه اولد کونر
اولدیزدن بر عظیم نور عظیم وار دیکر اول نور عظیم بر ایش

ایدوب لیدلور و شمدکی حاله اول قایق ایشنه چنوب دره
 و صود و تمشیدر آکا یول یوقدر فصل تکله ~~بیر~~ اولان
 بیج ایرکک دور فلان بیج دیشیدر مجاز و تحقیقت
 دکلدز ننه کر عرب شمسه دیشی وایه اولان دردیر لور
 میخاز دیر لور که سینه دیشیدر دیر خاکیدرجنوب دره
 تحقیق دکلدز اول که دیر لور زخل پیر صور سینه دره
 بجز ویر آندن برکیک باش اصلودد و دیشی بر لور هم عورت
 صوره نینه قوجاغنه بریط وار یولار موسی تو هومات سوز اولد
 قوتان یوق و خیر کلیمش و دیشی فانت کوه طایغ نلور و دیشی
 کور دیکر زهر بریط جلا دیار خال غلور یونار که یازدق
 نونلورک قوللندن یازدق و دیشی تکله شول نسنه که خنک
 بون عقل بریزی بلد کلرین کورستونکون یازدق و دیشی تکله شول
 نسنه که خنک عظیمه بر آتمشدر و کلر که شند عظیمه
 بکه سنین دیشی خیر املز این سنین زینا ما خافت هذا باطلا سنین
 قتیبا عتاب التار و نون نسنه که اولدک عیالیکون دیشی نایغین

بیج ایرکک دور فلان بیج دیشیدر مجاز و تحقیقت
 دکلدز ننه کر عرب شمسه دیشی وایه اولان دردیر لور
 میخاز دیر لور که سینه دیشیدر دیر خاکیدرجنوب دره
 تحقیق دکلدز اول که دیر لور زخل پیر صور سینه دره
 بجز ویر آندن برکیک باش اصلودد و دیشی بر لور هم عورت
 صوره نینه قوجاغنه بریط وار یولار موسی تو هومات سوز اولد
 قوتان یوق و خیر کلیمش و دیشی فانت کوه طایغ نلور و دیشی
 کور دیکر زهر بریط جلا دیار خال غلور یونار که یازدق
 نونلورک قوللندن یازدق و دیشی تکله شول نسنه که خنک
 بون عقل بریزی بلد کلرین کورستونکون یازدق و دیشی تکله شول
 نسنه که خنک عظیمه بر آتمشدر و کلر که شند عظیمه
 بکه سنین دیشی خیر املز این سنین زینا ما خافت هذا باطلا سنین
 قتیبا عتاب التار و نون نسنه که اولدک عیالیکون دیشی نایغین

قتیبا عتاب التار و نون نسنه که اولدک عیالیکون دیشی نایغین

بیج ایرکک دور فلان بیج دیشیدر مجاز و تحقیقت
 دکلدز ننه کر عرب شمسه دیشی وایه اولان دردیر لور
 میخاز دیر لور که سینه دیشیدر دیر خاکیدرجنوب دره
 تحقیق دکلدز اول که دیر لور زخل پیر صور سینه دره
 بجز ویر آندن برکیک باش اصلودد و دیشی بر لور هم عورت
 صوره نینه قوجاغنه بریط وار یولار موسی تو هومات سوز اولد
 قوتان یوق و خیر کلیمش و دیشی فانت کوه طایغ نلور و دیشی
 کور دیکر زهر بریط جلا دیار خال غلور یونار که یازدق
 نونلورک قوللندن یازدق و دیشی تکله شول نسنه که خنک
 بون عقل بریزی بلد کلرین کورستونکون یازدق و دیشی تکله شول
 نسنه که خنک عظیمه بر آتمشدر و کلر که شند عظیمه
 بکه سنین دیشی خیر املز این سنین زینا ما خافت هذا باطلا سنین
 قتیبا عتاب التار و نون نسنه که اولدک عیالیکون دیشی نایغین

بیج ایرکک دور فلان بیج دیشیدر مجاز و تحقیقت
 دکلدز ننه کر عرب شمسه دیشی وایه اولان دردیر لور
 میخاز دیر لور که سینه دیشیدر دیر خاکیدرجنوب دره
 تحقیق دکلدز اول که دیر لور زخل پیر صور سینه دره
 بجز ویر آندن برکیک باش اصلودد و دیشی بر لور هم عورت
 صوره نینه قوجاغنه بریط وار یولار موسی تو هومات سوز اولد
 قوتان یوق و خیر کلیمش و دیشی فانت کوه طایغ نلور و دیشی
 کور دیکر زهر بریط جلا دیار خال غلور یونار که یازدق
 نونلورک قوللندن یازدق و دیشی تکله شول نسنه که خنک
 بون عقل بریزی بلد کلرین کورستونکون یازدق و دیشی تکله شول
 نسنه که خنک عظیمه بر آتمشدر و کلر که شند عظیمه
 بکه سنین دیشی خیر املز این سنین زینا ما خافت هذا باطلا سنین
 قتیبا عتاب التار و نون نسنه که اولدک عیالیکون دیشی نایغین

بیج ایرکک دور فلان بیج دیشیدر مجاز و تحقیقت
 دکلدز ننه کر عرب شمسه دیشی وایه اولان دردیر لور
 میخاز دیر لور که سینه دیشیدر دیر خاکیدرجنوب دره
 تحقیق دکلدز اول که دیر لور زخل پیر صور سینه دره
 بجز ویر آندن برکیک باش اصلودد و دیشی بر لور هم عورت
 صوره نینه قوجاغنه بریط وار یولار موسی تو هومات سوز اولد
 قوتان یوق و خیر کلیمش و دیشی فانت کوه طایغ نلور و دیشی
 کور دیکر زهر بریط جلا دیار خال غلور یونار که یازدق
 نونلورک قوللندن یازدق و دیشی تکله شول نسنه که خنک
 بون عقل بریزی بلد کلرین کورستونکون یازدق و دیشی تکله شول
 نسنه که خنک عظیمه بر آتمشدر و کلر که شند عظیمه
 بکه سنین دیشی خیر املز این سنین زینا ما خافت هذا باطلا سنین
 قتیبا عتاب التار و نون نسنه که اولدک عیالیکون دیشی نایغین

قتیبا عتاب التار و نون نسنه که اولدک عیالیکون دیشی نایغین

ایدیو

صورته در آینه برآید و از نور نور و کینه ببار آید
 حکایت دور او کشنده بریلان و از نور نور و کینه ببار آید
 فالید و شنید و قوس برج اصیفا تا آنکه و کز مانک و در طالع
 طالعید و بود بوبرجه بریلید و از آرا عین الزامی بریلید
 سطا بیدر یعنی بولت زکلو در شایید و حق طبع و قنالد
 الجدی جدی برج خاکسید ریش بر جدر دینی در لقا و جوی
 در و آخر بوز و در آری سکا علود و آهوانک و میانیک و شنید
 و هندک و عتاتانک و در مکن طالعید و بوجده بر جنبان یکی بیدر
 و از در شایید رسعد در سیه سست الطالع بر بیدر و برینه ستر
 الواقع بر کریم روز و نفلو و کج صورته در آتاق دل و بر
 بیل بر جیدرها بیدر تغییر بیدر سبک روی ز نایند و معوج
 الطالعید بر قوسه صورته در ایچی طلوع شود بر بیک در
 صوچکه دل که آنک از دین بر بخرمایان در میشد و در
 و بصره و بخرمان و ظهر الحما از طالعید بوبرجه یکی بیدر و از در
 و الحوت بر بکر جنبید و در سبب الدجاج شایید و الحوت حوت

اسکا صورته بر شایید و جوتیک کشر سینه بر جیه کلنه
 معوج و کینه از اوله الذران بیل بر جیدر ایچک ز نایند
 حوین بر بیدر سبک بوز و در سست تعلیم الطالع در و سطا
 جوفد بر غیر غل کسلی صورته در آینه ترا و از و از در و در
 کز مانک و سبب تا آنک بعضی سببک و طبرست تا آنک و
 بلخان و کشیدک و هندک و در مکن طالعید و میان بر جنک
 دورت بیدر و از در ایچی شایید و ایکی جنبید و در
 بود معند از هر بوجده کسلی کسلی کسلی کسلی کسلی
 بر آرا و نور العقب عفر بر بروج نایند و ایچک در سببک
 و شایید و سست تعلیم الطالع و از آخر بوز و در سطا و جوفد
 و بروج عفر و عتاتانک و مضرک و بینک و حاکم زک و آملک و نایند
 طالعید و در جی سببک که طالعید و بوبرجه یکی بیدر و از در
 فلک العقب در بر جنوی و بر سینه تا فی العقب در بیدر
 القوس قوس برج اصیفا تا آنکه کز نایند و در و سطا
 و سببک بوز و در سست تعلیم الطالع و در سطا و جوفد بر نایند

۱۱۸۵
 استعمیر الطالع در آخر یوز لود در خج مرقق مطا لود در خج کونک
 ۱۱۸۶
 یسج صورته در خج سلطان طالع مرو زو مطا لود در خج
 ۱۱۸۷
 در مرو زو در در خج اسانه جود کنه کنس سطلان کلنه کرم
 ۱۱۸۸
 دور سطلان دورت لود واز در شعیر انامی و سیم جنوبی
 ۱۱۸۹
 و رأس النور شمالي و رأس النور اخر شمالي در ذکر و قوسه قناد
 ۱۱۹۰
 الاسد اسد او بد جید و از کونک در نهان و از او تا سید
 ۱۱۹۱
 در خج شرفید و سبک یوز لود و مطالع جوقد و مستقیم الطول
 ۱۱۹۲
 از سلا صورته در ذکر او کند او را از اسد بر خج مرقق
 ۱۱۹۳
 و ایران شهر نیک و یوز لود و بعضک طالع بد و بر خج اسد
 ۱۱۹۴
 بر لود و از در کبیر اکا قلب الاسد در ذکر قنالم و شمالي بد
 ۱۱۹۵
 السبک استینه بر خج خاکید و در شنید و صیغی در لیت و جوب
 ۱۱۹۶
 در مستقیم الطول عدو اخر یوز لود در مطالع جوقد و بر عود
 ۱۱۹۷
 صورته در ذکر او طول و مشد و صانع اندی بعدا عابو طی مشد
 ۱۱۹۸
 با شبنه یزالتون ناجی و از در سینه بر خج اندولتک و
 ۱۱۹۹
 فادشک و شمالي و مکر مالمک طالع د رانه بر لود و از

۱۴۳
 بر لود و از در عیون و در جنوبی و وقت ال و خشد و بر لود و از
 ۱۴۴
 اندی لک استال منزل دیزل و در خج اسد شمالي وقت ال
 ۱۴۵
 اوله جنین شمالي لود در کبریک که بود بر خج طوعا و نکره
 ۱۴۶
 طوعه بر خج بولدن که انک صاحب لوز بوس و سینه اکا
 ۱۴۷
 قنکال و قاطع دیزل انکد بوسور شمکاسورید و لوز اسه جوزا
 ۱۴۸
 در در از کونک در نهان و صیغی در و در سید و در خج
 ۱۴۹
 یوز لود و اسک طلوع و زو یکی صورته در هر یوزی بر لود
 ۱۵۰
 با خزینه البق فوشد و در خج جوزا طالع دیلما و جرجان و کابل
 ۱۵۱
 و در خاند و در خج جوزا بر خجند انق لود و از در جنوبی در
 ۱۵۲
 بر لیت که رأس لیتا در دیزل لود و تعلق و از در فاطمی خشد
 ۱۵۳
 و بر لیت که منکب الایمز دیزل و هم وقت ال در و بر لیت
 ۱۵۴
 منکب الایمز دیزل و بر لیت که وسط المنطقه دیزل
 ۱۵۵
 و بر لیت که قدم لسی و بر لیت که عیوق سعد دیزل و بر لیت
 ۱۵۶
 منکب ذی العنان دیزل و در خج دیزل و انک سطلان سطلان
 ۱۵۷
 دور و در دیشد و لیک و شمالي و منکب لالمک و صیغی در
 ۱۵۸
 صور جید و دیشد و لیک و شمالي و منکب لالمک و صیغی در

1411 بوبر خباري كبر نولشكرد و هر بروج بر ليله مستعمل بود
 1412 بلذ ازك و صغبي كبري صغبي كبر و كبري
 1413 بكنه زار آق دن و الا بايوك بر باشندان بر باشنده دكبري
 1414 و غفرانك باشندان فوري و غنه دكبري خنك غر شانه دن
 1415 كشته بلنر بجه نيك فرسنگ بولد الحمال اول حملد اول
 1416 بروج اشبي ز و نهاري و شوقيدر شنگ دود در آذن مطالع
 1417 چو فادر و دخی بفرين شنگ كنده در كبري بونوزي و آرد
 1418 و دخی نمش از نه بقا ز دبر لوك چين و ما چين طالعنن بردد
 1419 و از دهر چنگنه كلكه كلكه شمس ركون جانده مطالع
 1420 اولور و هر چنگنه شمس حمل بجه كلكه صوانه عطيه روان اولور
 1421 و اكابروج اعتدال دخی بركه دخی بر جبه بر ليد و از دوا كلكه
 1422 الحصبب بركه شاليدر سعد و النور فوري بركه جدر خاكيد و ريد
 1423 و لبي د ر جوي و شقيقه الفلوع و اغير فوري دود و ابري بان دود
 1424 بر او ك صوره شينه در فوري ك طالع مضر و و ران و هر بروج
 1425 و ما هين در دخی بركه چينه تا لاري نك طالع دود دخی بوجيد

1400 فرست كبر طبع و شنگرد و بيلد و امور دينيه و نبوت و
 علوم و اخبار و شوق اول نكته كبري بجا بشت اولور و جينان اولور
 ايج و طوطو خا ندر و معاذين دن سجان و زرين و بشكرد و ديانه دك
 نصر ايند صورت انك بختل و قول اولور بر ضعيف كشد و الدين
 بر مصحف بريف طوطا ز بختنه اولور شمس انك النان بر پير و خاد
 و بر عورت و بر اولور و از بوموس و لوكه بندا دود و نور اولور
 نما الى ذلك ذكر البروج و كيفية خلقها بلكه بروج اولور
 بديخي فلكن او شسته بركه دخی و از دك كلكه فلك البروج
 1405 دبر بركه بركه شمس ايدوب در زك شوكه كبري اولور
 فلك البروجك او شسته التي دايمة فرض و تقدير انفسكرد
 جنون دن شانه اولور بروج كاصل اولور هر بركه شسته بروج
 اولور كلكه كبري كبري دن هر وقتي كبري بركه بركه بركه اولور
 شوكه كبري اولور بركه بركه بركه بركه بركه بركه بركه
 بركي حمل صورتين در و بركي فوري صورتين در معنی اولور
 دكلكه فلكه حمل اولور و باخود نور اولور و با شمس اولور

AX

نوزدهم رضه کن آفتاب مروشنه مغرب طرفه کن و بنور درخشان
 ایستاد اولوز کور بنور مقارنت وقتندون در بنور غایب غایبونه دین
 اوج نوزد سکن کوزدین بنه رحمت ادر در دوزخ کن نرسند
 ناقابک زهره به دکن نوزد کسکن کوزد اوج بیک وجورای
 بدی وقت سکن در زهر نیک طبعی لطیفه دلدرد غور تان و بر کن
 و لیا سه و خوش فتوان و ایز متعلق و نای چینه و عیشه و اولت
 کسکه کوزکا نسبت اولوز حیوانات دن کوزل و لر زور بالعد
 و معا ندان نسبت اولن مزورید و کش و برورد و دیند اولت
 دین غریب و صورت زهر حشک اولوز نوزد رضا حبت جمال
 عورتد با شنده بر التون بر و اوز تخت اوزن اولوز مش
 اولک اوزن بر اولوز غایب و اوز تخت الننه دور عودت
 و ایز بر نیک انده و طمان و اوز صفت عطا دانا عطا ریب
 لیدد و حال انک زهر حال کسکی و ایز کوزک طوعز و کس
 دن ایز بنور مقارنت بنور مقارنه دکن نوزد کوزی طفور کوزد
 کسکی ارضه کن فلک عطا دود دکن التمس طفور بیک دور بنور

1370

1371

1372

1373

1374

1375

1376

1377

1378

1379

1380

1381

سیرج کسکک شمع الننه ایچی ایدن صله مشرق طرفین سیر
 طوعز غایب اولوز کوزدین کوز بنور ادر در کنه کنه بر مقار
 نوزد بنور مقارنه دکن بدی نوزد سکن کوزد و دوزخ کن
 زمین دن فلک سیرج دکن بیک کوز بیک و اوج نوزد کوزی اوج
 بیک اوج نوزد نوزد سکن دن بدی نوزد بیک مقدا بر نوزد بوزجه در
 و دخی صبیت کوز سکن ادر در دوزخ بیکه و شمع عته و شمع
 دلیدد و اوز غریبغه و غریب دلدرد حیوانات کوز کس
 نسبت ایز کوز نوزد و خیز بر و معا ندان و نوز و نوزل طمانی
 و دیندن اوقاب برست نسبت ایز کوز صورت منمغ شمع اولت
 اوزن بر نیکید و کینه بر هر بر آمد و تخت و بستنه اولوز
 انک الننه بر صرتلان و بر قدرت و بر ایل و بر کلب و اوز بوز
 کسکک اصغر دیز کوز بنور کوز بدی معا ندان عقدا ن بعید دوزنه
 الزهر اما زهر بر لیدد و اوج نوزد کسکک انک دور بنور
 کسکک دور کوز کوز بنور کسکک و کسکک و بر نوز کوز کوز
 رحمت ایز دخی کسکک شمع الننه اوج ای فالوز کسکک کوز

نوزد

1380

1375

1370

اولو ● اون ايكي بلن فلكي وزايد رولدين ايكي بئي
درجه به حركت ايدرونك دخي زخل كيني ايكي بئي
ومقارنه بي واردر بلك استعدا كوردن كفايت
بوك طيارا كرم كرمي ديوت تا كه از خدان افاق مشر به دكين
طغوز بيك يوز بيك وارون طغوز بيك و قرق قرق اولدر
دخي بلك كه فرسخ اون ايكي بيك ادمد دخي مشر
مقدار طغوز بويجه در دخي بويجه در دخي بونك
طبع كرم و مرد بونك هوا بي سيند رديلد رجا
و حكمة و ظلمه و اما نته اول كه بلك استعدا ايد رولدين
دن ادميد و معا دنن زرخ و كريت در و ديلد و نظر
و صورت مشر بيك حكما تو ليجه بر زخل كيشيد بر اتون سخت
اوردين اوتومش با سيند بناج و از التندن برات و براون
و بر صوصي و بر قاطر و از در صفت ابرخ اما بئنج بريلد و
بئنجي نكاز كك اولور فلكي اون سكر اين بركز دور ايد
وهو رجه و قرب نش كوزن قطع ايد چون كه كشت ايدن كينه

1353
1354
1355
1356
1357
1358
1359
1360
1361
1362
1363
1364
1365
1366
1367
1368
1369
1370

نستيا اين بئي حركت و ايد بويجه طيارا بيلد ايل ايد
البعين صوب اولور ايجان ايله كه زخلدن بر نه مقدار مكا دور
ايدن كرم بونك حنبايك بلن مشر اكر اذن كه زخل ر رجا
بر افته كرين بلن ايريشور بر بونيه بونيكه دخي قنوطا
سك ادمد بلك مقصود بوندن اولدر كرم بونك ايدن كيني
بلن و كين خائفك بجه بيه ● و اما طبع زخل بمثل اولدر
صوف و در و خشك در ستود و مظلمه و رديلد و اوزا و
سفر لره و حقدن و حيله و ظلمه و خلتدن اراق اولغه و دخي
ادخي مشر بونك لوز ك است ايدن اولور حيا انا ايدن
شويكه كه از درها فنك و ورا انا لوز كيني و معا دنن
فوز شون و قرا طيارا كيني و بوني ديلد و چو در لوز
اما زخلان صور تين حكما تو ليجه بر بركز در و در مشر انا
و دخي بئجه طيارا مشر قرق بر اقله او ككند فوميشل ايد
بوسور عقلمدن بئيد در و بر بوني كوردن كالعنه على الزا و
صفت المشري اما مشر دي بيلد ر كيم البئي فلكي

1345
1346
1347
1348
1349
1350
1351
1352
1353
1354

اولو

وَأَكَارَاتِ الْأَرْبَابِ دِينَارًا بَدِيًّا نَبِيًّا كَيْسَ نَحْوِ الْفَيْسَلِ جَلَّ وَعَزَّ
فَرَادِهِ أَمْثَلُكَ وَجَيْشُ جَبَلٍ وَبَرْدُ كَرَمٍ وَأَلْبَابُ هَوْدَى الْبَشَرِ
بِحَى أَيْدِي رُكْبَةٍ وَفَنِي كَرِيمٍ طَوْعَةً صَوْرَةً حَيْهَاتَ أَكْتَافِ الْوَدَى
مَلَكُوكَ يَلْمُصُورِي قَنِي كَرِيمًا طَوْعَةً كَعَبْرَ طَلْسُورٍ بِمَوْسَى أَسْتَبَارِ
سَبَبِ حَرَمِ غَرَمَانَةٍ دُونَ دَرُودِ نَضْرُوكَ كَوَاكِبِ سَبَابِ رَوَاكِبِ
صِفَتِ لَرِينِ دِيلُوكَ حَرَمَانِ لَكِ تَوْفِيْقِيَه وَكُرُوكَ رُخْلِ وَكَيْفِيَه
خَلْقَتَا رُخْلِ بَرِيدِ رُدُوكَ بَدِيْحِي فَلَكُنْ طَوْعًا لَكَ فَلَكَ كَيْفِيَه
بُورِيكَ فَلَكِ بُوْقِدْرًا وَتُوْرِيَلِكِ بَرَكَّتِكُورًا أَيْدِي فَلَكَ بِي وَهَرَمِ
بَرَجِيْحِي بَرَجِيْحِي وَهَرَمِ رَهْمِي سَبِيْحِي بَرِيدِي دُونَ أَيْدِي دَجِيْلِي
أَكْبِي كَرِيمِيَه أَيْدِي بَرَكَّتِكُورِ صِلَاحِ بَكَادَنَ وَبَرَكَّتِكُورِ
بَكَادَنَ وَبَرَكَّتِكُورِي مَعَادَرَتِي أَلُوْرُوكَ كُنْفَكِه بُوْكُزِيْنِ كُنْفِ ابْنِ
بَلَكَّتِكُورِ بَانَشَارِكُورِي كُوْدُوكَ نَضْرُوكَ كُنْفِ طَوْعًا دُونَ أَوَّلِ أَلُوْرُوكَ
وَدَجِي بَرِيدِ كَرِيمِي دُونَ أَلَاكِ رُخْلَه دَكْبِيْنِ أَوْنِ بَدِي بَرِيدِ كَرِيمِي
بَلَكَّتِكُورِ يُوْرَا وَنَ دُونَ كَرِيمِي وَبَلَكَّتِكُورِي وَفَرَسْتِكِ بَلِيدِ
رَوَاكِبِ سَبَابِ دَهْمُوكَ دُونَ أَرَاكُوكِ بُوْقِدْرِي بَرِيدِي وَدَجِي

1325
1326
1327
1328
1329
1330
1331
1332
1333
1334
1335
1336
1337
1338
1339

كَيْسَ نَحْوِ الْفَيْسَلِ جَلَّ وَعَزَّ بَارِئِ النَّوْرِ يَا غِيَاثَ رَيْسَه رَهْمِ سُوْلِيَه شَادِ
بَلَكَّتِكُورِي بَرِيدِي عَجَلِيَه وَكُرُوكَ كَرِيمِي بَهْ خَيْرُوكَ بَرِيدِيَه
كَيْسَ نَحْوِ الْفَيْسَلِ جَلَّ وَعَزَّ شُوْلَقَدْرًا لَكَ كُوْكُنْدَه مَصْبِيْحِي صَلَا
أَوَّلَاكِيَه رُخْلِ وَبَرِيدِي غَلَشَكَاوَرِ أَمَا بُوْنَكِه بَلِيدِ كَرِيمِيَه كَجَمِيْعِيَه
كُوَاكِبِ حَرَمَانِ الْبَرِيدِ أَوَّلًا كَرِيمِيَه بَرِيدِيَه كَجَمِيْعِيَه بَرِيدِيَه
دَجِي حَاصِلِ أَلُوْرُوكَ حَرَمَانِ بَرِيدِيَه كَرِيمِيَه دُونَ أَلَاكِ رُخْلِ
أَخْلَاوَرِ كَيْفِيَه نَحْوَه أَيْرَمِيْسَ أَلُوْرُوكَ بَلِيدِيَه كَجَمِيْعِيَه بَلِيدِيَه
كَسَاوَرِ دِيرِكُورِ بَلِيدِيَه أَوَّلِيَه بُوْبَرِيدِيَه دَكُوْدُورِ أَمَا لَرُوكِ
بَرِيدِيَه أَلُوْرُوكَ كَرِيمِيَه وَكُرُوكَ كَرِيمِيَه بَلِيدِيَه بَرِيدِيَه
بِيْنِ ابْنِيَه بَرِيدِيَه الْبَرِيدِ شُوْلَقَدْرًا فَلَقَانِ الْبَرِيدِ بَرِيدِيَه
نَهْمِيْلِيَه شُوْلَقَدْرًا أَمَا بَلِيدِيَه كَرِيمِيَه خَيْرُوكَ بَرِيدِيَه
كُنْفِ بَرِيدِيَه أَسَدِ بَرِيدِيَه هُوَا غَايِثِ ابْنِي أَلُوْرُوكَ
وَدَجِي بَرِيدِيَه كَرِيمِيَه هُوَا دَهْمُوكَ وَصُوقِيَه أَلُوْرُوكَ وَهَرَمِ
بَلِيدِيَه أَلَاكِيَه لَرِيدِيَه خَيْرُوكَ بَرِيدِيَه شُوْلَقَدْرًا شُوْلَقَدْرًا
بَرِيدِيَه دُونَ كَرِيمِيَه طَوْعًا شَرَاوِي بَرِيدِيَه كَرِيمِيَه أَلُوْرُوكَ

1314
1315
1316

خلوقن ز خا صیت نوشید ز بولرد دخی بویه بچکله ز کوه میر
 کوه کن کند و کند و به موش اوله بلکه موشا بچه جمل و علام
 بوندری سبب یلمشد ز اما آنلور کنه بوحده نه نظر ایتدیر
 قال علیه السلام من بالغتم فقد کفر یعنی حدیث نهم ایندیلر
 بلکه حدیث معنیسی بودر که بویه بلور کرا ایت که ای و کیش ویا
 لیدر زو خا لیدر کند و اینلندن بوی کوردر اما بویه
 بلور ز سیه که مقدور و خا لور الله در کواکی سببید کهن اولور
 بلکه محض ایتدیر اما قول میخان بودر که طبع زخل نچشد
 بود و صوفلور و طبع زهر و طبع ایتدیر و طبع
 برنج وقت لذر و طرب ارض کوردر بودر که نهم صنعت دیر
 و طبع مشتری علم افزا در سکون و قرار و غیر نچیدر و سغدا ایتدیر
 و طبع عطار در علوم و زرب کلاک و بیرو ایتدیر بوحک ایتدیر مسلم
 و کلدر بچ کیشیدن شایر که بوحکر ایتدیر کند نیک نیا چین
 بلور اوله که حقیقه اکر بر زور وین الفی صوفلور فالور سیه
 شوقم ز معلول اوله کیم زخل ایتدیر عجلت اکر او در وین فینا

1295
 1296
 1297
 1298
 1300

کوه و صفت ایتدیر و دخی برورد بوشمشدی کوه و بلور
 یعنی لیدر لری بر ایتدیر اما آنکله بولرد لور
 دخی لیدر لور و صخره لور دیش کوردر نچدیر بویرد مساد
 جدیده و فرقا لیدر فکری ایتدیر که کوردر که بولرد لور بویرد
 نیک لیدر د و زور بعضیسی شایر لیدر و بعضیسی جنون لیدر
 اما اوله شایر لیدر بویرد زور نچدیر که نبات الغش که بر
 با شیمز اولور د و زور شایر ایتدیر هیچ و از زور اولدیر لور
 قطب جنون لیدر زور ارا قدر اولور لیدر لور جنوب و لایتدیر
 خلقت اولور د و زور قطب شایر یعنی کور زور نچدیر
 لیمان کوردر احوال کواکی محض و کلدر دخی بویرد لیدر
 علی شول سته و کلدر کواکی اولور شول مقدا لور
 کشتن تا بیری کوردر کوردر چون شایر کلچکل هوی ایتدیر اولور
 زنجیر شایر ایتدیر ارا اولور صوفلور اولور بعضی جهلا دیر لور
 هر کشته کشتن تا بیری اولور و کواکی تا بیری اولور
 دیته کواکی اولور ایتدیر بویه دیک خطا در زور شایر هوی

1285
 1286
 1287
 1288
 1289
 1290
 1291
 1292
 1293
 1294

علامه

خروازد و مرخصا دن سوزدم انك خاندن آيد اين طين كند
 اول طلائق ديند صورا زرد كه در بويه قريش **الطين شعل** اول
 اول صويه طوقوز اول صودن شعل طاقه عكس آيد طاعن
 هوايه منعكس اولوز كك اين القمع دعوي نبوت آيد
 زين بزنبويه دوگدي چون كفش باشي طوشسته گلطان اول قيون
 معكوس اولك شعاع زين نك هوايه برآي طاهر اولدي
 بويكلكه بغيرق دعويستين آيد اينديك اوس بن سين بربري
 ان كوزدم زيبه زمان كجدي كفش آكدي تا بيد اولدي
 اول ان بهر آيد زكوشه اول قلاق ك اين بوزن كوزي
 طاعنك جكند اول نوزك اين كوزكوز كيزك صولك
 عكسدر والله اعلم و حقيقت انك **باب في نوك الكواكب**
حسرو حقيقتي • قوله تعالى انما زينا السماء الدنيا بزينة الكواكب
 و حفظا من كي ل شيطان ما زيد • حق تعالى جل وعلا يبين
 بلذات بن حكيمه يرانسته كه دنيا كوي تاك منزه اوله
 و دخي شيطان كوكلا و قصد آيمه واكو نذر لك شعل و كلفه

كائنه بوسيدك **المنجذ** لمر آيد بيزه بوسيد بوبل
 كوزيك كوك بيمبر عليه السلام ما كوي برغله انك ارت
الملك اكي ناره اولك تا حدي كه عشرين لفظ ب رصي الله عنه
 آيدك **رايت** الحق ابن الفلقين اي شقين يعني دينك كوزي
 طرا طاعنه اين اكي ناره شكن آرايزن شويه كه بزبان هي
 طاعن زاننده و بزبان هي بزبانته تا حدي كه بوعلامتي جين و ما
 ويند و ستانن كوزد بيزه اكي ناره اولك انك كشا
 زاردين آرايزن و ديك شكن معجزات محمد ايش بلدين انجويد
 آيدون كوزي طاعن وارد كوزي حزين وقت انك اوستنده براني
 كوزي بوزي شاعت شويه طوررد انك شكن غايب اولوز
 بجزن كجان كوزي نا بيد اولوز تا بيه كده جي بيلد كوزي مع انك
 نصيبه بين كشته بلزدي حكمايت اير بوعلا انك انك
 ملك طافان بگا بوزد اول اين جاني بل بجه درد دخي بكا
 عطين برغ ابدب كوزد نك اول اين جاني ايلده سوزد
 بيلم واردم جوف زيمت كوزك ميع مطلع اولدم كه انك بوي

4112
 1251
 1252
 1253
 1254
 1255
 1256
 1257
 1258
 1259
 1260
 1261
 1262
 1263
 1264
 1265

1236

بشنوید که در آن روز مردی در آن روز مردی...

1237

صکره دنیا دن قنار بدین هر مردی که در آن...

1238

دنیا دن بقول آن مردی و هر مردی که در آن...

1239

کز آن پادشاهان اولاد آن مردی طالع در حکایت...

1240

حکایت آنکه از آن است که آنکه مشهور در آن...

1241

آورد که در آن روزی رسول الله صلی الله علیه...

1242

آن روز که هر پنج عیار بنفشه که در آن...

1243

دلیل آنکه بختی نصیب آن مردی که در آن...

1244

آن که بختی آنکه از آن است که آنکه مشهور...

1245

کوز در آن اول وقت آن مردی و هر مردی که...

1246

کله که بختی طایفه لشکر آن مردی که در آن...

1247

آنکه بختی آنکه از آن است که آنکه مشهور...

1248

کوز که بختی بوقصه صکره به آن مردی که در آن...

1249

آن که بختی آنکه از آن است که آنکه مشهور...

1250

آنکه بختی آنکه از آن است که آنکه مشهور...

دشنوید که در آن روز مردی در آن روز مردی...

بشنوید که در آن روز مردی در آن روز مردی...

عایشه قول آنکه در آن روز مردی در آن روز...

صکره بی آنکه فویه زیرا که اولاد که نصیب...

بگذرد که عمر که رضی الله عنه جنات سنی...

کوز در آن روز که در آن روز که در آن روز...

و عصا و سبک آنکه بعد الوارث یعنی آنکه اول...

کینه از مردی که در آن روز که در آن روز...

صکره عاصی و له و خازین و له و کله و فای...

بشنوید که در آن روز که در آن روز که در آن...

آنکه بختی آنکه از آن است که آنکه مشهور...

کوز در آن روز که در آن روز که در آن روز...

چشمش و اردی محمد بن سیر به بود و سنی...

دور در آن روز که در آن روز که در آن روز...

کوز در آن روز که در آن روز که در آن روز...

دیک من فرزند خدیجه که جوهر زینب است که کنده نیک ملک کنی
 ابو نوز که بود و بلور کس کند و فلک کنی بر لبه جوهر نوز بکار کنی
 تا پیغمبری طالب ظاهر در حقش قدرتی نه تا که آنک طالع عیله بشمار
 اینست و ز کما ابو نوز چنگه ای زیاده اولوب طولسته شوک
 بکند و بن دانه کزک دخی بچی از نوز طولا دخی طمعه بکند و فان
 و بلور کصو از نوز چنگه اکنت لیک باشک و نوز دخی اکنت بلور
 و دخی شراب لیز کونیزده ایک اولندن بولانق اولوز دخی کس
 ای از صافی اولوز و هماغاج که در کون و مر و نوز کاکو علی
 الحصوص بلع و کلن کک کوز کز ایک زیاده اینده زایشلن
 تا که انلک از نده بی نوز اولوز بیز بویه و بچ جوهره اکثر
 ای بی جمیع ایند رسته طوله و غند صغیرا زا و له طولفان اولوز
 خوب تمام طولعه کک و جمیع اینک اکنت لیک و فتن اولسته
 بولن خلاف اوله دخی بوز کوز کسست اولوز دخی غافلرا ایک
 اولندن از نوز فلغند بیزه ن صوا لوز و ایک اکنت لیک صوفی
 اکنت لوز و هماغاج ایک اکنت لیک و کف و بیز جوهر و یالک

طلوسنده کسارنج جیده فصل بک ای و کوز کسندی و شن
 کوز سارک یا دشا هدر وایت ایدر لوز غایسته صغیرا دخی
 الله عندها بیز کجه دوشن کوز دخی اوج ای آنکه دوشر بود دخی
 اینی ابوبک کس خضر لینه سولیک اولدخی کسک ایلم دیو
 و عن ابیک سغیرا علی علیه السلام دنیا دن نقل ابیک رسول خضر
 غایسته صیده بیک نجر شنند دخی ایند لیز ابوبکر رضی الله
 عنه ایدر لیا غایسته اول اوج ای که دوشن کوز مسید ک
 بر بی بود بوندن امیر المؤمنین ابوبک کس صیده بوز رضی الله عنه
 دنیا دن نقل ابیک این دخی کس سغیرا دخی ایند لیز کس
 ایدر غایسته بوز دخی ای کس لیز اوله ناعمر لانتا بیا غایله
 اولوز لیز غایسته کس بیز این ایند کوز صوز کس کس کوز کوز
 دخی بیز وقت گله دخی این کس کس سغیرا و غایسته ایدر کس
 سغیرا ملک دین در کس کس کس لاله کوز فتن ایند کس جوهر کس
 بخت ایند کس کس فلان و نسون جون عثمان اولوز خالایسته بیز
 و صفت ایند کس کس از نوز غایسته بوز سینه اله تکوز دخی

1191
 1192
 1193
 1194
 1195
 1200
 1205

1204
 1204
 1208
 1209
 1210
 1211
 1212
 1213
 1214
 1215
 1216
 1217
 1218
 1219
 1220

1185
 1186
 1187
 1188
 1189
 1190
 1191
 1192
 1193
 1194
 1195
 1196
 1197
 1198
 1199
 1200

ایدن و کشتن عجا بیزدن غامده سنه بو **بوی** عجا دی ناز
 دانه کو زمکسین عجا بیلغیدن خافلا اولور **عجا** بوی
 مدور و صیقلد ایلک ایلدی عا زیدر کشتن الونام کشتک
 ناز شوسته کلک نوری تمام اولور و شوستندن غدر کیده
 اولقد نوری اگسلیور وای کو کشتن کوکبه دیکر
 اکن ارا قدر بیزدن ای کوکبه دیشلدردر اوزونلین اییور
 طفسان فرنتک بولدر حکلا دیشلدردر ایلک صورت بیکر
 صورتیه بکتر ایکی فنا دی واز با شنده بر تاج واز کشر
 ناجندن بولور **بوی** کوکبه بیز یقین زفدر
 ایلک کوکبه بی واز دریا کامسجه دیرک بوز سکر بوی بجه
 دخی میز بیزد مشرقه حرکت ایدر لکن فلک اعظله طفق
 فلکدر حرکتی غایت بیزد ایلک حرکتی مشرق قدر مغربه واز ایلک
 فلکدخی الونمیز بیزد مشرقه دوزن بولدر کزک احوال بوی
 اولوبولان مثال شول قرینجه بکوز کسه بیزد کشتن اوزدیه
 جمته دکرین دندو کنگ عکس ته دونه اول قرینجه بوی بجه

1162
 1163
 1164
 1165
 1166
 1167
 1168
 1169
 1170
 1171
 1172
 1173
 1174
 1175

ایتدی بون بیزدن اوله ادر بیزن ایتدی بوی بوی بجه بیزدن
 دوشه ایلک دخی وده و صوبه دخی عرق اوله و فایز دخی
 و کوزک کوزده اوله قشفت ایتدی ناول اولوغلیغ دکر کشتن
 سیر کیدی واز دکر بیز کازدن بر انا بجه انه بیز قور
 وراسی واز دکر ایلن اول قوش بوی استه اوزانده اول بوی بیز
 بلان واز ایلد ایلک الی صوقد اولوغلیغ ایلن فاجرد کز انا جید
 دوشده دکر ایلجه اول ساعت وفات ایتدی بیز اول اول و جید
 دخی سوز راست کله ایلک بیز دیز بیز سوزی تمام زغل مقصد
 بوسوزدن اولدر کز علم بیز ادر بیز کمانده ایلک اوله کله بیله کید
 بومقدار سوز کشتن صورتیه کفایت ایدر و بوزدن ایلک
 عجا بیزدن سوزلیه لویعون الله تعالی ایلک فایز ایلک
 فی اعمام و صیغه وناه تعالی و القدر قلدناه منازل دخی عا دکر
 لمرجن القدیور **بوی** کز بیز ایلک بیز بجه بیز بجه
 وریا دوق و نقصانلق و مردنا اوله کوز کوز کز بیز بجه
 دخی بویجه لکن ایلک ایلک ایلک ایلک ایلک ایلک ایلک

اولور

1137 ائله ملك الموت ايدر خوتك ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1138 ايدك ادر يسك روحي فلاق بيرد فلاق وقتي ايتلا وقتي
 1139 كليان بعض ليله نوكون ادر يسين بويرد كورد مرستگي ايتلا
 1140 فالدم ديدم كيم بودرد بخي قلگه چخن وان ايتلا روحي بعض ايتلا
 1141 اوش شيدكي خال بون كورد مرين روحي بعض ايتلا بوكرين اولد
 1142 ورفته ايدر الهی بر ادر يسك خقنه نه خوش ايتلا ايتلا
 1143 الهی بئني ادر يسك شتر سارا ايتلا كل بونيله ديتلا خوتعالي بويرد
 1144 بيه دير ايتلا ايتلا بئني اولور شترين داد دك روحي اولور شترين دك
 1145 وار شترين هنوز ادر يس ايتلا دن روحي ايدر ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1146 خقنه دن او كدين خوتلي علم بويرد شترين ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1147 شاك كورد وار دك ايتلا اولور ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1148 ايتلا بويرد ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1149 روحي بيله دك ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1150 ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1151 ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا

1132 بئني ملك ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1133 ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1134 ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1135 اولد ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1136 ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1137 ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1138 ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1139 ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1140 ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1141 ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1142 ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1143 ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1144 ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1145 ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا
 1146 ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا ايتلا

ايتلا

1117 1118 1119 1120 1121 1122 1123 1124 1125 1126 1127 1128 1129 1130 1131

توسل از درج انك ادعي سبح بدو چند بسبح با هست اعلان
و بخند كه طوغنه كو كز ان كز چه حكمايت عرفت انك
صحنه نظر و از ان الله تعالي انك قد زدن عجب و كلد
دبر انك كشدن عجايب كو در بر بودند زيان ده سعادت و صبر
اخر اقدان اشرا اقدان دخی غیری نشسته از آن و بر دخی كشد
صحنه بر فضل این كو حكما قولیدن صورت الشمس بلكه
كشد صورتی سوز سوزیله همیشه در ذكر انك چه پيك شایخ
و از در طاعتان صورتان الشان او شنیدن هراقیله چه
شاهان بر سنور و آید ذكر او كه بر كور در كشدن كشدن
از دی و یوزیر عالمه دخیذ و بعضی آید ذكر او الشمس فلك
ملوین انوار یعنی كشدن فلك كشدن كه طلوع در او له آید
یون كه دبر كشدن تقسیمه دبر كشدن ظن ابه دبر كشدن و الا هیچ كشته
ان ابرشته مشدركه انك بر خیزد و انك كلاه عجب نظر
اولنسه خیزد بر او پس بیخبر غلبه انك ام حانیدن بن بلكه
حق تعالی انك صحنه دیدی كه در رفعا مكاتابا علیا یعنی بران

1102

كشدن به طوغنه كه واسغه بین ایدور از عجوبه انك كشد
رومیان و شور و دگر عالمه عجايبند كه كوردك آیدانك مغرب
و مسرا كز مرجین و ما جند بر متغان ایچنه افا جلد كوزد
كه تمش قوسی مشك فوقت به شكز و دخی كو ن طوغنه
و فتان نا زال و فته دكین بر دین نونا و چیتا زوال دند
صنك بین كورمكه باشك غروب و فتنه نماه بین كور و زارینه
یا رند بی كسون كشدن طوغنه باشك ایتور بیدن چیفا زار
انجوبه هندو ستانده بر افاج و از در كه اكالمه كز انك
دبر انك تمش اوزم كچی ز اول تمش كه مشق قدن بگا
شیرین و نافع در اول تمش كه مغربدن بگا شنده بر اجد
شویله كه زهر فاندان انجوبه غور طرفینه بر طغ و از در كه كشد
طوغنی فایزه كور یوز چو كه كشد بانته اول طانده یوزید
كز یوزین خون صورتان طاهر اول و ز شویله كه مغرب
كو یوز و قی كشدن طوغنه نا بدید اول و ز اعجب ترك
و كشدن طرفینه كه طاغ و از در بر تمشك او شننده دخی بر تمشك

1103

1104

1105

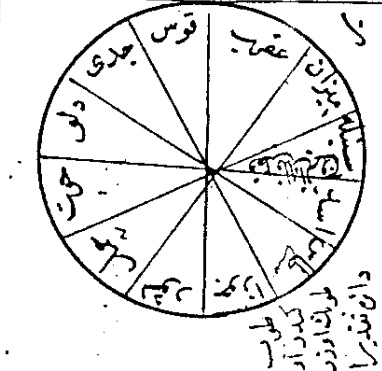
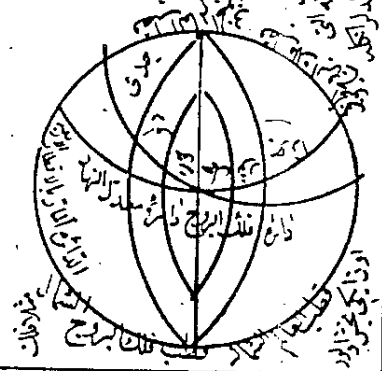
1110

1115

د

1087 این بودی سعه ایستمن و سنا فیها و العالم بلا خرفها کنشی
 و این طایفه را همگی کنش به سبب و منفعت آنکه بعضی نسبت به
 سبب مضرت آنکه زیرا که خرفی از تو که آفرین آمدی
 و هرگز نیک عالمه خاصیت بی و تا بیاری منشا همه این روز
 آنکه کنش را اولی شریک در روز خرفی بعضی حکا یا عزیزیه
 این بودی العهد علی الراوی و هر خرفی عالمی نیک قدرتی
 عین دکلدر خرفی ظاهر در کنش طوعدومی و فتنی غلظ
 و بیزاران تو و اول تو و بیچارگی قوی یوزی کنش در کجا دونی
 آنکه کنش طوعی به دکن شوند آن و تو را که بود کنش در
 طراوتند این در خرفی کنش ایستادگی صوبه و برافتنی حرات
 در خرفی کنش بر افشند در حکا به آید که کنش طرفین بر
 جا تو را در زدن کنش طوعی باوریش کنش تو را که کنش
 بیوزا نایستند بیوزا کنش با کنش با کنش اول جا تو را و تو را
 که بود کنش اول تو را زدن کنش طوعی کنش با کنش اول تو را
 اول تو را نیک عمر دنیا به ایکی کون اول تو را کنش به کنش از طریقه

قلعه سنگ بنویسند باز مشهور بونی که آفرمان و انبساط
 و استراحت یعنی اول کوزه که هرمان با پیشکش توپخانه و سوار
 الواقع سلطان بر خیزد آید و شهادت زمانه جد بر خیزد
 آید بملک گز که آفرانک اون یکی بخش انفسا کرد و اهل
 حکمت ایشود و زنه هر بخش به بروج دیگر

هر بخش مثلا هلال بی شکل در آید هر برج در او نور
 بخش ایشود و در آن هر بخش درجه دیگر آید بملک گز که
 هر برج درجه یک ایشود و بویزه در آن بونی بملک گز که
 فلک عظمتی بینه زیر عظمت مضمونه دلان آید و صافان
 پس بوند نفس که شمشاد و بعضی بجای آید

کوکری دور کند بر اندم و بر کبری یکی کوزه بر اندم و در خیزد
 کهنه و کیمیا که عسکه بدی فرزند اول کهنه که پیغمبر خلیفه السلام
 دنیا کلده الهی قرن کجست به پیغمبر که ظاهر اولدنی و قندک
 حاضر زمانه دکن بر فرزند بر قرن دخی تمام اولدنی عالمک دخی
 عسکه تمام اولور بوندن عسکه اول عالمی یک اولور ایزر قانک
 زوال اولور و بعضی آید ز که عالم عسکه اولج یوز کوی و
 یک نیل در لیکن بوسوجه دخی معاد و اولور هر معاد و
 متنا هیدر و هر شش هجی فایند و بعضی آید ز که طوفان
 نوح در آن اولدیت و کین عسکه السلام اولج بیک بدیور
 که کیش بدیور بونی صافان قانک و کوه آید بوزک عالم
 با فیدر و آید ز که الله تعالی عالمی بر آید اولدنی سید این
 لیدر اولدنی حمل بوزیک اولدنی دقیقه شش این اولدنی
 بر جیدن بر برجه و بر بر جیدن دخی بر آید ز که و تله نامو بر
 آید ز که دخی بر خیزد که اون یکی بر جید جمع اولدنی تا
 و بر جیدن ابتدا این که بر خیزد که و آید ز که حد و میوه هرمان

طو

1032

و بعضی از دیر که کوه کیشکی و کوزمکی و از کوه و قلان

1033

حواپی بود که راکه یوسوز که دیر که و کوه کیشکی و قلان

1034

دلیل اولی و نیز که جگر هر که قلان و با قوتک نوز که و از کوه و قلان

1035

دخی جماد در روز که دخی حیوان اولی قلان و با قوتک نوز که

1036

ملالت خاصا و لایه دخی ساسا کن اولی پس بیلد که

1037

جماد اولی بر مخری و از کشتن و کوه و قلان بیلد که دخی

1038

حال بود بعضی که دیر که حیوان در بعضی که دیر که جماد

1039

و دخی بر که که زهر کشتن معشوقی در اندن ایریز بونک

1040

کبی سوز که که آف و دیر که کوه کیشکی و قلان

1041

کبی سوز که که دیر که صفلا و کوه کیشکی و قلان

1042

آگاه اولی که اوقات بر ستان و دیر که کوه کیشکی و قلان

1043

و کوه کیشکی که اولی غمیزان اولی دخی بونک و بیلد که

1044

و تغییر اولی دخی اعتقاد بیلد بونک کوه کیشکی و قلان

1045

بوندن خافلا و لایه که معبود اولی بونک خالیدن خلوق معبود

1046

اولی اولی بونک دخی قلان خلوقیدن سونیه بونک کوه کیشکی و قلان

1017

دلالت ایتمه صبا حیوان اولی دخی بونک بونک قلان بونک

1018

بیکه و کوه کیشکی و قلان بونک دخی بونک کوه کیشکی و قلان

1019

بوندن بونک که قلان دخی بونک کوه کیشکی و قلان بونک

1020

فایده که بونک اولی بونک دخی بیلد که قلان بونک کوه کیشکی و قلان

1021

اکر صورت که کوه کیشکی بونک کوه کیشکی و قلان بونک

1022

دخی مالک و از روز که حقیقت اولی علم ایریز در دخی کوه کیشکی و قلان

1023

ایرین بعضی که اولی که فایده که کوه کیشکی دخی عالم بونک

1024

صبا حیوان که کوه کیشکی کوه کیشکی و قلان بونک کوه کیشکی و قلان

1025

بوندن بونک کوه کیشکی و قلان بونک کوه کیشکی و قلان

1026

ایرین که فایده که کوه کیشکی کوه کیشکی و قلان بونک

1027

بوندن بونک کوه کیشکی و قلان بونک کوه کیشکی و قلان

1028

یعنی جانسن در بونک و از روز که کوه کیشکی و قلان بونک

1029

دیر که کوه کیشکی و قلان بونک کوه کیشکی و قلان بونک

1030

جمع اجسام بونک کوه کیشکی و قلان بونک کوه کیشکی و قلان

1031

دیر که کوه کیشکی و قلان بونک کوه کیشکی و قلان بونک

بعضی

اولف که گزینش اول جماعت که بصیرت دارد بود و در کمال کمال
قصه در کند و در بلور کرد و حکما در بلور کرد بر لبی
کش که آکا یا ویرسی فلک که آکا یا معبود این
آما بود که صفا یغین که رب العسا لین در غافل در کرد
مصنوع عدل صایغه انتفال اتمل شولن کبی صایغ که
اون نشکرین عالمی اتمی بر لبی اولد که شمس ان
دور آید باقی اون بدی یک عالم بود تا لکن ابرو در آید که
بهرت صحرا ده کند که بر کشتی آکا صورت که کونین بود
که عالمک صایغ وارد بود و جمیع مخلوقات اول بر آید
ول عرب صحرا به نظر آید که در یک بر خجه دوه قبی با نور آید
آید که البقع ندل علی البعیر و انار القدم ندل علی السیر
فهیکل علوی بهین الظایفة و مرکز سفلی بهین الکافیة
اما لان علی الصایغ الجید معنای بویه دیم که در آیت
بره یصنق بر نورند ادم بود که دلالت آید در وقع دوه به آید
پس کون بود عظمت له و بر بونیک کبی و شمس کاه خجی صایغه

خبر از اولد که موزم کوز نیز فلک کن شولتد رننه کوزیم
کوزی بر فلک آندامند کوز شلده کلمش در کوز بونک آوز
فیل کوزیک وار د بوز بر لبی باشنه فوندی بر لبی یاغنه فوندی
ویرسی خود و مننه فوندی ویرسی فولاغنه فوندی چونیک بولدی
که در دوندیک بونکوزین بصیرت صوز د لکن ک فیل خجه کرد
اولک آیاغنه فونشدی آید فیل در کرد اولک باشنه
فونشدی آیدی فیل طلاغنه بکرا اولک خورطوبنه
فونشدی آید فیل از درها به بکوز اولد بر لبی که
فولاغنه فونشدی آیدی فیل بکله بکرا هر لبی هر
که کوز شلده اونی خبر ویرسی و ابر و غنندن خبر از اولدی
ویرسی دخی کوز فونکلان انشده شوکاک بکوز که بر خجه
بر کوز بر باد شاک بر آید بونک با بر کوز کوزیسه اولد
سز آیدن آیه صانوز کوز اولد کوز در و در اولد
خبری بود زود خجی اول سز این حکله شندن و شهر ندن خبر
بود زود سز اول باد شاک اقلیدن و مواک شندن چن خبر از

1003
1004
1005
1006
1007
1008
1009
1010
1011
1012
1013
1014
1015
1016

999
998
997
996
995
994
993
992
991
990
899
898
897
896
895
894
893
892
891
890
889
888
887
886
885
884
883
882
881
880
879
878
877
876
875
874
873
872
871
870
869
868
867
866
865
864
863
862
861
860
859
858
857
856
855
854
853
852
851
850
849
848
847
846
845
844
843
842
841
840
839
838
837
836
835
834
833
832
831
830
829
828
827
826
825
824
823
822
821
820
819
818
817
816
815
814
813
812
811
810
809
808
807
806
805
804
803
802
801
800

اولد

969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

آنرا که حرکتی بگرداند که الیه الوری که دور آنرا هلال هندی
آید از آنکه بوندن عظمتها و هر تنه که در زمین است که در
یونان نایند بر فرضه جقدر و اگر خایه هوا در آنرا بچین در
و در خایه آنرا بچین بر هر که از نقطه بی کیدر بویله قیاس
ایست که فلک برست اولد بیز و در خایه آنرا بچین بر هر که
شویله بر طوبی کچی در میدد هر تنه که در زمین است که در
سین افایندن امین اولور شکی مثلک مرتب کی اولور
پس بیند بو خد لا که بوندن حاصل اولد هیناری تصور دیدن قیاس
تصور دیدن اولد کتاب ناطفه و تحت صا قلب اولد
بیرا که غالت ایته لیز ویرا که عمل به عمل نیدر لا شک
کشته که کایدن طشه عمل انسه کتایه اویتسه دنیا
اولد و عینه خدول و معهور اولور و آخرت مبنون اولور
کین که عقل بسنی و ارسته بوندن اغیا رانک کتایه
تا که دنیا و خیره ریان کا زاویه فضل بلکه مهری کوزن
ایجه فلک یا قدر اذن عظمتها و تنه که در زمین است که در

969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

مکان ایدن که دور بوندن دور بوندن کشته بلز بیزا کوست
ایته که کویک بیزکان بکامل ایدن و اگر کتایه بوندن است
که کویک هوریه فارشته ایدن و اگر طیرا قدر سنه طیرا عه
قصه ایدن و اگر اوددن ایسه که کویک اودله هوزنک
اولایه و کتایه هوزنک اولایه بیز اندر کتایه کین اللد
غیر کشته بلز و ایدر که فلک در خایه بر عطر اولد و درت
غیر بود بو کویک و کین فلکی قصه در کتایه اذن بیزن بودد
لکه دنیا کویک بیزن ایجه فلک طیرا دورا و بچی فلک
زهره دورا دور بچی فلک شمس دورا بچی فلک مریخ دورا بچی
فلک مریخ بیزن فلک زحل دورا بچی فلک فلک فلک
برو جدر کتایه بوشن ایدر اذن اولور که هوزنک فلک ثابت
در خایه بیزن بیزا که بوشن ایدر کتایه بیزن حرکت ایدر
اما بویک ایدر کتایه بیزن حرکت ایدر کتایه طغوز بچی فلک
قاری فلا کوزن و هوزنک اطلس و فلک اعظم در خایه بیزن کتایه
افراد حرکتین بون حرکتی غایت بیز دورا شوقه در بیزن کتایه

اما بجهل و حجب كنت اهل فابند بود كه ارشوله بنزد و
 نظر ابدان در صفا نمازك دور كني اذ الاله من شمله
 امتنك شول التوقه كوشه كه بود قرا بجان آريوب و نوبت
 دونه تزد و نزن اني كورن دور صفا نور الفجر گفت الاخلا
 بدي كه فاني كوكل هر بر پيشي كند و طفت كرا و ن
 دور تر بوسوز عفت الله بن عبتا شاستند آيد كعت الاخلا
 جهود كرمذهين دوا ريش ديدي كعت الاخلا ز آيتي بس
 يره ديور ابر عبتا ش آيت اول كه خرف الي بوسر مشد و كرا
 قلمين **ان الله يمشك السموات والارض انزولا الية**
 حاصلي معنيسي بود كه خرف الي كوكل و نيز تر نزن ز آله
 اولغه قوما كير نزن ز آله اولور شه كيه دوتير بلور
 الله تعالى دن عيري ومد عيب اهل حديث كين **ويز نون نضك**
 حكا اناك سوز كين ديه نو ناك كسا اوله سين زير ابو
 كازك ادين جازيبي نماي فوميش ناك كسا معلوم اوله كه
 هر طايفه نه مذهب دو نيشك در في صفت السموات و خلقها

عزي كنت نك اللذن كلمت من هم كنتك كم صورت
 دونه كرا و نون شوله در كه نك نيك دعوشين
 امتنك اولور جوزيك در نك نكي كلور و صور طيق خود زياده
 مهي زير ابو نيك واريعين بلكه ريلك اخلا
 و نون نون نضك كوكل عبا بين ذكي اين كوان شاة الله
 المعين اني عباي الافلاك والعلويات خرف الي نيشك و كرا
 كلام قديميه بن اول نك نيك فاني كوكل و نيز ادم
 بكار اينجمن اوشنورده معلق دور ديم كير نيه كيم خرف ال
 سور مشد **الله الذي رفع السموات بغير عمد من شاة**
 و دني بولري حكمت اينجمن براندم كرا ف ابراهم دني خرف ال
 نوك كلور عزي را مشد صورك نماز دن و نيز صورك
 كوكل دن و ظاهر صورك موجدن بر ن امدني بوسوز نور
 صيقل **و بعضي قفا سيره كه ديمشدر دنيا كوكل صورك**
 را مشد **اينجمن كوكل اقر مردن دور و عجي مور دن دن دن**
 باقر دن دن و نيشك مشد نزن نون نون نون نون نون نون

اول وقت بیدرد و کجی صورتیک بر اول بیدرد بر طرفین در آکا
 سهیل بیدرد و دخی آکا سهیل حصا ز و سهیل وزین و سهیل خلف
 دیر آن آیدنی بوسه سهیل شول بیدرد. اول و در آنک اول و دخی خط
 است و آن او نور سهیل درجه اوله اگر سوال آید در کشته
 بونا و فاج صورت در دخی عهد قدیم صورت ملز امشاک در
 نامادی که او داد ایچین اول او داند دینی اوله و دخی
 صورتی که صورتی که یازد اوله ایچ صورتی بر مومنان
 دخی او کدی بیکی یاد شاه که و اندن صفت کلن باشا
 صورتی که در کدی سوزیکه آرسلان صورت کبی نیل صورت و از در
 صورتی که ایچ صورتی که در کدی بس جو که صورت اولد
 و از دخی جوین بیغ مبن علیه التلام یعنی آیدنی سوزیکه سوزید
 ان آشد اثنا عشر ایاوم القيمة المصورون یعنی عدله
 یعنی اول و کتایمان صورت در و بیلگرد و و کتایمان
 آید و در صورت در و زمان خوف الی ایله و دخی هر کشته
 آن مندرخی بوقدره زیر امان و بر منک جان الله حق تعالی و

دیر که اول او کجی بیدرد و عالمانا کجا باقی در کد و کتایمان
 و ایچ دخی صورتی که در دخی و از در کجا آکا مثله دیر که اول
 دخی صورت بیدرد و دخی بیدرد که اوله و طیب جنوب
 و بن صورت و از در و بختل قوی اوزر که این صورت بیدرد
 و حراریت و حد از کلک و کلک بقدم و بخلع و باطنه و غراب فطره
 و سنج مجز و اخیل جنوبی جوت جنوبی و بر و او که مرز که بوضو
 بوند که این روز زیر که قطب جنوبی محل ملائکه در است
 و طوشان پیری و کلدز و اندر که بیدرد که این خاندین بر وضع
 حاصل اولد که این کورن بر کشته به بکود بونک بی به منکر
 اولد از سوزیکه که وضع باطنه که عرب آکا مغلف آیدر
 اول بیدی بیدرد و دخی بیدرد و اولد که اولد دخی کجا
 قبه دیر که اولد و بیدرد و در صورت و سنج صورت
 ادم صورتی که بکجی که کجی که کجی که آکا غشی است
 صورتی که بوزی سوزیکه در و بیدرد و در و بیدرد و سنج
 بیدرد که تمام دخی دیر که در حصار دیر که سفته قطب جنوبی در که

816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828

882 بقشد و باطله در تحقیق سوزد کلد و فصل اول که اول
 884 صورت که قطب شمالیه و از روی کره بر صورت قطب
 885 الاصفه در اکبرترین مقناوس و عوا و کجا و صفا
 886 دهی بر کره اخیل شمالی و فلک دهی بر کره و طانی و سلتانق و سرت
 887 الواقع دهی بر کره انت الظاهر و در حاصه دهی بر کره جنوب الحوا
 888 و عقیاب و زلفین و وضع القوس فرس اعظمه و مره مسلسله
 889 و مشک و وضع اورد و سرفه و سلفات دهی بر کره بختلاید کره
 890 بونکر قطب شمالیه در دهی ایزد کره بونکر کره بر کره بر کره
 891 شویکه اول که بر کره ایزد کره بر کره بر کره بر کره
 892 و باینده و غراب و سوز باینده در کره گو ایزد کره و دهی ایزد کره
 893 قطب که بر مقدس سوزد در دهی محصل املا که در و طانیه
 894 اول ایزد کره و بکنان کره اوله و آرفلکان بر وضع طانیه
 895 اولورته اخیل کره که اول وضع اخیل کره اوله
 896 بوضو کره بوقدر کره که در دوت و زوشویه که اخیل شمالی
 897 که اول سوز کره که در دهی کره شویکه کلد کره که اول فلک دهی

898 عد و باورد و هر چه بولاد کره اول که بختلاید و بولاد کره بختلاید
 899 اول العین بختلاید و از کره که اکتفا منطقه البروج در کره اول
 900 اول بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید
 901 هر چه بر صورت کره در و بختلاید و بختلاید و بختلاید
 902 و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید
 903 و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید
 904 جمع حکم الله تعالی نذر تا بر کره که در بختلاید و بختلاید
 905 کره و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید
 906 بختلاید و از روی با این اول اول شمالی کره بختلاید
 907 بر باینده در و با بر کره بر باینده بوسوز دهی که در اکتفا اوله
 908 ایزد کره بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید
 909 و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید
 910 و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید
 911 و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید
 912 و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید
 913 و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید
 914 و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید
 915 و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید و بختلاید

855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

کلمه

همدشه قطبک جون سنده د کز نور هر کس که بو صور
 بر خالص بغيره بزنشه دخی آکا اخري بوزي اکلر اقمشته الله
 امر بيه صلح اولاد دخی قطب شمالي نك السند بر طالع وارود
 اگشا هند دليجه ميرون بدير کر و عرب دليجه قبه الارض و کر
 و اول طلغ روخا بيلک بيزيد روخا بيلک اناک ديه سنده اولوز
 هند اهلک انلک حقدن کاکا بيلک وارود دخی بيلک
 کک و کمارنگه نل بعضيني بعضيتندن شريفد و بعضيني
 شول خدکه دکر بر روخا بي پرستنه بايقو کوز مر غايت الله
 انک کي کور و خانبه الروخا بيه بيز کر دخی جن الفرس
 دکر و بعضيني روخا بيلک شولقد قوت وارود کي کند و کر
 هر نه صور ته ديلک زنه قواي زيرا کي صفا ده بونلر هوا بکر
 هوا بر حست لطفند سوز بود لبين در کون فابلد شولک
 کشتک شغلين قبول ايدز اق ايدز کور سوز و بيز کولک سندر
 قبول ايدز قرا کور سوز و دخی روخا بيلک کند و کر بجه ديلک
 آيه کشته و کر الله امر بيه بويک بيلک و کر شعکايه ملک الموت

بر اول سندن هر چه بي باقي کلد را لا حق تعالی باقيد و دهر
 مد هي اول سندن هر چه بي باقي کلد را لا حق تعالی باقيد و دهر
 ايدز کور کي بيز نه نونوار اولانسته کک و روخا بيلک
 حيات ذابتي وارود يعني کند و کر ذراک لري کک و لزند
 اناک بيلک اهلک فاموني جانسز و جانلور جمله بي فابندر اولک
 بيور سندر کلي شني هس اناک آلا وجهه يعني قوسنته هلاک
 اولوز الله ن عيني کک بيز بجه شتک هلاک زمانيله بيز کوز
 الجرب بويخته متقادي ايشه و دخی بيز کک و قطبلر وارود و قو
 بيلک روخا بيلک وارود اناک صورته لري بازنشکد و اناک
 وارود بيه حکو ايدز کور و ايدز کور بيز پادشا و اول اناک اناک
 شها بيلک اول صورته لري بوزي کک بيز کک و مکر کي بيز کک
 صورته لري قودي ميز مکر کي اناک شها لري کک و اناک
 روخا بي ايدز کک و قطبه بيز روخا بي وارود کي اناک صورته ادم
 صورته لري ابي کي و اناک اناک کي و دخی ابي عظمه ملو قندي
 وارود و اناک سندن اشي بيه الله بکر و قور بغي اناک شها خدو

عبد

824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838

785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

48-b
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

کورد فطنب جنوبي کور مرکز و بعض قوم فطنب جنوبي کور مرکز فطنب
شمالی کور مرکز و بعض قوم ایکسجی کور مرکز فطنب اول
فطنب دونه بوير. نقطه کرد کے لدرنگ اول اکی عالم کرد
کجا دارا الحان دیر کرمانا هم تکرانگا دارا الحان فرود رس ویر
خاصیت العلوی کین میدی بر یو اکی فطنب خاصیتک دلم دخی
شما کن اولان لرد احوال دیر لوج کیکر سوزی و زبیه
اندز کر کے هر جنوانک که طوغرینی دشوار اولسه طوغر می
کوخ اولسه دخی فطنب جنوبیه بختیه به سهیل بدزیه بختیه که
اول فطنب جنوبی فی الحال زیمت سن طوغی دخی اندز که هر
دوه که سهیل بدزیه بختیه فی الحال اولر • اما فطنب شمالی بدز
لیدر وارد کرد انک یون سنده د کورن اکا دب الأصغر و زون
هر کیشیک که کورنی اغریسته به اووز اولسه دخی اول بدز کر
بختیه انک علی ز اهل و که کین با بند کتائیده او قید
هر کیشیک که کورن زیمتی اولسه دخی کیشی نا بدز غید نا اکی
ساعتن بختیه دخی اول کیشی فطنب شمالیه فر شو بر اثر طوغر سنه

772

773

774

775

776

777

778

فطنب اولان کور کور کورینک یارینی قزل کلان یارینی قند
کلان کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
فماز قنلنا چوند بونل فرود و سا بخند در فرود و سر عمر شالین
یعنی تبر علیہ السلام ایتمشدر که اذا سألنا الله فاسألنا العزیز
یعنی بختیه که کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
اهل حدیث مذہب اوزبیه اختصار طریقه و بوند نصحت
حفتک ما سوز کرین سونیلیم ملا کیکر کور کور کور کور کور کور کور
یز کرین دکر ایله کور نا بی خبر اولیه سین فصل بلکه اهل
اسلام شونان اوزبیه کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
السنه دود و حکا بونک اوزبیه دکر فطنب جنوبي و فطنب شمالی
ملا کیکر بر کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
صلح یا بندن کجانی کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
فطنب جنوبي کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
فطنب شمالی کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
فطنب دونه اوله روحانی کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور

کورد

X

واردر شوی که جزای امت می سدره الشهادین و اسرافان مقار
 عرش اشد در جزای مثل کنند و مقاریندن چنانکه اسرافان
 مقارینه نظر ایت شونک یکی بفرکه بر اراق برین بدند و بعد
 کجی اجس بیعین علیها السلام بیور که بر کون که جزای علی
 السلام فایده حاضری تا کما فایده طور در کون نور قدس
 شوقند نور قدس که نور شونند کون کویچک اولدی و دخی شوقند
 بوزلدنیک بر مزجیم دکلو اولدی بر صورتیکه سکنش اولدی
 اسرافان کوزدنیک اشانه آید عظیمیندن فور قدم و بر حقد
 کلشند که اسرافان عرش اشد طور شد بر نایج باشند که
 اول نایج بیک دکنی واردر هر کینند بر منان واردر
 و هر بر مناره بر فرشته واردر که انک عظیمی حق تعالی
 بلور اندر بر جزیره دخی کلشند که حق تعالی بر فرشته بر آید
 کیم انک بر نبی نازند و یاد او دند و دست بر آید
 و سبع بود در سخنان الوهین النان و البریعی بالدر اول بیک
 جمع اندر بجد و اوله نازی و بر جزیره دخی کلشند بر فرشته بر آید

علی کلکله و در دخی بیکه صفات ملامتکله روحانی لایق
 شایسته دخی بیکه از نوق کینسه بلن ننگه ختالی بیور شد
 و ما یعلم جنود ربان لآخر اما شونک نشسته که خبرده کلشند در کلام
 انک اوردینه بر دخی بر باب دیکه این نور و حافی لایق
 صفتند ایت بویاب دخی یکی مرتبه اوردینه در اول مرتبه
 کتا بیدن و آخبا ردن در وایچی مرتبه حکما سوزندند
 تا که بویابی دخی بلیش اوله بشین و دخی بلا شنگه بری کوزد
 و طاغری و هوای کتا نشین تا آنکه که شوقه بخور و از طاغله
 بر بخور و صفت اولدی در نور و خا نور که هوا ده خوشک و از اول
 کوزد که نور طاغله بخور سکنه ان اهل اولیه خا اوله
 امدی بو شسته عقیدن اراق در کوزدن اهل اولیه فی ذکر
 انرا خا بنین بیکه ملامتکله بر بجه جسد و بعضی اولدی
 کوزدی صفت اولدی دخی شوقله اندن اولدی شیطانی آثار
 کوزد و ارجی و بعضی دخی صواب فرشته سید و بعضی
 دخی رحمت فرشته سید و هر بر نیک در وجه و بر مقاب

705 بن دینگر که روزه روزگار کند که بوهید و سنانه واره
 704 بکون کوردم کیمه بن این اول اغاجک دینج او تو مش ایسبو
 703 سالتت انک جانجی قبض الیم مقصود اولد کیمه ملک الموت
 702 عظیم فرشته در قوریه جان وانی و جمیع خلقک جانجی الور
 701 حق تعالی کا بر قوت ویریشد رکیمه برده کیزک و کورک کلک
 700 جانجی قبض ایدر قوریه عالم او کسند بر طبق کبدر الی جمیع
 699 عالمه ایریشور سنک انک کورک که ایریشد کسند دنجی یقین
 698 الحیر حیرده کلمشد کورک ملک الموت طور میشد ز او کسند
 697 بر این لوار در که جمیع مخلوقاتک شاغینی کلر انک پیرایه واره
 696 هر پیرایه بر کیشیک اذی با زیلورد هر کسکته نیک و عدل ایر
 695 اولسه اول اغاجک انک بر این صر زور ملک الموتک انک
 694 بر صر زور واره انکله صر ان پیرایه واره و شور اول پیرایه
 693 دوشد یکجی که اول کسجی چی که اذی اول پیرایه با زیلورد آره
 692 امید بوسون زید بقدر ایمان کسور زور که زور که و الله حله
 691 علی انرا بر زور که اهل سنت و عینک اعتقاد بر قوریه و حد بیه در

690 از هر کس که در این دنیا است و در این دنیا است
 689 سلیمان بن داود علیه السلام هر کون ملک الموت کلورد
 688 لایسک او زید طورد و شلق او لایسک دکن اندمشک
 687 کبدر که سلیمان بن داود بر کس کلیمه کورک اولد او کلورد
 686 بر کون ملک الموت اول کیشیک یورنه نظر آید اولت
 685 کسجی غایت قورده سلیمان بن داود شسته دن قورده
 684 حکم اولکل ناک بر هند و سنانه الله کیمه یورنی کورک اول
 683 سلیمان بیورده که یورنی هند و سنانه اله کس بر اغاجک دین
 682 قورده بر کون سنانه ملک الموت کلده صورتک اندر ای
 681 عزرا بل سینه بر رفیق واره سندن قورده بیجا آید که
 680 آیت کبری هند و سنانه السنون بن سینه آید که آیت
 679 هند و سنانه آید بی امید سینه یورن اولد اشک بر یورن قور
 678 عزرا بل آید با بی الله عزرا لی اول کسجی کجا آید که
 677 اول کیشیک جانجی هند و سنانه اولد اغاج دیند الغد
 676 امید بن کورده کورضا طغی و لایسک سنک ناکله او نور کون

690
 689
 688
 687
 686
 685
 684
 683
 682
 681
 680

669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674

فقط

645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

و طریق خوف غایبیدر جود بود که ایستادیم و سید پیر و اله
 حیران اولدک ● نه این جگنی بلمدی هر چه میخوردیم بیدن باز
 بر نقطه که فریدی اول نقطه دین بر نقطه سه و اریجه بجه بجه
 بیک کجروی پیر که کندوزین ایکی دزدلو حرف و ازدی
 یازدهمیی یازدهمیی دردی یازدهم سنده کند و نفسند و نور
 یازدهم جمع مخلوقات آن نورانی نور قازدی که بوند
 حرف عالی حکیمه راضی اولدیزی تا اولتیه لیمی و یا خود
 شاکر اولوزیزی تا اولتیا لیمی یا خود بلاه صبر این لوز
 یه ایتمیزی بوستیدن بونله کج یازدی دخی بیکه خورنی
 جمع سنده بلور دخی مخلوقات آن اولدن اخر خورانی نه
 اولجقدرینه ابریشه جگدز لوصد دخی لوج اشراقیه اضما از
 دخی انده یازیشدی کیه ایستادن تا ازتهای عالمه دیکن
 ایجه قفل بعمور باغرسه و اول بعمورد نغد و اول و اول
 بستموز ● دخی هر افا جده نقد و پیرا ق بستموز ● دخی
 هر نشنه دنیا د ترا بکوز اشراقیانی لوجه عرض بکن

616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629

اولدک ● دخی بکوز بر اندک انک اولدو بلخی بکرم در
 اولدک ● دخی بکوز بر اندک انک اولدو بلخی بکرم در
 بیک بیلوق بولدو اول دخی لایق تاکه قلم انک و زور
 یازیمینون که کنش لوج الحفوظ دیر که بوند نصیحت
 حرف عالی قلمه امرا بیدک یازغل بوحده لاله الا کلام لوز
 بقضای و لوفیش کنه لغمانی ● و کوز نصیحت علی بلای
 فلظک و یا سوا سی ● یعنی دمن اولوز که بندن اریق
 نکره ی بود و هر کس که راضی اولسه بینه حکیمه دخی
 شکر اتمه بینه نعمت بیه دخی صبر اتمه بینه بلا ابریم بند
 عزیز نکره استنسون بومقدار کلام قلم و لوج حقد
 که فاییت ایدر اما قلم لوصد لاله الا انا لفظ شریف
 اولدو بیک بیک یازدی شکر که حضور لرزه که بومقد
 کلام بچون اولدو بیک بیک یازدی جواب اندر که
 بوز که لکه هبت دوز و خطاب فکرت دوز و نای حیرت

601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614

دلیل

انك ايچنده كورلور و هر مطى عك ~~شك~~ كور شيد
ايچون صكولات كورلور و جن كور ~~شك~~ سوليا نا
استغنا رايد كور و جنى عرضك جوق ايا قلري و اردور
كبري جنى بقاالى انك ايا قلري ارايسته فومشه ركورسه
عرضك البته شول دك كورا و سندن بر جنف كچه مستك
اكر ضرور لرسته كه خرقى الى انك عرضته حاجت يوقد و بخور
براندى ايدوز كه هر نيكه براندى كند و ايجون براندى
شويله كه برى براندى اكا ما جى يوعيدى كوكورى براندى
كشا ما جى يوعيدى و دجى جميع نشنه نك عدوى
و دزى يبور و مقدا زنى يور مع هنا كتر اوز و شيدور
ذوران اغا دوز و ارمى اچوند زينه كيم خرقى ا بور شيدور
فن صلت مورا زينه قاوانك هم النور بس بولدى دوز و كجه سى
قولده حجت اچوند زير ما جى اچوند عرضك صفت
يا ايند بوند بو دوز سوز كفايت ايد و مستك اكر ضرور
كه لوح قلوب را ندى به حكمت دوز كه بولدى ادى هر بير و جور

كوكور سوزينه ايدى بهيا و سوز
كوكور و دوز عرضك كور و زينه ايدى
دزى اوز دزى كور و زينه انك صكور و جنى جل و علا در
قوت ايشته كن ايا كيم عرضك كور و خرقى الى قوت
ويرى جى كور نيكه كور و زينه بوند نص كور اولك
ورشته كور و زينه ايدى ايدى كور و خرقى الى اعظمى زينه
كور و زينه ايش خرقى عرضكى بوند اوز دزى كيد و زى
شويله مستق قودى بوند كور و شتر دى يعنى ديد كيدى فادى
سوز عرضك بولله طور و غور استه اما عرضك كور و زينه شويله
قرانك كلف زينه كور و زينه دوز و خرقى الى قوت بور
و بجمل عرضك زينه قور و زينه ثابته و علما و زينه عرضك
دوز و زينه و زينه و زينه و زينه و زينه و زينه و زينه
طراف ايدى زينه كه خرقى الى بوز و شيدور زينه ايدى ايدى
العرض و من حوله ايش حور ايجد ريهيم و زينه و زينه و
استغفر و زينه الا و اولد عرضته نظر ايدى زينه جميع موجود

572
571
570
569
568
567
566
565
564
563
562
561

580
579
578
577
576
575
574
573
572
571
570
569

562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571

لطف در اول عا بر سیمین در عا بر سیمین
 اول عرش صفتین سولیا و فضل بلکه خرقا لی عرش قنات
 اینند یا دایندی و هرتنه ابه کنه ادی عظیمه در
 رتنه خرقا لی عظیمه در کشته ابن وصف ابن من مکره
 انک وصف خیزه کلش اولابسه ابه اولسه بلن کرکه
 جمیع موجودات پیرا و کورک و عرشک قننه سول بر کاز
 نقطه سی کبندو بر اولو داینگ اول تا سنده دخی
 چلایوب درو بو جمیع خالو عبدا لله بن عبک ابند دن دخی
 عبدا لله بن سلا مند روات اولنگ ابند کور اول سنده
 خرقا وجود کورده بر اق انجو ابه ادی پیک بلد نظر
 بر هیت نظیرن ابند اول انجو ابه اول ابند بر بیان
 هموا اولوب اقدی و یویاره سندن عربی بران دی بوند
 اول عرش دخی پیک بل صوا و زین درده ننگه خرقا لی کلام
 عظیمین بورر کنه و کان عرشه علی الماء الله تعالی دوت
 خرقا برانده بر نیی دم صورتن ابدی بر نیی آرسلا صورتن

562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571

542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555

انما یسبحونک و یشکرک عجا بیده در و حاصیه بر
 خرقا اولو داینگ و کورک یا نور کوریک عجا بیده در
 دخی بر خرقا نور کوریک و کورک و ابغی لیلک و اغور
 و بوندن غیرت شک عجا بیده در و هرتنه کورک
 صورتیه و ادره اولنگ انک بیاننده در و هرتنه
 یعنی کتایک اولی انک اولی عجا بیده در کورک و ادره
 خرقا لی بیورر کنه اندیشه ابده که بو کورک و یا ادره
 بوندن کورک لطفه و غیرتک دخی و سنده بوندن کورک
 فابند عجا که خرقا لی بو خرقا کن بوندی و ازا ابده و ارا ابده
 بوندن کورک و بو خرقا کن و کورک بو خرقا دخی
 دورت فی سوره بر نیی حیوا فاندور بر نیی تا سیتور
 انما خرقا بر نیی بر نیی جمادا اندر ظاهر و طیاران کجی و دور
 بوندن غیرت شک اولنگ و لیلک و صوا و اولو و هوال کجی
 و جمله خرقا بر نیی را بکه بیه فی سوره دره آروا خدر
 که غایت لطفه در کنه اول خرقا علویین در و یا اجناسا

بلند

527 اور زبانه دخی جانلرک عجايبينه و پير زبانه پير نظر ما اثر اينده
 و کولک عجايبينه و جانک معدننه در و اوله اوله اوله اوله اوله
 حواير خمسه در زبانه ايديک اعصنا سنک خا صيننه در
 528 و عوز لارک و نا دملرک طبعنا زنه و ادمينک طبعنا لری
 529 بجه جنس اولر زبانه در و عاد قومينک عجايبينه در دخی تکاملک
 530 و عز انک و فغانک بيه که زنه و آخنا سيننه در ادمينک شريف
 531 لرنيک مرتبه سيننه و بيغا منزلک شرفينه در و بييله مننينه
 532 فرينه در و در ما لارک و مند عينا لارک و معز انک و کرامتک
 533 عجايبينه در و کيما مستين و طيب عيلنه در و عيا لارک
 534 طبعناک خاصه کز نه در و معالجه فائز افه ککان در
 535 دخی خرافات لارک قضا و قدرين در و کشف لارک عجايبينه در
 536 و دخی اولمک عجايبينه در و در نيا عيننه و بي و فالعينه در
 537 دخی بفت شهور يعني اولر لارک لارک لارک ککنده در کلدرک و کز
 538 الفان چينرک و شبا طبعناک عجايبينه در و عوز لارک اعصناينه
 539 و ککان لارک در و بولرک لارک فغانک عجايبينه در و کز

520 عجايبينه در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 521 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 522 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 523 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 524 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 525 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 526 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 527 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 528 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 529 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 530 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 531 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 532 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 533 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 534 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 535 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 536 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 537 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 538 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 539 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 540 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد
 541 در و کز لارک بر عجايب ترتيب اولينس در کز ايجد

492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511

فتمندان از فوق بلور چون بومقناز و نماز و ادب
بودند نضره کمالک در زنگ بیان این
باشاد ناک در عرشه ختم این کوزه اگز کینی جایی
نماید خبر صور سه اول بکس تا بذر بیزا که هفت
کنی و او در بی جمانه بنگاب نی بذر بوز کمالک
تریبی بلکه اول کس اوزن در زنگ اول کمالک
عاجایی در شویله که فرشته صفت کی دخی دو جانم
دخی یکی قطبک که تریبی جنوبی و تریبی شمالی
و کشتنک عجایب که در دخی ایک و سیرایدن بذر
وسیراین بذر لک عجایب که در کس النافی و عجایب
دخی سول نشسته کینه براهه کوا آسانند نو پار بیلد
پهری واتس بر تنک کولنده در دخی صا عقه و شهاب
قورق نه نشسته بکنه در دخی قوس فوخ نه نشسته ایون کن
دخی عجایب بکنه و نشسته بکنه وانک اندو کده در دخی
قورق لک عجایب بکنه در دخی انایک بر تله صوبک در کورک

482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496

کتابت کتابت
نفس این شویله که پیغمبر بوز مشدر
دخی بوز و قینک دان امده دوزان
که خیزد جایله مگافات آیدن حکایتی بزکشی بزکون
نظر آید که سن حاج بن یوسف بخون کوز منبین که اول
عطا بخش یاد شاهند آیدنی که بخشیشی مقدا دره در آید
بر کون او کینشدی بوز آینه اینو اند که هر خانه بی متفک
بکنان کوز قوس اندی ایک قینک مانک اغیار
دو زند حسن بصری آید اول مسرف کشی بیش بوز دانه جما ایس
بوز جا بوزک حاجی بندن آیریش بوز کسه نه نغز تک کرک
بن بوزکون جلیقه ایگوزدن از فوق کلیمه سولید کس کند
و غط که بیجه سی ویش و ایوش کولکه و ایوش کوز لزدی
اولدیلر اولدیلر بن اولد کس کس سوزلر بن اولد جا دچو موله
منفای امتز دخی هفتایک ایک مغلانات ووزین حاج

443 آید و باقی شیطان تصنیف در ...
 448 ندرن نور و خاقله بود ...
 449 یوستند بازدیلر و خاقله ...
 440 یوان قبولین و ارد و هرمان قلعه ...
 441 سرتندک نش ندرین وان و نه دین سولری ...
 442 و ازرده بوستندک بولارک مقصود لری اولدرک اولدر ...
 443 و نیای عمارت اولدر و غنه باقی قلعه ...
 444 هر نه کینه کوروب بولسیدک کماکون اینجه ...
 445 شایانندک دن کیندک آماکون اولان بونکان بعضی ...
 446 اولدرک کماکون کیندک کماکون اولدیغون شونله که ...
 447 کولر کماکون کولر کماکون کولر کماکون کولر ...
 448 سوزلرک کماکون کولر کماکون کولر کماکون ...
 449 نشان قوریش یعنی ظاهر اولدیغنه دلالت آید و بعضی ...
 450 اولدرک کماکون کولر کماکون کولر کماکون ...
 451 کولر کماکون اولد حاصل اوله • شونله که رؤیای ...

422 ...
 423 ...
 424 ...
 425 ...
 426 ...
 427 ...
 428 ...
 429 ...
 430 ...
 431 ...
 432 ...
 433 ...
 434 ...
 435 ...
 436 ...

467 و در بی کسی اوله کینه بر شهرد و طوموشش عینش ان بن کچو موش اوله
 468 و بی اول شهرد و بچه غایب لک اوله که این کوروشی اوله اوله اوله
 469 کتایب اید و بر کورن کتایب و نما مید اصفها نایب
 470 بر کسی بر کورن بگا صورت بیک از اوله کتایب اوله کتایب
 471 بچه سطر اید و از اوله کتایب اوله کتایب اوله کتایب
 472 دیر کتایب ان کوروشین بن آیدم که کوروشی اوله کتایب
 473 بر معروف کتایب جیفا ردی اوله کتایب اوله کتایب
 474 دیمش عجب شرح آلبش بوشته سوز کلمه ایدی اوله کتایب
 475 سوز و جیفته هتای کلام اوله مردان کوروش کوروش
 476 ایشند کیمدن غایب لک ایدی بن اندن شویله اکلیم کتایب
 477 بر کتایب ایشند کوروش اوله اوله اوله کتایب اوله کتایب
 478 سنجی اوله قضیه ظاهر کتایب نصیلت کتایب کوروش بن
 479 جوی کتایب کتایب شهردینک غایب لک کوروش خیر دار اوله
 480 کوروش بن کتایب کتایب خیر دار اوله کتایب کتایب کتایب
 481 اوله کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب

452 و این کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب
 453 بعضی اوله کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب
 454 نوزان کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب
 455 اید بعضی کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب
 456 سوز و اید کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب
 457 دلالت این بعضی اوله کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب
 458 کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب
 459 ان کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب
 460 کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب
 461 کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب
 462 کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب
 463 کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب
 464 کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب
 465 کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب کتایب

407 هَلَاكَ اَيُّدَا وَيُخَيِّحِي حَالِي سِرَّكَ اَوْلَدِي نِي كِي سِرَّكَ جَوْمَرِي غَرِي
 408 دَرَا دَمِي كُو نِي دِي رَجِي دِي دِي دِي كِي سِرَّكَ نِي سِرَّكَ
 409 بَال وَشِي كِي كِي نَا كِي طَمَنِي سِرَّكَ اَبِي سِرَّكَ عِلْمِي كِي دَرِي سِرَّكَ
 410 وَصَفْرَاي كِي سِرَّكَ چَشْتِي اَيُّدَا اَوْل وَشِي سِرَّكَ اَبِي اَحْسَانِ اَلِدَا
 411 اَوْلِي سِرَّكَ كُو رَقَدَرِي سِرَّكَ مَلِكَا اَبِي دِي وَدِي سِرَّكَ اَوْل اَخَا جِه
 412 صَوْبِي سِرَّكَ اَوْل بِنِ شِي سِرَّكَ وِسْرِي كِي وِسْرِي كِي وِسْرِي كِي
 413 سِرَّكَ كِي دِي كِي اَدِي اَوْل اَخَا جِه نِي فَوَشْدَن كِي سِرَّكَ اَوْل
 414 مَقْصُودِي بُو حَكَا اَبِي دِي اَوْل دَرِي كِي بِنِ اَوْل نَا اِدَا هَلِكِ اِحْسَانِي
 415 اَلْوَرِي كِي كِي عَوَضِ اَبِي مَرِي كِي كِي اَوْل نَا اِدَا هَلِكِ اَلْوَرِي
 416 وَعَدَلِ عَيْشِي كِي اَمِينِ اَوْل دِي غِي اَلِهِي سِرَّكَ اَبِي دِي اِبَا دِي
 417 دَا اَبِي دِي كِي عَيْشِي كِي اَمِينِ اَوْل دِي مَوَاحِشَا اَلْوَرِي اَعْلَا دَرِي
 418 كِي بُو نِي كِي كِي اَحْسَانِي عَوَضِ اَبِي دِي كِي دَرِي دَرِي كِي
 419 اَبِي دِي دَرِي وَكُلِّ حَسَنِي نِي نَا كِي وَكُلِّ مَالِي عَيْشِي مَرِي اَلْوَرِي
 420 مَقْصُودِي اَوْل دَرِي دَرِي اَوْل دَرِي اَبِي دِي اَوْل دَرِي دَرِي
 421 دَرِي دَرِي عَدَلِي مَنَابَهِي نِي اَبِي دِي نَا اِبَا دِي كَا اَوْل دَرِي

392 دَلِي دَرِي دَرِي مَكْتِ عَلِي بِنِي دَرِي اَوْفِي دَرِي
 393 اَبَا دَرِي دَرِي بِنِي دَرِي اَبِي دَرِي هِي دَرِي دَرِي
 394 سِرَّكَ دَرِي اَبِي دَرِي كِي بِنِي دَرِي جَوْمَرِي دَرِي صَوْبِي كِي طَبْرَا قَاظِرِي
 400 اَبِي دَرِي اَبِي دَرِي دَرِي اَبِي دَرِي اَبِي دَرِي اَبِي دَرِي اَبِي دَرِي
 401 نَا شُو كَا دَرِي كِي بُو اَخَا جِه سِرَّكَ دَرِي اَوْل اَبِي دَرِي نَا اَبِي دَرِي
 402 طَوَلِي دَرِي دَرِي اَوْل اَبِي دَرِي دَرِي دَرِي دَرِي دَرِي دَرِي
 403 اَوْل دَرِي دَرِي هُنُورِ اَوْل وَفِي دَرِي كِي اَوْل مَرِي اَبِي دَرِي خَرَقِي
 404 وَجَوْمَرِي دَرِي اَبِي دَرِي چَشْتِي كِي كِي اَبِي دَرِي بُو نِي اَخَا جِه
 405 اَبِي دَرِي دَرِي اَوْل اَبِي دَرِي دَرِي دَرِي دَرِي دَرِي دَرِي
 406 دَرِي دَرِي اَبِي دَرِي كِي بُو نِي اَبِي دَرِي اَبِي دَرِي اَبِي دَرِي
 407 قَوِي دَرِي دَرِي اَبِي دَرِي كِي بُو نِي اَبِي دَرِي اَبِي دَرِي اَبِي دَرِي
 408 سِي سِرَّكَ اَبِي دَرِي اَبِي دَرِي سِرَّكَ دَرِي اَبِي دَرِي كِي
 409 بَرِي حَالِ دَرِي دَرِي اَبِي دَرِي دَرِي دَرِي دَرِي دَرِي اَوْل دَرِي
 410 طَبْعِي دَرِي دَرِي اَبِي دَرِي كِي كِي اَبِي دَرِي اَبِي دَرِي اَبِي دَرِي
 411 فَوْنِ اَبِي دَرِي دَرِي كِي اَبِي دَرِي سِرَّكَ دَرِي عَقْلِي دَرِي اَبِي دَرِي
 412 اَوْل دَرِي اَبِي دَرِي دَرِي اَبِي دَرِي اَبِي دَرِي اَبِي دَرِي اَبِي دَرِي

377 ولد رگور ایضا ف حوسدر حصن غایب بود در ریدر
 378 آدمی نقد رجوق استرسه خریصی دخا بدید اولور اگر
 379 شویله که آدمی پوشش کین بجان عمر بولیدی خریص
 380 روا اولدی ● لیکن مال ملک دوشوروب دوشمنه
 381 قویب کین که خجالت دیدنا ملقد حکایت اشندک
 382 که جمشید پادشاه ایله برکون بر باغن او تومیشدی
 383 کوردی بریلان بر آغاجه چیقا دیک انده طوغانا یاوردی
 384 وازامیش قصدی اول یوایه واره یاوریلارین بیه طوغان
 385 فالقد یوایشندک چور سندن فریاد آید جمشید آلا بر
 386 یوق اندی ایله آغاجه صابخدی اول طوغانا اولدی
 387 کوردی امین اولدی اوچدی کتدی بر زمان د نصکن
 388 کور کلدی اغزیله بر آغاج کوردی ای جمشید له تخت
 389 کوردینه کوردی جمشید آیدر طوغانا اولور قوشد رنوم
 390 ایلیکه عوضک ایتدی اولدر ● ووا غا غده چوق فایله بر
 391 وازدرد ای اول قوش بلور اول آغاجک فایله سین ملک

372 کلدی ووشن تکا سوزیلن شیطان امیر
 373 کلدی ددی طراغین چیقا دیک شیطان طرای
 374 کلدی الیمن یونا ووطرازا لکن ناکا کوردی
 375 اولر طغان اولرندن برنتنه یلدا اولر سئل ایچینی بومش
 376 یانه وارد کوردیک بر باغیر جو ملک اغزد و تلوال اولدی
 377 اغزین اجدی کوردی ایچین دوروت یوز قزل التون نقل اولدی
 378 سونیب طور بیه سین چیقا دیک اول نقلدی طور بیه سینه ملدی
 379 اول سبیدان یای اولدی ملک استکباب ایچی اولدی دروش
 380 غصه سندن قورتابه مقصود اولدر که حکما لک سوزینسه و
 381 کتا بکینه اعتیار اتمک کک خور بغانق کرلدی
 382 اولدر ویش اول بینه اعتیار اتمیوب بر اقدی ایچدی
 383 صکره خطا ایچدی بیدی کیله اول بی برماندن بید
 384 کلدی غایب اولر سندن سهر بر نما مشدرد ای بر بونک
 385 علمنی هنر بی دیله وصف ایتسه اولر مک کین اوز ایشد
 386 حقیقته کد و واقف اولدی قیصور کدرد مقصود بود حکایتی

اولدی

347 حرمتها و اولادها پس عاقل چندی در کتب خود در کتبنا بر
 348 این خورا و اولادها مراد بود در کتابی که در کتبنا بر
 349 عزت و حرمت آنان حکایت آید که هر چه در کتبنا بر
 350 کرده که آید از ایشان کند رتبه آنان را و از غلظت
 351 شکر رزق آنند در اول دوش بود و شش اعیان
 352 آندی ناکه بر کعبه کوردی بودند و صکم دور
 353 کعبه بندیکه اول مناره و آره زیرا که مناره در کعبه
 354 بخندید که مناره مناره مناره اول مناره کعبه ایله
 355 جردی بو اراققه ناکه مناره در مناره و جلدی
 356 و اول مناره نیک بر چندین برین بر کعبه ایله
 357 اول در ویش این آندی او قیدی آنه بر کعبه مناره کعبه
 358 غصه بی اولسه اول کعبه شفا اینی طلاسون اسکو
 359 آندی نو فاقار اول غصه شندان نورته چونکه بود
 360 این او قیدی نیکه بو کمال اولدی فاقیدی اولدی بیانه
 361 آندی که در وندی صودن طکشن چقد آنه بر طلع نیکه

342 سنگد زبته قلعه التدر
 343 سنگد زبته قلعه التدر
 344 سنگد زبته قلعه التدر
 345 سنگد زبته قلعه التدر
 346 سنگد زبته قلعه التدر
 347 سنگد زبته قلعه التدر
 348 سنگد زبته قلعه التدر
 349 سنگد زبته قلعه التدر
 350 سنگد زبته قلعه التدر
 351 سنگد زبته قلعه التدر
 352 سنگد زبته قلعه التدر
 353 سنگد زبته قلعه التدر
 354 سنگد زبته قلعه التدر
 355 سنگد زبته قلعه التدر
 356 سنگد زبته قلعه التدر
 357 سنگد زبته قلعه التدر
 358 سنگد زبته قلعه التدر
 359 سنگد زبته قلعه التدر
 360 سنگد زبته قلعه التدر

287 غایب شدن شهرت و قلعه کرد و شکست و بیادار کرد
 288 و ورتو غایب شدن بون کتابی در اینده نامطالع
 289 بوند که کورتو بلده تا وصل او بدیت سکا دخی اول خا صلا
 290 اول و دخی اشو جگای اوبه کورتو حاکم
 291 برکتیک بر صاحب جمال چن ایند برکتا خانو
 292 و ارایدی و دخی بر اینج و ارایدی و برکتا و ارایدی
 293 برکتون باعه و ارایدی و برکتون کتابین او نور
 294 برکتون خا قونیه او نور دی غادی بودیدنی چونکه اوله
 295 یقین کله باغنه ایدر آسب سولکوا باغنه و یجه بیلد
 296 سکا ایما ایدم عارت فلد ارایدی اوش و صه ارایدی
 297 کیده بگانه در سنین بهضت ایدرین باغدن اراکلدی
 298 کیم بوبره ایاغنه بقدر که ستنکله به کیم چونکه سوز
 299 کیدرین سندن نصک بر ایاخی کله اولکینی باغدن نومید
 300 اوله بونک عورتیه ایدر عمره ستنکله کچوریم ستنک
 301 بولید یجه دوزخمت سگدم یکت ایلم فو حلدیم یجه ملک

287 علی و غایب شدن شهرت و قلعه کرد و شکست و بیادار کرد
 288 و ورتو غایب شدن بون کتابی در اینده نامطالع
 289 بوند که کورتو بلده تا وصل او بدیت سکا دخی اول خا صلا
 290 اول و دخی اشو جگای اوبه کورتو حاکم
 291 برکتیک بر صاحب جمال چن ایند برکتا خانو
 292 و ارایدی و دخی بر اینج و ارایدی و برکتا و ارایدی
 293 برکتون باعه و ارایدی و برکتون کتابین او نور
 294 برکتون خا قونیه او نور دی غادی بودیدنی چونکه اوله
 295 یقین کله باغنه ایدر آسب سولکوا باغنه و یجه بیلد
 296 سکا ایما ایدم عارت فلد ارایدی اوش و صه ارایدی
 297 کیده بگانه در سنین بهضت ایدرین باغدن اراکلدی
 298 کیم بوبره ایاغنه بقدر که ستنکله به کیم چونکه سوز
 299 کیدرین سندن نصک بر ایاخی کله اولکینی باغدن نومید
 300 اوله بونک عورتیه ایدر عمره ستنکله کچوریم ستنک
 301 بولید یجه دوزخمت سگدم یکت ایلم فو حلدیم یجه ملک

149 ● بزرگمردی فیلسوف فرز ● یعنی علم حکمت کالیله بلور و پرتو
 150 ● دخی هارون طنبیدر ● اندرون سینه علمنی بوز سینه چو
 151 ● اول کنی ان کسند فایته کلد بکارت کسند بزگو
 152 ● یاغله طولدرد بکر شو لیکه همه هیتنه دخی صغیر اول
 153 ● فیلسوفه کوندرد اول فیلسوف دخی بک ایکنه کو بکر صغیر
 154 ● کروایت کسند کوندرد ● اند کسند دخی اول بکری
 155 ● الهی آرتدی انبری بزگو سکی دزدنی جلا سینه اول فیلسوف
 156 ● کوندرد اول فیلسوف دخی اول کوسکی الهی بوزی جدی
 157 ● روشن ایلامه کوندرد چون اند کسند ریونی کورد
 158 ● بیورد بزرگه فیلسوف حاضر ایتد بکر دخی بکر کسند فیلسوف
 159 ● صورتی کسند سکا یاغ کوندرد مر آنک نه معنی و اول
 160 ● فیلسوف آندردی سز بند کز کیم بن علیه طولیم شو لیکه
 161 ● کورچک یاغله طولوا ولدیغی کی دخی صغیر بک علینک ستم علیه
 162 ● وقتد بری بو قدر بن دخی اول کو بکر سینه کیم اول یاغدن انک
 163 ● بزری بو قدر بن دخی اول ایض کسند لری آکا صا بجوم بک بزده آکا

132 ● دیدک فایده و بجز اوله نیت لی نون مصنوعانک عیاشین
 133 ● و مشوره اولک غرایب کون و بوغای نکره عین اعتیاد اوله
 134 ● منکر این لکه بغمیر قلنه التلا مریورد بکر بکر ساس
 135 ● خرم عیاشین عین حقیقی اولک صغیر و بکر انک
 136 ● دکر کز العیش بلی عیاشیت انک کسند کسند کسند چون
 137 ● عالمک مملکت انکسند و دکر دخی جهان سن نا سکر دخی
 138 ● و دورد لو زود علیله حاضر ایتدی ● هند یا دشا همی طبع
 139 ● اولدی ● آکا که نامه یازدی بکر مطیع اول دیوان کسند
 140 ● مطیع اولنریک بن سستی خود مطیع این زهر شویله کور
 141 ● یا دشا هکر ایلام اول یا دشا دخی سکر کسند نامه
 142 ● یازدی بکر تا خاور جمله دوندک آله طوت کیم بوز
 143 ● ولایت دخی اولک بودنی فایله نه خوار ایدر سرت
 144 ● ایست کسند ریونک سورینه حجاب بری بکر ستم نیله
 145 ● ایدر ستم اولدخی بودنی بکر کسند کسند کسند خوار بن
 146 ● و دخی ستم بوز علم بکر بستم ول کسند سکا بکی غایب

74 • مالدی بودردا بوغانلاک پان ایلاک وهر بولکن برطلخ پانید
 75 • قودی کند او ورت برده دورده دخی بونلری کند
 76 • وقید • حتی تعالی انک امریه هر برینک انلری و سونلر
 77 • بریندن ایرلدیک هر عضو کند و جینت نه فادک • سونلر
 78 • هیچ برینک بر نوکی برینت نه فاد شدی • و داد اولد نظر اولد
 79 • دخی بر هییه شیخونک الیه توندلر دخی حوقالی دیدیکیم
 80 • واعلم ان الله عز وجل حکم یعنی یا ابراهیم بد رستی بلکه الله
 81 • تالی عز بر د یعنی فالیدر قودر • یلا کند و دخی
 82 • حکم کند • یعنی علی علیه موا فید و سوا ال اکثر
 83 • سوردسه اوسکیم حکمت نیدیکه ابراهیم علیه السلام
 84 • بوجیم حیوانان دن بودردین اخیب را ایتدی که دخی
 85 • ابرو عین ایتدی جواب بونی دینه ورزیکه فاجور مجید
 86 • و طاموس غایتد خوب رعنادر • و خوس غایتد
 87 • جوق جمیع ایدر • و فرغده کی حیضدر • بونلر جمع
 88 • افرکه معنی اولد که کرسن بودرت یا و رخصتک

71 • علیه السلام و اوس • طاموس • و فرغده • و خوس
 72 • ایدک کل ناکون سنن که اولی پیجه دخی فلورین شیر اهر
 73 • برطلخ با شنه قویل دخی بونلری کند که کلسون دعوت
 74 • فایقل اندر صکر بونا موسی دوردت بونک الکل هر بونلر
 75 • افرکه دخی جمله سنن بکلرین انلرین سونکلرین برینه
 76 • یعنی ایت بودرد که سوردورت قوش انلر برینتی پان پان
 77 • سونلر ابراهیم و شیخون ایتدی فغانا زینجه من الطین الایه
 78 • اولی دخی قلدی پیجه ایتدی بولیم و لیکین دلر ویکه کوزلمه
 79 • بونلر ایتدی ایتدی که سن بلن سنین بر
 80 • برون زینتیه اوصلدا ایتدی که الهی کاک کوسنر اولد
 81 • پیجه دخی فلور سنین شیخونک ایتدی که سن بلن سنین بر
 82 • اولی دخی قلدی پیجه ایتدی بولیم و لیکین دلر ویکه کوزلمه
 83 • سونلر ابراهیم و شیخون ایتدی فغانا زینجه من الطین الایه
 84 • یعنی ایت بودرد که سوردورت قوش انلر برینتی پان پان
 85 • افرکه دخی جمله سنن بکلرین انلرین سونکلرین برینه
 86 • فایقل اندر صکر بونا موسی دوردت بونک الکل هر بونلر
 87 • برطلخ با شنه قویل دخی بونلری کند که کلسون دعوت
 88 • ایدک کل ناکون سنن که اولی پیجه دخی فلورین شیر اهر
 89 • علیه السلام و اوس • طاموس • و فرغده • و خوس

۴۱

1017 **قَالَ وَذَرَهُ ذَوًّا** اولش دَرِه كَرِهيم بيشي اورو چو برون كورن زياره
 1018 **اَقْرَبِينَ** كان قاورد رچورميش نبت نكته ديوي قلمغه
 1019 **كِرِيمَ بِيْعِدِي** من كنهانكار رگوشفائيت ايد چيد و محسب
 1020 **الْمُضْطَرِّبِ كَاللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** بيورد دجني كا اولد و منكر
 1021 **اَوْلَادِي** دي • سخن نكته كنده رسولي نصديقون نيكيون بويست
 1022 **وَيُرِيدُ** • **قُلْ يَحْيَى الْاَللّٰهُ اَنْفِهَا** اولد قمره • يعني ايت
 1023 **سَنَنَ يَأْتِي** حمله كورن اول چورميش كورده كرسول كيشنه
 1024 **كَيْمًا** اولدن هيج برنشته يوق ايكن واراييله • يعني
 1025 **وَاَوْدَدَ** ديوي قلمغه كورن قورون واراييله كندن و چونكر
 1026 **يَا** اولد بويه اولديت بزه جي بوكه تايي دوروك • كيم
 1027 **عَالِدَهُ** كورنيش و ايشد نيشن عايلو واراييله بوكلان ايجندن
 1028 **دِي** آيدلف • شون چون هيج برنشته نك آينه نكلكه
 1029 **عَالِدَهُ** شراش ككن نه كورن كورن و ايشه دي واراييله
 1030 **كُونَ** عايلك غريم كورن و بلده وكي واراييله جهانك نجهن كورن
 1031 **وَدَجِي** بو ديكه تايي اديني عايلب مخلوقات و غريب موجودات

99 **وَدَجِي** بو ديكه تايي اديني عايلب مخلوقات و غريب موجودات
 100 **وَدَجِي** بو ديكه تايي اديني عايلب مخلوقات و غريب موجودات
 101 **وَدَجِي** بو ديكه تايي اديني عايلب مخلوقات و غريب موجودات
 102 **وَدَجِي** بو ديكه تايي اديني عايلب مخلوقات و غريب موجودات
 103 **وَدَجِي** بو ديكه تايي اديني عايلب مخلوقات و غريب موجودات
 104 **وَدَجِي** بو ديكه تايي اديني عايلب مخلوقات و غريب موجودات
 105 **وَدَجِي** بو ديكه تايي اديني عايلب مخلوقات و غريب موجودات
 106 **وَدَجِي** بو ديكه تايي اديني عايلب مخلوقات و غريب موجودات

107

108

47 • وهو ذمراية كلام منظوم نوحه • والشمس
 48 • يتبعه الفاون • ودخى من قسمة سورك ايجى بوعذ
 49 • بزوعى اولدو كمان نه ايشمگه يازونه يازمغه والنج
 50 • زوعى اولدو ك ايكس كنه بله يرايه بس سورك سويليك عزندن
 51 • جهور ايشه نك سمغه دكككى وقت شونله كركد ك
 52 • سويليك دلي اول وقت يره وهوا ايشك نك دخى سمغه
 53 • اندن راحت بوله ناك كيد يازمغه وهوا ايشمگه يره
 54 • وجونك حال بوله اولد ايكس يره اخى بوليك ك ستمه
 55 • جمع اين ورضك اوفيله وايشمگه نك مسك اولغ ايتك
 56 • وجها نندن غايب جميع سورذات اكا معلوم اوله تاك
 57 • يخى ات ايه بلك وتغظيم ايتك لك شونله ك حوق ايتك
 58 • لا يقدر انك كوكندن ايشمگه ان اوله • يرا ك صافين
 59 • عظمتى وقدرتى ومضون عيند من سولور اولور • ودخى غاي
 60 • ك نزلك نزل اكا حاصل شونله ك ايشمگه نك دظالدين
 61 • كذوبى غاي بلك نوزمكون • وعيسى يبعث قلبه التاكركه

41 • كرام الناميقبول واللفظ لبي العشا بين مبدول شعير
 42 • وعين الرضا من كل عيب • كلمة ولا يكن عين الخط
 43 • بدى النساء يا اغاز ترجمه شونله بلك كرك كيكه ياشم
 44 • قتن سوزدن اذوقه كنج دين كرك • ودخ بولك نصير ك
 45 • قمتلو كنج سوزدن اذوق باقى قلما • ودخى بولك سوزدن
 46 • غزايتم كرى بلك ليك • ودخى بلك كرك ك سوزلوك
 47 • قيدر • يرفس منظر مذب • ويرفس منظر • منظوم
 48 • اكرجه حلا وتلوز ودهان راناز • اما مشور لشم
 49 • وارو ك اول منظومك يوقدر • يوقه اكله مر باقى ومنور
 50 • سلما فى منظومك وكل • ومخرج قسمة بيورد برك اولور

41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61

41
 42

كَنْزٍ فِيهِ فَصُورُ ظَاهِرَاتِهِ وَأَوَّلُ جَهَنَّمَ لِأَنَّ عِبَارَةَ ذِي قُوَّةٍ
لَيْسَ بِأَيِّدِي النَّاسِ كَمَا أَنَّ نَفْسَهُ لَمْ تَكُنْ فِي بَطْنِ آدَمَ
إِغْتِيَابًا وَأَنَّ كَمَا قَالَ عَيْنًا تُؤْتِيهِ بِهَا أَظْلُ الْخَالِ
وَأَلْجَالِ أَوْلَادِهِمْ • اللَّهُ سَعَى فِيهِ وَقَتَهُ بَرُونِ أَرَادَتْ
جَاهًا مُنْتَهَى أَوْلَادِهِ أَوْلَ مَوْلَى أَوْلَادِهِ رَجَمَهُ
مَسْغُولًا أَوْلَادُهُ كَمَا كَانَ عَيْنًا لِلْمُهْرِينِ
وَكَهْفِ الظَّلْمِيِّينَ بَقَا سِيَلِهِ بِوَكَايَاتٍ بَاقِي قَلْبِهِ • وَدَخِيَ
بُورِ كَعْلًا وَأُولَادُهُ هُمَا سَائِرُكَ وَصَفِي جِيَلِي • وَسْنَا
عَبْدِي فِي كَرَامَتِهِ وَآلِ الْوَالِيَةِ الدَّمْعِ • وَنَبَا بِهَ الْعَصَى
شِعْبِ بَقِيَّتِ بَقَاءِ الدَّمْعِ بِكَ هَفَ جِيَلِي • وَهَدَا دَعَاةَ
الدَّبْرِيَةِ سَائِرًا • وَأَكْرَامًا مَلِكًا دَعَا سَيِّبِي وَنَا سَيِّبِي نَوِي
أَتَى كَعْلًا تَرْكِي • أَدْبًا وَنَسَبِي سَيْبِي • هُرَارُ
بَسْتِي دَعَا مَهْدِيكَ كَلَابَ مَهْدِي • نَا مَوْجِدِي مَرْجِي
شَائِدِي • كِيرِي بَعْضُ بَوَانِي كَبِي كَابَ بَزِيدِي مَهْدِي دَعَا مَوْجِدِي
أَيْتُ قُلُوبِي كَانَا الْخِيَمِيَا دَا الْكَلَامِي بَعْدِي كَعْدِي الْخِيَمِيَا بَلِي تَعْدِي

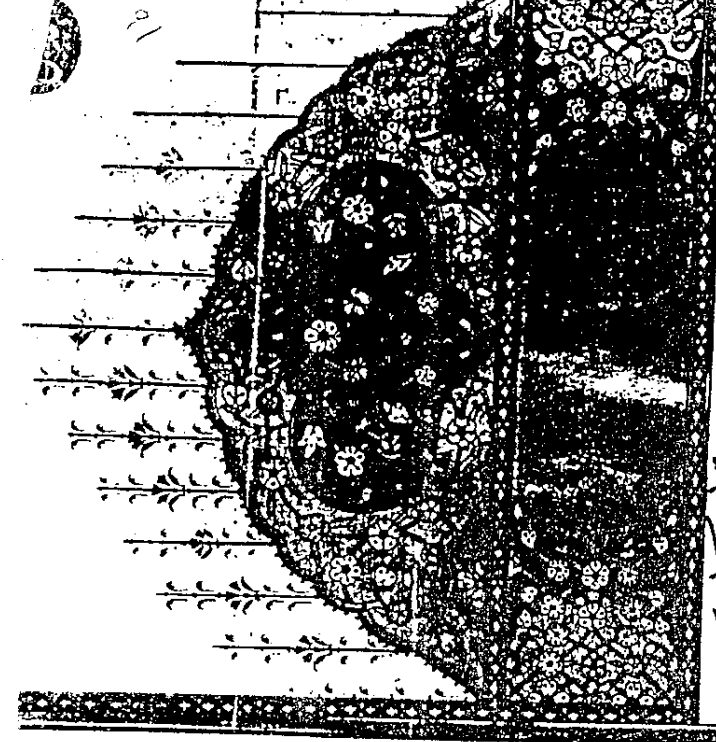
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

Alkanak
sile
sile
sile
A1E1
X

بَيْنَ سَهْلٍ وَبَيْنَ عِزِّ نَبَا أَنْ فَاضَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ شَائِبِي الْخِيَمِيَا
وَأَنَّ كَعْلَهُمْ فَرَادَ بَيْنَ الْبَيْنِ • أَمَّا اللَّهُ تَعَالَى بِأَنْوَارِ
مَعْدِي لَهُ أَقْوَامًا وَأَرْضَ مُسْتَشْرَقَةٍ • وَبَيْتِيَا رَبِّ رَأْفَةٍ أَعْصَمَا
الْخِيَمَاتِ مُورِقَةٍ • وَأَجْرِيَا اللَّهُ نَا رِيَمِيَا إِلَيْهِ عَلَى صَفْحَاتِ الْآثَمَاتِ
دَرَبِي سَطِبَ الْغَنَابِ دَوْنَهُ وَأَوْدَ الْخَلُودِ • وَالذَّوَامُ لَا زَالَ
رُكْنِي الدَّبْرِي • بَلَا نَافِي إغْتِيَابِي دَكِّي • وَمَهْدِي الْعِلْمِ
بِعَوَاطِفِ إِشْفَاقِي تَمَتِّيَا • وَبِرَحْمَةِ اللَّهِ عَمْدِي • قَالِ مَيْبِي
• وَجَوْنِي أَوْلَادِي دَعَا نَا كَانَا وَمَلَكَ هَادِيَا نَحْنُ خَيْرِي
فَرَمَانِ دَا الْأَمْنِيَا نَا كَرَامِي الْبَيْنِي الْأَمْنِيَا لَدُنِي • بَرَا دَعَا عِيَهِي
بِرَيْشِي دَا عَجَابِي الْخَالِقَاتِ كَعْتَابِي بَعْدِي رَحْمَةَ الْبَيْنِ • بَرَا
أَوْلَ كَعْتَابِي مَبْرُوكِيَا • وَعَمَلِي حَيْبِيَا • وَمَعْدِي
أَمْنَالِي • وَمَا خَذَعِي بِنَابِي • وَعِلْمِي نَا وَأَخْرَجْتِي تَمَتِّيَا
عِلْمِي حَيْبِيَا دَر • نَبَا مَعْتَابِي قَرَانِي قَدِيمِي وَبَيْتِي
نُبِي عَظِيمِي • وَمَنْ نَا يَلْعَمُ لِحُومِي • وَمَنْ نَا يَلْعَمُ حِكْمَتِي
وَمَنْ نَا يَلْعَمُ هَيْبَتِي مَشْتَقِلِيَا • عَلَا نَا بِوَصِيَاتِي وَبَرَا
وَمَا خَذَعِي بِنَابِي • وَعِلْمِي نَا وَأَخْرَجْتِي تَمَتِّيَا

2-6
4
4
4
4
4
4
4
4
4
4
4
4
4

تَعَمَّرَكَ وَجُودَ نِسْكَ كَالْمَعْرِفَةِ مَهْمُورٌ • كَلِمَةُ الْوَالِدِ الْوَالِدُ الْوَالِدُ
 كُنْتُمْ بِنَايَاتِهَا تَابَتْ بِأَصْلِهَا الْبَسْمُ ظُهُورُ كَلِمَتِهِ زِيَادَةُ
 مَعْلُومَتِهِ بِكُلِّ مَجْمَعٍ • مَخْلُوقَاتُ قِسْمِهِ أَصْلُهُ الْوَالِدُ الْوَالِدُ الْوَالِدُ
 دُرَاهِمُ الْكَلِمَةِ • وَأَوْجُ وَجْهِهِ أَوْزَانُ كِيَامِهِ الْمُسْتَسْقِينَ عَلَى صِفَةِ
 اللَّهِ عِنْدَهُ بِسُورٍ مُشْتَرِطَةٍ غَايَةُ الْآمِنِ وَالْقِيَمَةُ وَالْحَقَائِقُ •
 وَأَوْجُ نَسْتِهْ نَكَّ وَجْهِهِ • وَنَضْرُ مِنْ بَيْنِ يَمِينِهِ وَشِمَالِهِ دَائِلَةُ نَسْتِهِ
 وَأَنْفُهُ تَأْكُلُ الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ • وَتُرُوقُ لَيْلَتُهُ بِنَسْتِهِ
 وَقَوَاعِدُ الزُّمَرِ • وَأَسْتَهْدَمَتْ نَسْتُهُ الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ •
 وَمُعِينُ الْيَتَامَى وَالذُّلَى وَالذُّلَى • عِيَانَةُ الْأُمَمِ الْكَافِرِينَ •
 وَمُعِينُ الْمُسْلِمِينَ • شَمْسُ شَأْنِهَا دَائِلَةُ الْآمِنِ وَالْقِيَمَةُ وَالْحَقَائِقُ •
 الْأَنْبَاءُ • أَبُو الْقَمْحِ حَيْثُ وَنَدَى كُنْ دَائِلَةُ الْآمِنِ وَالْقِيَمَةُ وَالْحَقَائِقُ •
 الْفِكَرُ وَالْقَسْمُ الشَّهِيدُ • بِالْمَنْعَةِ وَالْمَلِكُ الْإِلَهِيُّ الْعَلِيُّ
 الْحَسَنُ هُدًى فِي قُرُونِ عِبَادِ اللَّهِ • الشُّبُهَاتُ فِي سُبُلِ الْإِسْلَامِ
 خَانَ أَمْرٍ مَعَالِمُ الْعَالَمِينَ الْآمِنِينَ وَالْقِيَمَةُ وَالْحَقَائِقُ •

لِحَسْبِهِ اللَّهُ الَّذِي أَنْشَأَ عَائِبَ الْخُلُقَانِ • بِقُدْرَتِهِ • وَبِذِيْعِ
 تَرَابِ الْمَوْجِدَاتِ بِحَيْثُ كَسَبَتْهُ • تَقْوَضَتْ مِنْهُ نَبِيَةُ الْبَيْتِ
 نَجْوَى الْبَيْتَاتِ • وَوَقَعَ الذَّرَّجَاتُ • وَتَوَكَّلْتَ لِقَامِ عَرَفِ
 قَتْلِهِ لِحَسْبَاتِ • وَخَفِيَ الْبَيْتَاتِ • وَالْعَوَالِي عَلَى
 سِحْرِ الْبَيْتِ الْأَنْبِيَاءِ • بِوَسْمِ الْوَعْدِ صَاحِبِ الْقَسَمَاتِ
 نَفْسُ الْبَيْتِ الْأَنْبِيَاءِ • اللَّهُ تَعَالَى بَنَى الْعَقْدَةَ
 وَتَطْلُقُ بِمَوْتِ الْعَرَضَاتِ • أَمَا لَعْنَةُ اللَّهِ تَعَالَى بَنَى الْعَقْدَةَ
 وَيَسْئَلُ شُكْرَ بَيْنِ أَيْدِيكَ • وَيَسْئَلُ كَيْفَ تَكُونُ بَيْنَ يَدَيْكَ
 وَأَمْرٌ

5 6 7 8 9 7 6 5 4 3 2 1

'ivaż (Ar.) Karşılık, bedel

i.H 420

i.+un 390

i.(ın) it- Karşılık vermek

i. i(d)-em 5561-62

i. i(d)-emezem 415

i. i.-mek 418

iy unl. Ey

i. 3217, 3254, 4067, 4089, 4162, 4205, 4261,
4410, 4683, 5707, 5719

izn

i.-i şerif Yüksek müsaade, izin

i. ş.+ile 64

'izzet (Ar.) 1. Büyüklük, yücelik, ululuk

i.+i 188

2. Hürmet, saygı, ikram

i.+ün 3931

i. dut- Hürmet etmek, saygı göstermek, el
üstünde tutmak

i. d.-asız 3542

i. eyle- Saygı göstermek, hürmet etmek

i. e.-di 324

i. it- 1. Saygı göstermek, hürmet etmek

i. i.-di 1634

i. i.(d)-er 3541

i. i(d)-erler 5260

i. i(d)-üp 3894

i. i.-mek 349

i. i.-meyeni 3358

2. Büyüklenmek, karşı koymak

i. i.-diler 3927

i.in gâret it- İtibarını zedelemek,
büyüklüğüne hanel getirmek

i. i.-di 3143

J

jengâri (F.) Bakır yeşili, bakır pası renginde
boya

j. 3184

jive (F.) Crva

j. 1402, 2331, 2959, 2965, 4690, 5241

j.+nün 2954, 2955

j.+yi 1270, 2957

j.+yile 1267, 2958

→cevher-i j., şu'a-ı j.

i., tercume/terceme i., terk i., terk-i dünya i.,
terkib i., tesbih i., teşbih i., tevakkuf i., tevbe
i., timar i., ülfet i., va'd i., vahy i., vakf i.,
vasf(in)ı i., vasiyyet i., vazife i., vefâ i., vezn
i., viran i., yâd i., yalan i., yarak i.,
yardım/yardımi i., yok i., yoldaşlık i., zaferi.,
zâhir i., zahmet i., zârî i., zâyi' i., zebûn i., zecr
i., zemm i., zinâ i., zindegâni i., zikr i., zikiri.,
zinâ i., zindegâni i., ziyâde i., ziyân i., ziyâret i.

idegör-

→ da'vet i., say' i.

itdür-

→ nakil i., nazar i., takaddüm i.

itmeklik

→ ta'zim i.

'itâb (Ar.) Azarlama, paylama

i. 4208

i. it- Azarlamak, ters davranmak, paylamak

i. i.-mekdür 4400

itdür-

→ hıfız i., hicret i.

i'tibâr (Ar.) 1. Hübar, saygınlık

i.+ı 3654

2. Önem, değer

i.+ı 490

3. Değerlendirme, takdir

i. 555

4. Bir şeyin hakiki olmayan, takdir edilen değeri

i.+ınca 895, 2913, 5476

i.+lar ... *bu 'acâyiblerde 'aynı i'tibârlar*

ıla'tefekkür ideler ki...123

→ mahall-i i.

i. it- 1. Saygı göstermek, hürmet etmek,
değer vermek

i. i.-mek 371, 985

i. -meyüp 372

2. Dikkate almak, önemsemek

i. i(d)-esin 1703

i. i.-medi 351-52

i. -ı **şeytân** Şeytanın aldatması, şeytanın
kandırmacası

i.+a 3653

i'tibârlık Kıymetli, değerli

i. 1560

i'tidal

→ burc-ı i.

i. **haddine gel-** Şifa bulmak, normal haline
dönmek

i. g.-e 789

i'tikâd (Ar.) İnanç, itikat

i.+ımız 719

i. it- İnanmak

i. i.-mek 463

i. i(d)-üp 1044

i'tiyâd

→ hüsn-i i.

ittifâk (Ar.) zf. Netice itibarıyla, sonuçta

i. 3100, 5387

i. **eyle-** Anlaşmak, uyuşmak

i. e.-diler 3644

i. it- Anlaşmak, uyuşmak

i. i.-diler 4315, 5823

i. i.-mişler 2126, 2318

ittifâkıla

1. Karşılıklı anlaşmayla, uzlaşarak

i.+ıla 4650

2. Çoğunlukla, ekseriyetle

i.+ıla 2311

i.-mişlerdir 917

6. Hazırlamak, tertip etmek, yapmak

i(d)-em ...*senug 'illetuği bilüp 'ilâc idem...*174

i.-mezsın 176

7. Bir yeri başka bir amaca tahsis etmek,

..olarak kullanmak

i.(d)-eyim ... *bir pâdişâh didi kim bunı enbâr
ideyim...*2453

→abadân i., 'adl i., ahd i., ahz i., ak i., 'aks i.,
'amel i., ârâm i., arz i., arzu i., âvâz i., 'avdet
i., 'ayb i., 'azil i., bahs i., bahş i., bayram i.,
bevl i., belursiz i., beyân i., bi'at i., biryân i.,
bünyard i., bünyardın i., câhıllık i., cânını kabz
i., cehd i., cem' i., cemî' i., ceng i., ceng-i
'azim i., cevâb i., cevân i., cezâ ve fezâ i.,
cimâ' i., cüş i., çâre i., da'vet i., da'vî inşâ i.,
da'viler i., da'visin i., da'visin i.miş ol-, da'vi-
yi nübüvvet i., defî' i., defn i., delâlet i., der-
hâst i., dirig i., dostluk i., du'â i., dünyâdan
nakl i., edâ i., emr i., endâze i., endişe i., eşer
i., esîr i., fahr i., fâ'ide i., farz i., fasl i., fehm
i., ferah i., ferraşlık i., feryâd i., feryâdlar i.,
feth i., fezâ i., fikir i., fursau fevt i., galebe i.,
gâret i., gayret i., gazâ i., geşt i., gizlü i., göç
i., gönli meyl i., gurûb i., gurûr i., gusul i.,
habs i., hacil i., halas i., halk i., hall i., hamle
i., hârâb i., hârâblık i., hareket i., hâsil i.,
hased i., hasf i., hatim i., hazer i., hâzır i.,
helâk i., heybet nazârın i., hezîmet i., hıfız i.,
hış(ı)m i., hıyânet i., hicret i., hikâye i., hile i.,
hisâb i., hisâr i., hizmetin i., hizmetler i.,
hücûm i., hüküm i., hürmet i., trak i., tızrâb i.,
'ibâdet i., ibtâl i., ibtidâ i., ihâta i., ihtirâmlar i.,
ihtiyâr i., ihtiyât i., ikdâm i., iktizâ i., 'ilâc i.,

i'lam i., itüfat i., in'am i., iğilduler i., it avâzı i.,
'imâret i., inkâr i., intikâl i., ishâl i., istigfâr i.,
istühfâf i., isti'mâl i., itab i., i'tübâr i., i'tikâd i.,
ittifâk i., ivazın i., 'izzet i., 'izzetin gâret i.,
kabul i., kabz i., kâhıllık i., kahr i., kara'at i.,
karâr i., kasd i., kat'i i., katil i., kazf i.,
keremler i., kısâs i., kısmet i., kıyâs i., kıyâs-ı
'aklı i., kifâyet i., konıklık i., kulluk i.,
kurbân(lar) i., kırvvet i., lagım i., mahbus i.,
mahrum i., mahv i., ma'lum i., mancılık i.,
mazarrat i., mededi., medh i., meflûc i., men'
i., mesh i., meşşatalık i., meyl i., minnet i.,
mu'âheze i., mu'âvenet i., mübâlefet i., mukâbil
i., mukaddem i., mukatele i., mukavemet i.,
musahhar i., mutî' i., mükâfat i., mülazemet i.,
münakkaş i., müsâfırlık i., müslimân i.,
müşâhede i., mütabi'at i., mütali'a i., nakış i.,
nakl i., nâliş i., nasihat i., nazar i., nehy i.,
nikâh i., nisbet i., nişân i., niyyet i., nüvâhat i.,
nüzul i., pâdişâh i., pâdişâhlık i., pâre i., pâre
pâre i., peygâmbarlık da'visin i., râğbet i.,
ri'âyet i., ric'at i., rivâyet i., ruh kabız i., ruşen
i., sabr i., sakalık i., sâkin i., sarf i., sa'y i.,
sedd i., sefer i., selâmet i., setr i., seyr/sevir i.,
sitemkârlık i., siyâh i., sohbet i., sirkecilik i.,
sovuk i., su'al i., sücud i., sulh i., sûretin i.,
şâzılık i., şefa'at i., şeffat i., şehid i.,
şem'idarlık i., şerh i., şerm-sâr i., şikâye i.,
şukrin i., ta'accub i., ta'at i., ta'cil i., tagayyüt
i., tagyir i., tahammül i., tahrik i., takdîr i.,
taleb i., tama' i., tamâm i., ta'n i., tasarruf i.,
tasdik i., tavaf i., ta'yin i., tazarru' i., ta'zim i.,
tebevvül i., tecdid i., tefahhus i., tefekkür i.,
teferruc i., tekbîr i., temennâ i., tenbih i., terbi'

o. Yapmak, nakşetmek

i.-yüp ... *ve bir nev'i ağaç olur ehl-i Hind anı
işleyüp yaprağın alıp kaftan idinürler* 5076
→hayır i., livata i., şer i., yavuzluğu.

işlen- 1. Yerine getirilmek, yapılmak

i.-e 1669

2. Çalışılmak, amel edilmek

i.-se 330

işlet- Çalıştırmak

i.-ün 5704

işrāk (Ar.) Gün doğmak, gün ağarmak

i.+dan 1121

it Köpek

i. 904, 1402, 3564, 4086, 4755, 4756, 4757,
4758

i.+e 3565

i.+i 3986

i.+ler 2691, 3666

i.+lerin 5654

it- 1. Yapmak, etmek

i. 3632

i.-di 2734, 3201, 3413, 4234

i.-diler 2306, 2938, 3318

i.-dügi 390

i.-dün 4134

i(d)-e 5081

i.(d)-ecegini 616

i.(d)-erisen 3632

i.(d)-erler 2998

i.(d)-erlerdi 4917

i.(d)-erlerse 2361, 3018

i.(d)-ersin 1651, 4236

i.(d)-ersiz 5170

i.(d)-erüz 720

i.(d)-esin 4134

i.(d)-esiniz 3934

i.(d)-eyim 2453

i.(d)-icek 799, 4888

i.-medi 88

i.-mek 216

i.-se 788

i.-seler 2288

i.(d)-ünüz 2797

2. Söylemek, demek

i.-di 3657

i.-diler 2134

i.-düm *bu kişi başa eydür ne oldug ben itdüm ki
bizim 'âdetimizdür..* 4325

i(d)-elüm 1077

i.(d)-er 3376, 4146, 4246, 4274, 5349

i.(d)-erdi 3709, 5016

i.(d)-erler 1081, 2942

i.-miş 5000

3. İnşa etmek, yapmak, kurmak

i.-di 3315

i.-diler 4593

i.(d)-eydi 3794

i.-mişdür 3605

i.-seler 4522

4. İmal etmek, yapmak

i.(d)-enün 3013

i.(d)-erler 3185

i.(d)-erlerse 3018

i.(d)-üp 2909, 3120, 3326, 3429

i.-seler 3183

5. Resmetmek, nakşetmek, yapmak

i.(d)-erlerdi ... *ve andan sonra gelen
pâdişâhlar'süretler i derlerdi..* 921

işit- 1. Duymak, dinlemek, işitmek
i.-di 308, 615, 1651, 2021, 4263, 4292, 5439,
5870
i.-diler 669, 5655
i.(d)-en 1664, 2182, 3160, 3591
i.(d)-ene 55
i.(d)-enün 51, 52, 2148, 4045
i.(d)-ecek 1679, 3135, 4056, 4061, 4672, 5265,
5519
i.-dik 381
i-düm/ü.-dim 2087, 2667, 2934, 4151, 5848
i.-gil 95
i.-mege 49, 53
i.-megi 1032
i.-memişem 3805
i.-meyeler 4047
i.-se 3589
i.(d)-up 4887, 5438
i.-ür 2449, 4584
i.(d)-ürler 1952, 2451, 4755
i.-ürmiş 4177
2. Haber almak, duymak, bilmek, öğrenmek
i.-di 948, 1575, 2012, 4183, 4896, 4961
i.-diğimden 476
i.-diler 1251, 5046
i.-düğümüzi 2397
i.-düm 5862
i.-(d)eler 5354
i.(d)ün 867
i.(d)-ecek 2240, 2646, 4058, 4727
i.-medigi 119
i.-mişdik 444
i.-mişüz 458
i.-se 3878

i.-sem 4264
i.(d)-up 3663, 4887
3. Öğrenmek
i.-diler ... *anuç iki yüz biç/säkirdi vardı ki olar*
'ilm-i efläk-nücümü andan işitdiler...1157

işkence

i. it- İşkence yapmak, eziyet etmek
i. i.-diler 2020

işle- 1. Yapmak, etmek

i. 3243
i.-diler 5651
i.-düm 4279
i.-mişler 1500, 4739
i.-ridi 4739
i.-rken 3266
i.-rler 1844, 3251
i.-rderdi 820
i.-rsen 210
i.-yenleri 3267
i.-yesin 210, 3244
2. İnşa etmek, yapmak
i.-diler 5635
i.-rdi 4235
3. Gidip gelmek suretiyle çalışmak
i.-r *kimesne bilmez ol yir ki anda gemi*
işler...1929
i.-yeler 1199
i.-yenleriçün 3613
4. Kullanmak
i.-diler ... *kineç yerine kaçrân işlediler...5636*
5. İmal etmek, yapmak
i.-mişler 4903

istikamet

i. bul- Karar kılmak, ikamet etmek

i. b.-dı 5405

istikbâl

i. it- Karşılama

i. i(d)-erler 2072

isti'mâl

i. it- Kullanmak

i. i(d)-erler 3070, 4817

istiskâ

i. ol- Vücudun bir tarafında veya yanında su birikmek

i. o.-dı 4516

istivâ

→hatt-i.

'isyân (Ar.) İsyân

i. 5717

i.+dur 4394

iş 1. İş

i. 820, 2388

i.+de 1839

i.+e 1838

i.+im 1139, 3674

i.+ini 1137, 4886

i.+ler 1500, 1651, 4739

i.+lere 2712

i.+leri 250, 1844

2. Hâl, durum, vaziyet, husus

i.+e 2732

i.+leri 4108

3. Amel, hareket, davranış, tavır

i.+idür 926, 3348, 3748, 4181, 4655, *şöyle*

ağladım ki ol/bir hakîm işidür...4777

i.+inüz 3747

i.+lerinde 1300

4. Mesele, konu, husus

i.+ün ... *meğer kişi ol işup/hakikatine kendi vâkıf olmadığı kuşürmdandır..375*

→âhîret i.i, dünya i.ini düz-, ince i.ler, kimyâ

i.i, ne i.e

i.e yara- İşe yaramak

i. y.-r 5885

i.üne gel- İşine gelmek

i. g.-ur 4886

işâret

i. eyle- İşaret etmek

i. e.-di 1252-53

i. it- Göstermek, işaret etmek

i. i.-mişdür 5668

i. i.-miş 3125

i. i(d)-üp 3684, 3688

işbu Bu, işte bu

i. 270, 290, 706, 1066, 3041, 3556, 4151,

4182, 4182, 4289, 4408

i.+nlar 901

i.+nun 3849

i. düzene Bu şekilde, bu surette

i. 1066

işde işte

i. 3895

işidil-fişidül- 1. Duyulmak, işidilmek

i.-di 5751

i.-ürdi 4087

2. Haber alınmak, bilinmek, duyulmak

i.-miş ... *ne kim/âlemde görülmüş ve işidilmiş 'acâyibler var-ısa...117*

→ağır-i bilad-ı i., ayin-i i., ehi-i i., kubbetü-i.,
leşker-i i., nür-i i., sultân-i i., şî'ar-ı i.

i. ehli Müslümanlar

i. e.+ne 4994

i. e.+ni 1829

İsma'il Kişi adı; Hz. İsmail

i. 1625, 5017, 5205

İsma'il-i Nikdî Kişi adı

i. 5220-21

İsmailü'bnü Ahmed Kişi adı

i. 1818

İsmailü'bnü Muhammed Kişi adı

i. 3958-59

ispâh (Ar.) Asker, sipahi

i. 5081

isrâf (Ar.) İsrâf

i.+dur 4401

İsrâfil (Ar.) Hz. İsrâfil, dört büyük melekten

kıyamette surlu çalmakla görevli olanı

i. 105, 629, 631, 633, 643, 736, 743, 3206

i.+e 625

i.+ün 735, 742

İsrâil

→Benî i., häcer-i benî i.

is/issî Sahip

i. 369, 3364, 3376, 5715

i.+ne 208

issilik Sıcaklık

i.(g)+i 2345

issiz/issüz İssiz, تنها, boş

i. 1846, 3727

İstanbul Yer adı

i.+da 2344

iste- 1. Arzu etmek, talep etmek, istemek

i.-di 1960, 2133

i.-diler 575, 3226, 3228

i.-r 3250, 3500, 3796, 3797, 4655

i.-rem 475

i.-rse 378

i.-sek 466

i.-seler 2278

i.-sın 610

2. Aramak

i.-di 4289

i.-diler 1577, 2177

i.-rdi 3794

i.-rken 5093

i.-rler 2831, 2850

→çäre i.

isten- Talep edilmek, istenmek

i.-üp 203

istidäre

i.-i Rûmiyye Bizans'ın çevresi, Bizans'ın
civarı

i. r.+nün 4328

i.-i arz Yeryüzünün yuvarlaklığı

i. 2498

istiğfâr

i it- Tövbe etmek, pişman olmak

i. i(d)-erler 588

İstih Yer adı

i.+de 4871

istiḥfâf

i. it- Hafife almak, küçümsemek, hor görmek

i. i(d)-erler 4916

istihzâ

i. idici Alay eden, alay edici

i.+lerdi 5662

- mescid-i İ.
- İsbehbéd** Kişi adı
i. 4829, 4838, 4844
i.+i 4826
i.+ün 4828
- İsefihān** Kişi adı
i. 4342
- İsfendiyār** Kişi adı
i.+un 2133
- İsfidāc** (Ar.) Üstübec
i. 2990
i.+ı 2990
- İsfihān** Yer adı
i. 2727
i.+da 469, 2540, 2541, 2543, 2544
i.+un 1477
- İshāk-ı Sencürî/İshāk** Kişi adı
i. 2425, 2427, 2428
- İshāl** (Ar.) İshal
i.+e 2322
→hacerü'l-i.
i. it- İshal hastalığına duçar etmek
i. i(d)-er 2832
- İskender** Kişi adı
i. 60, 134, 139, 142, 145, 146, 156, 157, 163, 166, 168, 171, 175, 177, 177, 178, 181, 183, 184, 188, 192, 193, 194, 196, 197, 2294, 2295, 2298, 2302, 2308, 2493, 2494, 2619, 2626, 2628, 2630, 2820, 2823, 2825, 2839, 2881, 2940, 2948, 3051, 3054, 3057, 3058, 3062, 3214, 3217, 3218, 3271, 3640, 3646, 3648, 3656, 3717, 3719, 3760, 4053, 4055, 4057, 4061, 4080, 4085, 4087, 4089, 4089, 4092, 4197, 4201, 4202, 4205, 4209, 4210, 4214, 4445, 4533, 4537, 5161, 5163, 5167, 5169, 5172, 5174, 5422, 5424, 5428, 5429, 5435, 5440, 5477, 5606, 5615, 5822, 5823
i.+dür 4195
i.+e 127, 131, 139, 142, 167, 179, 182, 3053, 3055, 3213, 3637, 3645, 3647, 3651, 4052, 4091, 5083, 5162, 5174, 5441
i.+i 1102, 4212, 4217
i.+ile 5081, 5082
i.+le 3637, 3643, 5438
i.+sin 4206
i.+ün 164, 170, 3720, 4199, 4199, 4492, 5176
→sedd-i İ., vezir-i İ.
- İskender-i Hazramüt** Kişi adı;
Hadramutlu İskender
i. 5601
- İskenderî** Yer adı
i.+nün 350
- İskenderiyye** Yer adı
i.+de 5686
i.+nün 1494, 3245
i.+ye 519
- İskenderiyyelü** İskenderiyeli
i. 2667
- İslām** (Ar.) 1. İslâmiyet, Müslümanlık
i. 4693, 4954, 5131
i.+da 3855
i.+dan 4954, 5046
2. Müslüman
i. 4142, 4804, 4831, 4885, 4923, 5266, 5267, 5510
i.+dur 4309, 5404
i.+un 4922

İrem (Ar.) Yer adı

i. 3625

İrgür- Ulaştırmak, eriştirmek

i.-mişdür 4721

i.-mişlerdür 872

İriş- Erişmek, ulaşmak, yetişmek, varmak

i. 5868

i.-di 13, 665, 1219, 2084, 2199, 2239, 2295, 2729, 2729, 2735, 3239, 3347, 3781, 3911,

4474, 4789, 4968, 5162, 5588, 5592, 5730

i.-diler 2139, 2651, 4608, 4760

i.-düğinden 711

i.-dük 4559, 4562

i.-düm 2392

i.-e 409, 2239, 2924, 2973, 3080, 3093, 5039, 5855

i.-gil 661

i.-icek 261, 3393, 3590

i.-icekdür 625

i.-medi 2083, 2431, 4476

i.-medin 5317

i.-memişdi 662

i.-memişdür 1129

i.-mese 1730

i.-mez 680, 1023, 1731, 2424, 2601, 3912, 3944, 4079, 5868

i.-mezsem 213

i.-miş 1316

i.-mişdür 1064

i.-se 655, 3077

i.-ün 1612

i.-üp 2183, 4966

i.-ür 192, 679, 711, 1022, 1125, 1194, 1343, 1709, 1728, 1732, 1795, 1809, 1937, 2001,

2007, 2009, 2023, 2045, 2055, 2056, 2070, 2225, 2318, 2338, 3025, 3174, 4489, 4808, 5416, 5776, 5872

i.-ürdi 4955

i.-ürler 5091

→ävâz i., eli i., gınâya i., mazarratı i., tamâm i., yavuzlık i.

İrişdür- Ulaştırmak, yetiştirmek

i.-dük 1132

i.-ün 5125

i.-üder 5492

→kemâle i. diler 5225, zahm i.-di 5440

İrkek bk. erkek

İRTE 1. Sabah, sabah vakti

i. 1579, 3495

i.+den 1371

i.+ye 3492

2. Ertesi, sonraki

i. *ve balık ırte gice böyle-y-idi...*5515

İRTESİ Ertesi, sonraki (gün)

i. 2337

→âzine i.

i. **gün** Ertesi gün, bir sonraki gün

i. 2255

İRTİHÂL

i. **ol-** Ölmek vefat etmek

i. o.-unca 3224

İsâ Kişi adı; Hz. İsa

i. 61, 320, 1553, 1558, 2334, 3489, 3491, 3493, 3495, 3497, 3498, 3498, 3499, 3500, 3527, 5015, 5203

i.+nun 1557, 3526

i.+yı 3503

i.+ya 1557

incü İnci

- i. 489, 567, 3000, 3002, 3006, 3082, 3084,
3088, 4697, 4703, 4910
i.+den 4699
i.+ler 2103, 4696, 4698
i.+nün 3084
i.+yile 4906
→ak i.

incün- bk. incin-**indür-** İndirmek

- i.-ecegem 3956
i.-ün 2233
i.-ür 1102
i.-ürler 1097, 2830, 4142

indürici Getiren, indiren

- i.+dür 672

ıgilde- İlemek

- i.-mek 1952

ıgildü

- i.ler it- İlemek, sızlanmak
i. i(d)-em 307

inkâr

- i. it- İnkâr etmek, tanımamak, reddetmek
i. i(d)-eler 5821
i. i.-mek 464, 481
i. i.-mekdür 931

ıgile- İlemek, sızlanmak

- i.-r 2887

ins (Ar.) İnsan

- i.+ün 2191
→cinn üi.

inşaf (Ar.) İnsaf

- i. 329, 329, 331, 377

inşâ

- da'vi i. it-

intiḥâ

- i.-yî 'âlem Dünyanın sonu, kıyamet
i. a.+e 626

intikâl

- i. it- 1. Yer değiştirmek
i. i.-mezler 1768
2. Anlamak, kavramak, idrak etmek
i. i.-mezler 1007

ip İp

- i. 2082, 2423, 4938
i.+i 2424, 4939
i.+in 3803
i.+ün 2084

ir- Ulaşmak, varmak, yetişmek, vasıl olmak

- i.-di 662, 5147
i.-e 1567
i.-erse 1662
i.-esin 2640
→göz i., nevbet i.

iregör- Ulaştırmek, varmak

- i. -esin 213

irâdet (Ar.) İstek, dileme, irade

- i.+i 4172
i.+ümle 5365
→ber-vefk-i i.

İran Yer adı; İran

- i. 1453, 3744, 3833, 3969
→melik-i İ., şah-ı İ.

İranî (Ar.) İranlı, İran'a mensup

- i. 5301

İrec Kişi adı

- i. 2522

i.-dugi 672, 1661
i.-düm 1828
i.-e 2244, 4140
i.-er 1693, 1810
i.-eyidi 3998
i.-icek 4441
i.-medi 2431
i.-memişdür 4641
2. Binek hayvanından yere basmak
i.-di 3801, 5866
3. Gitmek, varmak
i.-di ... *değizüq dibine indi dibine bir müddet
gitti..2234*
i.-e 2337
i.-er 2993, 2996
i.-erler 2998
i.-erdi 4626
4. Çökmek, batmak
i.-erdi 4238
i.-üp 2569
5. İsabet etmek
i.-dügi *Taberistan'da sa'ika indügi/yiri
kazarlar..1661*
i.-er 1665, 1677
i.-se 1664, 1674, 1675
6. Akmak
i.-er 2364, 2446, 4283
7. (Su seviyesi) Alçalmak, eski durumuna
dönmek
i.-e 2255
8. (Yıldız) Düşmek, kaymak
i.-se 1319
→üstü altına i.

in'am

i. it- İyilik etmek, lutufta bulunmak,
bağışlamak

i. i(d)-eler 317

inan-

İnanmak, iman etmek

i.-mazlar 649

i.-uruz 650

'inayet (Ar.) Yardım

i.+ile 4548

→kemâl-i 'i.

ince Kalın zıttı, ince

i. 5878

i.+dür 5480

i. işler Önemli meseleler

i. 1401

igen Çok, pek, fazla

i. 1181, 3232, 4780

incik Diz kapağı ile topuk arası, topuğa yakın

olan kısmı

i.+lerine 2517

incil (Ar.) İncil

i. 320

incin-/incün- mec. Gücenmek, kırılmak,

üzülmek

i.-diler 3645

i.-mememeg-içündür 5171

i.-udler 2024

incîr (F. < encîr) İncir

i. 3839, 3856, 4222, 4300, 5878

incit- mec. (Birini) Kırmak, üzmek,

gücendirmek

i.-memegiçün 3352

i.-meyesin 3640

i.-mezem 4215

imān (Ar.) İman

i. 2254, 5536

→mahz-ı i.

i. getir- İman etmek, mümin olmak

i. g.-di 4092, 4968, 5648-49

i. g.-diler 2768

i. g.-e 679

i. g.-em 5647

i. g.-mezler 718

i. götür- İnanmak, iman etmek

i. g.-di 5124

'imāret (Ar.) 1. Bina vb. yapı

i. 4040, 4261

i.+e 4265

i.+ler 3315, 3413

i.+lerçün 5382

i.+lerden 4495

i.+leri 3768

i.+ün 5569

2. Bayındır, mamur

i. 443, 5373

i.+dır 4428

3. Yapım, inşa

i.+ine 3337

→ahireti.

i. eyle- Onarmak, tamir etmek, yapmak

i. e.-di 3463

i. it- Yapmak, inşa etmek

i. i.-di 3471

i. i.-mekden 5490

i. kıl- Yapmak, inşa etmek

i. k.-dum 296

i. ol- Yapılmak, inşa edilmek

i. o.-dı 5708

i. o.-ur 4951

i.-i Hind Hint medeniyeti

i. 1932

i.-i Sind Sind medeniyeti

i. 1932

'imāreteyn

→zü'l-i.

imdi Şimdi, artık, o halde, öyleyse

i. 296, 701, 704, 718, 724, 728, 730, 763,
769, 939, 980, 1046, 1065, 1067, 1068, 1127,
1294, 1306, 1352, 1434, 1673, 1684, 1687,
1711, 1812, 1842, 1878, 1907, 1970, 1992,
2091, 2302, 2523, 2814, 2836, 3061, 3260,
3280, 3282, 3358, 3388, 3589, 3851, 4286,
4715, 4992, 5856

'İmrān Kişi adı

i. 4288

i.+ı 4289

'imrās Veba hastalığına verilen ad

i. 5780

→ta'un-ı i.

imsāk (Ar.) Cimrilik, pintilik

i.+ı 2540

imtūhān (Ar.) İmtihan

i. 1341

imtūnān

→fermān-ı zül-i.

İmyerte bint-i 'Ömer Kişi adı

i. ö.+em 3891

in bk. en

in- 1. İnnek

i.-di 742, 2014, 2210, 2210, 2430, 3197,
4155, 4442, 5421, 5421

i.-diler 4054, 4056

Z. Hariç, mustesna, sadece
i. 4036, 5144, 5166, 5352
→ve i.
illâ ki Sadece, ancak, yalnız
i. 1532, 1607, 2408, 2815, 2948, 3189
'illet (Ar.) Hastalık, maraz
i. 184
i.+e 2322
i.+i 777, 2314
i.+ile 5782
i.+ler 5256
i.+leri 409, 2313
i.+üm 175
i.+ünü 174, 174
'ilm/'ilim (Ar.) İlim
i.+den 315, 316
i.+e 1363
i.+i 230, 239, 1022, 1315
i.+ile 148, 216, 232, 318, 427, 5455
i.+im 149
i.+inde 2967, 3070
i.+indedür 535
i.+ine 85
i.+ini 5455
i.+inün 149
i.+le 426
i.+ler 128, 245
i.+üm 136, 206
i.+ümi 138, 245
i.+ünü 375
→hikmeti i
i.-i iklid Geometri
i. 235-36

i.-i 'aillamu'l-guyub Gaipleri bilen Allah'ın gizli ilmi
i.+dan 5817-18
i.-i dünyâ Dünyevi ilimler, müspet ilimler, pozitif ilimler
i. 15
i.-i eflâk-i nücum Astronomi
i.+ı 1157
i.-i hikmet
→mesâ'il-i i.
i.-i hikmet-i kemâliye Felsefe ilmi
i. 137
i.-i nücum Astronomi
i. 1170
i.+ı 1156
i.-i taşnif Tasnif ilmi
i. t.+e 234
'ilim-efzâ İlim artırıcı, ilim yayıcı
i.+dur 1305
ilt- Götürmek, alıp gitmek
i.-er 1846
ilticâ
i. **idin-** Sığınmak, iltica etmek
i. i.-di 5312
iltifat
i. **it-** Değer vermek, dikkate almak, itibar etmek
i. i.-medi 4681
imâm
i. **e'l-müslimîn** Müslümanların emisi, halife
i. 5388-89
İmâm Şâfi'i
→gür-ı İ.

itahîyye

→hikmet-ii.

İlak

→nehr-i İ.

i'lam

i. it- Bildirmek, anlatmak

i. i.-di 4537

i. i(d)-er 3220

ilçî Elçî

i.+dên 3132

i.+dür 4193

i.+ler 3053

i.+si 3133

ile 1. İle, birlikte, beraber

i. 94, 155, 156, 330, 344, 354, 559, 1684, 1740, 1742, 2908, 2986, 2987, 3479, 3518, 3523, 3919, 4012, 4016, 4131, 4131, 4214, 4259, 4259, 4259, 5352, 5386, 5431, 5431, 5431, 5531, 5734

i.+yidüm 3793

2. Bazı soyut isimlere getirilerek durum bildiren zarflar yapar

i. 555, 1128, 1128, 1341, 2760, 3682, 4157, 4543, 4645, 5105, 5588

3. bağ. Ve

i. 507, 4227, 5144

→güc ile, zulm ile

ilerü 1. İleri, öte, ön

i. 2462, 3796, 4286, 4488, 4756, 5057, 5429, 5433, 5435, 5438

3. ed. Önce, evvel

i. 3979

i. zamānda Gelecek, sonra, henüz gelmemiş zaman

i. 5214

ilet- 1. Goturmak, ulaştırmak, iletmek

i. 5295, 5649

i.(d)-e 696, 4279, 4932

i.(d)-eler 317, 697

i.(d)-iserlerdür 213

i.-di 701, 2309, 4272, 4281, 4727, 4919, 4939, 5650

i.-diler 1558, 1588, 3947, 4850, 4901

i.-gil 1971, 3904

i.-seler 3073, 3342

i.-sün 700, 5498

i.-ün 3437

i.-ünüz 1220

i.(d)-ür 1137, 1850, 1856, 1911, 3078

i.(d)-ürler 211, 1581, 2706, 4782, 5289, 5915

i.(d)-ürlerdi 5592

2. Aktamak, haber vermek

i.-diler ... *eymiş ki 'Abdullah bu*

kal'adan/fâ'ide görmeyiser bu 'arabuş sözünü işidüp 'Abdullah'a

*ilettiler...*3663

→toprak altına i.

İliyâ Yer adı

i. 3604

i.+yıdı 3610

İliyâ Kişi adı; Bir peygamber

i. 3604

İliyâ Beytü'l-makdis'e verilen bir ad

i. 3611

illâ (Ar.) 1. Ancak, sadece, yalnız

i. 809, 1667, 2033, 2759, 2885, 3185, 4376, 5324, 5351, 5825

i.+miz 5435
i.+si 1466, 1466, 1561, 2642, 5849
i.+sinden 3069
i.+sine 50
i.+sini 726, 766, 2650, 3070, 3658, 4123
i.+sintün 2522
→yüzden i. artuk
ikinci İkinci
i. 49, 725, 965, 1060, 1878, 2510, 3467,
3689, 5341
i. **gök** İkinci kat gok
i. g.+de 1397
i. g.+(g)i 941
ikindü İkinci
i. 4646
iklil (Ar.) Taç
i. 881, 908
i.-i **cenübi** Yer adı
i. 903
i.-i **şimālī** Yer adı
i. 886, 896
iklīm (Ar.) Ülke, diyar, bölge, yer
i. 1505, 2503, 2510, 2512, 2514, 2516, 2518,
2529, 4103
i.+de 4589, 4860
i.+den 3619
i.+dendir 4859
i.+deyüz 5641
i.+dür 4306, 4436, 4617, 4640, 4809, 4952,
5237, 5411
i.+e 1124, 2503, 2528
i.+inde 4432, 4735, 5777, 5797
i.+inden 1002
i.+ine 3285

i.+ler 5825
i.+un 2509, 2511
i.-i **'Arab** Arabistan, Arap ülkesi
i. 2504
i.-i **Hind** Hindistan
i. 2497
i.-i **küffār** Müşuman olmayan ülkeler, kâfir
ülkeler
i. k.+dur 4695
i.-i **zemīn** Yeryüzünün iklimi
i. 2507
ikrār
ikrār-nāme Tasdik belgesi, kabul vesikası
i. 5124
iktizā
i. **it-** Gerektirmek
i. i.-di 1667
i. i(d)-er 1760, 1761
il Memeleket, yer, bölge
i.+i 1919
i.+inde 1503, 3992
i.+lerde 1264
i.+lerini 3681
'ilāc
i. **eyle-** İlaç yapmak, ilaç hazırlamak
i. e.-yem 3650
i. **it-** İlaç hazırlamak, ilaç yapmak
i. i(d)-em 174
i. i.-mezsın 176
ilāhī (Ar.) ünl. Rabbim, Ey Rabbimiz
i. 67, 245, 1136, 1138, 1141, 1152, 1153,
1829, 1970, 2624, 3366, 4964, 5655
→hikmet-ii.

i. o.-duğı 1759

ihtirām

i. lar it- Saygı göstermek, hürmet etmek

i. i(d)-esin 1518

ih̄tişār

i.-ı tarīk Kısaca, özetle

i. t.+ile 755

ih̄tiyār

i. it- Seçmek, tercih etmek

i. i.-di 87, 2495, 3259

i. i.-digim 229

i. i.-diler 4862, 5139, 5888

i. i.-düğı 4953

i. i.-ersenüz 5231

i. i.-mişidi 218

ih̄tiyāt

i. it- Tedbirli olmak, temkinli, ihtiyatlı,
davranmak

i. i.-di 2299, 5429

İk̄āb Yer adı

i. 888

ik̄bāl

→me'hāz-ı gayr-ı i.

İk̄bāl Yer adı

i. 2558

ik̄dām

i. it- Gayret göstermek, çalışmak, bir işte
sebat etmek

i. i.-diler 5432

i. ol- Çalışmak, gayret etmek

i. o.-sa 929

iken Esnasında, ...dığı hâlde, ...dığı zaman

iken

i. 114, 3778, 4966, 5586

iki İki

i. 42, 48, 136, 245, 342, 504, 567, 602, 612,

613, 618, 724, 763, 767, 769, 778, 822, 822,

823, 842, 868, 868, 870, 898, 1047, 1065,

1086, 1156, 1181, 1183, 1250, 1250, 1252,

1253, 1255, 1257, 1334, 1338, 1355, 1355,

1356, 1360, 1370, 1410, 1412, 1421, 1427,

1436, 1471, 1482, 1488, 1491, 1632, 1853,

1906, 1934, 1936, 1936, 1948, 1949, 1960,

1976, 1999, 2033, 2033, 2066, 2109, 2168,

2168, 2197, 2239, 2381, 2420, 2441, 2453,

2464, 2470, 2501, 2533, 2592, 2600, 2608,

2682, 2713, 2731, 2733, 2744, 2762, 2882,

2901, 2931, 2961, 2976, 2979, 3021, 3038,

3106, 3119, 3148, 3161, 3207, 3230, 3231,

3269, 3321, 3331, 3331, 3361, 3380, 3398,

3400, 3424, 3430, 3430, 3503, 3507, 3510,

3510, 3517, 3528, 3535, 3538, 3560, 3612,

3616, 3617, 3643, 3656, 3709, 3822, 3832,

3868, 3875, 3970, 4001, 4001, 4002, 4002,

4032, 4033, 4033, 4034, 4034, 4037, 4038,

4051, 4081, 4235, 4295, 4300, 4329, 4330,

4335, 4339, 4353, 4420, 4442, 4443, 4447,

4520, 4523, 4580, 4645, 4692, 4719, 4741,

4742, 4752, 4753, 4754, 4754, 4763, 4803,

4840, 4857, 4884, 4902, 4906, 4921, 4923,

4924, 4924, 4967, 4971, 4972, 4972, 4972,

5026, 5033, 5039, 5090, 5120, 5154, 5157,

5188, 5189, 5189, 5232, 5234, 5236, 5248,

5276, 5285, 5309, 5309, 5311, 5313, 5324,

5376, 5445, 5452, 5459, 5461, 5468, 5477,

5494, 5526, 5573, 5620, 5645, 5732, 5771,

5813, 5823, 5826, 5841

i.+dur 1406, 5677

idüci/îdici

→cem' i., helâk i., istihzâ idici, şefa'at i.

idin-/idün- Edinmek

i.-di 4128

i.-seydi 3016

i.-üp 3150

i.-ürler 5076

→'avrat i., ilticâ i., karar i., ma'bûdi., maksâm i., munis i., şefa'at i., oyun i., yâr i.

idrâk

i. ide- Kavrayamamak, algılayamamak, idrak edememek

i. i.-mez 944

İdrîs Kişi adı; Hz. İdris

i. 1130, 1131, 1135, 1139, 1142, 1143, 1155, 1155, 1158, 1162, 1170

i.+den 1153

i.+e 1141

i.+i 1144, 1149, 1153

i.+ün 1134, 1146, 1146, 1148, 1152, 1169

İdrîsî

→çeşme-i İ.

İdrîs/İdrîsü'bnü 'Abdullah Kişi adı

i. 5145, 5148, 5149, 5151

i.+i 5147, 5148

i.+ün 5150

İdrîsü'bnü 'Abdullah İbn-i Hasan İbn-i

'Alî Kişi adı

i. 5145

idüci bk. idici

ifağât

i. bul- İyileşmek, şifa bulmak

i. b.-ur 2347

İfri dūn Kişi adı

i. 2519

i.+a 2735

i.+e 2728

ifrit (Ar.) mec. Fesat, bozguncu, ortalığı

kanştırın

i. 4014

iftirâ

→kizb ü i.

i. eyle- İftira atmak, iftira etmek

i. e.-di 1595

igne İğne

i. 141, 3851

i.+leri 142151, 152

ihâle (Ar.) Aynın ağıllanması, aynın halelenmesi

i. 1705

ihâta

i. it- Kuşatmak, sarmak, çevrelemek

i. i.-mişdür 3758, 3868-69, 4786

ihrak (Ar.) Yangın

i.+dan 1121

i. kıl- Yalınmak

i. k.-gıl 4463

ihsân (Ar.) İyilik, lütuf, ihsan

i. 317

i.+a 418

i.+ıla 414

i.+lardan 417

i. eyle- İyilik yapmak, iyilikte bulunmak

i. e.-dük 410

ihtilâf

→sebeb-i i.

i. ol- Anlaşmazlık doğmak, ihtilaf husule gelmek

i. o.-aydı 1035

4380, 4494, 4504, 4514, 4524, 4595, 4664,
4679, 4688, 4697, 4736, 4748, 4797, 4832,
4946, 4978, 5009, 5041, 5084, 5091, 5168,
5191, 5200, 5304, 5316, 5414, 5482, 5487,
5491, 5513, 5516, 5594, 5595, 5596, 5602,
5687, 5733, 5740, 5846, 5881, 5889
i.+indedür 636, 752, 975, 1018, 1019, 1940,
1951, 2216, 2818, 3191, 3208, 4175, 4432,
4793, 4985, 5261
i.+indeki 1501, 1738, 2591, 3056, 3517, 3567,
3570, 3683, 3826, 4111
i.+indekisin 3156
i.+inden 1845, 1863, 2101, 2437, 3391, 3695,
4047, 4660, 5165, 5726, 5754
i.+indeydi 354
i.+ine 345, 356, 797, 1168, 1626, 1720, 1725,
1726, 1923, 1996, 2025, 2077, 2082, 2089,
2099, 2218, 2297, 2326, 2345, 2354, 2414,
2429, 2449, 2454, 2682, 2762, 2826, 2949,
3046, 3094, 3171, 3174, 3177, 3356, 3403,
3557, 3561, 3583, 3675, 3693, 3873, 3979,
4371, 4373, 4497, 4694, 4834, 5339, 5473,
5474, 5557, 5565, 5785
i.+ini 3616, 5476
i.+lerini 5430
2. Ruh
i.+ine ... *eyidi kim eksilokiyem gelmişem ki*
sentü içine giren 169
→yiri.i
i.i art- Dolmak, dolgunlaşmak
i. a.-ar 1195
iç- İçmek
i.-diler 4845
i.-erler 2108, 2875

i.-erse 2294, 2857
i.-ersiz 1992
i.-icek 3157
i.-içekt 3159
i.-mese 1725
i.-mişdür 5737
i.-se 2062, 2326, 2689, 3009
i.-seler 2856, 3056, 3157
→and i., zehiri.

içerü İçeri, içeriye

i. 1701, 1747, 3170, 3496, 3501, 3928, 3936,
4379, 4417, 4749, 4829, 4830, 4836, 4837,
5056, 5559
i.+de 3499
i.+den 5459, 5460
i.+si 3046, 4749
i.+sine 5461

içre İçinde

i. 2757

içün 1. İçin

i. 61, 111, 448, 605, 682, 937, 1540, 2679,
3310, 3353, 3354, 3763, 4449, 4591, 4674,
4472, 4815, 4989, 4911, 5005, 5005, 5005,
5050
i.+dür/i.+dir 596, 598, 598, 751, 752, 3750,
5171

2. Uğruna, yoluna, için

i. 209, 5346

içür- İçirmek

i.-seler 3120

idbār (Ar.) Düşkünlük

i.+ından 2145

İdec Yer adı

i. 2128

İbn-i Seterün Kişi adı

i. 4111

İbn-i Sîrîn Kişi adı

i. 1233, 1237

İbnü'l-ḥalâik Kişi adı

i. 5154

İbnü'l-Mukna' Kişi adı

i. 1269, 4661

İbrâhîm Kişi adı; Hz. İbrahim

i. 65, 70, 75, 82, 83, 86, 93, 3319, 3397,
4724, 4999, 5112, 5204, 5522, 5673, 5675,
5678

i.+e 5675

i.+i 5681

i.+ün 5682

→makâm-ı İ.

İbret (Ar.) Ders, ibret

i. 3294, 5722

i.+i 5721

i. al- Ders almak

i. a.-magîçün 3282

i. a.-maz 2812

i. dut-/i. tut- Ders almak, ibret almak

i. d.-a 5569

i. d.-mak 285

i. d.-sun 4413

i. d.-up 3542

i. ol- Ders olmak

i. o.-ıban 5692

İbrişîm bk. ebrîşîm

İbtâl

i. it- İptal etmek, geçersiz kılmak, hükümsüz

hırsılmak

i. i.-di 5831

İbtida (Ar.) 1. is. Başlangıç

i.+dan 626

2. zf. En önce, en başta, ilk olarak

i. 1147

i. it- Başlamak

i. i(d)-eler 1061

İbük Hudhud kuşu

i. 4008

İctimâ' (Ar.) Toplama, kavuşum

i.+ından 905

i.-ı kevâkib Yıldızların kavuşması

i. k.+den 895

İç (Bir şeyin, bir yerin) Dış karşıtı, iç

i. 3411, 3416

i.+i 1195, 1486, 2092, 2099, 2434, 2436,

2448, 5713

i.+inde 117, 269, 291, 367, 444, 559, 586,

637, 659, 798, 935, 945, 976, 1104, 1499,

1503, 1535, 1535, 1610, 1670, 1727, 1893,

1895, 1925, 2023, 2045, 2086, 2113, 2130,

2165, 2191, 2261, 2314, 2316, 2335, 2385,

2421, 2426, 2458, 2576, 2680, 2703, 2730,

2773, 2807, 2931, 2949, 2960, 3036, 3062,

3074, 3145, 3156, 3163, 3167, 3168, 3172,

3180, 3305, 3309, 3321, 3334, 3462, 3463,

3475, 3479, 3490, 3492, 3505, 3507, 3524,

3528, 3537, 3544, 3583, 3618, 3681, 3702,

3728, 3843, 3862, 3865, 3866, 3874, 3949,

3971, 3975, 4014, 4084, 4130, 4132, 4214,

4240, 4282, 4298, 4359, 4365, 4373, 4374,

I

- ı.+ya 5334
2. Sıcaklık, hararet
- ı. 2599, 5809
- ı.+sı 1135
- ı.+sından 1685
- i. **eyle-** Isıtmak, sıcaklaştırmak
- i. e.-r 404
- i. **ol-** Sıcaklaşmak, sıcaklığı artmak, ısınmak
- i. o.-ur 1291, 1321, 2416
- i. o.-inca 2996
- i. o.-ıca 2996
- İstahar/İstahur** Yer adı
- ı. 704
- ı.+dur 3734
- ışıt-** Parlatmak
- ı.(d)-ur
- '**ışk** (Ar.) Sevgi, aşk
- ı.+a 1390
- ışıla-** Parıldamak, ışıdamak
- ı.-rdı 5064
- '**ıyal** (Ar.) Ev halkı, aile
- ı. 258
- ı.+ınızı 3956
- '**ıyş** (Ar.< 'ayş) Yaşama, yaşayış
- ı.+ımız 5613
- ı.+ile 416, 417
- ıztırāb** (Ar.) 1. Acı, sıkıntı, ıstırap
- ı.+ına 1952
- ı.+ından 2200
2. (Deniz) Dalgalanma, kabarma, coşma
- ı.+ından 5767
- ı. **it-** Kabarmak, dalgalanmak, coşmak
- ı. i.-di 1862, 5770
- ı. i(d)-er 1997
- '**ibadet** (Ar.) Kulun Allah'a karşı görevi, tapınma, ibadet
- ı.+dur 793, 793
- ı.+e 3223, 3248
- i. **it-** Tapınmak, ibadet etmek
- i. i.-mekden 126
- i. **eyle-** Tapınmak, ibadet etmek
- ı. e.-di 3493
- '**ibāret** (Ar.) Söz, ibare
- ı.+de *egerci kışır zāhir idi ve ol hazrete lā'ik*
- 'ibāretde fātrdı* 19
- İblīs** (Ar.) Şeytan
- ı. 5329
- ı.+dur 4292
- ibn** (Ar.) Oğul
- ı.+i 1216
- İbn-i 'Abbās** Kişi adı
- ı. 950, 4645, 4744, 4868
- İbn-i 'Akrab bin Ebī Mālik İbn-i Nāşir**
- Kişi adı
- ı. 3980-81
- İbn-i 'Alī** Kişi adı
- ı. 5145
- İbn-i 'Azab** Kişi adı
- ı. 4984
- İbn-i Cezīr** Kişi adı
- ı. 5739
- İbn-i Dāvud** Kişi adı
- ı. 2179
- İbn-i Hasan** Kişi adı
- ı. 5145
- İbn-i Kāfī** Kişi adı
- ı. 5129

2. Uzaklaşmak

1. o.-dı 4086

3. Uzak durmak, kaçınmak

1. o.-maga 1347

→ 'akıldan ı.dur

'Irāk Yer adı

1. 2531, 2538, 3730, 4857

1.+da 2496, 2549, 4875, 5798

1.+dan 5442

1.+dur 4859, 4868

1.+ı 2495

1.+un 3729, 4746, 4858

→hadd-i 'I., hudud-ı 'I., hulefâ-i 'I., kutb-ı 'I.

ırağrak 1. En uzak

1. 3782

2. mec. En uzak, en ilgisiz

1.(g)+ı 4954

ıraklık Uzaklık

1.(g)+ı 915

ırıl- Yanılmak

1.-diydi 5733

ırmağ bk. ırmağ

ırmağ Nehir, ırmağ

1. 2028, 2355, 2393, 2458, 2792, 3942, 4077, 4360, 4421, 4438, 4606, 4786, 4914, 5091, 5759

1. (g)+a 2138, 4511, 5177

1.+dur 1998, 2005, 2035, 2132, 2263, 4333

1. (g)+ı 2134, 2228, 2255, 3836, 4333, 4469, 4514, 5211, 5526, 5755

1. (g)+ıdı 5759

1.(g)+ınun 3836

1.+lar 2129, 2251, 2252, 2396, 2810, 4250, 4451, 5828

1.+lara 1390

1.+larını 3681

1.+ların 513

1. (g)+un 2229, 2458, 4335

'**ısābe** (Ar.) Başa sarılan sarık, tülbent

1. 4140, 4156

ısıcak Sıcak

1. 2383

ısın- Isınmak

1.-ur 2383, 3972

ısıtma Sıtma

1. 4871, 5005, 5775

ısmarla- 1. Emanet etmek, teslim etmek, tevdi etmek

1.-dı 625, 2731, 4173

1.-dılar 5367

1.-dım 3367

1.-dum 2617

1.-mak 208

1.-r 238

1.-rdı 234

2. Tembih etmek

1.-dı ... *anı gönderdiler ısmarladık aya çünkü ol tağa ıresin...*2640

1.-duk 3776

ısra Öbür, öteki, ileri

1. 1021, 2618, 4040, 4475, 4765

1.+ya 2649

ısıl 1. Sıcak

1. 1245, 1816, 2310, 2320, 2325, 3051, 3126, 3176, 4042, 5271

1.+da 1135

1.+dan 2601

1.+dur 1362, 2596

h. f.-mek 1306
 h. i.-meye 873
 h. i(d)-ünüz 1160
h.inden çık- Emrinden çıkmak
 h. ç.-mayam 4170
hümā
hümā-sāye
 →pādişāh-ı h.
Hümāy Yer adı
 h. 5515
hüner (F.) Hüner
 h. 3749
 h.+ini 375
 h.+lerde 3792
 →bî-h.
hüner-mend Hünerli
 h. 4421
hünerli Hünerli
 h.+ler 3656
hürmet (Ar.) Saygı, hatır
 h.+içün 4965
h. eyle- Saygı göstermek, tazim etmek
 h. e.-di 324
 h. e.-mez 689
h. it- Saygı göstermek, tazim etmek
 h. i(d)-e 347-48
 h. i.-di 346
 h. i.-mek 349
 h. i.-meyeni 3358
hürmetlü
 h. ol- Saygı duyulan biri olmak, itibar kazanmak
 h. o.-dı 187, 347

Hürmüz/Hürmüzü'bnü Şîr İbn-i Behrām

Kişi adı
 h. 1570, 1571, 1573, 1576, 1581
 h.+e 1573

hürrem

h. ol- Sevinmek, sevinç duymak
 h. o.-ur 852

Hürremîn

Yer adı
 h. 2538

hüsün/hüs(ü)n (Ar.)

Güzellik
 h. 291, 3897

h.+ile 5051

h.+üni 3881

→şāhib-h.

h.-i i'tiyād Adetinin güzelliği, alışkanlığının güzelliği

h. i.+ı 20-21

Hüsrev

Kişi adı
 h.+e 4926

I

ıklid

→'ilm-i i.

ırak

Uzak

ı. 663, 737, 861, 1317, 1339, 1916, 2146,

3045, 4857, 5825

ı.+dan 1417, 2120, 3776, 4947, 5341, 5442

ı.+dur 1181, 1287, 1995, 2599, 4495

ı. it- Uzak tutmak, uzaklaştırmak

ı. i(d)-esin 92

ı. ol- 1. Uzak olmak

ı. o.-alar 866

ı. o.-an 1695

ı. o.-sa 1292

huşk (F.) Soguk

h.+dir 1346, 1375, 1400, 2853

→serd ü h.

hüt (Ar.) 1. Balık

h. 880

2. Balık burcu

h. 1060, 1322, 1489, 1489, 1490, 1493, 5819

→bi'r-i h.

Hüvires Yer adı

h. 2713

Huzeyfe/Huzeyfe İbnü'l Yemānī Kişi adı

h. 5293, 5296

huzür (Ar.) Huzur

h.+ıla 4181

Hübcüli Yer adı

h. 2240

hüccet (Ar.) Delil, ispat

h. 598

h.+le 427, 430

h. -i **sādık** Sağlam delil, kat'i delil

h. s.+la 981

hücre Ev

h. 1217

h.+de 1221

h.+sinde 1211

hücüm

h. **it-** Saldırmak, hücum etmek

h. i.-di 5864

h. i.-üp 4684

hüdhüd (Ar.) İbibik kuşu, çavuşkuşu

h. 4008

hüdüs (Ar.) Ortaya çıkma, meydana gelme

h.+ı 848

hükemā (Ar.) Alimler, bilginler, filozoflar

h. 647, 725, 756, 759, 763, 856, 871, 958,

1122, 1182, 1351, 1365, 1393, 1412, 1434,

1495, 1501, 1504, 1506, 1775, 2397, 3019,

3027, 3875, 4136, 4341, 5774, 5815, 5817,

5888

h.+dan 1004, 1266, 1744

h.+yı 231

h.+mun 370, 650, 955, 5830

h.-i 'ālem Dünyadaki bütün bilginler, bütün alimler

h. 1912

h.-i mütekaddimīn Geçmiş alimler, eski bilginler

h. 1497

hüküm/hüküm (Ar.) Emir, buyruk, ferman

h. 874

h.+i 1795

h.+ime 608

h.+indedür 5154

h.+inden 4170, 5858

h.+ine 621

h.+iyle 2582

h.+iyledür 1616, 5760

h.+ümedür 341

h.+ümüzde 4656

h. **eyle-** Emretmek, ferman etmek

h. e.-gil 696

h. **it-** 1. Emretmek, hükmetmek

h. i(d)-er 2474

h. i.-medin 1616

2. Bir karate varmak, hükmetmek

h. i(d)-en 1307

h. i(d)-erler 818

- h.(g)+ıla 4616
h.(g)+ından 3902
h.(g)+ıyla 5529
- Hūd** Kişi adı; Kuran'da adı geçen peygamberlerden birisi
h. 3462, 4036, 4174, 5105
- hudūd** (Ar.) Sınır, civar, hudut
h.+da 2509
h.+ına 4864
h.+ında 1766, 2238, 2747, 2894, 2910, 3011, 3575, 3860, 4103, 4361, 4523, 4771, 4792, 5006, 5031, 5600
h.+ındandır 2006
- h.-ı Āzerbāyicān** Azerbaycan sınırı
h. a.+da 2263
- h.-ı 'Irak** Irak sınırı, Irak hududu
h. 4862
- h.-ı kibār** Yüksek yerler, yüksek kesimler
h. k.+da 1760
- h.-ı Māverā'ū'n-nehir** Maveraümehir sınırı
h. m.+de 4083
- h.-ı Mısır** Mısır sınırı, Mısır hududu
h. m.+da 1061, 2764
- h.-ı sıfālī** Alçak yerler, alçak kesimler
h. s.+de 1760-61
- h.-ı Türkistān** Türkistan sınırı, Türkistan civarı
h. t.+da 1815
- huld**
→daru'l-h.-ı Firdevs, kasru'l-h.
- hulefā** (Ar.) Padişahlar, hükümdarlar
h.+ya 5532
- h.-i Benī Ūmeyye** Beni Ūmeyye kabilesinin reisleri, başları
h. 3438
- h.-i 'Irak** Irak hükümdarları, Irak padişahları
h. 4862
- h.i'r-rāşidīn**
→menzil-ih.
- Ḥulinc/Ḥulunc** Yer adı
h. 2158, 2161
- Ḥulvān**
→hadd-i H.
- Hum** Kişi adı
h. 2014, 2016
- ḥumma** (Ar.) Sıtma, ateşli hastalık
h.+dan 3193
- ḥurma** (Ar.) Hurma ağacının meyvesi
h. 2895, 4077, 4715, 5881
h.+dan 4715
h.+nın 3691
h.+sı 5532
- ḥurūf** (Ar.) Harfler
h.+ı 513
- h.-ı ebced** Ebced harfleri
h. 515, 518, 522
- Ḥurūz** Yer adı
h. 5108
- ḥuṣūl** (Ar.) Ortaya çıkma
h.+ı 453, 4816
- ḥuṣūmet** (Ar.) Düşmanlık
h. 4174
- h. ol-** Düşmanlık doğmak
h. o.-dı 1596, 5310, 5311
- ḥuṣūṣ**
→'ale'l-h.
- Ḥuṣem** Yer adı
h.+de 5850

h.+dur 2470

h̄or

b. bak- Hor görmek, horlamak

h. b.-mamak 371

h. eyle- Hakir kılmak, zelil etmek

h. e.-rmiş 3359

h. ol- Aşağılık olmak, zelil olmak

h. o.-maya 348

h. o.-sun Bir beddua sözü

h. 5617

H̄orāsān Yer adı

h. 2530, 3854, 4792, 4912, 4913, 5510

h.+a 1762, 4867, 4931

h.+da 1447, 2540, 3857, 5179, 5195, 5301,
5727

h.+dan 3855, 4437, 4819

h.+dundur 4915

h.+ı 2547

h.+un 1819

H̄oristān Yer adı

h. 3942, 4361

h.+a 4676

h.+da 4661, 4903

h̄orlık Zelillik, alçaklık, hakirlik

h.(g)+a 4403

H̄ornık/H̄ornuk Yer adı

h. 4233

h.+a 4249

h̄orōs (F.< h̄orūz) Horoz

h. 76, 89, 669, 2483, 4582, 4583, 4585, 5037,
5654

h.+a 4583

h̄ortum/h̄ordum (Ar.) (Fil) Hortum, boru

h.+ına 994

h.+larını 5434

h.+larıyla 5433

h.+una 991

h̄oş (F.) Güzel, iyi, hoş

h. 1152, 1390, 1757, 1788, 2268, 2354, 2355,
2384, 2594, 2597, 2689, 2858, 3006, 3794,
4365, 4517, 4783, 4784, 5368, 5592, 5675,
5884

h.+dı 5613

h.+dur 377, 3762

→bî-h., zî-h.

h. gel- Gelene, misafire söylenen bir esenlik sözü

h. g.-di 1605

h. g.-dün 3623

h. g.-miş 3147, 4366-67

h. tut- İyi davranmak, memnun etmek

h. t.-gil 3655

h̄oşnūd (F.) Memnun ve razı

h. 4218

H̄oten Yer adı

h. 5086

h̄üb (F.) Güzel, hoş, iyi

h. 89, 852, 1114, 1202, 2268, 2407, 2543,
2745, 2761, 2795, 2905, 3067, 3082, 3610,
3716, 3855, 3859, 3884, 3974, 3982, 3984,
4077, 4136, 4275, 4311, 4422, 4773, 5001,
5011, 5018, 5032, 5240, 5299, 5400, 5410,
5584, 5884, 5914

h.+dur 4804, 4933, 5534, 5889

h.+lar 4707

h̄üblük Güzellik, hoşluk

h. 3748

h.+dan 3749

Ħīra Yer adı

h. 1255

h.+da 3598

Ħīre Yer adı

h. 4514, 4865

Ħīrfet Yer adı

h. 5078

Ħirmān Yer adı

h. 5451

Ħirmēnd Yer adı

h. 4438

Ħiryū Yer adı

h. 1428

Ħisāb (Ar.) Sayı, hesap, sayma

h. 4168

h.+da 5468

h.+ın 1174, 1342

h.ım 4409

h. it- Hesaba çekmek, sorgulamak

h. i.-dük 4578

Ħiṣār Yer adı

h. 912

Ħiṣār

h. it- Kuşatmak, muhasara altına almak

h. i.-di 4453, 4629, 4677, 5293

Ħiṣāmūbn'ū Muhammedū'ş-ṣāyibū'l-

Kelbī Kişi adı

h. 4936

Ħiṭāb

→ehl-i h.

h.-ı fikret Yüce hitap, yüce mesaj

h. f.+dür 614

Ħiytān Kişi adı

h. 5023

Ħīrum Yer adı

h. 3469

Ħizlān (Ar.) Kimsesiz kalma, yardımcısız olma, sefillik, zelillik

h. 980

h.+ı 1526

Ħizlānū'l-mecūsi Mecusiliğin zelilliği, Mecusiliğin sefaleti

h. 1041

Ħizmet/Ħidmet

h.(in) it- Hizmet etmek, hizmetinde bulunmak

h. i(d)-er 3576

h. i(d)-erdin 3154

h. i(d)-erim 3165

h. i(d)-eyim 3155, 4367-68

h. i(d)-eyin 303

h. i.-mişken 3164

h.inde ol- (Bininin) Hizmetini yapmak, hizmetine bakmak

h. o.-dı 5150

h.ler it- Hizmet etmek, hizmette bulunmak

h. i.-di 4201

Ħizmet-kār Hizmetçi

h. 3822, 4408

Ħod (F.) Kendi, bizzat

h. 130, 930, 3500, 3582, 3748, 4168, 4409, 4890, 5052, 5490

Ħokkabāz (Ar.F.) Hileci, düzenbaz

h. 1608

h.+ı 1604

Ħokkabāzlık Hilekârlık, düzenbazlık

h. 1609

Ħön (F.) Sofra

h.+a 5514

h.-i nātūki Görünen, açık, aşikâr hikmet

h. n.+dür 3282

hılâf (Ar.) Karşıt, zıt, aksi

h.+ı 1203

h.-ı şer'i Caiz görülen yalan

h. 3267

hılâfet (Ar.) Halifelik

h. 5407, 5408

h.+i 3768

h.+inde 4878

→nevbet-i h.

hilâl (Ar.) Yeni ay, hilâl

h. 1067, 1582, 2609, 3596, 4301, 5384

hil'at (Ar.) Değerli kumaş veya kürkten yapılan

bir kaftan

h. 5233

h.+ler 4479, 4720

h. vir- Hil'at giydirmek

h. v.-di 4639

hîle (Ar.) Oyun, desise, hile

h. 1347, 2760

h.+sidür 3571

h.+yi 3585

h.+yile 1272, 2823, 4167

h. düz- Hile yapmak

h. d.-di 4827

h. it- Hile yapmak

h. i.-diler 3355

h. i.-mek 3347-48

hîle-kâr Hileci, düzenbaz

h. 249

hılkat (Ar.) Yaratılış, fıtrat

h.+indedür 526

hil(i)m

→mesa'il-i h.

himmət (Ar.) Çalışma, emek, gayret

h.+leri 980

Hind Yer adı

h. 128, 827, 829, 1653, 1933, 2001, 2068,

2107, 2290, 2505, 2674, 2683, 2688, 2787,

2801, 3030, 3121, 3133, 4102, 4503, 4595,

5421, 5441, 5450

h.+de 2913, 3034, 3052, 4580, 5026, 5269,

5420, 5423

h.+e 3855, 4695, 4867, 5422, 5442, 5443,

5444

h.+ile 3853

h.+ü 5510

h.+un 1465, 1482, 5358

→bay-ı H., ehl-i H., iklim-i H., melik-i H.,

memleket-i H., pâdişâh-ı H., tül-ı H, 'ukalâ-yı

H.

Hindeyeter Basra'nın eski adı

h. 3769

Hindî (Ar.) Hintli

h. 2449

h.+ler 2689, 4304, 5273

→aksâ-yı H., tutya-yı H.

Hindüstân/Hindistan Yer adı

h. 4429

h.+a 696, 697, 700, 701, 705, 4727, 4730

h.+da 703, 1109, 1257, 2440, 2736, 2791,

2827, 2871, 3029, 3197, 4079, 4484, 4507,

4723, 4920, 4922, 5069, 5074, 5086, 5096,

5184

h.+dadur 2926

h.+ı 4730

→kutb-ı H., melik-i H.

hiçbiri Hiçbirisi, hiçbirisi

h. 224, 226

h. b.+nın 81

hiçbirisi Hiçbiri

h. 393, 809, 864, 3341, 5875

hidâyet (Ar.) Doğru yol, hak yol

h. 1528

hizmet bk. hizmet

Hikâk İbn-i 'Amlîk Kişi adı

h. a.+ın 4185

hikâyat

h.-i ğaribe Acayip hikâyeler, duyulmamış hikâyeler

h. 1076

hikâyet/hikâye (Ar.) Kıssa, hikâye

h. 126, 166, 191, 216, 290, 326, 345, 349, 381, 486, 794, 1082, 1091, 1158, 1239, 1262, 1269, 1850, 1861, 2548, 2550, 2637, 2666, 2708, 2721, 2725, 2934, 3051, 3129, 3142, 3244, 3260, 3284, 3628, 4102, 4176, 4267, 4294, 4554, 4668, 4759, 4894, 5121, 5161, 5186, 5376, 5709, 5859, 5871

h.+den 93, 214, 376, 414, 1231, 3165, 4016

h.+i 290, 314

h.+leri 829, 1240

h. it- Anlatmak, hikâye etmek, nakletmek

h. i.-diler 2455, 2638

h. i.-miş 5769

h. ol- Anlatılmak, bildirilmek, nakledilmek

h. o.-dugın 4207

h.-i ğarîb Acayip, duyulmamış, tuhaf hikâye

h. g.+dür 1118

h.-i nâdir Duyulmamış, bilinmeyen hikâye

h. n.+dür 2710-11

hikmet (Ar.) 1. Gizli sebep, hikmet

h. 86, 426, 925, 937, 2699, 3220, 4744, 5536, 5888

h.+de 4935

h.+den 493

h.+e 1363, 3526

h.+le 1500, 2728

2. Allah'ın insanlarca anlaşılamayan fiilleri

h. 1669, 2254

h.+dür 600

h.+i 849

h.+le 2475

h.+ler 1669

h.+ümle 1278

→ehl-i h., mecma'-i ulum-ı h., mesâ'il-i 'ilm-i

h., 'ilm-i h.-i kemâliye

h. ehli Filozoflar, felsefeciler

h. 943

h. ilmi Felsefe

h. 392

h. sözleri Felsefi sözler, bilgece sözler

h. s.+n 495

h. s.+ndedir 516

h. s.+ni 438

h.-i 'acîb Allah'ın insanlarca anlaşılamayan amacı

h. a.+ile 1912

h.-i ilâhî Allah'ın insanlarca anlaşılamayan amacı

h. 1667

h.-i ilâhiyye Allah'ın insanlarca anlaşılamayan amacı

h. i.+de 1913

- n.+ından 5247
h. it- Gazaplanmak
 h. i.-di 667
Hız(ı)r Kişi adı; Hızır 'aleyhisselâm
 h. 2240
 h.+a 2307
hibir (Ar.<hibr)
 h. **bagla-** Tecrübe sahibi olmak, ilim kesbetmek
 h. 2124
Hib(i)r Yer adı
 h.+de 4137
 h.+i 4139
Hibre Yer adı
 h. 4148, 4173
 h.+yi 4145, 4151
 →beldetül H., melik-i H.
hicâb (F.) Perde
 h. 5610
 h.+dur 4805
Hicâz Yer adı
 h. 2497, 3626
 h.+a 4962
 h.+da 2549, 5809
 h.+dur 4745
 h.+un 1470
 →zahrü'l-H.
Hicir Yer adı
 h.+dür 5533
Hier Yer adı
 h. 1446
hicret (Ar.) Hz. Peygamber'in Mekke'den Medine'ye göçü, hicrî takvimin başlangıcı
 h.+inün 5780
 h.+un 5786, 5791, 5796, 5801, 5805, 5809, 5813, 5837, 5841
h. it- Hicret etmek, göç etmek
 h. i(d)-iser 5136
h. itdür- Göç etmek zorunda bırakmak, hicret ettirmek
 h. i.-diler 5108
h.-i mübârek Hz. Peygamber'in kutsal hicreti
 h. m.+in 5724
hiç (F.) Hiçbir, hiç
 h. 140, 226, 276, 316, 327, 335, 796, 843, 919, 926, 974, 1023, 1128, 1242, 1249, 1261, 1265, 1286, 1307, 1532, 1563, 1641, 1700, 1744, 1781, 1879, 1899, 1995, 2063, 2136, 2170, 2296, 2354, 2408, 2431, 2433, 2450, 2454, 2636, 2687, 2697, 2722, 2750, 2758, 2759, 2773, 2777, 2778, 2802, 2813, 2864, 2935, 2948, 2977, 3007, 3016, 3022, 3128, 3254, 3256, 3289, 3376, 3440, 3440, 3451, 3602, 3603, 3634, 3669, 3729, 3745, 3787, 3805, 3843, 3870, 3871, 3904, 3908, 3912, 3975, 4000, 4007, 4113, 4168, 4252, 4315, 4376, 4536, 4574, 4598, 4625, 4677, 4749, 4757, 4757, 4765, 4786, 4848, 4852, 4883, 4996, 5028, 5058, 5070, 5084, 5090, 5116, 5191, 5239, 5245, 5322, 5380, 5464, 5469, 5481, 5485, 5550, 5552, 5581, 5581, 5609, 5642, 5741, 5751, 5818, 5872, 5885
hiçbir Hiç, hiçbir
 h. 114, 118, 276, 315, 630, 689, 689, 1552, 1736, 1799, 2026, 2028, 2061, 2085, 2101, 2814, 3696, 3811, 4622, 5114, 5723

h. ol- Korkmak, urpermek

h. o.-ur 3292

heybetlü Azametli, büyük, iri

h. 1223, 1840, 1862, 2119, 2148, 3126, 3367,

3907, 3912, 4531, 4563, 4573

hezār (F.) Bin

h. 3297, 5725

→hezārān h., hezārān bin h.

hezārān (F.) Bıclerce, binler

h. **hezār** Milyonlarca

h. 2783

h. **bin hezār** Milyardarca, milyar

h. 5516

hezîmet

h. **it-** Bozguna uğratmak, mağlup etmek

h.-di 4639, 5021

hıfız (< Ar. hıfz)

h. **it-** Korumak, kollamak, muhafaza etmek

h. i.-diler 3831

h. i(d)-e 3816

h. i(d)-erdi 3163

h. i(d)-erem 2633

h. i(d)-erler 3874, 5072

h. i(d)-er 3364

h. i.-mişdür 3759

h. **itdür-** Korunak, kollatmak

h. i.-di 4116

Hımış Yer adı

h. 4184

h.+a 5729

h.+un 4186

hınzır (Ar.) Kötü, aşağılık, alçak (kimse)

h. 5330

hırmen Harman, yığın

h.+ler 3875

hışn

h.-ı **Nüşirvân** Yer adı

h. 5338

hışm/hışım (Ar.) Kızgınlık, öfke

h.+ı 5588, 5592

h.+ından 5246

h. **it-** Kızmak, öfkelenmek, gazaplanmak

h. e.-di 5710

h. i(d)-üp 5707

hışm-nāk

h. **ol-** Kızmak, öfkelenmek

h. o.-up 3932

hıyānet

h. **it-** İhanet etmek, hainlik yapmak

h. i.-mek 3348

Hız(ı)r (Ar.) Kişi adı

h. 3219, 4272

h.+ı 4270

h.+a 4271

h.+un 4269

hıf(ı)z

h. **it-** Korumak, muhafaza etmek

h. i(d)-eler 2190

hıkd (Ar.) Kin tutma, intikam için fırsat

kollama

h.+a 1347

hınzır (Ar.) Domuz

h. 1377

hırş (Ar.) Hırs

h.+ı 378, 379

h.+un 377

hış(ı)m (Ar.) Kızgınlık, öfke, gazap

h.+a 1375

her biri Her, her bir

h. 1295, 2677, 3694, 5853

h. b.+miz 330, 4657

h. b.+nde 849, 5514

h. b.+ne 5233

h. b.+ni 3551

h. b.+nün 734, 1075, 1396, 3921, 4051, 4569

h. b.+nüz 3776

her birisi Her, her biri, her birisi

h. 234, 638, 868, 871, 890, 947, 996, 1160,

1436, 1779, 2091, 2202, 2205, 2476, 2652,

2784, 2788, 4941, 5310, 5311, 5495, 5838,

5843

h. b.+nde 3737, 4165, 4822

h. b.+nden 5243

h. b.+ne 1559

h. b.+ni 71, 5233

h. b.+nün 79, 1718, 1803, 1900, 2179, 4037,
4296

h. b.+yle

h. kankısı Herhangisi, hangisi

h. 240, 1411

h. k.+(muz) 5436

her ki Kim ki, her kim, her kim ki

h. 861, 2839, 3017, 3966

her kim Her kim ki, her kim

h. k.+i 3522

her ne Hangi, herhangi

h. 1883, 3878

her ne kim Her ne ki

h. 682, 683, 2421

Herât Yer adı

h. 5402

her-çend (F.) *zt.* Her ne zaman

h. 2399

Heremân Yer adı

h. 440, 1061, 1063, 2557, 5466, 5468

hergiz (F.) Aslá, katiyen

h. 1090, 2857, 3382-83, 5386, 5669

Heriv Yer adı

h.+de 5409

Herkend/Hirkend Yer adı

h. 2230, 2232

→bahr-i Hirkend

herkes Herkes

h.+e 1114

heştâd (F.) Seksen

h. 4485, 5280

Hevn Yer adı

h.+e 2044

hey'ât

→mesâ'il-i 'ilm-i h.

Heybe Yer adı

h.+den 4866

heybet (Ar.) 1. Azamet, büyüklük, ululuk

h.+inden 4844

h.+le 4380

2. Görünüş, heybet

h.+leri ... *yüzleri hübdür ve heybetleri*

gökçekdür..4805

→kelâm-ı h.

h. al- Korkmak, ürpermek

h. a.-dılar 4460

h. bırak- Korkusalmak, korkutmak

h. b.-dı 4842

h. nazarın it- Tecellietmek

h. i.-di 567, 1905-06

Ħemedan Yer adı

h. 1428, 2558, 4604, 5001, 5367, 5368, 5395

h.+a 475, 3271, 4649, 5377

h.+da 2542, 2544, 2544, 4600, 5399

h.+dur 3733

h.+ı 2539, 2546

h.+un 3634, 3635

hemîn (F.) Derhal, hemen

h. 2492, 5578

hemîşe (F.) Daima, mütemadiyen, sürekli

h. 230, 824, 1696, 1954, 2063, 2684, 3110,

3840, 3887, 4110

Hende Yer adı

h. 5411

henüz (F.) zf. Daha, hâlâ, henüz

h. 31, 275, 398, 661, 1155, 2238, 3661, 4442,

4492, 4920, 5385, 5409, 5580, 5599, 5683

hep (F.) Hep

h. 5135

her (F.) Her, her bir

h. 77, 165, 202, 207, 240, 329, 332, 357, 419,

420, 444, 482, 483, 489, 500, 545, 559, 586,

592, 600, 608, 616, 628, 629, 634, 650, 654,

657, 682, 683, 690, 691, 714, 714, 744, 771,

773, 776, 778, 808, 824, 834, 854, 860, 926,

928, 957, 978, 984, 996, 1053, 1054, 1066,

1067, 1067, 1068, 1069, 1092, 1095, 1097,

1098, 1124, 1198, 1198, 1205, 1259, 1293,

1332, 1333, 1355, 1369, 1411, 1415, 1423,

1424, 1467, 1541, 1623, 1679, 1747, 1922,

2039, 2059, 2061, 2075, 2080, 2111, 2155,

2162, 2225, 2261, 2262, 2264, 2278, 2288,

2312, 2313, 2326, 2337, 2365, 2366, 2377,

2386, 2399, 2418, 2421, 2423, 2448, 2460,

2474, 2477, 2488, 2500, 2501, 2503, 2503,

2598, 2599, 2605, 2629, 2664, 2689, 2692,

2703, 2738, 2741, 2751, 2752, 2774, 2778,

2793, 2799, 2819, 2837, 2858, 2877, 2892,

2893, 2911, 2949, 2957, 2977, 3072, 3080,

3148, 3160, 3189, 3240, 3243, 3249, 3258,

3272, 3303, 3303, 3338, 3340, 3342, 3372,

3381, 3386, 3401, 3422, 3448, 3464, 3487,

3522, 3529, 3552, 3552, 3561, 3562, 3565,

3582, 3588, 3588, 3594, 3596, 3612, 3653,

3682, 3697, 3700, 3705, 3773, 3814, 3814,

3816, 3821, 3858, 3863, 3864, 3874, 3887,

3920, 3982, 3999, 4038, 4039, 4039, 4043,

4098, 4102, 4105, 4107, 4110, 4177, 4187,

4230, 4237, 4277, 4300, 4325, 4329, 4331,

4334, 4335, 4340, 4375, 4404, 4412, 4417,

4442, 4474, 4475, 4475, 4481, 4485, 4489,

4493, 4505, 4568, 4582, 4586, 4587, 4589,

4595, 4599, 4619, 4704, 4750, 4756, 4769,

4860, 4875, 4879, 4932, 4942, 4943, 4944,

4945, 4975, 5008, 5046, 5060, 5098, 5099,

5104, 5123, 5131, 5164, 5181, 5181, 5208,

5209, 5209, 5212, 5213, 5239, 5263, 5279,

5284, 5285, 5286, 5307, 5339, 5396, 5403,

5413, 5436, 5448, 5448, 5449, 5449, 5451,

5455, 5458, 5462, 5476, 5486, 5488, 5492,

5495, 5498, 5514, 5569, 5595, 5621, 5628,

5748, 5784, 5819, 5820, 5854, 5872

h. bār Daima, her zaman, sürekli

h. 2024, 2272, 2351

her bir Her, her bir

h. 48, 73, 80, 658, 745, 1294, 1322, 1410,

2441, 2494, 3443, 3964, 5714

ĥebbet Yer adı

h. 4021

ĥediyye (Ar.) Armağan, hediye

h. 342, 343, 1573

ĥekīm (Ar.) Tabip, doktor

h.+ün 185

ĥelāk (Ar.) Yok olma, belāk

h. 814, 2751

h.+i 815, 4729

h. eyle- Mahvetmek, yok etmek, belāk etmek

h. e.-di 5441, 5784, 5813, 5851

h. e.-diler 3374, 3377

h. idüci Helakedici

h. 521

h. it- Mahvetmek, yok etmek, belāk etmek

h. i.-di 1612, 1835, 3837, 5781

h. i.-diler 2653, 4814, 5049

h. i(d)-e 4553, 5149

h. i(d)-er 407, 1943, 2119, 2378, 5773, 5855

h. i(d)-erdi 4099, 4099, 5919

h. i(d)-erler 5493

h. i(d)-ecek 5013

h. i(d)-iser 4225

h. i.-miş 4372

h. i.-mişsin 5347

h. i(d)-üp 1635

h. kıl- Mahvetmek, yok etmek, belāk etmek

h. k.-urmuş 3359

h. ol- Mahvolmak, yok olmak, belāk olmak

h. o.-ıardur 5133

h. o.-a 4554

h. o.-dı 5782, 5787, 5806, 5811

h. o.-dılar 4314, 4845, 5755

h. o.-maga 2140

h. o.-muş 1785

h. o.-sa 261

h. o.-ur 1664, 3783, 4102, 5104

h. o.-urlar 1822

ĥelāk-zāde Yok olan, belāk olan

h.+dür 2751-52

ĥelāl (Ar.) mec. Mahrem, nikāhlı eş

h.+üm 1218

hem (F.) bağ. ve zf. Hem

h. 46, 47, 52, 53, 63, 239, 640, 968, 971, 1056, 1077, 1237, 1238, 1440, 1555, 1572, 1698, 1777, 1777, 1778, 1843, 1978, 2002, 2039, 2100, 2133, 2142, 2191, 2200, 2346, 2395, 2403, 2442, 2443, 2451, 2602, 2641, 2676, 2717, 2766, 2847, 2875, 2953, 2967, 3024, 3082, 3090, 3178, 3210, 3243, 3255, 3351, 3461, 3613, 3736, 3754, 3827, 3828, 3841, 4035, 4081, 4208, 4211, 4213, 4220, 4304, 4345, 4365, 4461, 4483, 4518, 4526, 4616, 4674, 4736, 4751, 4793, 4858, 4923, 5012, 5015, 5086, 5144, 5171, 5252, 5269, 5346, 5592, 5727, 5739, 5807, 5809, 5831, 5851

hem-çünān Böylece

h. 235, 1285, 2857

hem-reng

h. ol- Aynı renk olmak

h. o.-aydı 961-62, 962

hem-vāre (F.) Düz

h. 4129

hemān (F.) Derhal, ĥemen, o anda

h. 1743, 2942, 3369, 4564, 4700, 5072, 5394, 5866

hazer

h. eyle- Sakınmak, çekinmek

h. e.-ye 2864

h. it- Sakınmak, çekinmek

h. i.-mez 4854

hāzır (Ar.) Usta, işin ehli, maharetli

h. 4712

hāzır (Ar.) Bulunan, mevcut olan, hazır

h. 327, 4144

h.+dı 739

h. it- 1. Hazır bulundurmak, huzura getirmek,

hazırda tutmak

h. i.-diler 146

2. Hazırlamak

h. i.-mişlerdir 2071

h. kı1- Huzura getirmek, hazır bulundurmak

h. k.-dı 2303

h. k.-dılar 157

h. ol- 1. Hazır bulunmak

h. o.-dum 5388

h. o.-un 4836

h. o.-ur 3481

2. Hazırlıklı olmak

h. o.-dılar 4836-37

Hāzır Kişi adı; Hızır aleyhisselam

h. 3217, 3220, 4267, 4274

Hāzır Yer adı

h. 4111

Hazım bin Hāzime Kişi adı

h. 4839

hazîne (Ar.) Hazine

h. 1654, 4664, 4983

h.+den 5345

h.+lerin 2616

h.+ferinden 1653

h.+mde 3131

h.+sinde 3144, 5919

h.+sini 5039

h.+ye 5182

hazîne-dâr Hazinenin idare ve muhafazasına

memur edilen kimse

h. 3136, 4666

h.+ın 3135

Hāzrâ Yer adı

h. 4258

h.-yı Mûsa Yer adı

h. m.+dan 4018

Hāzremevt/Hāzramüt Yer adı

h. 5601

h.+deki 2776-77

h.+e 4778

h.+ile 4180

h.+ün 4126

→İskender-i H.

hazret

→resül h.i

Hāzret-i 'Ömer Kişi adı

h. ö.+e 5216

Hāzret-i Sâlih Kişi adı; Kuran'da adı geçen

peygamberlerden

h. 4028

Hāzret-i Süleymân Kişi adı; Kuran'da adı

geçen peygamberlerden

h. 3952-53, 4015

Hāzret-i Yūsuf Kişi adı; Kuran'da adı geçen

peygamberlerden

h. 664

ḥayyatū-i-ḥava Dubbul-asgar'a verilen bir ad

h. 887

Hayber Yer adı

h.+de 4872, 5775

ḥayıl (Ar.) Bir zümre; At bakıcıları, seyisler

h.+dan 4510

ḥayır (Ar.) İyilik, hayır

h. 4406

h.+ı 4407

h. du'a İyi dua, hayır dua

h. d.+yıla 486

h. işle- İyilik yapmak, hayır yapmak

h. 3243

h. ve şer İyilik ve kötülük

h. 434

ḥayırlı Yararlı, hayıtlı

h.+dur 3264

ḥāyin Hiyanet eden, hain

h.+lerden 4262

h. ol- İhanet etmek, hainlik etmek

h. o.-a 1229

ḥayli (F.) Epeyce, oldukça, çok

h. 5502, 5806, 5812

ḥaylī

→ esb-h.

ḥayme (Ar.) Çadır

h.+si 4492

h.+sine 4161

→kum h.

ḥayrān

h. ol- Hayran kalmak, hayran olmak

h. o.-dı 616

ḥayret

→nidā-yı h.

h. de kal- Şaşakalmak, hayret etmek

h. k.-dum 5849

ḥayvān (Ar.) Hayvan

h. 1035

h.+dandur 1879

h.+dur 1029, 1031, 1038

h.+lar 2918

h.+un 771

ḥayvanāt (Ar.) 1. Canlılar, mahlukat

h.+dan 1363-64, 1391

h.+dur 552

h.+ın 1748, 1801

2. Hayvanlar

b. 1543, 1785, 2489, 2600, 2602

h.+a 1722

h.+dan 87, 1348, 1376, 1401

h.+un 5474

→enva'-ı h.

ḥayvanī (Ar.) Hayvanla ilgili

b. 878, 879

ḥayvaniyyet (Ar.) Canlılık, hayatiyet

h.+ine 1033

ḥayyāt (Ar.) Hayat kaynağı, hayat veren

h.+ı 1080

ḥayz (Ar.) Kadının adet görmesi, hayız

h. 4114, 4115

h. ol- (Kadın) Adet olmak

h. o.-dı 4118

Ḥazar Yer adı

h. 2516, 4650, 4811

h.+da 1655

h.+ı 4117

→deryā-yı H., leşker-i H., melik-i H.

h.+la 294
h. kişi Kadın
 h. 3118
havâ (Ar.) Hava
 h. 554, 835, 1291, 1321, 1719, 1724, 1725,
 1727, 1727, 1729, 1730, 1731, 1737, 1740,
 1741, 1741, 1742, 1746, 1753, 1753, 1754,
 1758, 1760, 1780, 1785, 1788, 1789, 1790,
 1793, 1803, 1903, 2576, 2576, 2585, 2838
 h.+da 728, 1271, 1322, 1674, 1692, 1759,
 5790
 h.+daki 1813
 h.+dan 1737, 2577, 5751
 h.+dandır 2961
 h.+dur 1723, 1789, 5368
 h.+lan 727
 h.+nun 1685, 1719, 1735, 1736, 1745, 1754,
 1757, 1767, 1770, 1791, 1922, 2568, 3061
 h.+sı 1033, 1362, 3716, 3982, 4516, 4707,
 4933, 5018, 5031, 5534
 h.+sın 1743
 h.+sından 5286
 h.+yla 2961
 h.+ya 834, 960, 1269, 1681, 1738, 1749,
 1808, 2492, 2572, 3074, 3078, 5772
 h.+yı 1721, 1792, 2568
 →'âlem-i h., te'sir-i h.
h. küresi Atmosfer
 h. 1671
 h. k.+ni 1671
h.-yı müteharrik Hareket halindeki hava
 h. m.+dur 1791
havârî (Ar.) Hz. İsa'nın on iki yardımcısı
 h.+leri 3526

h.+leriyle 3527
havaş (Ar.) Maneviyat, batın
 h. 847
havâşş
havass-ı hamse Beş duyu
 h. 529
havf
 →tarîk-i h.-ı 'âkıbet
havîz bk. havz
havl (Ar.) Etraf, çevre, civar
 h.+i 4508
 →dâ'iresi ve h.i
Havvî (?) Yer adı
 h. 878
havz/havîz (Ar.) Havuz
 h. 3403, 3617, 3689, 3694, 4297, 5304, 5507,
 5740
 h.+un 3693
hayâ (Ar.) Utanma duygusu, ar
 h.+dadur 4406
 h.+sı 4407
Hayâ Yer adı
 h. 2362
hayât (Ar.) Hayat
 h.+a 1362
 h.+ını 1876
 →âb-ı h., 'aynu'l-h., madde-i h., sebep-i h.
h. bul- Canlılık vermek, hayat vermek
 h. b.-ur 655
h. suyu Ab-ı hayat, ölümsüzlük suyu
 h. 2293
h.-ı zâtî (Allah) Kendi zatına dayanan hayat,
 başkasına ihtiyaç duymadan canlı olma
 h. 812

h.+farun 4391

h.+nun 158

h.+ya 5451

h. ol- Hastalanmak

h. o.-dı 195, 4796

h. o.-sa 790, 2380

h. o.-maz 5444

hastalık/hastelik Maraz, hastalık

h. 5797, 5800, 5801

h.+(g)a 2316

h.(g)+ı 3159, 5840

h.(g)+ine 5015

h.(g)+ıca 2883

h.+lar 254, 2341, 3157, 5398, 5773

→ur h.ı

hasūd (Ar.) Kıskaç, çekemeyen

h.+lar 255, 5051

hāşā

hāşā ki Aslā, katiyen, Allah göstermesin

h. 3435, 5410

haşerāt (Ar.) Zararlı böcekler

h.+ını 2673

h.+un 544

haşir (Ar.) Ölülerini diriltip mahşere çıkarma,

kiyamet

h. 4643

hāşir-gāh Haşir yeri, toplanma yeri

h. 3210

haşūd (?) Bir taş

h. *eger ol şū 'amda zehr olsa ol taş derler haşūd dirler* 2846

hat (Ar. < hatt) Çizgi

h. 2592, 2606

hatt+ıla 2592

hatt-ı istivā Ekvator

h. i.+dan 915-16, 1995, 2222, 2498-99

hatā (Ar.) Yanlış, hata

h. 373

h.+dur 1294

→sehv u h.

h.(lar) eyle- Yanlışlıklar yapmak

h. e.-mişidi 5508

hatār (?) Bir bitki

h.+dur *eydür ki 'âlem tolmışdur dört nesneyile*

ol dört dağı Femen'dedir veresdir hatardur

kendirdür 'aşabdur 5543

hatār (Ar.) Tehlike

h.+dadururlar 1655

hatārlu Tehlikeli

h.+dur 2918

hatır (Ar.) Gönül, kalp

h.+ı 3886

h.+ım 5679

h.ı müte'allik ol- Arzulamak, gönü

meyletmek

h. o.-dı 3886-87

Hâtir Kişi adı

h. 5694, 5698

hatim

h. it- (Kitap) Bitirmek, sona erdirmek,

tamamlamak

h. i(d)-elüm 499

Hâtime Mekke'nin diğer adı

h. 5103

hatun Kadın

h. 1572, 2870, 4497

h.+ı 291

h.+ıdur 321

- h. b.+ye 486-87
- hased**
- h. it- Kıskanmak, çekememek, haset etmek
- h. i.-mekdür 4396
- hasf/has(ı)f (Ar.)** Afet, yerle bir olma, yere geçme
- h. 5664, 5692
- h.+ı 1776
- h. eyle- Yerle bir etmek, tarımar etmek
- h. e.-di 5663
- h. it- Yerle bir etmek, yere geçirmek
- h. i.-di 5718
- h. ol- Yerle bir olmak, yıkılmak
- h. o.-an 5663
- h. o.-dı 5693
- h.-ı **Hârzim** Harezim depremi
- h. 5716
- h.-ı **Sa'id** Sa'id depremi
- h. 5686
- hâsıl (Ar.)** Meydana gelen, ortaya çıkan
- h. 60
- h. it- Ortaya koymak, meydana getirmek
- h. i(d)-esin 266
- h. i(d)-er 5885
- h. i(d)-erler 2719, 2958
- h. i.-di 128
- h. ol- Meydana gelmek, ortaya çıkmak, hâsıl olmak
- h. o.-a 289, 451, 1312, 3820
- h. o.-aydı 1036
- h. o.-dı 980, 3294-95, 5422
- h. o.-dışa 289
- h. o.-dugına 2971
- h. o.-up 3162
- h. o.-ur 906, 1175, 1315, 1410, 1683, 1703, 1902, 2323, 2912, 2922, 2923, 3048, 3176, 3180, 3592, 4977, 5256, 5271
- maksudları h.
- hâsılı** Sözüün kısası, kısaca
- h. 952
- hâşır (Ar.)** Hasır
- h. 3303
- hâsîs (Ar.)** Cinni
- h.+ler 4594
- hâsiyyet (Ar. <hâssiyyet)** Özellik, nitelik
- h. 1295, 1323
- h.+i 399, 402, 403, 2818, 2855, 3172
- h.+in 769, 5882
- h.+inde 3023
- h.+indedür 529
- h.+lerindedür 542
- h.+lerini 1075
- hâssiyyetü'l-kutüb** Kutupların özelliği
- h. 769
- hâşlet (Ar.)** Haslet (iyi huy)
- h. 91
- hâşm (Ar.)** Düşman, rakip
- h.+a 427
- hâşret (Ar.)** Özlem, hasret
- h.+i 5062
- hâşşa (Ar.)** Özellik, nitelik
- h. 1839, 1887, 4310, 5410
- h.+larındadır 536
- h.+sı 799, 3103, 3111
- h.+sıdır 2266, 3764
- h.+sıyladır 1761
- hasta (F.)** Hasta, sağlığı yerinde olmayan
- h. 3703, 4596

hareket (Ar.) Hareket

h.+i 972, 1187, 1187

h.+inden 972, 1793

h.+ini 973

h.+inün 5819

h.+iyle 1686

h. it- Hareket etmek

h. i.-di 334, 338, 5771

h. i.-düğine 1791

h. i.-diklerinden 1315

h. i(d)-e 1794, 1803, 1805, 1806, 5037

h. i(d)-ecek 1789

h. i(d)-er 1186, 1356, 1686, 1793, 1793, 1797,

2103, 2105, 2415, 5768

h. i(d)-erler 970

h. i(d)-erse 1804, 1814

h. i.-mez 2104, 2414, 5167

h. i.-mezler 969

→katı kat h.

h.e getir- Canlandırmak, hareket ettirmek,
harekete geçirmek

h. g.-ürdi 5017

harem (Ar.) Hac döneminde ihrama girilen

yerden itibaren Kâbe'ye doğru olan kısım

h. 5154

h.+den 3344

h.+ine 3340

h.+ün 3342, 3344

harf (Ar.) Harf

h.+i 616, 618

h.+ini 448, 453, 455

h.+lerin 460

h.+lerin 462

harîk (Ar.) Ateş

h.+dur 1462

harîr (Ar.) İpek

h.+ler 3326, 4362, 4707

harîş (Ar.) İhtırası, tamahkar, cimri

h. 3254

h.+dür 90

Hâris-i Vedhüres Yer adı

h. 2713

Harkân Yer adı

h.+ıla 2310

Hârûn Kişi adı; Hz. Harun

h. 4990, 5203

h.+a 4799

Hârûn Kişi adı

h. 157, 172-73

h. 138

Hârûn Yer adı

h. 5096

Hârûn-ür-reşid/Hârûn er-reşid/Hârûn-ür-

reşid-i Mısrî Kişi adı

h. 4789, 4790, 4793, 4794, 4799, 4987, 5152

h.+e 5147, 5148

Hârzem/Hârzim Yer adı

h. 2539

h.+de 1585

h.+e 2004

→bahr-i H., hasf-ı h., mukariye-i H.

haş (Ar. < hass) İyi, değerli

h. 3151

Hasan bin 'Alî Kişi adı

h. 5144-45

Hasan-ı Başrî Kişi adı

h. 491

h. i(d)-iserlerdür 4533
h. i.-miş 2126
h. kıl- Yıkılmak, tahrip etmek
h. k.-dı 4789
harâblık Yıkıntı, viranelik
h. 4535
h.+dur 2749, 5569
h.(g)+ına 5309
h. it- Yıkılmak, viraneye çevirmek, harap etmek
h. i.-di 3962
h. i(d)-er 167-78
h. ol- Virane olmak, harap olmak
h. o.-ısar 4642
h. o.-ıсарdur 3783, 4671
h. o.-a 4673
h. o.-dı 3415, 4530, 4892, 5371, 5593, 5708,
5730, 5739, 5750
h. o.-miş 4276
h. o.-mişdür 5278
h. o.-mayısardur 4643
h. o.-maya 2616
h. o.-maz 5245
h. o.-ur 1615, 1871, 3085
harâc (Ar.) Haraç
h. 4106
h.+ı 4696, 4969, 4990
h.+ıla 4951
h.+ına 5297
h.+ını 3472
h. al- Haraç almak
h. a.-urlar 2774, 3744
h. vir- Haraç ödemek, haraç vermek
h. v.-digi 5114
h. v.-ürler 4106

h. viribi- Haraç vermek
h. v.-yem 4482
harâmilik
h. eyle- Haydutluk yapmak, eşkiyalık etmek
h. e.-rdi 4626
haram-zâde (Ar.) Haydut, eşkiya
h. 2752
h.+dür 4898
h.+ler 4896
harâret (Ar.) Sıcaklık, ısı
h. 1081, 1314, 1682
h.+i 2972
h.+inden 1081, 5598
h.+indendür 1812
Harârit Yer adı
h. 902
harb (Ar.) Harp, savaş
h.+i 4986
h. it- Savaşmak, çarpışmak
h. i.-se 4879
harbe (Ar.) Mızrak, sungü
h. 1379
h.+si 716
harc
h. eyle- Sarf etmek, harcamak, kullanmak
h. e.-di 3464, 3472, 5471, 5506
h. it- Sarf etmek, harcamak, kullanmak
h. i.-di 3472, 5757-58
h. i.-düm 302, 5345
h. i.-dün 5344
h. i.(d)-erdi 5061
h. i.-mişlerdür 3448
h. ol- Sarf edilmek, harcanmak
h. o.-madı 5183

h̄ami

h. in düşür- Hamileliğini sona erdirmek

h. d.-diler 5702

hamle

h. it- Saldırmak, üstüne varmak

h. i.-di 4852, 4963

Ham̄mālū'l-hataya Kişi adı

h. 5694-95, 5703, 5703

hammām (Ar.) Hamam

h. 2328, 3971, 3972, 4322, 4924, 5286

h.+a 2329

h.+da 3821

h.+ı 2330

h.+un 3973

→Süleyman h.ı

hamse

→'aynū'l-h., havass-ı h.

Hamza/Hamza İbn-i 'Abdūlmuttalib Kişi

adı

h. 2658

→türbe-i H.

h̄an (F.) Yemek sofrası

h. 5513

h.+dan 4408

handak (Ar.) Derin çukur, hendek

h. 4250, 5096

h̄ane

→âteş-h., büt-h., gür-h., put-h.

H̄ane Yer adı

h. 4973

H̄anık̄in Yer adı

h. 4865

H̄antū Yer adı

h. 2070, 2071

h̄ani Yer adı

h. 886

H̄anifi (Ar.) Hanefi mezhebine mensup olan

(kimse)

h.+lerün 4922

H̄anzala Kişi adı

h.+yı 5614

h̄ar

h. n'l-mizâc Sıcaktabiatlı

h. 1314

h̄ar

→'aynū'l-h.

h̄ara

→seng-i h.

h̄arâb (Ar.) 1. Viran, yıkık, harap

h. 1981, 4347

h.+dur 1932, 2502, 2503, 4433, 4920, 5314

2. mec. Bozuk, bozulmuş, kötü

h. 1610

h. eyle- Yıkınak, tahripetmek

h. e.-di 3465, 5626

h. e.-ye 3360, 5711

h. it- Yıkınak, tahripetmek

h. i.-di 1716-17, 3660, 4453, 4918, 5004,

5750

h. i.-diler 4787, 4983, 5314

h. i.-dün 3155

h. i(d)-e 5036, 5048

h. i(d)-emez 4853

h. i(d)-er 2956, 4418

h. i(d)-erdi 2634

h. i(d)-eydi 1914

h. i.-gil 4462

h. i(d)-iser 3262

halife (Ar.) Halife

h. 1713, 3465, 3811, 3959, 4354, 5154, 5230,
5471

h.+ye 3335

→Me'mûn h.

hâliş (Ar.) Kıymetli, saf, katışıksız

h. 825

hâliya (Ar.) zf. Şu anda, şimdi

h. 3623, 4171

halk (Ar.) İnsan topluluğu, ahali, kavim

h. 1603, 1635, 1686, 2318, 2404, 2705, 3584,
4997, 5247, 5752, 5755

h.+ı 2071, 2287, 4372, 4584, 4791, 4803,

4933, 5019, 5045, 5201, 5410

h.+dan 1347, 2479, 4228

h.+dur 4996

h.+ıla 2478

h.+ına 2071

h.+ından 3790, 4996

h.+un 3, 708, 1288, 2468, 3960, 5116, 5172,

5173, 5816

h.+unu 4133

h. it- Yaratmak, yoktan var etmek

h. i.-di 5723

h. ol- Yaratılmak

h. o.-maya 4997

halka (Ar.) Halka

h. 2805, 5010

h.+lar 5009

h.+ya 2861

Hallâc-ı Mansûr Kişi adı

h. m.+ı 5837

hâivet (Ar.) Yalnız kalma, tenhâlik

h.+e 4211

Hamış Kişi adı

h. 4185

hamâm (Ar. < hammâm) Hamam

h. 3821

Hamân Kişi adı

h. 5677

h.+ıla 5674

h.+un 5680, 5680

hamel (Ar.) Koç burcu

h. 879, 1413, 1414, 1419

h.+dür 1419

h.+e 1423

h. burcu Hamel burcu

h. b.+na 1424

h. b.+nun 1058

h. b.+ndan 1060-61

Hâmid Kişi adı

h. 4280, 4287, 4290

h.+e 4285

hâmile (Ar.) Gebe, hamile

h. 2869, 5696

h. kıl- Hamile bırakmak

h. k.-dı 3897

h. kal- Gebe kalmak, hamile olmak

h. k.-a 5704

hamîr (Ar.) Hamur

h. 3691

h. ol- Hamurlaşmak

h. o.-ur 3008

hamiyyetlü Hamiyetli

h. 4638

h.+dür 3762, 4996

n. i(d)-eler ... *eger aittun/hâlî ideler ma'cuna*
katolar...2907

hâlak (Ar.) Mahlûkat, canlılar; insanlar, halk
h. 274, 1830, 1977, 3522, 3645, 3994, 5825

halâs

h. bul- Kurtulmak, kurtuluşa ermek

h. b.-dı 2320

h. eyle- Kurtarmak

h. 4965

h. it- Kurtarmak

h. i.-di 4200

h. ol- Kurtulmak, kurtuluşa ermek

h. o.-maz 2063

h. o.-ur 2347-48

h. o.-urdu 3161

h. o.-ursa 5416

halâvetlü Tatlı, hoş, etkileyici

h.+dür 44

halâyık 1. İnsanlar, halk

h. 3281

h.+un 4954

2. Köle, hizmetçiler

h.+larımız 3745

Haleb Yer adı

h. 4221

Haleb Kişi adı

h. 4185

hâlet (Ar.) Nitelik, hâl

h. 1855

h.+ine 1219

hâlık (Ar.) Yaratıcı, yaratıcı; Allah

h. 1301

h.+dur 1045, 1300

h.+ına 1615

h.+un 1345

hâlî (Ar.) Boş, tenha

h. 1397

h. değil Serbest değil

h. d.+dür 2477, 5724

h. kal- Tenha kalmak

h. k.-dı 3726

h. ol- Boş kalmak, eksik olmak

h. o.-a 729

h. o.-maz 3440

h. o.-mazlar 5386

halic

h.-i Taberistân Taberistan boğazı, Taberistan
limanı

h. 2004

Hâlid/Hâlidîbnî'l-velîd Kişi adı

h. 3953, 3955, 4147, 4149, 4152, 4155, 4166,
4172, 4184

h.+e 4149, 4166

h.+i 3957

h.+ün 3954

Hâlid/Hâlid İbn-i Bermek Kişi adı

h. 5361, 5361, 5364

h.+e 4845, 5363

h.+i 4841

h.+ile 5366

h.+ün 4843

Hâlid/Hâlid bin Sinân/Hâlid İbn-i Sinân

Kişi adı

h. 1624, 1625, 1627

h.+un 1632, 1634

halî dât (Ar.) Sürüp gidenler, akanlar, hareket

hâlindekiler

h. 1930

5007, 5122, 5199, 5443, 5455, 5613, 5623,
5625, 5630, 5660, 5673, 5682, 5718, 5723,
5760, 5788, 5877, 5882
h. t.+dan 927, 1040, 2034, 2536, 3603
h. t.+dandur 1528
h. t.+nun 125, 424, 496, 537, 591, 672, 1022,
1046, 1069-70, 1077, 1330, 1880, 2247, 3296,
5414, 5588, 5592, 5851
h. t.+ya 57, 398, 2769, 3295
h. t.+yı 57, 280

hākān Türk hükümdarlarına verilen ünvan
h. 1263, 4652, 4658

hāki (F.) Toprakla ilgili, toprak renkli
h.+dür 1426, 1455, 1480, 1509

Hakik bin 'Amlık Kişi adı
h. a.+ün

hakikat/hakika (Ar.) Gerçek, hakikat
h. 1507

h.+ine 376
h.+ini 2537
h.+ıla 5822
h.+ıyla 1308

hakikatü'l-hāl İşin doğrusu, işin gerçeği
h. 1871

hākim (Ar.) Hükümdar, amir
h. 4840, 5693, 5716
h.+ler 806

hakim (Ar.) Hikmet sahibi Allah
h.+dür 85

hakim (Ar.) Alim, bilgin, filozof
h. 374, 477, 3058, 5350, 5351, 5384
h.+den 5348
h.+e 3057
h.+i 5886

h.+ler 400, 770, 806
h.+lere 399
h.+leni 392

hakir

h eyle- Tahkir etmek
h. e.-rmiş 3359

hakir[r]ak Daha değersiz, daha bayağı
h. 1882

hāl (Ar.) Durum, vaziyet, hal

h. 54, 116, 407, 1038, 3502, 4157, 4207,
4890, 5578

h.+de 429, 1151, 1505, 1978, 3648, 3703
h.+e 198, 4412, 5615

h.+i 401, 401, 403, 1397, 1397, 1575, 1614,
1625, 2149, 2650, 2821, 3701, 4250, 4414,
5427, 5628, 5816

h.+idür 402

h.+in 4830

h.+inde 251

h.+inden 1130, 1134, 1266, 1614

h.+ine 65

h.+ini 1263, 1264, 4537, 4833, 5570

h.+iyle 4207

h.+lerini 2427

h.ini gizle- Hâlini gizlemek, kimseye
söylememek

h. g.-di 173

→evvel h., hakikatü'l-h., münkalibü'l-h.,
şimdiki h.

hal (Ar.<hall)

h. it- 1. (Midneyi) Çözmek, yumuşatmak

h. i(d)-er 402

2. Eritmek

ḥadım

h. eyle- Kısırlaştırmak, hadim etmek

h. e.-diğer 3724

ḥadīd (Ar.) Demir

h. 3036

ḥādım (Ar.) Hizmetçi

h. 1404, 4798

h.+lerün 530

ḥādım

ḥādımü'l-lezzāt Lezzetleri yıkan, Hz. Azrâil

h. 686

ḥādīs (Ar.) Olay, hadise

h. 1780

ḥādīs (Ar.) Hz. Peygamber'in mübarek sözleri

h.+de 454, 630, 640, 642, 742

h.+e 1297

h.+edir 719

h.+i 1298, 4955

h.+ile 718

h.+ın 1299

→mezheb-i ehl-i h.

ḥādīs

h. ol- Ortaya çıkmak, meydana gelmek

h. o.-ur 848

ḥādīse (Ar.) Olay, hadise

h. 5816

Ḥādrāmūt Yer adı

h.+a 4778

Ḥāfız bin 'Abdullah Kişi adı

h. 5118

Ḥāfızu'l-acūl Yer adı

h. 4222

Ḥāfize Mekke'nin diğer adı

h. 5103

ḥafṭa (F. < hefte) Hafta

h. 2261

ḥā'iz (Ar.) Adet gören kadın

h. 3124, 3393, 4123

ḥak (Ar.<hakk) 1. Allah, tanrı

h. 574, 2463, 2766

1. Batıl karşıtı, doğru, hakikat, hak

h. 280, 803, 1522, 1869, 2463, 2817, 3248, 3562, 5557, 5662

h.+dur 3710

2. Pay, hak

hakku 3651

hakkımızda 4200

hakkını 5624

ḥakkında İlgili olarak, için, dair

h. 610, 829, 1131, 1140, 1152, 1990, 4956

ḥakk-ı delâlet Rehberlik halkı

h. 3443-44

Ḥak te'ālā Allah

h. 46, 68, 70, 79, 82, 111, 189, 243, 325, 335, 548, 550, 558, 560, 566, 569, 575, 578, 581, 584, 589, 596, 606, 621, 623, 631, 660, 666, 680, 684, 685, 702, 709, 721, 745, 746, 809, 848, 926, 933, 935, 937, 950, 952, 1069, 1072, 1074, 1081, 1131, 1138, 1139, 1142, 1147, 1153, 1156, 1173, 1193, 1277, 1294, 1325, 1329, 1418, 1515, 1517, 1521, 1534, 1536, 1540, 1624, 1656, 1707, 1717, 1719, 1720, 1774, 1777, 1838, 1854, 1872, 1873, 1875, 1879, 1898, 1903, 2142, 2150, 2307, 2351, 2456, 2466, 2474, 2486, 2585, 2621, 2633, 2712, 2726, 2767, 2810, 2815, 2959, 3246, 3348, 3352, 3357, 3358, 3491, 3529, 3685, 3727, 3758, 3896, 3897, 4172, 4535,

haceru²i-esved/h.-i esved Kâbe'nin
duvarında bulunan meşhur kara taş

h. 3385-86, 3389

h. e.+dür 3396

h. e.+ün 3394

→sıfat-ı h.

hacerü'l-ışhal İshal taşı

h. 2831-32

hacerü'l-kay'i Mısır'da bulunan bir taş

h. 2892

hacerü'l-mâil Eğik bir taş

h. 2871

hâcet (Ar.) 1. İhtiyaç

h.+dür 450

h.+i 591, 593, 594

h.+icün 592

h.+imiz 598

h.+leri 2281

h.+ün 1249, 5175

2. Tanrıdan veya kutsal bir varlıktan beklenen
dilek, yardım

h.+ün 1143

h. bitür- İhtiyaç gidermek

h. (ler) b.-mege 4402

h. degül Gerekmez, ihtiyaç değil

h. d.+dür 5179

h.i ol- Canı çekmek, ihtiyaç duymak

h. o.-sa 5621-22, 2386

h. o.-mış 5623

hacı (Ar.) Hacca gitmiş Müslüman, hac
farızasını yerine getiren

h.+lar 3389

hâcib (Ar.) Kaptıcı, perdecî

h.+ler 5604

hacil

h. it- Utandırmak, mahçup etmek

h. i.-megil 1829

h. ol- Utanmak, mahçup olmak

h. o.-dı 1651

had (Ar.<hadd) Sınır, uç, son

hadd+e 5480

hadd+i 1803, 2008, 2031, 4307, 4437, 4487,

4490, 4490, 4491, 4695, 4695, 4697, 4810,

4876, 5198, 5238, 5411, 5411, 5533, 5533,

5533

hadd+inde 2128, 2379, 2433, 3071, 3988,

4018, 4048, 4350, 4784, 4804, 4921, 4998,

5274, 5321

hadd+indedür 4915

hadd+ine 4308, 5403

→i'tidâl h.i, şol h., tâ haddî, tâ haddî ki

hadden aş- Aşırı gitmek, fazlalaşmak, artmak

h. a.-dı 4849

h.-i 'Irak Irak sınırı

h. 4866

h.-i Hulvân Hulvan sınırı

h.+da 2542

h.-i Kuzım Kızıl deniz sınırı

h. k.+ındandır 5538

h.-i Nebt Nebtsınırı

h. 5334

h.-i Şam Şam sınırı

h. 4642, 4644

h.-i Türk Türkistan sınırı

h. t.+e 4808

hadeng (F.) Kayın ağacı

h. 3993

h. vir- Bildirmek, haber vermek
h. v.-gil 4274
habs (Ar.) Zindan, hapis, hapishane
h.+inde 5503
h. eyle- Hapsetmek
h. e.-di 2730, 3281
h. it- Zindana atmak, hapsetmek
h. i.-diler 3490
h. i.-diydi 3528
h. i(d)-ersin 2180-81
h. i.-mişdi 5504
Habūr
→nehri'l-H.
hac (Erm. khaç) Hristiyanlığın sembolü, haç
h. 3546
hacc (Ar.) Hac farızası, hac
hacc it- Hacca gitmek
h. i.-dük 5261
hacca git- Hacca gitmek
h. gi(d)-erdi 5517
hacālet (Ar.) Utanmazlık, hacillik
h.+dür 381
hacāmat
h. it- Vücudun herhangi bir yerinden kan
aldırmak
h. i.-dürse 96
haccāc (Ar.) Delil, sabit
h. 496
Haccāc/Haccac bin Yūsuf/Haccācū'bnū
Yūsuf Kişi adı
h. 487, 3464, 5499, 5501, 5512
h.+a 4905
h.+un 5503

Hacer Kişi adı
h. 5205
Hacer Yer adı
h. 4219
hacer
h.-i bağız Bir taş
h. 2895
h.-i bedahş Bir cevher
h. 2848
h.-i Benī İsrā'il Bir taş
h. b.+dür 3396
h.-i bīcāde Yakuttan daha az değerli, kırmızı
bir taş
h. 2851-52
h.-i ezher Bir taş
h. 2841
h.-i henc Yeşil bir taş
h. 2897
h.-i lajverd Koyu mavi değerli bir süs taşı
h. 3105
h.-i la'l Kırmızı ve değerli bir süs taşı
h. 3094
h.-i merde-seng Bir taş
h. 3177
h.-i yehūd Yahudi taşı
h. 2872
h.-i yerekān Kırılmaçta yuvasında bulunan bir
taş
h. 2876
h.-i zihām Bir taş
h. 2927
hacerü'l-elmās Elmas taşı, mücevher olarak
kullanılan saydam değerli bir taş
h. 2812

g.+ife 962, 1335, 1371, 2470
g.+ün 505, 836, 872, 1037, 1039, 1125, 1143,
1144, 1145, 1148, 1171, 1178, 1291, 1293,
1370, 1384, 1694, 1748, 1812, 2396, 2972,
5611

günlük/günlük (Mesafe için) Bir gün süren, bir
gün tutan

g. 3607, 5042, 5198

güzâf (F.) Beyhude, boş yere, lüzumsuz

g. 856, 937, 1040, 1074

güzel Hoş, güzel

g. 1391

H

hâ (Ar.) Ha harfi

h. 4111, 5367, 5520

hâ (Ar.) Hı harfi

h. 2026

haber (Ar.) Bilgi, haber

h. 500, 650, 712, 738, 746, 946, 2222, 2728,
2734, 2757, 3205, 3346, 3911, 4088, 4477,
5209, 5560

h.+de 561, 722, 746, 749, 1047, 1513

h.+den 4010, 5825

h.+i 1001, 1001, 2646, 3621, 4057, 4896,
5563

h.+in 4961

h. gel- Haber ulaşmak

h. g.-di 4592, 5066, 5743, 5813, 5842, 5850

h. it- Haber göndermek, haber yollamak,
bildirmek

h. i.-diler 2018, 4166

h. ol- Öğrenmek, haber gelmek

h. o.-dı 3917

h. vir- Bildirmek, haber vermek

h. v.-di 193, 997, 1134, 2432, 4752, 5560

h. v.-diler 651, 1833

h. v.-dim 3801

h. v.-dikleri 198

h. v.-e 1129, 2221

h. v.-medi 642

h. v.-se 465

h. v.-ür 1130, 1981

h. v.-ürdi 3699

h. v.-ürler 1326

h. v.-ürlerdi 5210

h. v.-ürlerse 1311

haber-dâr Haberli, bilgili

h. 4654

h. ol- Haberli olmak

h. o.-sa 1002-03

Habeş/Habeşe Yer adı

h. 2504, 3371, 4189, 4227, 5321

h.+den 4861

h.+dendür 1929

h.+e 2158, 2223, 2510

h.+ler 5325

h.+nün 3985

→melik-i H., sipâhi-yi H.

Habeşî (Ar.) Habeşistan halkından olan,
Habeşistanlı

h. 1765, 1772, 2683, 2867

habîb

h.-i nebeviyye-i 'azîm Allah'ın sevgili
peygamberi; Hz. Muhammed

h. a.+e 16-17

habîr

h. ol- Haberdar olmak

h. o.-dılar 5140

gün Gün

g. 67, 166, 173, 194, 293, 293, 294, 322, 326,
382, 469, 470, 486, 489, 676, 691, 694, 698,
702, 738, 1048, 1058, 1063, 1085, 1086,
1108, 1135, 1158, 1423, 1572, 1714, 1724,
1820, 1823, 1894, 1990, 2103, 2104, 2175,
2255, 2319, 2741, 2774, 2935, 2977, 2993,
2999, 3234, 3356, 3529, 3530, 3608, 3795,
3882, 3892, 3899, 3900, 4008, 4063, 4088,
4105, 4107, 4137, 4230, 4230, 4368, 4418,
4499, 4527, 4796, 4832, 4833, 4855, 4879,
4987, 5061, 5092, 5099, 5150, 5181, 5232,
5232, 5393, 5394, 5483, 5574, 5575, 5690,
5695, 5742, 5799, 5814, 5815, 5862, 5864
g.+de 795, 1047, 1047, 1083, 1192, 1369,
2339, 2464, 2731, 2733, 2863, 3817, 3887
g.+den 1235, 1236, 1237, 1336, 1628, 1631,
2070, 2430, 2994, 3667, 3698, 4248, 4951,
5483, 5674
g.+dür 1372, 1387, 1388, 1398
g.+e 2786, 2998
g.+i 2783, 2862, 3355, 3521, 3597
g.+lerde 2338
g.+lerün 1174
→bugünkü g., irtesi g., kıyamet g.i, yarındağı
g., yarındağı g.

günden güne Her geçen gün, gitgide, giderek
g. 173

gün Güneş

g. 1105, 2393, 2395, 2995, 2996, 4491, 5842

g.ün evveli Sabah vakti

g. e.+nde 3483

günâh (Ar.) Günah

g.+dan 3253

g.+ımız 2290

g.+ları 3252

g.+larına 2288

→bi-g.

g.dan beri (ol-) Günah işlememiş

g. b. (imış) 1598-99

g. ı boynına ol- Günahını yüklenmek

g. boynumuza o.-sa 5437-38

günâh-kâr Günahkâr

g. 1830

g.+lara 109

gündüz Gündüz

g. 1467, 1621, 2166, 2167, 2656, 2739, 2916,
3512

g.+de 310

g.+dür 2485

güneş Güneş

g. 447, 778, 1005, 1078, 1080, 1083, 1084,
1085, 1089, 1090, 1097, 1099, 1101, 1102,
1108, 1112, 1113, 1115, 1117, 1121, 1123,
1127, 1135, 1180, 1183, 1192, 1270, 1273,
1299, 1321, 1335, 1336, 1369, 1370, 1383,
1383, 1397, 1447, 1460, 1692, 1701, 1748,
1891, 2087, 2104, 2291, 2292, 2393, 2594,
2598, 2973, 2994, 2997, 3736, 3749, 3840,
4043, 4047, 4050, 4277, 5469, 5609, 5819
g.+de 1082, 1910

g.+den 1079, 1090, 1120, 1125, 1176, 1178,
1747, 2481, 3751

g.+dür 974, 1080

g.+e 1083, 1087, 1088, 1136, 1695, 1696,

1700, 1702, 1916, 2081, 2794, 2978, 3047,

3715, 4277, 5610

g.+i 1072, 1206, 4278

gussa (Ar.) Üzuntu, keder, kaygı

g. 3012

g.+ları 3014

g.+sı 4620

g.+sından 5806

g.+sı 358

g.+sından 359, 370

g.+yı 2797

g.+yı 2554

gussa Üzüntülü, kederli

g. 4619

gusul (< Ar. gusl)

g. eyle- Boy abdesti almak, gusletmek

g. e.-di 2336

g. e.-se 2262

g. it- Boy abdesti almak, gusletmek

g. i(d)-ecek 2353

g. i(d)-erdi 3235

g. i.-mek 4057

güş (F.) Köşe, bucak

g.+da 3132, 4944

guyüb

→'ilm-i 'allamul-g.

Guzza Yer adı

g. 2557

güç Zor, güç

g. 772, 4739

güçle Zoda, cebren

g. 3153, 3913

g.(e)j*yit*- Güç yetirmek, gücü yetmek

g. y.-en 3690

güher

g.-bär Cevher yağdıran, cevher saçan

g. 3067

gül Gül

g. 780

g.+den 750

→ak g., kızıl g.

gül-âb Gül suyu

g. 4002

gül- Tebessüm etmek, gülmek

g.-di 3147, 4070, 4327

g.-er 2404, 2482

g.-erim 2405

g.-eder 1118

g.-ersin 2404

gülmeden öl- Aşırı derecede gülmek, katıla

katıla gülmek

g. ö.-ür 2460

güleç

g. **yüzlülük** Mutebessim olma, daima güler

yüzlü olma

g. y.+dür 4398-99

güliş- Gülüşmek

g.-üderdi 3150

gülünç

g. **ol-** Alay edilmek, gülünç duruma düşmek

g. o.-ur 3983

gümüş/gümüş Gümüş

g. 730, 780, 1392, 1662, 1887, 2370, 2958,

2959, 3021, 3023, 3025, 3069, 3098, 3146,

3739, 4354, 4822, 4974, 5241, 5403

g.+den 3996, 5602

g.+dendür 942

g.+e 945, 2270, 3006

g.+idi 4282

g.+ile 3453

g.+ün 3023, 3026, 3178

gozük- Görülmek, gozukmek

g.-ür 1274, 1275, 1795

gözle- Gözetlemek, gözlemek

g.-di 5586

gözlü/gözli Gözli

g. 2074

g. eyle- Yeniden göz vermek

g. e.-di 2335

gözsiz Görmeyen, kor

g.+lefi 2334

gözük- 1. Görülmek, görünmek

g.-mez 1622, 4757

2. Meydana çıkmak, zühur etmek, belirlemek

g.-di 1862

göl (Ar.) Cin, şeytan

g. 5545

g.+ların 540

Gülem Yer adı

g. 5074

gölām (Ar.) Koleler, esirler

g. 5870

Gür Yer adı

g. 2379, 4912, 4916, 5302

g.+dan 4913

g.+a 4919

g.+ıla 4914

→bilād-ı G., ehl-i G.

gür (F.) Kabir, mezar

g. 3479, 3962, 4381, 4793, 4793

g.+a 312

g.+ı 3842

g.+ıdur 4410

g.+ımun 1628, 1628

g.+ımı 1630

g.+ın 1633, 4801

g.+un 4795

g.-ı Âdem Hz. Adem'in mezarı

g. 4494, 4502

g.-ı İmām-ı Şafi'î İmām Şafi'î'nin kabri

g. 4973

g.-ı Rüstem Zaloğlu Rustem'in mezarı

g. 4433

g.-ı Zal Zal'ın mezarı

g. 4434

gür-hâne Mezarlık

g. 5184

g.+nın 5187

Gürek Yer adı

g. 2444

Güreten Kişi adı

g. 5080

gūristān (F.) Mezarlık, kabristan

g.+ında 3438

g.-ı Bakī'a Hz. Muhammed'in bulunduğu mezarlık

g. b.+da 1222

Gurrāb Yer adı

g. 892, 902

gürüb (Ar.) (Ay, güneş, yıldız) Batma, batış

g. 1107

g.+ın 2395

g. it- (Güneş) Batmak, görünmez olmak

g. i(d)-e 1090

g. i.-se 2292

gūrūr

g. it- Gururlanmak, övünmek

g. i(d)-üp 4157

g.-ur 1101, 1739, 1740, 1943

g.-uriler 2383

2. Yok etmek, zail etmek, ortadan kaldırmak

g.-ür 3078

→altından g., başını yirden g., ciğerlerine g.,
elini elinden g., iman g., yirinden g.

götürücü Yüklenen, taşıyan

g.+dür 2469

götürül- Uzaklaştırılmak, ortadan kaldırılmak

g.-di 5800

göy(e)n-/göyne- Yanmak

g.-irdi 3562

g.-r 3182

göyin-/göyün- Yanmak

g.-mezdi 3562

g.-miş 1899, 2946, 3182

→özi g.

göyindirici Yakıcı

g.+dür 408

göyindür-/göyindir- Yakmak

g.-eler 2989

g.-ür 2972, 2974

göz Göz

g. 278, 283, 783, 800, 2322, 2899

g.+den 2899

g.+e 2835, 2905, 2909, 3183

g.+i 776, 989, 2900, 2933, 2939, 2956, 3380,

5120

g.+imüz 988

g.+in 986

g.+ine 780, 2935, 2939

g.+ini 5122

g.+ler 494

g.+leri 1024, 2715, 2937, 4430

g.+lerine 5737

→bir g. açup yunıca mıkdarı, uyumuş g.

g. ir- Görmek, görebilmek

g. i.-mez 4277

g.(ünün) nūrı Göme kabiliyeti

g. 803

g. n.+n 794, 801, 804, 3019, 3083

g.i tuş ol- Gözü takılmak, gözü kaymak

g. o.-dı 4120-21

g.(i) yaşı Göz yaşı

g. y.+n 3391

g.ile gör- Bizzat görmek, şahit olmak

g.(ümle) g.-düm 3959

g.(ümle) [görem] 69

g. g.-eydi 94

g. g.-eler 5008

g. g.-meseler 30110

g.i önünde ol- Bizzat, gözü önünde

g.(imuz) 5171

g.inde zahmeti ol- Gözünde rahatsızlık
olmak

g. o.-sa 778

g.ini göge dik- Gözünü hiç ayırmadan

gökyüzüne bakmak

g. d.-miş 3212

gözcü Gözcü, haberci

g.+ler 5209

gözet- Beklemek, gözetlemek

g.(d)-irem 2017

g.(d)-ürler 3100

gözü Ayra

g. 269, 2202, 3700, 3701, 3702

g.+ye 3702

g.-urum 4656
 3. İdrak etmek, anlamak, kavramak, bilmek
 g. 1765
 g.-di 1145, 4852
 g.-diler 1042, 4100
 g.-emez 2450
 g.-inüz 2409
 g.-mek 5856, 5857
 g.-mez 243
 g.-mişim 4206
 g.-ür 630
 g.-ürler 1291, 3704
 4. Bulmak, addetmek, saymak
 g.-di 1980, 1981, 3648, 5681
 g.-düm 5228
 5. Bulmak, karşılaşmak
 g.-em ... *vaftı ki bir yigit görem..336*
 6. Ziyaret etmek, uğramak
 g.-mezsın ... *eyitdi ki sen Haccâcü'bnü Yusüf'i niçün görmezsın..487*
görmeklik Basiret. ileniyi görme
 g.+leri 1003
 →caiz g., düş g., gözile g., fâ'ide g., ire-g.,
 'izzetün g., kendini g., maksudı g., maslahat g.,
 revâ g., zahmet g., zulm g.
görmez eyle- (Gözü) Kör etmek
 g.-r 2900
görebil- İdrak edebilmek, anlayabilmek,
 kavrayabilmek
 g.-dükçe 284
göre
 →buna g.
göri- Görülmek
 g.-miş 117

gorin-/gorun- 1. Gözükmek, görülmek
 g.-medi 2455
 g.-mez 1737, 2453, 2685, 5461
 g.-ür 836, 837, 839, 840, 1113, 1115, 1120,
 1318, 1371, 1385, 1386, 1622, 1695, 1696,
 1696, 1712, 1737, 2070, 2201, 2656, 2656,
 2724, 3399, 3400, 3401, 3451, 3825, 5415
 g.-ürdi 1260, 5384
 2. Meydana çıkmak, ortaya çıkmak, belirlemek,
 görünmek
 g.-di 4665, 5800
 g.-ür 1534, 2740
göster- 1. Göstermek
 g. 67
 g.-di 579
 g.-diler 3286, 3950
 g.-e 286, 2220
 g.-ür 1694, 3045, 3045, 3046
 g.-ürler 838, 2091, 3443
 g.-ürderdi 5847
 2. Ortaya koymak, göstermek
 g.-meğiçün 1516
 g.-ür ... *Hağ te 'âlâ 'azze şâmihi kendünüp/kudretini gösterür..1708*
götür- 1. Taşımak, ulaştırmak, götürmek
 g.-di 1144
 g.-digiımız 578
 g.-e 3022, 3152
 g.-eler 305
 g.-enler 580
 g.-mek 3063
 g.-meye 3093, 3119
 g.-mez 4599, 4719
 g.-se 3118

g.-e 66, 120, 123, 1005, 1005, 3298, 4369,
5053, 5482
g.-eler 2754, 2858, 5008
g.-em 1142, 1144
g.-emedi 4289
g.-emez 5341
g.-en 906, 946, 2258, 4901
g.-enlere 289
g.-esin 75, 1544-45, 1702
g.-esüz 4326
g.-eyim 2234, 4798
g.-icek 2626, 2755, 2957, 3100, 3147, 4242,
4371, 4476, 5615
g.-iniz 5836
g.-irüz 1285
g.-medi 987, 3886, 4257
g.-medigiçin 1024
g.-medin 3915
g.-medüm 2433
g.-mege 990, 4273
g.-megi 1032
g.-mek 61, 474, 1232
g.-mekden 4966
g.-megisin 1177
g.-memiş 468, 482, 5380
g.-memişem 472, 2671
g.-memişsin 472
g.-meyen 2245
g.-mez 696, 831, 1384
g.-mezdi 4004
g.-mezler 765, 766, 1288
g.-mezsın 2135
g.-mezuz 974

g.-miş 2056, 2402, 2404, 2655, 2681, 3233,
3289, 4252, 4574, 4999, 5380
g.-mişdi 997
g.-mişem 2669, 2669
g.-mişdün 1212
g.-mişler
g.-mişsin 4162
g.-se 852, 853, 999, 2460, 2820, 3338, 4947
g.-seler 586, 587, 2675
g.-sem 2137
g.-sen 1207
g.-up 1686, 3268
g.-ür 765, 988, 989, 2164, 2880, 2888, 3888
g.-ürdi 4004, 5785
g.-ürler 586, 765, 766, 2436, 2880, 2888,
3888
g.-ürlerdi 3702, 5169
g.-ürse 5633
g.-ürsin 1920
g.-ürüm 268
g.-ürüz 854, 1125
2. Gözlemek, şahit olmak, yaşamak
g.-di 1626, 2539, 2540, 2541, 2542, 2546,
2547, 3255, 3621, 4611
g.-digiümüzi 2397
g.-diler 1826, 2149, 2537, 4414
g.-düm 795, 1243, 1608
g.-dün 1242
g.-e 4095
g.-medi 119
g.-medülk 642
g.-medüm 459, 1641, 4741, 5389
g.-mişem 2668, 4895
g.-üp 444

g.-un 4197

2. Uğurlamak, yolcu etmek, geçirmek

g.-di ... *ve dağı sağa/resül dirim pes vardı*
İskender'i gönderdi leşkerine vardı 4217

göğlek Görmek

g. 196

gög(ü)l Kalp, gönül, iç

g. 227, 761, 2055

g.+den 227, 228, 2798, 3012, 3014

g.+e 575, 2906, 3083

g.+i 94, 404, 2811, 2836, 2907, 3083

g.+imde 474

g.+inde 58, 1312, 2248, 5509

g.+indedir 508

g.+intün 3018

g.+ler 494

g.+lerde 2983

g.+leri 4549

g.+üm 153

g.+ün 528

g.+ündür 284

g.+ünü 155

→uyumış g.

g.i dile- İstemek, arzu etmek

g.(ün) d.-meye 162-63

g. d.-mezdi 165

g.i meyil it- Meyletmek, arzu duymak

g. i.-di 3885-86

g.i müte'allik ol- Meyletmek, arzu duymak

g. o.-dı 4010-11

g.inden geç- İçinden geçmek, gönlünden geçirmek

g.(üm)den g.-e 3436

g.ine korku düş- İçini korkusalmak

g. d.-er 854

g.ine var- İçine işlemek

g. v.-ır 3112

g.inün pasını gider- Ferahlatmak,

kuşkusunu gidermek

g. g.-em 156-57

gönül- Yönelmek

g.-di 2644

gör- 1. Görmek

g.-di 62, 145, 167, 178, 179, 352, 364, 366,

367, 383, 387, 1012, 1208, 1232, 1247, 1514

1555, 1972, 2012, 2153, 2373, 2620, 2621,

2760, 2761, 2761, 2762, 2823, 2950, 3211,

3271, 3369, 3670, 3883, 3884, 3912, 3922,

3967, 4050, 4064, 4070, 4096, 4202, 4240,

4241, 4249, 4284, 4767, 4851, 4883, 4931,

4988, 4990, 5056, 5058, 5168, 5247, 5248,

5378, 5442, 5475, 5553, 5554, 5576, 5577,

5579, 5601, 5606, 5607, 5616, 5695, 5864

g.-diler 1257, 1577, 1631, 2143, 2144, 2182,

2201, 2648, 2652, 3238, 3938, 4130, 4157,

4379, 4380, 4760, 5428, 5612, 5629, 5675,

5713

g.-diniz 992

g.-dügi 3908

g.-dügim 475

g.-dügun 5720

g.-dük 1834, 3779, 4562, 4578

g.-düm 184, 475, 657, 704, 706, 742, 1104,

1149, 1151, 1245, 1248, 1254, 1618, 1978,

2393, 2672, 3287, 3288, 3665, 3666, 3666,

4008, 4275, 4276, 4277, 4324, 4472, 4617,

4800

g.-dün 1103, 2249, 2672

g.+den 1776, 3197, 3782, 4441, 5272, 5833,
5869

g.+dür 2485, 2570

g.(g)+e 733, 793, 1744, 2571, 3777, 5105,
5668, 5868

g.+ler 447, 562, 729, 808, 810, 932, 943, 947

g.+lerde 646, 675

g.+lerdeki 502

g.+lere 803, 1279, 1280

g.+leri 593, 732, 938, 952, 1047

g.+lerin 548, 964

g.(g)+ün 286, 1032

→gözini g.e dik-, ikinci g.

g. yüzi Semâ, gök yüzü

g. y.+ne 668, 1736

g.e çek- Gökyüzüne yükseltmek

g. ç.-diler 3495

g.e çık- Gökyüzüne yükselmek

g. ç.-arsanız 3955

g. ç.-dı 1248, 1864

g. ç.-dugna 1134

g. ç.-mazdan (öğdin) 1155-56

g.-e direk ol- Yükselmek

g. o.-muş 5577

g.lerin ehli Melekler, ruhani varlıklar

g. 730

g.(g)+ine 1180

→ay g.i, dördüncü g., dünyâ g.i, ikinci g., yedi

kat g., yedinci kat g.

gök Mavi

g. 2442, 3187

g. yâkūt Mavi renkli değerli bir safir

g. 2790

gökçek Güzel, hoş

g. 3439

g.+dür 4805

Gök Değizi Yer adı

g. 5770

g. d.+nden 5771

Göknür Yer adı

g. 5006

gölge Gölge

g. 3715

g.+si 3713, 4942, 4943

g.+sin 836

g.+sine 3713

g. vir- Gölge yansıtmak

g. v.-di 3714

gölgelik Gölge

g. 197

göm- Defnetmek, gömmek

g.-eder 3036

gömeke- Toprağın-içine koymak, istinü

toprakla örtmek

g.-di 1574

gömül- Gömülmek

g.-di 4233

g.-se 2347

gönder- 1. Yollamak, göndermek

g.-di 141, 142, 144, 145, 1264, 1558, 1559,

1575, 1576, 3428, 4148, 4193, 4556,

4576, 4905, 5066

g.-diler 2640

g.-dim 147

g.-düm 4197

g.-irim 3754

g.-mek 2639

2. Kaybolmak, yok olmak, zail olmak
 g.-di 1170, 1787, 1788, 2325, 3948, 5485, 5801
 g.(d)-e 777, 783, 2878
 g.(d)-er 788, 1225, 2314, 4620
 g.(d)-erdi 3715
 g.(d)-erler 4305
 g.(d)-erse 206

3. Yol almak, katetmek
 g.(d)-er 1935, 1936, 1936, 2704

4. (Su) Akmak
 g.-di 5712
 g.(d)-er 2282, 2364, 5526

5. Ulaşmak, varmak, gitmek
 g.(d)-er 2068, 2585

6. (Bir durum) Sürelemek, devam etmek
 g.-di ...*âi emri'l-mu'minîn 'Osman zamanına deyin böyle gitti* 5360

7. İnmek, aşağı doğru gitmek, çökmek
 g.(d)-erken 2090
 g.-mez *eger sorarlarsa yir bu sağıllığıla niçün aşağı inip/gitmez..* 2570

8. mec. Ölmek
 g.(d)-erem 297
 g.-sem ...*bu gün ecel tamâm oldu gitsem gerek* 302
 →'aklı g., aşağı g., dünyadan g., kendüden g., selâmatlığa g., yol g.

gidebil- Ulaşabilmek, varabilmek, gidebilmek
 g.-ür 1935

gide dur- Gidivermek
 g.-urken 2013

gidüp geldükçe Gidip geldikçe
 g. 4237

g.miş ol- Kaybolmak
 g. o.-sa 3700

giti (F.) Dünya, âlem
 g.+de 501
 →câm-ı g., câm-ı g.-yi nümây

gizle- Saklamak, gizlemek
 g.-di 173, 1562, 2298, 5147
 g.-diler 3948
 g.-düm 1564
 g.-mişdur 1535, 1536
 →hâlini g.

gizlen- Saklanmak, gizlenmek
 g.-di 3608
 g.-se 2361

gizlü
 g. it- Saklamak, gizlemek
 g. i(d)-ersin 175

göbek 1. Göbek
 g.(g)+inden 910, 5668
 g.(g)+ine 910
 2. (Ülke, şehir) Merkez, orta kısım
 g.(g)+i 4858
 g.(g)+idür 4858

göç
 g. it- Göç etmek
 g. i(d)-er 4267

gögercin Güvercin
 g. 2422, 2478, 4114, 4123, 4700

gök Sema, gökyüzü
 g. 194, 199, 507, 1016, 1018, 1800, 2119, 2221, 2568, 2581, 2631, 4470
 g.+dekilerin 709
 g.+dekine 711

giriştar

g. ol- Tutulmak, yakalanmak

g. o.-duk 5615

giriş 1. Geriye, geri

g. 361, 992, 1447, 1598, 1836, 2039, 2051,
2146, 2154, 2208, 2240, 2300, 2305, 2308,
2763, 3370, 3927, 3955, 4092, 4101, 4101,
4173, 4286, 4287, 4414, 4457, 4482, 4586,
4769, 4770, 4579, 4680, 5429, 5583, 5870

g.+sine 1475

2. Yine, tekrar, bir daha

g. 142, 1102, 1261, 2572, 2996, 2997, 3157,
3442, 3464, 3888, 3927, 3956, 4056, 4058
4639, 4687, 5362, 5363

3. Artık, bir daha

g. 1942, 5399

4. Gayrı, artık

g. 4886, ... *İlahi ev senüğüdür giriş sağı
ismarladum..* 3366

→andan g., şimden g.

g. eyle- İade etmek, yeniden vermek, geri
vermek

g. e.-di 5123

g. gel- Geri dönmek, geri gelmek

g. g.-di 388, 5228

g. g.-mezin 2260

g. kal- Sonraya kalmak, baki kalmak

g. k.-an 1032, 1037

git- 1. Gitmek

g.-di 387, 1165, 2234, 2298, 3668, 3957,
4148, 4166, 4198, 4838, 5025, 5081, 5308,
5483, 5563

g.-diler 2195, 2306, 4760, 5062, 5225, 5631

g.-düginün 3089

g.-duk 4559

g.-dum 179

g.-dun 180

g.(d)-e 1742, 3102, 4459, 5397, 5576

g.(d)-ecek 2649, 2709

g.(d)-eler 4488

g.(d)-elüm/g.(d)-elim 4211, 5871

g.(d)-em 298

g.(d)-emez 3441

g.(d)-er 1383, 2007, 2025, 2039, 2147, 2160,
2197, 2225, 2238, 2369, 2707, 4422, 5269,
5464

g.(d)-erdi 693, 1010, 1135, 3687, 5861

g.(d)-erem 156, 311, 3364

g.(d)-erken 4963, 5563

g.(d)-eriken 2234

g.(d)-erim 2236, 2645, 2646, 4964

g.(d)-erler 4107, 4181, 5265

g.(d)-erlerdi 3162

g.(d)-erse 1179

g.(d)-ersen 312

g.(d)-ersin 299, 2235, 2645

g.(d)-eyim 3641

g.(d)-ince 3893, 5597

g.-me 4364

g.-medi 1714

g.-mege 1943, 2299

g.-mek 381

g.-mez 2037

g.-miş 184, 2710, 2710, 3088, 4369

g.-mişdi 489

g.-mişler 4370

g.(d)-ün 2305

giç/geç Erken ziddi, geç

g. 623, 1200, 1206, 1383, 1752, 1752

gider- Yok etmek, ortadan kaldırmak, gidermek

g.-di 578, 819, 4856, 4990

g.-e 409, 2367, 2840

g.-elim 2097

g.-gil 4462

g.-imez 2367

g.-mişdür 1886

g.-seler 2576

g.-ür 2798, 2875, 2899, 2907, 3012, 3014,

3079, 3080, 3113, 3523

g.-ürdi 3158, 3159

g.-ürlerdi 3521

→gönlinin pasını g.

giğ Geniş

g. 2306, 3449, 4306

g.+dür 2164, 5480

gine Yine, yeniden, bir daha

g. 1085, 3330

giğiş Geniş

g.+dür 2448

g. bahir Umman, okyanus

g. b.+lerden 3086

giğlik Eo, genişlik

g.(g)+i 3813, 3848, 5375

gür- 1. (İçeriye) Girmek

g.-di 166, 171, 345, 1597, 1983, 2014, 2017,

2151, 2762, 3211, 3459, 3497, 3670, 3928,

3937, 4212, 4459, 4627, 4684, 5474, 5483,

5559

g.-diler 2139, 2176, 4100, 4220, 4380, 4838,

5222, 5598

g.-e 1702, 1996, 4457, 5056, 5482

g.-eler 2138, 2176

g.-elim 4371

g.-em 169

g.-en 2442, 2442, 4734

g.-er 797, 3170

g.-esiz 4836

g.-iben 1502

g.-icek 2820

g.-mege 1107, 4373, 4749

g.-mese 1727

g.-mez 3870, 4377

g.-mezler 3090

g.-miş 3870, 4417

g.-se 98, 2366, 2449, 2751, 3705

g.-seler 3092

g.-ün 3710

g.-üp 1725, 2249, 3501

g.-ür 1851, 2069, 2145, 3093, 4702

g.-ürdi 4945

g.-ürler 1107, 2743, 5854

g.-ürlerdi 3557, 3710

g.-urse 3966, 4102

2. Sızmak, girmek

g.-di 5803

g.-meye ...*bir ev dut dört yaran/muhtem eyle*

*hiç aydın gimeye...*1700

g.-ür 1747

→el(ler)ine g.

girdāb (F.) Girdap

g. 2066, 2139, 2158, 2167, 2919

g.+a 2139

g.+da 2171

g.+dan 2152

g.+dur 2135

gıda (Ar.) Besin, gıda	2975, 2980, 3008, 3009, 3033, 3034, 3044,
g.+lan 1884	3051, 3061, 3096, 3108, 3131, 3134, 3159,
g.+larun 535	3160, 3168, 3296, 3347, 3372, 3392, 3438,
g.+sı 1722	3477, 3478, 3512, 3658, 3691, 3693, 3720,
ğ.-yı cismānī Müşahhas besin	3721, 3778, 3826, 3849, 3904, 4009, 4125,
g. c.+dür 1724	4243, 4249, 4302, 4526, 4598, 4624, 4631,
ğ.-yı rühānī Mücerret besin; nimet	4638, 4699, 4701, 4741, 4758, 4761, 4817,
g. c.+dür 1724	5016, 5165, 5384, 5389, 5434, 5450, 5486,
ğınā	5579, 5774, 5774, 5778, 5794, 5794, 5795,
g.ya iriş- Kendinden geçmek. kendini	5795, 5796, 5816, 5841, 5873, 5873, 5873,
kaybetmek	5874, 5874, 5877, 5878, 5879, 5879, 5881,
g. i.-ür 2055	5881
ğiriv (F.) Feryat, bağınma	g.+dür 563, 710, 976, 1110, 1320, 1383,
g. 1951	1397, 1728, 1731, 1848, 2514, 2568, 2578,
ğizār (?) Bir çeşit cin	2579, 2591, 2596, 2632, 3002, 3575, 3730,
g. ve bir dağı cinniler olur ki aya ğizār diler	5288
5546	g.+lere 832
gibi Benzetme edatı, gibi	g.+ye 906
g. 31, 149, 154, 186, 308, 335, 338, 409, 418,	gice Gece
447, 447, 447, 448, 451, 452, 452, 460, 503,	g. 352, 1208, 1467, 1544, 1547, 1555, 1577,
504, 549, 549, 553, 553, 554, 590, 663, 717,	1621, 1622, 1715, 1894, 2166, 2167, 2262,
738, 822, 863, 863, 864, 921, 956, 978, 979,	2656, 2739, 2914, 2915, 3072, 3099, 3303,
1007, 1016, 1040, 1041, 1067, 1239, 1327,	3490, 3494, 3511, 4039, 4128, 4137, 4177,
1349, 1350, 1356, 1692, 1693, 1704, 1712,	4416, 4554, 4579, 4794, 4835, 4836, 4879,
1712, 1797, 1797, 1841, 1926, 2057, 2068,	4883, 5119, 5181, 5860
2130, 2169, 2202, 2269, 2274, 2313, 2313,	g.+de 310, 3488, 4701, 4775
2327, 2331, 2336, 2356, 2363, 2377, 2389,	g.+den 1660, 1716
2471, 2472, 2478, 2479, 2479, 2480, 2480,	g.+dür 2485
2481, 2481, 2482, 2482, 2483, 2483, 2484,	g.+leri 3655
2484, 2508, 2586, 2601, 2609, 2611, 2611,	g.+si 5166
2612, 2612, 2612, 2623, 2624, 2652, 2671,	g.+sinden 782, 787
2677, 2683, 2691, 2712, 2719, 2838, 2873,	g.+sine 783, 788
2874, 2895, 2917, 2947, 2963, 2964, 2965,	g.+yile 4774, 5431

g.-urdi 3691, 5622

g.-ürler 1547, 2076, 2282, 2604, 2608, 2680,
2765, 2790, 2801, 2925, 2945, 2954, 3072,
3105, 3106, 3107, 3122, 3594, 3862, 3872,
4023, 4082, 4908, 5085, 5100, 5299, 5315,
5321, 5326, 5532, 5542

g.-ürlerdi 573, 3693

g.-ursiz 1649

2. Nakletmek, rivayet etmek, bildirmek

g.-dük 1353

g.-düm 478

g.-medük 461

g.-mişlerdür 784

3. Tutmak, değerinde olmak

g.-di ... *vardırlar başı satdırlar şol kadar ki bahā
getürdi..* 3452

g.-ür 2868

4. Ortaya çıkarmak, yaymak

g.-mez 5043

g.-ür 2342, 5774

→bir araya g., iman g., karşı g., ma'nisin g.,
öğine g., salavat g., şakirlik g., şükürin yirine g.,
tâkat g., tekbir g., vahy g., vücuda g., yemiş
g., yirine g.

getürt-

→harekete g.

gevde 1. Gövde

g.+leri 113

g.+si 842, 4303, 5450

g.+sinde 3234

g.+sine 170, 842

2. Bir şeyin, bir yerin asıl kısmı, gövde

g.+si 1185

g.+sidür 1691

gey- Giyinmek, giymek

g.-di 4256

g.-diler 4989, 5235, 5407

g.-erler 2919, 4707

g.-ürler 5161

geydür-/geydir- Giydirmek

g.-ürlerse 1310

→yerinden g.

geyik Geyik

g. 2479, 3382, 4114, 4123

geysü Elbise, giyecek

g. 3741

g.+lerin 3963

Geys Yer adı

g. 5083

geyür- Giydirmek, giyindirmek

g.-diler 5233

g.-mişler 4720

g.-ürler 4709

gez- Dolanmak, gezmek

g.-di 61, 127, 1133, 2493, 3637, 4677, 5607

g.-diler 2139, 2307

g.-din 3221

g.-düm 1104, 4741

g.-e 119

g.-enlerden 459

g.-enlerin 60

g.-erdi 62

g.-erken 3796

g.-ersiz 1925

g.-miş 2668

g.-tip 2177

gezdür- Dolandırmak, gezdirmek

g.-ürler 4497

- g.-ye** 3278
- gerçeklik** Doğruluk, doğruluk, hakikat
- g. 3277, 3278
- g.(g)+i** 3278
- gerek** İcap eder, gerekir, lazım
- g. 39, 42, 91, 208, 215, 216, 245, 257, 284, 285, 302, 347, 371, 371, 451, 463, 492, 561, 640, 649, 705, 830, 900, 985, 1003, 1065, 1068, 1175, 1188, 1252, 1289, 1313, 1517, 1615, 2137, 2639, 2814, 2863, 3058, 3752, 5230, 5343, 5745, 5856, 5857, 5857
- g.+dur** 51, 203, 204, 262, 413, 418, 871, 1199, 1229, 1283, 3543, 3815, 3816, 3817, 3819, 3929
- olsa g.
- gerek ki** Lâzım gelir ki, icap eder ki
- g. 1751
- gerek-** Lâzım gelmek, icap etmek, gerekmek
- g.-di** 959, 960, 961, 1529
- g.-mez** 446, 448, 4017, 5575
- g.-mezin** 4657
- gerekli** İşe yarar, gerekli
- g. 4657
- gergeden** (F.< kergedan) Sıcak ülkelerde yaşayan bir hayvan, gergedan
- g. 5321
- g.+i** 2603
- germ** (F.) Sıcak
- g. 1362, 1375, 2853, 4707
- geşt**
- g. it-** Gezme, dolaşmak
- g. i(d)-e** 2134
- g. i(d)-üp** 2199
- getür-** 1. Alıp gelmek, getirmek
- g.-di** 177, 223, 388, 1586, 1591, 2192, 2456, 2609, 2696, 2824, 3136, 3237, 3261, 3636, 3756, 3937, 4016, 4118, 4161, 4166, 4285, 4288, 4358, 4734, 4799, 4894, 5018, 5051, 5081, 5120, 5640, 5758
- g.-digi** 3695
- g.-diler** 195, 197, 574, 1245, 1604, 1634, 1786, 1962, 2020, 2098, 2429, 3145, 3148, 3153, 3272, 3273, 3460, 3620, 3895, 3958, 4165, 4205, 4229, 4518, 4538, 4543, 4633, 4830, 4938, 5177, 5296, 5804
- g.-düm** 1273
- g.-e** 342, 2879, 2938, 3190, 3754, 4012
- g.-eler** 575, 2983, 3118
- g.-emedi** 4932
- g.-en** 3192
- g.-esen** 4278
- g.-eyim** 4014
- g.-in** 221, 222
- g.-iniz** 3926
- g.-iserdir** 4728
- g.-meye** 343
- g.-mezüz** 3927
- g.-miş** 2125, 3852
- g.-mişdür** 2127, 3977
- g.-mişlerdür** 3943
- g.-se** 2870
- g.-sen** 4271
- g.-seniz** 3929
- g.-ün** 4561, 4798, 4829
- g.-üp** 1226, 3879, 4589, 4590, 5431, 5638, 5639
- g.-ür** 1849, 1850, 1921, 2306, 2460, 2743, 2881, 2889, 3589, 3591, 5316, 5322

g.-ur 2169, 2241, 2242, 2243, 2687, 3482, 3488, 3494

g.-urse 1658, 3750, 4066

5. Yayılmak

g.-di *ve akhevân kokusu gelirdi..A560*

g.-ür 2365, 4783, 4784, 5596, 5627, 5735

g.-ürdi 5627

6. Bulunmak, mevcut olmak, var olmak

g.-en 920, ... *of evâyilde gelen kitâblar*

okunmuşdu..4959

7. Tekabül etmek, denk gelmek

g.-e 1433, 2104

g.-mese 1423

g.-mezdi 3696

g.-se 1321, 1322, 1424, 1447, 1460, 1467,

5820, 5820

g.-urdi 3696

8. isabet etmek, duçar olmak, uğramak

g.-di 5598, 5869

9. Fırlamak

g.-ür 2418

10. Eklenmek, dahil olmak

g.-ürdi 5182

11. Yükselmek, çıkmak

g.-mezler ... *dağı andao'ayruğ deñiz yüzine*
gelmezler..3001

g.-ür 2995

12. (Öğüt, istek anlatır) Haydi

g. ... *gel beni sat..4163*

→agır g., 'aklı g., âvâz(ları) g., cânı bogazına

g., dünyâya g., durı-g., elinden g., gidüp

g. dükkçe, hoş g., işüne g., i'tidâl haddine g.,

karşısına g., katı g., kendü ayakla g., kendüne

g., kıyâsa g., nehy g., sözi rast g., taşra g.,

uykusu g., unier g., vahy g., vâsfa g., vücuda
g., yakın g., yerine g., ziyade g., zuhura g.

gemi Gemi

g. 354, 354, 845, 847, 913, 1929, 1935, 1996,

2067, 2071, 2152, 2166, 2167, 2168, 2169,

2170, 2255, 2256, 2375, 3117, 4489, 5276,

5277, 5277, 5414, 5416

g.+den 2233

g.+ler 2115, 3872, 4910, 5415, 5491

g.+lere 2138

g.+leri 2165, 3873

g.+lerle 1925

g.+nun 356, 1657, 1738, 2217

g.+si 2700, 2747, 5275

g.+ye 353, 845, 1660, 4095

g.+yi 3117

gemici Gemici

g. 1613

g.+ler 1089, 5029

genc (F.) Hazine, define

g. 40, 41

g.+ile 340

g.+inden 189

g.+ler 3640, 4524, 4748

geleşlik Genişlik

g. 4617

geşez Kolay

g.+dur 115

ger (F.) Eğer, şayet

g. 891

gerçek Hakiki, doğru, gerçek

g. 1239, 3274, 3276

gerçekle- Oraylamak

g.-nüz 3277

g.-iser 4211, 5133
g.-medi 1569, 3153, 3256
g.-medün 4634
g.-mege 4538
g.-men 5264
g.-mesün 2296, 3919
g.-mez 1946, 2607, 2780, 4769
g.-mezdi 4000
g.-mezler 1942
g.-mezsin 2260, 3154
g.-miş 3662, 4602
g.-mişdi 693
g.-mişdür 5665
g.-mişem 169, 174, 4680
g.-mişsin 4679
g.-se 2630, 3340, 3564, 3709, 3713, 4098
g.-sün 3919, 5435, 5561
g.-ünüz 3776
g.-üp 3377, 5433
g.-ür 1602, 2001, 2003, 2004, 2025, 2027,
2037, 2040, 2147, 2220, 2381, 2387, 2388,
2572, 2573, 2704, 3516, 3570, 3778, 3887,
4270, 4302, 5546
g.-ürdi 691, 693, 3690, 3701, 3892, 3998,
4005, 4704, 5628, 5628
g.-üridi 5622
g.-ürler 1545, 2036, 2038, 2423, 2445, 2675,
2705, 2776, 3354, 3568, 4076, 4569, 5029,
5261, 5276
g.-ürlerdi 3351, 3561, 3684, 3706, 3882
g.-ürmiş 2088
g.-ürse 1920, 3919, 4316
2. Varmak, ulaşmak, bir yerde bulunmuş
olmak, gelmek

g.-di 354, 1246, 1824, 1974, 1975, 4119,
4229, 5711, 5869
g.-dugin 3554
g.-diük 539
g.-e 3625, 4138
g.-enlerdenmiş 3780
g.-icek 1270, 1291, 3818, 4044, 4609, 4652,
5282
g.-inceye 665
g.-medi 1569
g.-mezden 321, 5276
g.-se 5414, 5415
g.-ür 2118, 2289, 2329
g.-ürdi 3614
g.-megün 4771
g.-mek 4751
g.-meyince 4818
g.-üp 3687
g.-ür 1999, 2007, 2023, 2121, 2160, 2197,
2198, 2225, 2371, 3976, 4340, 4422, 5158,
5414, 5526
g.-ürlerdi 3162
3. Nakledilmek, rivayet edilmek, bildirilmek
g.-di 324, 346
g.-mişdür 54, 581, 630, 561
g.-mişdir 712, 722, 743, 746, 749, 840, 989,
1048, 1513, 3205
4. Ortaya çıkmak, zühur etmek; doğmak
g.-di 1555, 5780, 5792, 5860
g.-iser 1982, 4960
g.-mez 2061, 3750, 4852
g.-mezse 1659
g.-miş 3126, 4010

g.-up 3901

5. Sona ermek, bitmek

g.-iccek 1261

g.-mez 4743

g.-se 2707

6. Vazgeçmek, feragat etmek, bırakmak

g.-megil 2259

g.-mişem 3651

6. Uğramak, isabet etmek

g.-er 2973, 3602

7. Zikredilmek, bahse konu olmak

g.-di 1665

8. Yok olmak, tükenmek, silinmek

g.-di 3726

→aşağı g.gönlünden g., kılıçdan g., tahta g.ip

otur-, taht üzerine g., yire g.

geçken

g. ol- Geçip gitmek, gitmek

g. o.-maz 1896

g. o.-ur 1896

geçür- Takmak, geçirmek

g.-ür 5010

g.-ürler 2805

→kılıçdan g., ömrin(i) g., yire g.

ged- Kertmek

g.-erek 4903

gedây (F.) Dilenci, köle

g.+lar 4594

gedük Çatlak, yarık, gedik

g.(g)+i 5350, 5350, 5351, 5352

g.+ler 5351

gel- 1. Gelmek

g. 5865

g.-di 195, 309, 342, 362, 388, 664, 698, 1142,

1261, 2012, 2013, 2015, 2018, 2022, 2151

2232, 2320, 2372, 2455, 2644, 2727, 2729,

3271, 3361, 3365, 3375, 3379, 3465, 3492,

3499, 3606, 3893, 3911, 3925, 3928, 4070,

4088, 4120, 4126, 4178, 4249, 4260, 4265,

4455, 4539, 4614, 4629, 4670, 4682, 4764,

4796, 4813, 4819, 4828, 4841, 4851, 4856,

4857, 4962, 4966, 4982, 5014, 5022, 5048,

5056, 5082, 5108, 5146, 5228, 5247, 5312,

5313, 5361, 5377, 5551, 5564, 5574, 5577,

5598, 5696, 5700

g.-digimüzün 5395

g.-diler 139, 1562, 1631, 1827, 1863, 2183,

2184, 2427, 2647, 3091, 3496, 3947, 4576,

4835, 4845, 5313

g.-dim/g.-düm 475, 4275, 4276

g.-diyidi 5446

g.-dugi 3494

g.-dugince 3888

g.-dugün 3707

g.-dük 4580

g.-düklerinün 2675

g.-dün 2627, 4207

g.-e 299, 519, 553, 1217, 4651, 5397, 5761

g.-eler 5046

g.-elerdi 5065

g.-em 307

g.-en 3339, 4768

g.-iccek 1149, 2003, 2445, 2752, 2887, 3356,

3495

g.-inceye 665

g.-iniz 1628

g.-irdi 3697

gaza (Ar.) Din uğruna yapılan savaş

g.+da 3014

g.+ya 5025

g.(lar) it- Savaşmak, harbetmek

g. i.-diler 3832

g. i.-düm 1820

gāzab (Ar.) Hiddet, öfke

g.+la 5506

Ġāzab oğlu Kişi adı

g. 4981

Ġāzevanī Kazvin'e ait

g. 2867

g.+si 2868

Ġāzī (Ar.) Gaza eden, gazi

g.+lerdür 4791

Gazi Şalahaddīn Kişi adı

g. 5221

Ġazne Yer adı

g. 4913

g.+ye 4733, 5238

Ġaznevī Yer adı

g.+nın 4933

Ġaznīn Yer adı

g.+de 4928

g.+e 5097

Ġazven Yer adı

g.+den 4927

Ġazvīn Yer adı

g. 2310

gece Gece

g. 5515

geç bk. giç

geç-/giç- 1. İlerlemek, gitmek, yürümek

g.-di 1160, 1967, 4192, 4203, ...*ol sebebden İslām/İşkeri rāhat geçdi..* 5267

g.-e 1092

g.-eler 1860

g.-en 4181

g.-er 1798, 2002, 2002, 2004, 2007, 2120, 2172, 2172, 4181, 4182, 4692

g.-erler 2213, 2214

g.-erse 1860

g.-icek 2642, 4049, 4807

g.-ince 1861

g.-mege 2462

g.-mez 2156, 3339

g.-se 2264, 4769, 4808

g.-üp 2651

2. Bir yeri aşmak, öte tarafa ulaşmak, varmak

g.-di 2152, 4475

g.-e ... *eydüler ki bir 'avrat/sırdan geçe*

yürürken kucagında oğlancuğı vardı.. 4607

g.-er 870, 3833

g.-ince 1861

g.-meye 2339

g.-se 2338, 2264

3. (Akarsu için) Akmak

g.-er 4866, ... *Ceyhūn suyu aya on iki ferseng /yürden geçer..* 3833

4. (Zaman) İlerlemek, geçmek

g.-di 275, 1273, 1832, 2372, 2732, 4087,

4276, 4675, 4796, 4887

g.-e 4549

g.-erdi 618

g.-ince 2416

g.-mişdi 1049

g.-se 779, 4880

2. Yabancı

g.+lerin ... *dafı gariblerüñ 'ilminüñ bentim*
*'ilmim/katında yiri yoğdır...*149

ğark (Ar.) Boğulma, batma, gark olma

g.+dan 1659

g. eyle- Batmak

g. e.-di 5829

g. ol- Batmak

g. o.-a 1163

g. o.-dı 2171

g. o.-ıcağ 2375

g. o.-ısar 5825

g. o.-mamışdır 5470

g. o.-maz 4094

g. o.-sa 98

g. o.-up 2377

g. o.-ur 1734, 5415

Ğavire Yer adı

g.+den 4421

ğavr

g. it- Batmak

g. i.-duğı 5769

ğavvâş (Ar.) Dalgıç; inci veya sünger çıkarmak

için denize dalan

g. 3004, 3091

g.+lar 2105, 2176, 2743, 3002, 3090

g.+lara 2175

g.+lardan 2204

g.+ların 2108

ğayet (Ar.) 1. zf. Çok, çok fazla, pek, son

derece, gayet

g. 185, 556, 695, 831, 1321, 1537, 1556,

1605, 2092, 2403, 3088, 3181, 3294, 3471,

3490, 3893, 3982, 3984, 4042, 4215, 4250,

4366, 4435, 4445, 4931, 4985, 5161, 5193,

5266, 5303, 5318, 5374, 5480, 5519, 5533,

5549, 5564, 5613, 5753, 5754, 5759, 5770,

5809, 5810

2. is. Nihayet, uç, son

g.+e 872

g.+i 263, 1018

→be-g., bi-g.

ğayetde Pek, pek çok, son derecede

89, 89, 187, 841, 843, 972, 1187, 1651, 1655,

1682, 1820, 1825, 1826, 1941, 2052, 2086,

2177, 2204, 2448, 2603, 2719, 2735, 2844,

2989, 3003, 3067, 3290, 3587, 3716, 3718,

3767, 3767, 3880, 3886, 3901, 3932, 4242,

4415, 4556, 4617, 4630, 4635, 4712, 4735,

5174, 5260, 5735

ğayn (Ar.) Gayın harfi

g. 2116

ğayrı 1. ed. ...den başka, ...den ayrı

g. 316, 545, 610, 641, 656, 815, 928, 954,

963, 964, 1418, 1737, 1928, 2034, 2183,

2433, 2537, 2584, 2989, 3086, 3089, 3539,

4017, 4515, 4590, 4667, 4681, 5061, 5400

g.+dur 4913

g.+sıdır 554, 5143

2. sf. ve is. Başka, diğer, öbür

g. 1121, 3073

g.+sının 3692

→me'hâz-ı g.-i ikbâl

ğayret

ğ. it- Kıskanmak, çekmemek

g. i(d)-erim 4013

ğayür (Ar.) Gayret sahibi Allah

g. 5706

gā'ib/gāyib

- g. ol-** Kaybolmak, yok olmak, görünmez olmak
g. o.-am 3702
g. o.-dı 3884
g. o.-ur 2034, 3888, 4236
g. o.-urdu 1260

ġalat

- g.a var-** Doğru yoldan sapmak, azmak
g. v.-dılar 1525

ġalbir (F.) Kalbur

- g.** 4761

ġalebe (Ar.) (Sayıca) Çokluk, üstünlük

- g.+si** 5805
g. it- Üstün gelmek, galebe çalmak
g. i.-di 3606, 5806
g. i(d)-er 2067
g. i.-erlerdi 5761

ġalib (Ar.) Herşeye gücü yeten, üstün, galip

- g.+dür** 84, 5642
g.+dür 84
g. ol- Üstün gelmek, galebe çalmak
g. o.-a 3024
g. o.-sa 1682

ġalīz (Ar.) Kaba, katı, kötü, galiz

- g.** 3043
g.+dür 1886
g.+i 1892
→eczâ-yı g.

Ġamadān Yer adı

- g.** 4936, 4940

Ġana Yer adı

- g.** 2910

ġanāyīm

- ebu'l-g.

ġanem (Ar.) Koyun

- g.+i** 2016

ġanīmet (Ar.) Ganimet

- g.** 1835

ġarāyib (Ar.) Tuhaf, şaşılacak; görülmemiş ve duyulmamış (şeyler)

- g.** 4451
g.+i 3995
g.+in 123
g.+lerinden 288

ġarāz (Ar.) Maksat, gaye

- g.** 1315, 3165

ġarbī (Ar.) Batı ile ilgili, batıya ait

- g.** 4307
g.+dür 1435

ġāret

- g. it-** Yağmalamak, talan etmek, taciz etmek, saldırmak
g. i.-di 3143, 3755, 4654, 5528
g. i.-diler 4652
g. i(d)-erdi 4648
g. i(d)-erler 4536
g. i(d)-üp 3361
→hikāyet-i g., 'izzetin g.

ġarīb (Ar.) 1. Tuhaf, şaşılacak; görülmemiş ve duyulmamış (şey)

- g.** 802, 2603, 3705, 3773, 3784, 5286
g.+dür 3195
g.+i 3706
g.+ler 3443
g.+lerden 3440
g.+lerinden 120

→şecere-i f.

fir'avnî (Ar.) Firavunluk, firavun

f.+ler 5201, 5600

→zücâc-ı F.

Firdevs (Ar.) Cennet

f. 749, 752, 752, 758

f.+i 754

→dârü'l-huld-ı F.

Firdevsî Firdevs cennetine ait

f.+dür 5212

firûzec (Ar.<F. pirûze) Nişabur'da çıkan açık

mavi renkli ve değerli bir yüzük taşı

f. 3017

f.+le 3619

Firûzeh Yer adı

f. 5302

fitîl (Ar. <feîl) Fitil

f.+i 5307

fitne (Ar.) Fesat, kanşıklık

f.+si 4072

f. bırağ- Fitne çıkarmak, kanşıklığa sebep

olmak

f. b.-dı 1602

fuḥûl

→'ulemâ-i f.

fulân (Ar.) 1. s. Falan, filan

f. 703, 1148, 1148, 1312, 1506, 1507, 1564,

1841, 4575, 4835, 5565

2. is.ve zm. Falan, filan

f. 4182

f.+ıla 5391

Für Kişi adı

f. 5424, 5426, 5435, 5438

f.+a 5423

Furat Yer adı

f. 2121, 2125, 4249

f.+da 2543

furşat (Ar.) Fırsat

f.+ı 5570

Fustât Yer adı

f. 4970

Fuzayl İbn-i 'Abbâs Kişi adı

f. 3260

fülful

→ak f.

fürüş

→but-f.

G

gaddar

g.-ı bî-vefa Vefasız, acımasız

g. 249

gâfil (Ar.) Habersiz, gafil

g. 3246

g.+dürler 1006

g. ol- Gaflet içinde olmak

g. o.-dılar 1045

g. o.-ur 1177, 3248

gâflet (Ar.) Boş bulunma, ihmalkârlık, gafillik

g.+de 264

g.+ün 3247

gâh (F.) Ara sıra, kimi zaman

g. 1796, 1797

gâh ... gâh Bazen, kimi zaman, kâh ... kâh

g. 1796...1797

→her g.

gâh

→kadem-g.

- f. i.-mişdir 4882
 f. ol- Zaptedilmek, ele geçirilmek, fethedilmek
 f. o.-a 4674
 f. o.-dı 5145, 5441
 f. o.-ıvardur 5068
 f. o.-maz 4122
 f. o.-mazdan 4956
- fevt**
 f. it- Kaybetmek, elden kaçırmak
 f. i.-medin 5570
 f. ol- Geçmek, gitmek, elden çıkıp gitmek
 f. o.-mazdan 4385
- feylesof (Ar.)** Bilge, filozof
 f. 141, 144, 148
 f.+a 141, 143, 146
 f.+dur 137
 f.+ı 146
- Feytis** Yer adı
 f. 901
- fezā**
 f. it- İncelemek, sızlanmak
 f. i.-diler 2193
 f. i(d)-er 2888
- fındık/fınduk** Fındık
 f. 2872, 3835, 5088, 5088, 5088
- fiġān (F.)** İnceleme, feryat etme
 f. 2181
 f.+ı 5038
 f.+ına 1952
- fihrisť (F.)** Fihrist, içindekiler
 f. 546
- fikir**
 f. it- Düşünmek, tefekkür etmek
 f. i(d)-e 484
- f. i.-mek 125, 1283
 f. i(d)-üp 3722
- fikret**
 →hitāb-ı f.
- fīl (Ar.)** Fil
 f. 842, 921, 993, 994, 995, 996, 1880, 2145,
 3368, 3369, 3477, 5099
 f.+e 5268
 f.+i 990, 992, 3367
 f.+ler 4213, 5433
 f.+leri 5428, 5433
 f.+un 989, 2145
- fīl-sūvār** File binen, file binici
 f. s.+lardı 5427
- fi'l-cümle (Ar.)** Sonuç itibanytle, nihayetinde
 f. 4875
- fi'l-hāl (Ar.)** Bu anda, hemen, şimdi
 f. 170, 181, 773, 774, 847, 1146, 1620, 1827,
 1976, 2068, 2203, 2803, 2820, 2870, 2885,
 2889, 2939, 2968, 2971, 3004-05, 3005-06,
 3047, 3057, 3125, 3157, 3174, 3482, 4015,
 4233, 4891, 5807
- fincān (Ar.)** Fincan
 f. 197
- fīrāk (Ar.)** Aynılık
 f.+ıdur 259
 →cān f.ı
- fīrāvān (F.)** Bol, çok, ziyāde
 f. 5000
- fīr'avn (Ar.)** Eski Mısır hükümdarlarına
 verilen ünvan
 f. 2170, 2765, 5246
 f.+ı 5522, 5523
 f.+dan 3226

- f.+nun 1137, 1649
f.+ye 2235
f.+yi 1647, 2626
→'azab f.si, rahmet f.si
- ferište-peyker** Melek yüzlü, melek gibi
f. 3741
- Ferğadan** Yer adı
f. 1318
f.+dur 1283
- fermân**
f.-ı **zû'l-ımtinân** Kati emir, nimet sahibinin buyruğu
f. 12
- Fermâyi**
→melik-i F.
- ferrâş** (Ar.) Hizmetçi, kole
f.+ı 5309
- ferrâşlık**
f. it- Temizlik yapmak, süpürmek
f. i(d)-er 2473
- fersah** (Ar.) Yaklaşık beş km.lik bir uzaklık ölçüsü
f. 1359, 1360
- ferseng** (F.) Fersah
f. 1182, 1338, 1419, 1622, 1783, 1853, 1999, 2055, 2120, 2357, 2501, 2704, 2757, 3161, 3473, 3832, 3845, 4038, 4439, 4495, 4508, 5369, 5369, 5401, 5583, 5671, 5728, 5758
f.+den 1374
f.+dür 1389, 1400, 1985, 2031, 2060, 2198, 2501, 2504, 2510, 2532, 2590, 2670, 2702, 2724, 3534, 3814, 4227, 4322, 4447, 4449, 4486, 4755, 4928, 5070, 5079, 5097, 5445, 5771
- f.+ı 3474, 3814
f.+in 2533, 2533, 2534, 2535
- feryâd** (F.) Haykırış, çığlık, bağıрма, yardım
f.+ı 5038
f.+lar 304
f. it- Bağırmak, haykırmak, feryat etmek
f. i(d)-er 385
f. i.-di 1611, 2020-21
f. i.-diler 2141
f. i(d)-üp 1595, 1827, 2427, 4829, 5578
- f.ına iriş-** (Birinin) Yardımına koşmak, imdadına yetişmek
f.(ıma) i.-ün 1612
f.(uma) i. 5867-68
- Feryân** Kişi adı
f.+undur 3515
- fesâd** (Ar.) Kötülük, karışıklık, bozgunculuk
f.+dur 4653
- feth/fetiḥ** (Ar.) (Bir yeni) Zaptetme, alma, ele geçirme
f.+ine 3953
f. it- Fethetmek, ele geçirmek
f. i.-di 3953, 4184, 4343, 4456, 4483, 4643, 4730, 4841, 4878, 4893, 4911, 4981, 5020, 5144, 5157, 5294, 5510
f. i.-diler 4345
f. i.-dügindendir 5197
f. i.-dük 3774
f. i.-dükde 3830
f. i(d)-eler 4139
f. i(d)-emezsiz 4895
f. i(d)-erlerse 4145
f. i(d)-ersin 4125
f. i(d)-icek 4151

- f. 967, 968
- f.-i şemis** Güneş tabakası (yörüngesi)
f. ş.+dur 966
- f.-i 'Utārid** İkinci kat gök, Merkür
f. u.+e 1399
- f.-i Zuhāl** Yedinci kat gök, Satürn
f. z.+e 1337
- f.-i Zühre** Üçüncü kat gök, Venüs,
Çobanyıldızı
f.+ye 1388
- felekü'l-bürüc** Sekizinci kat gök, burçların
bulunduğu gök katı
f. 1407
f. b.+un 1409
- felek-perest ol-** Gök cisimlerine tapmak
f. o.-dılar 977
- felekleyin** Göküzü gibi, sema gibi
f. *size arāmgāh kıldım ve tağları aya nahlar
kıldım ta ki deprenmeye felekleyin* 2615
- Felestīn** Yer adı
f. 2122, 4968, 5155
- femm**
f.ü'l-ebvāb Yer adı
f. 2127, 2128
f.ü'l-esed Bir put adı
f. 2154
f.ü'l-esed Yer adı
f. 2053, 2131
- fenā** (Ar.) Yokluk, yok olma
f.+dur 202
f.+yiçün 808, 5723
f. ol- Yok olmak
f. o.-dı 5721
- ferāh** (Ar.) Rahatlama, rahatlık
f. 5885
f. it- Rahatlatmak, sevindirmek
f. i(d)-er 3083
- Ferahīn** Yer adı
f. 2538
- ferāhlık** Gönül rahatlığı, iç huzuru
f. bul- Huzur bulmak
f. b.-māmsdur 3255
- ferā'ine**
→diyār-ı f.
- ferc** (Ar.) Dişilerin tenasül organı, avrat yeri
f.+i 4972
f.-i beytū'z-zehēb Yer adı
f. 5259, 5267, 5268
- Ferenc/Ferinc** Yer adı
f. 4977, 5325
- feres**
f.-i a'zam Yer adı
f. 888
- Fergān** Yer adı
f.+da 4975
- Fergana** Yer adı
f. 4973
- Ferhad** Kişi adı
f.+dur 2746
- ferište** (F.) Melek
f. 503, 571, 631, 745, 746, 841, 858, 1136,
1138, 1152, 1592, 1601, 1797, 2235, 2237,
2622, 2629, 3211, 4284
f.+den 695
f.+dur 581, 671, 684, 708, 1640, 1644, 1646,
4179
f.+ler 577, 583, 669
f.+lerin 763

Farsî bk. Farisi

farz

f. it- Tasarlamak, saymak, kabul etmek

f. i.-mişlerdür 1409

fâsıdlık Kötülük, zararlılık

f.(g)+ından 1767

fâsık (Ar.) Günahkâr, mücrim

f. 3564, 5689

faş(ı)l (Ar.) 1. Bir kitabın başlıca

bölümlerinden herbiri

f. 558, 883, 986, 1027, 1206, 1288, 1506,

1531, 1599, 1610, 1617, 1744, 1754, 1815

1896, 2399, 2560, 2589, 2617, 2662, 5759

f.+ıdır 4

f.+ının 478

2. Ayrıntı, tafsilat

f. 5759

f. it- Bahsetmek, açıklamak

f. i(d)-elüm 1122

fâsîd

→buhâr-ı f.

fâside

→buhârât-ı f.

Fâtik/Fâtek Kişi adı

f. 4143, 4143, 4148, 4149, 4162, 4163, 4171

f.+e 4152, 4161, 4165

f.+i 4161, 4169, 4170

Faẓiyyât

→'aynî'l-F.

fedâ

fedâ olsun Varsın gitsin, uğrunda yok olsun

f. 1219

fehim/fehm

f. it- Anlamak, kavramak, idrak etmek

f. i.-diler 1298

f. i.-medi 5485

f. i.-mezler 4101

felek (Ar.) 1. Gök, gök yüzü, semâ

f. 886, 897, 963, 967, 1017, 1019, 1020,

1027, 1029, 1031, 1332, 1407, 1745

f.+de 894, 1414

f.+den 988, 1020, 1023

f.+dür 1127, 1187

f.(g)+e 987

f.(g)+i 1005, 1720, 5476

f.(g)+inden 1331

f.(g)+ini 1188, 1191, 1192, 1332, 1355, 1368

f.(g)+ün 998, 1021

3. Dünya, alem

f.(g)+ün 1685, 2566

→altıncı f., beşinci f., çerh-ı f., dördüncü f.,

tokuzuncu f., üçüncü f., yedinci f.

f.-i atlâs Dokuzuncu kat gök

f. 971

f.-i 'azam Dokuzuncu kat gök

f. 1186

f. a.+dur 971

f.-i eflâk Dokuzuncu kat gök

f. e.+dür 971

f.-i kamer Atmosfer

f. k.+dür 964

f. k.+ün 1720

f.-i Mirrih Beşinci kat gök, Mars

f. m.+e 1373

f.-i Müşterî Altıncı kat gök, Jüpiter

f. m.+ye 1358

f.-i zevâbit Yıldızların feleği, burçların

bulunduğu gök katı

F

fā (Ar.) Fe harfi

f. 4952

fağfūr (Ar.) (Evvelce) Çin imparatorlarına verilen bir ad

f.+ı 3755

f.+dur 3735

fahr/fahir (Ar.) Övünme, övünç, iftihar

f. 216, 4803

f.+leridür 5196

f. it- Övünmek

f. i.-diler 318, 577

f. i.-dikleri 42

f. i(d)-erin 135

f. i(d)-erler 4935, 5529, 5530

f. i(d)-ersin 133, 134-35

f.-mek 492, 3752

f.-memek 215

f. i(d)-üp 4713

fā'ide (Ar.) Yarar, fayda

f. 462, 3214

f.+ler 390

f.+si 2316, 2484, 5257

f.+sin 391

f. **du**- Yararlanmak, istifade etmek

f. d.-amaz 1550

f. d.-arlarsa 3751

f. it- Yararı dokunmak, yararı olmak

f. i.(d)-er 2883, 5900

f. i.-mekdedür 536

f. **gör**- Yararlanmak, istifade olmak

f. g.-medi 3669

f. g.-meyiser 3663

fakāt (Ar.) ed. Ama, ancak, lakin

f. 2657

fakr (Ar.) Yoksulluk, fakirlik, muhtaçlık

f.+ıla 2549

Fakras Hz. Süleyman'ın cinlerinden

f. 5638, 5638, 5639, 5649

f.+a 5649

fālic (Ar.) Vücudun yarısına inme, yarım inme, felç

f. 3158

Falyakalānī Yer adı

f. 2539

fānī (Ar.) Geçici, fani

f. 810

f.+dür 813, 1054

→dünyā-yı f.

Fāre't-tennūrī Kuran'da adı geçen bir mağara

f. 3455

fāretü'l-misk (?) Bir hayvan adı

f. m.+ı 3986

Fārisī/Farsī (Ar.) İranlı, İran'a ait

f. 2867, 4958

→şahs-ı F.

fāriža (Ar.) Yapılması gerekli olan, farz

f.+lardan 4059

farğ (Ar.) Ayrım, başkalık, fark

f.+ındadır 534

Fars Yer adı

f. 1984, 2116, 2157, 2328, 2534, 3285, 3575, 3732, 4428, 4863, 4952, 5404, 5797

f.+a 2513, 5538

f.+da 4024, 4616, 5727

f.+ıla 4905

f.+un 1459

→bahr-i F., ehl-i F., kutb-ı F., nār-ı F.

pâre e., perâkende e., rahmet e., rûhını kabız e.,
san'at e., sovkuk e., şerh e., şerik e., şerm-sâr
e., şükürler e., ta'accub e., tamâm e., taş e.,
tazarru'lar e., tecrübe e., teferruc e., teslim e.,
tevbe e., tûsime., toğuz e., un e., va'd e., vahy
e., vakf e., var e., viran e., yalan e., yarağın e.,
yardım e., yavuzluk e., yumuşak e., yüklü e.,
yuzin e., zâhir e., za'if e., zârılık e., zecir e.,
zik(i)r e., zinâ e., ziyân e., ziyâde e., zulm e.

eylûk/eylik Yardım, hituf, hayır, iyilik

e.+dür 424

e.(g)+i 5443

e.(g)+im 390

e.(g)+ine 415

e.[k]+Herün 419

e. **eyle-** İyilik yapmak, iyilikte bulunmak

e.-e.mişem 1152

eylûk it-/eylik it- Yardımda bulunmak,
iyiliketmek

e. i.-dün 4216

e. i.(d)-esiz 3658

e. i.-mezler 3251

eymânî

→şîr-i e.

eymen

→menkebü'l-e.

eymen- Korkmak, çekinmek, urkmek

e.-di 4609

eyser

→menkebü'l-e.

eyü s. 1. Kıymetli, iyi

e. 2103, 2546, 3029, 3857, 4362, 4696, 4908,
4997, 5033, 5101

2. Güzel, hoş, iyi

e. 839, 436i, 4516, 5441

3. İşe yarayan, iyi

e. 220

is. 4. Hayırlı ve güzel iş yapan, salih (kimse)

e. 5533

e.+leri 3250

5. İyi, hoş

e. 464, 481, 1998, 3254

e.+nün 894

e.+si 433, 2556, 2868, 3026, 3819, 5396,
5398

e.+sidür 3187

eyülik İyilik, sağlamlık

e.(g)+ile 3627

eyürek Daha iyi

e. 4698

e.(g)+i 2944

eyvân (F.) Kemerli yüksek bina, koşk

e. 3548

Eyyübü Enşârî Kişi adı

e. 4605

ez- Ezmek

e.-er 2968

e.-meğ 3691

Ez'amî Kişi adı

e. 5542

ezân (Ar.) Ezan

e. 4810

e. **oku-** Ezan okumak

e. o.-rlar 4979

ezvâc-ı

e.-ı **Resûlullah** Hz. Muhammed'in
hanımları, zevceleri

e. 5134

2124, 2154, 2198, 2210, 2290, 2329, 2333,
2401, 2413, 2419, 2535, 2564, 2711, 2747,
2768, 2825, 2827, 2886, 2933, 2943, 3014,
3066, 3124, 3196, 3232, 3233, 3499, 3629,
3633, 3734, 3760, 3773, 3784, 3875, 4092,
4112, 4136, 4159, 4363, 4364, 4441, 4487,
4493, 4501, 4585, 4595, 4606, 4663, 4773,
4958, 4986, 4999, 5012, 5079, 5119, 5148,
5185, 5264, 5272, 5308, 5330, 5353, 5375,
5470, 5481, 5493, 5609, 5611, 5689, 5830,
5886

e.(d)-ürüz 423, 905

2. Rivayet etmek, nakletmek, anlatmak,
bildirmek

e.(d)-ürler 166, 191, 349, 818, 1082, 1091,
1158, 2557, 2708, 3129, 3142, 3628
4554, 4668, 4759, 4894, 5377, 5709

→cevâbe.

eyle Öyle, o şekilde, öylece

e. 132, 561, 838, 1000, 1618, 1640, 2050,
2306, 2712, 2717, 2938, 4054, 4279, 4938
e.+dür 4535

eyle- 1. Yapmak, işlemek, etmek, kılmak

e.-di 224, 225, 4125, 4411, 5373

e.-gil 4280

e.-mişdür 1722

e.-r 5790

e.-yesin 266

2. İnşa etmek, hazırlamak, yapmak

e.-di 5674

e.-diler 197, 5318

e.-mişlerdür 2745, 3548

e.-se 4188

e.-seler 2081

e.-yup 5016

3. Hâline getirmek, yapmak, etmek

e.-di 1073, 1074, 3358, 4907

e.-gil 73

e.-mişler 3964

e.-rler 3178

e.-yup 3085

4. Meydana getirmek, yapmak

e.-miş 4715, 4749

e.-mişler 5458

e.-mişlerdür 2285

e.-seler 844

5. Geçirmek, tüketmek

e.-meyesin 250

6. Demek, söylemek, anlatmak

e.-diler 1502

e.-ye 519

→âbâdan e., ak e., arı e., arz e., âsân e., âzâd

e., bahş e., beyân e., binâ e., bîryân e., bî-

vefâlık e., bölük e., bünyâd e., cânını kabz e.,

cem' e., ceng e., ciift e., çâre e., davet e.,

defn e., delük e., dünyâdan nakl e., edim e.,

emr e., eser e., eylük e., gark e., girü e.,

görmez e., gözlü e., gusül e., hadım e., hakir

e., halas e., harâb e., harc e., hasf e., hata(lar)

e., hazer e., helâk e., hor e., hub e., hüküm e.,

hürmet e., ıssı e., 'ibâdet e., iftirâ e., ihsân e.,

'ilâc e., 'imâret e., işâret e., ittifâk e., 'izzet e.,

kabül e., kabz e., karâr e., kelici e., kelici

çevük e., kendüzini yalan e., kıtâllar e., kıyâs

e., ma'zul e., medâr e., men' e., meymün e.,

muhkem e., musallat e., muti' e., mühür e.,

münakkaş e., müstevli e., müşâhede e., nakl e.,

nazar e., nişân e., pâdişahlık e., pâre e., pâre

- e. hal** Eskiden, çok önceleri
e. h.+de 3678
- e.-i 'ömür** Hayatın ilk demi, ilk yaratılış
e. o.+inde 3246
- evvelki** İlk önceki, eski, kadim
e. 1743
- ey** unl. Ey
e. 106, 161, 201, 211, 295, 309, 644, 698,
786, 1613, 1979, 2011, 2235, 2300, 3212,
3219, 3262, 3649, 3903, 3925, 3928, 3931,
3955, 4053, 4166, 4383, 5424, 5617, 5870
- Eyâr** Yer adı
e. 2559
- eydil-** Söylenmek, denmek, ifade edilmek
e.-mişdür 419
- eyi** İyi
e. 3638, 4408
- ey(i)t-/eyt-** 1. Söylemek, demek, anlatmak
e. 700, 3220, 5344
e.-di 67, 68, 69, 70, 157, 158, 160, 163, 168,
169, 172, 180, 185, 188, 221, 243, 303, 339,
362, 487, 488, 488, 657, 681, 695, 699, 702,
915, 947, 948, 949, 950, 993, 994, 995, 996,
1013, 1103, 1136, 1154, 1161, 1162, 1162,
1216, 1227, 1235, 1248, 1250, 1254, 1272,
1342, 1556, 1563, 1564, 1595, 1601, 1608,
1611, 1627, 1642, 1644, 1644, 1645, 1646,
1883, 1948, 1968, 1969, 1971, 1976, 2296,
2300, 2411, 2432, 2614, 2631, 2645, 2666,
2668, 2716, 2767, 2934, 2936, 3015, 3133,
3135, 3147, 3154, 3214, 3335, 3347, 3435,
3466, 3623, 3631, 3638, 3649, 3659, 3672,
3674, 3679, 3735, 3797, 3798, 3798, 3801,
3810, 3913, 3914, 3925, 3955, 4008, 4011,
4025, 4054, 4055, 4089, 4149, 4243, 4461,
4465, 4471, 4479, 4560, 4611, 4614, 4635,
4637, 4653, 4654, 4680, 4683, 4727, 4732,
4745, 4779, 4795, 4797, 4895, 4937, 5109,
5122, 5175, 5296, 5339, 5364, 5364, 5388,
5389, 5390, 5392, 5424, 5435, 5501, 5517,
5539, 5575, 5635, 5703, 5710, 5861, 5863
e.-diler 394, 401, 565, 678, 1056, 1160, 1222,
1251, 1266, 1560, 1563, 1821, 1882, 2095,
2179, 2205, 2342, 2410, 3644, 3720, 3779,
3927, 3929, 3935, 4052, 4054, 4056, 4058,
4060, 4093, 4130, 4160, 4170, 4179, 4236,
4269, 4460, 4517, 4573, 4575, 4612, 4762,
5051, 5067, 5121, 5170, 5173, 5175, 5175,
5229, 5407, 5518, 5625, 5641, 5644, 5655,
5889
e.-dük 3780
e.-düm/e.-dim 472, 700, 1249, 1643, 1644,
1645, 1647, 1828, 2936, 2937, 3797, 3797
3798, 3799
e.(d)-eyim 5344
e.-miş 3662, 3812, 4367, 4718, 4868, 5443*,
5478
e.-mişdür 753
e.-mişler 2407
e.-mişlerdür 666, 3020, 3625
e.-se 781, 786
e.-sün 5340
e.(d)-ürler 350, 648, 690, 771, 773, 811, 821,
857, 874-75, 878, 883, 889, 890, 958, 963,
974, 977, 1009, 1021, 1023, 1052, 1054,
1057, 1061, 1125, 1126, 1155, 1259, 1274,
1317, 1327, 1570, 1580, 1584, 1589, 1603,
1610, 1617, 1633, 1639, 1653, 1687, 1744,

ev *mesken, ev*
 e. 284, 1699, 3122, 3366, 3506, 3680, 3683,
 4665, 5188, 5192, 5242, 5355, 5731, 5750
 e.+de 3574, 4381
 e.+den 3580
 e.+dür 3318, 4213
 e.+e 489, 3122, 3507, 4212, 4665, 4667,
 5356, 5711, 5712, 5871
 e.+i 1579, 3338, 3433, 3579, 4213, 4432,
 4433; 4975
 e.+idir 1512, 3519, 3520
 e.+ime 307, 3966
 e.+ine 5710
 e.+ini 3319, 3416, 5710
 e.+ler 3511, 4751
 e.+lerde 5608
 e.+lere 5784
 e.+leri 2518, 4327
 e.+lerin 2911
 e.+lerine 2706, 5249, 5250
 e.+lerini 4976
 e.+ün 3324, 3363, 3376, 3509, 3681, 3780,
 4214, 5190, 5595
 →kesme e.
evâyl (Ar. < evâ'il) Geçmiş, evvel zamanlar,
 kadim
 e.+de 4959
evkât (Ar.) Zamanlar, anlar, vakitler
 e.+ı 1842
evlâ (Ar.) Daha iyi, daha istin, evlâ
 e. 4508
 e.+dür 3338
 e.+sı 5155

evlâd (Ar.) 1. Çocuk, evlat
 e.+ı 1557
 2. Soy, nesep, sulâle
 e.+ındandı 4959
 e.+ındur 3760, 3846
 →ahbâr e.ı, ravza-i e.-ı Resûl
 e.-ı 'Alî Hz. Alî'nin soyu
 e. a.+den 5230, 5231
 e.-ı **Ḳureyş** Kureyş kabilesi, Kureyş soyu
 e. k.+den 5270
evlen- İzdîvaç yapmak, evlenmek
 e.-mek 254
evliyâ (Ar.) Kerâmet sahipleri, erenler
 e. 4881
Evsetü'l-muntıkâ Yer adı
 e. 1441
evvel (Ar.) 1. zf. Önce, ilk olarak, başlangıçta,
 iptüda, evvelâ
 e. 558, 1336, 1419, 1608, 1905, 3322, 3420,
 3680, 3801, 3808, 3940, 4063, 4385, 4423
 4445, 4725
 2. sf. İlk, önce, başlangıç
 e. 565, 631, 724, 1058, 2520, 2526, 3432,
 3605, 4342, 4484, 5336, 5510
 3. is. Başlangıç, baş, önce
 e.+i 547, 1794
 e.+imüz 251
 e.+inde 1197, 1204, 3484
 →âhire.in, sahire-i e.
evvelde İlk başta, daha önceden, eskiden
 e. 1918
evvelden İlk başta, daha önceden, eskiden
 e. 624, 922, 4024

e. it- Esir almak, esir etmek
e. i(d)-erem 3957
e. ol- Esir düşmek, esir olmak
e. o.-muş 4364
esirge- Merhamet etmek, şefkat göstermek,
acımak
e.-di 4990
eski Eski
e. 2344, 3008
eşnâ (Ar.) Ara, vakit, zaman
e.+da 1145, 4797
a.+dayiken 3569
e.-yî muḳâtele Vuruşma anı, çarpışma anı
e. m.+de 5439
e.-yî ta'âm Yemek sırasında, yemek yerken
e. t.+da 4205
eşnâf (Ar.) Cinsler, zümreler
e.+ında 540
esrük
e.(g)e dön- Mest olmak, kendinden geçmek
e. d.-di 3922
esved Yer adı
e. 2273
→ayn-ı e., sıfat-ı häcerü'l-e.
Eş'âr Yer adı
e. 2659
eşek Eşek
e.+den 5701
e.(g)+e 5695
e.(g)+i 1631, 3985
e.(g)+in 5704
e.(g)+inün 5702
eşik/eşük Eşik
e.(g)+inde 4734

e.+(g)uni 3143
eşkiyâ (Ar.) Haydut, eşkiya
e.+ya 839
→ervah-ı e.
Eşküvâre Yer adı
e. 2678
et Et
e. 102, 2314, 3182, 3785
e.+e 2829
e.+i 2828, 2830, 2968
e.+ile 2968
e.+in 4708
e.+iydi 2726
e.+lerin 72
e.+lerini 79
etek Etek
e.(g)+i 4609
e.(g)+in 4609
e.(g)+ine 1208
e.(g)+ini 5057
eṭibbâ (Ar.) Doktorlar, hekimler
e.+dan 4516
etmek Ekmek
e. 5887
e.+dur 1723
e.(g)+i 3179, 5393
e.(g)+ile 1723
eṭrâf (Ar.) Çevre, civar, etraf
e.4027
e.+dan 4076
e.+ı 4019
e.+ından 4528

- e.+yi 254i
- Ermeyin** Yer adı
e.+de 2545
- ervah** (Ar.) Ruhlar
e.+dur 555
e.+un 1746
→ebül-e., müvekkil-i e.
- e.-ı **eşkıyâ** Haydutların, eşkıyaların ruhları
e. e.+dur 4176
- e.-ı **küffâr** Kâfirlerin canları, kâfirlerin cesetleri
e. 4176
- e.-ı **revhâni** Güzel (kimselere ait) ruhlar, latif ruhlar
e. r.+ler 764
- Erven/Ervend** Yer adı
e. 2558, 2671, 5370
e.+de 2545, 5747
e.+den 2729
- erzâk**
→kâsımü'l-e.
- es-** (Rüzgar) Esmek
e.-di 5803, 5838, 5842
e.-dügi 2170
e.-dügince 4945
e.-dügindedür 510
e.-düginden 3590
e.-er 1655, 2217, 2221, 2438, 4774
e.-mek 5874
e.-mez 4379
- Es'ad-ı Hamir** Kişi adı
e. 3323
- esb**
esb-hayli At surileri
- e. h.+dur 4974
- esbâb** (Ar.) Vasıtalar, sebepler
e.+dur 1328
e.+ı 422
- esbâb** (Ar.) Elbiseler, eşya, esvap
e. 369
- esed** (Ar.) Aslan burcu
e. 880, 1321, 1450, 1450, 2978
→bâbü'l-e., burc-ı e., femmü'l-e., kalbü'l-e.
- e. **burcu** Aslan burcu
e. 1452
e. b.+na 1321
e. b.+ndayiken 2978
- eser** (Ar.) Alâmet, iz, nişan
e.+i 851, 2432, 3400, 4765, 5245, 5395
e.+leri 851
- e. **eyle-** Etkilemek, tesir etmek
e. e.-mez 3007
- e. **it-** Etkilemek, tesir etmek
e. i.-di 3381
e. i.-düginde 527
e. i.-medi 2935, 5742
e. i.-mese 2795
e. i.-meye 3022
e. i.-mez 1754, 2977, 5469
e. i(d)-üp 5151
- e.i kalma-** İzi kalmamak, silinmek
e. k.-dı 3729
- e.-i **bâkî** Kalıcı eser
e. 206
- esir** (Ar.) Esir
e. 4526, 4788
e.+ler 2734

epsem

e. **dur-** Sükut etmek, suskun durmak, sessiz kalmak

e. d.-mişdir 2414

e. d.-urlar 2475

e. **ol-** Sükut etmek, susmak

e. o.-a 2368

e. o.-dı 1247

er 1. Erkek, kişi, adam

e.+i 5053

e.+ler 4550, 4551

2. Koca, zevç

e. 335

e.+lerinizi 3956

e. **kişi** Erkek, reşit kimse

e. 2979, 5262

e.**e var-** Kocaya gitmek, evlenmek

e. v.-am 307

erbâb

→rabbü'l-e.

Erdebîl Yer adı

e. 5771

e.+de 2541

→şehr-i E.

Erdeşîr/Erdeşîr bin İsfendiyâr Kişi adı

e. 1554, 1556, 1559, 1562, 1562, 1564, 1565,

4024, 5186

e.+dendir 4024

e.+e 1567

eren Erkek

e.+leri 3723

e.+leriyle 4116

eri- Erimek

e.-di 1906, 4545

e.-r 2826, 3009, 3189

e.-yup 154, 945, 3108

erimiş bulun- Eriyivermek, erimek

e. b.-dı 4467

erik Erik

e. 3856

erit- Eritmek

e.-di 143

e.-dün 152

e.(d)-eler 2986, 3039

e.-seler 2947, 2947

e.(d)-ür 2968

e.(d)-ürler 2912, 2922, 3037

erķām (Ar.) Rakamlar, sayılar, resimler

e.+ını 2980

erkek/irkek Erkek

e.+dür 1435, 1450, 1461, 1473, 1507, 1508

e.(g)+i 2888

Erķîl Kişi adı

e. 3606

erlik Yigitlik, kahramanlık

e.(g)+ün 5561

Ermân Yer adı

e. 2531

Ermâyil Yer adı

e. 2730, 2732

Ermeġân Yer adı

e.+un 3941

Ermem

→daru'l-E.

Ermeniyye Yer adı

e.+de 2269

e.+de 2713

e.+den 2032

e. ol- Emrolunmak, emir gelmek
e. o.-dı 1145, 3317
emrâz (Ar.) Hastalıklar, illetler, marazlar
e.+ından 2347
emşâl (Ar.) Örnekler, benzerler
e.+i 436, 1638
→ma'den-i e.
Emül Yer adı
e.+de 2612
emvâc (Ar.) Dalgalar
e.+un 2200
emvâl (Ar.) Mallar
e.+in 2175
emvât
→münâdü'l-e.
en/inGenişlik, en
e.+i 2701, 3320, 3417, 3424, 3430, 4660,
3300, 5507
e.+idir 3204
e.+ini 1928
enâr (F.) Nar
e. 4078, 4300, 5905
e.+ı 2126
→kızıl e.
enbân (F.) Heybe, çanta
e. 4479
enbâr (Ar.) Ambar
e. 2453
Enbâr Yer adı
e. 4021
e.+dan 5335
Enbât Bir kavim adı
e. 5334
e.+da 5333

e.+dan 5330
enbiyâ (Ar.) Peygamberler, nebiler
e. 651
→şeceretü'l-e., şeyh-i e., şöhretü'l-e.,
veliyü'l-e.
endâm (Ar.) Vücut, beden
e.+ına 1772
e.+ından 989
e.+ıyla 1772
e.+ını 3233
endâze
e. it- Ölçmek
e. i.-diler 4938-39
e. i(d)-eler 4938
Endelîs Yer adı
e. 3845
endîşe (F.) Endişe
e. 548
e. it- Meraklanmak, kaygılanmak, tasalanmak
e. i(d)-üğüne 548
e. i.-düm 263
enâr (F.) Nar
e. 2125, 3839
eğek Çene
e.(g)+i 358, 364
Enhâr Yer adı
e.+dı 2559
eğse Ense
e.+sinden 2843
envâ'
e.-ı **hayvanât** Canlı türleri
e. 1668
enva'i (Ar.) s. Çeşit çeşit, çeşitli
e. 1925, 3693, 5573, 5717

eiii Eiii

e. 3204, 3304, 3305, 4382, 5157, 5381, 5796,
5844

elmās (F.) Elmas

e. 1940, 1947, 2818, 2824, 2828, 2829, 2831,
2975, 2985

e.+ı 2817, 2825

e.+un 2826

→bahr-i d., ma'den-i e.

em- (Süt) Emmek

e.-erdi 4224

emānet (Ar.) Emanet

e. 203

e.+dür 3630

e.+e 1363

e. ko- (Birisine) Emanet bırakmak, emanet
etmek

e. k.-dı 3629

emānet-dār Kendisine emanet edilen,

emanetçi

e.+dür 2469

Emel Yer adı

e.+dür 3757

Emeliyye

→'ayn-ı E.

emīn (Ar.) Güvenilir, emin

e. 5560, 5562

e.+dür 4859

e.+ler 2958

e.+herdür 4860

e. it- Güvenilir hâle getirmek, güvenilir kalmak

e. i(d)-er 3063

e. ol- Güvenlik içinde olmak, emin olmak

e. o.-ur 979

emīnlik Güvenilirlik, emīnlik

e. 1659

e. ol- 1. Selâmette olmak, emin olmak

e. o.-a 2840, 3190, 3193

e. o.-alar 1096, 2191

e. o.-dığna 416

e. o.-madılar 2192

e. o.-mak 417

e. o.-ur 799, 979

e. o.-urlar 3341

2. Kesin olarak inanmak, kanaat getirmek

e. o.-dı 387

emīr (Ar.) Bir kavmin, bir yerin başı, reisi

e. 1262, 5388, 5389

emīrū'l-mū'minīn Müminlerin emiri, halife,
devlet başkanı

e. 8, 1213, 2124, 3403, 3406, 3458, 3770,

3846, 4354, 4554, 4948, 4952, 5019, 5215,

5218, 5360, 5757

→zamān-ı e.

emlāk (Ar.) Mülk, emlāk

e. 4991

Emlek Bir kavim adı

e. k.+nun 1470

emr/emir (Ar.) Buyruk, emir

e.+e 23

e.+ile 684, 826, 838, 847, 3686, 4687

e.+inden 1637, 5414

e.+iyle 79, 3236, 3727

→emrinden ç.

e. eyle- Ferman buyurmak, emretmek

e. e.-di 606, 3352-53

e. it- Ferman buyurmak, emretmek

e. i.-di 1147

e.+inden 4670

→kendü e.ile

e.(ini) çek- (Bir işten) Vazgeçmek, (Bir işi) bırakmak, yapmamak

e. ç.-di 3223, 4256

e. ç.-diler 4059-60

el ur-/elin ur- 1. Dokunmak, temas etmek, değmek

e. u.-dı 366

e. u.-madın 5623

e. u.-sa 3386-87, 3864, 4505

2. mec. Gaspetmek, zorla almak

e. u.-maz 3441

e.i iriş- Gücü yetmek, yapabilmek

e. i.-mez 3912, 5868

e. i.-ür 710-11

e.i ol- Bir işte payı olmak

e. o.-masun 4613

e.in al- Yardımetmek

e. a.-dı 4202

e. a.-up 5177

e.in kaçır- Elini çekmek, elini kazırmak

e. k.-urken 1167

e.inden gel- Bir işi yapabilmek, gücü yetmek

e. g.-mez 118, 928, 1617, 1837, 5176, 5580

e. g.-ürse 5489-90

e.inden kaç- Birinden kurtulmak

e. k.-dı 2013

e. k.-up 5146

e.ine gir- (Birin) Hâkimiyetine geçmek, tasarrufunda bulunmak

e.(lerine) g.-di 5408-09

e. g.-e 4636

e. g.-se 3250

e.in kaçır- Elini çekmek, elini sakınmak

e. k.-ken 1167

e.lerin dünyadan çek- Dünya hayatını bırakmak

e. ç.-diler 3722-23

e.ün dut- Yardımetmek

e. d.-am 313

el Arapça harf-i ta'rif

→eç-dâ, ed-dâl, ed-delv, ed-diyârü'l-maklûbe,

ed-diyârü'l-mazlûm, el-'akreb, el-'ayn, el-

'aynü'l-'akîk, el-bâ, el-Basra, el-cebelü'l-Cîm,

el-cebelü'l-cârf, el-cedy, el-cemset, el-cevzâ, el-

cîm, el-elif, el-esed, el-fâ, el-ğayn, el-hâ, el-hâ,

el-ğaber, el-hacer, el-ğamel, el-Hârûn, el-hâ,

el-hazra, el-hitânü'l-muhterikân, el-hüt, el-kâf,

el-kâf, el-ğavs, el-kelef, el-mîm, el-mîzân, el-tâ,

el-talk, el-turuc, el-vâv, el-yâ, en-nûn, er-râ er-

rüknu's-şâlis, eş-şâ, es-seretân, es-sîn, es-

sünbüle, eş-şın, et-tâbe, ez-zâ

elbette (Ar.) Elbette

e. 2137, 2820, 3058, 3929

elçi/elçü Aracı, elçi

e. 4195, 4206

e.+ler 1560

e.+mdür 4196

e.+nün 4201

elçilik Aracılık, elçilik görevi

e.(g)+le 4193

elegim-sağmal Gökkuşuğu

e. 1689-90

elif (Ar.) Elif harfi

e. 518, 1938, 5883

ekser (Ar.) Çoğu, çoğunluğu; en çok, daha
ziyade

e. 2341, 2929

e.+i 5418, 5427, 5744

eksik Eksik

e. 630

e.+e 4183

→yüzden bir e.

e. olma- Daima bulunmak, sürekli mevcut

olmak

e. o.-ya 633

e. o.-z 2722, 2749, 5621

eksil- Azalmak, eksilmek

e.-di 5006

e.-düğü 2290

e.-düğünde 1205

e.-düğine 1204

e.-düğünün 1202

e.-mege 1196

e.-mesi 2030

e.-mez 1744, 2904, 3056

e.-se 204, 2286, 5213

e.-ür 1180, 1196, 1205, 1327, 2226, 5213

→'aklı e.

eksilt- Kusurunu gidermek

e.(d)-ür 406

eksildici Can alıcı, ruhları kabzedici, Hz.

Azrâ'il

e.+yem 169

eksükrek Daha az, daha noksan

e.+dür 2853

eksüksiz Tam, mukemmel

e. 2775

ei 1. Ei

e. 253, 1701, 3329, 4800

e.+de 3118

e.+dür 4800

e.+i 3558, 3562, 4374, 4971, 5646

e.+ile 2575

e.+in 1166, 1437, 2800, 3347, 4195, 4357,
4374

e.+inde 269, 715, 1396, 1403, 1457, 1463,
1475, 1510, 1511, 2015, 2050, 2860, 2860,
2981, 2981, 3552, 3921, 4098, 4141, 4284,
4376, 4569, 5169

e.+inden 2893, 3129

e.+ine 82, 2893, 3807, 4292, 4498, 4715,
4731, 4794

e.+ini 785, 785, 1167, 2155, 2622, 3014, 3596

e.+leri 2058

e.+lerinde 5604

e.+lerine 2874

e.+lerini 3561

e.+üm 5647

2. (iyelik ekleriyle kullanıldığında) Sahiplik,
mülkiyet

e.+imde 3659, 5869

e.+inde 4673, 4674, 4729, 5068, 5145, 5221

e.+indedir 2504, 2505, 2505, 2506, 2506,
3861, 5153

3. Pençe, gaga

e.+i 822

e.+ine 2881, 4715, 4716

e.+ini 4716

4. mec. Aracı, vasıta, sebep

e.+ile 3599

e.+inde 5303

e. m.+ı 5215
e.-i Rey Rey halkı
e. r.+dür 4345
e.-i Rüm Bizans halkı
e. 4309, 5793
e. r.+dur 4954
e.-i Semerkand Semerkand halkı
e. 4460
e.-i Sind Sind halkı
e. 5264
e.+e 5263
e.-i sünnet-i cemâ'at Hz. Muhammed'e ve
ashabına itikatta uyanlar
e. 2560-61
e.-i sünnet ve cemâ'at Hz. Muhammed'in
ve ashabının yolunda olanlar
e. 639
e. c.+üz 719
→mezheb-ie.
e.-i Şâm Şam halkı
e. 5793
e.-i Tedemmür Tedemmür halkı
e. 3955, 3957
e.-i tefsîr Müfessirler
e. 3624
e.-i Yemen Yemen halkı, Yemenliler
e. 5546
e.-i za'if Zayıf kimseler, zavallılar,
kimsesizler
e. 2596
e.-i zenc Zenciler, siyahiler
e. 2063
e.-i ziyâfet Ziyafet ehli
e. z.+dururlar 5115

ejderhâ (F.) Ejderha
e. 853, 921, 1349, 1783, 1846, 1851, 1866,
2982, 4078, 4807, 4874
e.+dur 274, 1866
e.+lar 2509
e.+nun 1787
e.+ya 995
e.+yı 1845, 1850
e. boynuzu Ejderha boynuzu
e. b.+dur 2847
ek- 1. (Bir yeri, bir şeyi) Yetiştirmek, ürün
almak amacıyla ekmek
e.-eler 1198
e.-erdi 4064
e.-erler 5258, 5258
2. Dökmek, saçmak, sürmek
e.-seler ...*göyünmüş cerâbata ekseler...* 3182
ekâbir
→makâm-ıe.
Ekâdis İbn-i Herât Kişi adı
e.+a 4998
ekâlim (Ar.) Dünya
e.+ün 2514
ekâsire
→dârü'l-mülk-i e.
ekber
→dübbül-e., sa'd-t e.
ekin Ekin
e. 4064
ekinci Çiftçi, ekinci
e. 4064, 4065, 4066, 4069
Ekkâle Yer adı
e. 5127

egri i. Düz olmayan, eğri

e.+dür 2164

2. Düzensiz, periyodik olmayan

e. 1436, ... *ve ağır yüzüdü egri
metâli'lidir...*1481

egür-

→çıkıke.

ehl (Ar.) 1. Halk, ahali, tebaa

e.+i 729, 1771, 1771, 2511, 2527, 2553, 2597,
2675, 3719, 3790, 3829, 4032, 4987, 4989
5077, 5194, 5238, 5400, 5529, 5629

e.+incedür 4032

e.+indenem 1980

e.+ine 4153, 4992, 4994

e.+ini 1829, 4916, 5792

e.+inün 829, 1816, 4034, 4496

2. Sahip, melik

e.+i *imdi bu nesne 'akıl'dan ırak'dur göklerin
ehli'olmaya* 730

→bu dünyâ e.i, göklerin e.i, hikmet e.i, yir e.i

e.-i Başra Basra halkı, Basralılar

e. 1988, 3668, 3784

e. b.+ya 1989, 3778

e.-i Buhārā Buhara halkı, Buharalılar

e. 3826

e.-i Bulgār Bulgar halkı

e. 3761

e.-i cehennem Cehennemlikler

e. c.+dür 4036

e.-i Fars İran halkı, İranlılar

e. 2528

e.-i Gūr Gur halkı

e. 4916

e.-i hadīs

→mezheb-ie.

e.-i Hind Hint halkı, Hintliler

e. 973, 2496, 4731, 4858, 5076, 5260, 5272,
5432

e. h.+den 4958

e. h.+i 5263

e.-i hitāb İman ehli, müminler

e. 2439

e.-i Horāsān Horasan halkı, Horasanlılar

e. 4916

e.-i hikmet Filozoflar, hakimler

e. 1065-66

e.-i 'Irak Irak halkı, Iraklılar

e. 4859

e.-i İslām Müslümanlar

e. 757-58, 3578, 3861, 4141, 5265

e. i.+dür 3762

→ehlul-i., mezheb-i e.

e.-i kitāb Dört büyük kitap indirilenler, kitap
ehli

e. k.+dan 4178

e.-i Kostānēniyye İstanbul halkı

e. 5035

e.-i Māverāū'n-nehir Maveraū'n-nehir halkı

e. m.+ün 5241

e.-i Mecūsī Ateşe tapanlar, Mecusi dinine
mensup olanlar

e. m.+lerdi 3836

e.-i Mekke Mekke halkı

e. 5107, 5114

e.-i Miş(t)r Mısır halkı, Mısırlılar

e. 5226

e. m.+a 5228

- terk-i e.
- edim**
- e. **eyle-** Tabaka tabaka etmek, kat kat yapmak
e. e.-r 4775
- ednâ** (Ar.) Aşağı, bayağı, alçak
e.+dur 1551, 4476
- edviye** (Ar.) İlaçlar
e. 4341
- ef'î** (Ar.) Engerek yulayı
e. 544, 2679, 2680, 2933, 2936, 2937, 2939, 4444
- eflâk** (Ar.) Semalar, gökler, felekler, kireler
e. 554, 972, 1065, 2490
e.+de 546, 867
e.+ün 504, 973, 1042, 1503
→ahvâl-i e., felek-i e., 'ilm-i e.-i nücüm
- Efrasiyâb** (F.) Kişi adı
e. 2010, 2013, 2017, 2021
e.+un 2019
- efrenc** (Ar) Avrupalı, frenk
e.+dür 2517
- Efri dūn** (F.) Kişi adı
e. 3735, 3742
e.+a 3756
- efzâ**
→'ilim-e.
- Efzūn** Yer adı
e. 5355
- eg-** Bükme, eğik hale getirmek
e.-miş 2980
- eger** (F.) Şayet, eğer
e. 29, 34, 85, 95, 129, 180, 205, 213, 227, 229, 256, 260, 304, 312, 378, 464, 499, 591, 599, 612, 717, 784, 803, 815, 843, 853, 894, 916, 953, 959, 960, 961, 974, 975, 1021, 1096, 1129, 1200, 1202, 1221, 1250, 1279, 1308, 1309, 1311, 1318, 1342, 1528, 1543, 1588, 1613, 1628, 1640, 1658, 1659, 1662, 1663, 1674, 1675, 1687, 1697, 1699, 1724, 1725, 1726, 1729, 1732, 1736, 1739, 1742, 1747, 1749, 1752, 1756, 1761, 1773, 1804, 1805, 1805, 1811, 1813, 1813, 1814, 1860, 1870, 1893, 1913, 1920, 1945, 2027, 2069, 2117, 2129, 2269, 2270, 2271, 2300, 2325, 2331, 2349, 2350, 2359, 2360, 2361, 2437, 2569, 2572, 2574, 2586, 2587, 2817, 2835, 2835, 2842, 2846, 2855, 2856, 2858, 2869, 2878, 2891, 2896, 2900, 2904, 2905, 2906, 2908, 2946, 2947, 2957, 2968, 2969, 2973, 2989, 2990, 2990, 3009, 3011, 3018, 3019, 3020, 3031, 3038, 3043, 3046, 3050, 3056, 3073, 3078, 3083, 3085, 3107, 3108, 3119, 3173, 3177, 3179, 3183, 3183, 3183, 3250, 3276, 3363, 3441, 3444, 3460, 3461, 3484, 3484, 3485, 3557, 3559, 3563, 3749, 3764, 3818, 3824, 3918, 3932, 3955, 3971, 4025, 4065, 4145, 4169, 4261, 4262, 4264, 4418, 4522, 4880, 4947, 4954, 5110, 5159, 5206, 5239, 5243, 5277, 5329, 5416, 5469, 5518, 5582, 5721, 5807, 5829
- egerçi** (F.) Her ne kadar, olsa da, ise de, gerçi
e. 19, 44, 94, 1033, 1118, 1635, 1652, 2398, 2475
- egil-** İnhiraf etmek, sapmak
e.-di 1273
→agzı yūzi e.
- eglen-** Vakit geçirmek, beklemek, kalmak
e.-ür 1692

Ebü 'Übeyd Kişi adı

e. 5546

Ebü Yahya mec. Hz. Azrail

e. 688

Ebü'l-bekā mec. Hz. Azrâ'ül

e. 687

Ebü'l-cehennem

→äl-i E.

Ebü'l-ecsâd Cisimlerin özü

e. *ya 'nî kibrit-i kükürdiyye ebü'l-ecsâd dirler ve zibaka ebü'l-ervâh/dirler* 3068

Ebü'l-ervâh Ruhların babası

e. *ya 'nî kibrit-i kükürdiyye ebü'l-ecsâd dirler ve zibaka ebü'l-ervâh/dirler* 3068

Ebü'l-ğanayim mec. Hz. Mikail

e. 675

Ebü'l-Ĥusayb Kişi adı

e. 4827, 4832, 4839

e.+ıla 4825

Ebü'l-Ĥüzeyl Kişi adı

e. 1640

Ebü'l-Kâys-ı Tuffah Kişi adı

e. 3332

Ebü'l-Menâfih mec. Hz. İsrâfil

e. 646

ebvâh

→bâbü'l-e., femmü'l-e.

Ebyâz Yer adı

e.+un 3635, 3636

→kal'a-i E., kal'atü'l-E.

ecel (Ar.) Ecel

e. 192, 302

e.+ün 200

ecnâs (Ar.) Soylar, türler, cinsler

e.+ındadır 532

e.-ı muhtelif Çeşitli nesnelere, çeşitli türler

e. 2865

ecrâm

e.-ı semâvî Gök cisimleri, yıldızlar

e. 977

ecsâd (Ar.) Vücutlar, bedenler, cesetler

e.+dur 556

→ebu'l-e., ummü'l-e.

ecsâm (Ar.) Nesnelere, cisimler

e.+dan 1030

eczâ (Ar.) Parça, kısım

e. 1685

e.+ları 1809

e.+sı 5885

e.+sı 1891

→kâbil-i e.

e.-i latîf (Bir şeyin) İşe yarar kısmı, yararlı yeri

e. l.+ini 1891

e.-yı dühniyye Yağ

e. 1709, 1710

e.-yı galîz (Bir şeyin) Kaba kısmı, işe yaramayan kısmı

e. g.+i 1886

e.-yı latîf (Bir şeyin) İşe yarar kısmı, yararlı yeri

e. l.+ini 1891

edâ

e. it- Yerine getirmek, ifa etmek

e. i.-mek 4

e. i(d)-üp 2

edeb (Ar.) Edep

e.+ün 4395

d.-e 2863
d.-mişdir 5512
düzen Tertip, intizam, düzen
d.+ün 498
→bu d., bu d.e, işbu d.e, şol d.e
düzici Nakşeden, yapan
d.+lerdir 925
düzül-/düzül- 1. Yapılmak, inşa edilmek
d.-miş 4259
2. Yarattılmak
d.-di 5850
d.-digin 958

E

e'acim (Ar.) Arap olmayanlar, İranlılar,
Acemler
e. 5292
e'amm
→sâhibü't-tufânü'l-e.
ebâbil (Ar.) Kur'an'da "Fil süresinde" geçen
kuş
e. 5049
ebced (Ar.) Ebced
e. 512
→huruf-ı e.
ebedî
→'âlem-i e.
Ebem Yer adı
e. 3861
Ebhen Kişi adı
e. 4981
Ebi Malik İbn-i Nâşir Kişi adı
e. 3981
Eble Yer adı
e.+ye 5199

Ebrehe Kişi adı
e. 3359, 3362, 4981, 5045, 5047
e.+nün 3367, 3367
ebrişim/ibrişim (F. < ebrişum) (F.) İbrişim,
kalınca bükülmüş ipek
e. 3747, 4132, 4711, 4907
e.+dur 4078
Ebü 'Aliyye'l-Cüffânî Kişi adı
e. 1262
**Ebu Bekir/Ebü Bekr-İ Şiddik/Ebü Bekr
bin 'Abdurrahman** Kişi adı
e. 1209, 1211, 1213, 4147, 5795
**Ebü Ca'fer/Ebü Ca'fer-i Manşür/Ebü'l-
Ca'ferü'l-Manşür/Ebü'l-Ca'feri'l-
Manşür**
Kişi adı
e. 3333, 3798, 4423
e. c.+e 4824
e. m.+a 4823
Ebü Cehil Kişi adı
e. 1242, 1243
Ebü Hanife Kişi adı
e. 4425
Ebü İshak Kişi adı
e. 5186
Ebü Mūsâ Kişi adı
e. 4681
e. m.+yı 4676
e. m.+ya 4679
→leşker-i E.
Ebü Mūsâ Eş'arî Kişi adı
e. 4663
Ebü Süleymân Kişi adı
e. s.+a 4790

d.+dür 4307
düz- 1. İnşa etmek, meydana getirmek,
kurmak, yapmak
d.-di 143, 164, 176, 180, 3425, 3431, 3808,
3907, 3909, 3909, 4424, 4603, 4791, 5096,
5473, 5507
d.-diler 236, 2821, 3531, 3616, 3617, 3618,
3619, 3619, 4229, 4850, 5054, 5055, 5224,
5430
d.-e 1960, 4612
d.-erler 3122
d.-memişlerdür 3319
d.-miş 4598
d.-mişdi 1957
d.-mişler 3269, 3506, 4723, 5189
d.-mişlerdi 3689
d.-mişlerdür 2328, 3862, 3863, 3870, 3873,
4043, 4298, 4417, 5242, 5255
d.-tüp 5062
2. Yapmak, hazırlamak, imal etmek, terip etmek
d.-di 597, 1966, 2717, 5005, 5005, 5385
d.-diler 4540
d.-dük 116
d.-gil 2716
d.-e 2859
d.-erler 2720, 2796, 2809, 2848, 2869, 2927,
2944, 2955, 2969, 3030, 3121, 3185, 3186,
3571, 4107, 5265, 5290
d.-erlerdi 922
d.-eyim 161
d.-miş 477, 3124
d.-mişdi 4704
d.-mişdür 595

d.-mişler 2648, 3141, 3504, 3705, 3962, 4097,
5454
d.-mişlerdi 2155, 3697, 3712
d.-mişlerdür 2074, 2257, 2461, 2461, 3059,
3552, 3575, 3576, 3586, 3700, 3875,
4113, 4902, 5191, 5590, 5667
d.-se 862
d.-seler 104, 1893, 2855, 3012, 3020, 3031
3. Resmetmek, nakşetmek, resmini yapmak,
çizmek
d.-diler 5357
d.-mek 926
d.-meye 929
d.-miş 4717
d.-mişdi 1582
d.-mişler 2145, 3450, 3475, 3477
d.-mişlerdi 2641, 4001, 4002, 4994
d.-mişlerdür 2806, 5462
4. Yaratmak, meydana getirmek, var etmek
d.-mek 1817, 1818, 1837, 1838
5. Yerine getirmek, yapmak, etmek
d.-e 5173
d.-meye 5174
6. Yerleştirmek, koymak
d.-mişlerdür ... *ve her yaga gözciler*
düzmişlerdür.. 5209
7. İcat etmek, keşfetmek
d.-diler ... *'ilav-i ikli'di' ve şatranç bunlar*
düzdiler.. 236
→ahiret işini d., ceng d., hile d.
düzmeçlik Yapmak, inşa etmek
d.(g)+i 1970
düzdür- Yaptırmak, imal ettirmek
d.-di 5564

3. Bir yerde olmak, ulaşmak, varmak

d.-di 1974, 2748

d.-diler 4029, 5753

d.-düm 4323

d.-dün 2012

d.-er 2829

d.-erler 1623

d.-se 1701

d.-üp 4760

4. Denk gelmek, tekabül etmek

d.-di 4171, ...*Hâlid eydür çün Hağ te 'alâ irâdeti böyle düşüf...* 4172

5. Tutulmak, takılmak, düşmek

d.-diler 2140

d.-er ...*gelür duzah içine düşer...* 2025

d.-erdi 3356

6. Çökmek, yıkılmak

d.-er 4245

7. Payına ayrılmak, hissesine düşmek

d.-erdi 5513

8. Yola koyulmak

d.-üp ...*ittifâk düşüp göricek varurlar...* 3100

→ardına d., aşağı d., gönlüne korku d., od d.,
vehme d., yıldız d.

düşmen (F.) Hasım, düşman

d. 430, 682, 2094, 2097, 3552, 3554, 3633,
3818, 4436, 4636, 4655, 5324

d.+den 3816, 4965

d.+e 4025, 4026

d.+i 1829, 3630

d.+inden 1956

d.+ine 380

d.+ler 255, 4528

d.+lerdür 5324

d.+leri 426, 4435

d.+lerinden 3341

d.+lerini 653

d.+ün 3554

d. dutun- Düşman saymak, düşman edinmek

d. d.-urlar 3251

d. tut- Düşman saymak, düşman edinmek

d. t.-arlar 3252

düşür- 1. Yere düşürmek, aşağı düşürmek

d.-ür 716

d.-ürler 5089

2. Helâk etmek

d.-meye 1870

→hamlin d.

düşvâr (F.) Zor, çetin

d.+dur 2038, 2517

d. ol- Zor olmak, çetin olmak

d. o.-a 1461

d. o.-sa 771

düşvarlık Zorluk, güçlük

d.(g)+ıla 2719

d.(g)+ındandır 1995

düşvârrak Daha zor, daha çetin

d.+dur 4387

düşü

d. vir- Tütsülemek

d. v.-di 3326

dütün Duman

d. 1683

d.+dendir 2961

d.+dür 1682

d.+i 1621, 2955, 3080

düz Engebesiz, düz

d. 2804

d.ya gel- Doğmak
d. g.-dükde 1049
d.-yı bi-ğebat Vefatsız dünya, sebatsız dünya
d. b.+dur 248
d.-yı fânî Boş dünya, geçici dünya
d. f.+le 133
dürîş- 1. Uğraşmak, didinmek
d.-mek 450
2. Karşı koymak
d.-esin 430
dürlü Türlü, çeşit
d. 128, 128, 301, 618, 728, 728, 1500, 1545,
1669, 1702, 1899, 1900, 1900, 2042, 2313,
2315, 2315, 2449, 2449, 2760, 2841, 2852,
2899, 2928, 2946, 2949, 2962, 3065, 3095,
3290, 3290, 3297, 3506, 3696, 3994, 3994,
4240, 4242, 4242, 4299, 4754, 4754, 4941,
5075, 5075, 5194, 5256, 5687, 5846, 5846
d.+dür 1802, 2976
d.+si 2960, 2961
dürlü dürlü Türlü türlü, çeşit çeşit, muhtelif
d. 4190
dürr (Ar.) İnci
d. 5541
dürre-i 'arş Arş'ın incisi
d.+ıla 498, 499
dürt- Sürmek, sürtmek
d.-üp 5273
dürtün- (Vücuda) Koku, yağ gibi şeyler
sürmek, sürünmek
d.-ürler 2834, 2874
dürüst (F.) Doğru
d.+dür 2848
d. ol- Sağlam hale gelmek, kusursuz olmak

d. o.-a 5647
d. o.-dı 5648
düş Rüya, düş
d. 267, 349, 3900, 4555, 4794
d.+de 362, 1208, 1212, 1231, 1232, 1555,
1972, 1978, 4800
d.+den 1556, 4555
d.+e 351
d.+i 1208, 1233
d.+ün 282, 4797
→yavuz d.
d. gör- Rüya görmek, düş görmek
d. g.-di 349-50, 4555, 4579, 4794
d. g.-dim 267
d. g.-düm 3900
d. g.-eler 2858
düş- 1. Yukarıdan aşağıya inmek, düşmek
d.-di 1168, 1611, 1687, 2238, 2373, 2426,
3380, 3451, 4171, 4172, 4577, 4684, 5557
5680, 5812, 5848, 5849
d.-digi 717
d.-dügince 2272
d.-e 1163
d.-er 993, 1161, 1208, 2831
d.-erse 1858, 1870, 2130
d.-eydi 1687
d.-miş 268, 4380, 5120
d.-se 2271, 2377
d.-üp 261, 3173
2. Dengesini kaybetmek, yere düşmek
d.-di 4231, 4610
d.-er 4303, 4304
d.-miş 5619

müsellem d., nasihat d., nefesler yolun d., nefret d., oruç d., rengini d., saf d., tali'in d., ülfet d., umîd d., üns d., yük(ler) d., yüz d.

dutabil- Engelledebilmek

d.-ür 953

dutılmak

→sidiği d.

dutulu Kapalı

d. 366

dutum-

→düşmen d.

duzah (F.) Cehennem

d. 5586

duzahî (F.) Cehennemlik, cehenneme mensup,

zebani

d.+lere 5444

duzak/duzah Tuzak

d. 2025

d.(g)+ı 2025

d.+ların 3356, 3356

d. kur- Tuzak hazırlamak, tuzak kurmak

d. k.-arları 3355

d. k.-salar 2024-25

duzlu Tuzlu

d. 1896

dübbü'l-asgar Yer adı, Küçükayı yıldız

kümesi

d.775, 884-85

dübbü'l-ekber Yer adı, Büyükayı yıldız

kümesi

d. 885

dühniyye

→eczâ-yı d.

dükeli Butun, cumle, hep

d. 2987

düken- Bitmek, tükenmek

d.-mez 3056

d.-se 3057

d.-üp 3726

dükkân (F.) Dükân

d.+dalar 5607

d.+larda 3969

Dümüne bin 'Abdülmelik Kişi adı

d. 4777

dünyâ Dünya

d. 251, 274, 538, 986, 3254, 3258, 4031,

4743, 4858, 5173

d.+da 435, 629, 848, 983, 1086, 3721, 4243,

5059, 5540, 5634

d.+dan 232, 304, 425, 431, 1214, 1236, 1237,

1627, 3223, 3223, 3723, 3726, 3761, 4256,

4675, 4802

d.+dur 283

d.+nun 3, 422, 3197, 4274, 4858

d.+ya 284

d.+yı 249, 443, 658

→bu d., bu d. ehli, ellerin d.dan çek-, 'ilm-i d.,

tâc-ı d., terk-i d., terk-i d. it-, zühretü'd-d.

d. göği Atmosfer

d. 965, 1278, 1673

d. g.+n 940

d. g.+ne 5653

d.dan nakl eyle- Ölmek

d. e.-di 1210

d.dan nakl it- Ölmek

d. i.-di 1214, 1238, 4146-47, 4355

d. i(d)-iserem 1237

- d.-maziar 2106, 3382
d.-muşdur 1457
d.-muşlardı 4194
d.-uban 4814
d.-up 3647
2. Ele geçirmek, fethetmek, zaptetmek
d. 132
d.-a 4553
d.-dı 3052, 3578, 3718, 5080
d.-dılar 4347, 5135, 5223
d.-dun 132
3. Eline almak, kavramak, tutmak
d.-a 847
d.-ar 1404, 2050
d.-muş 270, 2860, 5713
d.-muşdur 634
d.-maz 1538
d.-salar 2575
4. Önünü kapatmak, set çekmek
d.-alar 2435
d.-ar 2388, 5597
d.-dı 5781, ...*ol suyu dutdu/akmağa konadı...* 2151
d.-mayalar 2437
d.-muşlar 2178, 3447
d.-salar 1748, 1749
6. Çevrelemek, sarmak
d.-ar 3048, 3050
d.-muşlardur ... *dağı 'alemi uçdan uca dutmuşlardur* 1799
7. Etkisi altına almak
d.-ar 5821, ... *güneş füt burcuna gelse cihânı sovuğ dutar...* 5820
d.-dı 1834, 3727, 5829
d.-muşdur 1506
8. Tekabül etmek, denk gelmek
d.-ar ... *her ki anda varsa şol miqdâr gelmek dutar ki...* 4751
9. Bulundurmak, alıkoymak
d.-ardı ... *ve hem Müslimânlaruñ oğlanlarını esir gibi dutarı* 4526
d.-sa 2840
10. Koymak, bırakmak
d.-arlarsa *panbuğ koyarlarsa dağı güneşe dutarlarsa...* 3047
11. Kaplamak, yayılmak
d.-dı 4072, 5434
d.-muşdur 1531, 2534, 2535
d.-upçurlar 2533
12. Herhangi bir durumda bulundurmak
d.-arlar *da 'im örtülü tutarlar cum 'a günü olcağ ol örtülerin giderürlerdi* 3521
13. ...gibi olmak, bir şeye benzemek
d.-ar ... *ta ol katre şadefuñ karmında/şadef rengin tutar dağı iocu olur...* 4703
14. Yönetmek, idâre etmek, hâkimiyeti altında bulundurmak
d.-arlardı ... *pâdişâhlık ve vezîrlük bunlaruñ içi/memleketi 'ilm-ile tutarlardı...* 232
15. Saklamak, tutmak
d.-ar 2594
16. Engel olmak
d.-dı *bir kimse çıkçı dağı bu karmı âfânı dutdı* 1973
→ bogazın d., buz d., degzimüp d., dost d., düşmen d., hoş d., 'ibret d., 'izzet d., elün d., fâide d., karar d.dı, makâm d., ma'mur d., ma'zur d., menfa'at d., mezheb(in) d.,

d.-mişdir 633, 1487
d.-sa 1099, 3818
d.-unuz 645
d.-ur 798, 2163, 2185, 2219, 2994, 3172,
5386
d.-urdu 692, 3920, 3999
d.-urken 739, 798
d.-urlar 1655, 3432
d.-urlardı 4006
d.-ursa 1659
2. Ayağa kalkmak, kalkmak, harekete geçmek
d.-dı 177, 352, 1597, 4887, 5432, 5562, 5564,
5702
d.-dılar 81
d.-ısarlar 645
d.-madı 3370
d.-sa 779
d.-unuz 645
d.-ur 5619
d.-urlar 4416
3. Hareketsiz kalmak, eğleşmek, duraklamak
d.-a 846, 4425
d.-dı 1568, 1714, 1716, 3608
d.-duk 4572
d.-muşlar 5243
d.-sa 845
d.-ur 946, 2104, 2360, 2361, 2575, 2708
4. Bulunmak, var olmak, mevcut olmak,
durmak
d.-a 2588
d.-dı 569, 3492, 5815
d.-duğı 2567
d.-ısarlıdır 1983
d.-mişdir 712

d.-ur 935, 2951, 3124, 5386
d.-urdu 1260
5. Etkili olmak, varlığını sürdürmek
d.-dı 5580, 5799
d.-ur *ve ol karaguluk/uzerlerinde durur hiç
güneş tokunmaz..* 5609
6. Dinmek, sona ermek
d.-dı *...bir kıtıl yıl esdi tā gün tulunca durdı*
5842
→epsem d., gide-d., karşısına d., saf saf d.,
sora-d., yana-d., yeye-d.
durigel- Ayağa kalkmak
d.-dı 5784
Durcām Yer adı
d.-ı 2526
Durvāc Yer adı
d. 4771
duş
d. ol- Yönelmek
d.-sa 2933
dut-/tut- 1. Yakalamak, tutmak
d.-a 1699 (?), 4278, 4553
d.-alar 3102, 4512
d.-ar 3094
d.-ardı 3346
d.-ardılar 2022, 4633
d.-arlar 1548, 2090, 2106, 5092, 5094
d.-artardı 3357
d.-dı 662, 665, 2768, 3657, 5294
d.-dılar 2022, 3459, 3489, 3675, 4633, 4831
d.-dukları 5434
d.-duklarını 2091
d.-ıcak 3002
d.-maga 2017

- d.(d)+uni 77
- d. ayaklu** Hayvan, canlı
d. 5802
- d. yan** Hertaraf
d. y.+ı 4249
d. y.+ın 1699, 3758
d. y.+ındagı 3406
- döşe-** Yaymak, sermek
d.-diler 196, 4541, 4542
d.-rlerdi 3304
d.-mişdir 3474
- döşek** Yatak, döşek
d. 4129, 4130
d.(g)+inden 5784
- döşen-** Yayılmak, döşenmek
d.-megile 1016
d.-mesinde 549
d.-ür 1098
- döy-** Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek
d.-er 2948, 5642
d.-mez 2948, 5642
- döyegen** Dayanıklı
d.+dür 5334
- du‘â** (Ar.) Dua
d.+sın 1138
d.+sını 29
d.+yıla 3763
→hayır d.
- d. it-** Dua etmek
d. i(d)-erem 417
d. i(d)-erler 2776
d. i.-miş 5000
- d. kıl-** Dua etmek
d. 5646-47
- d. k.-dı 1140, 5648, 5691-92
- Ḍubh-ı âver** Yer adı
d. 889
- Ḍudak** Dudak
d.+ları 5736
- Ḍudul-**
→bogazı d.
- Ḍuhān** (Ar.) Duman
d. 1708
d.+dandır 3074
d.+dur 1681
- Ḍuhānī** (Ar.) Tutun, tutune ait
d.+dür 2961
- Ḍullāb** (F.) Su dolabı, su çarkı
d. 3808
- Dūma** Bir melek adı
d. 4179
- Dumāvend** Yer adı
d. 2721
- dur-/tur-** 1. Beklemek, bulunmak, durmak
d. 4211
d.-a 3817
d.-amaz 4786
d.-an 2163
d.-dı 78, 2950, 4193, 4854, 4856
d.-dılar 4204, 5432
d.-dugumuzun 5395
d.-ıardır 3206
d.-miş 4284, 4368, 5676
d.-mişdir 743
d.-mişlar 3476, 5604
d.-makdan 3075
d.-masun 5333
d.-sunlar 5631

d.-en 5365
d.-er 943, 944, 973, 1188, 1286, 1448, 2581
d.-erken 946, 1387
d.-erler 948, 1284, 1288, 2471
2. Geri gelmek, avdet etmek, geri dönmek
d. 4680, 5870
d.-di 309, 361, 2154, 2208, 2240, 2308, 2763,
3365, 3631, 3927, 3955, 4092, 4287, 4482
4672, 4770, 5122, 5362, 5698
d.-diler 992, 2195, 2297, 2654, 3622, 4414,
5429
d.-dük 1836, 4579
d.-e 4170
d.-er 1448, 2051, 2146, 2707, 3565, 5583
d.-gil 4286
d.-icek 2299, 2305
d.-mege 2039
d.-meye 4457
d.-mez 690, 4769
d.-miş 1422
d.-üp 3370
3. Yönelmek, dönmek
d.-di 1568, 5439
d.-üp 4647
4. Hüküm sürmek, gerçekleşmek
d.-er *gerçek söylemek Allahu te 'allā'nun
terāzīsıdır ki 'adli'yanun üzerine döner...*3275
5. Değişmek, başka bir hâle girmek
d.-di 4646
d.-eyim 5366
d.-meginde 1035
→başı aşağı d.di, dinine d., esrüge d.,
kavlinden d.

dönder- 1. Yönelmek, çevirmek
d.-di 5109
d.-urler 1079
2. mec. Helâk etmek, yerle bir etmek
d.-gil 5657
döndür-/döndür- Dönmesini sağlamak,
döndermek
d.-ür 1028, 2169
2. Helâk etmek, yerle bir etmek
d.-di 5659, 5683
→aşağı d., başı aşağı d., yüz d.
dördüncü/dördüncü Dördüncü
d. 533, 941, 966, 1878, 2514, 2816, 2984,
3467, 3699, 4491, 4858
d. gök Dördüncü kat gök
d. g.+dedür 758
d. felek Dördüncü kat gök
d. f.(g)+e 1150
dört Dört
d. 71, 73, 91, 92, 367, 552, 570, 603, 900,
963, 1047, 1052, 1338, 1395, 1399, 1448,
1466, 1623, 1878, 1896, 1934, 1959, 2082,
2176, 2357, 2357, 2358, 2532, 2701, 2704,
2775, 2779, 3305, 3316, 3320, 3398, 3418,
3421, 3483, 3509, 3607, 3795, 3814, 3814,
3822, 3886, 3992, 3995, 4283, 4318, 4390,
4419, 4499, 4500, 4580, 4642, 4821, 4821,
4821, 4822, 4941, 5189, 5227, 5275, 5304,
5306, 5369, 5369, 5452, 5453, 5543, 5543,
5547, 5583, 5698, 5786, 5802
d.+de 1880
d.+dür 1877, 2157
d.(d)+i 573
d.(d)+in 87

diz Diz

d.+ine 3649

d.+leni 574

dokı-/doku- 1. Dokunmak

d.-maktür 3747

d.-miş 4713

2. Çakmak, karmak

d.-dı 3806

dokın-/dokun- 1. Temas etmek, değmek,

dokunmak

d.-(g)ıla 2838

2. İsbet etmek, değmek

d.-muş 2316

d.-urdu 3566

doldır-/doldur- bak. toldur-/toldur-

don Kılık, kıyafet

d.+ında 4551

doğ- Donmak

d.-ar 2965

dost (F.) Dost

d.+ı 2236

d.+ıdur 4269

d.+lar 258

d.+lara 2847

d.+ları 426

d. **dut-** Dost edinmek, dost bilmek

d. d.-muşım 4273

dostluk

d. **it-** Dostluk kurmak, dostluk etmek

d. i(d)-erdi 4268

dög- 1. Vurmak, dayak atmak, döğmek

d.-diler 2020, 3369

2. (Kapı) Çalmak, vurmak

d.-diler 4572

d.-erler 4570

3. Ezmek, parçalara ayırmak, kırmak

d.-erler 2834

4. Tava getirmek

d.-diler ... *anı gören bilir ki denur*

tahtalar'düzmişlerdir tahtası iki yüz yetmişdur

kişi bilmez kıanı niçe döğdiler 'aceb 4902

dögin- Doğürmek

d.-di 5578

dök- (Bir yere) Bırakmak, atmak, boşaltmak

d.-di 183, 1270, 2454

d.-diler 3374

d.-dün 183

d.-e 2817

d.-er 2921

d.-erdi 3344, 3910

d.-erler 2434, 2437

d.-erlerdi 3694

d.-erlerse 3572

d.-eydi 1913

d.-sefer 2355

d.-tip 2901

→kan d.

dökül-/dökil- 1. Yere dökülmek, damlamak

d.-se 96

d.-di 4292

2. (Akarsular için) Göl veya denizde son bulmak

d.-ür 2054, 2224, 2229, 2742

→kan(lar) d.

dön- 1. Kendi ekseninde veya başka bir şeyin

çevresinde hareket etmek, dönük

d.-düğini 944

d.-düğünün 1190

d.-e 945, 946, 1190

d.+dür 1426, 1444, 1455, 1468, 1480, 1490,
1507, 1509

d.+nın 2889, 4972

ditre- Oynamak, sarsılmak, titremek

d.-di 4158

dīv (F.) 1. Dev

d.+dür 1645

d.+e 1649

d.+i 2024

d.+ler 5492

2. Cin

d. 2178

d.+e 5637

d.+ler 2179, 2329, 3619, 4006, 4542, 4772

d.+lerden 3905, 4014

d.+lere 4011, 4739, 5053

3. Şeytan

d. 1797, 3476

dīvān

dīvān-ı a'mal Amellerin tarulacağı divan, ilahi

mizan

d. a.+dür 596

dīvāne (F.) Deli, alık

d.+ye 5847

dīvār (F.) Duvar

d. 4225, 4332, 4546, 4565, 4658, 4659,

4760, 4779

d.+a 4766

d.+da 4767

d.+dur 3867, 3869, 4531

d.+ı 3406, 3446, 4545

d.+ın 4521

d.+ını 3618

d.+ının 4520, 4941

d.+ıla 4332

d.+ları 3504

d.+larda 4843

d.+un 3510, 3868, 3871, 4226, 4332, 4543,
4761, 4762, 4764, 4765

d. çek- Duvar yapmak, duvar inşa etmek

d. ç.-mişlerdir 3509

di vşiril- Toplanmak, bir araya gelmek,
yığılmak

d.-ii[r]le[r]di 3345

di vşür-/de vşür- Derlemek, toplamak, bir
araya getirmek

d.-di 1626, 4463

d.-digin 379

d.-üp 380, 3357

d.-ürler 2706

Diyālime Yer adı

d. 4351

d.+nın 4993

Diyālüm (?) Yer adı

d.+e 4867

diyār (Ar.) Ülke, memleket

d.+unda 5733

d.-ı 'ayn Yer adı

d. 4021

d.-ı Benî Şeybān Yer adı

d. ş.+a 4863

d.-ı ferā'ine Firavunların şehri

d. f.+dür 5600

d.ü'l-maqlūbe Yerle bir olmuş yer, helak
edilmiş yer

d. 5650

diyārü'l-maqlūm Yer adı

d. ed-diyārü'l-maqlūm bir şehirdir... 5599

d.+lerin 3518, 3551
d.(g)+un 2218, 2218
→göge d. ol-

direksiz Direk olmaksızın, direksiz
d. 935

direm/dirhem (F.) 1. Eski okkanın 400'de biri
d. 2349, 2350, 2350, 2350, 2351, 2351
d.+di 5844
2. Gümüş para
d. 4353, 4821, 5061, 5346

d.-i ahadî Bir çeşit madeni para
d. 5512

diri Canlı, hayatta olan, diri
d. 3704
d.+lerin/d.+lerin 835, 2467
d.+sin 303

d. kal- Yaşamak, hayatta olmak, hayatını sürdürmek
d. k.-ur 2294

d. kıl- Yeniden canlandırmak, diriltmek
d. k.-dı 2335
d. k.-dugımı 69
d. k.-maga 108
d. k.-mak 115
d. k.-urdu 63, 5016
d. k.-urun 75, 113
d. k.-ursın 68

d. ol- Yeniden canlanmak, dirilmek
d. o.-a 328-29, 331, 494-95
d. o.-dı 344
d. o.-up 334

dirig
d. it- Esirgemek
d. i.-medi 1879

diriğa (F.) Yazık, eyvahtar olsun
d. 2300

diril- Yeniden hayat bulmak, canlanmak, dirilmek
d.-diler 81
d.-en 3171
d.-ür 1090
d.-ürseni 3460

dirilmeklik Yeniden canlanma, dirilme
d.(g)+indedür 539

diril- Toplanmak, bir araya gelmek
d.-dugi 2129
d.-üp 2184

dirilt- Canlandırmak, yeniden hayat vermek, diriltmek
d.-di 1154

dirlik Hayat, yaşama, yaşayış
d.+im 4636
d.(g)+inde 1228
d.(g)+inün 1801
d.+leri 812
d.(g)+un 5569

d. bul- Hayat bulmak
d. b.-ur 655

diş Diş
d. 5487
d.+e 1889
d.+i 5150
d.+idir 5488
d.+in 5188
d.+ine 5151
d.+leri 2817, 4291

dişi Erkek olmayan, dişi
d. 1508

d.+lerin 3518, 3551

d.(g)+ün 2218, 2218

→göge d. ol-

direksiz Direk olmaksızın, direksiz

d. 935

diriğa (F.) Yazık, eyvahlar olsun

d. 2300

diril- Yeniden hayat bulmak, canlanmak,

dirilmek

d.-diler 81

d. 2612
Dimyat Yer adı
d.+a 2223
dīn (Ar.) Din
d. 1551, 1610, 5131
d.+den 1378
d.+ine 1552, 4961, 5364
d.+lerden 1402, 1551
d.+ün 5328
d.+ünüz 1647
d.ine dön- (Başkasının) Dinine girmek, din değiştirmek
d. d.-en 5365
d. d.-düm 3336
d. d.-miş 1552
d.-i 'Arab Arap dini
d. a.+dur 1393
d.-i mecüsî Mecusilik
d. 5144-45
dīn-dār Mütedeyyin, dindar
d. 3717, 3761, 3767, 5194
d.+dur 4933, 5077, 5400
d.+durlar 4446
d. ol- Mütedeyyin olmak, dindar olmak
d. o.-dılar 3831
d. o.-ur 5410
dīnār (Ar.) Para, altın para
d. 2868, 2912, 3404, 3464, 3624, 4165, 4466, 5506, 5530
d.+a 4164, 4185, 4697, 5756
d.+ı 4168
d.+ıdı 4969
d.+ıla 4168

Dīnār Kişi adı
d.+dur 5297
dīgīl- Denilmek
d.-miş 5059
dīgle- Kulak vermek, dinlemek
d.-duk 4573
d.-düm 1971
dip Alt, dip
d. (b)+i 2030, 2086, 2425, 2453, 3093
d. (b)+inde 697, 703, 706, 1096, 1267, 2575, 2663, 2837, 2994, 3116, 3939
d. (b)+indedür 2087
d. (b)+inden 2171, 2241, 2243, 2563, 2724, 3871
d. (b)+ine 361, 2014, 2083, 2084, 2234, 2234, 2236, 2239, 2244, 2424, 2426, 2430, 2996, 2998, 3092
d. (b)+ini 2079, 2231, 2234, 2241
dīr- Toplamak
d.-mişdir 1486
dīre- Direnc göstermek, mukavemet etmek
d.-r 3189
dīrek Direk
d. 2586, 3301, 3321, 3419, 3419, 3420, 3421, 3422, 3520, 3537, 3538, 3551, 3616, 4051, 4296, 4599
d.+dur 993, 3421, 3517
d.(g)+ine 3464
d.+ler 2927, 3417, 3429, 4059, 4597, 5002, 5274
d.+lerden 3523
d.+leri 2771, 3504, 4203
d.+lerinden 3539
d.+lerle 3945

2. Yetiştirmek için bir bitkiyi toprağa yerleştirmek
d.-diler 395, 5891
d.-eler 1198
d.-mişdir 3526
→bâğ d.mek, gözini göge d.
dikeko- Yerleştirmek, koymak
d.k.-dılar 2822
dik- İğne ve iplikle tutturmak
d.-er 5714
diken Diken
d.+ler 5632
dikil- Yükselmek
d.-meseydi
dil 1. (Organ) Dil
d.+den 226, 228
d.+ile 221, 5688
d.+iyle 223
2. Dil, lisan
d. 4754, 5484
d.+ince 827, 827, 1689, 1908
d.+inde 1689
d.+inden 4913
d.+leri 4913
d.+lerin 5254
d.+üne 4386
3. Anlatım, konuşma, ifade
d.+de *manzûm/egerçi halâvetüdür ve dilde revândur.* .44
d.+i 52
d.+ile 375, 3394
→sıgır d.i
dile- İstemek, arzu etmek
d.-di 66, 93, 392, 2300, 2949, 3152, 3630, 3894, 4085, 4196, 4612, 4766, 4778, 4931, 5053, 5500, 5574
d.-diler 5691
d.-duk 54
d.-dum 4937
d.-gil 1143, 3363
d.-medi 4988
d.-mediler 5473
d.-mekdur 4403
d.-mez 4586
d.-mişler 2412
d.-nuz 754, 1221
d.-rlerse 834, 5887
d.-rse 837, 1850, 2712
d.-rsen 1543, 1770, 3363
d.-rsin 3649
d.-rum 69, 1143, 1218
d.-ruz 1040
d.-se 1618, 2367, 2879
d.-ye 3247
d.-yem 1250
d.-yesiz 754
d.-yup 3947
→gönlü d., 'özrin d., şifâ d.
dilku Tilki
d. 2481, 5862, 5865, 5866, 5867
d.+ler 3861, 4847
d.+yi 5864
dilsiz Konuşamaz (kimse), lal
d. 5444
dimâg (Ar.) Beyin
d.+a 1889
Dimâvend Yer adı

d. i(d)-inüz 4388
devâmiyyet (Ar.) Süreklilik, devamlılık,
alışlagelmiş (şekilde)
d.+le 4138
deve Deve
d. 774, 1012, 1092, 2185, 2652, 2677, 2794,
3984, 5804
d.+lere 5308
d.+lerin 3365
d.+lerinin 1092-93
d.+lerim/d.+lerim 3362, 3364
d.+si 4220
d.+sin 3361
d.+ye 1015, 4141, 4156
Devlân Yer adı
d. 5587
devlet (Ar.) 1. Ülke, devlet
d.5406
2. Saltanat, güç, iktidar
d.+i 3644, 3644
d.-i gıyâsü'l-melhuflin Acizlerinyardımı
d. 24
devr (Ar.) Kendine has bir özellik taşıyan
zaman parçası
d.+i 4693
devr (Ar.) Donme, dolaşma, devir
d.+i 1382, 1383
d.+inün 1386
d. it- Donmek, dolaşmak
d. i(d)-er 1009, 1332, 1333, 1355, 1368
devşür- bk. divşür-
deyir (Ar.) Kilise, manastır
d. 2774, 4678

Deylemâ Yer adı
d. 1437
Deyyân Yer adı
d. 1586
Dıbişkan Yer adı
d. 5371
Dımaşk/Dımışk Yer adı
d. 2557
d.+a 5729
d.+da 3514
d.+dadur 3469
d.+dan 2357
d.+ı 3447
d.+un 3625
dıraḥ
dıraḥ-sitân Orman
d. 5747
dırnak Tırnak
d. 3044
Dirvân Yer adı
d. 5572
dî- 1. Soylemek, demek
d.-di 82, 135, 169, 222, 325, 333, 344, 363,
471, 559, 579, 660, 677, 741, 949, 1017,
1131, 1236, 1249, 1273, 1564, 1948, 1972,
1983, 2028, 2302, 2453, 2659, 3213, 3257,
3365, 3366, 3466, 3520, 3673, 4474, 4655,
4779, 5130, 5159, 5364, 5366, 5539, 5555,
5870, 5887
d.-digimuz 408
d.-digün 153
d.-digüz 3748

1068, 1110, 1185, 1304, 1317, 1325, 1357,
1381, 1408, 1410, 1425, 1426, 1431, 1434,
1439, 1440, 1441, 1441, 1442, 1443, 1443,
1449, 1454, 1460, 1472, 1472, 1478, 1483,
1484, 1489, 1585, 1589, 1592, 1621, 1663,
1673, 1675, 1676, 1676, 1678, 1681, 1689,
1690, 1705, 1711, 1711, 1719, 1745, 1790,
1790, 1804, 1805, 1805, 1806, 1810, 1907,
1908, 1908, 1928, 1933, 1954, 1984, 1994,
2000, 2003, 2003, 2005, 2029, 2036, 2053,
2066, 2159, 2213, 2311, 2312, 2330, 2341,
2358, 2420, 2444, 2459, 2491, 2491, 2491,
2492, 2492, 2493, 2608, 2617, 2630, 2631,
2632, 2636, 2714, 2771, 2786, 2787, 2828,
2828, 2846, 2896, 2900, 2910, 2914, 2926,
2953, 2954, 2995, 3037, 3049, 3065, 3068,
3069, 3244, 3271, 3455, 3470, 3480, 3486,
3507, 3511, 3662, 3847, 3861, 4034, 4075,
4103, 4109, 4175, 4314, 4317, 4333, 4361,
4421, 4438, 4597, 4780, 4782, 4928, 4978,
5012, 5092, 5103, 5128, 5137, 5138, 5195,
5202, 5254, 5259, 5275, 5292, 5293, 5301,
5317, 5402, 5512, 5531, 5534, 5546, 5549,
5591, 5666, 5719, 5775, 5777
d.-rlerdi 1818, 2015, 2731, 3410, 3606, 3628,
3769, 3880, 3902, 4238, 4348, 4423, 4426,
4557, 4798, 4904, 4940, 5060, 5108, 5185,
5190, 5208, 5358, 5551, 5584, 5587, 5695,
5802, 5808

3. Anlatmak, aktarmak

d.-di 1233

d.-miş 474

d.-mişler 4603

d.-yelüm 769, 770, 955, 1330, 2253, 2399,
2400, 5882

→adın d.mez ol-, cevâb d.

dimek olur/dimek olur ki Yani, meselâ
244, 607, 2127-28, 2131-32, 2188, 3050,
4594-95, 4817-18

diyü İçin, diye

d. 129, 1146, 1209?, 1848, 2127, 2300,
2405, 2466, 2698, 3249, 3307, 3405, 3503,
3557, 3589, 3611, 3785, 4493, 4592, 4667,
4732, 4740, 5193, 5472, 5585, 5624, 5850

dibâ (F.) Bir çeşit ipek kumaş, canfes kumaş
d. 4340

d.+dan 4712

d.+dur 3741

dibâ-baflık Diba dokuyan, diba dokuyucu
d.+dur 3747

dibâc (Ar.) Dallı, çiçekli, bir çeşit ipek kumaş
d.+dur 4711

d.+lar 4908

Dicle Yer adı

d. 2035, 2040, 4865

d.+de 2543

d.+den 2042

d.+ye 2036, 2037, 2038, 2040

→sâhil-i D.

diğer

→kal'a-i d., şehri d.

dik

d.-i Mekki Mekke horozu

d. 5117

dik- 1. Bir cismi dik olarak tutturmak

d.-mişlerdür 4599, 4929

d.-diler 577, 1561, 1990, 2181, 2394, 2429,
3286, 3434, 4454, 4849, 5178, 5393, 5781,
5817
d.-diruz 148
d.-dügi 4125
d.-dügin 2628
d.-dük 3781
d.-dükleri 882
d.-düm 155, 705, 1150, 1254, 1642, 2671
d.-dün 3664
d.-me 4209
d.-medi 3894
d.-mege 4781
d.-mek 1294, 2127, 2131, 2188, 3050, 4594,
4817
d.-mekden 4248
d.-mekdür 1014
d.-mez 4210
d.-mezin 459
d.-mezler 1040
d.-lerdi 40
d.-miş 2404, 3257, 4714, 5537
d.-mişdür 933, 940, 1277, 2796
d.-mişler 432, 866, 870, 1182, 4371
d.-mişlerdi 4224
d.-mişlerdür 873, 1123, 1181, 1282, 2244,
4737
d.-r 277, 1509, 1641, 3675, 3900, 4196,
4201, 5866
d.-rdi 619
d.-rem 209
d.-rim 4217
d.-risen 4367

d.-rler 472, 582, 649, 816, 1029, 1031, 1032,
1033, 1038, 1038, 1039, 1128, 1128, 1128,
1292, 1422, 1506, 1508, 1509, 1510, 1511,
1678, 1708, 1713, 1842, 1866, 2409, 2420,
2476, 2582, 2586, 2818, 2847, 3271, 3611,
3669, 3904, 4060, 4061, 4182, 4539, 4712,
4777, 5056, 5092, 5153, 5261, 5530, 5855,
5856, 5885
d.-rlerse 1750, 1752
d.-rsen 1699
d.-rsin 297, 311, 3137, 4888
d.-rsiz 1990
d.-se 781, 1294
d.-ye 560
d.-yelüm 950
d.-yenler 1350, 1364
d.-yevüz 88
d.-yicék 176, 338, 1144, 1153, 1343, 2301,
4054, 4143, 4163, 4247, 5701
d.-yince 170, 2181
d.-yiserdür 644
d.-yiserler 5825
d.-yüp 1358, 3500, 4134, 4424
d.-yüpdü 4469
2. Ad vermek, adlandırmak, ... diye söylemek
d.-dikleri 5205
d.-diler 4780, 5268, 5298, 5589, 5785
d.-dügimiz 1791
d.-dukleri 635, 801, 1498, 2065, 3534
d.-rler 529, 605, 646, 646, 652, 654, 673, 674,
675, 676, 686, 687, 762, 763, 764, 768, 768
775, 827, 827, 832, 833, 869, 886, 886, 887,
887, 889, 892, 898, 898, 899, 899, 909, 912,
912, 914, 915, 965, 969, 970, 971, 1066,

derin Derin

d. 1500, 1566, 3090

derinlik Derinlik

d.(g)+i 4336

derle- Terlemek, buğulanmak

d.-r 2846

dermānde-gan

→melce'-i d.

dervāze (F.) Kale veya şehir kapısı

d.+dēn 4448

d.+ye 4449

dervīş (F.) Derviş

d. 349, 351, 357, 359, 369, 372, 1308, 1312,

1879, 3703, 5340, 5346, 5574

d.+e 2287

d.+i 1309

dervīşlik Yoksulluk, çilekeşlik

d.(g)+e 4400

deryā (F.) Deniz

d. 1917, 1980, 3949, 4024, 4494, 4660,

4909, 5027, 5165, 5419, 5420

d.+da 1979

d.+dur 1993, 4330, 4439, 5034

d.+lar 4452

d.+larını 3681

d.+nın 2248

d.+sı 4595, 5246

d.+sıdır 4487

d.+sına 2041, 4438

d.+sında 1782, 2787

d.+sından 4811

d.+sının 3844

d.+ya 1613

→mevc-i d., sevāhıl-i d., sıfat-ı d.

d.-yı 'Azīm Büyük Okyanus

d. a.+de 1927

d. a.+dür 1939

d.-yı dür Yer adı

d. 2066

d.-yı elmās

→balr-i d.

d.-yı Hāzar Yer adı

d. 1956

d.-yı Kūlzūm Yer adı

d. k.+i 1798

d.-yı Taberiyye Yer adı

d. t.+ye 2264

derz (Ar.) Yiv, çıkıntı

d.+herini 3447

destār (F.) Sarık

d.+lardır 5101

destūr

d. dile- İzin istemek

d. d.-di 4612

d. d.-diler 1226

d. d.-nüz 1221

d. vir- İzin vermek

d. v. 1141, 3434

d. v.-di 1142, 4015

d. v.-diler 4615

d. v.-esiz 4615

d. v.-ürse 1221-22

deşil- İçi açılmak,deşilmek

d.-ür 2265

devā (Ar.) İlaç, çare

d.+dur 5015

d.+sıdır 4392

d. it- Çare aramak, çaresini bulmak

d.+sine 4660
depecik Küçük tepe, tepecik
d. 1422
depele- Öldürmek, katletmek
d.-di 3843
d.-diler 3501, 3968, 4592, 5405
d.-mişdi 5505
depren- Hareket etmek, sarsılmak, oynamak
d.-di 5730, 5731
d.-mekde 2634
d.-meye 2615, 2623
→yir d.
depret- Hareket ettirmek, oynatmak, sarsmak
d.(d)-ür 2155, 5762
→yir d.mek
der Ter
d. 3168
derāba' (?) Bir kuş
d. *ve dafu bu tağda dā'im derāba' öter* 2662
der-bend (F.) Boğaz, dar geçit
d. 4984
d.+i 4813
d.i kes- Boğazı kesmek, pusu kurmak
d. k.-diler 4813
dere 1. Dere
d. 1986, 2168, 2664
d.+de 2664
d.+dür 5208
d.+lerde 2667
d.+lerin 2672
d.+lerin 519
d.+sindeki 1988
d.+ye 5743
d.+yi 5744

2. Vadi
d. 5666, 5667
d.+den 5591
d.+dür 1447, 5590, 5593, 5661
d.+lerine 2173
d.+si 5666
derece Derece
d. 734, 916, 1068, 1069, 1994, 2500, 5491
d.+de 2984
d.+dür 2500, 2817
d.+leri 1499
d.+sini 1333
d.+ye 1356
d.+yi 1369
derhāl (F.) Hemen, şimdi, derhal
d. 182, 1751, 3620, 3801, 3884, 3894, 3897,
3923, 3924, 3925, 3937, 4126, 4164, 4291,
4478, 4633, 4683, 5152, 5226, 5429, 5440,
5558
der-hast
d. it- Talep etmek, istekte bulunmak
d. i.-diniz 1218
derhūn Cemsid'in ateşine verilen ad
d. 1585
deri Deri
d.+den 4096
d.+ler 107
d.+leri 4774
d.+si 2604
d.+sin 2919
d.+sine 4074
d.+sintun 2865
deril- Toplanmak, bir araya yığılmak
d.-ürlerdi 3350

3116, 3191, 3843, 4044, 4047, 4104, 4240,
4324, 4326, 4327, 4691, 4977, 5034, 5415,
5753, 5769, 5897
d.+de 1864, 1929, 1937, 2016, 2032, 2047,
2065, 2207, 2685, 2833, 2952, 3350, 5548
d.+dedür 1930, 4081
d.+den 1087, 1862, 1865, 1972, 1978, 2059,
2115, 2120, 3099, 3099, 4045, 4279, 5897
d.+deydi 3351
d.+dür 1946, 2022, 2026, 2043, 2052, 2060,
2061, 2078, 2102, 2113, 2196, 2227, 2231,
5413
d.+e 1091, 1611, 1851, 1983, 2014, 2068,
2118, 2175, 2176, 2194, 2195, 2196, 2228,
2237, 2249, 2742, 2743, 2993, 3134, 3138,
4279, 4702, 5767
d.+i 1655, 1956, 2032, 2113, 2130, 2159,
2240, 4026, 5033, 5254, 5269
d.+idür 2065, 2157, 2159, 2160, 2161, 4487
d.+in 1940
d.+inde 2037, 2166, 2199, 2375, 2684, 2688,
2701, 3087
d.+indedür 2198
d.+indeki 2801
d.+inden 2007, 2035, 3371, 3976, 4095
d.+indendür 2375
d.+ine 98, 2214, 2224, 2229, 2232, 2373,
3088, 3090, 3133, 5416
d.+inün 1947, 1984, 2635, 2674, 2758, 4428
d.+ler 1328, 2156
d.+lerde 287, 340, 1282
d.+lerden 3349
d.+lerdür 1956
d.+lere 1916

d.+leri 726, 1924, 2246
d.+lerle 2580
d.+lerin 511, 512, 674, 1275, 1909, 2211,
2242, 2578
d.+ün 543, 1845, 1847, 1863, 1932, 1935,
1957, 2015, 2045, 2049, 2082, 2086, 2086,
2088, 2089, 2099, 2099, 2101, 2115, 2116,
2184, 2190, 2219, 2233, 2234, 2236, 2238,
2243, 2246, 2562, 2575, 2836, 3093, 4694,
5754, 5767
→Gök d.i
d. sığırı Su sığırı, manda
d. s.+n 2056
değlü Kadar, denli
d. 713, 741, 1658, 2185, 2281, 2363, 2872,
2884, 2901, 3045, 3046, 3120, 3451, 5778
d.+dir 1290
d.+dür 1317, 3172, 3800
dep- 1. Vurmak, hızla çarpmak, tepmek
d.-di 4683
2. Kazmak, eşmek
d.-eler 2391
d.-er 2387
depe 1. Küçük dağ, tepe
d. 5733, 5739, 5841
d.+ler 4276
d.+nün 3944, 3979
2. (Bir yerin, bir şeyin) Üst kısmı, tepe kısmı
d.+leri 5417, 5418
d.+si 2724
d.+sinde 828, 2662, 2696, 2771, 2777, 3586,
3909, 4297, 4623
d.+sindedür 4081
d.+sinden 2722

d.+ini 2217
d. bul- İspat göstermek, kanıtlamak
d. b.-maya 466
d. ol- Delil teşkil etmek
d. o.-a 1243
d. o.-maz 1034
delük/delik Delik
d. 999, 1701, 2387, 2751, 2753, 2908, 5472, 5712
d.+den 1702, 2285, 2364
d.(g)+e 2441, 2441, 2442, 2751, 2752, 2784, 2785
d.(g)+i 1748, 2380, 2385, 2782, 5713
d.(g)+ine 2381
d.+lerden 1747
d.+leri 1741
d.(g)+ün 2390
d. eyle- Delik açmak, delmek
d. e.-mişlerdür 2285
delv (Ar.) Su kovası
d. 1484
d.+ile 1487
d. burcu Kova burcu
d. 1484
dem (F.) Zaman, an
d. 5752
dem-be-dem Daima, süreklî
d. 4561
Dem
→'aynî'd-D.
demâmil (?) Bir hastalık
d. *Şâm'da demâmil çok olur ve Hayber'de ısıtına çok olur* 5775

Demâvend Yer adı
d. 3081
d.+i 4354
demren Okun ucuna geçirilen demir veya kenik parça
d. 2318, 3031
d.+e 1658
d.+i 2316, 2319
d.+ini 1657
d.+inün 1658
demür Demir
d. 194, 199, 1377, 1662, 2050, 2218, 2805, 3030, 3043, 3069, 3114, 3122, 3945, 4450, 4541, 4546, 4569, 4570, 4893, 4901, 4929, 5479, 5844
d.+den 2719, 3034, 3043, 3119, 3700, 3863, 4539, 5430
d.+dendür 941, 4493
d.+dür 2772
d.+i 1849, 2891, 3060, 3113, 3114, 3115
d.+ile 1849
d.+le 3429, 4565
d.+leri 1966, 3032
→kızıl d.
demürçi Demirci
d. 4538, 4539
d.+ler 4903
deñiz Deniz
d. 353, 590, 1159, 1164, 1165, 1168, 1503, 1680, 1720, 1783, 1807, 1853, 1861, 1918, 1919, 1927, 1953, 1984, 2008, 2018, 2019, 2056, 2103, 2105, 2117, 2171, 2201, 2206, 2208, 2245, 2283, 2377, 2591, 2651, 2703, 2949, 2994, 2994, 2996, 2997, 2998, 3001,

3316, 3492, 3550, 3660, 3714, 3732, 3732,
3741, 3784, 3830, 3833, 3833, 3837, 3889,
3941, 3961, 4019, 4073, 4099, 4308, 4320,
4585, 4643, 4649, 4660, 4770, 4789, 4863,
4863, 4864, 4867, 4914, 4927, 5079, 5097,
5198, 5199, 5215, 5220, 5220, 5235, 5335,
5360, 5370, 5372, 5384, 5403, 5475, 5538,
5561, 5671, 5730, 5776, 5790, 5839
d.+dür 2511, 2513, 2536, 3733, 4308, 4644,
4810, 4811, 4863, 4868, 5238, 5335
→tä...a degin, tä...tä...a degin

degirmen Değirmen

d. 1190, 1191, 2130, 2169, 3909, 4297, 5496
d.+de 5405
d.+ler 4448
d.+ün 1189, 5496
d. taş Değirmen taşı
d. 5486

degirmi Yuvarlak, değirmi

d. 897
d.+dür 978

degirmilik Çevre, yuvarlaklık

d.(g)+i 3617
d.(g)+ini 2498

degrin- Dönmek, dolaşmak

d.-ür 775

degzin- Devretmek, dönme, dolaşmak

d.-ür 824, 2130, 3276

d.üp dur- Dönüp dolaşmak

d. d.-ur 2130

Deha Yer adı

d.+ya 5729

dehenc-i frengi (?)/dehene-i frengi (?)

Bir tur hastalık

d. 2841, 2900

Dehhâce Yer adı

d. 887

Dehistân Yer adı

d. 5776

Dehlek Yer adı

d.+e 2122

dehri (Ar.) Dünyanın sonsuzluğuna inanan,
ahireti inkâr eden; materyalist

d. 986

d.+ler 768, 810, 1042

dek Kadar, değin, dek

d. 665, 1958, 2444, 3187, 5550, 5726

d.+dür 4437

→agzına d. dolu, tä d.

del- Delik açmak, yarmak, delmek

d.-eler 2908

d.-em 5472

d.-erler 2805

d.-seler 4521

delâlet

→bakk-ı d.

d. it- İşaret olmak, alâmet olmak

d. i(d)-e 449, 453

d. i(d)-e 458

d. i(d)-er 455, 1015, 1070, 3811

d. i.-meye 1017

delîl (Ar.) 1. Delil

d. 446, 448, 450, 459, 465

d.+dür 1020, 1031, 1036, 1362, 1376, 1376,
1400, 4310, 4604

d.+ile 427

2. Kılavuz, rehber, yol gösteren

d.+dür 1346, 1389

defi'/def' (Ar) Savma, def etme

d.+ine 3554

d. it- Savmak, önlemek, geçiştirmek, bertaraf etmek

d. i(d)-e 3019

d. i(d)-emedi 4848

d. i(d)-er 5902

d. i(d)-erler 4995

defin/defn

d. eyle- Gömmek, defnetmek

d. e.-diler 4802

d. e.-düm 1564

d. it- Gömmek, defnetmek

d. i.-diler 1211, 1214, 1230, 3439, 5503

d. i(d)-dügi 1575

d. i(d)-eler 1217, 1221, 4435

d. i(d)-esiz 3462

d. i(d)-inüz 1222, 1222, 1627

d. i(d)-ün 3437

deg- 1. Yetişmek, erişmek, ulaşmak

d.-di 127, 1587, 3164, 3315, 3325, 3578, 3772, 4147, 4356, 4478, 4649, 4824, 4926, 5563

d.-dügi 51

d.-mez 4040

d.-mişidi 5361

d.-se 2705

2. Dokunmak, temas etmek, değmek

d.-e 2270

d.-erise 2269

d.-mede 5762

d.-megiçün 5464

d.-miş 5418

d.-se 2270, 3999

3. İsbet etmek, ulaşmak

d.-er *ba'zısı fâ'idesi değer arı gibi..* 2484

d.-mez 4537

4. Tekabül etmek, karşılık gelmek, değerinde olmak

d.-er 5530, *ta haddi ki bir dâne incü yüz dinâra değer lîkin tathı şuda olan* 4697

→nevhèt d., sem'ine d., ziyânı d.

değil/degül Değil

d. 46, 1755, 1773, 2625, 4037, 5365

d.+di 2655, 3233, 4050

d.+dim 4465

d.+düm 5111

d.+dür 295, 422, 464, 481, 557, 630, 767,

802, 804, 809, 810, 857, 883, 905, 1078,

1119, 1289, 1307, 1414, 1508, 1510, 1539,

1653, 1759, 1998, 2478, 2512, 2582, 2586,

2637, 2711, 2890, 2892, 2936, 3254, 3289,

3870, 3930, 4010, 4129, 4253, 4327, 4502,

4598, 4733, 5324, 5479, 5502, 5513, 5519,

5550, 5724, 5834, 5852

d.+im 4654

d.+sin 5539

→'aceb d., 'acib d., hâcet d., hâli d., muhâl d., müselleme d., revâ d.

değın Kadar, dek, değın

d. 305, 396, 398, 519, 626, 637, 669, 692,

783, 788, 797, 797, 910, 1050, 1055, 1080,

1106, 1180, 1337, 1358, 1372, 1373, 1386,

1388, 1398, 1399, 1417, 1418, 1526, 1630,

1675, 1930, 1950, 1951, 1959, 1983, 2007,

2008, 2044, 2060, 2100, 2102, 2106, 2158,

2180, 2309, 2435, 2507, 2510, 2606, 2627,

2647, 2668, 2708, 2734, 2997, 2998, 3221,

däü'l-fişal Bir hastalık
d.5015

da'vâ (Ar.) İddia, dava
d.+sı 3710, 3711

da'vâcî Müddei, davacı
d. 3709

davar/tavar Koyun ve keçiye verilen ortak ad
d. 4536, 5392
d.+a 4932
d.+nuş 1860
d.+un 3803

da'vet
d. **eyle-** Çağırarak, seslenmek, davet etmek
d. e.-gil 74-75
d. e.-di 5045
d. **it-** Çağırarak, seslenmek, davet etmek
d. i(d)-e 3256
d. i(d)-erim 4090
d. i(d)-iser 4960

da'vî (F.<Ar. da'vâ) 1. Dava
d. 163
d.+dür 163, 1251
d.+si 3562
2. İddia
d.+sin 929, 1272, 1601
d. **inşâ it-** İddiada bulunmak, dava götürmek
d. i. i(d)-erler 1843
d. **(sin) it-** İddia etmek, öne sürmek, iddiada bulunmak
d. i.-di 1272, 1601, 2373
d. i.-diler 3838, 5192
d. i(d)-erler 1817-18, 1818, 1841, 5282
d. i(d)-erlerdi 3556
d. i(d)-erse 5498

d. i.-se 5489
d. **kıl-** İddiada bulunmak, öne sürmek
d. k.-ur 3249
d.-yi nübüvvet it- Peygamberlik iddiasında bulunmak
d. i.-di 1269, 1606

Dāvud Hz. Davut
d.(d)+a`320
d. 3202, 3299, 3314, 3480, 3611, 3842, 4295, 5156, 5525
→kubbe-i D., mescid-i D.

Dāvud oğlu Kişi adı, Hz. Süleyman
d. 2180

dāyimā bk. dāimā

de/da Bağ.
d. 1350, 1364, 1880, 2828, 3022, 3205, 4440

de- bak. di-

Debil Yer adı
d. 5413

Debūr Yer adı
d. 2197, 2225

debūrî (Ar.) Batı rüzgarı, batı tarafından esen yel
d. 1804
d.+dür 4307

Deccāl (Ar.) Kıyamete yakın bir zamanda çıkacağına inanılan yaratık
d. 4671, 5132
d.+ıdı 4687
d.+dan 4680

def Bir çalgı, tef
d. 2684

def'a (Ar.) Kez, kere, defa
d.+da 1866

danıklık

d. **vir-** Şahitlik etmek, şahitlikte bulunmak

d. v.-diler 1823

d.(g)ın **đut-** (Birine) Fikrine başvurmak,

danışmak, bir şeyi sormak

d. d.-arlardı 3951

dānik (Ar.) Bir dirhemin dörtte biri

d. 2913

Dāniyal (Ar.) Bir peygamber adı

d. 3945, 4667

d.+un 3947

dap- Tapınmak, tapmak

d.-a 1005, 1005

dapucı

→oda d.

dār

d.-ı **Çīnī** Tarçın; "Çin darısı"

d. 4711

dār

dār-ı mülk

d.-i **'Ādem** Hz. Adem'in yaşadığı yer

d. 5420

d.-i **ekāsire** Eski Acem hükümdarlarının

başkenti

d.+dür 5368

d.-ı **melikū'r-Rūm** Bizans'ın başkenti

d.+dur 5034

dārū'l-cinān Firdevs cenneti

d. 768

dārū'l-Ermem Yer adı

d. 3410

dārū'l-huld

d.-ı **Firdevs** Firdevs cenneti

d. 768

dārū'l-Memlūk Memlük ülkesi

d. 5155

dārū'l-mülk Başkent, başşehir

d. 5323

Dārā/Dārā bin Dārā (F.) Kişi adı

d. 3636, 3641, 3651, 3657, 3659, 3788, 4602,

4604, 5080, 5374

d.+nun 3643, 3644

d.+yı 3645, 3646

d.+ya 5425

daracık Çok dar, daracık

d.+dur 1941

darçın Tarçın

d.+ı 4082

darçinī (Ar.) Güzel koksulu bir bitki

kabuğundan yapılan bir madde, tarçın

d. 4711

dardı Ölçü, tartı

d.+dur 1743

dart-/dard- Ölçmek, tartmak

d.-ar 675

d.-dılar 5188

d.-mak 596

d.-san 1742, 1743

daşra bk. taşra

dat- Değmek, bulaşmak (?)

d.-maya *eger altına yâbüd günişe degse*

renklenür meger şişeye dege reng datmaya

2271

Dahhāk-i Yebüresb Kişi adı

d. 2725

datlu Tath

d. 2069, 2216

2394, 2440, 2655, 2662, 2663, 2663, 2663,
2686, 2686, 2687, 2725, 2738, 2749, 2826,
3100, 3169, 3521, 3576, 3793, 3817, 3827,
3881, 3892, 3910, 4106, 4253, 4253, 4270,
4626, 4648, 4986, 5029, 5584, 5591, 5852

dā'ima/dāyimā (Ar.) Sürekli olarak, her
zaman
d. 1698, 3070, 3777, 4994

dāire (Ar) 1. Yuvarlak, daire
d. 869, 1409, 1693, 1703, 2499, 2605
d.+ler 2605
d.+nın 563, 1694, 3730
d.+yi 2605
2. Genişlik
d.+si 3422
d.+sinin 2031
3. Ağıl, hâle
d.+ler 1704
d.+sine 4469
d. çek- Daire çizmek
d. ç.-di 3807
d.si ve havli (Bir yerin) Merkezi ve havalisi
d. 4447

dā'īye (Ar.) Duacı (kul)
d.+ye 12

dağ Bir hastalık
d. 3160

dağ- Takmak
d.-arlar 1093

dağın-
→adın d.

dağıkā (Ar.) Bir derecenin altmışta biri, dakika
d.+sında 1058

dal Ağacın gövdesinden ayrılan kollarından
herbiri
d.+ını 4715

dāl (Ar.) Dal harfi
d. 2034

dāl
d. ol- Dayanmak, ram olmak
d. o.-dı 5832

dālalet (Ar.) Sapıklık, doğru yoldan sapma
d.+i 4306
d. üzere kal- Doğru yoldan sapmak
d. k.-dılar 3502-03

dam bk. tam

Dam Yer adı
d.+dur 5527

damak Damak
d.(g)+ımıza 4561

Damgān Yer adı
d. 195
d.+da 2331, 5727

Damkālā Yer adı
d.+dan 5326
d.+dur 5323

dāne (F.) 1. Tane
d. 489, 491, 5445, 5449, 5451
d.+si 489
2. Tohum, çekirdek, tane
d. 1899, 5207
d.+den 5448
d.+lerin 1195
d.+si 2578, 5449, 5889
d.+sin 5447, 5447, 5447

dānek (F.) Tane, adet
d.+dur 2875

2912, 2917, 2924, 2924, 2925, 2958, 2962,
2970, 2972, 2973, 2983, 2986, 2993, 2995,
3000, 3005, 3022, 3025, 3031, 3039, 3040,
3047, 3062, 3076, 3102, 3114, 3133, 3170,
3181, 3184, 3199, 3206, 3213, 3227, 3247,
3278, 3292, 3307, 3315, 3347, 3398, 3407,
3411, 3412, 3437, 3448, 3453, 3475, 3481,
3489, 3536, 3557, 3583, 3613, 3637, 3647,
3670, 3698, 3701, 3755, 3759, 3775, 3776,

3777, 3807, 3870, 3913, 3960, 3964, 4022,
4043, 4070, 4075, 4124, 4135, 4165, 4188,
4207, 4256, 4292, 4323, 4453, 4543, 4544,
4553, 4560, 4589, 4701, 4702, 4703, 4715,
4719, 4764, 4796, 4801, 4833, 4850, 4851,
4867, 4879, 4896, 5038, 5081, 5109, 5133,
5250, 5339, 5354, 5392, 5397, 5397, 5404,
5442, 5465, 5497, 5537, 5555, 5616, 5622,
5763, 5764, 5817, 5859

3. Bunun üzerine

d. 247, 392, 485, 645, 1567, 1591, 1733,
1972, 1973, 2022, 2089, 2729, 2831, 2888,
3094, 3174, 3228, 3280, 3344, 3394, 3428,
3483, 3499, 3502, 3554, 3606, 3622, 3742,
3957, 4162, 4592, 4828, 4940, 5030, 5080,
5475, 5658, 5854

4. ed. ...den başka, ...den ayrı

d. 564, 1121, 1374, 3122, 3538, 5803, 5859

5. Artık, bundan sonra, gayrı

d. 140, 149, 248, 313, 1154, 1154, 2180,
2288, 2571, 3129, 4257, 5657

6. zf. Daba, daha da

d. 159, 252, 275, 299, 338, 378, 397, 450,
711, 742, 920, 1036, 1078, 1195, 1335, 1529,
1614, 1716, 1864, 2156, 2327, 2566, 2585,

2763, 3007, 3037, 3091, 3408, 3413, 3514,
3514, 3515, 3523, 3523, 3543, 3573, 3721,
3743, 3923, 4044, 4056, 4241, 4252, 4442,
4765, 4920, 5138, 5298, 5584, 5593, 5849

7. Oysa, halbuki

d. 1573, 2086, *dahı halk sanur ki avâz odug
kendüzinden/gelür bu hileyi bilmeyüp nağrür
oturlardı*

...3584

8. sf. Başka, diğer

d. 87, 97, 307, 340, 496, 603, 658, 862, 1022,
1023, 3095, 3456, 4286, 4508, 5026, 5484,
5666

9. Hâlâ, daha, henüz

d. 275, 4139, 4625

10. Yine, tekrar

d. 2364, 3065, 3809, 3860, 3904, 4602, 5226,
bir tağ başına koğül dahı bunları kendüne gelsün
...74

11. Zaten, hem

d. ... *mağsüd olđur ki inkâr itmek eyü degıldür
dahı böyle degıldür ki* 481

12. Peki, öyleyse ?

d. ... *dahı Hâk te'âlâ/bu gökten ne 'aceb
yavutmuşdur..* 937

→ve d.

Dahhâk Kişi adı

d. 4588, 4588, 4590, 4591, 4592

d.+ı 4592

d.-ı zâlim Zâlim Dahhak

d. 5524

dâ'im (Ar.) Devamlı, sürekli

d. 318, 474, 632, 679, 693, 843, 1177, 1602,
1623, 1654, 1655, 1996, 2086, 2219, 2220,

2963, 2973, 2974, 2974, 2976, 2988, 3002, 3021, 3023, 3025, 3055, 3061, 3079, 3084, 3094, 3105, 3150, 3178, 3179, 3213, 3216, 3218, 3223, 3230, 3248, 3253, 3281, 3287, 3312, 3312, 3315, 3317, 3318, 3332, 3334, 3337, 3339, 3372, 3379, 3388, 3401, 3421, 3430, 3431, 3435, 3444, 3451, 3454, 3458, 3481, 3506, 3528, 3542, 3547, 3548, 3555, 3566, 3569, 3574, 3577, 3583, 3609, 3614, 3618, 3624, 3645, 3658, 3676, 3710, 3713, 3718, 3724, 3730, 3751, 3773, 3823, 3832, 3835, 3842, 3868, 3869, 3891, 3892, 3894, 3907, 3918, 3925, 3949, 3952, 3973, 3977, 4002, 4015, 4040, 4069, 4104, 4118, 4148, 4148, 4160, 4235, 4244, 4265, 4279, 4281, 4283, 4334, 4344, 4353, 4368, 4369, 4381, 4390, 4420, 4422, 4429, 4431, 4433, 4463, 4479, 4483, 4490, 4490, 4516, 4528, 4529, 4540, 4558, 4572, 4586, 4608, 4616, 4643, 4690, 4691, 4717, 4742, 4757, 4758, 4766, 4782, 4783, 4786, 4794, 4824, 4825, 4837, 4843, 4859, 4898, 4915, 4971, 4972, 4973, 4981, 5017, 5018, 5024, 5037, 5058, 5067, 5085, 5086, 5113, 5160, 5184, 5222, 5227, 5241, 5301, 5310, 5311, 5314, 5315, 5342, 5344, 5348, 5373, 5380, 5417, 5424, 5429, 5453, 5470, 5470, 5478, 5488, 5523, 5543, 5545, 5545, 5557, 5567, 5582, 5582, 5593, 5639, 5682, 5696, 5698, 5699, 5766, 5768, 5770, 5788, 5790, 5800, 5804, 5808, 5808, 5811, 5812, 5812, 5815, 5856, 5871, 5872, 5876, 5880

2. zf. Ayrıca, bundan başka, aynı zamanda, hem, ve...

d. 37, 72, 78, 82, 82, 110, 146, 220, 221, 224, 243, 249, 254, 255, 263, 270, 277, 278, 318, 362, 401, 404, 422, 426, 431, 440, 465, 468, 503, 504, 505, 507, 519, 527, 531, 537, 539, 588, 608, 609, 623, 624, 626, 630, 634, 638, 651, 643, 654, 655, 665, 673, 674, 686, 732, 751, 769, 773, 776, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 786, 789, 796, 797, 825, 829, 832, 844, 846, 890, 893, 917, 1035, 1060, 1087, 1132, 1133, 1158, 1159, 1163, 1163, 1173, 1175, 1184, 1186, 1195, 1203, 1203, 1220, 1236, 1263, 1289, 1333, 1360, 1360, 1384, 1385, 1425, 1429, 1429, 1437, 1443, 1445, 1445, 1446, 1478, 1490, 1494, 1518, 1519, 1544, 1546, 1592, 1603, 1604, 1611, 1628, 1632, 1649, 1649, 1676, 1685, 1693, 1704, 1738, 1740, 1742, 1766, 1769, 1772, 1784, 1784, 1799, 1808, 1825, 1828, 1833, 1843, 1844, 1846, 1851, 1856, 1862, 1864, 1906, 1911, 1925, 1932, 1933, 1937, 1939, 1940, 1962, 1962, 1963, 1964, 1968, 1971, 1983, 1992, 1999, 2002, 2008, 2012, 2020, 2025, 2054, 2061, 2065, 2076, 2081, 2082, 2088, 2090, 2107, 2114, 2122, 2146, 2153, 2163, 2165, 2170, 2173, 2186, 2193, 2208, 2214, 2215, 2221, 2223, 2272, 2279, 2280, 2306, 2309, 2318, 2335, 2373, 2381, 2383, 2383, 2395, 2413, 2435, 2439, 2441, 2492, 2495, 2495, 2496, 2537, 2539, 2556, 2563, 2575, 2577, 2602, 2606, 2621, 2623, 2624, 2632, 2640, 2651, 2664, 2668, 2671, 2680, 2685, 2693, 2695, 2697, 2702, 2723, 2730, 2731, 2767, 2785, 2785, 2786, 2793, 2799, 2801, 2803, 2821, 2821, 2859, 2901, 2903, 2906,

çuri-/çürü- Bozulmak, ashını kaybetmek,

çürümek

ç.-mege 2951

ç.-memiş 2951, 5734

ç.-mesin 4493

ç.-meye 3086, 5643

ç.-r 1205, 1206, 5207

ç.-ye 1200

ç.-yüp 103

çürümüş/çürümüş Çürümüş, toprakla karışmış

ç. 106, 108, 113, 644

D

da bak. de

dâ (Ar.) Dat.harfi

d. 4771

dâ' (Ar.) Hastalık, dert

→sudâir'd-d.

dâbbetü'd-dibbâc (?) Bircanavar

d. ve bir cânavar vardır şu içinde ...anuç adı

dâbbetü'd-dibbâc dirler ki 5317

dâd (F.) Adalet, doğruluk

d. 4704, 4705

da.d-

→ölüm şerbetin d.

da dan- Bir şeyi sık sık yapmak, ısrar etmek

d.-urlar 3787

Dâdeyi Bir put adı

d. 3457

dâne (F.) Adet, tane

d. 4697

dâğ

d. ur- Dağlamak

d. u.-urlar 2518

Dahbüdiyye

→kenise-i D.

dahı 1. Dahi, de

d. 4, 52, 54, 97, 99, 99, 100, 100, 103, 103,

104, 116, 131, 133, 135, 138, 141, 142, 144,

150, 151, 152, 154, 212, 221, 247, 249, 264,

265, 268, 272, 285, 289, 292, 315, 323, 327,

334, 337, 339, 403, 420, 435, 443, 456, 461,

478, 482, 515, 518, 522, 522, 549, 551, 557,

563, 569, 604, 625, 653, 683, 717, 723, 724,

726, 733, 734, 746, 749, 762, 766, 772, 806,

852, 859, 877, 886, 886, 887, 887, 889, 891,

897, 899, 900, 908, 908, 932, 963, 969, 971,

998, 1019, 1020, 1030, 1037, 1043, 1050,

1050, 1053, 1059, 1067, 1071, 1076, 1082,

1085, 1116, 1121, 1151, 1163, 1169, 1196,

1209, 1214, 1217, 1221, 1230, 1234, 1295,

1315, 1356, 1381, 1407, 1425, 1451, 1517,

1531, 1558, 1568, 1574, 1575, 1580, 1596,

1599, 1616, 1618, 1619, 1632, 1638, 1670,

1672, 1701, 1705, 1734, 1749, 1788, 1794,

1827, 1833, 1834, 1835, 1841, 1850, 1877,

1891, 1892, 1916, 1919, 1921, 1950, 1983,

2001, 2005, 2009, 2018, 2020, 2022, 2061,

2097, 2117, 2133, 2136, 2153, 2156, 2159,

2161, 2170, 2179, 2191, 2196, 2239, 2240,

2246, 2251, 2283, 2303, 2317, 2321, 2323,

2324, 2328, 2344, 2355, 2356, 2357, 2399,

2412, 2446, 2465, 2488, 2498, 2502, 2503,

2503, 2512, 2513, 2515, 2568, 2573, 2573,

2574, 2588, 2642, 2650, 2654, 2659, 2660,

2682, 2710, 2723, 2755, 2811, 2812, 2823,

2842, 2848, 2852, 2857, 2861, 2865, 2890,

2891, 2894, 2899, 2901, 2953, 2953, 2963,

3731, 3746, 3768, 3854, 3858, 3995, 4030,
4211, 4306, 4310, 4350, 4807, 5028, 5040,
5062, 5078, 5142, 5143, 5257

ç.(g)+ı 2870

ç.(g)+ıdt 3610, 4435, 5588

ç.(g)+ını 1835, 2653

ç.+ları 1853

çoklık Çok olma, çokluk

ç. 1025

çomak Ucu topuzlu sopa, gürz

ç. 2981, 4569

ç.(g)+ıla 4570

çok- Kaplamak, sarmak

ç.-miş 5605

çölmek Çomlek

ç. 366, 2277, 3560, 5765

ç.+den 2279

ç.+e 5763

ç.+i 5764

ç.+in 2279, 3561

çöp Çöp

ç. 2271

ç.+i 2890

çubuk Çubuk

ç. 3921

çukır Çukur

ç. 2113

ç.+a 2054

çün 1. Zaman zarfı (...-ınca, -ince, ...dığı

zaman anlamı katar)

ç. 126, 145, 198, 1219, 1270, 1291, 1553,

1562, 1803, 1831, 1966, 2149, 2292, 2295,

2435

2728, 2754, 3463, 3465, 3490, 3511, 3717,
3967, 4146, 4148, 4157, 4260, 4378, 4413,
4452

4545, 4559, 4848, 4930, 4961, 4962, 5035,
5265, 5433, 5800

2. Çünkü, zira, mademki

ç. 200, 455, 460, 497, 1627, 1960, 2010,
2207, 2651, 2779, 3036, 3669, 4172+, 4613+
4811, 5382

→anuç-çun, anıç-çun, şunuç-çun

çünkü 1. Zaman zarfı (...-ınca, -ince, ...dığı
zaman anlamı katar)

ç. 252, 294, 306, 308, 333, 344, 359, 475,
615, 659, 666, 991, 1042, 1090, 1099, 1113,
1225, 1369, 1447, 1460, 1568, 1577, 1586,
1651, 1809, 1996, 2096, 2104, 2280, 2308,
2368, 2643, 2675, 2920, 3004, 3049, 3051,
3076, 3142, 3238, 3314, 3324, 3328, 3560,
3648, 3719, 3772, 3777, 3896, 3911, 3921,
3922, 3938, 3996, 3998, 4004, 4025, 4117,
4119, 4126, 4198, 4238, 4291, 4355, 4571,
4649, 4693, 4726, 4729, 4813, 4851, 4855,
4856, 4891, 4938, 5005, 5021, 5064, 5080,
5147, 5161, 5222, 5233, 5408, 5502, 5585,
5657, 5681, 5711, 5853, *çün İskender*

taşra'çıktı tabib İskender'e mazar itdi...181

2. Zira, mademki, nitelimi, çünkü

ç. 11, 54, 115, 175, 211, 298, 479, 922, 930,
1218, 1750, 1757, 2191, 2570, 2591, 2640,
3903, 4548, 5221, 5332, 5764

çünkü 1. Çünkü, zira, mademki

ç. 4792, 5869

2. Zaman zarfı (-ınca/-ince anlamı katar)

ç. 1247, 1432, 2194, 2200, 2707, 4791, 5826

çıkart- Dışarıya atmak, çıkarmak

ç.-ur 2932, 3838

çıkrık

ç. egür- Yün inceltmek, yünü ip haline getirmek

ç. e.-ürler 5714

çıyan Zehirli bir böcek

ç. 4873

ç.+lar 4870

çiçek Çiçek

ç.+ler 1079, 5000

Çin Yer adı

ç. 843, 2215, 4503, 4804, 4706, 5416, 5418, 5852

ç.+de 4586, 4696

ç.+den 1184, 3741

ç.+dendir 2157

ç.+dır 5419

ç.+i 2520

ç.+ün 5358

→pâdişâh-ı Ç.

ç. ve mâçin/Çin ü Mâçin Çin ve Maçin

ç. 1422, 3743

ç. m.+de 1857

Çini

→dâr-ı Ç.

çini (F.) Sırlı kap, çini

ç. 4711, 4711

çirk (F.) Kir, pas, artık

ç.+idür 3178

çirkîn (F.) Çirkin

ç.+dür 2480

ç.+lerdür 2508

çise Çise, yağmur serpintisi

ç. 1815

çivit Çivit otu

ç. 5101, 5258

çiz (F.) Şey, nesne

ç.-ler 2369

çöbân (F.) Çoban

ç. 4276

çoğal- Artmak, fazlalaşmak

ç.-dı 5332

çoğırak Daha çok, en çok

ç. 799

çok Az karşıtı, çok

ç. 88, 90, 138, 153, 217, 274, 274, 275, 378, 390, 399, 450, 588, 1025, 1265, 1445, 1500, 1524, 1529, 1549, 1603, 1605, 1607, 1608, 1638, 1785, 1786, 1786, 1792, 2072, 2083, 2103, 2138, 2165, 2289, 2307, 2595, 2679, 2696, 2702, 2919, 2926, 3064, 3075, 3075, 3081, 3163, 3227, 3250, 3286, 3287, 3295, 3518, 3631, 3640, 3794, 3835, 3835, 3962, 4020, 4022, 4085, 4091, 4168, 4190, 4200, 4200, 4271, 4273, 4312, 4341, 4444, 4543, 4557, 4562, 4568, 4591, 4841, 4847, 4848, 4882, 4970, 4975, 4996, 5012, 5075, 5088, 5250, 5266, 5300, 5359, 5422, 5478, 5508, 5544, 5685, 5775, 5775, 5776, 5781, 5782, 5787, 5793, 5797, 5802, 5806, 5808, 5810, 5811, 5844, 5850

ç.+dur/ç.+dır 1092, 1421, 1451, 1456, 1463, 1469, 1474, 1530, 1531, 1789, 1987, 2044, 2108, 2246, 2252, 2400, 2611, 2681, 2809, 2871, 2910, 3026, 3071, 3091, 3194, 3296, 3394, 3532, 3598

ç.-ar 1580, 1622, 1681, 1685, 1807, 1808,
2656, 2682, 3482, 4044
ç.-dı 5754
5. Gitmek
ç.-dı 3883, 4527
ç.-dılar 5723
ç.-a 1945
ç.-miş 1233
6. (Akarsu) Doğmak
ç.-ar 2000
ç.-duğu 441, 2003, 2005
7. (Bir vakit) Geçmek, sona ermek
ç.-dı 5658
ç.-sun 5657
8. (Gemi) Yanaşmak, varmak
ç.-ar *ve gemiler anda çıkar..*4910
ç.-dı 2700
9. (Organ) Yerinden fırlamak, ayrılmak
ç.-up ... *bir kuş geldi bunun dağı/başına bir taş
bıraktı ki iki gözi çıkıp dışı oldu ol* 3380
10. Fırlamak, atılmak
ç.-miş *katı yaydan ok çıkmış gibi olup
gider..*2068
→agzından âvâz ç., agzından ç., âvâz ç.,
emrinden ç., goge ç., hükmünden ç., nefes ç.
selâmathıga ç., yukarı ç.
çıkır- 1. Bir şeyi bulunduğu yerden almak,
çekip çıkarmak
ç.-alar 2716
ç.-ayım 3137
ç.-dı 363, 368, 473, 668, 2825, 2940, 2950,
3139, 3806
ç.-dılar 2178, 2432
ç.-madılar 2101

ç.-maga 2317
ç.-masında 3003
ç.-mayınca 2843
ç.-mişlar 5381
ç.-sa 4245
ç.-salar 2803
ç.-up 1743, 5188
ç.-ur 3098, 3116
ç.-urlar 1938, 2743
2. Dışarı çıkarmak, dışarı atmak, çıkarmak
ç.-a 3497
ç.-arsalar 1895
ç.-dı 3806, 5484
ç.-dılar 5727
ç.-masa 5111
ç.-ur 2845, 3121
3. Hâsil etmek, ortaya çıkarmak, keşfetmek
ç.-dı 4351
ç.-ursız 1926
4. Yukarıya çıkarmak
ç.-dı 5653
5. (Elbise) Soyunmak, çıkarmak
ç.-madılar 5409
ç.-mayavuz 5408
ç.-up 3235
6. (Kılıç, bıçak v.s.) Kınından dışarı çıkarmak,
çekmek
ç.-maz 3035
ç.-sa 3128
7. Sökmek, yerinden ayırmak
ç.-dı 4893, 4893
ç.-dılar 4069
→kınından ç.

ç.-se 2027

ç.-tip 3339

ç.-ur 1192

ç.-ürdi 1246

çevik

→kelici ç. eyle-

çığaz (?) Bir kış

ç.+dur *amuy kışu baykışdur ve çığazdur* 5633

çık- 1. Yukarıya, yükseğe çıkmak

ç.-a 1190, 2717, 2763, 2828, 3382, 4766

ç.-amaya 2828

ç.-ar 383, 1106, 1693, 2076, 2143, 2576,

2692, 3864, 5088

ç.-ardı 2694

ç.-arlar 3474

ç.-arsanız 3956

ç.-dı 1165, 1284, 1864, 2010, 2410, 2696,

3192, 4220, 4764, 4988, 5553, 5555

ç.-dikları 4578

ç.-dılar 4058, 4060, 5675

ç.-dım 4324, 4338

ç.-dugına 1134

ç.-mazdan 1156

ç.-miş 2637

ç.-mişlar 4576

ç.-maya 2717

ç.-maz 2130, 2740, 2759, 5590

ç.-mazdı 5481

ç.-sa 1737, 2692, 4620

ç.-salar 3824

2. Dışarı çıkmak, çıkmak

ç.-a 1741, 4458, 5762

ç.-acak 3074

ç.-amadılar 2140

ç.-an 513, 4734

ç.-ar 1087, 1892, 2025, 2049, 2146, 2216,

2391, 2693, 2695, 2920, 3004, 3099, 3168,

3974, 4284, 4762, 5611, 5765, 5789

ç.-ardı 4945

ç.-arsa 1986

ç.-ası 5111

ç.-dı 171, 182, 361, 1566, 1578, 1598, 2320,

2407, 2620, 2698, 3928, 5576, 5616, 5705

ç.-dugı 1578, 3392, 5320

ç.-ıcak 184, 3760

ç.-ısar 4225

ç.-mak 4586

ç.-masa 1726

ç.-maz 1679, 1751, 2390, 4490, 4586

ç.-miş 2068

ç.-sa 1734, 2751, 2837

3. Ortaya çıkmak, peydah olmak, görünmek, belirmek, hâsıl olmak

ç.-a 4452

ç.-an 2042

ç.-ana 2043

ç.-ar 269, 1534, 2042, 2059, 2323, 2992,

2997, 4047, 4701, 5460

ç.-arsa 1986, 5244

ç.-dı 1973, 1979, 2179, 4281, 4963, 4989,

5187, 5188, 5733, 5740

ç.-dugın 3483

ç.-maya 4226

ç.-maz 2720, 3031

ç.-miş 4372

ç.-sa 3484, 3485, 3485

4. Yükselmek, yayılmak

ç.-a 5745

çekirdek Çekirdek

ç.+incedur 2895

çekirge Çekirge

ç. 1762

çendin (F.) Bu kadar

ç. 5725

çengâl (F.) Çengel

ç. 4301

ç.+e 4302

cerâğ/çerâk (F.) Işık, kandil

ç. 1547, 1547, 3482, 5305, 5474

ç.+ı 4946

ç.+un 1548, 2870

c. yağı Kandillere konulan yağ

c. 5299

çerme- Eteği kıvrıp sıvamak

ç.-mişdi 4609

çeşme Çeşme

ç. 1886, 2268, 2292, 2327, 2358, 2360, 2407,

2661, 2666, 2689, 3067, 3071, 3240, 3329,

3976, 4360, 5009

ç.+de 2376

ç.+den 2280, 2280, 2323

ç.+dür 2266, 2273, 2291, 2325, 2337, 2340,

2348, 2366, 2369, 2379, 2391

ç.+ler 2216, 2251, 2252, 2396, 3231, 5828

ç.+leri 3081, 5032

ç.+lerinden 2666

ç.+nun 2277, 2282, 2329

ç.+si 3573, 5756

ç.+sinde 2374

ç.+sinün 2921

ç.+ye 2271, 2359

ç.+yile 2267

ç.-i Beytu'l-Makdis Yer adı

ç. b.+de 2324

ç.-i Cäcerüm Yer adı

ç. 2291

ç.-i İdrisi Yer adı

ç. 2920

ç.-i mubârek Mubarek çeşme

ç. m.+dur 2336

çevir- 1. Dondürmek, çevirmek

ç.-ur 1191

2. Etrafını sarmak, çevrelemek

ç.-di 5057

ç.-diler 3416

çevgân (F.) Cirit oyununda kullanılan ucu eğri

sopa

ç. 5299

çevril- Donmek, devir yapmak

ç.-ince 1190

ç.-ur 1192

çevre Etraf, yan, civar, çevre

ç.+si 5044, 5070

ç.+sin 5355

ç.+sinde 385, 583, 824, 1629, 1704, 2078,

2471, 2581, 2774, 2788, 3345, 3550, 4785,

4806, 5002, 5072, 5164, 5305, 5382

ç.+sindedur 2568, 2568, 4439

ç.+sinden 1095

ç.+sini 3399

ç. yan(lar)ı Etrafı, yanı, çevresi

ç. y.+ı 5087

ç. y.+nun 1429

çevrin- (Bir yerin, bir şeyin) Çevresini

dolaşmak, donmek

ç.-di 355, 3807

→bî-ç.

ç. bul- Yolunu bulmak, çıkar yol bulmak
ç. b.-dı 4763
ç. b.-madı 4412, 4883
ç. b.-mamış 2317
ç. b.-maz 5875

ç. eyle- Yol göstermek, çıkar yol bulmak
ç. 2303

ç. ideme- İşin içinden çıkamamak, çözüm yolu bulamamak
ç. i.-di 4678, 4682
ç. i.-medük 5478

ç. iste- Çare aramak
ç. i.-mişler 4373

ç. it- Yol göstermek, çözüm yolu bulmak
ç. i(d)-eydi 2301

ç. ol- Çözüm olmak
ç. o-maz 5352

ç. yok İmkân yok, ihtimal yok
ç. y.+dur/ç. y.+dır 2137, 3929, 4173, 5858, 5859

çarh (F.) 1. Tekerlek, çarh
ç. 2987
2. Felek, dünya
ç.+ün 429

çarh-ı felek mec. Kader, talih
ç. 430

çar-şenbih (F.) Dördüncü gün, çarşamba
ç. 4499

çepçevre zf. Etrafını tamamen kuşatacak şekilde,
çepeçevre
ç. 3411

çehâr

çehâr-pây/çehâr-pâ Dört ayaklı hayvan

ç. 2312, 5731
ç. p.+la 4919
ç. p.+lara 5803

çek- 1. Kendine doğru çekmek
ç.-er 1849, 1850, 1855, 1911, 2959, 2995, 3033, 3060, 3061, 3062, 3110, 3111, 3114, 3115, 3116, 3117, 3123, 3129
ç.-erler 4210
ç.-erlerdi 3685
ç.-erse 2892
ç.-mege 1336
ç.-se 1869

2. Bir şeyi bulunduğu yerden dışarıya çıkarmak, yukarıya doğru çekmek
ç.-diler 1863, 1865
ç.-e 3808
ç.-er 1487, 1846, 2459, 2845, 2902, 3121, 5688
ç.-erler 2434, 2437
ç.-erlerdi 3688
ç.-eruz 2430

3. (Boya vb.) Sürmek
ç.-erlerse 2909
ç.-mege 2905
ç.-se 780

→bârü ç., baş ç., dîvâr ç., elini ç., ellerin dünyâdan ç., göge ç., ok ç., renc ç., sed ç., zabmet ç., zincire ç.

çekil-/çekül- 1. Azalmak, yok olmak
ç.-en 4470
ç.-miş 2161
ç.-ur 3686

2. (Boya vb.) Sürülmek
ç.-miş 5738

cüft

- c. eyle-** Eş yapmak, evlendirmek
c. e.-di 325
- Cügel** Yer adı
c. 2022
→bahr-i C.
- cühelâ** (Ar.) Bilgisizler, cahiller
c. 1292
- cühüd** (Ar.) Yahudi, çift
c.+lar 676, 949, 2873, 3348, 3489, 3496, 5139
c.+lardur 1350
- cümle** (Ar.) Bütün, tamam, hep
c. 3, 5134, 5792, 5828
c.+si 813, 3822
c.+sindedür 2841
c.+sinden 647, 3337, 3544, 5040, 5396
c.+sinün 72
→'âlem-i c.
- c.-i mahlûkât** Bütün canlılar, yaratılmışların
bütünü, hepsi
c. 555
- Cündişâbûr/Cündüşâbûr** Yer adı
c. 4062
c.+ı 2538
- Cürcân** Yer adı
c. 1437, 1488, 4076, 4353
c.+a 4810
c.+da 2547
c.+dur 2512
- cüvân** (F.) Genç, yiğit
c. 4269
- cüzâm** (Ar.) Bir tür deri hastalığı, cuzzam
c. 2313, 2346, 5790

Ç

- çağ(ı)r-** Bağırarak, haykırmak, seslenmek
ç.-an 2360
ç.-ırdı 3706
ç.-ur 2786, 4584
ç.-unlarsa 2360
- çağrış-** Bağırışmak, feryat etmek
ç.-dılar 2193
- çäk**
ç.+lar 1093
- çakmak**
ç. taş **Çakmak taşı**
ç. t.+ndan 2944
- çal-** 1. (Çalgı, müzik aleti vs.) Çalmak, üflemek
ç.-ıcak 3161
ç.-ısdur 3206
ç.-anlara 2685
ç.-ar 1514
ç.-ardı 3698
ç.-arlar 4046, 4980
ç.-maga 1390
ç.-sa 3149
2. Vurmak, çarpmak
ç.-dı 4857
ç.-salar ...*kaçan ki ol kılıcıyla bir âdem çalsalar
kanı çıkmaz* 2720
- çalın-** Üflenmek
ç.-ur 638
- çağ** Çan
ç.+larını 3553
- çanak** Çanak
ç. 2579, 3453, 3546, 3866, 4381, 4711
- çäre** (F.) Çıkar yol, kurtuluş yolu, çare
ç. 4373

Cile Yer adı

c. 2559

cim (Ar.) Cim harfi

c. 1997, 4017

→cebelü'l-C.

cimā' (Ar.) Çiftleşme, cinsi münasebet

c.+ı 1202

c. it- Cinsi münasebet kurmak, çiftleşmek

c. i(d)-er 90

c. i(d)-erse 1201

c. i(d)-ün 5704

cin (Ar. <cinn) Cin

c. 4005

cinān

→dārü'l-c.

cinnī (Ar.) Cinn taifesinden, cin

c. 3875, 3885, 3914

c.+ler 2506, 3881, 3891, 3907, 3996, 5545

c.+lerden 3903, 3905

c.+lerin 540

c. kızları Peri

c. 3917, 3920

c. k.+ın 3921

cinn ü ins Cin ve insan

c. 341

cinnü'l-feres Bir bölük meleğin adı

c. 832

cins (Ar.) Nevi, çeşit, tür, soy

c. 531

c.+den 5282

c.+dür 731, 1754, 1755, 1757

c.+inde 4363

c.+ine 80

cis(i)m (Ar.<cism) 1. Vücut, beden, gövde

c.+inde 5287

c.+ini 1144

c.+ın 1891

2. Madde, nesne, şey

c. 2583, 4603

c.+dür 1177

c.-i latif Hoş madde, yumuşak madde, yararlı madde

c.+dür 835

cis(i)r (Ar.) Köprü

c. 3809, 4097

c.+e 2125

c.+i 2126

c.+ün 409

cismanī

→güdâ-yı c.

Ciylān Yer adı

c. 4108

cizye

c. vir- Vergi vermek

c.-ürler 5044

cömerd (F.) Eli açık, cömert

c.+dür 2483

c.+lerdür 5196

Cūdi Yer adı

c. 3439

cum'a (Ar.) Cuma

c. 3521, 4568

c. namâzı Cuma gününe has kılınan namaz

c. n.+n 751-52, 5268

cüş

c. it- Coşmak, taşmak

c. i(d)-er 5415

c. i.-di 5753

cezb (Ar.) 1. Kendine çekme

c.+i 3141

2. mec. Çekicilik, cazibe

c. ... *cevâhirüñ cezbi ma'lûm olmağdur sebeb-i*

cezbi Allahü te'âlâ bilir... 3166

→sebeb-i c.

c. it- Çekmek, kendine çekmek

c. i(d)-er 2891, 3059

c.-i emîn it- Kuvvetlice kendine çekmek

c. i(d)-er 3142

cezzâb

c.-ı mâ'i Su çekici, suyu cezb eden

c. m.+dür 3059

cezzâbe

→pâdişâh-ı c.-i nüfûs

cezîl

→murâd-ı c., senâ-i c.

cezîre (Ar.) Ada

c. 1938, 1940, 1994, 2045, 2142, 2591, 2917,

4104, 4111, 4359, 5084

c.+de 2144, 2917, 2919, 4104, 4105, 4870

c.+den 2708, 5915

c.+dendir 4022

c.+dür 4018

c.+ler 2174

c.+lerün 2046

c.+nün 1654, 1941, 2704, 4019

c.+sinde 2189

c.+ye 2705

c.-i Naşeybin Yer adı

c. n.+dür 4020

c.-i Süliyye Yer adı

c. 1994

ceziretü'l-'Arab Yer adı, Arap yarımadası

c. 4859

cibal

→ümmül-c.

ciger Cığır

c.+i 785, 788

c.+ime 787

cigin

c.lerine götür- Omuzlanma almak,

omuzlanak

c. g.-diler 576

cihân (F.) Dünya

c. 127

c.+ı 5723, 5820

c.+a 5692, 5722

c.+da 237, 501, 1327, 4251, 4411, 4636

c.+dan 56

c.+ı 458, 2200

c.+un 120, 202, 3731, 4900, 5721

→bu c.a

cihân-mutâ' Bütün dünyanın boyun eğdiği

c. 23

cihân-nümâ

→cân-ı c.

cihâz (Ar.) Çeyizler

c.+ı 3895

cihet (Ar.) Yön, taraf

c.+den 5396

c.+inden 1911

cilâ (Ar.) Cilâ

c. 3183

→kâbil-i c.

cilâsız Cilâsız

c. 143

c.+imiz 5176
c.+le 4328
c.+ler 2176
c.+ün 1034, 2963, 3165, 3187
cevānib (Ar.) Taraflar, yanlar, etraf
c.+i 2570
cevher (Ar.) 1. Öz, maya, asıl
c. 1906
c.+den 1905
c.+i 1905
c.+in 394
c.+leri 1314
c.+leri 1314
2. Kıymetli taş, cevher, maden
c. 583, 3043, 3096, 3134
c.+den 3059
c.+dür 2848, 2854, 2865, 2928, 2944, 2946,
2988, 3017, 3023, 3082, 3105, 3180, 3186
c.+i 3108, 5606
c.+in 394
c.+ler 1926
c.+lere 495
c.-i 'azīz Kıymetli cevher
c. a.+dür 407, 2903
c.-i ḥākī Yeraltı madeni
c. h.+dür 3036
c.-i jīve Cıva madeni
c. j.+dür 2953
c.-i zeberced Zebercet cevheri
c. 2942
c.-i zībak Cıva madeni
c. 2952
c.-i zirniḥ Sarı bir taş
c. 2966

c.-i zūcāc Sırça
c. 2943
cevlān
c. it- Gezmek, dolaşmak
c. i.-di 1132
cevr
c. ü cefā Eziyet ve sıkıntı
c. 2547
cevzā (Ar.) İkizler burcu
c. 878, 1434, 1437
c. burcī İkizler burcu
c. b.+na 2104
c. b.+ında 1438
Ceyhān Yer adı
c. 2004
Ceyhūn Yer adı
c. 1998, 1998, 2003, 2267, 2267, 3832, 5814
c.+a 3741
cez' (Ar.) Göz boncuğu da denilen değerli bir
sus taşı, damarlı akik
c. 5541
cezā (Ar.) Karşılık, ceza
c.+st 420
cezā (Ar.) Eziyet, eza
c.+ı 2869
c.+un 2870
c. it- Kotu muamelede bulunmak, eziyet etmek
c. i(d)-er 2887
c. i.-diler 2193-94
cezā'ir (Ar.) Adalar
c.+ler 1930
cezā'irū's-Sa'ādet Kararya adaları
c. 2172

c. it- Savaşmak, çarpışmak, harbetmek

c. i.-di 5082

c. i(d)-erim 4090

c. i(d)-erler 4994

c. i.-mege 4613, 5081

c. i.-mek 4449

c.-i 'azīm it- Çetin bir savaşa girmek,
şiddetli bir şekilde çarpışmak

c. i.-di 4820

cennet (Ar.) Cennet

c. 2659, 2666, 4286

c.+ler 5212

Censeb

→bahr-i C.

cenüb (Ar.) Güney

c. 1287, 2224, 2599

c.+a 5526

c.+dan 1410, 1806

c. yeli Güneyden esen rüzgâr

c. 2170

cenübî (Ar.) Güneye ait, güneyde bulunan

c. 1427, 1455-56, 1472, 1480, 1806, 2526,
2592

c.+de 2502

c.+dür 504, 1284, 1430, 1466, 1489, 1509,
2596

c.+lerdür 1438

c.+nün 840

→cānib-i c., iklil-i c., kutb-ı c., şîr-i c.

cenübiyye

→kutb-ı c.

cerāhat (Ar.) İrin, yara

c.+ı 2312

c.+lara 2835

Cercis

→mescid-i C.

cereb

c. yağr Uyuz hastalığının tedavisinde
kullanılan yağ

c. 2986

Cerem Yer adı

c.+dür 3107

Cerir İbn-i 'Abdullah Kişi adı

c. 3285

cevāb (Ar.) Karşılık, cevap

c. 600, 1751, 1753, 2570, 3640, 3742

c. di- Karşılık vermek, cevap vermek

c. d-yevüz 88

c. eyt- Karşılık vermek, cevap vermek

c. e-(d)urüz 600-01, 613, 1753, 2570

c. it- Karşılık vermek, cevap vermek

c. i(d)-e 3818

c. i(d)-er 3525-26

c. vîr- Karşılık vermek, cevap vermek

c. v.-di 134

c. v.-diler 427

c. v.-em 1630

c. v.-ür 3577

c. v.-ürsin 303

cevābir (Ar.) Kıymetli taşlar, madenler,
cevherler

c. 2370, 2490, 2948, 2951, 2962, 3131, 3188,
3506, 3620, 3739, 4478

c.+den 2852, 3517, 5603

c.+di 5177

c.+dür 5479

c.+e 2943

c.+i 2949

c.+dur 1027, 1037
c.+dururlar 1035
c.+ı 491
cemādāt (Ar.) Cansız şeyler, nesnelər
c. 880, 1540, 2475, 2490, 2491, 2491
c.+da 1537
c.+dur 553
cemāl
→sāhib-c.
cemest (?) Değerli bir taş
c. *el-cemest bir cevherdür ki anuñ rengi
kızzılığla aklık arasındadır* 2854
c.+den 2859
c.+tün 2856
cemez (?) Bir bitki
c. *Kirmān'da ...ğivit ekerler cemez ekerler*
5258
cemī'i/cemī' (Ar.) Cümle, hep, bütün
c. 7, 56, 87, 160, 189, 205, 250, 256, 260,
336, 339, 341, 429, 433, 436, 445, 466, 526,
562, 564, 585, 594, 597, 620, 624, 636, 648,
708, 710, 713, 874, 971, 972, 1011, 1030,
1184, 1313, 1423, 1522, 1531, 1543, 1551,
1613, 1688, 1735, 1737, 1774, 1795, 1801,
1875, 1908, 1912, 1914, 2215, 2226, 2250,
2274, 2275, 2289, 2347, 2552, 2555, 2570,
2619, 2624, 2634, 2646, 2950, 2983, 3023,
3120, 3156, 3200, 3208, 3341, 3377, 3381,
3389, 3525, 3549, 3568, 3619, 3638, 3738,
3739, 3740, 3744, 3750, 3790, 3792, 4266,
4282, 4814, 5135, 5177, 5391, 5475, 5572,
5725, 5752, 5885
c.+si 107, 645, 3314, 5779, 5803
c.+sin 3378, 3754, 3755

c.+sinden 3715
c.+sine 3743
c.+sini 2475, 3753
c.+sintün 255, 2185
c. it- Toplamak, bir araya getirmek
c. i(d)-er 3171
c. i(d)-erdi 4589
c. i.-mège 90
c. i.-mişsin 3753
c. ol- Toplanmak, birleşmek, bir araya
gelmek
c. o.-up 4360
cemil
→vasf-ı c.
cemre (Ar.) Ateşli kömür parçası, kor
c. 5812
Cemşid Kişi adı
c. 382, 385, 389, 399, 410, 1585, 4600
c.+un 388
cenābet (Ar) Cünüplük, gushu gerektiren hal
c.+den 4057
cenāze (Ar) Kefenlenmiş, defnedilmeye hazır
(olu)
c.+m 1220
c.+sini 1225
ceng (F.) Savaş, harp
c. 4989, 5095, 5431
c.+e 2862
c. düz- Kavga etmek, doğuşmek
c. d.-mişlerdir 3667
c.(ler) eyle- Savaşmak, çarpışmak,
harbetmek
c. e.-di 3631, 3637, 4682, 5366
c. e.-yelum 3643

c. 660, 662, 667, 681, 736, 738, 4641, 5012,
5655, 5676

c.+den 679

c.+dür 678

c.+e 2767

c.+i 5652

c.+ın 735

→makâm-ı C., sıfat-ı C.

cebrâ'il-i emîn Emin olan Hz. Cebrail

c. 652

Cedar Yer adı

c. 902

ced (Ar. < cedd) Ata

c.+idir 1244

cedy (Ar.) Oğlak burcu

c. 1480, 1482

c. burcu Oğlak burcu

c. 1480

c. b.+na 1064

c. b.+nda 5467-68

cefâ Eziyet, sıkıntı

c.+yı 2549

→cevr ü c.

Cefâniyân Yer adı

c. 4082

cehd

c. it- Çaba göstermek, gayret etmek

c. i.-di 2762

cehennem

→âl-i ebül-c., ehl-i c., vâdi-yi c.

cehennemî (Ar.) Cehennemliler

c.+lerdür 5334

Cehri hüveyr

→bahr-i C.

celâl (Ar.) Büyük olan, azamet sahibi Allah

c.+i 2247

cem' (Ar.)

c. eyle- Toplamak, bir araya getirmek

c. e.-di 5366

c. it- Toplamak, yığmak, bir araya getirmek

c. i.-di 2454, 3361

c. i.-düm 5345

c. i.(d)-erdi 2175, 3344

c. i.(d)-erler 2706

c. i(d)-evüz 55

c. i.-mege 2709

c. i.-meyeydi 186-87

c. i.-mişdi 4116

c. i.-se 4889

c. i(d)-üp 4463, 5048

c. idici Toplayıcı, bir araya getirci

c. i.+dür 749

c. ol- 1. Toplanmak, bir araya gelmek

c. o.-alar 1060

c. o.-muşdı 4591

c. o.-muşdur 5896

c. o.-up 3496

c. o.-ur 1548, 2784, 3062

c. o.-urlar 637, 1546, 2287, 3169

2. Evlenmek

c. o.-dı *çünkü Züşerehî 'Umeyreyile cem' oldu*

...3896

c. o.-ur 5546

cemâ'at (Ar.) Topluluk, grup, taife

c. 646, 1003, 4371, 5502, 5782

→mezheb-i ehl-i sunnet ve c.

cemâd (Ar.) Taş gibi cansız olan şey, nesne

c. 495, 2492

Cāriyye

→kal'atū'l-C.

cāvidānī

→'omr-i c.

Cāyir Kişi adı

c. 5694, 5695, 5696

cāzı (F.) Büyücu, sihirbaz, cadı

c.+ya 1845

Cāzim/Cāzim bin Hazime Kişi adı

c. 4834

c. H.+yi 4824

cebel (Ar.) Dağ

c. 2746

c.+i 2800

c.-i 'azīm Yer adı

c. 2748

c.-i Bertāik Yer adı

c. 2683

c.-i ebvāb-ı encümīn Yer adı

c. 2757

c.-i Ervend Yer adı

c. 2660

c.-i Eşük Yer adı

c. 2655

c.-i Şira Yer adı

c. 2753-54

c.-i Tartānī Yer adı

c. 2787

c.-i Tebbet Yer adı

c. 2691

c.-i Tetūme Yer adı

c. 2688

c.-i Uhud Yer adı

c. 2658

c.-i Utvān Yer adı

c. 2676

c.-i Uyal Yer adı

c. 2674

c.-i Vaḳvaḳ Yer adı

c. 2808

c.-i Yemen Yer adı

c. 2750

c.ü'l-Aḥḍar Yer adı

c. 2617

c.+ı 2620

c.ü'l-Aḥmer Yer adı

c. 2634

c.ü'l-Cāri Yer adı

c. 2700

c.ü'l-Cennim Yer adı

c. 2798

c.ü'l-Cim Yer adı

c. 2699

c.ü'l-Hadid Yer adı

c. 2717

c.ü'l-Yemūn Yer adı

c. 2805

c.-i Sūn Yer adı

c. 2743

c.ü't-Tuyūr Yer adı

c. 2781

Cebir Kişi adı

c. 4746

Cebkend Yer adı

c. 4509

Cebrā'il (Ar.) Dört büyük melekten biri, Hz.

Cebra'il

c. k.-maz 3602
c. vîr- 1. Ölmek, ruhunu teslim etmek
c. v.-di 3924
c. v.-ür 1089
2. Yaratmak, hayat vermek
c. v.-mek 927
c. boğazına gel- Ağır hasta olmak, ölüm hâline yaklaşmak
c. g.-ür 5773
c.ı teninden ayrıl- Ölmek, ruh teslim etmek
c. a.-miş 492
c.ını kabz it- (Azrail) Canını kabzetmek, ruhunu teslim almak
c. i(d)er 710
c.(lar) i.(d)-er 684-85
c.ını kabz eyle- (Azrail) Canını kabzetmek, ruhunu teslim almak
c. e.-düm 707
cānavar (F.) 1. Canlı
c. ... *ve dafu her cānavar ki Ka'be'niş haremine gelse* 3340
2. Korkunç, zararlı hayvan
c. 101, 101, 1083, 1084, 1087, 1862, 2061, 2111, 2129, 2205, 2337, 2604, 2801, 2819, 3844, 3996
4280, 5316
c.+a 3030
c.+dan 5802
c.+dur 1866, 4700
c.+ı 1680, 1853, 3102
c.+lar 728, 862, 1349, 1545, 1548, 2112, 2446, 2508, 2603, 2607, 2690, 2702, 2723, 2802
3343, 3345, 4241

c.+lardan 2051
c.+ları 1728, 2445, 3346, 3985
c.+larının 543
c.+ların 544, 2447
c.+un 492, 2802, 4278, 4287
c.+undur 2206
cānib (Ar.) Taraf, cihet, yön
c.+den 2220, 2571, 2571
c.+e 4281
c.+i 4330, 4331, 5034, 5034, 5208, 5210, 5210, 5211
c.+imden 3736
c.+inde 4382, 4390
c.+inden 1803, 1920, 2197, 4622*
c.+ine 2123, 2197, 4340
c.+inizden 3750
c.-i cenūbī (Bir yerin) Güney kısmı, güney bölgesi
c. c.+sinde 1932
c.-i magrib (Bir yerin) Doğu kısmı, doğu bölgesi
c. m.+den 1931
c.-i şimalī (Bir yerin) Kuzey kısmı, kuzey bölgesi
c. ş.+sinde 1934
cānlu Diri, canlı
c. 850
c.+dur 813
cānsuz Canı olmayan, cansız
c. 813
c.+dur 1028
Cārī
→el-cebelül-C.

- c.+dur 4037
c.+ya 4049
Cābilisān Yer adı
c. 4030
Cāceli Yer adı
c. 4079
Cācerüm
→çeşme-i C.
Ca'ferü'l-Manşūr Kişi adı
c. 3413, 3792
Ca'fer-i tayyār Kişi adı
c. 2665
cahıllık Bilgisizlik, cehalet
c.+larından 1768
c.+larından 1640
c. it- Bilgisizce davranmak, cahillik etmek
c. i(d)-er 3250
cāhil (Ar.) Bilgisiz, cahil
c. 229, 242, 1732
c. ol- Cahil olmak
c. o.-urlar 4429
c. o.-ursa 229, 242
cāiz (Ar.) Yapılmasında dinen sakınca olmayan,
dinen uygun
c. 1773, 1776
c. gör- (Bir hususta) Cevaz vermek, uygun
görmek
c. g.-ürler 1775
Cāize Medine'nin diğer adı
c. 5126
Calūt Kişi adı
c.+dur 5155
c.+ı 3842
c.+un 3842
→leşker-i C.
cām (F.) Kadeh
c. 956, 2095, 3333
c.+dur 2100
c.+ı 2526
c.+un 2098
c.-ı **cihān-nūmā** Cihanı gösteren kadeh,
içinde dünyayı seyrettiren kadeh
c.+yla 2093
c.-ı **gīū** Dünyayı gösteren kadeh
c. g.+sin 4694
c.-ı **gīū-yi nūmay** Cihanı gösteren kadeh
c. 4692
c. n.+dan 499-500
cāmi⁴ (Ar.) Müslümanların ibadet yeri, cami
c. 4991, 5022, 5303
c.+un 4992
cān (F.) Ruh, can
c.+ı 1029, 1030, 3208
c.+lar 638, 648, 3209
c.+ları 636
c.+ların 527
c.+un 404, 528
c. (ını) **al-** (Azrail) Ruh(unu) kabzetmek,
ruh(unu) teslim almak
c. a.-gıl 703
c. a.-mak 927
c. a.-mayınca 690
c. a.-ur 708
c. **firākı** Ölüm, canın bedenden ayrılması
c. f.+ını 708
c. **kırtar-** Ölümden kurtulmak, canını
kurtarmak
c. k.-ımaz 4630

→beyân-ı sıfat-ı b., felek-i b., feleku'l-b.,
mınukatül-b.
bürüdet (Ar.) Soğukluk
b. 2924
b.+den 1888
Bürüs Yer adı
b. 2046
bürük Baş ortusu, peçe
b. 2274
büsbüdün Tamamıyla, eksiksiz olarak,
büsbütün
b.+durur 5736
Büşnek Yer adı
b. 2420
büt (F.) Put
b. 1116, 2049, 2155, 2257, 2462, 2641, 2648,
3122, 3123, 3124, 3335, 3596, 4097, 4298,
4304, 4305, 4373, 4504, 4504, 4723, 5074,
5259, 5261, 5271, 5278, 5281, 5590, 5637,
5667
b.+dür 2154
b.+e 4505
b.+i 3123, 3336, 3337, 4378, 4730, 4732,
4733, 5264
b.+ile 3125
b.+ler 3595
b.+lere 3456, 4465
b.+leri 4726
b.+lerin 4462, 4464
b.+lerle 5355
b.+lerin 3457, 3553
b.+ün 2258, 2648, 3551, 3552, 4098, 4299,
4302, 4729
büt-fürüş Put satan, putsatıcısı

b. 4465, 4733

büt-hâne Puhane

b. 4503

b. h.+m 3737

büt-perest Puta tapan, putperest

b. 5280

b. p.+lerdi 3829

büt-tirâş Put, heykel yapan (kimse)

b. 4733

buyi- bk. buyu-

buyit-/büyüt- Büyütmek, genişletmek

b.-di 3411

b.-diler 3428

büyü- 1. Büyüklüğü artmak, irileşmek

b.-di 3620

b.-r ... *ve her kims'anda olsa talâğı buyur...*
3859

2. Yetişmek, büyümek

b.-r ... *yavnısını güneşe kor bir günde/büyür*
arasından büyük olur... 1084

büyük/büyük İri, büyükçe, büyük

b. 542, 843, 861, 1020, 1084, 1087, 1319,
1332, 2047, 2186, 2389, 2850, 2886, 3979,
4430, 4533, 4624, 4700, 4717, 4719, 5904

b.+dür 842, 1030, 4975

büyüklik Büyüklük

b.(g)+i 4321, 5369

büyüt- bak. buyit-

C

Câbilka Yer adı

c. 4048

c.+da 4042

Câbilsâ Yer adı

c. 4048

2731, 2821, 3147, 3153, 3348, 3674, 3894,
3901, 3903, 3939, 3967, 3989, 4068, 4127,
4134, 4138, 4164, 4193, 4194, 4213, 4247,
4344, 4425, 4517, 4538, 4743, 4800, 4849,
4878, 4891, 4899, 4949, 4982, 4984, 4990,
5053, 5430, 5637, 5649, 5660, 5710

b.-miş 4377, 4719

b.-mişdi 1280

b.-mişdir 9, 189, 484, 581, 584, 596, 685,
721, 814, 923, 936, 950, 1046, 1523, 1874,
1924, 1926, 2465, 3012, 4956

b.-ur 124, 548, 570, 738, 1173, 1778, 1875,
1876, 2463, 2810

buyuruş bk. buyruk

buz Buz

b. 1885, 3009

b. **dut-** Buzlanmak

b. d.-ar 3177

bülend (F.) Yüksek

b. 4583

bün-yād (F.) 1. Bina, yapı

b. 1576, 1580, 1963, 1964, 1965, 5642, 5725

b.+dur 4233

b.+ın 3605

b.+lar 4055, 5007

b.+ları 4454

b.+ların 5683

b.+ların 287

b.+un 3675

2. Temel

b. 4236

b.+ı ... ve *eytmiş ki bunun bün-yādi/taş demir
degildir..* 5478

b.+ına 3848

→sebeb-i b.

b.-ı 'azīm Büyük, yüksek yapı

b. a.+i 3670

b. eyle- İnşa etmek, yapmak

b. e.-di 4779

b. it- 1. İnşa etmek, yapmak

b. i.-di 1607, 2952, 3599, 3611, 3793, 3809,
3980, 4063

b. i.-diler 1579, 3939, 4485, 4991

b. i.-(d)en 4112

b. i.-(d)entün 4342

b. i.-(d)erim 4065

b. i.-mek 3797

b. i.-mişdir 4112

b. i.-mişler 4339

b. i.-mişlerdir 3945

2. Açıklamak, beyan etmek

b. i.-(d)elüm ... ve *dahı taş yağdığı
bün-yād'ı delüm ...* 5832- 33

b.-(ın) ur- İnşa etmek, yapmak

b. u.-dı 3809

b. u.-dı 3808

bürhān

b.-ı **katı**^c Kesin delil, kati delil

b. k.+ımız 2398

bürin- Örtünmek, sarınmak

b.-ur 3969

bürüc (Ar.) Burçlar

b. 1066, 1406, 1467

b.+a 1467

b.+da 1471

b.+larını 872

b.+un 870, 870

1637, 1772, 1779, 1842, 2184, 2518, 2652,
2913, 2965, 3677, 3931, 4305, 4310, 4434,
4534, 4710, 4833, 5006, 5233, 5291, 5537,
5630, 5881

b.+unıdı 231

b.+unla 215, 1834, 4198

burışdır-

→yüzlerin b.

burc (Ar.) 1. Kale burcu, hisar

b. 4889, 4890, 4892, 5285

b.+a 5284

b.+ı 1865, 2070, 4890, 5043, 5284

b.+ından 356

b.+ının 2171

b.+lar 4450

b.+un 4884, 5285, 5477

2. Yıldız burcu, hareketsiz yıldızlar kümesi

b. 1067, 1410, 1410, 1415, 1420, 1433, 1507,
1507, 4330

b.+a 1059, 1412

b.+da 1425, 1429, 1432, 1478, 1488

b.+dan 1059, 1059

b.+dur 1060, 1426, 1435

b.+ı 1059, 1333

b.+un 1259, 1411

b.+larda 1382

b.+ları 1408, 1415, 1504

→'akreb b.ı, cedy b.ı, cevza b.ı, delv b.ı, esed

b.ı, hamel b.ı, hut b.ı, kavs b.ı, kış b.ı, mizan

b.ı, od b.ı, seretân b.ı, su b.ı, sünbüle b.ı, yıl
b.ı

b.-ı 'akreb Akrep burcu

b. 1470

b.-ı esed Aslan burcu

b. e.+de 1453

b.-ı itidâl Koç burcu

b. 1425

b.-ı şite vî Kış burcu, kış mevsiminde görülen
burç

b. ş.+dır 1494

burgüz (Yun.) Kale

b. 4329

Burt Yer adı

b.+a 2123

Burtiyye

→şehr-i B.

bur(u)n Burun

b.+ı 2610, 3263, 3266

b.+ına 2110

b.+ını 3003, 5596

b.+ından 4945

b.+ları 5736

b.+ların 2804

b.+lardan 5787

b.ı kesik Gaddar, kurnaz

b. 3263, 3266

burnı kesiklik Gaddarlık, kurnazlık

b. k.+dır 3268

butaka (İt.) İçinde maden eritilen kap

b. 945, 2826

buyruk/buyuruq Buyruk, emir, ferman

b.+(g)ıdır 848

b.+(g)ımla 682, 683

buyur- Buyurmak, emretmek, ferman etmek

b. 4067

b.-dı 46, 110, 146, 156, 697, 792, 1244, 1263,

1786, 1961, 1966, 2019, 2175, 2406, 2428,

b.+dan 1676, 1824, 5854
b.+lar 1815, 1919, 2473, 3126, 3127
b.+larda 1816
b.+lardan 1872
b.+ların 511
b.+un 1848
→kara b.
bulutsuz Bulutsuz (hava)
b. 2739
buğal- Bunalmak
b.-madılar 5267
b.-muş 2403
b.-muştur 2405
buca 1. Buca, bu kadar, bu denli, birçok
b. 53, 236, 243, 295, 309, 1175, 1283, 1522,
1650, 1669, 1822, 2095, 4214, 4898, 4976,
5392
2. Boyle, böyle bir, böylesi
b. *şâyed ki buca bunun gibi kitab yazaydın
henüz tamam olmasaydı* 31
buncılayın Bunun gibi, böyle
b. 2283, 2465, 3852
bunda 1. Burada, bu yerde
b. 873, 904, 1151, 3255, 4064, 4066, 4244,
4615, 4617, 4714, 5390, 5393, 5502, 5618
b.+dur 2096, 3466
b.+yım 5379
2. Bu şeyde, burada
b. 2389, 3220, 5818, 5888
3. Buraya
b. *...bizim/bunda geldiğimizi durduğumuzu
eşeri beturaçtı...* 5395
bundan Buradan, bu yerden

b. 98, 187, 194, 217, 254, 339, 352, 498, 545,
568, 576, 605, 641, 755, 805, 932, 954, 974,
985, 1045, 1051, 1071, 1171, 1213, 1329,
1339, 1344, 1385, 1519, 1527, 1551, 1568,
1823, 1832, 1863, 1882, 1965, 2041, 2051,
2083, 2250, 2276, 2374, 2382, 2384, 2457,
2462, 2814, 2861, 2989, 3141, 3222, 3280,
3283, 3414, 3567, 3824, 3838, 3899, 4128,
4251, 4251, 4475, 4508, 4628, 4818, 4845,
4852, 4950, 5061, 5399, 5567, 5575, 5798,
5838, 5843, 5850

buнар/bular Bunlar

b. 236, 515, 551, 620, 752, 810, 834, 890,
991, 1046, 1080, 1196, 1497, 1512, 1528,
1767, 1888, 2063, 2181, 2410, 2411, 2517,
3499, 3780, 3789, 3853, 4035, 4429, 4435,
5067, 5160, 5175, 5178, 5354, 5624, 5655,
5889
b.+a 393, 579, 764, 864, 980, 1044, 1516,
1955, 2111, 2233, 2412, 2490, 3102, 3348,
3352, 3531, 3718, 4431, 4574, 4592, 4842,
4935, 5232, 5887
b.+da 855, 855, 1043, 1295
b.+dan 40, 41, 237, 554, 992, 1835, 2122,
2207, 4040, 4831, 4990, 4995, 5143
b.+dur 4865, 5336
b.+ı 74, 78, 90, 550, 597, 600, 891, 937,
1074, 1297, 1514, 3147, 4194, 4195, 4242,
4720, 4990, 5174, 5175, 5178, 5354, 5624,
5655, 5889
b.+ın 2672
b.+un 218, 259, 260, 234, 289, 436, 442, 541,
545, 578, 601, 653, 669, 756, 868, 890, 1006,
1045, 1133, 1159, 1314, 1429, 1495, 1515,

b.-an 2374
b.-dı 3329, 4289, 4664
b.-dılar 3015, 3144, 3146, 3146, 3146, 3241,
3245, 3579, 3962, 4949, 5486
b.-dı 322, 2371
b.-dılar 1783, 2177
b.-dum 2374
b.-ıcak 2691
b.-madı 2294, 3498, 5552
b.-mâdılar 1565, 1577, 3501
b.-mayup 3228
b.-maz 3074
b.-nuşduk 444
b.-up 2916
b.-ur 655
b.-urlar 2370, 2831, 2842, 2850, 2877, 2882,
4110, 4255
b.-urlardı 3707
b.-urlarsa 4535, 4536, 5340
b.-ursa 1623
2. Görmek, rastlamak
b.-dı 2539, 2542, 2543, 2544, 2545, 2545,
2546, 2547
b.-dıldı 5139
b.-dum 3799, 5538
b.-maduk ... *nışın konuş anımı bu nışın
hadfletin/mahallinde bulmaduk..A61*
3. (Bir durumla) Karşılaşmak, bir hale duçar
olmak
b.-dı ... *gice/yatdı şabâh iki gözini yuzine
düşmiş buldı..5120*
4. Keşfetmek, ortaya çıkarmak
b.-maşlardur *velikin burcları kim
bulmuşlardur..1415*

→çäre b., delil b., dirlik b., ferahlık b., halas
b., hayat b., ifakat b., istikâmet b., kemâl b.,
kuvvet b., necât b., omur b., rabat b., sıhhat
b., şâdılık, şifa b., tabh b., tamam b., yolu
b.amazlar, zafer b.

bulanık Bulanık

b. 1197

bular bk. bunlar

buluşdır- Sürmek, buluşturmak

b.-muş 3125

Bulğar Yer adı

b. 2212, 3756, 3757, 5419

b.+a 3757

b.+da 3761

b.+un 3759

dirlik b.ehl-i B.

bulın-/bulun- Mevcut olmak, var olmak,

bulunmak

b.-maz 2885

b.-ur 2376, 2807, 2898, 4639

→erimiş b.

bulut bak. bulut

Bulun Yer adı

b. 3844

Bulus Yer adı

b. 5142

buluş- Bir araya gelmek, buluşmak

b.-urlardı 4117

bulut/bulut Bulut

b. 1479, 1792, 1807, 1817, 1825, 1834, 1837,

1840, 1841, 1847, 1848, 1849, 1868, 1920,

1974, 2118, 2395, 3840, 5414, 5415

b.+a 1439, 1784, 3125

b.+da 1845

b. kezîn Bu defa, bu kez
b. 1151, 1335
b. resme Boyle, bu şekilde, bunun gibi
b. 4304
b.nun üzerine Bundan sonra, bunun üzerine
b. 4887
bucak Köşe
b.+(g)ında 3455
buçuk/buçuk Yanım, buçuk
b. 1355, 1374, 5838, 5853
budak İnce küçük dal
b.+(g)ı 4232
b.+(g)muş 1099
b.+lan 1100
b.+larıdur 2619
b.+larını 1097
budaka bk. butaka
buğday Buğday
b. 1457, 2527, 3613, 4188, 4189, 4717, 4718,
5446, 5448, 5450
b.+ıla 5531
bugün İçinde bulunulan gün, bugün
b. 302, 493, 706, 1138, 1149
b.ki gün Bu gün, içinde bulunulan gün
b. g.+de 1164
buhâr (Ar.) Buğu, buhar
b. 1792, 1811, 1811, 1813, 1814, 2682, 2962,
5745, 5760, 5765
b.+dan 3176, 5857
b.+dur 1807
b.+ı 2923, 3074, 3077, 5779
b.+ıla 1708, 1709, 29223
b.+ından 938
b.+lar 2960

b.+larını 3062
b.+un 1812
b.-ı 'azīm Büyük buhar
b. 5611
b.-ı fasīd Zararlı buhar
b. f.+lerdur 5772
b.-ı kibrīt Kültür buharı
b. k.+den 3027, 3180
b.-ı kibritiyye Kültür buharı
b. 3024
b.-ı zībak Cıva buharı
b. z.+ıla 3180
b.-ı zibakī Cıva buharı
b. 3027
b. z.+dur 3024
Buhāra Yer adı
b. 3820, 3823, 3824
b.+dan 2001
b.+nun 1493
b.+ya 2001
→ehl-i B.
buhārāt
b.-ı fāsīde Zararlı buharlar
b. f.+dur 5788
Buhayre-yi Zerre Küçük deniz
b. 2052
Buhtinnas(ı)r Kişi adı
b. 3660, 3660, 3788
b.+dı 5337
Bukrat Kişi adı
b. 1781, 1786
bul- 1. (Arayarak veya aramadan) Bir şeyi elde etmek, bulmak
b.-araduk 4564

4480, 4482, 4501, 4509, 4510, 4529, 4534,
4542, 4545, 4547, 4548, 4552, 4558, 4561,
4571, 4571, 4575, 4599, 4604, 4608, 4609,
4610, 4611, 4630, 4655, 4660, 4714, 4718,
4722, 4751, 4752, 4754, 4762, 4763, 4768,
4769, 4797, 4797, 4799, 4800, 4803, 4803,
4815, 4817, 4818, 4826, 4826, 4828, 4833,
4837, 4851, 4853, 4855, 4861, 4885, 4885,
4886, 4895, 4896, 4915, 4939, 4950, 4955,
4966, 5001, 5039, 5043, 5051, 5060, 5065,
5067, 5092, 5121, 5125, 5128, 5159, 5177,
5192, 5220, 5236, 5237, 5264, 5264, 5282,
5302, 5311, 5333, 5338, 5339, 5347, 5348,
5349, 5351, 5358, 5371, 5372, 5374, 5380,
5391, 5394, 5399, 5408, 5413, 5426, 5428,
5477, 5487, 5488, 5489, 5490, 5498, 5518,
5551, 5556, 5556, 5556, 5560, 5565, 5568,
5593, 5615, 5616, 5620, 5625, 5645, 5649,
5657, 5677, 5688, 5699, 5705, 5706, 5708,
5720, 5782, 5788, 5807, 5816, 5817, 5825,
5829, 5831, 5849, 5851, 5870, 5871
b.+dur 71, 348, 748, 835, 952, 1038, 1213,
1299, 1302, 1553, 1707, 1792, 2389, 2478,
3280, 3500, 3601, 4426, 4720, 5059
b.+na 135, 157, 360, 885, 1304, 1348, 1357,
1358, 1363, 1380, 1391, 1401, 1595, 1613,
1689, 1705, 2398, 2631, 2632, 2632, 2633,
2644, 2733, 2953, 2977, 3811, 3823, 3893,
4528, 4603, 4658, 4842, 4852, 5301, 5363,
5821
b.+ndan 545, 641, 1120, 2649, 2654, 2791,
2989, 5061, 5400
b.+nı 88, 145, 169, 200, 229, 251, 271, 333,
338, 483, 696, 697, 1056, 1062, 1069, 1128,

1162, 1216, 1320, 1350, 1353, 1667, 1826,
1972, 1983, 2012, 2097, 2204, 2240, 2301,
2374, 2453, 2588, 2633, 3192, 3556, 3852,
3938, 3967, 4056, 4061, 4197, 4263, 4281,
4371, 4456, 4457, 4476, 4610, 4672, 4738,
4887, 5341, 5380, 5438, 5493, 5501, 5519,
5615, 5679, 5822, 5864
b.+nun 31, 134, 186, 226, 230, 262, 308, 335,
338, 394, 399, 401, 418, 447, 448, 452, 455,
473, 549, 549, 759, 844, 906, 972, 975, 1016,
1039, 1040, 1189, 1203, 1251, 1342, 1356,
1361, 1362, 1669, 1699, 1704, 1730, 1937,
2008, 2008, 2143, 2205, 2324, 2327, 2351,
2356, 2394, 2512, 2513, 2515, 2561, 2631,
2712, 2732, 2770, 2888, 3057, 3131, 3133,
3190, 3280, 3347, 3379, 3438, 3720, 3721,
3797, 3893, 3974, 3984, 4243, 4244, 4253,
4275, 4613, 4637, 4673, 4674, 4674, 4681,
4758, 4795, 4843, 4864, 4919, 5011, 5137,
5308, 5349, 5389, 5478, 5487, 5762, 5772,
5778, 5816, 5889
b.+nunla 26, 47, 492, 720, 2647, 3248, 3630,
3845, 4122
b.+yını 1231
b. ara Bu yer, bura
b. a+da 866
b. a.+dakin 2306
b. cihan Dünya
b. c.+a 267, 4010
b. dünya ehli İnsanlar, insanoğlu
b. e.+ncedir 4032
b. düzene Bu şekilde, bu suretle
b. 5224, 5227

695, 705, 718, 724, 726, 729, 730, 754, 763,
767, 769, 791, 802, 804, 824, 838, 852, 854,
859, 861, 866, 868, 877, 881, 882, 896, 896,
896, 903, 915, 917, 931, 938, 939, 943, 945,
948, 955, 964, 968, 969, 970, 980, 998, 1009,
1011, 1016, 1017, 1018, 1019, 1020, 1033,
1053, 1069, 1145, 1149, 1150, 1151, 1160,
1162, 1170, 1171, 1185, 1200, 1208, 1214,
1215, 1231, 1233, 1248, 1251, 1251, 1256,
1272, 1282, 1283, 1289, 1297, 1300, 1306,
1307, 1317, 1328, 1335, 1343, 1344, 1353,
1361, 1374, 1381, 1405, 1412, 1425, 1428,
1429, 1432, 1433, 1433, 1434, 1436, 1449,
1478, 1482, 1488, 1490, 1498, 1502, 1524,
1526, 1535, 1560, 1560, 1575, 1596, 1613,
1625, 1627, 1632, 1633, 1633, 1634, 1640,
1641, 1652, 1670, 1672, 1688, 1696, 1697,
1698, 1719, 1719, 1745, 1761, 1774, 1821,
1822, 1826, 1829, 1830, 1831, 1852, 1878,
1880, 1880, 1880, 1890, 1902, 1929, 1930,
1932, 1933, 1935, 1937, 1950, 1961, 1970,
1973, 1974, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980,
1980, 1980, 1980, 1981, 1982, 1998, 2009,
2012, 2014, 2016, 2017, 2032, 2036, 2047,
2049, 2052, 2060, 2065, 2071, 2086, 2095,
2095, 2095, 2098, 2100, 2103, 2113, 2113,
2115, 2117, 2132, 2143, 2145, 2149, 2149,
2162, 2166, 2171, 2181, 2184, 2188, 2189,
2190, 2199, 2204, 2205, 2207, 2208, 2227,
2228, 2229, 2229, 2232, 2233, 2236, 2237,
2238, 2243, 2246, 2265, 2267, 2268, 2269,
2271, 2290, 2291, 2306, 2320, 2323, 2324,
2332, 2336, 2340, 2342, 2344, 2344, 2348,
2354, 2366, 2366, 2369, 2373, 2379, 2391,

2395, 2396, 2485, 2501, 2509, 2511, 2522,
2523, 2531, 2566, 2569, 2571, 2572, 2577,
2578, 2583, 2583, 2600, 2607, 2613, 2618,
2618, 2626, 2627, 2630, 2638, 2646, 2650,
2653, 2654, 2660, 2662, 2667, 2689, 2691,
2704, 2708, 2728, 2732, 2734, 2770, 2773,
2823, 2824, 2824, 2824, 2826, 2836, 2848,
2848, 2852, 2862, 2864, 2885, 2890, 2934,
2935, 2935, 2941, 2942, 2945, 2961, 2975,
2976, 2978, 2982, 3039, 3041, 3042, 3058,
3061, 3063, 3069, 3070, 3073, 3079, 3094,
3101, 3134, 3165, 3196, 3213, 3213, 3214,
3218, 3219, 3229, 3233, 3243, 3266, 3281,
3291, 3293, 3314, 3314, 3346, 3357, 3363,
3379, 3402, 3415, 3421, 3435, 3435, 3444,
3454, 3513, 3519, 3520, 3523, 3540, 3540,
3551, 3555, 3566, 3569, 3574, 3580, 3580,
3585, 3599, 3605, 3626, 3629, 3630, 3633,
3635, 3636, 3641, 3648, 3654, 3662, 3663,
3664, 3666, 3667, 3670, 3671, 3672, 3683,
3687, 3709, 3721, 3722, 3726, 3727, 3734,
3763, 3780, 3783, 3794, 3795, 3796, 3800,
3800, 3805, 3805, 3811, 3813, 3841, 3854,
3870, 3911, 3938, 3949, 3952, 3966, 3970,
3977, 4006, 4010, 4010, 4014, 4016, 4029,
4030, 4031, 4031, 4032, 4033, 4034, 4034,
4035, 4037, 4040, 4057, 4067, 4071, 4102,
4108, 4122, 4142, 4149, 4152, 4152, 4157,
4159, 4193, 4195, 4196, 4199, 4199, 4215,
4228, 4240, 4245, 4250, 4261, 4264, 4275,
4281, 4286, 4286, 4290, 4291, 4292, 4294,
4310, 4325, 4332, 4341, 4343, 4350, 4361,
4368, 4369, 4377, 4410, 4412, 4413, 4413,
4422, 4457, 4474, 4476, 4477, 4480, 4480,

boş kal- Boş kalmak

b. k.-ur 5343

boy Vücut, beden, boy

b.+lanın 750

→tam b.ı

boya Boya

b. 2275

boya- Boya surmek, boyamak

b.-arlar 2274, 2276

boynuz Boynuz

b.+dur 3207

b.+ı 1421, 2110, 2608

→ejderhâ b.ı

boy(u)n/boy(ı)n Boyun

b.+ında 2186, 5279, 5280

b.+ından 2193

b.+ına 4124, 5279

→günahı b.ına ol-

boz Açık toprak rengi, boz

b. 4141, 4156

boz- 1. Tahrip etmek, bozmak

b.-dı 819

2. Geçersiz kılmak, etkisini yok etmek, bozmak

b.-arlar 2025

b.-dün 3155

b.-mayınca 4122

boza Bir içecek, boza

b. 3692

bozul-/bozıl- 1. Bozulmak, Etkisini

kaybetmek, geçerliliğini yitirmek

b.-ur 4123

2. *mecc.* Çok korkmak

b.-dı ... *ve dafı şol kadar/bozulç ki bir*

*merünek deşlü olç...*741

bögrek Böbrek

b.+ler 1203

bölin- Ayrılmak, bölünmek

b.-ur 2229

bölük/bölik Bölük, gurup, kısım, parça

b. 989, 1453, 1632

b.+dur 4924

b.+ı 1632

b.(g)+in 73, 77

b.(g)+ine 2189

b. eyle- Parçaya ayırmak

b. e.-mişler 3964

b. e.-gil 73

böyle Böyle, bu şekilde

b. 54, 116, 176, 200, 224, 225, 323, 481, 580,

623, 640, 641, 695, 788, 799, 976, 1014,

1056, 1144, 1153, 1188, 1230, 1294, 1295,

1299, 1300, 1313, 1343, 2288, 2361, 2734,

2951, 2998, 3500, 4133, 4143, 4163, 4171,

4172, 4209, 4236, 4247, 4326, 5039, 5170,

5360, 5701

b.+dur 2395, 4110, 4742

b.+yidi 5515

bu zm. ve sf. Bu

b. 10, 18, 21, 25, 66, 73, 77, 87, 87, 91, 92,

93, 95, 101, 111, 116, 117, 121, 123, 133,

163, 163, 180, 185, 198, 202, 212, 214, 254,

254, 256, 266, 267, 267, 279, 285, 288, 294,

300, 307, 314, 324, 328, 331, 341, 344, 345,

351, 355, 359, 362, 376, 390, 393, 396, 414,

420, 438, 442, 443, 445, 460, 461, 462, 474,

482, 497, 497, 500, 501, 501, 517, 520, 522,

548, 551, 564, 568, 573, 599, 610, 612, 614,

615, 623, 639, 641, 647, 648, 650, 653, 658,

b.+yi 360, 5125

bitiş- Yanaşmak, yakınlaşmak

b.-ur 2753

bitür-/bitir- 1. Sona erdirmek, son vermek

b.-mege 4402

b.-ur 2753

2. Çıkarmak, hasil etmek

b.-ur 3183

biz Çokluk I. kişi zamiri

b. 54, 116, 285, 330, 331, 410, 411, 443, 461, 482, 557, 577, 642, 650, 719, 723, 769, 854, 891, 903, 932, 954, 1076, 1121, 1125, 1131, 1285, 1353, 1514, 1833, 1835, 2097, 2246, 2252, 2304, 2400, 3280, 3281, 3540, 3645, 4564, 4572, 5230, 5408, 5612, 5614, 5641, 5881

b.+den 1287

b.+e 411, 412, 642, 679, 680, 964, 1129, 1184, 1339, 1341, 1829, 2097, 2301, 2303, 3622, 3646, 4200, 4560, 4657, 5179, 5230, 5614, 5625

b.+i 1041, 2180, 3778, 4199

b.+im 3316, 3324, 3803, 4325, 4533, 4536, 5613

b.+ler 3326

b.+üm 109, 598, 988, 998, 1285, 1587, 2398, 2476, 3746, 3776, 3786, 3930, 4200, 4577, 4655, 5175, 5176, 5178, 5192, 5394, 5437, 5438, 5540

b.+ümle 3774

boya- Boyamak

b.-ya 2880

boğ- Boğmak, boğazlamak, kesmek

b.-up 4708

boğaz

→câni b.ına gel-

b.ı dudul- Nefessiz kalmak, soluğu kesilmek

b. d.-dı 1750

b.ın dut- (Bir canlıyı) Nefessiz bırakmak, nefesini kesmek

b. d.-salar 1749

b.ını ur- Boğazından asılmak

b. u.-ur 4302

boğazla- Boğazını keserek öldürmek,

boğazlamak

b. 220, 222

b.-dı 77, 220, 223

b.-rlardı 4590

boğazlan- Boğazı kesilerek öldürülmek

b.-ur 5099

boğul-/boğıl- Boğulmak

b.-an 1750

b.-dı 4610

b.-ur 2446

borı Boru

b.+ya 635

bostân (F.) Bahçe, bostan

b. 4793, 4797

b.+a 3870

b.+lar 1801, 1873, 2761, 4249, 4448, 4467

b.+un 4797

b.-ı Süleymân Yer adı

b. 3866-67

boş 1. Dolu olmayan, boş

b. 3435

2. Serbest, aylak

b. ...*eger bir boş siğegi alup* 2574

1413, 1413, 1561, 1563, 1857, 1877, 2159,
2160, 2161, 2203, 2486, 2504, 2505, 2505,
2505, 2506, 2536, 2714, 2785, 2842, 2882,
2882, 3396, 3396, 3757, 3757, 3757, 3974,
4296, 4339, 4339, 4443, 4443, 4443, 4577,
4763, 4885, 5040, 5312, 5312, 5325, 5325,
5396, 5482, 5735
b.+n 1559-60, 1588, 2554, 2556, 4459, 5497
b.+nde 3146, 3146
b.+nden 2686, 2686, 2687, 3157, 3159
b.+ne 81, 831, 1439, 1440, 1440, 1441, 1442,
1442, 1442, 1472, 2421, 3341, 4885
b.+ni 2553, 3518, 3971, 5251
b.+nın 1116, 1491, 1491, 1857, 2421, 3695
→her b., hiç b.

birkaç Birkaç

b. 805, 819, 2841, 3652, 3667, 4701, 4852,
4951

birle İle

b. 1193

birlik Vahdet, teklik

b.(g)+i 3298

biryân (F.) Kebap

b.+ı 5514

b. **it-** Kebap yapmak

b. i(d)-ersiz 1648-49

b. **cyle-** Kebap yapmak

b. e.-rler 3005

b. **ol-** Kebap olmak

b. o.-muş 328

bisât (Ar.) Kilim, minder, doşeme

b. 3825

biş- Pişmek

b.-e 3182

b.-er 2326, 3974

b.-miş 2414

bişür- 1. Pişirmek

b.-diler 5599

b.-eler 2968

b.-ur 2346

2. Olgunlaştırmak

b.-seler 844

bit Bit

b. 1763

bit- 1. Bitmek, Meydana gelmek, hasıl olmak,
çıkılmak, yetişmek

b.-di 5632

b.-e 1872, 1873

b.-en 1195

b.-er 1111, 1900, 2468, 2566, 2676, 2837,
2873, 2917, 4803, 5075, 5075, 5323

5448, 5532, 5856

b.-erdi 5717

b.-iserdür 628, 628

b.-memişdür 5581

b.-mez 2566, 2723, 5085

b.-miş 1105

2. (Yara) Bitişmek, kaynaşmak, kapanmak

b.-mez *eger kulağı altın küpe ile deleler ol delük
aynuş bitmez..*2908

3. Olgunlaşmak, işlemek

b.-mişdür ... *arı çıkarmağa çäre bulmamış
zañmanıñ delü ağızı bitmiş..*2318

biti Nâme, mektup

b. 322, 356, 373, 3483, 4122, 4833, 5162

b.+sidür 2188

b.+sin 5219

b.+ye 346, 372

5677, 5679, 5680, 5686, 5687, 5688, 5689,
5690, 5690, 5693, 5695, 5695, 5700, 5710,
5712, 5713, 5717, 5719, 5724, 5731, 5733,
5733, 5738, 5740, 5740, 5743, 5743, 5743,
5747, 5747, 5749, 5750, 5751, 5754, 5755,
5756, 5756, 5758, 5759, 5763, 5766, 5769,
5777, 5778, 5780, 5792, 5797, 5798, 5801,
5803, 5807, 5807, 5812, 5813, 5815, 5816,
5824, 5838, 5838, 5841, 5842, 5848, 5848,
5849, 5852, 5852, 5853, 5860, 5860, 5862,
5862, 5864, 5874, 5875, 5886, 5886

2. is. Tek, bir

b.+dür 1758, 1800, 1800, 1945
→her b., hiç b., yuzden b. eksik

b. araya getir- Bir araya toplamak, bir araya
yığmak

b. g.-diler 4891

bir bir Teker teker, birer birer

b. 5089, 5094

b. def'ada İlk denemede, ilk defada

b. 1866

b. göz açup yumınca mikdârı Göz açıp
kapayınca kadarki an

b. 816

b. ke zîn Bir defa, bir kere

b. 5387

b'ir (Ar.) Kuyu

b. 2417, 2420, 2424, 2440, 2443, 2443, 2447,
2458, 4175

b.-i hüt Yer adı

b. 4175

birbiri Birbiri

b. 935, 3850

b.+le 4398

b.+nden 80, 3961, 4399

b.+ne 72, 1809, 1962, 1964, 2202, 2923,
2943, 2962, 3181, 3553, 4546, 5168, 5417,
5418, 5457

b.+ni 5169

b.+yle 3556, 3644, 5426

birbirinden kesil- Birbirinden uzaklaşmak,
birbiriyle görüşmemek

b. k.-mege 4399

birçok Çok, birçok

b. 2054, 2352

birden Birden, aniden, ansızın

b. 5340

birer Birer tane, birer

b. 3921

bi rez/biraz Azıcık, biraz

b. 96, 859, 1587, 1695, 1705, 3112, 4488

b.+ın 5193

birî Birisi, biri

b. 552, 2201, 2201, 2714, 4318, 4318, 4318,
4319, 5037, 5038, 5038, 5620, 5620

b.+mizun 5436

b.+nde 5741

b.+ne 1483, 1483, 5694, 5694, 5694, 5694,
5694

b.+ni 2496

b.+nun 1436, 3106, 3106, 5733

→her b., hiç b.

birinci Birinci

b. 2508

birisi Biri, birisi

b. 137, 137, 246, 247, 342, 343, 504, 504,
552, 553, 571, 571, 572, 572, 747, 990, 990,
991, 991, 995, 1004, 1005, 1008, 1213, 1318,

4431, 4432, 4436, 4439, 4440, 4440, 4444,
4448, 4449, 4449, 4458, 4468, 4472, 4478,
4479, 4484, 4486, 4487, 4490, 4490, 4496,
4497, 4497, 4501, 4503, 4503, 4504, 4504,
4506, 4507, 4517, 4519, 4522, 4525, 4527,
4527, 4531, 4532, 4540, 4541, 4541, 4541,
4542, 4554, 4556, 4559, 4563, 4565, 4565,
4566, 4567, 4569, 4573, 4575, 4576, 4580,
4581, 4581, 4582, 4583, 4586, 4587, 4593,
4595, 4597, 4597, 4599, 4599, 4600, 4603,
4603, 4603, 4605, 4606, 4606, 4606, 4611,
4616, 4621, 4622, 4623, 4625, 4626, 4630,
4635, 4640, 4641, 4647, 4651, 4651, 4654,
4658, 4659, 4659, 4661, 4665, 4674, 4678,
4678, 4682, 4688, 4690, 4692, 4695, 4695,
4697, 4700, 4701, 4701, 4703, 4704, 4706,
4706, 4712, 4713, 4713, 4714, 4716, 4716,
4717, 4717, 4717, 4723, 4723, 4726, 4728,
4734, 4735, 4741, 4747, 4748, 4755, 4760,
4760, 4767, 4771, 4772, 4773, 4774, 4774,
4779, 4780, 4784, 4784, 4786, 4787, 4792,
4793, 4794, 4794, 4795, 4796, 4797, 4798,
4798, 4805, 4809, 4809, 4810, 4816, 4822,
4822, 4827, 4832, 4833, 4839, 4846, 4847,
4853, 4855, 4866, 4866, 4879, 4879, 4882,
4883, 4884, 4884, 4887, 4889, 4891, 4892,
4893, 4894, 4894, 4903, 4904, 4906, 4907,
4909, 4912, 4912, 4914, 4918, 4920, 4925,
4928, 4929, 4936, 4937, 4939, 4939, 4941,
4943, 4944, 4946, 4947, 4949, 4952, 4955,
4957, 4958, 4960, 4963, 4966, 4968, 4970,
4971, 4977, 4978, 4980, 4984, 4987, 4987,
4988, 4991, 4998, 5001, 5002, 5004, 5006,
5007, 5009, 5011, 5014, 5020, 5022, 5026,

5027, 5030, 5031, 5033, 5034, 5041, 5044,
5047, 5050, 5051, 5054, 5054, 5060, 5063,
5064, 5068, 5069, 5069, 5072, 5074, 5074,
5075, 5083, 5084, 5086, 5091, 5094, 5096,
5098, 5102, 5108, 5135, 5136, 5137, 5142,
5147, 5149, 5150, 5159, 5160, 5162, 5164,
5177, 5179, 5180, 5181, 5183, 5184, 5185,
5187, 5187, 5188, 5188, 5192, 5194, 5198,
5199, 5207, 5210, 5210, 5211, 5214, 5216,
5226, 5234, 5234, 5237, 5242, 5243, 5244,
5246, 5247, 5247, 5253, 5254, 5255, 5257,
5258, 5259, 5261, 5262, 5262, 5269, 5271,
5274, 5277, 5278, 5278, 5279, 5283, 5284,
5287, 5291, 5294, 5298, 5303, 5304, 5305,
5307, 5309, 5312, 5315, 5316, 5319, 5320,
5326, 5330, 5331, 5338, 5340, 5342, 5343,
5344, 5346, 5346, 5348, 5350, 5352, 5355,
5357, 5367, 5374, 5381, 5385, 5385, 5387,
5387, 5388, 5388, 5394, 5394, 5400, 5400,
5401, 5402, 5405, 5411, 5411, 5411, 5413,
5414, 5439, 5442, 5445, 5446, 5447, 5447,
5447, 5447, 5448, 5450, 5451, 5455, 5455,
5458, 5459, 5460, 5460, 5463, 5472, 5472,
5473, 5481, 5484, 5484, 5486, 5486, 5488,
5495, 5495, 5496, 5496, 5496, 5499, 5506,
5507, 5509, 5513, 5513, 5514, 5515, 5526,
5530, 5533, 5533, 5533, 5535, 5545, 5548,
5551, 5552, 5553, 5554, 5560, 5562, 5564,
5567, 5572, 5574, 5574, 5575, 5579, 5580,
5582, 5587, 5589, 5590, 5590, 5592, 5593,
5594, 5595, 5600, 5601, 5605, 5606, 5611,
5612, 5616, 5622, 5625, 5634, 5637, 5637,
5641, 5645, 5646, 5646, 5646, 5661, 5663,
5666, 5667, 5667, 5670, 5674, 5674, 5675,

3011, 3014, 3017, 3020, 3021, 3023, 3030,
3030, 3032, 3034, 3037, 3038, 3038, 3039,
3040, 3042, 3044, 3044, 3046, 3048, 3050,
3052, 3054, 3055, 3057, 3059, 3065, 3067,
3071, 3073, 3077, 3082, 3084, 3091, 3092,
3094, 3094, 3095, 3105, 3108, 3113, 3114,
3122, 3122, 3124, 3124, 3128, 3130, 3131,
3136, 3149, 3149, 3151, 3161, 3167, 3167,
3169, 3170, 3171, 3171, 3172, 3172, 3173,
3173, 3179, 3180, 3186, 3196, 3203, 3207,
3207, 3207, 3211, 3214, 3216, 3217, 3218,
3225, 3225, 3227, 3234, 3240, 3241, 3244,
3245, 3247, 3249, 3253, 3261, 3261, 3263,
3269, 3272, 3276, 3282, 3282, 3283, 3284,
3285, 3286, 3287, 3288, 3288, 3291, 3292,
3317, 3318, 3329, 3332, 3334, 3343, 3367,
3375, 3377, 3379, 3380, 3389, 3397, 3402,
3409, 3419, 3420, 3421, 3422, 3431, 3448,
3449, 3450, 3451, 3451, 3453, 3455, 3455,
3466, 3470, 3470, 3473, 3473, 3474, 3479,
3481, 3482, 3488, 3488, 3491, 3494, 3496,
3506, 3509, 3514, 3514, 3514, 3516, 3524,
3534, 3548, 3551, 3552, 3552, 3560, 3560,
3563, 3564, 3564, 3566, 3569, 3575, 3576,
3576, 3579, 3580, 3580, 3580, 3581, 3582,
3585, 3586, 3587, 3593, 3598, 3604, 3605,
3605, 3608, 3609, 3610, 3617, 3618, 3626,
3627, 3628, 3629, 3629, 3630, 3631, 3635,
3661, 3662, 3662, 3670, 3675, 3679, 3680,
3682, 3685, 3689, 3690, 3691, 3691, 3696,
3698, 3700, 3700, 3705, 3708, 3708, 3712,
3721, 3740, 3743, 3746, 3756, 3763, 3765,
3768, 3784, 3794, 3794, 3795, 3796, 3797,
3803, 3803, 3806, 3806, 3807, 3807, 3809,

3809, 3818, 3823, 3825, 3829, 3833, 3836,
3836, 3843, 3844, 3847, 3848, 3851, 3853,
3855, 3857, 3858, 3860, 3860, 3862, 3862,
3863, 3865, 3866, 3867, 3868, 3869, 3871,
3876, 3877, 3878, 3879, 3882, 3884, 3887,
3888, 3892, 3897, 3897, 3899, 3901, 3903,
3905, 3906, 3907, 3909, 3909, 3912, 3923,
3941, 3942, 3944, 3946, 3952, 3962, 3962,
3963, 3964, 3965, 3968, 3968, 3972, 3973,
3975, 3976, 3978, 3979, 3980, 3981, 3987,
3993, 3994, 3995, 3998, 4005, 4008, 4008,
4014, 4018, 4022, 4023, 4026, 4027, 4028,
4038, 4039, 4048, 4049, 4050, 4051, 4062,
4063, 4064, 4065, 4066, 4071, 4077, 4079,
4082, 4084, 4088, 4088, 4093, 4096, 4096,
4097, 4097, 4098, 4103, 4104, 4108, 4109,
4110, 4110, 4111, 4118, 4124, 4128, 4130,
4136, 4137, 4137, 4137, 4140, 4140, 4141,
4142, 4153, 4154, 4156, 4156, 4156, 4174,
4175, 4177, 4177, 4179, 4180, 4184, 4186,
4186, 4188, 4189, 4192, 4203, 4212, 4213,
4219, 4221, 4221, 4222, 4222, 4223, 4223,
4227, 4229, 4230, 4232, 4233, 4241, 4244,
4245, 4248, 4252, 4253, 4256, 4258, 4260,
4264, 4266, 4268, 4268, 4275, 4276, 4279,
4280, 4281, 4282, 4282, 4283, 4284, 4284,
4289, 4291, 4292, 4294, 4295, 4297, 4297,
4298, 4298, 4299, 4301, 4302, 4303, 4303,
4306, 4315, 4316, 4319, 4320, 4322, 4322,
4323, 4324, 4331, 4331, 4333, 4337, 4337,
4338, 4341, 4347, 4349, 4359, 4360, 4361,
4364, 4368, 4368, 4370, 4370, 4371, 4372,
4373, 4376, 4379, 4380, 4381, 4382, 4382,
4390, 4409, 4414, 4421, 4422, 4426, 4431,

1724, 1724, 1725, 1729, 1732, 1736, 1738,
1739, 1740, 1742, 1745, 1754, 1755, 1757,
1759, 1762, 1780, 1781, 1783, 1792, 1792,
1793, 1794, 1797, 1797, 1802, 1819, 1820,
1823, 1823, 1824, 1830, 1832, 1838, 1839,
1840, 1845, 1851, 1852, 1855, 1857, 1858,
1859, 1860, 1862, 1863, 1864, 1866, 1866,
1868, 1869, 1870, 1870, 1881, 1884, 1893,
1894, 1894, 1894, 1897, 1899, 1900, 1901,
1905, 1910, 1912, 1913, 1927, 1931, 1937,
1939, 1939, 1946, 1948, 1953, 1973, 1974,
1979, 1982, 1984, 1991, 1993, 1994, 1998,
1999, 2000, 2005, 2006, 2007, 2009, 2010,
2012, 2015, 2016, 2022, 2026, 2027, 2028,
2030, 2035, 2042, 2042, 2042, 2043, 2043,
2049, 2050, 2052, 2053, 2054, 2057, 2060,
2061, 2066, 2066, 2073, 2073, 2074, 2075,
2076, 2078, 2080, 2080, 2084, 2087, 2088,
2094, 2102, 2106, 2110, 2110, 2111, 2111,
2113, 2118, 2118, 2120, 2123, 2125, 2128,
2129, 2132, 2142, 2144, 2144, 2145, 2147,
2150, 2154, 2158, 2163, 2164, 2164, 2174,
2175, 2177, 2178, 2181, 2181, 2185, 2185,
2186, 2196, 2203, 2208, 2209, 2217, 2218,
2222, 2227, 2229, 2231, 2232, 2234, 2235,
2237, 2239, 2248, 2251, 2255, 2257, 2257,
2260, 2261, 2263, 2266, 2268, 2269, 2271,
2271, 2273, 2277, 2278, 2283, 2284, 2285,
2291, 2291, 2297, 2297, 2298, 2301, 2303,
2304, 2304, 2310, 2312, 2316, 2321, 2325,
2326, 2327, 2330, 2332, 2332, 2336, 2337,
2338, 2339, 2340, 2345, 2346, 2346, 2348,
2349, 2349, 2355, 2356, 2358, 2359, 2359,
2362, 2362, 2363, 2364, 2366, 2369, 2369,

2371, 2371, 2371, 2372, 2372, 2376, 2379,
2379, 2380, 2382, 2384, 2385, 2385, 2387,
2391, 2391, 2393, 2399, 2401, 2402, 2404,
2407, 2409, 2409, 2410, 2413, 2417, 2417,
2418, 2420, 2420, 2424, 2425, 2426, 2426,
2428, 2429, 2431, 2433, 2434, 2435, 2440,
2440, 2441, 2441, 2442, 2443, 2443, 2444,
2446, 2448, 2452, 2452, 2453, 2455, 2458,
2458, 2459, 2461, 2461, 2465, 2470, 2488,
2494, 2502, 2517, 2521, 2526, 2552, 2566,
2571, 2572, 2574, 2577, 2578, 2579, 2579,
2580, 2583, 2591, 2592, 2604, 2605, 2606,
2608, 2609, 2622, 2622, 2622, 2624, 2629,
2630, 2632, 2634, 2635, 2635, 2639, 2639,
2641, 2641, 2643, 2648, 2649, 2655, 2658,
2660, 2664, 2666, 2667, 2667, 2669, 2674,
2677, 2677, 2678, 2680, 2681, 2683, 2688,
2688, 2691, 2693, 2695, 2698, 2699, 2701,
2708, 2710, 2716, 2718, 2720, 2721, 2724,
2725, 2727, 2730, 2731, 2732, 2736, 2746,
2746, 2749, 2750, 2750, 2751, 2754, 2757,
2759, 2760, 2761, 2763, 2771, 2776, 2777,
2778, 2781, 2781, 2782, 2782, 2787, 2791,
2792, 2793, 2798, 2799, 2800, 2801, 2803,
2804, 2805, 2806, 2807, 2808, 2812, 2815,
2818, 2819, 2821, 2822, 2827, 2832, 2833,
2841, 2848, 2852, 2854, 2855, 2859, 2860,
2860, 2861, 2861, 2865, 2872, 2875, 2877,
2878, 2883, 2884, 2891, 2892, 2894, 2895,
2898, 2899, 2910, 2912, 2913, 2913, 2917,
2919, 2922, 2925, 2927, 2928, 2928, 2934,
2935, 2937, 2938, 2942, 2944, 2945, 2960,
2961, 2968, 2970, 2970, 2975, 2978, 2979,
2981, 2981, 2988, 2993, 3006, 3010, 3011,

- b.+ları 5725
b.+nın 4238
b.+sı 4414
b.+sını 4235
→sebeb-i b.
- b. eyle-** İnşa etmek, yapmak, kurmak
b. e.-di 5528-29
b. it- Yapmak, inşa etmek
b. i.-miş 4747
- bindür-** Bindirmek
b.-miş 5696
- binüt** Binek hayvanı
b.+ler 2071
- bir** 1. sf. Bir
b. 43, 43, 49, 67, 67, 74, 77, 81, 95, 99, 99,
100, 101, 139, 143, 161, 164, 166, 167, 173,
176, 180, 193, 193, 194, 195, 197, 205, 217,
217, 219, 219, 220, 221, 223, 232, 238, 238,
251, 252, 256, 267, 268, 268, 269, 269, 269,
277, 291, 291, 292, 292, 293, 293, 294, 299,
306, 307, 322, 322, 326, 336, 338, 349, 352,
355, 356, 361, 363, 365, 366, 373, 373, 382,
382, 383, 383, 385, 387, 388, 396, 397, 400,
401, 403, 410, 459, 464, 467, 469, 470, 470,
473, 477, 477, 482, 486, 486, 489, 489, 489,
499, 512, 555, 560, 563, 566, 567, 567, 568,
582, 587, 590, 603, 610, 614, 616, 617, 617,
635, 656, 657, 659, 666, 666, 671, 676, 684,
693, 694, 697, 698, 699, 708, 709, 710, 713,
714, 716, 723, 731, 734, 737, 738, 741, 742,
743, 744, 745, 746, 746, 749, 760, 761, 762,
780, 784, 797, 802, 815, 815, 818, 821, 825,
826, 831, 835, 836, 841, 846, 849, 852, 852,
853, 854, 858, 862, 865, 869, 871, 877, 877,
884, 890, 891, 893, 894, 899, 905, 906, 913,
913, 963, 975, 976, 978, 989, 989, 993, 994,
995, 996, 998, 999, 999, 999, 999, 1010,
1010, 1012, 1019, 1028, 1037, 1050, 1050,
1059, 1059, 1067, 1069, 1082, 1083, 1087,
1088, 1091, 1104, 1109, 1112, 1116, 1122,
1126, 1127, 1135, 1136, 1158, 1158, 1158,
1159, 1161, 1162, 1162, 1163, 1165, 1165,
1166, 1177, 1182, 1183, 1189, 1190, 1191,
1192, 1208, 1232, 1241, 1251, 1255, 1256,
1256, 1256, 1259, 1259, 1260, 1270, 1271,
1272, 1273, 1280, 1295, 1308, 1309, 1310,
1311, 1314, 1316, 1319, 1319, 1323, 1324,
1331, 1332, 1333, 1333, 1334, 1334, 1335,
1340, 1342, 1351, 1352, 1354, 1357, 1365,
1365, 1366, 1366, 1366, 1367, 1367, 1367,
1368, 1371, 1372, 1374, 1379, 1379, 1379,
1380, 1380, 1380, 1380, 1382, 1383, 1383,
1393, 1394, 1394, 1395, 1396, 1398, 1398,
1403, 1404, 1404, 1404, 1404, 1405, 1405,
1407, 1411, 1415, 1417, 1417, 1421, 1422,
1425, 1426, 1428, 1430, 1430, 1432, 1435,
1447, 1453, 1454, 1456, 1458, 1459, 1463,
1474, 1475, 1476, 1478, 1484, 1486, 1486,
1487, 1492, 1492, 1499, 1503, 1510, 1511,
1511, 1533, 1533, 1533, 1533, 1538, 1542,
1544, 1544, 1555, 1555, 1557, 1560, 1566,
1571, 1572, 1573, 1574, 1574, 1576, 1578,
1579, 1581, 1589, 1592, 1592, 1599, 1601,
1602, 1611, 1613, 1617, 1617, 1618, 1619,
1620, 1626, 1629, 1632, 1634, 1642, 1644,
1645, 1646, 1649, 1649, 1654, 1656, 1657,
1658, 1658, 1660, 1665, 1665, 1687, 1688,
1699, 1701, 1713, 1715, 1715, 1716, 1718,

4007, 4119, 4148, 4148, 4196, 4198, 4369,
4560, 4822, 4981

5222, 5822

2. ed. Dahi, de

b. 50, 408, 700, 1565

3. ile

b. 1159, 5286

bilesine Beraberinde, yanında, birlikte

b. 2431, 3795, 4182, 4625

bile- Bilemek

b.-ye 2987

bili İlim, ifan, bilgi

b.+si 239, 241, 242, 985

bilin- Bilinmek

b.-e 1070, 1345

b.-en 3549

b.-mez 1345, 2425, 4706, 5464

b.-mezdi 5664

b.-miş 523

billür (Ar.) Çok parlak ve saydam bir taş

b. 5542

bin bk. ben

biğ Bin

b. 141, 274, 566, 569, 573, 602, 604, 612,
613, 618, 664, 744, 817, 875, 1008, 1009,
1053, 1055, 1069, 1113, 1114, 1123, 1156,
1181, 1284, 1337, 1338, 1338, 1343, 1359,
1359, 1359, 1360, 1374, 1388, 1399, 1419,
1501, 1583, 1739, 1820, 1853, 1884, 1934,
1935, 1936, 1937, 1996, 2045, 2082, 2163,
2182, 2198, 2228, 2287, 2350, 2351, 2353,
2422, 2501, 2504, 2510, 2525, 2532, 2533,
2534, 2534, 2535, 2589, 2590, 2590, 2661,
2664, 2664, 2665, 2760, 2770, 2774, 2788,

2789, 2791, 3201, 3300, 3300, 3301, 3301,
3302, 3303, 3303, 3316, 3404, 3418, 3427,
3427, 3445, 3510, 3537, 3545, 3545, 3545,
3546, 3547, 3612, 3613, 3614, 3614, 3615,
3615, 3624, 3714, 3736, 3737, 3814, 3815,
3816, 3821, 3822, 3841, 3845, 3959, 3981,
4037, 4039, 4039, 4111, 4164, 4165, 4167,
4168, 4185, 4204, 4322, 4329, 4345, 4351,
4353, 4380, 4408, 4411, 4411, 4451, 4452,
4452, 4466, 4523, 4539, 4599, 4642, 4651,
4731, 4812, 4821, 4821, 4898, 4899, 4921,
4923, 4924, 4969, 5003, 5061, 5098, 5099,
5099, 5157, 5163, 5180, 5182, 5183, 5236,
5243, 5244, 5275, 5279, 5281, 5338, 5376,
5376, 5380, 5381, 5390, 5391, 5392, 5392,
5430, 5445, 5457, 5468, 5471, 5490, 5496,
5504, 5505, 5506, 5513, 5514, 5516, 5530,
5726, 5749, 5783, 5866

b.+den 3714

b.+ın 2536

→on sekiz b. 'alem, nice b., nice b. b.

bin kez bin Bir milyon

b. 1373

bin- Binmek

b.-di 353, 4095, 4281, 4287, 5555, 5866

b.-e 5705

b.-erdi 3398

b.-gil 4278

b.-mekden 4138

b.-mezler 1660

b.-miş 269, 4141, 4156

b.-up 2138, 5268

binâ (Ar.) Yaptı, bina

b.+lar 2928

b.-urem ... *yâ Mekke ben/bilurem ki sen sevgülü şehirsin* ..5110
b.-urler 1299, 5277
b.-ürlerse 1301
5. Sanmak, zannetmek
b.-eler *dogerler ol demür çomagıla ol kapuyı ta ki Ye 'cüc ve Me 'cüc bileler* 4570
b.-megil 3653
b.-meyeler 874
b.-urler 1004, 5854
6. Telâkki etmek, saymak
b.-mişdür ... *söyle ki şuyı sebeb-i hayât bilmışdür*..1721
b.-urem 497
b.-ürler 5154
7. İman getirmek
b.-e 3298
b.-eler 280
b.-mek *Hağ te 'alâ'yı bilmek ve ta 'zâm itmeklik*..57
b.-mekdür 931
8. Hesaplamak, hesabını yapmak
b.-memişlerdür 2079
b.-ürler 2396, *Hağ te 'alâ celle celâluhu anlara bir 'alâmet virmiş ki anuyta seferlerinüy/vaktin bitürer*..1657
9. Görmek, müşahede etmek
b.-di ... *daft meleküt ve semâvâtda cevlân'itdi gezdi ahyâl-i menâzil ve kevâkibi bildi*...1133
→dütabil-, gidebil-, varabil-
bilme Bilgi
b.+si 186
bilmeklik Bilgилilik, akıllılık, ilim sahibi olma
b. 431

b.(g)+e 135
b.(g)+idî 42
b.(g)+umle 212
bilâd (Ar.) Beldeler (Memleketler, şehirler, kasabalar)
b.+ımız 5540
b.+ındandır 2035
b.-ı Pehleviyye İsfahan ve civarındaki beldeler
b. 3731
→kutb-ı b.
b.-ı Gür Gur yöresi, Gur beldeleri
b. g.+a 2225
b.-ı İslâm
→âhir-i b.-ı İslâm
b.-ı mahûf Tehlikeli yerler, korkunç beldeler
b. m.+da 5568
b.-ı Rûm Bizans beldeleri, Bizans şehirleri
b. r.+ı 3820
b.-ı Zic Zic beldeleri, Zic şehirleri
b. z.+ün 2035
bil'akis (Ar.F.) Aksi yonde
b. 1698
Bilasakun Yer adı
b. 3859
bildür- Bildirmek
b.-di 3130, 4897
b.-e 2222
b.-ür 501
b.-ürler 3484, 3554
bile 1. zf. Birlikte, beraber
b. 184, 298, 305, 312, 973, 1101, 1170, 1684, 1686, 1708, 1834, 2109, 2305, 2647, 2650, 2840, 2932, 3022, 3190, 3298, 3895, 3971,

b.-mezem 172
b.-mezim 4655
b.-mezler 2370
b.-mezlerdi 398
b.-mezsiz 1342
b.-mezüz 2206
b.-ün 1360
b.-up 3268
b.-ür 137, 391, 595, 595, 624, 746, 1840,
2230, 2352, 2456, 2585, 2780, 2897, 2966,
3166, 3505, 3597, 4179, 4246, 4410, 4563,
4564, 4771, 5008, 5011, 5455
b.-ürdi 3892, 3921
b.-ürler 1004
b.-ürsin 138, 1010, 2625, 3365, 4208, 4964
2. Anlamak, idrak etmek, farkına varmak
b. 83, 558, 623, 720, 731, 757, 807, 1072,
1122, 1206, 1239, 1406, 1506, 1515, 1516,
1521, 1531, 1543, 1550, 1610, 1717, 1734,
1754, 1780, 1789, 1794, 1802, 1807, 1837,
1844, 1892, 1896, 1904, 1910, 1916, 1919,
1921, 1927, 1984, 2156, 2169, 2252, 2474,
2488, 2492, 2493, 2498, 2560, 2589, 2598,
2610, 2617, 2922, 3042, 3381, 3532, 3540,
3716, 5139, 5220, 5441, 5548, 5723, 5759,
5772, 5788, 5815, 5833, 5857, 5876
b. 83, 5872
b.-di 360, 373, 2748, 3884, 4073, 4630, 4770,
4833, 5058, *ol vakt için ecetüñ yakını gelmiş
olur çün bunu böyle bildi... 200*
b.-diler 251, 1258, 1598, 2374
b.-dügümüzi 2398
b.-dügüni 185
b.-dün 4131

b.-düklerin 1516
b.-düm 2411
b.-dün 2411
b.-e 4767
b.-eler 278
b.-emedi 2699
b.-esin 246, 247, 726, 1544, 1771, 1773, 5883
b.-eyim 1699
b.-gil 95, 201, 211, 1877
b.-imiz 3540
b.-medi 393, 5578
b.-mediler 3502
b.-mesinde 5817
b.-meyüp 3585
b.-mez 2245, 2419, 4902, 5191
b.-mezdi 1262
b.-mezler 5609
b.-miş 726
b.-üp 174, 3706
b.-ür , 4886, 4901
b.-urdi 94
b.-ürler 281, 1663, 1843, 5277
b.-üderdi 3704
b.-ürsin 4890
b.-ürüz 1320
3. Öğrenmek, haberdar olmak
b. 1263
b.-di 3256
b.-diler 3950, 5394
b.-mediler 4088
4. İnanmak, kabul etmek
b.-e 5822
b.-esin 1518

bî-had Sayısız, çok

b. 5664

bî-höd

b. ol- Kendinden geçmek, bayılmak

b. o.-ur 796

bî-hüş

b. ol- Şaşmak, sersemlemek, aklı başından gitmek

b. ol-dı 3922

b. ol-ur 1088, 3004

bî-hüner Yeteneksiz, kabiliyetsiz, elinden bir iş gelmez

b.+i 3656

bî-kıyās Ölçüstüz, sayısız, çok

b. 3544, 5757

bî-sebāt

→dünyā-yı b.

bî-şerimlik Utanmazlık

b. 1796

bî-vefa

→gaddār-ı b.

bî-vefālîk Vefasızlık

b.+(g)ındadır 538

b. eyle- Vefasızlık etmek

b. e.-dün 4132-33

bi'at

b. it- Tâbi olmak, ittiba etmek

b.-diler 3939

biçin Zaman, an

b. 1261

biçāde

→hacer-i b.

big bk. beg

bigi Gibi

b. 455, 737, 844

bikāret

b.in al- (Bürinin) Kızlığını bozmak

b. al-urdu 3879

bi-kemālihā Tamamıyla

b. 6

bikîr (Ar. < bikr) Bâkire, kız oğlan kız

b. 4411

bil Bel (alet)

b. 3615

bil- 1. Bilmek

b.-diler 1498, 1505, 3238

b.-duk 4564

b.-dum 69

b.-em 1265

b.-en 348

b.-eler 1174

b.-enlere 289

b.-enleri 392

b.-enlerle 191

b.-esin 249, 424

b.-medi 224, 616

b.-medigidür 158

b.-medügi 120

b.-mek 39, 42, 160, 245, 391, 561, 640, 649, 829, 871, 900, 1065, 1068, 1175, 1289, 1313 2814, 3058

b.-mekden 314, 1069

b.-meyenler 191

b.-mez 68, 136, 656, 721, 958, 963, 1308, 1419, 1929, 2034, 2077, 2184, 2231, 2241

2394, 2537, 2584, 2589, 2621, 2665, 2676, 3090, 3597, 3975, 4168, 4247, 4758, 5254,

5322, 5665, 5818

Beyzâü'l-Başra Yer adı

b. 3661

Beyzâü'l-Yemâme Yer adı

b. 5531

bez Bez

b.+ler 3325

beze- Süslemek, donatmak, bezemek

b.-diler 5356

hezek Süs

b.(g)+idur 2613

b.+ler 4320

b.+lere 1389

bezen- Süslenmek, donatılmak, bezenmek

b.-miş 2471

bezzâz (Ar.) Bezci, kumaş satan, manifaturacı

b.+lar 5371

bıçak Bıçak

b. 1511, 2847, 3030, 3128, 3522

b.(g)+ıla 1215, 3458, 3647

bıçar Kaynak, pınar

b. 2363

bırağ- 1. Bir yere koymak, bırakmak

b.(g)-a 1848, 1945, 3119

b.(g)-alar 2332, 2349, 3179

b.-dı 356, 660, 2193, 2431, 2697, 4694

b.-dılar 2099, 2195, 5219

b.-ınca 2194

b.-muş 2089

b.-muşdur 2206

b.-sa 2894

b.-salar 1343, 1849, 2326, 2345, 2414, 2421,

2896, 3009

b.(g)-ur/b.(g)-ır 2378, 2447, 2881, 2889, 3094

b.(g)-urdu 5463

b.(g)-urlar/b.(g)-ırlar 2077, 2773, 3974, 5465

b.(g)-urlarsa 2351

2. Atmak

b.-dı 3133, 3138, 3380, 4577, 4609, 4765, 4940

b.-dılar 4247, 5235

b.-dım 4637

b.-dun 4635

3. Yanında götürmemek, bir yere bırakmak

b.(g)-ur 1846

b.(g)-urlar 1856

4. Eldeki bir şeyi tutmaz olmak, yere bırakmak

b.-dı 372

5. Sarkıtmak, salıvermek

b.-dı 4609

6. Kalmak

b.-mayınca *şamu 'âlemde şular artar ve ileri zamânda bir kız oğlan kız*

bırakmayınca artmazdı..5214

→'adâvet b., aşaga b., fitne b., heybet b., yükin

b.

bî

bî-'aded Sayısız, çok

b. 3539

bî-çâre Aciz, çaresiz

b. 3247, 4963

bî-günâh Gunahsız, boşuna

b. yire Boşuna, boş yere

b. 5505

bî-haber Habersiz

b.+idi 5640

b. ol- Habersiz olmak, haberi olmamak

b. o.-mayasın 757, 806-07

4957, 4969, 5163, 5376, 5693, 5741, 5750,
5783

beşaret (Ar.) Muştı, müjde

b.+e 3805

beşik Beşik

b. 5687

b.+de 253, 3724

b.(g)+in 1246

b.(g)+ini 1244

beşinci Beşinci

b. 942, 966, 2516, 3704

b. felek Beşinci kat felek

b. f.+de 1368

beter (F.<bed-ter) Beter

b. 3923

Betük Yer adı

b. 3975

bevl (Ar.) İdrar, sidik

b.+ün 1891

→usrü'l-b.

b. it- İşemek

b. i(d)-e 1990

b. i(d)-ersiz 1992

bey'

b. ü şirā' Alın satım, alış veriş

b. 4513

beyān (Ar.) Anlatma, bildirme, açıklama

b.+ı 1501, 1665, 3625

b.+ında 599

b.+ındadır 521, 523, 525, 526, 546

b. eyle- Açıklamak, anlatmak

b. e.-diler 1026-27

b. it- Açıklamak, anlatmak

b. i.-dük 3416

b. i(d)-elüm 498

b. olın- Açıklanmak, anlatılmak

b. o.-dı 1408

b. o.-ur 1412

b.-ı şıfat-ı bürüc Burçlar bahsi

b. 1494

beyni Beyin

b.+si 2732

beyt (Ar.) Aynı vezinde iki mısradan ibaret söz,

beyit

b. 428, 3600, 3600

Beytü'l-Makdis/Beyte'l-Makdis/Beyte'l-

Mukaddes 1. Kudus

b. 3195, 3202

b. m.+de 2332-33, 3210, 4645, 4876

b. m.+i 5035

2. Kudüs Cami'i, Mescid-i Aksa

b. m.+de 1571, 4320

b. m.+dedür 4294

b. m.+dür 3299, 3478-79, 3534, 4319

b. m.+e 3611

b. m.+ün 3199

→çeşme-i B.

beytü'l-laḥm Yer adı

b. 3486

beytü'l-māl Devlet hazinesi

b.+dan 3327

beytü'n-nūr Yer adı

b. 3511

Beyzâ Yer adı

b. 3661

b.+dan 3669, 3676

b.+nun 3675

→şehr-i B.

berābarlık Aynılık, müsavilik, benzerlik

b.(g)+ı 5170

berāber Birlikte, müsavi, bir hizada, beraber

b. 191, 779, 1411, 1468, 2202, 2839, 2923, 3033, 3216, 5849

b.+dır 5875

b.+indedir 4913

Berān Yer adı

b. 2559

Berberān

→leşker-i B.

Berberī (Ar.) Afrika'da bir kavim

b.+ler 5160

Berda⁴ Yer adı

b. 3833

b.+da 3834

b.+dan 3834

berhudar

b. ol- Mesut olmak, muflu olmak

b. o.-madı 3676-77

berk (Ar.) Şimşek

b. 509, 1675

Berka Yer adı

b. 5142

→arz-ı B.

Berkāldur Yer adı

b. 3862

ber-kemāl Güzel, mükemmel

b. 291

berkīn (?) Bir kuş

b. *başı kısılan kuşa berkīn diler...* 2787

berkit- Sağlamlaşınmak, kuvvetlendirmek

b.-di 1966, 3425

b.-diler 3429, 4851

b.(d)-e 3022

b.(d)-eler 2982

b.(d)-esin 5763

b.-mişlerdir 5456

b.-seler 2575

b.(d)-ürler 2219

Berkiye Yer adı

b. 5670

Bermegī (Ar.) Harunu Reşid devrinde

yaşayan bir sülâle

b. 5362

b.+ler 5195

b.+lere 5353

berü/beri 1. Bu yana, bu zamana, ...den beri

b. 2238, 3171, 3381, 3493, 3805, 5865

2. is. Münezzeh, uzak, müstağni

b. 1599

ber-vefk

b.-i irâdet (Allah'un) İradesine uygun olarak

b. i.-i 22

besbāse (F.) Küçük Hindistan cevizi üstündeki

derimsi kabuk, Hindistan cevizi çiçeği

b. 2676

besle- Beslemek

b.-mişdir 4131

Best Yer adı

b. 3855

Bestām Yer adı

b. 3763

b.+un 3766

beş Beş

b. 265, 528, 876, 901, 1056, 1285, 1369,

2055, 2500, 2504, 2510, 2590, 2950, 3087,

3302, 3420, 3421, 3841, 3849, 4275, 4452,

b.+i 211, 696, 700, 1153, 1221, 1224, 1612,
1627, 2233, 2633, 3259, 3295, 3437, 3461,
3903, 3933, 4131, 4162, 4163, 4377, 4831,
4965, 4965, 5111, 5295, 5863, 5865
b.+im 3139, 3462, 3736, 3736, 3738, 4139,
4207, 4271, 4367, 4674, 4727, 4728, 4732
b.+imdir/b.+ümdür 340, 2373, 3742
b.+imle 3259
b.+um 132, 136, 138, 149, 153, 175, 188,
201, 205, 206, 209, 211, 245, 295, 298, 309,
332, 335, 341, 342, 389, 474, 608, 609,
609, 661, 682, 683, 699, 701, 787, 1218,
1608, 1612, 1629, 1820, 1977, 3053, 3131,
3255, 3256, 3353, 3362, 3436, 3639, 3650,
3659, 3914, 3917, 3918, 3926, 3966, 3989,
4013, 4196, 4216, 4326, 4474, 4634, 4635,
4638, 4898, 5567, 5678, 5679, 5867, 5868
b.+ümçün 3753
b.+ümdi 3638
b.+ümile 5390
b.+ümle 1249, 2296
Benâti'n-na's (Ar.) Yer adı, Yedi Kardeşler
takım yıldızı
b. 1285
Bencehiz Yer adı
b. 3853
bencil Hodgām, bencil
b.+dür 2483
bend
→der-b.
Bene Yer adı
b. 5412
Benī Ādem İnsanoğulları, insanlar
b. 2626, 4410, 5805

b.+e 5805

b.+un 529, 1722, 5796

Benī 'Āmirin Bir kabile

b. 2401

Benī İsrāil İsmailoğulları, Yahudiler

b. 2768, 3225-26, 3233, 3350, 3354

b.+de 4268

b.+dendir 1624

→hacer-i B.

Benī Şakik Bir kabile adı

b. 5732, 5733

Benī Şeybān

→diyār-ı B.

Benī Ümeyye Bir kabile adı

b. 5153

benü'l-asfār Bizanslılar, Avrupalılar

b. 4314, 4317

beğze- Benzemek

b.-mez 2043

b.-mezler 1768

b.-r 635, 791, 823, 834, 841, 842, 858, 910,

994, 995, 996, 998, 1105, 1183, 1189, 1320,

1416, 1417, 1720, 1868, 2058, 3006, 3898,

4285, 4469, 4470, 4471, 5168, 5444, 5495,

5763

b.-rdi 5055

b.-rsiz 3748-49

beğzek Benzer

b. 262

beğzer ...gibi, benzeyen

b. 864

beğzet- Benzetmek

b.-tır 906

b.+de 2544, 5352, 5661

b.+den 5238

b.+e 2003, 5813

b.+ün 1465, 1998

Belhikān Yer adı

b. 1984

belī (F.) Evet

b. 1243, 1248, 1250, 3138, 3623, 4054, 4056,
4150, 5122

Belihat

→bahr-i B.

Belinās Kişi adı

b. 2977, 3038

b.+a 2716

b.+ı 5004

Belkis Kişi adı

b. 321, 324, 327, 334, 3899, 3901, 3922,
3923, 3925, 3927, 3931, 3936, 3940, 4773,
5050, 5056

b.+a 3902, 3917, 3927

b.+dan 346, 3936

b.+ı 3916, 4016, 5050, 5055

b.+ıla 3938

b.+un 5051, 5053

→kal'a-i B., leşker-i B.

belki (Ar. F.) İhtimal ki, hattâ, belki de

b. 5, 216, 415, 502, 767, 931, 986, 1017,
1026, 1192, 1229, 1296, 1299, 1302, 1528,
1536, 1739, 2496, 2613, 2711, 3063, 3194,
3299, 3743, 4327, 4328, 5420, 5479, 5519

bellü Açık, aşikâr, belli

b. 1794

b.+dür 1803

belür- Belirmek, ortaya çıkmak

b.-di 5797

b.-medi 2454

b.-mez 5245

b.-ur 5778

belurağ Daha belirgin

b.+dı 5395

belürsüz

b. it- Görünmez yapmak, hiç eser bırakmamak

b. i(d)-elerdi 5166

Demmen Bir melek adı

b.+dur 1647

ben/bin Teklik I. kişi zamiri, ben

b. 12, 68, 130, 135, 147, 148, 150, 151, 154,
174, 179, 181, 213, 229, 263, 267, 268, 277,
311, 333, 343, 414, 420, 472, 476, 478, 485,
493, 495, 579, 657, 695, 700, 704, 705, 706,
741, 789, 934, 1046, 1136, 1141, 1149,
1151, 1152, 1173, 1218, 1223, 1234, 1236,
1272, 1278, 1564, 1608, 1609, 1630, 1819,
1823, 1827, 1841, 1872, 1875, 1924, 1976,
1979, 1980, 2087, 2374, 2463, 2464, 2466,
2667, 2668, 2670, 2671, 2935, 2936, 3011,
3054, 3154, 3164, 3287, 3335, 3436, 3437,
3460, 3632, 3639, 3640, 3642, 3651, 3753,
3793, 3799, 3802, 3891, 3899, 3905, 3915,
3933, 3934, 4008, 4013, 4014, 4151, 4153,
4163, 4170, 4171, 4215, 4239, 4273, 4274,
4279, 4325, 4465, 4477, 4479, 4547, 4656,
4779, 4800, 4835, 4895, 4905, 4937, 5109,
5111, 5228, 5231, 5364, 5379, 5389, 5497,
5537, 5561, 5677, 5700, 5847, 5849, 5862,
5863

b.+den 206, 208, 607, 609, 1142, 2259, 3363,
3649, 3654, 4065, 4475, 4476

- bed-kār** İşi hareketi fena, kötü
b. 2517
- bed-nāmlık** Kötü adlılık, adı kötüye çıkmış olma
b.+dur 381
- Bed** Yer adı
b. 3835
- bedahş** (F.) Bedahşan yakutu
b. 2853
- Bedehşān** Yer adı
b.+dur 3106
- beden** Beden
b.+ine 3209
b.+ler 3209
b.+lerde 527
b.+lerine 639
- bedi'** (Ar.) Şaşılacak şey, garib
b. 804
- bedir/bedr** (Ar.) Dolunay
b. 204, 1704
- be-dürüstī** Kesin olarak, kati bir şekilde
b. 83
- beg/biğ** 1. Kabile reisi, baş, başkan, bey
b. 3627, 5098, 5311
b.+ler 1617, 4886, 4886, 5311
b.+lerine 3846, 4314, 4558
2. İleri gelen, nüfuzlu kimse, bey
b.+leri 1975, 5391
- be-gāyet** (Ar.) Çok fazla, pek, ziyade
b. 1593, 1844, 1862
- begen-** Hoşlanmak, beğenmek
b.-di 2494, 2735, 5174
b.-diler 431
- beglik** Kahramanlık, yiğitlik, cesaret
b.(g)+e 1375
- behişt** (F.) Cennet
b. 5586
b.+den 5421, 5446
- Behrām/Behrām-ı Çübün** Kişi adı
b. 1571, 4514, 4601, 4603, 4613
b.+ı 4518
b.+dan 4515
b.+un 4363
- beķa** (Ar.) Yok olmama, bakilik
b.+sı 2602
b.+sıyla 25
→ebu'l-b.
- beķle-** Korumak, saklamak
b.-di 5558
- beķmez** Pekmez
b. 5288
b.+i 5290
b.+ini 5289
b.+ler 5289
- bel** (Ar.) ed. Belki
b. 6
- belā** (Ar.) Belā, musibet, sıkıntı
b.+larıma 609
b.+ya 622, 4393
- belde**
beldetu'l-Hibre Yer adı
b. 4136
- belesān**
b. yağı İlaç olarak kullanılan birkaç çeşit yağ, pelesenk ağacı yağı
b. 5211
- Belh** (Ar.) Yer adı
b. 2515, 3829

- b.-ı Hind** Hindistan'ın zengini, ileri geleni,
soz sahibi
b. h.+dur 4434
- baykuş** Baykuş
b.+dur 5632
- baylık** Zenginlik, servet
b.(g)+ı 2550
- bayram** Bayram
b. 2783
b.+ı 2783
b.+ları 3567
b. it- Bayram yapmak, bayram olarak
kutlamak
b. i(d)-erler 3481
- baytâr** (Ar.) Baytar
b. 4337
- bazar/pazar** (F.) Çarşı, pazar
b. 5098
b.+a 4988
b.+dan 5182
b.+ı 4322, 4337, 4338, 4910, 5370
b.+ına 4337, 5183
b.+ında 5098
b.+ıymış 4337
b.+lar 5607
- ba'zi/ba'z** (Ar.) Kimi, bir kısım, bazı
b. 1, 454, 764, 765, 766, 833, 940, 1071,
1073, 1073, 1076, 1126, 1134, 1292, 1495,
1524, 1639, 2375, 2564, 2933, 3992, 4979,
4979, 5618, 5836, 5836, 5877, 5878, 5879,
5879
b.+lar 1023, 1028, 1032, 1038, 1038, 1052,
1054, 1274, 1866, 2419, 2582, 2586, 2827,
- 2847, 2941, 4362, 5092, 5185, 5493, 5609,
5611
b.+ları 992
b.+sı 445, 449, 456, 458, 731, 733, 733, 830,
830, 878, 879, 880, 1284, 1284, 1744,
1756, 1756, 1757, 1757, 2046, 2478, 2479,
2479, 2480, 2480, 2481, 2481, 2482, 2482,
2483, 2483, 2484, 2484, 2811, 2955, 2956,
2963, 2963, 2964, 2976, 2976, 3084, 5619,
5619, 5789, 5789, 5789, 5790
b.+sın 2954
b.+sından 830
b.+sını 2253
b.+sının 1464, 5880, 5881, 5882
- bâzîrân** (F.) Tuccar
b. 4181
b.+ları 3035
b.+lar 4180, 4909
- bâzla-** Geri gelmek, yeniden dönmek
b.-r ... *ve hemîşe altını anıçtın anıç üzerine*
bazlar ki... 3110
- bebür** (F.) Hindistan ve Afrika'da yaşayan
yünlü bir hayvan
b. 790
- be-cid** (F. Ar. < be-cidd) Çok, fazla
b. 3370
b. ol- Çok gelmek, fazla olmak
b. o.-di 4291
- bed**
bed-baht Talihsiz, bedbaht
b.+dur 3260
b.+lardur 5655
bed-hulîk Kötü huyluluk, huysuzluk
b.(g)+ından 4861

b. 4546
b.1 aşağa don- Yerle bir olmak, helâk olmak
b. d.-di 5748-49
b.1 aşağa dönder-/b.1 aşağa döndür- (Bir yeri) Yerle bir etmek, helâk etmek
b. d.-di 670
b. d.-ecek 5013-14
b. d.-eyim 5656
b.(ım) tâcı Çoksevilen, itibar edilen (kimse)
b. 201
b.ın secdeye ko- Secdeye kapanmak, secde etmek
b. k.-nuş 2623-24
b.ın yire ko- Secdeye kapanmak, secde etmek
b. k.-dı 5705
b.ını kes- Öldürmek, katletmek
b. k.-di 3937
b. k.-diler 4363
b.ıtaı yirden götür- Secdeden kalkmak
b. g.-düm 1832
b.una toprak koy- Defnetmek, gömmek
b. k.-alar 3221-22
başla- Başlamak
b.-miş 2951
b.-r 1107, 1336, 2027
b.-ya 1196
b.-yalum 499
b.-yıcak 1108
bat- 1. Gömülmek, gark olmak, batmak
b.-ar 1091, 4762
b.-arlar 2090
b.-dı 5593
b.-muş 5785

b.-maz 2377
b.-mazdı 3711
b.-up 3138
2. (Güneş) Gurub etmek
b.-duğundan 778, 2255
b.-ıcak 1085, 2393, 2998
b.-sa 1084, 1099, 1113, 1117
3. *ıvec.* Helâk olmak, yok olmak
b.-mazlar *ehl-i hitâb ol âvâzdan ve ol yıldan batmazlar...*2439

Batar Yer adı

b. 4429

batıl (Ar.) Hak olmayan, batıl

b. 3562

b.+dur 641, 650, 3711, 4074

b. ol- Hak olmaktan çıkmak, batıl olmak

b. o.-a 5046

Bâtıne Yer adı

b. 902

batîha (Ar.) Sazlı, kamışlı dere

b. 1986

b.+sında 1987

batman Eski bir ağırlık ölçüsü birimi

b. 1739, 2793, 3114, 5188, 5307, 5394, 5394, 5838

b.+dur 5496, 5853

batır- 1. Batmasııı sağlamak, batırmak

b.-up 3695

2. *ıvec.* Mahvetmek, helâk etmek

b.-urdu 5166

bay Zengin

b. 3704

b. ol- Zengin olmak, servet sahibi olmak

b. o.-dı 369

ba's

b.-i nüşür Yeniden dirilme, öldükten sonra yeniden dirilme

b. 539

basara

→medd-i b.

Basii Yer adı

b.+e 4644

başiret (Ar.) Önceden görme, sezis

b.+i 3297

b.+leri 1003

Başra Yer adı

b. 1488, 1987, 3767, 3768, 3778, 4864, 5499, 5693

b.+da 3773, 3787, 5693, 5709

b.+dur 3783

b.+nun 1453, 3770

b.+yı 3774, 3782

b.+ya 3777, 5696, 5840

→bārās-ı B., ehl-i B.

Başratü'l-ehhâr Yer adı

b. 2557-58

baş 1. Kafa, baş

b. 1511

b.+ı 858, 1270, 1491, 1492, 1864, 1868, 2058, 2163, 2164, 2768, 2787, 3041, 3225, 3451, 3452, 4303

b.+ıdır 3866

b.+ımız 1286

b.+ın 1847, 5484

b.+ına 74, 858, 990, 993, 1417, 1657, 2058, 2110, 2218, 4203

b.+ında 743, 1183, 1366, 1394, 1458, 1764, 1764, 2860, 4140, 4156, 5262

b.+ından 1418, 1852

b.+ını 2785, 3649

b.+ımın 692

b.+larım 2784, 4710

b.+larında 5603

b.+ına 306

b.+unuza 4480

2. Bir yerin en yüksek noktası

b.+ına 74, 1657, 2218, 4060

b.+ında 77, 2754, 3857, 4051, 5185, 5274

3. Bir şeyin uçlarından birisi

b.+ına 1417

b.+ından 1417

b.+ındığı 3322

4. Başak, tane

b. 5449

b.+dan 5449

b.+ı 1457

5. Temel, esas, asıl, en önemli

b.+ı 158, ... *sordı kim kâmnı'otlaruğ başı nedür...* 160

b.+ıdır 161

6. Yukarı, üst

b.+ına 4005

b.+ında 4301

7. Başlangıç noktası, kaynak

b.+ında *bir oluğ başında...* 5496

8. *næc.* En önde gelen, en ileri gelen

b.+ı *memleket-i Şâbir'da Mânî adlı bir kişi kopdı/zındıklar başı idi...* 4072

b. çek- İsyan etmek

b. ç.-seler 3683

b. dan başa Hepsi, bütünü, bir uçtan bir uca kadar

balıkcıl Balık yiyerek beslenen büyük bir kuş

b. 2482

balta Balta

b. 3615

Bāmiyān Yer adı

b. 3857

baña Ben zamirinin yönelme hâli, bana

b. 67, 129, 213, 220, 222, 297, 303, 311, 362, 470, 699, 702, 1141, 1147, 1147, 1249, 1263, 1263, 1595, 1602, 1850, 1970, 1979, 1981, 2096, 2220, 2464, 3154, 3286, 3294, 3354, 3364, 3520, 3642, 3654, 3754, 3796, 3802, 3913, 4012, 4134, 4145, 4197, 4274, 4291, 4325, 5066, 5138, 5229, 5424, 5561, 5575, 5647, 5700, 5871

bāni (Ar.) Binâ eden, yapan, mec. ikilî-i şemâli

b. 898

banzur- Batırmak, bandırmak

b.-sa 780

bār (F.) 1. Kere, kez, defa

b. 3887, 4237, 4945

2. Meyva, yemiş

b. 5448

→her b.

bār

→guher-b.

baraş

b.-ı **Basra** Basra'da zuhur eden bir deni

hastalığı

b. 5692

bardak Testi

b. 344, 1394, 1893

b.+ı 1894

b.(g)+ın 18

b.+lar 1352

Bārhan Yer adı

b. 3167

bārî (F.) Hiç olmazsa, hiç değilse, bari

b. 363

barmaq Parmak

b. 3401

b.+dur 3401, 3402

b.+ıla 1252, 3688, 5668

b.+larla 3684

bārū (F.) Kale duvarı, sur

b. 3635, 3635, 3925, 3928, 3938, 4088,

4120, 4333, 4450, 4662, 4791, 5070

b.+dan 4417

b.+nun 3417, 3851

b.+sı 3845, 3970, 4126, 4520, 5323

b.+sıcın 4449

b.+sını 3960, 4691, 4750

b.+sından 5750

b.+sıydı 4662

b.+ya 3408, 4124, 4126

b.+yı 1865, 3411

b.+yıla 3416

b. çek- Sur yapmak, sur inşa etmek

b. ç.-mişlerdir 2079

baş- 1. Ayak basmak

b.-ardı 3398

b.-mayınca 4477

b.-mak 1015

2. Çiğnemek, basmak

b.-a ... *ve bir medresentüñ eşiginde fodi tū ki anı*

giren çıkarı'ol medreseye başa.... 4735

b.+un 3184
b. şehri Yer adı
b. ş.+ne 2645
baķiri (Ar.) Bakıra benzer, bakır gibi
b. 2867
b.+dur 2868
bāķī (Ar.) Baki, kalan, artan, oteki, diğer
b. 437, 809, 1009, 1299, 2553, 3791, 3823, 5212
b.+dur 246, 809, 810, 1057, 4499, 5571
b.+si 5735
b.+sin 5019
b.+sinuo 4409
→eser-i b.
b. kal- Geriye kalmak, artmak
b. k.-a 25, 443
b. k.-ısdır 3722
b. k.-madı 41, 3721-22
b. k.-maz 215, 3603
Bāķi'a
→gūristān-ı b.
baķiyye (Ar.) Bakiye, geri kalan, artuk, kalıntı
b.+sidür 2825, 2941
b.+siyüz 5613
baķla Bakla
b. 3785, 3786
bal Bal
b. 409, 1558, 3525, 3530, 5514, 5591
b.+ı 5288
b.+ın 3692
b. şerbeti Bal şerbeti
3692-93

baļçık Balçık
b. 2081, 2281, 2915, 3101, 4188, 5016, 5454, 5726
b.+dan 862, 3103, 5017
b.+dur 2030, 2434
b.(g)+ı 2434
b.(g)+ıa 2436
b.(g)+ına 2347
b.(g)+ından 843
b.(g)+ını 365
→kızıl b., yaş b.
baldır/baldur Baldır
b.+ın 5053
b.+ları 5052
b.+ların 5058
Balebek Yer adı
b. 3847
balık Balık
b. 99, 99, 328, 331, 334, 344, 345, 1491, 1679, 1729, 1730, 1733, 1734, 2033, 2039, 2040, 2042, 2111, 2150, 2803, 2895, 3135, 3136, 3138, 3140, 3349, 3350, 3355, 5010, 5515
b.(g)+a 823, 1721, 1728, 1732
b.+dan 2261
b.+dur 1391, 4791
b.(g)+ı 99, 1729, 3141, 3351, 3353, 4971
b.+lar 1678, 1679, 1926, 2023, 2036, 2037, 2040, 2041, 2261, 3353
b.+lara 2036
b.+lardan 2024
b.+ları 1852, 3349, 3357
b.+larında 5009
b.(g)+un 100, 1726

bahrü'l-muzlem Yer adı

b. 1954

bahrü'r-Rüm Yer adı

b. 2043

b.+dan 1921

bahrü'z-zenc Yer adı

b. 2059

Bahreyn Yer adı

b. 1446, 3858, 4868

b.+de 4872, 5776

b.+dur 5533

baḥş

b. it- Sozetmek, bahsetmek

b. i(d)-erler 1497

baḥş (F.) Bolun, kısım

b. 868, 1067, 2441, 2551, 2552, 2592, 3038,
3038

b.+de 5476

b.+ı 2239, 2441, 2520

b.+ın 2551, 2552

b.+ına 1066, 1068, 2239

b.+ından 2238

→'atâ-b.

b. it- Ayırmak, tasnif etmek, bolmek

b. i(d)-erler 5040

b. i.-di 2519

b. i.-mişler 5476

b. i.-mişlerdir 1065, 1068

baḥşîş (F.) İhsan, hediye, bağış

b.+i 488

baḥt

→bed-b.

baḥlîk

→nik b.

ba'îd (Ar.) Uzak, uzak

b. 453

→'akıldan b.

baḳ-/baḥ- Bakmak

b.-a 2978

b.-anı 2419

b.-ar 168, 737, 798, 1087, 1422, 1475, 1547

b.-andı 4988

b.-arlar 790, 801

b.-arıardı 3702

b.-dı 987, 4240, 4241, 5440

b.-dım 4324, 4326

b.-dıkları 737

b.-icak 801, 831, 1088

b.-maga 3292

b.-mak 284, 793, 793, 793

b.-sa 772, 772, 774, 777, 782, 802, 803, 803,
825, 1737, 2418, 4188, 4620, 5459

b.-up 1732

→hor b., katı katı b.

baḳîlî (Ar.) Bakla

b. 4083

baḳır Bakır

b. 366, 1663, 2177, 2277, 2645, 2965, 3038,
3069, 3115, 3179, 3510, 3537, 3592, 3617

4334, 4542, 4546, 4974

b.+a 2946

b.+da 825

b.+dan 2154, 2461, 2636, 2643, 3586, 3617,
3705, 3712, 4097, 4540, 4747, 5304

b.+dandır 942, 3504

b.+dur 1392, 2772

b.+la 4750

b.+lardan 3185

bahr/bahir (Ar.) Deniz

b.+e 4470

b.+i 2992

b.+inde 2992

→giriş b.

b.-i 'Aden Yer adı

b. 2112

b.-i Ahlat Yer adı

b. 2031

b.-i Belihat Yer adı

b. 1955

b.-i Cehrihüveyr Yer adı

b. 2006

b.-i Censeb Yer adı

b. 2009

b.-i Cugel Yer adı

b. 2022

b.-i Deryā-yı elmās Yer adı

b. 1939

b.-i Fars Yer adı

b.+a 1937

b.+dur 2162

b.-i Hârzim Yer adı

b. 2026

b.-i Hirkend Yer adı

b. 2230-31

b.-i Kelâf Yer adı

b. 2208

b.-i Kostanteniyye Yer adı

b. 2171

b.-i Mukrümül Yer adı

b. 1955

b.-i Naptış Yer adı

b. 2227

b.-i Rüm

→sahil-i b.

b.-i Sānī Yer adı

b. 1946

b.-i Seyhān Yer adı

b. 2073

b.-i Sirāf Yer adı

b. 2064

b.-i Tūtāvus Yer adı (Rumca'da okyanus)

b. 1908

b.-i 'Ummān Yer adı

b. 2102

b.-i Yemānī Yer adı

b. 5548

b.-i Yemen Yer adı

b.+e 2122

bahrü'l-a'nāb Yer adı

b.+dur 2208

bahrü'l-aḥḍar Yer adı

b. 1928

b. a. +dan 2044

bahrü'l-'amīk Yer adı

b. 1907

bahrü'l-a'zam Büyük okyanus

b.+dur 2157

bahrü'l-gamām Yer adı

b. 2116-17

bahrü'l-ḥaraz Yer adı

b. 1921

bahrü'l-muḥit Okyanus

b. 1907, 1908, 2198, 2211, 2212

b.+dur 1729, 1729

b.+m 1939

→kavm-ı B.

bağ(ı)r Göğüs, bağır

b.+ına 1437

bağışla- İhsan etmek, lutfetmek, bahşetmek

b.-rlarsa 1310

bağiz

→hacer-i b.

bağizu'l-hall Mısır'da bulunan bir taş

b. 2896

bağla- 1. İp vb. şeylerle tutturmak, iliştmek,

bağlamak

b.-r 1657

b.-rlar 2076, 2111, 3092

b.-dılar 1962, 1964, 4135

b.-muşdı 2728

b.-muşlar 3004

b.-maşlardı 2084

b.-rlar 1860

b.-salar 845

b.-ya 2875

b.-yalar 2884

b.-yup 2870, 4358

b.-dı 2727, 4834

2. Hapsetmek

b.-dı *tâ ki dutadı zincire çekdi İsfihân fatında bir
pağa bağladı...* 2727

3. Kapatmak, kilitlemek

b.-dılar 4989

4. Giymek, örtmek, takmak, asmak

b.-muş 4157

b.-muşlar 3964

b.-rlar 2110

b.-yastı 4124

5. Engellemek, onunu kesmek

b.-muş 5744

6. Yapmak, inşa etmek

b.-muşlar *...bir sebür ki anıg kapısında bir sarây
ve ol deriden bir cisir bağlamışlar...* 1097

7. Üzerine sürmek, koymak

b.-rlar 2835

8. Altmak, bağlamak

b.-dılar *evine şuşalalar tâ ki evini harâb eyleye
vardılar ol eve şu bağladılar çunki şuv geldi*

5711

→hibir b., yolın b.

bağluluk Bağlı olma hâli, bağlılık

b.(g)+ı

bağul (?) Bir hastalık

b. *Dehistan ikliminde bir venc vardır ağa bağul
dırler* 5777

bağ- bk. bak-

bahâ (F.) Paha, kıymet

b. 3452

bahâdır/bahâdur (F.) Yiğit, kahraman

b. 3762, 4638

b.+dur 2480, 5238

b.+lardır 4987

bahâdırılık Yiğitlik, kahramanlık

b.(g)+ı 2555

bahâr (F.) Bahar mevsimi, ilkbahar

b. 2472, 2703, 2707, 2992

b.+a 2708

b.+dur 2663

Bâhîr-zâde/Bâhîrzâde bin Fars Kişi adı

b.+ına 4905

b.+yi 4905

bahîl (Ar.) Hasis, cimri

b. 3784

- b.+ında 518
2. Mevzu, mesele, husus
- b.+ında 421
- b.+ında 4721
- bāb**
- b.-ı Ya'kūb** Yer adı
- b. 3313
- bābü'l-ebvāb** Yer adı
- b. 4648, 4659
- bābü'l-esbāt** Yer adı
- b. 3313
- bābü'l-esed** Yer adı, Arslan kaptısı
- b. 5385
- bābü'l-vādi** Yer adı
- b. 3313
- bābü'r-rahmet** Yer adı
- b. 3313
- bābü't-tevbe** Yer adı
- b. 3311
- bādām/bādem** (F.) Badem
- b. 5881
- b.+la 4131
- Bābil** Yer adı
- b. 777, 3690, 3718, 3719, 3726, 3729, 5828
- b.+de 3788
- b.+dur 2514
- b.+ün 3728
- 'ayn-ı B., memleket-i B.
- bād**
- b.-ı şabā** Doğudan esen hafif boş rüzgar, Saba yeli
- b. s.+yıla 2002
- ba'de**
- ba'de't-tūfān** Nuh tufanı'ndan sonra
- b. 4662
- bādem** bak. bādām
- bādiye** [badya→ Yun. bathcia] İçine şarap konulan geniş, yayvan kap
- b. 3146, 3146
- b.+lerin 3156
- b.+yi 3148
- bādiye** (Ar.) Çol, kır
- b.+dur 5539
- Bādiye** Yer adı
- b.+ye 4863, 5335
- bāğ** (F.) Bahçe, bostan, bağ
- b. 1199, 4780, 5003, 5578, 5585, 5625
- b.+a 293, 5517, 5576, 5577
- b.+da 382
- b.+dan 297, 299, 5577
- b.+dur 5515, 5620
- b.+ı 292, 1901, 5526
- b.+ıdı 5518
- b.+ım 295, 5584
- b.+ına 295
- b.+lar 1801
- b.+un 5574, 5576, 5622
- b. dikmek** Bahçe yetiştirmek
- b. 1199
- bağa** Kaplımbağa
- b. 2048
- Bağdād** Yer adı
- b. 3789, 3791, 4684
- b.+a 3813, 4894, 4901
- b.+da 3821, 5839
- b.+dur 4423
- b.+ı 3792, 4424, 4862
- b.+un 3807, 3810, 3813

a.+ı 2541
 →hudūd-ı A., nār-ı A.

Azeştān Yer adı
 a.+da 2433

azgır
 →su a.ı

'azil
 a. it- Görevden almak, işine son vermek, azletmek
 a. i.-di 5023

'azīm (Ar.) 1. sf. Büyük, ulu, azametli
 a. 559, 560, 583, 684, 708, 850, 1566, 1578, 1867, 1974, 2053, 2118, 2119, 2123, 2147, 2177, 2217, 2222, 2231, 2260, 2263, 2415, 2438, 2742, 2749, 2760, 2761, 2762, 2765, 3126, 3130, 3284, 3473, 3548, 3780, 3780, 3850, 3862, 3867, 3871, 3876, 3907, 3995, 4233, 4341, 4360, 4371, 4380, 4484, 4506, 4507, 4519, 4524, 4531, 4557, 4560, 4563, 4568, 4573, 4597, 4606, 4739, 4788, 4925, 5142, 5301, 5411, 5634, 5636, 5747, 5751
 a.+dür 4445
 2. is. Büyük, ulu, azametli
 a. 4282, 4445
 3. zf. Azametli bir şekilde
 a. 1264, 1424, 1517, 1517, 1596, 3622, 3689, 4105
 →buḥār-ı 'a., bünyād-ı 'a., memleket-i 'a., nebeviyye-i 'a., şehri 'a.

āzīne (F.) Cuma günü
 a. 787, 787, 3349, 3355, 3355
 a. irtesi Cumartesi
 a. 3349, 3351, 3353, 3355

'azīz (Ar.) 1. Aziz
 a. 1881, 1882, 5228, 5346
 a.+dır 2885, 4923
 2. İleri gelen, şerefli kimse
 a.+dır 3244
 a.+un 4803
 3. Yüce, ulu
 a.+dur 84
 →cevher-i 'a., 'ömr-i 'a.
 a. dut- Hürmet göstermek, kıymet vermek
 a. d.-un 4197
 a.-i **Mıṣır** Mısır hükümdarı, Mısır azizi
 a. 3131, 3134, 3137
 a. M.+a 3130
 a. M.+un 3136

azlık Azlık
 a. 1025

'azm
 a.-i **kal'a-i Belkıs** kıl- Belkıs'ın kalesine hareket etmek, yönelmek
 a. kıl-dı 3911
'Azrâil (Ar.) Ölüm meleği, dört büyük melekten birisi, Hz. Azrail
 a. 699, 702
 a.+dür 687
 →sıfat-ı A.

azrak Daha az
 a. 2948

B

bā (Ar.) Be harfi
 b. 1946
bāb (Ar.) 1. Bir kitabın bölümlerinden herbiri
 b. 518, 723, 724, 2251, 5567
 b.+da 497

ayva Ayva

a. 4300

'**ayyār** (Ar.) Hilekâr, dolandırıcı

a.+hardan 5481

'**Ayyuḳ**

a.-ı **sa'd** Yer adı, Cevza burcunda bir yıldız

a. 1442

az Çok karşıtı, az

a. 1201, 1884, 3035, 3097, 3726, 3840, 4690,
5791, 5827, 5827, 5828

az az *zf.* Azarazar, az az

a. 1100

'**Az** Kişi adı

a. 5312

az- 1. Sapıtmak, doğru yoldan çıkmak

a.-mişlardur ... *ol/şavım anıḡ sebebiinden
azmuşlardur...*4507

2. Yolunu kaybetmek, yolunu şaşırarak

a.-mayavuz ... *bize bir çäre eyte ki/yolda biz
azmayavuz...*2304

→yol a.

a'zā (Ar.) Organlar, uzuvlar

a.+da 227

a.+nun 1890

a.+sı 5648

a.+sından 222

a.+sınun 529

'**azāb** (Ar.) İşkence, ceza

a. 5597

a.+ı 924

a. **feriştəsi** Azap meleği

a. f.+dur 733

azacıḳ Çok az, azacık

a. 1814

āzād

a. **eyle-** Serbest bırakmak, azat etmek

a. e.-di 2734

a. **ol-** Kurtulmak, serbest olmak, azat olmak

a. o.-ur 3382

āzāde

a. **ol-** Serbest hâle gelmek, azat olmak

a. o.-durur 1884

azal- Azalmak

a. o.-muş 2748

a'zam (Ar.) En büyük, en azametli

a.+ı 577

→felek-i a., feres-i a.

'**azamet** (Ar.) Azamet, uhuluk

a. 5715

a.+i 59, 188, 1070, 2247, 3381

a.+ile 243, 1016, 1018

a.+in 5354

a.+inden 601, 742, 1071

a.+ine 1070

a.+ini 656, 745, 2230, 2245, 3298, 4563, 5007

a.+iyle 4628

a.+le 66, 2583, 4215

a.-i masnu'a Mahlukatın azameti

a. 1070

'**azametlü** Ulu, çok büyük

a. 663, 822, 974, 987, 1499, 2819, 4772, 5579

'**Āzer** Kişi adı

a. 4724

Azeribayicān/Azerbāyicān/Adırbayicān

Yer adı

a. 2530, 3732, 4309, 5031

a.+da 2263, 2273

a.+dan 1590

- a.-ı Şebdiz Yer adı
a. 2348
- a.-ı Vezn Yer adı; Sıkaynağı
a. 2384
- 'aynü âb-ı süzin Yer adı
a. 2340
- 'aynü çeşme-i Cäcerüm Yer adı
a. 2291
- 'aynü'd-Dem Kızılsu
a. 2330, 2330
- 'aynü'l-Faziyyât Yer adı
a. 2362
- 'aynü'l-Hamse Yer adı
a. 2311
- 'aynü'l-hâr Yer adı
a. 2310, 2325, 2344
- 'aynü'l-hayât Hayat suyu, ölümsüzlük suyu,
ab-ı hayat
a. 2293
- 'aynü'l-Marzî Yer adı
a. 2379
- 'aynü'l-Meyşüme Yer adı
a. 2341
- 'aynü'l-Yemîn Yer adı
a. 2391
- 'aynü'r-Râmî Yer adı
a. 1478
- 'aynü's-Sebt Yer adı
a. 2336
- 'aynü's-Selvâm Yer adı
a. 2332
- 'aynü Ayn, upkı
a. 123
- ayran Ayrılan
a. 2931
- a.+a 2901
- ayrık bk. ayrık
- ayrıl- (Bir yerden, bir kimse-den, bir şeyden)
Uzaklaşmak, ayrılmak, gitmek
a.-dı 3962
a.-dılar 80
a.-mak 253
a.-mayam 314
a.-maz 1039, 1090, 1398
a.-muş 492
→câni teninden a.
- ayru Başka, farklı, ayrı
a.+dur 1009
- ayruk/ayrık 1. sf. Başka, diğer, gayrı
a. 130, 480, 1024, 1588, 2338, 3108, 3685,
3696, 3919, 4279, 4281, 4716, 4917, 4939,
5547
5766, *ayruk yirden getirililec.*..5804
2. zm. Başkası, öteki, diğeri
a. 5386
a.(g)+a 3658, 4248, *soyle sanma ki sen Dârâ ya
zafer bulduğ sevketiğ vardır ayruga/kaşd
idersin.*..5425
a.(g)+ın 88
a.(g)+ından 997
a.+lar 3267
a.(g)+un 150
3. zf. Artık, bundan sonra, bir daha
a. 2716, 2908, 3001, 4490, 5485 *'ömrü tamâm
otur bundan soğra ol 'âlem-i ebedî olur ayrık
anug/zevâli olmaz ...* 1051
- ayn Ayn
a. 1380

- ayaklı**
→dort.a.
- a'yân** (Ar.) Muayyen ve müşahhas olan şeyler
a.+dan 849
- 'ayb** (Ar.) Ayıp
a. 3234
a.+ı 3238, 4253, 4714, 5051, 5058, 5340,
5341, 5342, 5344, 5347, 5349
a.+ında 538
a.+ını 36
a.+unu 3255
a. it- Ayıp saymak, ayıp karşılamak, kınamak
a. i(d)-erler 4716
- aydın** Aydınlık
a. 1700, 2092, 2099, 2485
a.+dur 2087, 3093
a.+ına 3099, 3493
a. ol- Işıklanmak, parlamak, aydınlık olmak
a. o.-ur 3096, 3512
- aydınlık** Işık, aydınlık
a.(g)+a 2824, 4049
a.(g)+ı 1178, 3018, 3213, 4050
a.(g)+ının 2092
a. vîr- Işık saçmak
a. v.-ur 5606
- âyet** (Ar.) Kuran surelerini oluşturan
cümlelerden her biri, ayet
a. 32, 71, 112, 190, 191, 244, 275, 680
a.+den 279, 3672
a.+i 111, 3671
a. viribi- (Allah) Cebrail vasıtasıyla ayet
göndermek
a. v.-di 680
- âyin** (F.) Dinî tören, ibadet, kult
a.+i 4501
a.+idur 4512
a.+leri 4512
a.-i **İslâm** İslam dini, İslâm akidesi
a. 5223
- âyine** (F.) Ayna
a. 285, 1936, 1936, 2821, 3043, 3826
a.+ye 2822
- aylık** 1. Bir ay içinde gerçekleşen, bir ay süren
a. *dort aylık yoldur şeh-i Beyzâ'dan ta sedd-i İsfendiyâr'a degin* 1959, 1960, 2032, 5090
2. sf. ...aydan beri var olan
a. ... *dort aylık canavar şüretinde ki cinnîler duzmüşlerdu...* 3996
- 'ayn** (Ar.) Ayn harfi
a. 2101, 2792, 4587
- 'ayn** (Ar.) Göze, kaynak
a. 2283, 2358
→diyâr-ı a., tarfetül-'a.
a.-ı **Ahmer** Yer adı
a. 2266
a.-ı **Ahmaş** Yer adı
a. 2268
a.-ı **Bâbil** Yer adı
a. 2276
a.-ı **Emeliyye** Yer adı
a. 2376
a.-ı **Esved** Yer adı
a. 2273
a.-ı **Qarkîsiyâ** Yer adı
a. 2365-66, 2369
a.-ı **şevir** Yer adı, Boğa burcunun en parlak yıldızı
a. s+dur 1430

3. *mec.* Korkak

a.+dur ... *sizüg dñtiğuze doren*
'avratdır...5365

a. idin- Nikahlanmak, evlenmek, nikahı altına
almak

a. i.-di 4128

'Avri'ays bin Ebrehe Kişi adı

a. 4452

'avret (Ar.) Ut yeri, mahrem yer

a.+inün 2467

avuç Avuç

a. 3217, 3218, 4795, 4798

avun- bk. avın-

avut- bk. avıt-

'Avvâ Yer adı

a. 885

ay 1. Dünyanın uydusu, kamer, ay

a. *ve ay kaçan kim tamâm olup bedr olsa eksilse*
gerekdir 204, 447, 1173, 1177, 1186, 1191,
1194, 1198, 1206, 1208, 1212, 1215, 1231,
1231, 1232, 1245, 1247, 1249, 1257, 1259,
1271, 1273, 1274, 1299, 1704, 1712, 2675,
2863, 2978, 3596, 3597

a.+a 1508

a.+da 1275

a.+dan 1176, 1369

a.+ı 1073

a.+un 505, 872, 1171, 1178, 1182, 1185,
1187, 1192, 1197, 1199, 1202, 1203, 1204,
1205, 1205, 1255, 1263, 1264, 1267, 1274,
4469

2. Yılın on ikide biri, ay

a. 1384, 1386, 1388, 2033, 2667, 3818, 4087

İbn-i 'Abbâs eydür Resûlullah ile on iki ay

namâz kıldım Beytül-mukâddes'de 4645

a.+da 1333, 1355, 1368, 2042, 2042, 2059,
3612, 4580

a.+dan 1370, 2033

a.+durur 5393

a.+ı 5800

a.+ını 2754

a.+ında 4513, 5022

→yeni a.

a. gögi Birinci kat gök, atmosfer tabakası

a. g.+nden 1180, 1181

ayak 1. Ayak

a. 253, 1014

a.+dan 3401

a.(g)+ı 2682, 2981, 3400, 4632, 4972, 5646

a.(g)+ım *kim benim ayağım yokdur ki senügle*
bile gidem... 298, 4477

a.(g)+ın 2682, 3398, 4357

a.(g)+ına 990, 993, 2366, 4609

a.(g)+ım 2381, 2683

a.(g)+ınun 2461

a.(g)+ıla 4683

a.+ları 2058, 2610, 4532

a.+larına 1093, 3092

a.+larının 797

a.+larınuz 2405

2. Dayak, destek, ayak

a.+ları ... *dahî 'arşug çok ayakları vardır* 588,
589

3. Uzanıtı, kol

a.+ı *bu tağug altı biğ yüz tağlardan ayagi vardır*
ve dahî burug/depesinde bir kenise vardır...

2770

→eli a.ı durust ol-, kendü a.ıla gel-

- a. i(d)-erler 5276
a. i(d)-erse 1859
a. i(d)-se 5277
a. i(d)-up 2359, 3588
a.(lar) çık- Ses yükselmek, ses gelmek
a. ç.-ar 4044
a.(ları) gel- Sesler duyulmak, ses işitilmek
a. g.-di 297, 311, 1824, 2182
a. g.-ür 1664, 2054-55, 2148, 2280, 2649, 3577, 3583-84, 3584-85, 4506, 4573
a. g.-ürdi 3698
a. gelmez ol- Artık ses işitilmemek, ses duyulmamak
a. o.-ur 2450-51, 4757
a. iriş- Ses gelmek, ses duyulmak
a. i.-ür 2056
ävāze (F.) Yüksek ses
a. 1676
a.+den 4159
a.(ler) gel- Sesler duyulmak
a. g.-ür 2415, 2438
a. vir- Seslenmek, haber vermek
a. v.-ür 3591
avcı Avcı
a.+ları 5089
a.+lar 1547, 5094
‘avdet
a. it- Geri gelmek, dönmek
a. i(d)-erlerdi 3689
avın-/avun- Teselli bulmak, avunmak
a.-masa 1546
a.-ur 1547
avit-/avut- Teselli etmek, avutmak
a.-dı 4669
a.-dun 4670
avla- Yakalamak, avlamak
a.-manız 3349, 3353
a.-mazlar 2061
a.-rsın 2016
‘avrat (Ar.) 1. Kadın
a. *kim aavug içinde bir ‘avrat çıkar bir ata binanıs efinde bir gözgü* 269, 283, 1232, 1395, 1405, 1456, 1492, 1511, 2440, 3020, 3124, 3963, 4128, 4139, 4223, 4606, 4608, 4610, 4630, 5190, 5530, 5696
a.+a 1234, 1236, 2884, 4142
a.+dur 1394, 4598
a.+ı 4145, 5052
a.+lar 3310, 3393, 3748, 3775, 3804, 4119, 4551, 4551, 5342
a.+lara 1389, 3775
a.+lardan 5651
a.+ları 3969, 4115, 4709, 5714
a.+larını 4788
a.+larının 530
2. Eş, zevce
a.+ı *erret Saba şehrine Belkıs pādīshāh oldu tā Süleymān’uy ‘avratı/olınca degin* 3940
a.+ıla 4194
a.+ın 3636, 5701
a.+ına 300, 308, 308, 4216, 4844, 5704
a.+ını 4632, 5695
a.+larını 3930
a.+larınızı 3926
a.+larınıza 3934
a.+unı 4635
a.+un 5702

2. Dışarıya çıkarmak, dışarı vermek
a. ar *anuy birisine her ne kimi bunksalar yine taşın atar ol birisiuuy içinde* 2421

ata 1. Baba
a. *çunki buyurdi Zazerebi eydur ey ata...* 3903
a. +ları 5251
a. +ını 1218, 4131, 4733, 5379
a. +ına 4133
a. +ını 2302
a. +ısı 202, 1209, 2297, 2302, 2427, 3891, 3899
a. +ıdır 3893, 4725
a. +ısına 3895
a. +ısını 2303, 5252
a. +ısınım 1633
2. Cet, soy
a. +larını ... *becum ataların fal'a i Ehyaz' dajdur anları zühâr incitmezsin.* 3639

'atâ
ata-bahş Comerî, eli açık (kimsesi)
a. 488

'Atebe/'Atebe bin İnrân Kişi adı
a. 3770, 3774, 3782

'Atebe İbnu Nafi Kişi adı
a. 5143

ateş
ateş-hane Mecrûsi mabedi, ateşe tapanların ibadet yeri
a. 4027
a. h. +ları 4462, 5401
a. h. +ısı 3572
âteş-perest Ateşe tapan
a. 1611
a. p. +den 1610

a. p. +di 5677
a. p. +ını 508

ateşi (Ar.) Ateşle ilgili, ateşli
a. +dır 1426, 1473

atıl- Atılmak
a. +ını ... *bun su ol filin idbarından girurarslacuuy âğrından çıkar ki nafi atılır dahî gini doner* 2146

atlan- Atılmemek
a. +ını 4569

atlas (Ar.) Üstü ipek, altı pamuk kumaş
a. 5123
→felek i a.

atlu Suvari, atlı
a. 1474, 3450, 4966
a. +dan 1098, 1100
a. +ıya 5244

'Av İbn-i 'Abdullah Kişi adı
a. 5329

avâz (F.) Ses, seda
a. 1677, 4177, 4292, 5439, 5751
a. +dan 2439, 2439
a. +ı 2182, 2280, 2684, 2686, 3564, 3587, 4046, 4087, 4756
a. +dır 4574
a. +ıla 4583
a. +ını 1679, 2148, 3588, 3591, 4755, 5654
a. +ından 1093, 1678, 2802, 4158
a. +ını 669, 2021
a. +ları 2449, 2449
→âğzından a. çık-

a. it Seslenmek, ses çıkarmak
a. i(d) er 2624

as(r)l (Ar.) Esas, temel, aslı

a.+ı 1745, 1897, 2198, 2564, 2564, 2903,
3023, 3027, *eger kibriti bir gaym yire iletseler*
su'lelelenmez

aşlı bu'kibrütüğü bu'kür-ı dıf'ındandır... 3073

a.+ında 1758

a.-ı **nî'am** Nimetlerin aslı, esası

a. 7

aşıl- 1. Yukarıdan sarmak, asılı olmak

a.-miş ... *ve daht zencülerden biğ beş yüz*
kandil aşılmuş kimi altun... 3302

a.-mişdir 1493

2. İdam edilmek, iple asılmak

a.-ur ... *bir zengî gelür boğazını ol çengüle urur*
ol batug öginsle/aşılır za ki başı üzilür bir
yaga düşer... 4303

aşılı Asılmış vaziyette, asılı

a. 2186, 3965, 4665, 4955, 5306

a.+dur 1511

'asır (Ar.) Yüzyıl, asır

a.+da 1982, 4631

'âşî (Ar.) İsyankâr, isyan eden

a. 587, 1830

a. **ol-** İsyân etmek, karşı gelmek

a. o.-a 1229

a. o.-an 3686

a. o.-dı 4356

a. o.-dılar 4352, 5652

a. o.-salar 3682

'Asî Kişi adı

a. 5694, 5700

Askalan Yer adı

a. 4876, 4880

a.+da 4879

a.+dur 4877

Asker/Asker-i Mükerrrem Yer adı

a. 4903, 4907

aşl (Ar.) Kuş

a. 3586, 3587

aşli (Ar.) İşlenmemiş, som (maden)

a. 2976

aş-

→hadden a.

aşağa/aşağı 1. Aşağı, aşağıya, alt taraf

a. 1102, 1492, 1692, 2244, 2282, 2364, 2369,
2377, 2663, 2939, 3117, 4278, 4324, 4684,
5712

a.+dan 2242, ... *ol menâremüj üzerinde bir at*
düzmişler ki aşağıdan/bir serçe değli görünür
...3450

a.+dur 3207

a.+sı 823, 910, 2502, 4187, 5480

a.+sından 4544

2. Değer bakımından daha az

a. *günüş dahtı bir cevherdür altundan aşağı*
...3023

a.+dur 5491

→başı a. don, başı a. döndür-

a. **bırak-** 1. Aşağıya salmak, aşağıya
sarkıtmak. bırakmak

a. b.-dı *levhi boynundan aşağı bıraktı... 2193,*
4609

2. Aşağı atmak

a. b.-dı 4577, 4632, 4764-65

a. b.-dılar 4247

a. b.-dum 4637

a. b.-dun 4634-35

a. b.-mişler 5497

arzu İstek, heves

a.+ndur 283

a. it- İstemek, dilemek, arzulamak

a. i.-di 192

a. i.-miş 4368

aş- 1. Bir şeyi bir yere üfletirip aşağıya

sarkıtmak, asılı bırakmak

a.-arlar 5280

a.-dılar 3333, 3334

a.-dı ... *anuy-cün Haḫ te 'alā/levḫūl-maḫfūzi*
anuy altında aşdı ... 632

a.-miş 4717

a.-mişdur 3943

2. İdam etmek, asmak

a.-mıydı *çok hatûlar eylemiş-içî 'Abdullahibn-i*
Zubeyr'i öldürmüş aşmış-ıdı 5508

asaḫo- Asırvermek, asmak

a.-dı 3658, 4075

a.-dılar 3329, 3332

a.-muşlar 4567

'aṣā (Ar.) Değnek, baston, asa

a.+larla 5604

a.+nı 3229

a.+nun 3240

a.+sını 3230

a.+yıla 3240

'aṣab (?) Bir bitki

a.+dur *eydür ki 'âlem tolaşdur dört nesneyile*
ol dört daḫı Yemen'üdedür veresdür hatardur
kendirdür 'aṣabdur...5544

Āṣaf Kişi adı

a. 327, 332

Aşam Yer adı

a. 4095

āsān (F.) Kolay

a.+dur 4386

a. eyle- Kolaylaştırmak

a. e.-gil 1137

a. ol- Kolaylaşmak, kolay hâle gelmek

a. o.-dı 1139

a. o.-ur 260

āsār (Ar.) İzler, nişanlar

a.+ı 2738

Asbat Kişi adı

a.+a 5202

'aselî (Ar.) Bal renkli, bal renginde

a. 2867

asfar

→benu'l-a.

asğar

→dübbül-a., nabs-i a.

Asgara Yer adı

a. 2425

aṣḫāb (Ar.) 1. Arkadaşlar, dostlar, yardımcılar

a.+ıla 2233

2. Hz. Muhammed'i görmek ve sohbetine etmek
şerefine ulaşan kimseler, sahabiler

a.+ından 5300

a.-ı Resül Hz. Muhammed'in sahabeleri

a. r.+den 5782

a.-ı Resülullah Hz. Muhammed'in

sahabeleri

a. 1241, 4157

a. ü'l-uhdūd Cehennem ehli, cehennemlikler

a. 5336

aṣḫābū'r-Re's Res ashabı

a. r.+un 3841

artuk 1. Başka, gayrı, ayrı
a. 41, 258, 607, 721, 2115, 2276, 2588, 2621,
3007, 3603, 4080
a.(g)+a 40
is. 2. Fazla, çok, ziyâde
a. 493, 497, 630, 1529, 3573
a.(g)+a 4183
a.+dır 189, 241
a.+dur 1735, 1915, 3855
3. Ayn, başka
a.(g)+ı 2951
4. sf. Başka, ayrı, diğer
a. 3086, 3103, 4776, 5818
5. zf. Bundan sonra, bundan başka
a. 3542
5. ed. Kısır, ...den fazla
a. *şehrîg bâzârına ol big aqça artuk hanc olmadı*
...5183
→yuzden iki a.
a. ol- Ziyâdeleşmek, fazlalaşmak, artmak
a. o.-ur 378, 2795
artuklık 1. Üstünlük
a.(g)+ımız *onlardan artuklığıız yokdur ...* 3752
2. Olgunluk, nihâyet
a.(g)+ında ... *âğaçlar ayug/evvelinde*
*artuklığında yirden şü alur...*1204
artur- 1. Artırmak
a.-sa ... *Hağ/te 'âlâ hazretleri gözi nürn artursa*
bedî' degildir... 804
a.-ur 405, 794, 2909, 3019, 3083, 5289
a.-gil 245
2. *nec.* Yükseltmek, yüceltmek
a.-urdi ... *her kankısınuğ/kim bilisi artuğdur*
anug mansıbın ve mertebesin artururdi 241

aru An
a. 2484
Arım Yer adı
a. 4522
Ārvend Yer adı
a. 2666
Ārvendük Yer adı
a. 470
arž (Ar.) Dünya, arz
a. 5830
a.+dan 1387
a.+ı 2512, 2513, 2515, 4977, 5369, 5452
a.+ını 2621
→istidâret-i a., kubbetü'l-a., kure-i a., senâm-ı
a.
a. u semâ Yer ve gök
a. 5830
a.-ı **Berka** Berka ülkesi
a. b.+dandur 5199
a.-ı **Rüm** Bizans ülkesi, Bizans
a. 4307
'arž (Ar.) Enlem
a.+ı 4977, 5369, 5452
'arzına Enlemesine
a. 2525
'arž
a. eyle- Soylemek, bildirmek, arz etmek
a. e.-di 393
a. e.-r 629
a. it- Soylemek, bildirmek, arz etmek
a. i.-di 5703, 5706
a. i.-diler 1248, 2427-28
a. i.-dum 1831-32

a.+dı 5507
a.+dur 2738, 3300, 3320, 3320, 3418, 3418,
3422, 3422, 3424, 3424, 3424, 3430, 3430,
3504, 3510, 3535, 3536, 3845, 3848, 3849,
3849, 4296, 4332, 4334, 4336, 4601, 4661,
4942, 5376, 5376, 5452, 5453, 5456, 5595
a.+ıdı 3617

arıt- Temizlemek, artmak

a.-dı 4726

'arıt

→kuffâr-ı a.

'arıyet (Ar. < 'arıyyet) Ödünç, eğreti

a. 208

a.+dur 207

arka Sırt, arka

a.+larını 3529

a.+ma 5865

a.+sına 2110, 4278, 4281, 4287, 5866

a.+sından 5867

a.+sındaki 1650

arkun

arkun arkun Yavaş yavaş, ağır ağır

a. 2368, 2368

armağan Amağan

a.+ıla 2735

arpa Arpa

a. 2901, 2931, 3119, 3172, 3276

'Arra Birkavimadı

a.+nun 532

arslan/aslan Aslan

a. 571, 790, 795, 822, 863, 921, 1452, 2144,
2480, 4001, 4847, 4851, 4855, 4856, 4944,
4963, 5372, 5373, 5385, 5864, 5865, 5867,
5868

a.+a 5863, 5865

a.+ı 4967

a.+lar 3665

a.+ları 5428

a.+lardı 5427

a.+un 2146, 2151, 4850, 5866

a. agzı Yer adı

a. 2131, 2135

'arş (Ar.) Göğün en yüksek katı, dokuzuncu kat

gök, arş

a. 558, 569, 582, 633, 736, 743, 752, 758

a.+a 585, 591

a.+ı 558, 568, 573, 575, 578, 580, 580, 1907

a.+un 562, 588, 590, 598

→dürre-i a.

arşun Bir uzunluk ölçüsü, arşın

a. 2278

art- Artmak

a.-a 1198, *nazar ide ki göğünün aydınlığı arta
eger ma 'cün iderlerse ...* 3018

a.-ar 802, 803, 1196, 1811, 2350, 2991, 5214

a.-dukça 1769

a.-madılar *pes andan sonra tevâlid ve temâsul
kalmadı artmadılar üremediler* 3725

a.-ması 1200, 2030

a.-mazdı 5215

a.-sa 2226, 5213

→içi a.

artucak Daha çok, daha ziyadece

a. 343

artucu Bitki, ot

a.+lardır 2489

artugrak Daha çok, daha ziyadece

a. 5727

a.+un ve *bure-i 'akreb* ve *'Arab'ıy ve Mısr'ıy*
ve *Yemen'ıy ve Hicaz'ıy ve Emlek kavminıy*
1470

→cezhretü'l-A., dîn-i A., iklim-i A., melik-i A.

A'rac Yer adı

a. 2659

aralık 1. Ara yer, ara, aralık

a.(g)+ında 4805 ... *bu iki kutbup/aralığında bir*
dâ'ire vardır ki... 869

2. İki yer arasındaki mesafe, uzaklık

a.(g)+ı 4180, 4333 .. *her kapınıy amlığı bir*
fersengyoldur... 4038

3. Geçit

a.(g)+ı *anda dağı ol tağlar vardır ki aralığı t*
aracığıdır... 5417

4. Mekân, mahal, yer

a.(g)+ında *bir cezhre vardır Serendib aralığında*
... 1654

5. Esna, an, zaman

a.+da 355, 1633 *bundan şogra evlenmek*
zahmeti dağı bu aralık da hastalıklar zahmeti...
254

âram

a. it- Dinlenmek, oyalanmak, durmak

a. i.-mez 843

a. ol- Durmak, susmak

a. o.-dılar 4061

âram-gâh Dinlenilecek yer, dinlenme yeri

a.+ıdur 5253

a. **kıl-** Dinlenme yeri yapmak, yaşamaya
elverişli bir hâle getirmek

a. k.-dım/k.-dım 2466, 2615

Aras Yer adı

a. 3836

→nehr-i A.

Arestâtalıs Kişi adı

a. 5473

'arbe de (Ar.) Gürültü, kavga, döğüş, paturu

a.+ye 1376

ard/art 1. Arka taraf, arka, peş, art

a.+ıdur 1126

a.+umuzca 3776

a.+ına 2058 ve *dağı donmuş ardına bakar dırler*
ki Çin ve Mâçin tağında

bir depecik vardır... 1422

a.+ınca 250, 670, 2446, 4669, 5659

a.+ında 1487, 1953

a.+ındadır 1947

a.+ında 3307, 4033, 4762

a.+ından 2222

a.+larınca 3781

2. Alt taraf, alt

a.+ından *bakır tepsinıy ardından kendiyeye çeker*
... 3115

a. **ına düş-** Peşine düşmek, takip etmek

a. d.-di 3237

arı Anı, saf

a. 3006, 4700

a. **eyle-** Temizlemek, ayıklamak

a. e.-r 2876

arıtmaçlık Arıtma işi, arıtma

a.(g)+un 4392

'ârî (Ar.) Ödünç

a.+dur 1178

arış Arşın

a. 866, 2082, 2501, 3203, 3204, 3204, 3300,
3303, 3579, 3964, 4237, 4382, 4520, 4566,
4566, 4641, 5272, 5358, 5729

4781, 4781, 4791, 4806, 4809, 4810, 4811, 4817, 4856, 4915, 4929, 4933, 4942, 4944, 4965, 4969, 4975, 4977, 4978, 4997, 5007, 5032, 5042, 5070, 5071, 5086, 5100, 5102, 5115, 5117, 5130, 5154, 5155, 5193, 5247, 5258, 5273, 5275, 5288, 5290, 5304, 5316, 5317, 5317, 5318, 5332, 5356, 5357, 5362, 5410, 5452, 5477, 5491, 5523, 5540, 5541, 5542, 5579, 5583, 5594, 5606, 5623, 5628, 5631, 5632, 5637, 5671, 5686, 5698, 5740, 5751, 5791, 5806, 5858, 5880, 5889

a.+dur 336

a.+la 716, 1089, 1170, 1174, 1175, 1281, 1656, 1839, 1872, 2335, 2343, 2365, 2396, 2800, 2969, 3391, 3890, 4073, 5085, 5282

a.+ladur 8, 406, 1877, 3097

ara 1. Mekân, yer, mevki

a.+da 641, 1579, 1584, 2304, 3581

a.+dan 1092, 1869, 4286, 4769, 4826, 5645

a.+nun 2341

a.+ya 2027, 2647, 3465, 3564, 4476, 4489, 4768

a.+yı 3950

2. Şahıslar arasındaki ilgi, ilişki, münasebet

a.+muzda 4655

a.+sında *bu iki big arasında dahtı husûnet ald.* 5311

3. İç, ara

a.+nuzda 4053

a.+sına 3237, 3850

a.+sında 218, 255, 1540, 1830, 1961, 2184, 3026, 3239, 3569, 3883, 4219, 4451, 4862, 5212

a.+sındadır 2529, 3978

4. Boşluk, aralık, ara

a.+sı 4521

a.+sına 3850

a.+sında 507, 589, 2310, 5105, 5285, 5457, 5499

a.+sındadır 2660, 2764, 4914, 5105

a.+sından 5484

5. İki şey arasındaki mesafe

a.+sı 1999

a.+sında 2267, 3626, 3845, 3854, 4227, 4351, 4688, 4937

6. Orta, iki şeyin ortası

a.+sında ... *anuy reği fuztılığa aklık arasındadır.* 2855

a.+sındağı 5518

→bir a.ya getir-, bu a.da, bu a.ya, ol a.

a. yir Orta, ara

a. y.+inde 1255

a. y.+imüzde 4658

araya al- Çevrelemek, etrafını çevirmek

a. a.-mişdur 5270

ara- Bulmaya çalışmak, aramak

a.-dılar 3502

'Arab (Ar.) 1. Arabistanlı, Arap (lar)

a. 827, 907, 911, 1010, 1012, 1508, 1762, 3662, 3664, 4743

a+a 3578

a.+dan 5539

a.+dur 3982

a.+un 3663, 5539

2. Arabistan

a. 2497, 2535, 3975, 5263

a.+dur 4866

a.+ın 817, 829, 850, 876, 962, 1093, 1118,
1200, 1239, 1326, 1817, 2253, 2594, 2595,
2598, 2672
2675, 3270, 3529, 3684, 3753, 3754, 3755,
4091, 4537, 5038, 5101, 5113, 5167, 5249,
5253, 5336, 5437, 5544, 5621, 5738, 5831
a.+unla 4994
ağraş- Birlikte homurtulu ses çıkarmak,
haykırmak
a.-ırlar 3666
ansız O olmadan, o olmaksızın, onsuz
a. 5, 6, 4636
Antakiyye Yer adı
a. 2197, 4318
a.+de 5749
a.+den 4307
a.+ye 5758
a.+yi 5793
→zelzele-i A.
anuş Ol zamanının ilgi hâli, onun
a. 4, 58, 79, 94, 147, 196, 220, 221, 239, 241,
247, 248, 250, 264, 265, 269, 281, 282, 386,
402, 403, 422, 456, 460, 490, 510, 516, 546,
561, 583, 586, 589, 603, 604, 632, 632, 636,
637, 654, 655, 656, 659, 665, 687, 707, 713,
715, 723, 745, 747, 775, 777, 788, 789, 817,
818, 821, 828, 832, 841, 848, 858, 915, 944,
975, 976, 1030, 1033, 1037, 1051, 1068, 1086,
1099, 1110, 1117, 1123, 1131, 1150, 1156,
1167, 1187, 1193, 1239, 1242, 1244, 1244,
1259, 1261, 1265, 1266, 1312, 1315, 1319,
1331, 1380, 1382, 1395, 1397, 1403, 1404,
1433, 1487, 1492, 1499, 1501, 1503, 1583,
1614, 1616, 1646, 1668, 1728, 1740, 1784,

1787, 1793, 1835, 1854, 1891, 1893, 1895,
1909, 1909, 1923, 1928, 1945, 1946, 1952,
1953, 1963, 1964, 1967, 1971, 1985, 1985,
1991, 1998, 2005, 2013, 2023, 2030, 2031,
2035, 2054, 2062, 2065, 2073, 2078, 2079,
2079, 2087, 2092, 2092, 2107, 2120, 2123,
2130, 2148, 2155, 2156, 2163, 2165, 2196,
2197, 2198, 2209, 2212, 2216, 2231, 2240,
2241, 2242, 2247, 2260, 2274, 2283, 2312,
2352, 2371, 2372, 2379, 2381, 2385, 2389,
2421, 2423, 2425, 2426, 2426, 2434, 2437,
2437, 2448, 2449, 2452, 2452, 2469, 2471,
2514, 2581, 2591, 2601, 2604, 2619, 2620,
2635, 2641, 2674, 2697, 2722, 2723, 2737,
2738, 2740, 2750, 2773, 2777, 2788, 2825,
2843, 2849, 2854, 2855, 2875, 2876, 2898,
2903, 2918, 2937, 2941, 2972, 2974, 3040,
3044, 3046, 3052, 3054, 3062, 3066, 3096,
3099, 3101, 3103, 3110, 3116, 3116, 3144,
3156, 3164, 3172, 3192, 3219, 3233, 3269,
3275, 3276, 3280, 3289, 3292, 3301, 3306,
3317, 3339, 3354, 3368, 3387, 3397, 3410,
3411, 3412, 3455, 3463, 3465, 3479, 3493,
3504, 3507, 3508, 3511, 3516, 3534, 3537,
3544, 3575, 3586, 3587, 3597, 3598, 3600,
3609, 3617, 3625, 3628, 3710, 3711, 3764,
3790, 3800, 3804, 3809, 3826, 3846, 3848,
3854, 3856, 3859, 3868, 3879, 3880, 3908,
3933, 3963, 3965, 3982, 4009, 4027, 4066,
4072, 4073, 4077, 4083, 4096, 4139, 4143,
4156, 4223, 4407, 4419, 4420, 4437, 4441,
4485, 4486, 4507, 4511, 4530, 4563, 4568,
4581, 4598, 4601, 4631, 4650, 4670, 4691,
4713, 4723, 4724, 4729, 4744, 4753, 4770,

3. O sebepten, o sebeple, ondan dolayı

a. 1420, 1598, 3000, 3403, 4769 ... *varol bir
şivâr bünyâd eyledi / andan ağa Tâ'if dîşiler...*
4780

4. Ondan sonra

a. 2756, 3502

andan giri Ondan sonra, artık

a. 3688

andan öğdin Ondan önce

a. 3769

anı Ol zamirinin yukleme hâli

a. 49, 99, 162, 164, 242, 357, 360, 374, 386,
388, 391, 395, 406, 425, 468, 472, 475, 501,
560, 629, 642, 700, 706, 865, 866, 882, 906,
946, 997, 1028, 1163, 1214, 1230, 1240,
1309, 1311, 1335, 1538, 1565, 1572, 1586,
1590, 1604, 1609, 1635, 1668, 1680, 1686,
1855, 1868, 1870, 1915, 2017, 2019, 2027,
2101, 2135, 2258, 2297, 2306, 2317, 2367,
2378, 2400, 4442, 5353, 2576, 2640, 2727,
2730, 2746, 2755, 2795, 2813, 2814, 2831,
2834, 2845, 2851, 2874, 2880, 2894, 2916,
2958, 2967, 2967, 2973, 2987, 2995, 3030,
3033, 3100, 3126, 3149, 3149, 3150, 3152,
3169, 3178, 3186, 3249, 3293, 3329, 3334,
3340, 3343, 3365, 3388, 3390, 3391, 3425,
3428, 3437, 3438, 3459, 3611, 3648, 3661,
3698, 3706, 3759, 3771, 3816, 3840, 3881,
3976, 3980, 4024, 4062, 4070, 4070, 4111,
4112, 4118, 4141, 4152, 4184, 4223, 4245,
4255, 4257, 4258, 4295, 4317, 4351, 4445,
4497, 4597, 4600, 4602, 4633, 4636, 4669,
4724, 4727, 4727, 4728, 4734, 4772, 4785,
4787, 4790, 4848, 4850, 4878, 4882, 4893,

4901, 4902, 4904, 4904, 4906, 4910, 4931,
4948, 4949, 4980, 4998, 5002, 5020, 5030,
5036, 5045, 5047, 5076, 5089, 5149, 5154,
5156, 5179, 5192, 5227, 5269, 5283, 5292,
5293, 5296, 5307, 5331, 5373, 5374, 5453,
5455, 5474, 5478, 5499, 5500, 5528, 5532,
5606, 5614, 5629, 5635, 5698, 5701, 5867,
5887

anı-çün/anı-çün Onun için, bu sebeple,
bundan dolayı

a. 64, 184, 237, 457, 461, 587, 631, 654,
1140, 1941, 2405, 3015, 3110, 3281, 4637,
5501, 5678

a.+dur 3540

anjla- Anlamak, idrak etmek

a.-dı 3198

a.-dım ... *ben andan söyle anladım ki* ... 476

a.-ması 186

a.-yalar ... *ve dafu anıj kudretin ağılayalar* ...
282

anjlamaklık Kavrama, idrak, fehmet

a. 431

anılar/onlar Onlar

a. 751, 1297, 1498, 3918, 4037, 4160, 4527,
4533, 4739, 5116, 5135, 5276, 5353, 5353,
5689

a.+a 1656, 1856, 3511, 3709, 3721, 3775,
4033, 4536, 4740, 4825, 5049, 5164, 5275,
5597, 5691

a.+dan 138, 2790, 3542, 3752, 5169, 5409,
5735

a.+ı 143, 851, 1176, 1942, 2685, 2745, 3163,
3164, 3195, 3332, 3639, 3837, 4493, 4577,
4589, 5028, 5433

4503, 4508, 4517, 4553, 4565, 4578, 4578,
4593, 4606, 4643, 4665, 4689, 4708, 4717,
4723, 4780, 4793, 4796, 4840, 4847, 4847,
4854, 4882, 4906, 4910, 4921, 4923, 4929,
4949, 4959, 4969, 4971, 4978, 4985, 4996,
5002, 5004, 5006, 5012, 5014, 5014, 5022,
5028, 5029, 5031, 5040, 5041, 5075, 5075,
5078, 5082, 5084, 5087, 5095, 5106, 5115,
5131, 5131, 5131, 5133, 5149, 5161, 5162,
5180, 5183, 5202, 5207, 5239, 5255, 5257,
5270, 5270, 5271, 5278, 5286, 5288, 5299,
5300, 5315, 5319, 5322, 5323, 5383, 5387,
5400, 5401, 5402, 5403, 5405, 5405, 5406,
5417, 5442, 5445, 5465, 5474, 5486, 5497,
5507, 5507, 5526, 5529, 5541, 5545, 5573,
5587, 5589, 5594, 5598, 5599, 5607, 5612,
5612, 5631, 5636, 5672, 5684, 5693, 5712,
5717, 5745, 5849, 5874

a.+dur 1155, 1940, 3311, 3312, 3313, 3314,
3535, 3842, 4175, 4220, 4221, 4691, 4692,
4794, 4803, 4910, 4973, 5086, 5102, 5113,
5135, 5141, 5205, 5206, 5211, 5302

seniñ üzgün andadır ... 351

2. Oraya

a. 1129, 1224, 1230, 1565, 1625, 1786, 1944,
1951, 1955, 1995, 2056, 2136, 2165, 2168,
2217, 2339, 2381, 2402, 2495, 2651, 2700,
2802, 3329, 3332, 3333, 3437, 3568, 3636,
3662, 3765, 3871, 3906, 4063, 4085, 4095,
4260, 4370, 4518, 4539, 4560, 4586, 4596,
4602, 4641, 4750, 4764, 4800, 4802, 4910,
4930, 4999, 5018, 5028, 5045, 5163, 5414,
5463, 5492, 5582, 5596, 5601, 5628, 5690,

*tağda parslar vardır çok ve âdemî anda ol
sebepden vumaz* 5685

andağı Oradaki, o yerdeki, ondaki

a. 2153, 2742

andan 1. Ol zamirinin ayrılma hâli, ondan, o
şeyden

a. 53, 252, 285, 476, 632, 638, 732, 806, 875,
964, 987, 1039, 1157, 1341, 1549, 1567, 1618
1683, 1742, 1746, 1788, 1882, 1887, 1890,
1898, 1899, 2346, 2737, 2810, 2811, 2847,
2855, 2869, 2912, 2927, 2962, 3007, 3030,
3031, 3039, 3056, 3140, 3433, 3698, 3769,
3876, 3889, 4080, 4218, 4854, 4860, 5020,
5290, 5301, 5331, 5363, 5386, 5451, 5682,
5802, 5808, 5810, 5811, 5872, *İskender'e
katı / katı başar İskender andan korktı eyitdi
kim sen kimsin* 168

2. Ondan, o yerden

a. 1342, 1542, 1664, 1860, 1861, 1938, 1942,
2004, 2007, 2027, 2054, 2108, 2114, 2136,
2140, 2147, 2161, 2169, 2172, 2172, 2198,
2214, 2225, 2415, 2468, 2642, 2650, 2655,
2661, 2680, 2681, 2718, 2749, 2750, 2763,
2777, 2792, 2798, 2801, 3071, 3072, 3107,
3828, 3861, 4023, 4082, 4180, 4181, 4320,
4340, 4482, 4490, 4579, 4626, 4646, 4770,
4776, 4783, 4807, 4808, 4908, 5090, 5097,
5132, 5152, 5157, 5187, 5299, 5315, 5321
5416, 5626, 5712 *eydüler ki ol bunyâd dağı
anda vardır andan od çıkar ol o'dan* 1580
a.+dur 2161, 5197

3944, 4011, 4015, 4093, 4103, 4115, 4121,
4173, 4218, 4229, 4236, 4260, 4269, 4277,
4317, 4333, 4348, 4360, 4544, 4556, 4603,
4634, 4639, 4640, 4705, 4744, 4749, 4776,
4780, 4789, 4791, 4806, 4846, 4854, 4928,
4940, 4991, 5000, 5011, 5036, 5044, 5070,
5091, 5104, 5108, 5126, 5129, 5137, 5149,
5150, 5153, 5172, 5184, 5202, 5207, 5230,
5236, 5259, 5260, 5260, 5261, 5272, 5296,
5332, 5354, 5359, 5359, 5367, 5375, 5378,
5402, 5424, 5440, 5469, 5492, 5492, 5531,
5545, 5549, 5550, 5551, 5553, 5573, 5583,
5587, 5589, 5590, 5591, 5614, 5673, 5691,
5719, 5774, 5777, 5778, 5780, 5802, 5808
5824, 5875

'**Ānāt** Yer adı

a.+a 5335

'**anber** (Ar.) Misk gibi kokan, kıl renginde bir
madde

a. 5315, 5317

a.+i 5316

a.+lerle 3327

→muş ü. a.

'**anberī** (Ar.) Anber kokan, anber kokulu

a.+dür 5027

ancak 1. Ancak 2324, 3096, 3783, 3952,
5059 *ancak iki ayığı eşi ol taşda*
zâhirdir ... 3400

2. Olsa olsa, en çok, güçlkle 1333, 1936,
1936, 2895, 4315 *yıkkılar yedi yıllık harâcâta*
ancak

'imâret olur ... 4951

ancılayın Onun gibi, o kadar, öyle

a.+dur 2512, 2515, 2516

and Yemin, söz, ahit

a.+ı 3386

a.+unuz 4481

a. iç- Yemin etmek, ant içmek

a. i.-di 4152, 4457, 4666, 4476

a. i.-diler 3936, 3949

a. i.-miş 3387

anda 1. Ol zamirinin bulunma hâli, orada

a. 96, 97, 97, 167, 178, 195, 268, 306, 322,
327, 330, 357, 361, 383, 467, 626, 862, 865,
927, 968, 1008, 1092, 1129, 1165, 1408,
1431, 1459, 1532, 1580, 1599, 1662, 1784,
1808, 1809, 1859, 1899, 1925, 1929, 1944,
1954, 1993, 2010, 2040, 2053, 2067, 2070,
2075, 2077, 2089, 2108, 2114, 2132, 2142,
2144, 2158, 2167, 2168, 2216, 2219, 2253,
2255, 2287, 2339, 2355, 2371, 2403, 2444,
2452, 2453, 2461, 2488, 2507, 2575, 2587,
2595, 2603, 2658, 2664, 2676, 2677, 2678,
2679, 2680, 2687, 2702, 2710, 2715, 2722,
2723, 2725, 2741, 2741, 2744, 2748, 2760,
2775, 2776, 2783, 2783, 2801, 2808, 2818,
2859, 2910, 2917, 2930, 2979, 3020, 3035,
3075, 3077, 3097, 3227, 3227, 3241, 3245,
3285, 3286, 3304, 3308, 3329, 3382, 3431,
3432, 3456, 3480, 3481, 3487, 3488, 3533,
3549, 3568, 3575, 3577, 3595, 3610, 3613,
3764, 3767, 3788, 3794, 3807, 3818, 3827,
3839, 3840, 3843, 3857, 3858, 3962, 3975,
4025, 4027, 4043, 4050, 4064, 4078, 4103,
4104, 4109, 4110, 4113, 4150, 4175, 4221,
4241, 4280, 4282, 4284, 4295, 4297, 4311,
4322, 4337, 4362, 4362, 4368, 4415, 4425,
4427, 4432, 4433, 4435, 4438, 4472, 4486,

- '**āmu'l-fuḫāhā**' Salgın bir hastalık
a. 5791
- '**āmu'l-kilāb**' Salgın bir hastalık
a. 5804
- '**Amūriyye**' Kişi adı
a.+ye 201
- '**Amūriyye**' Yer adı
a. 4881
a.+yi 4883, 4885, 4896, 4900
- '**āmu'r-ramād**' Bir ruzgār
a. 5783, 5785
- '**āmu'r-ru'af**' Bir ruzgār
a. 5786, 5786
- an** Zaman, an
a.+a 5778
- aḡ-** 1. Zikretmek, sözünü etmek, bahsetmek
a.-dı 559, 601 ... *eger somurlarsa / ki levh-i
ḫalemi yaratdı ne hikmetdür ki bunları aḡdı...*
600
a.-mişdur 5200
a.-maḡl 3243
a.-mişlardur 2412
2. Hatırlamak, aklına gelmek
a.-dı 4797, 5339 ... *ol kendüye haber virdükleri
/ nişānt aḡdı ki yir demür gök altın ola...* 199
→adını a.
a.-a dur- Sürekli hatırlamak, anmak
a.-avız 5172
- ana** Anne, ana
a. 251
a.+m 201, 211, 3802, 4131
a.+na 4133
a.+sı 200, 202, 207, 1593, 1594, 1731, 2427
a.+sıdır 437, 5204, 5205
- a.+sına 1731, 3898
a.+sından 207, 1084
→tenler a.sı
a.sınun **ḫarnındaki oḡlancık** Doğmamış
çocuk, daha anne karında olan çocuk
a. o.+a 1731
- aḡa** Ol zamirinin yönelme hâli
a. 56, 60, 129, 151, 151, 233, 277, 385, 395,
446, 450, 450, 459, 459, 463, 465, 466, 471,
528, 587, 593, 594, 604, 605, 633, 645, 652,
654, 662, 673, 674, 676, 686, 709, 761, 762,
768, 768, 775, 825, 827, 844, 869, 897, 898,
899, 907, 908, 913, 914, 965, 1005, 1005,
1010, 1076, 1109, 1135, 1142, 1185, 1257,
1290, 1317, 1324, 1325, 1376, 1407, 1425,
1425, 1431, 1433, 1454, 1460, 1478, 1504,
1506, 1547, 1584, 1585, 1589, 1592, 1594,
1594, 1603, 1605, 1607, 1620, 1623, 1634,
1672, 1675, 1675, 1676, 1681, 1690, 1690,
1703, 1711, 1719, 1730, 1745, 1790, 1804,
1804, 1805, 1806, 1809, 1810, 1855, 1905,
1928, 1942, 1947, 1954, 1984, 1994, 2000,
2003, 2005, 2029, 2029, 2053, 2066, 2094,
2129, 2137, 2158, 2311, 2311, 2330, 2338,
2340, 2358, 2377, 2404, 2418, 2444, 2459,
2493, 2608, 2615, 2630, 2636, 2638, 2638,
2640, 2646, 2657, 2671, 2713, 2717, 2731,
2736, 2758, 2794, 2815, 2827, 2828, 2896,
2900, 2910, 2915, 2924, 2926, 2953, 2995,
3005, 3017, 3022, 3037, 3049, 3065, 3112,
3358, 3373, 3386, 3393, 3410, 3455, 3469,
3472, 3479, 3486, 3577, 3594, 3629, 3657,
3734, 3769, 3832, 3860, 3864, 3880, 3886,
3888, 3890, 3897, 3898, 3907, 3912, 3916,

altun Altın

a. 194, 197, 199, 367, 1310, 1365, 1394,
1458, 1573, 1662, 1887, 2370, 2371, 2808,
2809, 2861, 2903, 2908, 2912, 2914, 2917,
2922, 2922, 2925, 2930, 2957, 2959, 2982,
3039, 3069, 3135, 3136, 3138, 3144, 3145,
3163, 3302, 3304, 3330, 3331, 3331, 3334,
3446, 3453, 3479, 3538, 3545, 3551, 3594,
3738, 3965, 4154, 4282, 4466, 4504, 4689,
4732, 4821, 4974, 4976, 5158, 5223, 5403,
5471, 5564, 5855

a. +a 945, 2270, 2839, 3033, 5159

a. +dan 2809, 2905, 2906, 3023, 3188, 3508,
3547, 3548, 3921, 3996, 4283, 4298, 4582,
4761, 5602

a. +dandır 942

a. +ı 2906, 2908, 3109, 3110, 4165, 4975,
5240

a. +ıla 3399, 3404, 3427, 3547, 4259

a. +lar 3616

a. +un 2915, 3097

→kızıl a.

'Alüyyü'bnü Yaqtın Kişi adı

a. 3793

'am (Ar. < 'amım) Amca

amım 5678

a. +ısının 4777

a'mâl

→dîvân-ı a.

'Amâlik Yer adı

a. +dan 5524

'amel (Ar.) İş, amel

a. 720

a. +i 85, 3114

→sü-i 'a.

a. it- İşlemek, yapmak

a. i. -medîler 982

a. i. -mezler 719

a. i. -se 983

a. kıl- İşlemek, yapmak

a. k. -dum 310-11, 312

a. -i sâlih Dince makbul iş, amel

a. 5352

'ameli (Ar.) İşlenmiş, pratik

a. +dur 2976

'amir

'amiru'l-kubur Mezarlar sorumlusu, mec.

Hız. Azrail

a. 688

Âmirîn

→Benî A.

amma (Ar.) Fakat, lakin, ama

a. 44, 280, 445, 460, 463, 580, 611, 652, 683,
722, 768, 774, 813, 877, 881, 882, 943, 970,
973, 1006, 1119, 1176, 1177, 1240, 1285,
1286, 1297, 1300, 1302, 1313, 1317, 1320,
1345, 1351, 1354, 1367, 1382, 1396, 1680,
1689, 1690, 1705, 1759, 1774, 1776, 1791,
1890, 1922, 2029, 2045, 2167, 2206, 2400,
2412, 2490, 2491, 2492, 2518, 2523, 2528,
2529, 2690, 2926, 3008, 3194, 3296, 3392,
3400, 3812, 3812, 4294, 4698, 5325, 5631,
5760, 5788, 5821

Ammâr bin Yâsir Kişi adı

a. 4343

'Amrî'bnü'l-'Âs Kişi adı

a. a. +un 5197

a.+dan 656, 815, 962
a.+dur 1301
Allahü sübhânehü Her türlü eksiklikten münezzeh olan Allah
a. 22
Allahü te'âlâ Yüce Allah, Allah
a. 83-84, 277, 317, 570, 1057, 1296, 1323, 1636, 1831, 1845, 1855, 1871, 1904, 1924, 1949, 1977, 1981, 2230, 2548, 2551, 2561, 2581, 2613, 2897, 2966, 3166, 3200, 3229, 3236, 3277, 3281, 3371, 3390, 3498, 3505, 3678, 3920, 4254, 4409, 4563, 4576, 4721, 4736, 4744, 4771, 5011, 5036, 5048, 5052, 5102, 5129, 5610, 5652
a. t.+dan 954, 1928, 2584, 2588, 3089
a. t.+dandır 874
a. t.+dur 5857
a. t.+nun 1, 64, 122, 1119, 3274, 3298, 3386, 4376, 4547, 5831
a. t.+ya 2411, 4537, 5706
Allahü tebâreke Yüce olan Allah
a. 1947, 5656
'allam
→'ilm-i a.ul-guyüb
'Alî İbn-i 'Asım Kişi adı
a. 4267
'Alî İbn-i Yakın Kişi adı
a. 3800
alma Elma
a. 1901
a.+lardan 4290
a.+yı 4291
→yeşil a.

alt 1. Aşağı alt kısım, alt
a.+ına ... ve eger yasdık altına kortansa hoş düşler gözetler.. 2858
a.+ında 590, 632, 633, 743, 826, 859, 998, 1319, 1366, 1370, 1380, 1384, 1395, 1404, 1993, 2348, 2405, 2505, 2981, 3301, 3560, 3580, 3582, 4379, 4521, 5725
a.+ındadır 736 752, 759
a.+ından 359, 364, 1124, 4762
2. Zemin, taban, alt
a.+ı *sevâhîl dağı hareket ider zîrâ ol sevâhîlîng alu şu olur* 5768
3. Otururken uyluk kemiklerinin yere gelen kısmı
a.+ına 196, 2383
a.+ından 5777
→kalemi a.ında[ol-], toprak a.ına ile-, üstü
a.ına in-, yer a.ı, yir a.ı
a.ından götür- Yerle bir etmek, ters yüz etmek, helâk etmek
a. g.-di 668
altı Altı
a. 1049, 1069, 1181, 1409, 1438, 1911, 2059, 2350, 2350, 2351, 2770, 2770, 2774, 3204, 3845, 3992, 4322, 4336, 4382, 4508, 5390, 5392, 5726, 5813
a.+sında 5732
altıncı Altıncı
a. 942, 966, 1354, 2516, 3708
altmış Altmış
a. 126, 263, 1069, 1399, 1994, 2045, 2500, 3421, 3821, 4549, 4880, 4927, 5284, 5729, 5741

a.+e 711, 1126, 1602, 1746, 1747, 1912,
2555, 2556, 2626, 3381, 3717, 4781, 5915
a.+i 59, 1008, 1057, 1688, 1719, 1799, 1914,
2634, 3051, 3637, 4072, 4552, 4741, 5080,
5135, 5820
a.+ler 189, 1022, 1025
a.+lere 5289
a.+leri 922, 5357
a.+ün 120, 127, 514, 1011, 1048, 1050, 1052,
1613, 2629, 3200, 3677, 3847, 4745, 4745,
4746, 4857, 5111, 5196
→hükemâ-i a., intihâ-yı a., kıvâm-ı a., mikdâr-ı
a., misahatü'l-a., nizâm-ı a., on sekiz bin a.
a.-i cümle Bütün kâinat, bütünâlem
a. 132
a.-i ebedî Ahiret, öteki dünya
a. 1051
a.-i hâkî Yerkiire, toprak
a. h.+dür 2488
a.-i havâ Gökyüzü, atmosfer
a. h.+dur 975
a.-i süflî Aşağılıkâlemi
a. s.+de 1539
a. s.+dedür 557
a.-i ulvî Yüceliklerâlemi
a. u.+dedür 556
a. u.+den 557
a. u.+dendür 1539
'âlemîn
→rabbi'l-a.
'alemiyân
→melâz-ı a.
'alimrak Daha bilgin, daha alim
a.+dı 233

al(ı)n Altın

a.+ında 2259

a.+ından 2606

alın- 1. Alınmak

a.-sa 203

2. Ele geçirilmek, fethedilmek

a.-ur 4888

→sattın a.

'Alî (Ar.) Kişi adı

a. 8-9, 2124, 3458, 3460, 5019

→evlâd-ı A.

'âlim (Ar.) Bilgin, âlim

a. 136, 193, 228, 374, 4446, 5442

a.+e 1881

a.+idür 4746, 4746

a.+ler 186, 425, 431, 898, 5794, 5894

a.+lerdür 1239

a.+lere 318, 348

a.+leri 187

a.+lerinden 193

a.+lerin 188

'Alî İbn-i Zeyn Kişi adı

a. 4519

'âliye

→mekân-ı a.

'Aliyyü'bnü'l-Hüseyn Kişi adı

a. 5794

'Aliyyü'bnü Musa er-rızâ Kişi adı

a. r.+nun 4792

Allah Tanrı, Allah

a. 825, 838, 847, 4261, 4499, 4564, 4673,

4687

a.+a 416, 5110

- a.-ma** 4732
6. Nîkâhı altına almak, evlenmek
a.-dı 4161, 4412, 4650
7. Beraberinde götürmek, yanına almak
a.-dı 4212, 4272, 4288
a.-un *koğ ol kısrığı aluğ gidüj ...* 2305
a.-up 2013, 3441
a.-ur 973
8. Temin etmek, tedarik etmek
a.-urlardı *her gıce her kişiye bir aqça virürdi ki ta'am ahurlardı..* 5181
9. Elde etmek, hâsil etmek
a.-urlar ... *kuşun dağı bir cevberdir ki taşdan ahurlar* 2988
→âbdest a., araya a., bikâretin a., cânını a., elin a., harâc a., heybet a., ibret a., kucagın a., ortaya a., satın a.
- a.mak virmek** Alın satım, alış veriş
a. 3097
- alabil-** Ele geçirmek, alıkoymak
a.-e 4459
- alıvir-** Alıvmek
a.-di 5249
- âl**
- a.-i Ebü'l-cehennem** Ebü'l-Cehennem soyu, Ebü'l-Cehennem sülâlesi
a. c.+ün 5406
- a.-i Mervân** Mervan sülâlesi, Mervan soyu
a. m.+dan 5407
- a'lâ (Ar.)** Rütbece yüksek, şerefli
a.+dur 417, 4475
- 'alâmet (Ar.)** Belirti, işaret, iz, nişan
a. 1656
a.+dur 852
- a.+i 1256
a.+idur 1659
- alçak** Aşağı, yultsek olmayan (yer)
a. 5341
a.+dur 2714
- alçaklık** Yultseklik karşıtı, alçaklık
a.(g)+ıla 2485
- alda-** Aldatmak, kandırmak
a.-dun 4167
- aldan-** Yanılmak, aldanmak
a.-dun 4171
- 'alef**
- a.-i şimsîr eyle-** Kılıcına yem etmek; mec. Kılıçtan geçirmek
a. e.-dun 4133
- 'alel-ğuşuş (Ar.)** zf. Hele, hususiyle, en çok
a. 850, 1786, 1198-99
- a'le'l-hâl (Ar.)** zf. Hâlin en iyisi
a. 21
- 'âlem (Ar.)** Dünya, kâinat, âlem
a. 336, 339, 564, 710, 917, 976, 1000, 1009, 1023, 1026, 1056, 1737, 2474, 2535, 3512, 3638, 3744, 3750, 3790, 3825, 4670, 4673, 5083, 5542, 5572, 5798
a.+de 60, 62, 117, 119, 186, 286, 315, 334, 520, 854, 1073, 1075, 1103, 1147, 1176, 1193, 1423, 1551, 2252, 2275, 2422, 2474, 2477, 2538, 2552, 2553, 2557, 2611, 2737, 2871, 3071, 3086, 3134, 3156, 3194, 3318, 3532, 3824, 3839, 3877, 4484, 4538, 4621, 4662, 4776, 4996, 5062, 5132, 5212, 5214, 5827
a.+den 66, 1009, 3516
a.+dur 767

- bure-i a., kalbu'l-a.
- a. burcı** Akrep burcu
a. 1468
- 'aks/'akis** (Ar.) Yansıma, akis
a.+idür 1275, 1276
a. it- Yansımak, aksetmek
a. i(d)-er 1268, 1748, 1749
- 'aksi** Ters, zıt, karşıt
a. 5827
a.+ne 1190
- akşâ**
a.-yı Hindî Hindistanın en ücra köşesi, en uzağı
a. h.+den 5260
- al-** 1. Almak
a.-a 1619, 2879
a.-alar 3050
a.-dı 77, 143, 144, 357, 489, 1586, 1591, 2824, 3132, 3215, 3236, 3237, 3408, 3649, 3807, 3924, 4354, 4726, 5308, 5474, 5650, 5698, 5699
a.-dılar 1588, 3362, 3947, 4834, 5363, 5691
a.-gıl 71
a.-ımaz 2777, 3913
a.-ınuz 3777
a.-maga 4583
a.-masun 4413
a.-maya 1619
a.-mayınca 5697
a.-mazdı 1583
a.-sa 2893, 4188
a.-salar 2281, 2874
a.-up 3145, 3365, 4731, 5076, 5177, 5373
- a.-ur 1178, 1188, 1891, 1892, 3989, 4498, 5451
a.-urdu 4525
a.-urlar 2109, 2916, 2958, 3443, 5289
2. Bir yeri fethetmek, zaptetmek, ele geçirmek
a.-dı 3329, 3718, 4350, 4352, 4411, 4773, 5567
a.-dılar 4838, 4900, 5265, 5560, 5793
a.-dım 3285
a.-dın 133, 3639
a.-ımaz 4885
a.-ımazdı 4113
a.-maga 4117, 4680
a.-mayınca 4457
a.-maz 4680
a.-mışdı 5506
a.-up 4346, 5373
a.-ur 4896
3. Bir şeyi ele geçirmek, bir şeye sahip olmak
a.-a 2095
a.-dı 4665
a.-dılar 5266
a.-duk 1836
a.-ımaz 2777, 4585
a.-maga 2779
a.-mayınca *[hilâfetü'l] Āl-i Mervân'dan'almayınca biz bu kara tonları çıkarmaya vuz..5408*
4. Koymak, almak
a. 1701
a.-alar 2817, 3139 ...*eger ağzına alalar ağız kokusun/hüb eyler..2904*
a.-ur 3099
5. Satın almak
a.-dı 4733

- a.+sın 5697, 5698, 5699
a.+ya 2799, 4183, 5394, 5394, 5512
a.+yı 2090, 2091
- akhevân (?)** Bir bitki
a. ...ol vakit andan katrân ve akhevân kokusu gelirdi 5627
- akıt-** Akıtmak
a.-dı 4026
a.(d)-ur 5789
- 'akîbet (Ar.)** 1. *is.* Son, akîbet
a.+i ... *herbirisi eyitdiler ki hüküm idügüz ki bu oğlanuy 'akîbeti / niçe ola ...* 1160
2. *zf.* Sonunda, sonuç olarak
a. ... *velikin 'akîbet ne kaçır kaldı / ve ne Kayser ...* 5720
→tarik-i havf-ı a.
- 'ak(ı)l (Ar.)** Akıl, fikir, düşünce
a. 1516, 3010, 4391, 5568
a.+a 1496
a.+dan 1353, 1381
a.+ı 985, 2548, 4407
a.+ıla 1527
a.+la 4406
a.+ladır 405
a.+un 526
a. **kalma-** Akılsız olmak, akıllıca iş yapamamak
a. k.-nuş 1992
a. **dan ba'id** Gerçek dışı, hayal ürünü
a. b.+dür 1353, 1381
a. **dan irak** Gerçek dışı, hayal ürünü
a. i.+dür 730
a. **ı eksil-** Akılını kaybetmek, şuurunu kaybetmek
a. e.-ur 1991
a. **ı gel-** Ayılmak, kendine gelmek
a. g.-ur 2383, 3005-06
a. **ı git-** Bayılmak, aklı başından gitmek
a. g.-di 3923
a. g.(d)-er 2382, 3293
a. **ları serâsime ol-** Sersemleşmek, aklı durmak
a. o.-dı 4159
'a. n tedbir Akıl ve tedbir
a. 250
'akîk (Ar.) Türü renklerde, yarı saydam, parlak ve değerli bir taş, akik
a. 2792, 2793, 2793, 2964, 3011, 5541
a.+den 2797, 3016
a.+inden 3013
'a.-i Yemânî Yemen akiki, bir cins akik
a. 5548
'akîl (Ar.) Akıl sahibi, akıllı
a. 347, 3151, 5570
a.+ler 425, 438, 802
Ākile Yer adı
a. 2926
'akis bak. 'aks
aklık Beyazlık, akılık
a. 1761, 2854
a.(g)+ı 2899
Akrânüs Yer adı
a.+un 4084
'akreb (Ar.) Akrep
a. 880, 1468, 3040, 3042, 4187, 5005
a.+e 1416
a.+ler 4020, 4847, 5320
a.+in 1418, 3040

a.+inden 620, 3679, 4468
a.-i **kevâkib** Yıldızların seyri, yıldızların hareketleri
a. 1289
a.+i 1133, 1496
a. k.+ün 1289
a.-i **menâzil** Yıldızların, burçların özellikleri
a. 1133
Ahvan Yer adı
a.+a 5198
a.+un 1481
Ahvâz Yer adı
a.+da 2128
Ahvâzen Yer adı
a.+de 4873
ahz
a. **it-** Almak, nakletmek, aktarmak
a. i(d)-elim 3283
‘**Ā**’**ışe/‘Ā**’**ışe-i siddika** Kişi adı
a. 1212, 1215, 1216, 1217, 1223, 1226, 1230, 3432, 3433
a.+nün 1220, 1225
a.+dan 1207
ak Beyaz, ak
a. 1764, 2080, 2201, 2204, 2269, 2610, 2833, 2837, 2866, 2883, 2927, 3006, 3009, 3011, 3307, 3392, 3569, 3869, 4094, 4140, 4156, 5846
a(g)+ı 2883
a(g)+ınun 2567
a. **eyle-** Beyazlaştırmak, aklaştırmak
a. e.-r 2800, 3079, 3080-81
a. **it-** Beyazlaştırmak, beyaz hâle getirmek
a. i(d)-er 836

a. **ol-** mec. Temiz olmak
a. o.-ur 5100
a. **fulül** Beyaz renkli guveyfeneri
a. 1637
a. **gül** Beyaz gül
a. g.+den 750-51
a. **incü** Beyaz renkte bir inci türü
a. 566
a. **mermer** Beyaz mermer
a. 941
a. **üzüm** Bir üzüm cinsi
a. 1902
ak- 1. (Su vs.) Bir yerden bir yere gitmek, akınak
a.-ısar 5220
a.-a ... *bir pağda u: biğ/ırmağ ağa ...* 2792
a.-an 1988, 2789
a.-ar 2285, 2289, 2292, 2356, 2357, 2363, 2370, 2391, 2394, 2441, 2661, 2689, 2724, 2742, 3067, 3072, 4360, 4415, 4438, 4521, 4522, 4522, 4914, 5091, 5668
a.-dı 5220, 5712
a.-dı 568
a.-maga 2152
a.-maz 2360
2. Yukarıdan düşmek, aşağı inmek, yağmak
a.-ar ... *ve ba’zısı dağı su olur ağız ...* 2963
‘**akab** (Ar.) Peş, art
a.+ıuzca 3779
Akabe Yer adı
a. 5812
akça Para, akçe
a. 1319, 2089, 3612, 3817, 4110, 4110, 5061, 5181, 5182, 5183, 5511

âhir (Ar.) 1. zf. Nihayet, en sonunda
a. 257, 1266, 3272, 3631, 3723, 4412, 4820
... *cemî'i âfetden furtulsa / âhir yimesi*
tamâm irişecek âhir ağaçdan düşüp helak olsa /
gerkkdür ... 261, 261
2. sf. Son
a. 5337 ... *Şta'ug âhir şehri / Tebbet'dür...*
4721
3. is. Nihayet, serhat; son
a.+i 1794, 5569
a.+idür 4804
a.+inde 5799
a.+ine ... *ta Fars vilâyetinü âhirine degin ve ta*
Sistan'a degin 3732
→devri a.e.yitiş-
a. evvel Eninde sonunda, er geç
a. 624
a. zamân Kıyamete yakın zaman
a. 1050, 4960
a. zamân peygamberi Son peygamber, Hz.
Muhammed
a. p.+ine 4964
a.-i bilâd-ı İslâm İslam memleketlerinin
serhaddi
a. i.+dur 4806
a.-i nehâr Gecenin sonu
a. n.+da 3485
a.-i şimali
→re'si'n-nevm-i a.
âhiret (Ar.) Ahiret
a. 15, 246, 3259
a.+de 315, 984, 986
a.+e 316
a. işi Dinî hayat, ullevi hayat

a. 5174
a. i.ni düz- Ahiret için çalışmak, ibadet etmek
a. d.-meye 5174
a. 'imâreti Ahiret hazırlığı, öteki dünya için
çalışma, ibadet etme
a. 5571
Ahkaf Yer adı
a.+a 2392
a.+da 2391
a.+dı 5520
→menâzil-i A.
ahkâm (Ar.) Kaideler, hükümler
a.+ı 1316
Ahlat Yer adı
a. 2032
→bahr-i A.
ahmak (Ar.) Ahmak
a. 1613
ahmakrak Daha ahmak
a. 1641
ahmaş
→'ayn-ı a.
Ahmed-âbâd Yer adı
a. 5845
Ahmed İbnü'l-Hanbel Kişi adı
a. 3812
ahmer
→'ayn-ı a.
ahşâm Akşam
a. 1385
ahvâl (Ar.) Hâller, durumlar, vaziyetler
a.+e 1502
a.+i 1188, 1498
a.+in 770, 4766

2. İçi boş bir şeyin, bir yerin açık yanı
a. 367, 2819, 2112, 2178, 2282, 2284, 2317,
2390, 2435, 2436, 2437,
a.+ı 664, 2127 *yanına vardı goraf ki bir bakır
çolmek ağız dutulu ...* 366
a.+ını 5763
a.+ında 5688
a.+ından 2179
→arslan a.ı
a. kokusu Bir hastalık, rahatsızlık, ağız
kokusu
a. k.+n 2904
a. k.+na 3766
a.ı yüzi egil- Çarpılmak, ağzının yüzünün
şekli değişmek
a. e.-en 825
a.ın ur- Ağzını dayamak
a. u.-urmuş 3581
a.ına dek dolu Tamamıyla dolu, hiç boş
kalmayacak şekilde dolu
a. 2444-45
a.ından çık- Söylemiş bulunmak
a. ç.-up 50-51
a.ından âvâz çık- Soylemek, ses çıkarmak
a. ç.-ar 4506
ağla- Ağlamak
a.-dı 3199, 3648, 4263, 4611, 4829, 5339,
5615, 5700
a.-dı 1950, 2142
a.-dum 1828
a.-r 1514, 2482, 3339, 5628, 5633
a.-rdı 1247
a.-rlar 1117
a.-ya 1546

a.-yam 306
a.-yısar 1951
→zar zar a.
ağlamak Ağlama
a. 1950
ağlaş- Birlikte ağlamak, ağlaşmak
a.-alar 1313
ağrı Ağrı
a.+sı 783
a.+sına 2322
ağrı- Ağrımak
a.-dı 5150
a.-sa 776
ağrı Zehir
a.+ların 544
ağ (Ar. < ahh) Kardeş
a.+i 5677
ağadî
→dirhem-i a.
ağbâr (Ar.) Haberler, rivayetler
a. 4958
a.+dandır 725
'ahd (Ar.) 1. Yemin, ant, ahüt
a.+idir ... *Allah'ın andı ve 'ahdidir ...* 3386
2. Zaman, devir
a.+e ... *ve ta kıyamete değin akısar ve bil ki
Mısra ta bu 'ahde değin ...* 5220
a.+inde 4007
a.+un 5423
a. it- Yemin etmek, ant içmek
a. i.-diler 4651
a. i.(d)-up 3387
a.-i ka dîm Eski zaman, eskiden
a. k.+de 917

a.-lerden 4860
a.-iler 5328
a.-le 267
a.-inden 262
a.-lerden 5859
a.-i semâviyye Tabii afet, Allah'tan gelen
afet
a. s.-dür 5872, 5873
âfitâb
âfitâb-perest Güneşe tapan
a.-i 1378
âfitâb-perestân Güneşe tapanlar
a. 1042
Afrikiyye Yer adı
a. 2515, 5143, 5792
a.-dür 1446
 →**melik-i A.**, **mescid-i A.**
ağaç Ağaç
a. 388, 396, 627, 703, 713, 1109, 1165, 1198,
 1205, 1532, 1534, 1618, 2822, 3301, 3524,
 3526, 3563, 3564, 3712, 4299, 4949, 5076,
 5254, 5748
a.(c)+a 383, 386, 396, 411, 1533, 3032, 3032
a.-da 390, 628, 715
a.-dan 261, 413, 1167, 3048, 4229, 4231
a.-dandır 2518
a.+dur 656, 3321, 5896, 5897, 5911
a.(c)+ı 657, 1395, 1533, 4222, 5075, 5211,
 5877, 5878, 5878, 5879, 5883
a.(c)-ıdur 2772, 3322
a.(c)+ıla 2203, 3415, 3529, 3771, 4358
a.(c)-ına 5088
a.(c)+ını 5322
a.(c)+ıyla 4259

a.+lar 553, 1078, 1094, 1097, 1104, 1203,
 1801, 2665, 2702, 3610, 5075, 5383, 5516,
 5875, 5877
a.+larda 521, 1536
a.+ları 2678, 5384, 5384, 5632, 5748
a.+ların 4068, 5683
a.+larının 2669
a.+ların 523, 1535
a.(c)+un 391, 393, 697, 706, 1095, 1095,
 1099, 3525, 4232, 4301

âgâh

a. ol- Uyanık olmak, haberdar olmak, bilgili
 olmak
a. o.-asın 955
a. o.-gıl 1042

âgâz

â.-ı terceme Tercümenin başlangıcı
a. 39

ağır 1. Hafif karşıtı, ağır

a. 3219
a.+dur 3188
 2. Ağırlık
a.+dur 4110
a.+ısa ... bir arpa ağır-ısa olsa 3276
a. yüzlü Ağır hareket eden
a. 1427, 1445, 1456, 1469, 1481

ağ(ı)z 1. (Organ) Ağız

a.+ı 366, 825, 2575, 3104
a.+ıla *giri geldi ağız-la bir ağaç getirdi ...* 388
a.+ına 2151, 2817, 5463
a.+ında 634, 5796
a.+ından 50, 664, 2146
a.+ını 3003
a.+larından 4001

âdemî (Ar.) İnsan, insanoğlu

a. 360, 276, 378, 379, 413, 1176, 1201,
1348, 1786, 2129, 2312, 2691, 2704, 2955,
3112, 3246, 3247, 3713, 3871, 3908, 3984,
4235, 5304, 5685, 5713, 5725

a.-de 408, 5821

a.-den 3905, 5029, 5330

a.-dir 1364

a.-le 5546

a.-ler 1766, 5687

a.-leri 4100

a.-leson 4775

a.-nın 405, 525, 530, 532, 1175, 2875,

3601, 4769, 5773

a.-sin 3823, 4787

a.-sinin 3912

a.-ye 1767, 5736

a.-yi 2918

âdemî-zâde İnsanoğlu, insan

a. 4053

***Adca** Yer adı

a. 2113, 4742

a.-e 2122, 2513

→**bahr-i A.**

***Adca** Yer adı

a.-e 2008

***Adet** (Ar.) Alışkanlık, görenek, usul

a. 5531

a.-i 394, 4496

a.-imizdir 4325

a. kal- Gelenek olarak yaşamak, adet kalmak

a.-dır 3951

adım Bir adımla alınan mesafe, adım

a. 2267

a.+dur 1360, 1853, 4039

Âdîrbâyicân bk. Âzerbâyicân

'âdil (Ar.) *is. ve sf.* Adaletle iş gören, doğru,
adalet sahibi (kimse)

a. 3879, 4703, 5043, 5221

a.+dur 5078

→**pâdişâh-ı 'â.**, **melik-i mu'eyyid-i 'â.**

'adl (Ar.) Doğruluk, adalet

a. 3274, 3718, 3827

a.+e 3827

a.+i 416, 421

a.+idur 1881

a. it- Adaletle hükmetmek, adil davranmak

a. i(d)-erdi 4705

a.-i kemâl Yuceadalet

a. k.+e 5225

adlu İsminde, adında

a. 2521, 2521, 2522, 2639, 4071, 4154

âfâk (Ar.) Ufuklar

a.+da 2274

âfât (Ar.) Belâlar, musibetler

a. 5869

a.+ı 1973

a.+ından 979

a. iriş- Musibete, belâya uğramak

a. i.-tir 2338

a. i.-mez 2338

âferide (F.) Mahlûk, yaratılmış, canlı

a. 2773, 3293

âferide-gâr Yaratıcı, yaratıcı, Allah

a. 108

âfet (Ar.) Belâ, musibet, afet

a.+den 5723, ... *eger âdemî cemî'i âfetden*

kurtulsa 260

a. yir Fezâ, boşluk

a. 3413

ad isim, ad

a. 5472

a.+i 687, 714, 717, 818, 1117, 1646, 1650,
2372, 2452, 3053, 3106, 3107, 3368, 3373,
3457, 3609, 3797, 3809, 3878, 4066, 4139,
4143, 4342, 4441, 4724, 4728, 4744, 4752,
5102, 5317, 5331, 5524, 5531, 5637

a.+dır 3605, 4185

a.-ın 5297

a.+ma 4728

a.-ın 276, 4206, 4209, 4210, 5355

a.-ma 3627, 4238, 4723, 5190

a.-ın 121, 956, 4594, 4907, 4992, 5298,
5361

a.+ları 442

a.-larıdır 5129

a. kal- Geriye isim kalmak, yaşamak

a.-a 5472-73

a. vir- Ad koymak, adlandırmak, isim

vermek

a. v.-diler 3804, 3899

a. v.-mişlerdir 1411

a.in an- Söylemek, yâd etmek, zikretmek

a. a.-mazdı 276

a.in dakın- ...Adını almak, adını

kullanmak

a.-dun 4209

a.in ko- Ad vermek, adlandırmak

a.-dılar 5355

a.-dun 4206

a.(ın)-dı 4907

a.(ın)-dılar 4594, 5361-62

adına ... için, birisi adına

a. 4723

'Ad (Ar.) Eski bir kavim

a. 531

→menâzil-i A.

'adâvet (Ar.) Düşmanlık, husumet

a. 4655

a.+ile 5263

a. bırak- Düşmanlık yaymak

a. b.(g)-a 4655-56

'aded (Ar.) Sayı, miktar

a. 868

a.+in 2665

a.+ini 594, 3920

→bî-a.

Âdem Kişi adı, Hz. Adem

**a. 319, 2419, 2737-38, 3191-92, 3196-97,
3391, 5420, 5446**

a.+den 3549-50

a.+e 631

a.+un 2741, 3393

→dâri'l-mülk-i Â., gür-i Â.

âdem (Ar.) İnsan, insanoğlu

**a. 277, 405, 405, 571, 821, 841, 878, 910,
1015, 1228, 1575, 1733, 2163, 2601, 2726,
3477, 3740, 4211**

→Benî a., suv a.i

a. oğlanı İnsanoğlu, insan

a. o.+ları 4383

a. o.+larının 3208

'adem (Ar.) Yokluk

a. 462

a. k. dılar 5517

a. ol Caresiz kalmak, acz içinde olmak

a. d. di 4072

a. ol. up 2654

aciz

a. u kusur nezih, hatı

a. 35

ac Tok olmayan, aç

a. -dır 275

ac 1. Bir şeyi kapalı durumdan kurtarmak, açık hale getirmek, açmak

a. 1704

a. dılar 1633

a. ar 2321, 2903, 4701

a. arlar 3170

a. ayın 4835

a. di 3924, 4837, 5559

a. dılar 4155

a. uz 1630

a. mayahım 1632

a. mis 4374

a. mslardır 5462

a. un 4830

a. up 4830

2. Bir şeyin kapasını kaldırmak

a. arlar 2112

a. dılar 2178, 5713

3. Fethetmek, zaptetmek, ele geçirmek

a. -di 5293

a. madılar 4528

4. Bir şeyi kililli durumdan kurtarmak

a. dılar ... *alup Süfyan Sencer kaına geturdiler acullar kilidlerin*... 3145

5. (Bir şeyin) Yüzeyini sıyırmak, silmek, aslının görünmesini sağlamak

a. di 144

a. dım 155

->agzin a., bir goz a. up yavunca mikdan, elini

a. gozina., kanatların a., tamarların a.

açık bk. açuk

açıklık Bir yerin ufka kadar görülebilecek olması

a. 1706

a. ol (Bir yer) Ufka kadar görülebilmek ve bakının içinde femlilik doğmak

a. ur ... *anna kaxx i kuzalı'acıklık oisındur ki goyısına acıklık oluc*... 1706

açıl 1. Acık hale gelmek, açılmak

a. gil *Sıy'ınj kapısı ayğıla depdi eyırdi ki iy Sıs açığıl* 4683

2. Ortadan kalkmak, yok olmak

a. a ... *ol vakti bu sed acıla sol mikdär Ye'cın ve Me'cın cıka*... 4552

a. di 4555, 5712

3. Yanılmak

a. di ... *İbn i Cezir eydur ol depe hem açıldı ve zırlar harab oldu* 5739

4. Sergilenmek, açığa çıkarılmak

a. ur *ve gemiler anda cıkar ve zükler anda açılır* ... 4910

açlık Aç olma hâli, açlık

a. 1645, 3104

a. dan 5256

açuk/açık Boş, munhal, açık

a. 1667, 5398

- a. lerin 1511'
- a. lerindedir 505, 506, 506, 511
- a. lerinden 287, 479, 1071, 1172, 1176, 2248, 4274
- a. lerini 2396
2. sf. Eski, çok eski, tarih öncesi
- a. ve *dahı 'acâyib zamanından İbrâhîm peygâmbere 'akıhisselam haline / nazır kı...65*
3. zf. Tuhaf, şaşılacak şekilde
- a. ... ve *dahı değızleruñ bir 'acâyib tertîb olmuştur... 512*
- a.e kal Şaşmak, hayrete düşmek
- a. k.-di 2699
- 'Acâyibe'l-mahlûkât 'Acayıbu'l-Mahlûkât adlı eser
- a. 13
- 'Acâyib i Mahlûkât ve Garayıb i Mevcûdat " 'Acâyib i Mahlûkât " adlı eser
- a. 121
- 'aceb (Ar.) 1. is. ve sf. Tuhaf, garip, şaşılacak; harika, olağanüstü (şey)
- a. 938, 2391, 2890, 3010, 3140, 3270, 3973, 4131, 4251, 4599, 4762, 4781, 4902, 5846
- a. i dur *'acebdur ki balık sıydan taşın karâr nıtmaz... 5010*
2. zf. Duyulmamış ve görülmemiş bir şekilde, harika, olağanüstü
- a. ... *bu gökleri ne 'aceb yaratmışdır yutuñ bulârlından... 938*
3. Acaba ?
- a. 4902, ... *eytîdiler ki 'aceb bu dîvânıñ ardında / ne var ola... 4762*
- ne 'a.
- a. değıl Şaşılacak bir şey yok, tuhaf değıl
- a. 480, 2389-90, 2892, 5834, 5852
- 'aceble- Şaşmak, şaşırnak, hayrete düşmek
- a. di 3063, 4215
- a. ye 1309, 1311
- 'Acem (Ar.) 1. İran, İranlı
- a. 1689, 2714, 2715, 5356
2. İranlı
- a. i dur 4866
- melik i A.
- 'Acemî (Ar.) İranlı, İran'a ait
- a. 2449
- acı 1. Tatlı olmayan, acı
- a. 1111, 4698
- a. +dur 1756, 4488, *Bestam'ıñ sıyı acıdır ağız kokusına menfa'ati vardır... 3766*
2. *ıcc.* İstirap, acı
- a. i sı 259, 259
- a. i sından 258
- a. i sından 1595
- 'acîb (Ar.) Olağanüstü, hayranlık uyandıracak (şey)
- a. 3194, 3445, 5304
- hikmet i a.
- a. değıl Şaşılacak bir şey yok, tuhaf değıl
- a. 1119
- a. d. i dur 1078
- 'acîbet (Ar.) Hayranlık uyandıran, görülmemiş, duyulmamış
- a. +dur 2400
- 'âciz (Ar.) Zayıf, güçsüz
- a. +lerdur 1913
- a. kal- Bir işi yapamamak, bir işe güç yetirememek
- a. k. di 3228-29, 4191, 4677, 4826

'**Abdu'l-kahhar** mecaz. Hz. Azrail

a. 583

'**Abdulmelik İbn-i Mervân / 'Abdulmelik**

Kısa adı

a. 5860, 3330-31, 3414, 5860, 5870

a.-nın 2174

'**Abdulmelik İbn-i 'Abdullahü'l Muheyli**

Kısa adı

a. 2392

'**Abdulmesih** Kişi adı

a. 4153

a. -nın 4158

'**Abdulmuttalib** Kişi adı; Hz. Peygamber'in dedesi

a. 1244, 3362

a. -nın 3361

'**Abdurrezzak** Hz. Mikail'in lakabı

a. 676

'**Abes** Yer adı

a. 1621

abî (F.) Su ile ilgili

a.-dır 1468

abimus (F.) Abanoz

a. 3539, 5322, 5896

a.-dan 4202

'**abir** (Ar.) Bir ilaç birleşimi

a. 3910, 3997

Ablak Yer adı

a.+a 3634

Ablakı'n-nerd Yer adı

a. 3626

Abrağ Yer adı

a. 5184

'**ac** (Ar.) Fırdışı

a. 4710

a.-dan 4203

'**acabrağ** Daha acayip, daha olağanüstü, daha hayrete düşürücü

a. 3140

a.-dır 2250

'**acâyıblık** Harikalık, acayıplık

a.(g)-ından 1177

'**acayıbrağ** Daha acayip

a. 95

'**acayib** (Ar.) 1. *z. ve az.* Tuhaf, garip;

harika, duyulmamış ve görülmemiş (şey)

a. 66, 286, 510, 531, 1239, 1242, 1815, 2253,

2311, 2607, 2744, 3054, 3952, 4190, 4244,

4936, 5007, 5164, 5191, 5635 ... *her bir*

şeyin üstünde 'acayib' unsurlar eylemişler ... 5458

a.+den 1103, 2477

a.+i 515

a.+in 122, 932

a.+inde 525, 527, 528

a.+indedir 512, 516, 524, 531, 535, 537, 538,

540, 541, 542, 543, 545

a.+inden 2399, 4901, 5876

a.+indendir 3677, 3847, 4019

a.+ini 513, 514

a.+ler 61, 62, 117, 468, 476, 482, 1120, 2791,

3297, 3533, 4242, 5040

a.+lerde 123

a.+lerden 447, 465, 480, 2250

a.+lerdendir 458

a.+lere 463

a.+leri 2153, 2246; 3296

a. + leri dir 503

A

- ab** (F.) Su
 a. -i 3716
 →aynu a. ı sızın, gul a., nehr i a. ı Taberiyye
- a.-i hayat** Ölümsüzlük suyu
 a. h.-ı 2307
- a. ı zemzem** Zemzem kayısının suyu
 a. 2336
- abad** (F.) Mamur, bayındır
 a. 3660
- abadan** (F.) Mamur, bayındır (yer)
 a. 5891
 a. -a 2607
 a. -dur 4510
a. eyle Mamur hâle getirmek, yeniden inşa etmek
 a. e. -diler 3468
a. it- İmar etmek, yeniden inşa etmek
 a. i. -diler 4984
- abadanlıq** Mamur olma, bayındırlık
 a. 5670
- Abâne bin Sa'lebe** Kişi adı
 a. 4176
- 'Abbās** Kişi adı
 a. -a 5388
- 'Abbāsî** Emevilerden sonra kurulan Müslüman halifelik (750-1258)
 a. -ler 5407
 a. -leri 5146
 a. -lenin 5406
- 'Abderani**
 →milh-i A.
- abdest**
 a. al- Apte almak
 a. a. -dın 1828
 a. a. -urdu 5305
- 'Abdullah** Kişi adı
 a. 3661, 3662, 3663, 3669, 3674, 5361
 a. -a 3663, 3672
 a. -ı 3668
- 'Abdullah bin Tâhîr** Kişi adı
 a. -ı 4357
- 'Abdullah İbn-i 'Abbās** Kişi adı
 a. 948
 a. a. -ı dan 564
- 'Abdullah İbn-i Muhammed** Kişi adı
 a. 3798
- 'Abdullah İbn-i Mübarek** Kişi adı
 a. 5196
- 'Abdullah İbn-i 'Ömer İbnü'l-'Âs** Kişi adı
 a. 2047
- 'Abdullah İbn-i 'Ömer** Kişi adı
 a. 4150
- 'Abdullah İbn-i Selâm/Abdullah İbnü Selâm** Kişi adı
 a. 2550-51, 4877
 a. s. -ı dan 565
- 'Abdullah İbn-i Ziyâd** Kişi adı
 a. 1552, 3463
- 'Abdullah İbn-i Zübeyr/'Abdullah bin Zübeyr** Kişi adı
 a. 3326, 3409
 a. z. -i 5508
- 'Abdurrahman** Kişi adı
 a. -la 5391
- 'Abdu'l-hâlık** Hz. İsrâfîl'in lakabı
 a. 646

9. Anlam itibarıyla muğlak, sadece bu metne has olan ve birden fazla anlam taşıyan kelimelerde örnek verme yoluna gittim.

dög- 1. Vurmak, dayak atmak, döğmek

d.-diler 2020, 3369

2. Tava getirmek

d.-diler ... *anı gören bilür ki demür tahtalar/düzmişlerdür tahtası iki yüz yetmişdür
kişi bilmez ki anı niçe döğdiler 'aceb* 4902

10. Kişi ve yer adlarının karşılımlarına standart olması bakımından sadece "Kişi adı" ve "Yer adı" demekle yetindim. Peygamber isimleri, büyük melek isimlerinden sonra ise kısa karşılıklar yazdım.

'Abbās Kişi adı

a.+a 5388

Abkaf Yer adı

a.+a 2392

a.+da 2391

Cebra'il (Ar.) Dört büyük melekten biri, Hz. Cebrail

c. 660, 662, 667

11. Kelimelerin ünlü ihtiva eden bir ek almasıyla meydana gelen tonlulaşma hadisesini belirtmek için () içinde tonlu ünsüzü yazdım.

ağaç Ağaç

a. 388, 396, 627, 703, 713, 1109, 1165, 1198, 1205, 1532, 1534, 1618, 2822,
3301, 3524, 3526, 3563, 3564, 3712, 4299, 4949, 5076, 5254, 5748

a.(c)+a 383, 386, 396, 411, 1533, 3032, 3032

12. Ekleri alfabetik olarak sıraladım.

cenüb (Ar.) Güney

c. 1287, 2224, 2599

c.+a 5526

c.+dan 1410, 1806

a. v.-diler 3804, 3899

a. v.-mişlerdür 1411

vir-

→ ad v.

5. Metinde yazılışları aynı anlamları farklı olan kelimelerde isim soylu olanları alfabetik sırada öncelik verdim.

bil Bel (alet)

b. 3615

bil- Bilmek

b.-diler 1498, 1505, 3238

6. Yazılışları aynı anlamları farklı olan kelimeleri ayrı madde başı yaptım.

dik- 1. Bir cismi dik olarak tutturmak

d.-mişlerdür 4599, 4929

2. Yetiştirmek için bir bitkiyi toprağa yerleştirmek

d.-diler 395, 5891

d.-eler 1198

d.-mişdür 3526

dik- İğne ve iplikle tutturmak

d.-er 5714

7. Metindeki aynı kelimenin farklı şekilleri sayısal dağılımını göz önüne alıp daha çok geçen şekli ilk unsur olarak kabul ettim. Diğer unsur/unsurları da / işaretiyle ilk unsurun yanında sıraladım.

direm/dirhem (F.) 1. Eski okkaman 400'de biri

d. 2349, 2350, 2350, 2350, 2351, 2351

d.+di 5844

2. Gümüş para

d. 4353, 4821, 5061, 5346

8. Kelimelerin anlamlarını tespit ederken özellikle Türkçe isim ve fiillerde TDK'nın Türkçe Sözlüğü'nü esas aldık. Anlamları somuttan soyuta sıraladım.

SÖZLÜK HAZIRLANIRKEN UYULAN ESASLAR

Metnin sözlüğünü hazırlarken şu esaslara uydum:

1. Metinde madde başı olarak aldığımız kelimeleri siyah puntoyla dizdim. Kelimenin kaynağını parantez içinde belirttim. Kelimenin metindeki anlamını/anlamlarını verdikten sonra geçtiği yerlerin tamamını alfabetik olarak sıraladım.

'Acem (Ar.) 1. İran, İranlı

a. 1689, 2714, 2715, 5356

2. İranlı

a.+dır 4866

2. Metinde geçen deyimleri, Arapça veya Farsça tamlamaları, birleşik şekilleri, birleşik fiilleri vs. ara madde olarak kabul ettim. Ara maddeleri de siyah puntoyla madde başına göre daha içerden yazdım ve metindeki anlamını vererek geçtiği yerleri belirttim.

'āciz (Ar.) Zayıf, güçsüz

a.+lerdür 1913

a. **kal**-Bir işi yapamamak, bir işe güç yetirememek

a. k.-dı 3228-29, 4191, 4677, 4826

a. k.-dılar 5817

3. Eğer bir kelime müstakil olarak geçmiyorsa, bir tamlama, birleşik şekil veya deyim içinde kullanılıyorsa o kelime sadece siyah puntoyla yazdım, anlam verme yoluna gitmedim. Aşağıdaki örnekte 'aciz kelimesi metinde tek başına geçmemektedir. Metinde 'aciz u kusur olarak geçmektedir

'aciz

'a. u **kuşur** Acziyet, hata

a. 35

4. Metinde geçen deyimler, tamlamalar, birleşik şekiller, birleşik fiillerde asıl unsuru esas aldım. Yardımcı unsura da gönderme yaptım. Örneğin **ad vir-** deyiminde **ad** ana unsurdur. **vir-** kelimesi ise yardımcı unsurdur.

a. **vir-** Ad koymak, adlandırmak, isim vermek

T.C. SAKARYA UNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

'ACĀ'İBÜ'L-MAHLUKĀT

II. CİLT

(Çözümlemeli Dizin)

(1-200 Varaklar Arası)

DOKTORA TEZİ

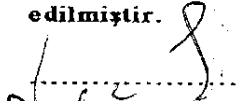
ENGİN YILMAZ

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

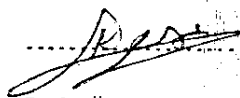
Enstitü Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

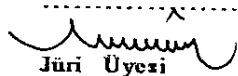
Bu tez tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile kabul

edilmiştir.

Prof. Dr. Leila Karahan
Jüri Başkanı

Yalıt. Doç. Dr. Zeki Turan Yalıt. Doç. Dr. Cevdet Sarı
Jüri Üyesi Jüri Üyesi

Jüri Üyesi
Yalıt. Doç. Dr. Kerem Acar

Jüri Üyesi
Yalıt. Doç. Dr. Mehmet Karay

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

' ACĀ'İBÜ'L - MAHLŪKĀT

II. CİLT

(Çözümlemeli Dizin)

(1-200 Varaklar Arası)

DOKTORA TEZİ

Engin YILMAZ

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Kenan ACAR

Eylül 1998

musallâ (Ar.) Namaz kılmaya mahsus açık yer, namazgâh
m. 3531

musallat

m. eyle- Musallatetmek

m. e.-di 2726

m. e.-megil 1829

m. e.-mişdür 2815-16

m. kıl- Musallatetmek

m. k.-magıl 3655

m. ol- Belâ olmak, musallat olmak

m. o.-up 3717

muşhaf (Ar.) Kur'an-ı Kerim

m.+ım 309

m.-ı şerif Kur'an-ı Kerim

m. 1404

Muşıl Yer adı

m. 2747, 4021, 4649, 5283

m.+a 5839

m.+un 5286

Muşkala/Muşkala bin Hûbezir Kişi adı

m. 4813, 4818

m.+e 4812

m.+yı 4814

m.+yıla 4812

muşşaykal (Ar.) Cilâli, parlak, yaldızlı

m.+dur 1178

mutâ'

→cihân-m.

Mu'taşım/Mu'taşım Billâh Kişi adı

m. 3837, 3837, 4356, 4358, 4882, 4887, 4890, 4897, 4899, 4911, 5242

m.+a 4356, 4356, 4897

m.+un 4898

mutayyeb

m. ol- Güzel kokmak, güzel kokulu hale gelmek

m. o.-ur 2365

mu'tedil (Ar.) 1. Müsavi, denk

m. 5290

m.+dür 2593 *bürûc mu'tedil dır her kaçan*

*ki şems bürûca gelse gece ve gündüz/berâber olur...*1467

2. İliman

m. 3716

m.+dür 4933

mutî' (Ar.) İtaat eden, boyun eğen, itaatkâr

m.+ün 586

m. eyle- Boyun eğdirmek, emri altına almak

m. e.-di 4353

m. it- İtaat ettirmek, boyun eğdirmek

m. i(d)-erim 130

m. ol- İtaat etmek, boyun eğmek, tâbi olmak

m. 129

m. o.-a 1228

m. o.-an 3352

b. o.-avuz 5230

m. o.-dılar 4846

m. o.-madı 128-29, 1594

m. o.-madılar 4824

m. o.-mazsın 130

m. o.-sa 4412-13

m. o.-un 4090

m. o.-urlardı 3687-88

muttali'

m. ol- Öğrenmek, haber almak, haberdar olmak

m. o.-dılar 1502

m. o.-madım 1265

m. o.-up 4705

muttaşıl (Ar.) 1. zf. Aralıksız, hiç

durmadan, mütemadiyen

muḳtezā (Ar.) Gerek, icap, lâzım

m.+sı 1670

Mūlitān Yer adı

m. 5258

m.+a 5267

m.+ı 5265

m.+un 465, 5268

mum (F.) Mum

m. 2443

m.+dan 1893

m.+larla 820

mūmiyā/mūmyā (F.) Mumya

m. 2965, 3167, 3174

m.+yı 3171

→ma'den-i m., şerbet-i m.

mūnis (Ar.) Sevimli, cana yakın, uysal

m. 315

m. **idün-** Dost edinmek, yakınlaşmak

m. i.-dīm 310

m. **ol-** Dost olmak

m. o.-am 313

muntazır

m. **ol-** Gözlemek, beklemek

m. o.-urlar 2106

murabba' (Ar.) Dörtü, dört köşeli

m. 979, 3269, 3397, 3402, 4221

murād (Ar.) 1. Maksat, gaye

m. 348, 766, 1282

m.+ı 60

2. İstek, arzu

m.+ın ... *İlāhī cemī'i maḳlūḳuḳ/murādın*

bilürsin... 2625

m.-ı **beldetü'n-tayyibetün** Beldetü'n-

tayyibetün'den maksat

m.+den 4737

m.-ı **cezīle** Kastedilen, murad olunan

m. 1282-83

Murağ Kişi adı

m.+ıla 4688

murassa' (Ar.) Kıymetli taşlarla bezenmiş

m. 3331, 4478, 4478

m.+dur 4328

→kadeh-i m., tãc-ı m.

Murassau'l-heremîn Yer adı

m. 3507

Mūsa Kişi adı; Hz. Musa

m. 319, 2766, 3224, 3226, 3228, 3230,

3232, 3234, 3236, 3239, 3979, 4094,

5203, 5246, 5249, 5523, 5525

m.+dan 3228

m.+nun 3234, 3237

m.+ya 3229, 5251

m.+yı 3238, 5250

→kenise-i M., mescid-i M., saḳre-i M.

Mūsā bin Naḳra Kişi adı

m. 4092-93

Mūsā bin Nādiran Kişi adı

m. n.+un 5024

Mūsā bin Nusayr Kişi adı

m. n.+un 2639

musahḳhar

m. **it-** Emrine vermek, istifadesine

sunmak

m. i.-düm 1925

m. **kıl-** Ele geçirmek, zaptetmek

m. k.-up 5114

m. **ol-** Eline geçmek, mülkiyetine girmek

m. o.-dı 5083

musāḳhib (Ar.) Dost

m.+lerün 433, 435

m. **kıl-** Musahip atamak, musahip tayin

etmek

m. k.-a 3152

Muhtî Kişi adı

m. 5694, 5699

m.+ye 5699

mukābele (Ar.) Mukabele, karşılık, karşı

m.+si 421

m.+sinde 1691

m.+sine 3219

mukābil (Ar.) Mukabil, karşı karşıya,

karşısında

m.+dür 3743

m.+inedür 5477

m. it- Değiştirmek

m. i.-mezem 496

m. ol- 1. Karşı karşıya gelmek, karşısına çıkmak, hasım olmak

m. o.-dı 5438-39

m. o.-dılar 5426

2. Karşısında bulunmak, karşısına geçmek

m. o.-ur ... *ve dahı olan siyāh görinür*

hemîşe bu güneşe mukābil olur 1696

mukābile (Ar.) Karşı

m.+sine 3218

mukāddem

→kelb-i m.

m. it- Üstün tutmak, hürmet etmek

m. i(d)-elerdi 231

mukāddes (Ar.) Mukaddes

m. 893

mukāddir (Ar.) Herşeyi takdir eden Allah

m. 1301

Mukāddise Medine'nin diğer adı

m. 5128

mukārene (Ar.) Yakınlaşma, yakınlık

m.+den 1371-72

m.+si 1335, 1357

m.+ye 1372

mukārenet (Ar.) Yakınlık

m.+i 1386

mukārin (Ar.) Bitişmiş, yaklaşmış

m.+den 1398

m.+e 1398

mukarrer

m. ol- Sağlamlaşmak, sağlam hale gelmek

m. o.-dılar 4839

mukārriye

m.-i Hārzem Harezmi bölgesi, Harezmi ülkesi

m. h.+de 5716

mukātele (Ar.) Savaş, cenk

m.+ye 5432

→esnā-yı m.

m. it- Savaşmak

m. i(d)-elüm 5435-36

mukātil (Ar.) Birbiriyle çarpışan, birbirini

öldüren

m. 4351

m.+dür 4986

mukāvemet

m. it- Karşı koymak, dayanmak,

mukavemet etmek

m. i.-mediler 4842

mukayyed

m. ol- (Bir yere) Bağlı bulunmak, bağlı olmak

m. o.-madı 4853

mukim

m. ol- Oturmak, eğleşmek, ikamet etmek

m. o.-muş 5502

Muklas Ca'fer-i Mansur'un lâkabi

m. 3802, 3804

m.+ıdı 3804

Muksime Medine'nin diğer adı

m. 5127

Muhammed İbnü'l-Kâsım Kişi adı
m. 4911

Muhammed bin

Müsâfir/Muhammedü'bnü Müsâfir
Kişi adı
m. 4527, 4527

Muhammed İbnü'l-Hanîbî'nî'l-'Ulâ
Kişi adı
m. 4738

Muhammedü'l-Mehdî Kişi adı
m. 3403

Muhammedü'r-Resûlullah Hz.
Muhammed
m. r.+a 3550

muharrem (Ar.) Kameri takvimin ilk ayı
m. 5800

muharrik (Ar.) Hareket ettiren, oynatan
m.+i 1037

muhâsib (Ar.) Muhasip, hesapçı, hesap
işlerini iyi bilen
m. 1340
m.+ler 1343
m.+lerin 1340

muhatara (Ar.) Tehlikeli
m. 4985

muhattat (Ar.) Çizilmiş, yazılmış,
nakşedilmiş
m.+dur 2872

muhit (Ar.) 1. İhata eden, çevreleyen,
kuşatan
m.+dür 1729, 1729
2. Okyanus
m. 2198, 2212
m.+ün 1939
→bahrü'l-m.

muhkem (Ar.) Sağlam, berk, kuvvetli

m. 2217, 3003, 3908, 3975, 3980, 4419,
4519, 5255, 5763

m.+dür 5549

m. eyle- Sağlamlaştırmak
m. 1700

m. ol- Sağlamlaşmak, sağlam hale gelmek
m. o.-a 2795, 3906, 4237

m. o.-ur 2368, 5351

muhkemlik Sağlamlık
m.(g)+ile 3627

Muhlak Yer adı
m. 2755

muhtasar (Ar.) Kısa, ihtisar edilmiş
m. 1289

muhtasır (Ar.) Çevrili, muhkem
m. 3680

muhtelif (Ar.) 1. Çeşitli, değişik, çeşit
çeşit
m. 1545, 1755, 1758, 2169, 2960, 5877
2. Birbirini tutmayan, zıt
m.+dür ... *Habeşî yüzile Rûmî yüzü gör niçe
muhtelifdür ki sebeb-i
ihtilâf/mekândadır...*1765
→ecnâs-ı m.

muhtelim

m. ol- İhtilam olmak, cünüp olmak
m. o.-ur 2262-63

muhtelit

m. ol- Karışmak, birbiri içine girmek
m. o.-up 3181

muhterak (Ar.) Sıcak, hararetli
m.+dur 2507

muhterem (Ar.) Muhterem, saygıdeğer
m. 3342
m.+dür 5112

muhterikân

→el-hitânü'l-m.

mu'allem (Ar.) Öğrenim, talim

m.+e 4067

mu'attal (Ar.) Kullanılmaz, âtl

m. 5672

mu'âvenet

m. it- Yardım etmek, yardımda bulunmak

m. i.-di 2646

Mu'âviye/Mu'âviye bin Süfyan Kişi adı

m. 3621, 3624, 4258, 4261, 4263, 4265,
4811, 4878, 5144

mu'avvec

m. ü't-tulū Doğuşu düzensiz, görünüşü
düzensiz

m. t.+dur 1485-86, 1490

mu'ayyen (Ar.) Belli, belirli

m.+dür 3487-88

→vakt-i m.

mu'azzam (Ar.) Çok büyük, koskoca

m. 3318, 3468, 4864

→şehir-i m.

mu'azzez (Ar.) Mübarek, kutsal, kutlu

m. 5422

m.+dür 3342

mu'azzim (Ar.) Büyücü

m.+i 2938

m.+ler 820

mubāh (Ar.) Mübah, yapılmasında dinen

sakınca olmayan, caiz

m.+dur 4710

mu'cizât (Ar.) Mucizeler

m.+un 534

m.-ı Muhammed Hz. Muhammed'in

mucizeleri

m. 1258

mu'cize (Ar.) Mucize

m.+lerin 4961

m.+sin 4160

m.-i Muhammedî Hz. Muhammed'in

gösterdiği mucize, Hz. Muhammed'in

mucizesi

m. 4685

Muğiretü'bnü Şube Kişi adı

m. 5063

muḥāl (Ar.) Mümkün olmayan, imkânsız

m.+dür 1381

m. degül İmkânsız değil, muhal değil

m. d.+dür 1025

muḥālefet (Ar.) Aykırılık, zıtlık

m. ... ve *Bâbil/vilâyeti kim kûb-ı 'Irak'dur*

şu dutdı ğarḳ eyledi ve eger bu muḥālefet

olmasa/hükemânuy sözi şahih olurdu...5829,

5831

m. it- Karşı çıkmak, itiraz etmek,

reddetmek

m. i.-diler 982

muḥālif (Ar.) Aykırı, ters

m.+dür 1496

m. yil Ters yönden esen rüzgâr

m. y.+ler 1655, 2241

Muḥammed/Muḥammedü'l-Muḥṣafâ

Kişi adı; son peygamber Hz. Muhammed

m. 109-10, 113, 191, 245

→mu'cizât-ı M.

Muḥammed bin 'Ali Kişi adı

m. 3395

Muḥammedî

→mu'cize-i M.

Muḥammedü'bnü Sîrin Kişi adı; hadis

nakledicisi

m. 1233, 1237, 1238

m.+e 1233

Muḥammed İbn-i 'Arabî Kişi adı

m. a.+den 4548

miras

m. kal- Miras olarak kalmak

m. k.-mişdur 5625

Mirāt-ı Müselsele Yer adı

m. 888

Mirrih (Ar.) Yer adı

m. 1313, 1370

m.+e 2863

m.+ün 1374

→felek-i M., sıfatül-M., süret-i M., tab'-ı

M.

Mirün Yer adı

m. 827

misâhat (Ar.) Ölçü

m.+ı 2589

misâhatü'l-'âlem Dünyanın ölçüsü,
dünyanın büyüklüğü

m. 2531

mişâl (Ar.) Misal, örnek, benzer

m.+i 262, 1189, 1720, 1730, 1848, 5762

m.+ine 1720

misk (Ar.) Misk

m. 457

m.+i 3987

m.+lerinden 3987

miskâl (Ar.) Bir ağırlık ölçüsü

m. 489, 1738, 3427

→'aşr-ı m.

miskîn (Ar.) Aciz, zavallı

m. 2011, 4704, 5705

m.+em 5700

m.+i 4829

Miskine Medine'nin diğer adı

m. 5126

mişl (Ar.) Benzer, eş

m.+i 2324, 3156

m.+ini 3319

m.+üm 4474

m. ko- Mesel söylemek

m. k.-dılar 4815

mişmâr (Ar.) Çivi, kazık

m.+ları 4466

mişvâk (Ar.) Misvak

m. 5117

mişe (F.) Meşe, orman, sazlık

m. 3883

m.+den 5087

m.+nün 4068

→pür-m.

mişe-yistân Meşelik, meşe ormanı

m. 4063

mişâc (Ar.) Mizaç, huy, tabiat, yaratılış

m.+ın 1307

m.+ından 1320

→hâru'l-m.

mişân (Ar.) Terazi burcu

m. 880, 1461

m. burcı Terazi burcu

m. b.+nun 1465

miş'abbad (Ar.) İtaatkar, munis

m.+dururlar 4109

mişâheze

m. it- Azarlamak, tekdiretmek

m. i.-meyeler 35

miş'âhhar (Ar.) Sonraki

m. 5130

miş'allak (Ar.) Havada, boşlukta, bir yere dayanmadan

m. 579, 3124, 3492

m.+dur 2566, 2581

m. 935

Miş'allef Yer adı; bir yıldız kümesi

m. 907

Mikâil (Ar.) Hz. Mikâil, dört büyük melekten birisi
 m. 676, 682
 m.+den 680
 →sıfat-ı M.

mikdâr (Ar.) 1. Miktar
 m. 497, 610, 612, 663, 754, 804, 866, 1171, 1290, 1341, 2396, 2869, 3525, 3571, 3818, 4183, 4358, 4552, 4709, 4751, 5654, 5875
 m.+da 3024
 m.+dur 4322
 m.+ı 1361, 1374, 3215, 3579, 4034, 5573, 5595, 5602, 5729
 m.+ıdur 2931
 m.+ıncadır 4035
 m.+ıncaydı 3225
 m.+ımı 595, 3505
 2. Derece, seviye
 m.+a ... *birez ki ilerü gideler sıvı kalın olunşol miqdâra irişür ki gemi yürür...*4489
 m.+dadur 488
 3. Parça, kısım
 m. 3179
 →bir göz açup yumunca m.ı
 m.-ı 'âlem Dünyanın ölçüsü, dünyanın büyüklüğü
 m. 2532

mîl (Ar. mîl) Bir mesafe ölçüsü; mil
 m. 1935, 1936, 1936, 2905, 4943, 5574
 m.+de 4329
 m.+dür 1996, 2228, 3814, 3868, 4329, 4340, 4752, 4753, 4978, 5157, 5602
 m.+i 3814

mîl (Ar.) Göze sürme çekmeye yarayan alet
 m.+i 780

milh
 m.-i 'Abderâni Abderantuzu
 m. 2322

milik (Ar.) 1. Varlık, mülk, mal
 m.+e 4142
 m. 369
 m.+imile 5498
 m.+imizdür 5192
 m.+inde 84
 m.+ine 3744
 m.+lerini 3989
 2. Memleket, ülke
 m.+ine 5310
 →mâl u m.

millet (Ar.) Topluluk, millet
 m.+den 1552, 3272
 m.+in 1602
 →küfür m.i

mim (Ar.) Mim harfi
 m. 2211, 5101

mi'mar (Ar.) Mimar
 m. 4070
 m.+ıydı 3770

minâ (Ar.) Lâcivert veya yeşil renkli bir sırça, mine
 m.+yıla 3446

Minâ
 →kenise-i M.

minâre bk. menâre

minber (Ar.) Minber, kürsü
 m. 3306

miñkâr (Ar.) Kuş gagası
 m.+ına 4715

minnet
 m. it- İyilik etmek, ihşanda bulunmak
 m. i(d)-er 2467
 m. i(d)-üp 2614

m.-i ehl-i sünnet ve cemâ'at Ehl-i sünnet mezhebi, Hz. Muhammed ve onun sahabelerine itikat edenler

m. 807

m.-i Mâni Mani dini, Maniheizm

m. 4073-74

mezheblü ...mezhebine mensup

m. 5012

mezra'a (Ar.) Tarla, ekin

m.+lar 4448

mı bk. mi

mih (F. < mih) Büyük çivi, kazık, mih

m. 3806

m.+a 3448

m.+ı 3806

m.+la 3117

m.+lar 3448, 3479

m.+ları 2809

mihla- Çivilemek, çakmak

m.-mişlerdir 3479

m.-mazlar 3117

miknatis (Ar. < miknatis Yun.) Miknatis

m. 1848, 1849, 2891, 3060, 3113

m.+ı 3117

m.+ 3123, 3141

m.+dan 3120, 3121, 3122

mintika

→evsetü'l-m.

mintikatü'l-bürüc 12 burcun bulunduğu

tutulma dairesi, zodyak

m. 869

Mış(ı)r Yer adı

m. 1428, 1918, 2229, 2941, 3262, 3978,

4970, 5197, 5201, 5203, 5212

m.+a 3607, 5210, 5220, 5222

m.+da 2550, 2892, 2895, 3127, 3261,

3593, 4222, 4874, 5206, 5207, 5452, 5471

m.+dan 2774, 2945

m.+ı 5199, 5222, 5236

m.+ıla 2223

m.+un 1470, 1917, 4227, 5197, 5208

→hudüd-ı M., Nil-i M., pâdişâh-ı M.

Mısrî

→Hârün-ür-reşid-i Mısrî

mi/mı Soru eki

m. 328, 619, 619, 621, 621, 622, 622,

622, 623, 1242, 1753, 1773, 2626, 2672,

3137, 4053, 4055, 4057, 4059, 4246

m.+dur 159, 159, 191, 1228, 1249, 1773,

3703, 3703, 3703, 3704, 3704, 3704,

4149, 4252, 4575, 5349

m.+se/m.sa 959, 960

m.+sin 136, 243, 1533, 4145, 4252

m.+siz 4179

m.+ydi 3213

mihnet (Ar.) Sıkıntı, keder

m.+ler 5194

mihrâb (Ar.) Mihrap, cämilerde imama

aynılmış girintili yer

m. 3470, 4339

m.+ında 5687

m.+un 3306

m.-ı Meryem Yer adı

m. 3312

m.-ı Zekerıyya Yer adı

m. 3312

Mihrân Yer adı

m. 5269

Mihribân Yer adı

m. 5278

m.+dadır 5281

Mihrivân Yer adı

m. 2451

mevcüdât (Ar.) Mahtûkat, varlıklar

m. 56, 526, 562, 585

m.+da 1881

m.+ınun 123

m.+un 1875

mevhûmât

m.-ı sevdâvî Kuruntu, aslı olmayan

inanış

m. s.+dür 1512

mev'îze (Ar.) Öğüt, nasihat

m. 155

mevlâ (Ar.) Mevlâ, Allah

m. 5146

m.+dan 2183

mevlid

m.-i mübârek Mübarek doğum, kutlu doğum; Hz. Muhammed'in doğumu

m. 1571

mevsûf (Ar.) Vasfolunmuş, vasfedilmiş

m.+dur 4617

mevt (Ar.) Ölüm

m.+dür 5351, 5570

m.+e 4412

m.+i 4387

→melekül-m.

mevvâc (Ar.) Çok dalgalı

m.+dur 2053

mevzi' (Ar.) Yer

m.+inde 1779

meydân (Ar.) Alan, yer

m. 4928, 5361

meyl/meyil

m. it- Yönelmek, meyletmek

m. i(d)-er 2574

m. i(d)-eydi 959

→gönli m.

meymûn (Ar. <Yun.) Maymun

m. 1769, 2173, 2185

m.+lar 2183, 2189, 2677, 4103, 4105

m.+ları 4190

m.+lar 5028, 5029

m.+lara 4106

m.+un 2192

m. eyle- Maymunlaştırmak, maymun

hâline getirmek

m. e.-di 3358

Meysân Yer adı

m.+da 2540

Meysûme

→'aynü'l-M.

meyyit (Ar.) Ölü

m.+e 67

mezâr

m.-ı şerîf Mübarek kabir, mukaddes

mezar

m. ş.+i 4174

mezellet

m. ol- Alçalmak, bayağlaşmak

m. o.-maya 5229

mezheb (Ar.) 1. Mezpeb, inanış, akide

m.+i 640, 755, 810

m.+idir 640

2. Felsefe

m. inde ... *hükemâ mezhebinde ferîştelertün*

tarîkleri bu iki kütübdür..763

m.(in) dut- Bir mezhebe, bir görüşe tabi

olmak, benimsemek

m. dut-armış 949

m. d.-muşlardur 957

m.-i ehl-i hadîs Hak mezhepler

m. 755, 954

m.-i ehlü'l-İslâm Ehl-i sünnet mezhebi

m. 1026, 1027

- m. 1773, 1775
m. it- Değiştirmek
m. i(d)-e 1777
m. ol- Şeklini değiştirmek, çirkin bir hâle bürünmek
m. o.-up 1766
Mesih Kişi adı; Hz. İsa
m. 64
mesken (Ar.) Ev
m.+leriniz 2616
meskün
→rub'-ı m.
Mesnün Kişi adı
m.+ıdı 5331
Mesrūr Kişi adı
m. 4798
mest
m. ol- Kendinden geçmek, sarhoş olmak
m. o.-maya 2856, 2857
mestüh
→pür-m.
mestūr (Ar.) Yazılmış, kayıtlı
m.+dur 457, 4294
meşgūl (Ar.) Meşgul
m. 234, 5714
m. ol- Uğraşmak, meşgul olmak, çalışmak
m. o.-ıcak 3370
m. o.-dı 3223, 4801
m. o.-dun 24
m. o.-ur 3554
meşhūr (Ar.) Meşhur, ünlü, herkesçe bilinen
m. 517, 520, 3768, 3968
m.+dur 1240, 2966, 3627, 4934
m. ol- Ünlenmek, herkesçe bilinmek, meşhur olmak
m. o.-dı 1527
meşīn (F. < mişīn) Meşin, sepilenmiş, tabaklanmış, işlenmiş koyun derisi
m.+den 2864
meşek (< F. meşk) Tulumdan yapılmış su kabı
m. 5756
meşrūb (Ar.) İçilecek şey
m. 3691
meşrūbāt (Ar.) İçilecek şeyler, içecekler
m.+dan 3693
meşşatalık
m. it- Terzilik yapmak, süslemek
m. i(d)-er 2472
metā' (Ar.) Mal, eşya, varlık
m. 4182
m.+ı 2375, 3442, 3856, 3859, 4077, 4083, 4710, 4809, 4997, 5033, 5101, 5117
m.+ları 4974, 5026
m.+ına 3441
metālī' (Ar.) (Yıldız) Görüldüğü yerler, doğduğu yerler
m.+i 1420, 1451, 1456, 1462, 1469, 1474
metālī'lū Görünür
m.+dür 1445, 1481
Metīne
→vādī'l-M.
mevāt (Ar.) Cansız şeyler
m. 2492
mevc (Ar.) Dalga
m.+i 2242, 2562
m.+inden 939, 940
m.+ler 2242
m.+leri 2038, 2065, 2143, 2378
m. ur- Dalga vurmak, dalgalanmak
m. u.-dı 5165
m.-i deryā Deniz dalgası
m. 1461

Mervî bin Hamânâ bint-i Erdeşîr Kişi adı
 m. 5185

Meryem Kişi adı
 m. 1572
 m.+e 1572
 m.+ündür 3514
 →mihrâb-ı M., nahle-i M.

Merzûk Kişi adı
 m.+ıla 4825

mesâfe (Ar.) Mesafe
 m.+dür 1341

mesâ'il
 m.-i **hilm** Yumuşaklık, mülâyimlik meseleleri
 m. 17
 m.-i **'ilm-i hey'ât** Astronomi meseleleri, astronomi ile ilgili hususlar
 m. h.+ına 18
 m.-i **'ilm-i hikmet** Felsefe meseleleri, felsefi hususlar
 m. 17

mesâkin (Ar.) Fakirler, miskinler
 m. 5624

mescid (Ar.) Mescit, küçük cami
 m. 3299, 3432, 3461, 3490, 3490, 3519, 3528, 3618, 4923, 4991, 5022, 5686
 m.+dür 3468, 3470, 3474, 3516
 m.+e 3407, 3411, 3428, 3494
 m.+i 3442, 3463, 3469, 3471, 3531, 4186
 m.+idür 3454
 m.+inün 3202
 m.+le 3513
 m.+lerdedür 517
 m.+ün 3309, 3414, 3452, 3453, 3456, 3475, 3492, 3503, 3506, 3519, 3524, 5306
 m.-i **Afrikiyye** Yer adı

m. 3516
 m.-i **Cercis** Yer adı
 m. 3513
 m.-i **Dâvud** Yer adı
 m. 3478
 m.-i **'İsâ** Yer adı
 m. 3486
 m.-i **Müsâ** Yer adı
 m. 3445
 m.-i **Nebî** Yer adı
 m. 3423
 m.-i **Nüh** Yer adı
 m. 3466
 m.-i **Süleymân** Yer adı
 m. 3473
 m.-i **Yahyâ** Yer adı
 m. 3468
mescidü'l-haram Yer adı, Mekke'de Kâbe'nin de bulunduğu en büyük mabet
 m.+ı 3405
mescidü'l-Küfe Yer adı
 m. 3454

mesel (Ar.) 1. Benzer
 m.+i 5540
 2. Masal, efsane
 m. 2557, 4603, 4621, 5573
 m.+de 989
 m.+imüz *ve bizüm dafı meselimüz bu felegün altında şuşa beşzer ki...998*

meselâ (Ar.) Örneğin, misal
 m. 1067

mes'ele (Ar.) Sorulup karşılığı istenilen şey, husus
 m. 590, 599, 612, 1726, 1755, 1773, 2569
 m.+ler 240

mesih/mesh (Ar.) Şekil değiştirme, başka surete girme

menşüb (Ar.) Ait, mensup, bağlı

m. 4807

m.+ıdı 5521

m.+dur 4934

menşür (Ar.) Düzyazı, nesir

m.+dur 43, 46

m.+un 44

m.-ı subhānī Allah kelâmı

m. 45-46

Menün Yer adı

m. 5257

Menzer Yer adı

m. 5190

menzil (Ar.) Derece, kıymet

m.+inedür 3098, 4486

m.-i hulefâi'r-râşî dîn Dört büyük

halifenin mekanı, yeri

m. r.+dür 3790

merâkib

→sâbıkul'l-m.

mercân (Ar.) Mercan

m. 1402, 5158

mercümek/mercimek Mercimek

m. 741, 3372

merhâle (Ar.) Merhale, kısım, bölüm

m.+de 2162

m.+dür 2162

merkad (Ar.) Kabir, mezar

m.+ler 5134

m.-i pāk Mübarek, kutsal mezar; kabir

m. p.+lerinin 524

m.-i resül Hz. Muhammed'in kabri,

mezan

m. r.+indür 5130

merkez (Ar.) Orta, merkez

m.+idür 1910

m.+inden 1337

m.-i 'ulvî Yüceliklerâleminin merkezi

m. u.+ye 1542

mermer (Ar.) Memmer

m. 3417

m.+den 3446, 3593, 3618, 4259, 5462

m.+dendi 4944

m.+dür 2771

m.+ile 5453

m.+lerin 3447

→ak m.

mertebe (Ar.) 1. Kısım, bölüm

m. 724, 724, 725

2. Rütbe, pāye

m.+sin 241

m.+sinde 533

3. Derece, miktar

m. 2346

m.+dür 2345

mertebelü Derecesinde

m. 1348

Merv Yer adı

m. 1447

m.+dür 1446

m.+ün 5404

Mervân/Mervân oğlu 'Abdûmelik Kişi

adı

m. 239-40, 3331, 3959, 3967

m.+ı 3968

→âl-i Mervân

Mervân İbn-i Muhammed Kişi adı

m.+ı 3959

Merve Yer adı

m. 2515, 2539, 5179, 5194, 5195

m.+de 1714, 5188

Mervezân/Mervizân Kişi adı

m. 5551, 5562

m.+ı 5565

Me'mûn halîfe Abbasi halifesi Memun

m. 1713, 3335, 5471

m. h.+ye 4354

Men Yer adı

m. 2560

men 'meni'

m. eyle- Yasaklamak, men etmek

m. e.-meyüp 3267

m. it- Yasaklamak, engel olmak, men etmek

m. i.-di 5575

m. i.-diler 4612

m. i(d)-er 5612

m. i.-memek 3268

menâfi' (Ar.) Yararlar, menfaatler

m. 1522

m.+in 1519

menâfih

→ebü'l-m.

menâre/minâre (Ar.) Minare

m. 353, 354, 744, 2949, 3862, 4221, 4581

m.+de 745

m.+den 355

m.+nün 356, 3450, 3865

m.+si 3449

m.+sine 350

m.+ye 353

m.+yi 354, 2952

menât (Ar.) Kâbe'de Hüzeyl ve Huzaa

kabilelerinin taptığı put

m. 4724

menâzil (Ar.) Aym üzerinde hareket ettiği

varsayılan noktalardan herbiri

m. 1173

→ahvâl-i m.

m.-i **kamer** Aym üzerinde hareket ettiği

varsayılan noktalardan her biri

m. 871

m.-i **'Âd** Ad kavminin yerleri, mekânları

m. 5520

m.-i **Ahkâf** Ahkaf'ın mekânları

m. a.+dı 5520

m.-i **'Amâlik** Amalike kavminin yerleri

m. a.+a 5521

m.-i **Tâ Sin Mîm** Yer adı

m. 5520

menfa'at (Ar.) Menfaat, yarar

m. 1073, 1636

m.+den 1120

m.+i 1522, 1524, 1528, 1530, 1530, 1540, 1718, 2322, 3064, 3766

m.+inden 1531

m. tut- Çıkar elde etmek, yararını görmek

m. t.-mazlar 2750

menfa'atlı Yararlı

m. 159

menfaatsiz Zararlı, yararsız

m. 159

menhî (Ar.) Haram, yapılması dinen

yasaklanmış

m.+dür 851, 931

menkeb

m.-i **zül-'inân** Yer adı

m. 1443

menkebû'l-eymen Yer adı

m. 1440

menkebû'l-eyser Yer adı

m. 1441

menkût

m. ol- Noktalanmak, noktalı hale gelmek

m. o.-ur 2866

Mensek Bir kavim adı

m. 4034

m.-i Acem İran hükümdarı, İran şahı
m. 1554

m.-i Afrikiyye Afrika hükümdarı, Afrika
meliki
m. 3519

m. a.+ye 3518

m.-i 'Arab Arabistan hükümdarı,
Arabistan padişahı
m. 4461

m.-i Fermâyi Kişi adı
m. 4534

m.-i Habeşe Habeşistan hükümdarı
m. 3375, 3375, 3378
m.+dür 5045

m.-i Hazar Hazar hükümdarı
m. 4560, 4648
m. h.+dur 4652

m.-i Hibre Hibre hükümdarı
m. 5065

m.-i Hind Hint hükümdarı
m. h.+e 3642

m.-i Hindüstân Hint hükümdarı
m. 3130

m.-i İran İran hükümdarı, İran şahı
m. i.+dur 3735

m.-i mü'eyyid-i 'âdil Adaleti
sağlamlaştıran hükümdar
m. 5221

m.-i Rûm Bizans hükümdarı
m. 3517

m.-i Şin Çin hükümdarı
m. 3734

m.-i serirü'z-zeheb Altın tahtın sahibi
olan hükümdar
m. 4558

**m.-i Tübbâğ İbn-i 'Akrab bin Ebî
Mâlik İbn-i Nâşir** Kişi adı

m. 3980-81

melike (Ar.) Kadın hükümdar
m. 4008

m.+yi 4012

Melikşâh (F.) Kişi adı
m. 4627, 4633, 4637
m.+a 4628

melül

m. ol- Üzülmek, hüzünlenmek, sıkılmak
m. o.-a 1309
m. o.-dı 3133, 4897, 5564
m. o.-dı 360, 1821
m. o.-up 5633
m. o.-ursın 2673

memdüh (Ar.) Övülmüş, methedilmiş
m. 3829

memleket (Ar.) Memleket
m. 214, 258, 332, 341, 3654, 4530, 5436
m.+i 127, 232, 233, 238, 3599, 5404
m.+ından 3651
m.+inde 3738, 4706
m.+inden 1002
m.+üme 3053
m.+üni 3641

m.-i 'azîm Büyük yurt
m. a.+dür 3836

m.-i Bâbil Babil ülkesi
m. 3716

m.-i Hindî Hint ülkesi
m. 5441

m.-i Şâbûr Şabur'un ülkesi
m. ş.+da 4071

Memlûk

→dârü'l- M.

Me'mûn Kişi adı
m. 3336, 4355, 4468

Mehdî Kişi adı

m. 4348

Mehdiyye Yer adı

m. 5274

mehîb (Ar.) Korkunç, azametli

m. 5751

mehil

m. vir- Süre vermek, süre tanımak

m. v.-di 3247

m. v.-diler 5232

mehmiz

m. ur- Mahmuzlamak

m. u.-dı 5557

mekân (Ar.) Mekân

m.+dandır 1766

m.+larındadır 541

m.-ı 'âliye Yüce mekân, gökyüzü

m. a.+ye 1132

Mekârim Yer adı

m. 2756

Mekke/Mekkî (Ar.) Yer adı

m. 3319, 4876, 5046, 5102, 5102, 5109,

5111, 5124, 5756

m.+de 4960

m.+den 5047, 5107, 5109

m.+dendir 5106

m.+dür 5103, 5106

m.+ye 5119, 5121, 5758

m.+yi 5113

m.+yle 2660

→dik-i M., ehl-i M.

mekr (Ar.) Hile

m.+i 2548

Mekrân Yer adı

m. 1086, 5412

mekrûh (Ar.) İğrenç

m. 5030

mekûlât (Ar.) Yiyecekler, erzak

m.+a 5061

melâ'ike (Ar.) Melekler

m. 731, 756, 760, 810

m.+ler 2808, 5654

m.+nün 830

→mahall-i m., mahall-i m.-i revhâniyye,

sıfat-ı r.

melâlet (Ar.) Usanma, bıkmak

m. 1036

Melatiyye Yer adı

m.+ye 4644

melâz

m.-ı 'âlemiyân Mahlûkatın sığınağı,

koruyucusu olan Allah

m. 11

melce'

m.-i dermandegân Gücsüzlerin,

âcizlerin, kimsesizlerin koruyucusu, sığınağı

Allah

m. 11

melek

melekû'l-mevt Ölüm meleği, Hz. Azrail

m. 684, 691, 694, 698, 707, 712, 715,

838, 1147, 4389

m.+dür 688

m.+e 1145

m.+ün 715

melekût (Ar.) Ruhlar ve melekler alemi

m. 1132

melik (Ar.) Hükümdar

m. 161, 1263, 1554, 1565, 1979, 3034,

3662, 3980, 4111, 4498, 4926, 5359, 5890

m.+i 3846, 4696

m.+in 4353

m.+ün 5309

→dâr-ı m.ü'r-R., kenîsetü'l-m.ü'l-Rümiyye

- m.+e 5003, 5247
m.+i 2496, 3328
m.+ün 1481
- medd**
m.-i başara Görüş mesafesi
m. b.+sı 2115-16
- meded**
m. it- Yardım etmek, yardımda bulunmak
m. i(d)-eler 3763
m.ine iriş- Yardımına yetişmek, yardım etmek
m. i.-mez 316
- medh** (Ar.) Övme, meth
m.+i 5395
m. it- Övmek, methetmek
m. i.-mişdir 4736
- medhal** (Ar.) Bir işte parmak, ilgi
m.+i 927
m.-i şıdk Sadık giriş, sadık kapı, mec. Mekke
m. 5130
- medih** (Ar.) Övgü, meth
m. 4992
- medīne**
m.-i Resūlullah Peygamber şehri, Medine
m.+a 4782
m.-yi Yesrib Yesrib şehri; Medine
m. 5129
medīnetü'r-Rūmiyye Rumiye şehri
m. 4319
medīnetü's-suğra Küçük şehir
m. s.+ya 2642
medīnetü's-sağir Küçük şehir
m. s.+dur 2196
- Medīne/Medīne-i Münevvere** (Ar.) Yer adı; Mekke
- m. 2660, 5128
m.+de 5140
m.+de 2658
m.+dür 3423
m.+nün 3432
m.+ye 5132, 5138
m.+yi 5139
- medrese** (Ar.) Medrese
m. 4921
m.+nin 4734
m.+ye 4735
- meflūc**
m. it- Felç etmek
m. i(d)-er 2956
m. ol- Felç olmak
m. o.-ur 2261-62, 3774
- meger** (F.) bağ. Ancak, yalnız, meğer
m. 316, 336, 375, 1266, 1556, 1943, 1987, 2028, 2042, 2255, 2270, 2936, 3695, 4114, 4309, 4511, 5008, 5071, 5121, 5387, 5387, 5492
megerki/megerkim Ancak, yalnız, meğerki
m. 560, 819, 1328, 1741, 2116, 2813, 3383
- mehaz**
m.-ı ğayr-ı ikbāl Kaderin dışındaki şeylerin kaynağı, dayanağı
m. 15
- Mehdī** (Ar.) Kıyamete yakın bir zamanda çıkacağına inanılan zat
m. 3838
m.+ye 3772
m. zamānı Mehdi'nin çıkacağı zaman, kıyamete yakın (zaman)
m. z.+na 4585

mavşif (Ar.) Mesafe

m.+ı 5157

mażarrat (Ar.) Zarar, zıyan

m. 165, 463, 1636

m.+dan 1120

m.+ı 4115, 4849

m.+ından 1096

→sebeb-i m.

m.ı iriş- Zararı dokunmak

m. i.-mez 4079

m. it- Zararı dokunmak, zarar vermek

m. i.-di 4848

m. i.-meye 4561

m. i.-mez 3341

m. ol- Zararı dokunmak, zararı olmak

m. o.-a 165

mażbüt

m. ol- Belli olmak, anlaşılmak

m. o.-madı 5816

Māziyār/Māziyār İbn-i Kārin Kişi adı

m. 4356

m.+ı 4357

m. k.+i 4355

mażlüm

→diyārü'l-m.

mażlümün

→kehfü'l-m.

ma'zül

m. eyle- Azl etmek, kovmak

m. e.-rdi 242

ma'zür

m. dut- Mazur görmek, hoşgörüyle karşılamak

m. d.(d)-up 37

meblağ (Ar.) Para

m.+lar 3448

mecaz (Ar.) Mecaz, soyut

m.+dur 1507

mecid

→kelâm-ı m.

meclis (Ar.) Meclis, sohbet, toplantı yeri

m.+de 493

mecma'

m.-ı 'ulüm-ı hikmet Felsefi ilimlerin

hepsi, tamamı

m. h.+dür 15

mecmū' (Ar.) Tamam, bütün

m. 4329

m.+ı 3851, 5457

m.+ını 5156

m.+ısını 2486

m.-ı peygamberân Peygamberlerin

hepsi, bütün peygamberler

m. 319

Me'cüc

→Ye'cüc ve M.

Me'cucca

→Ye'cüc ve M.

Mecūsî (Ar.) Ateşe tapan, ateş-perest,

Mecusi dinine mensup

m. 508, 1552, 5115

m.+lerin 3572

m.+nün 1526, 1600

→dîn-i m., hizlânü'l-m.

meçhül (Ar.) Meçhul, bilinmeyen

m. 2214, 2601

Medāni Kişi adı

m. 4866

medār

m. eyle- Hemdem olmak, yoldaş olmak

m. e.-di 4073

Medāyin Yer adı

m. 2538, 2546, 2559, 5245, 5252

m.+de 3789

- m.+un 45
→kelâm-ı m.
- Mārār-i derhā** Yer adı
m. 891
- marāz** (Ar.) Hastalık
m.+lar 5778
- Mārife** Yer adı
m. 889
- Mārin** Yer adı
m. 4597
- Māriye** Yer adı
m. 4597, 4978
- Māriye-i Kıptiyye** Kişi adı
m. 5204
- marīz** (Ar.) Hasta, hastalıklı
m. 2346
- ma'rūf** (Ar.) Meşhur, bilinen
m. 457, 473, 2736, 4581
m.+dur 3175-75, 4514, 5527
- Marzī**
→'aynü'l-M.
- Maşıbs** Yer adı
m.+a 5730
- Masırkân** Yer adı
m.+ıla 3941
- Maşānı'** Yer adı
m. 5549, 5566
m.+da 5562
m.+ı 5559
m.+nun 5557
m.+un 5559
- Maşaysa** Yer adı
m.+da 1861
- maşlahat** (Ar.) İş, mesele
m. 3933
m.+ınızın 4385
m. gör- Uygun bulmak, uygun görmek
- m. g.-ursegiz 3933
- maşnū'** (Ar.) Yaratılmış, mahluk
m.+dan 1007
m.+ından 59
- maşnū'a**
→'azamet-i m.
- maşnū'āt** (Ar.) Mahlûkat
m.+ının 122
- māşira** (?) Bir veba türü
m. *ve hem bu tārîhde/tâ'ün dâhı vardır ki aña māşira dilerdi* 5808
- maşriķ** (Ar.) Güneşin doğduğu taraf, doğu
m. 1370, 1697, 1715, 1800, 1803, 1999, 2214, 2493, 2894, 3419, 4028, 4339, 5397
m.+a 1186, 1188, 1581, 2007, 2044, 2160, 2213, 3221
m.+da 97, 666
m.+dadur 911
m.+dan 760, 1110, 1137, 1187, 2520, 2536
m.+ı 1104
- ma'sūka** (Ar.) Sevgili
m.+sıdur 1039
- Maşūsiyye** Yer adı
m. 5254
- Matl İbn-i Gaylān** Kişi adı
m. 1987
- Māverāü'n-neh(i)r/Māverā-i neh(i)r**
Yer adı
m. 5237, 5245
m.+de 2542-43, 2924, 4023, 4083, 5240, 5243
m.+den 2455
m.+e 2457, 3733
m.+i 4483
m.+ün 2456
→hudūd-ı M.

m. ol- 1. Bilinmek, belli olmak,
anlaşılmaq, ortaya çıkmak

m. o.-a 56, 956

m. o.-dı 641, 1840

m. o.-madı 2432

m. o.-makdur 3166

m. o.-masa 3701

m. o.-ur 59, 279, 434, 1527, 3283

2. İçine doğmak, malûm olmak

m. o.-dı *başa ma'lûm oldu ki Medine-i
Münevvere'ye Tâba Tâba dirdiler imiş...*5138

Mâlû'bnü Hilâl Kişi adı

m. 1861

Mâ'min Kişi adı

m. 2413

ma'mûr (Ar.) Mamur, bayındır

m. 1980

m.+dur 2046, 2766

m.+ırmış 1931

m. dut- Bayındır hale getirmek

m. d.-arlar 2775

ma'mûre

→rub'-ı m.

ma'nâ (Ar.) Mana, anlam

m.+sı 275

mancınık/mancınık Mancınık

m.+lar 4883

m.+ıla 5672, 5681

m.+lar 4888

m.+ları 4891

m.+lar 5671

m. it- Mancınık kurmak

m. i.-di 5509

m.[ın]a ur- Mancınıkatmak

m. u.-urlar 2829

ma'nî (F.<Ar.ma'nâ) 1. Mana

m. 91

m.+si 147, 226, 273, 952, 1014, 1299,
1432, 3601

m.+yi 1902

2. İddia, inamış

m. *birisi hamel sûretindedür ve birisi nûr
sûretindedür ya'nî ol ma'nâ üzerine'degüldür
ki...* 1413

m.+leri 647

3. İç, içyüz, batın

m.+de ... *cemâ dât egerzi sûretâ epsem-
dururlarlıkın ma'nîde nâtik-dururlar...*2476

m.sin götür- Yorumunu yapmak

m. g.-mek 1252

mâni'

m. ol- Engel olmak

m. o.-maz 2028

Mâni Kişi adı

m. 4071, 4362, 4363

m.+yi 4074

→mezheb-i M.

m. kapısı Mani'nin idam edilip asıldığı
kapı

m. 4075

manşıb (Ar.) Derece, mertebe

m.in 241

Manşür Kişi adı

m. 3465, 3793, 3799, 4841

m.+a 3801

m.+ılayıdım

Manşüriyye Yer adı

m. 5269

manzara (Ar.) Bakılıp seyredilen yer,

manzara

m.+sında 840-41

manzûm (Ar.) Şiir, vezinli kafiyeli (söz)

m. 43, 46

m.+dur 43

- m.+ıdur 4881
m.+ına 737, 4687
m.+ından 736
m. i din- İkamet etmek, bir yerde karar kılmak
m. i.-diler 3789
m. tut-/m. dut- İkamet etmek, bir kalmak
m. t.-a 3773, 5286-87
m. t.-dı 3788, 3761
m. t.-madı 3787
m. t.-makdan 3264
m. t.-up 4593
m.-ı Cebrâil Hz.Cebrail'in bulunduğu mahal, yer
m. 3311
m.-ı ekâbir Büyükler, ulular yeri
m. e.+dür 4953
m.-ı İbrâhim Yer adı; Cennetten yeryüzüne indirilen üç taştan biri
m. i.+dür 3396
mağbere (Ar.) Mezar, kabir, mezarlık
m.+si 5300
Mağdüdiyye Mısır'a Yunanlıların verdiği ad
m. 5202
mağhür
m. ol- Kahrolmak, zelil olmak
m. o.-sun 3967
m. o.-ur 984
Mağlâs Ca'fer-i Mansur'un lâkabı
m.+dur 3800
mağlûbe
→diyârü'l-m.
mağşüd (Ar.) Kast edilen, murad olunan, istek, maksat
m. 92, 214, 279, 314, 370, 376, 414, 435, 480, 707, 1169, 1231, 1344, 1652, 3140, 4016, 4089, 4089, 4720
m.+ı 3864, 4426
m.+ları 442
m.+unuz 5229
m.ları hasıl ol- İstekleri gerçekleşmek
m. o.-up 3162
mağşür (Ar) Köşk, kasr
m. 3431
ma'kûs
m. ol- Başaşağı olmak, tersine çevrilmek
m. o.-dı 1271
mâl (Ar.) 1. Mâl mülk, varlık, servet
m. 258, 316, 316, 3286, 3472, 3505, 3518, 3544, 3737, 3819, 4464
m.+ı 301
m.+ıla 340, 4261
m.+ın 1836
m.+ından 4262
m.+lar 5266, 5757
m.+umla 5497
m.+un 490
2. Büyük baş hayvan
m.+ı *ve mâli ve tavar bulurlarına gâret iderler...*4536
→beytü'l-m.
m. u milk Mal mülk
m. 380
mâlik
m. ol- Sahip olmak, ele geçirmek
m. o.-mayınca 4743
ma'lûm (Ar.) Belli olan, bilinen, aşikâr
m. 761, 762, 4110, 4701
m.+dur 7, 5490, 5819
m. it- Bilmek, anlamak
m. i.-diler 2457

m. o.-a 2983
maḥbūbe (Ar.) Sevilmiş, sevgili
 m. 3884, 3889
maḥbūs (Ar.) Mahpus, hapsedilmiş,
 hapsedilmiş
 m. +dururlar 2190
 m. it- Hapsedmek, hapse atmak
 m. i.-di 1541
 m. ol- Hapsedilmek, hapse girmek
 m. o.-duğı 1541
maḥfe (Ar. < maḥaffe) Üzerine oturmaya
 yarayan sepet
 m. 4497
 m.+yi 4498
maḥfūz
 →levhū'l-m.
 m. ol- Korunmak, muhafaza edilmek
 m. o.-a 3403
Maḥfūze Medine'nin diğeri adı
 m. 5127
Māhin Yer adı
 m.+dür 1429
maḥlūk (Ar.) Maḥlūk, yaratılmış
 m. 1045
 m.+da 1295
 m.+ıdır 1046
 m.+un 1344, 2624
maḥlūkāt (Ar.) Maḥlūkāt, yaratılmış şeyler,
 yaratılmışlar, canlılar
 m. 7, 551, 1641, 4266
 m.+a 1522
 m.+ı 496, 1011
 m.+un 577, 620, 624, 713, 849, 1735
 →cümle-i m.
Maḥmūd/Maḥmūd-ı Gaznevī Kişi adı
 m. 3147, 4934
 m.+a 3154

m.+un 3151
Maḥmūd Ebrehe'nin filinin adı
 m. 3368
Maḥmūd İbn-i Sebüktegin Kişi adı
 m.+den 4926
maḥrūm
 m. it- Mahrum etmek
 m. i.-megil 4966
 m. ol- Mahrum olmak
 m. o.-maga 4404
maḥsūs (Ar.) Belli, açık, aşikâr
 m.+dur 454
maḥūf
 →bilād-ı m.
maḥv
 m. it- Mahvetmek, yok etmek
 m. i.-di 5683
maḥz
 m.-ı İman İmanın halisi, kâmil iman
 m. i.+dur 1302
maḥzūl
 m. ol- Perişan olmak, rezil rüsva olmak
 m. o.-ur 984
māi (Ar.) Suyu ait, su ile ilgili
 m.+dür 2960
 →cezzāb-ı m.
mā'il
 →hācerū'l-m.
Maḥām Yer adı
 m. 3397
 m.+ı 3404
maḥām (Ar.) Durulan yer, durak, mevki,
 makam
 m. 3794
 m.+a 4474, 4760
 m.+da 4266
 m.+ı 734, 735, 735, 3404, 5105, 5113

ma'dūd (Ar.) Sayılı, sayılmış

m. 1053

ma'dūm

m. ol- Yok olmak, mevcudiyetini yitirmek

m. o.-ur 1053

mağara Mağara

m. 1104, 3167, 3168, 3286, 3455, 5594, 5596

m.+da 3459

m.+lara 5854

m.+nın 3170

m.+ya 3168, 3287, 3459, 5598

mağbūn

m. ol- Aldanmak

m. o.-ur 984

mağlata

m.ya vir- Yanıltmak, şaşırtmak, zihin karıştırmak

m. v.-mek 3500

mağlūb

m. ol- Mağlūp olmak, yenilmek

m. o.-sa 5436

mağrib (Ar.) 1. Batı

m. 1385, 1697, 1800, 1920, 2211, 2493, 3419, 5397

m.+de 96, 2494

m.+den 1186, 1188, 1804, 2006, 2023, 2159, 2521, 3221, 5158

m.+dür 2594

m.+e 1137, 1581, 2536, 4339, 5650

m.+edür 1187

m.+i 1103, 5143

m.+ün 5156

2. Yer adı, Afrika'nın Mısır dışındaki kuzey ülkeleri

m. 1082, 1766, 2161, 2223, 2635, 3844, 4048, 4784, 4973, 5141, 5246, 5274

m.+de 2677, 3027, 4846, 5020, 5155, 5315, 5634

m.+den 1111

m.+dür 5210

m.+e 4093, 5146, 5162

→cānib-i M., vilāyet-i M.

mağribī (Ar.) 1. Batıya ait, batıyla ilgili

m.+dür 1485

2. Mağripli, Fas halkından, Mısır ötesi Kuzey-Afrika halkından olan kimse

m.+dür 1462

m.+ler 5153

mağrūr

m. ol- 1. Kendini beğenmek, gururlanmak

m. o.-mayasın 248

2. Aldanmak

m. o.-muşlar 5282

m. o.-urlardı 3585

Māh-ı dinār Yer adı

m. 5298

maḥal (Ar.) Yer, mekân

m.+linde 461

maḥall-i i'tibār İtibar mahali

m. 14

maḥall-i melāike Meleklerin yeri, mahali

m. m.+dür 904

maḥall-i melāike-i revhāniyye Güzel görünüşlü meleklerin yeri, mekânı

m.+dür 893

maḥalle (Ar.) Mahalle

m. 4485, 4928

m.+si 4485

m.+sinden 1001

ma-hāza Bununla beraber, bununla birlikte

m. 595

maḥbūb

m. ol- Sevilmek

İutf (Ar.) İhsan, inayet, yardım

1.+ından 3896

1.+ı 415

Lübnân Yer adı

1. 2611

lüle (F. < lüle) Su akan musluksuz boru,

lüle

1. 3579

1.+de 5307

1.+nün 3580, 3581, 3583

1.+si 5306

1.+ye 3581

lū'lü' (Ar.) İstiridye kabuklarında saklı

inci, inci gibi şey, sadef

i. 3081

M

ma'ādīn (Ar.) Madenler

m.+de 1349, 1796

m.+den 1364, 1377, 1392, 1402

ma'ānī (Ar.) Manalar, anlamlar

m. 848

m.+den 849

m.-i Kūrān-ı kadīm Kuran-ı Kerim'in

manaları

m. k.+e 16

ma'aş (Ar.) Geçim, yaşayış

m.+ı 3819

ma'būd (Ar.) Kendisine tapınulan varlık,

Tanrı

m. 1045, 1045

m. idīn- Tanrı bilip tapınmak

m. i.-diler 1044

m. i.-e 1005

ma'cūn (Ar.) Macun

m. 161, 164, 3018, 3083, 5454

m.+a 2907

m.+ıla 5456

m.+lara 5884

Maçın

→Çin ve m.

mādem/mādām

mādem ki/mādām ki bağ. Müddetçe,

...dikça

m. 873, 1810, 3991

madde

m.-i hayāt Hayatın mayası, hayatın

cevheri

m. 1897

ma'den/ma'dīn (Ar.) 1. Cevher, maden

m.+i 1887, 2849, 2853, 2876, 2929, 2930,

2940, 3026, 3029, 3066, 3190, 4689,

4689, 5241, 5241, 5403

m.+idür 2914, 3739, 3739

m.+ler 3746

m.+leri 2808

2. Maden yatağı, maden

m.+den 2954

m.+dür 2657

m.+i 3116

m.+ine 3117

3. Öz, maya

m.+indedür ve görülüğ 'acāyibinde ve cāmıy

ma'denindedür...528

m.-i elmās Elmas madeni

m. 2816

m.-i emsāl Nümuneler yatağı

m. 14

m.-i kibrit Kükürt madeni

m. 3070

m.-i mūmiya Mumya ilacının madeni

m. 3166

m.-i zer Altınmadeni

m. 2909, 2913, 2916, 2920

- 1.-i 'Ömer** Hz. Ömer'in askerleri, Hz. Ömer'in ordusu
1.+e 4346
- 1.-i pādīshāh** Padişahın ordusu
1. 3925-26, 3928-29
- 1.-i Rey** Rey ordusu
1. 4345
- 1.-i Şābūr** Şabur ordusu
1. 4119
- letāfet** (Ar.) Latiflik, gizellik, incelik, hoşluk, latiflik
1.+dedür 556
1.+den 831
1.+inden 4947
1.+ini 1886
1.+inün 541
1.+le 729, 549
- levh** (Ar.) Levh-i mahfuz
1. 603, 610, 2074, 2186, 3965, 4382, 4472
1.+de 606, 611, 625, 634, 2186, 3965
1.+e 629
1.+i 625, 2076, 2193, 5612
1.+ün 4382, 4390
- 1.-i kalem** Levh-i kalem
1. k.+i 600
- levhü'l-mahfuz** Allah tarafından ezelde takdir edilen şeylerin yazılı bulunduğu manevi levha, ilm-i ilâhi
1. 605
1. m.+ı 632
- levn** (Ar.) Renk
1.+i 5884
- Levsān** Yer adı
1.+undur 3515
- leylî** (Ar.) Gece ile ilgili, gece olan, geceye ait
1. 1468, 1480, 1490
- 1.+dür 1427, 1444, 1455
- Leys** Yer adı
1. 5094
- lezzet** (Ar.) Tat, lezzet
1.+i 1549
- lezzetlü** Tadı güzel, leziz
1. 1898
- libās** (Ar.) Giysi, elbise
1.+a 1390
- lif** (Ar.) Lif
1. 5117
- li-hāzā** (Ar.) zf. Bundan dolayı, bunun için
1. 1532, 1537, 1718, 4986
- lik** (F.) ed. Lâkina fakat, ama
1. 1539, 4697
- likin** (F.) ed. Lâkin, fakat, ama
1. 372, 380, 405, 462, 882, 1053, 1169, 1186, 1495, 1636, 1653, 1731, 1775, 1838, 1914, 2079, 2108, 2206, 2378, 2398, 2476, 2670, 2672, 2719, 2872, 3026, 3043, 3071, 3140, 3294, 3296, 3651, 4208, 4433, 4512, 4577, 4699, 4912, 5018, 5605, 5742
- Limū**
→tag-ı l.
- livāta** (Ar.) Erkekler arasındaki cinsi sapıklık, lütülik
1. 4710
- 1. işle-** (Erkekler arasında) Cinsi münasebet kurmak
1. i.-diler 5651
- Loḳmān/Loḳmān Hekim** Kişi adı
1. 216-17, 219, 225
1.+ı 218
- Lūt** Kişi adı; Hz. Lut
1. 5013, 5650, 5662
→kavm-ı L.

- i. 2947, 2964, 3095, 3096, 3104, 3140, 4478
 1.+dür 3097
 1.+i 3098, 3130, 3132, 3137, 3139
 1.+ün 1034, 3103
- lâ-şekke** (Ar.) zf. Şüphesiz, elbette, tabii ki
 1. 982
- latîf** (Ar.) Latif, hoş, güzel, yumuşak
 1. 557, 1537, 1683, 2417, 2944, 3587, 3824, 4251, 4275, 4365, 4635, 4709, 4736, 4783, 5001, 5442, 5717
 1.+dür 1389, 2413, 2479, 3982, 5318
 1.+ini 1892
 1.+lerdür 4707
 →cism-i l., ecza-i l.
- latîfe** (Ar.) İncelik
 1.+lerindendir 456
- lâyık/lâ'ik** (Ar.) Lâyık
 1. 19, 604, 1653
 1.+dur 58, 3520
 1. ol- Lâyık olmak, yakışmak
 1. o.-anı 4017
- Lazkiyye** Yer adı
 1. 5731
- Lehâver** Yer adı
 1.+e 4927
- lekrânkis** (?) Hindistan'da bulunan bir ağaç
 1. *Hindüstan'da bir ağaç vardır ki ağa lekrânkis dirler* 1109
- leşker** (F.) Asker
 1. 1826, 2141, 2403, 3781, 3818, 3935, 4609, 4685, 4813, 4826, 4834, 4837, 5048, 5222, 5235, 5244, 5244, 5313, 5366, 5556, 5559
 1.+de 5388
 1.+den 2646, 4828, 4894
 1.+e 3817
- 1.+i 3377, 4120, 4351, 4568, 4608, 4628, 4831, 5267, 5404
 1.+ile 4453, 4569
 1.+im 4639
 1.+imde 3736
 1.+imiş 3780
 1.+in 3360
 1.+inden 3918, 4142, 4206, 5439, 5440
 1.+ine 2653, 5555
 1.+inün 5427, 5428
 1.+iyle 4094
 1.+le 4557
 1.+üm 1820
 1.+ün 2653, 3819
1. **virbi-** Asker sevk etmek, asker yollamak
 1. v.-di 4627
- 1.-i **'azîm** Büyük ordu
 1. 1793
- 1.-i **Belkis** Belkis'in ordusu
 1. b.+a 3926
- 1.-i **Berberân** Berberan askeri, Berberan ordusu
 1. 5021
- 1.-i **Câlüt** Calut'un ordusu
 1. 3842
- 1.-i **Ebū Mūsa** Ebu Musa'ya bağlı askerler
 1. 4684
- 1.-i **Hazar** Hazar ordusu
 1. 4652
- 1.-i **İslâm** İslâm ordusu, Müslüman askerleri
 1. 4892
- 1.-i **Kisrâ** Kisra'nın askerleri, ordusu
 1. 3467

k.-i zemîn Yerküresi, dünya
k. z.+den1372
k.-i arz Yerküresi, dünya
k. a.+dan 1399
k.-i kamer Dünya göğünün bulunduğu tabaka, atmosfer
k. 1672
k.-i nâr Ateşküre
k. n.+a 1708, 1710
k. n.+dan 1665, 1673
k.-i Zuhâl Zuhâl yıldızının bulunduğu gök katı
k. z.+den 1358
küre- Kürelemek (?)
k.-meseydi ... *ve eğer yir küremeseydi kubbeler üzerine dahi şu dura idi* 2587
kürsî (Ar.) Arşın altında; levh-i mahfuz'un bulunduğu mahal
k. 589, 589, 5262
k.+ler 3548
k.+lerün 3550
küskü/küski Sivri uzun uçlu demir çubuk
k. 143
k.+yi 144, 154, 154
küttâb
k.-ı **nâṭıka** Kutsal kitaplar, ilahi kitaplar
k. 981
kütüb (Ar.) Kitaplar
k.+de 3243
k.-i **sûr** Kıyameti tasvir eden kitaplar, sur kitapları
k. s.+da 840

L

lâ-cerem (Ar.) Elbette, şüphesiz, besbelli
l. 2580, 3676
lâciverd/lâjverd (Ar.) Koyu mavi renkli, değerli bir süs taşı

l. 3105, 109, 3739
l.+i 3107, 3107, 3109
l.+ün 3111

lâf

l. **ur-** Böbürlenmek, kibirlenmek, övünmek
l. u.-asın 3742

lafz

l.-ı **şemm** "Şemm" kelimesi
l. ş.+e 460
l.-ı **şerîf** Mübarek söz
l. ş.+i 611

lağım

l. **it-** Kazmak, gedik açmak
l. i.-seler 4522

lahm

→beytü'l-l.

lahza

 (Ar.) An

l. 1088, 1725

lâ'ik

 bk. lâyıq

la'in

 (Ar.) Lânetlenmiş, alçak (kimse)

l. 1243

lajverd

 (F.) Lâcivert renkli değerli bir taş

l. 2964, 4259

l.+i 3112

→hacerü'l-l.

lakab

 (Ar.) Lâkap, takma ad

l. 3799

l.+ı 62, 3804, 3805

l. **ko-** Lâkap takmak

l. k.-muşdur 3802

lâkin

 (Ar.) Lâkin, ama, fakat

l. 20

lakve

 (Ar.) Ağız çarpılması

l. 3158

la'1

 (Ar.) Parlak, kırmızı renkte değerli bir taş

taş

ķuzah

→kavs-ı k.

ķuzı Kuzu

k. 5450, 5514

ķuzıla- (Koyun) Doğurmak

k.-r 3992, 3992

ķüp Toprak kap

k. 3304, 4581

ķuçicek Kūçucük, çok küçük

k. 542, 859, 860, 740

ķuçük Ufak, küçük

k. 2850, 5460

ķuçük ķuçük Kūçük kūçük, ufak ufak

k. 3569

ķüffār (Ar.) Kâfirler

k. 1833, 3541, 3567, 4985

k.+dur 4180, 5044

k.+un 4693, 4994, 5401

→ervāh-ı k., iklim-i k., müvekkil-i ervāh-ı k., nusret-i k.

ķ.-ı 'ārit Azgın kâfirler

k. a.+den 4694

ķ.-ı Tūrķistān Türkistan'da yaşayan kâfirler, Türkistan kâfirleri

k. 1357

ķüfūr (Ar. <küfr) Kūfür, inkār

k. 1610

k.+dür 1300

ķ. milleti Müslüman olmayan topluluklar

k. m.+n 1602

ķ. ol- Kūfür sayılmak

k. o.-maz 1301

ķühūl (Ar.<kehl) Göz sürmesi, rastık

k. 5541

ķühūndüz Kişi adı

k. 4109

ķükürt/ķükürd/ķükürüt (F.) Kükürt

k. 3081, 4540, 4542, 4545, 5431

k.+ler 2697

ķükürdiyye

→kibrüt-i k.

ķül Kül

k.+dür 5671

k.+i 2383, 5683

k.+ini 4500

ķülāh (F.) Kūlah

k. 4906

k.+ı 2860

ķüllī (Ar.) Hepsi, tamamı

k.+si 2202

ķünbed/ķünbet (F.) Kūmbet

k. 2781, 3590

k.+dür 3585, 5459, 5459

k.+ler 2201

k.+ün 2782

ķünye (Ar. <kunye) Lakap

k.+si 687

ķüp Toprak kap

k.+lerde 1197

k.+ün 4582, 4584

ķüpe Kūpe

k. 2908

k.+ler 3964

ķüpecik Kūçük, küçük kúp

k. 149

k.+de 150

k.(g)+e 141

k.(g)+i 139

ķürd Kürt

k. 4625, 4630

ķüre (Ar.) Kūre şeklinde, yuvarlak

k. 2582

k.+dür 1666, 2580

→hava k.si, od k.si, su k.si, yir k.si

k.-ı Hindüstân Hindistan
k. h.+dur 5097
k.-ı 'Irak Irak
k. ı.+dur 5829
k.-ı şimâl Kuzey kutbu
k. ş.+de 774
k. ş.+ün 800
k.-ı şimâli Kuzey kutbu
k. 759, 763
k. ş.+dağı 1288
k. ş.+de 884, 1993
k. ş.+dedür 890
k. ş.+den 786
k. ş.+nün 826
k. ş.+ye 779, 782, 784-85, 790, 798
k. ş.+yi 764, 765-66
k.-ı şimâliye Kuzey kutbu
k. ş.+de 867
Ḳuteybe/Ḳuteybe bin Müslim Kişi adı
k. 4471, 4476, 4479
Ḳuteybehü'bnü Muşlih Kişi adı
k. 4461
ḳuvvet (Ar.) Güç, kudret, kuvvet
k. 102, 575, 575, 709, 1910, 4598, 5489,
5498, 5720
k.+i 833, 1735, 1735
k.+ile 732, 1910, 2203, 2367
k.+in 405
k.+inden 1735
k.+le 1533
k.+leri 3853
k.+ün 528
k. bul- Güçlenmek, sağlamlığı artmak
k. b.-ur 2835, 5287
k. it- Zor kullanmak, güç kullanmak
k. i(d)-er 2836
k. i.-se 2368

ḳuvvetü Güçlü, kuvvetli
k. 1200, 2597, 2814
k.+dür 1753
ḳüy (F.) Köy
k. 2452, 4605, 4906, 5587, 5718
k.+ında 2331, 5371, 5845
k.+lar 2286
k.+un 2287
ḳuylik Kuyruk
k.+ları 3992
ḳuyruk/ḳuyrik Kuyruk
k.(g)+ı 823, 911, 1629, 1631, 1864, 1867,
3478, 5093, 5705
k.(g)+ın 1476, 5702
k.(g)+ına 1418, 1852, 2606, 4135
k.(g)+ınadır 1491
k.(g)+ıyla 1865
k.+ları 3478
ḳuyruklu
k. yıldız Kuyruklu yıldız
k. 1707
ḳuyu Kuyu
k. 1626, 2413, 2417, 2425, 2426, 2434,
2440, 2448, 2452, 2680, 2730, 2818,
4175, 4177, 5688
k.+da 4116
k.+dan 1270, 2418, 2824
k.+lar 5746, 5750, 5828
k.+lara 1502
k.+ların 514
k.+nun 661, 664, 2454, 2457, 2819, 2821,
4175
k.+sı 2444
k.+yı 2730
k.+ya 660, 1270, 2423, 2429, 2445, 2681,
4116

k.-sa 3049
2. (Çeşme, kuyu v.b.) Su bitmek, tükenmek
k.-dı 5756, 5828, 5828
k.-r 2291, 2356, 2358, 2393
kurubağa bk. kurbağa
kurulu Kullanıma hazır, kurulmuş
k. 1475
kurut- Kurutmak
k.-salar 1639
kuş- Kusmak, istifra etmek
k.-ar 2893
k.-maz 2893
kuşūr (Ar.) Kusur
k. 19
k.+ından 980, 981
k.+undandır 376
→'ac z u k.
kuşūr
→kasru'l-k.
kuş Kuş
k. 71, 355, 391, 1165, 1166, 2608, 3339,
3339, 3379, 3383, 3586, 3588, 3588,
3590, 3592, 4002, 4005, 4051, 4126,
4322, 4717, 5016, 5582, 5664
k.+a 410, 2787
k.+da 92
k.+dan 413
k.+dır 3587
k.+dur 389
k.+ı 4719, 5017, 5632
k.+ını 5049
k.+lar 728, 1349, 2702, 2784, 3371, 3376,
3591, 4052, 4054, 4058, 4059, 4061, 5665
k.+ların 542, 2783
kuşak Bir şeyin çevresine geçirilen bağ
k. 4603

kuşan- Giymek, giyinmek
k.+dı 490
kuşat- Bir şeyin çevresini bağlamak, kuşak
sarmak
k.-dı 4604
kuşlık/kuşluk Kuşluk
k. 692
k. yiri Günün sabahla öğle arasındaki
konumu
k. y.+ne 4043
kut Uğur, baht, muthuluk, talih
k. 1856
→pâdişâhlık k.ı
kuṭb/kuṭub/ḳutub (Ar. < kutb) Kutup
k. 893
k.+da 806, 821
k.+dur 764
k.+lar 808, 816
k.+larda 875
k.+lardan 767
k.+ları 947
k.+un 504, 769, 824, 868
→hâsiyyetü'l-k.
k.-ı bilâd-ı Pehleviyye
k. 3733
k.-ı cenüb Güney kutbu
k. c.+da 773, 900
k. c.+dadur 912
k.-ı cenübî Güney kutbu
k. 759, 762, 904
k. c.+dür 1287
k. c.+ye 772, 846-47
k. c.+yi 765, 765
k.-ı cenübiyye Güney kutbu
k. c.+de 867
k.-ı Fars İran
k. 3734

ķurbān

k. it- Kurban kesmek, kurban etmek

k. i(d)ecek 3535

k.(lar) i(d)-erler 3487

k.(ların) i(d)-erler 3568

ķurd bak. kurt

ķureyş

→evlād-ı K.

ķurı bak. kuru

ķurı- bak. kurı-

ķurıl- Kurulmak, yapılmak, inşa edilmek

k.-muş 3826

ķurıt- Kurulaştırmak, kurutmak

k.-urlar 3840

ķurş (Ar.) Yıldızların görünen yüzü

k.+ıdır 1691

ķurşa (Ar.) Çörek

k. 1559

k.+da 1560

k.+lar 1563

k.+larını 1561

k.+mı 1564

k.+sını 1561

ķurşacık Küçük küre, yuvarlak nesne

k.+dur 975

ķursak Kursak

k.+larında 3001

k.+ında 3000

ķurşun Kurşun

k. 468, 1350, 2814, 2926, 2988, 3861, 4541, 4545

k.+dan 3188, 4540

k.+dandır 3306

k.+ı 2989, 2991

k.+ıla 2985, 3945, 4785, 5453

k.+la 3429

ķurşunlan- Kurşunla kaplanmak, kurşunla döşenmek

k.-muşdur 2772

ķurt/ķurd Kurt

k. 863, 1377, 1380, 3382

k.+lar 5314

ķurtul- bk. kurtul-

ķurtar- Kurtarmak

k.-dı 4196

→cān k.

ķurtul-/ķurtul- Kurtulmak

k.-a 359, 1589

k.-avuz 252

k.-dı 370, 2152, 2728

k.-dugına 2072

k.-madı 3378

k.-maga 5858

k.-maz 262, 2114, 2136

k.-muş 2168

k.-sa 260

k.-up 257

ķuru/ķurı Kara, toprak, yer

k. 1919

k.+dadur 4082

k.+larda 288, 340

k.+nun 543

k.+sında 1782

k. yir Kara

k. y.+dedür 1722

ķuru Kuru

k. 3109, 3559

k.+dur 1303

k. üzüm Kurutulmuş üzüm, kuru üzüm

k. ü.+dür 4997

k. ü.+ini 4781

ķuru-/ķurı- 1. Islaklığını, nemini yitirmek, kuru hâle gelmek

- k.+lara 219, 224
k.+ları 217, 3475, 4204
k.+larını 4898
k.+larımız 3745
k.+larına 229, 4900
k.+larını 240
- kulābe**
k.-i kulūb mec. Kalplerin samimiyetsizliği, kalplerinriyakarlığı
k. k.+un 20
- kuḷāguzla-** Yol göstermek, rehberlik etmek
k.-dun 1970
- kuḷak** Kulak
k. 278
k.(g)+ı 2908, 2956, 3477
k.(g)+ına 991, 996, 5010
k.+ları 3477, 5735
k.+ını kapıya ur- Dinlemek, kulak misafiri olmak
k.+(ımuza) u.-duk 4572
- kuḷaklu** Kulağı olan, kulaklı
k. 1484
- kuḷlık/kuḷluk** Kul olma, kulluk
k.(g)+a 3388
k.(g)+ından 437
k. it- İbadet etmek, tapınmak
k. i.-megiçün 3354
- kuḷūb**
→kulābe-i k.
- kuḷūnc/kuḷūnc** (Ar.) Bağırsaklardan omuz başlarına ve vücuda sirayet eden bir ağrı
k. 3158
k.+a 2315
k.+ı 3160
k.+ından 3161
- Kulzım/Kulzüm** (Ar.) Yer adı
k. 98, 2007, 2162, 2166, 2764, 3088, 3090, 3976, 4487, 4487, 4494
k.+e 2007, 2023, 2223
k.+i 1798
→hadd-i K.
- kuḷm** Kum
k. 4415, 4522, 5839
k.+ı 4417
k.+ıla 4521
→kızıl k., san k. 5839
- k. ḥayme** Kumdan yapılmış çadır, kum çadırı
k. h.+lerde 4808
- kuḷm** Yer adı
k. 5014
- kuḷmī** (Ar.) Kumru
k. 5117
- kuḷnbe** Yer adı
k. 5041
k.+den 5041
- kuḷnuc** Yer adı
k.+da 4313
- kuḷr-** Hazırlamak, kurmak
k.-dı 4883
→duzaḥ k.
- kuḷrāb** Yer adı
k. 2756
- kuḷr'ān** (Ar.) Kur'an, Kuran-ı Kerim
k. 558, 640, 4365, 4736, 4801, 5200
k.+a 719
k.+da 323, 454, 581, 642, 1326, 1513
k.+ıla 718
→ma'āni-i K.-ı kadīme
- kuḷrb** (Ar.) Yakınlık
k.+ı 4755
- kuḷrbağa/kuḷrubāğa** Kurbāğa
k. 1638, 2048

k.+ler 2588, 3412
k.+lerin 3417, 3417, 5494
k.+nün 1582, 2762, 3909, 3910, 4283,
4987
k.+si 3470
k.+sinde 5306
k.+ye 4377, 5358
k.-i Dāvud Yer adı
k. 3311
k.-i Şan'ā Yer adı
k.+dan 4743
k.-i Süleymān Yer adı
k. 3311
kubbetü'l-arz Yer adı
k. 827
kubbetü'l-İslām 1. mec. Merv şehri
k. 5195
2. mec. Bağdat şehri
k. 3789
kubbetü'n-Nebī Yer adı
k. 3310
kubbetü'r-Rassās Yer adı
k. 4364
k.+ı 4369
kubūr
→'āmirü'l-k.
kucak Kucak
k.(g)+ına 846
k.(g)+ında 1512, 3021, 4607
kudret (Ar.) Kudret, güç, kuvvet
k.+i 59, 1193
k.+inden 1119, 5851
k.+ine 1077
k.+ini 282, 1708
→kemāl-i k.
Kudüs Yer adı
k. 4643

Küfe Yer adı
k. 1487, 4233, 4643, 4865, 4998, 5063
k.+den 5842
k.+dendür 4644
k.+nün 5064
k.+ye 4863, 5501
k.+yile 5499
→mescidü'l-K.
küh
k.-ı Kaf Yer adı; Kaf dağı
k. 857, 2631
k. k.+a 2617, 4490-91
k. k.+dur 2618
Kuhistān Yer adı
k.+a 4862, 5080, 5741, 5742
k.+da 1340, 2337, 2612, 2744, 4869,
5288, 5746, 5803
k.+daki 2661
k.+dur 3733
→pādişāh-ı K.
kul 1. Allah'ın yarattığı insan, Allah'a
nazaran insan, kul
k. 3381
k.+dı 217
k.+ıma 661
k.+lara 598
k.+ları 1540
k.+larına 2613, 2466
k.+larının 673
k.+unu 1830
2. Hizmetçi, köle, başkasının emrinde olan
kimse
k. 3746, 3994
k.+ı 2639, 4899, 5159, 5862
k.+ıla 5861
k.+ına 5861
k.+lar 5157

k.-n 2305
k.-r 5669
k.-yup 381, 5062
6. (Elini) dokundurmak, değdirmek
k.-muş 2622
k.-muşdur ... *her birisi birinüj/bağına elin
komişdur...*1437
k.-sa 785
7. Atmak, koymak
k.-dı ... *eydürler ki bir pâdişâh bir niçe
hakimi zindâna/koydı...*5887
8. Bırakmak, tutmaz olmak
k.-sa ... *hâcerü'l-kay' bir taşdur Mısır'dı
her/kimse ki eline alsâ kırsar her kaçan ki
elinden kosa kısmaz olur...*2893
9. Alıkoymak, engel olmak, mani olmak
k.-r ... *ve dahı taprıguz/kullıgından've
zıkrından kor...*438
→adın k., adı k., asa-k., başın secdeye
k., başın yire k., başına toprak k., birbiri
üstüne k., dike-k., emânet k., göme-k.,
harablık k., lakab k., misil k., mu'allak k.,
nişân k., süretine k., süretlerin k., tarih k.,
yüzini yire k., zindâna k.
koyvir- Bırakıvermek, koymak
k.v.-di 4465
koyıl- 1. Yerleştirilmek, koyulmak
k.-ur 2441
2. (İrmak) Katılmak, dökülmek, son bulmak
k.-ur 2029
koyun/koyın Koyun
k. 219, 223, 1421, 2057, 2326, 2733,
3992, 3994
k.+ı 221, 4708
k.+ına 5249
k.+lar 5248
k.+ların 5248

koz Ceviz
k. 2884, 4078, 5881
Köhne Yer adı
k. 4103
Kömür tağı Yer adı (Cebelül-cennim)
k. t.+dur 2798
köpik/köpük Köpük
k.(g)+inden 939, 2562
köpri/köprü Köprü
k. 2073, 2788, 4611, 4615
kör (F.<kür) Ama, gözleri görmeyen, kör
k. 5444
k. ol- Kör olmak, gözleri görmez olmak
k. o.-ur 2105, 2933
köşe (F.) Kenar, uç, köşe
k.+si 5187
k.+sinde 2080, 4001, 4002
köşk (F. < kuşk) Kasır, köşk
k. 268, 3309, 5506
k.+inün 658
k.+ler 5527
k.+lerün 287, 3826
Ḳubād-ı Ekber Kişi adı
k. 3833
Ḳubbād Kişi adı
k. 2715
Ḳubbād bin Cihān Kişi adı
k. 2537
Ḳubbādü'bnü Fırüz Kişi adı
k. 5002
Ḳubbe Yer adı
k. 909
kubbe (Ar.) Kubbe
k. 1581, 2632, 2761, 3909, 4282, 4294,
4298, 4371, 5357
k.+den 4413
k.+dür 1499, 3825, 4258

kov- Bir yerden sumek, çıkarmak, kovmak

k.-arlar 3785

koy-/ko- 1. Bırakmak, koymak

k.-a 2780

k.-alar 2350

k.-alım 3435

k.-ar 834, 3171

k.-arlar 2382, 2899, 3873, 4497

k.-arlarsa 3047

k.-dı 78, 389, 698, 2549, 2549, 2550,

2550, 2552, 2552, 2950, 3137, 3205,

3219, 3938, 4119, 4734, 5151, 5887

k.-dılar 401, 866, 3216, 3675, 4832, 4851

k.-dılarsa 3216

k.-dum 1876

k.-gıl 74, 3218

k.-ıcak 2826, 3109, 5307

k.-madı 3452

k.-mayınca 3442

k.-mazlardı 919

k.-muş 5513

k.-muşdı 2094, 3235

k.-muşdur 589, 1590, 5610

k.-muşlar 1352, 1916, 2202, 3288, 3305,

4382, 4933, 5477

k.-muşlardı 1117, 2284, 3403, 4505

k.-muşlardur 856, 1412, 2592, 3494, 3508,

3537, 3595, 3848, 3979

k.-muz 3968

k.-r 1083, 3099, 3589

k.-rdılar 1967

k.-rıdı 617

k.-rısın 1923

k.-rlar 2282, 2383, 2794, 2845

k.-rlardı 5307

k.-rlarısın 2858

k.-rlarsın 2991

k.-sa 862, 4189

k.-salar 1894, 2081, 2314, 2836, 2857,

3008, 3108, 3108, 3177, 3184

k.-san 1740

k.-yalar 865

k.-yup 490, 2298, 2429

2. Yerleştirmek

k.-am ... *ben bir kal'a düzem'seni anda*

koyam muhkem ola...3906

k.-avuz 4657

k.-dı 4070, 4524, 4652, 5562, 5565

k.-dılar 5223, 5226

k.-mayavuz 4657

k.-muş 4748

k.-muşdı 2174

k.-muşdur 2633, 2851

k.-muşlar 3305

k.-muşlardur 3595, 3848

k.-sın 5561

k.-yıban 5225

3. Müsaade etmek, izin vermek

k.-madı 1633, 2152, 5697

k.-madılar 5502

k.-maya 1224

k.-maz 953, 1943, 2039, 3129

k.-mazlardı 4917

4. (Bir şeye) Bir özellik vermek, (bir şeyi)

bir nitelikle donatmak

k.-dum *Hağ te'âlâ buyurur ki ben ay*

yaratdum dahı menâzil/ve ziyâdalık ve

nohsanlık kodum...1174

k.-muşdur 1295, 1323, 1522, 1636, 1839,

1845, 1903, 2818

5. Vazgeçmek, bırakmak, terk etmek

k.-dı 4529, 4668, 5698

k.-dın 425

k.-dum 3293

k.(lar) i.-diler 5251

konşu Komşu

k.+lar 5170

konşuluk Civar, yakın, komşu

k.(g)+ımızda 3803

konul- 1. Birakılmak, koyulmak

k.-muş 104

2. (Ad) Verilmek, koyulmak

k.-muşdur 64

kop- 1. Ayrılmak, kopmak

k.-dı ... *hamu ağaçlar yirinden kopdı her ağaç päre päre oldı...*5748

2. Meydana gelmek, zuhur etmek, çıkmak

k.-ar 507, 1858, 3828

k.-dı 3780, 4071, 4935, 4935, 5131, 5132

kopar- 1. Kopmasını sağlamak, yerinden

ayırarak, koparmak

k.-dı 4731

k.-dılar 4378

k.-muşlar 4378

k.-mayınca 4377

2. Zuhur ettirmek, çıkarmak

k.-ur 2242

kor[ı]k Ham üzüm, koruk

k.+ıdır 4286

korhu bk. korku

kork- 1. Korkmak

k.-ımız 4384

k.-ar 3292

k.-dı 168, 695, 699, 739, 740, 1556, 2207, 4555

k.-dılar 1975

k.-dum 695, 742

k.-miş 3112

k.-ma 3905

k.-up 4694

2. Çekinmek, ürkmek, korkmak

k.-ardı 619, *yazursa cemi'i mahfukâtıñ ahvâlindeñ korkardı ki...*620

3. Endişe etmek, tasalanmak, kaygılanmak

k.-dum 4635

k.-manız ... *uykundan/fil-hâi uyandı eyitdi ki korkmanız ben bu sedde on iki yıl zahmet/çekdim...*1976

korkak Korkak

k. 2481

korkıt- Korkutmak

k.-dılar 1827

k.-dun 701

korku/korkı/korhu Korku

k. 1224

k.+larından 3127

k.+sı 3112

k.+sı 255, 2247

k.+sından 740, 1567, 1847, 1854

→gönlüne k. düş-

korkulu/korkulu Tehlikeli, korku veren, korkunç

k. 2217

k.+dur 1941

korkunç/korkunç Dehşete düşüren, korkunç

k. 839, 1664, 1824, 4044

k.+dur 2065, 3291

korkusuz Korkusuz

k.+lar 5662

korkut- Korkutmak

k.-dılar 1587

Kostanteniyye Yer adı

k. 2195, 5033

k.+de 4312

k.+dür 2516

k.+nün 2160, 4365, 4366

k.+ye 4308, 4320, 5042

k.+ların 4748
k.+larda 456, 2397, 4294
k.+larına 371
k.+larında 794, 1497
k.+un 117, 121, 498, 501, 547, 956
2. Kutsal kitap
k.+a 347, 982, 983
k.+da 4895
k.+dan 311, 725, 983
k.+ı 292, 348
k.+ıla 982
k.+ın 293
k.+ına 309
k.+lar 4959
→mü'ellif-i k.
ki zb
k. ü iftirā Yalan ve iftira
k. i.+dur 1405
ko- bak. koy-
kocal- Yaşlanmak, ihtiyarlanmak
k.-dum 301
koç Koç
k.+lar 3666
k.+ını 5017
koğa Kova
k. 1486
kok- Kokmak
k.-ar 2268, 2874
k.-dılar 5599
k.-muş 1784
koğu/koğu Koku
k. 4560
k.+dan 5755
k.+lar 4783, 4784, 5596
k.+lara 1390
k.+sı 655, 1105, 1787, 1901, 2364, 5627,
5627, 5735, 5754, 5884

k.+sına 1105
k.+sından 1784, 2957
k.+sını 5537
→ağız k.sı
kokula- 1. Koklamak
k.-yın *sırke getiririg dem-be-dem*
kokulayın..4561
2. Koku sürünmek, koku sürmek
k.-dı ... *ve odlar dihsü/virdi müşklerle ve*
'anberlerle kokuladı..3327
kol Kol
k.+ları 1867
kolay Kolay
k.+madur 2523
koltuk Koltuk
k.(g)+ına 1860
kon- 1. (Kuş, sinek, toz v.s.) Bir yere
inmek, konmak
k.-a 4125
k.-ar 3384
k.-dı 990, 991, 991, 4126
k.-dılar 82
k.-maya 3324
k.-maz 3383
k.-muşdı 990, 993, 994, 995, 996
2. Bir yere inip oturmak, konaklamak
k.-dı 2018
k.-dılar 4629
k.-duk 5393
k.-muşız 5393
konık Misafir, konuk
k.(g)+içün 5242
konıklık
k. it- Ziyafet vermek, misafir edip
ağırlamak
k. i.-diler 5232

Kiş (?) Yer adı

k. 2992

kişi Şahıs, kimse, kişi

k. 95, 136, 139, 158, 160, 229, 256, 299, 307, 342, 347, 358, 375, 467, 470, 472, 479, 482, 486, 491, 499, 693, 695, 717, 760, 779, 802, 846, 852, 1010, 1216, 1241, 1340, 1463, 1618, 1724, 1725, 1736, 1750, 1764, 1764, 1859, 1990, 1995, 2012, 2016, 2027, 2114, 2118, 2136, 2175, 2219, 2220, 2237, 2319, 2319, 2320, 2361, 2371, 2372, 2428, 2430, 2622, 2624, 2639, 2681, 2708, 2710, 2759, 2878, 2980, 3118, 3124, 3148, 3170, 3272, 3290, 3304, 3322, 3343, 3345, 3346, 3375, 3378, 3426, 3426, 3458, 3496, 3497, 3501, 3517, 3561, 3581, 3583, 3614, 3615, 3620, 3621, 3623, 3629, 3670, 3679, 3690, 3707, 3765, 3799, 3800, 3811, 3815, 3815, 3816, 3989, 4017, 4039, 4071, 4088, 4142, 4167, 4178, 4196, 4260, 4261, 4264, 4325, 4326, 4364, 4365, 4368, 4369, 4468, 4506, 4556, 4599, 4619, 4651, 4653, 4657, 4682, 4685, 4712, 4713, 4716, 4726, 4728, 4794, 4812, 4822, 4888, 4902, 4947, 5047, 5236, 5294, 5295, 5363, 5387, 5390, 5391, 5514, 5551, 5560, 5562, 5596, 5677, 5688, 5695, 5697, 5700, 5784, 5784, 5787, 5797
k.+den 466, 1307, 2667, 3149, 4403
k.+dür 1365, 1403, 5565
k.+le 3770, 4345, 5297
k.+ler 1559, 1563, 1822, 1822, 2851, 3813, 4935
k.+lerden 2296, 5847

k.+lere 4402

k.+leri 5781

k.+lerin 5488

k.+nın 291, 316, 694, 703, 714, 776, 1527, 3014, 3129, 3173, 3347, 3372, 3558, 3676, 5777

k.+si 2174, 3151, 3700

k.+siz 1991

k.+ydi 4066

k.+ye 238, 1228, 1311, 2014, 2248, 2731, 2870, 3111, 3379, 3565, 3622, 3624, 3679, 3714, 3817, 4099, 4468, 4894, 5181, 5710, 5807

k.+yem 1223

k.+yi 3498, 3501, 3674, 5697[yi]

k.+yidi 5392

k.+yile 5180

k.+yle 1558, 1820

→er k., hatun k.

Kişmır Yer adı

k. 1116

k.+ün 1465

kişmiş (F.) Çok küçük taneli çekirdeksiz

üzüm

k. 5410

k.+den 5291

kişver

k.-i Zengibār Zengibar'ın vilâyeti

k. z.+dur 2224

kitâb (Ar.) 1. Kitap

k. 14, 25, 31, 473, 501, 3292, 3547

k.+da 288, 443, 445, 473, 482, 3799, 5136

k.+dur 434, 500

k.+ı 116, 285, 420

k.+ında 777, 783, 789

k.+ım 13

k.+lar 444

1582, 1860, 1929, 2034, 2155, 2183,
2241, 2261, 2262, 2296, 2317, 2418,
2448, 2450, 2537, 2676, 2716, 2717,
2758, 2777, 2778, 2802, 3233, 3277,
3338, 3764, 4585
k.+nün 118, 926, 928
k.+ye 215, 335, 2386
k.+yi 3279

kimî Bazı, kimi

k. 3302, 3302, 4427, 4979, 4980, 5714

kimisi Bazısı, kimisi

k. 101, 102, 102, 102, 1416, 1416, 1416,
5713

kimiyâ/kimyâ (Ar.) Kimya

k. 2967, 3070

→san'at-ı k.

k. işi Kimya ilmi, kimya

k. i.+ne 2967

k. san'atı Kimya ilmi, kimya

k. s.+nda 535

kimse Kimse

k. 276, 464, 560, 608, 656, 824, 983,
1432, 1953, 1973, 1979, 2062, 2077,
2120, 2136, 2156, 2231, 2366, 2377,
2380, 2394, 2408, 2419, 2460, 2584,
2589, 2621, 2629, 2636, 2655, 2665,
2665, 2687, 2689, 2692, 2740, 2751,
2752, 2778, 2828, 2859, 2877, 2893,
2977, 3119, 3128, 3189, 3254, 3289,
3291, 3386, 3440, 3451, 3565, 3597,
3602, 3603, 3634, 3870, 3913, 3919,
3975, 3983, 4000, 4003, 4007, 4098,
4113, 4246, 4257, 4315, 4376, 4474,
4489, 4505, 4575, 4583, 4586, 4587,
4625, 4680, 4749, 4758, 4769, 4848,
4879, 5028, 5070, 5104, 5191, 5254,
5322, 5341, 5461, 5462, 5481, 5485,

5489, 5498, 5513, 5550, 5590, 5665,
5741, 5752, 5818, 5858
k.+de 784, 2864
k.+den 3805
k.+nün 203, 217, 714, 778, 928, 1022,
3160, 3297, 3441, 3700
k.+ye 2243, 3512, 4598, 5513
k.+yi 5116, 5380

kinâr bak. kenâr

kireç (F. <gereç) Kireç

k. 5636

k.+dendür 4415

k.+ile 4055

kirî (F.<Ar. kirâ) Kira

k.+sine 3613

Kirmân Yer adı

k. 2558, 4437, 5077

k.+a 5082, 5890

k.+da 5257

k.+dan 5079

k.+ı 2542

k.+un 1459, 1464, 1477

kirpük Kirpik

k.+leri 5736

kîse (F.) Kese, cepte taşınan küçük para
çantası

k. 4164

Kisrâ (F.) İran hükümdarlarına verilen
ünvan

k. 39, 2746, 5067, 5539, 5550, 5528, 5721

k.+dan 4612, 5066

k.+dur 2745

k.+ya 5065, 5538

→leşker-i K.

Kisrâ Yer adı

k.+da 3788

kiçirek Daha küçük, en küçük, küçücük
k. 1184, 1857, 2078, 2699, 3045, 4174,
4439, 4690

kifâyet

k. it- Kâfi gelmek, yetmek
k. i(d)-er 599, 611, 1171

kil (F.) Yumuşak ve yağlı toprak

k. 1899

Kilân Yer adı

k. 2530

kilid/kelid (F. kelid< Yun. kleid) Kilit

k. 4566

k.+i 4566

k.+in 3366

k.+ler 3144

k.+lerin 3145

k.ler urul- Kilitlenmek

k. u.-miş 3144-45

kilidli Kilitlenmiş

k.+dür 2284

kilim Kilim

k.+e 996

kim 1. Ki

k. 82, 86, 88, 93, 95, 114, 132, 147, 148,
159, 162, 165, 166, 168, 169, 193, 214,
224, 233, 241, 247, 251, 269, 273, 280,
281, 283, 298, 305, 314, 328, 329, 377,
403, 406, 413, 446, 467, 476, 507, 584,
666, 677, 696, 700, 704, 706, 707, 709,
747, 808, 841, 867, 961, 988, 1000, 1010,
1098, 1215, 1216, 1231, 1280, 1308,
1309, 1311, 1312, 1313, 1344, 1354,
1367, 1401, 1415, 1454, 1527, 1537,
1544, 1545, 1567, 1652, 1676, 1691,
1692, 1732, 1852, 1868, 1881, 1919,
1935, 1981, 1982, 1986, 1991, 1993,
2011, 2019, 2024, 2028, 2078, 2093,

2109, 2132, 2134, 2144, 2205, 2253,
2262, 2290, 2293, 2343, 2352, 2367,
2375, 2394, 2411, 2424, 2436, 2440,
2453, 2470, 2623, 2655, 2667, 2671,
2801, 2812, 2855, 2869, 2872, 2877,
2917, 2936, 2937, 2950, 2956, 3061,
3104, 3130, 3155, 3211, 3225, 3283,
3366, 3452, 3488, 3544, 3601, 3607,
3793, 3796, 3797, 3878, 3885, 3900,
3910, 3973, 3976, 3989, 4127, 4227,
4266, 4273, 4278, 4292, 4425, 4517,
4547, 4565, 4597, 4630, 4634, 4670,
4815, 4830, 4888, 4960, 5010, 5340,
5341, 5342, 5344, 5348, 5561, 5570,
5772, 5778, 5784, 5787, 5790, 5804,
5813, 5815, 5818, 5822, 5823, 5829,
5830, 5834, 5836, 5843, 5863, 5868,
5871, 5872, 5876, 5887, 5888

2. Soru zamiri

k. 953, 1514, 3436, 4673

k.+dür 279, 279, 677, 4012, 4013, 5173

k.+e 3722

k.+i 5231

k.+sin 168

k.+siz 3890

4. Kim ki, her kim ki

k. 1101, 5633

k.+e 5621, 5854

k.+ün 4407

→her k.(i), her ne k., kaçan k., meger k.,
ne k., nice k., niçe k., nite k., sanastn k.,
tä k.

kim ki Her kim ki

k. 3042, 3255, 4316

kimesne Kimse

k. 113, 721, 958, 963, 1098, 1128, 1228,
1262, 1293, 1384, 1419, 1538, 1549,

5010, 5011, 5012, 5014, 5020, 5036, 5036,
5041, 5045, 5046, 5048, 5050, 5051, 5052,
5053, 5053, 5055, 5056, 5056, 5058, 5066,
5067, 5069, 5072, 5084, 5089, 5091, 5092,
5093, 5094, 5098, 5102, 5104, 5108, 5109,
5110, 5110, 5114, 5119, 5119, 5121, 5125,
5131, 5136, 5136, 5138, 5139, 5140, 5148,
5153, 5154, 5155, 5156, 5159, 5162, 5164,
5167, 5168, 5168, 5169, 5170, 5173, 5177,
5178, 5179, 5180, 5181, 5184, 5185, 5186,
5188, 5189, 5191, 5192, 5195, 5204, 5205,
5207, 5209, 5217, 5220, 5224, 5228, 5229,
5230, 5242, 5247, 5248, 5259, 5259, 5269,
5271, 5272, 5275, 5276, 5277, 5277, 5278,
5281, 5283, 5286, 5286, 5288, 5296, 5296,
5304, 5306, 5308, 5309, 5317, 5318, 5322,
5330, 5332, 5338, 5339, 5339, 5351, 5352,
5353, 5353, 5364, 5373, 5374, 5375, 5377,
5378, 5379, 5380, 5382, 5383, 5384, 5388,
5390, 5393, 5393, 5393, 5393, 5396, 5396,
5398, 5401, 5407, 5412, 5414, 5416, 5417,
5421, 5422, 5423, 5424, 5424, 5425, 5430,
5435, 5436, 5441, 5443, 5445, 5446, 5451,
5455, 5455, 5456, 5457, 5461, 5462, 5464,
5465, 5465, 5466, 5468, 5470, 5471, 5477,
5478, 5478, 5479, 5481, 5482, 5485, 5487,
5488, 5489, 5491, 5492, 5493, 5495, 5496,
5499, 5500, 5501, 5501, 5504, 5510, 5511,
5517, 5522, 5531, 5537, 5539, 5539, 5540,
5542, 5545, 5547, 5548, 5549, 5551, 5552,
5553, 5554, 5555, 5560, 5562, 5565, 5567,
5569, 5571, 5572, 5575, 5576, 5576, 5577,
5579, 5581, 5586, 5587, 5589, 5594, 5597,
5600, 5606, 5611, 5612, 5618, 5624, 5625,
5625, 5630, 5634, 5635, 5635, 5637, 5638,
5638, 5639, 5640, 5641, 5641, 5642, 5644,
5647, 5649, 5654, 5655, 5660, 5665, 5667,

5668, 5672, 5675, 5686, 5688, 5689, 5691,
5693, 5695, 5709, 5713, 5717, 5719, 5723,
5728, 5731, 5733, 5745, 5745, 5751, 5752,
5756, 5759, 5760, 5760, 5761, 5763, 5765,
5769, 5772, 5776, 5783, 5788, 5802, 5808,
5815, 5817, 5819, 5820, 5824, 5827, 5833,
5837, 5838, 5842, 5844, 5847, 5848, 5849,
5849, 5850, 5852, 5855, 5857, 5861, 5862,
5871, 5875, 5885, 5886

→dimek olur k., gerek k., hâşâ k., her k.,
illâ k., kaçan k., kim k., mâdâm k., mâdem
k., meger ki, ne k., nice k., nite k., sanasın
k., şâyed k., şöyle k., tâ k., vaktâ k., vakû
k.

kibâr

→hudûd-ı k.

kibrîit (Ar.) Kükürt

k. 1887, 2923, 3067, 3072, 3076, 3081,
5038

k.+dür 1364

k.+i 3072, 3073

k.+ile 3571

k.+ün 3074, 3076, 3080

→buhâr-ı k., ma'den-i k.

k.lerün ulustı mec. Kehribar

k. 3049-50

k.-i kükürdiyye Kükürt madeni

k. 3068

kibritiyye

→buhar-ı k.

kiçi Keçi

k. 1318, 1484

kiçi Küçük

k.+si 964, 1316

kiçicek Çok küçük, ufacık, küçücük

k. 2753, 2782, 3843

3762, 3764, 3771, 3771, 3773, 3774, 3776,
3779, 3780, 3784, 3784, 3785, 3793, 3794,
3797, 3797, 3798, 3798, 3798, 3799, 3799,
3800, 3801, 3802, 3808, 3810, 3810, 3811,
3813, 3813, 3817, 3819, 3821, 3823, 3829,
3831, 3838, 3839, 3839, 3843, 3848, 3850,
3858, 3860, 3867, 3873, 3875, 3876, 3877,
3877, 3879, 3879, 3880, 3887, 3889, 3890,
3890, 3891, 3893, 3895, 3898, 3900, 3902,
3905, 3908, 3912, 3915, 3920, 3925, 3927,
3929, 3930, 3931, 3934, 3936, 3939, 3942,
3944, 3944, 3949, 3951, 3952, 3954, 3955,
3959, 3961, 3962, 3962, 3963, 3965, 3972,
3978, 3983, 3992, 3996, 4001, 4007, 4008,
4009, 4009, 4012, 4013, 4013, 4013, 4016,
4017, 4019, 4024, 4025, 4033, 4037, 4041,
4046, 4050, 4050, 4052, 4054, 4054, 4056,
4059, 4059, 4060, 4062, 4067, 4067, 4068,
4070, 4073, 4085, 4089, 4089, 4092, 4093,
4096, 4098, 4101, 4103, 4104, 4106,
4112, 4115, 4119, 4122, 4123, 4134,
4136, 4138, 4138, 4139, 4142, 4150,
4151, 4152, 4154, 4158, 4159, 4169,
4175, 4178, 4179, 4179, 4180, 4181,
4182, 4183, 4184, 4186, 4187, 4193,
4193, 4194, 4195, 4199, 4201, 4202,
4211, 4212, 4213, 4213, 4220, 4223,
4224, 4227, 4228, 4236, 4240, 4241,
4243, 4245, 4249, 4252, 4253, 4254,
4258, 4261, 4269, 4277, 4282, 4284,
4285, 4286, 4288, 4294, 4295, 4299,
4304, 4306, 4309, 4311, 4316, 4320,
4322, 4325, 4327, 4332, 4333, 4334,
4336, 4342, 4343, 4344, 4345, 4346,
4348, 4349, 4359, 4360, 4362, 4363,
4364, 4365, 4365, 4367, 4369, 4373,
4373, 4374, 4376, 4377, 4378, 4379,
4380, 4381, 4383, 4407, 4408, 4408,
4410, 4414, 4417, 4420, 4423, 4426,
4427, 4435, 4438, 4440, 4441, 4446,
4459, 4460, 4461, 4461, 4464, 4465,
4471, 4471, 4472, 4474, 4475, 4476,
4479, 4484, 4487, 4488, 4488, 4489,
4489, 4493, 4498, 4501, 4504, 4505,
4514, 4515, 4516, 4517, 4525, 4531,
4532, 4535, 4538, 4539, 4552, 4554,
4555, 4556, 4560, 4560, 4563, 4567,
4571, 4573, 4574, 4575, 4579, 4581,
4583, 4585, 4588, 4592, 4596, 4599,
4600, 4604, 4606, 4611, 4612, 4615,
4615, 4615, 4616, 4617, 4618, 4619,
4622, 4623, 4626, 4630, 4635, 4637,
4638, 4638, 4640, 4641, 4643, 4646,
4647, 4647, 4648, 4651, 4652, 4653,
4653, 4654, 4655, 4656, 4660, 4662,
4663, 4666, 4668, 4671, 4671, 4672,
4679, 4683, 4692, 4694, 4697, 4699,
4704, 4704, 4712, 4714, 4719, 4720,
4724, 4724, 4727, 4728, 4732, 4733,
4743, 4745, 4749, 4750, 4751, 4753,
4756, 4759, 4762, 4763, 4766, 4767,
4769, 4770, 4772, 4773, 4773, 4777,
4779, 4785, 4787, 4790, 4794, 4795,
4797, 4800, 4800, 4803, 4816, 4820,
4827, 4835, 4836, 4842, 4849, 4860,
4866, 4868, 4869, 4869, 4875, 4879,
4882, 4890, 4891, 4894, 4895, 4895,
4897, 4898, 4899, 4901, 4901, 4902,
4904, 4904, 4917, 4921, 4928, 4931,
4932, 4936, 4937, 4938, 4940, 4945,
4946, 4948, 4949, 4950, 4958, 4964,
4975, 4980, 4982, 4984, 4986, 4991,
4993, 4994, 4996, 4999, 5000, 5001,
5002, 5004, 5006, 5007, 5009, 5010,

2285, 2291, 2296, 2299, 2300, 2300, 2301, 3042, 3042, 3053, 3054, 3056, 3059, 3063,
 2303, 2312, 2318, 2321, 2325, 2328, 2328, 3066, 3071, 3072, 3074, 3074, 3079, 3084,
 2329, 2334, 2337, 2337, 2339, 2340, 2342, 3095, 3110, 3111, 3113, 3114, 3122, 3124,
 2342, 2346, 2356, 2365, 2368, 2369, 2370, 3133, 3135, 3141, 3141, 3142, 3147, 3147,
 2373, 2379, 2380, 2386, 2389, 2392, 2393, 3147, 3148, 3151, 3152, 3154, 3155, 3156,
 2399, 2400, 2401, 2401, 2402, 2404, 2404, 3158, 3159, 3160, 3167, 3173, 3178, 3181,
 2405, 2405, 2406, 2407, 2409, 2410, 2410, 3185, 3186, 3189, 3191, 3194, 3196, 3197,
 2413, 2419, 2419, 2423, 2425, 2426, 2428, 3203, 3205, 3207, 3210, 3212, 3212, 3214,
 2429, 2432, 2434, 2438, 2443, 2444, 2448, 3219, 3220, 3226, 3229, 3232, 3233, 3238,
 2448, 2452, 2455, 2456, 2457, 2459, 2460, 3241, 3245, 3246, 3247, 3248, 3254, 3255,
 2462, 2463, 2464, 2467, 2476, 2477, 2478, 3257, 3259, 3263, 3265, 3266, 3269, 3270,
 2488, 2488, 2492, 2494, 2514, 2519, 2521, 3270, 3273, 3273, 3274, 3275, 3278, 3279,
 2524, 2526, 2526, 2527, 2529, 2535, 2556, 3281, 3283, 3286, 3288, 3290, 3291, 3291,
 2560, 2561, 2564, 2570, 2579, 2582, 2583, 3293, 3295, 3297, 3299, 3308, 3317, 3318,
 2589, 2592, 2593, 2594, 2596, 2597, 2598, 3321, 3322, 3329, 3332, 3335, 3338, 3338,
 2599, 2604, 2607, 2608, 2610, 2613, 2614, 3340, 3342, 3347, 3349, 3350, 3353, 3353,
 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2624, 2629, 3359, 3360, 3363, 3364, 3367, 3369, 3373,
 2630, 2631, 2636, 2641, 2643, 2645, 2647, 3376, 3376, 3377, 3379, 3380, 3381, 3386,
 2648, 2649, 2651, 2652, 2657, 2658, 2661, 3387, 3388, 3391, 3397, 3406, 3409, 3416,
 2665, 2666, 2668, 2668, 2669, 2672, 2674, 3416, 3417, 3428, 3434, 3435, 3436, 3448,
 2677, 2679, 2680, 2681, 2684, 2689, 2691, 3449, 3449, 3450, 3455, 3455, 3456, 3462,
 2692, 2697, 2699, 2704, 2705, 2708, 2711, 3469, 3474, 3475, 3479, 3479, 3479, 3487,
 2711, 2712, 2713, 2715, 2715, 2716, 2717, 3488, 3489, 3495, 3496, 3499, 3503, 3505,
 2718, 2722, 2731, 2734, 2739, 2740, 2747, 3511, 3512, 3516, 3518, 3519, 3522, 3524,
 2748, 2751, 2753, 2754, 2755, 2762, 2767, 3525, 3527, 3532, 3533, 3534, 3535, 3540,
 2769, 2777, 2778, 2780, 2788, 2788, 2790, 3540, 3540, 3544, 3556, 3561, 3562, 3563,
 2791, 2792, 2794, 2796, 2797, 2802, 2806, 3565, 3567, 3567, 3569, 3570, 3571, 3574,
 2807, 2809, 2810, 2811, 2812, 2814, 2818, 3579, 3580, 3584, 3586, 3587, 3588, 3591,
 2819, 2819, 2821, 2825, 2825, 2827, 2827, 3592, 3595, 3597, 3597, 3598, 3605, 3605,
 2833, 2842, 2851, 2854, 2859, 2860, 2863, 3610, 3611, 3617, 3620, 3625, 3625, 3629,
 2863, 2868, 2879, 2884, 2885, 2886, 2890, 3631, 3632, 3633, 3638, 3641, 3642, 3644,
 2893, 2900, 2903, 2914, 2920, 2922, 2923, 3649, 3649, 3650, 3652, 3653, 3654, 3654,
 2925, 2928, 2928, 2933, 2934, 2936, 2943, 3657, 3659, 3659, 3661, 3662, 3666, 3669,
 2944, 2945, 2946, 2949, 2954, 2955, 2962, 3672, 3673, 3674, 3674, 3677, 3680, 3697,
 2966, 2967, 2969, 2971, 2977, 2979, 2979, 3705, 3708, 3709, 3710, 3716, 3720, 3720,
 2988, 2995, 3010, 3011, 3013, 3014, 3015, 3724, 3734, 3734, 3735, 3735, 3735, 3737,
 3020, 3020, 3021, 3028, 3036, 3036, 3039, 3738, 3742, 3742, 3749, 3753, 3754, 3754,

1110, 1111, 1112, 1116, 1117, 1123,
1125, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129,
1131, 1135, 1136, 1136, 1136, 1139,
1141, 1143, 1148, 1150, 1150, 1154,
1155, 1157, 1158, 1158, 1160, 1160,
1161, 1162, 1170, 1173, 1175, 1181,
1182, 1185, 1186, 1189, 1198, 1198,
1199, 1205, 1206, 1212, 1216, 1218,
1220, 1223, 1227, 1228, 1232, 1239,
1240, 1242, 1242, 1243, 1244, 1244,
1249, 1249, 1250, 1251, 1253, 1254,
1254, 1256, 1257, 1259, 1262, 1265,
1266, 1267, 1272, 1274, 1274, 1275,
1277, 1278, 1283, 1285, 1285, 1285,
1286, 1289, 1290, 1290, 1292, 1295,
1297, 1299, 1299, 1301, 1302, 1313,
1315, 1316, 1317, 1320, 1324, 1324,
1326, 1331, 1340, 1341, 1342, 1342,
1351, 1360, 1363, 1376, 1391, 1406,
1407, 1408, 1411, 1414, 1419, 1421,
1422, 1432, 1432, 1452, 1457, 1497,
1498, 1499, 1500, 1502, 1503, 1506,
1506, 1509, 1510, 1514, 1514, 1515,
1515, 1516, 1517, 1517, 1521, 1529,
1531, 1532, 1533, 1543, 1546, 1549,
1550, 1553, 1554, 1555, 1556, 1563,
1564, 1570, 1571, 1575, 1580, 1581,
1582, 1583, 1584, 1585, 1588, 1589,
1589, 1591, 1592, 1593, 1595, 1598,
1600, 1601, 1603, 1608, 1610, 1611,
1612, 1614, 1615, 1615, 1617, 1617,
1618, 1624, 1627, 1630, 1633, 1633,
1635, 1639, 1640, 1641, 1642, 1643,
1644, 1644, 1644, 1645, 1645, 1646,
1647, 1653, 1655, 1656, 1660, 1664,
1665, 1665, 1666, 1667, 1670, 1672,
1677, 1677, 1679, 1680, 1681, 1681,

1682, 1684, 1687, 1691, 1702, 1705,
1706, 1707, 1708, 1709, 1711, 1712,
1713, 1713, 1717, 1718, 1719, 1720,
1722, 1726, 1727, 1730, 1733, 1734,
1736, 1738, 1741, 1743, 1744, 1745,
1745, 1750, 1752, 1753, 1754, 1756,
1758, 1765, 1770, 1773, 1774, 1777,
1780, 1784, 1786, 1789, 1792, 1793,
1794, 1794, 1802, 1807, 1807, 1817,
1819, 1821, 1821, 1821, 1825, 1829,
1833, 1834, 1837, 1838, 1839, 1840,
1841, 1844, 1845, 1851, 1855, 1857,
1858, 1859, 1863, 1865, 1867, 1867,
1869, 1875, 1877, 1882, 1882, 1882,
1883, 1883, 1887, 1890, 1892, 1893,
1896, 1899, 1904, 1905, 1910, 1912,
1914, 1915, 1916, 1920, 1921, 1924,
1925, 1928, 1929, 1930, 1933, 1938,
1940, 1942, 1946, 1948, 1953, 1958,
1960, 1961, 1966, 1968, 1969, 1971,
1972, 1976, 1978, 1979, 1982, 1984,
1984, 1984, 1989, 1990, 1991, 1991,
1994, 1997, 1998, 1998, 2000, 2005,
2006, 2009, 2023, 2024, 2027, 2029,
2035, 2039, 2043, 2047, 2051, 2053,
2055, 2056, 2059, 2060, 2062, 2065,
2066, 2073, 2077, 2080, 2087, 2095,
2095, 2095, 2113, 2114, 2114, 2119,
2124, 2126, 2128, 2134, 2135, 2138,
2143, 2146, 2148, 2154, 2154, 2155,
2156, 2158, 2158, 2159, 2162, 2169,
2175, 2175, 2179, 2182, 2183, 2185,
2187, 2189, 2190, 2199, 2201, 2205,
2206, 2210, 2215, 2216, 2220, 2224,
2231, 2239, 2240, 2243, 2244, 2247,
2248, 2255, 2258, 2259, 2264, 2264,
2273, 2273, 2275, 2277, 2284

k. saru Kavun içi; koyu sarı	481, 481, 482, 483, 486, 487, 487, 488,
k. 1695	489, 494, 500, 504, 512, 520, 528, 545,
k. taş Değerli birtaş	548, 550, 556, 556, 556, 558, 559, 561,
k. t.+ı 1377	565, 565, 570, 573, 577, 579, 582, 591,
k. toprak Kırmızı renkli toprak	592, 595, 597, 600, 600, 601, 602, 603,
k. 4795	605, 606, 608, 612, 613, 615, 617, 618,
k. yâkût Kırmızı renkli yakut	620, 623, 626, 630, 631, 632, 634, 634,
k. 2790	636, 644, 645, 647, 648, 650, 652, 654,
k. y.+dan 4212	656, 657, 658, 660, 662, 662, 663, 664,
k. y.+dandır 942, 1938	668, 669, 677, 681, 684, 690, 693, 697,
k. yıl Doğu veya güneyden esen rüzgâr	699, 700, 702, 705, 705, 712, 713, 717,
k. 5842	719, 722, 726, 727, 731, 731, 737, 738,
k. y.+dür 2651, 2852	738, 740, 740, 741, 741, 741, 742, 743,
Kızıl su Yer adı	743, 745, 746, 748, 750, 753, 754, 757,
k. 2266	758, 759, 760, 767, 771, 771, 772, 773,
Kızıl tağ Yer adı	774, 775, 776, 778, 781, 784, 786, 789,
k. t.+dur 2635	791, 792, 795, 797, 800, 805, 805, 807,
kızılık Kızılık, kırmızılık	807, 810, 811, 813, 816, 818, 820, 820,
k.(g)+ıla 2854	821, 821, 824, 831, 833, 838, 840, 843,
kızılık Kıtık, pahalılık	848, 850, 852, 854, 856, 857, 858, 862,
k. 2540, 3486, 3946, 3948, 5193	865, 869, 869, 870, 871, 875, 877, 882,
ki Ki	883, 884, 889, 890, 892, 893, 895, 896,
k. 7, 7, 8, 12, 13, 23, 37, 39, 42, 45, 46,	897, 897, 898, 899, 900, 901, 903, 905,
47, 49, 50, 51, 54, 61, 66, 66, 67, 67, 68,	906, 907, 907, 912, 915, 916, 920, 926,
69, 71, 75, 83, 86, 87, 91, 91, 93, 109,	928, 929, 934, 940, 943, 945, 947, 950,
113, 118, 124, 124, 129, 132, 134, 135,	952, 956, 958, 959, 960, 963, 964, 968,
146, 148, 153, 155, 157, 157, 158, 160,	974, 977, 978, 980, 983, 985, 989, 992,
163, 167, 169, 174, 180, 180, 184, 188,	993, 993, 994, 995, 997, 998, 1003, 1006,
191, 192, 193, 199, 202, 203, 205, 207,	1007, 1008, 1009, 1011, 1012, 1013,
209, 210, 219, 225, 226, 235, 239, 243,	1014, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023,
243, 245, 246, 259, 263, 270, 274, 275,	1024, 1025, 1026, 1027, 1028, 1029,
275, 277, 279, 283, 295, 298, 310, 311,	1031, 1031, 1032, 1036, 1038, 1038,
321, 324, 332, 335, 337, 346, 347, 349,	1039, 1040, 1042, 1045, 1046, 1048,
350, 353, 357, 362, 366, 370, 371, 373,	1048, 1052, 1054, 1056, 1057, 1060,
381, 382, 383, 391, 394, 396, 401, 407,	1061, 1062, 1063, 1065, 1068, 1072,
414, 417, 421, 425, 442, 450, 454, 456,	1078, 1080, 1082, 1087, 1089, 1091,
458, 468, 470, 471, 472, 475, 477, 480,	1091, 1094, 1103, 1103, 1105, 1109,

- k. o.-ıcak 637
- kıyās** (Ar.) Düşünme, zan, kanaat
k.+lan 980
→bî-k.
- k. eyle-** Karşılaştırmak, mukayese etmek
k. 3819
- k. it-** 1. Karşılaştırmak, mukayese etmek
k. 3823
2. Düşünmek, zannetmek, kanaat getirmek
k. i.-mekde 976
3. Kıyas yoluyla hükme varmak,
hükmetmek
k. i.-di 2537
- k.a gel-** Mukayese edilmek,
karşılaştırılmak, denk tutılmak
k. g.-mez 3592
- k.-ı 'aklî it-** Muhakeme etmek, akıl
yoluyla kıyas etmek
k. i(d)-er 648
- kıymet** (Ar.) Değer, kıymet
k. 5178
k.+i 2852
k.+inden 2853
- k.i ol-** Değeri olmak, işe yaramak
k. o.-maz 1883
- kıymetlü** Değerli, pahalı
k. 41, 5318
k.+dür 2844
- Kıyrîn** Yer adı
k. 4319
- kız** Kız
k. 3891, 3893, 3895, 3897, 4129, 4315,
4412, 5248
k.+ı 4118, 4120, 4127, 4316, 4927, 5690,
5690
k.+ıdur 1635, 1640, 1643
k.+ıla 1648
- k.+ım 3654, 3914
k.+ın 3636
k.+ına 4844
k.+ını 3894, 4650, 4778
k.+ıyam 3891
k.+lar 5249, 5252
k.+lardur 1391
k.+larımızı 3926
k.+un 5251
k.+unı 3913, 3915
→cinnî k.lan
- k. oğlan** Kız çocuğu, kız evladı, kız
k. 3878
k. o.+lar 750
- kız oğlan kız** Bakire kız
k. 5214
- kız-** Isınmak, kızmak
k.-ar 3972
- kızdur-** Isıtmak, hararetlendirmek
k.-salar 3971
- kızıl** Kırmızı
k. 750, 2266, 2330, 2605, 2610, 2690,
2795, 2833, 2837, 2882, 2947, 3011,
3186, 3187, 3909, 4415, 4443, 4582,
5719, 5814, 5814
- k. altun** Kırmızıaltın
k. 367, 3304, 3695, 4154, 4466, 4731-32,
5471
k. a.+dan 3508, 3546-47, 3548, 4761
- k. balçık** Bir çeşit balçık
k. 2281, 3101
k. b.(g)+ıla 2436
- k. demür** Bir çeşit demir
k. 2718
- k. enâr** Bir nar cinsi
k. 1902

- k.+ 5143, 5157
- kıs-** Sıkıştırmak
k.-ar 2785
- kısa** Kısa
k.+dur 1004, 5878, 5883
- kışacık** Çok kısa
k. 4532
- kışās**
k. it- Bir kötülüğü aym şekilde karşılık vermek
k. i(d)-esiz 3461
- kışıl-** Sıkışmak, kısılmak
k.-an 2787
- kıs(ı)m** (Ar.) Kısım
k.+dur 43, 552, 555, 2489
k.+ı 43, 43, 48
k.+ına 1410
- kismet** (Ar.) Bölme, ayırma; pay, hisse
k. 2523
k.+dür 2503
→vezzānū'l-k.
k. it- Pay etmek, taksim etmek
k. i.-di 2525, 2529-30
k. i.-diler 2496
k. i(d)-erler 2528
k. i(d)-üp 1408
k.-i müdevver Halka halka, ayrılmış
k. m.+dür 2531
- kısnīsā** (?)
k. 3428
- kısrak** Dişi at, kısrak
k. 2305
k.(g)+ı 2305, 2308
k.(g)+un 2304
- kıssa** (Ar.) 1. Hikāye, kıssa
k.+nun 4758
k.+dan 95
- k.+sın 393, 2302
k.+sında 5258
2. Vak'a, hadise
k.+yı 4149
3. Bâb, husus, konu
k. 5258
- kış** Kış mevsimi, kış
k. 3086, 4707, 4741, 5387, 5621
k.+dur 2662
k.+ı 4868
k. burcu Kış burcu
k. b.+dur 1480
- kışın** Kış mevsiminde
k. 2681
- kıtāl**
k.lar eyle- Savaşmak, çarpışmak
k. e.-di 4682
- kıvām**
k.-ı 'ālem Dünyanın varlığı
k. 1877
- kıyām** (Ar.) Öldükten sonra dinlip ayağa kalkma
k.+a 1951
- kıyāmet** (Ar.) Mahşer, ahiret
k. 3205
k.+de 644, 925
k.+e 637, 1630, 1983, 4643, 5220
→kenīsetū'l-k.
k. gūni Mahşer günü, kıyamet günü
k. 3205
k. g.+ne 649
k. kop- mec. (Bir yerde) Çok gürültü ve telâş olmak
k. k.-dı 5752
k. ol- Kıyamet kopmak, dünyanın sonu gelmek
k. o.-anca 313

→ 'amel k., aram-gâh k., 'azm-i kal'a-i
Belkîs k., da'vî k., diri k., du'â k., hâmile
k., harâb k., hâzır k., helâk k., ihrâk k.,
'imâret k., kâr k., karâr k., musahhar k.,
musâhib k., musallat k., müselleme k.,
namâz k., nazar k., rûzî k., sâkin k.,
tazarrûlar k., tecrübe k., tefevvüc k., zahîre
k., zârılık k.

kılıç Kılıç

k. 2343, 2720, 2777, 3128

k.(c)+ı 2344, 2779, 3034

k.+da 2778

k.(c)+ıla 2720, 5135

k.+la 4857

k.+lar 5033

k.(c)+ımla 5345

k.(c)+ından 4200

k. dan geç- Topluca katledilmek, topluca
öldürülmek

k. g.-di 5236

k. g.-en 3960

k. dan geçür- Topluca katletmek, topluca
öldürmek

k. g.-diler 4127

kıllı Kılı olan, kıllı

k. 5052, 5052

kımarî (Ar.) Güzel kokulu bir madde

k. *metâ'ları 'üd ve kımarî ve 'anberîdür*
5027

kın Bir ağaç [ocrea]

k. *ba'zî ince özdeklüdür fakak ağacı gibi/ve*
ba'zî yoğundur kın ağacı gibi 5879

kın

k.ından çıkar- (Bıçak, kılıç) Kabından
çekmek, çıkarmak

k. ç.-sa 3128

Kıncar Yer adı

k. 2331

kındıl bk. kandil

Kıpçak Kıpçak

k.+dan 4510

kıpkızıl Kıpkırmızı

k. 2921

Kıptî (Ar.) Çingene, Kıbt soyundan

k.+den 3427

kır- Helâk etmek, ölmesine sebep olmak

k. o.-dı 5792

kırağ Kenar, kıyı, uç

k.+a 268, 1945, 2131

k.+da 999

k.+ında 4511

k.+ındaki 5324

kırıl Saçına, sakalına ak düşmüş kırk yaşına yaklaşmış olgun kimse

k. 1365, 1463

kırıl- (Savaş, hastalık v.s. sebeple) Çok sayıda canlı ölmek

k.-dı 5803, 5804

k.-sa 5245

kırk Kırk

k. 816, 875, 913, 1338, 1359, 1369, 1865,
1990, 2103, 2103, 2670, 2998, 2999,
3421, 3422, 3423, 3426, 3426, 3427,
3538, 3579, 3815, 3815, 3822, 3849,
3868, 3971, 4329, 4334, 4335, 4520,
4760, 4942, 4942, 5198, 5506, 5602,
5724, 5726, 5801, 5813, 5814

kırlağuç/kırlağınç Kırlangıç

k. 2877, 2880

k.+un 2879, 2882

Kırvân Yer adı

k. 440, 5020

k.+a 2172, 5022

k.+ı 5025

- kevakib** (Ar.) Yıldızlar
k. 1301, 1314, 2490, 5830
k.+den 1184
k.+ün 1293, 1503
→ahvâl-i k., ictimâ-i k., katarât-ı k., te'sir-i k.
- k.-i seyyâre** Burç, burçlar
k. s.+de 1339
k. s.+den 1411
k. s.+nün 1043, 1329
- kevkeb** (Ar.) Yıldız
k. 1296, 1339
k.+dür 897
- key** Çok, pek
k. 90, 163, 858, 1500, 1566, 1825, 2057, 2067, 2354, 2887, 3140, 4244, 4599, 5190, 5343
- Keyd** Kişi adı
k.+idi 3053
- keyfiyyet** (Ar.) Durum, hâl, nitelik
k.+de 3024
k.+i 1316, 1344
k.+in 3597
- Keyhüsrev** (F.) Kişi adı
k. 1590, 1592, 2056, 2199, 2203, 2207
k.+den 2010, 2094
k.+e 2018
k.+ün 2093, 2096, 4691
- Keykâvus** Yer adı
k. 885
- Keymezer** Yer adı
k. *ol evüğ adına Keymezer dirler* 5190
- kez** Kez, defa, kere
k. 219, 300, 1114, 1214, 1332, 1334, 1334, 1334, 1335, 1337, 1356, 1368, 1383, 1383, 1948, 1980, 1981, 2371, 2589, 2630, 2634, 2693, 2695, 2782, 3169, 3219, 3481, 3690, 3887, 4039, 4300, 4630, 4741, 4742, 4774, 4852, 5236, 5237, 5276, 5277, 5481, 5699, 5807
k.+ün 1933
→bin k. bin, nice k.
- kezen** Tamaru, hepsi
k. 1870, 1913, 2057
- kezin**
→bir k., bu k.
- ķible** (Ar.) Kible
k. 3317, 4646
k.+de 5547
k.+nün 3307
k.+si 3201, 3201
k.+sidür 3316, 3317, 4642
- ķiblî** Yer adı
k.+dür 5413
- ķibtî** Yer adı
k. 5325
- ķıbyitîād** Yer adı
k. 4333
- ķıfcaķ** Kıpçak
k.(g)+un 532
- ķıĝ** Hayvan pisliĝi
k.+ı 1012
k.+ıla 2794
k.-ı deve Deve pisliĝi
k. d.+ye 1015
- ķıl** Tüy, kıl
k. 1617, 5457
k.+dur 5052
k.+ı 2057
k.+lar 107
k.+ları 1769
- ķıl-** Yapmak, etmek
k.-dı 3201

kenîsetü'l-kiyâmet Yer adı; Beyti'l-makdis'de bir kabir

k. 3480

k.+i 3566

kenîsetü'l-melikü'r-Rûmiyye Yer adı

k.+dedür 3543

kenîsetü'n-Nâr Yer adı

k. 3575

kenîsetü'z-Zeytûn Yer adı

k. 3585

kenîsetü'z-Zühâd Yer adı

k. 4019

kerâmet (Ar.) Velilerin gösterdiği fevkalâde hâl

k.+ün 534

kerpüç/kerpiç Kerpiç

k. 104, 104, 2414, 4541

k.(c)+i 4245

k.+ile 3772

k.+ler 4539

kerem (Ar.) Lütuf, ihsan

k.+inden 2150

k.ler it- Lütüfta bulunmak

k. i.-di 411

kerîm (Ar.) Kerem sahibi olan Allah

k. 3530

kerkes (F.) Akbaba

k. 572, 2883, 4939, 5378, 5379

k.+ler 2830, 3378

kerre (Ar.) Kerre, defa, kez

k. 2361, 3466, 3467, 3467, 3467, 3528

→nice k.

kes- 1. Ayırmak, koparmak, kesmek

k.-di 3347, 3937

k.-diler 4068, 5702

k.-eler 1206

k.-erler 2424, 2706

k.-üp 96

2. Tutmak, kapatmak

k.-diler 4813

3. Gidermek, tedavi etmek

k.-er 410

→derbendi k., ümizi k.

kese Kese

k.+ler 1206

kesi Kişi adam

k.+yile 5163

kesik/kesük Kesilmiş, kesik

k. 1511, 1629, 1631

→burnu k.

kesiklik

→burnu k.

kesil- 1. Kopmak, ayrılmak, kesilmek

k.-mæzdi 3016

k.-ür 2423

2. Sona ermek, dınmek, durmak

k.-dügi 1812

k.-ür 1812

3. Mahrum olmak, bir melekeyi yitirmek

k.-e 4549

4. Ayrılmak, terk etmek

k.-üp 206

5. Son verilmek, aralık verilmek, devam etmemek

k.-ür 4756

→birbirinden k.

kesme Kesilerek yapılmış, kesme

k.+dür 4219

k. ev Dağ eteklerinde oyularak oluşturulan mağara, in

k. e.+ler 5594

kevden (F.) Ahmak, düşüncesiz

k. 4428

kendir (Ar.) Kenevir

k.+dür 5544

kendü/kendi Kendisi, kendi

k. 78, 80, 111, 376, 469, 479, 592, 619,
639, 736, 933, 947, 1192, 1300, 1758,
2150, 2471, 2523, 2823, 2996, 2997,
3022, 3152, 3637, 3695, 3896, 3972,
4133, 4192, 4206, 4208, 4262, 4656,
4687, 4731, 5081, 5287, 5310, 5364,
5439, 5561, 5562, 5570, 5785

k.+ce 4943

k.+çün 5450

k.+den 1915, 2486

k.+ler 1004, 2191, 2804, 3251, 5734

k.+lerde 551

k.+lerden 5364

k.+lere 4210, 5273

k.+leri 647, 833, 837, 3253, 3723, 4305

k.+leriyle 2109

k.+lerinden 873, 2149

k.+lerindendir 812

k.+lerini 4305

k.+lerin 812, 1024

k.+müze 330

k.+ne 74

k.+ni 3652, 4632, 4634

k.+nün 172, 192, 1191, 1307, 1555, 1636,

1707, 2520, 4202, 4827, 4839, 4991

k.+si 3266, 4192, 4628, 4855, 5032, 5472

k.+ye 78, 165, 198, 2389, 2403, 2627,

2878, 2902, 2959, 2995, 3005, 3032,

3060, 3060, 3061, 3062, 3109, 3111,

3113, 3115, 3115, 3123, 3129, 3352,

3566, 3931, 3972, 4128, 4353

k.+yile 973, 2839, 3190

k.eli Bizzat

k. e.+le 4465, 4731

kendü kendüye Kendi kendisine

k. 1296

k. ayagıla gel- Bizzat gelmek, isteyerek
gelmek

k. g.-ene 4208

k.den git- Kendini kaybetmek, kendinden
geçmek, bayılmak

k. g.(d)-er 796

kendüzi/kendüzü Kendisi, kendi

k. 2623, 4524

k.+m 4171, 4637

k.+n 2759, 2823, 4169, 4205, 4764

k.+nde 618

k.+nden 3584, 3820

k.+ne 3297

k.+ni 1944

k.ne söyle- Kendi kendisiyle konuşmak

k. s.-r 2011

kenise (Ar.) Kilise

k. 3567

k.+dür 3567

k.+ler 3597

k.+lere 3541

k.+leri 3532, 3533, 3540

k.+nün 3557, 3563, 3570

k.+ye 3555

k.+yi 3556, 3599

k.-i Dahbüdiyye Yer adı

k. 3533

k.-i Mīnā Yer adı

k. 3593, 3593

k.-i Rūmiyye Yer adı

k. 3513

k.-i Mūsā Yer adı

k. 2771

k.-i muḳaddem Yer adı

k. 902

Keles Yer adı

k. 2914

kelici/keleci Söz

k. 493, 3891

k. çevük eyle- Çabuk konuşmak

k. 5861

k. eyle- Konuşmak

k. e.-di 3891

kelid bk. kilid

kelime (Ar.) Lafız, kelime

k.+yi 3041

kelimetullah Allah'ın kelimi; Hz.

Musa'nın lâkabı, künyesi

k. 62

kelisâ/kelise (Yun. < ekklesia) Kilise

k. 3598, 3609, 3841, 4338

k.+da 4500

k.+den 4340

k.+ya 4458

k.+yi 2775

kelisetü'l-İmtihân Yer adı

k. 3555

kelle Kafa, baş

k.+si 5187

kem (F.) Az, eksik

k. 3485

kem-ter Daha aşağı, daha hor

k. 413

kemâl (Ar.) Mükemmel, olgun

k.+i 5537

→'adl-i k., ber-k.

k. bul- Kemâle ermek, olgunlaşmak,

olgun hale gelmek

k. b.-ur 1194

k.e irişdür- Olgunlaştırmak, kemâle erdirmek

k. i.-diler 5225

k.-i 'inâyet Büyük yardım, yüce yardım

k. i.+i 21

k.-i kudret Kudretinin büyüklüğü

k. k.+in 5882-83

k. k.+ine 5832

kemâliye

→'ilm-i hikmet-i k.

kemân (F.) Yay

k. 490

kemân-küy Bir tür yay

k.+ıla 5089

kemânçacı Çalgıcı, kemençeci

k. 4023

kemend (F.) İp, kement

k. 2015

kemor (F.) İki sütun veya ayağı birbirine

bağlayan bağlantı

k. 999, 3269, 5375

k.+de 5380

k.+dür 1000

k.+i 5379

k.+ler 4450

k.+lerini 3412

k.+ün 5376, 5377, 5381

kenâr/kinâr (F.) Kıyı, kenar

k.+a 2378

k.+ına 1164, 2018, 2019, 2088, 2184

k.+ınadur 5419

k.+ında 1159, 1165, 1783, 2015, 2201,

2257, 2283, 2379, 2652, 2921, 3132,

3942, 4077, 4223, 4226, 4909, 5027,

5033, 5255, 5487, 5565, 5740

k.+ındadur 2212, 4428, 4494, 5420

kazık Kazık

k.+ları 4492

kazıl- Oyulmak, nakşedilmek

k.-miş 523

kaziyye (Ar.) 1. İş, husus, mesele

k. 4815

k.+siçün 452

k.+sinden 5216

k.+yi 478, 1248, 5065

2. Sır

k.+sin ... *hiç anuþ/kaziyyesin kimesne bilmezdi...*1262

kazma Kazma

k. 4731

Kazvîn Yer adı

k. 4980, 4984, 4987, 4989, 4992, 4996

k.+de 4988, 5848

k.+i 4981

kebârit

→seyyidü'l-k.

kebd

k.-i **necid** mec. Yemâme

k. 5534

Kebr Kişi adı

k. 2715

keçe Keçe

k.+ler 1860

keçi Keçi

k. 2057, 2825

ked- Kertmek, gedik açmak, yontmak

k.-erek 4903

kefen (Ar.) Kefen

k.+leri 5734

k.+lerile 5734

k.+lerini 5738

keffe (Ar.) Terazi gözü, kefe

k.+sine 3216

keffü'l-Hasib Yer adı

k. 1425-26

kehf

k. **ü'l-mazlûmîn** Mağara arkadaşları,

Ashab-ı Kehf, Yedi Uyurlar

k. 25

kehrübâr (F.) Kehirbar

k. 2964, 3048, 3063, 3065

keklik Keklik

k. 2482

kel

k.-'adem Yok, yokmuş gibi

k.+dür 5

Kelâf Yer adı

k. 2208

→bahr-i K.

kelâm (Ar.) Söz, kelâm

k. 610, 639

k.+ı 613, 615

k.-ı **heybet** Tesirli, derin söz

k. h.+dür 614

k.-ı **kadîm** Kuran-ı Kerim

k. k.+inde 934, 950-51

k.-ı **manzûm** Manzum söz, nazım

k. 47

k.-ı **mecid** Kuran-ı Kerim

k. m.+e 1129

k. m.+inde 569-70, 1778

k.-ı **rabbânî** İlâhî kelâm, Allah kelâmı

k. 45

kelb (Ar.) Köpek

k. 902, 1380, 2483

k.+den 2864

k.+i 5118

k.-i **tâzî** Avköpeği

k. 5118

- k.-ı Lüt** Hz. Lüt'un kavmi
k. l.+a 667
k. l.+ı 667
- ķavs/ķavis** (Ar.) Yay burcu
k. 1473
k. burcu Yay burcu
k. 1473, 1477
k. b.+nda 3810
- ķ.-ı ķuzah** Ebem kuşuğı, gökkuşuğı
k. 509, 1688-89, 1690, 1698, 1705
k. k.+ı 1703
- ķavnķ** Sidik torbası, mesane
k.(g)+ından 2875
- ķavna** Kavun
k. 5309, 5410
- ķavuş-** Bir araya gelmek, birleşmek
k.-madı 81
- ķaynesrin** Yer adı
k. 5026
- ķaya** Büyük ve sert taş kütleli
k. 4220
k.+dan 5594
k.+lardan 1944
k.+ya 1943
- ķaydāfa** Kişi adı
k. 4203, 4205, 4213, 4215
k.+nun 4194
k.+ya 4197, 4198, 4201
- ķayna-** 1. Kaynar hāle gelmek, kaynamak
k.-ması 5764
k.-r 2272, 2272, 2415
k.-rıldı 3560
k.-yup 4546
2. (Deniz) Kabarmak, coşmak
k.-r ... *güneş toğıcak dahu ķuşlık/yirine gelicek deniz ķaynar...* 4044
- ķaynat-** Kaynatmak
k.(d)-asın 5764
k.(d)-ur 2330, 2385, 2390
- ķayser** (Ar.) Roma ve Bizans imparatorlarının lākabı, ünvanı
k. 5721
- ķayseriyye-** Yer adı
k.+ye 2121
- ķaysūr** Yer adı
k. 2800
- ķayur-** Endişe etmek, tasalanmak, kaygılanmak
k.-a 5570
- ķaz** Kaz
k. 76, 88
k.+lar 4511
- ķaz-** 1. Kazmak, eşmek
k.-ar 1351
k.-arlar 1662, 2916, 2793, 2799
k.-dı 1626, 4454, 4545
k.-dılar 1566, 2407, 2410, 3579, 4801, 4949
k.-mış 2719
k.-muşlardır 1500
k.-up 2850
2. mec. Helāk etmek, altın üstüne getirmek
k.-dı ... *pes Haķ te'ālā bir sil/virdi ol bāđı ķazdı farāb eyledi...* 5626
- ķazā** (Ar.) Olacağı ezelden Allah tarafından takdir edilen şeylerin gerçekleşmesi
k. 537
- ķazdır-** Nakşettirmek, oyarak yazdırmak
k.-sa 2978
- ķazf/ķazıf** (Ar.) Taş yağma, taş inme
k.+ı 1776
- k. it-** Taş yağdırmak
k. i(d)-e 1778

2. mec. Tahammül etmek, sabretmek, sebat etmek

k.-ımadı 2022

k.-ur 2904

katrān (Ar.) Katran

k. 5626, 5627, 5636, 5642

k.+ıla 5643

→kal'a-i k., kal'atü'l-k.

katre (Ar.) Damla

k. 251, 277, 627, 2291, 2993, 4701, 4702

k.+ler 2999, 3000

k.+leri 1692

k.+lerini 675

katre katre Damla damla

k. 1810, 1914, 3168

kattāl (Ar.) Çok öldürücü, çok tesirli

k. 1430, 1431, 1434, 1454, 4020, 4444, 5320

k.+dur 1304, 1431, 1440, 1449, 1479, 3183

kavārir

→kasd-ı k.

kavī (Ar.) 1. Kuvvetli, şiddetli, sert

k.+ler 2399

2. Kuvvetli, kudretli olan Allah

k.+dür 84

kavis bak. kavıs

kavil/kavil (Ar.) Söz

k.+i 901, 1378, 1403, 1495

k.+ince 1351, 1365, 3027

k.+inde 1345, 1393

k.+inden 1122

k.+ini 5831

k.+lerinden 1515

k.inden dön- Sözüünü tutmamak,

sözünden dönmek

k. d.-e 4170

k.-i müneccimān Falcıların iddiası, falcıların inanışı

k. 1302

kavm/kavım/kavum (Ar.) Kavim

k. 764, 765, 766, 1632, 1961, 2095, 2149,

2409, 2654, 2804, 2911, 3231, 3687,

3706, 3726, 3763, 3831, 3846, 3853,

3872, 3932, 3938, 4033, 4085, 4106,

4415, 4416, 4442, 4507, 4532, 4593,

4752, 4842, 5164, 5165, 5167, 5192,

5276, 5689, 5690, 5693

k.+a 1627, 1633, 3552, 3553, 4529, 5162,

5624, 5641

k.+da 3951, 5724

k.+dan 3375, 5295

k.+dur 2309, 2517, 4431, 5194, 5326

k.+ı 1654, 1869, 3100, 3121, 3238, 3239,

3682, 3716, 3767, 3778, 3827, 3981,

4030, 4030, 4036, 4037, 4042, 4109,

4349, 4428, 4445, 4813, 5046, 5049,

5100, 5115, 5166, 5334, 5612, 5640, 5650

k.+ıla 4833, 5707

k.+ın 5013

k.+ına 4105, 5124

k.+ınun 531, 1470, 2290, 2768, 3237,

3791, 4029

k.+ıyla 5038, 5662

k.+um 3739, 5110

k.+un 2072, 3374, 3686, 4034, 5163,

5630, 5645

k.+undur 5597

k.-ı Bağdād Bağdat halkı

k. 3792

k.-ı kolug Tay sürüsü

k. k.+ı 2309

k.-ı Nūh Hz. Nuh'un kavmi

k. 3456

... *değiz kenârında otururlardı bunlaruy
katında bir oğlan/geçdi...* 1159

k.+ındadır 2213

k.+ındaki 3350

kat Tabaka, sıra, kat

k. 934, 947, 3970, 4540, 4541, 4541,
4541, 4542, 4719

k.+dur 4521

→yedinci k. gök

kat kat Saf saf, bölük bölük

k. 4629, 4629

kat'

k. it- Bitirmek, yol almak

k. i(d)-er 1369

kat- İlâve etmek, içine koymak, katmak

k.-alar 2901, 2907

k.-arlarsa 3019

k.-dı 3407, 5151

k.-gil 73

k.-salar 3082, 3083

k.-up 2946, 2947

katı 1. Pek, çok, fazla

k. 1245, 1461, 1861, 2024, 2075, 2311,
2599, 2600, 3054, 3067, 3133, 4831,
5031, 5270, 5356, 5764, 5810, 5811

2. Sert, katı

k. 2068, 2962, 2964, 2975, 3007, 3094

k.+dur 2812, 2984

3. mec. Acı, haşin

k. 925, 2438, 3672

4. mec. Merhametsiz, acımasız

k. 155, 1434, 1479

→gönli k. ol-

k. gel- Bir iş ağır gelmek, bir işte
zorlanmak

k. g.-ürdi 219

k. ol- 1. Katlaşmak, sertleşmek

k. o.-a 4550

k. o.-duğı 154

k. o.-ur 2838, 3088, 5761-62

2. mec. Merhamet dırgusunu yitirmek,
acımasızlaşmak

k. o.-muşdur ... *benüm göğüm çok kan
dökmek der/katı olmuşdur...*154

katı katı Acı acı

k. 2887

katı katı bak- Kötü kötü bakmak, sert
sert bakmak

k. b.-ar 167-68

katı katı hareket it- (Su) Fokurdamak

k. i(d)-er 2415

katı'

→bürhân-ı k.

kâti'

k.-ı **nahs** Uğursuzluğa son veren,
uğursuzluğu gideren

k. n.+dur 1439

katık Katık

k.(g)+ı 5887

katıl- İlâve olmak, katılmak

k.-ur 5884

katır Katır

k.+dur 1367, 4084

katârât

k.-ı **kevâkib** Yıldız kümesi, takım yıldız
k. 1694

katil

k. it- Öldürmek, katletmek

k. i.-diler 5837

kâtil

→zehr-i k.

katlan- 1. Dayanmak, aslını korumak

k.-ur ... *bu dahu bir katı/cevherdür oda
katlanır...*3095

k. i.-me ... *İskender'e ilçiler virbidi ki
benim memleketime/kaşditme...* 3054

k. i.-men 3991

k. i.-mese 3991

k. i.-se 3553, 5164

ka-ı kavârir mec. Gözbebeği, çok
sevilen, önem verilen

k. 5059

Kasem Yer adı

k. 5011

kâsım

kâsımu'l-erzâk Rızıkları taksim eden,
dağıtan; Hz. Mikâil'in lâkabi

k. 673

Kâsıme Medine'nin diğer adı

k. 5127

kaş(ı)r (Ar.) Köşk, saray

k. 2760, 3995, 4203, 4239, 4245, 4517,
4937, 5002, 5006, 5054, 5261, 5284, 5720

k.+a 5056

k.+da 5339

k.+dan 4247

k.+dur 4605, 4936, 5050

k.+ı 4235, 4250, 4514, 4940, 5003

k.+ına 4202

k.+lar 5062

k.+ları 5060

k.+un 3998, 4243, 4941, 4946, 4946, 4947

kaşru'l-'arūs Yer adı

k. 5059-60

kaşru'l-ḥuld Yer adı

k.+ı 3808

kaşru'l-kaḅāris Yer adı

k. 5049

kaşru'l-ḳusūr Köşklerin köşkü, en
görmeli saray

k. 5059

kaş'u'l-kaḅs Yer adı

k. 888

kaş Kemerli veya çıkıntılı şey

k.+ı 2859, 2982, 3020, 3040

k.+ını 2861, 2935

Kaşgar/Kaşgir Yer adı

k. 2117, 5086, 5091

k.+dan 5090

kāşki (F.) ed. Ne olurdu, keşke

k. 337

kat 1. Yan, huzur, nezd

k.+ına 3526, 3926, 4271

k.+ında 188, 739, 739, 1608, 3139, 3917

k.+ından 4367

k.+ımızda 5178

k.+ına 139, 177, 693, 1562, 1604, 1634,

2203, 2460, 3145, 3152, 3362, 3375,

3460, 3881, 3892, 3893, 3922, 3930,

4070, 4166, 4198, 4210, 4229, 4270,

4270, 4272, 4633, 4651, 4835, 5295,

5296, 5312, 5313, 5698, 5700, 5703

k.+ında 7, 40, 150, 187, 203, 207, 260,

424, 490, 562, 704, 802, 943, 975, 1800,

2885, 3292, 3409 4254, 4366

k.+ındığı 4011

k.+larında 4710

k.+uma 342, 1827, 3918, 4207, 4634

k.+unda 3930

2. Ön, yan, çevre, yakın

k.+ına 186, 354, 1144, 1217, 1218, 1545,

1548, 1597, 1619, 1849, 1850, 2139,

2147, 2155, 2387, 2704, 3697, 3701,

4000, 4148, 4801, 5065, 5582, 5622

k.+ında 1148, 1214, 1956, 2103, 2117,

2123, 2174, 2690, 2727, 2822, 3211, 3409

3436, 3511, 3836, 3979, 4177, 4233,

4567, 4605, 4912, 5001, 5321, 5671,

k.+un 4763
karış Elin baş ve serçe parmakları arasındaki mesafe
k.+dur 3399
karış- Karışmak
k.-a 960, 2924
k.-muş 2943, 3028
k.-muşdur 2080
k.-sa 2958
k.-ur 2962, 4914, 2229, 5773
karışdur- Karıştırmak
k.-asın 4123
k.-salar 845
karışık Karışık
k. 1267, 2081
Karkisiyâ Yer adı
k. 2374, 4021
→'ayn-ı K.
Karlame bin 'Âmiri'l-melik Kişi adı
k. 4410
Karsin Yer adı
k. 5001
karşu 1. Karşı taraf, karşı
k. 395, 4589, 5284
k.+sına 1179, 3954, 4331, 5552
k.+sından 1179
2. *ed.* ...e doğru, ...e tarafa, istikametine
k. 779, 847, 1700, 4277
k.ur- Karşıya doğru tutmak
k. u.-ur 4498
k.sına dur-/k.sına tur- Hazır vaziyette beklemek
k. d.-dı 4192-93
k. d.-dılar 4204
karşula- Karşısına dikilmek, karşılamak
k.-dı 3778

kārubān (F.) Kervan
k. 1092
kārūre
k.-i Fir'avniyye Firavun sırça kabı
k. 3333
kārvān (F.) Kervan
k. 4495, 5812
kar̄ye (Ar.) Köy
k.+dür 4331
kaşaba Kasaba
k.+dur 4909
kaşd (Ar.) Azim, niyet, kasıt
k. 5651
k.+ı 384
k.+ım 3935
k. it- 1. Yönelmek
k. i.-di 3052, 4666, 5119, ... *çün Resûlullah haberin ve nu'izelerin işitdi/ve Hicâz'a kaşd itdi.*..4962
k. i.-dün 3213
k. i(d)-er 2577
k. i.(d)-erlerdi 1280
k. i(d)-eydi 961
k. i.-meye 1279
k. i.-se 2111, 5104
2. Niyetlenmek, karar vermek, azmetmek
k. i.-di 1567, 2094-95, 4117, ... *Ebrebe ki pâdişâh-ı Habşeyidi kaşd itdi ki Ka'be'yi hatâb eyleye.*..3360
k. i.-diler 2097
k. i(d)-er 1596, 1838
k. i.-se 2779, 4583
k. i.-seler 5263
3. Hücum etmek, saldırmak
k. i.(d)-en 5166
k. i(d)-ersin 5426
k. i.-diler 2653, 4529

k.+dan 2620
k.+dur 1954, 2630
k.(g)+ında 252
k.(g)+ınun 2617
k.(g)+un 2295, 3211
karār (Ar.) 1. Ölçü, karar
k.+ını 2079
2. Süreklilik, devamlılık
k.+ı *dünyânın karârı yoktur dahu anın esbâbı pâyidâr degildir.* 422
k. dut-/k. tut- Karar kılmak, durmak, yerleşmek
k. d.-di 5131
k. d.-ıncaya 1965
k. d.-madı 2085
k. d.-magiçün 1668
k. d.-mayaydı 2587
k. d.-mayup 2038, 2040
k. d.-maz 5010
k. eyle- Kararlaştırmak, karara varmak
k. e.-di 3838
k. idin- Durmak, sebat etmek
k. i.-di 2700
k. it- Durmak, bulunmak
k. i.-mez 1539
k. virici Duran, sabit olan
k. v.+dır 1305
karār-gâh Karargâh, durulan veya kalınan yer, mahal
k.+ıdur 2470
karar- Kararmak
k.-miş 2682
k.-mişdur 3402
karavaş Hizmetçi, cariye
k. 3746
Qarbüs Yer adı
k.+dur 4752

kardeş Kardeş
k. 4759
k.+ınun 4766
Qandeye
→vâdi-yi K.
qarğa Karga
k. 76, 90, 2479, 2609, 5093
k.+lar 3378
Qargân Yer adı
k. 1716
qarı Yaşlı, ihtiyar
k. 4223, 4225, 4229
k.+nun 2420, 4230
qarı- İhtiyarlamak, yaşlanmak, kocalmak
k.-dum 4163
qar(x)n Karın
k.+ında 2882, 3647, 4702
k.+ındagı 3044
k.+ından 2629
→anasının k.ındaki oğlancık
qar(ı)n (Ar.) Zaman, devir
k. 1049, 1050
k.+dur 1048, 1050
k.+ına 2630
k.+ından 2629
qarıncâ Karınca
k. 998, 1190, 1191, 5475
k.+lar 2652, 5588
k.+nun 1029
k.+ya 1189
qarındaş Kardeş
k. 4398
k.+ı 4154, 4766
k.+ım 3462
k.+ımı 2019
k.+ınun 2021
k.+lan 659

k.+sın 3170, 4155, 4826, 5559
k.+sına 1225, 2427, 1225, 2427, 4757,
4828, 4837, 4982
k.+sında 439, 1062, 1220, 3245, 3310,
3563, 3635, 3705, 3943, 4075, 4096,
4101, 4186, 4440, 4472, 4492, 4665,
4713, 4748, 4753, 4850, 4992, 5247,
5385, 5461, 5616
k.+sındadır 2659
k.+sından 3368
k.+sını 3954, 4683, 4835, 4837
k.+sının 3389, 4331
k.+yı 4039, 4570, 4571, 4686, 4830, 4830
k.+ya 4075, 4076, 4572
→kulagını k.ya ur-, Māni k.sı, Şāmī k.sı

kar Kar

k. 1813, 1885, 2663, 2722, 2749, 3009,
5382
k.+dandır 747
k.+ı 749
k.+lar 1858

ka'r (Ar.)Derinlik, çukur

k.+ından 1847
k.-ı **zemīn** Dünyanın derinliği, dünyanın
çukuru
k. 5653

kār

→bed-k.

k. **it-** Tesir etmek, etkilemek

k. i.-dügi 3008

k. i.-memişdür 5470

k. i.-mez 1637

k. **kıl-** Tesir etmek, etkilemek

k. k.-maya 2795

k. k.-maz 4749

kara Siyah, kara

k. 217, 837, 1259, 1349, 1350, 1352,
1764, 1902, 2004, 2030, 2080, 2204,
2275, 2605, 2605, 2605, 2798, 2828,
2833, 3263, 3265, 3372, 3372, 3389,
3394, 3985, 4140, 4156, 4559, 5407, 5408,
5754, 5841, 5846

k.+dur 4488, 5641

k.+lar 2533

k.+lardır 2507, 2675

k.+yıla 3308

→yüzi k.

k. **bulut** Yağmur bulutu, kara bulut

k. 1824, 1955

k. **süsen** Bir çeşit susam

k. 1902

k. **toprak** Kara toprak

k. 5783, 5843

k. **yil** Karayel

k. 4576

karalık Siyahlık

k. 1274, 1760

karanfil (Ar.) Karanfil

k. 2676

kararū 1. s. Karanlık

k. 2061

2. is. Işıksızlık durumu

k. 2486

k.+dan 2433

k.+dur 2030

kararūlik/kararūluk/kararūlık

1. s. Karanlık

k. 5601

2. is. Işıksızlık durumu, karanlık

k. 5605, 5608, 5798, 5799, 5800

k.(g)+a 2820, 3211

k.+da 2293, 2299, 2306, 3095

k.+dadur 2816, 2940

ķandil/ķindil (Ar.) Kandil

k. 3302, 3303, 3488, 3494, 5473

k.+leri 3539, 3570

ķandimār Yer adı

k. 5413

ķandur- İçme, yeme ihtiyacını gidemek,
karşılama

k.-ur ... *ne açlık ne susuzluğu*

*ķandurur...*3104

ķāni

k. ol- Yetinmek, kanaat etmek

k. o.-urlar 3001

ķankı/ķaᅅı/ķanı Hangi

k. 162, 2464, 2807, 2861, 2884, 5350

k.+sı 233, 2051

k.+sının 242

→her k.sı

ķaᅅlı Kaᅅın arabası

k. 4213, 4417, 4692

ķanseriyye Yer adı

k. 5025

ķant Yer adı

k.+a 2552

ķantara (Ar.) Taştan yapılan kemerli büyük

köprü

k. 5255

k.-i Őetti Aynı köprü(ler), daᅅınık

köprü/(ler)

k. 4424

ķantarūs/ķantürūs/ķontürūs Yer adı

k. 902, 909, 911

ķap 1. Kap

k. 1922

k.+(b)ı 5884, 5889

k.+(b)ına 3695

k.+ların 3695

2. Yüzey, dış kısım

k.+(b)ını 2970

ķap- 1. Yakalamak, kapıp götürmek

k.-dı 4939, 5867

2. Kendine çekmek

k.-ar 2891

ķapķara Simsiyah, kapķara

k. 1113, 5093, 5578

ķapķaraca Kapķara

k. 5093

ķapla- 1. Sarmak, içine almak, kaplamak

k.-muşdur 1666, 1671, 1672, 1673, 2605

k.-yaydı 1688

k.-yupdurur 564

2. Bir yüzeyi döşemek, başka bir nesne ile
örtmek

k.-dılar 3330, 3404

k.muşlardur 3399

k.-arlardı 3453

ķaplat- Bir yüzeyi döşetmek

k.-dı 3405

ķapu Kapı

k. 2420, 3168, 4379, 4565

k.+da 3920, 4335

k.+dan 4284, 4379, 4457, 4458

k.+dur 4901

k.+lar 1499, 2127

k.+ları 2771, 4450

k.+lar 4684

k.+ları 5169, 5602

k.+ların 4989

k.+larda 5604, 5608

k.+lardan 3539

k.+larında 440

k.+nın 4038

k.+sı 3422, 3440, 3508, 3510, 3538, 4038,

4419, 4420, 4527, 4893, 5072, 5460

k.+sıdır 2469

ķamiř Kamis

k.+lar 5632

k.+ına 5253

→şeker k.ı

Ķamir Yer adı

k. 5026

ķamu Bütün, hep

k. 158, 159, 212, 267, 417, 638, 710, 799,
814, 1000, 1059, 1188, 1343, 1405, 1761,
1902, 1973, 2211, 2242, 2556, 2632,
2813, 2817, 2976, 3086, 3185, 3187,
3188, 3243, 3293, 3783, 3825, 3987,
4115, 4406, 4706, 4836, 4889, 4919,
5051, 5052, 5213, 5214, 5288, 5289,
5351, 5443, 5569, 5618, 5648, 5730, 5748
k.+nuz 5556

k.+sı 813, 881, 939, 1079, 1328, 1449,
1512, 1754, 1789, 2037, 2046, 2141,
2471, 2786, 3421, 3546, 3603, 3666,
3740, 3815, 3856, 3935, 3971, 4022,
4036, 4308, 4328, 4360, 4409, 4415,
4707, 4845, 4891, 5116, 5128, 5168,
5235, 5324, 5371, 5399, 5559, 5605,
5608, 5671, 5688, 5692, 5721

k.+sın 3039, 3374, 4889, 4893, 5062

k.+sından 2501, 2867, 3187, 5347

k.+sını 73, 3314, 4004, 4553, 4665, 5715

k.+sınınun 4387

k.+sıyla 341, 3291

k.+ya 708

Ķāmūn Yer adı

k. 4440

ķan Kan

k. 96, 102, 1195, 23315789

k.+ı 2265, 2720, 4115, 4123, 5789, 5790

k.+ıla 2826, 4114, 4114

k.+ını 4123

k.+ına 3125

k. dök- Kan akıtmak, insan öldürmek

k. d.-mekden 153

k. dökil-/k. dökül- Kan akıtılmak,
(İnsan) öldürülmek

k. d.-di 3638

k.(lar) d.-e 4550

k.(lar) d.-mesün 5437

k. revān ol- Çok kan akmak, kan
fışkırmak

k. o.-ur 2327

k. o.-dı 5787

ķana'at (Ar.) Az şeyle yetinme, kanaat

k.+i 2549

k. it- Yetinmek, kanaat etmek

k. i.-mişdün 4293

ķanat Kanat

k.(d)+ı 4443

k.+ı 666, 666, 822, 842, 1183

k.+ları 859, 859

k.+larıla 861

k.+larınınun 859

k. aç- Kanat çırpılmak, uçılmak

k.(ların) a.-mişlar 4003

k. (larını) a.-up 860

k. kak- Kanat çırpılmak, uçmaya
hazırlanılmak

k. k.-ar 2785

ķanbel (F.) Güveyfeneri (Bitki)

k. 4775

ķançaru Nereye, ne tarafa

k.+yadur 2220

ķanda Nerede, nereye

k. 329, 2235, 4461, 4517 (?), 4639, 5464

Ķandihār Yer adı

k.+nınun 465

k.-i Belkīs Yer adı; Belkīs'in kalesi

k. 3876

k.-i Dīger Yer adı

k. 4522

k.-i Ebyaz/ḳal'atü'l-Ebyaz Yer adı;
Ebyaz kalesi

k. 3634, 5373

k. 3659

k.+dadur 3639

k.-i Heremān Yer adı; Heremān kalesi

k.+da 5472

k.-i Ḳatrān/ḳal'atü'l-Ḳatrān Yer adı

k. 5633, 5635

k.+da 5644

ḳal'atü'l-Cāriyye Yer adı; Cariye kalesi

k.+i 4084

ḳalb

→selimü'l-k.

Ḳalbü'l-'akreb Yer adı

k. 801, 1472

Ḳalbü'l-esed Yer adı

k. 801, 1454

ḳaldır-/ḳaldur- Kaldırmak

k.-maz 1848

k.-muşdur 1477

k.-ur 2156

ḳalem (Ar.) Kalem

k. 604, 610, 611

k.+e 606

k.+ün 602

→levh-i k.

k.i altında (ol-) Bilgisi dahilinde olmak

k.(+üm) a.+ındadır 332

ḳalın Çok, sayısız

k. 1954

k. ol- Derinleşmek

k. o.-ur 4488

ḳalıḳ- Kalınlaşmak, inileşmek

k.-ur 5611

ḳalınlan- Yoğunlaşmak

k.-ur 1808

ḳalınlık 1. Cisimlerde üçüncü boyut,
kalınlık

k.(g)+ı 2278, 2589, 3848, 4332, 4520

2. Derinlik

k.(g)+ıda ... *ve yitirüḳ dafı döşenmesinde
bunun gibi ḳalınlığıla Haḳ te 'ālā yoḡiken
bunları var eyledi...550*

Ḳalīḳıla Yer adı

k. 5031

ḳalıḳ

→kalıpluk.ı

ḳalıḳlu

k. kalıbına Yerli yerince, doğru olarak

k. 3209

Ḳalīs Yer adı

k. 5044

ḳalk- 1. Yukarıya yükselmek, yukarıya
kalkmak

k.-ar 1100, 1808, 2363

2. Doğrulamak, ayağa kalkmak

k.-dı 385

→yukarı k.

ḳalkān Kalkan

k. 1319, 2860, 2981, 3046, 4624, 4822

k.+larda 4843

k.+larla 5040

k.+un 4624

ḳalma-

→ 'akıl k.-ma-, eseri k.

ḳamer

→felek-i k., küre-i k.

kal (Ar.) Kurşun

k. 3861, 5158

k.+dan 3186

k. 2925

k.+ıladır 4513

kal- 1. Bir yerde bulunmak, durmak, kalmak

k.-dı 3955, 4840

k.-dılar 3228, 4593

k.-maya 865

k.-muş 2710

k.-sa 98, ... *magribde tımağın kesüp/dahı anda kalsa...* 97

2. Bulunmak, mevcut olmak, var olmak

k.-dı 4315, 5720

k.-madı 3725, 4315, 4515, 5731, 5732

k.-maz 2037, ... *bu bir çeşmedir ki güneş toğacak kunur bir katre/su kalmaz...* 2292

k.-muş 2317

3. Bir durumda olmak, bir durumda bulunmak

k.-dı 3727, 3728, 4347, ... *ve çadın bezâr âdemî bünyâd altında kaldı...* 5726

k.-dılar 2299, 3503

k.-sa 3559

k.-ur 3037, 3075, 5094, 5343

k.-urlardı 3687, 3717

k.-ursa 1308

k.-ursa 1308

4. Geriye kalmak, kalmak

k.-a 265

k.-dı 4529, 5409, 5585

k.-ısar 5825

k.-muşdur 1886, 3435, 5280

k.-ur 206, ... *cismün eczâsı dahı bevlüğ eczâ-i'latîfîni alur gâlızi çıkar kahr...* 1892

5. Sahibi olmak, düşmek

k.-a ... *her nesne ki elüğdedür sağa kala bilmegi* 3653

k.-dı 5083

k.-madı 3654

7. Devam etmek, sürmek, geçerliliğini korumak

k.-dı ... *eyitdiler ki/cenâbetden gusül itmek kaldı m...* 4057

→ 'acebe k., 'aciz k., ad k., 'âdet k., bâkî

k., boş k., diri k., hâli k., hamile k.,

hayretde k., mütehayyir k., sergerdân k.

kalan Artan, geriye kalan, mütebaki

k. 881, 4642, 4845, 5858

→ giriş k.

kal'a (Ar.) Kale

k. 3627, 3876, 3905, 3907, 3908, 3912,

3977, 4086, 4122, 4140, 4152, 4155,

4432, 4520, 4529, 4624, 4826, 4832,

4841, 5459, 5548

k.+da 4523, 4596, 5374

k.+dan 3662, 3668, 4088, 4632, 4634, 5554

k.+dur 3626, 3635, 3661, 3677, 3876,

3975, 4084, 4222, 4519, 4522, 4595,

4616, 4621, 4747, 5044, 5338, 5352,

5452, 5549

k.+lar 438, 4806, 4978

k.+ların 287

k.+nun 3939, 4527, 4754, 4835, 4837,

4837, 5382, 5474, 5479, 5552

k.+sı 4419, 4828

k.+sın 4640

k.+sına 3824

k.+sında 440

k.+sını 3936

k.+sının 1062, 5566, 4620

k.+yı 3877, 4524, 4529, 4625, 4629,

4838, 5488, 5489, 5551, 5566, 5638, 5638

k.+ya 3670, 3920, 4085, 4627, 4684

- k.+dür 108, 1777, 2477, 2712
k.+em 579, 2463
- Ķādisiyye** Yer adı
k. 4998
- Ķāf** (Ar.) Kaf harfi
k. 2162, 4980
- Ķāf** (Ar.) Kef harfi
k. 3048, 5063
- Ķaf**
→kuh-ı K.
- ĶafcaĶ** Yer adı
k. 1771
- Ķafes** (F.) Kafes
k.+ün 2218
- Ķāfile** (Ar.) Kafile
k. 2455, 3691, 5689
k.+de 5690
- Ķāfir** (Ar.) Kāfir
k. 279, 1294, 3568, 4805, 4884
k.+e 1642, 4881
k.+ile 4879
k.+ler 110, 1251, 1324, 1584, 1591, 1623,
1639, 3758, 4787
k.+lerden 1641
k.+lerdür 3990
k.+leri 1587
k.+lerin 1834, 2811, 4993
k.+ün 4979
k. ol- Kāfir olmak
k. o.-dı 2334
- Ķaftan** Genellikle ipekten yapılan uzun,
süslü giyecek
k. 1309, 4713, 4714, 4717, 5076
k.+lar 5407
k.+lardur 4997
- Ķaftanlık** Elbiselik, kaftanlık
k.+lar 5318
- Ķāfūr** (Ar.) Kāfur ağacından elde edilen çok
ıtırılı bir madde
k. 2678, 2801
- Ķāfūrī** (Ar.) Kafurdan yapılan
k.5117
- ĶaĶıd** (F.) KaĶıt
k. 4711
k.+a 1501
- Ķahır** bk. kahr
- Ķāhin** (Ar.) Gaipten haber vermek iddiasında
olan, falcı
k.+ler 5120
- Ķāhır** (Ar.) Herşeye karşı üstün gelen,
mutlak galip olan Allah
k.+dür 2477
- Ķāhır Billāh** Kişi adı
k. 5208
- Ķahr/Ķahır** (Ar.) Zorlama, cebr
k.+ıla 1028
k.+ıla 4141
k. it- Helāk etmek, mavhetmek, kahretmek
k. i.-di 427
k. i(d)-erdi 653
- Ķāh-rübā/Ķāh-rübār** Saman kapan,
saman kapıcı, kehribar
k. 2890, 3060
- ĶaĶıt** (Ar.) Kıtık, kuraklık
k. 5206, 5239, 5266
k.+ı 2539
- ĶaĶ-**
→kanat k.
- ĶaĶı-** Öfkelenmek, sinirlenmek, kızmak
k.(g)+a 4396
k.-dı 360, 5048
k.-yup 3239
- ĶāĶum** (Ar.) Sansara benzer bir hayvan
k. 3994, 5087, 5088, 5092, 5093

k.-ar 2479, 2957
k.-arlar 1094, 1095, 2112, 2786, 5854
k.-dı 1833, 2010, 2013, 3236, 3370, 3375,
3459, 3607, 4529, 4778, 4828, 4838,
5152, 5247, 5860
k.-dılar 3778, 5434, 5598
k.-dımız 3779
k.-maga 5859
k.-mak 3264, 5872
k.-maz 3889, 5090
k.-up 3227, 5753, 5858, 5862
→elinden k.

kaçan Ne zaman, ne vakit; nasıl
k. 634, 790, 795, 1002, 1095, 1150, 3596,
3658, 3714, 4210, 5414

kaçan ki/kaçan kim Ne zaman ki, ne
vakit; nasıl
k. 204, 342, 587, 736, 754, 845, 860, 861,
1083, 1092, 1097, 1101, 1117, 1118,
1194, 1196, 1292, 1321, 1321, 1423,
1424, 1467, 1541, 1883, 1916, 2075,
2080, 2111, 2225, 2278, 2286, 2288,
2313, 2333, 2388, 2390, 2414, 2450,
2451, 2703, 2704, 2720, 2799, 2803,
2837, 2874, 2893, 3092, 3221, 3243,
3263, 3552, 3582, 3588, 3682, 3709,
3765, 4043, 4277, 4326, 4496, 5039,
5213, 5213, 5263, 5415

kaçır-
→elin k.

kad (Ar.<kadd) Boy
kadd+i 5272

kâdı (Ar.) Şeri hâkim, kadı
k. 3708, 3709
k.+lar 5716

kadâr (Ar.) Miktar bildiren edat
k. 599, 740, 740, 833, 972, 988, 1180,
1309, 1312, 1735, 1825, 1852, 1859,
1997, 2378, 3449, 3452, 3505, 3591,
3713, 3714, 3737, 3751, 3915, 5383,
5391, 5510, 5821, 5844
k.+ca 4950
k.+dur 658, 1868
→her ne k., ne k.

kadeh (Ar.) İçki bardağı, kadeh
k. 2371, 2373, 2855, 3055, 3058, 3061,
3923

k.+den 182, 2856
k.+e 2857
k.+i 2373, 3331, 3964, 4822
k.-i murassa' Altın kadeh
k. 3331

kadem (Ar.) Ayak
k.+i 2738, 2738

kadem-gâh Ayak izi, ayak yeri
k.+larının 2741
Qadem-i yüsra' Yer adı
k. 1442

qader (Ar.) Kader
k.+indedir 537

Qadesiyye Yer adı
k. 4865

kadim (Ar.) Eski
k.+de 4426, 5373

k.+den 4924
k.+dür 5292
→ahd-i k., kelâm-ı k., ma'âni-i Kuran-ı k.,
şehir-i k.

kadimi (Ar.) Çok eski
k. 4969, 4980, 5283, 5400

kâdir (Ar.) Gücü yeten, muktedir
k. 1774, 4673

K

ķabak Kabak ağacı

k. 5878

ķabarcık Vücutta oluşan sivillece gibi küçük

şişkinlik

k. 5873

ķabat (Ar.<ķibt) Kıpt

k. 2942

ķa'be (Ar.) Kâbe

k. 1244, 1246, 2469, 3318, 3334, 3368,
3382, 3389, 5046, 5102

k.+de 4725

k.+den 4647, 4726

k.+nün 3319, 3320, 3338, 3340, 3358,

3365, 3381, 3383, 3405, 3416, 5354

k.+ye 793, 3322, 3329, 3337, 3361, 4646,
5123, 5509

k.+yi 3317, 3360, 3363, 3369, 3369, 5048

ķābīz (Ar.) Kabızlık veren, peklilik veren

k.+dır 2834

ķābil Yer adı

k. 1437

k.+ün 5359

ķābil (Ar) Mümkin, olabilir

k.+dür 835

ķ.-i cilā Cilası mümkün

k. c.+dır 3043

ķ.-i eczā Kimyevî işleme uygun

k. 1684

ķābile (Ar.) İnsan topluluğu, kabîle

k. 3231

k.+herinde 532

k.+si 3231

k.+sinden 2401

ķabr (Ar.) Mezar, kabir

k.+ün 4381

ķ.-i Semūd Semud kavminin mezarlığı

k. 4220

ķa'bu'l ahbar Kişi adı

k. 601-02, 946, 948, 949, 2231, 3621,
5034

ķabūl

ķ. eyle- Kabul etmek

k. e.-di 1138, 3055

k. e.-düm 5631

k. e.-medi 3642

k. e.-mez 648, 5670

k. e.-ye 3388

ķ. it- Kabul etmek

k. i.-di 4482

k. i.-düm 5231-32

k. i(d)-er 836, 837, 1915, 2946

k. i.-medi 4155, 4425, 4464

k. i.-mediler 4982

k. i.-medüm 1823

ķ.-meyeydi 3010

k. i.-mişdir 1223

k. i(d)-üp 4983

ķahz

ķ. eyle- Canını almak, ruhumu teslim
almak

k. 1146

k. e. 1149

→cānını ķ.

ķ. it- Canını almak, ruhumu teslim almak

k. 1146

k. i.-düm 1151

k. i(d)-em 1150

→cānını ķ.

ķaç Soruzamini

k. 917

ķaç- Uzaklaşmak, terketmek, kaçmak

ķ.-a 3102

ķ.-alar 864

z. 3880, 3882, 3890, 3893, 3896, 3904

z.+e 3899, 3903

z.+ün 3885, 3892

zūcāc

→cevher-i z.

z.-ı **Fir'avnī** Firavun'un şışesi,

Firavun'un camı

z. f.+dür 2945

Zühād

→kenîsetü'z-Z.

Zühre (Ar.) Yer adı; Çoban yıldızı, Venüs

z. 1039, 1310, 1311, 1382, 1397, 1511,

1514

z.+nün 1389

→felek-i Z., sıfatü'z-Z., tab'-ı Z.

zühretü'd-dünyā Dünyanın zühresi,

Belkıs

z. 3902

zūkām (Ar.) Nezle

z. 5774

zū'l-'imāreteyn Hz. Nuh

z. 2525

Zū'l-ķarneyin/Zū'l-ķarneyn Kişi adı

z. 2493, 2628, 2630, 2627, 3210-11, 3222,

3760, 4049, 4191, 4747

z.+i 3210-11

→sedd-i Z.

Zūlfīn Yer adı

z. 888

zūlif (F.) Zülüf, saç

z. 3748

Zūmrūd Yer adı

z. 5205

zūmrūd/zūmrūt (Ar. < zumurrud) Değerli

bir süs taşı, zümrüt

z. 2928, 2929, 2930, 2939, 2941, 5158,

5326

z.+den 20743507

z.+dür 2942

z.+e 2933

z.+i 2940

z.+ün 2940

zūriyāt (Ar.) Zūriyetler, nesiller, soylar,

kuşaklar

z.+ı 3393

Zūrvāc Yer adı

z. 4771

zū'z-zevāye Kuyruklu yıldız

z. 1706, 1711

Genel toplam

Toplam kelime : 55309

Madde başı : 7432

z. i.-diler 2083
z. i(d)-er 2906
z. **gel-** Ağır gelmek
z. g.-di 3217
z. **ol-** Fazlaşmak, artmak, çoğalmak
z. o.-a 2248, 2254
z. o.-up 1194
Ziyādū'bnū Tārīk Kişi adı
z. 5157
ziyān (F.) Zarar, ziyan
z.+ı 162
z. **eyle-** Zarar vermek, zarara uğratmak
z. e.-ye 5501
z. **it-** Zarar vermek, zarara uğratmak
z. i.-di 5844
z. i(d)-er 863
z. i.-meyeydi 5844-45
z.ı **deg-** Zararı dokunmak
z.(ımu)z d.-mez 4537
ziyān-kār Zarar verici
r. 2484
z. **ol-** Zarar verici olmak, sürekli zarara uğratmak
z. o.-maya 986
ziyāret (Ar.) Ziyaret
z.+e 4076, 5046, 5260
z.+ine 3354, 4495
z. **it-** Görmeye gelmek, ziyaret etmek
z. i(d)-erler 3390, 3516, 5116
z. i.-mege 3351
z. i.-mekden 3402
z. i.-mezler 5116
Zuhal Yer adı; Jüpiter gezegeni
z. 1309, 1313, 1331, 1356, 1510, 1514
z.+den 1341
z.+dür 1342
z.+ün 1351

→felek-i Z., küre-i Z., tab'-ı Z.

zuhūr

z. **ol-** Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek, zuhur etmek
z. o.-madı 4765
z. **vakti** Gün doğumu
z. v.+ne 5235
z. **a gel-** Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek, zuhur etmek
z. g.-mez 6
zū'l-'imāretayn mec. Nuh İbn-i Nemek
z. 2525
zulm/zulüm (Ar.) Zulüm
z. 3275, 5513
z.+e 1347, 3828
z.+i 3266, 4530
z.+ından 5372
z.+ünü 3267
z. **ile** Zor kullanarak, cebren
z. 3878, 4525, 5691
z. **eyle-** Zulmetmek, kötülük yapmak
z. e.-ye 3266
z. **gör-** Haksızlığa uğramak, zulüm görmek
z. g.-se 4704
zulmāt (Ar.) Karanlık, zulmetler
z.+a 4490
zulümāt (Ar.) Karanlık
z. 3512, 4491
z.+ı 3213
z.+dan 3760, 4049
zūr (F.) Kuvvet, güç
z. 5720
z.+ıla 2367
Zūşereh/Zūşereh bin
Hedhād/Zūşerehibni'l-Hedhād Kişi adı

- zilzele** bk. zelzele
- zinā** (Ar.) Zina
z. 4053, 4550
z. **eyle-** Zina etmek
z. e.-diler 5691
z. **it-** Zina yapmak
z. i(d)-erler 5029
- zincir** (F.) Zincir
z.+e 2076
z. **e çek-** Zincire vurmak, zincirlemek
z. ç.-di 2727
- zindān** (F.) Zindan
z.+da 5893
z.+dan 2428
z. **a koy-** Zindana atmak, hapsetmek
z. k.-di 5886-87
- zindāncı** Zindan bekçisi
z.+ya 5887
- zindegānī**
z. **it-** Geçinmek, hayatını sürdürmek
z. i(d)-erler 5085
- Zingān** Yer adı
z.+dan 5743
- Zizen İbn-i Celheme** Kişi adı
z.+ydi 4112
- zinhār** (F.) Sakın, aman, asla
z. 3639, 5865
- zīrā** (F.) Zira, çünkü
z. 6, 13, 16, 45, 189, 377, 434, 436, 447, 640, 642, 643, 673, 674, 679, 927, 931, 955, 982, 982, 1070, 1294, 1498, 1688, 1753, 1789, 1885, 1954, 2135, 3231, 3267, 3278, 3943, 4235, 4314, 4599, 4707, 4858, 4976, 4985, 5008, 5071, 5139, 5767, 5768
zīrā **ki/zīrā** kim Çünkü, zira
- z. 58, 107, 353, 418, 463, 500, 618, 652, 672, 718, 834, 904, 958, 969, 1029, 1034, 1074, 1120, 1224, 1530, 1539, 1647, 1679, 1729, 1888, 1890, 1895, 1945, 1995, 2037, 2168, 2241, 2243, 2565, 2573, 2576, 2593, 2595, 2723, 2728, 2817, 2890, 2934, 2956, 2959, 2968, 2985, 3003, 3050, 3117, 3277, 3279, 3349, 3404, 3542, 3573, 3840, 4031, 4080, 4216, 4218, 4686, 4698, 4714, 4741, 4782, 4895, 5160, 5291, 5662
- Zirāvende** Yer adı
z. 2312
- zīrek** (F.) Anlayışlı, uyanık, zeyrek
z. 5100
- zīreklik** Anlayışlılık, fehamet
z. 1306
- Zirih** Yer adı
z. 4438, 4439
- zişt** (F.) Çirkin, kötü
z. 839, 2511, 3289, 3740, 4560, 4706, 5326, 5596
- ziyā'** (Ar.) Işık, aydınlık
z.+ı 4470
- Ziyād** Kişi adı
z. 3468
- ziyādalık** Çokluk, fazlalık
z. 1174
z.(g)+ından 1199
- ziyāde** (Ar.) Çok, pek, daha çok
z. 930, 1120, 3315, 3413, 3714, 5028, 5287
z.+dür 5399
z. **eyle-** Artırmak, çoğaltmak
z. e.-di 3773
z. **it-** Artırmak, çoğaltmak
z. i.-di 3408

zeyrek (F. < zîrek) Anlayış, uyanıklık

z. 4309

z.+dür 3790

zeyreklik Anlayışlılık, basiret

z.(g)+ile 4934

z.(g)+ine 4310

zeyt (Ar.) Zeytin yağı

z.+ile 1572

Zeytuâbâd Yer adı

z.+a 5370

zeytûn (Ar.) Zeytin

z. 2873, 3589, 3590, 3591, 3592, 3614,

4077, 4969, 5117

→kenîsetü'z-z.

zıd (Ar.<zıdd) Zıt

zıdd+ıdur 3985

zındîk (Ar.) Münafık, Allah'a ve ahirete

inanmayan

z.+ı 4362

z.+lar 718, 4072, 4076

zırh (F.) Zırh, demir giysi

z. 196, 3629

z.+ı 3629, 3631, 3633, 3633

zıl (Ar.) mec. Koruyucu, hâmi

zıl+ıdur 3

zırnîh/zernîh (F.) Arsenik madeni ile

kükürt karışımı bir madde, sıçanotu, zırnık

z. 1364, 2966, 4689

z.+den 2968

→cevhher-i z.

zîbak (Ar.) Cıva

z. 2923

z.+a 3068

z.+la 2967

→buhâr-ı z., cevher-i z.

zîbakî

→buhâr-ı z.

Zic Yer adı

z. 2035

z.+ün 2037

→bilâd-ı Z.

zift (Ar.) Zift, karasakız

z. 5037

zî-hoş Çok hoş, pek hoş

z. 5722

zikir/zikr(Ar.) 1. Bahis, zikir

z.+i 456, 503

z.+inde 478

2. Allah'ı anma, zikir

z.+inden ... *ve dahı tayrınız kullığından/ve*

*zikrinden kor...*438

z. **eyle-** Bahsetmek, anmak, zikretmek

z. e.-dük 118

z. **it-** Bahsetmek, anlatmak

z. i(d)-evüz 2226-27

z. i(d)-elüm 723, 757, 806, 932, 2251,
3195, 3533, 4048-49, 5568

z. i(d)-ersem 2673

z. i(d)-erüz 904

z. i.-düğümüz 3540

z. i.-dük 288, 445, 805, 892

z. i.-mediler 881

z. i.-mekde 29-30

z. **ol-** Bahsetmek, anlatmak

z. o.-andan 5568

z. o.-anların 4035-36

z. **olın-** Bahsedilmek, anlatılmak

z. o.-a 27, 1779

z. o.-acakdan 5568

Zikrû'l-makam Yer adı

z.+ı 3397

zi'l-hicce (Ar.) Kameri takvimin 12. ayı,

kurban ayı

z.+nün 5799

zemm

z. it- Yemek, tahkir etmek

z. i.-di 47

zemîn (F.) Yer, yeryüzü

z. 5825

→ka'r-ı z., küre-i z.

zemzem (Ar.) Kâbe civarındaki meşhur

kuyu

z. 5105

→âb-ı z.

zenbil (Ar.) Hasırdan örülmüş saplı torba,

zenbil

z. 2429

Zenbü'd-decâc Yer adı; Kova burcundaki

iki yıldızdan birisi

z. 1489

Zenc Yer adı

z. 2684, 4414

z.+e 4422

z.+in 4419

Zencân Yer adı

z. 4688

zencîr (F.) Zincir

z.+den 2728

z.+ile 4567

z.+in 4704, 4705

z.+lerden 3302

zengi (F.) Siyahı, zenci

z. 4302

Zengibâr/Zengübâr Yer adı

z. 1771, 2041, 2701, 4426

z.+da 2916, 4298, 4871

→kişver-i Z.

zer (F.) Altın

z. 2910

→ma'den-i z.

zer-bafte Sırmalı kumaş, sırma ile

işlenmiş

z. 4340

Zerdeşt (F.) Nur ve zulmet diye iki ilâha

inanma akidesini kuran adam, Zaratustra

z. 1600, 1603

z. **odı** Zerdüştlerin taptığı ateş

z. o.-dur 1599-1600

zernîh bk. zirnîh

Zernîh Yer adı

z.+e 4914

→şehr-i Z.

zerrâfe (Ar.) Zirafa

z.+yi 5321

zerre (Ar.) Zene, çok küçük parça, toz

z. 2477, 5510

z.+leri 1692

zerre zerre ol- Çok küçük parçalara

ayrılmak, parça parça olmak

z. o.-miş 107

zerrîn (Ar.) Altından yapılmış

z. 4204, 4381, 5279

→tâc-ı z., taht-ı z.

Zervâ Bağdat şehrinin eski adı

z. 4422, 4423, 4426

Zerver

→vâdi-yi Z.

Zervesim Yer adı

z. 4486

zevâl (Ar.) 1. Yok olma, sona erme

z.+i 1052

2. Öğle

z.+den 1106

z. **vakti** Güneşin batış anı

z. v.+nde 1088

z.-i **vakt** Güneşin batış anı

z. v.+e 1106

Zāvīlistān Yer adı

z. 4431

z.+a 2511

zāyi'z. **it-** 1. Yok etmek, mahvetmek, helak etmekz. i.-dilerdi ... *bu bir/peygamberiñ kıızıdır ki halk anı helāk idüp zāyi' itdilerdi...*1635

2. Boşa çıkarmak, heba etmek

z. i.-mez 1978

Zebānübū'l-Velīdibni'l-Mus'ab Kişi

adı

z. 5524

zeberced (Ar.) Değerli bir süs taşı

z. 2942, 5637

z.+den 3538, 5637

z.+e 4285

→cevher-i z., yeşil z.

zebūnz. **it-** Gücsüz bırakmak, âciz kılmak

z. i.-me 3656

Zebūr (Ar.) Hz. Davud'a nâzil olan kutsal

kitap

z. 320, 3305

zecr/zecirz. **it-** Lanetlemek

z. i.-di 1950

z. **eyle-** Eziyetetmek

z. e.-meye 2097

zehir/zehr (F.) Zehir

z. 2846, 3923, 5151, 5151

z.+dür 1680

z.+i 2844, 2902, 2932

z.+in 3119

z.+ün 2931, 3018

z. **iç-** Zehir içerek camna kıymak, intihar etmek

z. i.-di 4844

z. i.-mişe 2932

z. **vir-** Zehirlemek

z. v.-di 4844-45

z.-i **kâtil** Öldürücü, helâk edici zehir

z. 2442

z. k.+dür 1112, 2957, 2969, 2984, 3178-79

Zehra Kasem şehrinin diğer adı

z. 5011

zehrez. **si yarıl-** Ödü patlamak, çok korkmak

z. y.-ur 4045

Zehūn Yer adı

z. 2736, 3190, 4502

Zehven Yer adı

z. 2612, 3104

zekâtz. **vir-** Zekât vermek

z. v.-medi 5586

z. v.-ürdi 5584

Zekeriya

→mihrab-ı Z.

zelâzil (Ar.) Yer sarsıntıları, depremler

z. 3835

zelillik Aşağılık, alçaklık

z.(g)+ı 2550

zelilz. **ol-** Perişan olmak, zelil olmak

z. o.-sun 3966

zelzele/zilzele (Ar.) Zelzele, yer sarsıntısı, deprem

z. 4872, 5724, 5727, 5742, 5744, 5747,

5749, 5760, 5766, 5766, 5845

→yir z.si

z.-i **Antakiye** Antakya depremi

z. 5749

Zāl bin Sām/Zāl Kişi adı

z.+un 4432

→gür-ı Z.

zaleme (Ar.) Zâlimler

z.+nün 5372

zâlim (Ar.) Zulmeden, haksızlık eden, zalim

z. 2725, 4268, 4525, 5043, 5716

z.+ler 256, 5662

→Dahtak-i z., pâdişâh-ı z.

zamân (Ar.) Vakit, zaman

z. 306, 450, 1273, 1544, 2272, 2732,

3036, 3227, 3794, 3888, 3946, 4280,

4347, 4368, 4442, 4493, 4853, 5137,

5147, 5149

z.+a 1526, 1950, 2100

z.+da 230, 373, 433, 663, 665, 1064,

1504, 1774, 1931, 1931, 2324, 2607,

2824, 2941, 3726, 3852, 4575, 4960,

5214, 5372, 5466, 5551, 5708

z.+dan 65, 387, 397, 1526, 1557, 1950,

2100, 2238, 3381, 3493, 3805, 5856

z.+dur 309, 2095, 4273, 5464

z.+ı 3471

z.+ıla 815

z.+ımda 469

z.+ımda 1170, 1713, 2237, 2426

z.+ımdadır 477

z.+lar 275

z.+ına 3660, 3837, 5215, 5360, 5372,

5550

z.+ında 2637, 3343, 3769, 4664, 4847,

5822, 5860

z.+ınınun 5823

z.+umda 4013, 5567

→âhir z., âhir z. peygamberi, ilerü z.,

Mehdî z.ı, şimdiki z.

z.-ı emirü'l-mü'minin Halife (Hz.

Osman) devri

z. 3829-30

z.-ı sa'adet Saadet devri, hilafet

z. s.+inde 2124

zamğ (Ar.) Zamk

z.+ı 2986

Zammirîm Yer adı

z. 3071

zann (Ar.) Zan, sanma, sanı, tahmin

z. 1128

zanniyyât (Ar.) Varsayım, faraziye

z.+dur 881

zâr

zâr zâr Sürekli ağlamayı anlatır

z. 304

zâr zâr ağla- Sürekli olarak ağlamak,

inlemek, feryat etmek

z. a.-dı 4263

zârî (F.) Ağlayıp, sızlama, inleme

z.+sine 1952

z.+sini 2888

z. it- Ağlamak

z. i(d)-üp 1828

zârlık Sesli olarak ağlayış, inleme

z. 1952, 2181

z. eyle- Ağlayıp sızlamak, inlemek

z. e.-diler 5629

z. kıl- Ağlayıp sızlamak, inlemek

z. k.-dı 2021

zarar (Ar.) Zıyan, mazarrat

z.+ı 1201, 5791

z.+ın 3019

Zâtü'l-'imâd İrem bahçesi

z. i.[ı]+dur 3625

zâtî

→bayât-ı z.

z. o.-dı 4053, 4693, 4848, 5223, 5237,
5406, 5798, 5801, 5827, 5840

z. o.-dı 1271, 1714, 1781

z. o.-dığı 1049

z. o.-duğuna 4686

z. o.-ısar 5824

z. o.-ıvardı 5140

z. o.-ur 1114, 1660, 1917, 2033, 2062,
5819

z. o.-urdu 1504

zahire

z. kıl- Saklamak, biriktirmek

z. k.-ur 1915

zahm/zahım (F.) Yara

z. 5440, 5738

z.+a 3174

z.+ına 2902, 3042, 3523, 3650

z.+un 2317

z. **irişdür-** Darbe vurmak, yaralamak

z. i.-di 5440

zahm-dâr Yaralı

z. 3384

zahm (Ar.) Tazyik

z.+ından 3240

zahmet (Ar.) Sıkıntı, eziyet, rahatsızlık

z. 1976, 3175, 4875

z.+dedururlar 4510

z.+den 799

z.+i 253, 253, 254, 254, 255, 778, 5006

z.+ile 2887, 4378

z.+in 3042, 3523

z.+ümü 1977

→gözinde z. i ol-

z.(ler) çek- Sıkıntı çekmek

z. ç.-di 3198, 4080

z. ç.-düm 301, 1265, 1976-77

z. ç.-er 3003

z. ç.-erler 4416

z. ç.-ersin 3254

z. ç.-ersiz 2406

z. ç.-üp 2177-78

z. **it-** Sıkıntı vermek, zarar vermek, güçlük çıkarmak

z. i(d)-er 863

z. i(d)-erler 4106

z. i.-meye 3102

z. i.-mezler 4108

z.ler gör- Sıkıntı çekmek

z. g.-mese 256

zahmetsiz zf. Zahmet çekmeden, sıkıntısız

z. 773

zahr

zahrü'l-Hicâz Hicaz'ın arka tarafı

z. 1488

za'if (Ar.) 1. Güçsüz, zayıf

z. 1403, 1830

z.+i 2815

2. Sağlamlığı, dayanıklılığı olmayan

z.+dür *tizenine oturmuş yine bu oğlan eyittin*

ki buğday şalkını za'ifdin/büyük fıstı

götürmez..4718

z. **eyle-** Güçsüzleştirmek, zayıflatmak

z. e.-di 173

zâ'il

z. **ol-** 1. Yok olmak, ortadan kalkmak

z. o.-a 777

z. o.-maga 952

z.-ur 788, 5240

z.-ursa 953

2. Sona ermek, bitmek

z. o.-maz 4376

z. o.-ur *ya'nî her pâdişâhuñ pâdişâhlığı zâ'il*

olur 4375

→yirinden z. ol-

4127, 4184, 4275, 4322, 4330, 4353,
4359, 4452, 4495, 4523, 4539, 4549,
4601, 4641, 4661, 4664, 4697, 4753,
4821, 4821, 4822, 4902, 4978, 5079,
5097, 5163, 5243, 5244, 5304, 5306,
5358, 5376, 5379, 5392, 5449, 5449,
5452, 5453, 5468, 5490, 5505, 5530,
5691, 5732, 5741, 5750, 5805, 5809,
5813, 5823, 5826, 5841, 5844
yüzer Herbiri yüz olan, yüzer
y. 5507
y.den bir eksik Doksan dokuz
y. 3419
y.den iki artuk Yüziki
y. 493
yüz- Yüzmek
y.-erler 2086
yüzlü
→agır y., sebük y.
yüzlülük
→güleç y.
yüzük/yüzük Yüzük
y. 2797, 2859, 2861, 2864, 2868, 2906,
2935, 2978, 3011, 3013, 3016, 3020, 3039
y.(g)+e 2982, 3021
y.(g)+i 2862, 2983, 3042
y.+ler 2796

Z

zā (Ar.) Ze harfi
z. 2052, 2928, 4414, 4771
zā (Ar.) Zı harfi
z. 448
zāc (Ar.) Demir sülfat
z. 2969, 2971
z.+ı 2970
Zāc Birkavim
z. 4431

zācī (Ar.) Demir sülfat
z. 2973
zāfer (Ar.) Zafer
z. 4622
z. **bul-** Galip olmak, üstün gelmek, zafere ulaşmak
z. b.-a 2862
z. b.-alar 4114
z. b.-dı 4026, 4453
z. b.-dun 5425
z. b.-muş 5550
z. b.-manıdır 3634
z. b.-maya 4436
z. b.-ursam 4025
z. **it-** Kazanmak, zafere ulaşmak
z. i(d)-ecek 5552
z. i(d)-emedi 4677
za'firan (Ar. < za'feran) Eskiden çok kullanılan açık sarı bir ecza, safran
z. 2670, 4083, 4821, 5158
z.+a 2879
zahım bak. zahm
zāhid (Ar.) Rahip, din adamı
z. 3796
zāhīlī (Ar.) Öç besleyen, intikamcı
z.+yem 3639
zāhir (Ar.) Açık, belli, aşikâr
z. 19, 446, 449, 459
z.+dür 1078, 1193, 3400, 4446, 4492
z. **eyle-** Ortaya çıkarmak, meydana getirmek
z. e.-di 1602
z. **it-** Ortaya çıkarmak, meydana getirmek
z. i(d)-e 19
z. **ol-** Ortaya çıkmak, görünmek
z. o.-a 2971

yüri-/yürü- 1. Gitmek, yürümek

y.-di 4678, 5057

y.-düğine 1015

y.-r 2711

y.-rken 4607

y.-rse 1629

y.-yeler 4551

y.-yesiz 4481

2. İlerlemek, hareket etmek, gitmek

y.-mese 846

y.-mez 2255, *bu sebebden Kızım
denizinde gemi gündüz yürür gece yürünmez*
2166

y.-r 2166, 2167, 2256, 2895, 4213, 4489

y.-ye 847

3. Hücum etmek, saldırmak

y.-di ... *yürüdü pāsüpām öldürdü...* 5558

4. Yerinden oynamak, yerinden kopup

yürümek

y.-r 2703, 4104, ... *eyitdiler ki bir şehir
vardur şunu otu/yirinde şöyle şu üstünde
yürür gark olmaz...* 4094

5. mec. Geçerli olmak

y.-r ... *ve anda dâ'im 'adl yürür...* 3827

yürüt-

→savaş y.

yüz 1. Çehre, sima, yüz

y.+i 842, 911, 1234, 1235, 1765, 3046

y.+in 3044, 4965

y.+inde 2062

y.+ine 694, 1771, 1771, 5120

y.+ini 5109

y.+leri 3477, 4430, 4532, 4804

2. Yüzey, sath

y.+i 1126

y.+inde 1274, 4104

y.+inden 1807

y.+ine 2992, 2994, 2997, *ayruk degiz
yüzine gelmezler...* 3001

y.+ini 144

y.+lerin 1079

3. Taraf, kısım

y.+ine 3416, 4765, *mescide vakf eyledi ol
bârüyü büyütüdi dabı anuğ iç yüzine
çepçevre/kubbeler yapıdı...* 3411

→agzı y.i egil-, gök y.i, yir y.i

y. **dut-** mec. Yönelmek, dönmek

y. d.-mışdur 3645

y.i **kara** mec. Kötü, meymenetsiz

y. 3263, 3265

y.i **üzre** Yüz üstü, yüzü koyun

y. 4231

y.in **eyle-** Dönmek, bakmak, yüzünü
çevirmek

y. e.-se 760

y.ini **yire ko-** Secdeye kapanmak, secde
etmek

y.(im) k.-dum 1828

y.lerin **burışdır-** Yüzlerini eksitmek,

kızmak, öfkelenmek

y. b.-mışlar 3665

yüz Yüz sayısı, yüz

y. 367, 489, 491, 492, 866, 1052, 1055,

1113, 1114, 1156, 1181, 1185, 1338,

1338, 1359, 1372, 1373, 1374, 1387,

1388, 1388, 1398, 1399, 1583, 1739,

1933, 1933, 1934, 2031, 2361, 2422,

2500, 2502, 2504, 2590, 2724, 2757,

2759, 2770, 2868, 3087, 3161, 3201,

3203, 3203, 3301, 3302, 3304, 3305,

3315, 3361, 3418, 3418, 3419, 3420,

3421, 3421, 3422, 3423, 3424, 3430,

3430, 3464, 3503, 3510, 3535, 3538,

3546, 3551, 3614, 3770, 3822, 3936,

Yūsuf/Yūsuf İbnü Ya'küb Kişi adı; Hz.

Yusuf

y. 659, 661, 3350, 5202, 5225, 5493

Yūsuf Yūsufü'bnü Haccâc Kişi adı

y. 3343, 4904

y. h.+a 3346

yut-/yud- Yutmak

y.-an 3350

y.-ar 2024

y.-sa 99

yuva Barnak, yuva

y. 3863, 5665

y.+da 1166

y.+larına 2422

y.+sında 2877, 2880, 2883

y.+sı 1166, 2422

y.+sına 1166

y.+sının 385

y.+ya 384

yuvala- Yuvarlamak, atmak

y.-dılar 4814

yüce 1. s. Yüksek, büyük, yüce

y. 268, 1944, 2218, 2761, 3449, 3470,

3867, 3876, 3908, 4565, 4622, 5319,

5375, 5549, 5554, 5589

2. is. Yüksek, büyük, yüce

y. 2721, 5554

y.+dür 2714

3. zf. Yüksekçe, büyükçe, yüce olarak

y. 5342

y. **yir** Yüksek yer, tepe, sırt

y. 865

y. y.+ün 865, 5674

y. y.+den 1161, 1162

yücelik 1. Yükseklik

y.(g)+i 3398, 3424, 3534, 4601, 5357,

5376

y.(g)+idür 3204

y.(g)+ile 2485

2. Büyüklük

y.+ile ... *didi belki felek bu yüce/ligile ve bu
'azamet-ile mütenâhidür...*1017-18

yük Eşya, yük

y. 3427

y.+i 1739

y.+in 2799

y.+ler 4910, 5403

y.+lerle 3594

y.**in bırak-** Çocuğunu düşürmek

y. b.(g)-a 3119

yüklet- Yükletmek

y.-di 5308

yüklü Hamile, gebe

y. 2884, 2884

y. **eyle-** (Birini) Hamile bırakmak

y. e.-di 5331

y. **ol-** (Dişi canlı) Gebe kalmak, hamile
olmak

y. o.-sa 795

y. o.-ur 1085, 5029-30

yüksek Yüksek

y. 2737

yülüt- Tıraş etmek, kesmek

y.-se 97

yüng Yün

y. 5161

y.+i 5317

y.+ile 5454

y.+inden 5318

y.+lerin 72

yüreğ Yürek, kalp

y.(g)+in 221, 223

- y.-dı 4827
- yoldaş** Yoldaş, arkadaş, dost
y.+larını 701
- yoldaşlık**
y. it- Yoldaşlık etmek, arkadaşlık etmek,
dostluk kurmak
y. i(d)-er 1798
- yon-** Yontmak
y.-mişdur 4725
- yonıcı** Yontucu
y. 3614
- yonma** Yontulmuş, işlenmiş
y. 5381
- yosın** Yosun
y.+un 1638
- yöre** Etraf, çevre
y.+sinde 775
- yören-** Dolaşmak, bir şeyin çevresinde
dolaşmak, gezinmek
y.-ürdi 4883
- yu-** Yıkanak
y.-dılar 2344
y.-muşlar 3126
y.-muş 365
y.-rlar 2333, 2800
y.-salar 2365
y.-ya 2742
- yud-** bk. yut-
- yukaru/uşaru** Yukarı, üst, üst taraf,
yukarıya
y. 359, 364, 811, 1100, 1657, 1847, 1911,
2156, 2241, 2585, 2758, 4337, 5480
y.+da 1685
y.+dan 2242
y.+dur 808, 3208
y.+sından 4544
y.+ya 1476
- y. çık- Yükselmek, yukarı çıkmak
y. ç.-a 2763
y. ç.-ar 1106, 1693, 2075-76, 2576, 3864
- y. kalk- Yükselmek
y. k.-ar 1808, 2363
- yular** Yular
y.+dur 3856
- yum-** Kapatmak, yummak
y.-ar 4702
→bir göz açıp y.ınca miktarı
- yumurta** Yumurta
y. 2345, 2567, 3973
y.+da 2886
y.+sıdur 2205
y.+ya 2970
- yumurtla-/yumurdla-** Yumurtlamak
y.-duğı 2886
y.-maga 2887
y.-r 2887, 2889
- yumuşak** Yumuşak, sert karşıtı
y. 2927, 3405
- y. eyle- Yumuşaklaştırmak, yumuşak hâle
getirmek
y. e.-seler 2901
- yumuşaklık** Mülâyimlik, yumuşak
huyhuluk
y.+dur 4402
- yumuşat-** Yumuşatmak
y.(d)-am 156
y.(d)-ur 402, 404
- Yunan** Yer adı
y. 1502, 1918, 5201
→'uçalâ-yı Y.
- Yünus** Kişi adı; Hz. Yunus
y. a.+undur 3514
- Yurkend** Yer adı
y. 4509

yoğurd Yoğurt

y. 1535

Yoğurdî

→tağ-ı y.

yohsa Aksi takdirde, yoksa

y. 5264

yohsul Fakir, yoksul

y. 1645, 1649

yok Yok, var karşıtı, mevcut değil

y. 114, 462, 463, 1017, 1513, 2016, 2629,

3894, 3927, 4057, 4059, 4208, 4209,

4246, 4252, 4290, 4290, 4430, 5646, 5646

y.+dan 115

y.+dur/y.+dır 45, 150, 151, 227, 228, 298,

315, 377, 422, 491, 591, 608, 672, 873,

927, 964, 1001, 1002, 1003, 1023, 1025,

1033, 1176, 1332, 1339, 1506, 1532,

1551, 1552, 1610, 1736, 1738, 1739,

1922, 1922, 2008, 2116, 2137, 2274,

2276, 2398, 2462, 2650, 2723, 2737,

2791, 2815, 3134, 3156, 3499, 3567,

3623, 3623, 3738, 3740, 3746, 3749,

3752, 3824, 3834, 3839, 3844, 3876,

3908, 3929, 3935, 3950, 4040, 4173,

4287, 4407, 4508, 4520, 4623, 4641,

4666, 4759, 4875, 4993, 5020, 5041,

5114, 5115, 5209, 5302, 5400, 5540,

5541, 5547, 5818, 5822, 5858, 5859, 5886

y.(g)+ıdı 276, 593, 594, 1782, 3406,

4041, 4625, 4631, 5509

y.(g)+ımış 1599, 3238, 5058

y.(g)+iken 550, 551

→çäre y.

y. **it**- Ortadan kaldırmak, yok etmek

y. **i(d)**-er 1542

yol 1. Yol

y. 104, 1281, 1506, 2462, 3442, 3442,
3623, 4287, 5090

y.+ı 2918, 3286, 3444, 3449, 4626, 5744

y.+da 1783, 2304, 4652, 5563, 5861

y.+dan 1622, 1942, 1943, 1945, 2055,
3162

y.+dur/y.+dır 603, 604, 664, 1182, 1359,
1419, 1853, 1959, 1960, 1999, 2032,

3608, 3846, 4038, 4320, 5042, 5198,
5583, 5645

y.+ı 663, 1941, 1945, 3443

y.+ıdur 1985

y.+ları 2038

y.+larına 2219

y.+ına 4963

y.+ında 5402

2. mec. Uğur

y.+ında ... *senüj/yolunda niçe dırlü zahmet*
*çakdım...*301

→nefesler y.ın dut-, toğrı y., yüce y.

y. **az**- Yoldan çıkmak, sapıtmak

y. a.-avuz 2299-2300

y. a.-dılar 3227

y. **bul**- Fırsat bulmak

y. b.-maz 4749

y. **göster**- Yol göstermek

y. g.-diler 3443

y. g.-e 2220

y. **vir**- Müsaade etmek, izin vermek

y. v.-diler 5222

y. v.-mediler 4825

y. v.-mez 2243

y. v.-mezler 3828

y.ın **bagla**- Yolunu kesmek

y. b.-dılar 4629

yol- (Saç, sakal) Yolmak, sınırlenerek
tellerini koparmak

- y. 1911, 3075
y.+na 1286
y.+nda 3075, 3241, 4042, 5761
y. depren- Deprem, yer sarsıntısı
y. d.-düğünüdür 520
y. depretmek Deprem, zelzele
y. 5873
y. ehli Canlılar, mahlûkat, yaratılan herşey
y. 808
y.+nün 813
y.(ün) içi Yeryüzü
y. i.+nde 3074, 3180
y. küresi Yeryüzü, yer yuvarlağı
y. k.+ni 1666
y. örgüci mec. Taif için kullanılır
y. ö.+dür 4774
y. üsti Yeryüzü
y. ü.+nde 2578
y. yüzi Yer yüzü, dünya
y. 5761
y.+nde 1015, 1733, 4009, 5389
y.+ndedir 3395
y.+ne 1343
y.+ndeki 2613
y.+nün 3680
y. zelzelesi Yersarsıntısı, deprem
y. z.+nden 5666
yirdekiler Yer ehli, insanlar
y.+ün 709
y.e geç- Yerin dibine geçmek, yerle bir olmak, helâk olmak
y. g.-megi 1776
y. g.-mekden 5859
y.e geçür- Helâk etmek, yerle bir etmek
y. g.-di 5707, 5718-19
y.inden geydür- Yerle bir etmek, helâk etmek
y. g.-mişlerdür 5644
y.inden götür- Helâk etmek, yerle bir etmek
y. g.-di 2767
y.inden zâ'il ol- Helâk olmak, yerle bir olmak
y. o.-maga 952
y.ine gel- Gerçekleşmek
y. g.-e 4481
y.ine getir- İfa etmek
y. g.-eler 281
yiriş- Erişmek, ulaşmak, yetişmek
y.-ür 2264
yişil Yeşil
y. 3184
yit- Yetmek, kâfi gelmek
y.-er 3525, 4291
y.-erdi 4293
y.-eydi 5722
y.-mez 3213
→güci y. 3690
yitiş- Ulaşmak, erişmek
y.-di ... *bu haber Pervîz'e yitişdi...* 5560
→devri âhire y.
yitük Kayıp, yitik
y.(g)+i 3697
y.(g)+ün 3698
yiyci Yırtıcı, yiyici
y. 274
yyit- Kokutmak, bozmak
y.(d)-ür 3179
yoğın- Kalınlaşmak
y.-alar 5480
yoğun Yoğun, sık
y.+dur 5879
yoğur- Yoğurmak, karıştırmak
y.-alar 2987

y.+lerin 757, 2556, 2672
y.+lerinde 527, 969, 2804
y.+lerin 520
y.+ün 865, 1869, 3406, 5398, 5674
2. Toprak, zemin, yer
y. 1965, 2391, 2874, 5581, 5581
y.+de 3933, 5207, 5548
y.+deki 1682
y.+den 513, 959, 1106, 1108, 1204, 2258,
2459, 2920, 3446, 3777, 5789
y.+e 183, 395, 1015, 1097, 1098, 1102,
1107, 1107, 1319, 2472, 2572, 2573,
3806, 4762, 5593
y.+i 2387, 2407, 2562, 4708, 5745
y.+ini 3619
y.+leri 2386, 2849
y.+lerin 549
y.+ün 3074
3. Yer yüzü, dünya
y. 194, 199, 507, 808, 1016, 1018, 1319,
1646, 1665, 1800, 1909, 1910, 1914,
2467, 2488, 2569, 2571, 2573, 2580,
2581, 2582, 2583, 2586, 2587, 2590,
2599, 4158, 5037
y.+de 676
y.+den 808, 811, 1181, 1681, 1684, 1700,
1701, 1807, 1916
y.+dür 2485
y.+e 1675, 1677, 1687, 1810, 1913, 2210,
2491, 2579, 2972, 3197, 5421
y.+i 593, 726, 2466, 2519, 2525, 2529,
2614, 2972
y.+lerden 855
y.+leri 938, 952, 1047
y.+ün 286, 511, 514, 1337, 1667, 1767,
2498, 2499, 2564, 2568, 2570, 2577,
2589, 2613

4. Mesafe, ara, uzaklık
y.+de 5758, ... *ve anda bir tağ'var bir
ferseng yirde...* 5401
y.+den 3833
y.+dür 2267, 3473
y.+e 2757, 5671
5. Kısım, taraf, cibet
y.+den 1701, 3231
y.+i 3400, 3418, 5886
y.+in ... *bir koyunu dağu/bogağla a 'zâsından
yaramaz yirin başa getirin didi* 222
y.+ini 220, 5680
6. Ülke, memleket
y.+inde ... *Mühre bir şehirdür 'Arab yirinde
anlaruğ kamuşına' ağaç dirler...* 5253
y.+ün 5066
7. mec. Mevki, makam
y.+üm ... *ben kim olam ki Peyğamber
hazretininü katında yirün/ola...* 3436
→açuk y., ara y.i, bi-günah y.e, başın y.e
ko-, başını y.den götür-, her y.de, her y.e,
her ne y.de, her ne y.e, kuru y.de, kuşluk
y.i, nâ-hak y.e, ne y., orta y., şükriñ y.ine
getür-, togrlık y.ini, yerine g., yüce y.,
yüzini y.e ko-
yerine Bir şeyin veya bir başkasının yerini
almak üzere, adına
y. 4191, 5024, 5362, 5454, 5636, 5649
y. **gel-** Eski hâline gelmek, eski hâline
dönmek
y. g.-e 5705
yiri mec. Önem, ehemmiyet
y. 150, 151
yirine Başkasının adına, yerine
y. 3933
y.(ün) altı Yerin yüzeyi altındaki bölümü,
yeraltı

→kara y., kızıl y., muhalif y., taksim-i y.

y. burcu Rüzgâr burcu

y. b.+dur 1461, 1485

yime Yeme

y.+si 261

yin- Yenmek

y.-ür 5099

yiğ- Üstün gelmek, bastırmak

y.-er 973

yine Yine, tekrar, yeniden

y. 143, 177, 178, 179, 221, 223, 307,
352, 555, 698, 1060, 1090, 1101, 1102,
1107, 1154, 1261, 1387, 1411, 2027,
2034, 2194, 2282, 2389, 2417, 2421,
2422, 2436, 2436, 2436, 2451, 2571,
2573, 2576, 2577, 2707, 2729, 2779,
2942, 2993, 2998, 3037, 3057, 3091,
3252, 3565, 3641, 3687, 3689, 3694,
3884, 3928, 3929, 4054, 4058, 4059,
4197, 4217, 4248, 4288, 4297, 4352,
4352, 4572, 4577, 4681, 4685, 4687,
4718, 4728, 4914, 4932, 4984, 5122,
5182, 5226, 5269, 5298, 5394, 5485,
5498, 5587, 5649, 5650, 5660, 5704

yir/yer 1. Mahal, mekân, mevki, yer

y. 152, 762, 919, 1317, 1852, 1929, 2006,
2053, 2053, 2215, 2216, 2312, 2401,
2403, 2465, 2671, 2926, 3074, 3401,
3435, 3474, 3535, 3783, 3795, 3824,
4641, 5001, 5106, 5320, 5552, 5670,
5708, 5728

y.+cedür 1069, 1185, 1361, 1374

y.+de 151, 193, 252, 441, 862, 1148,
1149, 1280, 1282, 1318, 1564, 1619,
1744, 1763, 1917, 2003, 2085, 2357,
2409, 2465, 2494, 2669, 2922, 2991,

3086, 3422, 3580, 3746, 4047, 4776,
4817, 4940, 4979, 4980, 5136, 5547,
5719, 5744, 5836, 5849, 5855

y.+dedür 5341

y.+deki 480, 2930

y.+den 238, 737, 767, 864, 865, 1161,
1162, 1541, 1566, 1578, 1768, 1792,
1999, 2387, 2925, 3173, 4188, 4267,
5611, 5804

y.+di 3610

y.+dür 1351, 2066, 2129, 2384, 3406,
3823, 4136, 4422, 4427, 4437, 4953,
4985, 4998, 5077, 5368

y.+e 238, 861, 1574, 1578, 1588, 1784,
1792, 2309, 3073, 3342, 3494, 4282,

4288, 4491, 4516, 4559, 4892, 5108, 5664

y.+i 655, 905, 1565, 1577, 1662, 1918,

2618, 3401, 3408, 3456, 4492, 4594, 5633

y.+idi 3716

y.+idür 828, 2468, 2809, 3734, 4640,
4909, 5201

y.+ile 5639

y.+inden 4377

y.+inde 2226, 2443, 2567, 2670, 4932,
5064, 5532, 5664

y.+indedür 3279

y.+inden 870, 953, 3370, 5658, 5748

y.+ine 2707, 2780, 3442, 3452,

4044, 4856, 5362, 5367, 5431, 5498, 5632

y.+ini 996, 4026, 5506

y.+ler 562, 2114, 4451, 4642, 5739

y.+lerde 915, 1195, 2602, 2607, 2927,
5400

y.+herden 2604, 2608

y.+here 2214, 2601

y.+heri 894, 2353, 3587

y.+heridir 760

y.-gil 4290
 y.-medi 1561
 y.-mege 3786, 5093
 y.-mese 1725, 2301
 y.-mez 796, 1680
 y.-mezdi 4591
 y.-mezim 4290
 y.-miş 491
 y.-mişdiniz 3657
 y.-r 1851, 1852, 5088
 y.-rdi 326, 4590
 y.-rler 2691, 2830, 2918, 4107, 4708, 4708
 y.-rlerdi 3530
 y.-rsen 181
 y.-rsin 3785
 y.-se 99, 100, 101, 2261, 3119
 y.-seler 3183, 5916
 y.-sün 3589
 y.-ye 165, 384, 408, 519, 1200, 1233, 4553
 y.-yesin 162
 y.-yicek 379
 y.-yicidür 88
 y.-yüp 281
 2. mec. Mahvetmek, helâk etmek
 y.-r *dünyâ çok çok ziyici bir ejderhâdur niçe big yıldur ki halâ'ik yir* 274
y.yedür- Yiyivermek
 y.-urdu 1233-34
yi di Yedi
 y. 1980
yi dür- Yedirmek
 y.-ürler 3005
yigirmi Yirmi
 y. 603, 875, 884, 1052, 1056, 1336, 1373, 1398, 1783, 1820, 1985, 2031, 2500, 2532, 2793, 3201, 3315, 3320, 3320,

3418, 3420, 3424, 3508, 3536, 3536, 3612, 3848, 4258, 4330, 4332, 4539, 4566, 4641, 4812, 4944, 5227, 5271, 5430, 5505, 5595, 5783, 5786, 5815
yigit 1. Genç, delikanlı
 y. 301, 1182, 1486, 1764, 2301, 4271, 5735
 y.+dür 1379
 y.+i 4270
 y.+in 2297
 y.+le 4268
 y.+ün 5738
 2. Kahraman, yiğit
 y. 336, 338, 4316
yigitlik Gençlik
 y.+le 265
yigitrek Daha kahraman, daha yiğit
 y. 337
yil Rüzâr, yel
 y. 1790, 1791, 1794, 1802, 2221, 2243, 2313, 2472, 2687, 3149, 4372, 4379, 4774, 4945, 5003, 5005, 5460, 5469, 5803, 5838, 5842
 y.+den 959, 2439, 5634
 y.+dür 1878, 5783
 y.+e 4500, 5785
 y.+i 1804
 y.+ile 1719
 y.+ini 2995
 y.+ler 1789, 1858, 2169, 2217, 2438, 2725, 3126, 3127, 3590, 5874
 y.+lerde 510
 y.+lerden 507
 y.+leri 1718
 y.+lerün 521
 y.+ün 1800, 2470

5403, 5448, 5468, 5580, 5782, 5793,
5804, 5816

y.+a 2106, 2435, 2734

y.+da 266, 612, 613, 616, 1192, 1332,
1333, 1333, 1343, 1355, 2103, 2782,
3169, 3431, 3481, 3487, 3612, 3690,
4235, 4259, 4295, 4300, 4512, 4741,
4774, 4820, 4969, 5279, 5500

y.+dan 566, 2455, 3171, 4839

y.+dur 274, 295, 1053, 1056, 1284, 1338,
1991, 5281, 5379

y.+ı 5826

y.+ında 3087, 3425, 3432, 5724, 5805,
5809, 5813, 5824, 5837, 5842

y.+ından 5780, 5786, 5796

y.+un 872

y. dan yıla Her geçen yıl

y. 3324, 3328

yılan Yılan

y. 383, 853, 1092, 1162, 1163, 1167,
1476, 2819, 2822, 2842, 2902, 2936, 2937,
2957, 3522, 4441

y.+dur 1851

y.+ı 2820

y.+lar 1093, 1094, 2679, 2680

y.+ları 1851, 2679

y.+ların 544, 1096

y.+un 2842, 2933, 2935, 4443

yıldıra-/yıldura- Parıldamak, ışıldamak,
ışık saçmak

y.-r 365, 2202, 2915, 3072

y.-rlar 1034

y.-ur 1031

yıldırım Yıldırım

y. 1555, 1678, 2686, 2737, 2739, 2739,
4948, 5470, 5845

y. ur- Yıldırım düşmek

y. u.-dt 1678

yıldız/yılduz Yıldız

y. 775, 876, 913, 1425, 1430, 1430, 1438,
1448, 1454, 1459, 1471, 1478, 1482,
1488, 1658, 1687, 1687, 1687, 1688,
1707, 1715, 2221

y.+a 737, 1415, 1433, 1555

y.+da 1323

y.+dır 890

y.+dur 891, 898, 900, 908, 908, 909, 913,
1316, 1324, 1331, 1354, 1367, 1382, 1397

y.+ı 1466

y.+ın 1556

y.+ına 772, 774, 800

y.+ının 1318

y.+lar 554, 854, 882, 968, 969, 1058,
1283, 1286, 1287, 1300, 2473

y.+lara 776, 801, 803, 970, 4471

y.+ları 881, 1278, 1281

y.+larına 912

y.+ların 505, 506, 905, 1037, 1279, 1316,
1320, 1416, 5818

y.+un 1188, 1812

→kuyruklu y., uzun y.

yıllık Yıllık, bir yıl süren

y. 602, 604, 664, 4320, 4951, 5645

yırtıcı Vahşi, yırtıcı

y. 544, 862, 2917

y.+lar 728

yi- 1. Yemek

y. 4290

y.-di 3378, 4291

y.-diler 1561, 4409

y.-dügi 2726

y.-düginden 164

y.-dügini 160

y.-düklerinin 101

y. v.-ür 4299, 4301

yene Yine

y. 145

yengeç Yengeç

y. 1446, 2033, 2048

y.+dür 2711

yeği Genç

y.+diken 4162

y. ay Hilal, yeni ay

y. 1271

yeğile- Yenilemek, yenisini koymak

y.-diler 5739

yer bk. yir

yerekân (Ar.) Sanlık hastalığı

y. 2879, 2880, 2881

y.+dan 3063

y.+ı 784, 2877, 2878

Yeşrib/ Yeşribe Medine'nin İslâmiyetten

önceki adı

y. 5126

y.+de 4960

→medine-i Y.

yeşer- (Bitki) Yaprak vermek,

yapraklanmak

y.-di 396

yeşim (Ar. < yeşm) Açık yeşil ve pembe

renkli, değerli bir taş

y.+dür 1402

yetmiş Yetmiş

y. 1991, 2590, 2790, 3615, 4039, 4566,
4754, 4754, 5471, 5732, 5750, 5791, 5874

y.+dür 4902

Yeuk Nuh kavminin taptığı bir put

y. 3457

yeyecek Yiyecek

y.(g)+ini 158

Yezdecir/ Yezdecir İbn-i

Şâbūr/ Yezdecūr Kişi adı

y. 4514, 4517

y.+di 5405

y.+ün 4515

Yezid Kişi adı

y.+e 4820

Yezid İbnü'l-Mühleb Kişi adı

y. 4819

y.+den 4823

yığ- 1. Toplamak, bir araya getirmek,

yığmak

y.-dılar 4544

y.-muşlardır 5519

2. Men etmek, alıkoymak

y.-mazlar ... *günâhları şumlıgından*

*yine/kendüleri günâhdan yığmazlar...*3253

yık- Tahrip etmek, yıkmak

y.-a 3369, 5478

y.-ar 4890

y.-dı 1866, 3407, 3464, 3960, 5004, 5509

y.-dılar 4900, 4949, 4951, 5193

y.-mayam 3363

y.-sun 5489

yıkmaklık Yıkma, tahrip

y. 5490

yıkıl- Yıklmak, çökmek

y.-acak 4890

y.-dı 4126, 4892, 5187, 5725

y.-ur 4246

yıl Yıl, sene

y. 126, 264, 264, 265, 265, 569, 1976,

2356, 2356, 2357, 2358, 2372, 2435,

2453, 2950, 3303, 3451, 3472, 3594,

4007, 4110, 4137, 4154, 4234, 4235,

4276, 4411, 4482, 4549, 4580, 4760,

4840, 4880, 5046, 5123, 5338, 5380,

y. f.+de 1331
y. f.(g)+ün 1407
y. **kat gök** Yedinci kat gök
y. g.+de 1513
yegrek Daha iyi, üstün, tercihe şayan
y. 227, 315, 1537
y.+dür 126, 3264, 3744, 3791, 3987, 4137
y.(g)+indendir 2519
Yeğüs Nuh kavminin taptığı bir put
y. 3457
yehūd (?)
y. 2871
yehūzen (?)
y.+dür 2780
yek
yek-pāre (F.) Tek parça, bütün
y. 4547
yek-şenbe/yek-şenbih (F.) I. gün,
pazar günü
y. 782, 782, 2977, 3356
yel Rüzgār
y.+iyle 2999
→cenüb y.i 2170
Yemām/Yemāme Yer adı
y. 5529
y.+a 5521
y.+da 5528
y.+dan 5522
y.+nün 5532
y.+ye 5534
Yemāme bint-i Marya Kişi adı
y. 5521
Yemān Yer adı
y.+da 5527
y.+dan 5523
y.+un 5526
Yemānī

→'akik-i Y., şu'arā-yı Y.

Yemen Yer adı

y. 2560, 2910, 4735, 4771, 5515, 5535
y.+de 1324, 2750, 2870, 3029, 3906,
5537, 5538, 5544, 5548, 5572, 5587,
5591, 5665, 5728
y.+dedür 5543
y.+deki 2792
y.+dür 4745
y.+ün 1470

Yemenī 1. Yemen'e ait, Yemenli

y.+dür 5536, 5537

2. Kalıpla basılıp elle boyanan bir çeşit
tülbent

y. 3325

Yemīn

→'aynü'l-Y.

yemiş Yemiş, meyve

y. 1110, 1111, 3874, 5574, 5621

y.+den 3875

y.+dür 5623

y.+e 262

y.+i 1110, 3280, 3280, 5621, 5631

y.+ile 5623

y.+inden 4783

y.+ler 1193, 1873, 2706, 5299, 5410,

5573, 5717

y.+lerden 3872

y.+lerdür 4997, 5519

y.+leri 1536, 2546

y.+lerün 5879

y. **getür-** Meyve vermek

y.(ler) g.-e 1873

y. **vakti** Yemiş verme vakti

y. v.+nde 3872

y. **vir-** Meyvesi çıkmak, meyve vermek

y. v.-di 397

y.-masında 619
y.-mayayım 619
y.-muş 4376, 4835
y.-muştur 374
y.-muşlar 1062, 2259, 2462, 3242, 3246,
3253, 3261, 3270, 3273, 3293, 3598,
3600, 4101, 4374, 4383, 4391, 4408,
4472, 4618, 4950, 5475, 5476, 5487,
5488, 5612, 5740
y.-muşlardır 3307, 3308, 5465, 5497
y.-up 3638
2. Nakşetmek, resmini yapmak
y.-an 2746
y.-dılar 4843
y.-mamışlardır 857
y.-muşlar 856, 3290, 5475, 5476
y.-muşlardır 817, 2075, 2078, 2745, 3549,
3595, 3682, 4186
y.-sa ... *her kimse ki bu şüreti/bir hâlis
bakırda yazsa...825*
y.-salar 2970
yazdur- 1. Yazdırmak
y.-dı 4992
2. Nakşettirmek, süsletmek
y.-an ... *anda 'acâyib şüretler/yazmışlardır
ve hûb nakışlar eylemişlerdir anları
yazduran Kisiâ'dur 2745*
yazı Ova, sahra
y.+sına 4437
y.+sıla 2764
yazıc[ı]lık Kâtiplik, yazıcılık
y.(g)+a 4069
yazın Yaz mevsiminde, yaz aylarında
y. 3177
yazıl- Yazılmak
y.-mamışdır 374
y.-muş 322, 357, 3547

y.-muştı 626
yazılı Yazılmış, yazılı
y. 516, 2187, 2372, 3373
y.+dur 714, 717, 3243, 5512
yazu 1. Yazı
y. 471, 2778, 2971, 3270, 4065, 4068,
4767, 5616, 5740
y.+ları 2873
y.+yı 3272
y.+ya 324, 3270
2. Yanılgı, hata, yanlış
y.+ma 4326
ye-bk. yi-
Ye'cüc (Ar.) Kısa boylu bir kavim, Çinliler
(Mecuc la birlikte kullanılır)
y. 4574
y. ve Me'cüc Yecuc ve Mecuc
y. 1855, 2506, 4031, 4531, 4552, 4570,
4573
y. m.+dan 4030
y. m.+dur 2497-98
Ye'cüc ve Me'cücça Yecuc ve Mecuc dili
y. m.+dur 4032
yedi Yedi
y. 566, 573, 774, 908, 908, 934, 947, 970,
1009, 1048, 1055, 1057, 1234, 1236,
1237, 1337, 1372, 1389, 1981, 2060,
2069, 2070, 2073, 2350, 2356, 2356,
2430, 2430, 2503, 2528, 2529, 2536,
2993, 2994, 3300, 3301, 3301, 3314,
3320, 3440, 3464, 3472, 3546, 3677,
3679, 3728, 3770, 3964, 4299, 4785,
4942, 4951, 4978, 5042, 5323, 5449,
5449, 5467, 5650, 5671, 5742, 5799, 5799
yedinci Yedinci
y. 942, 967, 2518, 3425, 3711
y. felek Yedinci kat gök

yatacak Mecra, yatak

y.(g)+ı 2384

yatağ Barınak, in

y.+ına 4856

yatlu Uğursuz

y.+sı 1885

yavru/yavru Yavru

y.+ları 384

y.+sı 1084, 4700

y.+sını 1083, 2879

y.+sına 2880

y.+sının 2881

y.+sı 383

yavuz 1. *is. ve sf.* Kötü, fena

y. 91, 3786, 3935, 5121

y.+ları 3251

2. *sf.* Azgın, vahşi

y. *yavuz cânavarlardan kaçkısı ki*

Rümiyye ye varur bundan girti döner 2051

y. **düş** Kâbus

y. 3900

yavuzluk Kötülük, fenalık

y. 5104

y.(g)+un 420

y. **eyle-** Kötülük yapmak, kötülük işlemek

y. e.-diniz 3658

y. **iriş-** Kötülüğe maruz kalmak, şer

isabet etmek

y. i.-mez 680

y. i.-ür 679

y. **işle-** Kötülük yapmak, kötülük işlemek

y. i.-rler 3251

yavuzrak En fena, çok kötü, daha kötü

y. 228

y.(g)+ı 5173

y.(g)+ından 5172

yay Yay

y. 1475, 4098

y.+a 1416

y.+dan 2068

y.+un 1417

yaya Ayakla yürüyen, vasıtasız, yaya

y. 5244

y.+dan 1098, 1100

yaykan- Yıkannak

y.-sa 2347

yaz Yaz mevsimi, yaz

y. 4707, 4742, 5621

y.+ı 4869

y. **günleri** Yaz mevsimi

y. 3524

y. **ortası** Yaz mevsiminin ortası

y. o.+sında 1450

yaz- 1. Yazmak

y.-a 3041

y.-anun 374

y.-arlar 3483

y.-arları 919

y.-arsa 620

y.-asın 4124

y.-aydım 31

y.-ayım 619

y.-dı 129, 132, 612, 613, 616, 623, 3519,

3641, 3642, 3735, 3742, 4122, 4547,

4557, 4833, 5065, 5124, 5217, 5242, 5423

y.-dılar 439, 439, 5162

y.-duk 483, 1514, 1515, 1516, 2247

y.-gıl 606

y.-maga 49, 53

y.-mahiçün 605

y.-mak 851, 4065

y.-mamışlar 461

y.+sına 662, 797, 5669

y.+sından 823, 1907

y.+sını 100, 100, 3410

2. Bedenin, vücudun yarısı

y.+sından ... *üzerine bir sûret*

yazmışlardı/âdem sûreti ve yansıdan

aşağısı 'akreb sûreti'dür...4187

yarıl- Parçalanmak, yarılmak

y.-maz 5762

y.-ur 5765

→zehresi y.

yarım Yanım, yarı

y. 4601

yarındağı

y. **gün** Ertesi gün

y. 1085

yarındası Ertesi, ertesi gün

y. 1108

y. **gün** Ertesi gün

y. 4107, 5181

yaşdıķ Yastık

y. 2858

yaş 1. Kuru karştı, ıslak, yaş

y. 2915, 3078, 3558

2. Göz yaşı

y.+ın 3391

→göz y.ı

y. **ol-** Islanmak, yaş olmak

y. o.-maz 1799

y. o.-masa 3559

yaş Yaş, sin

y. 1768

y.+lan 1768

yaşar Yaşında

y. 5874, 5874

yaşıl Yeşil

y. 1695, 1763, 2606, 2898, 3825, 4324,
5740

y.+dur 4443

y.+a 793

y. **alma** Bir çeşit elma

y. 1901

y. **yâķüt** Yeşil renkli yakut taşı

y. y.+dan 3332

y. **zeberced** Yeşil renkli zebercet

y. z.+dendir 3535

yaşlık Islaklık, yaşlık

y.(g)+ı 1081

yaşmak Yaşmak, ince yüz örtüsü

y. 5714

yaşrak Daha ıslak, daha yaş

y. 2991

yat- 1. Uzanmak, yatmak

y.-amaz 2773

y.+an 3724

y.-anı 2773

y.-ar 2819

y.-dı 196, 1971, 3932, 5120

y.-duğı 2309

y.-ırdı 4177

y.-up 3138

y.-urdu 5383

y.-urlar 4416

2. Yatık hâlde bulunmak, yatmak

y.-ur ... *kamu taş oldılar ba 'zı/durur ve*

ba 'zısı yatur...5619

3. Bulunmak, durmak

y.-ur *ol 'azab şahrâya nazar itdi gördi ki bir*

niçe deve kığı yatur idi 1012

4. (Ölü) Gömülmüş olmak

y.-miş 3289

y.-ur 3946, 3963, 5734

y.-urlar 3463, 5300

yaprak Yaprak

y. 628, 716, 4130

y.+da 714, 717

y.(g)+ı 657, 713, 716

y. (g)+ın 5076

y.+lar 1079

y.+ları 5910

y.+larından 3525, 3530

y.ı sarar- mec. Vadesi dolmak, önceli gelmek

y. s.-ur 715

yapı Bina

y.+dur 4772

yâr

y. idin- Dost edinmek

y. i.-diler 426

yar- Yarmak

y.-arlar 2811

y.-sa 5745

y.-up 2843

yara- Faydası olmak, yararı dokunmak

y.-maz 4781

y.-r 49

y.-ya 50, 52, 53

→işe y.

yaradı- Yarattılmak, halkedilmek, yoktan

var edilmek

y.-masında 548

y.-muşdur 809

y.-ur 629

arak

y. it- Hazırlık görmek, hazırlık yapmak, hazırlanmak

y. i(d)-üp 1264

y. i.-diler 2138

y.(g)ın eyle- Hazırlık yapmak, hazırlanmak

y. e.-yesin 247

yarala- Parçalamak, ikiye bölmek

y.-r 2826

yaramaz Kötü, muzır; faydasız, boş

y. 222, 1647, 1650, 2265, 2724, 5886

y.+dur 2341

yarasa Yarasa

y. 2481

yarat- Yaratmak, halketmek, yoktan var etmek

y.-a 2465

y.-dı 568, 571, 592, 592, 593, 593, 600,

603, 939, 1008, 1057, 1718, 1904, 1905,

1907, 2548, 2551, 2553, 2562, 2563,

3246, 5880, 5880

y.-dum 277, 934, 937, 1047, 1047, 1173,

1281, 2464, 2810

y.-ma 1536

y.-madı 3296

y.-madı 592, 727, 1074

y.-madım 937

y.-mamışdur 1537

y.-muşam 1278

y.-muşdur 746, 751, 938, 941, 1011, 1081,

1082, 1517, 2475, 2486, 2960, 5877

y.-ur 1898

yardım/yardım

y. eyle- Yardım etmek

y. e.-gil 3642

y. it- Yardımda bulunmak, yardım etmek

y. i.-diler 3907, 4346

y. i(d)-erler 3828

yarı/yaru 1. Bir bütünün iki eşit

parçasından birisi, yarım, yarı

y.+ların 5234, 5234

y.+sı 747, 750, 750, 876, 877, 2592,

2593, 4494, 4494

3130, 3182, 3202, 3209, 3243, 3258,
3262, 3274, 3385, 3447, 3656, 3665,
3747, 3990, 3991, 4008, 4012, 4038,
4137, 4193, 4266, 4335, 4375, 4383,
4384, 4386, 4387, 4388, 4389, 4391,
4392, 4393, 4395, 4396, 4397, 4398,
4399, 4400, 4401, 4403, 4404, 4406,
4594, 4619, 4715, 4768, 4774, 4806,
4816, 4817, 4954, 4960, 5000, 5328,
5334, 5466, 5534, 5536, 5536, 5537,
5600, 5718

yap- İnşa etmek, kırmak, yapmak

y.-a 2949

y.-alar 5068

y.-alardı 3771

y.-am 4025, 4615, 4938

y.-an 5617

y.-anı 5379, 5380

y.-ardı 3670

y.-arlar 2928

y.-arsın 4067

y.-dı 3203, 3300, 3314, 3319, 3412, 3417,

3609, 3636, 3834, 3995, 4024, 4027,

4028, 4071, 4258, 4295, 4348, 4424,

4445, 4460, 4524, 4534, 4616, 4648,

4659, 4663, 4738, 4772, 4790, 4826,

4904, 4906, 4981, 5002, 5002, 5022,

5045, 5060, 5095, 5129, 5180, 5184,

5184, 5186, 5208, 5292, 5339, 5374,

5493, 5500, 5501, 5507, 5636, 5643

y.-dılar 3676, 3771, 3772, 3772, 3954,

4518, 4527, 4542, 5353, 5355, 5357,

5466, 5488

y.-dı 1581, 2495, 2496, 4235

y.-dılar 1963, 1964

y.-dugı 3782

y.-dugını 3465

y.-duklarının 3877

y.-dum/y.-dım 4548 4940, 5497

y.-dunsa 4262, 4262

y.-ısar 1982

y.-miş 4602, 4750

y.-muşdur 3662, 3953, 4223, 4600, 5180

y.-muşlar 1063, 2636, 5168

y.-muşlardır 4450

y.-muşlardır 1989, 2286, 2782, 3169,

3557, 3594, 3680, 4450, 4785, 5007,

5453, 5665

y.-mazdım 4264

y.-mazdan 4264

y.-sun 1576

yapdır-/yapdır- Yaptırmak, inşa ettirmek

y.-a 4071

y.-dı 4225, 5050, 5283

yapıl- 1. İnşa edilmek, bina edilmek,

yapılmak

y.-dı 4588, 4662, 5511

y.-muş 4750

y.-muşdur 3769, 4532, 4565, 4624, 5342,
5468

2. Meydana getirilmek imal edilmek,

yapılmak

y.-miş ... *dahı 'akik taşını/güneşe korlar ve
tenevrüre korlar ki deve kığı-la yapılmış
ola...2794*

yapış- 1. Ayrılmayacak şekilde birbirine

tutunmak, yapışmak

y.-dı 4546

y.-miş 5457

y.-ur 2830

2. Tutmak, tutunmak, dokunmak

y.-dılar ... *hâ'iz 'avratlar arja/yapışdılar dahı
kara old...3394*

y.+ından ... *ol kişi[yi] üç gün suya sokdılar denreni/yarından geldi taşta çıktı...*2320
→çevre y., dört y.

yan- 1. Yanmak

y.-an 1686, 3572

y.-ar 1618, 1621, 1685, 1711, 2657, 3573, 5579

y.-ardı 3034

y.-arlar 4305, 5274

y.-arsa 1618

y.-dı 1584, 5580

y.-duktan 2800

y.-muş 5578

y.-maga 5501

y.-maya 1639

y.-sa 2800

2. (Maden, mineral) Kimyasal reaksiyonlar neticesinde yanmak

y.-dı *çün ol divârı kazdı bu kükrüt yandı ve kusun eridi* 4545

y.-dugın 3574

3. mec. Helâk olmak, yanmak

y.-dı *ur hastalığı zâhir oldu ve Basra'ya od düşdi yanık...*5840

y.-muş 5578

yanmaklık Yanma

y.(g)+a 1684

yanadur- Yanmakta devam etmek, yanadurmak

y.-an 1826

yağa Taraf, cihet, yön

y. 760, 786, 959, 1079, 1567, 1569, 1623, 1957, 2168, 2176, 2577, 3368, 3371, 3413, 3483, 3795, 3886, 4026, 4240, 4241, 4303, 4303, 4503, 4647, 5109, 5209
y.+dan 1334, 1335, 2776, 2779, 5209

y.+dur 1110, 1931

2. ed. Tarafına, ...e doğru

y. 1111

yağak Yanak

y.(g)+ı 761

y.(g)+ısında 762

yandur-/yandır- 1. Tutuşturmak, yakmak

y.-a 1617, 1619

y.-dığı 918

y.-duğı 1616

y.-sa 2692, 2694

y.-ur 1683, 1798, 3482, 4506

y.-urlar 2279, 2755, 2755, 2756, 2756, 2799, 3328, 4500

2. Işık vermesini sağlamak, yakmak

y.-ur 3488, 3495, 3570

y.-urdu 4946

y.-urlar 3303, ... *ve dağı avcılar gice çerâk/yandururlar cânavarlar ol çerâğın katına cem' olur...*1548

ya'nî (Ar.) Yani

y. 71, 83, 84, 85, 106, 112, 114, 125, 137, 153, 155, 158, 190, 244, 317, 392, 419, 429, 433, 449, 455, 457, 501, 539, 547, 552, 579, 607, 748, 754, 764, 793, 812, 814, 897, 924, 1018, 1028, 1063, 1127, 1131, 1227, 1254, 1281, 1298, 1413, 1479, 1526, 1624, 1665, 1666, 1691, 1706, 1710, 1767, 1775, 1776, 1776, 1853, 1867, 1883, 1888, 1969, 1986, 1988, 2127, 2161, 2173, 2180, 2188, 2245, 2249, 2259, 2408, 2463, 2466, 2489, 2498, 2499, 2532, 2614, 2627, 2635, 2643, 2645, 2649, 2797, 2798, 2872, 2903, 2925, 2927, 2943, 2952, 2954, 2960, 2961, 2975, 2988, 3013, 3016, 3049, 3059, 3068, 3077, 3082,

- y.+ında 2789
y.+ına 2120
3. zf. Takriben, yaklaşık olarak
y. ... *begleri cem'i'î saydı/yakın yüz biç kişi yidi*..5392
y. gel- Yaklaşmak, yakınlaşmak
y. g.-di 295
y. g.-miş 200
y. ol- Yaklaşmak, yakınlaşmak
y. o.-dılar 2141
y. var- Yaklaşmak, yakınlaşmak
y. v.-dılarsa 4086
yakıncak Pek yakın, çok yakın (yer), yakıncak
y.+ında 2321
yakınrak Daha yakın, en yakın
y.+dur 1184
yakışdur- *zacc.* Yormak, tahmin yürütmek
y.-magıladur 883
Ya'küb
→bâb-ı Y.
yākūt (Ar.) Yakut, değerli bir süs taşı
y. 1938, 2740, 2790, 3186, 3189, 5541
y.+dan 2257, 3333, 4212
y.+dandur 942
y.+dur 4486
y.+ı 3189
y.+ıla 3619, 4478
y.+lar 2743
y.+un 1034
→gök y., kızıl y., yeşil y.
yalan Yalan
y. 3279, 3281, 5041
y.+dur 459, 2934
y.+ı 3279
y.+un 894
y. eyle- Yalancı çıkarmak, tekzip etmek, yalanlamak
y. e.-mezem 4171-72
y. it- Yalancı çıkarmak, tekzip etmek, yalanlamak
y. i(d)-erse 4169
yalanla- Yalanlamak, tekzip etmek
y.-manız 3278-79
y.-ya 3279
yalıq
→od y.ı
yalıncak Çıplak vaziyette, üryan
y. 1308, 1597, 2380, 3170, 3236, 3238
y.+lardur 2508
yalıqız/yalıquz Sadece, yalnız
y. 1527, 4898, 5726
yalınlan- Parlamak, ışıdamak, ışık saçmak, alevlenmek
y.-ur 3033
yalvar- Dua etmek, yakarmak
y.-asın 1615
yan 1. Taraf, kısım, yan
y.+ı 4866, 4866, 5343, 5413
y.+ına 1256, 5234, 5234
y.+ında 877, 1021, 1256, 2163, 2618, 3253, 3307, 3420, 5488, 5620, 5620
y.+ındadır 877
y.+ındagı 2164
y.+ından 761
2. Yakın, yan
y.+ına 366, 2865, 4098, ... *dahı of dīvānuş/yanına yığdılar*..4544
y.+ında 396, 2201, 2635, 2641, 3389, 5285, 5667
3. Bedenin yan tarafı
y.+ında 5738

y.-arsa 627
y.-dı 5810, 5814, 5815, 5827, 5838, 5843
y.-ısar 5824
y.-masa 2451
y.-maz 5206
y.-sa 1899, 2450, 5206
2. Yüksekten çokça düşmek
y.-ar 4775, 5853, ... *ve dahtı dirler ol yirde ki taş yağar...5855*
y.-ardı 5784
y.-dı 3997, 5660, 5783, 5839, 5843, 5846, 5850
y.-dığın 5832
y.-ımaz 4776
y.-sa 5844
yağmaklık Yağma, düşme, inme
y.(g)+ı 1776
yağdır-/yağdır- 1. Yağdırmak
y.-dum 1872
2. (Bir şeyi) Aralıksız ve çok atmak, indirmek, fırlatmak, yağdırmak
y.-dı 670
y.-dılar 3377, 3379
y.-ur 1914
yağla- Yağlamak, yağ sürmek
y.-rlar 4493
yağlu Yağlı
y. 1710
yağmur Yağmur
y. 627, 1705, 1810, 1811, 1812, 1859, 2118, 2450, 2741, 2993, 4701, 5206, 5206, 5469, 5810, 5814, 5815, 5824, 5827, 5833
y.+dan 627, 2742
y.+dur 205
y.+lar 1911, 2687
y.+larun 674

yâhud (F. < yâhūd) Yahut, veya, ya da
y. 454, 622, 2270, 3102, 3632, 4596
Yahyâ/Yahyâ İbnü Zekerıyyâ Kişi adı;
Hz. Yahya
y. 2343, 3469, 3866
→mescid-i Y.
Yahyâ İbnü Mahfûz Kişi adı
y. 2548
yak- 1. Yakmak
y. 1544
y.-ar 1623, 5579
y.-ardı 4000
y.-arlar 4896
y.-dı 4464, 5047, 5672, 5680
y.-dılar 4788, 4893
y.-ıcak 4466
y.-madı 5678
y.-madın 3973
y.-mak 5579
y.-mayalar 4464
y.-maz 1637
y.-yup 2912
2. Işık vermesini sağlamak
y.-dılar ... *bir kandil dizdi tannıdan ve içine/çerâk yakdılar dahtı anı aldı kal'anıu içine girdi...5474*
3. *nec.* Helâk etmek, yakıp yıkmak
y.-a ... *dahtı şehri kavını-y-ıla yaka anlarıu feryâdı 'inân/semâya ürişe...5038*
y.-dı 1556
yakın 1. s. Uzak karşıtı, yakın
y. 711, 964, 1695, 1744, 4431, 5106, 5418, 5767
y.+dur 2211, 2599
2. is. Yan, etraf, yakın
y. 2865
y.+a 860

v. *işiden ola sıtma visil ve dak ve uyuz*
3160
vizir bk. vezir
vü bk. u
vücüd (Ar.) Varlık, var olma, mevcudiyet
v.+ı 5
v.+ında
v.+ından 280
v.a gel- Ortaya çıkmak, olmak, meydana
gelmek
v. g.-di 1634
v. g.-diler 551
v. g.-memişdür 2486-87
v.a getür- Yaratmak, yoktan var etmek
v. g.-di 566
vüs'
v.-i tākat Güç, basiret
v. 5821

Y

yā (Ar.) Ye harfi
y. 3186
yā (Ar.) iml. Ey
y. 83, 113, 191, 245, 702, 1212, 1611,
2179, 2180, 4144, 4265, 4272, 4670,
4671, 5109, 5388, 5867
yā (F.) 1. Yahut, veya, ya
y. 555, 790, 790, 999, 1514, 1793, 1840,
1842, 2111, 2223, 3128, 3173, 3284,
3564, 4706
2. Yoksa, ya da
y. 159, 621, 622, 623, 776, 1773
3. Peki, öyleyse
y. 950, 1035
y. 1807, 2129
yā ... veyā İki durumdan birisi
y. 1662

yā ... yā İki durumdan birisi; ya...yahut,
ya...ya da
y. 1128, 1792-93, 2489-90
yābān (F.) İssiz, تنها (yer)
y.+a 360
yābāndan Bilinmez, yabancı
y. 857
yābānī (F.) Meçhul, bilinmez
y.+ı ... *ve andan taşra biñ yigirmi/beş yıldız
vardır yābānī yarısı anlaruñ ol simāli
tarafındağı tağuş/bir yanında dur...*876
yād
y. it- Anmak, zikretmek
y. i.-di 559
yādigār/yādgār (F.) Hatıra, yadigar
y. 2096
y.+ıdur 2096
y. kal- Hatıra kalmak
y. k.-dı 237
y. ol- Hatıra olmak, yadigar olmak
y. o.-a 421
Yāfes/Yāfes bin Nūh Kişi adı
y. 4035
y.+e 2527
yağ Yağ
y. 147, 1893, 5307
y.+dan 150
y.+dur 5890
y.+ı 1535, 2986, 5211, 5299
y.+la 140, 149
yağ- 1. (Kar, yağmur, dolu vs.) Gökten
düşmek
y.-acak 5853
y.-ar 205, 1705, 1811, 1813, 1814, 1858,
1859, 1912, 2119, 2663, 2687, 2741,
4775, 5791, 5833, 5853
y.-ardı 5382, 5383

v.-eler ... *iy şâhı buyur ki Nîlî mi'alleme vireler* 4067
v.-üp-idi 667
v.-ürdi 4526
5. Bağışlamak
v.-di 1605, 3624, ... *anların pâdişâhı çok nesne virdi İskender'e vardı* 4091
6. Nasip etmek, ihsan etmek, hufetmek
v.-di 1516
v.-düm *Allahü te'âlâ dir ki.../göz virdüm kulak virdüm dahu toğrı yol virdüm...* 278
v.-memişdür 335
v.-miş 3898
v.-mişdi 1156
7. Satmak
v.-medi 3520
v.-ürim ... *gel beni sat böyle diyicek Fâtik eydür ben size/on büj dinâra virürim...* 4164
v.-ürler 2799, 3033
v.-ürlerdi 5393
8. (Kız) Birinin nikâhı altına vermek, evlendirmek
v. 3913
v.-di 3894, 3917, 4161, 5251
v.-düm/v.-dim 3655, 4146
v.-ir 4145
v.-üp 4317
v.-ürsüz ... *dahu getirürsüz bir yohsul dîve virürsüz...* 1649
10. Bir yeri teslim etmek, elden çıkarmak
v.-diler ... *ehl-i Tedemmür peşimân oldılar Hâlid'i/taleb idüp götürdiler şulüh eyfediler şehri virdiler...* 3958
11. Yaymak, saçmak
v.-en ... *ol nür viren la'li şunuş şıgır çıkarır* 3098

→ad v., almak v.mek, âvâze v., aydınlık v., cân v., cevâb v., cizye v., destür v., dütsü v., gölge v., göğle kuvvet v., haber v., harâc v., hil'at v., kendümüze insaf. v., koy-v., kuvvet v., maglataya v., mehül v., nusret v., ruhsat v., saklayı-v., salı-v., selâm v., suna-v., şule v., ta'âm v., yemiş v., zehir v., zekât v.

virmeçlik İhsan, bağış, verme

v.+dür 4397

virân (F.) Viran, yıkık, harabe

v. 4906

v. **eyle-** Viraneye çevirmek, harap etmek, yıkmak

v. e.-ye 5500

v. **it-** Viraneye çevirmek, harap etmek, yıkmak

v. i.-di 3466

v. **ol-** Harab olmak, viraneye dönmek, viran olmak

v. o.-dı 5035, 5302

Virân Yer adı

v. 1428

virbi-/viribi- Göndermek, yollamak, irsal etmek

v.-di 1216, 1573, 1573, 1625, 2150, 2735,

3055, 3130, 3329, 3331, 3333, 3334,

3335, 3337, 3371, 3376, 3391, 3404,

3427, 3491, 3517, 4357, 4479, 4627,

4650, 4653, 4676, 4790, 4824, 4841,

4904, 4906, 5004, 5049, 5067, 5149,

5363, 5614, 5624, 5652

v.-diler 3496, 3647

v.-düm/v.-dim 137, 3336

→âyet v., leşker v., harâc v., ilçiler v.

visil (?) Bir hastalık

v.+i 2736, 3726, 3727, 3729, 3858, 4346,
5198, 5717, 5829
v.+im 3738
v.+imde 3740
v.+iniz 4656
v.+imüzde 3746, 4657
v.+inde 704, 1287, 2209, 2451, 2722,
2805, 2941, 3030, 3066, 3946, 3690,
3969, 3981, 4440, 4503, 4613, 4970,
5203, 5421, 5742, 5852
v.+indedür 1621, 2806, 3487, 4467
v.+inden 2009
v.+ine 1856, 3052, 5091
v.+ini 3718, 4812
v.+inün 3732, 3757
v.+inüze 5645
v.+ler 3646
v.+lerinün 3686
v.+üm 133
v.+ün 2281, 2454, 2851, 3100, 3527,
3682, 3683, 3685, 4190, 4558, 5288, 5725
*Tarıñ gömüldi Ündülüs'e geldi ol vilâyetün
pâdişâhu buña eydür 2644*
→şehir-i v.
v.-i Mağrib Mağrip ülkesi (Fas, Kuzey
Afrika ülkesi)
v.+i 5025
vir- 1. Vermek
v. 3632, 5888
v.-di 412, 412, 1560, 1562, 1564, 2521,
2522, 2523, 2526, 2527, 2528, 2553,
2553, 2554, 2555, 2556, 2556, 2733,
2736, 3214, 4152, 4165, 4285, 4355,
4740, 4795, 4799, 4812, 5125, 5151,
5153, 5363
v.-diler 4464, 4732
v.-dük 412, 3775

v.-e 3646
v.-eler 2732, 3112
v.-elüm 5176
v.-em 3650
v.-eyim 3054, 3640
v.-imiz 5624
v.-medi 1563, 4732
v.-mezdi 3528
v.-mezem 3630, 3633
v.-mezlerse 3444
v.-mezüz 5625
v.-miş 1656, 4715, 4715, 5443
v.-mişdi 3678, 3711
v.-seler 5451
v.-ün 5066
v.-ür 1306, 1855
v.-ürler 2107, 2932, 4107
v.-ürlerdi 3613, 5393
v.-ürse 1222
v.-ürsüz 1649
2. Ödemek, tediye etmek, vermek
v.-di ... *niçe yıl kızıl altun viridi ki sulh ideler*
4154
v.-e 4822
v.-ür 4696
v.-ürdi 5181
v.-ürler 5044
v.-ürlerdi 3613
3. İade etmek, geri vermek, teslim etmek
v.-di 4640
v.-eyim 3641
v.-gil 3364, ... *'Abdülmüttalib Ebrehe katına
vardı eydür benim develerüm virgil 3362*
4. Göndermek, yollamak
v.-di 2767, 5626
v.-diler 4069

Vehbe bin Umeyye Kişi adı

v. 4746

vehm

v.e düş- Kuruntuya kapılmak, yersiz korkuya düşmek

v. d.-diler 5826

velâkin (Ar. < ve-lâkin) Fakat, ama

v. 3834, 4079

velî**veliyü'l-enbiyâ** Nebilerin velisi, Hz.

Cebrail

v. 652

Velîd İbn-i Müslim Kişi adı

v. 4323, 4336

velîk (F.) Lâkin, ama, fakat

v. 1534

velîkin (F.) Lâkin, ama, fakat

v. 69, 136, 161, 333, 336, 851, 865, 1033, 1414, 3182, 3532, 4252, 4427, 4690, 4761, 5054, 5072, 5176, 5345, 5346, 5443, 5715, 5720, 5761

Venedik Yer adı

v. 441

veres (?) Bir bitkiv.+dür 5542, *eydür ki 'âlem tolmışdır dört nesneyile ol dört daFu Yemen'idedür veresdür hatardur kendirdür 'aşabdur* 5543**vesvese** (Ar.) Kuruntu, evham

v.+yi 2907

veya bağ. Veya, ya da, yahut

v. 454, 556, 1414, 1612, 1753, 2271, 3383, 3703, 3746

→ya veya

veyâhud bağ. Veyahut, yahut, veya

v. 621, 853, 1414, 1663, 1697, 3703

vezîr/vizîr (Ar.) Vezir

v. 4194, 4196, 4254, 4255, 4896

v.+dür 2746

v.+i 327, 3643, 3656, 3879, 5674

v.+ine 4251

v.+ini 4191

v.+ler 2134

v.+ün 4195

v.-i İskender İskender'in veziri

v. 4193

v.-i Zuşereh Zuşereh'in veziri

v. 3913

vezîrlîk Vezirlik

v. 231

vezn (Ar.) Ölçü, ağırlık

v.+ini 595

v. it- Ölçmek, tartmak

v. i(d)-üp 675

Vezn

→'ayn-ı V.

vezzân**vezzânü'l-kısmet** Rızık tartıcı, *mev.*

Hz. Mikâil

v. 674

vilâdet**v.-i Peygamber** Hz. Muhammed'in doğumu

v. p.+e 1055

vilâyet (Ar.) Vilâyet, eyalet, ülke

v. 4105, 4218, 4350, 4509, 5389, 5682

v.+de 2275, 2508, 2809, 3834, 4018,

4310, 4444, 4480, 4677, 4840, 5092, 5382

v.+den 3035

v.+dür 3756, 3987, 4082, 4108, 4189,

4426, 4977, 5031, 5320, 5326, 5441,

5535, 5670

... *eydüder ki Serendîb bir vilâyetdür**şehir'degildir...* 4501

v.+e 3687, 3903, 4510

5667, 5671, 5674, 5676, 5681, 5682, 5683, 5683, 5684, 5684, 5685, 5687, 5688, 5690, 5694, 5694, 5694, 5694, 5696, 5701, 5702, 5704, 5714, 5714, 5714, 5715, 5716, 5721, 5721, 5723, 5725, 5726, 5727, 5727, 5727, 5727, 5728, 5729, 5729, 5729, 5730, 5730, 5731, 5731, 5734, 5735, 5735, 5736, 5736, 5736, 5737, 5738, 5738, 5739, 5740, 5743, 5746, 5746, 5746, 5747, 5748, 5750, 5751, 5753, 5753, 5754, 5755, 5756, 5765, 5769, 5773, 5773, 5774, 5774, 5775, 5776, 5776, 5778, 5789, 5789, 5790, 5792, 5793, 5793, 5793, 5794, 5794, 5795, 5795, 5796, 5798, 5799, 5804, 5807, 5812, 5813, 5814, 5818, 5820, 5824, 5828, 5828, 5828, 5828, 5829, 5830, 5830, 5831, 5832, 5833, 5836, 5837, 5838, 5840, 5843, 5843, 5845, 5845, 5845, 5846, 5848, 5851, 5854, 5855, 5857, 5858, 5858, 5859, 5873, 5873, 5874, 5874, 5874, 5875, 5877, 5878, 5879, 5879, 5881, 5881, 5881, 5883, 5884, 5884, 5887, 5889

ve dahu Bilhassa, özellikle

v. 25, 40, 41, 42, 48, 59, 63, 65, 81, 84, 94, 121, 136, 202, 205, 207, 208, 209, 211, 236, 239, 282, 290, 292, 321, 411, 437, 438, 439, 459, 467, 512, 538, 544, 594, 628, 628, 645, 669, 670, 720, 726, 740, 756, 794, 816, 822, 826, 837, 840, 844, 854, 856, 857, 874, 892, 900, 914, 918, 937, 964, 976, 977, 1001, 1004, 1030, 1035, 1039, 1047, 1094, 1105, 1155, 1197, 1232, 1279, 1280, 1337, 1339, 1347, 1352, 1361, 1361, 1372, 1375, 1375, 1421, 1422, 1431, 1435, 1438, 1463, 1466, 1471, 1478, 1487, 1500, 1502, 1511, 1513, 1515, 1516, 1536, 1543, 1547, 1548, 1551, 1570,

1589, 1674, 1678, 1696, 1700, 1714, 1728, 1735, 1746, 1757, 1762, 1763, 1770, 1780, 1798, 1844, 1856, 1889, 1897, 1901, 1904, 1905, 1909, 1910, 1918, 1927, 1935, 1948, 1954, 1981, 2074, 2074, 2085, 2108, 2121, 2147, 2161, 2164, 2216, 2228, 2256, 2313, 2315, 2322, 2322, 2423, 2460, 2474, 2491, 2662, 2678, 2714, 2886, 3201, 3309, 3864, 4041, 5835, 5858

ve illā Bilhassa, özellikle, hele

v. 1128, 1222, 1417, 1669, 2634, 2773, 2977, 3919

vebā (Ar.) Vehā

v. 1781, 1781, 1788, 5772, 5778, 5780, 5792, 5803, 5860
v.+dan 5859

vech/vecih (Ar.) Yol, usul, tarz

v. 8, 246
v.+i 10

vefā

→gaddar-ı bî-v.

vefādārlik Bağlılık, sadakat, vefalılık

v.(g)+içün 3628

vefāt (Ar.) Vefat, ölüm

v.+ı 1163, 5563
v.+ından 1229

v. it- Ölmek, vefat etmek

v. i.-di 1168, 3719, 3900, 4839, 4840, 5563, 5585

vegerni (F.) Yoksa

v. 4090

Vehāb Yer adı

v. 2003

Vehb Kişi adı

v. 4744

Vehb İbn-i Münebbe Kişi adı v. 5135

4972, 4973, 4973, 4974, 4974, 4974, 4974, 5272, 5273, 5275, 5276, 5277, 5278, 5279,
4975, 4975, 4976, 4978, 4979, 4979, 4980, 5280, 5280, 5282, 5284, 5285, 5285, 5288,
4981, 4984, 4985, 4986, 4989, 4993, 4995, 5296, 5297, 5298, 5299, 5299, 5299, 5302,
4997, 4997, 5001, 5002, 5003, 5005, 5005, 5302, 5303, 5304, 5305, 5308, 5308, 5310,
5005, 5006, 5012, 5012, 5014, 5015, 5017, 5311, 5312, 5314, 5314, 5314, 5315, 5316,
5017, 5018, 5019, 5023, 5024, 5024, 5024, 5317, 5318, 5319, 5321, 5321, 5322, 5323,
5025, 5026, 5027, 5027, 5027, 5028, 5029, 5323, 5325, 5325, 5325, 5326, 5328, 5330,
5029, 5031, 5032, 5034, 5037, 5038, 5038, 5331, 5331, 5333, 5334, 5335, 5335, 5336,
5040, 5045, 5046, 5052, 5055, 5058, 5059, 5337, 5339, 5342, 5343, 5344, 5348, 5354,
5060, 5061, 5075, 5075, 5077, 5077, 5077, 5355, 5358, 5359, 5362, 5368, 5368, 5368,
5078, 5078, 5078, 5079, 5083, 5084, 5086, 5372, 5374, 5376, 5379, 5381, 5391, 5391,
5086, 5087, 5087, 5088, 5092, 5095, 5096, 5395, 5397, 5398, 5399, 5400, 5402, 5403,
5098, 5099, 5099, 5100, 5100, 5101, 5101, 5405, 5410, 5411, 5412, 5412, 5412, 5413,
5103, 5103, 5103, 5104, 5105, 5105, 5106, 5413, 5413, 5413, 5416, 5417, 5418, 5427,
5106, 5108, 5111, 5112, 5112, 5113, 5113, 5428, 5430, 5430, 5437, 5441, 5444, 5444,
5113, 5114, 5116, 5116, 5117, 5117, 5117, 5444, 5444, 5445, 5447, 5447, 5448, 5449,
5117, 5118, 5118, 5118, 5118, 5118, 5123, 5449, 5450, 5451, 5452, 5452, 5453, 5453,
5124, 5126, 5126, 5126, 5127, 5127, 5127, 5453, 5454, 5455, 5458, 5458, 5459, 5460,
5127, 5127, 5127, 5127, 5128, 5128, 5129, 5460, 5461, 5462, 5464, 5464, 5467, 5468,
5129, 5130, 5131, 5131, 5132, 5134, 5134, 5468, 5469, 5469, 5469, 5469, 5470, 5473,
5135, 5138, 5141, 5142, 5142, 5143, 5143, 5473, 5474, 5476, 5476, 5477, 5478, 5479,
5144, 5145, 5148, 5151, 5152, 5155, 5158, 5481, 5481, 5485, 5486, 5487, 5488, 5489,
5158, 5158, 5158, 5158, 5158, 5159, 5163, 5491, 5493, 5493, 5494, 5494, 5495, 5496,
5165, 5166, 5167, 5169, 5171, 5174, 5180, 5503, 5504, 5507, 5509, 5509, 5510, 5510,
5183, 5184, 5185, 5186, 5187, 5188, 5189, 5511, 5511, 5513, 5515, 5520, 5520, 5521,
5190, 5194, 5195, 5195, 5197, 5199, 5199, 5521, 5521, 5522, 5523, 5524, 5527, 5530,
5203, 5203, 5203, 5204, 5205, 5205, 5205, 5532, 5533, 5533, 5534, 5534, 5536, 5541,
5206, 5206, 5208, 5209, 5209, 5210, 5211, 5541, 5541, 5542, 5545, 5545, 5548, 5548,
5211, 5211, 5212, 5212, 5213, 5214, 5216, 5548, 5549, 5550, 5551, 5552, 5564, 5568,
5220, 5220, 5221, 5221, 5222, 5223, 5223, 5569, 5570, 5573, 5573, 5580, 5580, 5581,
5223, 5225, 5226, 5226, 5227, 5227, 5232, 5582, 5583, 5583, 5587, 5587, 5589, 5589,
5233, 5234, 5234, 5235, 5235, 5236, 5236, 5591, 5592, 5594, 5594, 5595, 5596, 5597,
5238, 5238, 5238, 5238, 5239, 5239, 5239, 5599, 5602, 5602, 5602, 5603, 5603, 5604,
5241, 5241, 5241, 5241, 5242, 5243, 5244, 5605, 5607, 5608, 5611, 5612, 5613, 5616,
5245, 5246, 5247, 5248, 5249, 5251, 5252, 5619, 5619, 5620, 5621, 5621, 5627, 5629,
5254, 5255, 5255, 5256, 5257, 5258, 5259, 5632, 5632, 5636, 5642, 5645, 5646, 5646,
5260, 5261, 5261, 5262, 5263, 5266, 5271, 5652, 5652, 5656, 5659, 5662, 5662, 5664,

4081, 4082, 4083, 4083, 4083, 4084,
4084, 4086, 4096, 4097, 4100, 4103,
4104, 4109, 4109, 4112, 4113, 4114,
4114, 4123, 4127, 4131, 4131, 4132,
4133, 4137, 4138, 4141, 4152, 4156,
4159, 4173, 4175, 4176, 4182, 4183,
4185, 4187, 4190, 4193, 4200, 4203,
4203, 4208, 4211, 4213, 4213, 4215,
4216, 4216, 4220, 4220, 4221, 4232,
4234, 4242, 4251, 4259, 4262, 4264,
4268, 4273, 4274, 4276, 4283, 4284,
4295, 4296, 4297, 4297, 4298, 4299,
4300, 4300, 4300, 4301, 4303, 4304,
4307, 4308, 4308, 4311, 4311, 4312,
4313, 4313, 4314, 4315, 4318, 4318,
4318, 4319, 4320, 4321, 4322, 4328,
4329, 4329, 4330, 4331, 4331, 4332,
4333, 4335, 4335, 4337, 4338,
4340, 4341, 4345, 4349, 4350, 4353,
4354, 4358, 4360, 4362, 4365, 4376,
4379, 4380, 4381, 4382, 4390, 4407,
4409, 4410, 4411, 4411, 4412, 4412,
4413, 4415, 4418, 4419, 4419, 4420,
4425, 4427, 4428, 4428, 4429, 4432,
4432, 4434, 4434, 4437, 4439, 4441,
4442, 4442, 4442, 4443, 4443, 4445,
4445, 4446, 4446, 4446, 4446, 4447, 4447,
4448, 4448, 4448, 4449, 4450, 4450, 4451,
4451, 4452, 4454, 4456, 4457, 4458, 4458,
4458, 4461, 4462, 4467, 4467, 4475, 4475,
4478, 4478, 4478, 4479, 4479, 4480, 4481,
4483, 4483, 4485, 4485, 4486, 4486, 4487,
4488, 4488, 4489, 4490, 4490, 4491, 4492,
4493, 4493, 4494, 4495, 4496, 4497, 4498,
4499, 4499, 4500, 4501, 4502, 4503, 4504,
4506, 4508, 4509, 4509, 4510, 4513, 4516,
4518, 4518, 4521, 4521, 4522, 4524, 4524,
4526, 4530, 4531, 4532, 4536, 4536, 4536,
4539, 4540, 4540, 4541, 4541, 4542, 4545,
4546, 4546, 4547, 4549, 4549, 4550, 4550,
4550, 4550, 4551, 4552, 4553, 4555, 4557,
4561, 4564, 4565, 4566, 4567, 4570, 4573,
4582, 4582, 4585, 4586, 4593, 4594, 4595,
4596, 4597, 4597, 4606, 4606, 4616, 4621,
4622, 4624, 4625, 4625, 4629, 4632, 4636,
4638, 4641, 4642, 4643, 4644, 4644, 4646,
4649, 4650, 4651, 4657, 4662, 4665, 4674,
4677, 4682, 4682, 4685, 4689, 4689, 4689,
4690, 4691, 4692, 4693, 4695, 4696, 4696,
4700, 4700, 4706, 4707, 4708, 4708, 4708,
4710, 4711, 4711, 4711, 4711, 4711, 4712,
4716, 4733, 4733, 4734, 4736, 4740, 4742,
4742, 4743, 4744, 4745, 4745, 4746, 4748,
4748, 4748, 4749, 4750, 4750, 4751, 4752,
4752, 4753, 4755, 4756, 4757, 4758, 4758,
4762, 4765, 4766, 4766, 4769, 4770, 4774,
4775, 4778, 4783, 4785, 4786, 4787, 4788,
4788, 4789, 4793, 4800, 4802, 4804, 4804,
4806, 4807, 4807, 4807, 4808, 4810, 4810,
4811, 4813, 4814, 4821, 4822, 4822, 4822,
4824, 4825, 4825, 4826, 4831, 4843, 4844,
4844, 4844, 4846, 4847, 4847, 4847, 4853,
4858, 4859, 4859, 4861, 4861, 4861, 4862,
4863, 4864, 4865, 4865, 4865, 4865, 4866,
4867, 4867, 4867, 4867, 4867, 4868, 4869,
4869, 4876, 4877, 4878, 4879, 4880, 4881,
4881, 4882, 4889, 4889, 4893, 4893, 4906,
4907, 4908, 4908, 4909, 4910, 4910, 4910,
4910, 4913, 4914, 4915, 4916, 4916, 4920,
4921, 4922, 4922, 4923, 4923, 4924, 4924,
4928, 4929, 4932, 4933, 4934, 4935, 4942,
4942, 4942, 4943, 4944, 4945, 4947, 4950,
4951, 4953, 4953, 4954, 4956, 4957, 4959,
4959, 4961, 4962, 4969, 4971, 4972, 4972,

3114, 3115, 3124, 3125, 3126, 3127,
3146, 3146, 3147, 3148, 3151, 3158,
3158, 3159, 3159, 3160, 3160, 3160,
3175, 3178, 3180, 3183, 3183, 3187,
3188, 3188, 3189, 3192, 3193, 3193,
3195, 3198, 3198, 3199, 3202, 3202,
3203, 3204, 3207, 3210, 3232, 3243,
3243, 3250, 3251, 3252, 3253, 3254,
3255, 3255, 3256, 3257, 3264, 3266,
3268, 3280, 3287, 3289, 3292, 3295,
3298, 3300, 3301, 3302, 3303, 3304,
3305, 3305, 3306, 3306, 3311, 3311,
3311, 3311, 3312, 3312, 3312, 3313,
3313, 3313, 3320, 3321, 3326, 3327,
3327, 3330, 3330, 3331, 3332, 3333,
3334, 3337, 3339, 3340, 3342, 3342,
3344, 3348, 3354, 3357, 3358, 3359,
3378, 3378, 3378, 3382, 3382, 3386,
3396, 3396, 3399, 3399, 3401, 3418,
3419, 3420, 3420, 3421, 3422, 3424,
3424, 3426, 3427, 3427, 3429, 3430,
3432, 3440, 3440, 3444, 3445, 3446,
3449, 3457, 3457, 3457, 3457, 3461,
3461, 3462, 3465, 3470, 3474, 3476,
3477, 3477, 3485, 3487, 3504, 3506,
3507, 3508, 3509, 3510, 3511, 3515,
3515, 3519, 3524, 3528, 3531, 3534,
3535, 3537, 3537, 3539, 3541, 3541,
3541, 3545, 3545, 3546, 3546, 3547,
3547, 3549, 3552, 3559, 3560, 3562,
3563, 3565, 3568, 3575, 3577, 3580,
3581, 3586, 3587, 3593, 3594, 3595,
3595, 3597, 3604, 3605, 3608, 3608,
3610, 3610, 3611, 3612, 3612, 3613,
3614, 3614, 3615, 3615, 3615, 3616,
3616, 3617, 3618, 3618, 3618, 3619,
3619, 3620, 3621, 3621, 3624, 3633,

3633, 3635, 3636, 3637, 3639, 3645,
3649, 3649, 3650, 3651, 3653, 3654,
3655, 3659, 3661, 3666, 3666, 3667,
3669, 3669, 3680, 3681, 3681, 3681,
3689, 3691, 3692, 3692, 3692, 3692,
3692, 3694, 3699, 3701, 3711, 3716,
3717, 3718, 3719, 3720, 3725, 3726,
3732, 3733, 3733, 3734, 3736, 3737,
3738, 3739, 3739, 3739, 3740, 3740,
3741, 3741, 3741, 3743, 3745, 3745,
3746, 3748, 3749, 3749, 3750, 3752,
3757, 3757, 3761, 3762, 3762, 3762,
3764, 3766, 3767, 3782, 3783, 3784,
3785, 3787, 3788, 3788, 3789, 3789,
3790, 3792, 3803, 3806, 3807, 3808,
3809, 3809, 3815, 3816, 3820, 3821,
3822, 3823, 3827, 3827, 3827, 3828,
3828, 3829, 3831, 3833, 3833, 3835,
3835, 3839, 3839, 3841, 3841, 3842,
3842, 3843, 3848, 3849, 3852, 3853,
3853, 3854, 3856, 3856, 3856, 3859,
3859, 3860, 3861, 3861, 3868, 3870,
3871, 3873, 3878, 3898, 3905, 3905,
3910, 3926, 3933, 3934, 3934, 3935,
3936, 3945, 3945, 3945, 3950, 3953,
3962, 3962, 3965, 3967, 3969, 3969,
3970, 3972, 3973, 3975, 3981, 3982,
3982, 3982, 3983, 3984, 3984, 3986,
3987, 3988, 3992, 3992, 3993, 3993,
3994, 3994, 3994, 3994, 3994, 3994,
3994, 4000, 4020, 4020, 4020, 4021,
4021, 4021, 4021, 4021, 4021, 4026,
4027, 4027, 4030, 4030, 4031, 4031,
4032, 4033, 4034, 4035, 4036, 4037,
4039, 4040, 4040, 4041, 4043, 4044,
4046, 4050, 4069, 4071, 4077, 4077,
4078, 4078, 4078, 4078, 4078, 4081,

2004, 2004, 2004, 2004, 2021, 2030,
2033, 2039, 2044, 2044, 2046, 2048,
2048, 2049, 2058, 2059, 2061, 2062,
2063, 2079, 2100, 2110, 2110, 2111,
2122, 2122, 2122, 2123, 2124, 2128,
2129, 2133, 2134, 2142, 2143, 2153,
2157, 2159, 2159, 2161, 2164, 2167,
2181, 2191, 2192, 2193, 2197, 2200,
2203, 2208, 2209, 2212, 2213, 2214,
2216, 2218, 2221, 2221, 2223, 2247,
2251, 2252, 2253, 2254, 2262, 2264,
2268, 2312, 2315, 2315, 2322, 2322,
2323, 2326, 2328, 2331, 2334, 2334,
2335, 2346, 2346, 2347, 2350, 2353,
2355, 2356, 2360, 2390, 2393, 2393,
2395, 2396, 2397, 2403, 2419, 2433,
2438, 2439, 2442, 2442, 2443, 2449,
2449, 2451, 2465, 2467, 2468, 2468,
2470, 2470, 2471, 2472, 2473, 2473,
2474, 2485, 2485, 2488, 2489, 2490,
2490, 2491, 2492, 2493, 2495, 2497,
2497, 2497, 2497, 2497, 2497, 2497,
2498, 2501, 2502, 2503, 2503, 2504,
2505, 2505, 2505, 2506, 2506, 2508,
2511, 2511, 2512, 2513, 2513, 2513,
2513, 2515, 2515, 2515, 2516, 2516,
2517, 2520, 2521, 2524, 2525, 2526,
2527, 2530, 2530, 2530, 2530, 2531,
2531, 2533, 2536, 2538, 2538, 2538,
2538, 2538, 2539, 2539, 2539, 2539,
2540, 2540, 2540, 2541, 2541, 2541,
2541, 2541, 2542, 2542, 2543, 2543,
2543, 2544, 2544, 2544, 2544, 2544,
2545, 2545, 2546, 2546, 2546, 2547,
2548, 2557, 2557, 2557, 2557, 2558,
2558, 2558, 2558, 2558, 2558, 2559,
2559, 2559, 2559, 2559, 2559, 2559,

2559, 2560, 2560, 2560, 2562, 2568,
2578, 2580, 2581, 2582, 2583, 2586,
2587, 2587, 2589, 2590, 2590, 2590,
2593, 2593, 2594, 2596, 2597, 2597,
2598, 2598, 2599, 2601, 2602, 2602,
2604, 2605, 2606, 2609, 2611, 2612,
2612, 2615, 2616, 2618, 2619, 2620,
2625, 2636, 2650, 2659, 2662, 2663,
2663, 2665, 2669, 2670, 2672, 2673,
2676, 2676, 2684, 2686, 2687, 2687,
2697, 2702, 2702, 2703, 2706, 2706,
2706, 2713, 2714, 2714, 2722, 2723,
2724, 2724, 2738, 2739, 2741, 2742,
2744, 2744, 2745, 2749, 2750, 2752,
2755, 2756, 2759, 2761, 2761, 2764,
2765, 2766, 2769, 2770, 2772, 2772,
2772, 2773, 2774, 2776, 2778, 2780,
2786, 2786, 2789, 2790, 2791, 2794,
2795, 2804, 2815, 2816, 2826, 2827,
2834, 2835, 2835, 2836, 2840, 2842,
2850, 2852, 2856, 2856, 2858, 2860,
2861, 2863, 2865, 2866, 2866, 2867,
2867, 2867, 2867, 2867, 2867, 2868,
2868, 2871, 2873, 2874, 2875, 2882,
2883, 2888, 2899, 2907, 2918, 2918,
2922, 2928, 2929, 2929, 2947, 2948,
2949, 2951, 2955, 2956, 2957, 2961,
2961, 2962, 2963, 2963, 2964, 2964,
2964, 2964, 2965, 2965, 2965, 2967,
2969, 2973, 2979, 2980, 2981, 2981,
2981, 2982, 2984, 2985, 2986, 2986,
2987, 2992, 3002, 3009, 3024, 3027,
3029, 3031, 3032, 3033, 3033, 3035,
3038, 3038, 3046, 3046, 3050, 3056,
3060, 3064, 3064, 3065, 3066, 3068,
3069, 3069, 3069, 3069, 3082, 3083,
3090, 3093, 3097, 3106, 3109, 3110,

942, 943, 952, 954, 954, 959, 960, 961,
962, 963, 967, 971, 971, 975, 981, 984,
984, 986, 988, 991, 991, 995, 997, 998,
1000, 1001, 1002, 1004, 1005, 1016,
1018, 1028, 1029, 1031, 1031, 1032,
1032, 1034, 1037, 1038, 1042, 1043,
1044, 1047, 1052, 1054, 1054, 1056,
1057, 1059, 1061, 1063, 1064, 1069,
1071, 1072, 1073, 1073, 1073, 1075,
1075, 1076, 1077, 1079, 1079, 1079,
1100, 1104, 1111, 1116, 1118, 1120,
1121, 1125, 1126, 1129, 1132, 1133,
1158, 1163, 1171, 1174, 1174, 1175,
1176, 1178, 1180, 1198, 1198, 1200,
1204, 1205, 1205, 1206, 1217, 1224,
1229, 1238, 1256, 1257, 1279, 1282,
1284, 1292, 1293, 1296, 1299, 1299,
1301, 1303, 1303, 1303, 1304, 1304,
1305, 1305, 1305, 1306, 1310, 1311,
1313, 1318, 1321, 1322, 1322, 1324,
1325, 1325, 1332, 1333, 1334, 1335,
1338, 1339, 1345, 1346, 1346, 1346,
1347, 1347, 1347, 1347, 1349, 1349,
1350, 1350, 1352, 1353, 1357, 1359,
1359, 1362, 1363, 1363, 1363, 1364,
1364, 1364, 1365, 1366, 1367, 1367,
1369, 1372, 1373, 1375, 1375, 1376,
1376, 1377, 1377, 1377, 1378, 1380,
1380, 1380, 1380, 1383, 1383, 1389,
1390, 1390, 1390, 1390, 1390, 1390,
1391, 1392, 1392, 1392, 1392, 1393,
1397, 1400, 1400, 1401, 1401, 1402,
1402, 1402, 1402, 1402, 1404, 1405,
1405, 1409, 1413, 1415, 1416, 1416,
1418, 1420, 1420, 1422, 1423, 1424,
1425, 1427, 1427, 1427, 1427, 1428,
1428, 1428, 1429, 1430, 1434, 1435,

1435, 1437, 1437, 1438, 1440, 1440,
1440, 1442, 1442, 1442, 1444, 1446,
1446, 1446, 1449, 1449, 1449, 1453,
1453, 1453, 1454, 1458, 1459, 1459,
1462, 1464, 1464, 1464, 1464, 1465,
1465, 1465, 1465, 1466, 1467, 1469,
1470, 1470, 1470, 1470, 1470, 1470,
1471, 1472, 1473, 1474, 1477, 1477,
1479, 1479, 1480, 1481, 1481, 1481,
1482, 1482, 1482, 1482, 1483, 1488,
1488, 1488, 1489, 1490, 1490, 1493,
1493, 1493, 1494, 1496, 1497, 1499,
1503, 1504, 1505, 1506, 1507, 1508,
1510, 1511, 1513, 1515, 1524, 1525,
1530, 1532, 1532, 1533, 1535, 1536,
1537, 1538, 1541, 1546, 1572, 1581,
1601, 1609, 1635, 1636, 1637, 1637,
1639, 1640, 1645, 1648, 1650, 1652,
1659, 1671, 1671, 1677, 1679, 1687,
1693, 1695, 1698, 1704, 1705, 1712,
1718, 1723, 1725, 1729, 1729, 1742,
1756, 1757, 1760, 1763, 1765, 1770,
1770, 1771, 1776, 1777, 1778, 1782,
1790, 1794, 1795, 1795, 1796, 1796,
1797, 1800, 1800, 1801, 1801, 1802,
1804, 1805, 1805, 1808, 1811, 1812,
1813, 1814, 1816, 1818, 1825, 1826,
1829, 1830, 1831, 1833, 1838, 1843,
1847, 1855, 1858, 1858, 1858, 1863,
1866, 1870, 1871, 1871, 1873, 1880,
1882, 1883, 1885, 1887, 1887, 1888,
1889, 1889, 1890, 1894, 1896, 1897,
1898, 1900, 1901, 1902, 1902, 1902,
1903, 1907, 1907, 1908, 1919, 1921,
1922, 1926, 1932, 1933, 1936, 1936,
1952, 1952, 1953, 1955, 1966, 1971,
1978, 1981, 1986, 1987, 2001, 2002,

vāsi' (Ar.) Geniş, boi	319, 320, 320, 324, 336, 340, 341, 341,
v. 5237	349, 356, 370, 390, 400, 405, 409, 410,
vasiyyet	412, 416, 420, 426, 427, 427, 431,
v. it- 1. Vasiyette bulunmak, vasiyet etmek	434, 435, 436, 437, 438, 447, 449, 452,
v. i.-di 1220	453, 458, 464, 465, 465, 482, 494, 494,
v. i.-diler 4435	504, 505, 505, 506, 508, 508, 508, 509,
2. Emretmek, buyurmak	509, 510, 510, 513, 514, 514, 514, 514,
v. i.-di ... <i>ikrâr-nâme yazdı Mekke</i>	516, 517, 517, 519, 520, 521, 524, 525,
<i>kaḫmına/virdi vasiyyet itdi...5125</i>	526, 527, 528, 528, 528, 529, 530, 530,
vatan (Ar.) Vatan	530, 531, 532, 532, 533, 533, 534, 534,
v.+uma 1970	534, 534, 535, 535, 535, 536, 537, 537,
vāv (Ar.) Vav harfi	538, 538, 540, 540, 541, 541, 542, 543,
v. 5499	544, 544, 544, 545, 545, 549, 553, 553,
va'z (Ar.) Öğüt, nasihat	554, 554, 554, 554, 555, 557, 559, 562,
v. 494	568, 572, 574, 582, 583, 585, 586, 595,
vaz' (Ar.) Hareket	595, 596, 610, 614, 614, 615, 627, 627,
v. 894, 895, 905	630, 636, 637, 638, 640, 640, 642, 642,
vaz'-ı Bâtine Yer adı	643, 644, 646, 648, 649, 651, 655, 666,
v. 907	674, 676, 676, 680, 682, 686, 688, 688,
vazife	688, 688, 689, 708, 709, 719, 725, 727,
v. it- Görev saymak, görev addetmek	727, 728, 733, 733, 734, 734, 742, 745,
v. i.-di 3887	747, 747, 748, 749, 750, 755, 758, 759,
ve Ve	759, 762, 765, 766, 785, 785, 788, 793,
v. 2, 3, 8, 11, 11, 14, 14, 15, 15, 16, 17,	793, 793, 801, 803, 805, 808, 808, 808,
17, 18, 19, 20, 21, 25, 26, 29, 29, 36, 43,	808, 809, 810, 810, 810, 811, 813, 817,
44, 45, 46, 47, 49, 49, 52, 53, 54, 55, 56,	817, 818, 823, 823, 827, 828, 830, 830,
57, 59, 59, 61, 63, 76, 76, 76, 77, 79, 89,	833, 836, 839, 839, 842, 845, 848, 849,
89, 90, 96, 97, 98, 99, 99, 100, 100, 102,	853, 855, 855, 855, 863, 867, 868, 870,
102, 102, 106, 107, 110, 115, 117, 119,	871, 872, 872, 872, 875, 877, 878, 878,
120, 121, 123, 128, 129, 137, 186, 188,	879, 879, 879, 879, 880, 880, 880, 880,
194, 197, 199, 201, 202, 204, 205, 212,	881, 881, 885, 885, 885, 886, 886, 886,
213, 214, 216, 225, 227, 231, 231, 235,	886, 887, 887, 888, 888, 888, 888, 889,
236, 237, 239, 239, 241, 245, 247, 249,	889, 889, 889, 891, 892, 892, 892, 894,
250, 253, 253, 255, 256, 256, 258, 258,	894, 898, 899, 899, 902, 902, 902, 902,
258, 258, 265, 266, 267, 271, 276, 279,	902, 902, 902, 903, 903, 903, 905, 905,
282, 283, 285, 286, 287, 287, 288, 292,	908, 908, 909, 911, 912, 914, 914, 920,
293, 310, 312, 315, 318, 318, 319, 319,	921, 925, 930, 932, 938, 939, 940, 941,

v.-maz 1286, 1995, 2136, 2571, 2571, 5582, 5685
v.-mazsın 1155
v.-miş 2056, 2402, 2709, 3088, 5669
v.-mişlar 4370
v.-sa 690, 1730, 1762, 2155, 2705, 3765, 3983, 4489, 4586, 4587, 4596, 4750, 5463, 5492
v.-salar 4756, 4757
v.-sun 4344
v.-up 1619, 2137, 2446, 2759, 2916, 3356, 5250
v.-ur 2002, 2002, 2009, 2023, 2044, 2051, 2060, 2102, 2121, 2122, 2122, 2123, 2123, 2172, 2172, 2173, 2173, 2173, 2223, 2757, 2881, 2888, 3112, 3589, 4490, 4491, 4491
v.-uram 268, 4614
v.-urdtı 293
v.-urlar 1942, 2041, 2214, 2214, 2215, 2831, 2849, 2915, 3101, 3209, 3744, 4496, 4511, 5094
v.-urmuş 2457
v.-ursın 2643
v.-ursa 2862, 4716, 5582
v.-ursan 313, 2862
→ere v., galata v., gögline v., uykuya v., yakın v.
varabil- Gidebilmek, ulaşabilmek
v.-enler 1951
varduğu [**< var idüğü**] Olduğu, bulunduğu, mevcudiyeti
v.+n 4758
v.+na 851
varak (Ar.) Varak, yaprak
v. 1501

Varden Yer adı
v.+i 3402
varıl- Varılmak, ulaşılmak, gidilmek
v.-ur 1946
varlık Var olma, mevcudiyet
v.(g)+ın 931
vasf (Ar.) Vasıf, nitelik, hâl, sıfat
v.+a 5396
v.+ı 561, 1416, 3394, 5479
v.+ıla 4048
v.+ın 5354
v.+ını 2226, 4781
v. **it-** Nitelemek, vasfetmek
v. **i(d)-emez** 560
v. **i.-mek** 3881
v. **i.-se** 375
v. **a gel-** Tarif edilmek, anlatılmak, vasfedilmek
v. **g.-mez** 1638, 2246, 3291, 4228, 4306, 4378, 5008, 5395
v. **ın it-** Vasfetmek
v. **i(d)-emez** 5751-52
v. **-ı cemil** Güzel sıfat
v. **c.+i** 26
Vâsık Billâh Kişi adı
v. 4554
v.+i 4579
vâsıl
v. **ol-** Ulaşmak, kavuşmak
v. **o.-ur** 1543
Vâsıt Yer adı
v. 5499, 5511
v.+da 5503
v.+un 5505
vâsıta (Ar.) Vasıta, vesile, aracılık
v.+sıyla 1727, 1903

- 5240, 5241, 5243, 5259, 5270, 5271, 5272, 5275, 5278, 5279, 5281, 5284, 5284, 5285, 5316, 5322, 5323, 5349, 5350, 5370, 5375, 5399, 5401, 5402, 5403, 5412, 5417, 5425, 5460, 5483, 5491, 5494, 5516, 5526, 5527, 5547, 5549, 5589, 5594, 5594, 5595, 5599, 5635, 5637, 5654, 5666, 5667, 5672, 5684, 5684, 5685, 5686, 5687, 5687, 5688, 5693, 5746, 5746, 5777, 5778, 5852, 5884
- v.+ıdı 320, 1167, 1259, 1819, 2640, 3563, 3614, 3627, 3631, 3643, 3803, 3879, 4118, 4154, 4165, 4224, 4450, 4626, 4630, 4635, 4893, 4899, 5003, 5303, 5304, 5305, 5306, 5309, 5383, 5553, 5573, 5646, 5690, 5748, 5759, 5846
- v.+ımsı 367, 1647, 3821, 3822, 3853, 4130, 4722
- v.+ımıssa 2301
- v.+ısa 117, 119, 120, 855, 864, 985, 1143, 1728, 1809, 2265, 3158, 4995
- v.+sa 3985, 4462
- v. eyle-** Yaratmak, yoktan var etmek
- v. e.-di 114, 550
- v. e.-mekden 115
- v. ol-** Zuhur etmek, ortaya çıkmak, meydana gelmek
- v. o.-ur 2440
- var-** Varmak, gitmek, ulaşmak
- v.-a 353, 384, 705, 797, 1150, 3754, 4085, 4557, 4666, 4672
- v.-acığı 1909
- v.-alar 3931
- v.-am 305, 1141
- v.-amadı 4086
- v.-amaz 2120, 5071
- v.-an 1944, 2136, 2168, 2217, 5596
- v.-anı 4099
- v.-an 4372
- v.-anlar 3555
- v.-dı 76, 80, 164, 178, 220, 223, 366, 618, 699, 1165, 1233, 1247, 1557, 1565, 1575, 1576, 1594, 1597, 1597, 1626, 1972, 2014, 2200, 2203, 2431, 2733, 2734, 3055, 3136, 3362, 3607, 3630, 3668, 3755, 3906, 3916, 3920, 3922, 4015, 4049, 4050, 4085, 4091, 4093, 4095, 4096, 4121, 4125, 4191, 4195, 4202, 4217, 4217, 4225, 4248, 4255, 4271, 4282, 4345, 4352, 4357, 4459, 4556, 4611, 4612, 4632, 4651, 4659, 4676, 4682, 4687, 4730, 4763, 4778, 4779, 4801, 4812, 4820, 4905, 4930, 5003, 5047, 5149, 5162, 5163, 5362, 5423, 5435, 5442, 5471, 5483, 5554, 5601, 5639
- v.-dılar 395, 990, 1258, 1561, 1569, 1577, 1578, 1579, 1782, 2017, 2098, 2137, 2647, 2938, 3227, 3354, 3438, 3452, 3459, 3578, 3646, 3723, 3898, 3950, 4198, 4228, 4315, 4849, 4932, 4938, 5193, 5218, 5711, 5712
- v.-dılarsa 4086
- v.-duk 3777, 4559
- v.-dun/v.-dım 475, 1265, 1266, 1819, 3285, 3287, 4337, 4338
- v.-gül 350
- v.-ıcak 184, 733, 1559
- v.-ımadı 4667
- v.-ımaz 2802, 3871
- v.-ınca 617
- v.-ıvardur 639
- v.-ımadı 5430
- v.-ımağa 3623

2609, 2873, 2914, 3135, 3293, 3321,
3367, 3708, 3712, 3721, 3775, 3826,
3964, 4051, 4085, 4109, 4149, 4241,
4242, 4243, 4252, 4282, 4285, 4323,
4339, 4373, 4381, 4381, 4517, 4565,
4575, 4582, 4714, 4763, 4780, 5300,
5344, 5349, 5401, 5540, 5602, 5693,
5738

v.+dan 115

v.+di 292, 923, 1157, 1166, 1503, 1864,
3034, 3151, 3409, 3547, 3630, 3755,
4269, 4485, 4607, 4704, 4724, 4759,
4798, 4906, 5207, 5504, 5587, 5606,
5717, 5808

v.+dur/v.+dir 45, 92, 175, 226, 391, 401,
420, 420, 440, 440, 442, 471, 501, 546,
588, 659, 713, 713, 716, 728, 735, 744,
744, 745, 750, 775, 806, 812, 821, 823,
826, 829, 833, 841, 843, 849, 851, 858,
859, 860, 868, 869, 875, 876, 882, 884,
899, 901, 1011, 1018, 1021, 1022, 1028,
1083, 1087, 1091, 1094, 1109, 1112,
1116, 1124, 1185, 1240, 1267, 1293,
1293, 1357, 1367, 1407, 1421, 1423,
1425, 1430, 1430, 1438, 1439, 1448,
1454, 1458, 1459, 1463, 1466, 1471,
1475, 1476, 1478, 1483, 1488, 1499,
1522, 1532, 1560, 1580, 1589, 1620,
1654, 1718, 1736, 1745, 1766, 1821,
1858, 1867, 1867, 1910, 1927, 1930,
1934, 1938, 1953, 1984, 1994, 2045,
2048, 2048, 2049, 2053, 2066, 2073,
2080, 2109, 2114, 2114, 2116, 2123,
2133, 2133, 2158, 2163, 2165, 2167,
2168, 2207, 2209, 2239, 2261, 2283,
2310, 2316, 2321, 2322, 2327, 2328,
2345, 2346, 2349, 2353, 2353, 2356,

2357, 2358, 2376, 2380, 2380, 2385,
2385, 2401, 2410, 2413, 2417, 2418,
2420, 2422, 2425, 2426, 2434, 2440,
2443, 2444, 2448, 2452, 2452, 2458,
2459, 2488, 2607, 2641, 2664, 2665,
2666, 2678, 2680, 2685, 2690, 2703,
2704, 2715, 2738, 2751, 2770, 2771,
2774, 2777, 2778, 2782, 2788, 2790,
2801, 2804, 2808, 2894, 2896, 2900,
2910, 2917, 2918, 2919, 3064, 3065,
3066, 3071, 3128, 3131, 3214, 3220,
3234, 3269, 3286, 3301, 3302, 3304,
3305, 3305, 3306, 3308, 3309, 3364,
3419, 3420, 3421, 3423, 3440, 3446,
3449, 3449, 3455, 3470, 3471, 3479,
3505, 3506, 3509, 3510, 3511, 3524,
3533, 3537, 3538, 3538, 3540, 3544,
3545, 3546, 3551, 3570, 3572, 3574,
3587, 3593, 3598, 3636, 3651, 3652,
3661, 3674, 3736, 3737, 3738, 3766,
3843, 3860, 3904, 3917, 3970, 3971,
3972, 3976, 3992, 4022, 4033, 4038,
4093, 4103, 4104, 4150, 4175, 4182,
4186, 4190, 4221, 4244, 4245, 4253,
4296, 4297, 4297, 4299, 4301, 4318,
4321, 4329, 4332, 4335, 4419, 4419,
4420, 4420, 4421, 4427, 4438, 4440,
4442, 4443, 4448, 4451, 4452, 4504,
4504, 4508, 4509, 4520, 4523, 4532,
4538, 4567, 4568, 4571, 4581, 4582,
4597, 4606, 4606, 4623, 4689, 4689,
4690, 4753, 4754, 4785, 4806, 4860,
4864, 4875, 4898, 4921, 4923, 4924,
4925, 4928, 4972, 4973, 4978, 4979,
5007, 5009, 5009, 5014, 5018, 5032,
5043, 5052, 5072, 5073, 5074, 5098,
5098, 5132, 5164, 5176, 5189, 5239,

v. gel- Vahiy inmek, vahiy gelmek
v. g.-di 4646
v. getir- (Cebrail a.s.) Vahiy getirmek
v. g.-di 653
v. it- (Allah) Vahyetmek
v. i.-di 3229
vākı' (Ar.) Gerçek
v.+da 1682
 →nesr-i v., nesrül'-v.
v. ol- Vukubulmak, meydana gelmek, olmak
v. o.-dı 5816
v. o.-acagını 1630-31
v. o.-mışdır 2499
v. o.-ur 1693, 1704-05
v. o.-ursa 35
vākı'a (Ar.) Hadise, olay, vaka
v.+nun 3284, 5817
vakf
v. eyle- Bağışlamak, vakfetmek
v. e.-di 3411, 4991
v. it- Bağışlamak, vakfetmek
v. i.-diler 5360
vākıf
v. ol- Bilmek, öğrenmek
v. o.-madığı 376
vakt/vakit (Ar.) Vakıt, zaman
v. 51, 52, 62, 200, 281, 406, 645, 660,
 1245,1660, 1677, 1684, 1709, 1711, 1712,
 1713, 1883, 2105, 2256, 2619, 2710,
 2753, 2887, 3025, 3029, 3114, 3131,
 3197, 3222, 3226, 3264, 3384, 3392,
 3434, 3483, 4046, 4118, 4125, 4150,
 4551, 4772, 4948, 5013, 5050, 5215,
 5266, 5294, 5421, 5422, 5503, 5527,
 5626, 5628, 5657, 5762, 5765, 5767,
 5771, 5815, 5852, 5853, 5868

v.+de 1106, 1148, 1841, 1843, 2106,
 4110, 4425, 4701, 5467, 5837, 5875
v.+den 1049, 1569, 5124, 5280, 5856
v.+dür 403
v.+e 398
v.+i 1840, 2472, 2997, 4385, 5656, 5656,
 5657
v.+idür 5657
v.+in 1078, 1657, 2170, 2210, 3392, 4943
v.+inde 1088, 1107, 1202, 1259, 1385,
 2411, 3872, 3874
v.+inden 1386
v.+ine 2997, 5235
v.+iydi 4646
v.+iydi 1245
v.+iymiş 2710
 →ol v., şimdiki v., yemiş v.i, zevâl-i v.,
 zuhur v.i
v.-i mu'ayyen Muayyen zaman
v. 5852-53
vakti ki Ne zaman ki, ...dığı vakit
v. 161, 232, 336, 798, 1084, 1115, 1197,
 1327, 1328, 1868, 1894, 1898, 1901,
 2575, 2894, 2974, 3208, 5669
vālih
v. ol- Şaşakalmak, şaşırnak
v. o.-dı 615-16
var Yok karşıtı, mevcut, var
v. 147, 218, 286, 292, 292, 319, 335, 345,
 384, 441, 727, 762, 817, 818, 822, 1029,
 1032, 1034, 1037, 1101, 1119, 1167,
 1183, 1183, 1249, 1340, 1366, 1380,
 1395, 1396, 1396, 1405, 1452, 1512,
 1544, 1565, 1900, 1900, 1901, 2016,
 2030, 2033, 2050, 2145, 2174, 2185,
 2186, 2253, 2296, 2297, 2301, 2312,
 2324, 2405, 2474, 2477, 2576, 2605,

4073, 4119, 4124, 4186, 4203, 4232,
4275, 4424, 4481, 4548, 4566, 4620,
4675, 4718, 4764, 4775, 4796, 4987,
5002, 5137, 5274, 5357, 5357, 5426,
5481, 5511, 5555, 5564, 5566, 5610,
5659, 5659, 5680, 5682, 5848
ü.+dür 246, 513, 531, 724, 758, 759,
2561, 2740, 4501

→bunun ü.ne, taht ü.ne geç-

üzil- Kopmak, ayrılmak

ü.-ür 4303

üzim bk. üzüm

üzre 1. Üst, üzerinde, üzerine

ü. 1286, 2768, 3041, 3825

ü.+dür 502

2. ed. Göre

ü. 515, 901, 1379, 1403, *hükemâ kavli*

üzre..1495

3. Gibi, (bu) yolda, (bu) biçimde

ü. ... *üç vech üzre ki*..8

→dalâlet ü. kal-, yizi ü.

üzüm/üzim Üzüm

ü. 398, 400, 1110, 1395, 3839, 4285,

4291, 4300

ü.+di 398

ü.+e 4293

ü.+ini 4781

ü.+inün 5291

→ak ü., kuru ü.

V

vâcib (Ar.) Gerekli, lüzumlu; vacip

v.+dür 4, 348, 3762

vacibü'l-ımtisāl Gerekli, lüzumlu

v. i.+dür 12

va'd

v. **eyle-** Söz vermek, vaat etmek, taahhütte

bulunmak

v. e.-di 1210

v. **it-** Söz vermek, vaat etmek, taahhütte
bulunmak

v. i.-di 5036

va'de

v. **iriş-** Eceli gelmek, vadesi dolmak

v. i.-di 296

v. i.-miş 714

v. **tamām ol-** Ecel gelmek, vadesi dolmak

v. o.-a 634

v. o.-ıcağ 4802

vâdi (Ar.) Vadi

v. 2189, 5617

→bâbü'l-v.

v.-**yi Cehennem** Yer adı

v. 5661

v.-**yi Karıdeye** Yer adı

v. k.+ye 2173

v.-**yi Zerver** Yer adı

v.+e 4962

vâdî'l-Metîne Yer adı

v. 5593

vâdî'l-Nesir Yer adı

v. 5590

vâdî'l-'Ukâb Yer adı

v. 5591

vadî'r-ramâd Yer adı

v. 5670

Vâdi' İbn-i Şedîd İbn-i 'Ad Kişi adı

v. a.+durur 5617

vahşet

v.-**i âsümân** Gökten gelen musibet,

semavi afet

v. 1663

vahy

v. **eyle-** (Allah) Vahyetmek

v. e.-di 5630

üre- Çoğalmak, artmak

ü.-mediler 3725

ürindele- İyisini seçmek, iyisini yeğlemek

ü.-diler 426

ürk- Korkmak, çekinmek

ü.-miş 3087

Ümek Yer adı

u. 2213

'üryân (Ar.) Çıplak

ü. 1487

ü.+dur 4709

üsr

üsrü'l-bevl Sidiği tutulmak, işeyememek

ü. 1887

üst Üzeri, üst

ü.+i 2772

ü.+idür 4327

ü.+imde 3650

ü.+inde 590, 857, 865, 922, 1099, 1116,

1259, 1379, 1407, 1659, 1965, 1967,

1967, 1971, 1989, 2073, 2277, 2352,

2359, 2565, 2566, 2577, 2578, 2580,

2641, 2819, 2822, 2845, 3040, 3206,

3270, 3288, 3865, 3938, 4094, 4505,

4624, 4786, 5084, 5458, 5494, 5667

ü.+indedür 2277, 3944

ü.+indeki 470, 1100, 4584

ü.+inden 1124, 2362

ü.+lerine 5605

ü.+üne/ü.+ine 196, 306, 785, 1409, 1628,

1787, 1824, 1857, 1963, 1964, 1974,

1997, 2143, 2210, 2279, 2372, 2381,

2622, 2829, 3205, 3324, 3235, 3417,

3448, 3850, 3925, 3928, 4088, 4120,

4441, 4575, 4578, 4681, 4814, 5554, 5674

ü.+ünü 3414

ü.+ünüzde 935

→yir u.i

ü.i altına in- Yerle bir olmak, helâk olmak

ü. i.-er 1997

üt- Yakmak

ü.-seler 2970

üveyik Üveyik

ü.(g)+ün 4124

üyez/üvez At sineği, tatarcık

ü. 989, 1880

ü.+ün 1029

üzer Üzer, üst

ü.+lerinde 5609

üzeri Üzeri, üst

ü.+nde 365, 496, 516, 569, 574, 604, 692,

816, 1246, 1288, 1366, 1394, 1395, 1581,

1668, 1669, 1957, 2284, 2286, 2328,

2371, 2461, 2462, 2605, 2631, 2648,

2737, 2739, 2751, 2781, 3041, 3123,

3269, 3288, 3339, 3450, 3536, 3598,

3708, 3909, 3963, 3979, 3999, 4007,

4027, 4051, 4084, 4097, 4156, 4222,

4283, 4381, 4450, 4581, 4582, 4618,

4809, 4884, 4912, 5068, 5262, 5319,

5378, 5495, 5590, 5603, 5676

ü.+ndedür 2469, 2789, 4622

ü.+ndeki 3590

ü.+nden 578, 1583, 2972

ü.+ne 104, 164, 389, 429, 518, 522, 527,

723, 755, 770, 818, 947, 1089, 1165,

1189, 1413, 1576, 1591, 1740, 2499,

2588, 2637, 2697, 2732, 2740, 2866,

2974, 3085, 3101, 3110, 3144, 3187,

3192, 3259, 3275, 3276, 3366, 3373,

3374, 3382, 3383, 3398, 3573, 3602,

3655, 3656, 3667, 3676, 3795, 3876,

3910, 3960, 3961, 3997, 3997, 4058,

'uzuv (Ar.) Organ, üye, aza

u. 80

Ü

ü bk. u

ücret (Ar.) Karşılık, bedel, ücret

ü.+içün 4740

üç Üç

ü. 8, 10, 401, 663, 795, 909, 1052, 1055,
1208, 1212, 1373, 1373, 1374, 1384,
1387, 1388, 1388, 1558, 1559, 1628,
1631, 1723, 1994, 2238, 2319, 2380,
2416, 2500, 2519, 2526, 2534, 2590,
2662, 2685, 2788, 2791, 3144, 3155,
3203, 3309, 3321, 3395, 3401, 3418,
3422, 3431, 3537, 3635, 3635, 3756,
3814, 4007, 4099, 4330, 4340, 4539,
4601, 4651, 4661, 4664, 4929, 5037,
5043, 5232, 5243, 5244, 5338, 5379,
5445, 5482, 5483, 5483, 5504, 5506,
5574, 5805, 5823, 5826

ü.+inün 1168

üçer Her defasında üç, üçer

ü. 3372

üçüncü/üçüncü Üçüncü

ü. 407, 941, 965, 1215, 1231, 1878, 2512,
3467, 3696, 3900

ü. felek Üçüncü kat gök

ü. f.+de 1382

ülfet

ü. dut- Alışmak, kaynaşmak

ü. d.-dı 4855

ü. it- Alışmak, kaynaşmak

ü. i.-di 4833

Ümeyye

→Benî Ü.

ümi'd/ümi'iz

ü. dut- Ummak, ümit etmek, ümit
bağlamak

ü. d.-aram 485

ü.i kes- Umudu kalmamak, artık bir şeyin
olacağını beklememek

ü. k.-diler 2149

ümmet (Ar.) Aynı dine mensup topluluk,
cemaat, ümmet

ü.+im 4139, 4674

ü.+imden 4727

ü.+ümün 3989

ümmeteyin

→sâhibül-ü.

ümm

ümmü'l-cibâl mec. Kaf dağı

ü. 2632

ümmü'l-ecsâd mec. cıva madeni

ü. 2953

ün

ü. eyle- Seslenmek, bağırarak, haykırmak

ü. e.-diler 5556

ü. e.-nüz 5556

ü.ler gel- Sesler duyulmak, sesler
işitilmek

ü. g.-di 1825

Ündülüs Yer adı

ü. 452, 2212, 2254, 2805, 4747, 5142

ü.+de 2458

ü.+e 2172, 2644, 4755

ü.+ün 464, 1458

→nehr-i Ü.

ünx

ü. dut- Alışmak, ülfet etmek

ü. d.-ar 3916

- uykudan u.
- uyandır-** Harekete geçirmek, hareket ettirmek
u.-ur 1655
- uyuş-** Canlılığını kaybetmek, uyuşmak
u.-miş 2331
- uyku** Uyku
u.+da 1973
u.+ya 1972
u.+yıla 264
- u.dan ol-** Uyanmak, uykudan olmak
u. o.-dılar 1975
- u.dan uyan-** Uyanmak
u. u.-dı 1975-76
- u.su gel-** Uykusu gelmek, uyku bastırmak
u.(muz) g.-mesün 5861
- u.ya var-** Uyumak, uykuya geçmek
u. v.-dı 1972
- uyu-** Uyumak, uykuda olmak
u.-dı 3932
u.-madı 4128
u.-mazzın 4129
- 'Uyuk** (Ar.<'Ayyuk) Yer adı
u. 1327
- uyumış**
u. **gönül** Gaflet içinde olan kalp
u. g.+lere 494
u. **göz** Gerçekleri göremeyen göz, manevi olarak körelmiş göz
u. g.+lere 494
- uyuz** Uyuz, bir deri hastalığı
u. 2062, 2064, 3160
u.+a 2315
u.+dan 2063
u. **ol-** Uyuz hastalığına tutulmak, uyuz olmak
u. o.-maz 4870-71
- u. o.-sa 776
u. o.-ur 2063, 4587
- uyuzluk** Uyuz hastalığı
u. 5776
- uza-** Uzaklaşmak, büyümek
u.-dı 397
- uzak** Uzak
u. 1346
- uzan-** Uzanmak
u.-dı 396
u.-ur 1769
- uzat-** (El, kol) Uzatmak
u.-dı 1166
u.-sa 786
- 'Uzra** Medine'nin diğer adı
u. 5126
- uzun** 1. Kısa karşıtı, uzun
u. 858, 1484, 1711, 1714, 1868, 2057, 3021
u.+dur/u.+dır 2586, 3203, 5883
2. Büyük
u. ... *anuş gözleri uzun olur...*2937
3. Uzunluk
u.+ı 1985, 2157, 2197, 2407, 2509, 2669, 3300, 3320, 3423, 3536, 3849, 4334, 5507, 5877
u.+ımı ... *anuş uzumum enini Allahü te 'alâ dan gayrı kimesne bilmez...*1928
→'ömri u. ol-
- uzun uzun** Çok uzun
u. 2873
- u. yıldız** Kuyruklu yıldız
u. 1715
- uzunluk/uzunluk** Uzunluk
u.(g)+ı 602, 603, 1043, 1996, 2228, 3430, 3534, 3712, 4226, 4752, 4753
u.(g)+ına 1935

- u.-salar 3032
11. İsbet etmek
u.-dı 1678
12. Basmak, soymak
u.-urlar *ve pülâd anda az olur ol vilâyetden çıkarmaz bâzirgânları ururlar* 3035
13. Denk gelmek, etkisi altına almak
u.-sa *eger bir kişiye bir kez ursa fil-hâl öfürdi...* 5807
14. Sokmak, zehirlemek
u.-a 1162, 1163
15. Sürüklemek, çarpmak
u.-up ... *şıv anları ol/yoldan gitmege komaz götürür kayıpya urup helâk ider...* 1943
16. Parçalara ayırmak, vurmak
u.-dılar 1962, *getürdiler ol tulumları urdılar dahu birbirine bağladılar...* 1963
17. *mec.* Helâk etmek, yerle bir etmek
u.-dı ... *nâ-gâh Allahü te'âlâ bir kıra yıl gönderdi urdı* 4576
→agzın u., bogazını çengäle u., bünyâdın u., dag u., el(in) u., karşı u., kırğa u., kulagını kapuya u., lâf u., mehmiz u., muhlar u., üzerine kilid u., mancıka u., mevc u., od u., terkin u.
- urmak** Vurma, çarpma
u.(g)+a 2419
- urıl-**
→kilidler u.
- urış-** Dövüşmek, çarpışmak, vuruşmak
u.-urlar 3666
- 'Urve bin Mes'ud** Kişi adı
u.+un 4778
- 'Urvetübnü'z-Zübeyr** Kişi adı
u. 5794
- usta** (F. < ustâd) Reis, bey
u.+larına 1869
- uş** 1. İşte, şimdi
u. 296, 1272, 1412, 3753
2. *sf.* Bu, işte bu
u. 1151, 1978, 3781
- uşak** Küçük, ufak
u. 968, 969, 5285
- utan-** 1. Sıkılmak, utanmak, hayâ etmek
u.-gil 3243
u.-magıl 3244
2. Çekinmek, korkmak
u.-mak ... *zîrâ ki öldükden sonra utanmak ve korku/gider...* 1224
- utangân** Utangaç
u.+dı 3232
- 'Utârid** (Ar.) Yer adı; Merkür
u. 1396
u.+dür 965
→felek-i 'U., sıfat-ı 'U., tab'-ı 'U.
- uvacık** Ufacık, parçacık, parça
u. 3807
- uvağ** Ufak, küçük
u. 2809
u.+dur 2511
- uvan-** Ufanmak, kınılmak, parçalanmak
u.-masun 3405
- uy-** Uymak
u.-maduk 5614
u.-masa 983
→sözine u.
- uyan** Dizgin, gem, yular
u. 3856
- uyan-** 1. (Uykudan) Uyanmak
u.-dı 1976
2. *mec.* Gerçekleri anlamak, doğruyu bulmak
u.-dılar 495

- kibritlerin u.sı
- 'ulūm** (Ar.) İlimler
u.+a 1401
u.+ı 1306
→mecma'-i u.-ı hikmet
- 'ulvī**
→'ālem-i u., merkez-i u.
- um-** Beklemek, ümit etmek
u.-ardı 1572
- 'Umeyre** Kişi adı
u. 3895, 3900
u.+yi 3896
u.+yile 3896
- 'ummān** (Ar.) Okyanus
u.+da 2992, 4869, 5278
u.+dan 3089
u.+ıla 3086
u.+un 1482, 2107, 4180
- 'Ummān** Yer adı
u. 2065, 3087
u.+a 2060, 2113, 2122, 3091, 3092, 4181, 4909
- umūr**
u.-ı **dünyā** Dünyevi işler, dünya hayatı ile ilgili meseleler
u. d.+nun 3-4
u.-ı **dīniyye** Dini meseleler, din işleri
u. d.ye 1400
- unşur** (Ar.) Unsur, öge
u.+dan 963, 1896
u.+dur 963
u.+un 1736
u.-ı **şerīf** Kıymetli madde
u. ş.+dür 1652
- unut-** Unutmak, hatırdan çıkarmak
u.-mayavuz 5172
- ur** Ur
u. 5840
- ur-** 1. Vurmak, çarpmak
u. 3229
u.-dı 1865, 2203, 3230, 3240, 4460
2. Dövmek
u.-dılar 4358, 4932, 5701
u.-urdu 3529
3. Öldürmek, avlamak
u.-dı 3458
u.-dılar 1216, 3647
u.-urdu 4099, 4099
u.-urlar 5089
4. Sürmek, koymak; sürtmek, çalmak
u.-a *kim ki bu yüzüğü 'akreḥ zahmına ura zahmetin sākin kıla...* 3042
u.-alar 2902
u.-ur 3523
u.-urlar 2915, 3101
5. Elini dokundurmak, değḍirmek, sürmek
u.-dı 3199
u.-sa 4505
6. Üflemek, çalmak
u.-a 635, 3209
u.-ınca 105
7. Giymek, takmak
u.-asız 4480
u.-dı 4204
8. İki şeyi birbirine çarptırmak, değḍirmek
u.-ıcak ... *ve li-hāzā görmez/misin ki bir taş bir taşa urıcak...* 1533
u.-urlar 3553
9. Batırmak, saptırmak
u.-ıcak 3031
10. Nişan alarak atmak
u.-ur ... *melekül'-mevtiḡ elinde bir ḡarbesi vardır anuḡla şararan yapraḡı urur düşürür...* 716

'udî (Ar.) Uda ait, bir cins ceza'

u. 2867

ufak Küçük, ufak

u. 2986

uğra- 1. Gitmek, uğramak

u.-dı 67, 4064, 4678, 5517

u.-dıydı 4288

u.-muş 2681, 4999

u.-maz 2170

u.-r 2223

u.-yan 3117

2. Karşılaşmak, rastlaşmak, tesadüf etmek

u.-dı ... *gider-iken bir ferişteye*

uğradı...2235

3. İsbet etmek, değmek

u.-sa ... *vaktâ ki anuy dahu üzerine şuv*

uğrasa...2974

uğrat- Manız kılmak, duçar etmek

u.-muş 2125

uğrı Hırsız

u. 3803

uğrılık Hırsızlık

u.(g)+a 1376

u.(g)+ı 2551

uğunmak Bayılma, baygınlık

u. 5774

uğurla- Çalmak, sirket etmek

u.-dım 3803

u.-yacak 3441

uhdūd

→ashâbü'l-u.

Uhud Yer adı

u. 2659

'**Ukâb**

→vâdî'l-U.

'**ukalâ**

u.-yı Hind Hint filozofları

u. 1525

u.-yı Yunan Yunan filozofları

u. 1525

uķaru bk. yukaru

ulaşık Bitişik, bağlı

u.+dur 2632

ulaş- Kavuşmak, karışmak

u.-maz 2026

u.-ur ... *anda şü eczaları ne kadar var-ısa*

birbirine/ulaşur...1810

ulaşdur- Karıştırmak, içine atmak

u.-mayınca 1538

'**ulemâ** (Ar.) Âlimler

u. 582

u.+yı 230

'**u.-i fuhûl** İleri gelen alimler, belli başlı

âlimler

u. 3828

u. f.+dan 1238

ulu 1. Büyük, yüce, azametli, ulu

u. 163, 389, 477, 563, 671, 913, 1499,

1606, 1870, 2005, 2006, 2008, 2009,

2052, 2073, 2073, 2102, 2128, 2132,

2156, 2196, 2209, 2227, 2292, 2366,

2376, 2385, 2660, 3269, 3409, 3470,

3470, 3516, 3566, 3567, 3756, 3756,

3834, 4020, 4189, 4258, 4414, 4421,

4426, 4427, 4436, 4437, 4484, 4531,

4539, 4569, 4597, 4735, 4920, 4968,

4970, 5018, 5020, 5033, 5078, 5096,

5142, 5261, 5269, 5284, 5285, 5319,

5411, 5412, 5595, 5636, 5650, 5759, 5824

u.+dur 4475

2. Saygı duyulan büyük, ileri gelen (kimse)

u.+lardan 3244

u.+sıdır ... *Zerdeşt mecûsinüj ulusıdır*

1600

→hudüd-ı T., küffâr-ı T.

t.-ı 'Arab Arap Türkistanı

t. a.+dur 3988

Türkân Türkler

t.+un 531

Türkî Türk

t. 2449, 4899

t.+yi 4790

Tüster Yer adı

t. 3941, 3944, 4662

t.+de 3946

t.+i 3944

t.+ün 3943

tütün Duman, buhar

t. 2656, 5577, 5754

t.+i 3077

t.+inden 3184

tütiyâ (Ar.) Çinko

t. 3185

t.+sına 2899

t.+yı 3185

t.-yı Hindî Bir cins çinko, Hint çinkosu

t. 3185

t.-yı Şafâ Bir cins çinko, Safa çinkosu

t. 2323

tüy Tüy

t.+i 2057

U

u/ü Ve

u. 888, 4053, 5131, 5720

u'cûbe (Ar.) Çok acayip, şaşılacak, garip

(şey)

u. 1086, 1102, 1109, 1112, 1115, 1258,

1620, 2607, 3038, 5852

ucuzlık Ucuzluk

u. 3484, 3485

uç 1. Uç taraf, uç

u.(c)+ı 3522, 3580, 3580, 3582, 4929

u.(c)+ına 2084

2. Kenar

u.(c)+ından .. *ol divârın iki ucundan*

*ihâtâ/itmişdir...*3868

3. Sınır, son

u.(c)+ı 257

u.(c)+ında ... *bir mahalle vardır ki aya Süle*

dirler meydân/ucında anda bir demür süğü

*dikmişlerdir...*4929

u.(c)+ını 4564

uçdan uca Baştan başa, uçtan uca

u. 1799

uç Sebep, vesile

u.+dan 5797

uçumuzdan İçin, yüzümüzden, bizden

dolayı

u. 5437

uç- 1. Uçmak

u.-a 4124

u.-ar 843, 860, 861

u.-arlar 2422

u.-dı 387, 4939, 5867

u.-dı 355

u.-sa 860, 861

2. Yerinden ayrılmak, yıkılmak

u.-miş *bir tağ bir dereye/uçmuş dereye sed*

*itmiş ol şu yolu bağlamış...*5744

uçmak Cennet

u. 3391

u.+dan 2127, 3392, 3395

u.+ında 749

u.+ların 658

u.+un 3198

'üd (Ar.) Ödağacı

u. 5027

tulun- Batmak, gurub etmek

t.-mca 5842

tun- (Güneş) Batmak

t.-uncaya 1080

Tür-ı Sinâ/Tür Yer adı

t. 2763, 2769, 3607

tur- bak. dur-

Tūra Kişi adı

t. 2521

turak Duracak, barınacak yer, yurt, mahal

t.(g)+ıdur 5315

turgur- Kaldırmak, ayakta tutmak

t.-maga 580

turunc/turuç (F.) Turunç ağacının

portakala benzeyen suyu acımtırak meyvesi

t. 4300, 5883

t.+ı 5888

t.+un 5885

Tüş Yer adı

t.+a 4802

Tüş Yer adı

t. 4792

t.+a 4796

tuş

→gözi t. ol-

tuş Cihet, taraf, hiza

t.+ına 1270

tut- bk. dut-

tutak Dudak

t.+ları 5736

tuz Tuz

t. 1786, 1986

tuzlu Tuzlu

t.+dur 1985, 1987, 2008, 2029, 2107, 2215

Tüba' Kişi adı

t. 5119

Tübbe Yer adı

t.+dür 4441

tüg Tüy

t.+i 81

Türanc Yer adı

t. 2209

türbe (Ar. < turbe) Türbe

t.+de 3435

t.+si 4803

t.-i Hamza İbn-i 'Abdülmuttalib Hz.

Muhammed'in amcası, Hz. Hamza'nın

türbesi

t. 5141

t.-i Resûlullah Hz. Muhammed'in

türbesi

t. 3433

Türk 1. Türk

t. 1115, 1689, 1772, 2009, 2505

t.+den 4957

t.+e 3991

t.+ile 1820, 1961

t.+ler 2024

t.+lerdür 3989, 4430

t.+lere 2554, 2556

t.+lerün 1452, 1821

t.+ün 4861

2. Türkistan

t.+dür *yedinci iklim Türk'dür bunların*

evleri ağaçdandır ammâ 2518

t.+i 2520

→hadd-i T.

Türkistân Türklerin anayurdu olan büyük

bölge

t. 1816, 3860, 3981, 3987, 3991

t.+a 1819, 2213, 3832, 4587

t.+ı 4483

t.+da 2920, 3993, 4519

t.+dadur 2117

- t.(g)+ıla 5627
t.(g)+ın 2911, 3342, 3344
t.(g)+ından 4798, 5066
t.(g)+un 1530, 1576, 3345
2. Ülke, diyar, yer
t. 4480
t.+dan 4934
t.(g)+ına *ben Şin toprağına ayakım
başınayınca...* 4477
→başuna t. koyalar, başuna t. örteler, kara
t., kızıl t., te'sir-i t.
t. altına ilet- Yerde bir etmek, helak etmek
t. i.-diler 5063
t. rengi Toprak rengi, haki renk
t. 1763
toptolu Dopdolu, tamamen dolu
t. 2040
torpa Heybe, torba
t.+sın 368
t.+sına 368
tosun Haşarı, azgın
t. 4135
toy- 1. Kanmak, doymak
t.-arlar 2289
2. mec. Yeter bulmak, tatmin olmak
t.-arsın 3222
t.-dün 2626
t.-madun 2627, 3221
toz Toz, duman
t. 3324, 3780, 5836
t.+ını 2741
töhmət (Ar. < tuhmet) Töhmət, suç,
kabahat
t. 1599
tuç Tunç, bakır, çinko ve kalay alaşımı,
bronz
t.+dan 4565, 4692
t.+ları 1966
tūfān (Ar.) Tufan
t. 3466, 5824, 5874
t.+da 5469
→ba'de'l-t., sāhibü't-tūfanü'l-e'amm
t.-ı Nūh Nuh tufanı
t. n.+dan 1054
t.-ı sānī İkinci tufan
t. 5824-25
tufūlet (Ar.) Çocukluk, küçüklük
t.+inde 1243
tuhfe (Ar.) Hediye, armağan
t. 5532
t.+lerinden 120
tūl (Ar.) 1. Uzunluk, boy
t.+ı 3503, 3867, 4977, 5369, 5452
2. ast. Boylam
t.+ı 2512, 2513, 2515, 2516
t.-ı Hindī Hindistan'ın uzunluğu
t. 5444
Tūliye Yer adı
t. 4308
tulū' (Ar.) Doğma, doğuş
t.+dur 1436
t.+ın 2395
t.+ıyla 1193
→ mu'avvecü't-t., müstakimü't-t.
tulum Tulum
t. 2110
t.+ı 1739
t.+lar 1961
t.+ları 1962, 1963
t.+un 1741, 1743, 2112
t.ı toldur- Tulumu şişirmek, tulumu hava
doldurmak
t. t.-san 1742

- t.+ından 5792
t.+unu 2553
- toğuzuncu/toğuzuncu**
t. felek Dokuzuncu kat gök
t. 970
t. f.+dür 1186
- tol-** 1. Dolmak
t.-ar 1195
t.-ardı 3157, 5623, ... *eger içindeki/dükense fil-hâl yine tolarlı...*3057
t.-maz 5343, 5465
t.-muş 2436
t.-sa 1194
2. Yayılmak, kaplanmak, dolmak
t.-muşdur ... *Ezani eydür ki 'âlem tolmışdu'dört nesneyile...*5542
t.-arlar 2382
3. (Ay) Dolunay durumuna gelmek
t.-duğunda 1201
- tolancık** Dar, daracık
t. 252
- tolaş-** Dolaşmak, birbirine kaşmak
t.-dı 4610, ... *bu ağaç yeşerdi uzandı yanında bir ağacı tolaştı...*397
t.-ur 2367
- toldur-/toldur-/doldur-/doldur-** 1.
Doldurmak
t.-asın 5763
t.-dı 368, 1719, 3923, 4026, 4074
t.-dılar 140, 5431
t.-ur 4418
t.-ursan 1740, 1742
2. Yerleştirmek, koymak
t.-muşdur ... *Hağ te 'âlâ celle ve 'âlâ felegi kameriğ içine toldurmuşdur...*1721
→tulum t.
- tolu** 1. Boş değil, dolu
t. 5343
t. 149, 1486, 5713, 5843
t.+dur 1127, 4521
2. mec. (Bir konuda) Çok bilgili, birikimi fazla
t.+yım *feylesof eydür ki siz didiğüz kim ben 'ilnile toluym söyle ki* 148
→agzına dek t., ayun t.sı
- tolu** Dolu, bir yağış türü
t. 1814, 5833, 5834, 5838, 5843
- ton** Elbise, giyecek
t.+a 2269
t.+lar 3859
t.+ları 5408
t.+ını 3235, 3236, 3237
- toğ-** Donmak
t.-ar 2973, 3000, 3067, 3076
t.-dı 2563
- toğdur-** Dondurmak
t.ur 5789
- toğuz** Domuz
t. 4708
t. eyle- Domuz hâline getirmek, domuz yapmak
t. e.-di 3357-58
- top** Top
t. 978, 3044
t.+dur ... *yir bir küredür ya'ni topdur...*1666
- toprak** 1. Toprak
t. 103, 394, 553, 1573, 1574, 1755, 1761, 1878, 1903, 2564, 2565, 3026, 3219, 3777, 4479, 4799, 5067, 5785, 5791
t.(g)+a 960, 2958, 3028
t.+dan 960, 3111
t.+dur 2565, 4800
t.(g)+ı 103, 3218, 3218, 5067, 5239
t.(g)+ıdur 4795

tiz (F.) Çabuk, acele, hızlı
t. 171, 943, 945, 946, 1200, 1205, 1315,
1383, 1674, 1750, 3050, 3126, 3175,
3262, 3573, 4197, 5240, 5638, 5638
t.+dür 972, 1187
t. ol- Öfkelenmek
t. o.-urlar 5161

Tiz Kişi adı
t.+ün 4118, 4120, 4127

tizlik Çabukluk, sürat
t.(g)+inden 2067

tizrek Derhal, çabucak
t. 3783

toğ- 1. Dünyaya gelmek, doğmak
t.-a 1202, 1432
t.-an 1201, 2064, 5529
t.-ar 1085, 2064
t.-dı 207, 1554, 2334, 3897, 5204, 5331
t.-duğı 1557
t.-miş 467
t.-mişdir 5106
t.-sa 2333
2. (Güneş, yıldız) Görünmek, çıkmak,
ufukta yükselmek
t.-a 1327, 1328, 4277
t.-ar 1083, 1324, 1331, 1336, 1397, 3737
t.-dı 1715
t.-duğı/t.-dığı 1078, 1105, 1433, 4491
t.-ıcak 1101, 1113, 2291, 4043
t.-incak 2393
t.-madın 2994
t.-maga 1108
t.-magıla 4776
t.-mazdan 1336, 1371
t.-sa 1097, 1102, 1115, 1118

toğan Doğan
t. 383, 384, 386, 389, 5544
t.+dur 1402
t.+lar 3994

toğır-/toğur- 1. Doğurmak
t.-a 773, 2870
t.-ıcak 795
t.-ması 771
t.-ur 795
t.-urlar 5030
2. mec. Ortaya çıkmasına yol açmak, sebep
olmak
t.-ur 3278, 3279

toğrı
t. yol Hak yol, doğru yol
t. 278

toğırurı Doğma, doğum
t.+sı 771

toğruluk Sadakat, doğruluk
t. 2547

tohum (F. < tuhm) Tohum
t. 1198

toksan Doksan
t. 1182, 1361, 4336, 4466, 5726

toķu- Dokunmak
t.-rılar 4362

toķun-/toķın- 1. Değmek, dokunmak
t.-usardır 3373
2. Aksetmek
t.-maz 5609
t.-ur 1268

toķuz Dokuz
t. 1338, 1359, 1359, 1398, 1399, 2551,
2554, 2555, 3432, 3974, 4031, 4031,
4032, 4034, 5098, 5285, 5796, 5837
t.+ında 5801

- t. eyle-** Af dilemek, tövbe etmek
t. e.-di 5122
t. e.-diler 5629
t. it- Af dilemek, tövbe etmek
t. id-erler 2288
- tevfik** (Ar.) Allah'ın yardımı, inayeti
t.+iyle 1330
- Tevrat** (Ar.) Hz. Musa'ya indirilen mukaddes kitap
t. 320
t.+ı 2766
t.+da 5139
- tevsî'** (Ar.) Genişletme, genişletilme
t.+den 3409
- Tezemmür** bk. Tedemmür
- tıb** (Ar.<tıbb) Hekimlik, tıp
t. 535
- tılsım** (Ar.) Tılsım, sihir, büyü
t. 2716, 3155, 4113, 4122, 5004, 5385
t.+dur 2780
t.+ındadır 524
t.+lar 452, 4310
t.+ları 451, 452
t.+ın 4122
t. eyle- Büyü yapmak, sihir yapmak
t. e.-miş 4748-49
t. e.-mişler 5458
- Tırâz** Yer adı
t. 4805
- tırnak** Tırnak
t.(g)+ın 96
- Tibe** Medine'nin diğer adı
t. 5128
- Tiflis** Yer adı
t. 3968
t.+de 3835
t.+ün 3970
- Tigü'l-Akrân İbn-i Ebî Mâlik İbn-i Ebî Nâşir** Kişi adı
t. 4455
- Tih** Yer adı
t. 2764
- Tihâm** Yer adı
t.+da 2611, 4870
- Tikan** Yer adı
t. 5412
- Tikrît** Yer adı
t. 4021
t.+den 5839
- Timâ** Yer adı
t. 3978
- tîmâr**
t. it- Bakmak, bakımını yapmak
t. i.-diler 395
t. i.-düm 296
- tîmsâh** (Ar.) Timsah
t. 4224, 4226, 4228, 4229, 4874
t.+ıla 4230
t.+un 4232
- Tinnîn** Yer adı
t. 885
- Tizen** Kişi adı
t. 4115
- tirâş**
→büt-t.
- Tirmit** Yer adı
t.+de 2266, 2545
t.+de 2266, 2545
t.+den 2002
- tiryâk** (Ar.) Panzehir
t. 2679
t.+dur 2931
- Tis** Yer adı
t. 3980

→āgāz-ı t.

t. it- Çevirmek, tercüme etmek

t. i.-di 4832

t. i(d)-em 13

terk

t. it- Bırakmak, vazgeçmek

t. i.-di 4853

t. i.-dim 3293-94

t.in ur- Vazgeçmek, terketmek

t. u.-dılar 2098

t.-i dūnyā Dünyayı bırakma, dünya hayatından vazgeçme

t. d.+yla 4255

t. it- Dünyadan vazgeçmek, dünyadan elini çekmek, dünyayı terketmek

t. i.-diler 3723

t.-i edeb Hürmetsizlik, saygısızlık

t. 30

terkeş (F.) Ok çantası, ok mahfazası

t. 4083

terkīb (Ar.) Birleşim, birleştirme

t.+i 4542

t. it- Birleştirmek, bir araya getirmek

t. i.-mişler 5454

terkībī (Ar.) Terkibe ait, birleşim

t.+dür 2596

ters Hayvan pisliği

t. 102, 103, 3036

t.+idür 5316

tersā (F.) Hristiyan

t.+lardur 4308-09, 5325

t.+ların 2333

tertīb (Ar.) Sıralama, düzen

t. 3682

t.+i 502

t. olın- Düzenlenmek, sıraya koyulmak

t. o.-dı 515

t. o.-muşdur 512

tesbīh (Ar.) Tazim, tespih, ululama

t.+i 748

t. it- "Sübhanallah" diyerek Allah'ı tazim etmek

t. i(d)-er 747

te'sīr (Ar.) Tesir, etki

t.+de 5831

t.+i 1193, 1293, 1293

t.+ini 1291, 1772

t.+lerini 1075

t.-i havā Havanın etkisi, kuvveti

t. h.+nun 1770

t.-i kevākib Yıldızların etkisi

t. k.+den 874

t.-i su Suyun kuvveti, etkisi

t. s.+nun 1770

t.-i toprak Toprağın etkisi, kuvveti

t. t.(g)+un 1770

te'sīrāt (Ar.) Etkiler, tesirler

t.+ı 5819

teslīm

t. eyle- Vermek, teslim etmek

t. e.-di 4218

teşbīh

t. it- Benzetmek

t. i.-mişler 944

tevakḳuf

t. it- Beklemek, durmak

t. i.-diler 1164

tevālūd (Ar.) Doğma, doğurma

t. 3725

tevāzu' (Ar.) Alçakgönüllülük, tevazu

t.+la 216

tevbe (Ar.) Tövbe

t.+sini 5630

→bābü't-t.

t. kıf- Gezmek, dolaşmak

t. k.-avız 2134

tefsir (Ar.) Tefsir (kitâbı)

t.+lerden 4041

Tehne Yer adı

t. 2459

tekbîr (Ar.) "Allahü ekber" deme

t. 4158

t. getir- "Allahü ekber" demek, tekbir
getirmek

t. g.-diler 4158, 4685

t. it- Tekbir getirmek

t. i.-dim 4324

Tekür Kişi adı

t. 4366, 4368

t.+la 4369

temennâ

t. it- Dilemek, arzu etmek, istemek

t. i(d)-em 3437

Temned Yer adı

t. 5092

ten (F.) Gövde, vücut, beden

t.+dür 2597

t.+leri 2057

→cânı t.inden ayrıl-

t. lör anası *mec.* Cıva madeni

t. 2954

Tenâli Yer adı

t. 5413

tenâsül (Ar.) Türeme, çoğalma

t. 3725

tenbîh

t. it- Tembih etmek, uyararak, ikaz etmek

t. i.-dük 1496

tenevvür (Ar.) Aydınlık, parlama, ışıltı

t.+e 2794

tenhâ (F.) Yalnız, tek

t. 3883, 3918, 3919, 4466, 5435

t. ol- Aynılmak, uzaklaşmak

t. o.-dım ... *sen İskendersin kendü*

İşkerinden'niçün tenhâ olduq... 4207

tennür (Ar.) 1. Fırın

t.+larda 3840

2. Tandır

t.+a 3179

tepsi Tepsi

t.+ler 2869

t.+nün 3115

ter (F.) 1. Yaş, ıslak, nemli

t.+dür 5737

2. Tâze

t. 4783

Terân Yer adı

t.+dan 2213

terahhüm (Ar.) Merhamet, acı, esirgeme

t.+la 37

t. it- Acılamak, merhamet etmek

t. i(d)-üp 3648

terâzû (F.) Terazî

t. 595, 1463, 5713

t.+nun 3215

t.+sıdır 3274

t.+yıla 3215

terbî' (Ar.) Ay veya benzeri gök cisimleri

çemberlerinin yansının aydınlık olduğu

devre, yarım ay, dördün

t. 1356

t. it- Dörtlemek

t. i(d)-er 1334

terbîb (Ar.) Yetiştirme, emek

t. 3650

tercüme/terceme (Ar.) Çeviri, tercüme

t.+de 461

t.+ye 23

tażarru' (Ar.) Yalvarma, yakarıř, dua

t.+da 4966

t.+ı 1831

t. it- Yalvarmak, yakarmak, dua etmek

t. i(d)-erler 1869, 2776

t.lar eyle- Dualar etmek, yalvarmak, yakarmak

t. e.-di 2142

t.lar kıl- Dualar etmek, yalvarmak, yakarmak

t. k.-urlar 4304

tāzalık Gençlik

t.(g)+ı 2545

ta'zīm (Ar.) Saygı, hürmet

t. 3543

t.+ile 3439

t. it- Saygı göstermek, hürmet etmek

t. i(d)-erler 5272

t. i(d)-erlerdi 5356

t. itmeklik Saygı, hürmet

s. 57

te'ālā

→Hak t., Tağrı t.

Tebbet Yer adı

t. 2000, 2447, 2694, 2695, 3981, 4695, 4696

t.+de 3983, 3986, 4313

t.+den 3983

t.+dür 4722

t.+e 3983

t.+ün 3986

tebdil

t. ol- Değişmek

t. o.-madığını 1043-44

tebevvül

t. it- İşemek, bevl etmek

t. i(d)-ersiz 1650

tecdīd

t. it- Yenilemek

t. i.-di 4456

tecrübe

t. eyle- Denemek, sınamak

t. e.-di 240

t. kıl- Denemek, sınamak

t. k.-ayın 363

tedbir (Ar.) Tedbir, idare etme

t.+ı 239

→'akl u t.

Tedemmür/Tezemmür Yer adı

t.+ün 3960, 3962

tefahhuş

t. it- İnceden inceye araştırmak

t. i.-di 5067, 5552

t. i.-diler 1782

t. i(d)-eridiük 3795

tefasir (Ar.) Tefsider

t.+de 940

tefavüt (Ar.) Farklılık, tezat

t.+ile 1059

tefekür

t. it- Tefekür etmek, düşünmek, düşünceye dalmak

t. i(d)-eler 124

teferrüc (Ar.) Geçme, dolaşma; temaşa,

eğlenme

t.+e 5463

t. eyle- Gezmek, dolaşmak

t. e.-di 5607

t. it- Gezmek, dolaşmak

t. i.-di 5517

t. i(d)-erek 3883

t. i.-mege 4120, 4239

taş- (Akarsular için) Taşmak, yatağından

çıkarak çevresini kaplamak

t.-a 2075

t.-ar 1328

t.-miş 2125

taşı- Taşımak, götürmek

t.-rdı 3615

t.-rlar 4418

taşın- Götürülmek, nakledilmek

t.-maya 4418

taşra/daşra 1. Dışarı, dışarıya

t. 171, 181, 184, 361, 638, 1541, 1667,,

1734, 1848, 1863, 1986, 2022, 2048,

2206, 2315, 2320, 2390, 2421, 2447,

2773, 2897, 3004, 3099, 3116, 3121,

3344, 3497, 3499, 3580, 3871, 4284,

5010, 5093, 5484, 5576, 5616, 5705,

5761, 5762, 5765, 5880

t.+da 4495

t.+dan 5459

t.+sı 3044

t.+sına 3509, 4946

t.+sındadır 4433

2. *ed.* Gayn, başka

t. 875, 983, 1023, ... *likin*

kendiniğ/emrinden taşra kâr itmez...1637

tatlı Acı olmayan, tatlı

t. 1756, 1892, 1895, 1895, 1946, 1988,

2028, 2108, 2268, 4697, 4699, 4699

tā'ūn (Ar.) Veba

t. 5808, 5871, 5873

t.+dan 3190

t. **ol-** Vebaya yakalanmak, veba hastası

olmak

t. o.-maz 4871

t.-ı **'İmrās** Bir hastalık adı

t. 5779

tavāf

t. **it-** Dönmek, etrafını dolaşmak, tavaf

etmek

t. i(d)-er 3340

t. i(d)-erler 584, 3343

t. i(d)-eyim 4779

t. i(d)-üp 1629

tava'in (Ar.) Vebalar

t. 5774

tavar Davar, dört ayaklı çiftlik hayvanı

t. 4536

t.+un 3803

tavk (Ar.) Gerdanlık

t.+lar 5279

t.-ı **zerrīn** Altın gerdanlık

t. 5279, 5281

tavşan Tavşan

t. 905

tavşancıl Tavşan avlamakla beslenen kartal,

akbaba gibi yırtıcı kuşlara verilen ad

t. 2886, 5461, 5864, 5866

t.+dan 5862

t.+un 5463, 5482

tavul bk. tabıl

tāvus (Ar.) Tavuş kuşu

t. 76, 89, 4714

t.+a 3748

t.+ı 4745

ta'yin

t. **it-** Ayırmak, tahsis etmek

t. i.-di 3327

tāzī

t. **at** Arap atı

t. a.+a 5555

t. a.+lar 5118

→kelb-i t.

tasnif (Ar.) Tasnif, sınıflandırma,

bölümleme

t.+idir 437

→'ilm-i t.

taş Taş

t. 553, 670, 1342, 1532, 1533, 1617, 1776,

1857, 2081, 2118, 2144, 2332, 2379,

2385, 2418, 2431, 2431, 2458, 2566,

2573, 2779, 2780, 2804, 2838, 2843,

2844, 2846, 2874, 2882, 2884, 2891,

2894, 2895, 2922, 2963, 2977, 3202,

3214, 3216, 3225, 3235, 3236, 3241,

3245, 3261, 3269, 3283, 3287, 3308,

3372, 3373, 3377, 3379, 3380, 3395,

3402, 3429, 3474, 3615, 3848, 3868,

3994, 4186, 4458, 4460, 4623, 5455,

5463, 5464, 5465, 5479, 5486, 5486,

5659, 5832, 5834, 5836, 5844, 5848,

5850, 5853, 5854, 5855

t.+a 1533, 2973, 3230, 3239

t.+dı 3405

t.+dır 3113

t.+da 470, 3214, 3261, 3281, 3400

t.+dan 2049, 2812, 2955, 2978, 2988,

3110, 3230, 3579, 3863, 3869, 4055,

4724, 4919, 4941, 5385, 5495

t.+dur 2564, 2812, 2832, 2833, 2841,

2852, 2872, 2877, 2892, 2898, 2927,

2967, 2969, 2975, 3006, 3011, 3196,

3210, 3389, 3397, 5178

t.+ı 1377, 2390, 2460, 2572, 2832, 2838,

2875, 2878, 2889, 2949, 3215, 3215,

3225, 3229, 3240, 3271, 4889, 4891,

5498, 5663

t.+ıla 3945, 4459, 4750, 4785, 5007

t.+ım 2793

t.+ın 2807, 2879, 2881, 5458

t.+ında 5491

t.+ından 2944

t.+lar 478, 516, 1350, 1352, 2490, 2798,

2813, 2871, 2885, 2950, 3194, 4814,

5381, 5605, 5681, 5846, 5846

t.+lara 2836

t.+larda 439

t.+lardandır 2903

t.+ları 2810, 2813, 2976, 3374, 3615,

3850, 3852, 5177

t.+larla 5636

t.+ların 537, 1534, 5456

t.+un 2362, 2844, 3218, 3236, 3253, 3863,

5008, 5484

→çakmak t.ı, değirmen t.ı, kızıl t.

t. eyle- Taş hâline getirmek, taş yapmak

t. e.-miş 5715

t. ol- Taşlaşmak, taş hâline gelmek

t. o.-dılar 5618, 5692

t. o.-muşlar 5608

t. o.-muşlardır 5688-89

t. o.-ur 2565, 2921

t. yağ- Çokça taş atılmak

t. y.-ar 5853, 5855

t. y.-dı 5659-60, 5850

t. y.-dım 5832

t. yağdır- Çokça taş atmak, taş

yağdırmak

t. y.-dılar 3377

t. yağmaklık Çokça taş atma, taş

yağmuru

t. y.(g)+ı 1776

t. yonıcı Heykeltıraş, ressam

t. 3614

taş Dış

t.+ında 5491

t.+ında 1370, 1385, 1697, 1697, 1715,
1769, 2049, 3419, 3419, 3420, 4028,
5447, 5447
t.+ındadır 913
t.+ından 1999, 2224, 3413, 4503, 5381
t.+ına 5397, 5440
2. Yer, bölge, ülke, memleket
t.+a 4577
t.+da 2572, 2572, 2600, 4571
t.+ı 4309
t.+ında 1082, 1086, 1112, 1116
t.+ındaki 4028
t.+ına 2211, 2225
t.+ındadır 1600
→şimāl t.ı
t.-ı şimālī Kuzey kesimi, kuzey yanı,
kuzey tarafı
t. ş.+si 5398
Ṭarak Tarak
t.+ın 363
t.+larla 4710
Tāres Bir kavim adı
t. 4033
tarfe
tarfetü'l-'ayn Bir kere göz açıp
kapayınca kadarki an
t. 2757, 4014
Tarḥan Kişi adı
t. 5366
Tarḥān Yer adı
t. 5363
t.+dur 1438
Ṭarīk Kişi adı
t. 2639, 2644
Ṭarīk Yer adı
t. 4838
tārīh (Ar.) Tarih

t. 4790, 5022, 5293, 5303, 5746
t.+de 5807
t.+ün 3087, 5732, 5741
t. ko- Bir şeyin üzerine tarih yazmak
t. k.-dılar 1258
ṭarīk (Ar.) Yol, usûl
t.+ile 3101
t.+leri 763
→ihtisâr-t.
t.-i havf-ı 'ākibet Akıbet korkusunun
yolu
t. a.+dır 615
ṭarīka (Ar.) Tarikat
t. 3722
tarla Tarla
t.+sına 4189
Tarmil Yer adı
t.+e 4644
ṭart- Tartmak, ölçmek
t.-dı 3215
Ṭartūs Yer adı
t. 4787
ṭaru Dan
t. 2577
tārūmār
t. ol- Dağılmak, perişan olmak
t. o.-up 5372
taṣarruf
t. it- İdare etmek, kullanmak, sahip olmak
t. i(d)-e 4017
taṣdīk
t. it- Doğrulamak, tasdik etmek
t. i(d)-e 1243
t. i.-mek 111
t. i.-mezem 1609
ta'si
→rükni't-t.

2. Kol, uzantı
 t.+ları *cemî'i tağlar anıñ tamarları ve budaklandır...*2619

3. (Maden) Katman, tabaka
 t.+ları *altınıñ tamarları yıldırar...*2915

tağ Şafak vakti
 t.+la 4416

ta'n
 t. it- Ayıplamak, kınamak, yermek
 t. i(d)-erler 3813

tanık Tanık, şahit
 t.(g)+un 4149

tanıklık
 t. vir- Şahitlik etmek, şahitlikte bulunmak
 t. v.-di 4150

Ṭanc Yer adı
 t. 2212

Ṭanca Yer adı
 t. 5144
 t.+ya 5024

Ṭanış Yer adı
 t. 2228
 t.+un 2230

Ṭağrı Allah, tanı
 t. 608, 610, 748, 1358, 1642, 2780, 5772
 t.+dan 721, 754, 787
 t.+nun 437, 786, 929, 931, 1639, 1648,
 1648, 2236, 2245
 t.+ya 2072, 4090, 5652
 t.+yam 934, 2463
 t. te'ālā Allahüte'ala
 t. t.+nun 483
 t. t.+ya 1968

ṭap- Tapmak, tapınmak, ibadet etmek, kulluk etmek
 t.-anlar 1550
 t.-ardı 1555

t.-arlar 1358, 1584
 t.-arlardı 3456
 t.-dığım 3336
 t.-dılar 1044, 1530, 1569
 t.-dılarsa 1529
 t.-maga 1653
 t.-mak 930
 t.-manun 1570

ṭapmaqlık Kulluk
 t. 1606
 t.(g)+a 1553

ṭapucı
 →puta t.

ṭar Dar
 t. 1751, 2066
 t. ol- Darlaşmak
 t. o.-ur 2752-53

ṭara- (Saç, sakal) Taramak
 t.-dı 363
 t.-r 364
 t.-rlar 4710
 t.-sun 358

ṭarāb
ṭarāb-engīz Neşe uyandıran, sevindirici, coşturucu
 t.+dür 1303, 1304

Ṭarabulūs Yer adı
 t. 2876

ṭaracık Çok küçük, daracık
 t. 4430
 t.+dur 5417

ṭaraf (Ar.) 1. Yön, kısım, taraf
 t.+ı 1937, 2599, 2600
 t.+a 2221
 t.+ıdur 1939

- t.+de 3795
- t. it-** İstemek, istekte bulunmak
- t. i.-di 2294
- t. i(d)-üp 3958
- tâli'** (Ar.) 1. (Gök cismi) Doğuşu, doğduğu yer, görüldüğü yer
- t.+i 1428, 1437, 1446
- t.+idür 1429, 1453, 1459, 1465, 1471, 1471, 1478, 1482, 1488, 1494
- t.+in 3810, 5477
2. Talih, kader
- t. 3810
- tam/dam** Dam, tavan
- t.+ı 3383
- t.+ına 1244, 1246
- t.+ını 3453
- t. boyı** Çok yüksek, yukarı
- t. 2363
- ta'm** (Ar. < tâmm) Tam olarak, kusursuz
- t. 3366
- esnâ-yı t.
- ta'm** (Ar) Tat, lezzet
- t.+ı 2898
- tam-** Damlanmak
- t.-ar 3168, 3525
- t.-ardı 3530
- t.-dı 2940
- tama'** (Ar.) Doymazlık, aç gözlülük
- t. 4917
- t. it-** Arzu etmek, istemek
- t. i.-diler 5793
- tamâm** (Ar.) 1. zf. Tam olarak, tamamen, eksiksiz bir şekilde, tamamıyla
- t. 1107, 1178, 1202, 1966, 2226, 3114, 3616, 3938, 4935
2. İf. Son, bitim, tamam
- t.+dur 4993
- t.+ına 1386
- t. bul-** Tamama ermek, bitmek, sonuçlanmak
- t. b.-a 3181
- t. eyle-** Tamamlamak, bitirmek
- t. e.-miş 4602
- t. it-** Tamamlamak, bitirmek
- t. i.-di 3612
- t. iriş-** Tamamlanmak, sona ermek
- t. i.-ecek 261
- t. ol-** 1. Tamamlanmak; bitmek, sona ermek
- t. o.-ıcak 2999, 3694
- t. o.-dı 302, 3620, 4239, 4260, 5023, 5826
- t. o.-dı 497, 1495
- t. o.-ıcak 1050
- t. o.-masaydı 31
- t. o.-maz 1698
- t. o.-nuşdur 3597
- t. o.-sa 2388, 2435
- t. o.-up 204
- t. o.-ur 1051, 1179
2. Olup bitmek, hallolmak
- t. o.-maz ... işi kişinin yalnız 'ağıltka/tamâm olmaz...1528
- 'ömri t. ol-, va'de t. ol-
- tamâmen** Tamamıyla, eksiksiz olarak
- t. 4580
- tamamrağ** Tastamam
- t.+dı 1169
- tamar** 1. Kanın dolıştığı yer, damar
- t.+lara 409
- t.+larda 1195
- t.+lardan 2844
- t.+ları 2264
- t.+ların 2321
- t.+larından 3120

- t.a geçüp otur-** Hükümdar olmak
t. o.-dı 4257
- t.a otur-** Hükümdar olmak
t. o.-ur 4013
- t.ı üzerine geç-** Saltanatı ele geçirmek, padişah olmak
t. g.-di 4203
- t.-ı Süleymân** Hz. Süleyman'ın tahtı
t. 3995
t. s.+ıla 4006
- t.-ı şehri melik-i Hazar** Hazar hükümdarının başkenti
t. h.+dur 1958
- t.-ı zerrin** Altuntaht
t. 1967
- taht-gâh** (F.) Başkent, başşehir
t.+ı 5419
t.+ıdur 4925
- tahta** (F. < tahte) Tahta
t. 4335
t.+lar 4901
t.+nun 3560, 4334
t.+sı 3446, 4902
- Tâ'if** Yer adı
t. 4773, 4773, 4776, 4780
t.+de 5515
- tâ'ife** (Ar.) 1. Kabile, kavim
t. 957
2. Bölük, takım, grup
t.+sindendir *of sûret kim cinnî*
*tâ'ifesindendir...*3885
- tâ'ir**
→nesr-i t., nesrüt-t.
- taḳaddüm**
t. itdür- Üstün saymak, ileri geçirmek
t. i.-ürdi 4957, 4958
- tâkat**
→vis'-i t.
- t. getir-** Güç yetirmek
t. g.-meye 1953
- taḳdîr** (Ar.) 1. Kader, irade, takdir
t.+idür 5772, 5788
2. Değerlendirme, takdir
t.+ce 896, ... *yir gök içindedür/bu taḳdîrce ki felek dahtı bir nesnenüj içindedür...*1019
- t. it-** Kabul etmek, saymak, değerlendirmek
t. i.-mişlerdür 1409
- t. olın-** Kabul edilmek, var sayılmak, farz edilmek
t. o.-muşdur 2500
- taḳrîb** (Ar.) Tahmin, yaklaşık
t.+ile 1128
- taḳsim** (Ar.) Bölme, parçalama, ayırma
t.+i 514
t.-i yıl Rüzgâr taksimi
t. y.+de 510
- Tâliken** Yer adı
t.+e 3833
- talîḳ** (?) Gümüşe benzer, beyaz bir taş
t. *el-talîḳ bir ak taşdur anı gümüşe beḳzer*
3006
- Tâlikân** Yer adı
t. 4808
t.+a 4811
t.+da 2325
- talak** Dalak
t.(g)+ı 3859
t.(g)+un 2321
- talak** (Ar.) Boşanma, nikâhlı kadını bırakma
t. 4872
- talēb** (Ar.) İstek, arzu, talep
t. 3794

2806, 2829, 3609, 4050, 4051, 4081,
4622, 4623, 4660, 4912, 5069, 5084,
5319, 5555

t.-ı limū Yer adı; Limon Dağı

t. 2828

t.-ı yoğurdi Yer adı; Yoğurt Dağı

t. 2714

tağıl- Aynılmak, uzaklaşmak, gitmek

t.-dılar 5631

tağarcık Küçük kúp, küçük çanak, küçük
çömlek

t. 1573

t.(g)+ı 1574

Tağargar Yer adı

t. 3987, 3988

tağayyüt

t. it- Büyük abdestini yapmak

t. i(d)-ersiz 1650

tağılmış Dağınık, aynılmış, saçılmış

t. 106

tağlan- Dağlanmak

t.-muşdur 2721

tağyîr

t. it- Harab etmek, viraneye çevirmek

t. i(d)-üp 5292

t. ol- Değişmek, bozulmak, başkalaşmak

t. o.-duğım 1044

t. [o.-ur] 1762

Tahāb Yer adı

t. 2433

tahammül

t. it- Tahammül etmek, dayanmak,
yüklenmek

t. i.-meye 1741

tahāret

→sebeb-i t.

taḥkik (Ar.) Doğru, hakiki, gerçek; (bir
şeyin) iç yüzü

t. 1510

t.+in 1699

t.+ini 94, 1770

taḥkikī

t. söz Gerçek, doğru söz

t. 883

Tahmā Yer adı

t. 2776

Tahmerūs Kişi adı

t. 2529, 5179, 5180

tahrik

t. it- Hareket ettirmek, oynatmak

t. i(d)-er 3596

t. i(d)-erdi 4705

taht (F.) 1. Taht

t. 1365, 1379, 1394, 2095, 3288, 3962,
4007, 4505

t.+a 4191

t.+da 1404

t.+dan 3998

t.+dandır 2100

t.+dur 4692

t.+ı 388, 3967[1], 4012, 4016, 4691

t.+ıla 2098

t.+ında 2011

t.+ını 2093

t.+ıla 4334

t.+lar 5603

t.+ında 4003, 4005, 4009

t.+un 1395, 3288, 3963, 3997, 3999, 4000,
4000

2. Başkent, başşehir

t. ve Rūm'ın dört tahtı vardır biri Antakiyye
ve biri Rūmiyye...4318

tac (Ar.) Taç

t. 743, 1458

t.+ı 1183, 1366, 4480

t.+ından 1184

t.+un 744

→başım t.ı 201, t. urdı

t.ı başına ur- Padişah olmak, tahta geçmek

t. b(ınuza) u.-asız 4480

t.-ı dünyâ Dünyanın gözbebeği

t. 4877

t.-ı murassa' Değerli taşlarla süslenmiş, bezenmiş taç

t. 4478

t. m.+lar 5604

t.-ı Şâm Şam'ın gözbebeği

t. 4877

t.-ı zerrîn Altıntaç

t. 2735, 5262

ta'cil

t. it- Acele davranmak, aceleci olmak

t. i(d)-ün 4385

tağ Dağ

t. 74, 77, 361, 659, 826, 828, 1112, 1116,

1259, 1513, 1629, 1740, 1858, 2209,

2359, 2445, 2578, 2631, 2703, 2711,

2737, 2769, 2790, 3128, 3128, 3191,

3857, 4050, 4058, 4441, 4753, 4784,

4785, 4809, 4925, 5069, 5185, 5206,

5274, 5400, 5402, 5519, 5526, 5553,

5553, 5554, 5589, 5667, 5743, 5745

t.+a 994, 1268, 1868, 2004, 2010, 2011,

2640, 2651, 2717, 2727, 2748, 2748,

2760, 4323, 5495

t.+da 1113, 2662, 2685, 2688, 2692, 2693,

2694, 2694, 2696, 2730, 2766, 2791,

2806, 2873, 3608, 4753, 5685

t.+dan 1268, 2369, 2684, 2705, 2707,

2709, 2765, 2788, 3482, 4056, 4324, 5566

t.+dur 2000, 2635, 2655, 2658, 2660,

2661, 2674, 2677, 2678, 2683, 2688,

2691, 2699, 2701, 2713, 2718, 2721,

2736, 2744, 2746, 2749, 2750, 2754,

2757, 2763, 2765, 2776, 2781, 2787,

2792, 2798, 2800, 2805, 2808, 2827, 3106

t.+ı 470, 2611, 2638, 2655, 2678, 2714,

2767, 2828, 2828, 4440, 5302

t.+ıdı 5572

t.+ıdur 2631, 2798

t.+ın 2773

t.+ına 1255, 3607, 4838

t.+ında 1422, 1601, 2362, 2417, 2420,

2425, 2666, 2729, 2755, 2756, 2756,

2898, 3081, 3167, 3269, 5204, 5670

t.+ındadır 3439, 4502

t.+ından 3104, 5370, 5541, 5812

t.+ındandır 3191

t.+ının 2276, 2348

t.+ıydı 2769

t.+lar 2114, 2165, 2563, 2577, 2611, 2613,

2619, 2632, 4219, 4312, 4688, 5417,

5518, 5746

t.+lara 2616, 2849

t.+larda 727, 2850, 5753

t.+lardan 2770

t.+ları 727, 939, 2562, 2615, 2707

t.+larla 2580

t.+larında 2849, 2876, 2914

t.+larındadır 2854, 2930

t.+larından 2000, 3105

t.+ların 514, 1275, 2669

t.+un 365, 876, 1256, 1267, 1823, 2067,

2210, 2579, 2622, 2637, 2696, 2701,

2709, 2754, 2770, 2781, 2789, 2804,

t.+ı 4107
t.+ları 5085
t.+larının 2845
t.+un 162, 1549
ta'at (Ar.) İtaat, boyun eğme
t.+e 5424
t.+le 4388
t. it- İbadet etmek
t. i(d)-enleri 4390
tab' (Ar.) Yaratılış, tabiat, mizaç
t.+ı 1362, 1389
t.-ı Mirrîh Merih'in yaratılışı
t. 1303-04
t.-ı Müşteri Jüpiter'in yaratılışı
t. 1305
t. 'Utārid Merkür'ün yaratılışı
t. 1306, 1400
t.-ı Zuhā Satürn'ün yaratılışı
t. 1302, 1345
t.-ı Zühre Venüs'ün yaratılışı
t. 1303
Ṭābe Medine'nin diğer adı
t. 4782, 4782, 5137, 5138
ṭabaḳ (Ar.) Tabak
t. 710, 5622, 5623
ṭabāka (Ar.) Katman, kat, kabaka
t.+dur 4942
t.+sı 4942
ṭabāyi' (Ar.) Tabiatlar
t. 789
Ṭaberistān Yer adı
t. 2530, 4350, 4809, 4811, 4813
t.+a 4819, 4825
t.+da 1661, 1715, 2327, 2359, 2832
t.+dan 4818
t.+un 1464, 1493
→ḥālic-i T.

Ṭaberiyye Yer adı
t. 4846, 4937
→nehr-i āb-ı T.

ṭabḥ

t. bul- Kaynamak
t. b.-a 2924

ṭabil/ṭavul (Ar.) Davul

t. 3146, 3161, 3696
t.+lar 4046
t.+un 3697

ṭābi'

t. ol- Ṭābi olmak, boyun eğmek, itaat etmek
t. o.-dı 1633
t. o.-dılar 1603, 1607

ṭabi'at (Ar.) Tabiat, yaratılış, tabii özellik

t.+ı 404, 1375, 1762, 1890, 2816, 2834, 2853, 2984
t.+ının 536
t.+ları 530, 4534
t.+larında 530

ṭabīb (Ar.) Hekim, doktor

t. 157, 173, 176, 180, 182
t.+dür 138

ṭa'bīr (Ar.) Düş yorma, tabir

t.+i 282

ṭāb-istān (F.) Yaz

t.+dur 2664

Ṭābiyū'l-akreb Yer adı

t. 1472

ṭabl (Ar.) Davul

t.+ı 3148

ṭābūt (Ar.) Tabut

t. 3305, 3949, 5487, 5564, 5565
t.+ı 3948
t.+ını 3947
t.+ından 4667

t. 75, 105, 132, 288, 626, 955, 1060,
1164, 1261, 1852, 1963, 2194, 2382,
2416, 2768, 2843, 2916, 2995, 2997,
2998, 2998, 3446, 3542, 3642, 3660,
3983, 4008, 4032, 4453, 4457, 4457,
4743, 4751, 4802, 4811, 4818, 4836,
5487, 5480, 5842

2. Diye, için

t. 421, 483, 757, 1174, 1281, 1772, 1872,
2097, 3297, 3403, 4095, 4124, 4436,
5704, 5871

3. ...a kadar, ...ıncaya kadar

t. 2172, 4153, 5042, 5480, 5653, ... *bir*
şahrāya var od' yak gice dahu bir zamān şabr
eyle tā görev'sin kim niçe dürlü cânavarlar
gelürler...1544

4. Nihâyet, sonunda

t. 1059, 1215, 1788, 2289, 4702, 4760
tā ...a degin ...Kadar, ... degin
t. 396, 637, 668-69, 796-97, 797, 1050,
1055, 1080, 1106, 1337, 1388, 1525-26,
1930, 1950, 1951, 1959, 1983, 2044,
2100, 2102, 2106, 2158, 2435, 2507,
2510, 2513, 2536, 2606, 2627, 2647,
2668, 2996-97, 2998, 3316, 3549-50,
3714, 3829-30, 3837, 3889, 3940-41,
3961, 4073, 4099, 4308, 4308, 4585,
4643, 4649, 4660, 4789, 4810, 4811,
4863, 4863-64, 5198, 5199, 5215, 5220,
5220, 5238, 5335, 5335, 5360, 5370,
5384, 5402-03, 5475, 5538, 5550, 5671,
5729-30, 5790, 5839

tā...ta... a degin ...Kadar, ...degin
t. 1358

tā ... a dek ...Kadar, ...degin
t. 1964-65, 4437

tā haddī Nihâyet, sonunda

t. 918, 1253, 1256, 1552, 1593, 2064,
2163, 2217, 3188, 3232, 3724, 3732,
3732, 3741, 3784, 3831, 3902, 4042,
4045, 4370, 4654, 4697, 4756, 4815, 4918

tā ki/tā kim 1. İçin, diye

t. 24, 53, 56, 122, 278, 331, 352, 409,
451, 499, 575, 604, 696, 726, 806, 956,
986, 1069, 1101, 1193, 1200, 1264
1278, 1669, 1701, 1702, 1787, 1961,
2152, 2190, 2220, 2253, 2282, 2383,
2615, 2633, 2727, 2741, 2794, 2938,
2938, 3005, 3051, 3092, 3101, 3123,
3324, 3324, 3238, 3328, 3369, 3337,
3404, 3492, 3522, 3578, 3620, 3640,
3646, 3948, 4000, 4135, 4155, 4226,
4303, 4305, 4356, 4377, 4481, 4546,
4562, 4570, 4590, 4734, 4982, 5171,
5172, 5295, 5437, 5472, 5568, 5584,
5643, 5647, 5697, 5704, 5708, 5710,
5758, 5882

2. 2. Ta ki, ta

t. 2710, 3223, 3761

ta'accüb

t. **eyle-** Şaşakalmak, hayret etmek

t. e.-di 3622

t. **it-** Şaşakalmak, hayret etmek, şaşmak

t. i.-di 185, 2204, 4251, 4931, 5520

t. i(d)-erdi 5847

ta'alluk (Ar.) İlgî, nisbet

t.+ı 1439

ta'allukat (Ar.) Hısımlar, akrabalar

t.+ıla 4838

ta'am (Ar.) Yiyecek, yemek

t. 162, 326, 1233, 2287, 3528, 4107, 4204,
4409, 5180, 5181

t.+da 165, 2846

t.+dan 1234

Şu'ayb Kişi adı; Hz. Şuayip
 ş. 3976, 5105, 5252

şüb Kurşun
 ş. 2988

Şu'ban Yer adı
 ş.+da 2545

şu'be (Ar.) Şube, bölüntü, kısım
 ş. 2044

şu'bede (F.) El çabukluğu, hokkabazlık
 ş. 1609

Şu'bi Kişi adı
 ş. 4471

Şu'b-ı Büvân Yer adı
 ş. 4619, 4616, 4621

şu'le (Ar.) Alev, yalın, ateş
 ş. 4946, 5679
 ş.+si 1279, 1623, 3033
 ş.+sin 836

şu'lelen- Yanmak, tutuşmak, alevlenmek
 ş.-mez 3073
 ş.-se 1674
 ş.-ür 3072

Şumah Kişi adı
 ş. 5149, 5150, 5152
 ş.+ı 5148, 5152 [ı]

şumluk/şumluk Uğursuzluk, şomluk
 ş.(g)+ından 3252, 4918, 5718
 ş.(g)+ındandır 2290-91
 ş.(g)+ının 2342

şumrak Daha uğursuz, en şom
 ş. 1551

Şumül/Şumülü'baü 'Ädile Kişi adı
 ş. 3628, 3632
 ş.+ün 3629, 3631

Şüş Yer adı
 ş. 2538, 3946, 4662, 4681, 4683, 5144
 ş.+a 2668, 3947, 4678

ş.+ı 4663, 4676, 4679, 4680
 ş.+un 3949, 4683

Şüşe'l-kaşvâ Yer adı
 ş.+ya 5024

şübhe (Ar.) Şüphe
 ş. 5818

şüca' (Ar.) 1. Şecaat sahibi, cesur, yiğit
 ş. 3827
 2. Aslan ve Yengeç burcu arasındaki yıldız
 kümesi
 ş. 902

şühedâ (Ar.) Şehitler
 ş. 5299
 ş.+ya 3541

şühüb (Ar.) Kıvılcımlar
 ş. 168

şükr (Ar.) Şükür
 ş.+in 2, 4, 6
 ş.in yirine getir- Şükretmek, şükürde
 bulunmak
 ş. g.-eler 281-82
 ş. it- Hamdetmek, şükretmek
 ş. i(d)-erler 2072
 ş. i.-mese 609
 ş. i(d)-üp 416
 ş.ler eyle- Çokça şükretmek, hamdü
 senada bulunmak
 ş. e.-di 399
 ş. e.-dim 3295

şütür
 şütür-mürğ (F.) Devekuşu
 ş.+i 5118

T

tâ (Ar.) Te harfi
 t. 3941

tâ 1. Ta ki, ta

Şiz Yer adı

ş. 4687

şol *is. ve sf.* Şu, o

ş. 113, 238, 507, 517, 562, 590, 646, 658,
722, 740, 740, 751, 831, 833, 915, 945,
972, 988, 1143, 1189, 1194, 1290, 1290,
1309, 1312, 1319, 1515, 1516, 1676,
1692, 1730, 1825, 1852, 1859, 1919,
1990, 1997, 2067, 2210, 2343, 2346,
2508, 2556, 2567, 2718, 2869, 2943,
2947, 2980, 3114, 3159, 3277, 3279,
3296, 3449, 3452, 3525, 3533, 3596,
3729, 3737, 3784, 3850, 4321, 4358,
4470, 4489, 4552, 4614, 4709, 4721,
4750, 4859, 5092, 5383, 5460, 5466,
5518, 5654, 5719, 5744, 5868

şor (F.) Tuzlu

ş. 1890

ş. 1894

şöhret**şöhretü'l-enbiyâ** Peygamberlerin

büyüklerinden

ş. e.+dur 5113

şöyle Şöyle, şöylece, şu şekilde, şunun gibi

ş. 39, 51, 108, 210, 256, 259, 476, 579,
649, 943, 978, 1046, 1088, 1123, 1260,
1310, 1693, 1714, 1734, 2199, 2258,
2258, 2361, 2424, 2437, 2438, 2603,
2656, 2863, 3121, 3141, 3141, 3291,
3558, 3681, 3882, 3933, 3967, 4094,
4535, 4656, 4712, 4842, 4868, 4869,
5036, 5409, 5425, 5456, 5457, 5581,
5581, 5628, 5629, 5728, 5731, 5733,
5737, 5752, 5756, 5765, 5814, 5849
ş.+dür 800, 929, 4623, 5479

şöyle ki Bir düşünceyi açıklamada
kullanılan bağlaç, şöyle ki

ş. 57, 60, 80, 108-09, 130, 140, 148, 379,
422, 431, 439, 446, 451, 484, 503, 518,
580, 593, 601, 735, 835, 878, 879, 880,
891, 896, 907, 921, 923, 1098, 1112,
1114, 1130, 1255, 1323, 1349, 1408,
1412, 1496, 1637, 1638, 1678, 1721,
1747, 1755, 1760, 1849, 1913, 1917,
2345, 2363, 2489, 2490, 2563, 2599,
2600, 2613, 2625, 2964, 2965, 3007,
3012, 3060, 3348, 3359, 3571, 3728,
3787, 3820, 3993, 4003, 4113, 4312,
4587, 4860, 4864, 5212, 5418, 5419,
5663, 5747, 5755, 5766, 5794, 5806,
5822, 5840

şu 1. *iş. zm.* Şu

ş.+na 396, 668, 791, 796, 998, 1320,
3889, 3961, 4073, 5384, 5763, 5790

ş.+nu 4564, 5579

ş.+larda 2253

ş.+nun 663, 737, 758, 1007, 1320, 1841,
3657

2. s. Şu

s. 1868, 1877, 5873

şundan ötürü Şundan dolayı, şu sebeple

ş. 1080, 2246-47, 4776-77

şunun çün Şunun için, şu sebeple, şundan
dolayı

ş. 118

şu'â (Ar.) Işık, ışın

ş.+ı 1267, 1268, 1370, 1384, 3826

ş.-ı jive Cıvanın ışığı, cıvadan saçılan
ışın

ş. j.+nın 1271

şu'arâ**ş.-yı Yemâni** Yemenli şairler

ş. 1324

şimalî (Ar.) Kuzeye ait, kuzeyle ilgili,

kuzeyde görülen

ş. 1449, 1490, 1805

ş.+den 2527

ş.+dür 504, 1284, 1285, 1426, 1431, 1444,

1454, 1460, 1466, 1469, 1479, 1483,

1489, 2593, 2597

ş.+nün 2502

→âhir-i ş., cânib-i ş., iklîl-i ş., kutb-ı ş.,

re'si'n-nevm-i âhir-i ş., re'si'n-nevm-i ş.,

taraf-ı ş.

ş. tarafı Kuzey yarımküre

ş. t.+ndağı 876

şimâliye

→kutb-ı ş.

şimdi Şimdi şu anda

ş. 1971, 2334, 2941, 4163, 4321, 5153,

5390, 5627, 5628, 5643

şimden girü Bundan böyle, bundan

sonra, artık

ş. 3895

şimdiki

ş. hâl Şu anki durumda, şu anda

ş. h.+de 1151, 1505, 1978, 4422, 5314

ş. vakt Şu an, içinde bulunulan an

ş. v.+de 5467

ş. zamân Şu an, içinde bulunulan an

ş. z.+da 1064, 1931

şimşîr

→'alef-i ş. eyle-

Şîn Kişi adı

ş.+ün 2085

Şîn Yer adı

ş. 2078, 2093

Şîr Yer adı

ş. 1574

şirâ'

→bey' ü ş.

Şirâz Yer adı

ş.+a 1591

ş.+da 2541

Şircân Yer adı

ş.+dür 5078

şîre (F.) 1. Henüz mayalanmamış üzüm

suyu, sıra

ş. 402, 412

ş.+sin 400

2. Bazı meyve ve sebzelerin özlerine verilen

ad

ş.+lerinden 3692

Şîr-i cenübî Yer adı

ş. 1448

Şîr-i eymânî Yer adı

ş. 1448

şîrîn (F.) Tatlı

ş. 1111

ş.+dür 2898

Şîrvân Yer adı

ş. 4647

Şîş/Şişü'bnü Âdem Kişi adı

ş. 5635, 5643

şîşe (F.) Sırça, billur, cām

ş. 2945, 2947, 2948, 2951, 3171

ş.+den 2952, 3593, 5054, 5055

ş.+dür 2945

ş.+leri 2765

ş.+nün 2944, 5054

ş.+ye 2270

ş.+yi 2946

ş.+yile 5453

şitevî

→burc-ı ş.

- ş. eyle-** (Allah'a) Ortak koşmak
 ş. e.-rsiz 2464
- şerimlik**
 →bî-ş.
- Şermâh** Yer adı
 ş. 4605
 ş.+ı 4616
- şerm-sâr**
 ş. eyle- Utandırmak, mahçup etmek
 ş. e.-megil 1831
 ş. it- Utandırmak, mahçup etmek
 ş. i.-megil 1153
- şes** (F.) Altı
 ş. 3123
- şett**
 →kantara-i ş.
- şevket** (Ar.) Büyüklük, azamet
 ş.+ile 732
 ş.+ün 5425
- şevketlü** Güçlü, heybetli
 ş.+dır 4985
- Şevr-i Bâbende** Yer adı
 ş. 892
- şeyâtin** (Ar.) Şeytanlar
 ş. 1279, 2190
 ş.+herün 540
 ş.+ün 2192
- Şeybân**
 →diyâr-ı Beni Ş.
- şeyh**
 ş.-i enbiyâ Peygamberlerin piri; Hz. Nuh
 ş. e.+dur 2524
- şeytân** (Ar.) Şeytan
 ş. 362, 437, 3275, 3520, 5330
 ş.+ı 732
 →i'tübâr-ı ş.
- şin** (Ar.) Şin harfi
 ş. 2078, 4605
- şi'ir/şi'r** (Ar.) Şiir, manzume
 ş. 9, 28, 30, 33, 38, 432, 432
- şi'âr**
 ş.-ı islâm İslâm şi'an
 ş. 5236
 ş. i.+ı 3831.
- Şibir** Yer adı
 ş. 4621
- şifâ** (Ar.) Deva, şifa
 ş.+sındadır 800
 ş. bul- İyileşmek, sıhhatine kavuşmak
 ş. b.-a 5914
 ş. b.-dı 4518
 ş. b.-ur 5451
 ş. b.-urlar 791
 ş. dile- (Birisinin) Sağlığına kavuşmasını istemek, şifa temenni etmek
 ş. d.-gil 787
- şihâb** (Ar.) Kıvılcım
 ş. 508
- şi'î** (Ar.) Şia, Hz. Ali taraftarı
 ş. 5012
- şikâyet** (Ar.) Şikâyet
 ş.+e 5697, 5699
 ş.+in 5703, 5706
 ş. it- Şikâyette bulunmak, şikâyet etmek
 ş. i.-di 4831-32
 ş. i.-diler 5216
 ş. i.-mesûm 4739-40
- şimâl** (Ar.) Kuzey
 ş.+den 1292, 1805, 5526
 ş.+e 1291, 1410
 →kutb-ı ş.
- ş. tarafı** Kuzey yarım küre
 ş. 2600
 ş. t.+nda 1769

- ş.-i müselleş** Üçgenşekli, üçgen
ş. 979
- şeksiz** Şüphesiz, kuşkusuz
ş. 212
- Şemârih** Yer adı
ş. 912
- Şemâsiyye** Kişi adı
ş. 4153, 4155, 4161, 4161, 4162, 4164,
4167, 4173
ş.+dür 4143
ş.+nün 4153, 4159
ş.+yi 4166
- şem' (Ar.)** Mum
ş.+i 3096
- şem'idarlık**
ş. **it-** Mum tutmak
ş. **i(d)-er** 2473
- şemm**
→lafz-ı ş.
- şems (Ar.)** Güneş
ş. 1008, 1423, 1424, 1467, 1697, 1712,
3810
ş.+e 1508
ş.+ün 1071, 1691, 1691
→felek-i şems., suretül-ş.
- şemse (Ar.)** Güneş şeklinde yapılan işleme
resim, nakış
ş. 3331
- şenbe/şenbih (F.)** Cumartesi
ş. 5166
→çar-ş., se-ş., yek-ş.
- şer (Ar.< şerr)** Şer, kötülük
şerr+i 256
şerr+inden 1854, 2191, 2192, 3367
şerr+ini 4995
→hayır ve ş. 434
ş. **işle-** Kötülük yapmak, kötülük işlemek
- ş. **i.-yesin** 3244
- şerbet** Şerbet
ş. 3120
ş.+i 2844, 2875, 2931, 3693
→bal ş.i, ölüm ş.in dad-, şeker ş.i
- ş.-i mümiya** Mumya eniyiği
ş.+mun 3172
- şeref (Ar.)** Şeref
ş. 525
ş.+i 44, 405, 3358
ş.+inde 525
ş.+indedür 533
- şerefe (Ar.)** Şerefe
ş.+lerinden 3998
- şerh**
ş. **eyle-** Açıklamak, şerh etmek
ş. **e.-miş** 474
ş. **it-** Açıklamak, şerh etmek
ş. **i.-se** 3394
- şer'i**
→hilâf-ı ş.
- şerî'at (Ar.)** Şeriat, Kurandaki ayetlerden,
Peygamberin sözlerinden çıkarılan, dinî
temellere dayanan Müslümanlık kanunları,
İslâm hukuku
ş. 5536
- şerîf (Ar.)** 1. Kutsal, mübarek, şerefli
ş. 526, 2311, 3180, 3196, 3225, 5112
2. Üstün, soylu
ş.+dür 830
ş.+lerinin ... *âdeminiñ şerif/lerinin
mertebesinde ve peygamberlerin
şerefindedir...* 532-33
→izn-i ş., lafz-ı ş., mezar-ı ş., mushaf-ı ş.,
unsur-ı ş.
- şerîk (Ar.)** Ortak, eş
ş.+dür 2464

§.+inuz 5641
 §.+inüzi 5644
 §.+ler 2597, 4427, 4509, 5073, 5078
 §.+lerdedür 517
 §.+lerden 3783
 §.+lerdür 4429, 4876
 §.+leri 670, 3728, 3731, 4022, 4190, 4350,
 4864, 5142, 5412, 5540, 5651, 5653
 §.+leridür 4974
 §.+lerinden 5111
 §.+lerindendir 4810
 §.+lerini 3680, 5013
 §.+lerinün 4804, 5418
 §.+lerün 287, 2593, 2594, 2596, 3791,
 5413, 5658, 5659
 §.+sin 5110
 §.+ün/§.+in 668, 3169, 3605, 3728, 3819,
 3954, 3970, 4030, 4032, 4033, 4037,
 4080, 4101, 4330, 4338, 4340, 4440,
 4447, 4449, 4451, 4584, 4584, 4752,
 4752, 4803, 5019, 5043, 5183, 5196,
 5298, 5616, 5640
 →bakır §.i, taht-ı §.-i melik-i Haraz
 §.-i 'azīm Büyük şehir
 §. a.+dür 4319, 4921
 §.-i Beyza Yer adı; Beyza şehri
 §. b.+dan 1959
 §. b.+ya 1958
 §.-i Burtiyye Yer adı; Burtiyye şehri
 §. b.+ye 1930
 §.-i diğer Yer adı
 §. 4022, 4023, 4028
 §.-i Erdebil Yer adı; Erdebil şehri
 §. 5770
 §.-i handān Yer adı
 §. h.+da 4313
 §.-i kadīm Eski şehir, tarihi şehir

§. k.+dür 4605
 §.-i mu'azzam Büyük şehir, ulu şehir
 §. m.+dur 3789
 §.-i mübārek Kutsal şehir
 §. m.+dür 3604
 §.-i Pehleviyye Yer adı; İsfahan ve
 havalisi şehirleri
 §. p.+nün 3743
 §.-i rüyin Yer adı; Binalan tunç ve
 bakırdan yapılan bir şehir
 §. 2636
 §. r.+dür 2643
 §. r.+e 2645
 §.-i vilāyet Eyalet şehri, şehir
 §.+dür 4920
 §.-i zernih Yer adı
 §. 4914
 §.-i zūr Yer adı
 §. 2559
 şehri (Ar.) Bir şehir
 §. 5684
 Şehmāyil Kişi adı
 §.+idi 819
 şeker/şekker (F.) Şeker
 §. 409, 4078, 5101, 5271
 §. kamışı Şeker kamışı
 §. 4908
 §. şerbeti Bir çeşit şerbet
 §. 3692
 şek(i)l (Ar.) Şekil, biçim
 §. 899
 §.+dür 897, 1067
 §.+i 1900
 §.+in 586
 §.+inde 1703
 §.+indedür 1421
 →müdevverü'ş-ş.

şefâ'at**ş. idici** Şefaatedici

ş. i.+dür 109

ş. it- Şefaata etmek, acımak, merhamet etmek

ş. i.-di 4271

ş. i.-mez 689-90

şefâ'atçı Şefaata eden (kimse)

ş. 201

şefkat (Ar.) Merhamet, acıma

ş.+i 4549

ş. it- Merhamet etmek, acımak

ş. i(d)-ünüz 5701

şehîd**ş. eyle-** Şehit düşürmek, şehit etmek

ş. e.-diler 4952

ş. it- Şehit düşürmek, şehit etmek

ş. i.-diler 4815

ş. ol- Şehit düşmek, şehit olmak

ş. o.-dı 2658

ş. o.-ur 4880

şehir/şehr (F.) Şehir

ş. 1870, 1934, 2635, 2910, 2913, 3285, 3794, 3797, 3834, 3860, 4024, 4025, 4034, 4065, 4066, 4093, 4096, 4119, 4275, 4411, 4484, 4501, 4508, 4593, 4675, 4741, 4907, 4978, 4982, 4996, 5020, 5068, 5184, 5302, 5302, 5324, 5324, 5601, 5610, 5743, 5852

ş.+de 467, 468, 2942, 3618, 3689, 3696, 3699, 3704, 3708, 3711, 3811, 3841, 3854, 3949, 4115, 4341, 4421, 4581, 5009, 5193, 5255, 5259

ş.+den 3607, 3785, 3785, 4359, 4756

ş.+di 5592

ş.+dur 1933, 2643, 3679, 3756, 3764,

3768, 3829, 3833, 3836, 3844, 3847,

3853, 3855, 3857, 3858, 3860, 3862,

3941, 3952, 3969, 3978, 3980, 3981,

3993, 4020, 4022, 4023, 4028, 4048,

4062, 4077, 4079, 4111, 4174, 4184,

4219, 4221, 4341, 4359, 4361, 4414,

4431, 4444, 4484, 4503, 4507, 4580,

4586, 4587, 4647, 4661, 4688, 4723,

4735, 4771, 4773, 4784, 4787, 4792,

4809, 4846, 4882, 4903, 4907, 4912,

4924, 4969, 4970, 4980, 5001, 5006,

5011, 5018, 5020, 5026, 5026, 5027,

5033, 5041, 5063, 5069, 5074, 5077,

5083, 5086, 5094, 5096, 5102, 5179,

5246, 5253, 5254, 5257, 5258, 5269,

5274, 5278, 5283, 5287, 5315, 5319,

5370, 5400, 5499, 5600, 5634

ş.+e 3525, 3606, 3622, 3690, 3705, 4029,

4096, 4100, 4102, 4275, 4459, 4716,

4900, 5071

ş.+i 3634, 3958, 4067, 4071, 4095, 4100,

4113, 4343, 4346, 4418, 4469, 4497,

4721, 4751, 4786, 4895, 4915, 4923,

5038, 5078, 5291, 5301, 5510, 5607,

5616, 5639, 5649, 5650, 5707

ş.+idür 5600

ş.+ile 4788

ş.+inde 1574, 2048, 2094, 3319, 3680,

3906, 4009, 5620

ş.+indedür 3515

ş.+inden 1001

ş.+ine 195, 1586, 1716, 3473, 3940, 4789,

5014, 5167, 5195

ş.+ini 4027

ş.+inün 479, 1453, 2070, 2071, 4500,

4913, 5369

ş.+a 2513, 3668, 4248, 5792
 ş.+da 95, 2376, 2549, 2611, 3847, 3862,
 4174, 4184, 4221, 4622, 4871, 4968,
 5026, 5593, 5775
 ş.+dur 4019, 4877, 5211
 ş.+ı 2668, 4911
 ş.+ıla 3626
 ş.+un 1459, 3472, 5730
 →ehl-i Ş., hadd-i Ş., təc-i Ş.
Şamî kapısı Yer adı
 ş. 3310
Şamar bin 'Avri'ayş bin Ebrehe Kişi
 adı
 ş. 4452
Şam İbn-i Nüh Kişi adı
 ş. 4663
şān (Ar.) Tabiat, huy; suret
 ş.+ında 665, *hükemā sözlerin söyleyelim*
melā'ike şānında...756
şarāb (Ar.) Şarap
 ş. 435, 436, 2856
 ş.+a 2835
 ş.+lar 1197
Şarīke Medine'nin diğer adı
 ş. 5127
şarkī (Ar.) Doğu ile ilgili, doğuya ait
 ş.+dür 1420, 1451, 1473, 2593
şart (Ar.) Şart
 ş.+ıla 4614
Şaş Yer adı
 ş. 5755
 →nehriş-Ş.
şatranç (Ar.) Satranç oyunu
 ş. 236
şavk (Ar.) Işık, parlak
 ş.+ıdır 2740
şāyed

şāyed ki Eğer, şayet
 ş. 31, 1030, 1307
Şāyibe Medine'nin diğer adı
 ş. 5128
şāzılık/şādılık Sevinç, gönül ferahlığı
 ş.(g)+ı 2552
 ş.(g)+ıla 1836
 ş. **bul-** Sevinmek, gönül rahatlığına
 kavuşmak, huzur bulmak
 ş. b.-mamışdur 3255
 ş. **it-** Sevinmek
 ş. i.-diler 5035
 ş. i(d)-erüz 4160-61
şāzz (Ar.) Sıra dışı, anormal
 ş. 2608
şebih (F.) Benzer, benzeyen
 ş. 5355
 ş. **ol-** Benzemek
 ş. o.-ur 4211
Şebdiz
 →'ayn-ı Ş.
şecā'at (Ar.) Yiğitlik, kahramanlık
 ş.+a 1375
 ş.+ı 2542
şecā'atlü Yiğit, kahraman
 ş. 4995
Şecer Yer adı
 ş.+dender 5198
şecere
 ş.-i **fir'avın** Firavun'un şeceresi,
 Firavun'un soy ağacı
 ş.+ı 5204
şeceretü'l-enbiyā Peygamberlerin
 dayandığı soy
 ş. e.+dur 5112
şedid (Ar.) Şiddetli
 ş. 4986

- memleket-i Ş.
- Şabūr/Şabūr bin Erdeşir İbn-i Erdevān**
Kişi adı
Ş. 3942, 4062, 4063, 4064, 4068, 4072,
4125, 4127, 4128, 4130, 4132, 4847,
4849, 4855, 4857, 4981
Ş.+a 4121, 4121, 4849
Ş.+un 4075
→leşker-i Ş.
- Şabūr şah Şabur**
Ş. 4069-70
- Şabūr-ı zü'l-ektâf/Şabūr İbn-i zü'l-ektâf** Sığınılacak yerlerin sahibi Şabur
Ş. 4117, 5095
- Şabūs** Kişi adı
Ş. 4553
- şād**
Ş. eyle- Mutluetmek
Ş. e.-r 404
Ş. ol- Sevinmek, sevinç duymak
Ş. o.-a 1310-11
Ş. o.-dı 4242-43
Ş. o.-up 3805-06
Ş. o.-ur 4620
- şādılık** bk. şazılık
- Şādānū'l-ekber** Yer adı
Ş. 5358
- Şādedil** Yer adı
Ş. 4429
- şādī revān** "Ruhu şad olsun"
Ş. 3943
- şāfi 'i** (Ar.) Şāfi mezhebine mensup, şāfi mezhebinden olan (kimse)
Ş. 4922
- şāgal** Çakal
Ş.+lar 5314
- şāh** (F.) Şah, hükümdar, padişah
Ş. 4067
→Şābūr Ş.
Ş.-ı İrān İran hükümdarı, İran padişahı
Ş. 3649
- şāh** (F.) Kısım, parça
Ş. 2109
Ş.+dur 823, 3207, 4929
Ş.+ı 1123, 3207, 3207
Ş.+lar 1125
- şāhne** (Ar.) Emniyet görevlisi, inzibat memuru
Ş. 5223, 5225, 5226, 5227
Ş.+yi 5226
- şāhs/şāhıs** (Ar.) Kişi, kimse, şahıs
Ş. 4177, 4904, 4918, 5733, 5769
Ş.+a 2316
Ş.+dan 2087
Ş.-ı Fārisi/Ş.-ı Fārsi İranlı, Acem
Ş. 4955, 4957
- şākı-** (Şimşek, yıldırım) Çakmak, parlamak
Ş.-r 2737, 2739
- şākī** (Ar.) Kötü, talihsiz (kimse)
Ş.+lerin 636
- Şākik**
→Beni Ş.
- şākir** (Ar.) Şükreden, şükredici
Ş. 279
Ş. ol- Şükretmek, şükredici olmak
Ş. o.-mayalar 622
Ş. o.-urlar 622
- şākirlik**
Ş. getür- Hayır dua etmek, şükretmek
Ş. g.-diler 5250
- şākirt** (F.) Talebe
Ş.(d)+i 1157, 1158, 1161
- Şām** Yer adı
Ş. 2159, 2497, 3413, 3420, 4640

s.+lerini 79
 2. Çiğit, çekirdek
 s.(g)+in ... ve *dahı yemişlerüñ ba'zi/süğüklü yaratdı anuñ dahı süğüñ taşa yaratdı*
 5880
süğüklü Çiğitli, çekirdekli
 s. 5880
süpür- Temizlemek, süpürmek
 s.-ürler 2911, 4976
süpürge Süpürge
 s. 4498
süpüründü Süpürüldükten sonra geriye kalan toz ve çöp
 s.+sinden 4976
sür- 1. Yönetip yürütmek, sevk etmek
 s.-diler 3368, 5433
 s.-eler 2059
 2. Dokundurmak, değdirmek, sürmek
 s.-diler 2939
 s.-düm 2935
 s.-eler 3051
 s.-erler 2967
 s.-icek 1533
 3. Uzaklaştırmak, kovmak
 s.-diler 3668
 4. Takip etmek, izlemek, izini sürmek
 s.-em 1264
 →'ömür s.
Süreyyâ Yer adı
 s. 1328
 s.+da 4955
 s.+ya 1232
sürhütüb Bir put adı
 s.+dür 1117
sürin- Yere değmek, sürünmek
 s.-ür 3993

sürme Sürme, kirpik diplerine sürülen siyah boya
 s. 2909, 5738
 s.+ye 3019, 3082
sürt- Dokundurmak, temas ettirmek, değdirmek
 s.-erler 2832
Sürüşe Yer adı
 s. 4503
Süryân Yer adı
 s. 2560
Süryânice Süryanice (Eski Suriye [Şam] dili)
 s. 2187
süsen
 →kara s.
süst
 s. ol- Sakinleşmek, rahatlamak
 s. o.-ur 1203
süvâr
 →fîl-s.
Süvâr Yer adı
 s.+dur 3757
Süylân Bir meleşin adı
 s. 1592
Süylân Yer adı
 s. 1601

§

Şab Yer adı
 ş. 2559
 ş.+ı 4617
şa'bân (Ar.) Ramazandan önce gelen ay,
 şaban ayı
 ş.+ıla 4513
Şâbür Yer adı
 ş. 2546
 ş.+ı 2538

sü'e dâ (Ar.) İyi kimseler, mübarek kimseler
s.+ya 838

süflî (Ar.) Aşağılıkalemi
s.+den 1539
→'âlem-i s.

Sühâ (Ar.) Yer adı
s. 1317

Süheyl (Ar.) Yer adı
s. 772, 774, 800, 914, 915, 1323
s.+ün 4775

s.-i hisâr Yer adı
s. 914

s.-i muhallef (< mahlef) Yer adı
s. 914

s.-i vezin Yer adı
s. 914

sükkân (Ar.) Oturanlar, yaşayanlar
s. 729
s.+sız 727

süknâ (Ar.) Oturulacak yer, konak
s. 4740

sükün (Ar.) Hareketsizlik, durgunluk
s. 1305

Süleymân/Süleymân bin Dâvûd Kişi adı; Hz. Süleyman
s. 321, 326, 329, 333, 337, 339, 344, 691, 697, 2188, 2402, 2406, 3475, 3612, 3721, 3904, 3995, 3997, 4003, 4004, 4004, 4007, 4739, 4772, 5050, 5053, 5057, 5332, 5377, 5378, 5637, 5640, 5640, 5643, 5644, 5648
s.+a 321, 325, 695, 698, 3315, 5634, 5646, 5648
s.+dan 337
s.+ı 4004
s.+un 693, 3940

→bostân-ı S., kubbe-i S., mescid-i S., taht-ı S.

Süleymân hammâmı Yer adı
s. 2330

Süleymânü'bnü 'Abdülmelik Kişi adı
s. 5516-17

Sülfahât Yer adı
s. 889

Sülitâk Yer adı
s. 886

Süliye Yer adı
s. 1993

sünbül (F.) Sümbül
s.+dür 4711

sünbüle (Ar.) Başak burcu
s. 1455

s. burcu Başak burcu
s. 1455, 1458, 1509
s. b.+na 1460

sünnet
→mezheb-i ehl-i s. ve cema'at

sünpâre Zımpara
s. 2975, 2975, 2975, 2985, 2985, 2987
s.+yi 2986

süngü Süngü, kargı, mızrak
s. 2860, 3203, 4606, 4929, 4930
s.+nın 3204
s.+yi 4931

süngük Kemik
s. 2177
s.+dür 3084

s.+e 5776
s.+i 3173
s.+in 2447
s.+ler 106, 5597
s.+leri 2194, 2194, 3961, 5595
s.+lerin 72, 2315

2807, 3020, 3040, 3045, 3477, 3680,
3888, 4187, 4851, 4853, 4856
s.+idür 822, 911, 4187
s.+ile 839, 839, 839, 2144, 3870, 4855
s.+in 853, 853, 2859, 2979, 3475, 3476,
3595, 4714, 5462
s.+inde 286, 546, 571, 571, 572, 573, 878,
913, 1123, 1171, 1351, 1512, 3551, 3587,
3996, 4192, 5262
s.+indedür 879, 880, 1413, 1413, 1428,
1484, 1486, 1510
s.+inden 3289, 3684, 5189, 5190
s.+indür 3739
s.+ine 841, 910, 1183, 3291, 3498, 3683,
3685, 5475
s.+inedür 1446, 1452, 1457, 1463, 1475,
1491
s.+ini 3290, 4843, 4850
s.+ler 896, 917, 921, 1114, 1412, 2744,
3536, 3984, 5602
s.+lerdür 856
s.+leri 819, 903, 1504
s.+lerile 919
s.+lerin 820, 3549, 5475
s.+lerinde 850
s.+lerindedür 882
s.+lerini 817
s.+lerinin 3684
s.+lerün 523, 5191
s.-i **Mirrih** Merih'in şekli
s. 1378
s.-i **Müşteri** Jüpiter'in şekli
s. m.+nün 1365
s.-i **Zühre** Venüs'ün şekli
s. 1393
şüretü's-şems Güneşin şekli
s. 1122

şüret-kârlık Ressamlık
s. 4311
şüretâ (Ar.) zf. Görünüşte
s. 2475
şüretlü Şekilli, suretli
s. 3884
şüretsiz Şekilsiz, resimsiz
s. 919
Şürü'l-ebvâb Yer adı
s. 5375
şusuz Susuz
s. 2402, 2409, 3687
şusuzluk Susuzluk, susuz kalma
s. 1645, 2411
s.+dan 2403, 2404, 2406, 2408
s.(g)+ı 409, 3104
şuvar- Sulamak
s.-dı 5249
s.-mazlar 5248
s.-salar 1901
s.-urlar 2386, 5248
Şuverü'l-fülkî Bir eser adı
s. 783
subaşı Komutan
s. 5388
Süzün
→ 'ayn-ı âb-ı s.
Süblân Yer adı
s. 2276
süci Şarap
s. 403
sücüd
s. **it-** Secdeye kapanmak, secde etmek
s. i(d)-erlerdi 5359
süd Süt
s. 2269, 3009, 3392, 4131, 4224
s.+den 253

şubuh (Ar.) Sabah

s. 5657

şudâ'

s. ü'd-dâ' Rahatsızlık, baş ağrısı

s. 5801

şuffe (Ar.) Sofa

s. 5848

şūfi (Ar.) Tasavvuf ehli, mutasavvıf

s.+ler 4759

şuğrâ

→medinetü's-s.

şuhf (?)

s.+ı *tâzalıği Timnît'de buldı şuhfi Erven'de buldı* 2545

şuhûf (Ar.) Sahifeler, yapraklar

s.+ları 319

Süle Yer adı

s. 4928

Süliyye

→cezire-i S.

sultân (Ar.) Sultan. hükümdar, melik,

padîşah

s. 2096, 3481

Sultân Mahmûd Kişi adı

s. 3142, 3143, 3145, 3151, 3153, 3163, 4729, 4732, 4926, 4930, 5313

s. m.+un 3143, 3150-51, 4925, 4927

s. m.+undur 4930

sultânü'l-islâm Müslümanların emiri, halife

s. i.+ıla 5390

sulh (Ar.) Sulh, barış

s.+a 4983

s. eyle- Barış yapmak

s. e.-di 4820

s. e.-diler 3958, 5297

s. it- Barış yapmak

s. i.-di 4185, 4982

s. i.-diler 4650

s. i(d)-eler 4154

s. i(d)-em 5295

s. i(d)-üp 4173

s. i.-meyem 4153

Sün Yer adı

s. 2744

→cebel-i S.

şun' (Ar.) Yaratma, yaratış

s.+ında 125, 483

şun- Uzatmak, vermek

s.-dı 3924

s. avir- Vermek, arz etmek

s.-esin 2642

Şunâh Yer adı

s. 885

şūr (Ar.) Sur

s. 635, 638, 3207

s.+a 648

s.+ı 105, 634, 635, 3206, 3209, 3212

s.+un 3208

sūr

→kütüb-i s., sâhibü's-s.

şūret (Ar.) Suret, şekil, biçim

s. 167, 167, 179, 805, 844, 852, 875, 884,

901, 922, 925, 926, 1775, 3289, 3295,

3508, 3885, 3998, 4186, 4854

s.+de 5443

s.+dedür 871, 1436

s.+den 3294

s.+dür 884, 917, 1775

s.+e 834, 930, 3885, 4188

s.+i 178, 821, 824, 841, 846, 856, 861,

909, 909, 921, 921, 922, 928, 1182, 1403,

1582, 1582, 1795, 2049, 2145, 2806,

5322, 5642, 5668, 5684, 5688, 5710,
 5711, 5712, 5737, 5744, 5756, 5758,
 5763, 5768, 5827, 5829
 s.+da 1081, 1680, 1732, 1733, 1759,
 1876, 1903, 2370, 2711, 4698, 4699,
 4699, 5247
 s.+dan 277, 361, 958, 1268, 1667, 1678,
 2050, 2081, 2147, 2262, 2264, 2293,
 2314, 2326, 2338, 2364, 2382, 2689,
 2803, 2837, 3004, 4607, 5010
 s.+dur/s.+dır 251, 1486, 1723, 2006,
 2009, 2073, 2128, 2222, 2255, 2260,
 2311, 2331, 2332, 2352, 2362, 2597, 3167
 s.+ı 1729, 1885, 1920, 1922, 2052, 2107,
 2215, 2267, 2268, 2329, 2597, 3176,
 3686, 3766, 4488, 5534
 s.+ıdır 1885
 s.+ıla 394, 2344, 2386, 3126, 5016
 s.+ının 3685
 s.+lar 1327, 1988, 2108, 2226, 2365,
 2471, 2543, 2665, 3610, 4311, 5213,
 5214, 5240
 s.+lardur 4467
 s.+ları 441, 1872, 1886, 1904, 1911, 1986,
 1987, 2341, 2456, 2595, 2596, 3688, 5592
 s.+larını 674, 2594, 3681
 s.+larınun 514, 1275, 1908, 2579
 s.+nınun 938, 938, 939, 1530, 1670, 1756,
 1767, 1770, 1885, 1885, 1921, 2077,
 2143, 2257, 2265, 2286, 2320, 2342,
 2470, 2562, 2616, 2690, 2691, 2789,
 3098, 3708, 3875, 3978, 4093, 5396
 s.+ya 793, 797, 1163, 1268, 1529, 1662,
 1663, 1729, 1894, 1907, 1944, 1990,
 1991, 2017, 2026, 2070, 2080, 2139,
 2289, 2319, 2332, 2349, 2366, 2492,

2948, 3138, 3709, 3710, 3710, 4608,
 4610, 4611, 5642
 s.+yı 1196, 1204, 1721, 1892, 1946, 1985,
 1992, 1998, 2008, 2029, 2054, 2151,
 2276, 2293, 2329, 2388, 2413, 2418,
 2441, 2444, 2445, 2457, 3059, 3832,
 4487, 4488, 4761, 5298, 5828
 s.+yla 2273, 2333, 2335, 2960, 3447,
 5016
 s.+yına 780, 2389, 3973
 s.+yından 2062
 s.+yınınun 3978
 s.+yun 511, 798
 →ak s., hayat suyu, kızıl s., sarây-ı s., ödi
 s. ol-, te'sir-i s.
 s. **âdemi** Fok balığı
 s. 2207
şu azgırı Su aygırı
 s. a.+ndan 5100
şu küresi Su küresi, hidrosfer
 s. k.+ni 1671
 s. **rengi** Su rengi
 s. r.+ne 5055
şu sığıru Su aygırı
 s. 1367, 3098, 5099
sū
 s.-i **'amel** Kötü iş, kötülük
 s.+dır 2275
su'âl (Ar.) Soru, sual
 s. 85, 1749, 1752
 s. **it-** Sormak, sual etmek
 s. i.-di 157, 5121, 5169
 s. i.-diler 1881
 s. i(d)-erlerse 916, 1726, 1773
subhānī
 →mensūr-ı s.

s.-yenin 50, 52
s.-yince 5679
2. Anlatmak, bahsetmek
s.-di 1209
s.-diler 3150
s.-dük 754, 2397
s.-rler 1498
s.-yelim 558, 756
s.-yelüm 1172, 1520, 5876
3. (Lisan) Konuşmak
s.-di 5485
s.-rler ... *ol tağda/yetmiş iki dürlü kavm vardır yetmiş iki dürlü dil söylerler...* 4754
söz Söz
s. 42, 163, 308, 331, 497, 599, 641, 835, 873, 877, 882, 883, 1123, 1171, 1353, 1434, 2848, 2934, 3243, 3438, 4211, 4886, 5426
s.+ce 1053
s.+den 40, 41, 1170, 1652, 4152, 5348
s.+e 718, 1822
s.+i 50, 270, 344, 770, 948, 1169, 1251, 2181, 3134, 3213, 3641, 3664, 3800, 4101, 4264, 4482, 4817, 5264, 5870
s.+idür 1434
s.+ile 1602
s.+im 1651
s.+inden 806
s.+ine 134, 370, 4292, 4681
s.+ini 2012, 3055, 3663
s.+inün 5827
s.+ler 448, 791, 939, 1381, 1405, 1640
s.+lerden 1041
s.+lere 448, 1040
s.+leri 650, 1033, 1496, 4040
s.+lerin 495, 756, 955
s.+lerindedür 516

s.+lerinden 805, 2397
s.+lerindendir 725
s.+lerini 438
s.+ün 48, 273, 4548, 5346
→hikmet sözleri, tahkikî s.
s.i rast gel- Deddiği olmak, dediği gerçekleşmek
s. g.-di 1169
s.i sahih ol- Deddiği olmak, dediği gerçekleşmek
s. o.-urdu 5830
s.ine uy- Başkasının dediği gibi hareket etmek
s. u.-dun 4292-93
su/suv Su
s. 268, 345, 412, 554, 568, 569, 940, 1204, 1267, 1424, 1444, 1487, 1506, 1612, 1644, 1668, 1692, 1701, 1723, 1727, 1727, 1728, 1729, 1755, 1758, 1809, 1878, 1882, 1883, 1884, 1889, 1890, 1895, 1895, 1896, 1896, 1906, 1942, 1986, 1988, 2067, 2075, 2077, 2080, 2145, 2148, 2204, 2204, 2256, 2266, 2269, 2274, 2275, 2278, 2280, 2281, 2282, 2283, 2286, 2290, 2292, 2292, 2310, 2321, 2335, 2349, 2354, 2356, 2363, 2376, 2384, 2385, 2387, 2389, 2395, 2405, 2408, 2410, 2410, 2412, 2415, 2416, 2441, 2445, 2563, 2579, 2587, 2588, 2693, 2693, 2695, 2698, 2698, 2723, 2724, 2748, 2811, 2921, 2939, 2949, 2963, 2965, 2973, 2974, 2992, 3056, 3093, 3108, 3177, 3226, 3228, 3228, 3572, 3574, 3727, 3728, 3808, 3871, 3944, 4094, 4283, 4494, 4510, 4521, 4522, 4697, 4699, 5014, 5057, 5099, 5100, 5209, 5249, 5316, 5316,

3. Sonunda, sonradan
s.1258, *sen işlersen şöyle işleyesin ki
sonra peşimân olmayasın* 210
4. *is.* Arkadan gelen zaman
s.+sına *açıklık nişanıdır ki sonrasında açıklık
olur...*1706
→andan s.

şor- Sormak

s.-arlardı 3707
s.-arlarsa 591, 599, 612, 1021, 1756, 2569
s.-dı 3057, 3679, 3796, 3890, 4178, 4228,
4468, 4516, 4679, 5332, 5348, 5378,
5634, 5641, 5888
s.-dılar 3950, 4260, 4830, 5296
s.-dı 147, 159, 224, 225, 470, 698, 1010,
2205
s.-dılar 677, 992, 1241, 1341, 1989, 2248,
2342
s.-duk 3779, 4574, 5394
s.-dum 741, 1266, 1642, 2394
s.-gıl 4178
s.-magıl 3376
s.-magıla 240
s.-mazsız 2406
s.-sa 500
s.-salar 86
s.-ursanız 1216

şoradur- Soruvermek, sormak

s.-urken 3379

şovuk Soğuk

s. 1292, 1809, 1813, 1813, 1816, 1818,
1821, 1825, 1838, 1840, 1842, 1883,
1885, 1889, 2321, 2600, 3025, 3176,
5397, 5811, 5820
s.(g)+a 5334
s.+da 1308
s.+dan 2601, 2682, 3158

s.+dur 1303, 1346, 1890, 2834, 5895

s.(g)+ı 1835

s.(g)+ıla 1822

s.(g)+içün 5005

s.+lar 1858, 5031

şovukluk Soğuk, soğukluk

s. 1322

şoy- 1. (Bir şeyin) Yüzeyini kaldırmak,
soymak

s.-ıncak 2970

2. (Birine ait olan şeyleri) Çalmak, alıp
götürmek

s.-dılar 4831

şög- (Birisine) Kötü söz söylemek,
küfretmek

s.-ersin 2628

s.-mek 2628

s.-mezem 2629

şöyin- Sönmek

s.-e 1674

şöyindür-/şöyindir-/şöyündür-

Söndürmek

s.-di 1826

s.-mez 3574

s.-ür 3177

s.-ürlerse 1588

şöyle- 1. Demek, konuşmak, söylemek

s.-diler 4052

s.-dük 3281

s.-düm 493

s.-mek 641, 3274, 3275

s.-men 3438

s.-niz 3276

s.-r 2011, 3500, 3577, 3582, 3583, 3584

s.-rler 270

s.-yelim 331

s.-yen 362

siz Çokluk II. kişi zamiri

s. 148, 1218, 1342, 1991, 2406, 2464,
3542, 3747, 3751, 3890, 4385, 4895,
5231, 5644

s.+de 1992

s.+den 3747, 4574

s.+e 682, 1219, 1272, 1562, 1630, 1925,
2466, 2615, 3935, 3991, 4159, 4163,
5176, 5229

s.+i 2305, 3278, 3279, 4090, 4779, 5228

s.+inle 4090

s.+siz 580

s.+ün 681, 1217, 1647, 2616, 3657, 3747,
3749, 3750, 3779, 3934, 4053, 5178,
5229, 5365

s.+ünle 4196

sofa (Ar. < suffice) Sofa

s.+nun 5495

soğul- Solmak, sönmek

s.-ur 2393

sohbet (Ar.) Sohbet, yârenlik

s.+inde 4407

s. **it-** Yârenlik etmek, hasbihal etmek

s. i.-di 3259

s. i.-ederdi 3882

sok- 1. (İçine veya arasına) Sokmak

s.-ar 2785

s.-arlar 2218, 2784

s.-dılar 2319

s.-miş 4116

s.-sa 2381

s.-urlardı 3561

2. (Böcek, zehirli hayvan) İğnesini batırmak
veya ısırarak, zehirlemek

s.-dı 1167

s.-sa 3522

şol Sol taraf, sol yön

s. 762, 785, 1334, 5620

→sağdan s. dan

şol- Parlaklığını kaybetmek, solmak

s.-maz 1031

şoñ Son, en son

s. 257

s.+ı 5569

şogra 1. ed....den sonra, sonra

s. 3, 40, 73, 98, 164, 187, 194, 254, 257,

299, 307, 339, 352, 387, 397, 498, 566,

568, 574, 576, 605, 647, 692, 755, 805,

932, 954, 1051, 1071, 1107, 1224, 1224,

1229, 1229, 1235, 1237, 1237, 1247,

1260, 1329, 1336, 1370, 1371, 1385,

1519, 1557, 1628, 1631, 1666, 1716,

1823, 1832, 1863, 1918, 1965, 2033,

2041, 2070, 2083, 2094, 2131, 2250,

2256, 2298, 2378, 2382, 2384, 2416,

2430, 2447, 2455, 2756, 2800, 2861,

2924, 2950, 2994, 3025, 3028, 3091,

3127, 3150, 3222, 3317, 3323, 3408,

3409, 3412, 3415, 3426, 3429, 3464,

3468, 3501, 3608, 3667, 3673, 3725,

3772, 3899, 3948, 3953, 3968, 4006,

4029, 4100, 4128, 4248, 4347, 4348,

4352, 4354, 4372, 4454, 4455, 4543,

4549, 4601, 4628, 4819, 4823, 4839,

4845, 4880, 4908, 4926, 4951, 4983,

5004, 5219, 5483, 5567, 5575, 5757,

5780, 5786, 5792, 5796, 5798, 5810,

5811, 5838, 5839, 5843, 5850

zf. 2. Daha sonra, sonradan, sonra

s. 159, 210, 373, 647, 920, 1248, 2432,

2564, 2565, 2830, 3393, 3778, 4363, 4423,

4553, 4840, 5137, 5140, 5708, 5743, 5757,

5798, 5843, 5848

Simçür Yer adı

s.+dadür 4434

sin Şekil, biçim

s.+i 2886

sīn (Ar.) Sin harfi

s. 2064, 4436

Šīn Yer adı

s. 2758, 3066, 4477, 4477, 4695, 4722

s.+e 2002, 2044, 2513, 4696, 4867

s.+de 1111, 4703, 5411

s.+ün 4721

→melik-i S.

Šīn bin Fağfūr bin Kemād İbn-i Yāfes

bin Nūh Kişi adı

s. 4722

sincāb (F.) Sincap

s. 3993, 5087, 5088

Sind Yer adı

s. 1933, 2001

s.+de 5258, 5263

s.+dedür 5412

s.+e 2511, 2642, 4867

s.+i 5510

sindik Cıva

s. 2953

siṅek Sinek

s. 2484, 3766

sini (F.< sīni) Sini, büyük tepsi

s. 3545

siḡir Sınır

s.+lere 1889

siḡir- Hazmı kolaylaştırmak

s.-ür 5298

sinle Kabir, mezar

s. 2762

s.+sidür 2420

Sinnār Kişi adı

s. 4238, 4243, 4244, 4246

s.+ı 4247

sipāhi

s.-yi **Habeşe** Afganistan atlı askeri,
Afganistan sipahi birliği

s. h.+yi 4861

sīret (Ar.) Huy, tabiat, ahlāk, hareket

s.+leri 3762

s.+lerinde 4446

sirke (F.) Sirke

s. 407, 407, 412, 412, 4561

s.+den 2897

s.+ye 2894, 2896, 3008, 3184

sirkecilik

s. it- Sirkecilik yapmak, sirkecilik
mesleğini icra etmek

s. i(d)-erlerdi 4917

sirkencebīn (Ar.) Bal ile sirkenin

karıştırılmasından meydana gelen bir şerbet

s. 5290

Sistān Yer adı

s. 4431, 4436, 4439, 5719

s.+a 3732, 5079

s.+da 4874, 5511

s.+un 4440

sitāy (F.) Takdir etme, övme

s. 4935

sitemkārlık

s. it- Zulmetmek, haksızlık etmek

s. i(d)-er 1796

siyāh/siyeh (F.) Siyah

s. 1696, 3740, 5581

s. it- Siyahlaşımak

s. i(d)-er 2269

Siyāvūş Kişi adı

s. 1593, 1594, 1595, 1596, 1598

- s.-alar ... *hakimler of üzüm şikalar ve şiresin bir müddet koydılar...*400
- şın-** Kınılmak, parçalanmak
s.-ar 3189
s.-dı 4633, 4684
s.-mak 979
s.-maz 2985, 2989
s.-miş 2315
s.-sa 3173
s.-ur 2985
- şinā'at** (Ar.) Hüner, marifet, iş sanat
s.+de 18
- şindu** Makas
s.+yıla 2421, 2424
- şındur-** Kırmak, parçalamak
s.-a 2814
s.-amaz 2813
s.-an 4686
s.-dı 5307
s.-dılar 2650, 2680
s.-maz 2985
s.-mazsa 2069
s.-miş 2126
s.-salar 2807
s.-ur 2115, 2165, 2813
s.-uruz 5264
- şınuk/şınık** Kırık
s. 2929
s.(g)+ı 3175
- şır** (Ar. < şırr) Giz, sır
s.+dur 893
şır+ını 2966
- şırça** Cam
s. 2943
- şirtlan** Sirtlan
s. 1380
- şıtma** Şıtma
s. 3160
- şidre** (Ar.) Arşın sağ yanında bir ağaçtır ki ötesine hiçbir mahlûk geçemez, ötesi Allah'ın zât âlemidir
s. 656, 660
s.+den 662
- şidretü'l-müntehâ** Allah'ın zât âleminin başladığı yer
s. 655
s.+dur 735
- şidük** Sidik, idrar
s.(g)+ile 2932
- ş.i dutulmak** İdrar yapamamak
s. 1888
- şifâli**
→hudüd-ı s.
- Şifayân** Kişi adı
s.+dur 2526
- şihir** (Ar.) Sihir, büyü
s. 3022
s.+le 1844
- Şikenderiyye** Yer adı
s. 4595
- şikke** (Ar.) Madeni para, sikke
s.+sin 5223
- şil** (Ar. < seyl) Sel
s. 1915, 3261, 5625
s.+ler 1859, 2742
- şil-** Silmek, kurulamak
s.-e 3392
- şilâh** (Ar.) Silah
s. 5235
s.+ıla 4850
s.+lar 3287, 4989
- Şimâsiyye** Kişi adı
s.+dür 4140

şıcıra-/şıcıra- 1. Hızla atılmak, hamle yapmak, sıçramak

s.-dı 170, 2151

s.-dılar 4277

s.-r 2897

2. Savrulmak, etrafa yayılmak

s.-dı ... *oddan bir şu'le/şıcıradı Hâmân'ın üzerine düşdü...* 5680

şıcırat- Hoplatmak, sıçratmak

s.-dı 5566

şıcıra- bk. sıcıra-

şıdk (Ar.) Doğruluk, gerçeklik, sadakat

s.+ı 2547

s.+ına 455

→medhal-i s.

şifat (Ar.) Şifat, özellik, vasfı, nitelik

s. 3667

s.+ı 503, 598, 3041

s.+ıla 4151

s.+ım 4048

s.+ın 558

s.+ında 724, 1122, 2251

s.+ını 473

s.+lar 5399

s.+ların 1330

→beyân-ı s.-ı bürüc

s.-ı Azrâil Hz. Azrail'in vasfı

s. 683

s.-ı Cebre'il Hz. Cebrail'in vasfı

s. 651

s.-ı deryâ Denizin vasfı, denizin hâli

s.+da 2244

s.-ı melâike Meleklerin vasfı

s. 720

s.-ı Mikâil Hz. Mikail'in vasfı

s. 671

s.-ı rûhânî Ruh hâlindeki meleklerin vasfı

s. 820-21

s.-ı 'Utârid Merkür'ün vasfı

s. 1396

şifatü'l-hâcerü'l-esved Hacerül-esved'in vasfı

s. 3384

şifatü'l-Mirrih Merih'in vasfı

s. 1367

şifatü'l-Müşteri Jüpiter'in vasfı,

Mars'ın vasfı

s. 1354

şifatü'z-Zühre Venüs'ün vasfı

s. 1381-82

şifatlu Nitelikli, özellikli

s. 2982, 4182

şığ- Sığmak

s.-ar 649, 3450

s.-maz 140, 1501, 2753, 3851, 5457

şığın- Sığınmak

s.-dı 5310, 5863

s.igel- Sığınmak

s.-düm 5863

şığır Sığır

s. 2058

s.+a 1416

→deniz s.ı, medinetü's-sığır

s. dili Sığır diligillerden otsu bir bitki,

öküz dili

s. 2917

şihhat (Ar.) Doğruluk, gerçeklik

s.+inde 1119

s. bul- Sağlığma kavuşmak, şifa bulmak

s. b.-ur 2314, 4596

şık- Basınçla suyumu, sıvı kısmını ayırmak

3. İstemek, arzu etmek
s.-erem *velikin ben severem Süleymân
olmaklığı...*333
s.-medüm 4636

sevâb (Ar.) Sevap
s.+un 5575

sevâbit
→felek-i s.

sevâd (Ar.) Bağ, bahçe
s. 5527

sevâhil (Ar.) Kıyılar, sahiller
s.+i 5768
s.+ün 5768
s.-i *deryâ* Deniz kıyıları, deniz kenarları
s. 5766

sevdâ (Ar.) Aşk, sevgi
s. 5774
s.+yı 5289
s.+ya 5290

sevdâvî (Ar.) Çok kara, kapkara
s. 1346

sevdâvî
→mevhümât-ı s.

sevgülü Sevinmeli, sevgili
s. 295, 5110

sevi Muhabbet, sevgi
s.+si 5509

sevin- Sevinç duymak, sevinmek
s.-üp 368

sevîr
→'ayn-ı s.

seviyye (Ar.) mec. Yüksek ahlâk, erdem
s. *ya 'nî seviyye sebebi nesne virmeklikdür*
4397

sevr (Ar.) 1. Boğa, öküz
s. 879

2. Boğa burcu
s.+ün 1428

Seyhan Yer adı
s. 5254

seyir (Ar.) Gezme, görme, dolaşma
s.+e 1165
s. **idici** Hareket edici
s. 1057
s. **it-** 1. Bakmak, seyretmek
s. i.-mege 1061
2. Hareket etmek, gitmek
s. i.-diler 4214
s. i.-dük 4562
s. i.-e 2221
s. i(d)-en 505
s. i(d)-er 1059
s. i.-megün 5257
s. i.-meyen 506

Seyrâb Yer adı
s.+dan 5085

Seyrâf Yer adı
s.+da 4873

seyyâh (Ar.) Gezgin, seyyah
s.+lardan 445

seyyâre (Ar.) Gezegen
s. 970
s.+nün 2983
→kevâkib-i s.

seyyid
seyyidü'l-kebârit Kibritlerin ulusu,
mec. kehribâr
s. 3049

şî- Yenmek, hezimete uğratmak, mağlûp
etmek
s.-dı 4628
s.-dun 3164
s.-maz 2989

s.+e 3911, 3916, 3924

serāsime

s. ol- Sersemleşmek

s. o.-ur 2182

→'akılları s. oldu 4159

serçe Serçe

s. 3451, 3986

Serdāniyye Yer adı

s. 2046

serd

s. ü **huşk** Sert, kaba, soğuk

s. h.+dür 2984

Serendib Yer adı

s. 1654, 2102, 2417, 4483, 4496, 4500, 4501

s.+de 1091, 2612, 3096, 3191, 3867

s.+den 2510

s.+e 2102, 2507

s.+i 4485

s.+ün 3096, 4487

seretān (Ar.) 1. Yengeç

s. 879, 1414

2. Yengeç burcu

s. 1443, 1443, 1446, 5467

s.+a 1447

s.+da 1448

s. **burcu** Yengeç burcu

s. b.+nda 1064

sergerdān

s. **kal**- Şaşkına dönmek, şaşımak

s. k.-dılar 225

s. k.-dum 1149-50

s. **ol**- Şaşmak, şaşkına dönmek, şaşımak

s. o.-muşlardır 5282

serhad (F.) Sınır, hudut

s.(d)+i 2035, 2196

s.(d)+di dūr 4922

s.(d)+dinde 3732

s.(d)+ine 4695

Serhas Yer adı

s. 4594, 5402

Serhiş Yer adı

s. 4587

serī (Ar.) Seri, çabuk, hızlı

s.+dür 972

Seri Bir put adı

s. 3457

Serire Yer adı

s. 4580

sermāye (F.) mec. Varlık, servet

s.+sidür 1802

serserī (F.) mec. Tesadüfen, rastlantıyla

s. 374

Serşek Yer adı

s. 5402

se-şenbe (F. < se-şenbih)

s. 2862

setr

s. **it**- Örtmek, kapamak, gizlemek

s. i(d)-eler 37

sev- 1. Aşık olmak, sevmek

s.-di ... *eydürler ki şeytān bir huzır/sevdi ve anı yüklü eyledi...*5331

s.-dügini 4638

2. Muhabbet beslemek, hoşlanmak, sevmek

s.-erlerdi ... *ol sebebden cinniler anı*

*severlerdi dā'im katına/gehürlerdi şöhbet iderlerdi...*3881

s.-er 4389, 5053

s.-erim 343, 3249

s.-erler 1543, 3250, 5019

s.-mez 5052

s.-mezler 3252, 5019

s.-se 3249

semere (Ar.) İstenilen sonuç, verim

s.+sidür 5720

Semerķand Yer adı

s. 2558, 4444, 4446

s.+a 2544, 4454, 4456, 4580

s.+dan 4467

s.+ı 2495, 3820, 4453

s.+un 441, 1493, 2671, 4468, 4469, 4470, 4472

→sa'd-i S.

Semerķend Semerķand'a verilen başka bir ad

s. 4454

Semer İbn-i 'Iyşū'l-melikū'l-üstüm (?)

Kişi adı

s. 4473-74

semmūr (F.) Samur

s. 3993, 5090

Semūd Birkavimadı

s. 5612

sen Sen, teklik II. kişi zamiri

s. 68, 71, 113, 134, 136, 152, 168, 174, 180, 183, 210, 213, 244, 245, 249, 266, 298, 425, 430, 472, 487, 701, 867, 1137, 1517, 1614, 1970, 1971, 2134, 2259, 2404, 2671, 3164, 3364, 3365, 3623, 3638, 4067, 4133, 4162, 4167, 4206, 4216, 4279, 4888, 5110, 5121, 5344, 5425
s.+de 3264

s.+den 92, 179, 299, 314, 699, 1250, 2625, 3264, 4246, 5111

s.+ı 130, 212, 305, 310, 2430, 3262, 3434, 3906, 4206, 4215, 4273, 4273, 4279, 5869

s.+inüçün 304

s.+sin 1982

s.+ün 155, 169, 174, 283, 284, 300, 351, 435, 677, 678, 704, 711, 1140, 1249,

1614, 3221, 3335, 3519, 3650, 3738, 3930, 4170, 4210, 4224, 4409, 4479, 4795, 4886, 5575

s.+ündür 332, 3366, 3895

s.+ünle 298, 300, 305, 310, 312, 312, 3674

senā (Ar.) Övgü, övme, meth

s.+sını 29

s.-i **cezīl** Hakkıyla övgü, gerçek övgü

s. c.+i 26

senām

s.-ı **arz** Yeryüzünün hörgücü; mec. Tâ'if

s. a.+dur 4773

Sencābāda Yer adı

s.+yıldı 5371

Sencādit Kişi adı

s. 5336

Senced/Sencid Yer adı

s. 4518

s.+den 4519

Sencer Kişi adı

s. 3147

senderūs (F.) Kehribar cinsinden bir zank,

sandalos

s. 3065

sene (Ar.) Yıl, sene

s. 1191, 3782, 4349, 4790, 5022, 5293, 5746

seng

s.-i **hāra** Mermer taşı, pek sert taş

s. h.+dan 4219

ser

ser-tā-ser Baştan başa

s. 119, 127, 4552

Serācil/Serācil bin Serācil Kişi adı

s. 3915, 3919, 3924

s.+di 3878

sekiz Sekiz

s. 581, 875, 897, 916, 1185, 1368, 1372,
1385, 1583, 1933, 2503, 2533, 2535,
2590, 3508, 3815, 3816, 4296, 4344,
4523, 5394, 5394, 5699, 5724, 5780, 5809

→on s. biğ 'âlem

sekizinci Sekizinci

s. 967

seksen Seksen

s. 1372, 1387, 1388, 2738, 4184, 4234,
4235, 5281, 5823, 5826

sekte (Ar.) İnme, felç

s.+den 3193

Selâ Yer adı

s. 4585

Selâm Kişi adı

s. 4574

selâmatlık

s.(g)a çık- Selâmete çıkmak, kurtuluşa
ermek, halâs olmak

s. ç-mak 2250

s.(g)a git- Selâmete çıkmak, kurtulmak,
halâs olmak

s. gi(d)-erse 2069

selâmet (Ar.) Emin olma, eminlik, '

kurtuluş, sâlimlik

s. 256, 1598, 5681

s.+dür 4861, 5277

s. it- Ezenliğe kavuşturmak, sağlığına
kavuşturmak

s. i.-di 5123

Selâm İbn-i Cemân/Selâmü'bnü

Cemâd Kişi adı

s. 4556, 4559

selâm

s. olsun "Saygım, esenlik dileklerim
ulaşsın" anlamında bir iyilik sözü

s. 209

s. vir- (Birisini) Selâmlamak, selâm
vermek

s. v.-ür 2980

selim

s. ü'l-**kalb** Kalbi temiz, temiz kalpli
(kimse)

s. 4167

Selm Kişi adı

s. 2521

Selmân/Selmân-ı Fârisî Kişi adı

s. 4955-56, 4958, 4962, 4963, 4967

Selvâm

→'aynü's-S.

sem' (Ar.) Kulak

s.+i 52

s.ine deg- Duymak, işitmek

s. d.-düği 51

semâ (Ar.) Gökyüzü

s. 5830

s.+ya 5039

Semâk İbn-i 'Amîs Kişi adı

s. 5294

Semâruk Yer adı

s. 4600, 4603

Semâsiyye Kişi adı

s. 4169

semavât (Ar.) Gökler

s.+da 1132

semâvî

→ecrâm-ı s.

semâviyye

→âfet-i s.

semender (F.) Ateşte yanmadığına inanılan
efsanevi bir hayvan

s.+i 1637

s. i.-diler 1525
s. i(d)-erler 1624
sed (Ar.<sedd) Engel duvarı, mania, set
s. 1957, 1961, 2123, 4552, 4558, 4578
sed+den 1958
sed+dür 4227, 4881
sedde 1976, 4547, 4557, 4562
seddi 1960, 1970, 1980, 1982, 2132, 2153,
4534, 4547, 4571
seddün 1974, 4564, 4567, 4575, 4660
s. çek- Set yapmak, duvar örmek
s. ç.-di 4659
s. it- Kapamak
s. i.-miş 5744
sedd-i İsfendiyâr Yer adı; İsfendiyar
seddi
s.+a 1959
sedd-i İskender Yer adı; İskenderin
Yecuc ve Mecuc kavmi için yaptırdığı duvar,
set
s. 4555
sedd-i Zülkarneyn Yer adı; İskenderin
Yecuc ve Mecuc kavmi için yaptırdığı duvar,
set
s. 4530
sedîd (Ar.) Doğru, hak
s.+dür 4517
Sedir Yer adı
s. 4513
sefer (Ar.) Sefer, yolculuk
s.+de 4561
s.+lere 1347
s.+lerinin 1656
s. it- Yolculuk etmek
s. i(d)-ioek 238

sefere
s.-i Rûm Rum (askerlerinin) seferleri,
hücumlan
s. r.+dan 4860
sefine (Ar.) 1. Gemi
s.+ye 5216
2. Güney yarımkürede bulunan bir burcun
adı
s. 881, 912
segir- Koşmak
s.-di 345
s.-diler 1975
segirt- Koşmak
s.-di 5557
s.(d)-en 5454
s.(d)-üp 5577
segirdür- Koşturmak
s.-di 3961
sehâbî (Ar.) Bulutumsu, bulutla ilgili
s.+dür 1479
seher (Ar.) Şafak, tan yeri ağarmazdan
önceki vakit
s. 1245, 5656
sehhâr (Ar.) Büyücü, sihirbaz
s.+lardur 1844
Sehm Yer adı
s. 887
sehm-nâk/sehmi nâk (F.) Korkunç,
korkulu
s. 4079, 5460
s.+dur 2039
Sehüm Yer adı
s. 2744, 2744
sehv
s. ü hata Yanılma, yanlışlık, hata
s. 35

Sebe' Yer adı

s. 911

sebeb (Ar.) Sebep

s. 1073, 1134, 1139, 1553, 1569, 1690,
1757, 1791, 2099, 2971, 3526, 3802,
3954, 4394, 4396, 4398, 4400, 4401,
4402, 4403, 4405, 5609, 5689

s.+den 325, 369, 623, 791, 1433, 1596,
1606, 1752, 1785, 1846, 1949, 2166,
2823, 3200, 3233, 3357, 3727, 3779,
3781, 3804, 3813, 3881, 4046, 4115,
4160, 4317, 4444, 4861, 5047, 5170,
5266, 5267, 5586, 5643, 5685, 5766,
5787, 5814

s.+dendir 838

s.+dendurur 3079

s.+dendir 1546

s.+dür 1301

s.+i 1265, 1570, 1690, 1707, 2092, 2342,
3488, 3877, 4393, 4395, 4397, 5760,
5772

s.+ile 5607

s.+in 2676, 2897, 3057, 3089, 3974, 4771,
5011

s.+ini 2034, 2351, 2394

s. eyle- Sebep kılmak, vesile etmek

s. e.-mişdir 1297

s. ol- Yol açmak, neden olmak, sebebiyet
vermek

s. o.-dı 5309

s.-i binâ Yapım sebebi, inşâ sebebi

s. 4648

s.-i bünyâd Yapım sebebi, inşâ sebebi

s. 4515, 4588

s.-i cezb Cezbetmesinin sebebi, çekim
sebebi

s. c.+i 3166

s.-i hayat Hayat vasıtası, hayat kaynağı

s. 1721, 1722

s.-i ihtilâf Anlaşmazlık sebebi,
uzlaşmazlık nedeni

s. 1765

s.-i mazarrat Zarar, ziyan sebebi

s. 1074

s.-i tahâret Temizlik vasıtası

s. t.+dür 1897

sebebinden Yüzünden, sebebiyle

s. 1780, 3592, 4416, 4507, 4534, 4570,
5266, 5310, 5421, 5716, 5769

Seb'i Yer adı

s. 909

seb-i mücemmer Yer adı

s. 903

sebiz (F.) Yeşil

s. 3825

Sebt

→'aynû's-S.

sebük

sebük-rüy Hızlı hareket eden

s. r.+dur 1420, 1485

sebük yüzlü Hızlı hareket eden

s. y.+dür 1435, 1451, 1462, 1474

sebze (F.) Yeşillik, çimen

s. 1762

s.+si 5032

s.+ye 802

Sec Yer adı

s. 4915

secde

→başın s.ye ko-

s. eyle- Secdeye kapanmak, secde etmek

s. e.-di 1568, 1568, 1968, 3369, 3801

s. it- Secdeye kapanmak, secde etmek

s. i.-di 631, 2769, 3199

sat- Satmak

s. 4163, 5159

s.-am 4733

s.-arlar 5531

s.-dılar 3452

s.-ısdır 4183

şatabil- Satabilmek

s.-ür 4183

Satağ Yer adı

s.+dur 2452

şatıcı Satan, satıcı

s. 3785

şatıl- Satılmak

s.-ur 2839

satır (Ar. < satr) Satır

s. 471

Sâtirün

→melik-i S.

şatın

s. al- Karşılık vererek bir malı almak, satın almak

s. a.-a 3518

s. a.-dı 3407, 3410

s. alın- Alınmak, satın alınmak

s. a.-mış 4899

şavaş

s. yürüt- Savaş açmak, savaş ilan etmek

s. y.-diler 4900

şavır- bak. savur-

şavma'a (Ar.) Mâbet, tapınak

s.+larım 919

şavt (Ar.) Ses, sada

s.+ını 4843

şavur-/şavır- Savurmak, havaya atıp

dağıtmak, saçmak

s.-dılar 395

s.-ınız 3777

s.-urlar 4500

sa'y

s. it- Çalışmak, gayret etmek

s. i.-di 4200

s. i.-diler 2140

s. i.-miş 5478

s. idegör- Çalışmak, gayret göstermek

s. i.-di 4528

şay- 1. Hesap etmek, saymak

s.-dı 5391

s.-muşlar 3821

2. Addetmek, kabul etmek, saymak

s.-arlar 647

s.-duklarından 1056

şayd (Ar.) Av

s.+a 4527

s. it- Avlamak

s. i(d)-erler 2706

s. i.-mez 5028

şayfî (Ar.) Yaza ait, yazın görülen

s.+dür 1435, 1444, 1455

şayı- Sayılmak, addedilmek, kabul

edilmek

s.-an 424

şayru Hasta

s. 3383

şayruluk Hastalık, illet, maraz

s.+lar 2595

Şaysaya

→nehrü's-S.

sâz-kâr/sâzikâr (F.) Uysal, uyumlu

s. 3717

s. ol- Uygun düşmek, münasip olmak

s. o.-maz 3914-15

sebât

→dünyâ-yı bi-s.

sancak Bayrak, sancak

s.+larımızı 3775

sañç- Saplamak

s.-dı 141, 386

s.-dım 151

şanduk (Ar. < sunduk) Sandık

s. 2284, 2297, 3144, 3163, 3865

s.+dan 2285, 2289

s.+un 2284, 3865

şāni

→tūfān-ı s.

şāni ' (Ar.) Yaratıcı, hālık

s. 1007

s.+a 1007, 1016

s.+i 1011

s.+imüz 2476

s.+inden 987, 1006

s.+ün 58, 1070

şāni 'siz Yaratıcısız, yaratıcı olmadan

s. 1017

Şanū Yer adı

s. 4723

Şar ' (Ar.) Sara hastalığı

s. 2883, 3159

s.+dan 3192

s.+ı 2840

şarar- 1. Sarı olmak, rengi sarıya dönmek

s.-an 716

2. Yüzün rengi solmak, sararmak

s.-dı 1235

s.-mişsin 172

→yaprığı s.

sarāy (F. < serāy) 1. Saray

s. 4096

s.+dan 1000, 1000

s.+ında 999, 5406

s.+lar 3939

s.+larımız 5170

s.+un 1001, 5057, 5234

2. Büyük konak, kasır, köşk

s. 3409, 4523

s.+ı 'avratlar sarāyı yüce yapılmıştır...5342

s.+lar 3407, 5168

s.+larımız 5170

→sahn-ı s.

s.-ı mülük Hükümdarların sarayı

s. 5343

s.-ı su Su sarayı, su köşkü

s. 5058

şarf

s. it- Harcamak, kullanmak, sarfetmek

s. i(d)-e 5571

s. i(d)-eler 3337, 3428

Şarfe Yer adı

s. 1460

Şāri Yer adı

s.+ye 4867

şarkıt- Aşağıya bırakmak, sarkıtmak

s.-dılar 2429

s.-muş 2682

s.(d)-urlarsa 2423

şarrāf (Ar.) Kuyumcu, sarraf

s.+lar 4338, 5370

şaru San

s. 2604, 2966, 5839

s.+dur 3084

s.+sı 2564

→kızıl s.

şarumsağ Sarımsak

s. 2442

Şasān Yer adı

s.+undur 3515

→kubbe-i S.

Şalih bin Mansūr Kişi adı

s. 5146

Salih İbn-i Kiysân Kişi adı

s. 3430

şâlis

→rüknu's-s.

Sâliye Yer adı

s. 5325

şalkım Salkım

s. 4284

s.+ı 4718

s.+ının 4717

salтанat (Ar.) mec. Gösterişli yaşayış

s. 3720

Sâm Kişi adı

s.+a 2528

şaman Saman

s. 2271, 2456, 4074

s.+ı 3061

s.+larını 2454

sâmin

→rüknu's-s.

Sâmir Yer adı

s.+de 2413

s.+dedür 3445

şan- Zannetmek, sanmak

s.-asın 2424

s.-dı 2199, 2628

s.-dılar 5752

s.-ma 5425

s.-maz 944, 1024

s.-muşlar 1024

s.-up 2445

s.-ur 946, 1000, 2258, 2880, 3584, 4169

s.-urdu 4948

s.-urdılar 1103

şanasın ki/şanasın/şanasın kim

Sanki, tupkı, âdeti

s. 2050, 2087, 2657, 2721, 3825, 3851,
3869, 4047, 4709, 5737

şaña Sana, sen kişi zamirinin yönelme hali

s. 136, 147, 161, 208, 213, 286, 289, 296,
302, 303, 313, 430, 678, 741, 956, 1209,
3154, 3164, 3165, 3212, 3214, 3220,
3263, 3336, 3366, 3640, 3641, 3650,
3652, 3653, 3655, 3753, 4146, 4216,
4293, 4367, 4481, 5647, 5863

Şan'â Yer adı

s. 4735, 4741

s.+da 2754, 5044

s.+dan 5583

s.+dur 2560, 4737

s.+ya 4743, 5591

s.+yı 4740

s.+yıldı 5521

s.+yıla 4937

→kubbe-i S.

Şan'â-yı Yemen Yer adı; Sana şehri

s. y.+de 5572

Şan'â İbn-i Erak bin Yaqtın Kişi adı

s. 4738

şan'at (Ar.) Ustalık, sanat; marifet, hüner

s. 4917

s.(d)+a 5714

s.+ı 3063

s.+lara 4526

s.+ları 3741

→kimyâ s.ı

s.-ı kimyâ Kimya ilmi

s. k.+ya 4311

şanavber (Ar.) Çam fıstığı ağacı, çok uzun

bir tür çam

s. 2772, 3322

2. Mukim, bir yerde oturan, yaşayan (kimse)
 s.+dururlar *ol meymûnlar böligine ki sâkin dururlar bu vâdi cazîresinde* 2189
 s. it- Sakinleştirmek, etkisiz hale getirmek, dindirmek
 s. i(d)-e 2840, 3118
 s. kıl- Etkisiz kılmak, sakınleştirmek, dindirmek
 s. k.-a 3042
 s. ol- 1. Oturmak, ikamet etmek, yaşamak
 s. o.-anlar 2507
 s. o.-anların 770
 2. Durmak, durgunlaşmak, sâkinleşmek
 s. o.-aydı 1036
 s. o.-ıcağ 1790
 s. o.-muş 3127
 s. o.-ur 1797, 2077, 2256, 2272, 2417
 3. Yatışmak, dinmek, sükûn bulmak, sâkinleşmek
 s. 1979
 s. o.-ıban 2195
 s. o.-ur 3175, 3765
Sakivân Yer adı
 s.+a 2121
şakla- 1. Muhafaza etmek, korumak, beklemek
 s.-dı 5682, 5864
 s.-dı 1540
 s.-gıl 3903, 5863, 5865
 s.-muşdur 4132
 s.-r 732, 2622, 3064, 4039
 s.-rdı 4625
 s.-rdum 5869
 s.-rlar 2851, 3169, 4571
 s.-yana 4039

s.-ymaz 1538
 2. Gizlemek, saklamak
 s.-rlardı *her iklimde âdem cemi' iderlerdi dabı anları şaklarlardı*...4589
 3. İçinde bulundurmak, içinde tutmak
 s.-maya *meğer ki tulumuy delikleri tahammül itmeye ki havâ şaklamaya havâ çıka* 1741
şaklayıvir- Muhafaza etmek, korumak
 s. v.-e 1041
Şâlih Kişi adı; Hz. Salih
 s. 3462, 4036, 4220, 5105
şal- 1. (İp vs.) Aşağıya sarkıtmak
 s.-dılar 2083
 2. Göndermek, akıtmak
 s.-alar *bir kişiye hısum itdi buyurdı evine şı şalalar*...5710
 3. Sallamak
 s.-arlardı 3615
şalıvir- Serbest bırakmak, salmak
 s.-diler 2308, 4135
Şalâhaddîn Kişi adı
 s. 5228, 5230-31
şalavat
 s. **getür-** Hz. Muhammed'e dua etmek, salat ü selam getirmek
 s. g.-digimizden 2
 s. g.-ürler 587
Şalesker Yer adı
 s.+e 5335
şâlih (Ar.) İyi amel ve harekette bulunan
 s. 3767, 4445
 s.+dururlar 3827
 s.+lerdür 5238
 s.+lere 4395
 →'amel-i s.

- s.-ı sarāy** Saray avlusu
s. s.+un 5342
- ṣahra** (Ar.) Kır, ova, çöl
s. 1091, 4241, 5713
s.+da 195, 1010, 1094, 1699, 1763, 2409, 4588, 4591, 4593, 4909, 5446, 5684
s.+dur 4180, 5034, 5445
s.+larındadır 4364
s.+larda 728, 1282, 1846
s.+sındaki 4747
s.+ya 1012, 1544, 1899, 3227, 3883, 4135, 5753
- ṣahre** (Ar.) Kaya, taş
s. 3202, 3210, 3224, 3241, 3268, 3282
s.+nın 3206
s.+sidür 3196
s.+sine 3199
s.+yi 3200, 3204
s.-i evvel İlk kaya, ilk taş
s. 3195
s.-i Mūsā Hz. Musa'nın taşı
s. 3224
- sa'id** (Ar.) Mutlu, talihli (kimse)
s.+ün 1471
s.+lerin 636
- Sa'id** Yer adı
s.+inde 5686
→ḥasf-ı s.
- Sa'id Cebir** Kişi adı
s. 4745-46
- Sa'id İbn-i Cübeyr** Kişi adı
s. 5795-96
- Sa'id İbn-i 'Osmān 'Affān** Kişi adı
s. 4456
- Sa'id İbnü'l-'Ās** Kişi adı
s. 4352
- Sa'id İbnü'l-Müsayyib** Kişi adı
s. 5795
- sā'ika** (Ar.) Yıldırım
s. 508, 1661, 1663, 1665, 1675, 1677, 4869
- sā'ir** (Ar.) Bir şeyden kalan başka bir şey
s.+i 402
- saḳal** Sakal
s.+ı 2186
s.+ın 363, 4827
s.+ını 358
s.+ları 4430
- saḳalık**
s. it- Sakalık yapmak, sakalık etmek
s. i(d)-er 2473
- saḳanḳur** (Ar.) Bir balık
s. 4971, 4971
- Saḳarkend** Yer adı
s. 4509
- Saḳāyi** Yer adı
s.+ye 4308
- saḳf** (Ar.) Tavan, çatı, dam
s.+ı 2272, 3306, 3446, 4212, 4259, 4943, 5494
s.+ını 3618
- saḳıllık** Ağırık
s.(g)+ıla 2583
- Sāḳif** Kişi adı
s.+e 4778
- sāḳil** (Ar.) Ağır
s. 2574
s.+dür 2573, 2574
s.+e 2574
- Sāḳin** Yer adı
s. 4507
- sāḳin** (Ar.) 1. Hareketsiz, sakin
s.+durur 2104
s.+dür 1996

şafh

s.-ı Erven Ervend civarı, Ervend tarafı
s.+de 5747

şafılık Safılık

s.(g)+ından 4947

şāfi (Ar.) Halis, annmuş, saf

s. 780, 1198, 2349, 2355, 3181, 4698
s.+dür 3037

şafra' (Ar.) Safra, öd

s.+yı 410

Safvān Kişi adı

s. 5584, 5585

şag 1. s. Sağ tarafta olan

s. 761, 785, 1334, 1457, 3306, 5620

2. ş. Sağ taraftaki yön, sağ

s.+a 5425

s. dan şoldan Her yandan, her taraftan

s. 1124

şag Sağlam, esen, sıhhatli, sağlığı yerinde olan (kimse)

s. 826, 2902, 3703

şagır

→medīnetü's-s.

şagış Sayı, adet, miktar

s.+ı 713

s.+ın 2183

s.+ınca 3231

s.+ını 721

s.+larını 872

şahī (Ar.) Cömert, eli açık

s. 5238

şahib (Ar.) Sahip

s.+i 1433, *ol bāğın şahibi taşra çıktı...5576*

s.+inden 5574

s.+ine 5583

s.+i 1433

s.+ün 677, 678

şahib-cemāl Güzellik sahibi, güzel yüzlü, güzel

s. 291, 1393, 3880, 4010, 4631

s.+di 1593

şahib-hüsün Güzellik sahibi, güzel

s. 4631

s. ol- Güzelleşmek, güzelliği artmak

s. o.-dı 3901-02

şahib-re İleriyi gören, bilge, ileri görüşlü (kimse)

s. r.+idi 3151

şahibü'l-ümmeteyin Hz. Nuh

s. 2524-25

şahibü's-sür Surun sahibi; Hz. İsrâfil

s. s.+dur 643

şahibü't-tūfanū'l-e'amm Büyük

tufanın sahibi, Hz. Nuh

s. 2524

şahih (Ar.) Gerçek, doğru

s.+dür 940

→sözi s. ol-

şahil (Ar.) Sahil

s.+dür 4434

s.+e 1781

s.+i 5730

s.+inde 3844, 4970, 4977, 5246

s.+ine 4323, 4759

s.-i bahr-i Rüm Akdeniz kıyısı

s.+da 4881

s.-i Dicle Dicle kıyısı, Dicle kenarı

s. 3977-78

şahir (Ar.) Sihirbaz, büyücü

s. 3564

şahn (Ar.) 1. Avlu

s.+ı 5057

2. Oyuk, boşluk

s.+ın 5054

şabr (Ar.) Sabır

s.+ıla 2549

s.eyle- Tahammül etmek, katlanmak,
sabretmek

s. 1544

s. it- Tahammül etmek, katlanmak,
sabretmek

s. i(d)-eler 622

s. i(d)-esin 209

s. i.-mese 609

şābūnī (Ar.) Sabun cinsinden

s. 2929

şāc (Ar.) Sert bir ağaç türü, sac ağacı

s. 3321, 5075, 5877

s. 3415

s. 4259

saç Saç

s. 97

s.+ın 97

s.+ın 4827

s.+ında 3965

s.+ları 2057, 3021

s.+larından 4134

saç- 1. Dökmek, serpmek, saçmak

s.-arlarsa 3085

s.-dılar 1787

2. Yaymak, dağılmak

s.-a 1702

s.-ardı 3999

s.-arlardı 4002

şad (Ar.) Satharfi

s. 455

sa'd (Ar.) 1. Kutlu, uğurlu

s.+dür 1426, 1483

2. Yer adı, İkizler burcunda bir yıldız

s. 1443

→'ayyuk-ı s.

s.-ı ekber En büyük uğur olarak kabul
edilen Jüpiter gezegeni

s. 1357

s. e.+dür 1305

s.-i Semerkand Yer adı

s. 4621

Sa'd Yer adı

s. 2558

şadā Ses

s.+sını 5654

şadef (Ar.) Sedef, inci kabuğu

s. 2991, 3086, 3087, 4703, 4700, 4702

s.+i 3002, 3005, 3085, 3093

s.+ler 2105

s.+lerün 3000, 3002

s.+ün 3089, 4702

şadem (?) Bir hastalık

s. *hicretüñ kırk toközünde bir hastalık zâbir
oldı ki aya şadem dilerdi* 5802

şādık

→hüccet-i s.

şādir

→rükü's-s.

şaf

s. dut-/s. tut- Saf hâlinde sıraya girmek,
dizilmek

s. d.-uban 4006

s. d.-up 3476

şaf şaf dur- Saf hâlinde sıralanmak, saf
saf dizilmek

s. d.-dılar 5431-32

Şafā Yer adı

s.+da 834

→tütüya-yı S.

Safer Yer adı

s. 4467

- rüknü'l- 'aşır** Onuncu bölüm
r. 543
- rüknü'l-hāmis** Beşinci Bölüm
r. 521
- rüknü'r-rābi'** Dördüncü Bölüm
r. 517
- rüknü's-sābi'** Yedinci Bölüm
r. 525
- rüknü's-sādis** Altıncı Bölüm
r. 523
- rüknü's-sālis** Üçüncü Bölüm
r. 511
- rüknü's-şāmin** Sekizinci Bölüm
r. 539-40
- rüknü's-şānī** İkinci Bölüm
r. 506
- rüknü't-ta 'sī** Dokuzuncu bölüm
r. 541-42
- Rüstem/Rüstem-i Zāl/Rüstem bin Zāl**
(F.) Kişi adı
r. 1604, 1605, 1607, 3846
r. z.+a 1605
r. z.+un 4432-33
→gür-ı R.
- rüsül** (Ar.) Peygamberler
r. 651
- rüsvāy**
r. ol- Rezil olmak, zillete düşmek
r. o.-dı 1652
r. eyle- Rezil etmek, zillete düşürmek
r. e.-megil 1831
- rüsvāylık** Rezililik, zillet, rüsvaylık
r.(g)+ı 1526
- Rüvlān** Yer adı
r. 5666
- S**
- sā** (Ar.) Peltek se harfi
s. 1993
- sa'adet**
→cezāirü's-s., zamān-ı s.
- sa'adeteyn** İki bayram
s. 2786
- sa'adetsiz** Mutsuz, bed-baht
s.+dür 3260-
- sa'at** (Ar.) Vakit, an, saat
s. 707, 779, 1168, 1260, 2416, 4121,
4887, 5737
s.+den 2446
- s.-i nücūmī** Yıldızsaati
s. 1832
- sa'b** (Ar.) Güç, zor, çetin
s. 2686, 4912
- sābık**
s.u'l-merākib Vasıtaların ilki, en evveli
s. 5275
- şabā** (Ar.) Saba yeli
s. 1804, 2995, 2999
s.+dan 5050
→bād-ı s.
- Şabā** Yer adı
s. 3906, 3940, 4009, 5620, 5629
s.+dan 5050
- sabāh** (Ar.) Sabah
s. 2200, 2911, 3017, 3495, 4976, 5120,
5432
s. ol- Sabah olmak
s. o.-dı 5233
- sābi'**
→rüknü's-s.
- sābit** (Ar.) Sabit, hareketsiz
s.+dür 969, 1468, 1485
s. ol- Hareketsiz kalmak, hareket
etmemek
s. o.-dı 4461

r. 63

Rūm Yer adı

r. 451, 1908, 2006, 2159, 2373, 2375,
2375, 2497, 2516, 2534, 2553, 3487,
4306, 4314, 4364, 4956, 5041

r.+a 3833, 5792

r.+da 3586, 4882

r.+dan 1103, 2121, 3426, 3594

r.+dur 2521

r.+ı 2668

r.+un 464, 1465, 1482, 4314, 4318

→arz-ı R., bilād-ı R., dār-ı melikū'r-R.,
melik-i R., pādīşāh-ı R., sāhil-i bahr-i R.,
sefere-i R.

Rūmca Rum dili, Rumca

r. 3242

rūmī (Ar.) Bizanslı

r. 1765

Rūmiyye Yer adı

r. 2048, 4318, 4319

r.+dedür 4321

r.+de 2781

r.+nün 4321, 4323, 4327, 4336

r.+ye 2051

r.+yi 2495

→istidāret-i R., kenīse-i R., kenīsetül-
melikū'r-R., medīnetū'r-R.

Rūs Yer adı

r. 3066

r.+da 3066

rūşen

r. **eyle-** Açmak, aşikâr etmek

r. e.-di 145

r. **it-** 1. Açmak, aşikâr etmek

r. i.-düm 155

2. *mec.* Ferahlatmak, gönül açmak

r. i(d)-er ... *göze çakseler kuvvet bulur ve
eger şarāba/koysalar göñli kuvvet ider ve
rūşen ider...*2836

Rūşen Kişi adı

r.+i 3654

rutūbet (Ar.) Nem, yaşlık, ıslaklık

r. 1322, 3077

r.+den 1888, 1917

r.+i 3078

rūy

→sebük-r.

Rūyān Yer adı

r. 4349, 4354

r.+ıla 4351

rūyīn

→şehr-i r.

rūzigār/rūzgār (F.) 1. Zaman, devir

r. 705, 3901, 4138, 4370, 4562, 4675,
4796, 5723

r.+ında 4588, 5144

2. Yel, rüzgār

r. 3601

r.+dan 3602

rūzī

r. **kıl-** Nasip etmek

r. k.-a 4744

r. k.-dı 2307

rūkn/rūkūn (Ar.) 1. Kolon, direk, sütun

r.+i 744

r.+inde 744

2. Bölüm, kısım

r. 502

r.+ünü 3675

r.-i **evvel** İlk bölüm, birinci kısım

r. 502

r.-i **Yemānī** Yer adı

r. 5547

Rey bin Şeylân İbn-i İşefihân bin**Kuluc** Kişi adı

r. k.+dur 4342

reyhân (Ar.) Fesleğen, reyhan

r. 1396

r.+ı 2929

Rey-i Sārān Yer adı

r. 2000

rızā (Ar.) Rıza, memnuniyet, hoşnutluk

r.+miçün 3353

r.+sıcün 317

rızık (Ar.) Rızık, Allah'ın kullarına bahşettiği

nimet

r.+ın 351

r.+ına 673

r. ol- Kısmet olmak, nasip olmak

r. o.-mamışdır 2412

r. (ınun) **kapısı** Kazanç vesilesi, rızık

kapısı

r. k.+dur 2469

ri'âyet

r. it- Uymak

r. i.-di 5679

ribâ (Ar.) Faiz

r. 4550

ric'at

r. it- Geri dönmek

r. i(d)-er 1387

r. i(d)-ür 1384

rîk (Ar.) Salya, tükürük

rîk+ıyıla 4114

rivâyet

r. it- Nakletmek, anlatmak, rivayet etmek

r. i(d)-er 602, 5119

r. i(d)-erler 1207, 1240-41

r. i.-diler 1157-58

r. olın- Naklolunmak, anlatılmak, rivayet edilmek

r. o.-dı 565

riyâ' (Ar.) Riya, iki yüzlülük

r. 4053

riyâk (Ar.) Salyalar, tükürükler

r. 2443

rub' (Ar.) Dörtte bir, çeyrek

r.+ı 1667, 2502, 2502, 2503

r.+ıncadur 1361

r.-ı **ma'müre** Dünyanın dörtte biri

r. m.+de 2531

r.-ı **meskûn** Dünyanın insan bulunan dörtte bir (kısmı), kara

r. 1670

rûhr.ını **kabız eyle-** (Azrail) Ruhu teslim almak

r. e.-di 1146-47, 1148-49

r. (ını) **kabız it-** (Azrail) Ruhu teslim almak

r. 1146

r. (ını) i(d)-em 1150

rûhânî bk. revhâni**ruhban** (Ar.) Papaz

r. 3576, 3582

r.+lar 1843

r.+ları 1842

r.+ları 3571

ruşat

r. vir- İzin vermek, müsaade etmek

r. v.-e 3267

r. v.-di ... *ol kerim pâdişâh/bunlara ruşat ve nusret virdi...*3531**Rûhü'l-ğudüs** Hz. Cebrail

r. 654

Rûhullah mec. Hz. İsa

- r.-i āhīr-i şimālī** Yer adı
r. ş.+dür 1449
- res(i)m** (Ar.) Şekil, nakış, resim
r. 5409
→bu r.e, ne r.e, ne r.ile
- resūl** (Ar.) 1. Elçi
r. 3138, 3139, 4208, 4209
r.+idür *eydür bu İskender'ün resūl'idür...*4199
2. Allah'ın elçisi, peygamber
r. 4217
r.+ine 5110
r.+ini 111
→ashāb-ı r., merkad-i r., ravza-i evlād-ı R.
r. **hazreti** Hz. Muhammed
r. h.+ni 1210
- Resūlullah/Resūlellah** Kişi adı; Allah'ın resulü Hz. Muhammed
r. 4144, 4645, 4671, 4672, 4961, 5107, 5779
r.+a 5125
r.+dan 4151
r.+dur 5130
→ashāb-ı R., ezvāc-ı R., medīne-i R., türbe-i R.
r. **hazreti** Hz. Muhammed
r. h.+ne 4967-68
- Re'sū'l-'ayn** Yer adı
r. a.+a 5729
- Re'sū'l-'azil** Yer adı
r. 1431
- Re'sū'l-cebbār** Yer adı
r. 1439
- revā**
r. **degül** Uygun değil, yerinde değil
r. d.+dür 3930, 5872
r. **gör-** Uygun bulmak
- r. g.-mezüz 903
r. **ol-** İzin vermek, müsaade etmek
r. o.-aydı 380
- revān** (F.) 1. Geçerli, kalıcı
r.+dur ... *hükmi/revāndur...*1796
2. mec. Aktıcı, etkileyici
r.+dur *egerci halāvethüdür ve dilde revāndur...*44
r. **ol-** Akmak
r. o.-dı 3231, 3240, 5219
r. o.-ur 1424, 2280, 2387-88, 2810, 2811
→kan r.
- Revān** Yer adı
r.+da 2612
- Revayid İbn-i Buyūr-Esb** Kişi adı
r. 5283-84
- revhānī/rūhānī** (Ar.) Ruhtan yaratılmış melek
r. 583, 821, 831
r.+ler 503, 805, 817, 828, 837
r.+lerin 720, 723, 811, 828, 833
→ervāh-ı r., gıdā-yı r., mahall-i melā'ike-i r., sıfat-ı r.
revhāniyyetü'r-revhāniyye Bir gurup meleşin adı
r. 832
- Revmetü'l-cennet** Yer adı
r. c.+i 4018
- Rey** Kişi adı
r. 4342
- Rey** Yer adı
r. 2340, 2721, 4018, 4341, 4347
r.+de 2540, 2544
r.+e 4345
r.+i 4349
r.+ün 1477
→leşker-i R.

Ras Yer adı

r. 4361

raşad (Ar.) Rasat, gözleme, ölçme

r. 1498, 1501

r.+ıla 1498

Rassās

→kubbetü'r-R.

rast (F. < rāst) Doğru, düzgün

r. 1691, 4897

→sözi r. gel-

ratib (Ar.) Mülâyim, yumuşak

r.+dür 1303

ravza

r.-i evlād-ı resül Hz. Muhammed'in soyundan gelenlerin kabri

r. 5134

r.-i resūlullah Hz. Muhammed'in kabri,

r. 5133

rāzī (Ar.) Rıza gösteren, kabul eden

r.+yam 3916

r. ol- Rıza göstermek, kabul etmek

r.-alar 621

r. o.-dı 4658, 4983

r.-masa 608

re

→sāhib-r.

rebāb (Ar.) Bir çeşit kemance

r.+dur 436

red (Ar.< redd) (Bir fikri, inanışı)

Yalanlama, çürütme, ret

r.+içün 1326

refik (Ar.) Arkadaş, yoldaş

r.+im 699

Rehrāt (?) Yer adı

r. 4915

re'is (Ar.) Baş, başkan, ser

r.+leri 2281, 3169, 5544

Re'sü'l-'ayn Yer adı

r. 4359

remād

→vādü'r-R.

remmāl (Ar.) Kumda birtakım çizgiler

çizerek fala bakan, kâhin

r.+ları 1821

r.+ların 534

renc (F.) 1. Ağrı, acı, sızı

r. 5777

r.+ini 3118

2. Sıkıntı, meşakkat

r.+lerin 3198

r. çek- Sıkıntı çekmek

r. ç.-ersin 3254

reng (F.) Renk

r. 1702, 2271, 3749

r.+i 1900, 1921, 2852, 2854, 3002, 3002, 5055

r.+inde 3007

r.+ini 1694

r.+leri 2946

→hem-r. ol-, suv r.i 5055, toprak r.i

r. it- Renklendirmek, boyamak

r. i(d)-erler 2967

r.in tut-/rengini dut- Aynı renkte

olmak, renkleri uyusmak

r. t.-ar 1923, 4703

renklen- Bir renge girmek, renkli olmak

r.-ür 2270

renkli Renkli

r. 1898, 3079

Re's

→aşhābü'r-R.

re'sü'n-nevm

r.-i şimālī Yer adı

r. 1449

p.a tapucu Put-perest (kimse)

p. t.+lardur 5353

put-hāne Putların toplu olarak bulunduğu yer

p. 3456

pūr

pūr-mestūh Dicle ırmağına gelen balıklar

p. 2036

pūr-miše Meşelik, ormanlık, sazlık

p.+dür 5087

pūr-ni'met Bolnimetli

p. n.+i 5368

R

rā (Ar.) Rı harfi

r. 2043, 4306

rabb

rabbū'l-'ālemīn Alemlerin rabbi olan

Allah

r. a.+dür 1006

rabbū'l-'erbāb mec. Süheyl yıldızı

r. 1325

rabaž (Ar.) Sur

r.+ı 4420

r.+ınun 4420

rabbānī

→kelām-ı r.

rābi'

→rüknu'r-r.

ra'd (Ar.) Gök gürlemesi

r. 508, 1676, 1678, 1679, 2279, 2624, 2739

rağbet (Ar.) Yönelme, itibar, rağbet

r.+i 3097

r. it- İtibar etmek, rağbet göstermek

r. i(d)-er 3541

raḥat (Ar.) 1. is. Huzur, sükun, rahatlık

r.+ıçün 1977

r.+ıdur 2467

r.+larını 3198

2. zf. Rahat bir şekilde, herhangi bir engelle karşılaşmadan

r. 5267

r. **bul-** Huzur bulmak, rahata kavuşmak

r. b.-a 53

rāhib (Ar.) Rahip

r. 2775, 4678, 4894, 4897

rahim (Ar.) Döl yatağı, rahim

r.+inde 251

rahman (Ar.) Rahmeti bütün mahlûkatı

kaplayan çok esirgeyici, Allah

r. 3519, 5537

rahmet (Ar.) Acıma, esirgeme, rahmet

r. 5657

r.+in 672

→bâbü'r-r.

r. **feriştəsi** Rahmet meleği

r. f.+dür 734

r. **eyle-** Acımak, esirgemek, merhamet etmek

r. e.-gil 2625

rahmetsiz Rahmet olmaksızın, nimetsiz

r. 672

ra'ıyyet (Ar.) Tebaa, halk

r. 4218

r.+lerinden 233

r.+lerin 4525

ramažân (Ar.) Ramazan (Ay)

r. 2754, 4513, 5022

Rāmī

→'aynü'r-R.

ra'na (Ar.) Güzel, lâtif

r. 3749

r.+dur 89

p.+den 3226, 3979, 4029
p.+di 5252
p.+dür 5420
p.+e 70, 319, 3391, 5652
p.+em 340
p.+i 1132, 3350
p.+imize 243
p.+imiz 109
p.+in 5523
p.+ine 3541, 5630
p.+le 5525
p.+ler 318, 751, 3558, 3559, 3595, 4640
p.+lerden 3556
p.+lere 653
p.+lerin 524, 533, 2468, 3549, 4642, 5252
p.+ün 82, 319, 321, 1635, 2188, 2419,
2738, 2747, 3201, 3316, 3469, 3866,
4220, 4667, 4725, 5522
2. Hz. Muhammed
p. 124, 484, 657, 738, 753, 791-92, 923,
1048, 1210, 1214, 1217, 1246, 1252,
1634, 2658, 2796, 3012, 3015, 3192,
3325, 3988, 4138, 4145, 4146, 4668,
4670, 4675, 4726, 4727, 4740, 4742,
4751, 4878, 5106, 5136, 5140
p.+den 677, 1242
p.+e 2, 1248, 1587, 3425, 4647, 5124
p.+ün 1049, 3431, 4160, 4669, 4965
→âhir zaman p.i, vilâdet-i p.

peygamberân

→mecmu-u p.

peyker

→ferište-p.

pinhân (F.) Gizli

p. 3581

p. ol- Kaybolmak, gizlenmek

p. o.-di 4256

pinhâni (F.) Gizli

p. 4626

pîr (F.) 1. Yaşlı, koca, ihtiyar

p. 1404, 1487, 1510, 1764, 2296, 2297,
2304, 4066, 4069, 4163, 4289, 4289,
5444, 5670, 5735, 5875

p.+e 2303

p.+ler 2296

p.+leri 3949

2. Bilge, arif, veli (kimse)

p. 846, 4109, 5691

p.+ün 5690

pirinc (F.) 1. Pirinç pilavı

p. 4708

2. Bakıra çinko katılarak elde edilen sarı
renkte bir alaşım

p. 2990, 3303

p.+den 3504, 4296, 4504, 5305

p.+ile 3447

pirûze (F.) Finuze

p.+dür 5074

pül (F.) Para

p. 4486

pülâd (F.) Çelik, polat

p. 3029, 3035, 3038, 5158

p.+un 3027

Pulâd-ı Hind Yer adı

p. h.+deki 2718

pullu (Balıklar, sürüngenler vs.) Pullu

p. 1867

puşad Silah, zırh gibi savaş için giyilen

kuşanılan şeyler

p.+ı 1966

pusarıķ Duman

p. 1681

put (F. < büt) Put, sanem

p. 2461

*olduğunca bâkî kâla pes biz dahtı bu
kitâbda/her ne kim görüp bulmuşduk... 443*

2. Öyleyse, o hâlde, peki
p. 266, 284, 418, 949, 1016, 1019, 1992,
3276, 3815, 4132, 4201, 5821, 5856, ... ve
*dahtı ol sarâyın mahallesinden ve şehriden
haberi/yokdur pes ol pâdisâhuñ ikliminden ve
memleketinden kaçan haber-dür/olsa
gerek...1002*

3. Bunun üzerine, artık, bundan sonra
p. 75, 156, 163, 1236, 1576, 1961, 3725,
3916, 3951, 4191, 4217, 4286, 4658,
4667, 4770, 4841, 4932, 4940, 5615,
5625, 5655, ... *tâ kim/kuyruğı yirine gele
bine pes bu miskin taşra çıktı...5705*

4. Zira, çünkü
p. 413, 425, 478, 1003, 1025, 3804, 4206,
4769, 4925, *pes bunları düzdi ki cemî'isi
kullara hüccet içündür...597*

5. O vakit, o sırada, o esnada
p. 962, ... *bunlardan katı şikâyet/itdi pes
Ebû'l-Husayb tercüme itdi...4832*

6. Derhal, hemen
p. 4074, 4204, 4204, 4459, 4463, 4790,
4899, ... *ben dışde gördüm pes buyurdı ki
anda/güñn kazdılar...4800*

7. Eğer, şayet, mademki
p. 561, 922, 928, ... *belki vefâtundan sonra
gerekdür/pes böyle olsa...1230*

8. Hâsılı, sonunda
p. 1387, 4802, ... *ol burc yıkıldı harâb oldu
pes leşker-i islâm/fetih itdi...4892*

9. Yani
p. 264, 4377, ... *ve ikinci/nev'i oldur ki
ikisine bile yaraya pes sözi söyleyenün
ağzından/çıkup işidenün sem'ine degdügi
vakit...50*

10. Acaba
p. ... *dünyâda anlara bâkî/kalmadı pes kime
bâkî kalırsadur...3722*

11. Halbuki, oysa
p. ... *kırk gün suya bevl ide didiler/ki anuñ
'aklı eksilür pes siz bir kişisiz...1991*

12. Ta
p. ... *ve boynında heştâ'd/tavk-ı zerrîn vardur
pes seksen biñ yıldur ki ol büt
Mihribân'da/dur...5281*

peşimân
p. ol- Pişmanlık duymak, pişman olmak
p. o.-dı 2733
p. o.-dılar 3957
p. o.-mayasın 210-11

peydâ
p. ol- Ortaya çıkmak, meydana gelmek,
görünmek
p. o.-a 5037
p. o.-madı 5486
p. o.-ur 1386, 2962
p. o.-urdu 3149

peygamberlik Nübüvvet, peygamberlik
p. 1272, 1601
p.(g)+a 5614
p.(g)+ına 1242

peygamber (F. < peygâni-ber) 1. Nebi,
resul, Allah'ın elçisi
p. 61, 65, 319, 661, 691, 1130, 1558,
1625, 2232, 2334, 2402, 2419, 2523,
2700, 2738, 3192, 3202, 3217, 3234,
3299, 3314, 3391, 3454, 3462, 3475,
3480, 3605, 3606, 3611, 3842, 3945,
3977, 4028, 4036, 4147, 4267, 4295,
4960, 4999, 5057, 5105, 5156, 5159,
5160, 5246, 5292, 5328, 5377, 5420,
5525, 5624

- p. e.-seler 2842-43
- pāre pāre it-** Parçalara ayırmak, parça parça etmek, parçalamak
- p. i.-di 5308
- p. i.-göl 71
- pāre pāre ol-** Paramparça olmak, parçalanmak
- p. o.-dı 4136, 5748
- pars** (F.) Pars
- p. 790
- p.+dur 5118
- p.+lar 5685
- pas**
- gönlün p.ını gider-
- pāsubān/pāsbān** (F.) Gece bekçisi, koruyucu
- p.+ı 4571, 5558
- p.+lar 5072
- pāyidār** (F.<pāy-dār) Sürekli, devamlı
- p. 422
- pāzār** bk. bāzār
- Peyistūn** Yer adı
- p. 2348
- pehlevān** (F.) Yiğit, kahraman
- p.+dur 3792
- pehlevī** (F.) İran'da İsfahan ile havalisindeki bölge halkı
- p.+ler 4602
- p.+lerden 3745
- Pehleviyye**
- bilād-ı p., kutb-ı bilād-ı p., şehir-i p.
- pek** Sağlam, emin
- p. 151
- pelālek** (?) Eritilmiş demir
- p. *hadīd ol ki'sāfidür... eydürler ki aya pelālek dırler* 3037
- peleng** (F.) Panther, leopar
- p. 863, 2806, 2807, 2919, 2919
- Pelīsān** Kişi adı
- p. 5384
- perākende**
- p. eyle-** Parçalamak, dağıtmak
- p. e.-di 4889
- perde** Örtü, perde
- p. 4665
- p.+ler 3859
- p.+sidür 2468
- perestān**
- āfitāb-p.
- pergār** (F.) Pergel
- p. 562, 976, 3729
- perhiz**
- perhiz-kār** Sofu, dindar
- p. 4109
- perī/perri** (F.) Cinlerin çok güzel ve alımlı dişileri
- p. 3739
- p.+ler 3619
- perverde**
- p. ol-** 1. Hazır hâle gelmek
- p.-a 1873, 2999
- p.-ur 2991
2. Beslenmek, büyümek
- p. o.-ur 1904
- Perviz** (F.) İran hükümdarı Hüsrev'in lakabı
- p. 4614, 5550, 5560
- p.+e 5560, 5563, 5563
- p.+le 4613
- p.+üm 5567
- pes** 1. İşte
- p. 347, 769, 980, 1036, 1071, 1168, 1230, 1433, 1527, 1673, 1790, 1965, 1975, 2091, 3009, 3280, 3282, 3666, 4061, 4845, 5570, 5778, ... *adları dünyā 'imāret*

p.+ıla 3387
p.+un 414, 415
→leşker-i p.
p. it- (Birini) Hükümdarlığa geçirmek,
padişah yapmak
p. i.-diler 4317
p. ol- Hükümdar olmak
p. o.-a 4316
p. o.-dı 3940, 4729
p. o.-mak 214-15
p.-ı 'ādil Adalet sahibi padişah, adil
padişah
p. 3
p.-ı cezzābe-i nüfūs İnsanları derleyip
toparlayan padişah
p. n.+un 20
p.-ı Çīn Çin hükümdarı
p. 4313
p.-ı Habeşī Habeşistan hükümdarı
p. h.+yidi 3360
p.-ı Hind Hint hükümdarı
p. 4313
p.-ı hümā-sāye İyilikleri dünyayı sarmış
hükümdar
p. s.+nün 26
p.-ı İsbēbed İsbēbed hükümdarı
p. i.+ile 4819-20
p.-ı Kuhistan Kuhistan hükümdarı
p. k.+dan 2609
p.-ı Mıṣ(ı)r Mısır hükümdarı
p. m.+a 5210
p.-ı Rūm Bizans hükümdarı
p. 4312
p.-ı zālīm Zālīm padişah
p. 3877
pāk (F.) Temiz, pak
p. 5194

p.+dur 748
→merkad-ı p.
palās (F. pelās) Aba, çul
p. 4256
panbuk Pamuk
p. 3047, 3325, 5161
p.(g)+ı 3047
pāre (F.) 1. Parça, kısım
p. 2521, 2526, 2793, 2850, 2850, 2968,
2970, 3869, 4188, 4944, 5812
p.+dür 1427
p.+leri 2831
p.+lerini 2857
p.+si 567, 1255, 1256, 1906, 2229
p.+sinden 568
p.+sini 2527
p.+sinün 1255
2. Tane, adet
p. 1933, 1934, ... *Haḳ te'ālā otuz pāre kūy*
ḥasif itdī...5718
→yek-p.
p. eyle- Parçaya ayırmak, parçalamak
p. e.-di 4857, 4967
p. e.-diler 5234
p. it- Parçaya ayırmak, bölmek
p. i(d)-erler 4499
p. ol- İkiye ayrılmak, bölünmek,
parçalanmak
p. 1948
p. o.-dı 567, 1253, 1257, 1906
p. o.-asın 1250
p. o.-ayım 1250
p. o.-madı 1949
p. o.-muş 5457-58
pāre pāre eyle- Paramparça etmek,
parçalamak
p. e.-di 77

öşür (Ar.) Onda bir, öşür

ö.+i 1739

öt- (Kuş ve böcekler için) Ses çıkarmak,
ötmek

ö.-er 2662

ö.-erdi 4005

ötürü/ötürü ed. Dolayı, sebebiyle, için,
yüzünden

ö. 346, 601, 1080, 2247, 3902, 4777

öyle O şekilde, öylece, öyle

ö. 6

öz

ö.i göyün- İçi yanmak, yüreği

parçalanmak

ö. g.-di 4611

özdeklü Gövdeli

ö. 5878

özge Başka, gayrı

ö. 3749, 4246

özr

ö.(in) dile- Özir dilemek

ö. d.-ye 3247

P

pā/pāy

→çelār-p.

pādişāhlık Hükümdarlık, saltanat,

padışahlık

p. 231, 3164, 3720, 5489

p.(g)+ıla 212

p.(g)+ım 205

p.(g)+ında 1554

p.(g)+ınun 5337

p. eyle- Saltanat sürmek

p. e.-di 4411

p. e.-diler 5618

p. it- Saltanat sürmek

p. i.-di 4234

p. kutı Saltanat gücü

p. k.+yıla 5494

pādişāh (F. < pād-şāh) 1. Hükümdar,
sultan, padişah

p. 131, 232, 382, 818, 1574, 1819, 1879,

1982, 1982, 2088, 2090, 2101, 2275,

2371, 2453, 2472, 2698, 2725, 3052,

3263, 388, 3483, 3605, 3736, 3787, 3796,

3904, 3930, 3932, 3934, 4269, 4272,

4348, 4408, 4496, 4525, 4567, 4568,

4703, 4705, 4719, 5060, 5071, 5114,

5207, 5295, 5886, 5888

p.+a 689, 2936

p.+dan 2934, 4017

p.+dur 488, 1207, 1232, 1794

p.+ı 128, 2644, 2694, 2695, 2715, 2851,

3527, 3759, 3892, 4091, 4139, 4885,

5042, 5043, 5077, 5155, 5268, 5312 ,

5336, 5337, 5363, 5450, 5645

p.+ıdır 1746

p.+ına 2107, 4477, 4650

p.+ınun 3891, 4458

p.+ınuzdı 3657

p.+ıydı 5423

p.+lar 237, 920, 920, 1239, 2845, 2885,

4209, 5386, 5603, 5618

p.+lara 318, 4016

p.+ları 131, 4314, 5356, 5359

p.+larımmın 39, 2715

p.+larıun 2519, 4953

p.+un 29, 185, 477, 999, 1002, 2529,

3053, 3265, 3283, 3873, 3937, 4272,

4375, 5039

2. Herşeye hükmeden, herşeyin yegâne
sahibi Allah

p. 3530, 5706, 5715

p.+a 416

o.+um 263
 →evvel-i ö.
 ö. **bul-** Hayatını sürdürmek
 ö. b.-aydı 379
 ö. **geçür-** Yaşamak, ömür sürmek
 ö.(üm) g.-dim 300
 ö.(in) g.-miş 467
 ö. **müddeti** Ömür boyu, hayat boyu
 ö.(üm) m.+inde 263
 ö. **sür-** Yaşamak, hayatını sürdürmek
 ö. s.-se 257
 ö.i **tamam ol-** Eceli gelmek
 ö. o.-ur 1051
 ö.i **uzun ol-** Çok yaşamak, uzun ömürlü
 olmak
 o. o.-maz 2509
 ö. o.-ur 2598, 2689-90
 ö.-i **'aziz** Kıymetli, aziz kimselerin ömrü
 ö. 248
 ö. a.+i 250
 ö.-i **câvidânî** Ebedî hayat, bakî ömür
 ö. 5175
öğ Önce, evvel
 ö. 5276
öğ 1. Ön taraf, ön
 ö.+imizdeki 328
 ö.+inde 710, 712, 1352, 1379, 1452, 1476,
 1492, 1492, 2185, 2918, 3137, 3476,
 3506, 4299, 4302, 4304, 4305, 4993, 5273
 ö.+inden 1383, 2156
 ö.+ine 1547, 2889, 3589, 4531, 5640
 2. Huzur, yan, kat
 ö.+inde 1800
 ö.+ine *bağlayıp Mu'taşım öğine
 getürdî...* 4358
 →gözi ö.inde

öğdîn Önce, evvel
 ö. 322, 920, 1156, 1371, 2654, 3280,
 3414, 3769, 4264, 4956, 5064
öp- Öpmek
 ö.-di 4195
ördek Ördek
 ö. 3705, 3706
örgüç Hörgüç
 →yir ö.i
ört- 1. Üzerini kapatmak, kaplamak, örtmek
 ö.-di 3323, 3323, 3325, 3325, 3326
 ö.-er 658
 ö.-medi 1668
 ö.-mez 3103
 ö.-mişdi 3414
 ö.-mişlerdür 4334
 2. Gizlemek, saklamak
 ö.-er 406
 →başuna toprak ö.
örtü 1. Örtü
 ö.+lerin 3521
 ö.+si 2467
 2. Tavan, kubbe
 ö. 3322, 3415
 ö.+dür 3330
örtülü Örtülü
 ö. 3521
örtün- Üzerine bir şey örtmek, giyinmek,
 örtünmek
 ö.-ürler 3969
örtür- Örttürmek
 ö.-ürdi 5123
örü
 ö. **dur-/ö. tur-** Ayağa kalkmak, ayakta
 durmak
 ö. d.-dı 4144
 ö. d.-mişdur 1457

öldür-/öldür- Öldürmek, katletmek

ö.-di 3633, 4074, 4632, 4638, 4777, 5148,
5156, 5558

ö.-diler 2343, 4362, 5083, 5226, 5227

ö.-dük 3503, 5614

ö.-düm 4636

ö.-e 114, 4672

ö.-ecegem 3956

ö.-eler 3489, 3497, 4195

ö.-elim 3646

ö.-em 3933

ö.-medigin 4673

ö.-mege 4673

ö.-meniz 3461

ö.-miş 5508

ö.-mişler 2409

ö.-mişlerdir 5160, 5329

ö.-ün 2304

ö.-ür 3031, 5916

ö.-ürdi 3566

ö.-ürim 3632

ö.-ürler 5030

ö.-ürsüz 1648

ölü/öli Ölü, ölmüş (kimse)

ö. 63, 330, 3086, 3704, 3288

ö.+ler 539, 3655

ö.+leri 644

ö.+lerün 2467

ö.+nün 3085

ö.+yi 67, 69, 75, 2335, 5016

ölüm/ölim Ölüm, ölme

ö. 205, 258, 259, 262, 294, 1219, 4209,
4386, 5171

ö.+den 4384

ö.+e 4388

ö.+i 3252

ö.+in 5339

ö.+ün 538

ö. şerbetin dad- Olmek

ö. d.-dun 1154

**'Ömer/'Ömerübnü'l- hattâb/'Ömer
İbnü'l-hattâb/'Ömerü'l- hattâb** Kişi adı

ö. 1253, 3407, 3425, 4343, 4664, 4668,
4675-76

ö. 1219, 1223, 3328, 3678, 3768, 4670,
4671, 4672, 4675, 4878, 5215, 5709

ö. h.+ı 1215

ö.+e 3771

ö.+ün 1225, 5219

→leşker-i Ö.

'Ömer Kişi adı

ö. 3893, 3895

'Ömer Bekâyi Kişi adı

ö. 1850

'Ömer bin 'Abdul'azîz Kişi adı

ö. 3434

'Ömerü'bnü Cinân Kişi adı

ö. 3599

'Ömer bin Zidere Kişi adı

ö. z.+ye 4344

'Ömer İbn-i Zeyd Kişi adı

ö. 4344

'Ömer İbnü'l-'ala Kişi adı

ö. 4350

'Ömeribni'l-münzir Kişi adı

ö. 3599

'Ömerü'bnü 'Abdulazîz Kişi adı

ö. 2637, 2638, 3426, 5023, 5500

'Ömerübnü'l-'As Kişi adı

ö. 5515

'ömr/'ömür (Ar.) Ömür, hayat

ö.+i 1048, 1051, 1052, 1086, 2508, 4770

ö.+inde 466

ö.+lerinin 1043

oyna- Oynamak, eğlenmek

o.-rdı 4230

o.-rken 4231

o.-rlar 4884

o.-yan 2089

o.-yup 1609

oynat- Oynatmak, hareket ettirmek

o.(d)-ur 2378, 2390

Ö

öd

ö.i su ol- Çok korkmak, korkusundan

ödü patlamak

o. o.-ur 2148

ög

ö.ine getir- Aklına getirmek, hatırına getirmek

ö. 290

ög Cinsiyet organı

ö.+ine 2058

ögey Öz olmayan, üvey

ö. 1593

ögit

ö. ol- Ders olmak, ibret olmak

ö. o.-dı 5871

ögit- Öğütme, ezme

ö.-ür 3910

ögren- 1. Öğrenmek

ö.-di 4069

ö.-e 4068

2. Alışmak, ülfet etmek

ö.-di *ol şüret anda durdu aya öğrendi andan
hazer itmez oldi...*4854

öğret- Alıştırmak

ö.(d)-ür 3786

öksürük Öksürük

ö. 5798

öküz Öküz

ö. 572, 1366, 1428, 1643, 2641

ö.-i 2647

öl- Ölmek

ö.-di 2409, 2823, 2880, 3380, 4233, 4359,

4363, 4498, 4592, 4653, 5152, 5503,

5794, 5797, 5802, 5809, 5810

ö.-digi 3434

ö.-digimden 1223

ö.-digin 386

ö.-diginden 1228

ö.-dükden 1224

ö.-e 1161, 1162, 5171

ö.-ecek 2428

ö.-eydi 1751

ö.-iserdür 193

ö.-medi 170, 2408, 3659, 4633, 5558,
5679

ö.-mez 1725, 1732, 1733, 1750, 2294,
2843, 3087

ö.-mezse 1945

ö.-mezsın 1154

ö.-miş 494, 1786

ö.-mişdür 2410

ö.-mişler 2409

ö.-se 1680, 4497, 4880

ö.-ür 774, 1084, 1086, 1679, 1726, 1730,

1734, 1752, 1847, 2319, 2460, 2802,

2820, 3603, 4045, 4596

ö.-ürdi 5807

ö.-ürem 3900

ö.-ürsem 3461

→gülmeden ö.

ölç- Ölçmek

ö.-erlerdi 4237

ölçek Ölçü

ö.(g)+idür 3275

- virdi bu ikisinin orta yirini İrec adlı oğluna/virdi...2522*
- ortaya al-** Çevrelemek, çepeçevre sarmak
o. a.-miş 4250
o. a.-mişdur 2215-16, 4691
o. a.-muşlar 2618
- ortalık** Merkez, orta
o.(g)+ında 3730
- oruç**
o. tut- Oruç tutmak
o. t.-mak 5256
- 'Osmān/'Osmanū'bnū 'Affān/'Osman bin 'Affān** Kişi adı
o. 3325, 3408, 3830, 4948, 5360
o.+ı 4952
- ot** 1. Bitki, ot
o. 627, 1900, 2367, 2565, 5208, 5581, 5684
o.+ı 5032, 5084, 5542
o.+lar 552, 1079, 1872, 2468, 5000
o.+lardadır 522
2. İlaç
o. 176, 180, 5150
o.+a 5151
o.+ı 181, 182
o.+ların 160, 160
- otla-** (Hayvan) Ot yemek, otlamak
o.-r 3100
- otsuz** Otsuz
o. 4427
- otur-** 1. Oturmak
o.-aydı 4005
o.-ıcak 4003
o.-dı 1967, 3997, 4192, 5367
o.-madı 4008
o.-muş 31366, 1379, 1394, 1404, 4009, 5262, 5676
- o.-mışdı 3708
o.-muşlar 4884, 5603
o.-muşlardur 3874, 4993
o.-ur 2381, 4013
o.-urdu 5514
2. Bulunmak, durmak, eğleşmek, olmak
o.-am 306
o.-dı 294, 2014, 2015, 4280
o.-ıcak ... *katına od almağa varup otuncaş/ol od fil-hāi söyünür...*1619
o.-muş 706, 2088, 3576, 3581, 4052, 4718, 5608
o.-muşdı 382
o.-muşdur 1492
o.-muşıdı 3132
o.-ur 2648, 5378, 5619
o.-urken 704
o.-urlar 3970, 4512
o.-urlardı 1159
3. İkamet etmek, yaşamak
o.-urlar 4043, *şum haymelerde otururlar...*4808
→tahta o., tahta geçip o.
- otuz** Otuz
o. 264, 265, 916, 1067, 1181, 1192, 1332, 2162, 2162, 2503, 2734, 3431, 3546, 3614, 4227, 4439, 5061, 5070, 5079, 5097, 5504, 5718
- oyın/oyun** Oyun, şaşkınlık uyandırıcı hüner
o. 3149
o.+ın 1609
- o. idün-** Eğlenmek
o. i.-üp 3149-50
o. i.-ürler 1089
- o.(ın) oyna-** Hünerini göstermek
o. o.-dı 1604

olanca Bütünüyle, tamamen

o. 4293

oluk Oluk

o. 5496

olun-/olun-

→beyân o., nazar o.sa 1130, nisbet o.,
rivâyet o., takdir o., tertîb o., zikir/zikr o.

omuz

o.ına getir- Omuzlamak, taşımak,
götürmek

o. g.-üp 5639

on On

o. 265, 266, 602, 612, 613, 868, 870, 897,
898, 901, 909, 1009, 1060, 1065, 1337,
1338, 1355, 1359, 1360, 1368, 1406,
1410, 1412, 1556, 1853, 1976, 1999,
2032, 2055, 2082, 2267, 2501, 2532,
2535, 2536, 2551, 2552, 2554, 2555,
3230, 3231, 3303, 3422, 3424, 3425,
3476, 3507, 3510, 3517, 3545, 3545,
3545, 3612, 3617, 3728, 3817, 3832,
3849, 3973, 4007, 4038, 4110, 4164,
4164, 4167, 4168, 4237, 4295, 4296,
4329, 4344, 4390, 4420, 4447, 4451,
4499, 4645, 4899, 4921, 4923, 4924,
4958, 5039, 5099, 5099, 5235, 5391,
5445, 5455, 5476, 5500, 5514, 5573,
5771, 5780, 5809

on sekiz big 'alem Onsekiz bin âlem

o. a.+i 1008-09

onad

o. ol- Olgunlaşmak, mükemmel hâle
gelmek

o. o.-a 4189

onlarbk. anlar

onuncu Onuncu

o. 3530

ora Ora, orası, o yer

o.+da 1781

orağ Sınır, ölçü, oran

o.+un 5669

orta 1. Orta, iç, merkez

o. 2527

o.+da 2472, 2581

o.+sı 1795, 2164

o.+sıdur 2514, 4857

o.+sına 665, 4338

o.+sında 563, 761, 2209, 2499, 2591,
2635, 2674, 2692, 3202, 3453, 3863,
4430, 4447, 4470, 4865

o.+sındagı 3321

o.+sından 2758

o.+sındadır 1909

o.+ya 4604

2. Ara

o.+sıdur ... *bir tar yirdür ki iki'tağuş*

ortasıdır...2067

o.+sına 4213

o.+sında 5069

o.+sındaydı 5525

3. (Zaman) Başlangıcı ile bitişi arasında eşit
uzaklıkta olan süre

o.+sında ... *esed od burcudur erkekdür*

nehândür ya ortasında/dahı şarkîdür...1450

o. yir/orta yer 1. Orta

o. y.+de 78, 3759, 5437

o. y.+i 2662, 3399, 3401

o. y.+inde 2566-67, 2567, 3609, 4093-94,
4924-25, 5448

o. y.+indedür 3729, 3731

o. y.+inden 870

2. Ara, arada kalan kısım. y.+ini ... *ve bir*

püre ki mağribden Rüm'durSelm adlı'oglına

o.-a 167, 468, 482, 561, 1161, 1308, 2794,
2860, 2943, 2979, 2980, 2980, 3028,
3112, 4141, 5669, ... *buu yapam görmüş*
ola..5381

o.-alar 3852

o.-dı 1627, 2717, 3890, 4379, 4854

o.-sa 105, 715, 863, 1899, 3700-01

o.-ur 200, 929-30, 1316, 2451, 2893,
3387, 4489, 4757

→ 'âciz o., açıklık o., âgâh o., ak o., ârâm
o., artuk o., âsân o., 'âsi o., 'âşik o.,
âşikâre o., âvâz gelmez o., aydın o., âzâd
o., âzâde o., bâtil o., bay o., be-cid o.,
berhûdar o., bî-haber o., bi-hod o., bî-hoş
o., biryân o., câhil o., cem' o., cemî' o.,
çâre o., dâl o., delîl o., dimek o.ur ki dindâr
o., diri o., duş o., dürüst o., düşvâr o., eli
o., emîn o., emînlik o., emr o., epsem o.,
esîr o., fedâ olsun, felek-perest o., fenâ
o.dı, feth o., fevt o., gâfil o., gâ'ib o., gâlib
o., gark o., geçken o., giriftâr o., göge
direk o., gönli katı o., gönli müte'allik o.,
gözi tuş o., gözinde zahmeti o., gülünç o.,
günahu boynına o., haberdar o., hâceti o.,
hacil o., hadis o., halas o., hâli o., hamile
o., hamir o., harâb o., harâblık o., harc o.,
hasf o., hâsıl o., hasta o., hatırı müte'allik
o., hâyin o., hayran o., helâk o., hem-reng
o., heybet o., hayz o., hâzır o., hışm-nâk
o., hikâye o., hizmetinde o., hor o.sun,
husumet o., hürmetlü o., hürrem o., irak o.,
ıssı o., 'ibret o., ihtilâf o., ikdâm o., irtihâl
o., istiska o., kâfir o., kalemi altında a.,
kaltın o., kan revân o., kâni' o., katı o.,
kıyâmet o., kıymeti o., kör o., küfür o.,
lâyık o., ma'dum o., magbun o., mağlub
o., magrur o., mahbub o., mahbus o.,

mahfuz o., mahrum o., mahzul o., makhur
o., maksudları hâsıl o., ma'kus o., mâlik o.,
ma'lum o., mâni' o., mazarrat o., mazbut
o., meflûc o., melul o., menkut o., mesh o.,
mest o., meşgul o., meşhur o., mezellet o.,
muhkem o., muhtelim o., muhtelit o.,
mukâbil o., mukarrer o., mukayyed o.,
mukim o., mûnis o., muntazır o., musahhar
o., musallat o., mutayyeb o., mutî' o.,
muttali o., muttasıl o., muvâfık o., muzaffer
o., muti o., müctemi' o., mü'essir o.,
müezzi o., mühlik o., mümkün o., mün'akid
o., mün'akis o., münhezim o., münkatı' o.,
münkir o., müsâvi o., müseddes o.,
müselles o., müselman o., müslimân o.,
müsrif o., müstevlî o., mü'temir o., mücâvir
o., müteferrik o., mütegayyir o., mütena'im
o., mütesa'id o., mütevâtir o., mütevellid
o., müyesser o., müzeyyen o., nâbedîd o.,
nâzır o., nerm o., nevmîz o., ödi su o.,
ögit o., ömri tamam o., ömri uzun o., pâre
o., pâre pâre o., perverde o., peşinnân o.,
pinhân o., pir o., râzî o., revâ o., revân o.,
rızk o., rüsvây o., sâbit o., sâhib-hüsün
o., sahih o., sâkin o., sâz-kâr o., sebeb o.,
selâm olsun, serâsime o., sergerdân o., sözi
sahih o., süst o., şâd o., şâkir o., şebih o.,
şehid o., tâbi' o., tamâm o., târümâr o., taş
o., ta'un o., tebdîl o., tenha o., tuş o.,
uykudan o., uyuz o., vâkif o., vâki' o.,
vâlih o., var o., vâsıl o., viran o., yâdigâr
o., yaş o., yirinden zâil o., yüklü o., zâhir
o., zâ'il o., zelîl o., zerre zerre o., zikir o.,
ziyâde o., ziyân-kâr o., zuhur o.

o.sa gerek Olmalı, olsa gerek

o. 257

o.-dugın 4207
o.-dugınca 984
o.-madı 5386
o.-mak 4137
o.-masa 186, 4407, 5829
o.-ması 3677
o.-masında 1035
o.-maya 348, 413, 729, 730, 2864, 996,
5399, 5745
o.-mayınca 1754
o.-mayup 242
o.-maz 2601, 2723, 2749, 4511, 4818,
4868, 4869, 4870, 4870, 4871, 4871,
4872, 4872, 4873, 4873, 4874, 4874,
5084, 5161, 5239
o.-sa 203, 358, 778, 784, 1697, 1893,
2313, 2313, 2846, 3697, 3858, 4879,
4955, 5240
o.-salar 1096
o.-ur 915, 1355, 1368, 1697, 1698, 1815,
1857, 2023, 2293, 2332, 2509, 2579,
2677, 2679, 2775, 2803, 2833, 2841,
2849, 2871, 2876, 2884, 2919, 2927,
2931, 2942, 2962, 2992, 3011, 3027,
3029, 3030, 3035, 3081, 3095, 3096,
3116, 3167, 3839, 3839, 3841, 3841,
3859, 3986, 4020, 4055, 4066, 4078,
4219, 4304, 4312, 4341, 4415, 4444,
4511, 4690, 4696, 4697, 4847, 4870,
4870, 4871, 4872, 4872, 4873, 4873,
4874, 4875, 4876, 4881, 4970, 4971,
4975, 5012, 5028, 5076, 5087, 5088,
5288, 5320, 5410, 5537, 5541, 5544,
5545, 5545, 5545, 5775, 5775, 5776
3. Meydana gelmek, zuhur etmek, hasıl
olmak, ortaya çıkmak

o.-dı 1918, 1919, 1919, 2563, 2564, 3908,
5787
o.-madı 981
o.-muş 4249, 4276, 4598
o.-sa 5239, ... *her yağıdan ne haber'olsa*
pādīshāh-ı Mısır'a haber vürürlerdi.. 5210
o.-ur 1322, 1709, 1710, 1858, 1859, 1888,
1890, 1912, 2010, 2082, 2725, 3026,
3028, 3029, 3069, 4360, 4703, 5031,
5206, 5449, 5449
4. Gerçekleşmek, cereyan etmek, olmak
o.-a 264, 264, 266, 1164, 4763, 5071
o.-acığı 1017
o.-acakdur 625
o.-dı 3376, 3416, 3497, 5194, 5194, 5724,
5728, 5728, 5742, 5747, 5749
o.-disa ... *hâl böyle oldısa biz dağı bu kitabı*
*düzduk..*116
o.-ısar 4644
o.-ıсарdur 1571, 3210, 4729
o.-madı 2181
o.-maz 375
o.-muşdur 520
o.-sa 1202
o.-ur 1088, 2361, 2937, 3484, 3835, 4742,
4742, 4869, 4869, 4890, 5207, 5745, 5766
5. Bulunmak, yaşamak
o.-aydı 5721
o.-muş *ol kerkes eydür üç yüz yıldır ki ben*
bundayım ve atam'dağı big yıl bu kemerde
*olmuş..*5380
6. (Zaman) Sürmek, devam etmek, geçmek
o.-dı 4007, ... *pādīshāhlığının müddeti/üç big*
*yıl oldı..*5338
7. Çekimli fiillerle birlikte kullanılan
yardımcı fiil

- o.-dugin 3502
o.-duginca 443
o.-dugından 2092
o.-duginun 526
o.-dugundan 3699
o.-dun 2627, 4325
o.-ıcak 1579, 1622, 1704, 2395, 2992,
2996, 2656, 2783, 2914, 2997, 3099,
3205, 3494, 3495, 3512, 3521, 3524, 4046
o.-ınca 2996, 3941
o.-incaya 692
o.-madı 1949
o.-maga 4398
o.-magın 5767
o.-mak 215
o.-maklığı 333
o.-masa 3559
o.-masaydı 30
o.-mayandır 1882
o.-mayavuz 5172
o.-mayaydı 1882
o.-maz 979, 1046, 1052, 1799, 1883,
2602, 3395, 5444
o.-mazdı 3560
o.-muş 2683, 4250
o.-muşdur 5070
o.-muşsın 4262, 4263
o.-sa 102, 103, 204, 561, 772, 1230, 1292,
1883, 1884, 1917, 2587, 2703, 2752,
2878, 2951, 3077, 3079, 3161, 3276,
3583, 3596, 3715, 5039, 5330, 5764, 5853
o.-sun 3986, 3986, 5001, 5178, 5436,
5585
o.-uncaya 692
o.-up 568, 1194, 1810, 1814, 2068, 2939,
3512, 4496
o.-ur 259, 378, 406, 447, 1084, 1086,
1197, 1198, 1200, 1291, 1292, 1321,
1335, 1433, 1549, 1660, 1677, 1684,
1698, 1706, 1709, 1711, 1712, 1713,
1763, 1763, 1764, 1764, 1769, 1815,
1852, 1856, 1986, 1988, 2041, 2268,
2292, 2350, 2351, 2354, 2355, 2384,
2438, 2441, 2442, 2443, 2565, 2592,
2599, 2600, 2603, 2753, 2753, 2783,
2793, 2826, 2833, 2833, 2833, 2837, 2838,
2838, 2866, 2867, 2868, 2869, 2886,
2902, 2913, 2921, 2921, 2925, 2928,
2929, 2929, 2937, 2947, 2948, 2963,
2964, 2965, 2973, 2975, 2990, 3000,
3006, 3007, 3009, 3067, 3096, 3097,
3108, 3109, 3114, 3170, 3184, 3184,
3186, 3187, 3485, 3486, 3568, 3573,
3784, 3815, 3822, 3840, 3857, 3984,
3985, 4042, 4044, 4330, 4698, 4700,
4708, 4719, 5043, 5100, 5101, 5200,
5244, 5271, 5319, 5343, 5351, 5411,
5468, 5533, 5765, 5767, 5768, 5778,
5791, 5791, 5833, 5836, 5836
2. Bulunmak, mevcut olmak, var olmak
o.-a 162, 165, 239, 467, 468, 894, 1025,
1030, 1414, 1414, 1414, 1537, 1887,
2580, 2861, 2930, 2981, 2981, 2982,
3297, 3437, 4140, 4141, 4255, 4551,
4658, 4699, 4823
o.-am 312
o.-an 811, 2603, 3984, 4253, 4698, 4699
o.-asın 429
o.-aydı 338, 1671
o.-dı 4073
o.-duğı 1781, 5115
o.-duğıcün 1318, 1524, 1529
o.-duğıcündür 230

5024, 5045, 5047, 5049, 5050, 5054, 5056,
5058, 5066, 5067, 5068, 5069, 5071, 5087,
5108, 5124, 5163, 5164, 5165, 5165, 5167,
5175, 5180, 5182, 5182, 5182, 5183, 5187,
5190, 5190, 5193, 5196, 5208, 5215, 5244,
5249, 5251, 5251, 5255, 5259, 5261, 5266,
5266, 5267, 5276, 5280, 5281, 5294, 5295,
5295, 5297, 5306, 5311, 5313, 5323, 5346,
5349, 5356, 5373, 5375, 5377, 5378, 5379,
5381, 5382, 5383, 5384, 5393, 5409, 5415,
5419, 5420, 5421, 5421, 5422, 5423, 5446,
5448, 5450, 5456, 5456, 5458, 5463, 5464,
5472, 5479, 5482, 5487, 5494, 5496, 5503,
5511, 5512, 5513, 5517, 5519, 5527, 5543,
5546, 5551, 5553, 5554, 5555, 5556, 5561,
5565, 5566, 5576, 5580, 5580, 5586, 5591,
5596, 5597, 5597, 5598, 5599, 5607, 5608,
5610, 5622, 5624, 5626, 5626, 5628, 5630,
5633, 5638, 5638, 5639, 5640, 5641, 5642,
5645, 5653, 5658, 5658, 5659, 5663, 5664,
5665, 5667, 5668, 5669, 5672, 5675, 5682,
5683, 5684, 5684, 5685, 5690, 5690, 5690,
5691, 5692, 5695, 5696, 5696, 5697, 5697,
5698, 5700, 5706, 5707, 5708, 5711,
5712, 5713, 5715, 5715, 5719, 5722,
5725, 5737, 5738, 5739, 5744, 5752,
5755, 5762, 5764, 5768, 5771, 5781,
5783, 5785, 5787, 5793, 5797, 5799,
5800, 5800, 5814, 5815, 5817, 5821,
5837, 5844, 5854, 5855, 5875
o.+dur/o.+dır 49, 50, 91, 93, 153, 202,
214, 246, 247, 273, 275, 280, 283, 314,
370, 377, 390, 403, 414, 435, 442, 446,
450, 454, 481, 707, 731, 807, 810, 1008,
1027, 1170, 1231, 1344, 1432, 1652,
1690, 1745, 1909, 2093, 2212, 2811,
2842, 2855, 2955, 2956, 2971, 3104,

3141, 3173, 3265, 3266, 3280, 3488,
3544, 3819, 3973, 4016, 4089, 4106,
4199, 4496, 4671, 5041, 5173, 5286,
5340, 5341, 5342, 5396, 5396, 5398,
5570, 5760
o.+durur 3111
ol biri/ol birisi Öbürü, diğeri, öteki
o. 4886, 4888
o. vakt O zaman, o vakit
o. 200, 5668-69
ol- 1. Olmak
o.-a 194, 199, 264, 264, 266, 895, 916,
1020, 1189, 1201, 1203, 1215, 1895,
1961, 2583, 2893, 2990, 3021, 3051,
3114, 3263, 3263, 3383, 3384, 4139,
4189, 4237, 4316, 4656, 4744, 5387,
5397, 5398, 5834
o.-acagın 1840, 1840
o.-alar 1314, 3181
o.-am 312, 925
o.-an 826, 1045, 1695, 1695, 1696
o.-aydı 338, 678, 962, 3158
o.-dı 54, 567, 740, 741, 918, 981, 1135,
1312, 1570, 1570, 1577, 1597, 1606,
1632, 1788, 1906, 2200, 2204, 3140,
3394, 3433, 3471, 3490, 3491, 3527,
3719, 3902, 3940, 3954, 4160, 4475,
4515, 4547, 4648, 4730, 4840, 5233,
5586, 5629, 5689, 5756, 5756, 5798,
5799, 5804, 5810, 5811, 5814, 5841
o.-dığı 406, 3730
o.-dığıün 22
o.-dığınun 1432
o.-dığıdur 407
o.-dım 4163
o.-duğı 149, 403, 3265, 3266, 4943
o.-duğıün 1245, 1538, 1751, 3090, 5678

3215, 3216, 3219, 3222, 3225, 3226, 3230, 4046, 4047, 4050, 4051, 4052, 4054, 4063,
 3230, 3231, 3235, 3235, 3236, 3239, 3245, 4065, 4066, 4068, 4069, 4071, 4075, 4076,
 3247, 3248, 3253, 3260, 3261, 3264, 3265, 4088, 4095, 4095, 4096, 4097, 4097, 4098,
 3270, 3271, 3271, 3282, 3283, 3287, 3288, 4100, 4101, 4102, 4103, 4105, 4105, 4105,
 3289, 3294, 3295, 3299, 3315, 3322, 3324, 4106, 4107, 4113, 4115, 4115, 4116, 4118,
 3330, 3336, 3337, 3338, 3345, 3345, 3346, 4119, 4121, 4125, 4125, 4129, 4142, 4145,
 3347, 3349, 3351, 3353, 3368, 3373, 3373, 4150, 4158, 4160, 4167, 4168, 4168, 4175,
 3374, 3375, 3380, 3384, 3387, 3388, 3392, 4177, 4178, 4187, 4188, 4189, 4190, 4213,
 3400, 3406, 3407, 3411, 3415, 3417, 3428, 4214, 4218, 4220, 4225, 4226, 4228, 4229,
 3440, 3442, 3442, 3447, 3450, 3451, 3456, 4230, 4231, 4231, 4232, 4234, 4238, 4238,
 3457, 3458, 3459, 3459, 3465, 3471, 3475, 4239, 4250, 4253, 4254, 4261, 4265, 4266,
 3483, 3488, 3489, 3490, 3492, 3493, 3494, 4269, 4270, 4271, 4272, 4272, 4278, 4280,
 3494, 3497, 3498, 3501, 3501, 3502, 3503, 4283, 4283, 4283, 4287, 4288, 4288, 4289,
 3505, 3507, 3509, 3510, 3512, 3518, 3520, 4290, 4293, 4294, 4299, 4301, 4302, 4302,
 3521, 3524, 3524, 3526, 3526, 3527, 3527, 4310, 4316, 4317, 4320, 4321, 4324, 4326,
 3528, 3529, 3530, 3531, 3535, 3539, 3550, 4327, 4332, 4333, 4335, 4339, 4348, 4348,
 3552, 3553, 3553, 3555, 3557, 3558, 3561, 4359, 4365, 4372, 4377, 4378, 4379, 4381,
 3563, 3564, 3564, 3565, 3565, 3570, 3571, 4382, 4390, 4415, 4416, 4417, 4420, 4422,
 3572, 3574, 3576, 3577, 3577, 3578, 3579, 4424, 4425, 4431, 4441, 4442, 4443, 4443,
 3579, 3581, 3582, 3583, 3588, 3590, 3591, 4444, 4460, 4463, 4468, 4489, 4498, 4504,
 3592, 3596, 3605, 3606, 3606, 3607, 3608, 4505, 4506, 4506, 4516, 4523, 4523, 4529,
 3609, 3610, 3618, 3620, 3620, 3621, 3622, 4530, 4542, 4543, 4545, 4546, 4547, 4551,
 3622, 3623, 3627, 3629, 3633, 3656, 3659, 4555, 4557, 4558, 4562, 4564, 4566, 4567,
 3670, 3674, 3675, 3676, 3676, 3679, 3681, 4568, 4570, 4570, 4571, 4572, 4578, 4579,
 3683, 3686, 3686, 3690, 3693, 3694, 3697, 4581, 4582, 4583, 4583, 4584, 4584, 4585,
 3698, 3701, 3701, 3702, 3702, 3705, 3706, 4591, 4593, 4593, 4596, 4608, 4623, 4624,
 3706, 3706, 3709, 3710, 3710, 3713, 3714, 4625, 4627, 4627, 4630, 4631, 4660, 4661,
 3727, 3747, 3748, 3751, 3751, 3752, 3771, 4665, 4667, 4677, 4680, 4685, 4686, 4694,
 3773, 3775, 3781, 3793, 3799, 3799, 3804, 4698, 4702, 4713, 4719, 4725, 4725, 4730,
 3805, 3806, 3813, 3830, 3834, 3846, 3865, 4732, 4733, 4735, 4753, 4756, 4761, 4764,
 3865, 3868, 3869, 3870, 3871, 3872, 3872, 4766, 4767, 4770, 4770, 4772, 4775, 4775,
 3873, 3874, 3877, 3881, 3885, 3885, 3887, 4786, 4788, 4797, 4799, 4800, 4803, 4807,
 3888, 3889, 3892, 3893, 3894, 3895, 3909, 4824, 4829, 4834, 4836, 4840, 4841, 4842,
 3910, 3914, 3914, 3915, 3921, 3942, 3948, 4850, 4854, 4875, 4888, 4889, 4890, 4892,
 3950, 3951, 3960, 3963, 3965, 3967, 3972, 4901, 4903, 4930, 4931, 4934, 4935, 4940,
 3973, 3989, 3997, 3997, 4011, 4012, 4015, 4941, 4947, 4948, 4959, 4964, 4967, 4992,
 4019, 4024, 4026, 4041, 4041, 4045, 4046, 5003, 5009, 5013, 5015, 5016, 5017, 5018,

1569, 1574, 1575, 1577, 1578, 1578, 1579, 2357, 2359, 2360, 2360, 2364, 2365, 2370,
 1580, 1580, 1581, 1582, 1582, 1583, 1584, 2372, 2374, 2376, 2378, 2386, 2387, 2387,
 1584, 1585, 1587, 1590, 1591, 1597, 1598, 2388, 2400, 2406, 2409, 2415, 2416, 2418,
 1599, 1603, 1606, 1616, 1618, 1620, 1621, 2419, 2421, 2423, 2430, 2431, 2434, 2439,
 1621, 1626, 1631, 1654, 1658, 1658, 1660, 2439, 2439, 2442, 2445, 2446, 2447, 2450,
 1666, 1670, 1673, 1674, 1676, 1681, 1682, 2454, 2457, 2458, 2460, 2462, 2463, 2488,
 1683, 1684, 1685, 1686, 1694, 1694, 1702, 2499, 2506, 2508, 2509, 2514, 2515, 2563,
 1709, 1710, 1725, 1735, 1743, 1748, 1752, 2571, 2572, 2573, 2592, 2593, 2594, 2596,
 1768, 1783, 1785, 1787, 1788, 1800, 1811, 2597, 2602, 2604, 2606, 2608, 2618, 2619,
 1811, 1812, 1813, 1816, 1816, 1819, 1822, 2620, 2622, 2629, 2636, 2640, 2642, 2642,
 1824, 1825, 1834, 1834, 1839, 1839, 1842, 2643, 2643, 2644, 2647, 2647, 2648, 2651,
 1843, 1843, 1844, 1846, 1862, 1869, 1885, 2651, 2654, 2681, 2684, 2685, 2688, 2690,
 1894, 1905, 1906, 1910, 1912, 1915, 1917, 2692, 2693, 2693, 2694, 2694, 2695, 2695,
 1920, 1929, 1940, 1940, 1941, 1941, 1942, 2696, 2698, 2701, 2703, 2705, 2705, 2705,
 1944, 1945, 1948, 1948, 1949, 1950, 1950, 2707, 2707, 2708, 2710, 2711, 2711, 2716,
 1955, 1957, 1958, 1958, 1960, 1962, 1963, 2719, 2720, 2730, 2730, 2733, 2736, 2739,
 1964, 1972, 1982, 1984, 1988, 1992, 2000, 2742, 2743, 2747, 2748, 2751, 2752, 2754,
 2003, 2014, 2018, 2020, 2024, 2027, 2028, 2760, 2761, 2764, 2765, 2766, 2767, 2769,
 2032, 2036, 2036, 2039, 2041, 2042, 2043, 2775, 2778, 2778, 2780, 2781, 2782, 2783,
 2045, 2046, 2059, 2060, 2071, 2072, 2074, 2784, 2785, 2785, 2786, 2786, 2786, 2788,
 2076, 2076, 2077, 2081, 2082, 2084, 2085, 2789, 2797, 2802, 2803, 2804, 2806, 2806,
 2088, 2089, 2089, 2090, 2090, 2091, 2093, 2809, 2812, 2813, 2819, 2819, 2821, 2822,
 2099, 2100, 2100, 2100, 2101, 2102, 2104, 2823, 2824, 2829, 2829, 2830, 2832, 2837,
 2105, 2106, 2112, 2112, 2118, 2119, 2125, 2838, 2843, 2844, 2844, 2846, 2846, 2847,
 2125, 2126, 2134, 2138, 2139, 2143, 2145, 2849, 2850, 2851, 2856, 2863, 2864, 2874,
 2147, 2151, 2151, 2152, 2153, 2155, 2167, 2878, 2879, 2888, 2908, 2911, 2911, 2917,
 2170, 2174, 2175, 2179, 2186, 2189, 2190, 2921, 2922, 2926, 2930, 2932, 2936, 2936,
 2192, 2210, 2212, 2219, 2235, 2236, 2238, 2938, 2963, 2969, 2970, 2974, 2983, 2994,
 2256, 2256, 2257, 2258, 2261, 2262, 2262, 2999, 2999, 3001, 3025, 3028, 3032, 3034,
 2264, 2265, 2273, 2274, 2275, 2277, 2278, 3035, 3036, 3036, 3040, 3047, 3052, 3055,
 2279, 2280, 2281, 2282, 2284, 2285, 2285, 3058, 3078, 3078, 3088, 3089, 3098, 3100,
 2285, 2286, 2286, 2288, 2289, 2292, 2293, 3102, 3103, 3122, 3123, 3123, 3125, 3127,
 2295, 2299, 2300, 2301, 2303, 2303, 2304, 3128, 3129, 3131, 3132, 3135, 3138, 3138,
 2305, 2305, 2306, 2308, 2309, 2309, 2314, 3139, 3139, 3148, 3148, 3149, 3156, 3167,
 2318, 2318, 2319, 2319, 2320, 2324, 2326, 3168, 3170, 3171, 3174, 3191, 3194, 3197,
 2329, 2329, 2329, 2331, 2333, 2335, 2335, 3200, 3200, 3202, 3202, 3204, 3204, 3206,
 2337, 2339, 2341, 2344, 2349, 2353, 2355, 3206, 3207, 3208, 3209, 3210, 3211, 3215,

o.+a 4833
o.+ı 1657, 4834
o.+ıla 4098
o.+un 1658
o. çek- Ok çekmek
o. ç.-üpdurur 1475-76
okı-/oku- 1. Okumak, öğrenmek
o.-dı 357, 360, 3273, 4767
o.-dılar 4835
o.-dım 777, 789, 5136
o.-mışam 1136
o.-mışdı 1571, 4959
o.-mışdı 4960
o.-ya 483
o.-yamadı 3272, 5741
o.-yamadılar 3272
o.-yamaz 2778, 3293
o.-yana 55
o.-yanlar 122
o.-yanlardan 485
2. Kıraat etmek, okumak
o.-dı 272, 3671, 3673
o.-dım 310
o.-maga 4801
o.-muş 4366
o.-rdı 293
o.-rmış 4366
3. Çağırarak, seslemek, davet etmek
o.-dı 392, 3135, 3153, 3913, 4270
o.-dılar 4170, *varup çok şakirlik getirdiler
dahi Mūsā'ya evlerine okudılar* 5250
o.-nız 2938
o.-sardır 644
→kendüye o., yardıma o.
okın- Okunmak
o.-a 2971

okuyıcı Okuyucu

o.+lar 3272

ol *zm. ve sf.* O

o. 5, 11, 14, 19, 23, 26, 45, 52, 62, 99,
100, 101, 102, 103, 104, 113, 131, 135,
139, 140, 141, 142, 143, 144, 144, 150,
150, 151, 152, 154, 162, 167, 171, 173,
178, 179, 181, 185, 198, 199, 208, 219,
224, 229, 230, 249, 273, 281, 282, 283,
283, 284, 289, 299, 316, 325, 334, 343,
345, 346, 351, 353, 354, 356, 357, 358,
359, 360, 365, 368, 369, 372, 372, 373,
375, 384, 386, 391, 391, 398, 400, 410,
411, 411, 412, 413, 414, 415, 425, 425,
451, 458, 463, 466, 468, 472, 473, 476,
478, 487, 491, 495, 495, 500, 502, 528,
556, 557, 567, 569, 576, 585, 604, 617,
627, 634, 635, 635, 638, 644, 657, 660,
670, 693, 694, 694, 702, 703, 706, 715,
716, 717, 717, 744, 748, 766, 767, 773,
776, 779, 791, 798, 799, 813, 819, 828,
846, 864, 865, 869, 870, 876, 877, 883,
891, 894, 895, 898, 899, 908, 913, 918,
934, 950, 963, 993, 993, 994, 995, 999,
1000, 1001, 1002, 1003, 1011, 1012, 1019,
1048, 1051, 1057, 1058, 1058, 1063, 1084,
1085, 1092, 1093, 1094, 1094, 1095, 1096,
1097, 1098, 1100, 1110, 1111, 1113, 1125,
1137, 1138, 1151, 1164, 1166, 1166, 1168,
1168, 1180, 1190, 1209, 1212, 1221, 1223,
1227, 1230, 1234, 1236, 1240, 1245, 1263,
1264, 1267, 1267, 1268, 1270, 1274, 1274,
1275, 1285, 1286, 1287, 1309, 1317, 1336,
1363, 1390, 1401, 1411, 1413, 1415, 1419,
1432, 1501, 1504, 1504, 1505, 1510, 1525,
1534, 1541, 1542, 1545, 1546, 1548, 1554,
1558, 1563, 1563, 1565, 1566, 1568, 1569,

o.+un 1519, 1524, 1528, 1545, 1581,
1591, 1615, 1615, 1616, 1922, 3573,
3580, 3582, 3584, 5658, 5683
→Zerdüşt o.ı

o. düş- Ateş sarmak, ateş almak
o. d.-di 5840

o. küresi Ateş küre
o. 1672
o. k.+n 1672

o. yalığı Alev
o. 5415

o. urmak Ateşe vermek, yakmak
o. 4544

o.a dapucu Ateş-perest, ateşe tapan
a. d.+lar 918

odsız Ateşsiz, ateş olmadan
o. 1549

odun Odun
o. 2470, 2705, 2709, 4543, 4690
o.+lar 2696

oğlan 1. (Erkek olsun, kız olsun) Evlât,
çocuk
o. 207, 1201, 1730, 2064, 3021, 4231
o.+a 4720
o.+ı 3064, 4230, 4232
o.+ın 5080
o.+lar 5687
o.+ları 2085, 4185
o.+larımızı 3786
o.+larından 1625, 4458
o.+larını 4526, 4788
o.+larınıza 3934
o.+larının 5333
o.+un 4232

2. Erkek çocuk, erkek
o. 1159, 1405, 1493, 2333, 4714, 4718,
5331

o.+lara 5651
o.+ları 3791
o.+larını 4525
o.+un 1160

3. Küçük çocuk, yavru
o.+ı 5687
o.+iken 267, 3802
o.+lar 2090, 5687
o.+larının 3951
→âdem o.ı, kız o., kız o k.

oğlancık/oğlancuk Küçük çocuk,
oğlucuk
o. 1164, 1167, 1247, 2426, 2891, 5874
o.(g)+a 689
o.(g)+ı 4607, 4610, 4670
o.+lar 1546, 3442
o.+lardan 3950
o.+ları 3724
→anası karnındaki o.

oğlanlık Çocukluk, bülûğ çağından önceki
devre
o. 265

oğ(u)l Erkek çocuk, oğul
o.+ı 1158, 1161, 1632, 2180, 3631, 4198,
4223, 4230, 4257, 4515, 4981, 5528
o.+ıdur 1593, 4927, 5678
o.+ın 4777
o.+ına 2521, 2522, 2522, 2526, 4844,
5585
o.+ını 4194
o.+ları 5145
o.+larına 2520
o.+uma 4216
o.+umı 3632, 3633, 4224, 5362

ok Ok
o. 386, 1475, 2068, 2316, 2363, 2407,
2459, 3565

Nüşirvân/Nüşirvân-ı 'âdil/Nüşirevân-ı**'âdil/Nüşirvân** Kişi adı

n. 235, 1586, 1590, 1957, 1960, 1973,
2133, 2136, 2141, 2153, 4647-48, 4651,
4653, 4654, 4659, 4956-57, 5350, 5338,
5338, 5344, 5347
n.+a 1975, 4649
n.+un 1956, 1974, 2132
→hısn- ı N.

nübüvvat (Ar.) Peygamberlik

n. 5493
n.+e 1400
n.+ini 1243
→da'vi-yi n. it-

nücüm (Ar.) Yıldızlar

n.+a 1316
→'ilm-i n.

nüfûs

→pâdişâh-ı cezzâbe-i n.

nümây/nümâ (F.) "Gösteren, bildiren"

manalarıyla kelimelere katılan takı
n. 956
→câm-ı cihân-n., câm-ı gîû-yi n.

Nümrüd Kişi adı

n. 5522, 5681

nüşa (Ar.) Nüşa, kopya, birbirinin

aynısı olan yazılı şeylerin her biri
n.+da 4041

nüşür

→ba's-i n.

nüvâhat

n. it- Teselli etmek, avutmak
n. i.-di 4669

nüzül

n. it- Konaklamak, yerleşmek
n. i.-di 2496
n. i.-dün 4266

O**o** bk. ol**olar** Onlar

o. 1157

od Ateş

o. 506, 554, 918, 1450, 1452, 1531, 1531,
1532, 1534, 1544, 1566, 1568, 1579,
1580, 1583, 1585, 1589, 1590, 1597,
1599, 1619, 1619, 1620, 1620, 1639,
1642, 1652, 1658, 1659, 1660, 1674,
1674, 1686, 1713, 1753, 1754, 1755,
2279, 2656, 2656, 2657, 2692, 2694,
2755, 2794, 2795, 3007, 3032, 3033,
3034, 3048, 3482, 3483, 3488, 3491,
3494, 3569, 3571, 3574, 3575, 3576,
3583, 3972, 3999, 4463, 4465, 5037,
5064, 5414, 5434, 5579, 5579, 5580,
5598, 5658, 5672, 5821

o.+a 844, 1521, 1525, 1550, 1553, 1569,
1570, 1597, 1606, 1636, 1639, 1798,
1798, 2492, 2718, 2904, 2912, 3095,
3107, 3108, 3182, 3189, 3576, 3577,
3582, 4305, 4463, 4788, 4893, 4896,
5047, 5273, 5673, 5677

o.+da 3189, 5675

o.+dan 961, 1537, 1580, 1587, 3084,
3482, 3577, 5679

o.+dandır 747

o.+dır 1375, 1665, 1878

o.+ı 1535, 1543, 1613, 1622, 1626, 2693,
2695, 3050, 3176, 5597, 5598, 5673

o.+ıdır 1585, 1600

o.+ıla 732, 749, 961, 1127, 1549

o.+ıla 2955, 5577

o.+lar 1584, 3326, 3569

o.+ları 1826, 2698

o.+ların 4462

noksanlık Noksanlık

n. 1174

nokta (Ar. < nukta) 1. Çok küçük

boyutlarda işaret, benek

n.+lar 845

2. Hiçbir boyunu olmayan işaret, nokta

n.+sı 563, 976, 3730

3. Bazı harflerin üzerine konulan ufak işaret

n.+dan 617

n.+ya 617

n.+yı 617

4. Yer

n.+lar ... *murād ol/kutublardan bu yirden*

noktalar değildir..767

n'ola Ne olur, ne çıkar

n. 3750, 4270

n'oldı Ne oldu

n. 741

Nūh Kişi adı; Hz. Nuh

n. 2237, 2523, 2700, 2747, 3454, 5113,
5292

→kavm-ı N., meccid-i N., tūfān-ı N.

nuhās (Ar.) Bakır

n. 3179

Nūhū'bnū Esed Kişi adı

n. 5242

Nūhū'bnū Nemek Kişi adı

n. 2525

Nu'mān Yer adı

n.+dur 5533

Nu'mān/Nu'manū'bnū

Münzir/Nu'man İbnü'l-münzir Kişi

adı

n. 3467, 4240, 4242, 4244, 4246, 4248,
4250, 4253, 4255, 4256, 4610, 5538, 5540

n.+ıla 4614

n.+ün 4607-08, 5528

Nu'mān bin Sinmār Kişi adı

n. s.+ıla 4239

Nu'mān İbn-i Emirü'l-Kays Kişi adı

n. 4234

nun (Ar.) Nun harfi

n. 2222

nūr (Ar.) 1. Aydınlık, ışık, ziya, parıltı

n. 1275, 1413, 1414, 1578, 1578, 1747,
3098, 3101

n.+dur 1644, 3277

n.+durur 2130

n.+ı 803, 1179, 1180

n.+ın 794, 801, 804

n.+ına 1748

n.+ını 2909, 3103, 5612

n.+lan 1034

2. Nur, İlâhi parıltı

n.+ı 787

n.+ıla 1648

n.+ından 3277

→beytū'n-n., göz n.ı, gözinūn n.ı

n.-ı İslām İslâmiyet nuru

n. 4446

nurlu Nurlu, ışıklı, parlak

n. 583

n.+dur 1031

Nuşaybin Yer adı

n. 5319

nuşret

n. vir- Yardımetmek

n. v.-di 3531

n.-i küffār Kâfirlerin zaferi

n. k.+içün 3763

nüşâdur (F.) Nişadır

n. 3175, 3175

- n.+den 4225
n.+e 4225, 5219
n.+ün 2224, 2226
n.-i Mısır Mısırdaki Nil nehri
n. 1328
Nîl Kişi adı
n. 4066
n.+i 4067
ni'met (Ar.) Nimet; iyilik, lütuf, ihsan
n.+in 281, 3657
n.+inün 2
n.+ler 1925
n.+leri 496
n.+lerime 609
n.+lerin 3198
n.+lerinden 497
n.+lerin 5
n.+ün 5
→pür-n.
ni'metlü Nimete ermiş, refah içinde yaşayan
n. 4109, 4341, 5237
ni'metsiz Nimetsiz
n. 4427
Nîran (Ar.) Yer adı
n. 2611
nisbet (Ar.) 1. Nispet, ölçü, oran
n.+i 2579, 2579, 3854
2. Akralık bağı
n. *'Abdullah İbn-i Muhammed eyitdi ki nisbet nedir eyitdim ki Ebū Ca fer.* 3798
n. **it-** İlgı kurmak, bağlantı kurmak
n. **i(d)-erler** 1363, 1377, 1378, 4998
n. **olın-** Kastedilmek, ilgi kurulmak
n. **o.-an** 1392
n. **o.-ur** 1348, 1391, 1401
Nişābur Yer adı
n. 1600, 2559, 4920, 5301
n.+a 5313
n.+da 4916
n.+ı 4918
nişādır/nişādūr (Ar.) Nişadır
n. 2974, 5241
nişān (F.) 1. İz, belirti, işaret, alamet
n.+ı 199
n.+ıdır 1706, 3284, 3284
n.+larında 441
2. Tuğra
n.+ıla ... *hiç kimse/ol şehre varamaz meger pādışāh nişānıla ola.* 5071
n. **eyle-** Nişan koymak, iz bırakmak, işaret koymak
n. **e.-mişlerdir** 2339
n. **it-** İz bırakmak, nişan koymak
n. **i.-diler** 1578-79
n. **ko-** İşaret koymak, nişan koymak, iz bırakmak
n. **k.-muş** 449, 453, 455, 457, 460, 460
nite
nite ki/nite kim Nasıl ki, gibi, nitekim
n. 150, 462, 569, 581, 584, 596, 685, 721, 935, 1081, 1325, 1508, 1522, 1535, 1577, 1733, 1778, 1873, 1875, 1876, 1891, 1922, 1926, 2585, 3152, 4870, 4870, 4871, 4871, 4872, 4872, 4873, 4873, 4874, 4874
niyyet
n. **it-** Niyetlenmek
n. **i.-mişsin** 5121
niyyirran (F.) Gökkuşağı
n. 1689
nizām
n.-ı 'ālem Kâinat düzeni
n. **a.+dür** 7-8

2. Çok, bir çok, epey

n. 301, 468, 531, 731, 890, 891, 1012, 1124, 1352, 1545, 1622, 1688, 1702, 1714, 1715, 1716, 1765, 1802, 1822, 2177, 2232, 2298, 2353, 2363, 2372, 2488, 2732, 2884, 2928, 2993, 3091, 3254, 3506, 3541, 3608, 3638, 3901, 3968, 4087, 4154, 4248, 4370, 4371, 4378, 4410, 4832, 4853, 5147, 5199, 5464, 5496, 5580, 5617, 5707, 5728, 5746, 5755, 5886, ...*seviş/yolında niçe dürtü zahmet çekdim...* 301

3. Kaç, ne kadar

n. 627, 705, 3379, 5393, *niçe satır yazı vardır...* 471

4. Hangi

n. ... *likin bilmezüz ki niçe cânavarıncdur amnâ* 2206

n. **biğ** Binlerce

n. 274, 1123, 1419, 2182, 2352-53, 2661, 2664, 2665, 3427, 3445, 4731

n. **biğ biğ** Binlerce, milyonlarca

n. 3613-14

n. **kerre** Çok kez, birçok defa

n. 1191, 4627

n. **kez** Çok kez, birçok defa

n. 1660, 1919, 1919, 4638, 4654

n. **ki/n. kim** 1. Ne kadar, her ne kadar

n. 2140, 2762, 3256, 3369, 3886, 4367, 4528

2. Müddetçe, ...-dıkça

n. 303

niçe niçe Çok, pek çok

n. 616, 617

niçesi/nicesi Nasıl, ne şekilde

n. 494, 1016, 2937

n.+dür 2221

n.+nün 815

niçeye Ne zamana

n. 2180

niçün Neden, niçin

n. 172, 175, 176, 180, 183, 224, 225, 487, 591, 613, 701, 729, 923, 1732, 1733, 1750, 2569, 2628, 3134, 3154, 3664, 4129, 4132, 4171, 4205, 4207, 4236, 4292, 4634, 5365, 5641

nidâ

n.-yî **hayret** Hayret uyandıran nida

n. h.+dür 614

Nihâvend (F.) Yer adı

n. 5287, 5291, 5293

n.+î 2546

n.+ün 5297, 5298

n.+ün 5297

Nihâvendî Yer adı

n.+de 2384

nihâyet (Ar.) Nihayet, son, sınır, uç

n.+î 377, 4758, 5664

n.+in 2456

n.+ini 2584, 2585, 2669, 4564

nîk

nîk-bahtlık İyi talihi olma, bahtı açıklık

n. b+(g)ula 3602

niķâb (Ar.) Peçe, yüz örtüsü

n. 4140, 4156

nikâh

n. **it-** Nikâhı altına almak, evlenmek

n. i(d)-üp 3916

Nikrît Yer adı

n. 3977

Nîl (Ar.) Yer adı

n. 2222, 2225, 3132, 4071, 4223, 4226, 4759, 4761, 4970, 5211, 5213, 5213, 5216, 5219, 5320, 5324

- n.+ierun 811, 1839
n.+nün 10, 594, 850, 1019, 3094, 4816, 4943
n.+si 1799, 3174, 5547
n.+sini 4919
n.+ye 21, 906, 1073, 1073, 1538, 1718, 1774, 1795, 2382, 3008, 3050, 3077, 3080
n.+yi 482, 560, 624, 650, 1863, 2622, 2987, 3249
n.+yidi 3140
n.+yile 1759, 5543
- nesnecik** Az, küçük de olsa bir şey
n. 3443, 3444
- nesr**
→vâ dü'n-n.
nesr-i vâkı'/**nesrü'l-vâkı'** Yer adı
n. 886-87, 898-99, 1063-64, 1483-84, 5467
nesr-i tâ'ir/nesrü't-tâ'ir Yer adı
n. 886-87, 1063, 1483-84
nesr-i Tâyi Yer adı
n. 5466
- nev'** (Ar.) Çeşit, tür, cins
n.+dür 48
n.+i 49, 50, 5075, 5291, 5545
- Nevbahâr** Yer adı
n. 5352
n.+ı 5367
- Nevbaht** Kişi adı
n. 3809
- Nevbe** Yer adı
n. 5325
n.+dür 5211
- nevbet** (Ar.) Sıra
n.+le 4589
n. deg- Sıra gelmek, sırası gelmek
n. ... d.-di 1586-87, 3315, 3324-25, 3578, 3772, 4355-56, 4649, 4823-24
n.(i) d.-mez 4040
n. ir- Sıra gelmek
n. i.-di 5147
n.-i hilâfet Halifelik sırası
n. 4147
- Nevmiye** Yer adı
n. 5320
- nevmîz**
n. ol- Ümit kesmek, yeise düşmek
n. o.-dı 299-300, 308-09
- n'eydügin** No olduğunu
n. 962, 2699, 5578, 5609
- n'eyle-** Ne yapmak
n.-r 1513
- Nezir** Kişi adı
n. 4611
- nıkris** (Ar.) Ayak parmaklarında, topuklarda ve mafsallarda görülen ağrı hastalık
n. 3118
n.+den 2840
- nısf** (Ar.) Yan
n.+ı 4081, 4081
n.-ı **nehâr** Gece yarısı
n. n.+da 3484-85
- ni'am**
→asl-ı n.
- niçe/nice** 1. Nasıl, ne şekilde
n. 75, 649, 837, 992, 1161, 1317, 1345, 2712, 2872, 3155, 3165, 3502, 3699, 3742, 3852, 4244, 4671, 4888, 4890, 4902, 5390, 5821, 5869, *İlâhî baya göster ki öliyi/niçe diri kalursın...* 68
n.+dür 1263, 4228, 4261

- nehru'f-Habur** Yer adı; Habur nehri
n. 4360
- nehru's-Şaysaya** Yer adı; Ceyhan'a verilen başka bir ad
n. 2005
- nehru's-Şaş** Yer adı, Şaş nehri
n. 2029
- nehy**
n. **gel-** Yasaklanmak, men edilmek
m. g.-ür 930
n. **it-** Men etmek, yasaklamak
n. i.-di 923
- nekbet** (Ar.) Felâket, musibet, âfet
n. 4789
- nem-gîn** (F.) Rutubetli, nemli
n. 4708
- nemed** (F.) Keçe
n.+dür 4809
- nemek** (F.) Tuz
n. 3994
- nemît** (F.<nevmid?) Ümitsiz
n. 4994
- Nemrûd** Kişi adı
n. 5672, 5674, 5676
- nerdübân** (F.) Merdiven
n.+dan 4337
n.+ıla 3474
- nerre** Hangi yer, neresi
n.+den 5665
- Nerimân** (F.) Kişi adı
n.+ı 3753
n.+ 3754
- nerm/nerim** (F.) Yumuşak
n.+dür 1362
n. **ol-** Yumuşamak, yumuşak hâle gelmek
n. o.-ur 3109
- nesîm** (Ar.) Hafif rüzgar
n. 2995
- Nesim** Yer adı
n. 1745
- nesir** Hz. Nuh'un kavminin taptığı putlardan birisi
n. 3457
- nesl** (Ar.) Nesil, zürriyet, soy
n.+i 5332
n.+inden 1572, 3558, 3559
n.+indendir 3914, 4035
- nesne** Nesne, şey
n. 54, 66, 114, 140, 227, 228, 365, 474, 500, 507, 509, 509, 545, 559, 565, 629, 630, 722, 730, 796, 802, 808, 814, 854, 864, 974, 978, 987, 988, 1019, 1024, 1176, 1242, 1290, 1391, 1515, 1517, 1542, 1542, 1560, 1563, 1605, 1710, 1737, 1880, 2028, 2050, 2075, 2084, 2265, 2365, 2365, 2433, 2488, 2494, 2697, 2722, 2814, 2890, 2905, 2989, 3054, 3078, 3092, 3103, 3121, 3435, 3653, 3691, 4091, 4382, 4391, 4397, 4403, 4413, 4563, 4590, 4666, 4818, 4852, 4884, 5030, 5093, 5131, 5469, 5558, 5851, 5873
n.+den 442, 1723, 1895, 4404
n.+dür 394, 636, 1642, 1643, 1644, 1645, 1646, 1881, 2205, 3010, 3082, 3445, 4179, 4254, 4254, 4600, 4781, 5192, 5349
n.+ler 236, 1348, 1877, 1880, 1898, 2791, 5177, 5191, 5422, 5442
n.+lerden 1121
n.+lere 1401, 2354
n.+leri 108, 408, 1175, 1683, 2109, 3293
n.+lerinden 3443
n.+lerle 3290

nebiya'llah Allah'ın elçisi, peygamberi
n. 702

nebşite-i hazeyân (?) Bir yazı çeşidi, bir
yazı stili
n. 471, 3270-71

Nebt Yer adı
n. 5326, 5328
n.+ün 5337
→hadd-i N.

necât
n. **bul-** Kurtulmak, kurtuluşa ermek
n. b.-dı 4967
n. b.-dılar 2309-10

Necid Yer adı
n.+ün 5534
→kebd-i N.

necik Nasıl, ne şekilde
n. 1892

necim (Ar.) Yıldız
n.+den 1282

necis (Ar.) Pis, murdar (nesne)
n. 2355

neden 1. Nereden, nasıl
n. 1010, 2410
2. Hangi şeyden, neden
n. *hükemâ eydürler ki gökler neden
düzüldiğin kimesne bilmez zîrâ ki şudâr/ise
gerakdi ki yirden yağa meyl ideydi...*958

nefes (Ar.) Soluk, nefes
n.+i 1749
n. **çık-** Nefes vermek, soluk almak
n. ç.-maz 1751
n. **(ler) yolın dut-** Helâk etmek, ölümüne
yol açmak
n. d.-dı 5781

nef' (Ar.) Menfaat, yarar
n.+i 2346

nefis (Ar.) Güzel, kıymetli, değerli
n. 2848

nefret
n. **dut-** nefretetmek
n. d.-arlar 3918

nefs (Ar.) Ruh, can, nefis
n. 3259, 3260
n.+inde 619

neft (F.) Neft yağı, kolayca tutuşup
yanabilen bir yağ
n. 2965, 3573, 5038, 5273
n.+i 2929
n.+ile 4493, 5431
n.+ler 2697
n.+ün 3574

nehâr
→âhir-i n., nisf-i n.

nehârî (Ar.) Gündüzle ilgili, gündüz
görülen
n. 1420
n.+dür 1435, 1450, 1461, 1473, 1485

neheng (F.) Timsah
n. 100, 2111
n.+ile 101
n.+ler 3091

Nehirec Kişi adı
n.+ün 3034

nehr
n.-i **âb-ı Taberiyye** Yer adı, Taberiyye
nehri
n. 2352
n.-i **Aras** Yer adı; Aras nehri
n. 2263
n.-i **İlâk** Yer adı; İlâk nehri
n. 2260
n.-i **Ündülüs** Yer adı; Endülüs nehri
n. 2254

- n. i.-duk 1833
n. i(d)-e 3018
n. i(d)-eler 3522
n. i(d)-en 944
n. i(d)-er 633-34, 2219, 3888
n. i(d)-erler 585
n. i.-gil 1738
n. i.-se 737, 785
n. i.-sün 3297
n. i(d)-üp 1504-05, 1948
n. itdür- Yüzünü bir tarafa yöneltmek
n. i.-ürler ... *bir oku geminüg başına bağlar demnenini yukarı nazar itdürürler* 1657
n. kıI- Bakmak
n. 66, 1771, 1772
n. olun- Bakılmak
n. o.-sa 1129-30
nâzır
n. ol- Bakmak, yüzü dönük olmak
n. o.-a 2863
nazîr (Ar.) Benzer, eş
n.+i 3839
Nazîre Kişi adı
n. 4128, 4131
n.+yi 4127, 4134
ne Soru bildiren kelime
n. 49, 49, 133, 147, 192, 266, 266, 289, 297, 297, 303, 311, 332, 378, 394, 411, 444, 488, 492, 509, 600, 616, 624, 627, 628, 690, 834, 938, 950, 957, 1021, 1103, 1139, 1152, 1320, 1341, 1562, 1630, 1642, 1643, 1644, 1645, 1646, 1692, 1693, 1782, 1782, 1794, 1794, 1795, 1795, 1809, 1881, 1922, 1986, 1990, 2029, 2030, 2033, 2033, 2078, 2167, 2167, 2220, 2221, 2243, 2249, 2354, 2368, 2370, 2404, 2423, 2474, 2491, 2491, 2631, 2645, 2753, 2857, 3045, 3056, 3104, 3137, 3156, 3157, 3216, 3220, 3342, 3376, 3483, 3500, 3572, 3621, 3621, 3632, 3649, 3673, 3698, 3703, 3707, 3707, 3712, 3713, 3751, 3752, 3779, 3796, 3818, 3853, 3853, 3898, 3898, 3934, 4086, 4130, 4134, 4160, 4179, 4183, 4183, 4254, 4325, 4534, 4653, 4679, 4756, 4763, 4886, 4995, 5170, 5191, 5209, 5323, 5333, 5349, 5480, 5483, 5635, 5655, 5684, 5684, 5720, 5721, 5721, 5734, 5734, 5849, 5856, 5856, 5857, 5883, 5883, 5887
n.+den 5344
n.+dendir 1690
n.+dür 158, 160, 400, 1265, 1690, 1757, 1792, 2342, 2419, 3797, 3798, 3799, 4089, 4830, 5175, 5229, 5296, 5889
n.+ydi 86, 925
n.+ye 625, 3999
n.+yi 1623
n.+yile 134, 4255
n. kadar Ne kadar
n. 1179
ne kim/ne ki Ne, ne ki, ne kadar
n. 116, 119, 286, 592, 855, 1728, 2265, 2296, 2421, 3985, 4538
→her n., her ne kim
ne resme Ne şekilde, nasıl
n. 1618
nebâtât (Ar.) Otlar, bitkiler
n. 2489
nebeviyye
→habib-i n.-i 'azîm
nebî (Ar.) Peygamber
n.+yile 533
→kubbetü'n-n., mescid-i n.

- nâme** (F.) Mektup
n. 129, 131, 3519, 3638, 3642, 3735, 4557, 5242, 5423
- Nāmiyān** Yer adı
n. 2443
- nāmiyāt** (Ar.) Bitkiler, yerde biten şeyler
n. 2491
n.+dur 552, 2489
- Naptış** Yer adı
n. 2160
→bahr-i N.
- nār**
n.-ı **hār** Şiddetli, kızgın ateş
n. h.ı 5745
→kenîsetü'n-n., küre-i n.
n.-ı **Adırbaycān** Yer adı
n. 1612
n.-ı **Fars** Yer adı
n. 1611
nārü'l-harbîn Yer adı
n. 1620
nārü'l-hasef Yer adı
n. 1589
- nārdenk** (F.) Nar, erik, kızılçık, elma gibi meyvelerden çıkarılan ekşimsi pekmez
n. 3856
- nāriñc** (F.<nāreñc) Turunç, portakal
n. 4300
n+i 4908
n.+den 5473
- Nāseybîn** Yer adı
n.+de 4020
- naşihat** (Ar.) Nasihat, öğüt
n. 156
n.+ım 3652
n. **it-** Öğüt vermek, nasihat etmek
n. i(d)-ersin 297
- n. **tut-** Ders almak, ibret almak
n. t.-dum 5348
- Naşran** Yer adı
n. 5452
- Naşranî** (Ar.) Hristiyan, İsevi
n.+dür 1364, 1403
n.+ler 3487, 3515
- Naşbeten** Yer adı
n. 2557
- Nāseybin**
→cezîre-i N.
- naŝ'** (Ar.) Bez
n. 5117
n.+lar 3323
- nātık** (Ar.) Söyleyen, konuşan
n.+durular 2476
- nātıkā**
→küttāb-ı n.
- nātıkî**
→hikmet-i n.
- nāy** (F.) Ney
n. 1390
- nazar** (Ar.) 1. Bakış, bakma, gözetleme
n.+ı 632
2. Göz, niyet
n.+ıyla *ve her kimse ki aña yavuzluk nazarıyla kaşd itse helāk olur* 5104
3. Nazar
n. ... *ankarıy/şihhatinde nazar var...* 1119
→heybet n.in it-
- n. **eyle-** Bakmak
n. e.-di 198
n. e.-diler 5675
n. **it-** Bakmak
n. i.-di 182, 694, 1012, 2822, 3886, 5167, 5553, 5554
n. i.-diler 1297, 4129-30

- n.+de 2074, 2803
n.+dür 4349, 5142
n.+sinde 2340, 2448
n.+sine 2001
- nahle**
n.-i Meryem Yer adı
n. 5205
- nahlistān** (Ar.) Fidanlık, ağaçlık
n.+lar 4241
- nā-hoş** (F.) Hoş olmayan, nahış
n.+dur 1758
- nahs/nahis** (Ar.) Uğursuz, çirkin
n. 1479
n.+dur/n.+dür 1302, 1439
→kātū'-ı n.
- nahs-i asgar** En büyük uğursuzluk, mec.
Merih (Mars) Gezegeni
n. 1304, 1381
- nā'ib** (Ar.) Vekil
n.+ün 4480
- naḳāre** (F.) Dümbelek
n.+ler 4046
- naḳış** (Ar.) Süsleme, resim
n.+lar 2745
n. it- Resmetmek, işlemek, süslemek
n. i.-dikten 3412
n. i(d)-e 2859
n. i.-mişler 3290
- naḳd** (Ar.) Para
n.+ı 4486
n.+i 3097
- naḳil** bk. nakl
- naḳir** (Ar.) Pek küçük, önemsiz şey
n. 4988
- naḳkaş** (Ar.) Nakkaş, ressam
n.+ları 4712
- naḳkaşlık** Ressamlık, süslemecilik
n. 4311, 4720
- naḳil/naḳil** (Ar.) Söylenen şey, anlatılan
n.+e 1496
n. eyle- Aktarmak, anlatmak
n. e.-dük 2399
→dünyādan n. e.
- n. it-** Anlatmak, nakletmek
n. i.-dük 4041
n. i(d)-elüm 1240
n. i(d)-üp 1497
→dünyādan i.
- n. itdūr-** Götürmek, taşımak
n. i.-ür 1792
- nāḳūs** (Ar.) Hristiyanlarda ibadet vaktini bildirmek üzere kilisede çalınan çan
n. 4980
- nāliš**
n. it- 1. İnlemek, inildemek
n. i.-se 3588
2. Yalvarmak, dua etmek, niyazda bulunmak
n. i(d)-erler *amıy korkusından serinden*
Haḳ te'ālā celle ve 'alāya nāliš iderler 1854
- namāz** (F.) Namaz
n.+a 4669
n.+ı 4512
→cum'a n.ı
n. kıl- Namaz kılmak
n. k.-dım 4645
n. k.-madı 3491
n. k.-urdu 3480
namāz-gāh Açıkta namaz kılmak üzere yapılan üstü açık mescit
n.+dur 3514
namāz-güzār Namazını terketmeyen, namazına devam eden
n. 5195

m.+dür 1018, 1020, 1026, 1054

mütenebbî (Ar.) Sahte peygamber

m.+nün 533

mütena'im

m. ol- Varlık içinde olmak, nimetlere gark olmak

m. o.-asız 1926

müteza'id

m. ol- Yükselmek, yukarı çıkmak

m. o.-ur 1708

mütevâtir (Ar.) Arka arkaya, peşi sıra

m. 5815

m. ol- Arka arkaya gerçekleşmek, peşi sıra cereyan etmek

m. o.-dı 5845

mütevâzâ (Ar.) Apteshane

m.+lar 1989

Mütevekkil 'Alellah Kişi adı

m. 5060, 5757

mütevellid

m. ol- Meydana gelmek, zuhur etmek

m. o.-dılar 1889

müvekkel (Ar.) Vekil tayin edilen, vekil

tayin olunmuş

m.+dür 673, 1136, 1592, 2633, 3875

müvekkil (Ar.) Vekil

m.+leri 3873

m.-i ervâh-ı küffâr Kâfirlerin ruhlarının vekili

m. k.+dur 4179

müyesser

m. ol- Kolaylıkla gerçekleşmek, kolayca olmak

m. o.-dı 23

Müzâre Yer adı

m. 2358

müzeyyen

m. ol- Süslenmek

m. o.-a 1278

N

na'al (Ar.) Nal

n. 367

nâ-be dîd (F.) Görünmez, belirsiz, kayıp

n.+dür 3974

n. ol- Kaybolmak, görünmez olmak

n. o.-dı 4685, 5485

n. o.-dı 1273, 2325

n. o.-ur 1115

n. o.-urdu 1261, 5065

nâ-çâr (F.) Çaresiz, ister istemez, haliyle

n. 2038, 2040, 3687, 5764

nâdir

→ hikâyet-i n.

nafaka (Ar.) Nafaka, geçimlik, yiyecek

parası

n. 3817

nâfe (F.) Tilki gibi bazı hayvanların

göbeklerinden çıkarılan kirk

n.+yi 4082

nâfi' (Ar.) Menfaatli, yararlı

n. 2311, 2443, 3082

n.+dür 1111, 5290

nâ-gâh (F.) Ansızın, birdenbire

n. 167, 355, 364, 739, 1566, 1974, 2150,

2698, 2709, 2784, 2822, 3153, 3482,

3568, 3883, 4280, 4316, 4372, 4576,

4591, 4678, 4682, 4767, 4939, 4962,

4988, 5484, 5576, 5717

nâ-hağ (F.) Beyhude, boş yere

n. 4550, 5504

n. yire Boş yere, haksız olarak

n. 5504

nâhiye (Ar.) Bölge, mahal

n. 2289

- m. o.-ur *güneşin harâretü yile müstevî olur...*2972
- müşâbih** (Ar.) Benzer, benzeş
m.+dür 1415
- müşâhede**
m. eyle- Müşâhede etmek, gözlemlemek
m. e.-di 2821
m. it- Müşâhede etmek, gözlemlemek
m. i.-diler 2650
m. i(d)-erüz 1075
- müşebbak** (Ar.< müşebbek) Kafes hâlinde işlemeli süs, nakış
m. 3037, 4761
- müşg** (F.) Misk
m. 1105, 2349, 3910, 5118, 5734
m.+den 4783
m.+lerle 3327
m. ü 'anber Misk ü anber
m. 2364
- müşkil** (Ar.) Güç, zor, çetin
m. 2135, 4984, 5398
m.+dür 2054, 5347
- müştak** (Ar.) Özleyen, görmeyi isteyen
m.+ım 4274
- müştemel** (Ar.) Bir şeye havi olan, içine alan, ihtiva eden
m.+dür 18
- Müşterî** (Ar.) Yer adı
m. 1354
m.+nün 1360
→felek-i M., sıfatül-M., suret-i M., tab'-ı M.
- mütabi'at**
m. it- İltiba etmek, tabi olmak, uymak
m. i.-diler 4846
- mütala'a**
m. it- Düşünmek, mütalâa etmek
- m. i(d)-icek 288
m. i.-megile 434
- müte'allik**
→gönli m. ol-, hatırı m. ol-
- müteferriğ** (Ar.) Aynı ayn, farklı
m. 1747
m. ol- Ayrılmak
m. o.-ur 1746
- Mü'tefike** Yer adı
m. 5589
- müteğayyir**
m. ol- Bozulmak, aslını kaybetmek
m. o.-maz 2354
m. o.-muş 1785
m. o.-ur 1780
- müteharrik** (Ar.) (Hava) Değişken, istikrarsız
m.+dür 5032
→havâ-yı m.
- mütehayyir**
m. kal- Şaşmak, şaşırmak
m. k.-dı 4215, 4964
- mütekadim** (Ar.) Geçmiş, önceki, eski
m.+lerün 794, 804
- mütekadimîn**
→hükemâ-yı m.
- mütellim** (Ar.) İslâm âlimi, ilm-i kelâm âlimi
m.+ler 3570
- mütemerrid** (Ar.) Dikbaşlılık eden, dik kafalı, isyankâr
m. 1851, 1867, 4349
- mü'temir**
m. ol- İtaat etmek, emre boyun eğmek
m. o.-up 23
- mütenâhî** (Ar.) Sonu olan, biten
m. 1054

musebbiḥe Ayın gövdesi

m. *ayın gövdesi ki vardır aya musebbiḥe diler...* 1185

müseddes (Ar.) Altı köşeli, altıgen

m. 2826

Müşellede Yer adı

m. 899

müsellem (Ar.) Doğruluğu tartışılmaz, su götürmez

m. 5346

m.+dür 877

m. **değil** Doğru değil, tartışılır

m. d.+dür 1306

m. **dur-** Kabul etmek, doğru saymak

m. d.-avuz 896

m. d.-dılar 1344

m. **kıl-** Teslimetmek

m. k.-dı 5236

Müşelles Yer adı

m. 889

müşelles

→şekl-i m.

m. **ol-** Üçgen olmak, üçgen şekline girmek

m. o.-ur 1713

Müselmānlık Müslümanlık

m.(g)+a 3265

müselmel (Ar.) Ardı arkasına, zincirleme, peşpeşe

m. 879

müseyn (?) Bir tür kap

m. 3546

Müslimān/Müselmān/Müsülmān (F.)

Müslüman

m. 483, 3335, 5361

m.+ı 5505

m.+ıla 4805

m.+lar 3838, 4512, 4834, 4995, 5068, 5270

m.+lara 3543

m.+lardır 5042

m.+ları 5404

m.+ların 4526

m.+un 4979

m. **it-** Müslümanlaştırmak, İslâmlaştırmak

m. i.-di 5025

m. **ol-** İslam dinine girmek, iman etmek, Müslüman olmak

m. o.-dum 5365

Müslimān

→imāme'l-m.

müsrif (Ar.) Müsif

m. 491, 3786

m.+lerden 4263

müstakīl (Ar.) Bağımsız, bağlantısız

m.+dür 5831

müstakīm (Ar.) (Hava) İyi, güzel

m. 1780

müstakīmü't-tulū' ast. Doğuş zamanı düzenli

m. 1427

m. t.+dur 1445, 1451, 1456, 1462, 1469, 1474

müsterāḥa (Ar.) Apteshane

m. 2353

m.+dan 171

m.+ya 166, 178, 183

müstevlī (Ar.) Musallat, bela

m.+dür 5492

m. **eyle-** Musallat etmek

m. e.-mişdür 2815-16

m. **ol-** 1. Musallat olmak

m. o.-dı 4918, 5805

2. İsabet etmek, etkisi altına almak

mün'akid

- m. ol-** Birleşmek, karışmak
m. o.-a 2925, 3028
m. o.-ur 3025, 3076, 3176

mün'akis

- m. ol-** Geri dönmek, aksetmek
m. o.-ur 1269

mün'akit (Ar.) Mutabık, uygun

- m.+dür 2595

münakkaş (Ar.) Nakışlı, resimli, işlemeli

- m. 2332, 2807, 2866, 3537
m.+dur 3447
m. eyle- Nakşetmek, işlemek, resmetmek
m. e.-di 4260
m. it- Nakşetmek, işlemek, resmetmek
m. i.-diler 3616

müneccim (Ar.) Yıldız falcısı, büyücü

- m. 3809
m.+ler 889, 901, 943, 1345, 1378, 1403,
1509, 4224, 5822, 5826

müneccimān

- kavl-i m.

münhezim

- m. ol-** Bozguna uğramak, yenilmek
m. o.-dılar 5434
m. o.-dı 1833
m. o.-duk 3781
m. o.-up 5082

münkalib

- m. ü'l-hāl** Hâli değiştiren
m. h.+dür 1444

münkatı'

- m. ol-** Kesilmek, ara verilmek
m. o.-ursa 1811

münkir

- m. ol-** İnkâr etmek, inkârcı olmak
m. o.-alar 1290

- m. o.-dılar 110-11

- m. o.-mak 1076
m. o.-mazuz 906-07

müntebâ (Ar.) Son, uç

- m.+sı 2211
→sidretü'l-m.

Münzir Kişi adı

- m.+ün 4608

Münzir İbn-i Nu'mân Kişi adı

- m. 4257

mürde-seng (F.) Tabii hâldeki kurşun

- oksit
m. 3178
→hâcer-i m.

mürekkab (Ar.) Mürekkep

- m. 2969
m.+ile 845

müretteb (Ar.) Tertip olunmuş, dizilmiş,

- dizili
m.+dür 518, 522

mürgizâr (F. < mürg-zâr) Kuş yatağı

- m. 5673
m.+da 5676

mürtefi (Ar.) mec. Revaçta

- m.+dür 1774-75

mürverîd (F. < mürvârîd) İnci

- m. 1392

müsâfırlıĝ

- m. it-** Ağırlamak, konuk etmek
m. i.-meden 55

müsâfir (Ar.) Misafir

- m.+ler 1095

müsâvi (Ar.) Eşit, denk

- m. 1423
m.+dür 1880

müsebbib (Ar.) Sebep olan, sebep

- m. 1329, 5857

mü'ellif

m. -i kitâb Kitabın müellifi, kitabın yazarı
m. 468

mü'ezzir (Ar.) İşleyen, yapan, hükmü yerine getiren
m. 1296

m. ol- Etkilemek
m. o.-a 1296

mü'eyyid (Ar.) Doğrulayan, teyit eden, tasdik eden
m. 5719
→melik-i m.-i 'âdil

müezzi-

m. ol- Sıkıntı vermek, eziyet çektirmek
m. o.-ur 3767

müezzin (Ar.) Ezan okuyan kimse,
muezzin
m.+leri 3432

müferrih (Ar.) Gömül açıcı, feralatıcı
m. 3017

müflis (Ar.) Pullarla kaplı, pullu
m. 1867

müfsid (Ar.) Bozguncu, fesat çıkarıcı
m. 4428
m.+ler 3854

müheyyâ

m. ol- Hazır olmak, hazırlanmak
m. o.-up 4836

mühlik (Ar.) Tehlikeli
m.+dür 2052
m. ol- Tehlikeli olmak
m. o.-ur 1677

Mühre Yer adı

m. 5253

mühür

m. eyle- Mühürlemek, mühür basmak
m. e.-se 4188

mükâfat

m. it- Karşılık vermek, iyilikte bulunmak
m. i(d)-eler 486

mükerrem (Ar.) Aziz, kutsal
m. 4903
→asker-i m.

Mükerrem Kişi adı
m. 4904, 4905

mülâzemet

m. it- 1. (Birine) Bağlanmak, tâbî olmak
m. i.-mekdür *ya 'ni edebîy sebebi şâlihîlere mülâzemet itmekdür* 4395

2. Bir yere sürekli şekilde gidip gelmek, devam etmek
m. i.-di 3889

mülk (Ar.) Mal, varlık

m.+imdir 1218
→dârü'l-m., dârü'l-m.-i Âdem, dârü'l-m.-i ekâsire, mâl u m.

mülük

→sarây-ı m.

mü'min (Ar.) Allah'a inanan, iman eden
m.+leri 4029
m.+ün 5509

mü'minîn

→emirü'l-m., zamân-ı emirü'l-m.

mümkin (Ar.) Mümkün

m. 4538

m. ol- Mümkün olmak
m. o.-a 328
m. o.-masa 4816
m. o.-maya 2582-83

münâd

m. î'l-embât Ölülerin çağırıcısı; mec. Hz. İsrâfil
m.+dur 643

- m. 5742
2. is. Bitişik, yan yana
m.+dur 2113, 4695, 4696, 5321
m. ol- İçine girmek, karışmak
m. o.-a 3075
m. o.-ıca 1710
- muvâfık** (Ar.) Uygun
m.+dur 85
m. ol- Uygun olmak, benzemek
m. o.-a 4728
- muzaffer**
m. ol- Zafer kazanmak, galip gelmek
m. o.-a 2862
- müziyât** (Ar.) İnsan rahatsız eden küçük şeyler, hayvancıklar
m.+ını 2673
- muzlim** (Ar.) Uğursuz, dehşetli, karanlık
m.+durur 5581
m.+dür 1346
- mübâlağa** (Ar.) Mübalâğa, çok, pek, aşırı derecede, ziyadesiyle
m. 1835, 2824, 3472, 4464, 4543, 5588
m.+yıla 5770
- mübârek** (Ar.) 1. Kutsal, kutlu, uğurlu
m. 671, 2661, 2746, 2765, 3763, 4108, 4436, 4640, 4876, 4907, 4952, 5077, 5109, 5130, 5367, 5535
2. Verimli, bereketli
m. *ve mübârek toprağı vardır ve her yerde kağıt olsa anda hiç olmaz...5239*
→ çeşme-i m., hicret-i m., mevlid-i m., şehr-i m.
- Müberred** Kişi adı
m. 4617
- mücâhid** (Ar.) Mücahit
m.+i 4745
- mücâvir**
m. ol- Yakınlaşmak
m. o.-duğına 1759
- mücerred** (Ar.) Mücerret, soyut
m. *kâfîler bu sözi işitdiler eyitdiler ki bu bir mücerred da 'vidür* 1251
- Mücinne** Medine'nin diğer adı
m. 5127
- Mücmire** Yer adı
m. 908
- müctemi'** (Ar.) Toplanmış, bir araya gelmiş
m.+dür 1955
m. ol- Toplanmak, bir araya gelmek
m. o.-dı 1948-49
m. o.-ur 188
- müdâvenet** (Ar.) Süreklilik, devamlılık
m.+le 4137
- müdde'î** (Ar.) Dava, iddia
m.+lerin 534
- müddet** (Ar.) Müddet
m. 252, 400, 2234, 3075, 3149, 3172, 3247, 3317
m.+de 3088, 3248
m.+den 2298, 3091
m.+i 5337
→ 'ömürüm m. inde 263
- müdebbir** (Ar.) Tedbirli, her şeyi hikmetle yapan Allah
m.+i 1028
- müdevver** (Ar.) Yuvarlak
m. 1178, 1379, 1712, 2026, 2202, 2581, 2583, 2586, 2587
m.+dür 2566
- müdevverü'ş-şekil** Şekli yuvarlak, yuvarlak şekilli
m. ş.+dür 978